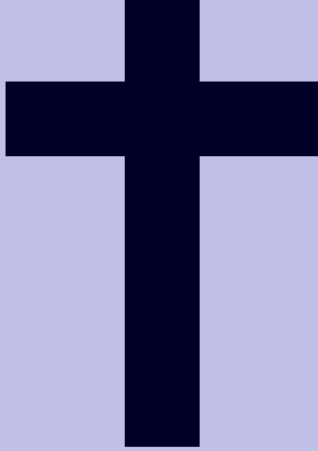

Amenan pe paapaya
uyetato'kon

New Testament in Macushi (BR:mbc:Macushi)

Amenan pe paapaya uyetato'kon

New Testament in Macushi (BR:mbc:Macushi)

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Macushi

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Macushi [mbc], Brazil

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Macushi

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
677467a0-0559-5466-b865-742352ca2032

Contents

Mateus	1
Marcos	82
Lucas	126
João	211
Atos	257
Romanos	330
1 Coríntios	364
2 Coríntios	398
Gálatas	419
Efésios	432
Filipenses	443
Colossenses	450
1 Tessalonicenses	458
2 Tessalonicenses	465
1 Timóteo	469
2 Timóteo	479
Tito	486
Filemom	490
Hebreus	492
Tiago	520
1 Pedro	528
2 Pedro	538
1 João	544
2 João	552
3 João	554
Judas	556
Apocalipse	559

JESUS CRISTO YEKARE MATEUS NÎMENUKA'PÎ

Sîrîrî kaareta ese' wanî Mateus pe maasa pra mîikîrî Mateusya imenuka'pî. Mîikîrî Mateus wanî'pî Jesus nenupa'pî pe. Mîikîrî asarî'pî Jesus yarakkîrî moropai imaimu eta'pîiya. Moropai mîikîrîya Jesus Yekare menuka'pî.

Sîrîrî kaareta wanî e'mai'non pia'pî, manni' amenan Paapa kaaretarî pî', maasa pra moro awanî, asakî'ne Paapa kaaretarî, penaro' moropai amenan. Moropai sîrîrî kaareta wanî, e'mai'non pia'pî amenan Paapa kaaretarî po. Mîikîrî Mateus pî' teeseurîmasen tiaron kaaretarî ya', itese' wanî Levi pe, maasa pra asakî'ne itese' wanî.

Sîrîrî kaareta menuka'pîiya 75 kono' Jesus Cristo esenpo'pî tîpo. Erenka ya, epu'tî Judeuyamî' ton pe imenuka'pîiya. Jesus Cristo wanî Judeuyamî' esa' pe, rei pe manni' yarima tîuya Paapaya taasa' epu'to'pe to'ya imenuka'pîiya. Tu'ke ite'ka sîrîrî kaareta ya' penaronkon Paapa maimu ekareme'nenan nuri'san nîmenuka'pî pî' eeseurîma era'maya'nîkon. Moropai î' kai'ma Jesus Cristo iipî'pî rei pe, inkamoroya ekareme'sa' yawîrî.

Moropai Judeuyamî' pî' Mateus eseurîma'pî Jesus Cristo iipî'pî inkamoro pîika'tinen pe neken pra tîse tamî'nawîronkon pemonkonyamî' ton pe aaipî'pî. Moropai amenan pe tîpemonkonoyamî', Judeuyamî', Judeuyamî' pepîn ko'mannî'nen pe aaipî'pî. Î' kai'ma inkamoro ko'mannî'pîiya ekaremekîiya. Moropai î' kai'ma tînenupa'san yarima'pî Jesusya tamî'nawîrî pata pona tekare ekareme'se ekaremekîiya. Tamî'nawîrî mîrîrî pî' teeseurîmasen mîrîrî, Mateus kaaretarî.

Jesus Cristo Tamorî'san

(Lc 3.23-38)

¹ Sîrîrî wanî penaronkon Jesus Cristo rawîronkon pî' teeseurîmasen pe. Jesus Cristo wanî Abraão nuri'tî pa'rî pe moropai Davi nuri'tî pa'rî pe ekareme'nen pe awanî.

² Pena Abraão wanî'pî.

Mîikîrî wanî'pî Isaque yun pe.

Moropai Isaque wanî'pî Jacó yun pe.

Moropai Jacó wanî'pî Judá yun pe moropai itonpayamî' yun pe.

³ Moropai Judá wanî'pî monoi' pe esenpo'san yun pe, to' ese' wanî'pî

Perez moropai Zerá. Inkamoro yankon wanî'pî itese' Tamar.

Moropai Perez wanî'pî Esrom yun pe.

Moropai Esrom wanî'pî Arão yun pe.

⁴ Moropai Arão wanî'pî Aminadabe yun pe.

Moropai Aminadabe wanî'pî Naassom yun pe.

Moropai Naassom wanî'pî Salmom yun pe.

⁵ Moropai Salmom wanî'pî Boaz yun pe. Mîikîrî yan wanî'pî Raabe.

Moropai Boaz wanî'pî Obede yun pe. Mîikîrî yan wanî'pî itese' Rute.

Moropai Obede wanî'pî Jessé yun pe.

⁶ Moropai Jessé wanî'pî Davi yun pe, pata esa' pe tîwe'sen.

Moropai Davi wanî'pî Salomão yun pe. Mîikîrî yan wanî'pî Urias no'pî rî'pî pe.

⁷ Moropai Salomão wanî'pî Roboão yun pe.

Moropai Roboão wanî'pî Abias yun pe.

Moropai Abias wanî'pî Asa yun pe.

⁸ Moropai Asa wanî'pî Josafá yun pe.

Moropai Josafá wanî'pî Jorão yun pe.

Moropai Jorão wanî'pî Uzias yun pe.

⁹ Moropai Uzia wanî'pî Jotão yun pe.

Moropai Jotão wanî'pî Acáz yun pe.

Moropai Acáz wanî'pî Ezequias yun pe.

¹⁰ Moropai Ezequias wanî'pî Manassés yun pe.

Moropai Manassés wanî'pî Amom yun pe.

Moropai Amom wanî'pî Josias yun pe.

¹¹ Moropai Josias wanî'pî Jeconias yun pe moropai itonpayamî' yun pe.

Mírîrî yai Babilônia pata pona Israelponkon yaapîti'pî Babilônia ponkonya tîpoitîríkon pe to' e'to'pe itarumai'pî pe.

¹² Babilônia pona to' yari'pî to'ya tanne Jeconias wanî'pî. Mîikîrî

Jeconias wanî'pî Salatiel yun pe.

Moropai Salatiel wanî'pî Zorobabel yun pe.

¹³ Moropai Zorobabel wanî'pî Abiúde yun pe.

Moropai Abiúde wanî'pî Eliaquim yun pe.

Moropai Eliaquim wanî'pî Azor yun pe.

¹⁴ Moropai Azor wanî'pî Sadoque yun pe.

Moropai Sadoque wanî'pî Aquim yun pe.

Moropai Aquim wanî'pî Eliúde yun pe.

¹⁵ Moropai Eliúde wanî'pî Eleazar yun pe.

Moropai Eleazar wanî'pî Matã yun pe.

Moropai Matã wanî'pî Jacó yun pe.

¹⁶ Moropai Jacó wanî'pî José yun pe. Mîikîrî José wanî'pî Jesus Cristo yan Maria niyo pe. Mîikîrî Jesus wanî Paapa nîmenka'pî pe, Cristo pe tesa'sen pe.

¹⁷ Sîrîrî warantî Abraão nurî'tî payanî'san wanî'pî. Inkamoro wanî'pî asakîrîrî pu' pona tîmo'tai (14) kaisarî. Moropai Davi nurî'tî payanî'san wanî'pî Babilônia pata pona Israelyamî' yari' to'ya pikîrî to' wanî'pî asakîrîrî pu' pona tîmo'tai (14) kaisarî nîrî. Moropai mîrîrî tîpo Cristo esenpoto' weiyu pikîrî asakîrîrî pu' pona tîmo'tai (14) kaisarî nîrî to' wanî'pî.

Jesus Cristo Esenpo'pî

(Lc 2.1-7)

¹⁸ Jesus Cristo esenpoto' wanî'pî sîrîrî warantî. Maria tîise maasa tîniyotapa tînyo ton José yarakkîrî. Tîise irawîrî more yan pe eenasa' wanî'pî Morî Yekaton Wannî winîpai. ¹⁹ Mîikîrî José yarakkîrî Maria e'to' warayo' wanî'pî Paapa maimu yawîrî tîko'mansen pe. Mîrîrî ye'nen yarakkîrî tîwanî namai José esenumenka'pî teesepanto'kon yaretî'ka pî', tîise anî'ya epu'tî pra yu'se awanî'pî. Maasa pra tewasîrî Maria winîkî imakui'pî pe anî' eseurîma namai. ²⁰ Mîrîrî pî' José esenumenka ko'mannîpî tanne Uyepotorîkon narima'pî inserî esenpo'pî José pia iwe'ne'. Moropai ta'pîiya ipî': —José, Davi nurî'tî paarî'pî, eranne' pe pra e'kî. Ano'pî pe Maria yapi'kî. Maasa pra mîikîrî more yan pe Maria wanî manni', mîikîrî man Morî Yekaton Wannî winîpainon pe. ²¹ Moropai mîikîrîya more warayo' yenko pe man. Moropai mîikîrî ese'tîya pe nai

Jesus pe itese'. Maasa pra mîlkîrîya tîpemonkonoyamî' pîika'tî pe man, to' nîkupî'pî imakui'pî winîpai —ta'pîiya ipî'.

²² Tamî'nawîrî mîrîrî e'kupî'pî maasa pra awe'kupî kupî sîrîrî ta'pî Uyepotorîkonya tîmaimu ekareme'nen profeta nurî'tî pî'. ²³ Ta'pîiya see warantî:

Aurîno'pî, warayo' yarakkîrî si'pî pepîn ena pe man more yan pe.

Moropai tînre ton yenpoiya warayo' pe.

Mîlkîrî ese'tî to'ya pe man Emanuel kai'ma

Is 7.14

ta'pîiya. Uurî'nîkon yarakkîrî Paapa wanî taato' mîrîrî Emanuel.

²⁴ Moropai José paka'pî tîwetun ye'ka pe. Moropai î' kai'ma ta'pî Uyepotorîkon narima'pî inserîya yawîrî ikupî'pîiya. Moropai Maria yari'pîiya tewî' ta tîno'pî pe. ²⁵ Tîise yarakkîrî awanî pra José wanî'pî. Tînre yenpoiya tîpose aako'mamî'pî yarakkîrî tîwe'se pra. Moropai Joséya mîlkîrî inre ese'tî'pî Jesus kai'ma.

2

Jesus Esenposa' Era'mapî'se Itî'san Ipîkkukon

¹ Jesus esenpo'pî Judéia pata po tîwe'sen cidade itese' Belém po. Mîrîrî yai Judéia pata ponkon ko'mannî'nen pe Herodes wanî'pî. Miarî ya warayo'kon epu'nenan pe tîwe'sanon wî'tî'pî kaiwano' era'ma tîuya'nîkon wenairî wei epa'kapî'to' winîpai Jerusalém pona. ² Moropai miarî teerepansa'kon pe ekaranmapo'pî to'ya: —O'non pata Judeuyamî' yepotorî pe esenpo'pî more nai? —ta'pî to'ya. —Anna yi'nî pî' man yapurîi maasa pra kaiwano', manni' Uyepotorîkon esenpo ekareme'nen era'ma pî' anna man wei epa'kapî'to' winîkîi —ta'pî to'ya.

³ Mîrîrî taa to'ya eta tîuya ye'nen, pata esa' Herodes atasi'sirunpa'pî. Moropai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' Jerusalém ponkon esi'nîpî'pî mîrîrî pî'. ⁴ Taatasi'sirunpai tîwanî ye'nen, mîlkîrîya teepîremanon esanon muurukuntî'pî. Moropai Moisés nurî'tîya yenu'pant'o' pî' yenu'patonkon eperepî'pî. Moropai inkamoro ekaranmapo'pîiya o'non pata mîlkîrî Cristo, Paapa nîmenka'pî esenpo e'painon kai'ma. ⁵ Mîlkîrî maimu yuuku'pî to'ya: —Judéia pata po tîwe'sen Belém po. Maasa pra mîrîrî warantî Paapa maimu ekareme'nen profeta nurî'tîya imenukasa' man —ta'pî to'ya.

⁶ —See warantî awe'menukasa' man:
“Judéia pata po tîwe'sen, Belém wanî si'mîrîkî pe.

Mîwîni tîise ipîkku pe pu'kuru awanî tiaronkon cidade yentai.

Maasa pra mîrîrî Belém cidade winîpai ipîkku pe tîwe'sen esenpo pe man pemonkonyamî' esa' ton.

Mîlkîrî wanî pe man upemonkonoyamî' Judeuyamî' ye'mai'norî pe' ta'pî Paapaya”

Mq 5.2; 2Sm 5.2

ta'pî profeta nurî'tîya.

⁷ Mîrîrî eta tîuya tîpo, pata esa' Herodesya aminke pai iipî'san yanno'pî tîûpia, tamî'nawîronkonya epu'tî pra tîise. Moropai to' ekaranmapo'pîiya: —Î' pensa pu'kuru see mîrîrî kaiwano' esenposa' era'ma'pîya'nîkon? —ta'pîiya. ⁸ Moropai to' yaipontî'pîiya to' wî'tîto'pe Belém pona. Ta'pîiya to' pî': —Atîti moropai mîlkîrî more mîwatîi morî pe epu'tikonpa. Moropai mîlkîrî more esenposa' eposa'ya'nîkon ya, upî' ekareme'se maai'tîi, uurî nîrî uttîto'pe yapurîi —ta'pîiya to' pî'.

⁹ Mîrîrî taasa' pata esa'ya tîpo inkamoro epu'nenan wîtî'pî. E'ma taawîrî tuutîkon ye'ka pe, inkamoroya wei epa'ka winî tînera'ma'pîkon kaiwano' era'ma'pî. Mîrîrî kaiwano' wîtî'pî to' rawîrî, moropai eemî'pamî'pî wîttî, ita mîkîrî more e'to' yepoi. ¹⁰ Inkamoro wani'pî mararî pra taatausinpai mîrîrî kure'n'an kaiwano' era'masa' tûuya'nîkon ye'nen. ¹¹ Teerepansa'kon pe to' ewomî'pî wîttî ta moropai mîkîrî more eporî'pî to'ya. Isan Maria pia awanî'pî. To' e'sekunka'pî irawîrî moropai mîkîrî yapurî'pî to'ya. Mîrîrî tîpo iipia tîntîrîkon pe tînarî'pîkon yettapurîka'pî to'ya. Mîrîrîkon wanî'pî ouro pe moropai a'pusin pe moropai kara' pe. Mîrîrîkon tîrî'pî to'ya iipia.

¹² Moropai Paapaya ta'pî inkamoro epu'nenan pî' to' we'ne'pî'to' ya', to' wetun tanne. Tîwenna'pokon pe pata esa' Herodes poro to' enna'po namai. Mîrîrî ye'nen inkamoro enna'po'pî tîpatakon ya' tiaron e'ma taawîrî.

Jesus Yen Pe Iyunmanenya Egito Pata Pona.

¹³ Inkamoro epu'nenan, aminke pai iipî'san enna'po'pî tanne Uyepotorîkon narima'pî inserî esenpo'pî José pia, iwetun tanne iwe'ne'. Moropai ta'pîiya ipî': —Epekî more isan yarakkîrî epekî Egito pata pona. Miarî mako'mamîi, apî' î' tauya pîkîrî. Maasa pra Herodesya mîkîrî more yuwa pe man iwîpa kai'ma —ta'pî inserîya ipî'.

¹⁴ Mîrîrî ye'nen José paka'pî moropai more isan yarakkîrî eepe'pî ewaron ya' Egito pata pona. ¹⁵ Moropai to' ko'mamî'pî miarî Herodes sa'manta tîpose. Mîrîrî e'kupî'pî pena awe'kupî kupî sîrîrî ta'pî Uyepotorîkonya yawîrî, tîmaimu ekareme'nen profeta nurî'tî pî'.

Uurîya unmu yanno'pî Egito pata poi eepa'kato'pe

Os 11.1

ta'pî profeta nurî'tîya.

¹⁶ Inkamoro epu'nenan aminke pai iipî'san warayo'konya tenku'tisa' epu'tî tûuya ye'nen pata esa' Herodes ekore'ma'pî mararî pra. Mîrîrî ye'nen tamî'nawîronkon moreyamî' warayo'kon tî'ka me'po'pîiya asakî'ne kono' ma'rankon Belém po. Moropai iwoi tîko'mansenon. Inkamoro moreyamî' asakî'ne kono' ma'rankon tî'ka me'po'pîiya maasa pra inkamoro warayo'kon aminke pai iipî'sanya, î' pensa kaiwano' era'ma'pî tûuya'nîkon ekareme'sa' ye'nen. ¹⁷ Mîrîrî warantî awe'kupî'pî pena Paapa maimu ekareme'nen profeta Jeremias nurî'tîya ta'pî yawîrî.

¹⁸ Entaimepî'nîto' eseta pe man Ramá pata po.

Mîrîrî wanî karawannîto'.

Mîrîrî wanî Raquel nurî'tî payanî'san karau tînmukuyamî' sa'manta pî'.

Mararî pra to' karau pe man anî'ya to' tî'napannîpî eserîke pra.

Maasa pra tamî'nawîronkon to' munkîyamî' e'tî'ka'pî ye'nen

Jr 31.15

ta'pî Jeremiasya.

Egito Pata Yapai To' Enna'po

¹⁹ Pata esa' Herodes sa'mantasa' tîpo Uyepotorîkon narima'pî inserî esenpo'pî José pia iwe'ne' Egito pata po. ²⁰ Moropai ta'pîiya: —Apakakî, enna'pokî. More isan yarakkîrî tarîpai enna'pokî Israel pata pona. Maasa pra manni'kan more wîi yu'se si'san sa'manta'pî man.

²¹ Mîrîrî ye'nen José paka'pî. More moropai isan yarakkîrî to' enna'po'pî Israel pata pona. ²² Tîise itekare eta'pîiya Herodes munmurî'pî Arquelaui wanî Judéia pata ko'mannî'nen pe tîyun pata'pî ya'. Mîrîrî ye'nen eranne' pe awanî'pî, miarî ya iko'manse itîpai pra. Moropai tîwe'ne' inî'rî Paapa eseurîma eta'pîiya attî namai Judéia pata pona. Mîrîrî

ye'nen José wîti'pî Galiléia pata pona Judéia pata pona pra. ²³ Moropai mîikîrî ko'mamî'pî Galiléia pata pon cidade itese' Nazaré po. Mîrîrî warantî awe'kupî'pî maasa pra pena awe'kupî kupî sîrîrî ta'pî Paapa maimu ekareme'nenya. Mîikîrî profeta nurî'tîya ta'pî yawîrî awe'kupî'pî. See warantî ta'pîiya:

Mîikîrî esatî to'ya pe man Nazaré pon kai'ma
ta'pîiya.

Is 11.1

3

João Batistaya Paapa Maimu Ekaremekî
(Mc 1.1-8; Lc 3.1-18; Jo 1.19-28)

¹ Mîrîrî yai Jesus arentasa' tanne, João Batista nurî'tî erepamî'pî keren pona Judéia pata po. Miarî Paapa maimu ekareme'pîti'pî João Batistaya. ² Ta'pîiya: —Paapa yeseru yapisi'pî esenumenkatî imakui'pî ayeserukon tîrumakai. Maasa pra aminke pra tamî'nawîronkon esa' pe Paapa ii'to' weiyu eseponî'pî man! Tîpemonkonoyamî' pîika'tîiya kupî sîrîrî —ta'pîiya.

³ Mîikîrî João pî' pena Paapa maimu ekareme'nen Isaías nurî'tî eseurîma'pî. Moropai mîikîrîya imenuka'pî see warantî: Pemonkon entaimepî'nî pî' man keren po.

Taiya: “Uyepotorikon erepamî ye'marî ton konekatî.

E'ma yarakkanmokatî to'sarî eerepanto'pe”, taiya

Is 40.3

ta'pî Isaíasya. Mîrîrî warantî Joãoya ta'pî pemonkonyamî' ekonekato'pe Jesus Cristo erepamî rawîrî.

⁴ Mîikîrî João pon wanî'pî camelo si'potî'pî pe. Moropai iworomî wanî'pî paaka pi'pî pe. Mîikîrî João ya're' wanî'pî. Moropai ito' wanî'pî kaira pe. Moropai wan wanî'pî iwuku pe. ⁵ Mîrîrî yai Jerusalém po tîiko'mansenon moropai tamî'nawîronkon Judéia pata po tîiko'mansenon, moropai iren Jordão rî'pîkîrî tîiko'mansenon wîti'pîti'pî João pia imaimu etai. ⁶ Inkamoroya imakui'pî pe tîwe'to'kon ekaremekî'pî miarî. Moropai inkamoro yenpatakona'pî Joãoya iren Jordão ka.

⁷ Mîrîrî yai Joãoya mararî pra fariseuyamî' moropai saduceuyamî' iipî era'ma'pî tîpia esenpatakona. Inkamoro pî' ta'pî Joãoya: —Amîrî'nîkon wanî nari' ikîiyamî' ye'katonkon warantî. Maasa pra imakui'pî pe awe'to'kon ayeserukon tîrumakai pra Paapa ekore'mato' yapai e'pîika'tîpai awanîkon. Tîise mîrîrî warantî awe'pîika'tikon eserîke pra naatii. ⁸ Mîrîrî ye'nen ayeserukon imakui'pî pe awe'to'kon rumakatî. Morî ayeserukon ton yapi'tî tamî'nawîronkonya ayeseru rî'pîkon rumakasa'ya'nîkon epu'to'pe. ⁹ Moropai kîkatî Paapaya utaruma'tikon pepîn ipemonkono pe anna wanî ye'nen, maasa pra Abraão payanyamî' pe anna wanî kîkatî. Î' pe pra rî mîrîrî taaya'nîkon manni' wanî. Maasa pra Abraão payanî'san pe Paapaya seeni' tî', miakanma e'painon ayentakon. ¹⁰ A'kî, wa'ka moro man, yei ya'tîto' ton ikara kî'pî yapî'. Manni' yei morî pe teperu tîinen pepîn ya'tîto' ton tamî'nawîrî. Moropai mîrîrî yenumî to'ya apo' ya' aaranto'pe.

¹¹ Tîise uurîya amîrî'nîkon yenpatakona sîrîrî tuna ke neken, ayeserukon imakui'pî ku'to'ya'nîkon rumakasa'ya'nîkon ekareme'nen pe. Tîise uye'ma'pî pî' tiaron iipî. Mîikîrî wanî uuri yentai meruntî ke. Ipîkku pe awanî ye'nen mîikîrî pisa'sa' yewa yeukauya eserîke pra awanî, uyentai awanî ye'nen. Mîikîrîya amîrî'nîkon yenpatakona pe man ayesa'kon pe Morî Yekaton Wannî e'to'pe moropai apo' ke amîrî'nîkon

yenpatakona pe man. „Mîrîrî warantî ikupîiya tamî'nawîrî imakui'pî mo'kapa kai'ma.”¹² Maasa pra mîikîrî yenya' trigo sururukato' wanî. Mîrîrî ke isururukaiya. Ipi'pî kore'tapai imenkaiya. Mîrîrî sururukasa' tîuya yara'tîiya itense' ya'. Mîrîrî pi'pîrî'pî yannukuiya moropai ipo'tîiya apo' ya' eesi'nîpî neporiton pepîn ya' —ta'pî Joãoya to' pî'.

Jesus Yenpatakona Joãoya
(Mc 1.9-11; Lc 3.21-22)

¹³ Mîrîrî yai Jesus wîti'pî Galiléia poi iren Jordão ka, João Batistaya tenpatakonato'pe kai'ma. ¹⁴ Tîise Joãoya tésuru miakanma'pî ka'ne' pe. Ta'pîiya: —Uurî neken yenpatakonaya e'pai tîise uyenpatakonakî taaya mîrîrî upî' —ta'pî Joãoya.

¹⁵ Tîise Jesusya imaimu yuuku'pî: —Tîwîrî mîrîrî warantî ikupî e'pai awanî. Maasa pra mîrîrî warantî ikupîya yairî itu'se Paapa e'to' yawîrî awanî. Moropai —Î' wani' pra man —ta'pî Joã Batistaya.

¹⁶ Mîrîrî pe rî tenpatakonasai'ya tîpo, tuna kapai Jesus eseu'ka pe, ka' esettapuruka'pî. Moropai Jesusya Paapa winîpainon Morî Yekaton Wannî autî era'ma'pî tîpona waku'ka warantî. Moropai tîpona eereuta era'ma'pîiya. ¹⁷ Moropai ka' poi Paapa eseurîmato' eta'pîiya. Ta'pî Paapaya: —Mîserî unmu, uwakîri pu'kuru. Kure'ne ipî' uurî atausinpa —ta'pî Paapaya.

4

Imakui'pî Kupî Jesusya Yu'se Makui Wani
(Mc 1.12-13; Lc 4.1-13)

¹ Mîrîrî tîpo Jesus yari'pî Morî Yekaton Wannîya keren pona Makuiya yonpatope kai'ma. ² Mîikîrî ko'mamî'pî miarî keren po. Asakî'ne pemonkon wei (40) moropai asakî'ne pemonkon ewaron kaisari Jesus epîremapîtî'pî Paapa pi' tekkari tonpai pra. Mîrîrî tîpo Jesus wani'pî emi'ne. ³ Mîrîrî tanne Makui, pemonkonyamî' yeka'nuncanen, iipî'pî iipia. Moropai ta'pîiya ipî': —Innape see Paapa Munmu pe awanî. Mîrîrî ye'nen seeni' tî' miakanmakî ayu pe —ta'pîiya Jesus pî'.

⁴ Jesusya mîikîrî maimu yuuku'pî: —Paapa maimu e'menukasa' man see warantî:

“Tiyu pî' neken pemonkon ko'mamî pepîn.

Tîise tamî'nawîrî î' taasa' Paapaya manni' yawîrî aako'mamî”, Dt 8.3
taasai'ya man —ta'pî Jesusya.

⁵ Mîrîrî tîpo Makuiya Jesus yari'pî Jerusalém cidaderî pona. Moropai yanu'nîpî'pîiya kawînan panpî' epîremanto' yewî' neka'ta pona. ⁶ Moropai ta'pîiya Jesus pi': —Innape Paapa munmu pe awanî ye'nen, arapunkî tarîpai. Maasa pra Paapa maimuya taasa' man:

“Paapaya inserîyamî' yarima
amîrî piika'tîi to' ii'to'pe.

Inkamoroya ayapisî tenyakon ke

tî' pona a'pu pa'tîya namai”,

Sl 91.11,12

taasai'ya man —ta'pî Makuiya.

⁷ Jesusya imaimu yuuku'pî: —A'kî, Paapa maimu e'menukasa' man see warantî:

“Ayepotorî Paapa tonpai pra e'kî”,

Dt 6.16

taasa' Paapa maimuya man —ta'pî Jesusya.

⁸ Moropai iní'rí Makuiya Jesus yari'pí kawînan wí' pona. Miarí si'ma tamí'nawîron patakon yenpo'píiya, morí pe pata waní moropai ipíkku pe awaní yenpo'píiya Jesus pia. ⁹ Moropai ta'píiya Jesus pí': —Tamí'nawîrí sírírí tírîyua e'painon aapia amírí pe ipíkku pe awanípa, sírírí uyapurúí awe'sekunka ya —ta'pí Makuiya.

¹⁰ Jesusya mîkírí maimu yuuku'pí. Ta'píiya Makui pí': —Uyeyaton, atarimakí uupiapai. Maasa pra Paapa maimu e'menukasa' man see warantí:

“Ayepotorí neken Paapa yapuríkí.

Mîkírí maimu yawîrí neken ako'mankí”,
taasai'ya man —ta'pí Jesusya Makui pí'.

Dt 6.13

¹¹ Mîrírí típo Makuiya Jesus rumaka'pí. Moropai inseríyamí' iipí'pí Jesus pia. Inkamoroya ipíika'tí'pí.

Jesus Esenyaka'ma Pia'tí Galiléia Po

(Mc 1.14-15; Lc 4.14-15)

¹² João Batista yarakkansa' to'ya yekare etasa' tíyua pe, Jesus wítí'pí Galiléia pata pona. ¹³ Nazaré po aako'mamí pra awaní'pí. Tíise Cafarnaum cidaderí pona iko'manse attí'pí. Mîrírí waní'pí Galiléia ku'pí ena po tíwe'sen pe. Zebulom pata po tíwe'sen pe, moropai Naftali pata pon pe nîrí awaní'pí. ¹⁴ Mîrírí poro attí'pí maasa pra pena attí pe man ta'pí Paapa maimu ekareme'nen profeta Isaías nurí'tíya yawîrí.

¹⁵ Miarí Zebulom pata pona

moropai Naftali pata pona

moropai iku'pí rí'píkírí pata pona

moropai iren Jordão ratai pata,

manni' pata Judeuyamí' pepín pata'se' pona a'ka erepamí kupí sírírí.

Mîrírí patakon waní Galiléia pe itese'.

¹⁶ Miarí pemonkonyamí' ko'mamí ewaron ta.

Tíise inkamoroya kure'nan a'ka era'ma kupí sírírí.

Eranne' pe inkamoro ko'mamí tíisa'mantato'kon pí',

tíise kure'nan a'ka erepamí kupí sírírí to' pia

Is 9.1,2

ta'pí Paapa maimu ekareme'nen Isaías nurí'tíya.

¹⁷ Mîrírí pata pai Jesusya Paapa maimu ekaremekí pia'tí'pí. Taapítí'píiya see warantí to' pí': —Paapa yeseru yapisí pí' esenumenkatí, imakui'pí ankupí'píkon tírumakai sírírí pata pai. Maasa pra aminke pra tamí'nawîronkon esa' pe Paapa ii'to' eseponí pí' man. Típemonkonoyamí' píika'tíyua kupí sírírí —ta'pí Jesusya pemonkonyamí' pí'.

Moro'yamí' Yapi'nenan Yanno Jesusya Asakírironkon

(Mc 1.16-20; Lc 5.1-11)

¹⁸ Mîrírí yai Galiléia ku'pí rí'píkírí tuutí ye'ka pe, asakí'nankon takon yarakkíronkon moro'yamí' yapi'nenan era'ma'pí Jesusya. Tarrafa ke inkamoro waní'pí Simão, tiaron itese' Pedro. Moropai itakon André waní'pí. Moro'yamí' yapisí pí' to' waní'pí mîrírí iku'pí ka. ¹⁹ Jesusya ta'pí to' pí': —Aase'níkon upíkírí ayenupato'peuya'níkon. Í' kai'ma upemonkono pe pemonkonyamí' kupíkonpa. Moro'yamí' yapisíya'níkon manni' warantí to' maakonpa —ta'píiya.

²⁰ Inkamoroya ka'ne' pe teesemi'tapai moro'yamí' yapi'to' tíyua'níkon rumaka'pí moropai to' wítí'pí Jesus píkírí.

²¹ Inîrî miarî ya panpî' tuutîi, tiaronkon takon yarakkîronkon nîrî era'ma'pî Jesusya. Inkamoro wanî'pî Zebedeu munkîyamî' pe. Tiago moropai itakon João, inkamoro wanî'pî tiyunkon pokonpe kanau ya'. Titarrafarikon rumentannî'pîti pî' to' tîise Jesusya to' yanno'pî. ²² Moropai inkamoroya tiyunkon nîmî'pî moropai tikanaukon nîmî'pî to'ya. Moropai to' wîti'pî Jesus pikîrî.

Itekare Ekaremekî Pinunpa Jesusya

(Lc 6.17-19)

²³ Mîrîrî yai Jesus asarî'pî tamî'nawîrî Galiléia pata poro to' epereto'kon yewî' tapi'. To' yenupa pinunpa'pîiya morî itekare pî'. Tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî kupî ekareme'pîti'pîiya. Moropai pri'yawonkon pepîn yepi'ti pinunpa'pîiya tamî'nawîron to' yeparankon yapai. ²⁴ Mîrîrî warantî ikupî Jesusya yekare eseta'pî tamî'nawîrî Síria pata poro. Mîrîrî ye'nen pemonkonyamî'ya tonpakon pri'ya pra tîwe'sanon enepî'pî to'ya. Tîmoronkon epu'nenan tamî'nawîron pî' o'ma'kon yarakkîrî tîwe'sanon moropai asakoi'kon pepîn eke'nepamî'san enepî'pî to'ya to' yepi'tito'pe Jesusya kai'ma. Moropai inkamoro yepi'ti'pîiya tamî'nawîrî. ²⁵ Arinîkon pemonkonyamî' wîtipîti'pî Jesus pikîrî Galiléia pata ponkon Decápolis pata ponkon Jerusalém pata ponkon Judéia pata ponkon moropai iren Jordão ratai ponkon wîtipîti'pî Jesus pia.

5

Wî' Po Si'ma Jesusya Itekare Ekaremekî

¹ Arinîkon pemonkonyamî' era'ma tîuya pe Jesus enuku'pî wî' pona. Moropai eereuta'pî. Eereutasa' tanne inenupa'san ipemonkonoyamî' iipî'pî iipia aminke pra. ² Moropai inkamoro yenupa pia'ti'pîiya. Ta'pîiya to' pî':

Morî Pe E'nîto' Pî' Jesus Eseurîma

(Lc 6.20-23)

³—Morî pe pu'kuru mannankan î' ton pra tîwe'sanon wanî. Mannankan Paapa pia tîntîrîkon ton pra awanî epu'nenan.

Morî pe to' wanî maasa pra inkamoro esa' pe Paapa wanî moropai ipemonkono pe to' ko'mamî.

⁴ Morî pe pu'kuru mannankan tîkaruwasanon wanî.

Imakui'pî pî' to' karau tanne, Paapaya to' pîika'ti taatausinpai to' e'to'pe.

⁵ Morî pe pu'kuru mannankan moo tîwe'sanon, tiwinarî teekore'masanon pepîn wanî.

Morî pe to' wanî maasa pra sîrîrî pata tîrî Paapaya to' pata'se' ton.

⁶ Morî pe pu'kuru mannankan wanî kure'ne Paapa yeseru anku'pai tîwe'sanon.

Inkamoro wanî mannankan emi'ne tîwe'sanon moropai tuna aninnîpai tîwe'sanon warantî.

Maasa pra kure'ne yairî e'pai to' wanî ye'nen.

Morî pe to' wanî maasa pra inkamoro pia Paapaya teseru ku'to'pe to'ya itîrî to' pia.

⁷ Morî pe pu'kuru mannankan pemonkonyamî' sa'namanenan wanî, maasa pra to' sa'nama Paapaya.

⁸ Morî pe pu'kuru mannankan imakui'pî ton pra tîwe'sanon wanî, maasa pra inkamoroya Paapa era'ma.

9 Morí pe pu'kuru mannankan pemonkonyamí' ekore'ma'san mana'pokanenan waní.

Maasa pra inkamoro mana'pokanenan esatí to'ya Paapa munkí pe.

10 Morí pe pu'kuru mannankan tíwe'taruma'tísanon waní.

Yairí Paapa yeseru kupí to'ya wenai to' taruma'tí to'ya.

Inkamoro awaní taatausinpai maasa pra Paapa, tesa'kon pia to' ko'mamí ipemonkono pe,
—ta'pí Jesusya to' pí'.

11 —Morí pe pu'kuru amírí'níkon waní teuren amu'tunpakon to'ya tanne. Moropai awiníki'níkon to' eseuríma seru'ye' pe. Moropai tu'ke imakui'pí kupí to'ya awiníki'níkon upemonkono pe awaníkon wenai.

12 Míríri ye'nen taatausinpai pu'kuru e'tí mararí pra. Maasa pra aapia'níkon títírí ton konekasa' Paapaya man ka' po. Míríri warantí nírí pena amírí'níkon rawíronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamí' nurí'san taruma'tí'pí to'ya, ataruma'tíuya'níkon manni' warantí —ta'píya.

Jesus Eseuríma Pan Pí' Moropai Uweiyukon Pí'

(Mc 9.50; Lc 14.34-35)

13 Jesusya to' yenupa ko'manní'pí. Ta'píya: —Amírí'níkon yeseru waní pan warantí morí pe pemonkonyamí' píka'títion pe. Tíise iní'míra pan enasa' ya, morí pe awaní pepín. Ipo'míra awaní. Pan pe awaní pepín. Moropai míríri waní í' pe pra rí. Moropai míríri papo to'ya poro pona pemonkonyamí'ya míríri yaki'tapapítí tuutíkon kaisarí.

14 Moropai tiaron ekaremekí'píya. Ta'píya: —Amírí'níkon yeseru waní pata weiyu warantí tamí'nawíronkon nera'maton pe. A'kí, cidade konekasa' wí' po tíwe'sen era'ma tamí'nawíronkonya e'painon. Teesera'masen pepín eena eseríke pra awaní, kawíne tíwaní ye'nen aronne eesera'ma ko'manní'pí. 15 Moropai aní'ya tí'kuma'tu yawittanípí pepín e'painon waikíra'pí yo'koi itírípa. Tíise yawittanípíya itaponse' pe tínkoneka'pí pona itírípa. Tamí'nawíronkon wítí ta tíwe'sanonya era'mato'pe to' weiyu'mato'peiya. 16 Míríri warantí nírí amírí'níkon yeseru e'pai awaní aweiyukon warantí. Tiaronkonya ayeserukon era'mato'pe morí pe pu'kuru. Moropai míríri ayeserukon wenai inkamoroya nírí Paapa ka' pon yapuríto'pe —ta'píya.

Jesus Eseuríma Moisés Nuri'tíya Yenupanto' Pí'

17 Iní'rí Jesus eseuríma'pí. Ta'píya: —Moisés nuri'tíya ayenupato'kon moropai penaronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamí' nurí'tíya ayenupato'kon yaretí'kai uui'sa' kai'ma kísenumenkati. Míríri yaretí'kai uui'sa' pra wai. Tíise uui'pí'pí í' taato'pe awaní ekareme'se apí'níkon. Moropai míríri unkupí ekareme'sai'ya yawírí iku'to'peuya uui'pí'pí. 18 Maasa yairon pí' tauya etatí. Ka' moropai pata ataretí'ka pikírí, Moisésya yenupanto' ataretí'ka pepín. Tíise tamí'nawírí aako'mamí itonpa emo'ka pepín. Tíise tamí'nawírí taasai'ya yawírí awe'kupí e'to' yawírí tamí'nawíron ataretí'ka pikírí. 19 Tíise aní'ya Moisésya yenupanto' yawírí ikupí tanne tíise tiwin míríki ipureme'sai'ya ya, moropai míríri ke tiaron yenupaiya ya, ikupí tíuya manni' warantí. Paapa pia míkírí waní tiaronkon ipemonkonoyamí' ma're awaní. Tíise aní'ya Moisésya yenupanto' yawírí pu'kuru ikupí ya moropai míríri ke tiaronkon yenupaiya ya innape kupí tíuya manni' warantí, míkírí waní ipíku pe pu'kuru Paapa pia, tiaronkon ipemonkonoyamí' yentai. 20 Maasa

pra tauya sîrîrî apî'nîkon. Morî ayeserukon awanî ya, manni'kan Moisés nuri'tîya yenupanto' pî' yenupatonkon yeseru kaisari moropai fariseuyami' yeseru kaisari, ipemonkono pe aako'mamîkon pepîn Paapa pia. Tîise morî panpî' to' yeseru yentai ayeserukon e'pai awanî aako'mamîkonpa Paapa pia ipemonkono pe —ta'pî Jesusya to' pî'.

Jesus Eseurîma Esewanmîrînto' Pî'

²¹ Jesusya ta'pî: —Pena atamokon rî'san pî' i' ta'pî epu'ti pî' naatî? Ta'pî see warantî:

“Pemonkon kî'wîtî. Anî'ya pemonkon wîisa' ya mîikîrî yarî e'pai awanî ipîkku tîwe'sen juiz pia”. *Êx 20.13; Dt 5.17*

²² Tîise uurîya taa sîrîrî apî'nîkon. Anî' ekore'masa' ya tonpa yarakkîrî mîikîrî yarî to'ya e'pai awanî ipîkku pe tîwe'sen juiz pia. Moropai anî'ya taa ya tonpa winîkîi “Î' epu'nen pepîn amîrî”, taiya ya ipî', mîikîrî yarî to'ya ipîkku pe tîwe'sanon to' yepurukon pia itaruma'tîto'pe to'ya. Moropai anî'ya tonpa esatî ya, “Imakui'pî amîrî, pakko", taiya ya, nari' pe awanî. Tîwarî e'pai awanî mîikîrî yenumî Paapaya namai apo' ya' aaranto'pe.

²³ Mîrîrî ye'nen Paapa yapurî pe antîrî tîrîya yai tîise awenpenata ayonpa awinîkîi ekore'ma'pî moro awanî pî'. ²⁴ Mîrîrî tanne, moro antîrî nîmîkî moropai atîkî e'mai' pe ayonpa pia. Yarakkîrî ayeseru konekata. Moropai tamî'nawîrî morî pe teekonekai enna'pokî Paapa yapurî pe antîrî tîrîpa.

²⁵ Mîrîrî warantî ayeyatonya ayarî ya juiz pia, ka'ne' pe ayeserukon konekatî ayeyaton yarakkîrî apî' eeseurîma rawîrî. Mîrîrî kupîya pra awanî ya, ayarîiya ipîkku pe tîwe'sen pia. Moropai mîikîrî juizya amîrî rumaka surara yenyâ'. Moropai mîikîrîya ayarakkamo atarakkannîto' ta. ²⁶ Tauya sîrîrî apî' mîrîrî atarakkannîto' tapai eepa'ka pepîn ka'ne' pe. Tamî'nawîrî mîrîrî ankupî'pî ye'maya pikîrî aako'mamî —ta'pî Jesusya.

Jesus Eseurîma Imakui'pî Pe Uno'pîkon Tîrumakai Tiaron Yarakkîrî E'nîto' Pî'

²⁷ —Î' taasa' to'ya epu'ti pî' naatîi.

“Tîno'pî ke si'ma wîri'sanyamî' yarakkîrî tîwe'se pra e'tî. Moropai tînyo ke si'ma tiaron warayo' yarakkîrî tîwe'se pra e'tî”. *Êx 20.14; Dt 5.18*

²⁸ Tîise uurîya taa sîrîrî apî'nîkon anî'ya wîri' era'ma ya, moropai yarakkîrî e'pai tîwanî pî' eesenumenka ya, yarakkîrî mîikîrî e'sa' mîrîrî tewan ya'.

²⁹ Mîrîrî ye'nen wîri' era'maya ya ayenu meruntî winon ke imakui'pî kupîya emapu'tîiya. Mîrîrî namai imo'kakî, yenunkî imakui'pî kupîya namai. Maasa pra asakî'ne ayenu tîise, imakui'pî ku'sa'ya ya, attî apo' ya' ankupî'pî wenai. Mîrîrî ye'nen morî pe panpî' awanî itenu pra aako'mamî ya imakui'pî tîku'se pra. ³⁰ Moropai ayenya meruntî winonya imakui'pî kupîya emapu'tî ya, mîrîrî merenkî'kî moropai yenunkî imakui'pî kupîya namai. Maasa pra ayenya merenkî'sa'ya ya, aako'mamî enen ipatîkarî. Mîrîrî wanî morî pe panpî', asakî'ne ayenya tîise apo' ya' attî yentai —ta'pî Jesusya.

Imakui'pî Pe Awanî

Tîno'pî Rumaka Pî' Teesenumenkassen Pia

(Mt 19.9; Mc 10.11-12; Lc 16.18)

³¹ —Taasa' to'ya man nîrî see warantî:

“Aní'ya tîno'pî rumaka ya, irumaka tîuya kaaretarî tîriya e'pai awanî
 ipia”, *Dt 24.1*

taa to'ya. ³² Tîise uuriya taa sîrîrî apî'nîkon, aní'ya tîno'pî rumaka ya tiaron
 warayo' yarakkîrî awe'sa' pra tîise, mîikîriya imakui'pî kupî tîno'piya
 emapu'tî mîrîrî. Maasa pra tiaron warayo' yarakkîrî awanî emapu'tîiya
 aaniyotasa' ya. Moropai manni' warayo' yarakkîrî awanî manni'ya nîrî
 imakui'pî kupî —ta'pî Jesusya.

Seru' Pe Unkupîkon Ton Pepîn Pî'

Eseurîman E'pai Pra Awanî

³³—Epu'nenan nîrî amîrî'nîkon pena atamokon nurî'tî pî' î' kai'ma ta'pî.
 “Î' taasa'ya'nîkon ya Paapa pî', ta'piya'nîkon yawîrî iku'tî, seru'ye' pe tîwe'se
 pra”, *Lv 19.12; Nm 30.2*

taa to'ya. ³⁴ Tîise uuriya taa sîrîrî apî'nîkon. Amîrî'nîkon esenumenka see
 warantî. Paapa winîkî pra tauya ya, î' wani' awanî pepîn î' ta'pîuya yawîrî
 pra ikupîuya, taaya'nîkon. Tîise ka' winîkî teeseurîmai pra e'tî. Maasa pra
 Paapa yaponse' pe awanî mîrîrî mîito'pe. ³⁵ Moropai pata winîkî tîkai pra
 e'tî. Maasa pra Paapa puu yaponse' pe awanî mîrîrî mîito'pe. Moropai
 Jerusalém cidaderî winîkî tîkai pra e'tî. Maasa pra Paapa pata'se' pe
 awanî mîrîrî mîito'pe. ³⁶ Moropai apu'pai winîkî tîkai pra e'tî. Maasa
 pra apu'pai si'po miakanmaya pepîn e'painon aimutun pe awe'to'pe.
 Moropai aimutun miakanmaya pepîn îrikkutun pe awe'to'pe. ³⁷ Mîrîrî
 ye'nen î' winîkî takai pra e'tî, innape amaimukon wanî ekaremekîkonpa.
 Tîise amaimukon e'pai awanî see warantî: Inna, kaane, kai'ma. Maasa
 pra tu'kan î' taato'ya'nîkon amaimukon wanî makui winîpai tui'sen pe.

Tiaron Pî' Ese'man E'pai Pra Awanî

(Lc 6.29-30)

³⁸ Jesusya ta'pî: —Î' ta'pî to'ya epu'nenan amîrî'nîkon:
 “Aní'ya ayenu pona apa'tî ya, mîikîrî ayenu yai apa'tîtîponya tîmoron
 epu'tî e'pai awanî akaisarî. Moropai mîrîrî warantî aye pona
 apa'tîtîponya tîmoron epu'tî e'pai awanî akaisarî aye'mapa”, *Êx*
21.24; Lv 24.20; Dt 19.21

taa Moisés nurî'tîiya yenupanto'. ³⁹ Tîise uuriya taa sîrîrî apî'nîkon, amîrî
 winîkî imakui'pî ku'nen pî' teese'mai pra e'kî. Aní'ya ayenpata pona
 apa'tî ya, iratai winî era'tîkî apa'tîto'peiya. ⁴⁰ Moropai aní'ya ayarî ya
 ipîkku tîwe'sen juiz pia apon ke ye'mapa, tîwî apon mo'kaiya. Tîwî aya'san
 nîrî yariya î' rî kî'kupî mîikîrî yarakkîrî. ⁴¹ Moropai aní'ya taa ya apî':
 “Uyemanne yaakî aminke pu'kuru pra tiwin quilómetro kaisarî”, taiya
 ya, itîipi pra awanî tanne, tîise yaakî asakî'ne quilómetros kaisarî yariya
 e'pai awanî, tu'se awanî'pî yentai. ⁴² Moropai anî' erepamî ya aapia î' rî
 esa'se. Mîikîrî pia inesatî'pî tîkî. Moropai anî' erepamî ya aapia tîniru
 esa'se, a'noko'pî pe era'makî tîwî tîku'se pra —ta'pî Jesusya.

Uyeyatonkon Pe Tîwe'sen Sa'nama E'pai Awanî

(Lc 6.27-28,32-36)

⁴³—Î' ta'pî to'ya epu'nenan amîrî'nîkon:
 “Ayonpa awakîrîkon pu'kuru sa'nama e'pai awanî. Moropai ayeyaton
 ku'tî ayewanma pe”, *Lv 19.18*
 taa to'ya. ⁴⁴ Tîise uuriya taa sîrîrî apî'nîkon, anî' ayeyatonkon pe
 tîwe'sen wanî ya, mîikîrî sa'namatî kure'ne. Moropai epîrematî mîikîrî

ataruma'tinenkon pona. ⁴⁵ Mîrîrî warantî ikupîya'nîkon ya, ayunkon ka'pon munkiyamî' pe awanîkonpa. Maasa pra mîlkîrîya tamî'nawîronkon ton pe wei tîrî, morîkon ton pe moropai imakui'san ton pe. Mîlkîrîya kono' tîrî, morî ku'nenan ton pe moropai imakui'pî ku'nenan ton pe. ⁴⁶ Tîise amîrî'nîkonya awakîrikon neken ayonpakon sa'nama ya tiaronkon tîsa'namai pra. Tîise î' ton pe mîrîrî warantî si'ma “Paapa winîpainon yapisîuya”, kai'ma eesenumenkakon? A'kî, mîrîrî warantî nîrî imakui'sanya, tîniru yapisî pî' teesenyaka'masanonya ikupî. ⁴⁷ Moropai eeseurîmakon ya awakîrikon neken ayonpakon yarakkîrî, tiaronkon yarakkîrî teeseurîmai pra, î' pe pra rî awanî. Mîrîrî warantî Paapa epu'nenan pepînya nîrî ikupî. ⁴⁸ Mîrîrî ye'nen yairî pu'kuru e'tî e'to' yawîrî. Yairî pu'kuru ayunkon Paapa, ka' pon awanî manni' warantî awanîkonpa —ta'pî Jesusya.

6

Tîwe'taruma'tîsanon Pia Untîrîkon Pî' Eeseurîma

¹ Jesusya taa ko'mannîpî: —Aka! tîwarî panpî' e'tî Paapa yapurî yeseru pî'. Tiaronkonya ayera'mato'kon pe pra neken. Mîrîrî warantî ikupîya'nîkon ya, Paapa, ayunkon ka'pon nîrî, iwinîpainon yapisîya'nîkon pepîn.

² Mîrîrî ye'nen anî' tîwe'taruma'tîsen pia î' rî tîisa'ya'nîkon ya, “Mîrîrî kin tîrî pî' wai koo iipia rî”, kîkatî, manni'kan seru'ye' pe teesenku'tîsanonya ikupî warantî pra. Maasa pra inkamoroya iku'pîtî Judeuyamî' epere'to'kon yewî'kon kaisarî. Moropai pemonkonyamî' wîtîto'kon, e'makon kaisarî pemonkonyamî'ya tapurîto'kon pe kai'ma. Ayenku'tîuya'nîkon pepîn, maasa Paapa winîpainon yapisî to'ya pepîn. Maasa pra aasîrî pemonkonyamî' piapai yapisî'pî to'ya. ³ Tîise amîrîya î' rî tîrî ya, tîwe'taruma'tîsen pia itîikî ama' pe, anî' ayonpa pî' teekareme'se pra, î' ku'sa'ya epu'tîya namai. ⁴ Mîrîrî antîrî'pî epu'tî anî'ya e'pai pra man. Tîise ayun, tamî'nawîron era'manenya î' ku'sa'ya era'ma. Mîrîrî wenai aapia tîntîrî tîrîiya.

Jesusya Yenupan Epîremanto' Pî'

(Lc 11.2-4)

⁵ —Eepîremakon ya, manni'kan seru'ye' pe tîwe'sananya ikupî warantî kî'ku'tîi. Maasa pra inkamoro epîremapîtî Judeuyamî' epere'to'kon yewî'kon tapî' satippe si'ma. Moropai to' epîremapîtî e'makon, pemonkonyamî' wîtîto', e'makon era'tîto'kon ta pî' si'ma. Tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya tera'mato'kon pe kai'ma, mîrîrî kupî to'ya. Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Inkamoroya tamî'nawîrî tînapisîkon yapisî'pî pemonkonyamî' winîpai, Paapa winîpai î' yapisî to'ya pepîn. ⁶ Tîise mîrîrî warantî pra amîrî'nîkonya ikupî e'pai man. Eepîremakon ya, ayewî'kon ta ewontî. Moropai ayewî'kon mana'ta yarakkantî, anî'ya ayera'makon namai. Moropai epîrematî, manni' anî' nera'ma pepîn, Paapa pî'. Moropai mîlkîrî tamî'nawîrî î' konekaya'nîkon era'manenya tîntîrî tîrî aapia'nîkon.

⁷ Eepîremato'kon yai, eepîremakon ya, se' tapairî mai tinna'popî'se pra e'tî, manni'kan Paapa epu'nenan pepînya ikupî manni' warantî. Maasa pra inkamoro epîrema kusan pe tiwinan mana'popîtî pî' to' ko'mamî. Mîrîrî warantî neken Paapaya teepîremanto'kon eta kai'ma to' esenumenka. ⁸ Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî, inkamoro warantî pra e'tî. Maasa pra

Paapa ayunkonya tamî'nawîron î' itu'se awe'to'kon epu'tî pî' man, maasa esatîya'nîkon rawîrî epu'tî pî' man. ⁹ Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî, epîrematî see warantî:

“Paapa anna yunkon, amîrî ka' po tîko'mansen.

Tamî'nawîronkonya morî pe pu'kuru amîrî wanî epu'tî yu'se wai.

¹⁰ Amîrî wanî tamî'nawîronkon esa' pe.

Asi'kî anna pia, anna esa' pe awanîpa.

Itu'se awe'to' yawîrî ikupî annaya yu'se wai,

tarîni' sîrîrî non pona, morî pe pu'kuru ka' po awanî manni' warantî.

¹¹ Sîrîrîpe itu'se anna e'to' tîkî, anna yekkari ton.

Itîkî anna pia î' ton pra anna wanî namai, Paapa.

¹² Moropai Paapa, anna nîkupî'pî imakui'pî awinîkî iku'kî aawanmîra, anna wanmîra tamî'nawîronkon nîkupî'pî imakui'pî anna winîkî kupî annaya warantî.

¹³ Moropai anna pîka'tîkî, imakui'pî ena namai anna yentai.

Moropai Makui mo'kakî anna piapai, Paapa.

Maasa pra amîrî wanî anna esa' pe.

Meruntî ke amîrî wanî tamî'nawîronkon yentai ipatikarî.

Morî pe aako'mamî ikî'pî ton pra.

Mîrîrî warantî awanî pe man”.

Sîrîrî warantî epîrematî —ta'pî Jesusya.

¹⁴ —A'kî, tauya sîrîrî apî'nîkon. Anî'kan nîkupî'pî imakui'pî awinîkî'nîkon kupîya'nîkon ya aawanmîra'nîkon, Paapa ka' ponya nîrî tîwanmîra ikupî, imakui'pî ankupî'pîkon. ¹⁵ Tîise aawanmîra'nîkon imakui'pî to' nîkupî'pî kupîya'nîkon pra awanî ya, mîrîrî warantî nîrî Ayunkonya ankupî'pîkon imakui'pî kupî pepîn tîwanmîra.

Yekkari Wanî Tonpai Pra Epîreman Pî'

Jesus Eseurîma

¹⁶ Moropai ayekkarikon tonpai pra eepîremakon ya, yairî ma're ayenpatakon tîku'se pra e'tî, manni'kan teesenku'tisanonya ikupî manni' warantî. A'kî inkamoroya mîrîrî warantî ikupî maasa pra tamî'nawîronkonya tekkarikon tonpai pra teepîremakon era'mato'pe kai'ma. Ayenku'tîuya'nîkon pepîn, aasîrî tamî'nawîronkon pemonkonyamî' tera'matîpono'san winîpai yapisi'pî to'ya. Inî' panpî' yapisi' to'ya pepîn Paapa piapai. ¹⁷ Tîise amîrî'nîkon epîrema ya, ayekkarikon tonpai pra, ayenpatakon ronati. Moropai apu'paikon yakinati, ¹⁸ tiaronkonya ayekkarikon tonpai pra eepîremakon epu'tî namai. Tîise Ayunkon neken, Paapa anî' nera'ma pepînya ayepu'tîkon ayekkarikon tonpai pra eepîremakon. Moropai mîkîrîya, ama' pe î' kupîya'nîkon era'maneya tîntîrî tîrî aapia'nîkon.

Uyemannekon Pî' Jesus Eseurîma

(Lc 12.33-34, 11.34-36, 16.13, 12.22-31)

¹⁹ Moropai ta'pîiya: —Tari non po ipîkku pe awanîkon pî' teesenumenkai pra e'tî. Maasa pra tari mîrîrî ayemannekon, aponkon yaku o'ma'konya. Moropai tari ama'ye'konya ayama'runpakon. ²⁰ Mîrîrî warantî awanî namai, ayemannekon ton konekaya'nîkon yuwatî ka' po. Miarî o'ma'ya aponkon yaku pepîn. Miarî ayemannekon karau pepîn, aataretî'ka pepîn. Moropai miarî ama'ye'konya ayama'runpakon pepîn. ²¹ Miarî ikonekatî, maasa pra o'non pata po

ayemannekon konekasa'ya'nikon ya, manni' pata eesenumenkato'kon wanî aako'mamîkon pî' —ta'pî Jesusya.

²² Jesusya ta'pî: —A'kî, î' kai'ma esenumenkan wenai yairî, yairî pra uyeserukon wanî epu'tî, u'kuma'tuya itu'na uweiyu'makon warantî. Yairî esenumenkan ya, anne' pe pra si'ma esenku'tîn pepîn. ²³ Tîise yairî pra esenumenkan ya, anne' pe e'nî ye'nen, esenku'tîn mîrîrî. Mîrîrî ye'nen uuwarîrî'nikon esenku'tînsa' ya, kure'ne pu'kuru esenku'tînsa' mîrîrî, ewaron ta e'nî warantî.

²⁴ Moropai inî'rî ta'pî Jesusya: —Anî' wanî eserîke pra man, asakî'ne tîkaraiwarî ke. Maasa pra tiaron yapurîiya morî pe tiaron yentai. Moropai tiaron mu'tunpaiya tiaron maimu yawîrî awanî. Tîise tiaron pînamaiya pepîn. Mîrîrî warantî Paapa poitîrî pe e'nî eserîke pra man, inî' panpî' tîniru yu'se eseka'nunkan ya —ta'pî Jesusya.

Tarî Ko'mannîto' Pî' Eesenumenkato'

²⁵ —Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî apî'nikon, ayekkarikon ton pra awanî pî' teesenumenkai pra e'tî, moropai awukukon ton pra awanî pî'. Moropai aponkon ton pra awanî pî' kîsenumenkati. Maasa pra tauya sîrîrî apî'nikon, ipîkku pe panpî' Paapa nî'tîrî'pî uuko'mannîto'kon wanî uyekkarikon yentai. Moropai intîrî'pî uyesa'kon wanî ipîkku pe panpî' uponkon yentai. „Manni' ipîkku pe tîwe'sen tîsai'ya ya, ima're tîriya nîrî.” ²⁶ Maasa esenumenkati toronyamî' pî'. To' esenyaka'ma pepîn tekkarikon ton pîmî pî'. Moropai tekkarikon mo'ka pî' to' esenyaka'ma pepîn. Moropai tekkarikon yewî' ton koneka to'ya pepîn. Tîise Ayunkonya inkamoro ko'mannîpî mîrîrî. To' ya're' ton tîriya. Amîrî'nikon kanan? Î' kai'ma eesenumenkakon? Inkamoro toronyamî' ko'mannîpî tîuya yentai aako'mannîpîkon Paapaya, maasa pra toronyamî' yentai awanîkon ye'nen. ²⁷ Mîrîrî warantî teesenumenka wenai anî'ya inî' panpî' tîiko'manto' ton kupî pepîn tarî non po. Mîrîrî ye'nen kîsenumenkati mîrîrî pî'.

²⁸ Tîise î' ton pe aponkon ton pra awanî pî' eesenumenkakon mîrîrî? Maasa esenumenkati parî' yari'ku, kono' waiyi keren pon pî'. To' esenyaka'ma pepîn mîrîrî eporîpa moropai tîponkon ton si'pîmî to'ya pepîn. ²⁹ Tîise tauya sîrîrî apî'nikon, to' yari'kukon wanî morî pe pu'kuru. To' warantî anî' epontî pepîn. Teuren Salomão nuri'tî ipîkku pe tîwe'sen epontî morî tîpon ya'. Teuren tîise to' warantî awanî pepîn. ³⁰ Paapaya parî' keren pon yari'kutannîpî. Tîise manni' parî' ko'mamî pepîn kure'ne. Sîrîrîpe eesera'ma moropai penane awa'pî'ta. Mîrîrî kupî tîuya yentai pu'kuru Paapaya amîrî'nikon epontî morî pe awanîkonpa. Î' ton pe mararî mîrîkî innape ikupîya'nikon mîrîrî?

³¹ Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî, mîrîrî aako'manto'kon pî' teesenumenkai pra e'tî. Kîkati aawarîrî'nikon: “O'non pata uya're' ton moropai uwuku ton moropai upon ton eporîuya e'painon?” kîkati. ³² Manni'kan Paapa epu'nenan pepînya mîrîrî warantî taa ko'mannîpî maasa pra itu'se tîwe'to'kon pî' to' esenumenka kure'ne. Mîrîrî warantî pra amîrî'nikon e'pai awanî. Maasa pra ayunkon Paapa ka'ponya tamî'nawîrî î' itu'se awe'to'kon epu'tî pî' man. ³³ Tîise e'mai' pe Paapa yenya' eturumakati, ayepotorikon pe awe'to'pe. Moropai î' itu'se Paapa e'to' yawîrî iku'tî. Mîrîrî kupîya'nikon ya, tamî'nawîrî manni' itu'se awe'to'kon tîriya aapia'nikon. ³⁴ Mîrîrî ye'nen penanan wei pî' teesenumenkai pra e'tî.

Tiise sîrîrîpan pî' neken esenumenkati. Maasa pra penanan weiyu yainon ton moro man. Moropai wei kaisari moro man miriri weiyu yainon ton. Miriri ye'nen eerepami rawiri kisenumenkati miriri pî' —ta'pî Jesusya.

7

Tiaronkon Pî' Atako'menkan Namai, Taa Jesusya

(Lc 6.37-38,41-42)

¹ Jesusya ta'pî: —Tiaronkon nikupî'pî pî' taatako'menkai pra e'ti, ani' atako'menka namai ankupî'pikon pî'. ² Maasa pra tiaronkon pî' aatako'menkakon waranti tiaron atako'menka api'nikon. Tiaronkon pî' ankupî'pikon waranti ikupîiya api'nikon. ³ Moropai ta'pîiya inî'ri: —Î' wani' awani ye'nen kin ayonpa nikupî'pî, iteseru era'maya miriri mori pe, ayaseru itentai ankupî'pî nura tera'mai pra. ⁴ Tiise î' ton pe miriri waranti taaya ayonpa pî'. “Maasa ayenu yawon mo'kato'peuya”, taaya si'mirikki pe tiwe'sen pî'. Tiise î' wani' awani ye'nen kure'nan yei waranti tiwe'sen ayenu ya' era'maya pepin? ⁵ Amirinikon seru'ye'kon teesenu'tisanon aawariri'nikon. E'mai' pe ayaserukon era'mati, ikonekati mori pe. Miriri ayaseru tikonekai ayonpa yeseru konekai atîpa.

⁶ Moropai ta'pîiya: —Paapa maimu etatiponkon tiise innape iku'nenan pepin, inkamoro ye'ka pî' kîsekareme'ti. Inkamoro wani sokoro' pe arinmarakayami' waranti. Miriri yu'se pra tiwanikon wenai awiniki'nikon to' ekore'ma. Moropai mori epe'ke pe tiwe'sen diamante itese' yenumi e'pai pra awani porcoyami' kore'ta. Maasa pra inkamoroya yaki'tapapiti. Miriri waranti inkamoro Paapa maimu yu'sankon pepin pemonkonyami' wani porcoyami' waranti —ta'pî Jesusya.

Paapa Pî' Esa'to' Pî' Jesus Eseurîma

(Lc 11.9-13)

⁷ —Tiise tauya sîrîrî api'nikon esati pî' ako'manti teeseta'kai pra, moropai yapisiya'nikon. Moropai yuwa pî' aako'manti moropai eporiya'nikon. Moropai mana'ta pa'ti pî' ako'manti moropai witi esa'ya yarakkanmoka. ⁸ Maasa pra tamî'nawironkon esa'nenanya tînesati'pikon yapisi. Moropai yuwanenanya tînuwakon epori. Moropai mana'ta pa'tinen pia mana'ta atarakkanmoka.

⁹ A'ki, anmukukonya tiyu ton esati ya api'nikon, inesati'pî pepin ti' tîriya'nikon e'painon iipia, ikei esa'sai'ya tanne? ¹⁰ Moropai tiyo' ton moro' esa'sai'ya tanne, inesati'pî pepin iki tîriya'nikon pepin iipia? Kaane, inesati'pî tîriya'nikon e'painon. ¹¹ Amirinikon wani imakui'pî ku'nenan pe teuren. Tiise anmukukon pia mori tînenan amiri'nikon, imakui'pî tînenan pepin. Miriri mori tîriya'nikon manni' yentai, Paapa ka' ponya manni'kan tipî' esa'nenan pia mori tîri —ta'pî Jesusya.

¹² —Miriri ye'nen tiaronkon yarakkiri mori ku'ti, inkamoroya niri mori kupi yu'se awanikon yawiri. Miriri waranti iku'to'pe Moisés nuri'tiya yenupanto' wani miriri. Moropai penaronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayami'ya yenupanto' wani miriri.

Asaki'nan E'ma

(Lc 13.24)

¹³ Moropai ta'pî Jesusya: —E'ta'ka mana'ta yai ewonti. Maasa pra awene' mana'ta moropai awene' e'ma, miriri wani ataka'manto' ya' yaa-ton pe. Miriri wani sa'me pra. Miriri ye'nen tu'kankon pemonkonyami'

esenku'tisa' wîti mîrîrî ataka'manto' ya'. ¹⁴ Tîise mana'ta e'ta'ka tauya manni' moropai e'ma siiruru mîrîrî wanî yaaton pe ipatîkari ko'mannîto' pata pona. Mîrîrî wanî sa'me. Mîrîrî ye'nen tu'kankon pepîn pe-monkonyami' wîti mîrîrî e'ma taawîrî —ta'pî Jesusya.

Seru'ye'kon Profetayamî'

(Lc 6.43-44)

¹⁵ Moropai Jesusya ta'pî: —Tîwarî panpî' e'ti seru'ye' pe yenupatonkon pî'. Inkamoro iipî Paapa pemonkonoyamî' yenku'tîi innape tîmaimukon wanî kai'ma to' e'to'pe. Tîise mîrîrî to' yeseru to' nîkupî wanî kaikusiyamî' yeseru warantî nari' uurî'nîkon pia. ¹⁶ Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkonya epu'tî to' nîkupî wenai. Maasa sîrîrî epu'tî —ta'pîiya. —Mî'nî ye' epeta pepîn e'painon uva pe. Moropai figo pe mî'nî ye' epeta pepîn e'painon. ¹⁷ Tîise tamî'nawîron yei morîya morî pe teperu tîrî. Moropai yei pakkori'tasa'ya teperu tîrî imakui'pî pe. ¹⁸ Mîrîrî ye'nen yei morîya imakui'pî pe teperu tîrî pepîn. Moropai yei pakkori'tasa'ya morî pe teperu tîrî pepîn. ¹⁹ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî yei morî pe pra teperu tîinen ya'tî to'ya. Moropai mîrîrî yenumî apo' ya' aaranto'pe. ²⁰ Mîrîrî warantî inkamoro seru'ye' pe tîwe'sanon yeseru epu'tîya'nîkon î' to' nîkupî wenai. Mîrîrî warantî to' epu'tîya'nîkon —ta'pî Jesusya.

Anî' Ewomî Pe Nai Paapa Pia

(Lc 13.25-27)

²¹ Ta'pî Jesusya: —Tamî'nawîronkonya taa kupî sîrîrî upî': “Anna yepotorî”, taa to'ya. Tîise tamî'nawîrî inkamoro mîrîrî taatîpono'san wîti pepîn Paapa pia. Tîise manni'kan neken î' itu'se uyun Paapa e'to' manni' yawîrî ikonekanenan, inkamoro neken wîti iipia, ipemonkono pe. ²² Î' pensa mîrîrî taa to'ya weiyu erepamî yai, tu'kankon pemonkonyamî'ya taa kupî sîrîrî. “Anna yepotorî, anna eseurîma'pî Paapa maimu ekaremekî pî' ayese' wenai tiaronkon pî'. Moropai amîrî anna yepotorî ese' pî' pemonkonyamî' ya' ewomî'san imariwa'yamî' yenpa'ka'pî annaya tu'ke. Moropai tu'ke ite'ka anî' nîkupî eserîkan pepîn ku'pîti'pî annaya ayese' pî'”, taa to'ya kupî sîrîrî. ²³ Inkamoro maimu yuukuuya kupî sîrîrî see warantî: “Anî'kan pe awanîkon epu'tîuya pra wai. Atarimatî uupiapai. Umaimu yu'nenan pepîn amîrî'nîkon. Imakui'pî kupî pî' tîiko'mansenon amîrî'nîkon”, tauya to' pî' —ta'pî Jesusya.

Asakî'nankonya Tewî'kon Koneka

(Lc 6.47-49)

²⁴ Tamî'nawîrî mîrîrî taa yaretî'ka tîuya pe, Jesusya ta'pî: —Mîrîrî ye'nen o'non ye'ka pe umaimu etanen neken pepîn tîise iku'nen wanî? Mîikîrî wanî epu'nen pe pu'kuru. Awanî manni' warayo' epu'nen pe tîwe'sen warantî. Mîikîrîya tewî' ton koneka'pî sa'man po eesenumî namai. ²⁵ Tewî' konekasai'ya tanne, kono' rena'pî mararî pra. Tuna kuma'pî kure'ne ipona eerepamî'pî. Moropai a'situn erepamî'pî ipona yenumîpa kai'ma. Tîise yenumîiya pra awanî maasa pra sa'man pona ikonekasa' pe awanî ye'nen.

²⁶ Tîise manni' umaimu etanen tîise iku'nen pepîn pemonkon wanî, manni' yairî pra teesenumenkasen warantî. Yairî pra teesenumenka ye'nen, tewî' ton koneka'pîiya sa'man pepîn kasapan pona. ²⁷ Tewî' konekasai'ya tanne, kono' rena'pî mararî pra. Tuna kuma'pî kure'ne ipona. Moropai a'situn erepamî'pî meruntî ke ipona. Aapitato' ton pra

awaní ye'nen yenumí'píi ya tamí'nawírí. Í' e'nímí pra awaní'pí —ta'pí Jesusya.

Meruntí Ke Jesus Maimu Waní

²⁸ Mírírí warantí teeseurímato' yaretí'ka Jesusya tanne tu'kankon pe-monkonyamí' esenumenka'pí mararí pra teesewankono'mai tenupatoiya'níkon pí'. ²⁹ Maasa pra míkírí yeseru era'ma'pí to'ya Moisés nurí'tíya yenupanto' pí' yenupatonkon warantí pra. Tíise epu'nen pe tenupatoiya'níkon epu'tí'pí to'ya, meruntí ke tíwe'to' ke tenupaiya'níkon epu'tí'pí to'ya.

8

Jesusya Ereki'pan Warayo' Yepi'tí

(Mc 1.40-45; Lc 5.12-16)

¹ Mírírí típo Jesus autí'pí wí' poi. Moropai ariníkon pemonkonyamí' wítí'pí ipíkírí. ² Mírírí ya pri'ya pra tíwe'sen e'rennuku'pí iipia. Míikírí sa'ne waní'pí paran, ere' pí' tíwe'sen pe. Moropai míkírí e'sekunka'pí Jesus rawírí. Míikíríya ta'pí Jesus pí': —Yepi'títon amírí, Uyepotorí. Uurí anepi'típai awaní ya, uyepi'tíkí —ta'píi ya.

³ Mírírí taiya ye'nen, Jesusya tenya kainumí'pí yapípa kai'ma. Moropai ta'pí Jesusya ipí': —Inna, esepi'tín pí' nai. Mírírí taa Jesusya pe rí, eesepi'tí'pí. Iní'rí ere' ton pra eena'pí. ⁴ Míikírí pí' ta'pí Jesusya: —A'kí, esepi'tín pí' nai tíise aní' pí' eesepi'tísa' kísekaremekí —ta'píi ya. —Tíise atíkí teepíremasen pia í' kai'ma amírí esepi'tísa' era'mato'peiya iipia matí. Moropai mírírí típo, Moisés nurí'tíya yenupanto' yawírí teepíremasen pia antírí ton marí, í' kai'ma eesepi'tísa' ekaremekípa tamí'nawírí —ta'pí Jesusya.

Surara Poitírí Yepi'tí Jesusya

(Lc 7.1-10)

⁵ Pemonkonyamí' yeuríma yaretí'ka típo, Jesus wítí'pí Cafarnaum cidaderí pona. Miarí Cafarnaum po surarayamí' yepotorí waní'pí Roma pata pon. Míikírí poitírí kure'ne inapurí enasa' waní'pí pri'ya pra. Aasa'manta eseríke awaní'pí. Mírírí ye'nen Jesus ponaya attí'pí eporípa kai'ma. Moropai eposa' tíuya pe ta'píi ya Jesus pí' típoitírí yepi'títo'peiya. ⁶ Ta'píi ya Jesus pí': —Uyepotorí, upoitírí sa'ne man mararí pra pri'ya pra uyewí' ta. E'mí'sa'kakoi pepín kure'ne tímoron epu'tí pí' aako'mamí mírírí —ta'píi ya.

⁷ Míikírí maimu yuuku'pí Jesusya: —Uutí moriya yepi'tí —ta'píi ya ipí'.

⁸ Mírírí yuuku'pí surarayamí' esa'ya: —Kaane Uyepotorí, uurí sa'ne waní Judeu pepín. Mírírí ye'nen uyewí' ta eewomí eseríke pra nai, Judeu pe awaní ye'nen. Tíise amaimu ke neken taaya yu'se waní sírírí upoitírí enato'pe pri'ya, eewomí pra tíise —ta'pí surarayamí' esa'ya. ⁹ —Epu'tí pí' wai seru' pepín. Kure'ne uurí waní tíise uyesanon moro to' man, uyentainokon. Inkamoro maimu yawírí tíwe'sen uurí. Moropai mírírí warantí nírí upemonkonoyamí' moro to' man, surarayamí', umaimu yawírí tí'we'sanon. Tauya ya tiwinan pí' “atíkí” tauya ya, attí umaimu pe. Tiaron pí' “Así'kí” tauya ya, aapí uupia umaimu pe. Moropai “seení' ku'kí” tauya ya upoitírí pí', umaimu pe ikupíi ya. Mírírí warantí nírí ikupíi ya, epu'tí pí' wai awe'kupí sírírí. Uyentai pu'kuru awaní ye'nen, amaimu pe awe'kupí sírírí —ta'pí surarayamí' yepotoríi ya.

¹⁰ Mîrîrî warantî taa surarayamî' yepotorîya pî' Jesus esenumenka'pî mararî pra teesenumenkai. Moropai ta'pîiya tîpîkîrî tîwe'sanon pemonkonyamî' pî': —Tauya sîrîrî apî'nîkon, kure'ne innape ukupî pî' nai. Mîrîrî ye'ka eporîuya pra wai Paapa pemonkonyamî' Judeuyamî' kore'ta —ta'pîiya. ¹¹ —Enpenatâtî maasa sîrîrî pî'. Maasa tamî'nawîronkon esa' pe tîwanî Paapaya yepoto' weiyu erepansa' yai, tu'kankon pemonkonyamî' iipî kupî sîrîrî wei epa'ka winîpai, moropai wei ewomî winîpai. Inkamoro Judeuyamî' pepîn ereuta kupî sîrîrî Abraão nurî'tî, Isaque nurî'tî, moropai Jacó nurî'tî yarakkîrî kure'nan entamo'kanto' ya. ¹² Tîise Judeuyamî', Paapa pemonkono pe awanîtonkon teuren, ereuta e'pai tîise Paapaya to' yenumî kupî sîrîrî ewaron ta. To' ewomî pepîn Paapa pia. Iipiapai to' ko'mamî. Miarî to' karau mararî pra. “Ane” taapîtî to'ya teekon tîpa'tî.

¹³ Moropai ta'pî Jesusya surarayamî' esa' pî': —Enna'pokî ayewî' ta, innape pu'kuru uku'to'ya yawîrî awe'kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya. Moropai surarayamî' esa' poitîrî esepî'tî'pî ka'ne' pe Jesus maimu pe.

Tu'kankon Pri'yawonkon Pepîn Yepî'tî Jesusya

(Mc 1.29-34; Lc 4.38-41)

¹⁴ Mîrîrî tîpo Jesus wîtî'pî Pedro yewî' ta. Moropai mîikîrî yawo'pî era'ma'pîiya tette' ta pri'ya pra. Eekomî'masa' awanî'pî mararî pra. ¹⁵ Mîikîrî yenya pî' Jesusya yapîsî'pî moropai mîrîrî pe rî eekomî'makapî'pî, pri'ya eena'pî. Moropai mîikîrî e'mî'sa'ka'pî moropai mîikîrî yekkari ton koneka pia'tî'pîiya.

¹⁶ Ko'mamîiya pata enasa' tanne, pemonkonyamî'ya o'ma' yarakkîrî tîwe'sanon pemonkonyamî' yarî'pî Jesus pia o'ma'kon yenpa'kato'peiya. Moropai tîmaimu ke neken to' yenpa'ka'pîiya. Moropai tamî'nawîrî insamoro pri'yawonkon pepîn yepî'tî'pîiya. ¹⁷ Jesusya ikupî'pî mîrîrî warantî, maasa pra awe'kupî sîrîrî ta'pî penaro' Paapa maimu ekareme'nen Isaiás nurî'tîya yawîrî. Ta'pîiya see warantî:

Mîikîrîya uyeparankon yaasa' man tîpona,
moropai ne'ne' pe e'nîto' mo'kasai'ya man
ta'pî Isaiás nurî'tîya pena.

Is 53.4

Jesus Wenairî Itîipai Tiaronkon Wanî

(Lc 9.57-62)

¹⁸ Mîrîrî taa tîpo, Jesus era'tî'pî tu'kankon pemonkonyamî' tîwoi tîwe'sanon era'mai moropai tîmenka'san yaipontî'pîiya to' wîtîto'pe iku'pî ratai pona. ¹⁹ Mîrîrî taa Jesusya tanne, Moisés nurî'tîya yenupanto' pî' yenupaton erepamî'pî Jesus pî' kai. Moropai ta'pîiya: —Uyenupanen, uurî wanî sîrîrî tarî, o'non pata attî ya, awenairî uttî —ta'pîiya. ²⁰ Mîikîrî maimu yuuku'pî Jesusya. Ta'pîiya: —A'kî, maikanyamî' yeutta mororon, to' yewî'. Moropai toronyamî' tî'moikon yenpo yaponse' nîrî mororon. Tîise uurî, ka' poi iipî'pî pemonkon pe uyewî' ton pra man —ta'pî Jesusya.

²¹ Moropai tiaron Jesus wenairî tuutîsenya ta'pî ipî': —Uyepotorî, maasa awenairî uutîto'pe e'mai' pe enna'po tanne uyun pia aasa'manta pîkîrî —ta'pî tiaronya ipî'. ²² Jesusya imaimu yuuku'pî: —Tîwî inkamoro innape umaimu ku'nenan pepînya isa'manta'san yu'na'tîi —ta'pîiya. —Tîise amîrî wîtî yu'se wai upîkîrî —ta'pîiya ipî'.

Jesusya A'situn Tî'napannîpî

(Mc 4.35-41; Lc 8.22-25)

²³ Mîrîrî tîpo Jesus asara'tî'pî kanau ya' moropai attî'pî tînenupa'san pokonpe. ²⁴ To' wîtî tanne tiwinarî ka'ne' pe kure'nan sipa sipa erepamî'pî, a'situn wani'pî mararî pra. To' kanau yeuronkaiya eserîke sipa sipa wani'pî nari' pe. Mîrîrî tanne Jesus we'nasa' ko'mami'pî miarî kanau ya'. ²⁵ Mîikîrî yepakai inkamoro imenka'san wîtî'pî ka'ne' pe teesi'nî'se. Ta'pî to'ya: —Uyepotorî, apakakî e'tî'kan pe man. Î' pî' awetun mîrîrî anna pîika'tîkî —ta'pî to'ya Jesus pî'.

²⁶ Moropai Jesus e'mî'sa'ka'pî moropai ta'pîiya to' pî': —Î' wani' awanî ye'nen eranne' pe awanîkon mîrîrî? Innape ukupîya'nîkon pepîn mîrîrî? —ta'pî Jesusya to' pî'.

Mîrîrî taa tîpo awe'mî'sa'ka'pî moropai ta'pîiya a'situn pî' moropai tuna pî': —Atî'napankî. Moropai tamî'nawîrî aatî'napamî'pî Jesus maimu pe.

²⁷ Mîrîrî warantî Jesusya ikupî era'ma tûya'nîkon ye'nen, tamî'nawîronkon wani'pî kure'ne teesenumenkai. Moropai inkamoroya ta'pî tîwarîrî'nîkon: —O'non ye'ka see warayo' mîserî imaimu yawîrî a'situn moropai tuna e'to' —ta'pî to'ya tîwarîrî'nîkon.

Asakî'nankon Warayo'kon Yepi'ti Jesusya
(Mc 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸ Moropai Jesus wîtî'pî Galiléia ku'pî rataipon pata Gadara pona. Miarî Jesus eseu'ka tanne, kanau yapai asakî'nankon imariwa'ka'pankon warayo'kon wîtî'pî Jesus ponaya epose. Inkamoro iipî'pî uuruwai kore'tapai maasa pra inkamoro ko'manto' wani'pî uuruwai kore'ta. Inkamoro e'pîti'pî meruntî ke o'non ye'ka pe ikupî eserîke pra nari' pe to' wani'pî. To' rî'pîkîrî e'ma taawîrî wîtî'n eserîke pra to' e'pîti'pî. ²⁹ Inkamoro entaime'pî. Ta'pî to'ya: —Amîrî Paapa ka' pon munmu. Î' ku'se aai'sa' sîrîrî anna pî'? Anna taruma'tîi ka'rî aai'sa'? Anna kî'taruma'tîi maasa e'taruma'tînto' weiyu erepamî pra tîise —ta'pî warayo'konya Jesus pî'.

³⁰ Miarî, aminke panpî' porcoyamî' wani'pî tu'kankon, tekkarikon yena'nenan. ³¹ O'ma'konya Jesus pî' esatî'pî teeseka'nunkai inkamoro porcoyamî' ya' teewomîkonpa kai'ma. —Anna yenpa'kaya ya, inkamoro porcoyamî' ya' anna ewonto'pe —ta'pî to'ya. ³² —Inna moriya, atîti —ta'pî Jesusya to' pî'. Mîrîrî ye'nen inkamoro o'ma'kon epa'ka'pî warayo' yapai. Moropai to' ewomî'pî porcoyamî' ya'. Tîise mîrîrî pe rî porcoyamî' eka'tumî'pî irama yai, to' e'soroka'pî tuna ka, moropai to' e'tî'ka'pî tîina'se.

³³ Warayo'kon porcoyamî' pî' teesenyaka'masanonya mîrîrî e'kupî era'ma'pî. Mîrîrî ye'nen inkamoro e'tîrika'pî, moropai to' wîtî'pî cidade pona. Miarî mîrîrî tînerama'pîkon ekaremekî'pî to'ya tamî'nawîrî. Moropai inkamoro asakî'nankon warayo'kon imariwa'ka' pe si'san esepi'tisa' yekare pî' nîrî to' eseurîma'pî. ³⁴ Mîrîrî yekare eta tûya'nîkon ye'nen, tamî'nawîronkon mîrîrî cidade po tîiko'mansenon wîtî'pî Jesus epose. Moropai mîikîrî eposa' tûya'nîkon pe, tîpatakon yapai Jesus wîtîto'pe esatî'pî to'ya.

9

Jesusya Warayo' Eke'nepamî'pî Yepi'ti
(Mc 2.1-12; Lc 5.17-26)

¹ Moropai Jesus asara'tî'pî kanau ya' tuutîpa iku'pî ratai pona. Moropai attî'pî, eerepamî'pî tîpata ya'. ² Mîrîrî yai tiaronkon pemonkonyamî'ya

Jesus pia pri'yawon pepîn warayo' asakoi pepîn enepî'pî tette' ta tîise. Jesusya innape pu'kuru tîkupî to'ya epu'tî'pî. Mîrîrî ye'nen ta'pîya mîkîrî pri'yawon pepîn pî': —Mooyi, meruntî ke e'kî. Maasa pra imakui'pî ankupî'pî kupî pî' wai uuwanmîra —ta'pîya.

³ Mîrîrî warantî taa Jesusya eta tîuya'nîkon ye'nen, warayo'kon Moisés nuri'tîya yenupanto' pî' yenupatonkon eseurîma'pî tîwarîrî'nîkon. —Iseruku mîrîrî. Anî'ya imakui'pî pe warayo' e'to' mo'ka pepîn, Paapa pe pra si'ma. Tîise Paapaya neken imo'ka —ta'pî to'ya.

⁴ Mîrîrî warantî tewankon ya' to' esenumenka epu'tî'pî Jesusya. Mîrîrî ye'nen ta'pîya to' pî': —Î' ton pe see mîrîrî warantî eesenumenkakon mîrîrî imakui'pî pe? —ta'pîya. ⁵ —Imakui'pî ankupî'pî rona pî' wai taa pî' wai mîserî pri'yawon pepîn pî'. Tîise innape iku'sau'ya epu'tîya'nîkon eserîke pra awanî. ⁶ Mîrîrî ye'nen uurîya, pemonkon pe ka' poi iipî'pîya anera'makon ton kupî sîrîrî. Meruntî ke wai imakui'pî ronato'peuya, seru' pe pra eseurîma epu'tîkonpa, mîkîrî pri'yawon pepîn yepi'tîuya. I'mî'sa'kauya, tette' yanmako'mato'peiya aasato'pe —ta'pî Jesusya.

⁷ Mîrîrî pe rî mîkîrî warayo' e'mî'sa'ka'pî. Moropai attî'pî tewî' ta. ⁸ Mîrîrî warantî ikupî Jesusya era'ma tîuya'nîkon ye'nen, pemonkonyamî' esi'nîpî'pî mararî pra ipî'. Moropai Paapa yapurî'pî to'ya inamai'ma mararî pra. —Tîise sîrîrî warantî meruntî tîisa' Paapaya era'ma sîrîrî pemonkon pia —ta'pî to'ya.

*Jesusya Mateus Eta Tîpîkîrî Attîto'pe
(Mc 2.13-17; Lc 5.27-32)*

⁹ Mîrîrî tîpo Jesus epa'ka'pî moropai attî'pî. Tuutî ye'ka pe e'ma taawîrî warayo' era'ma'pî Jesusya itese' Mateus. Mîkîrî ereutasa' wanî'pî tîniru tîrî to'ya yaponse' pia. Maasa pra mîkîrî wanî'pî tesianonkon pia to' nîtîrî tîniru yapîsî pî' teesenyaka'masen pe. Mîkîrî pî' ta'pî Jesusya: —Aase uwenairî —ta'pîya. Mîrîrî ye'nen Mateus e'mî'sa'ka'pî moropai attî'pî Jesus pîkîrî.

¹⁰ Mîrîrî yai tu'kan entamo'kanto' wanî'pî Mateus yewî' ta. Miarî Jesus entamo'ka tanne, tiaronkon tîniru yapi'nenan erepamî'pî to' kore'ta. Moropai tiaronkon pemonkonyamî' Moisésya yenupanto' yawîrî pra tîwe'sanon nîrî erepamî'pî. Inkamoro wanî'pî to' entamo'kato' yaponse' pia Jesus pokonpe moropai Jesus nenupa'san pokonpe. ¹¹ Mîrîrî yai tiaronkon fariseuyamî'ya to' yeseru era'ma'pî. Mîrîrî ye'nen Jesus nenupa'san ekaranmapo'pî to'ya: —Î' wani' awanî ye'nen kin amîrî'nîkon yenupanenya tekkari yonpa mîrîrî, inkamoro Moisésya yenu-panto' yawîrî pra tîwe'sanon pemonkonyamî', moropai tîniru yapîsî pî' teesenyaka'masanon pokonpe si'ma?

¹² Inkamoro tînenupa'san ekaranmapo to'ya eta'pî Jesusya. Moropai yuuku'pîya: —A'kî, pri'yawon pemonkonya tepi'tînen ton yuwa pepîn. Tîise pri'ya pra tîwe'senya tepi'tînen ton yuwa e'painon —ta'pî Jesusya. ¹³ Moropai ta'pîya: —Paapa maimuya taasa' see warantî:

“Paapa yapurî pe anpo'tîkon po'tîya'nîkon yu'se pra wai.

Tîise eetî'noko'mato'kon yu'se wai anpo'tîkon yentai”,

Os 6.6

ta'pîya. Mîrîrî ye'nen î' taato'pe awanî epu'tî. Maasa pra uui'sa' pra wai morî pe tîwe'ku'sanon yannoî, tîise imakui'pî pe tîwanîkon epu'nenan pemonkonyamî' yannoî uui'sa' sîrîrî —ta'pîya.

João Batista Nenupa'sanya Jesus Ekaranamapo

(Mc 2.18-22; Lc 5.33-39)

¹⁴ Mîrîrî tîpo João Batista nenupa'san erepamî'pî Jesus pia ekaranmapoi. Inkamoroya ta'pî ipî': —Í' wani' awanî ye'nen anna moropai fariseuyamî' nenupa'san epîremapîtî tu'ke ite'ka tekkarikon tonpai pra, tîise anenupa'sanya mîrîrî warantî ikupî pra awanî? —ta'pî to'ya Jesus pî'.

¹⁵ Inkamoro maimu yuuku'pî Jesusya: —Tînetas' san pokonpe tîwe'marimasen wanî tanne ta're'kon tonpai pra to' wanî pepîn. Tîise to' entamo'ka moropai to' atausinpa mararî pra. Tîise tiwin wei mîikîrî tîwe'marimasen mo'kato' weiyu erepamî kupî sîrîrî. Mîrîrî yai tekkarikon yonpa to'ya pepîn kupî sîrîrî teesewankono'makon ye'nen —ta'pî Jesusya.

¹⁶ Inî'rî to' nepu'tî ton ekaremekî'pî Jesusya. Ta'pîiya: —A'kî, anî'ya amenan kamisa wanî poi'pî iipia'pî ya'tî pepîn e'painon, ipoi'pî pon e'karakasa' irumentanî'to'pe. Maasa pra amenan emo'ka ipoi'pî poi moropai inî' panpî awe'karaka. ¹⁷ Moropai ta'pîiya inî'rî: —Anî'ya amenan wo' yara'tî pepîn e'painon, ipoi'pî pe tîwe'sen itense' ya'. Maasa pra wo' mai'taya tense' ya'morikka. Moropai wo' eti'kamo, aama'ta. Mîrîrî namai wo' amenan yara'tî e'pai awanî amenan itense' ya' —ta'pî Jesusya.
 ̀Mîrîrî ta'pîiya amenan esenupanto' pî' tenupaiya'nîkon epu'to'pe to'ya.̀

Jesusya Wîri' Yepi'tî

Moropai Maasaron Wîri' Pîmî'sa'ka

(Mc 5.21-43; Lc 8.40-56)

¹⁸ Miarî Jesus eseurîma ko'mannîpî tanne pemonkonyamî' pî', to' epere'to'kon esa' Judeu erepamî'pî Jesus pia. Moropai awe'sekunka'pî irawîrî. Moropai ta'pîiya Jesus pî': —Uyensi sa'mantan pî' man. Mîrîrî ye'nen aase uyewî' ta uyensi pona ayenya tîitane'kî awennapanto'pe.

¹⁹ Mîrîrî ye'nen Jesus wîtî'pî iwenairî moropai inenupa'san nîrî wîtî'pî ipîkîrî.

²⁰ Mîrîrî yai wîri' wanî'pî asakî'ne pu' pona tîmo'tai kono' kaisarî mân i'kamo pî' tîiko'mansen. Mîikîrî iipî'pî Jesus mopai winî moropai mîikîrîya Jesus pon ye'pi pî' yapî'pî. ²¹ Mîikîrî wîri' esenumenkasa' wanî'pî see warantî: —Ipon ye'pi pî' yapîsau'ya ya, esepi'tî —kai'ma esenumenkasa' wanî'pî.

²² Jesus era'tî'pî mîikîrî wîri' era'mai, moropai ta'pîiya ipî': —Eranne' pe pra e'kî, ma'non. Innape ukupîya ye'nen esepi'tîn pî' nai —ta'pîiya. Moropai mîrîrî pe rî eesepi'tîsa' wanî'pî. ²³ Mîrîrî tîpo Jesus wîtî'pî to' epere'to'kon esa' yewî' ta. Teerepamî pe, pemonkonyamî'ya wîri' sa'mantasa' yeremu ye'nunpa eta'pîiya. Moropai pemonkonyamî'ya mararî pra “waawa” ta'pî, tîkaraukon ye'ka pe. ²⁴ Inkamoro pî' ta'pî Jesusya: —Tamî'nawîri epa'katî tarîpai. Maasa pra mîserî more sa'mantasa' pra man iwe'nasa' neken man —ta'pîiya. Mîrîrî warantî taasai'ya ye'nen, Jesus pî' to' o'ma'ta pia'tî'pî. ²⁵ Miarî pai inkamoro pemonkonyamî' epa'ka'pî tanne, Jesus ewomî'pî, o'non pata mîikîrî wîri' isa'manta'pî e'to' ta. Moropai mîikîrî yenya pî' Jesusya yapîsî'pî, moropai mîikîrî e'mî'sa'ka'pî. ²⁶ Mîrîrî ku'sa' Jesusya mîikîrî wîri' yarakkîrî yekare eta'pî tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya, mîrîrî pata ponkonya.

Asakî'nankon Enkaru'nankon Yepi'tî Jesusya

27 Moropai Jesus wîtî'pî mîrîrî pata poi. Attî tanne, e'ma taawîrî asakî'nankon warayo'kon enkaru'nankon iipî'pî ite'ma'pî pî', tiwentaimepîtikon ye'ka pe. Ta'pî to'ya ipî': —Amîrî Davi paarî'pî, pemonkonyamî' pîka'tîton, anna era'makî a'noko'pî pe sa'ne —ta'pî to'ya ipî'.

28 Wîtî ta Jesus ewomî'pî, moropai inkamoro enkaru'nankon erepamî'pî Jesus pia aminke pra. Moropai inkamoro ekaranmapo'pî Jesusya: —Innape ayepi'tûuya'nîkon kupî pî' naatî? —ta'pîiya. —Inna, anna yepotorî —ta'pî to'ya ipî'. 29 Jesusya to' yenukon yapî'pî. Moropai ta'pîiya: —Innape pu'kuru ukupîya'nîkon ye'nen, ayepi'tûuya'nîkon sîrîrî. 30 Moropai inkamoro yenu esepi'tîsa' wanî'pî. Inkamoro pî' ta'pî Jesusya: —Anî'kan pî' sîrîrî eesepi'tîsa'kon manni' kîsekareme'tî —ta'pîiya.

31 Tîise inkamoro esepi'tîsa' wîtî'pî. Moropai inkamoroya tepi'tîsa'kon Jesusya ekaremekî'pî tamî'nawîronkon mîrîrî pata poronkon pî'.

Eseurîmakoi Pepîn Eseurîma Emapu'tî Jesusya

32 Inkamoro wîtî'pî tanne, tiaronkon pemonkonyamî'ya warayo' eseurîmakoi pepîn yarî'pî, Jesusya yepi'tîto'pe. Mîikîrî wanî'pî ya' o'ma' tîwe'sen pe. Mîrîrî ye'nen eeseurîma pra awanî'pî. 33 Mîikîrî o'ma' yenpa'ka'pî Jesusya pata'pî pe warayo' eseurîma pia'tî'pî. Mîikîrî eseurîmakoi pepîn era'ma tûuya'nîkon ye'nen tamî'nawîronkon pemonkonyamî' wanî'pî kure'ne teesenumenkai mîrîrî pî'. Inkamoroya ta'pî: —Sîrîrî ye'ka e'kupî era'masa' pra man tarî Israel pata po.

34 Tîise fariseuyamî'ya ta'pî: —Mîikîrî wanî mîrîrî o'ma'kon yepuru pe tîwe'sen winîpai meruntî yapî'nen pe. Mîrîrî ye'nen ikupîiya mîrîrî meruntî ke. Maasa pra mîikîrî o'ma'kon yepuruya iipia meruntî tîisa' iku'to'peiya —ta'pî to'ya.

Jesusya Tî'noko'pî Pe Pemonkonyamî' Era'ma

35 Jesus asarî'pî cîdadekon poro tamî'nawîrî moropai pemonkonyamî' ko'manto'kon poro aasarî'pî. To' yenupa pinunpa'pîiya Judeuyamî' epere'to'kon yewî'kon tapî'. Moropai morî itekare ekaremekî'pîiya, tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî kupî ekaremekî'pîiya. Moropai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' yepi'tî'pîiya. Tu'kan parankon winîpai to' yepi'tî'pîiya. 36 Arinîkon pemonkonyamî' era'ma tûuya pe, Jesusya tî'noko'pî pe to' era'ma'pî. Maasa pra inkamoro pemonkonyamî' wanî'pî itesa' pînon carneiroyamî', ata'ka'ma'san warantî to' era'ma'pîiya. To' e'taruma'tîsa', to' pîka'tînen ton pra era'ma'pîiya. 37 Mîrîrî ye'nen ta'pîiya tînenupa'san pî': —Maasa era'matî. Esenyaka'manto' man mararî pra, tîise teesenyaka'masen ton pra man. Tu'ke pra teesenyaka'masanon man —ta'pîiya. 38 —Mîrîrî ye'nen Paapa pî' esa'tî inî' panpî' teesenyaka'masanon tonkon yarimato'peiya, mararî pra esenyaka'manto' pî' to' esenyaka'mato'pe —ta'pî Jesusya to' pî'.

10

Jesusya Tî'pemonkono Ton Warayo'kon Yanno

(Mc 3.13-19; Lc 6.12-16)

¹ Jesusya warayo'kon asakî'ne pu' pona tîimo'tai'nîkon yanno'pî tîipia. Moropai inkamoro pia meruntî tîrî'pîiya, o'ma'kon yarakkîrî tîwe'sanon yapai to' yenpa'kato'pe to'ya tîmaimu ke. Moropai tamî'nawîron paran winîpai to' yepi'tîto'pe to'ya to' yeparankon winîpai. ² Inkamoro asakî'ne

pu' pona tîmo'tai'nîkon ese' wanî'pî see warantî. E'mai'non wanî'pî Simão, tîise Pedro kai'ma esatî'pî to'ya moropai itakon André. Tiago moropai itakon João Zebedeu munkiyamî'. ³ Moropai Filipe moropai Bartolomeu moropai Tomé moropai Mateus manni' tesianonkon pia to' nîrîrî tîniru yapisî pî' teesenyaka'masen. Moropai Tiago Alfeu nunmu moropai Tadeu. ⁴ Moropai Simão, manni' teepîsen Zelote taato', moropai Judas Iscariotes manni' Jesus rumakatîpon iteyatonon pia.

Jesus Nenupa'san Esenyaka'mato'

(Mc 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵ Inkamoro warayo'kon yaipontî'pî Jesusya to' wîtîto'pe. Tîmaimu tîrî'pîiya to' pia see warantî: —Attîkon ya, katîtî Judeuyamî' pepîn pata ya'. Moropai Samaria cidaderî pona kewontî —ta'pîiya. ⁶ —Tîise aminke Paapa piapainokon Israel ponkon kore'ta itesa' pînon carneiro warainonkon muwatîi —ta'pîiya to' pî'. ⁷ —Atîtî inkamoro pî' “Aminke pra tamî'nawîronkon esa' pe Paapa ii'to' man”, makatîi to' pî'. “Tîpemonkonoyamî' pîika'tîiya kupî sîrîrî”, makatîi. ⁸ Moropai ere'kîpankon mepi'tîtîi, moropai tiaron paran pî' tîwe'sanon mepi'tîtîi. Moropai isa'manta'san mi'mî'sa'katîi. Moropai o'ma'kon yarakkîrî tîwe'sanon yapai menpa'katîi. Mîrîrî warantî mîku'tîi te'mai pra. Maasa pra te'mai pra sîrîrî meruntî yapisî'pîya'nîkon. Mîrîrî warantî nîrî itîtî antîrîkon itepe'pî tuwai pra. ⁹ Attîkon ya î' rî kîsatî asakunikon ya'. Ouro moropai prata moropai tîniru ena'pî kîsatî itense' ya'. ¹⁰ Attîkon ya aponkon ton kîsatî moropai a'sa'sakon ton kîsatî. Moropai ame'sipukon kîsatî aapîtato'kon ton. Maasa pra teesenyaka'masanonya ta're'kon ton yapisî e'pai awanî —ta'pîiya to' pî'.

¹¹ —Eerepamîkon ya cidade pona pemonkonyamî' kore'ta, eewomîkon ya amîrî'nîkon anapi'pai tîwe'sen pemonkon muwatîi. Moropai mîkîrî pia mako'mantîi attîkon pikîrî. ¹² Mîkîrî pemonkon yewî' ta eewomîkon ya makatîi tîiwanmîra e'nîto' wanî pe man sîrîrî wîtî ta. ¹³ Anî' amîrî'nîkon yapî'nen wanî ya morî pe mîkîrî pia morî tîiwanmîn wanî yarakkîrî. Tîise amîrî'nîkon yapisîiya pra awanî ya, atîtî iipiapai, iipia tîwe'se pra. Mîrîrî ye'nen tîiwanmîn wanî pepîn iipia, tîise aapia'nîkon neken awanî. ¹⁴ Moropai miarî tewî'kon ta cidade po ayapisîkon to'ya pra to' wanî ya morî pe, moropai amaimukon anetapai pra to' wanî ya, miarî pai mepa'katîi to' kore'tapai. Moropai eepa'kakon pe miarîpai a'sa'sakon pî' atapisî'pî non pa'tîya'nîkon e'pai awanî. Mîrîrî kupîya'nîkon ya, Paapa pia morî pe pra to' wanî, amaimukon anetapai pra to' wanî ekaremekîya'nîkon. ¹⁵ Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Î' pensa pemonkonyamî' yenumî Paapaya weiyu erepamî yai to' e'taruma'tî pe man. Mîrîrî yai to' e'taruma'tî pe man mararî pra, manni'kan Sodoma cidaderî ponkon nurî'tî moropai Gomorra cidaderî ponkon e'taruma'tî'pî yentai —ta'pî Jesusya.

Epu'nîto' Moropai E'taruma'tînto'

(Mc 13.9-13; Lc 21.12-17)

¹⁶ —Maasa î' tauya etatî. Amîrî'nîkon yarimauya sîrîrî nari'kon kaikusiyamî' warainonkon kore'ta attîkonpa. Amîrî'nîkon wanî carneiroyamî' warantî. Mîrîrî ye'nen tîwarî e'tî, epu'nen pe eesenku'tîkon namai. Tîise eranmîra e'tî tiaronkon pî' î' imaku'pî tîku'se pra nari' pe pra waku'kaimîyamî' warantî. ¹⁷ Moropai tepu'se e'tî, ayarîkon

to'ya ya to' epereto' yewi'kon ta, api'nikon teeseurimakonpa. Miriri yai tiaronkonya apo'pitikon miriri to' epereto'kon yewi' tapi' po'pinnito' ke. ¹⁸ Uuri wenai miriri waranti akupikon to'ya. Pata esa' pia ayarikon to'ya moropai pata esanon esa' pia ayarikon to'ya. Miriri yai inkamoro pi' umaimu ekaremekiya'nikon. Moropai manni'kan Judeuyami' pepin pi' niri umaimu ekaremekiya'nikon. ¹⁹ I' pensa amiri'nikon yari to'ya yai e'taruma'tinto' ya, kiseswankono'mati i' kai'ma amaimu ton pra awani pi'. Maasa pra uuriya amaimukon ton tiri i' kai'ma epu'nen pe awanikonpa. To' maimu yu'toyakon ton tiruuya miriri pe ri —ta'pi Jesusya. ²⁰ —Miriri amaimukon yu'to'ya'nikon wani pepin aawariri'nikon anepori'pikon pe. Tiise awani Paapa yekaton winipainon pe. Miriri ye'nen miiki' eseurima amiri'nikon pe.

²¹ Miriri ye'nen tepu'se e'ti maasa pra amiri'nikon rumaka tiaronkon pepin ri ayonpakonya aasa'mantakonpa. Moropai to' yunkonyami'ya tinmukon rumaka to' sa'mantato'pe niri. Moropai to' munkiyami' ena tiyunkon yeyaton pe moropai tiyunkon wi' me'po to'ya. ²² Moropai tamina'wironkon pemonkonyami' yewanma pe amiri'nikon ena uyese' wenai. Tiise ani'ya yapitanipi ya, e'taruma'tinto' merunti ke tiisa'manta pikiri, miiki' e'piika'ti pe man. ²³ O'non pata amiri'nikon yewanmiri to'ya ya, moropai amu'tunpakon to'ya ya, cidade poi mepeti tiaron pata pona. Maasa pra tauya siriri api'nikon. Eesenyaka'mato'kon yareti'kasa'ya'nikon eserike pra naatii, tamina'wiri cidadekon poro Judeuyami' pata poro, uuri, ka' poi iipi'pi erepami rawiri.

²⁴ A'ki, teesenupasen wani pepin tenupanen yentai. Moropai tikaraiwari yentai ipoitiri wani pepin. ²⁵ Tiise teesenupasen wani ya tenupatipon kaisari, mori pe awani. Moropai tikaraiwari kenan poitiri wani ya tikaraiwari kaisari, mori pe awani. Itentai awani eserike pra. Miriri ye'nen Belzebu winipai merunti yapisiya taa to'ya ya upi' itentai panpi' taa to'ya awiniki'nikon, maasa pra uwenaironkon pe awanikon —ta'pi Jesusya.

Ani' Nama E'pai Awani
(Lc 12.2-7)

²⁶ —Miriri ye'nen eranne' pe pra e'ti inkamoro ye'kakon warayo'kon seru'ye'kon pi'. Maasa pra tamina'wiri uyeserukon teesera'mai pra si'pi, esera'ma kupi siriri aronne. Moropai tamina'wiri i' ta'pi uuri'nikonya ama' pe, umaimukon esepu'ti kupi siriri. ²⁷ Miriri waranti i' tauya manni' api'nikon tiaronkonya eta pra tiise miriri mekareme'ti tamina'wironkon pi' epu'to'pe to'ya. Moropai uwinipai aneta'pikon tiaronkon neta'pi pepin, miriri mekareme'ti aronne tamina'wironkonya epu'to'pe. ²⁸ Miriri ye'nen tauya siriri api'nikon. Eranne' pe pra e'ti manni' amiri'nikon wiinen pi'. Awitipo'nokon ayekatonkon wiya eserike pra man. Tiise tauya siriri eranne' pe e'ti Paapa pi'. Maasa pra miiki'riya awikon tari moropai ayekatonkon yenumiya e'painon apo' ya' —ta'pi Jesusya. ²⁹ Moropai ta'piya: —A'ki, iriwo'yami' ke to' e'repa epe'mira tiwin prata ena'pi. Tiise inkamoro kore'ta tiwin ena ya non pona, Paapa, Uyunkonya epu'ti. Iwaninon pepin inkamoro. To' ko'mannipiya. ³⁰ Miriri waranti amiri'nikon pu'pai si'po wani tu'ke teuren, tamina'wiri Paapaya epu'ti, maasa pra iku'ne'tisai'ya ye'nen. ³¹ Miriri ye'nen eranne' pe pra

e'ti. Maasa pra inkamoro toronyamî' ko'mannîpî tûuya yentai Paapaya amîrî'nîkon ko'mannîpî tamî'nawîrî —ta'pî Jesusya.

Innape Cristo Kupî Kaane
(Lc 12.8,9)

³² —Pemonkonyamî'ya taa ya aronne tiaronkonya eta tanne, upe-monkono pe tiwanî taiya ya. Mîrîrî warantî nîrî tauya Paapa ka' pon rawîrî si'ma upemonkono mîserî tauya ipî'. ³³ Tîise anî'ya tiaronkon rawîrî si'ma “Uurî kaane, ipemonkono pepîn uurî”, taiya ya, uurîya nîrî mîrîrî warantî taa Paapa ka' pon rawîrî si'ma. “Upemonkono pepîn mîikîrî”, tauya —ta'pî Jesusya.

Tîwanmîn Pepîn Tîise Eseyaton Pî' E'nîto'
(Lc 12.51-53; 14.26,27)

³⁴ —Tîise kîsenumenkatî morî tîwanmîn enepîuya kai'ma sîrîrî non pona uupî pî'. Tîise tauya sîrîrî apî'nîkon, morî tîwanmîn ene'sau'ya pra wai. Eseyaton pî' pemonkonyamî' wanî kupî sîrîrî uwenai.

³⁵ Maasa pra tîyunkon yarakkîrî to' munkîyamî' wanî pe man teekore'mai. Moropai to' munkîyamî' wîri'sanyamî' wanî pe man tîsankon yarakkîrî teekore'mai.

Moropai to' pa'setonon wanî pe man tawo'pîkon yarakkîrî teekore'mai.

³⁶ Mîrîrî warantî ayonpakon rî wanî pe man ayeyatonkon pe, tiaronkon pepîn Mq 7.6
—ta'pî Jesusya.

³⁷ —Anî'ya tîyun, tîsan yapurî ya, uyapurî tîuya yentai mîikîrî wanî eserîke pra awanî upemonkono pe. Moropai anî'ya tînmukuyamî' yapurî ya, uyapurî tîuya yentai, mîikîrî wanî eserîke pra awanî upemonkono pe. ³⁸ Manni' uyapurînen wanî ya, mîikîrîya uwenai tamî'nawîrî tîwe'taruma'tîto' yapîtanîpiya pra awanî ya, upemonkono pe eserîke pra awanî. Moropai uwenairî aaipî eserîke pra awanî. ³⁹ Anî'ya tîwe'taruma'tîto' yapîtanîpî pra awanî ya, kure'ne tîiko'manto' pînînmaiya ye'nen tarî non po, mîikîrîya ipatîkarî tîiko'manto' ton eporî pepîn tîise aasa'manta pe man. Tîise anî'ya tîwe'taruma'tîto' nama pra awanî ya uwenai, mîikîrîya enen tîiko'manto' ton eporî ipatîkarî —ta'pî Jesusya.

Paapaya Uye'mato'kon
(Mc 9.41)

⁴⁰ —A'kî, anî'ya amîrî'nîkon yapisî morî pe, mîikîrî ayapisîtîponkonya morî pe uyapisî nîrî. Moropai mîikîrî uyapisîtîponya uyarimatîpon Paapa yapisî nîrî. ⁴¹ Moropai morî pe Paapa maimu ekareme'nen yapi'sa' anî'ya ya tewî' ta, morî eporîya pe man. Maasa pra yapisî'pîiya Paapa maimu ekareme'nen pe awanî ye'nen. Mîikîrî repa Paapaya, tîmaimu ekareme'nen repa tîuya warantî. Moropai anî'ya morî ku'nen yapisî ya tewî' ta, morî eporîiya pe man. Maasa pra yapisî'pîiya, morî pe mîikîrî wanî ye'nen. Moropai mîikîrî repa Paapaya, morî ku'nen repa tîuya warantî. ⁴² Anî'ya tuna tîrî ya, i'nî' kenan tiwin copo kaisarî upemonkonoyamî' ya'mî'pî pia, si'mîrikki pe tîise iwo'paiya ya, mîikîrî wanî upemonkono pe. Ayenku'tîuya pepîn, mîikîrî nîrî repa Paapaya. Iwa'kaiya pepîn —ta'pî Jesusya.

11

João Batista Yekare Pí' Jesus Eseuríma
(Lc 7.18-35)

¹ Mírírí warantí tinenupa'san yeuríma típo, Jesus epa'ka'pí miarí pai. Moropai attí'pí. Pemonkonyamí' yenupa pia'tí'píya. Paapa maimu ekaremekí pinunpa'píya mírírí cidadekon poro aminke pra.

² Mírírí yai João Batista waní'pí atarakkanníto' yewí' ta. Miarí si'ma Cristoya í' kupí yekare eta'pí Joãoya. Mírírí ye'nen tinenupa'san yarima'pí Joãoya. ³ Jesus ekaranmapoi to' wítíto'pe taato'pe to'ya: —Amírí manni' taríwaya aaipíton anna nínímíkí, kaane ka'rí tiaron moro nai aaipíton? — ta'pí to'ya ipí'.

⁴ Jesusya inkamoro maimu yuuku'pí: —Enna'potí moropai João pí' anera'ma'píkon moropai aneta'píkon mekareme'tíi —ta'píya to' pí'. ⁵ —Tari enkaru'nankonya era'ma pí' man. Moropai asakoi'kon pepín asaní pe man. Moropai pri'yawonkon pepín erekí'pankon esepi'tísa' man. Moropai pana'tí'pankonya eta pí' man. Moropai isa'manta'san e'mí'sa'kan pí' man. Moropai Paapa maimu esekareme'ní pí' man manni'kan pemonkonyamí' tíwe'taruma'tísanon pí'. Tamí'nawírí mírírí makatíi João pí'. „Pena Paapa nimenka'pí pí' teeseurímasen profeta warantí eesekareme'sa' man.» —ta'pí Jesusya. ⁶ —Taatausinpai pu'kuru manni' innape pu'kuru uku'nen, tíwí tíku'se pra moropai teesenumenka yawírí pra unkupí pí' teesewankono'mai pra míkírí waní —ta'píya.

⁷ Inkamoro João nenupa'san wítí'pí tanne, típiapai Jesusya pemonkonyamí' yeuríma pia'tí'pí, João Batista yekare pí': —Keren pona attísa'kon yai, João yarakkírí esepose Í' era'ma'píya'níkon? Konoí' yepu yarimapítí a'situnya ka'rí? —ta'píya. ⁸ —Í' era'ma'píya'níkon kin, warayo' morí pe epontí'pí ka'rí morí típon ya' era'ma'píya'níkon? A'kí, tauya sírírí apí'níkon. Warayo' morí pe típon ya' epontí'pí waní ya, míkírí ko'mamí e'painon morí pu'kuru wítí ta, ipíkku pe tíwe'sen yewí' ta —ta'píya. ⁹ —Moriya ka'tí upí' í' era'ma'píya'níkon? Paapa maimu ekareme'nen penaron profeta ka'rí? Inna, seru' pepín tauya sírírí apí'níkon. Paapa maimu ekareme'nen profeta yentainon era'ma'píya'níkon. ¹⁰ Maasa pra míkírí João waní manni' Paapaya ta'pí yawírí.

“A'kí míserí umaimu ekareme'nen yarimauya kupí sírírí arawírí attíto'pe. Aye'marí ton konekai e'mai' pe attíto'pe”,

MI 3.1

ta'pí Paapaya —ta'pí Jesusya. ¹¹ —Ayenku'tíuya pepín. Míkírí João waní tamí'nawíronkon pemonkonyamí' yentai tíwe'sen pe. Tíise aní' waní ya innape uurí ku'nen ipíkku pe pra si'ma, míkírí esa' Paapa waní moropai míkírí waní João yentai —ta'píya. ¹² Jesusya taa ko'manní'pí: —Joãoya pemonkonyamí' esa' pe Paapa ii'to' ekaremekí pia'tí'pí pata-pai, sírírí típose Paapa pemonkono pe enapai ariníkon pemonkonyamí' waní'pí. Mírírí anetapai to' waní kure'ne. ¹³ Maasa pra tamí'nawíronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamí' nurí'san moropai Moisés nurí'tíya yenupanto'ya taasa' píkatíton iipí pe man. Moropai mírírí ekareme'se João iipí'pí. ¹⁴ Míkírí João waní mírírí Elias pe, manni' Paapa maimu ekareme'nen profetaya aaipí ta'pí. Míkírí ku'tí innape anku'pai awaníkon ya. ¹⁵ Sírírí itekare anepu'pai awaníkon ya, etatí morí pe —ta'píya.

16 Mîrîrî ye'nen ta'pî Jesusya: —Anî'kan warantî see sîrîrî pankon pemonkonyamî kupîuya e'painon? Inkamoro wanî moreyamî poroyi'pî po si'ma tîsu'minansenon warantî. Tiaron moreyamî' entaimepitî to' pî' to' pokonpe tîsu'minkonpa. 17 Ta'pî to'ya:

“Tîwe'marimasen waiyi ye'nunpa'pî annaya amananutkonpa tîise amanunukon pra awanî'pîkon.

Moropai isa'manta'pî kararunpato' yeremu kupî'pî annaya, tîise akarakon pra awanî'pîkon”,

ta'pî to'ya. 18 Tonpakonya ikupî warantî pra João Batistaya tekkari yonpa pra awanî'pî tui'sa' yai. Moropai tîwuku enîrîiya pra awanî'pî. Mîikîrî pî' tamî'nawîronkonya o'ma' yarakkîrî tîwe'sen pe awanî mîrîrî ta'pî.

19 Moropai uurî, ka' poi iipî'pî entamo'ka pî' moropai uwuku enîrîiya pî' taa to'ya upî': “Akî mîikîrî warayo' wanî kure'ne ta're' yonpanen pe moropai kure'ne tîwuku enî'nen pe awanî”, taa to'ya. “Moropai tesanonkon pia to' nîrîrî tîniru yapi'nenan yonpa pe awanî mîrîrî”, taa to'ya. “Imakui'san pemonkonyamî' yonpa pe awanî”, taa to'ya. Tîise tauya anî'ya Paapa winîpainon epu'nen yapisî ya, mîikîrî yeseru wanî morî pe —ta'pî Jesusya.

*Innape Jesus Ku'nenan Pepîn Cidadekon Ponkon
(Lc 10.13-15)*

20 Mîrîrî yai Jesusya mîrîrî cidadekon po, eserîkan pepîn kupî tîuya era'matîponkon yeka'nunka'pî mararî pra, maasa pra tîmakuyikon rumakasa' to'ya pra to' wanî ye'nen. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya to' pî': 21 —Aka sa'ne, amîrî'nîkon Corazim cidaderî po tîiko'mansenon. Aka sa'ne, amîrî'nîkon Betsaida cidaderî po tîiko'mansenon. Maasa pra mîrîrî ikupî eserîkan pepîn apatakon ya' e'kupî e'ku'sa' ya, Tiro cidaderî po moropai Sidom po, miarî tîiko'mansenonya imakui'pî pe tîwe'to'kon rumaka'pî to'ya e'painon pena. Moropai imakui'pî rumaka tîuya'nîkon ekaremekî'pî to'ya e'painon, moropai saaku ya' yeka'ma'pî to'ya e'painon, urunu'pî tîrî'pî to'ya e'painon tîpu'paikon pona, teesewankono'makon ekaremekîkonpa.

22 Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Tamî'nawîronkon yenumî Paapaya weiyu yai, eesewankono'makon kupî sîrîrî mararî pra, Tiro cidaderî ponkon pemonkonyamî' esewankonoma'pî yentai. Moropai Sidom ponkon e'taruma'tî'pî yentai, amîrî'nîkon e'taruma'tî kupî sîrîrî. Maasa pra innape imaimu ku'sa'ya'nîkon pra awanîkon ye'nen. 23 Amîrî'nîkon kanan Cafarnaum ponkon, ka' pona attîkon kai'ma eesenumenkakon. Tîise ka' pona ayanu'nîpîkon Paapaya pepîn amakuyikon wenai. Tîise Paapaya atî'kakon kupî sîrîrî. Maasa pra mîrîrî i' ikupî eserîkan pepîn apatakon ya' e'kupî'pî e'ku'sa' ya Sidom cidaderî po, moro tîiko'mansenon tî'ka'pî Paapaya pepîn e'painon sîrîrî tîpose —ta'pî Jesusya. 24 —Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Paapaya amîrî'nîkon taruma'tî kupî sîrîrî mararî pra, Sodoma ponkon taruma'tî tîuya yentai, pemonkonyamî' yenumî tîuya yai —ta'pî Jesusya.

*Eri'ka'tane'tî Uupia Taa Jesusya
(Lc 10.21-22)*

25 Mîrîrî yai Jesus epîrema'pî Paapa pî': —Paapa, tamî'nawîron yepotorî amîrî. Ka' konekatîpon amîrî, moropai non konekatîpon. Morî pe man tauya apî'. Maasa pra epu'nen pe awe'to' anenomî'pî yenposa'ya epu'nenan pepînya ayepu'to'pe. Epu'nen pe tîwe'sananya epu'tî namai

yenomî'pîya moropai pakko pe tîwe'sanon pia yenposa'ya epu'to'pe to'ya.
²⁶ Inna Paapa. Sîrîrî kupî'pîya itu'se awanî yawîrî ikupî'pîya.

²⁷ Inî'rî ta'pî Jesusya: —Uyunya tamî'nawîron tîisa' man uupia. Anî'ya uurî, Paapa munmu epu'tî pra man tîise uyunya neken epu'tî. Moropai anî'ya uyun epu'tî pra man. Tîise uurî, inmuya neken epu'tî. Moropai manni'kanya nîrî epu'tî, epu'tî to'ya yu'se uurî e'to'ya. Inkamoro pî ekaremekîuya —ta'pî Jesusya.

²⁸ Moropai ta'pîiya to' pî': —Asi'tî uupia tamî'nawîronkon amîrî'nîkon apî'kapî'san. Amîi'ne pe imakui'pî wanî ye'nen aapî'ka'sa'kon. Eturu-makatî uupia moropai ipata'pî ya' eerî'ka'to'kon ton tîrîuya. ²⁹ Uurîya ayenupato'kon yapi'tî. Esenupatî uyeseru pî' maasa pra uurî eranmîra tîwe'sen mîipan pepîn. Mîrîrî warantî eerî'ka'to'kon eporîya'nîkon uupia. ³⁰ Maasa pra sa'me pra uyeseru wanî, ikupîkonpa. Moropai aapia'nîkon meruntî tîrîuya amîi'mîra awe'to'pe —ta'pî Jesusya.

12

Jesus Wanî Erî'kannîto' Weiyu Esa' Pe
(Mc 2.23-28; Lc 6.1-5)

¹ Tîise tîiko'manse pu'kuru pra erî'ka'nîto' weiyu yai Jesusya mararon pepîn trigo ye'ka rukku'nîti'pî iratai winîpai tiaron iratai pona tînenupa'san pokonpe si'ma. Mîrîrî yai emi'ne to' wanî'pî kure'ne. Mîrîrî ye'nen inkamoroya trigo pikka pia'tî'pî moropai mîrîrî yaku'pî to'ya. ² Mîrîrî kupî to'ya era'ma'pî fariseuyamî'ya. Inkamoroya ta'pî Jesus pî': —A'kî, anenupa'san esenyaka'man pî' man erî'ka'nîto' weiyu yai. Moisés nuri'tîya uyenupa'pîkon yawîrî pra, yairî pra to' wanî mîrîrî. Erî'ka'nîto' weiyu yai to' esenyaka'ma —ta'pî to'ya.

³ Inkamoro maimu yuuku'pî Jesusya. Ta'pîiya to' pî': —Awenpenatakon pra naatî, pena e'menuka'pî kaareta pî', î' kai'ma Davi nuri'tî pî' teeseurîmasen? Pena emi'ne awanî'pî moropai itonpayamî' nîrî wanî'pî emi'ne. ⁴ Mîrîrî ye'nen mîkîrî ewomî'pî Paapa yewî' ta. Moropai Paapa pia to' nîtîrî'pî trigo puusa' mo'ka'pîiya Moisésya yenupanto' yawîrî pra. Moropai tonpayamî' pia itîrî'pîiya. Mîrîrî yaku'pî to'ya. Teepîremanon neken naku to' nîtîrî'pî yaku'pî to'ya. „Tîise mîrîrî pî' Paapa ekore'masa' pra awanî'pî.” ⁵ Moropai Moisés nuri'tî kaaretarîya taasa' erenkasa'ya'nîkon pra naatî? Erî'ka'nîto' weiyu yai teepîremanon esenyaka'ma Paapa pia tîntîrîkon po'tî pî' epîremanto' yewî' ta. Mîiwîni tîise Moisés nuri'tîya yenupanto' yawîrî pra to' wanî pepîn. ⁶ Tauya sîrîrî apî'nîkon. Mîrîrî epîremanto' yewî' era'maya'nîkon manni' yentainon tarî man —ta'pî Jesusya. „Tîpî' eeseurîma'pî epîremanto' yewî' yentai tîwanî pî'.” ⁷ —Paapa maimu e'menukasa' see warantî:

“Uurî wanî sîrîrî itu'se morî pe e'sa'namanto'kon tiaronkon yarakkîrî anpo'tîkon pe antîrîkon yu'se wanî yentai.” Os 6.6
 ta'pî Paapaya. Mîrîrî epu'tîya'nîkon ya, î' taato'pe awanî, î' ku'nenan pî' aatako'menkakon pepîn e'painon. ⁸ Maasa pra uurî ka' poi iipî'pî wanî erî'ka'nîto' weiyu yai, tamî'nawîronkon nîkupî ton ekareme'nen pe —ta'pî Jesusya.

Jesusya Warayo' Itenya Apîta'pî Yepi'tî
(Mc 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹ Jesus epa'ka'pî miarî pai moropai attî'pî to' epereto'kon yewî' ta.
¹⁰ Miarî to' epereto'kon yewî' ta tiwin warayo' wanî'pî pri'yawon pepîn

itenya apîta'pî. Mîrîrî yai miarî manni'kan fariseuyamî' wanî'pî'î' kupî Jesusya anepu'pai, tesorukon yawîrî pra, "A'kî, yairî pra awanî," taakonpa kai'ma. Mîrîrî ye'nen ekaranmapo'pî to'ya: —Mori pe awanî e'painon? Moisés nurî'tîya yenupanto' yawîrî pra pemonkon yepi'tîto'pe erî'ka'nîto' weiyu yai? —ta'pî to'ya.

¹¹ Inkamoro maimu yuuku'pî Jesusya. Ta'pîiya to' pî': —Amîrî'nîkon kore'ta tekîn kenan wanî ya, itekîn carneiro enasa' ya, itu'nakan ya' erî'ka'nîto' weiyu yai, itesa'ya kin imo'ka pepîn e'painon, erî'ka'nîto' weiyu pe awanî ye'nen? —ta'pîiya. ¹² —Moriya pemonkon wanî mîrîrî ipikku pe, carneiro yentai. Mîrîrî ye'nen Moisés nurî'tîya yenupanto' yawîrî pemonkonyamî' pîka'tîto'pe awanî mîrîrî erî'ka'nîto' weiyu yai. ¹³ Moropai Jesusya ta'pî mîikîrî warayo' pî': —Ayenya kainunkî —ta'pîiya. Moropai temekon kainumî'pîiya. Mîikîrî esepî'tî'pî. Tiaron itenya ratai warantî, morî pe eena'pî. ¹⁴ Tîise mîrîrî tîpo fariseuyamî' epa'ka'pî to' epere'to'kon yewî' tapai. Moropai inkamoroya tesorukon koneka'pî î' kai'ma Jesus wî tîuya'nîkon pî'.

Paapa Nîmenka'san Ipoitîrîtonon

¹⁵ Mîrîrî warantî taasa' to'ya yekare epu'tî tîuya pe, Jesus wîti'pî miarîpai. Arinîkon pemonkonyamî' wîti'pî ipikîrî. Tamî'nawîronkon pri'yawonkon pepîn yepi'tî'pîiya miarî. ¹⁶ Moropai inkamoro pî' ta'pî Jesusya teesepi'tîsa'kon ekaremekî to'ya namai. ¹⁷ Sîrîrî warantî awe'kupî'pî maasa pra awe'kupî pe man taasa' Paapa maimu ekareme'nen profeta Isaiás nurî'tîya yawîrî.

¹⁸ Ta'pî Paapaya: —Mîseni' upoitîrî wanî umenka'pî pe, unsa'nama pe. Kure'ne uuri' atausinpasa' pu'kuru wanî ipî'.

Mîikîrî pia uyekaton tîrîuya.

Moropai mîikîrîya î' kai'ma Judeuyamî' pepîn pîka'tî kupî yekare ekaremekî, yairî to' e'to'pe.

¹⁹ Mîikîrî wanî teesiyu'pî'sen pe pra tiaron yarakkîrî, moropai tîwentaimepî'sen pe pra.

Moropai e'ma tapî' mîikîrî maimu eta pemonkonyamî'ya pepîn.

²⁰ Itarumai'san pemonkonyamî' wanî a'tu'mîra mana ye' yaki'tapapî'sa' warantî to' wanî. Tîise iwaikî' tu'kaiya pepîn.

Moropai apo' iparu e'tî'ka'pî ye'nen a'tu'mîra tîwe'sen yi'nîpîiya pepîn.

Tîise inkamoro yapîtanîpîiya pemonkonyamî' yenumî Paapaya pîkîrî.

Mîrîrî yai yairî ku'nenan wanî imakui'pî ku'nenan yentai.

²¹ Mîrîrî yai Judeuyamî' pepînya innape ikupî pe man.

Moropai mîikîrî winî tîwe'pîka'tîto'kon nîmîkî pî' to' ko'mamî pe man, *Is*

42.1-4

ta'pî Isaiás nurî'tîya pena.

Jesus Pî' Makui Poitîrî Taa To'ya

(Mc 3.20-30; Lc 11.14-23)

²² Mîrîrî yai warayo' enkaru'nan moropai imaimu pîn yarî'pî to'ya Jesus pia. Maasa pra imariwa'ka' pe awanî'pî. Mîikîrî yepi'tî'pî Jesusya moropai mîikîrîya era'ma pia'tî'pî moropai eeseurîma'pî nîrî. ²³ Mîrîrî kupî Jesusya era'masa' tîuya'nîkon pî', arinîkon pemonkonyamî' wanî'pî mararî pra teesewankono'mai. Moropai inkamoro esekaranmapo'pî. Ta'pî to'ya: —Pîka'tîton, Davi nurî'tî paari'pî, Paapa nîmenka'pî manni' pepîn kin mîserî warayo'? —ta'pî to'ya.

²⁴ Mîrîrî taa to'ya eta tûuya'nîkon ye'nen, fariseuyamî'ya yuuku'pî: —Inkamoro ye'kakon imariwa'yamî' yenpa'kaiya, meruntîri ton tîisa' imariwa'yamî' yepotoriya mîrîrî iipia Belzebuya, maasa pra makui mîkîrî Belzebu —ta'pî to'ya.

²⁵ Tîise î' kai'ma tîpî' to' esenumenkato' epu'tî'pî Jesusya. Moropai ta'pîiya: —A'kî, tiwinan pata ya' tûko'mansenon wanî ya eseyaton pî', inkamoro eseya'nama. Moropai to' e'tî'ka tamî'nawîrî. Moropai tonpakon pokonpe tûmurukun pe tiwinan wîtî ta tûko'mansenon wanî ya, inkamoro ko'mamî teesiyu'pîtikon pî' morî ton pra. Moropai to' ekore'ma tu'ka. To' e'tî'ka tamî'nawîrî. Mîrîrî warantî meruntî ke to' wanî pepîn e'painon. ²⁶ Mîrîrî warantî makui ko'mamî ya, tîpemonkonoyamî' pokonpe teesiyu'pîti pî'. Meruntî ke awanî pepîn tîpemonkonoyamî' pokonpe. Mîrîrî ye'nen Makuiya tîpoitîritonon yenpa'ka pepîn pemonkonyamî' yapai. ²⁷ Tîise taaya'nîkon upî': “Belzebu meruntîri ke o'ma'kon yenpa'kaiya mîrîrî”, taaya'nîkon upî' —ta'pîiya. —Tîise mîrîrî warantî awanî ya, anî'ya meruntî tîri anenupa'sankon pia o'ma'kon yenpa'kato'pe to'ya? Inkamoroya taa e'painon apî'nîkon: “Esenku'tî'san pe awanîkon”, taa to'ya, Maasa pra inkamoroya meruntî yapisi warantî yapisiuya nîrî —ta'pîiya.”²⁸ —Tîise Paapa yekaton meruntîri ke o'ma'kon yenpa'kauya ya, Paapa ii'sa' man epu'tîya'nîkon ayesa'kon pe.

²⁹ A'kî, tauya anî' ewomî pepîn e'painon, warayo' tîyurapai kenan tewî' era'manen pe tîwe'sen yewî' ta yama'runpai. Maasa pra meruntî ke awanî ye'nen. Tîise e'mai' pe mîkîrî yewa'tîpîti yu'se wanî moropai î' rî itemanne yama'runpato'pe.

³⁰ Mîrîrî ye'nen ta'pî Jesusya: —Anî'ya innape ukupî pra awanî ya, uyeyaton pe awanî mîrîrî. Moropai anî' esenyaka'ma pra awanî ya uurî ton pe, uurî esenyaka'mato' taruma'tîiya mîrîrî —ta'pî Jesusya. ³¹ —Mîrîrî wenai tauya sîrîrî apî'nîkon. Î' rî imakui'pî warayo'kon nîkupî'pî mîrîrî kupî Paapaya tamî'nawîrî tîwanmîra. Moropai imakui'pî pe Paapa winîkî to' eseurîmato'kon, mîrîrî kupîiya tîwanmîra. Tîise anî' eseurîma ya Morî Yekaton Wannî winîkî, Makui pe awanî mîrîrî kai'ma, imakui'pî pe mîrîrî kupî Paapaya pepîn tîwanmîra. Tîise aako'mamî ipatîkarî imakui'pî pe Paapa winîkî. ³² Moropai ta'pîiya: —Anî' eseurîma ya uurî ka' poi iipî'pî winîkî imakui'pî pe, mîrîrî imakui'pî inkupî'pî kupî Paapaya tîwanmîra. Tîise anî' eseurîma ya Morî Yekaton Wannî winîkî imakui'pî pe, mîrîrî kupî Paapaya pepîn tîwanmîra sîrîrî pata po tîise aako'mamî ipatîkarî —ta'pî Jesusya.

Yei Teperu Tîinen Esepu'tî Iteperu Pîkînsa'
(Lc 6.43-45)

³³ Moropai Jesusya ta'pî: —A'kî, amîrî'nîkon pî' tauya î' kai'ma yei, teperu tîinen wanî esepu'tî iteperu wenai. Morî pe iteperu wanî ya, eese'pu'tî morî pe ite wanî. Moropai imakui'pî pe iteperu wanî ya, eese'pu'tî imakui'pî pe ite wanî nîrî. ³⁴ Amîrî'nîkon wanî imakui'pî pe îkîiyamî' munkîyamî' wanî imakui'pî pe warantî. Tîise o'non ye'ka pe morî pe eeseurîmakon, imakui'pî pe si'ma? Maasa pra ayewankon tîwe'sen yawîrî eeseurîmakon. ³⁵ Tîise warayo' morî pe tîwe'sen eseurîma morî pe, maasa pra morî pe itewan wanî ye'nen. Mîrîrî warantî nîrî warayo' imakui'pî pe tîwe'sen eseurîma imakui'pî pe, maasa pra imakui'pî pe itewan wanî ye'nen, —ta'pîiya.

36 —Mírîrî pí' tauya —ta'pî Jesusya. —Tiwin wei Paapaya tamî'nawîronkon yenumî yai î' ta'pî tûuya'nîkon ekareme'se to' e'mî'sa'ka kupî sîrîrî Paapa rawîrî. Mírîrî tamî'nawîrî î' ta'pî tûuya'nîkon, se' tapairî ekareme'to'pe to'ya Paapa pí' —ta'pî Jesusya. 37 —Maasa pra amaimu'pîkon wenai Paapaya taa kupî sîrîrî: “Imakui'pî pe naatii. Ayenumîuya'nîkon sîrîrî”, taiya. Mîwîwîni pra awanî ya, morî amaimu'pîkon wenai Paapaya taa kupî sîrîrî apî'nîkon: “Î' wani' pra man, morî pe naatii”, taiya kupî sîrîrî.

Tînera'makon Ton Esatî To'ya Jesus Pî'
(Mc 8.11-12; Lc 11.29-32)

38 Mírîrî yai tiaronkon Moisés nuri'tîya yenupato' pî' yenupatonkonya, moropai fariseuyamî'ya ta'pî Jesus pí': —Anna yenupanen, anna nera'maton anî' níkupî eserîkan pepîn kupîya yu'se anna man —ta'pî to'ya.

39 Tîise inkamoro maimu yuuku'pî Jesusya: —Î' warantî see sîrîrî pankon pemonkonyamî' wanî sîrîrî imakui'pî pe pu'kuru. Anera'makon ton esatîya'nîkon innape uurî kupîkonpa. Tîise ikupîuya pepîn anera'makon ton. Tîise penaron Paapa maimu ekareme'nen Jonas nuri'tî yekare neken epu'tîya'nîkon yu'se wai. 40 Maasa pra Jonas ko'mamî'pî seuriwî'ne wei moropai seuriwî'ne ewaron kaisarî kure'nan moro' ro'ta ya'. Mírîrî warantî nîrî uurî ka' poi iipî'pî ko'mamî kupî sîrîrî seuriwî'ne wei moropai seuriwî'ne ewaron kaisarî non ya'. 41 A'kî, tiwinano'pî wei yai, Paapaya apo' ya' pemonkonyamî' yenumî yai Nîniveponkon pemonkonyamî' nuri'tî e'mî'sa'ka pe man. Moropai inkamoroya taa kupî sîrîrî apî'nîkon: “Î' wani' awanî ye'nen amakuyikon rumakaya'nîkon pra awanîkon?” taa to'ya. “Maasa pra pena Jonasya itekare ekaremekî yai, umakuyikon rumaka'pî annaya,” taa to'ya. Mírîrî ye'nen tauya sîrîrî apî'nîkon. Uurî tarî awanî manni' akore'ta'nîkon, uurî wanî Jonas yentai, tîise amakuyikon rumakaya'nîkon pepîn —ta'pîya. 42 Inî'rî ta'pîya: —Mírîrî yai nîrî pata esa' pe tîwe'sen nuri'tî wîrî' Sabá poinon e'mî'sa'ka kupî sîrîrî. Moropai mîikîrîya taa kupî sîrîrî apî'nîkon: “Î' wani' awanî ye'nen innape ikupîya'nîkon pra awe'sa'kon”, taiya. Maasa pra mîikîrî wîrî' nuri'tî ii'pî'tî'pî aminke pai epu'nen pe tîwe'sen Salomão nuri'tîya tenupato'pe kai'ma etai. Mírîrî ye'nen tauya sîrîrî apî'nîkon. A'kî, uurî wanî akore'ta'nîkon manni' Salomão epu'nen pe si'pî yentai —ta'pî Jesusya.

O'ma' Enna'po Inî'rî Warayo' Ya'
(Lc 11.24-26)

43 Jesus eseurîma'pî. Ta'pîya: —Pemonkon yapai teepa'ka tîpo, o'ma' asarî ko'mannîpî tuna ton pîn yapî', teerî'ka'to' ton yuwa pí'. Tîise eporî tûuya pra tîwanî ya, taiya: 44 “Kaane, enna'poi ya'ta yapai epa'ka ne'tîkini ya'rî” taiya. Moropai mîikîrî enna'po. Mîikîrîya yapai teepa'ka'pî eporî yawon pra tîise, morî yeka'maiya pra tîise. 45 Moropai mîikîrî o'ma' wî'tî iipiapai tiaronkon o'ma'kon etai tarakkîrî to' ko'manto'pe kai'ma. Mîikîrîya tiaronkon o'ma'kon enepî asakî'ne mia' pona tîmo'tai kaisarî. Inî' panpî' imakui'san enepîya mîikîrî warayo' ya' inkamoro ko'manto'pe. Inkamoroya mîikîrî tarumati mararî pra. Pena e'mai' pe imakui'pî tîwanî'pî yentai mîikîrî warayo' yeseru wanî. Maasa pra

inkamoro wani ye'nen itewan ya'. Mîrîrî warantî awanî pe man, imakui'pî sîrîrî pankon pemonkonyamî' yarakkîrî —ta'pî Jesusya.

Jesus Yan Moropai Itonpayamî'

(Mc 3.31-35; Lc 8.19-21)

⁴⁶ Mîrîrî yai Jesus eseurîma ko'mannîpî tanne pemonkonyamî' pî', isan moropai itonpayamî' ita'mi'san erepamî'pî. Inkamoroya poro po si'ma yanno me'po'pî yarakkîrî teeseurîmakonpa. ⁴⁷ Tiaronya ta'pî ipî': —A'kî, asanya moropai ayakontononya ayanno pî' man, ayarakkîrî eseurîmapai to' wani —ta'pîiya ipî'.

⁴⁸ Mîrîrî taiya yuuku'pî Jesusya: —Anî' ye'ka see pemonkon pî' maama' moropai mooyi tauya e'painon? ⁴⁹ Moropai tînenupa'san winîkî era'ma'pîiya, moropai ta'pîiya: —Tarî tiaronkon man uupia —ta'pîiya. —Insamoro pî' maama' moropai mooyi tauya e'painon. ⁵⁰ Uyun Paapa ka' pon yeseru ku'nenan pî' mooyi moropai ma'non moropai maama' tauya. Maasa pra Paapa maimu yawîrî tîwe'sanon wani uyonpa pe pu'kuru —ta'pî Jesusya.

13

Tînmîri Pînnen Warayo'

(Mc 4.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Mîrîrî weiyu yai Jesus wîtî'pî wîtî tapai Galiléia ku'pî yena pona. ² Arinîkon pemonkonyamî' ii'sa wani'pî tîpatakon yapai. Inkamoroya mararî pra Jesus woima'tîsa' wani'pî. Mîrîrî ye'nen Jesus asara'tî'pî kanau ya'. Mîikîrî e'tukka'pî tuna ka. Moropai eereuta'pî. Moropai pemonkonyamî' e'nîmî'pî kasapan po. ³ Mîikîrîya to' yenupa pia'tî'pî tu'kan panton ke. Ta'pîiya:

—Warayo' wîtî'pî tînmîri pînse. ⁴ Tînmîri ya' tînpîmî pîmî'pîiya tîsorokai'ma. Moropai tiaron inpîmî'pî yonpa ena'pî e'ma ena po. Mîrîrî era'ma'pî toronyamî'ya moropai yenno'mapî'tî'pî to'ya tamî'nawîrî, maasa aaro'ta pra tîise —ta'pîiya. ⁵ —Moropai tiaron inpîmî'pî yonpa ena'pî mararon non ya' tî' parappa pe tîwe'sen pona. Moropai ka'ne' pe aaro'ta'pî tîise aakarata'to' pata'se' ton pra awanî'pî. ⁶ Mîrîrî inpîmî'pî yonpa aro'ta'pî tîise a'ne' pe pu'kuru wei a'na'pî. Mîrîrîya ya'pi'tanîpî'pî maasa pra kure'nan ikara wîtîto' ton pra awanî ye'nen. ⁷ Moropai tiaron inpîmî'pî yonpa ena'pî mî'nî ye'kon kore'ta. Mîrîrî aro'ta'pî mî'nî ye'pokonpe. Mîrîrî mî'nî ye'ya itaruma'tî'pî teperu tîrîiya pra tîise. ⁸ Moropai tiaron inpîmî'pî yonpa ena'pî morî pe tîwe'sen non pona. Mîrîrî aro'ta'pî, aarenta'pî moropai eepeta'pî. Tiaron epeta'pî 30 kaisarî moropai tiaron epeta'pî 60 kaisarî. Moropai tiaron epeta'pî 100 kaisarî. Sîrîrî warantî morî non pona ena'pî epeta'pî, mararî pra e'mai' pe awanî'pî yentai pu'kuru —ta'pî Jesusya.

⁹ Moropai Jesusya ta'pî to' pî': —Anepu'pai awanîkon ya, etatî, epu'tî —ta'pîiya.

Î' Tonpe Jesusya Panton Ekaremekî

(Mc 4.10-12; Lc 8.9-10)

¹⁰ Mîrîrî pe rî Jesus nenupa'san erepamî'pî iipia. Inkamoroya ekaranmapo'pî. —Î' wani' awanî ye'nen pemonkonyamî' yenuyaya mîrîrî panton pe —ta'pî to'ya ipî'.

11 Jesusya to' maimu yuuku'pî: —Paapa yekare anî' nepu'tî pepîn ekaremeki'uya sirîrî apî'nîkon. Î' kai'ma pemonkonyamî' esa' pe Paapa iipî ekaremeki'uya sirîrî epu'tîkonpa. Tîise inkamoro Paapa yu'sankon pepîn pî' aronne ekaremeki'uya pepîn. Tîise panton pe neken ekaremeki'uya epu'tî to'ya namai. ¹² Tîise mararî Paapa maimu epu'tî anî'ya ya, inî' panpî' epu'nen tîrî Paapaya iipia. Moropai epu'tîya itu'se tîwanî pikîrî. Tîise Paapa maimu yu'san pepîn awanî ya, tamî'nawîrî imo'ka Paapaya iipiapai. Mararî epu'tî tîya kai'ma mîikîrî esenumenka. Tîise Paapaya imo'ka iipiapai —ta'pî Jesusya. ¹³ Ta'pî Jesusya: —Mîrîrî ye'nen panton pe neken to' yenupapîti'uya.

Maasa pra uyera'ma to'ya tîise anî' pe wanî epu'tî to'ya pepîn.

Moropai umaimu eta to'ya tîise î' taasai'ya pe awanî epu'tî to'ya pepîn —ta'pîiya.

14 —Mîrîrî ye'nen to' wanî Paapa maimuya taasa' yawîrî, penaro' Paapa maimu ekareme'nen profeta Isai'as nuri'tî kaaretari'ya taasa' yawîrî. Ta'pî Paapaya pena:

“Etaya'nîkon apanakon ke

tîise î' aneta'pîkon epu'tîya'nîkon pepîn.

Moropai era'maya'nîkon ayenukon ke.

Tîise î' anera'ma'pîkon epu'tîya'nîkon pepîn.

¹⁵ Maasa pra inkamoro pemonkonyamî' yewan ena'pî sa'man pe pu'kuru.

Tu'ke î' eta to'ya tîpanakon ke.

Tîise epu'tî to'ya pepîn.

Moropai tenukon yenpinnuku'pî to'ya,

mîrîrî ye'nen î' era'ma to'ya pepîn.

Tîise eta to'ya ya,

moropai era'ma to'ya ya,

epu'tî to'ya e'painon.

Mîrîrî wenai tîmakuyikon rumaka to'ya e'painon.

Moropai inkamoro pîika'tîuya e'painon”,

Is 6.9,10

ta'pî Paapaya —ta'pî Jesusya.

¹⁶ —Tîise amîrî'nîkon wanî taatausinpai pu'kuru epu'tîya'nîkon ye'nen.

Maasa pra era'maya'nîkon. Moropai etaya'nîkon ye'nen, epu'tîya'nîkon

—ta'pîiya tînenupa'san pî'. ¹⁷ —Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Inna pî'

pu'kuru tauya sirîrî. Î' anera'ma'pîkon uwinîpai, anera'mapai arinîkon

penaronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nurî'tî wanî'pî.

Moropai yairî tîwe'sanon arinîkon pemonkonyamî' wanî'pî nîrî. Tîise

mîrîrî yai uyera'ma to'ya eserîke pra awanî'pî. Moropai î' aneta'pîkon

uwinîpai anetapai nîrî to' wanî'pî. Tîise eta to'ya eserîke pra to' wanî'pî

nîrî —ta'pî Jesusya.

Jesusya Panton Ekaremekî

Epu'to'pe To'ya Î' Taato'pe Awanî

(Mc 4.13-20; Lc 8.11-15)

¹⁸ Jesusya ta'pî to' pî: —Maasa etatî. Î' taa mîserî warayo' tînmîri pînnen pantoniya ekaremeki'uya sirîrî apî'nîkon. ¹⁹ Inpîmî yonpa enasa' e'ma ena pona warantî pemonkonyamî' wanî. Paapa maimu eta to'ya. Î' kai'ma Paapa iipî tesa'kon pe kupî yekare eta to'ya. Tîise mîrîrî pînama to'ya pra awanî. Mîrîrî ye'nen Makui iipî ka'ne' pe itekare to'

neta'pî mo'kai. Mîikîriya to' neta'pî itekare mo'ka inîrî ipî' to' esenumenka namai —ta'pîiya. ²⁰—Moropai tiaronkon pemonkonyamî' wanî tî' parappa pona ena'pî warantî. Itekare eta to'ya moropai inkamoroya yapisî mararî pra taatausinpai. ²¹ Tîise inkamoroya sa'me pu'kuru yapisî pepîn tewankon ya'. Tîise Paapa maimu yapi'sa' to'ya wenai tiaronkonya tîmu'tunpakon ya, irumaka to'ya ka'ne' pe. Maasa pra ikara ton pra, yei wanî manni' warantî tî' parappa po to' apîtato' ton pra awanî. Mîrîrî wenai itekare etato' tîuya'nîkon rumaka to'ya. ²² Moropai tiaronkon wanî mî'nî ye'kana' ena'san warantî. Itekare eta to'ya. Mîrîrî pî' to' atausinpa. Tîise tiaron pensa Paapa maimu yawîrî ikupî to'ya pepîn. Maasa pra kure'ne inkamoro esenumenka tarîron non yeseru pî'. Moropai inkamoroya teesenku'tîi kure'ne temannekon yapurî Paapa yapurî tîuya'nîkon yentai. Mîrîrî ye'nen inkamoro arenta pepîn Paapa munkîyamî' pe —ta'pîiya. ²³—Moropai tiaronkon wanî morî non pona ena'san warantî. Inkamoroya Paapa maimu eta to'ya moropai epu'tî to'ya. Î' kai'ma inpîmî epeta'pî warantî eepeta'pî. Mararî panpî' eepeta'pî warantî tiaronkonya Paapa maimu kupî mararî. Kure'ne panpî' eepeta'pî warantî tiaronkonya Paapa maimu kupî kure'ne panpî'. Moropai tiaron epeta'pî mararî pra warantî tiaronkonya innape Paapa maimu kupî mararî pra —ta'pî Jesusya.

Jesusya Kansipu'kurai Yekare Ekaremekî

²⁴ Jesusya inîrî panton ekaremekî'pî. Î' kai'ma tamî'nawîronkon esa' pe Paapa ii'to' wanî ekaremekî'pîiya. Ta'pîiya: —See warantî awanî, warayo'ya tekkari yena'pî pîmî'pî ipapoi'ma tînmîri ya. Moropai ipîmî tîpo eemikku'pî tewî' ta. Moropai iwe'na'pî ewaron ya' teseru ta. ²⁵ Tîise tamî'nawîronkon wetun tanne, iteyaton wî'tî'pî inmîri ya'. Mîikîriya inpîmî'pî trigo ye' kore'ta kansipu'kurai ena'pî pîmî'pî. ²⁶ Inpîmî'pî arenta'pî moropai eepeta winîkîi kansipu'kurai ye' nîrî arenta'pî ipokonpe. Ikore'ta awanî'pî.

²⁷ Mîrîrî ye'nen umî esa' poitîrîtonon wî'tî'pî iipia. Moropai ta'pî to'ya ipî': “Anna karaiwarî, amîriya morî pîmî'pîiya innape nai?” ta'pî to'ya ipî'. Inkamoro maimu yuuku'pî to' karaiwarîya. “Inna morî pîmî'pîiya”, ta'pîiya. “Tîise o'non pata pai kin kansipu'kurai erepansa' mîrîrî ikore'ta?” ta'pî to'ya.

²⁸ Moropai to' maimu yuuku'pî warayo' umî esa'ya. “Uyeyatonya mîrîrî ku'sa” ta'pîiya. Moropai ipoitîrîtononya ta'pî ipî': “Mîrîrî kansipu'kurai yaroka annaya yu'se nan?” ta'pî to'ya.

²⁹ “Kaane kîsarokatî maasa” ta'pîiya. “Maasa pra yarokaya'nîkon ya trigo ye' yarokaya'nîkon nîrî ipokonpe” ta'pîiya. ³⁰ “Tîwî narentai tîmurukun pe. Trigo ya'tîto' weiyu eseposa' yai, tauya ya'tînenan pî'. E'mai' pe kansipu'kurai ya'tîtî moropai mîrîrî yaironpî'ti apo' ya' aaranto'pe. Tîise trigo konekatî uyewî' ta aako'manto'pe tauya to' pî'”, ta'pî warayo'ya —ta'pî Jesusya. —Mîrîrî warantî awanî, tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî yai.

Mostarda Ena'pî Yekare

(Mc 4.30-32; Lc 13.18-19)

³¹ Moropai tiaron panton ekaremekî'pî Jesusya tînenupa'san pî'. Ta'pîiya: —Î' kai'ma tamî'nawîronkon esa' pe Paapa ii'to' wanî ekaremekîuya sîrîrî. Awanî see warantî: Warayo'ya tînpîmî mostarda

ena'pî pîmî'pî tînmîri ya' —ta'pîiya. ³²—A'kî, mîrîrî inpîmî mostarda ena'pî wanî si'mîrikî pe pu'kuru. Tiaronkon umî ya' tîpînsenkon yena'pî ma're awanî. Tîise aarenta yai, kure'ne aarenta tiaronkon yentai. Mîrîrî ena kure'ne yei pe. Mîrîrî ye'nen tu'ke toronyamî' erepamî ipona. Inkamoro ya taponse'kon ton konekapîtî ipanta pona —ta'pî Jesusya. —Mîrîrî warantî awanî, tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî yai —ta'pîiya.

Trigo Yai'meto' Fermento Yekare

(Lc 13.20-21)

³³ Tiaron panton ekaremekî'pî Jesusya î' kai'ma tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî ekaremekîpa kai'ma. Ta'pîiya: —See warantî awanî. Wîri'ya kîsere'na kore'ta fermento tîrî'pî moropai mîrîrî yai'me'pîiya. Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî kîsere'na sa'mo'pî fermentoya —ta'pî Jesusya. —Mîrîrî warantî awanî, tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî yai —ta'pîiya.

Î' Ton Pe See Panton Pe Jesusya Ekaremekî

(Mc 7.33-34)

³⁴ Tamî'nawîrî mîrîrî ekaremekî'pî Jesusya panton pe. Î' rî ekaremekîiya pra awanî'pî panton pe pra. Tîise panton pe neken to' yeurîma'pîiya. ³⁵ Mîrîrî warantî awe'kupî'pî maasa pra penaro' Paapa maimu ekareme'nen profeta nurî'tîya taasa' yawîrî awe'ku'to'pe. Pena ta'pî profeta nurî'tîya:

Paapa maimu ekaremekîuya panton pe.

Pena sîrîrî pata koneka'pî tîuya pata pai

anî' nepu'tî'pî pepîn ekaremekîuya kupî sîrîrî

Sl 78.2

ta'pî profeta nurî'tîya.

Î' Taato'pe Kansipu'kurai Yekare Wanî

Ekaremekî Jesusya

³⁶ Mîrîrî tîpo arinîkon pemonkonyamî' nîmî'pî Jesusya. Moropai attî'pî wîtî ta. Miarî tîise inenupa'san erepamî'pî iipia. Inkamoro ya ta'pî ipî': —Î' taato'pe mîrîrî kansipu'kurai pantoni wanî ekareme'kî anna pî' —ta'pî to'ya.

³⁷ Jesusya to' maimu yuuku'pî: —Uurî ka' poi iipî'pî wanî tînpîmî morî pînnen pe —ta'pîiya. ³⁸—Mîrîrî umî wanî tamî'nawîrî pata pe sîrîrî non po. Inpîmî wanî Paapa pemonkonoyamî' pe, manni'kan tesa'kon pe awe'to'pe Paapa pia eturumaka'san pe. Tîise kansipu'kurai wanî Makui pemonkonoyamî' pe —ta'pîiya. ³⁹—Moropai kansipu'kurai pînnen wanî Makui pe. Trigo ya'tîto' weiyu tauya manni' wanî tamî'nawîron ataretî'kasa' pe. Inkamoro ya'tînenan wanî inseriyamî' pe —ta'pîiya. ⁴⁰—Umî esa' poitîritononya kansipu'kurai ya'tî'pî moropai apo' ya' yenumî'pî to'ya aaranto'pe. Mîrîrî warantî ikupî inseriyamî'ya kupî sîrîrî tiwinano'pî weiyu yai tamî'nawîron ataretî'kasa' yai —ta'pîiya. ⁴¹—Mîrîrî weiyu yai uurî, ka' poi iipî'pîya inseriyamî' yarima upe-monkonoyamî' kore'ta. Tiaronkonya imakui'pî kupî emapu'tînenan menka to'ya. Moropai pemonkonyamî' imakui'pî ku'nenan menka inseriyamî'ya tamî'nawîrî —ta'pîiya. ⁴²—Moropai inkamoro imakui'pî ku'nenan pemonkonyamî' yenumî inseriyamî'ya apo' kure'nan ya'. Miarî apo' ya' si'ma to' karau mararî pra teekon tîpa'tîi ne'ne' pe apo' wanî ye'nen —ta'pîiya. ⁴³—Tîise manni'kan yaironkon Paapa maimu yawîrî si'san wanî kupî sîrîrî ipîkku pe, Paapa, to' yunkon pata ya'. Ipîkku pe

weiya tamî'nawîron weiyu'ma warantî to' wanî kupî sîrîrî —ta'pîiya. — Umaimu anepu'pai awanîkon ya, mîrîrî epu'tîya'nîkon —ta'pî Jesusya.

Epe'ke Tîwe'sen Yenonsa' Yekare

⁴⁴ Tiaron panton ekaremekî'pî Jesusya. Ta'pîiya: —Î' kai'ma tamî'nawîronkon esa' pe Paapa ii'to' wanî see warantî: Pena epe'ke tîwe'sen yenonsa' eporî'pî warayo'ya umî ya'. Mîrîrî eposa' tîuya ya, inî'rî yenomî'pîiya. Moropai taatausinpai attî'pî. Tamî'nawîron temanne ke awe'repa'pî. Moropai mîrîrî yepe'pî ke manni' umî, o'non pata epe'ke tîwe'sen yenomî tîuya ya, mîrîrî yenna'pîiya —ta'pî Jesusya. Moropai ta'pîiya: —Mîrîrî warantî awanî, tamî'nawîronkon esa' pe Paapa ii'to' —ta'pîiya.

Epe'ke Diamante Yekare

⁴⁵ —Moropai tiaron panton ekaremekîuya sîrîrî, î' kai'ma tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî epu'tîkonpa —ta'pî Jesusya. — Awanî see warantî: Warayo' wanî'pî diamante yennanen. ⁴⁶ Kure'nan diamante, epe'ke eposa' tîuya ya, tamî'nawîrî temanne ke mîikîrî e'repa'pî, mîrîrî yepe'pîkon ke kure'nan diamante epe'ke pu'kuru eposa' tîuya yennapa —ta'pî Jesusya. —Mîrîrî warantî awanî, tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî ya —ta'pîiya.

Moro'yamî' Wîrîrîkato' Yekare

⁴⁷ Jesusya ta'pî: —Inî'rî tiaron panton ekaremekîuya sîrîrî, î' kai'ma pemonkonyamî' esa' pe Paapa iipî epu'tîkonpa. See warantî awanî: Moro'yamî' atawî'to'pe iku'sa' yenumî'pî warayo'konya iku'pî ka. Inkamoroya moro'yamî' yapîsî'pî tu'ke si'ta —ta'pîiya. ⁴⁸ —Mîrîrî moro'yamî' yapî'to' ya' moro'yamî' atapi'sa' yai tu'ke intapîkîrî. Mîrîrî woroka warayo'konya a'mun pona. Mîrîrî yai warayo'kon ereuta moro'yamî' era'mai. Moropai inkamoroya morîkon moro'yamî' menka. To' yense' ya' to' yara'tî to'ya. Tîise tiaronkon moro'yamî' morîkon pepîn inkamoro papo to'ya poro pona —ta'pîiya. ⁴⁹ —Mîrîrî warantî awanî pe man, tiwîn wei tamî'nawîron ataretî'ka ya. Mîrîrî yai moro'yamî' yapî'nenan warayo'kon warantî ikupî inserîyamî'ya kupî sîrîrî. Inkamoro wîtî imakui'pî ku'nenan pemonkonyamî' menkai yairî tîwe'sanon kore'tapai. ⁵⁰ Moropai inkamoro tîmenka'sankon yenumî inserîyamî'ya kure'nan apo'ya'. Miarî inkamoro imakui'pî ku'nenan karau ko'mannîpî mararî pra teekon tîpa'tîi ne'ne' pe tîwanîkon ye'nen —ta'pîiya.

Amenan Wanî Yairî Moropai Penaro'

⁵¹ Jesusya tînenupa'san ekananmapo'pî: —Tamî'nawîrî umaimu epu'tî pî' naatî, mîrîrî tauya manni'? —ta'pî Jesusya tînenupa'san pî'. —Inna, epu'tî pî' anna man —ta'pî to'ya.

⁵² Mîrîrî yai ta'pî Jesusya to' pî': —Moisés nurî'tîya yenupanto' pî' esenupa'san esenupa ya, uyesa'kon pe Paapa iipî kupî yekare pî' esenupa'san, inkamoro wanî unekaremekî pî' esenupa'san wanî wîttî esa' pe tîwe'sen warantî. Maasa pra mîikîrîya miarî pai temannekon amenan pe tîwe'sen mo'ka. Moropai amenan pe pra tîwe'sen mo'kaiya nîrî —ta'pî Jesusya.

Jesus Wanî Nazaré Pon Pe
(Mc 6.1-6; Lc 4.16-30)

⁵³ Moropai mîrîrî pantonkon ekaremekî tîpo, Jesus epa'ka'pî moropai attî'pî. ⁵⁴ Mîrîrî yai Jesus enna'po'pî tarenta'pî pata pona. Miarî pemonkonyamî' yenu'pî Jesusya to' epere'to'kon yewî' ta. Moropai arinîkon imaimu etanenan esenumenka'pî kure'ne teesewankono'mai. Inkamoro esekaranmapopîtî'pî. Ta'pî inkamoroya: —O'non pata epu'nen pe tîwanîpa Jesus esenu'pî mîrîrî ye'ka anî' nîkupî eserîkan pepîn ku'to'peiya? —ta'pî to'ya. ⁵⁵ —Maasa pra mîikîrî Jesus wanî pepîn kin manni' wîtî konekanen munmu pe? Maria more pepîn kin mîikîrî Jesus? Moropai Tiago, José, Simão, Judas ruinankon pepîn mîikîrî? —ta'pî to'ya ipî'. ⁵⁶ —Moropai iwîrisitonon tarî to' man tîise î' kai'ma tamî'nawîrî ikupî mîikîrî Jesusya? —ta'pî to'ya.

⁵⁷ Mîrîrî wenai Jesus maimu anetapai pra miarîronkon pemonkonyamî' wanî'pî. Tîise ta'pî Jesusya to' pî': —Morî pe pu'kuru tamî'nawîronkonya Paapa maimu ekareme'nen eseurîma eta. Tîise tonpayamî' ipata yawonkon neken wanî imaimu anetapai pra —ta'pî Jesusya.

⁵⁸ Mîrîrî yai Jesusya tu'ke anî' nîkupî eserîkan pepîn kupî eserîke pra awanî'pî miarî Nazaré po. Maasa pra innape ikupî miarîronkon pemonkonyamî'ya pra awanî ye'nen.

14

João Batista Wîi To'ya
(Mc 6.14-29; Lc 9.7-9)

¹ Mîrîrî yai Galiléia pata esa' pe Herodes wanî'pî. Mîikîrîya tamî'nawîrî î' kupî Jesusya yekare eta'pî. ² Moropai mîikîrîya ta'pî tîpemonkonoyamî' teesenyaka'masanon pî': —Seru' pepîn see João Batista nurî'tî mîikîrî. Awe'mî'sa'kasa' mîrîrî. Mîrîrî wenai mîikîrîya anî' nîkupî eserîkan pepîn ku'pîti mîrîrî meruntî ke —ta'pîiya.

³ Mîrîrî ta'pî mîikîrî pata esa' Herodesya maasa pra João yarakkamo me'posa' tîuya ye'nen atarakkannîto' ta. Mîrîrî kupî'pî Herodesya, maasa pra takon Filipe no'pî Herodias yarakkîrî awanî'pî João eseurîmasa' ye'nen. ⁴ Tu'ke ite'ka João Batistaya taapîtî'pî pata esa' Herodes pî': —Paapa nekaremekî'pî unkupîkon ton pe yairî pra, imakui'pî ku'sa'ya mîrîrî, ayakon no'pî Herodias yarakkîrî tîwe'se —ta'pîiya. ⁵ Mîrîrî wenai pata esa' Herodes ekore'ma'pî. João Batista anwîpai awanî'pî. Tîise eranne' pe awanî'pî Judeuyamî' pî'. Maasa pra Paapa maimu ekareme'nen pe awanî kai'ma to' esenumenka'pî.

⁶ Tîise pata esa' Herodesya teesenpo'pî weiyu yai, entamo'kanto' mararon pepîn koneka'pî. Moropai pemonkonyamî' eta'pîiya mararî pra entamo'kai to' wîtîto'pe. Mîrîrî yai Herodias more, maasaron wîri' aurîno'pî mananu'pî, tamî'nawîronkonya tera'ma tanne. Mîikîrî mana'to' pî' pata esa' Herodes atausinpa'pî mararî pra. ⁷ Mîrîrî ye'nen ta'pîiya mîikîrî maasaron wîri' pî': —Seru' pe pra tauya sîrîrî apî'. Upî' î' rî itu'se awe'to' esatîya ya, tamî'nawîrî itîrîuya —ta'pîiya.

⁸ Moropai wîri' wîtî'pî tîsan Herodias pia. Ekaremekî'pîiya. Moropai ta'pî isanya João pu'pai mesatîi. Ta'pî tîsanya yawîrî esatî'pîiya. —João Batista pu'pai'pî yu'se wai sunpa po —ta'pîiya.

⁹ Mîrîrî taiya ye'nen, pata esa' Herodes ena'pî yairî ma're. Tîise tamî'nawîronkon tînetas'anya eta tanne, î' itu'se awe'to' esatîya ya itîrîuya, taasa' tîuya ye'nen, maasaron wîri' nesatî tîrî tîuya ta'pîiya, seru' pe tîwanî namai. ¹⁰ Mîrîrî ye'nen João Batista pu'paraikkîti me'po'pîiya

atarakkannîto' ta. ¹¹ Mîikîrî pu'pai'pî enepî'pî to'ya sunpa po. Mîrîrî tîrî'pî to'ya maasaron aurîno'pî wîrî' pia. Moropai mîikîrîya tîsan pia yarî'pî. ¹² Mîrîrî yekare etasa' tîuya'nîkon pe João Batista nuri'tî nenupa'san iipî'pî iipia itesa'ri'pî era'mai. Moropai mîikîrî yu'na'tî'pî to'ya. Moropai mîrîrî ekareme'se to' wîtî'pî Jesus pî'.

Jesusya 5.000 Kaisaronkon Pemonkonyamî' Yekkari'tî
(Mc 6.30-44; Lc 9.10-17; Jo 6.1-14)

¹³ Tamî'nawîron mîrîrî e'ku'sa' yekare etasa' tîuya tîpo, Jesus moropai inenupa'san wîtî'pî kanau ya' miarîpai keren pona tuutîpa tiwinsarî. Tîise o'non pata awanî epu'tî'pî arinîkonya. Mîrîrî ye'nen to' epa'ka'pî tîiko'manto'kon yapai. Moropai to' wîtî'pî a'mun poro Jesus epose. ¹⁴ Moropai miarî Jesusya to' yeporî'pî. To' erepansa' wani'pî irawîrî, kanau yapai tawautî pe. Jesusya kure'ne to' era'ma'pî tî'noko'pî pe, inkamoro itî'san. Mîrîrî ye'nen pri'yawonkon pepîn sa'ne yepi'tî'pîiya, miarî tîwe'sanon.

¹⁵ Pata ko'mamî tanne, Jesus nenupa'san erepamî'pî iipia. Moropai inkamoroya ta'pî ipî': —Insamoro arinîkon pemonkonyamî' wîtîto'pe ka'kî wîtîkon ta. Maasa pra ko'mamîiya pata enasa' man, î' ton pra e'nî tanne tarî keren po. To' wîtîsa' ya, morî pe awanî tekkarikon ton yennato'pe to'ya —ta'pîiya.

¹⁶ Tîise Jesusya to' maimu yuuku'pî: —Insamoro pemonkonyamî' wîtî e'pai pra man —ta'pîiya. —Tîise amîrî'nîkonya to' yekkari'tî e'pai man —ta'pî Jesusya tînenupa'san pî'.

¹⁷ Tîise inkamoroya yuuku'pî. Ta'pî to'ya: —Î' kai'ma see, anna pia mia'taikin neken pao man. Moropai asakî'ne neken moro'yamî' man —ta'pî to'ya. —Tamî'nawîronkon pia itîrîiya pepîn —ta'pî to'ya.

¹⁸ —Ene'tî moriya uupia —ta'pî Jesusya to' pî'.

¹⁹ Moropai pemonkonyamî' ereutato'pe parî' pona ta'pîiya to' pî'. Moropai mîikîrîya mia'taikinan pao yapisi'pî moropai asakî'nankon moro'yamî'. Moropai tenu yanumî'pîiya ka' ekaya. Moropai eepîrema'pî yekkari wani' pona. —Morî pe pu'kuru man Paapa —ta'pîiya. Mîrîrî tîpo pao pirikkapî'tî'pîiya. Mîrîrî tîrî'pîiya tînenupa'sanya itîito'pe pemonkonyamî' pia. ²⁰ Mîrîrî pî' tamî'nawîronkon esekkari'tî'pî itu'se tîwanîkon pîkîrî. Moropai inkamoro yekkari yonparî'pî yannuku'pî Jesus nenupa'sanya asakî'ne pu' pona tîmo'tai waikara'pî kaisarî. ²¹ Inkamoro pemonkonyamî' esekkari'tî'san wani'pî 5.000 yairî warayo'kon, wîrî'sanyamî' moropai moreyamî' tîku'ne'tîi pra to' tîise.

Jesus Asarî Tuna Poro
(Mc 6.45-52; Lc 6.15-21)

²² Mîrîrî tîpo Jesusya tînenupa'san pî' ta'pî kanau ya' to' asara'tîto'pe. Moropai to' wîtîto'pe tîrawîrî iku'pî ratai pona. To' wîtî tanne Jesusya arinîkon yaipontî'pî to' emi'to'pe. ²³ Pemonkonyamî' emi'to'pe to' yaipontî tîpo Jesus enuku'pî wî' pona epîrema'pî tiwinsarî. Miarî tîise pata ewaronpamî'pî tiwinsarî tîise. ²⁴ Mîrîrî tanne, inenupa'san wani'pî iku'pî arakkita kanau ya'. Miarî to' tîise a'situn pe eena'pî. Mararî pra sipa sipa pe awanî'pî. Kanau pona eerepamî'pî meruntî ke.

²⁵ Anoinna pata tîise, maasa erenmapî rawîrî, tuna poro Jesus asarî era'ma'pî inenupa'sanya tîponaya'nîkon. ²⁶ Tuna poro mîikîrî asarî era'ma'pî tîuya'nîkon pe, inenupa'san wani'pî mararî pra teesi'nî'se.

Inkamoroya ta'pî: —Katonpî mûkîrî! To' entaime'pî teesi'nî'se mararî pra. ²⁷ Inkamoro pî' Jesus e'pamî'pî ka'ne' pe. Ta'pîya to' pî': —Meruntî ke e'tî, eranne' pe pra. Uurî mûkîrî, Jesus —ta'pîya.

²⁸ Moropai Pedroya ta'pî ipî': —Uyepotorî, amîrî pe pu'kuru awanî ya, o'non pata awanî manni' pata uufîto'pe ka'kî tuna poro —ta'pîya.

²⁹ —Asi'kî see —ta'pî Jesusya Pedro pî'. Moropai Pedro autî'pî kanau yapai moropai mûkîrî asarî'pî tuna poro Jesus ekaya. ³⁰ Mûkîrî asarî tanne, a'situnya ipuma'pî. Mîrîrî ye'nen eranne' pe eena pia'tî'pî. Moropai eeseuronka pia'tî'pî. Mîrîrî ye'nen teesi'nî'pî pe awentaim'e'pî Jesus pî'. —Uyepotorî, upîika'tîkî! —ta'pîya.

³¹ Ka'ne' pe Jesusya tenya kainumî'pî Pedro yapisîpa moropai ta'pîya Pedro pî': —Innape ukupîya pra awanî mîrîrî. Î' wani' awanî ye'nen innape uurî kupîya pepîn?

³² Mîrîrî tîpo inkamoro asara'tî'pî kanau ya'. Moropai kure'nan a'situn atî'napannî'pîya. ³³ Moropai inenupa'sanya Jesus yapurî'pî. Yapurî ye'ka pe inkamoroya ta'pî: —Innape see, Paapa munmu pe amîrî wanî sîrîrî —ta'pî to'ya.

Jesusya Genesaré Pon Yepi'tî

(Mc 6.53-56)

³⁴ Iku'pî ratai pona teerepansa'kon pe, inkamoro autî'pî. Genesaré pata pona to' erepamî'pî. ³⁵ Miarî mîrîrî pata po, mororonkon pemonkonyamî'ya Jesus epu'tî'pî. Moropai inkamoroya pri'yawonkon pepîn, tamî'nawîrî mororonkon moropai tîwoi'nîkon tîko'mansenon ene'to'pe to'ya to' yepî'tîto'peiya. ³⁶ Moropai pri'yawonkon pepînya Jesus pon ye'pi pî' yapîto'pe to'ya esatî'pî to'ya. Maasa pra ipon ye'pi pî' yapîtîponkon esepî'tîsa' wanî'pî mûto'pe. Mîrîrî warantî to' esepî'tî'pî.

15

Jesus Yeseru Moropai Judeuyamî' Yeseru

(Mc 7.1-13)

¹ Mîrîrî yai fariseuyamî' moropai Moisés nurî'tîya yenupanto' pî' yenupatonkon wîtîsa' wanî'pî Jerusalém poi Jesus yarakkîrî eseurîmai.

² Inkamoroya ta'pî Jesus pî':

—Î' wani' awanî ye'nen kin anenupa'san wanî pepîn utamokonya uyenu'pîkon yawîrî pra to' wanî? Tenyakon rona to'ya pepîn tekkarikon yonpa tîuya'nîkon rawîrî. Mîrîrî yawîrî kupî to'ya pra awanî ye'nen upanama'pîkon utamokonya yawîrî pra to' wanî mîrîrî —ta'pî to'ya.

³ Jesusya to' maimu yuuku'pî. Moropai ta'pîya to' pî': —Î' wani' kin awanî ye'nen Paapa maimuya taasa' yawîrî ikupîya'nîkon pra, atamokonya ayenu'pîkon yawîrî ikupî pî' aako'mamîkon? —ta'pîya. ⁴ —Maasa pra Paapaya ta'pî anukupîkon ton pî'.

“Ayunkon yapurîtî moropai asankon yapurîtî”, *Êx 20.12; Dt 5.16*
ta'pîya. Moropai ta'pîya nîrî:

“Anî' eseurîma ya imakui'pî pe tun winîkî moropai tîsan winîkî, mûkîrî wîi e'pai awanî”, *Êx 21.17; Lv 20.9*

ta'pî Paapaya —ta'pîya. ⁵ —Tîise tiaronkon yenupaya'nîkon yairî pra. Amîrî'nîkonya taa to' pî'. Tiaron moro awanî tîyun anpîika'tîpainon tîise taaya'nîkon: “ ‘Kaane, untîrî ton pra man uyun pia ipîika'tîto'”

ton, maasa pra Paapa pia untîrî pe seeni' mo'kasau'ya sîrîrî' taato'pe to'ya", taaya'nîkon seru' pe. ⁶ Moriya mîrîrî warantî taaya'nîkon ya, ayunkon yapurîya'nîkon pepîn mîrîrî. Mîrîrî warantî Paapa maimu yu'se pra awanîkon esera'ma mîrîrî, ayeserukon neken yawîrî ikupîkonpa. ⁷ Seru'ye'kon teesenku'tisanon tîwarîrî'nîkon. Apî'nîkon penaro' Paapa maimu ekareme'nen profeta Isaiás nurî'tî eseurîma'pî yairî.

⁸ "Morî pe eseurîmakoi'kon insanan pemonkonyamî' upî'" taa Paapaya. "Tîise to' yewan wanî aminke upî'" taiya.

⁹ "Mîrîrî ye'nen uyapurîto' to'ya wanî î' pe pra rî.

Penaronkonya tîpanama'pîkon yawîrî tonpakon yenupa to'ya, uurîya tîpanama'pîkon pe tîku'se" ta'pî Paapaya, ta'pî profeta Isaiás nurî'tîya —ta'pî Jesusya to' pî'.

Is 29.13

Imakui'pî Pî' Jesus Eseurîma

(Mc 7.14-23)

¹⁰ Mîrîrî taa tîpo Jesusya arinîkon yanno'pî moropai ta'pîiya to' pî': —Maasa umaimu etatî moropai epu'tîya'nîkon yuwatî —ta'pîiya. ¹¹ —Imakui'pî pe e'nî pepîn uya're'kon unenapîkon wenai. Tîise imakui'pî pe e'nî imakui'pî pe eseurîma wenai, imakui'pî pî' esenumenkan wenai. Mîrîrîya imakui'pî pe ukupîkon —ta'pîiya.

¹² Mîrîrî taasai'ya tîpo, Jesus nenupa'san wîtî'pî iipia. Moropai inkamoroya ta'pî ipî': —Uyepotorî, î' taaya manni' pî' fariseuyamî' atasi'sirunpasa' man amaimu pî' —ta'pî to'ya.

¹³ Jesusya ta'pî: —Tamî'nawîronkon tînpîmî'pî pepîn aro'tasa' yaroka umî esa'ya. Mîrîrî warantî tamî'nawîronkon Paapa pemonkono pe pra tîwe'sanon mo'kaiya tîpemonkonoyamî' kore'tapai —kai'ma to' maimu yuuku'pî Jesusya. ¹⁴ —Inkamoro ye'kakon tîpînamai pra e'tî. Maasa pra to' wanî enkaru'nankon warantî. Mîrîrî ye'nen tiaronkon yenupa to'ya eserîke pra to' wanî. Enkaru'ne si'ma enkaru'nanya tiaron yarî eserîke pra awanî. Yarî yu'se tîwanî ya to' e'soroka itu'nakan ya' sa'nîrî.

¹⁵ Mîrîrî taiya ye'nen, Pedroya Jesus pî' esatî'pî. —Mîrîrî panton ekareme'kî anna pî' —ta'pîiya.

¹⁶ Jesusya ta'pî: —Sîrîrî tîpose pakko pe aako'mamîkon mîrîrî? —ta'pîiya. ¹⁷ —A'kî, uya're'kon unenno'makonya imakui'pî pe ukupîkon pepîn. Maasa pra uyewankon ya' eewomî pepîn, uro'takon ya' neken yenno'ma moropai yenpa'ka. ¹⁸ Tîise eseurîmanto' wanî uyewankon ya'pai teepa'kasen esenumenkanto' wenai. Mîrîrîya ukî'pakon imakui'pî pe. ¹⁹ Maasa pra uyewankon ya' tîko'mansen imakui'pî wenai esenumenkan imakui'pî pe, pemonkon anwîpai e'nî, moropai tiaron no'pî yarakkîrî e'nî, moropai se' tapairî wîrî'sanyamî' yarakkîrî e'nî. Moropai ama' pe e'nî, moropai seru'ye' pe e'nî, imakui'pî pe eseurîman tiaronkon winîkî. ²⁰ Sîrîrîkon imakui'pî uyewankon ya' tîko'mansen wenai, imakui'pî kupî pî' ko'mannî. Mîrîrî tîise uyenyakon tîronai pra uya're'kon yonpasa' wenai, imakui'pî pe e'nî pepîn —ta'pî Jesusya tînenupa'san pî'.

Judeupa' Pepîn Wîri' Pî' Jesus Eseurîma

(Mc 7.24-30)

²¹ Mîrîrî pata yapai Jesus ese'ma'tî'pî. Attî'pî Tiro pata poro aminke pra cidade pî'. Moropai Sidom pata poro attî'pî. ²² Miarî wîri' wanî'pî Cananeu pon, Judeupa' pepîn. Jesus erepansa' tanne, mîikîrî iipî'pî iipia. Moropai ta'pîiya tîwentaimepîtî ye'ka pe: —Uyepotorî, amîrî wanî Davi

nurî'ti paarî'pî pe. Pîika'tîton amîrî. A'noko'pî pe sa'ne uyera'makî. O'ma' ewonsa' man unre wîri' ya'. Mîîkîrîya tone' ikupî pî' man —ta'pîiya.

²³ Tîise Jesusya imaimu yuuku pra awanî'pî. Mîrîrî tanne, inenupa'san erepamî'pî iipia aminke pra. Moropai inkamoro ya ta'pî: —Mîîkîrî wîri' wîtîto'pe ka'kî, uwenairî'nîkon aapî ko'mannîpî mîrîrî taa enepîiya. Moropai awentaimepîti ko'mannîpî —ta'pî to'ya.

²⁴ Jesusya yuuku'pî: —Paapaya uyarimasa' man upemonkonoyamî' neken pîika'tîto'peuya, Judeuyamî' ataka'ma'san, carneiro wanî itesa' pra warantî tîwe'sanon —ta'pîiya.

²⁵ Tîise mîîkîrî wîri' iipî'pî Jesus rawîrî moropai awe'sekunka'pî moropai mîîkîrîya ta'pî: —Uyepotorî, upîika'tîkî sa'ne —ta'pîiya.

²⁶ —A'kî —ta'pî Jesusya ipî'. —More ya're' tîrî ya arinmaraka pia, morî pe pra awanî. Mîrîrî warantî awanî apîika'tî tîuya ya, Judeupa' pe pra awanî ye'nen.

²⁷ Tîise wîri'ya ta'pî Jesus pî': —Innape man, Uyepotorî. Mîrîrî ye'ka pe tîise tesa'kon ya're' ya'punu'pî e'soroka enapî arinmarakayamî'ya itaponse' yo'koi si'ma. Mîrîrî ye'nen mararî mîrîkkî itîkî uupia.

²⁸ Jesusya ta'pî ipî': —Mîrîrî taaya ye'nen, innape ukupîya epu'tî pî' wai, ma'non —ta'pî Jesusya. —Mîrîrî ye'nen î' taaya manni' mîrîrî kupîuya. Moropai mîrîrî taa Jesusya pe mîîkîrî wîri' more o'ma' yarakkîron esepi'tî'pî.

Tu'kankon Pemonkonyamî' Yepi'tî Jesusya

²⁹ Miarî pai Jesus ese'ma'tî'pî moropai attî'pî Galiléia ku'pî rî pîkîrî. Moropai mîîkîrî enuku'pî wî' pona moropai eereuta'pî miarî. ³⁰ Miarî nîrî arinîkon pemonkonyamî'ya pri'yawonkon pepîn yarî'pî. Asakoi'kon pepîn, moropai ma'tîkî' pankon, moropai enkaru'nankon, moropai imaimu pînon moropai tu'kan paran pî' tîwe'sanon yarî'pî to'ya Jesus pia to' yepi'tîto'peiya kai'ma. Moropai inkamoro yepi'tî'pîiya. ³¹ Mîrîrî kupî Jesusya era'ma tîuya'nîkon pî' pemonkonyamî' esenumenka'pî mararî pra teesewankono'mai, maasa pra imaimu pîn eseurîma ye'nen, moropai ma'tîkî' pankon esepi'tîsa' ye'nen, moropai asakoi'kon pepîn asarî ye'nen, moropai enkaru'nankonya era'ma ye'nen. Mîrîrî pî' Judeuyamî' yepotorî Paapa yapurî'pî to'ya mararî pra.

Jesusya 4.000 Kaisaronkon

Pemonkonyamî' Yekkari'tî

(Mc 8.1-10)

³² Jesusya tînenupa'san yanno'pî tîpia to' yeurîmapa kai'ma moropai ta'pîiya: —Eseurîwî'ne wei kaisarî insanan pemonkonyamî' ko'mansa' man uupia. U'noko'pî pe to' era'ma pî' wai to' ya're' ton pra tîise —ta'pîiya. —To' anaipontîpai pra wai tekkarikon yonpa to'ya pra to' tîise. Maasa pra yayi to' wîtî eserîke wanî e'ma taawîrî emî'ne tîwanîkon pî' —ta'pîiya.

³³ Inenupa'sanya Jesus ekaranmapo'pî: —O'non ye'ka pe insanan mararonkon pepîn pemonkonyamî' yekkari ton eporî e'painon tarî keren po si'ma? Î' ton pîn ya' e'nî tanne —ta'pî to'ya.

³⁴ Inkamoro ekaranmapo'pî Jesusya: —Î' warapo kaisarî trigo puusa' nai? —ta'pîiya. —Asakî'ne mia' pona tîmo'tai kaisarî moropai moro'yamî' mîrîkkî —ta'pî to'ya.

³⁵ Moropai tamî'nawîronkon pî' ta'pî Jesusya: —Non pona ereutatî — ta'pîiya. ³⁶ Moropai Jesusya asakî'ne mia' pona tîmo'tai kaisaron trigo puusa' yapisi'pî, moropai moro'yamî' nîrî. Mîrîrî tîpo eepîrema'pî Paapa pî'. —Morî pu'kuru amîrî, anna ya're' ton tînen — ta'pîiya Paapa pî'. Mîrîrî tîpo trigo puusa' pirikkapî'tî'pîiya. Mîrîrî tîrî'pîiya tînenupa'san pia itîto'pe to'ya pemonkonyamî' pia. ³⁷ Mîrîrî pî' tamî'nawîronkon entamo'ka'pî teesepe'tikon pikîrî. Mîrîrî yonparî'pî yannuku'pî inenupa'sanya asakî'ne mia' pona tîmo'tai kaisari waikara'pî. ³⁸ Inkamoro Jesus nekkari'tî'san wanî'pî warayo'kon 4.000 kaisari wîri'sanyamî' tîku'netî pra moropai moreyamî'.

³⁹ Mîrîrî tîpo Jesusya pemonkonyamî' yaipontî'pî to' wîto'pe. Moropai Jesus asara'tî'pî kanau ya, moropai attî'pî Magadâ pata pona.

16

Tînera'makon Ton Esatî To'ya
(Mc 8.11-13; Lc 12.54-56)

¹ Jesus yarakkîrî eseurîmai tiaronkon fariseuyamî' moropai tiaronkon saduceuyamî' wî'tî'pî iipia. Jesus anaka'mapai to' wanî'pî mîto'pe. Paapa winîpaino pe mîkîrî wanî pepîn kai'ma to' esenumenka'pî. Mîrîrî ye'nen ka' winîpainon, tînera'makon ton esatî'pî to'ya Jesus pî'. ² Tîise Jesusya to' maimu yuuku'pî: —Wei ewomî tanne suuyu pe tîwe'sen ka' pî' era'maya'nîkon ya, taawonan amîrî'nîkon: “Penane morî pe pata wanî pe man. A'kî, ka' pî' suuyu pe awanî”, taaya'nîkon. ³ Moropai penane pu'kuru suuyu pe pata wanî ya taaya'nîkon: “Sîrîrîpe kono' rena pe man”, taaya'nîkon. Maasa pra ka' pî' katupuru era'masa'ya'nîkon ye'nen, moropai ewaron pe pata wanî ye'nen. Ka' era'maya'nîkon kaisari, taapî'tiya'nîkon î' e'kupî epu'tiya'nîkon. Tîise î' wani' awanî ye'nen anera'ma'pîkon ayenukon ke, kupîya'nîkon pepîn innape? Î' e'kupî epu'tiya'nîkon pepîn, î' ikupî eserîkan pepîn era'maya'nîkon tîise — ta'pîiya. ⁴ —Î' ye'ka pe amîrî'nîkon sîrîrî pankon wanî imakui'pî pe, innape ukupî ye'ka pe pra. Anera'makon ton esatîya'nîkon upî'. Tîise î' ri anera'makon ton kupîuya pepîn. Tîise tiwinan neken Jonas nuri'tî yarakkîrî e'kupî'pî. Mîrîrî epu'tiya'nîkon yu'se wai.

Mîrîrî taa tîpo, Jesus epa'ka'pî moropai attî'pî to' piapai.

Fariseuyamî' Moropai Saduceuyamî' Yeseru Fermento Warainon
(Mc 8.14-21)

⁵ Jesus nenupa'sanya iku'pî nuurukku'sa' yai, tîwanmîra'nîkon tekkarikon yaasa' to'ya pra to' wanî'pî.

⁶ Mîrîrî yai ta'pî Jesusya: —Enpen panpî' e'tî, fariseuyamî' moropai saduceuyamî' pî' tîwarî e'tî. Aka, tîwî to' piawon trigo sa'moto' to' piawon nîsi — ta'pîiya.

⁷ Mîrîrî taiya pî' Jesus nenupa'san eseurîma'pî teken si'ma. Ta'pî to'ya: —Mîrîrî taiya maasa pra uyekkarikon ton ene'sa' pra awanî ye'nen — ta'pî to'ya.

⁸ Inkamoro eseurîmato' eta'pî Jesusya. Mîrîrî ye'nen to' ekaranmapo'pîiya. Ta'pîiya: —Î' ton pe see eeseurîmakon ko'mannîpî mîrîrî, ayekkarikon ton pra awanî pî'? Î' ye'ka pe see mararî innape uku'to'ya'nîkon awanî mîrîrî! ⁹ Uupia Paapa meruntîri wanî epu'tiya'nîkon pra naatî mîto'pe? Epu'tiya'nîkon pra awanîkon mîrîrî ayewankon ya'.

Manni' unkupî pî' awenpenatakon pra naatî? Mia'taikinan trigo puusa' pîrikkapî'tî' pîuya 5.000 kaisaronkon warayo'kon yekkari'tî' pîuya. Moropai î' warapo waikara'pî kaisari' itonparî'pî yannuku'pîya'nîkon pî' enpenataî. ¹⁰ Moropai manni' asakî'nan mia' pona tîmo'tai kaisaron trigo puusa' mîrîrî ke 4.000 kaisaronkon warayo'kon yekkari'tî' pîuya. Moropai î' warapo waikara'pî kaisari' itonparî'pî yannuku'pîya'nîkon? ¹¹ Mîrîrî tauya manni' epu'tîya'nîkon pra awanîkon mîrîrî. Maasa pra trigo puusa' pî' eseurîma pepîn sîrîrî. Tîise fariseuyamî' moropai saduceuyamî' yeseru pî' eseurîma, mîrîrî tîwarî e'tî. Mîrîrî to' yeseru wanî kîsere'na sa'moto' fermento warantî.

¹² Mîrîrî Jesus eseurîmato' epu'tî'pî inenupa'sanya. Maasa pra kîsere'na sa'moto' pî' eeseurîma pe pra epu'tî'pî to'ya. Tîise pemonkonyamî' yenu-pato' fariseuyamî'ya moropai saduceuyamî'ya pî' eeseurîma epu'tî'pî to'ya. To' yeseru pî' tîwarî tîwanîkonpa epu'tî'pî to'ya.

Jesus Wanî Cristo Pe Taa Pedroya

(Mc 8.27-30; Lc 9.18-21)

¹³ Moropai Jesus wî'tî'pî tiaron pata poro, itese' Cesaréia Filipe. Miarî teerepansa'kon pe tînenupa'san ekaranmapo'pîiya: —Anî' kai'ma uurî, ka' poi iipî'pî pî' pemonkonyamî' wanî? —ta'pîiya.

¹⁴ Inkamoroya yuuku'pî: —Tiaronkonya taa apî': "João Batista nuri'tî mîkîrî", taa to'ya. Moropai tiaronkonya taa: "Penaro' Paapa maimu ekareme'nen profeta Elias nuri'tî mîkîrî", taa to'ya —ta'pî to'ya. —Moropai tiaronkonya taa: "Penaro' itekare ekareme'nen profeta Jeremias nuri'tî mîkîrî", taa to'ya. "Paapa maimu ekareme'nenan nuri'san yonpa pe awanî", taa to'ya —ta'pî inenupa'sanya.

¹⁵ —Amîrî'nîkon kanan? Anî' pe ukupî pî' naatî? —ta'pîiya.

¹⁶ Simão Pedroya yuuku'pî: —Amîrî Paapa nîmenka'pî, Cristo. Ipatîkarî tîiko'mansen Paapa munmu pe awanî —ta'pî Pedroya.

¹⁷ Jesusya ta'pî Pedro pî': —Mîrîrî taaya ye'nen, morî pe pu'kuru awanî sîrîrî, Simão, João munmu —ta'pî Jesusya ipî'. —Maasa pra sîrîrî yairon epu'tîya manni' wanî pepîn pemonkon winîpainon pe pu'kuru. Tîise uyun ka' pon nîtirî'pî pe awanî apia —ta'pî Jesusya Pedro pî'. ¹⁸ Mîrîrî ye'nen Jesusya ta'pî Pedro pî': —Tauya sîrîrî apî', amîrî Pedro sa'man, tî' warainon. Moropai sîrîrî tî'parappa pona usoosirî konekauya sîrîrî. Mîrîrîya upemonkonoyamî', usoosirî tawonkon ena pe man meruntî ke, tamî'nawîronkon yentai. Sa'mantanto' yentai to' ena pe man, Makuiya to' taruma'tî tîise —ta'pî Jesusya. ¹⁹ —Sîrîrî meruntî ke uurî e'to' tîrîuya aapia. Î' taaya'nîkon umaimu pe sîrîrî non po, mîrîrî pî' inna taa Paapaya ka' po —ta'pîiya.

²⁰ Mîrîrî taa tîpo, Jesusya ta'pî tînenupa'san pî': —Tîise Paapa nîmenka'pî pe uurî wanî kîsekareme'tî anî' pî' —ta'pî Jesusya tînenupa'san pî'.

Jesus Eseurîma Tîisa'manta Pî'

Moropai Tîwe'mî'sa'ka Pî'

(Mc 8.31-9.1; Lc 9.22-27)

²¹ Moropai mîrîrî pata pai Jesus eseurîma pia'tî'pî tîisa'manta pî'. Tînenupa'san pî' ta'pîiya: —Utû e'pai awanî sîrîrî Jerusalém pona moropai miarî Judeuyamî' esananya moropai teepîremasanon esananya uyewanmarî kupî sîrîrî. Moropai Moisés nuri'tîya yenu-panto' pî' yenu-patonkonya nîrî uyewanmarî kupî sîrîrî. Inkamoroya utaruma'tî mararî

pra. Inkamoroya uwî me'po kupî sîrîrî. Tîise uusa'manta tîpo, iteseurîno weiyu yai e'mî'sa'ka kupî sîrîrî —ta'pîiya.

²² Mîrîrî taiya ye'nen, Pedroya Jesus yari'pî tiaronkon kore'tapai tarakkîrî teeseurîmapa, imaimo yuwa'tîpa. Moropai ta'pîiya ipî': —Uyepotorî, mîrîrî warantî eeseurîma e'pai pra man. Paapaya mîrîrî kupî e'pai pra man ayarakkîrî —ta'pî Pedroya Jesus pî'.

²³ Jesus era'tî'pî Pedro winîkîi. Moropai ta'pîiya Pedro pî': —Uupiapai atarimakî, Makui. Uurî ma'nîpa yu'se awanî mîrîrî. Paapa esenumenka warantî esenumenka pra awanî mîrîrî. Tarî non po tîiko'mansenon esenumenka warantî esenumenka —ta'pîiya.

²⁴ Moropai Jesusya ta'pî tînenupa'san pî'. Ta'pîiya: —Uwanîyakon pe e'pai awanîkon ya, ayeserukon, itu'se awe'to'kon mîrumakatîi moropai itu'se uurî e'to' ku'tî. Uwanîyakon pe e'pai awanîkon ya, e'taruma'tînto' namapai pra e'tî. Moropai uwenairî maai'tîi —ta'pîiya. ²⁵ —Tîise anî'ya tîiko'manto' pînînma ya kure'ne, tîwe'taruma'tî namaiya. Mîrîrî ye'nen Paapa pia ipatîkarî tîiko'manto' ton eporîiya pepîn. Tîise aminke aako'mamî Paapa pî'. Tîise uwenai anî'ya tîiko'manto' pînînma pra awanî ya, tîwe'taruma'tîto' yapîtanîpiya ya, ipatîkarî enen tîiko'manto' ton eporîiya Paapa pia. ²⁶ Tamî'nawîron sîrîrî non pon yemanne esa' pe anî' ena ya, tîise ipatîkarî enen tîiko'manto' ton eporîiya pra awanî ya, eporîiya kupî pepîn rî mîrîrî. Aasa'manta yai tekaton yepe' ton eporîiya pepîn. Awe'pîika'tî pepîn. ²⁷ Maasa pra uurî, ka' poi iipî'pî iipî kupî sîrîrî Paapa meruntîri yarakkîrî, inserîyamî' pokonpe. Moropai mîrîrî yai tamî'nawîronkon pia untîrî tîrîuya kupî sîrîrî to' nîkupî'pî wenai. ²⁸ Ayenku'tîuya'nîkon pepîn sîrîrî. Uurî, ka' poi iipî'pî pemonkon pe wanî pe man tamî'nawîronkon esa' pe. Mîrîrî era'ma amîrî'nîkon yonpayamî'ya pe man tîisa'mantakon rawîrî —ta'pî Jesusya.

17

Jesus Moropai Moisés Moropai Elias

(Mc 9.2-13; Lc 9.28-36)

¹ Tiwin mia' pona tîimo'tai wei tîpo, Jesus wî'tî'pî kawînan wî' pona tînenupa'san yonpa pokonpe. Pedro wî'tî'pî moropai Tiago moropai itakon João wî'tî'pî ipokonpe. ² Miarî Jesus yenpata etinyaka'ma'pî to' rawîrî si'ma. Inke' pe awanî'pî, wei warantî moropai ipon wani'pî aimutun pe pu'kuru, inke' pe apo' ya'karu warantî. ³ Mîrîrîya tiwinarî asakî'nankon warayo'kon, Moisés nurî'tî moropai Elias nurî'tî esenpo'pî to' rawîrî. Moropai Jesus yarakkîrî to' eseurîma era'ma'pî to'ya. ⁴ Mîrîrî ye'nen Pedroya ta'pî Jesus pî': —Uyepotorî, morî pe pu'kuru e'nî man tarî. Mîrîrî ye'nen itu'se awanî ya, eseurîwî'ne kaisarî tappî ton konekauya sîrîrî, tiwin amîrî ton moropai tiwin Elias ton moropai tiwin Moisés ton kai'ma —ta'pîiya.

⁵ Mîrîrî warantî Pedro eseurîma ko'mannîpî tanne, katupuru inke'ya to' napontî'pî. Moropai mîrîrî kore'ta Paapa eseurîmato' eta'pî to'ya. Ta'pî Paapaya: —Unmu mîserî uwakîri pu'kuru ipî' atausinpato'. Mîikîrî unmu yu'san uurî mararî pra. Mîikîrîya î' taato' etatî —ta'pî Paapaya.

⁶ Paapa eseurîmato' eta tîuya'nîkon pe, Jesus nenupa'san ena'pî mararî pra eranne' pe. Mîrîrîya to' yenkasi'pannîpî'pî. Non pona tenpatakon erennuku'pî to'ya. ⁷ Tîise Jesus iipî'pî to' pia moropai to' yapî'pîiya. Ta'pîiya to' pî': —E'mî'sa'katî, eranne' pe tîwe'se pra e'tî —ta'pîiya to' pî'.

8 Inkamoro kuranta'pî moropai tîwoi'nîkon era'ma tîuya'nîkon ya, anî era'ma to'ya pra awanî'pî, tîise Jesus neken, tiwinsari era'ma'pî to'ya.

9 Wî' poi tawautîkon pe, Jesusya ta'pî to' pî': —Anî' pî' anera'ma'pîkon kîsekareme'tî —ta'pîiya. Uusa'manta tîpo, uurî, ka' poi iipî'pî e'mî'sa'kasa' tîpo ekaremekîkonpa.

10 Mîrîrî ye'nen inenupa'sanya Jesus ekaranmapo'pî: —Î' wani' kin awanî ye'nen Moisés nuri'tîya yenupanto' pî' yenupatonkonya taapîti mîrîrî? “E'mai' pe penaro' Paapa maimu ekareme'nen Elias nuri'tî iipî pe man. Moropai mîrîrî tîpo Paapa narima'pî Cristo iipî?”, taa to'ya —ta'pî to'ya ipî'.

11 Jesusya yuuku'pî: —Inna, seru' pepîn Elias nuri'tî warainon ii'sa' man tamî'nawîron konekai Paapa maimu yawîrî. 12 Aaipî'pî tîise tarîronkonya epu'tî pra awanî'pî. Tîise itaruma'tî'pî to'ya itu'se tîwanîkon pîkîrî. Mîrîrî warantî nîrî uurî ka' poi iipî'pî taruma'tî inkamoro rî pemonkonyamî'ya.

13 Mîrîrî warantî Jesus eseurîma ye'nen, inenupa'sanya imaimu epu'tî tu'ka'pî. João Batista yekare pî' eeseurîma kai'ma to' wani'pî.

Jesusya Maasaron Warayo' Yepi'tî
(Mc 9.14-29; Lc 9.37-43a)

14 Arinîkon pemonkonyamî' pia to' erepansa' ya, warayo' iipî'pî Jesus pia. Moropai irawîrî awe'sekunka'pî. 15 Mîikîrîya ta'pî Jesus pî': —Uyepotorî, unmu sa'ne a'noko'pî pe era'makî. O'ma' ewonsa' man mîikîrî ya'. Moropai yeporîiya ya, non pona yenumîiya moropai inta arakkunta. Tu'ke ite'ka apo' ya' imasai'ya man. Moropai tuna ka yenunsai'ya man. 16 Mîikîrî enepî'pîuya anenupa'sanya yepi'tîto'pe kai'ma. Tîise yepi'tî to'ya eserîke pra to' wani'pî —ta'pîiya ipî'.

17 Jesusya warayo' maimu yuuku'pî: —Amîrî'nîkon, sîrîrîpankonya ukupî pra awanî innape. Imakui'san amîrî'nîkon. Î' pîkîrî ayapîtanîpîuya'nîkon e'pai awanî? Î' pîkîrî amîrî'nîkon yarakkîrî uuko'mamî sîrîrî? —ta'pî Jesusya. Moropai ta'pîiya: —Mîikîrî warayo' maasaron ene'tî uupia —ta'pîiya.

18 Mîikîrî epa'kato'pe ta'pî Jesusya. Moropai o'ma' epa'ka'pî mîikîrî warayo' yapai mîrîrî pe rî. Mîrîrî ye'nen eesepe'tîsa' wani'pî.

19 Mîrîrî ku'sa' Jesusya tîpo, inenupa'san erepamî'pî Jesus pia tiwinsari tîise. Ekaranmapo'pî to'ya: —Î' wani' awanî ye'nen o'ma' tîrika annaya eserîke pra awanî mîrîrî? —ta'pî to'ya Jesus pî'.

20 Moropai Jesusya ta'pî to' pî': —Maasa pra innape ukupîya'nîkon pra awanîkon ye'nen. Akî, innape ikupîya'nîkon ya, tîwîrî si'mîrikî pe mîrikî innape iku'to'ya'nîkon tîise, manni' mostarda yena'pî warantî tîise, taaya'nîkon ya seeni' wî' pî': “Seenî' patapai emo'kakî moropai atîkî” taaya'nîkon ya, moropai amaimukon pe mîrîrî wîti e'painon. Mîrîrî warantî ikupîya'nîkon ya, tamî'nawîron mîrîrî ye'ka kupîya e'painon, innape ikupîya'nîkon ya —ta'pî Jesusya. [21 —Tîise mîikîrî o'ma' yarakkîrî tîwe'sen yepi'tîya'nîkon e'painon eepîremakon ye'ka pe, ayekkarikon tonpai pra tîise. Mîrîrî warantî neken mîserî o'ma' warainon yenpa'kaya'nîkon e'painon —ta'pî Jesusya to' pî'.]

Jesus Eseurîma Inî'rî Tîisa'manta Pî'

*Moropai Tîwe'mî'sa'ka Pî'**(Mc 9.30-32; Lc 9.43b-45)*

²² Tînenupa'san pokonpe teemurukuntî Galiléia po, Jesusya ta'pî to' pî': —Uurî ka' poi iipî'pî rumaka tiaronkonya kupî sîrîrî uyeyatonon yenya'.

²³ Moropai inkamoroya uyapisî kupî sîrîrî. Moropai uwî to'ya kupî sîrîrî. Tîise uwîsa' to'ya tîpo, iteseurîno weiyu yai e'mî'sa'ka kupî sîrîrî —ta'pîiya.

Moropai mîrîrî taa Jesusya eta tûuya'nîkon pî', inenupa'san esewankono'masa' wanî'pî mararî pra.

Jesus Eseurîma Tîniru To' Ne'ma Pî'

²⁴ Cafarnaum cidaderî po Jesus erepansa' tanne tînenupa'san pokonpe, to' epîremato' yewî' ta tîniru yapisî pî' teesenyaka'masanon wîtî'pî Pedro pia. Inkamoroya Pedro ekaranmapo'pî: —Amîrî'nîkon yenupanenya tîniru tîrî pepîn anna pia? —ta'pîiya.

²⁵ —Inna, aye'maiya'nîkon —ta'pî Pedroya. Mîrîrî taasa' to'ya tîpo, Pedro ewomî'pî wittî ta, Jesus e'to' ta. Moropai Jesus eseurîma'pî e'mai' pe Pedro eseurîma pra tîise. Ta'pîiya: —Î' kai'ma esenumenkan pî' nan, Pedro? Anî'kanya ye'ma e'painon manni'kan ipîkkukon pata esanon esanon reiyamî' pia tarîronkonya tiaron pata ponkonya ka'rî?

²⁶ —Tiaron pata ponkonya ye'ma —ta'pî Pedroya. —Inna —ta'pî Jesusya. —Tîise tarî tîlko'mansenonya ye'ma pepîn e'painon maasa pra to' yonpayamî' pe to' wanî ye'nen —ta'pî Jesusya. ²⁷ —Tîise ye'ma pra awanî ya, ye'ma annaya pepîn taa to'ya namai ye'mapai man —ta'pî Jesusya. —Mîrîrî ye'nen kono'i' pî' atîkî iku'pî ka. E'mai'non moro' yeu'kasa'ya ya, mîlkîrî mata ya' tîniru ena'pî eporîya. Mîrîrî e'to'pe uurî tonpe moropai amîrî tonpe, teepîremasanon pia untîrîkon pe —ta'pî Jesusya.

18*Anî' Wanî Ipîkku Pe Panpî' Tiaronkon Yentai**(Mc 9.33-37; Lc 9.46-48)*

¹ Moropai mîrîrî yai inenupa'sanya Jesus ekaranmapo'pî. —Anî' wanî e'painon ipîkku pe panpî' anna kore'ta, Paapa pemonkonoyamî'? —ta'pî to'ya.

² Mîrîrî taa to'ya ye'nen, to' rawîrî si'ma Jesusya more yanno'pî tîpia. Moropai mîlkîrî tîrî'pîiya to' rawîrî. ³ Moropai ta'pîiya: —Ayenku'tûuya'nîkon pepîn, yairî tauya sîrîrî. Tiaron pe eesenumenkakon pra awanîkon ya, moropai tiaronkon ma're e'pai pra awanîkon ya, mîserî more warantî, Paapa wanî pepîn ayesa'kon pe, ipemonkono pe awanîkon pepîn. ⁴ Mîrîrî ye'nen anî' wanî ya tiaronkon ma're e'pai, mîserî more warantî, mîlkîrî wanî ipîkku pe panpî' Paapa pemonkonoyamî' kore'ta. ⁵ Moropai anî'ya mîserî more warainon yapisî ya tîwakîri pe, uyapurî tûuya ye'nen, mîrîrî warantî uurî nîrî yapisîiya tîwakîri pe more yapisî tûuya manni' warantî —ta'pî Jesusya tînenupa'san pî'.

*Nari' Pe Imakui'pî Wanî**(Mc 9.42-48; Lc 17.1-2)*

⁶ —Tîise anî'ya innape uku'nenan moreyamî' kore'ta tiwinan to' yonpa yenupa ya imakui'pî ku'to'peiya, mîlkîrî imakui'pî kupîiya emapu'tîtîpon taruma'tî Paapaya mararî pra. Morî pe panpî' awanî e'painon, mîlkîrî pîmî pî' kure'nan a' pe ikonekasa' tî' yewa'tî to'ya ya, moropai mîlkîrî

yenumî to'ya ya iren ka'. Maasa pra mîrîrî yentai itaruma'tî Paapaya imakui'pî kupî tiaronya emapu'tîsai'ya ya. ⁷ Aka, tîwarî e'tî, tamî'nawîronkon pemonkonyamî' sîrîrî pata po tîko'mansenon. Maasa pra imakui'pî kupî to'ya emapu'tîsanon moro awanî. Mîrîrî e'kupî e'pai awanî, tîise manni' tiaronya imakui'pî kupî emapu'tînen, mîikîrî taruma'tî Paapaya pe man mararî pra —ta'pî Jesusya.

⁸ —A'kî, imakui'pî kupîya emapu'tî ayenya ya, mîrîrî ya'tîkî. Moropai a'puya nîrî imakui'pî kupîya emapu'tî ya, mîrîrî ya'tîkî moropai yenunkî imakui'pî kupîya namai. Morî pe awanî ma'tîkî' si'ma enen aako'manto' ton eporîya ya, morî pe e'to' yawîrî si'ma apo' ya' ayenumî Paapaya yentai, manni' apo' î' pensa eesi'nîpî ton pepîn ya'. ⁹ Moropai ayenuya imakui'pî kupîya emapu'tî ya, mîrîrî ayenu ratai mo'kakî moropai mîrîrî yenunkî poro pona imakui'pî kupîya namai. Maasa pra morî pe awanî, taiken ayenu tîise, aako'manto' ton eporîya ya, sa'nîrî tîise apo' ya' ayenumî Paapaya yentai —ta'pî Jesusya.

Carneiro Ataka'ma'pî Yekare

(Lc 15.3-7)

¹⁰ —Mîrîrî ye'nen, aka tîwarî e'tî manni'kan moreyamî' innape uku'nenan kupîya'nîkon namai ayewanmakon pe. Maasa pra tauya sîrîrî apî'nîkon, inkamoro ko'mannî'nenankon pe inserîyamî' wanî aminke pra Paapa pia, î' e'kupî to' yarakkîrî ekareme'nenan pe. [¹¹ Moropai uurî, ka' poi iipî'pî sîrîrî non pona ataka'ma'san pîika'tîi —ta'pî Jesusya.]

¹² Jesusya to' nepu'tî ton ekaremekî'pî. Ta'pîiya: —Î' kai'ma eesenu-menkakon e'painon. Warayo' wanî ya 100 kaisarî carneiroyamî' esa' pe tîwe'se, tîise inkamoro yonpa esepu'tî pra awanî ya tiwin, î' kupîya e'painon? Tîwî inkamoro 99 kaisaronkon nîmîiya tekkarikon yonpa to'ya tanne. Moropai attî eesera'ma pra awanî manni' yuwai, innape nai? —ta'pî Jesusya. ¹³ —Moropai tauya mîikîrî eposai'ya ya, kure'ne aataus- inpa. Inkamoro 99 kaisaronkon pî' aatausinpa yentai. ¹⁴ Mîrîrî warantî nîrî Paapa ayunkon ka' pon wanî tiwin mîrikkî more, tîpemonkonoyamî' yonpa ataka'ma yu'se pra, imakui'pî ya' attî namai —ta'pî Jesusya.

Uyonpakonya Imakui'pî Ku'sa' Ya

¹⁵ Moropai ta'pîiya: —Ayonpaya imakui'pî ku'sa' ya awinîkî, iipia atîkî imakui'pî inkupî'pî konekata yarakkîrî. “Yairî pra awe'sa' nai, uyonpa”, ka'ta ipî'. Tîise mîrîrî konekakî sa'nîrî si'ma neken amîrî'nîkon, tiaronkon kore'ta pra si'ma. Morî pe tîpanamato'ya eta ayonpaya ya, morî pe awanî, maasa pra ipîika'tîya ye'nen mîrîrî winîpai. ¹⁶ Tîise tîpanamato'ya anetapai pra awanî ya, tiwin asakî'nankon innape Jesus ku'nenan yaakî ayarakkîrî. Paapa maimu e'menukasa' manni' yawîrî awanîkonpa. Maasa pra see warantî awe'menukasa' man:

Asakî'ne eseurîwî'ne etatonkon e'pai awanî innape yairî eseurîmannî'pî
e'to'pe, *Dt 19.15*

taasai'ya man. ¹⁷ Tîise to' maimu anetapai pra awanî ya, tamî'nawîronkon innape Jesus ku'nenan soosi tawonkon pî' ekareme'tî. Mîrîrî warantî tîise to' maimu anetapai pra wanî ya, mîikîrî pî' e'tî Paapa epu'nen pepîn pî' awanîkon warantî iku'tî, imakui'pî pe tîwe'sen warantî iku'tî —ta'pî Jesusya.

18—Yairi tauya siriri api'nikon, miriri amaimukon pi' inna taa Paapaya. Moropai amaimukon anetapainon yapisiya'nikon ya iniri ayonpa pe miriri amaimukon pi' inna taa Paapaya niri.

19 Moropai iniri tauya api'nikon i' ri anesatikon asaki'ne si'ma esatiya'nikon ya, Paapa pi' eepiremato'kon ke, tami'nawiri miriri eta Paapaya. Miriri ye'nen itiri uyun ka' ponya aapia'nikon. 20 Maasa pra o'non pata si'ma uyapurinenan emurukuntisa' wani ya, asaki'nankonya eseurwi'nankonya uyapuri ya uyese' pi' inkamoro kore'ta uuri ko'mami —ta'pi Jesusya.

Imakui'pi Ipoitiri

21 Moropai Pedro witi'pi Jesus pia. Moropai ta'piya Jesus pi': —Uyepotori, i' warapo ite'ka uyonpa nikupi'pi imakui'pi uwiniki ku'to'peuya uwanmira? I' wani' pra man taato'peuya ipi'? —ta'pi Pedroya. —Asaki'ne mia' pona timo'tai ite'ka ka'ri tauya e'painon?

22 Jesusya yuku'pi: —Asaki'ne mia' pona timo'tai kaisari tauya pepin. Tiise tu'ke ite'ka ka'ki, 77 kaisari ka'ki —ta'pi Jesusya ipi'. 23 —Maasa pra miriri waranti pemonkonyami' esa' pe tiwe'sen Paapaya ikupi tipemonkonoyami' yarakkiri. Awani Reiya epe'mira to' e'to' era'ma waranti —ta'piya. 24 —Miriri kupi pia'ti to' yepuruya epe'mira tiwe'sanon pi'. Tiaronkon pemonkonyami'ya tiwin ipoitiri enepi'pi iipia. Miki'ri ipoitiri wani'pi tepuru pia marari pra epe'mira 400 milhao kaisari. 25 Tiise miriri epe'mira tiwe'to' ye'maiya eserike pra ipoitiri wani'pi. Miriri ye'nen ta'pi itepuruya surarayami' pi': "Miseri warayo' ke e'repati. Moropai ino'pi ke moropai in mukuyami' ke. Moropai tami'nawiri itewi' ta ti'we'sen itemanne ke e'repati miriri yepi'pi ke epe'mira awe'to' ye'makonpa", ta'piya. 26 Miriri taiya ye'nen, miki'ri ipoitiri e'sekunka'pi irawiri. Moropai ta'piya tepuru pi': "Uyepuru, maasa ye'mauya nimi'pai man. Aye'mauya pra wani pepin tiise aye'mauya tami'nawiri" ta'pi ipoitiriya.

27 Miriri taiya ye'nen, miki'ri tipoitiri era'ma'pi itepuruya tinoko'pi pe sa'ne. Miriri ye'nen ta'piya tipoitiri pi': "I' wani' pra man, tiwi natipami uuri kise'mai", ta'piya ipi'. Moropai attito'pe ta'pi itepuruya ti'piapai.

28 Tikaraiwari piapai tuuti pe, tiaron warayo', tepuru pia esenyaka'ma'pi epori'piya. Miki'ri sa'ne wani'pi iipia itarumai'pi pe. Miki'ri wani'pi marari epe'mira iipia 300 kaisari. Miki'ri sa'ne yapisi'piya i'mi'pi yapisi'piya. Moropai ta'piya ipi': "Uupia epe'mira awe'to' ye'maki taripai", ta'piya ipi'.

29 Miriri taiya ye'nen, miki'ri sa'ne e'sekunka'pi irawiri. Moropai ta'piya miki'ri pi': "Maasa aye'mauya nimi'pai man. Ye'mato' ton eposau'ya. Aye'mauya pra wani pepin tami'nawiri aye'mauya" ta'piya.

30 Tiise, inna i' wani' pra man, taiya pra miki'ri iipia epe'mira awe'to' wani'pi. Miriri ye'nen miki'ri yari'piya ama'ye'kon atarakkanto' yewi' ta. Miarari yarakkamo ye'ka pe ta'piya: "Tari ako'manki uupia epe'mira awe'to' ye'maya pikiri", ta'piya ipi'. 31 Tiise miriri waranti miki'riya ikupi era'ma'pi tiaronkon itepuru poitiritononya. Inkamoro ena'pi yairi ma're marari pra, miriri era'ma tiuya'nikon ye'nen. Taripai miriri ekareme'se to' erepami'pi tepurukon pia. Moropai miriri ekaremeki'pi to'ya ipi'. 32 Moropai itepuruya miki'ri tipoitiri e'mai'non yanno me'po'pi aai'to'pe ti'pia. Miki'ri pi' ta'pi itepuruya: "Amiri imakui'pi. Teuren uupia epe'mira awe'to' pi' i' wani' pra man moriya,

taasau'ya tanne, esatíya ye'nen. ³³ Tíise í' wani' awanî ye'nen tiaron upoitírî era'maya pepín a'noko'pî pe, uuríya u'noko'pî pe ayera'ma'pî warantí?" ta'pî itepuruya ipí'. ³⁴ Mírîrí yai mîkírî pî itepuru ekore'ma'pî mararî pra. Mírîrí ye'nen mîkírî típoitírî rumaka'píya surarayamí'ya yarakkamoto'pe atarakkannîto' yewí' ta. Mírîrí warantí awe'taruma'tí'pî tamí'nawírî epe'míra tíwe'to' ye'ma tíuya píkírî.

³⁵ Sírîrí warantí uyun ka' po manni'ya ikupí kupí sírîrí tiwin pî amírî'níkon yarakkírî, awiníkî'níkon imakui'pî ayonpakon níkupí'pî ku'sa'ya'níkon pra awaníkon ya, aawanmíra'níkon —ta'pî Jesusya to' pî'.

19

Jesus Eseuríma No'pírî Waní Rumakato' Pí' (Mc 10.1-12)

¹ Mírîrí warantí teeseuríma yaretí'ka típo, Jesus wítí'pî Galiléia pata poi. Awenna'po'pî Judéia pata pona. Iren Jordão ratai poro attí'pí. ² Mírîrí yai ariníkon pemonkonyamí' epere'pítí'pî iipia. Moropai pri'yawonkon pepín yepi'tí'píya miarí.

³ Tiaronkon fariseuyamí' erepamí'pî Jesus pia. Jesus anaka'mapai to' waní'pî iteseru era'makonpa kai'ma. Mírîrí ye'nen ekaranmapo'pí to'ya: —Warayo'ya tíno'pí rumakasa' ya í' wenai pra, yairí awaní mírîrí? Moisés nekaremekí'píya taasa' yawírî? —ta'pí to'ya.

⁴⁵ Jesusya yuuku'pí: —Paapa maimu erenkasa'ya'níkon pra naatí, í' kai'ma Paapaya taasa' epu'tikonpa? Awe'menukasa' see warantí: “Tamí'nawíron koneka tíuya yai, pemonkon koneka'pí Paapaya warayo' pe moropai wírî' pe.” Moropai Paapaya ta'pí:

“Mírîrí ye'nen tíno'píta yai, warayo'ya tísan moropai tíyun rumaka, iní'rí to' pia aako'mamí pepín. Tíise tíno'pí yarakkírî neken aako'mamí. Inkamoro enasa' mírîrí, tiwinan pemonkon warantí”, Gn 1.27, 2.24

ta'píya. ⁶ Mírîrí ye'nen asakí'nankon warantí pra tíise, tiwinan warantí to' waní. Mírîrí warantí to' ku'sa' Paapaya ye'nen, aní'ya to' pantaka e'pai pra man. Tíno'pí rumakaiya eseríke pra man.

⁷ Mírîrí taa Jesusya ye'nen, fariseuyamí'ya Jesus ekaranmapo'pí: —Tíise í' ton pe Moisésya kaareta menuka me'po'pí warayo'ya tíno'pí pia títo'pe? “Tarípai iní'rí uno'pí pepín amírí' taiya ya, tíno'pí pí' irumakaiya moropai attí”, ta'pí Moisés nurí'tíya —ta'pí to'ya Jesus pí'.

⁸ Jesusya to' maimu yuuku'pí: —Mírîrí warantí ankupíkon ton menuka'píya, maasa pra sa'me pu'kuru ayewankon waní era'ma tíuya ye'nen. Morí kupíya'níkon eseríke pra awaníkon ye'nen. Tíise pena Paapaya pata koneka yai, mírîrí warantí itu'se pra Paapa waní'pí. ⁹ Mírîrí ye'nen tauya sírîrí apí'níkon. Warayo'ya tíno'pí rumaka ya tiaron warayo' yarakkírî awe'sa' pra tíise, moropai tiaron wírî' yarakkírî awaní ya, imakui'pí kupí mîkíríya, mírîrí Paapa winíkí —ta'píya.

¹⁰ Moropai Jesus nenupa'sanya ta'pí Jesus pí': —Moriya tíno'pí rumaka warayo'ya namai, moropai wírí'ya tínyo rumaka namai, warayo' no'píta e'pai pra awaní mírîrí. Moropai wírí' etinyoma e'pai pra awaní nírî —ta'pí to'ya.

¹¹ Tíise Jesusya yuuku'pí. Ta'píya: —Moriya kano'pítatí taaya'níkon eseríke pra awaníkon tamí'nawíronkon pí'. Tíise manni'kan warayo'kon ino'pí pra tíiko'mansenon ton pe neken sírîrí esenupanto' waní. Maasa

pra Paapaya yapîtanîpî to'ya meruntîri tûisa' ye'nen. ¹² Maasa pra inkamoro ye'kakon warayo'kon esenpo mararî, tu'ke pra yemukasa'kon warantî. Mîrîrî ye'nen to' no'pîta eserîke pra to' wanî, maasa pra mîrîrî warantî teesenposa'kon ye'nen. Tîise tiaronkon warayo'kon yemuka tiaronkonya, mîrîrî warantî ino'pî pra to' e'to'pe. Moropai tiaronkon no'pîta pepîn maasa pra tesa'kon pe Paapa wanî ye'nen, to' eturumaka eesenyaka'mato' kupîkonpa. Anî' wanî ya, sîrîrî esenupanto' yawîrî iko'manpai, yapîtanîpî tûuya eserîke awanî ya, iku'kî —ta'pî Jesusya.

Jesus Moropai Moreyamî'

(Mc 10.13-16; Lc 18.15-17)

¹³ Moropai tiaronkonya moreyamî' yari'pî Jesus pia tenya tûito'peiya to' pona moropai to' pîremato'peiya. Tîise inenupa'sanya ta'pî pemonkonyamî' pî': —Insanan moreyamî' mo'katî Jesus piapai —ta'pî to'ya. ¹⁴ Tîise Jesusya ta'pî to' pî': —Tîwî moreyamî' i'to'pe uupia, to' tîmanenpai pra e'tî —ta'pîiya tînenupa'san pî'. —Maasa pra insamoro moreyamî' warantî Paapa pemonkonoyamî' wanî. Imîrî pe to' wanî —ta'pî Jesusya.

¹⁵ Inkamoro pona tenya tîtîse Jesus epîrema'pî. Mîrîrî tîpo attî'pî to' piapai.

Maasaron Warayo' Ipîkku Pe Tîwe'sen

(Mc 10.17-31; Lc 18.18-30)

¹⁶ Moropai maasaron warayo' ipîkku pe tîwe'sen erepamî'pî tiwin wei Jesus pia. Moropai Jesus ekaranmapo'pîiya: —Uyenupanen, morî pu'kuru amîrî —ta'pîiya. —Î' morî kupîuya e'painon ipatîkarî uuko'manto' ton epoto'peuya Paapa pia? —ta'pîiya.

¹⁷ Jesusya ta'pî ipî': —Î' wani' awanî ye'nen morî amîrî taaya mîrîrî upî'? Tiwinan morî moro man, Paapa neken mîkîrî, tiaron ton pra man —ta'pîiya. —Mîkîrî pia pu'kuru aako'manto' ton yu'se awanî ya, î' taasa' Paapa maimuya unkupîkon ton, manni' yawîrî ikonekakî —ta'pî Jesusya warayo' pî'.

¹⁸ —Î' ye'ka see Paapa maimu yawîrî iku'to'peuya? —kai'ma Jesus maimu yuuku'pîiya. Jesusya yuuku'pî: —Pemonkon kî'wîi moropai se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî tîwe'se pra e'kî. Moropai tiaron kîsama'runpai, moropai seru'ye' pe teeseurîmai pra e'kî. ¹⁹ Moropai ayun asan namakî. Moropai ayonpa sa'namakî kure'ne aawarîrî amîrî e'sa'nama manni' warantî —ta'pîiya.

²⁰ Warayo'ya yuuku'pî: —Pena more pe wanî'pî patapai sîrîrî tîpose, mîrîrîkon ku'nen uurî tamî'nawîrî —ta'pîiya. —Tîise î' tiaron kupîuya e'painon? —ta'pîiya.

²¹ Jesusya yuuku'pî: —Inna, tamî'nawîrî e'to' yawîrî anku'pai awanî ya, tiwinano'pî anku'pî ton moro man. Tamî'nawîrî ayemanne ke e'repata, moropai mîrîrî yepe'pî mîrataikkai manni'kan sa'ne î' ton pra tîwe'taruma'tîsanon pia. Mîrîrî warantî ikupîya ya, inî' panpî' ayemanne ton eporîya ka' po. Moropai maai'pîi uwenairî —ta'pî Jesusya.

²² Mîrîrî warantî taa Jesusya eta tûuya ye'nen, mîkîrî maasaron warayo' ipîkku esewankono'ma'pî mararî pra. Maasa pra mîrîrî anku'pai pra tîwanî ye'nen ipîkku pe tîwe'to' pînînma'pîiya. Mîrîrî ye'nen attî'pî. ²³ Mîkîrî esewankono'masa' era'ma tûuya pe, Jesusya ta'pî tînenupa'san pî': —A'kî,

yairî tauya sîrîrî apî'nîkon. Sa'me pu'kuru awanî ipîkku pe tîwe'sen eturu-makato'pe Paapa yenya' tesa' pe awe'to'pe. ²⁴ Moropai inî'rî tauya sîrîrî sa'me pu'kuru see awanî ipîkku ewonto'pe Paapa pia, itesa' pe Paapa e'to'pe. Mararî kameru ewomî pepîn akkusa yeutta yai, kure'ne tîwanî ye'nen. Mîrîrî warantî ipîkku pe tîwe'sen ewomî pepîn Paapa pata'se' ya'. Maasa pra kure'ne tewan yapi'sai'ya ye'nen temanne pî' —ta'pî Jesusya.

²⁵ Mîrîrî taa Jesusya eta tîuya'nîkon pe, inenupa'san wanî'pî teese-wankono'mai mararî pra. Mîrîrî ye'nen ekaranmapo'pî to'ya Jesus pî': —Moriya anî'kan e'pîika'tî e'painon?

²⁶ Inkamoro era'ma'pî Jesusya moropai to' maimu yuuku'pîiya: —Anî' e'pîika'tî wanî sa'me pu'kuru, pemonkon pia ikupîiya eserîkan pepîn. Tîise mîrîrîkon wanî sa'me pra mîikîrî Paapa pia. Mîrîrî ye'nen ikupîiya —ta'pî Jesusya.

²⁷ Moropai Pedroya ta'pî Jesus pî': —Tamî'nawîrî anna ko'manto', anna yewî'kon nîmî'sa' annaya sîrîrî awenairî anna wîtîto'pe kai'ma. Í' kin yapisî annaya e'painon? —ta'pîiya.

²⁸ Jesusya yuuku'pî: —Yairî tauya sîrîrî apî'nîkon. Uurî ka' poi iipî'pî wanî kupî sîrîrî meruntî ke tiwin wei. Moropai Paapaya tamî'nawîron koneka amenan pe. Mîrîrî yai tamî'nawîronkon esa' pe ereuta kupî sîrîrî uyaponse' pona ipîkku pata'se' ya'. Mîrîrî yai amîrî'nîkon, uwe-naironkon nîrî ereuta pe naatî, asakî'ne pu' pona tîmo'tai'non apono'kon pona, tamî'nawîronkon ayonpakon esa' pe awanîkonpa. Mîrîrî warantî inkamoro Israel ponkon yepuru pe eenakon kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya to' pî'. ²⁹ Jesusya ta'pî: —Mannî' tewî' moropai tîno'pî, moropai takon tonpayamî' nîmî'nen wanî ya uwenai, moropai tînmukuyamî' moropai tîyun, tîsan, moropai tîpata nîmî'nen uwenai, Paapaya tannosa' yai, mararî pra mîikîrîya yapisî kupî sîrîrî inî' panpî' í' nîmî'pî tîuya manni' yentai. Moropai tîiko'manto' ton ipatîkaron eporîiya tiwinano'pî wei yai. ³⁰ Tarî sîrîrî non po tiaronkon pemonkonyamî' wanî ipîkku pe. Tîise Paapa pia teerepansa'kon yai, to' wanî pepîn ipîkku pe. Tiaronkon wanî pepîn ipîkku pe sîrîrî pata po, tîise Paapa pia teerepansa'kon yai, ipîkku pe to' ena kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya.

20

Uva Ye'kana' Teesenyaka'masanon

¹ Jesusya sîrîrî panton ekaremekî'pî í' kai'ma pemonkonyamî' esa' pe Paapa iipî ekaremekîpa kai'ma. —Tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî yai, awanî pe nai see warantî: Warayo' wanî'pî tekkari ye' ton uva ye'ka pîmîtîpon pe. Mîikîrî wîtî'pî penane pu'kuru, maasa wei epa'ka pra tîise, tîpia eesenyaka'makon ton yuwai, tînmîri era'makon ton. ² Moropai to' eseposa' tîuya pe, to' yarakkîrî eeseurîma'pî. Ta'pîiya to' pî': “Uupia eesenyaka'makon e'painon? Aye'mauya'nîkon. Tiwin wei tîise tiwin pî' akaisarî'nîkon prata ena'pî ke aye'mauya'nîkon”. Moropai inkamoro yaipontî'pîiya to' wîtîto'pe esenyaka'mai tînmîri ya'. ³ Moropai 9 horas yairî tîise attî'pî tiaron pata sararu ke to' e'repato' pata'se' ya'. Moropai miarî tiaronkon warayo'kon era'ma'pî mîikîrîya, í' pî' pra tîwe'sanon era'ma'pîiya. ⁴ Inkamoro pî' ta'pî warayo'ya: “Amîrî'nîkon nîrî unmîri ya' esenyaka'matantî. Uyekkari ye'ka, uva ye'kana' eesenyaka'ma'pîkon ye'mauya morî pe”, ta'pî umî esa'ya to' pî'.

⁵ Moropai to' wítí'pí inmîri ya' esenyaka'mai. Ineka'ta pairí wei tíse mîrîrî warantí tiaronkon teesenyaka'masanon eporí'píiia, moropai wei era'tísa' tanne, 3 horas tíse ko'mamíiia mîrîrî warantí tiaronkon teesenyaka'masanon yarakkîrî ikupí'píiia. ⁶ Moropai tiaronkon teesenyaka'masanon ton eporí'píiia ko'mamíiia 5 horas yairî tíse tíwenna'poi pra'ca pona. Inkamoro ekaranmapo'píiia. “Í' pí' tarí aako'mamîkon sîrîrî wei tamî'nawîrî í' tîkonekapí'se pra?” ta'píiia. ⁷ Inkamoroya yuuku'pí: “Anna ko'mamî sîrîrî maasa pra aní' eseurîmasa' pra man anna yarakkîrî”, ta'pí to'ya. Mîrîrî ye'nen mîikîrî warayo'ya ta'pí to' pí': “Moriya unmîri ya' esenyaka'matantí uva ye'kana”, ta'píiia.

⁸ Moropai to' esenyaka'mato' weiyu ataretí'kasa' yai, to' karaiwaríiia teesenyaka'masanon esanon pe tíwe'sen pí' ta'pí to' yannoto'peiya. Ta'pí umí esa'ya: “To' yannokí moropai to' ye'makí ikíní'pí esenyaka'ma pia'tí'pí patapai. E'mai' pe esenyaka'ma'san pikîrî to' ye'makí”, ta'pí umí esa'ya.

⁹ Mîrîrî ye'nen inkamoro 5 horas tíse ko'mamíiia esenyaka'ma'sanya tiwin pí' prata ena'pí yapisí'pí tîkaisarî'nîkon. ¹⁰ Tíise tiaronkon e'mai' pe esenyaka'ma'san esenumenkasa' waní'pí, inkamoro yentai tepe'pîkon yapisí tíuya'nîkon kai'ma. Tíise inkamoroya yapisí'pí kaisarí tiwin pí' prata ena'pí yapisí'pí to'ya tîkaisarî'nîkon. ¹¹ Inkamoroya títînrurîkon yapisí'pí moropai inkamoro wo'ma'ta pia'tí'pí tîkaraiwarîkon pí'. Tîkaisarî'nîkon tiaronkon ye'masai'ya ye'nen. ¹² Ta'pí to'ya tíiwarîrî'nîkon: “Insamoro warayo'kon esenyaka'ma'pí mararî, tiwin hora kaisarî neken. Uye'ma'pîkon pí' to' erepamí'pí teuren. Tíise uurí'nîkon pena patapai wei kaisarí a'ne' pe wei moronka'pí. Tíise inkamoroya yapisí kaisarí yapisí uurí'nîkonya”, ta'pí to'ya.

¹³ Tíise yuuku'pí mîikîrî umí esa'ya tiwinan teesenyaka'masen pí'. “Uyonpa, maasa etakí, imakui'pí ku'sau'ya pra wai awinîkîi. Maasa pra tiwin prata ena'pí ke aye'ma'uya tauya yai, inna, morí pe man ta'píiia. Innape nai? ¹⁴ Mîrîrî ye'nen sîrîrî ayepe'pí atînrurî yapi'kî moropai atîkî ayewî' ta. Mîserî warayo', ikíní'pí uneta'pí ye'mapai wai aye'ma pí' wai warantí, se' kaisarí. ¹⁵ Í' anku'pai e'to' kupíiia uyemannekon ke. Moropai utînrurîkon ke ikupíiia. Tíise mîrîrî waní pepín imakui'pí pe. Tíise uyemannekon ke morí ku'sau'ya wenai akinmu mîrîrî”, ta'pí warayo'ya ipí'.

¹⁶ Moropai Jesusya teeseurîmato' yaretí'ka'pí. Ta'píiia: —Mîrîrî warantí tîpemonkonoyamí' kupí Paapaya. E'mai' pe e'kupí'san waní kupí sîrîrî ikíní'pí. Moropai ikíní'pí esi'san waní kupí sîrîrî e'mai' pe, itu'se Paapa e'to' yawîrî —ta'pí Jesusya.

Inî'rî Jesus Eseurîma Tíisa'manta Pí'

Moropai Tíiwe'mí'sa'ka Pí'

(Mc 10.32-34; Lc 18.31-34)

¹⁷ Jerusalém pona tuutîkon pe, Jesusya tînenupa'san yarí'pí tiaron winîkîi. Inkamoro pí' eeseurîma'pí, iponarí to' taase tuutîkon ye'ka pe e'ma taawîrî. ¹⁸ Ta'píiia: —Wítí'nîkon sîrîrî Jerusalém pona. Miarí uurí ka' poi íipí'pí rumaka to'ya kupí sîrîrî teepîremanon esanonkon pia. Moropai Moisés nuri'tíia yenupanto' pí' yenupatonkon pia. Inkamoroya uwí me'po kupí sîrîrî. ¹⁹ Moropai inkamoroya utírî kupí sîrîrî Judeuyamí' pepín pia. Inkamoro wo'ma'ta kupí sîrîrî upí'. U'po'pítí to'ya. Moropai

upokapitî to'ya pakî'nan pona. Tîise uusa'manta tîpo, iteseurîno weiyu yai, e'mî'sa'ka kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya.

Zebedeu No'pîya Jesus Pî' Itu'se Tîwe'to' Esatî
(Mc 10.35-45)

²⁰ Mîrîrî yai Zebedeu no'pî erepamî'pî tînmukuyamî' pokonpe Jesus pia. Moropai irawîrî si'ma tîpu'pai enu'tî'pîiya non yekaya. Moropai Jesus pî' esatî'pîiya itu'se tîwe'to' ku'to'peiya kai'ma. ²¹ Mîikîrî ekaranmapo'pî Jesusya: —Î' yu'se kin awanî mîrîrî? —ta'pîiya ipî'. Mîikîrîya yuuku'pî: —Tamî'nawîronkon esa' pe eena yai, insanan unmukuyamî' asakî'nankon ereutato'pe ka'kî, tiwin ameruntîri winî, moropai tiaron kamai' winî. Tamî'nawîronkon esa' pe to' e'to'pe awarantî —ta'pîiya Jesus pî'.

²² Jesusya ta'pî inkamoro inmukuyamî' pî': —Anesatîkon kupîuya pepîn e'painon. Anesatîkon epu'tîya'nîkon pra naatîi. Tiaronkonya utaruma'tî kupî sîrîrî, mîrîrî yapîtanîpîuya kupî sîrîrî. Amîrî'nîkon kanan? Uyese' pî' awanîkon wenai tiaronkonya atarumatîkon ya, yapîtanîpîya'nîkon pe naatî? —ta'pîiya. —Inna —ta'pî to'ya Jesus pî'.

²³ Mîrîrî pî' ta'pî Jesusya: —Inna seru' pepîn. Innape uurî e'taruma'tî warantî awe'taruma'tîkon nîrî —ta'pî Jesusya. —Tîise tauya pepîn apî'nîkon umeruntîri winî ereutakî, moropai kamai' winî ereutakî tauya pepîn apî'nîkon. Maasa pra uyunya taa kupî sîrîrî manni'kan uupia ereutatônkon tîmenka'san pî' to' ereutato'pe.

²⁴ Mîrîrî kai'ma Jesusya to' yeurîma eta'pî inenupa'san mia' tamî'nawîronkonya. Mîrîrî pî' to' ekore'ma'pî inkamoro asakî'nankon winîkîi. ²⁵ Inkamoro yanno'pî Jesusya tamî'nawîrî tîpia. Moropai ta'pîiya to' pî': —Sîrîrî non po pata esanonya tîpemonkonoyamî' yaipontî, epu'nenan amîrî'nîkon. Maasa pra to' esa' tîwanîkon ye'nen. ²⁶ Tîise amîrî'nîkon mîrîrî warantî pra e'tî. Tonpakon yentai e'pai anî' wanî ya, to' ma're e'pai awanî. ²⁷ Moropai anî' esenumenka ya tonpayamî' esa' pe e'pai mîikîrî wanî e'pai wanî to' poitîrî pe. Mîrîrî warantî neken to' ye'mai'norî pe awanî. ²⁸ Mîrîrî warantî uurî, ka' poi iipî'pî yeseru wanî. Tîpoitîrî ke e'to'pe kai'ma uui'sa' pra wai. Tîise to' poitîrî pe e'to'pe moropai tu'kankon pîka'tîto'peuya kai'ma uui'pî'pî. Arinîkon nîkupî'pî imakui'pî yepe' pe uusa'mantato'pe kai'ma uui'pî'pî —ta'pî Jesusya.

Jesusya Asakî'nankon Enkaru'nankon Yepî'tî
(Mc 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹ Mîrîrî tîpo Jesus moropai inenupa'san wîtî tanne Jericó pata poi, arinîkon pemonkonyamî' wîtî'pî to' wenairî. ³⁰ Miarî mîrîrî e'ma taawîrî, to' wîtîto' ena pona asakî'nankon enkaru'nankon ereutasa' wanî'pî. Inkamoroya eta'pî mîrîrî e'ma taawîrî Jesus wîtî yekare. Mîrîrî ye'nen to' entaimepitî pia'tî'pî: —Uyepotorî, amîrî Davi nurî'tî paari'pî, pîka'tîton amîrî, a'noko'pî pe sa'ne anna era'makî —ta'pî to'ya.

³¹ Mîrîrî pî' arinîkonya ta'pî moo to' e'to'pe. Tîise yuuku to'ya pra, inî' panpî' to' entaimepitî'pî. —Anna yepotorî, Davi nurî'tî paari'pî, a'noko'pî pe sa'ne anna era'makî —ta'pî to'ya.

³² Inkamoro maimu eta tîuya pe, Jesus emî'pamî'pî inkamoro pia. Inkamoro pî' ta'pîiya: —Î' kupîuya yu'se awanîkon mîrîrî? —ta'pîiya to' pî'.

³³ —Anna Yepotorî, anna yenu yenponkaya yu'se anna wanî sîrîrî, era'mato'pe annaya —kai'ma yuuku'pî to'ya.

³⁴ Jesusya tî'noko'pî pe sa'ne to' era'ma'pî. Mîrîrî ye'nen to' yenukon yenponka'pîya, inî'rî era'mato'pe to'ya. Ka'ne' pe to' yenu ekoneka'pî. Moropai inkamoro wîtî'pî Jesus wenairî.

21

Jesus Ewomî Jerusalém Cidaderî Pona
(Mc 11.1-11; Lc 19.28-40; Jo 12.12-19)

¹ Jerusalém pona tuutîkon pe, aminke pra rî tûise to' erepamî'pî pemonkonyamî' ko'manto' pata itese' Betfagé pona, Oliveira kîrî po tîwe'sen pona. Miarîpai Jesusya asakî'ne tînenupa'san yaipontî'pî e'mai' pe tîrawîrî to' wîtîto'pe. ² Ta'pîya to' pî': —Atîti mîrîrî pata pona e'mai' pe. Moropai miarî eerepansa'kon pe jumenta eporîya'nîkon mîiti ewa'tîsa' pe tîne kenan. Mîikîrî meukatîi, moropai to' mene'tî sa'nîrî —ta'pîya. ³ —Anî'ya taa ya: “Î' tonpe mîikîrî yariya'nîkon mîrîrî”, taa to'ya ya, “Uyepotorîkon man itu'se”, makatîi ipî'. Mîrîrî warantî taaya'nîkon ya, irumakaiya to' enepîkonpa —ta'pîya.

⁴ Mîrîrî warantî awe'kupî'pî maasa pra penaro' Paapa maimu ekareme'nen profeta nurî'tîya imenuka'pî yawîrî awe'to'pe. ⁵ Ta'pîya see warantî:

Makatîi Jerusalém ponkon pî' Paapa pemonkonoyamî' pî':

“A'kî ayesa'kon iipî pe man

jumenta more pona teenu'se.

Eranmîra eerepamî pe man” makatîi to' pî'.

Zc 9.9

Mîrîrî warantî penaro' Paapa maimu ekareme'nenya imenuka'pî.

⁶ Moropai Jesus nenupa'san wîtî'pî e'mai' pe. Moropai inkamoroya î' kai'ma ta'pî Jesusya yawîrî ikupî'pî to'ya. ⁷ Inkamoroya jumenta enepî'pî inre yarakkîrî. Inkamoroya ta'sankon tîrî'pî ipona. Moropai Jesus enuku'pî ipona. ⁸ Mîikîrî iipî era'ma tîuya'nîkon ye'nen, arinîkon pemonkonyamî'ya ta'sankon yarenka'pî non pona, iporo Jesus wîtîto'pe kai'ma. Moropai tiaronkonya yu' yare soroka'pî e'ma ta, irawîrî. ⁹ Yarakkîrî tuutîsanon entaimepîtî'pî irawîrî si'ma, moropai ite'ma'pî pî' si'ma mararî pra:

—Yapurîpai'nîkon man Davi parî'pî pe tîwe'sen.

Morî pe pu'kuru man, aaipî'pî manni' Uyepotorîkon maimu pe —ta'pî to'ya tîwentaimepî'se.

—Paapa ka' pon manni' yapurîpai'nîkon man —taa pî' to' ko'mamî'pî. Sl 118.26

¹⁰ Jesus ewonsa' pe cidade pona, tamî'nawîronkon pemonkonyamî' wanî'pî tataimurunpai mararî pra. Moropai ekaranmapo'pî to'ya: —Anî' pe see mîikîrî wani mîrîrî? —ta'pî to'ya.

¹¹ Mîrîrî taa to'ya yuuku'pî arinîkonya: —Manni' Paapa maimu ekareme'nen profeta Jesus, Galiléia pata pon, Nazaré poinon —ta'pî to'ya.

Jesus Wanî Epîremanto' Yewî' Ta
(Mc 11.15-19; Lc 19.45-48; Jo 2.13-22)

¹² Miarî Jerusalém po, epîremanto' yewî' ta teewomî pe, Jesusya pemonkonyamî' eporî'pî. Carneiroyamî' ke moropai paakayamî' ke, waku'kaimiyamî' ke tîwe'repasanon eporî'pîya. Inkamoro yenpa'ka'pîya teekore'mai. Tamî'nawîrî inkamoro e'repa yaponse'kon ra'tî'pîya. To'

túnirurí yense' ra'tí'píya non pona tísorokai. ¹³ Moropai ta'píya to' pí: — Paapa maimu e'menuka'sya taasa' man see warantí. Paapaya ta'pí: “Uyewí' waní pe man epîremanto' yewí' pe. Tíise amírí'níkonya uyewí' ku'sa' ama'ye'kon yewí' pe”, *Is 56.7; Jr 7.11*
ta'pí Paapaya —ta'pí Jesusya.

¹⁴ Mírîrí yai enkaru'nankon moropai ma'tíkí'pankon yarí'pí to'ya iipia, epîremanto' yewí' ta to' esepi'tító'pe. Inkamoro yepi'tí'píya. ¹⁵ Tíise mírîrí ikupí eseríkan pepín kupí Jesusya era'ma tûya'níkon pí' teepîremanon esanon moropai Moisés nurí'tiya yenupanto' pí' yenupatonkon ekore'ma'pí. Moropai epîremanto' yewí' ta moreyamí'ya Paapa yapurí'pí tûwentaimepí'se. —Morí pu'kuru Paapa nîmenka'pí, Davi nurí'tí paarí'pí man yapurító'pe —ta'pí to'ya Jesus pí'. Mírîrí pí' to' ekore'ma'pí mararí pra.

¹⁶ Moropai Jesus pí' ta'pí to'ya: —Í' taa to'ya eta pí' nan? —ta'pí to'ya. Yuuku'pí Jesusya: —Innape awaní —ta'píya. —Í' taasa' Paapa maimuya epu'tíya'níkon pra kin naatí? Ta'pí Paapa maimu ekareme'nenya: Insanan moreyamí' yenupa'pí Paapaya tapurító'pe to'ya morí pe pu'kuru e'to' yawírí *Sl 8.2*
taasai'ya man —ta'pí Jesusya.

¹⁷ Taa típo Jesusya to' nímí'pí. Eepa'ka'pí to' pata cidade poi. Moropai attí'pí pemonkonyamí' ko'manto' Betânia pona attí'pí. Moropai miarí eewaronpamí'pí moropai eerenmapí'pí.

Jesusya Figo Ye' Pa'ní'pí
(*Mc 11.12-14, 20-24*)

¹⁸ Tiaron wei yai, penane pu'kuru cidade Jerusalém pona tûwenna'po pe, Jesus waní'pí emi'ne. ¹⁹ Míikíríya yei, figo ye' era'ma'pí e'ma ena po. Moropai míikírí wítí'pí itekare pí' iteperu moro waní kai'ma. Tíise iteperu eporíya pra Jesus waní'pí tíise yare pe neken awaní'pí. Mírîrí ye'nen Jesusya ta'pí figo ye' pí': —Ipatíkarí teepetai pra aako'mamí tarípai —ta'píya. Moropai tiwinarí aawa'pi'ta'pí.

²⁰ Mírîrí era'ma'pí inenupa'sanya. Mírîrí kure'ne teesenumenkai to' waní'pí, mírîrí taasa' Jesusya pí'. Moropai inkamoroya ta'pí: —Í' kai'ma see aawa'pi'ta mírîrí ka'ne' pe? —ta'pí to'ya.

²¹ Mírîrí taa to'ya ye'nen, Jesusya ta'pí: —Ayenku'tíya'níkon pepín. Yairí tauya sírîrí. Innape pu'kuru Paapa ku'to'ya'níkon waní ya yairí, míikírí tûmu'tunpai pra, mírîrí yei figo ye' pí' iku'sau'ya manni' warantí nírí ikupíya'níkon e'painon, innape iku'to'ya'níkon wenai. Mírîrí neken figo ye' pí' ikupíya'níkon pepín, tíise seeni' wí' pí' taaya'níkon ya: “Seení' apata'se' yapai amo'takí, atíkí tuna ka”, taaya'níkon ya, moropai “Esenunkí”, taaya'níkon ya, innape iku'to'ya'níkon wenai, mírîrí e'kupí e'painon —ta'pí Jesusya. ²² —Innape pu'kuru Paapa kupí'ma esatíya'níkon ya, eepîremakon pe anesatíkon yapisíya'níkon —ta'pí Jesusya.

Aní' Maimu Pe Jesusya Ikupí
(*Mc 11.27-33; Lc 20.1-8*)

²³ Mírîrí típo Jesus enna'po'pí Jerusalém pona. Miarí epîremanto' yewí' ta si'ma, pemonkonyamí' yenupaiya tanne, teepîremanon esanon, moropai Judeuyamí' esanon erepamí'pí iipia. Moropai inkamoroya ekanmapo'pí: —Aní' maimu pe see ko'manpara manni'kan yenpa'ka'piya mírîrí? Aní'ya ikupípa taasa' mírîrí apí'? —ta'pí to'ya.

²⁴ Inkamoro maimu yuuku'pî Jesusya: —Uurî nîrî amîrî'nîkon ekaranmapouya sîrîrî. Yairî ayekaranmapoto'konuya yuukuya'nîkon ya, uurî nîrî anî' maimu pe sîrîrî ye'ka unkupî ekaremekîuya apî'nîkon —ta'pîiya. ²⁵ —Tarîpai yu'tî. Anî' maimu pe kin Joãoya tamî'nawîronkon yepatakona'pî? Paapa maimu pe ka'rî, pemonkonyamî' maimu pe ka'rî? O'non ye'ka pe epu'tî pî' naatî?

Mîrîrî taiya ye'nen to' eseurîma'pî tîwarîrî'nîkon. —Inna Paapa maimu pe taasa' ya, uurî'nîkon ekaranmapoiya eserîke awanî. “Tîise î' tonpe innape João Batista nurî'tî kupîya'nîkon pra awanîkon?” taiya eserîke awanî —ta'pî to'ya. ²⁶ —Moropai pemonkon maimu pe taasa' ya, arinîkon pemonkonyamî'ya uurî'nîkon taruma'tî eserîke awanî. Maasa pra inkamoroya João Batista nurî'tî epu'tî'pî, Paapa maimu ekareme'nen pe awanî epu'tî'pî mîito'pe. ²⁷ Mîrîrî ye'nen inkamoroya Jesus maimu yuuku'pî: —Epu'tî annaya pra man —ta'pî to'ya. —Uurî nîrî anî' maimu pe seeni' ye'ka kupîuya ekaremekîuya pepîn —ta'pî Jesusya.

Jesusya Asakî'nankon Inmukuyamî'

Yekare Ekaremekî'

²⁸ Jesusya tiaron panton ekaremekî'pî. Ta'pîiya: —Î' ye'ka pe sîrîrî pî' eesenumenkakon eserîke awanî? Warayo' wanî'pî asakî'nankon inmukuyamî'. Mîikîrîya ta'pî tînmu irui pî': “Unmu, sîrîrîpe umî ya' uva ye'kana' esenyaka'mai atî yu'se wanî sîrîrî”, ta'pîiya. ²⁹ Tîise mîikîrîya tîyun maimu yuuku'pî. “Itîipai pra wai”, ta'pîiya. Tîise mîrîrî tîpo awenpenata'pî moropai attî'pî. ³⁰ Moropai itakon pî' ta'pî itunya irui pî' ta'pî tîuya warantî: “Inna, paapa, uutî”, ta'pîiya tîyun pî'. Tîise attî pra awanî'pî. ³¹ O'non ye'ka inmuya itu'se tîyun e'to' yawîrî ikupî'pî? —ta'pî Jesusya. Moropai inkamoroya imaimu yuuku'pî: —Manni' iruiya ikupî'pî —ta'pî to'ya.

Mîrîrî pî' ta'pî Jesusya: —Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Manni'kan tesianonkon pia to' nîtirî tîniru yapisî pî' teesenyaka'masanon, moropai manni'kan wîri'sanyamî' tesa'kon ke tiwe'repasanon se' tapairî. Imakui'san, inkamoro ye'ka esa' pe Paapa iipî pe man amîrî'nîkon rawîrî innape pu'kuru ikupî to'ya ye'nen. ³² Mîrîrî warantî João Batista nurî'tî iipî'pî pena yairon pu'kuru e'ma ekareme'se. Tîise innape mîikîrî nekaremekî'pî ku'sa'ya'nîkon pra awanîkon. Tîise inkamoro tîniru yapi'nenanya innape pu'kuru ikupî'pî. Moropai wîri'sanyamî' se' tapaironkon, itesa' pînonya innape pu'kuru ikupî'pî. Teuren mîrîrî ye'ka era'ma tîpo, amîrî'nîkon enpenata pra aako'mamîkon imakui'pî rumaka pî' innape ikupîkonpa —ta'pî Jesusya.

Imakui'san Pe Teesenyaka'masanon Wanî

(Mc 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³ Jesusya ta'pî inîrî: —Sîrîrî panton ekaremekîuya etatî —ta'pîiya. —Warayo'ya tekkari ye' ton uva ye'ka pîmî'pî mararî pra. Moropai mîrîrî iwatî'pîiya inonkon tî'kon ke. Moropai tî' yai uva yekku asu'kato' ton koneka'pîiya. Moropai kawînan koneka'pîiya ipo si'ma tamî'nawîron era'mato'pe tîpoitîrîtononya kai'ma. Inkamoro tînmîri era'manenan pî' ta'pîiya: “Seenî' uyekkari yonpa ke aye'mauya'nîkon” ta'pîiya. Mîrîrî ye'nen to' wîtî'pî moropai to' karaiwarî wîtî'pî tiaron pata pona. ³⁴ Mîrîrî tîpo itekkari emîrî pia'tî'pî. Mîrîrî ye'nen umî esa'ya tîpoitîrîtonon yarima'pî umî era'manenan pia tîmîrî ton tekkari yonpa era'mai.

³⁵ Tîise inkamoro yapisi'pî umî era'manenanya. Moropai inkamoro taruma'tî'pî to'ya. Moropai tiaron po'pî'tî'pî to'ya. Moropai tiaron ipoitîrî wî'pî to'ya. Moropai tiaron pona tî' yenunpî'tî'pî to'ya. Mîrîrî warantî ikupî'pî to'ya ipoitîrîtonon pî'. ³⁶ Mîrîrî tîpo inî'rî tiaronkon yarima'pî umî esa'ya e'mai' pe to' yarima'pî tîuya yentai. Mîrîrî warantî rî ikupî'pî to'ya inkamoro yarakkîrî. ³⁷ Mîrîrî warantî tamî'nawîrî ikupî tîpo umî esa'ya tînmu yarima'pî. Eesenumenka'pî maasa pra “mîserî unmu yari-masau'ya ya, î' kupî to'ya pepîn e'painon. Inama to'ya eserîke awanî”, ta'pî umî esa'ya. ³⁸ Tîise mîikîrî umî esa' munmu era'ma tîuya'nîkon pe, inkamoro umî era'manenanya ta'pî: “A'kî, mîserî umî esa' munmu pî' î' ku'pai nai yarakkîrî”, ta'pî to'ya. “Iwîpai'nîkon uurî'nîkon pe sîrîrî umî eturumakato'pe itun sa'manta yai, inmu pe awanî namai”, ta'pî to'ya. ³⁹ Mîrîrî ye'nen mîikîrî, umî esa' munmu yapisi'pî to'ya yenpa'ka'pî to'ya umî yapai poro pona, moropai iwî'pî to'ya —ta'pîiya.

⁴⁰ Mîrîrî pî' to' ekaranmapo'pî Jesusya: —Î' pensa mîikîrî umî esa' enna'po ya, î' kupîiya eserîke awanî inkamoro umî era'matîponkon warayo'kon yarakkîrî?

⁴¹ Inkamoro ya yuuku'pî: —Inkamoro warayo'kon tînmu wîitîponkon tî'kaiya eserîke awanî. Mîrîrî tîpo tiaronkon warayo'kon eporîiya tînmîri era'matonkon. Moropai inkamoro ya itekkari yonpa tîrî iipia, emîrî weiyu yai —ta'pî to'ya.

⁴² Inî'rî Jesusya to' ekaranmapo'pî. Ta'pîiya: —Paapa maimu e'menukasa' erenkasa'ya'nîkon pra kin naatî, î' taasai'ya? Sîrîrî warantî awe'menukasa': Wittî konekanenanya tî' yenumî'pî, seeni' tî' wanî morî pe pra taa tîuya'nîkon ye'nen.

Tîise mîrîrî to' newanmîrî'pî tî' wanî'pî morî pe pu'kuru tiaronkon tî'kon to' nîmenka'pî yentai.

Mîrîrî kupî'pî Uyepotorîkonya.

Moropai morî pe pu'kuru awanî anna pia.

Sl 118.22,23

⁴³ Tarîpai tauya sîrîrî amîrî'nîkon Judeuyamî' piapai imo'ka Paapaya tîpemonkono pe pu'kuru awanîkon namai. Moropai tiaronkon esa' pe eena. Manni'kan se' tapairî innape iku'nenan pepîn pia, Paapa maimu yawîrî tîiko'mansenon pia itîrîiya, to' esa' pe tîwe'to'pe. ⁴⁴ Anî' atare'mo ya manni' tî' pona, mîikîrî ma'ta mîrîrî. Tîise manni' tî' ena ya ipona, mîikîrî yankaiya tamî'nawîrî.

⁴⁵ Mîrîrî taa Jesusya eta'pî teepîremasanon esananya moropai fariseuyamî'ya. Mîrîrî epu'tî'pî to'ya, tîpî'nîkon Jesus eseurîma pe awanî.

⁴⁶ Mîrîrî ye'nen Jesus yapisi' tîuya'nîkon pî' to' esenumenka'pî. Tîise arinîkon rawîrî si'ma ikupî to'ya pra awanî'pî maasa pra eranne' pe to' wanî'pî. Maasa pra pemonkonyamî'ya Jesus epu'tî'pî, Paapa maimu ekareme'nen pe awanî.

22

*Pata Esa' Reiya Tînmu E'marimato' Festarî Koneka
(Lc 14.15-24)*

¹ Jesusya inî'rî panton ekaremekî'pî pemonkonyamî' nepu'tî tonpe. Ta'pîiya: ² —Tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî yai awanî pe man sîrîrî panton warantî. Ipîkku pata esa' pe, rei pe tîwe'sen tînmu e'marimato' festarî koneka pî' awanî'pî. ³ Mîikîrîya tîpoitîrîtonon yaipontî'pî to'

wítito'pe pemonkonyamí' yanno to' ii'to'pe tñmu festarí pí'. Tíise inkamoro to' neta'san iipí pra awaní'pí. Ii'pai pra to' waní'pí. ⁴ Moropai iní'rí tiaronkon típoitírítonon yarima'píya tñmame yaato'pe to'ya to' pia: “Makatí to' pí”, ta'píya. “ Tamí'nawírí ekonekasa' man festa yainon tonpe, taa pí' man', makatí. ‘Paakayamí' kaiwankon tí'kasau'ya wai, taa pí' man' makatí. ‘Tamí'nawíron konekasai'ya man. Mírírí ye'nen asi'tí festa pona', makatí” ta'píya.

⁵ —Tíise innape nai, taa to'ya pra ineta'san waní'pí. Mírírí ye'nen puwana pí' tíwe'to'kon pí' to' wítí'pí. Tiaron wítí'pí tekínon pata'se' ya' to' era'mapí'se. Moropai tiaron wítí'pí temanne yewí' pe tñkoneka'pí ya' ekaya pra. ⁶ Moropai tiaronkonya inkamoro ipíkku poitírítonon yapísí'pí moropai to' po'pítí'pí to'ya. Moropai to' wí'pí to'ya. ⁷ Mírírí pí' míkírí ipíkku rei ekore'ma'pí mararí pra. Inkamoro típoitírítonon wítí'ponkon tí'ka me'po'píya moropai to' pata cidade po'ti me'po'píya.

⁸ Mírírí típo iní'rí típoitírítonon yanno'píya moropai ta'píya to' pí': “Manni'kan uneta'san iipí pra man maasa pra í' pe pra rí to' waní ye'nen” ta'píya. ⁹ “Tarípai atítí seeni' e'makon taawírí. Moropai tamí'nawírí pemonkonyamí' eporíya'níkon píkírí to' metatí” ta'píya típoitírítonon pí'. ¹⁰ Moropai ipoitírítonon wítí'pí e'makon taawírí. Inkamoro ya to' eta'pí tamí'nawírí to' eporí tíuya'níkon kaisarí. To' muurukuntí'pí to'ya. Moríkon pemonkonyamí' moropai íríríkon pemonkonyamí'. Inkamoro ya mírírí to' pata'se' pe ikonekasa' yanní'pí'pí. Intapíkírí awaní'pí. ¹¹ Míkírí ipíkku epa'ka'pí inkamoro etasa'kon erepansa' era'mai. Moropai mírírí to' pata'se' pe tñkoneka'pí ya' eewomí'pí. Miarí warayo' era'ma'píya festa pí' tíwaní pon ya' pra tíwe'sen maasa pra tiwin to' pon waní'pí mító'pe. ¹² Moropai míkírí yekaranmapo'píya: “Uwaníyakon, o'non ye'ka pe eewonsa' sírírí tariwaya, festa pí' awaní pon teka'mai pra?” ta'píya. Tíise imaimu yuukuiya pra awaní'pí. ¹³ Mírírí ye'nen míkírí ipíkku reiya ta'pí típoitírítonon pí': “Miserí warayo' yewa'títí i'pu pí' moropai itenya pí'. Moropai yenuntí poro pona, ewaron pe tíwe'sen ya', o'non pata karawanníto' pata'se' ya'. Míkírí karawato'pe, tee ye'kaiya mararí pra ne'ne' pe tíwaní ye'nen”, ta'pí ipíkkuya —ta'pí Jesusya.

¹⁴ Moropai Jesusya teeseurímato' yaretí'ka'pí. Ta'píya: —Tu'ke etasa'kon pemonkonyamí' waní sírírí Paapa pia aako'mamítonkon. Tíise tu'kankon iipí pepín Paapa pia yairí inkamoro yapí'to'peiya —ta'pí Jesusya.

Roma Ponkon Esa' Ye'mato' Pí'

Jesus Ekaranamapo To'ya (Mc 12.13-17; Lc 20.20-26)

¹⁵ Mírírí típo fariseuyamí' epa'ka'pí moropai inkamoro ya teserukon koneka'pí, í' kai'ma Jesus anapí'pai tíwaníkon pí', iivanmíra teeseurímakonpa kai'ma ipí'. ¹⁶ Mírírí ye'nen tiaronkon warayo'kon yarima'pí to'ya í' kupí Jesusya era'matonkon. Moropai inkamoro pokonpe pata esa' Herodes pemonkonoyamí' wítí'pí Jesus ekaranmapopí'se. Ta'pí to'ya:

—Anna yenupanan, yairon pe pu'kuru amírí waní epu'tí pí' anna man —ta'pí to'ya. —Maasa pra yairon Paapa maimu ke yenupaton pe awaní ye'nen. Moropai tiaronkon pemonkonyamí'ya taa ya apí': “Mírírí warantí kíseurímai”. Mírírí taa to'ya pí' típínamai tíwe'sen pepín amírí.

Maasa pra se' kaisari pemonkonyami' pi' tiwe'sen amiri —ta'pi to'ya. ¹⁷ — Miriri ye'nen i' kai'ma epu'ti pi' nan? Yairi awani ka'ri, kaane ka'ri, yairi pra awani? Uyesa'kon pe tiwe'sen Romanoyami' esa' Cesar ye'ma annaya ya?

¹⁸ Tiise Jesusya i' anku'pai to' wani tarakkiri epu'ti pi'. Moropai ta'piya to' pi': —Seru'ye'kon amiri'nikon. Aawariri'nikon teesenku'tisanon mori pe tiwanikon kai'ma. I' wani awani ye'nen uwanmira uuri anapi'pai awanikon miriri? —ta'piya. ¹⁹ Moropai ta'piya: —Moriya miriri ye'mato'ya'nikon ene'ti uupia era'mato'peuya —ta'piya.

Miriri enepi'pi to'ya. ²⁰ Moropai inkamoro yekaranmapo'piya: —Ani' ese' miseri? Ani' yekaton siriri pirata ena'pi pi'? —ta'piya. ²¹ Inkamoro ya yuuku'pi: —Romanoyami' esa' Cesar ese' —ta'pi to'ya. Miriri taa to'ya ye'nen, Jesusya ta'pi: —Moriya itiki iipia, imiri pe awani ye'nen, i' ta'pi Césarya yawiri iku'ti. Moropai i' ku'ti ta'pi Paapaya yawiri niri iku'ti —ta'piya.

²² Miriri taa Jesusya pi' to' esenumenka'pi marari pra teesenumenkai, i' taiya eta tiya'nikon pi'. Miriri ye'nen Jesus piapai to' witi'pi. I' kupi to'ya pra awani'pi Jesus pi'.

Sa'mantan Tipu E'mi'sa'kan Pepin

Taa Saduceuyami'ya

(Mc 12.18-27; Lc 20.27-40)

²³ Miriri yai saduceuyami' witi'pi Jesus pia. Inkamoro esenumenkato' wani'pi isa'manta'san e'mi'sa'ka pepin taawonan pe. Miriri ye'nen isa'manta'san e'mi'sa'ka pepin taapiti'pi to'ya. ²⁴ Moropai inkamoro ya ta'pi Jesus pi':

—Anna yenupanen, pena Moisés nuri'tiya anna yenupa'pi see waranti —ta'pi to'ya. —Tiwin warayo' no'pita, tiise tinmu ton tepose pra aasa'manta miiki'ri no'piri'pi e'nimi. Miiki'ri yarakkiri itakono'pi wani e'pai awani —ta'piya. —Moropai more yan pe tui no'piri'pi enasa'ya, tinre ton yenpoiya. Miiki'ri more pi' urui munmu'pi taiya, tinmu pe tiise. ²⁵ Moro to' man anna kore'ta asaki'ne mia' pona timo'tai kaisari warayo'kon. To' ruinankon no'pita'pi, tiise aasa'manta'pi inmu ton pra si'ma. Miiki'ri no'pi ri'pi yarakkiri itakono'pi wani'pi. ²⁶ Tiise miriri waranti ri miiki'ri niri sa'manta'pi inmu ton pra tiise. Moropai to' eseurino yarakkiri miriri waranti awani'pi. Moropai tam'i'awiri to' sa'manta'pi inmuku pra to' tiise. Inkamoro sa'manta'pi. ²⁷ Miriri tipu wiri' niri sa'manta'pi —ta'piya. ²⁸ Miriri ekaranmapo'pi saduceuyami'ya Jesus pi'. Ta'pi to'ya: —Inkamoro warayo'kon e'sa' asaki'ne mia' pona timo'tai kaisari miiki'ri wiri' yarakkiri. Tam'i'nawironkon e'mi'sa'ka yai o'non ye'ka warayo' no'pi pe awani kupi siriri? —ta'pi to'ya. —Maasa pra tam'i'nawiri yarakkiri to' e'sa' ye'nen.

²⁹ Jesusya to' maimu yuuku'pi: —Aka, eesenku'tisa'kon miriri, i' taasa' Paapa maimu e'menukasa'ya epu'tiya'nikon pra naatii. Merunti ke Paapa wani epu'tiya'nikon pepin miriri —ta'pi Jesusya to' pi'. ³⁰ Aki, isa'manta'san e'mi'sa'ka yai tino'pi ke ani' wani pepin. Maasa pra miriri to' wani inseriyami' waranti, ka' ponkon waranti. Miriri ye'nen tino'pi ke to' wani pepin. ³¹ Tiise isa'manta'san e'mi'sa'kato' pi' Paapa eseurimapiti'pi pena. Miriri erenkasa'ya'nikon pra naatii? See waranti ta'pi Paapaya:

32 “Uurî Paapa, Abraão nurî'tî yepotorî, moropai Isaque nurî'tî yepotorî.

Moropai Jacó nurî'tî yepotorî pe wanî”, Êx 3.6
ekaremekî'pîya. Sa'mantasa' pe inkamoro ko'mamî pepîn ipatîkarî.
Paapa wanî enen tîiko'mansenon yepotorî pe. Isa'manta'san yepotorî pe
pra awanî.

33 Mîrîrî taa Jesusya eta tûuya'nîkon pe, arinîkon pemonkonyamî' wanî'pî
teesenumenkai mararî pra, î' kai'ma to' yenupatoi'ya pî'.

Tamî'nawîron Paapa Nekaremekî

Unkupîkon Ton Ipîkku Panpî'

(Mc 12.28-34; Lc 10.25-28)

34 Mîrîrî tîpo fariseuyamî' eperepî'pî Jesus pia. Maasa pra sa-
duceuyamî' tî'napamî emapu'tisai'ya ye'nen, to' iipî'pî iipia. 35 Warayo'
epu'nen Moisés nurî'tîya yenupanto' pî' yenupaton iipî'pî iipia maasa
pra seru'ye' pe Jesus eseurîma anepu'pai awanî'pî. Mîrîrî ye'nen Jesus
ekaranmapo'pîya.

36 —Anna yenupanen, o'non wanî mîrîrî ipîkku pe panpî' unkupîkon
ton pe Paapa nekaremekî'pî pe? —ta'pîya.

37 Jesusya yuuku'pî:

—Ayepotorî Paapa yapurîkî tamî'nawîrî ayewan ke, moropai tamî'nawîrî
ayekaton ke. Moropai tamî'nawîrî eesenumenkato' ke Dt 6.5

—ta'pîya. 38 —Mîrîrî wanî e'mai'non, ipîkku pe itu'se Paapa e'to'pe.

39 Moropai itakon moro wanî manni' e'mai'non warantî rî. Taiya:

Ayonpa sa'namakî kure'ne aawarîrî amîrî e'sa'nama manni' warantî. Lv
19.18

40 Mîrîrî warantî mîrîrî asakî'nan yawîrî ku'sa'ya'nîkon ya, tamî'nawîron
sîrîrî Moisés nurî'tî nekaremekî'pî yawîrî awanîkon. Moropai pe-
naronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nurî'tî nekare-
mekî'pîya taasa' yawîrî awanîkon —ta'pî Jesusya.

Anî' Munmu Pe Paapa Nîmenka'pî Wanî

(Mc 12.35-37; Lc 20.41-44)

41 Moropai fariseuyamî' emurukuntîsa' tanne, Jesusya to' ekaran-
mapo'pî:

42 —Î' kai'ma see eesenumenkakon mîrîrî mîikîrî Paapa nîmenka'pî pî'?

Anî' paarî'pî pe awanî mîrîrî? —ta'pîya.

—Davi nurî'tî paarî'pî mîikîrî —ta'pî to'ya ipî'.

Moropai inî'rî to' ekaranmapo'pî Jesusya: 43 —Î' wani' awanî ye'nen
kin Davi nurî'tî eseurîma'pî Paapa nîmenka'pî pî' pena? Morî Yekaton
Wannîya eeseurîma emapu'tî'pî. “Uyepotorî” ta'pîya. Davi nurî'tî maimu
rî'pî sîrîrî.

44 Uyepotorî pî' Paapaya ta'pî:

“Uupia ereutakî umeruntîri winîkî

ayeyatonon yaretî'kauya pîkîrî” ta'pîya Sl 110.1

ta'pî Daviya, sîrîrî imaimu. 45 A'kî, Davi paarî'pî pe neken Paapa
nîmenka'pî wanî ya. Î' wani' awanî ye'nen Uyepotorî taa Daviya ipî',
manni'? —ta'pî Jesusya.

46 Mîrîrî taa Jesusya yuuku to'ya pra to' wanî'pî. Moropai mîrîrî patapai
inî'rî Jesus anekaranmapopai pra to' ena'pî.

23

Fariseuyamî' Moropai Moisés Nuri'tiya Yenupanto' Pî' Yenupatonkon Pî' Jesus Eseurîma

(Mc 12.38-39; Lc 11.43-46, 20.45-46)

¹ Jesusya tînenupa'san pî' ta'pî moropai arinîkon pî'. ² Ta'pîiya: —Insamoro Moisés nuri'tiya yenupanto' pî' yenupatonkon, moropai fariseuyamî' esenyaka'ma amîrî'nîkon yenupa pî', Moisés nuri'tiya ikupî'pî manni' warantî. ³ Mîrîrî ye'nen to' maimu yawîrî e'pai awanîkon. Moropai tamî'nawîrî ayenupato'kon to'ya yawîrî e'pai awanîkon. Tîise to' nîkupî, to' yeseru kî'ku'tî. Maasa pra ayenupa'pîkon tîuya'nîkon yawîrî pra to' ko'mamî ye'nen. ⁴ A'kî, pemonkonyamî' narîton amî'ne pe pu'kuru tîwe'sen ewa'tî to'ya. Tîise mîrîrî yarî pî' to' pîika'tî to'ya pepîn, mararî tenyakon yeperu yaretî ke. Mîrîrî warantî to' yenupato' to'ya pî' Jesus eseurîma'pî. «Maasa pra ta'pî tîuya'nîkon yawîrî ikupî to'ya pra awanî ye'nen.»

⁵ Moropai ta'pîiya: —Mîrîrî ye'ka kupî to'ya maasa pra tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya tera'makon yu'se to' wanî ye'nen. Maasa era'matî, Paapa maimu e'menukasa' menukapîti to'ya moropai mîrîrî yewa'tî to'ya tepîkon pî' moropai temekonkon pî' eesera'mato'pe kai'ma. Moropai tîponkon sonpan ye'pi kupî to'ya kusan pe, mîi pe tîwanîkon ye'nen. ⁶ Moropai inkamoro ya festa weiyu yai, teereutato'kon ton morî apono' menka. Moropai epere'nîto' yewî' ta nîrî, morî menka to'ya tapurîto'kon pe to'ya. ⁷ Moropai inkamoro wanî tamî'nawîronkon esekaremekî yu'se, aronne panpî'. Moropai uyenupanen kai'ma tesatîkon to'ya yu'se to' wanî.

⁸ Tîise inkamoro warantî “Uyepotorî” kai'ma ayonpakon esatîya'nîkon e'pai pra man. Maasa pra tamî'nawîronkon amîrî'nîkon wanî se' warantî, e'kaisarî ayonpakon pokonpe. Maasa pra Ayepotorîkon moro man tiwinan. ⁹ Moropai tarî non po anî'rî esatîya'nîkon e'pai pra man Paapa anna yunkon kai'ma. Maasa pra amîrî'nîkon yunkon moro man, tiwinan neken ka' pon —ta'pîiya. ¹⁰ —Moropai anî' esatîya'nîkon e'pai pra man e'mai'non mîikîrî tamî'nawîronkon ye'mai'norî taaya'nîkon e'pai pra man. Maasa pra amîrî'nîkon ye'mai'norî moro man tiwinan, Cristo mîikîrî, Paapa nîmenka'pî. ¹¹ Maasa pra anî' wanî ya amîrî'nîkon kore'ta ipîkku panpî' e'pai awanî apoitîrî pe tiaronkon ma're. ¹² Anî' wanî ya tiaronkon yentai e'pai mîikîrî kupî Paapaya to' ma're. Moropai anî' wanî ya tiaronkon ma're e'pai, mîikîrî kupî Paapaya tiaronkon yentai —ta'pî Jesusya.

Jesusya To' Yeseru Yewanmîrî

(Mc 12.40; Lc 11.39-42,52; 20.47)

¹³ —Aka tîwarî e'tî, amîrî'nîkon Moisés nuri'tiya yenupanto' pî' yenupatonkon moropai fariseuyamî'. Seru'ye'kon amîrî'nîkon! Pemonkonyamî' ma'nîpanenan pe awanîkon Paapa pemonkono pe to' ena namai. Ayesa'kon pe Paapa kupîya'nîkon pepîn moropai tiaronkonya ikupî tîriya'nîkon pepîn. Maasa pra to' yenupaya'nîkon yairî pra. Mîrîrî wenai ataruma'tikon Paapaya kupî sîrîrî.

¹⁴ Aka tîwarî e'tî, Moisés nuri'tiya yenupanto' pî' yenupatonkon moropai fariseuyamî' morî pe tîwe'ku'senon pe awanîkon seru'ye' pe. Maasa pra inyo isa'manta'san wîrî'sanyamî' yama'runpapîtiya'nîkon ama' pe.

Moropai mîrîrî si'ma eepîremapîtkon kure'ne kusan pe tiaronkonya ayera'mato'konpe. Mîrîrî wenai tiaronkon yentai awe'taruma'tikon kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya.

¹⁵ —Aka tîwarî e'tî, Moisés nuri'tîya yenupanto' pî' yenupatonkon moropai fariseuyamî'. Seru'ye'kon teesenku'tisanon. Attîpîtkon patakon kaisari, moropai erenkon ratai poro. Mîrîrî yai tiaronkon anku'pai awanîkon ayaserukon warantî to' e'to'pe. Tîise ayaserukon ya' eena'pî wani imaku'pî ku'nen pe ayentai'nîkon. Mîkîrî yenumî Paapaya apo' ya' emapu'tîya'nîkon mîrîrî warantî —ta'pî Jesusya.

¹⁶ —Aka tîwarî e'tî. Maasa pra enkaru'nan warantî si'ma tiaronkon ye'mai'norî pe e'pai awanîkon ye'nen. To' yenuupaya'nîkon sîrîrî warantî: “Anî'ya taa ya, ‘Epîremanto' yewî' winîkî mîrîrî kupîuya pe wai’, taiya ya, tîise mîrîrî kupîuya pra awanî ya, î' wani' awanî pepîn kai'ma. Moropai taa tiaronya ya ‘Ouro epîremanto' yewî' tawon winîkî mîrîrî kupîuya’ taiya ya, ikupîuya e'pai awanî mîrîrî”. Kai'ma to' yenuupaya'nîkon. ¹⁷ Pakkokon, î' epu'nenan pepîn, enkaru'nankon amîrî'nîkon. Î' wani' ipîkku pe tîwe'sen, ouro ou epîremanto' yewî' ka'rî ipîkku pe tapurîsen? Epîremanto' yewî' wani' ipîkku pe panpî' maasa pra Paapa yewî' pe awanî ye'nen. Moropai mîrîrî ouro wani' imîrî pe maasa pra itewî' ta awanî ye'nen —ta'pîya. ¹⁸ —Moropai amîrî'nîkonya tiaronkon yenupapîtî taapîtîya'nîkon. Anî'ya taa ya, taransen mîrîrî altar winîkî ikupîuya taiya ya moropai ikupîuya pra awanî ya, î' wani' awanî pepîn kai'ma taaya'nîkon. Tîise altar po tîwe'sen itîisa' winîkî ikupîuya taiya ya, tîwî ikupîuya e'pai pra awanî kai'ma to' yenuupaya'nîkon. ¹⁹ Epu'nenan pepîn, amîrî'nîkon enkaru'nankon warainonkon. Î' wani' ipîkku pe tîwe'sen? Mîrîrî to' naranî'pî yaponse' ou ipo manni' taransen? Mîrîrî to' naranî'pî yaponse' wani' Paapa yemanne pe, moropai ipo manni' taransen wani' imîrî pe nîrî, itemanne po awanî ye'nen —ta'pîya. ²⁰ —Mîrîrî ye'nen anî'ya taa ya taranse yaponse' altar winîkî ikupîuya taiya ya. Tamî'nawîron taransen ipo manni' winîkî taiya nîrî. „Mîrîrî ye'nen ikupîuya e'pai awanî mîrîrî.” ²¹ Moropai anî'ya taa ya epîremanto' yewî' winîkî ikupîuya taiya ya, mîkîrîya taa nîrî mîrîrî epîremanto' yewî' tawon, Paapa winîkî. ²² Moropai anî'ya taa ya, ka' winîkî ikupîuya taiya ya, Paapa yaponse' eereutato' winîkî taiya nîrî moropai Paapa ereutas'a manni' winîkî taiya nîrî. „Mîrîrî ye'nen î' ta'pî tîuya yawîrî ikupîuya e'pai awanî mîrîrî.”

²³ Aka tîwarî e'tî amîrî'nîkon Moisés nuri'tîya yenupanto' pî' yenupatonkon moropai fariseuyamî'. Maasa pra awe'taruma'tikon kupî sîrîrî. Yairî Paapa yapurîya'nîkon kai'ma tamî'nawîrî antîrîkon ke Paapa repaya'nîkon, ayo'kon wosi yonpa ke nîrî irepaya'nîkon. Tîise morî panpî' ankupîkon ton pe ta'pî kupîya'nîkon pepîn, tiaronkon winîkî yairî pra awanîkon ye'nen moropai to' sa'namaya'nîkon pra awanîkon ye'nen. Î' taasa Paapaya yawîrî kupîya'nîkon pra awanîkon ye'nen. Tîise tamî'nawîrî mîrîrî kupî'pîya'nîkon e'painon tîwî ankupî'pîkon manni' tîku'se pra. ²⁴ Tiaronkon ye'mai'norî pe e'pai awanîkon enkaru'nan warantî si'ma. Maasa pra kankî'yamî' enasa' yainonkaya'nîkon awukukon ya' warantî tamî'nawîrî antîrîkon ke Paapa repaya'nîkon si'mîrîkkî pe tîwe'sen ke nîrî. Tîise kankî' yentainon kameru warainon kure'nan yenko'maya'nîkon, maasa pra ipîkku pe panpî' ankupîkon ton Paapa nekaremekî'pî kupîya'nîkon pepîn, tîise mararî mîrîkkî neken kupîya'nîkon.

²⁵ Aka tîwarî e'tî, amîrî'nîkon Moisés nuri'tîya yenupanto' pî' yenupatonkon, moropai fariseuyamî'. Seru'ye'kon. Awe'taruma'tîkon pe naatî. Apisaukon ronapîtiya'nîkon poroporo neken, morî pe eesera'mato'pe kai'ma. Tîise ita nura awanî tanne. Mîrîrî ta'pî Jesusya to' yeseru ekaremekîpa kai'ma. Maasa pra to' esenumenkato' ya' wanî imakui'pî nura pe awanî mararî pra. Kure'ne temannekon ton yu'se to' wanî moropai itu'se tîwe'to'kon yawîrî e'pai to' wanî. ²⁶ Mîrîrî ye'nen fariseuyamî' enkaru'nankon, e'mai' pe apisaukon ronati ita, morî pe awe'to'pe. Morî pe ita wanî ya, poroporo nîrî morî pe eesera'ma.

²⁷ Aka tîwarî e'tî, fariseuyamî' moropai Moisés nuri'tîya yenupanto' pî' yenupatonkon. Seru'ye'kon amîrî'nîkon wanî penaron uuruwai kî'pasa' iporo aimutun pe warantî. Iporo morî pe pu'kuru eesera'ma. Tîise ita, itu'na mararî pra pemonkonyamî' ye'pî rî'pî wanî. Moropai mîrîrî wanî ikî pe pu'kuru. ²⁸ Mîrîrî warantî amîrî'nîkon esera'ma morî pemonkon warantî. Tîise ayewankon ya' nura wanî mararî pra. Seru'ye' wanî moropai tu'kan imakui'pî ku'to'ya'nîkon wanî mararî pra —ta'pî Jesusya.

Seru'ye'kon E'taruma'tîto'
(Lc 11.47-51)

²⁹ —Aka tîwarî e'tî fariseuyamî' moropai Moisés nuri'tîya yenupanto' pî' yenupatonkon. Seru'ye'kon amîrî'nîkonya penaronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nuri'tî uuruwasi ton koneka'pî morî pe pu'kuru, inkamoro yairî ko'mamî'san yapuriya'nîkon kai'ma. ³⁰ Moropai taaya'nîkon: “Pena inkamoro wîitîponkon anna tamorî'san yai anna e'sa'ya, inkamoro Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nuri'tî wî'pî annaya pepîn e'painon, to' wî'pî to'ya warantî. Mîrîrî iku'sa' to'ya manni' warantî ikupî'pî annaya pepîn e'painon”, taaya'nîkon. ³¹ Anna tamorî'san taaya'nîkon wenai, inkamoro profetayamî' wîitîponkon payani'san anna, taaya'nîkon. ³² Mîrîrî ye'nen mîrîrî warantî to' yeserurî'pî pî' ako'mantî yaretî'kaya'nîkon pikîrî. ³³ Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkon wanî ikî ye'katon munkiyamî' warantî. Îkîyamî' pe awanîkon. Tîise î' kai'ma Paapaya apo' ya' ayenunto'kon winîpai e'pîika'tîpai awanîkon mîrîrî? Awe'pîika'tîkon pepîn tiwin kin. ³⁴ Mîrîrî ye'nen apî'nîkon umaimu ekareme'nenan yari-ma'ya kupî sîrîrî warayo'kon epu'nenan, moropai yenupatonkon. Tîise inkamoro yonpa wîiya'nîkon kupî sîrîrî. Moropai tiaronkon pokapîtiya'nîkon kupî sîrîrî pakî'nan pona. Moropai tiaronkon po'pîtiya'nîkon kupî sîrîrî eperenîto' yewî'kon ta. Moropai to' pokonomaya'nîkon kupî sîrîrî to' patakon cidade kaisarî. ³⁵ Mîrîrî kupîya'nîkon wenai ataruma'tîkon Paapaya kupî sîrîrî. Tîise ankupî'pîkon neken wenai pra tîise penaronkon nîkupî'pî wenai awe'taruma'tîkon, tamî'nawîronkon morîkon to' nîwî'san penaro' Abel nuri'tî wî'pî irui Caimya patapai, moropai Paapa maimu ekareme'nen Baraquias munmu, profeta Zacarias nuri'tî wî'pî to'ya pikîrî. Manni' anwî'pîkon Paapa ton pe to' nîpo'tî yaponse' yarapana. Paapa yewî' ta teepîremasanon neken wîtîto' pata iwî'pî to'ya. ³⁶ Ayenku'tîuya pepîn, mîrîrî tamî'nawîron ku'sa' to'ya wenai amîrî'nîkon, sîrîrî pankon pemonkonyamî' taruma'tî Paapaya kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya.

Jesusya Jerusalém Ponkon Sa'namato' Kure'ne
(Lc 13.34-35)

³⁷ Jesusya tîmaimu yaretî'ka'pî see warantî Jerusalém ponkon pemonkonyamî' pî': —Amîrî'nîkonya umaimu ekareme'nenan wî'pî. Moropai tî' ke tiaronkon pa'tîpî'tî'pîya'nîkon, umaimu ekareme'se unaipontî'san. Î' warapo ite'ka amîrî'nîkon muurukuntî yu'se wanî'pî tamî'nawîrî, kariwanaya tînmukuyamî' muurukuntî tapî'sa' yo'koi warantî. Tîise itu'se pra awanî'pîkon. ³⁸ A'kî, tarîpai apatakon ena kupî sîrîrî itesa' pra. Yawon pra eena pe man. Maasa pra Paapaya ataruma'tîkon kupî sîrîrî. ³⁹ Tauya sîrîrî apî'nîkon. Sîrîrî patapai inî'rî uyera'maya'nîkon pe pra naatîi. Uyapurîto'ya'nîkon weiyu erepamî pikîrî aako'mamîkon. Mîrîrî yai neken, taaya'nîkon “Mîikîrî morî Uyepotorîkon ese' pî' tui'sen yapurîpai'nîkon”, *Sl 118.26* taaya'nîkon kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya.

24

Epîremato' Yewî' Yarankato' To'ya Pî'

Jesus Eseurîma

(Mc 13.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Epîremanto' yewî' tapai teepa'kakon pe, aasarî tuutîkon ye'ka pe, Jesus nenupa'san erepamî'pî iipia. Moropai inkamoro eseurîma'pî wîttî, epîremanto' yewî' konekasa' pî'. Maasa pra morî pe pu'kuru awanî ye'nen. ² Jesusya to' maimu yuuku'pî. Ta'pîiya: —Ayenku'tîuya pepîn. Seeni' wîttî kure'nan era'ma pî' naatî? Tîise aako'mamî pepîn kupî sîrîrî. Maasa pra tiaronkonya yaranka to' weiyu erepamî yai. Tamî'nawîrî isoroka to'ya tiwinan tî' e'nîmî pepîn tonpa po. Tîise tamî'nawîrî yenumî to'ya kupî sîrîrî.

Epu'nîto' Moropai E'taruma'tînto'

(Mc 13.3-13; Lc 21.7-19)

³ Mîrîrî tîpo Oliveira ye'ka kîrî po, Jesus ereutasa' wanî'pî. Mîrîrî tanne inenupa'san erepamî'pî iipia, tiaronkon ton pra tîise. Moropai Jesus ekaranmapo'pî to'ya: —O'non ye'ka pe mîrîrî e'kupî kupî sîrîrî? O'non ye'ka pe mîrîrî kupî to'ya epu'tî annaya e'painon? Î' esera'ma wenai aminke pra aai'to'pe wanî moropai tamî'nawîron e'tî'ka epu'tî annaya? —ta'pî to'ya.

⁴ Jesusya to' maimu yuuku'pî: —Tîwarî e'tî aka, anî'ya ayenku'tîkon namai. ⁵ Maasa pra tu'kankon asarî kupî sîrîrî uyese' pî' teeseurîmasanon pe tîwe'ku'se. Moropai taa to'ya: “Uurî Cristo, Paapa nîmenka'pî”, taa to'ya. Moropai mîrîrî taa to'ya pî' tu'ke pemonkonyamî' esenku'tî kupî sîrîrî. ⁶ Moropai pemonkonyamî' eseya'namato' etaya'nîkon pî' teesi'nî'se pra me'tîi moropai teepîsanon yekare etaya'nîkon ya. Tamî'nawîrî mîrîrî ye'ka e'kupî kupî sîrîrî, tîise maasa pata ataretî'ka pepîn. ⁷ Pemonkonyamî' eseya'nama tiaron pata ponkon yarakkîrî. Moropai pemonkonyamî' esanon eseya'nama tiaronkon esanon yarakkîrî. Moropai pata eserentîkî'ma kupî sîrîrî tiaron pata poro. Mîrîrî yai emi'nan wanî kupî sîrîrî pata po. ⁸ Sîrîrî ye'ka e'kupî kupî sîrîrî manni' e'mai'non ne'ne' epu'tî more yan pe tîwe'sen wîri'ya warantî —ta'pî Jesusya.

⁹ —Mîrîrî yai tiaronkonya ayapisîkon kupî sîrîrî tesianonkon pia. Ayarîkon to'ya atarumatîto'kon pe to'ya. Moropai inkamoroya amîrî'nîkon wîi. Moropai tamî'nawîronkonya amu'tunpakon uuri yapurîya'nîkon wenai. ¹⁰ Mîrîrî yai tu'kankon uyapurînenanya uyapurîto'

túya'níkon kupí tíwí. Maasa pra innape ukupí to'ya pra to' enasa' ye'nen, tiaronka yewanmîrînenan pe to' waní kupí sírîrí. Moropai tonpakon rumaka to'ya kupí sírîrí teeyatonon yenya'. ¹¹ Mîrîríya Paapa maimu ekareme'nenan, profetayamí' pe tíwe'ku'sanon seru'ye'kon esenpo kupí sírîrí pemonkonyamí' yenku'tí. Inkamoroya tu'ke to' yenku'tí. ¹² Mîrîrí warantí imakui'pí e'paraipika kupí sírîrí ka'ne' pe. Mîrîrí wenai mararonkon pepín innape Paapa yapurînenanya Paapa yapuríto' túya'níkon yenomí iní' to' enpenata pepín. ¹³ Tíise tamí'nawíron mîrîrí ye'ka yapítanípítípon waní ya ikí'pí típose, mîikírí píika'tísa' Paapaya mîrîrí —ta'píiya. ¹⁴ —Moropai mîrîrí yai í' kai'ma pemonkonyamí' esa' pe Paapa waní esekaremekí kupí sírîrí tamí'nawírí pata poro. Tamí'nawíronkon pemonkonyamí'ya eta kupí sírîrí uyekare pí'. Moropai mîrîrí yai tamí'nawíron e'tí'ka weiyu erepamí —ta'pí Jesusya.

Kure'nan E'taruma'tínto'
(Mc 13.14-23; Lc 21.20-24)

¹⁵ Moropai Jesus eseuríma ko'manní'pí: —Penaro' Paapa maimu ekareme'nen Daniel nurí'tí eseuríma'pí.

“Tamí'nawíronkon yewanma pe tíwe'sen imakui'pí, Paapa newanma pe tíwe'sen tírî tiaronkonya epíremanto' yewí' ta. Mîrîrí ye'ka pata'se' pepín ya' itírí to'ya”, Dn 9.27

ta'pí Daniel nurí'tíya. Mîrîrí era'maya'níkon yai, epu'tíya'níkon yu'se wai í' taato'pe awaní —ta'píiya. ¹⁶ Mîrîrí ye'nen aní' waní ya Judéia pata po, ka'ne' pe eepe e'pai awaní wí' pona. ¹⁷ Moropai aní' waní ya tewí' po ka'ne' pe awautí e'pai awaní moropai eepe e'pai awaní, tewí' ta temanne era'mai teewonse pra. ¹⁸ Moropai aní' waní ya keren po mîikírí enna'po e'pai pra waní tewí' ta típonkon era'mai, tíise eepe e'pai awaní ka'ne' pe. ¹⁹ Mîrîrí yai aka sa'ne wírí'sanyamí' more yankon moropai mana'pokonkon to' munkíyamí'. Inkamoro e'taruma'tí kupí sírîrí mararí pra maasa pra ka'ne' pe to' epe eseríke pra to' waní ye'nen. ²⁰ Mepírematí Paapa pí' maasa pra kono' yai mîrîrí ye'ka e'kupí namai. Moropai erí'ka'níto' weiyu yai awe'kupí namai. ²¹ Maasa pra kure'nan e'taruma'tínto' iipí kupí sírîrí. Paapaya pata koneka'pí patapai esera'ma'pí pepín e'kupí kupí sírîrí ikaisaron ton pra. ²² Tamí'nawíronkon e'taruma'tí kupí sírîrí mararí pra. Tíise Paapaya ípíra to' e'taruma'títo' yaretí'ka kupí sírîrí maasa tínku'ne'tí'pí weiyu eseporí pra tíise. Mîrîrí ku'sai'ya pra awaní ya enen aní' ko'mamí pepín e'painon. Tíise Paapaya tínmo'kakon pínínma kure'ne típemonkono pe to' waní ye'nen. To' yaretí'ka e'taruma'tínto'ya tíríiya pepín.

²³ Mîrîrí ye'nen aní'ya taa ya apí'níkon: “Paapa nîmenka'pí Cristo tarí man”, taiya ya, innape mîikírí maimu kí'ku'tí. Moropai “Siini' pata man”, taa to'ya ya apí'níkon, innape inkamoro ye'ka maimu kí'ku'tí. ²⁴ Maasa pra seru'ye'kon iipí, uurí pe tíwe'ku'sanon, Paapa maimu ekareme'nenan pe tíwe'ku'se to' iipí. Inkamoroya aní' níkupí eseríkan pepín kupí pemonkonyamí' nera'makon ton kupí, to' yenku'tíkonpa kai'ma. Mîrîrí wenai tamí'nawíronkon yenku'tí to'ya e'painon Paapa nîmenka'san nírí to' yenku'tí to'ya tírî Paapaya ya. Tíise itíríiya pepín. ²⁵ Tíise mîrîrí rawírí apí'níkon ekaremekí pí' wai epu'tíkonpa.

²⁶ —Mîrîrí ye'nen aní'ya taa ya apí'níkon: “A'kí, sinpata man keren po”, taiya ya, era'mai katítí. Iní'ri taa aní'ya ya apí'níkon: “A'kí, tarí man eesenonsa”, taa to'ya ya, innape to' maimu kí'ku'tí ayenku'tíkon to'ya

pî'. ²⁷ Maasa pra uurî ka' poinon ii'to' wanî kupî sîrîrî aronne ama' pe pra. E'winî pairî ka' pî' wara'napi e'sisiuka esera'ma manni' warantî tamî'nawîronkonya era'ma uuiپی یای —ta'pîiya.

²⁸—A'kî, o'non pata anî' sa'mantasa' ya, mîikîrî pî' watunaiyamî' emurukuntîsa' wanî. Mîrîrî warantî uurî iipi inkamoro imakui'pî ku'nenan kore'ta apo' ya' to' yenunto'peuya —ta'pî Jesusya.

Ka' Poinon Ii'to' Sîrîrî Non Pona
(Mc 13.24-27; Lc 21.25-28)

²⁹ Jesusya ta'pî inî'rî: —Mîrîrî yai tamî'nawîronkon e'taruma'tî'pî tîpo, wei esi'nîpî kupî sîrîrî.

Moropai kapoi ena kupî sîrîrî a'ka pe pra.

Moropai siirikkiyamî' e'soroka kupî sîrîrî.

Moropai tamî'nawîrî ka' pî' tîwe'sanon e'tîtî'tî'ka kupî sîrîrî. *Is 13.10, 34.4*

³⁰ Mîrîrî tîpo ka' poi iipi'pî pemonkon pe era'ma tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya. Uuiپی katupuru kore'ta a'ka pe ka' winîpai. Mîrîrî yai tamî'nawîrî pata ponkon karau kupî sîrîrî mararî pra. Maasa pra meruntî ke uuiپی a'ka pe, wei warantî. ³¹ Mîrîrî yai kure'nan usinarî ye'nunpa pe upoitîrîtonon inserîyamî' yarimauya upemonkono pe umenka'san muurukuntî. Tamî'nawîrî patakon kaisarî to' wîtîto'pe upemonkono pe umo'ka'san era'mai sîrîrî non po —ta'pî Jesusya.

Arawen Ye' Yekare Pî' Esenupanto'
(Mc 13.28-31; Lc 21.29-33)

³² Moropai inî'rî ta'pî Jesusya: —Sîrîrî figo ye' yekare pî' esenu-patî. E'mai' pe aarenta. Moropai eepantakasa' ya, aareta. Mîrîrî pî' taaya'nîkon aminke pra kono'pî'tî wanî sîrîrî taawonan amîrî'nîkon.

³³ Mîrîrî warantî nîrî ekaremekîuya manni' e'kupî era'maya'nîkon yai, Cristo enna'po kupî sîrîrî ka' poi, taaya'nîkon. Mîrîrî warantî aminke pra uui'to' wanî epu'tîya'nîkon. ³⁴ Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Sîrîrî ye'ka e'kupî kupî sîrîrî seru'ye' pe pra. Tamî'nawîronkon sîrîrî pankon enenankon sa'manta pepîn sîrîrî e'kupî rawîrî. ³⁵ Tauya sîrîrî, tamî'nawîron ataretî'ka kupî sîrîrî ka' moropai non, pata, tîise umaimu ataretî'ka pepîn tiwin kin, ipatîkarî aako'mamî —ta'pî Jesusya.

Anî'ya Iweiyu Epu'tî Pepîn
(Mc 13.32-37; Lc 17.26-30,34-36)

³⁶ Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî. Ta'pîiya: —Î' pensa moropai î' weiyu yai uuiپی inî'rî sîrîrî non pona epu'tîya'nîkon eserîke pra naatî. Moropai inserîyamî' ka' ponkonya nîrî epu'tî pra man. Moropai uurî, Paapa munmuya epu'tî pepîn. Tîise uyunya neken iweiyu epu'tî. ³⁷ A'kî,

pena Noé nurî'tî wanî yai, awe'kupî'pî warantî, uurî ka' poi iipi'pî sîrîrî non pona enna'poto' wanî pe man. ³⁸ Maasa pra mîrîrî e'kupî rawîrî pemonkonyamî' wanî'pî tesorukon yawîrî. To' entamo'ka'pî mararî pra moropai tîwukukon enîrî'pî to'ya. Moropai mîrîrî yai warayo'kon no'pîtapî'tî'pî, moropai wîri'sanyamî' etiyomapî'tî'pî tesorukon yawîrî.

Mîrîrî kupî'pî to'ya tîkanau ya' Noé nurî'tî asara'tî pikîrî, ikupî'pî to'ya. ³⁹ Mîrîrî kupî pî' to' ko'manpî'tî'pî maasa pra i' e'kupî epu'tî tîuya'nîkon pra tîwanîkon ye'nen. Mîrîrî kupî pî' to' ko'mamî tanne, Paapaya pata ma'tînîpî'pî tuna ke. Moropai tamî'nawîrî inkamoro tî'ka'pîiya. Mîrîrî warantî nîrî uurî ka' poinon ii'to' weiyu wanî pe man. Inîmîkî to'ya pra tîise uuiپی. ⁴⁰ Mîrîrî yai asakî'nankon warayo'kon wanî teesenyaka'makon

pî' tînmîri ya'. Tîise iwanîyakon yariûya tiwin moropai tiaron e'nîmî.
⁴¹ Moropai asakî'ne wîri'sanyamî' wanî teesenyaka'makon pî'. To' esenyaka'ma a'nai ye'pa pî' a' yai. Mîikîri waniyakon yariûya tiwin moropai tiaron e'nîmî. Mîrîri warantî awe'kupî pe man. ⁴² Mîrîri namai tiwarî panpî' ako'mantî maasa pra î' pensa uurî ayepotorîkon erepanto' weiyu sîrîri non pona, epu'tîya'nîkon pra naatîi. ⁴³ Maasa esenumenkati sîrîri pî': A'kî, manni' wîttî esa'ya sîrîripe ama'ye' erepamî epu'tî ya tewî' yama'runpai, mîikîriya eerepamî nîmîkî e'painon, tewî' yama'runpaiya namai, innape nai? ⁴⁴ Mîrîri warantî nîri amîri'nîkon ko'mamî e'pai awanî tiwarî. Maasa pra uurî ka' poinon enna'poto' weiyu sîrîri non pona epu'tîya'nîkon pra naatîi. Enpen e'tî unîmikîya'nîkon pra awanîkon tanne, ayeporiûya'nîkon namai —ta'pî Jesusya.

*Ipoitîri Yairon Moropai Yairon Pepîn
 (Lc 12.41-48)*

⁴⁵ Inî'ri Jesus eseurîma'pî. Ta'pîiya: —O'non ye'ka mîikîri tikaraiwarî maimu yawîri tîwe'sen yairon moropai epu'nen? Manni' mîikîri ikaraiwarîya tewî' ko'mannî'nen pe itîri'pî. Moropai tiaronkon teesenyaka'masanon esa' pe itîri'pî. Moropai to' ya're' ton tînen pe itîri'pîiya. Moropai tamî'nawîri ta'pî tikaraiwarîya yawîri iku'nen pe awanî'pî —ta'pîiya. ⁴⁶ —Taatausinpai pu'kuru mîikîri ipoitîri wanî î' pensa tikaraiwarî erepanto' weiyu yai, maasa pra î' ta'pî tikaraiwarîya yawîri iku'sa' tîuya ye'nen. ⁴⁷ Yairî tauya sîrîri apî'nîkon. Mîrîri warantî tikaraiwarî nîttîri'pî ko'mannî'sai'ya ye'nen. Ikaraiwarîya mîikîri tîpoitîri pia inî' panpî' tamî'nawîron temanne tîri iipia iko'mannî'to'peiya. ⁴⁸ Tîise mîrîri warantî pra ipoitîri wanî ya imakui'pî pe. Maasa pra taiya: “Ka'ne' pe ukaraiwarî iipî pe pra man”, taiya. Tîiwarîri si'ma eeseurîma. ⁴⁹ Mîrîri ye'nen tiaronkon tikaraiwarî poitîritonon tonpayamî' taruma'tî pia'tîiya. To' po'pîttîiya to' ya're' ton tîriiya pepîn. Moropai mîikîriya ta're' yonpa mararî pra, moropai eetîmî mai' enî'nenan pokonpe. Mîrîri kupîiya maasa pra tikaraiwarî iipî pra awanî ye'nen ka'ne' pe. ⁵⁰ Moropai mîrîri tîpo, tîiko'manse pu'kuru pra ikaraiwarî erepamî. Mararî enpen pra tîise tîpoitîri eporîiya. ⁵¹ Mîrîri yai inkupî'pî era'ma tîuya pe, ikaraiwarîya itaruma'tî mararî pra. I'po'pîttîiya, moropai yenumîiya tîmaimu yawîronkon pepîn, seru'ye'kon pata'se' ya', tîmoron epu'to'peiya. Inkamoro seru'ye'kon pokonpe mîikîri karau pe man, mararî pra tee tîpa'tîi, ne'ne' pe tîwanî ye'nen —ta'pî Jesusya.

25

Mia' Tamî'nawîronkon Wîri'sanyamî' Yekare

¹ Inî'ri Jesusya panton ekaremekî'pî: —Î' kai'ma tamî'nawîronkon esa' pe Paapa ii'to' wanî pe man, sîrîri e'marimato' warantî —ta'pîiya. —Mia' tamî'nawîronkon wîri'sanyamî' maasaronkon wanî'pî. Inkamoroya tî'kuma'tukon ton lamparinha yapisî'pî moropai to' wîttî'pî tîwe'marimasen ponaya. ² Tîise to' yonpayamî' wanî'pî mia'taikin kaisarî tîwe'ne'nokon. Moropai mia'taikin to' wanî'pî tîwe'ne' pra, epu'nenan pe to' wanî'pî. ³ Mîrîri ye'nen inkamoro wîri'sanyamî' tîwe'ne'nokonya tî'kuma'tukon paru ton yarî to'ya pra to' wanî'pî itense' ya', maasaron ton. ⁴ Tîise tiaronkon epu'nenan wîri'sanyamî'ya tî'kuma'tukon lamparinha paru ton yarî'pî itense' ya' maasaron ton. Inkamoroya tîwe'marimasen iipî nîmîkî'pî.

⁵ Tiiŕse tiiwe' marimasen erepami' pra aako' mamî' pî. Moropai iwe' nunpai to' ena' pî. Moropai inkamoro we' na' pî ka' ne' pe.

⁶ To' we' nasa' tanne, anoinna tiiwe' marimasen erepami' pî. Mîikîrî erepami' ye' nen, to' entaime eta' pî wîri' sanyami' ya. Ta' pî to' ya: "Tiiwe' marimasen erepannî pî' man! Asi' ti iipia ka' ne' pe erepanti'", ta' pî to' ya.

⁷ Mîrîrî taa to' ya pe, inkamoro mia' tamî' nawîronkon maasaronkon wîri' sanyami' paka' pî. Moropai inkamoroya tî' kuma' tukon lamparinha yawittanî pî' pî. ⁸ Tiiŕse inkamoro mia' taikinankon tiiwe' ne' nokonya ta' pî tiaronkon epu' nenan pî': "Anna kuma' tu paru ton ke anna repati' maasa pra anna kuma' tu esi' nî' nî pî' man", ta' pî to' ya.

⁹ Tiiŕse inkamoroya yuuku' pî: "Kaane, anna kuma' tu paru man anna pe neken". Tiiŕse ta' pî to' ya to' pî': "Akuma' tukon paru ton yu' se awanîkon ya, tiiwe' repasanon pia anennatanti'", ta' pî to' ya.

¹⁰ Mîrîrî ye' nen inkamoro epu' nenan pepîn tiiwe' ne' nokon wîri' sanyami' wîti' pî tî' kuma' tukon paru ton yennai. Maasa inkamoro tiiŕse poro po tiiwe' marimasen erepami' pî. Mîrîrî ye' nen mia' taikinankon epu' nenan wîri' sanyami' ewomi' pî yarakkîrî tiiwe' marimasen festari' pî'. Moropai mîrîrî tîpo mana' ta yarakkamo' pî to' ya.

¹¹ Tîko' man pe pu' kuru pra, inkamoro wîri' sanyami' erepami' pî. Moropai inkamoro entaimepîti' pia' tî' pî. Ta' pî to' ya: "Anna yepotorî, anna ewonto' pe mana' ta yarakkanmokakî", ta' pî to' ya.

¹² Tiiŕse tiiwe' marimasenya yuuku' pî. Ta' pîiya: "Anî' kan amîrî' nîkon? Ayepu' tiiya' nîkon pra wai", ta' pîiya to' pî'.

¹³ Moropai Jesusya teeseurîmanto' yaretî' ka' pî see warantî:

—Mîrîrî ye' nen tiiwarî panpî' ako' mantî. Maasa pra î' pensa, î' weiyu yai, erepami' weiyu epu' tiiya' nîkon pra naatî —ta' pî Jesusya.

Eseurîwî' nankon Ipoitîrîtonon

(Lc 19.11-27)

¹⁴ Inî' rî tiaron panton ekaremekî' pî Jesusya: —Tamî' nawîronkon esa' pe Paapa ii' to' wanî pe man see warantî. Warayo' tiaron pata pona tuutîsen wanî' pî. Tuutî rawîrî tîpoitîrîtonon yanno' pîiya moropai tîpata rumaka' pîiya iko' manni' to' pe to' ya. ¹⁵ Moropai mîikîrîya tiwin pî' to' tiiŕse to' yenyaka' ma ton tîniru tîrî' pî yenyaka' ma to' ya eserîke era' ma tiiya ye' nen. E' mai' non warayo' pia itîrî' pîiya 5.000 pîrata ena' pî kaisari'. Moropai tiaron pia itîrî' pîiya 2.000 kaisari', pîrata ena' pî. Moropai tiaron pia itîrî' pîiya 1.000 kaisari', pîrata ena' pî. Mîrîrî tîpo mîikîrî wîti' pî. ¹⁶ Mîikîrî e' mai' non warayo' 5.000 kaisari' pîrata ena' pî yapisitîpon epa' ka' pî yenyaka' mai moropai mîikîrîya mîrîrî ke tiaron 5.000 kaisari' eporî' pî. ¹⁷ Mîrîrî warantî nîrî mîikîrî 2.000 kaisari' yapisitîponya yenyaka' ma' pî. Moropai tiaron eporî' pîiya mîrîrî ke 2.000 kaisari'. ¹⁸ Tiiŕse tiaron warayo' 1.000 kaisari' pîrata ena' pî yapisitîpon epa' ka' pî. Moropai a' ta yaka' pîiya non yai. Moropai mîrîrî tîkaraiwarî tîniru yu' na' tî' pîiya non ya'.

¹⁹ Moropai kure' ne tii' ko' mamî tîpo, to' karaiwarî enna' po' pî. Moropai to' nîkupî' pî anepu' pai awanî' pî, to' eesenyaka' ma' pî konekapa kai' ma to' yarakkîrî. ²⁰ Mîrîrî ye' nen mîikîrî e' mai' non 5.000 kaisari' pîrata ena' pî yapisitîpon erepami' pî iipia, moropai 10.000 kaisari' tînirurî' pî rumaka' pîiya. Ta' pîiya: "Seenî' manni' uupia itîrîya ne' tîkini, 5.000 pîrata ena' pî ke tiaron eporî' pîiya 5.000 kaisari'", ta' pîiya tîkaraiwarî pî'. ²¹ Mîikîrî pî' ta' pî ikaraiwarîya: "Morî pe pu' kuru pra, innape yairî pu' kuru

ikonekasa'ya nai", ta'pîiya. "Mîrîrî ye'nen aapia tu'kan anko'mannîpî ton tîrîuya, morî pe eesenyaka'masa' ye'nen. Mararon tîrî'pîuya aapia, tîise morî pe yenyaka'masa'ya nai. Mîrîrî ye'nen asi'kî uyarakkîrî aatausin-papa".²² Moropai tiaron ipoitîrî 2.000 kaisari pîrata ena'pî yapisitîpon erepamî'pî iipia. Moropai ta'pîiya tikaraiwarî pî': "Uupia 2.000 pîrata ena'pî tîrî'pîiya. Mîrîrî ke seeni' eposau'ya sîrîrî inî' panpî' 2.000 kaisari", ta'pîiya.

²³ Mîikîrî pî' ikaraiwariya ta'pî: "Morî pe pu'kuru man, upoitîrî", ta'pîiya. "Morî pe mararî untîrî'pî yenyaka'masa'ya nai. Mîrîrî ye'nen inî' panpî' aapia tu'kan tîrîuya, anko'mannîpî ton. Mîrîrî ye'nen asi'kî uyarakkîrî aatausin-papa", ta'pîiya.

²⁴ Mîrîrî tîpo tiaron ipoitîrî 1.000 kaisari pîrata ena'pî yapisitîpon erepamî'pî iipia moropai ta'pîiya: "Ukaraiwarî, ayaseru epu'tî pî' wai, ari'ke' pe awanî. Mararî eesenyaka'ma tanne tu'ke'î eponen pe. Moropai o'non pata î' tîpînse pra miarî imo'kanen amîrî mararî pra. ²⁵ Mîrîrî ye'nen uurî wanî'pî eranne' pe amîrî pî'. Sa'man amîrî. Mîrîrî ye'nen seeni' pîrata ayemanne yu'na'tî'pîuya itî'kauya namai. Mîrîrî mana'pouya sîrîrî aapia yapisî'pîuya warantîrî", ta'pîiya.

²⁶ Mîikîrî pî' ta'pî ikaraiwariya: "Amîrî wanî mîrîrî imakui'pî pe, moropai enya'ne pe awanî mîrîrî. Anenyaka'ma pe itîisa' yenyaka'masa'ya pra awanî. Epu'nen amîrî ayaseru, mararî esenyaka'ma tanne, tu'ke î' eponen pe uurî wanî. Moropai î' tîpînse pra î' mo'kanen pe uurî wanî mararî pra", ta'pîiya. ²⁷ "Tîise î' wani' awanî ye'nen mîrîrî utînirurî pîrata ena'pî tîrîya pra awanî'pî itewî' ta itaponse' pona? Sîrîrî itîisa'ya ya enna'posa' yai, inî' panpî' eepansa' tanne eporîuya e'painon" ta'pî ikaraiwariya.

Mîrîrî taa tîpo tiaronkon tîpoitîrîtonon winîkîi eera'tî'pî moropai ta'pîiya: ²⁸ "Mîikîrî pia manni' pîrata ena'pî mo'katî. Mîrîrî tîitî manni' mia' tamî'nawîron pîrata ena'pî yarakkîron pia", ta'pîiya. ²⁹ Tîise ta'pî to'ya: "Î' ton pe see mîikîrî mia' tamî'nawîronya inî' panpî' yapisî?" ta'pî to'ya. Moropai to' maimu yuuku'pîiya: "Inna, tauya sîrîrî apî'nîkon. Manni' tu'ke panpî' yapisitîponya yapisî e'pai awanî sîrîrî tu'ke panpî'. Tîise anî' wanî ya mararon yarakkîrî, mîrîrî konekasai'ya pra awanî ye'nen iipiapai imo'ka e'pai awanî, î' ton pra awe'to'pe", ta'pîiya. ³⁰ Moropai ta'pîiya: "Tarîpai mîikîrî enya'ne imakui'pî pe tîwe'sen yenumî e'pai awanî ewaron ta awe'taruma'tîto'pe. Mîikîrî karau mararî pra miarî teekon tîpa'tî", ta'pîiya to' pî' —ta'pî Jesusya.

Tiwinano'pî Wei Yainon

³¹ Jesusya teeseurîmato' yaretî'ka'pî see warantî: —Î' pensa uurî ka' poinon iipî'pî erepamî ya inî'rî, ipîkku pe, rei pe, tamî'nawîronkon upoitîrîtonon inseriyamî' pokonpe uui'pî. Uyaponse' pona teereutai uui'pî pe man pemonkonyamî' esa' pe. ³² Mîrîrî yai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' pata ponkon emurukuntî kupî sîrîrî urawîrî. Uurîya pemonkonyamî' menka pe man, manni' carneiroyamî' era'maninya bodeyamî' menka carneiroyamî' kore'tapai teken to' e'to'pe warantî. ³³ To' menkauya yai carneiroyamî' tîrîuya umeruntîri winî. Moropai bodeyamî' tîrîuya kamai' winî to' e'to'pe. ³⁴ Tarîpai mîrîrî yai, uurî, ipîkku ayepurukonya taa kupî sîrîrî inkamoro meruntî winonkon pî': "Asi'tî uupia amîrî'nîkon Paapa nîpîika'tî'san asi'tî. Aapia'nîkon tîntîrî pe

Paapa nîkoneka'pî yapi'tane'tî. Pena sîrîrî koneka'pî Paapaya maasa pata koneka tûya rawîrî, apata'se'kon ton koneka'pîiya, aapia'nîkon itîrîpa kai'ma. ³⁵Maasa pra emi'ne wanî tanne uya're' ton tîrî'pîya'nîkon. Moropai tuna aninnîpai wanî tanne uwo'pa'pîya'nîkon. Moropai ayewî'kon ta erepamî'pî, anepu'tikon pe pra si'ma tîise uyapisi'pîya'nîkon ayewî'kon ta. ³⁶Moropai ipon pra uurî wanî'pî tîise upon ton tîrî'pîya'nîkon. Moropai pri'ya pra wanî tanne upi' eesenyaka'ma'pîkon. Moropai ama'ye'kon atarakkanto' ta wanî tanne, uyera'mapî'se attî'pîkon”.

³⁷Mîrîrî taiya manni' ekaranmapo inkamoro morîkonya. Taa to'ya: “Anna yepotorî, î' pensa see emi'ne awanî tanne, aya're' ton tîrî'pî annaya? Moropai tuna aninnîpai awanî tanne awo'pa'pî annaya? ³⁸Anna yepotorî, î' pensa see ka'ran pe awanî tanne, anna nepu'tî pe pra awanî tanne, ayapisi'pî annaya anna yewî' ta? Moropai î' pensa ipon pra awanî era'ma'pî annaya apon ton tîrî'pî annaya?” taa to'ya. ³⁹“Moropai î' pensa see amîrî era'ma'pî annaya pri'ya pra apî' anna esenyaka'mato'pe? Moropai î' pensa ama'ye'kon atarakkanto' yewî' ta awanî tanne aya-era'mapî'se anna wîti'pî?” ⁴⁰Mîrîrî yai ayepurukonya yuuku: “Tauya sîrîrî apî'nîkon, mîrîrî kupî'pîya'nîkon manni'kan uya'mi'san pî' moropai uyonpayamî' pî'. Tîise inkamoro pî' pra ikupî'pîya'nîkon tîise upi'” taiya.

⁴¹Mîrîrî yai taa ayepurukonya kupî sîrîrî, manni'kan kamai' winonkon pî': “Uupiapai atarimatî amîrî'nîkon Paapa nîtîrî anapi'pai'nîkon pepîn, atîtî itu'se awanî'pîkon apo' ya'. Mîrîrî apo' Paapa nîkupî'pî makui moropai ipemonkonoyamî' itansuriyamî' pata'se' pe. Mîrîrî ya' atîtî”, tauya. ⁴²“Maasa pra emi'ne wanî tanne, uya're' ton tîisa'ya'nîkon pra naatî. Moropai tuna aninnîpai wanî tanne uwo'pasa'ya'nîkon pra naatî. ⁴³Moropai uyapi'sa'ya'nîkon pra naatî ayewî'kon ta ka'ran pe wanî ye'nen. Moropai ipon pra e'taruma'tî tanne, upon ton tîisa'ya'nîkon pra naatî. Moropai pri'ya pra wanî tanne, moropai ama'ye'kon atarakkanto' ta wanî tanne, uyera'mapî'se attîsa'kon pra naatî”.

⁴⁴Mîrîrî pî' ekaranmapo to'ya kupî sîrîrî: “Anna Yepotorî, î' pensa see emi'ne awanî era'ma'pî annaya? Moropai tuna aninnîpai awanî era'ma'pî annaya? Moropai î' pensa anna yewî' ta eerepamî'pî anna nepu'tî pe pra si'ma? Moropai î' pensa ipon pra awanî era'ma'pî annaya? Moropai î' pensa pri'ya pra awanî'pî, î' pensa ama'ye'kon atarakkanto' ta awanî tanne, aya'era'mapî'tî annaya pra awanî'pî?” taa to'ya.

⁴⁵Ayepurukonya yuuku pe man: “Yairî tauya sîrîrî amîrî'nîkon pî'. Tu'ke ite'ka insanan pemonkonyamî' ipîika'tîpainokon pîika'tîsa'ya'nîkon pra naatî, nem tiwinan ipîku pepîn pîika'tîsa'ya'nîkon pra naatî. Inkamoro pepîn neken tîise uurî pîika'tîsa'ya'nîkon pepîn mîrîrî”.

⁴⁶Sîrîrî warantî Jesusya teeseurîmato' yaretî'ka'pî. —Mîrîrî ye'nen insamoro wîti' pe man uupiapai, ipatîkarî to' e'taruma'tîto'pe. Tîise morîkon wîti' pe man uupia ipatîkarî enen to' ko'mannîto'pe —ta'pî Jesusya.

26

Teserukon Koneka To'ya Jesus Winîkî
(Mc 14.1-2; Lc 22.1,2; Jo 11.45-53)

¹Sîrîrî warantî pemonkonyamî' yenupa tîpo, Jesusya ta'pî tînenupa'san pî': ²—Epu'tî pî' naatî tarîpai asakî'ne wei tîpo entamo'kanto' weiyu wanî, itese' páscoa —ta'pîiya. —Mîrîrî yai uurî, ka' poi iipî'pî rumaka to'ya uyeyatonon pia, pakî'nan pona ipokapî'to'pe to'ya.

³ Mîrîrî tanne teepîremasanon esanon moropai Judeuyamî' ye'mai'norî'san eperepî'pî tepotorîkon Caifás yewî' ta. ⁴ Inkamoroya ta'pî: —Ama' pe Jesus yapi'pai awanî sîrîrî iwîto'pe, era'ma arinîkonya pra tîise —ta'pî to'ya.

⁵ —Tîise festa weiyu yai, sîrîrî ku'pai pra awanî sîrîrî. Maasa pra mîrîrî yai ikupî'nîkon ya, pemonkonyamî' ekore'ma eserîke man uwinîkî'nîkon —ta'pî to'ya.

Jesus Karapaima Wîri'ya A'pusin Ke

(Mc 14.3-9; Jo 12.1-8)

⁶ Jesus wanî'pî pemonkonyamî' ko'manto' pata Betânia po leproso itese' paran pî' si'pî Simão yewî' ta. ⁷ Miarî wîri' erepamî'pî Jesus pia. Mîikîrî e'rennuku'pî aminke pra iipia. Mîikîrîya kara' a'pusin yense' ene'sa' wanî'pî tenya', non ka'sa' itese' alabastro. Mîrîrî ya' a'pusin wanî'pî intapîkîrî. Mîrîrî wanî'pî epe'ke pe pu'kuru moropai Jesus entamo'ka tanne, wîri'ya i'kanpîti'pî ipu'pai pona.

⁸ Mîrîrî kupî wîri'ya era'ma tîuya'nîkon pe, Jesus nenupa'san ekore'ma'pî ipî'. Moropai mîikîrî ekaranmapo'pî to'ya: —Î' ton pe see mîrîrî a'pusin kanpîtiya mîrîrî, î' pe pra rî? ⁹ Mîikîrî wîri' pî' ta'pî to'ya: —Mîrîrî i'kanpîtiya manni' a'pusin, mîrîrî ke awe'repa e'painon se' tapairî tîma'tîni'se pra. Tîniru yapisiya e'painon mararî pra, moropai mîrîrî ke tîwe'taruma'tisanon pîika'tî e'painon —ta'pî to'ya.

¹⁰ Tîise mîrîrî taa to'ya epu'tî'pî Jesusya. Moropai ta'pîiya to' pî': —Î' wanî' wanî ye'nen yairî ma're wîri' kupî yu'se awanîkon mîrîrî? Mîrîrî ikupîiya manni' wanî mîrîrî morî pe pu'kuru uurî ton pe —ta'pîiya.

¹¹ —Î' ton pînon sa'ne wanî mîrîrî wei kaisarî aapia'nîkon. Inkamoro anpîika'tîpai awanîkon ya, morî tîriya'nîkon e'painon. Tîise uurî kaane, aapia'nîkon uuko'mamî pepîn. ¹² Mîrîrî iku'sai'ya manni' wanî mîrîrî Judeuyamî'ya isa'manta'pî karapaima manni' warantî. Mîrîrî epu'tî pî' naatîi. Ukarapaimasai'ya mîrîrî uusa'mantasa' yu'na'tî to'ya rawîrî. ¹³ Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. O'non pata Paapa maimu ekaremekî to'ya eseta ya mîserî wîri' nîkupî'pî nîrî yekare eseta. Moropai mîikîrî pî' to' enpenata —ta'pî Jesusya.

Judasya Jesus Ekaremekî Iteyatonon Pî'

(Mc 14.10-11; Lc 22.3-6)

¹⁴ Mîrîrî tîpo asakî'ne pu' pona tîimo'tai'nîkon Jesus nenupa'san yonpa wîti'pî itese' Judas Iscariotes eseurîmai teepîremasanon esanon yarakkîrî.

¹⁵ Moropai mîikîrîya ta'pî to' pî': —Î' warapo kaisarî uye'maya e'painon aapia'nîkon Jesus rumakauya ya? —ta'pîiya. Teepîremasanon esananya ta'pî: —30 prata ena'pî kaisarî aye'ma annaya —ta'pî to'ya. Moropai mîrîrî tîri'pî to'ya iipia. ¹⁶ Mîrîrî patapai î' kai'ma Jesus yapisi tîuya ama' pe yuwa'pî Judasya inkamoro pia irumakapa.

Jesus Entamo'ka Entamo'kanto' Itese' Páscoa Pî'

(Mc 14.12-21; Lc 22.7-14,21-23; Jo 13.21-30)

¹⁷ E'mai'non wei yai, isa'moto' ton pîn trigo puusa' yaku tîuya'nîkon rawîrî, Jesus nenupa'san erepamî'pî iipia ekaranmapoi. —O'non pata see entamo'kanto' páscoa koneka annaya e'painon? —ta'pî to'ya.

¹⁸ Jesusya inkamoro maimu yuuku'pî moropai ta'pîiya: —Atîti cidade pona. Miarî eerepansa'kon pe, warayo' wîttî esa' mîwatîi. Moropai

makatîi ipî': "Uyenupanenkonya anna yarimasa' sîrîrî upata'se' ton yu'se wai ayewî' ta, moro unenupa'san yarakkîrî entamo'kato'pe páscoa pî', maasa pra uweiyu eseposa' man, taa pî' uyenupanenkon man", makatîi —ta'pîiya.

¹⁹ Moropai inenupa'sanya tîwentamo'kato'kon ton koneka'pî miarî ta'pî Jesusya yawîrî. Páscoa koneka'pî to'ya.

²⁰ Moropai pata ewaronpamî pe, Jesus moropai inenupa'san ereuta'pî mesa pona tîwentamo'kakonpa kai'ma.

²¹ Mîrîrî pe rî tîwentamo'kakon ye'ka pe, Jesusya ta'pî tînenupa'san pî': —Yairî tauya sîrîrî apî'nîkon. Amîrî'nîkon kore'tawonya uyekaremekî pe man uyeyatonon pî'.

²² Mîrîrî taa Jesusya ye'nen, inenupa'san ena'pî yairî ma're mararî pra. Mîrîrî ye'nen tîwarîrî'nîkon to' esekaranmapopîtî'pî tiwin pî'. Moropai ta'pî to'ya Jesus pî': —Uurîya mîrîrî kupî pepîn e'painon? Innape nai? —ta'pî to'ya.

²³ Tîise Jesusya yuuku'pî. Ta'pîiya: —Tiwinan ayonpakon uyarakkîrî tiwinan pratopon yanîiya, manni'ya uyekaremekî kupî sîrîrî uyeyatonon pî', mîikîrî uyarakkîrî tekkari yonpaiya manni'ya. ²⁴ Mîrîrî warantî uurî, ka' poi iipî'pî sa'manta e'pai awanî sîrîrî. Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' yawîrî. Tîise aka mîikîrî uurî ka' poi iipî'pî rumakatîpon uyeyatonon yenya'. Mîikîrî sa'ne yenposa' isanya pra awanî ya, morî pe panpî' awanî e'painon. Maasa pra awe'taruma'tî pepîn e'painon. ²⁵ Mîrîrî taiya ye'nen mîikîrî Judasya Jesus ekaranmapo'pî: —Yai pra uurî pî' taaya, uyenupanen, innape nai? —Amîrî pe awanî ye'nen taaya mîrîrî —ta'pî Jesusya Judas pî'.

Jesus Eseurîma Tîmînî Pî'

(Mc 14.22-26; Lc 22.15-20; 1Co 11.23-25)

²⁶ Tîwentamo'kakon ye'ka pe, Jesusya trigo puusa' yapisi'pî tenya' moropai eepîrema'pî. Ta'pîiya: —Morî pu'kuru amîrî, uyun. Anna yuu ton tîrî pî' nai —ta'pîiya Paapa pî'. Mîrîrî tîpo ipîrîkkapîtî'pîiya. Moropai itîrî'pîiya to' kaisarî. Itîrî tîuya pe ta'pîiya: —Maa, sîrîrî yapî'tî. Moropai ya'tî, maasa pra sîrîrî wanî upun pe.

²⁷ Moropai mîrîrî tîpo uva yekku yense' pisa yapisi'pîiya. Moropai eepîrema'pî. —Morî pu'kuru amîrî, uyun. Anna wuku ton tîrî pî' nai —ta'pîiya Paapa pî'. Mîrîrî tîpo itîrî'pîiya to' kaisarî. Ta'pîiya to' pî': —Sîrîrî enî'tî tamî'nawîrî si'ma. Moropai tamî'nawîronkonya enîrî'pî. ²⁸ Jesusya ta'pî: —Sîrîrî wanî sîrîrî umînî. Tu'kankon nîkupî'pî imakui'pî yepe' pe i'kamouya kupî sîrîrî. Mîrîrî wenai Paapaya tu'kankon nîkupî'pî kupî e'painon tîwanmîra, ekaremekî'pî tîuya yawîrî —ta'pîiya. ²⁹ —Tauya sîrîrî apî'nîkon. Inîrî uva yekku enîrîuya pepîn kupî sîrîrî apokonpe'nîkon tamî'nawîron esa' pe tîwanî Paapaya yenpo pîkîrî. Mîrîrî yai amenan uva yekku enîrîuya apokonpe'nîkon inî'rî —ta'pîiya.

³⁰ Mîrîrî tîpo to' eserenka'pî Paapa yapurî pe. Moropai to' wîtî'pî Oliveira ye'ka kîrî pona.

Jesusya Pedro Panama

(Mc 14.27-31; Lc 22.31-34; Jo 13.36-38)

³¹ Moropai Jesusya ta'pî to' pî': —Sîrîrîpe ewaron ya, eranne' pe awanîkon wenai, tamî'nawîrî eepekon pe naatîi. Moropai uru-makaya'nîkon pe naatîi, Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' yawîrî. Pena Paapaya ta'pî:

“Carneiroyamî' era'manen wîuya yai,
inera'makon carneiroyamî' e'paraipîka kupî sîrîrî,” Zc 13.7
ta'pî Paapaya pena. Tîpî' Jesus eseurîma'pî. ³² —Tîise uusa'manta tîpo, Paapaya u'mî'sa'kasa' yai, arawîrî'nîkon uutî Galiléia pona —ta'pî Jesusya to' pî'.

³³ Mîrîrî taa Jesusya yuuku'pî Pedroya: —Tamî'nawîronkonya arumaka e'painon eranne' pe tiwanîkon wenai, tîise uurîya arumaka pepîn, Uyepo-torî. Tîise tiaronkonya neken ikupî.

³⁴ Tîise Jesusya ta'pî ipî': —Kaane Pedro, ayenku'tiuya pepîn. Sîrîrîpe ewaron ya, maasa e'mai' pe kariwana yunkon etun rawîrî taaya pe nai. Ayekaranmapo to'ya ya, seurîwî'ne ite'ka “unepu'tî pepîn”, taaya pe nai —ta'pî Jesusya.

³⁵ Tîise Pedroya yuuku'pî: —Unepu'tî pepîn mîikîrî Jesus tauya pepîn. Awî to'ya ya, uurî nîrî tîwî uwî to'ya —ta'pîiya.

Moropai tamî'nawîronkonya nîrî mîrîrî warantî ta'pî Jesus pî'.

Jesus Epîrema Tîpemonkonoyamî' Wetun Tanne
(Mc 14.32-42; Lc 22.39-46)

³⁶ Moropai Jesus wîti'pî inenupa'san pokonpe. Eewomî'pî jardim itese' Getsêmani ya' moropai ta'pîiya: —Maasa tarî e'tî, epîremai uutî tanne sinpata —ta'pîiya tînenupa'san pî'.

³⁷ Mîikîrîya Pedro yari'pî moropai Zebedeu munkîyamî' yari'pî takon yarakkîrî. Mîrîrî yai Jesus esewankono'ma'pî mararî pra. Ipîra yairî ma're awanî'pî. ³⁸ Moropai ta'pîiya: —Esewankono'mato'ya uyewan yannî'sa' man. Mîrîrîya uwî pe man —ta'pîiya. —Maasa tarî e'tî tiwarî panpî' e'tî unîmîki pî' ako'mantî.

³⁹ Inkamoro piapai mîikîrî atarima'pî mararî. Moropai non ekaya tenpata enu'tî'pîiya, eepîrema'pî. Ta'pîiya: —Uyun, tamî'nawîron kupîya e'painon. Upîika'tîki e'taruma'tî namai. Tîise itu'se wani yawîrî kî'kupîi. Itu'se awanî yawîrî neken iku'kî —ta'pîiya Paapa pî'.

⁴⁰ Moropai awenna'po'pî inkamoro eseurîwî'nankon pia. Inkamoro tînenupa'san wetun tanne, to' eporî'pîiya. Moropai ta'pîiya Pedro pî': —Awetunkon mîrîrî tiwarî aako'mamîkon eserîke pra naatî? Mararî rî tiwin hora kaisarî aako'mamîkon eserîke pra naatî? —ta'pîiya. ⁴¹ —Tiwarî ako'mantî moropai epîrematî. Paapa yarakkîrî eseurîmatî, makuiya imakui'pî kupîya'nîkon emapu'tî namai. Ayewankon ya' Paapa maimu yawîrî iko'manpai awanîkon. Tîise ikupîya'nîkon eserîke pra awanîkon a'tu'mîra awanîkon ye'nen.

⁴² Moropai inî'rî itakon ite'ka pe, attî'pî epîremai, Paapa yarakkîrî eseurîmai. Ta'pîiya: —Paapa, e'taruma'tî namai upîika'tîki. Tîise mîrîrî yu'se pra awanî ya, î' itu'se awanî manni' yawîrî iku'kî —ta'pîiya.

⁴³ Mîikîrîya tiwenna'posa' pe, inî'rî to' wetun tanne to' eporî'pî. Maasa pra mararî pra iwe'nunpai to' wani'pî mûito'pe. Mararî ipokonpe to' wani eserîke pra. ⁴⁴ Iteseurîno ite'ka pe, Jesus wîti'pî to' piapai epîremai. Moropai e'mai' pe teepîrema'pî warantî ta'pîiya.

⁴⁵ Moropai awenna'po'pî inî'rî to' pia. Inkamoro ekaranmapo'pîiya: —Sîrîrî tîpose awetunkon ko'mannîpî mîrîrî? Aasîrî man, aase'nîkon,

wítí'níkon. Sírírí pu'kuru uurí, ka' poi iipí'pí rumakato' to'ya weiyu eseponí pí' man imakui'san yenya'. ⁴⁶ E'mí'sa'katí aase'níkon wítín. Akí, mîkírí warayo' iipí era'matí uyeyatonon pia utírí ton —ta'pí Jesusya.

Jesus Yapisí To'ya

(Mc 14.43-50; Lc 22.47-53; Jo 18.3-12)

⁴⁷ Jesus eseuríma tanne, tiwinan inenupa'san yonpa, Judas, erepamí'pí. Teepíremasanon esanonkon moropai Judeuyamí' panamanenan naríma'san erepamí'pí ipokonpe. Arínike pemonkonyamí' erepamí'pí tetawaraikon, moropai útáikapukon yarakkírí. ⁴⁸ Mîkírí Judasya taasa' waní'pí inkamoro Jesus yeyatonon pí'. Manni' warayo' yu'nauya era'maya'níkon ya, mîkírí anapisíkon ton. Mapi'tíi taasai'ya waní'pí. ⁴⁹ Moropai teerepamí pe, Judas wítí'pí Jesus pia. Moropai ta'píiya:

—Uyenupanen, tíwanmîn waní mûítí aapia —taa ye'ka pe, Jesus yu'na'píiya itenpata yai. ⁵⁰ Jesusya imaimu yuuku'pí. Ta'pí Jesusya: —Uyonpa, í' anku'pai awaní ya uyarakkírí iku'kí ka'ne' pe. Moropai Judas ponkon pe iipí'sanya Jesus yapísí'pí. ⁵¹ Mírírí kupí to'ya era'ma tíuya'níkon pe, Jesus nenupa'san yonpaya tetawarai mo'ka'pí. Moropai teepíremasanon esanon yepotorí poítírí pana ya'tí'píiya. ⁵² Tíise Jesusya ta'pí: —Kaane, mírírí warantí pra, ayetawarai yeka'makí iwon ya'. Maasa pra etawara ke epípainon waní ya, mîkírí sa'manta e'pai awaní etawara kamo pe —ta'pí Jesusya. ⁵³ —Uyun pí' upíika'tínenkon ton esatíuya ya, yarimaiya pra awaní kai'ma eesenumenkakon mírírí? To' esatíuya e'painon ipí'. Moropai ka'ne' pe aríníkon inseríyamí' yarima uyunya e'painon. ⁵⁴ Tíise esatíuya e'pai pra awaní. Maasa pra sírírí warantí awe'kupí pe man kai'ma, Paapa maimu e'menukasa' ye'nen. Mírírí e'kupí pe man taasai'ya yawírí.

⁵⁵ Moropai Jesusya ta'pí inkamoro pemonkonyamí' pí': —Uyapi'se aai'sa'kon sírírí akasuparaikon moropai akaitapukon yarakkírí, manni' pemonkon wítípon yapísí to'ya warantí. Teuren wei kaisarí akore'ta'níkon waní tanne, ayenupakon pí' epíremanto' yewí' ta, mírírí ku'sa'ya'níkon pra naatíi uyapisíkonpa. ⁵⁶ Tíise tamí'nawírí sírírí e'kupí sírírí maasa pra penaronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamí' nurí'sanya imenuka'pí yawírí.

Mírírí taa Jesusya pe, inenupa'sanya Jesus rumaka'pí moropai iipiapai to' wítí'pí. To' epe'pí.

Jesus Yarı Surarayamí'ya

Teepíremasanon Esanon Rawírí

(Mc 14.53-65; Lc 22.54-55,63-71; Jo 18.12-14,19-24)

⁵⁷ Inkamoro Jesus yapísítíponkonya yarı'pí teepíremasanon esanon yepotorí Caifás pia. Miarí to' eperesa' waní'pí. Moisés nurí'tí yenu-pato' pí' yenupatonkon moropai Judeuyamí' panamanenan inkamoro eperesa' waní'pí moro. ⁵⁸ Tíise Pedro wítí'pí aminke Jesus pí' to' ye'ma'pí pí'. Teepíremasanon esanon yepotorí yewí' eporí tíuya píkírí. Mîkírí e'nímí'pí poro po surarayamí' pokonpe miarí si'ma í' kupí to'ya era'mapa kai'ma. ⁵⁹ Imakui'pí pe Jesus winíkí teeseurímasen ton pemonkon yuwa'pí teepíremasanon esananya, moropai tamí'nawíronkon ipíkkukon Judeuyamí' yepotorítononya. Innape Jesus níkupí'pí ekaremekí to'ya ya, iwíkonpa kai'ma yuwa'pí to'ya. ⁶⁰ Tíise mírírí warantí to' eseuríma pra awaní'pí Jesus winíkí. Teuren aríníkon eseuríma'pí

seru' pe iwinîkîi. Tîise asakî'nankonya î' ta'pî Jesusya ekaremekî tu'ka'pî. ⁶¹ Moropai ta'pî to'ya: —See warantî ta'pîiya epîremanto' yewî' pî': “Seenî' epîremanto' yewî' koneka'pî pemonkonyamî'ya. Tîise yarankauya kupî sîrîrî. Moropai î'mî'sa'kauya inî'rî eseurîwî'ne wei tîpo”, ta'pîiya —ta'pî to'ya teepîremasanon esanon pî'.

⁶² Mîrîrî ya, Jesus eseurîmasa' eta tûya pe, teepîremasanon esanon yepotorî e'mî'sa'ka'pî. Moropai Jesus ekaranmapo'pîiya: —A'kî imakui'pî pe insanan warayo'kon eseurîman pî' man apî', î' kai'ma awanî pe nan? —ta'pîiya. ⁶³ Tîise Jesus wani'pî moo î' taiya pra. Inî'rî teepîremasanon esanon yepotorîya Jesus ekaranmapo'pî: —Inna, Paapa ka' pon ese' pî' taaya yu'se wani' sîrîrî. Amîrî Paapa nîmenka'pî Cristo, Paapa munmu amîrî?

⁶⁴ Jesusya yuuku'pî: —Inna, amîrîya taa mîrîrî. Tîise tauya sîrîrî apî'nîkon, maasa amîrî'nîkonya uurî ka' poi iipî'pî ereutasa' era'ma kupî sîrîrî Paapa meruntîri winî. Î' pensa sîrîrî non pona uui'pî yai, katupuru po autî era'maya'nîkon kupî sîrîrî.

⁶⁵ Mîrîrî taa Jesusya eta tûya pe, teepîremasanon esanon yepotorî ekore'ma'pî mararî pra. Mîrîrî ye'nen tîpon karaka'pîiya teese-wankono'masa' warantî tîwe'ku'se. Moropai ta'pîiya: —Innape man. Paapa pe e'ku'nî pî' man. Inî'rî anî' yuwapai pra man iteseru pî' teeseurîmasen ton. Maasa pra aasîrî imakui'pî pe eseurîman pî' man Paapa winîkîi. Eeseurîma eta pî' naatii. ⁶⁶ Î' ye'ka pe mîserî ku'pai nai? —ta'pîiya to' pî'. Yuuku'pî to'ya: —Iwîpai awanî mîrîrî, enen awanî e'pai pra man —ta'pî to'ya.

⁶⁷ Moropai mîrîrî taa tîpo, tiaronkonya tetakukon yenumî'pî itenpata pona. Moropai ipa'tîpîti'pî to'ya. ⁶⁸ Ipa'tîpîti' ye'ka pe ta'pî to'ya: —Anî'ya apa'tîsa' pe awanî epu'kî, innape Paapa nîmenka'pî pe awanî ya —ta'pî to'ya ipî'.

Jesus Pî' Unepu'tî Pepîn Taa Pedroya

(Mc 14.66-72; Lc 22.56-62; Jo 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Mîrîrî tanne Pedro ereutasa' wani'pî poro po wîtî iwa'to' pona. Moro tîise teepîremasanon esanon poitîrîpa' iipî'pî iipia. Moropai ta'pîiya ipî': —Amîrî nîrî wani'pî mîikîrî Jesus Nazaré poinon yarakkîrî?

⁷⁰ Tîise Pedroya iwapu'tî'pî tamî'nawîronkon rawîrî si'ma. Ta'pîiya: —Anî' pî' eeseurîmakon epu'tûya pra wai. ⁷¹ Moropai Pedro mo'ta'pî wîtî iwa'to' mana'ta pia. Inî'rî tiaron to' poitîrîpa'ya era'ma'pî moropai ta'pîiya moro tîwe'sanon pî', warayo'kon pî': —Mîikîrî wani'pî Jesus Nazaré pon yarakkîrî —ta'pîiya.

⁷² Mîrîrî pî' Pedroya ta'pî itakon te'ka pe: —Unepu'tî pepîn mîikîrî. Useruku pepîn sîrîrî, Paapaya uyera'ma pî' man. Seru'ye' pe pra wani'.

⁷³ Mararî tîiko'mamîkon tîpo, moro tîwe'sanon e'rennuku'pî inî'rî Pedro pia. Moropai ta'pî to'ya: —Maasa pra eeseurîmato'ya mîikîrî yonpa pe awanî ekaremekî, iwarantî eeseurîma ye'nen.

⁷⁴ Mîrîrî pî' ta'pî Pedroya: —Seru' pe pra tauya sîrîrî, unepu'tî pepîn mîikîrî warayo'. Seru' pe eseurîma ya, Paapaya utaruma'tî e'painon.

Mîrîrî taiya tanne, kariwana yunkon e'na'pî. ⁷⁵ Moropai Pedro enpenata'pî î' kai'ma ta'pî Jesusya pî'. Maasa pra ta'pîiya: —E'mai' pe kariwana yunkon etun rawîrî, unepu'tî pepîn mîikîrî, taaya kupî sîrîrî eseurîwî'ne ite'ka —ta'pîiya ipî'.

Mírîrî tîpo Pedro epa'ka'pî miarî pai. Mararî pra tîkarau ye'ka pe attî'pî.

27

Jesus Yarî To'ya Pilatos Pia

(Mc 15.1; Lc 23.1-2; Jo 18.28-32)

¹ Pata erenmapî pe, tamî'nawîronkon teepîremasanon esanon, moropai Judeuyamî' panamanenan emurukuntî'pî. Î' kai'ma Jesus kupî tîuya'nîkon pî' eseurîmai iwîkonpa. ² Moropai inkamoroya surarayamî' yaipontî'pî Jesus yaironpîtîto'pe to'ya. Moropai mîkîrî rumaka'pî to'ya pata esa' Pilatos pia.

Iteyatonon Pia Jesus Rumakatîpon Judas Sa'manta

(At 1.16-19)

³ Mîrîrî warantî Jesus wîi to'ya epu'tî tîuya pe, Judas, Jesus rumakatîpon esewankono'ma'pî mararî pra. Moropai mîrîrî wenai Jesus rumaka'pî tîuya iteyatonon pia yepe'pî tîniru 30 prata ena'pî tînapisî'pî mana'po'pî teepîremasanon esanon pia moropai Judeuyamî' panamanenan pia. ⁴ Ta'pîiya: —Kure'ne imakui'pî ku'sau'ya sîrîrî. Maasa pra î' konekatîpon pepîn warayo' tîrumakai aasa'mantato'pe —ta'pî Judasya to' pî'.

Imaimu yuuku'pî to'ya: —Î' wani' kin nai, î' ton pra man anna yarakkîrî. Tîise amîrî yarakkîrî neken.

⁵ Mîrîrî taa to'ya ye'nen, Judasya tîniru papo'pî epîremanto' yewî' ta, moropai eepa'ka'pî. Moropai attî'pî, mîkîrî e'mutunuku'pî moropai aasa'manta'pî.

⁶ Mîrîrî tîniru yapisî'pî teepîremasanon esananya moropai mîrîrî pî' ta'pî to'ya: —Sîrîrî tîniru wani' morî pe, uurî'nîkonya itîrî ya epîremanto' yewî' pratarî kore'ta. Maasa pra sîrîrî wani' tîisa'mantasan yepe'pî pe itîisa' —ta'pî to'ya. ⁷ Tamî'nawîrî mîrîrî pî' teeseurîmakon tîpo mîrîrî tîniru ke tiwin pata yenna'pî to'ya, kamote ka'nen pata'se'. Mîrîrî pata ya' ka'ranyamî' sa'mantasa' yu'na'tîto' ton yenna'pî to'ya. ⁸ Mîrîrî ye'nen mîrîrî pata to' nenna'pî esatî to'ya sîrîrî tîpose mîn pata'se' kai'ma. Maasa pra anî' sa'mantato' wenai yenna'pî to'ya.

⁹ Sîrîrî warantî penaro' Paapa maimu ekareme'nen profeta Jeremias nurî'tîya taasa' yawîrî awe'kupi'pî.

Inkamoroya tîniru yapisî'pî 30 prata ena'pî kaisarî. Mîrîrî warapo aye'ma annaya ta'pî Judeuyamî'ya yawîrî.

¹⁰ Moropai mîrîrî ke pata yenna'pî to'ya, kamote ka'nen pata'se'. Î' kai'ma ta'pî Uyepotorîya yawîrî iku'to'peuya Zc 11.12,13; Jr 19.1-13, 32.6-9 ta'pî profeta Jeremias nurî'tîya.

Jesus Wanî Pilatos Rawîrî

(Mc 15.2-5; Lc 23.3-5; Jo 18.33-38)

¹¹ Mîrîrî tanne, pata esa' Pilatos rawîrî Jesus wanî yai, Pilatosya ekaranmapo'pî. Ta'pîiya: —Amîrî, mîkîrî Judeuyamî' esa' pe tîwe'sen? —ta'pîiya. —Inna, amîrîya taa mîrîrî —ta'pî Jesusya. ¹² Tîise inkamoro teepîremasanon esanon, moropai Judeuyamî' panamanenan maimu yuuku Jesusya pra awanî'pî. ¹³ Moropai Pilatosya ta'pî: —To' maimu yuukuya pepîn. “Mararon pepîn imakui'pî ku'sai'ya”, taa pî' to' man apî'. Mîrîrî etaya pra nan?

¹⁴ Tîise Jesus eseurîma pra awanî'pî. Moropai mîrîrî pî' pata esa' Pilatos wanî'pî mararî pra teesenumenkai ipî'.

Jesus Rumaka To'ya Î Ku'to'pe To'ya
(Mc 15.6-15; Lc 23.13-25; Jo 18.39-19.16)

¹⁵ Pilatosya festa, itese' Páscoa kaisari, tinarakkamo'pî rumaka e'pîti'pî atarakkannîto' tapai. Manni' pemonkonyamî nesati'pî teseru ya', mûikîri rumakaiya. ¹⁶ Mîrîri yai atarakkannîto' ta, tiwî warayo' wani'pî tamî'nawîronkon nepu'ti Barrabás. ¹⁷ Mîrîri yai arinikon pemonkonyamî emurukuntî'san ekaranmapo'pî mûikîri pata esa' Pilatosya. —Anî' rumakauya yu'se naati, Jesus Paapa nîmenka'pî, Barrabás ka'ri? —ta'pîiya. ¹⁸ Ipî' tûkinmukon ye'nen, Jesus ene'sa' to'ya epu'ti'pî Pilatosya.

¹⁹ Moropai ipîkku pe tîwe'to' yaponse' pona Pilatos ereutasa' tanne, ino'pîya tîmaimu yarima'pî taato' see warantî: —Mûikîri warayo' winîkîi î' kî'kupîi, maasa pra morî pu'kuru mûikîri, î' kupitîpon pepîn. Maasa pra sîrîri'pe uwe'ne' e'taruma'ti'pî' wai marari pra, mûikîri wenai —taasai'ya wani'pî.

²⁰ Tîise teepîremasanon esananya ta'pî moropai Judeuyamî panamane-nanya tamî'nawîronkon pî': —Barrabás rumakaya yu'se anna man ka'ti ipi' —ta'pî to'ya. —Moropai Jesus wîi me'poto'peiya —ta'pî to'ya. ²¹ Inî'ri pata esa'ya tamî'nawîronkon pemonkonyamî' ekaranmapo'pî: —O'non ye'ka rumakauya yu'se naati? Yuuku'pî to'ya: —Barrabás rumakakî —kai'ma imaimu yuuku'pî to'ya.

²² Inî'ri Pilatosya ta'pî to' pî': —Moriya î' kin kupîuya e'painon mîserî Jesus manni' Cristo tesa'sen yarakkîri? —Pakî'nan pona ipokapîti me'pokî —ta'pî tamî'nawîronkonya Pilatos pî'.

²³ Pilatosya ta'pî inî'ri to' pî': —Î' kin imakui'pî inkupî'pî moro nai mûito'pe? —taiya ye'nen, tamî'nawîronkon entaimepîti'pî —Pakî'nan pona ipokapîti me'pokî —ta'pî to'ya ipi'.

²⁴ Mîrîri warantî î' koneka tîuya eserîke pra tîwanî Jesus yarakkîri epu'ti'pî Pilatosya. Moropai Pilatosya tîpî' pemonkonyamî ekore'ma epu'ti'pî. Mîrîri ye'nen tuna enepî me'po'pîiya. Moropai mîrîri ke tenya rona'pîiya, î' ton pra tîwanî ekaremekîpa mûikîri yarakkîri, arinikon pemonkonyamî rawîri si'ma. Moropai ta'pîiya: —Uurî wani' pepîn mîserî warayo' sa'mantanto' esa' pe. Tîise amîri'nîkonya ikupî sîrîri —ta'pîiya.

²⁵ Moropai tamî'nawîronkonya yuuku'pî: —Mûikîri sa'mantato' wenai, tîwî anna pona e'taruma'tinto' nenai, moropai anna munkîyamî' pona eena —ta'pî to'ya.

²⁶ Mîrîri taasa' to'ya pe, Pilatosya Barrabás rumaka'pî atarakkannîto' tapai. Tîise Jesus po'pî'to'pe to'ya ta'pî Pilatosya pemonkon po'pî'to' ke, moropai irumaka'pîiya pakî'nan pona ipokapî'to'pe to'ya.

Surarayamî' Wo'ma'ta Jesus Pî'
(Mc 15.16-20; Jo 19.2-3)

²⁷ Moropai surarayamî'ya Jesus yari'pî pata esa' Pilatos yewî' ta. Moropai tamî'nawîronkon surarayamî' emurukuntî'pî iwoi. ²⁸ Inkamoroja Jesus pon mo'ka'pî ipokon moropai ipata'pî ya' tiaron ta'sankon suuyu yeka'ma'pî to'ya, ipon ton. ²⁹ Moropai Jesus yarakko ton koneka'pî to'ya mî'nî ye' ke rei yarakko, coroa warantî. Ipî' tîwo'ma'takon ye'nen, rei pe ikupî'pî to'ya. Moropai rei me'sipu ye'ka tîri'pî to'ya itenya' meruntî winî. Mîrîri'kon tîri tîpo, to' e'sekunka'pî irawîri. Moropai inkamoro wo'ma'ta pia'ti'pî ipi'. Ta'pî to'ya: —Anna yepuru pe awani, Jesus. Amîri wani' Judeuyamî' esa' pe pu'kuru awani rei pe —ta'pî to'ya. ³⁰ Mîrîri taa ye'ka

pe, ipona tetakukon yenumî'pî to'ya. Moropai manni' me'sipu mo'ka'pî to'ya, moropai mîrîrî ke ipa'tîpî'tî'pî to'ya ipu'pai pona. ³¹ Ipî' tîwo'ma'takon tîpo, ipon tîneka'ma'pîkon suuyu mo'ka'pî to'ya. Moropai ipon pu'kuru tîmo'ka'pîkon yeka'ma'pî to'ya inî'rî. Mîrîrî tîpo Jesus yarî'pî to'ya pakî'nan pona ipokapî'se.

Jesus Pokapîti To'ya Pakî'nan Pona

(Mc 15.21-32; Lc 23.26-43; Jo 19.17-27)

³² Miarî pai teepa'kakon pe, warayo' eporî'pî to'ya Simão itese', Cirene cidaderî pon. Moropai mîkîrî pî' ta'pî to'ya pakî'nan yaato'peiya mîrîrî Jesus narî. ³³ Moropai to' erepamî'pî pata'se' itese' Gólgota. Mîrîrî Gólgota, pemonkon pu'pai rî'pî yepin, taato' mîrîrî. ³⁴ Miarî Jesus wuku ton tîrî'pî to'ya, vinho yai'mesa' mai' ke enî'to'peiya kai'ma. Tîise yonpasa' tîuya pe, itu'se pra Jesus wani'pî. ³⁵ Miarî ipokapî'tî'pî to'ya. Moropai Jesus pon pantakapî'tikonpa kai'ma tî' more'san pî' to' su'mina'pî. Anî' pia tî' ena epu'tî'nîkonpa. ³⁶ Mîrîrî tîpo to' ereuta'pî, moropai inkamoroya Jesus koneka'pî miarîpai anî'ya imo'ka namai. ³⁷ Inkamoroya Jesus pu'pai yepoi imenuka'pî i' wani' awanî ye'nen ipokapî'tî tîuya'nîkon kai'ma. Taato' see warantî:

MÍSERÍ JUDEUYAMÍ' ESA' REI

kai'ma imenuka'pî to'ya. ³⁸ Moropai Jesus pokonpe asakî'ne ama'ye'kon pokapî'tî'pî to'ya iratai winî, tiwin meruntî winî moropai tiwin kamai' winî.

³⁹ E'ma taawîrî tuutîsanon wo'ma'ta'pî ipî' tuutîkon kaisarî. ⁴⁰ — Taapî'tî'pîya: “Epi'emanto' yewî' yarankauya tamî'nawîrî. Moropai mîrîrî pîmî'sa'kauya seurîwî'ne wei tîise”, ta'pîya. Innape see Paapa munmu pe awanî ya, maasa kin see autîkî pakî'nan poi. Aawarîrî e'pîika'tîkî —ta'pî to'ya.

⁴¹ Teepîremasanon esanon moropai Moisés nuri'tîya yenupaton' pî' yenupatonkon moropai Judeuyamî' panamanenan pokonpe si'ma to' wo'ma'ta'pî Jesus pî'. ⁴² Ta'pî to'ya: —Tiaronkon pîika'tîpî'tî'pîya tîise i' wani' awanî ye'nen aawarîrî awe'pîika'tî pepîn! Moriya Judeuyamî' esa' pe awanî pepîn mîrîrî. Seru'ye' pe awanî. Maasa see autîkî mîrîrî pakî'nan poi, innape awautîsa' era'ma annaya ya, innape akupî annaya —ta'pî to'ya ipî'. ⁴³ —Pena “Paapa narima'pî uurî”, taapî'tî'pîya, innape Paapaya ipîika'tî tîku'se. Moropai “Paapa munmu uurî”, ta'pîya. Maasa kin see, Paapa munmu pe awanî ya, tîwî Paapaya ipîika'tî sîrîrîpe, era'mato'pe annaya —ta'pî to'ya.

⁴⁴ Moropai mîrîrî warantî inkamoro ama'ye'kon Jesus ratai winî ipokapî'sa'kon wo'ma'ta'pî nîrî Jesus pî'.

Jesus Sa'manta

(Mc 15.33-41; Lc 23.44-49; Jo 19.28-30)

⁴⁵ Mîrîrî tîpo ineka'ta pairî wei tîise, pata ewaronpamî'pî. Tamî'nawîrî pata wani'pî ewaron pe, 3 horas kaisarî aako'mamî'pî ewaron pe.

⁴⁶ Moropai ko'mamîya 3 horas tîise, Jesus entaime'pî meruntî ke:

—Eloi, Eloi lamá sabactâni? —ta'pîya tîmaimu ta. Paapa, uyun, i' wani' awanî ye'nen urumaka pî' nan? taato' mîrîrî umaimukon ta.

⁴⁷ Mîrîrî taa Jesusya eta'pî tiaronkon pemonkonyamî'ya. Moropai ta'pî to'ya: —A'kî, Elías, taiya —kai'ma to' esenumenka'pî tîise yairî pra etasa' to'ya wani'pî.

48 Ka'ne' pe tiwin yonpa eka'tumî'pî tuna yu'nanen esponja era'mai. Mîrîrî yeuronka'pîiya uva yekku ka. Moropai mîrîrî tîrî'pîiya, yei po'tî pî' tasi'tî inta pona, Jesusya yu'nato'pe kai'ma. 49 Tîise tiaronkonya ta'pî ipî': —Kaane, tîwî mîikîrî nîsi. Maasa Elias iipi era'mapai'nîkon pakî'nân poi imo'kai, ipîika'tîpa —ta'pî to'ya.

50 Moropai Jesus entaime'pî meruntî ke tiwin kano'pî pe moropai tekaton eeturumaka'pî, aasa'manta'pî.

51 Mîrîrî yai epîremanto' yewî', Paapa pata'se' yuwa'to' kamisa e'karaka'pî arakkita pairî, kakîsiya pai mai winîkîi non ekaya. Moropai non eserentîkî'ma'pî, moropai sa'man pe tîwe'sen tî'kon e'rataika'pî.

52 Mîrîrî yai tu'kankon Paapa pemonkonoyamî' e'tî'ka'san uuruwasikon atarakkanmoka'pî. Moropai inkamoro isa'manta'san e'mî'sa'ka'pî.

53 Moropai inkamoro epa'ka'pî uuruwai yapai. Moropai tîisa'manta tîpo Jesus e'mî'sa'kasa' yai inkamoro ewomî'pî Jerusalém cidaderî pona, o'non pata tu'kankonya to' era'ma'pî.

54 Surarayamî' yepotorî Romanoya, moropai mîikîrî yarakkîrî tîwe'sanonya, Jesus era'ma'pî tîwe'sanon anî'ya imo'ka namai, inkamoroya pata eserentîkî'ma era'ma'pî tamî'nawîrî mîrîrî tîwe'ku'sen. Mîrîrî ye'nen eranne' pe to' ena'pî mararî pra. Moropai ta'pî to'ya: —A'kî, innape Paapa munmu pe awe'sa' man —ta'pî to'ya.

55 Miarî wîri'sanyamî' wanî'pî aminke si'ma, Jesus era'ma'pî tîwe'sanon. Inkamoro wîri'sanyamî' wanî'pî Jesus wenairî itî'san Galiléia poi ipîika'tîi itu'se awe'to' pîkîrî. 56 Inkamoro wanî'pî Maria Madalena, moropai Maria, Tiago moropai itakon José yankon, moropai Zebedeu munkiyamî' yankon wanî'pî.

Jesus Yu'na'ti To'ya

(Mc 15.42-47; Lc 23.50-56; Jo 19.38-42)

57 Pata ewaronpamî kupî tanne, ipîkku warayo', José itese', Arimatéia cidaderî pon erepamî'pî. Mîikîrî wanî'pî innape Jesus ku'nen pe. 58 Mîikîrî José wîti'pî Pilatos pia Jesus esa'rî'pî esa'se yu'na'tîpa, moropai Pilatosya itîto'pe to'ya ta'pî. 59 Mîrîrî ye'nen Jesus esa'rî'pî yapîsî'pîiya. Moropai iwontî'pîiya amenan ita'san morî pu'kuru kamisa linho ke. 60 Moropai mîikîrî yara'tî'pîiya ituruwasi pe ikonekasa', sa'man tî' yai, amenrî to' nîkoneka'pî ya'. Moropai mîrîrî uuruwai yettapuru pe ikonekasa' kure'nan tî' ke yettapuri'pîiya. Moropai mîrîrî tîpo attî'pî miarî pai. 61 Mîrîrî kupîiya era'ma'pî Maria Madalenaya moropai tiaron Maria nîrî wanî'pî miarî. Mîrîrî uuruwai pia to' ereutasa' wanî'pî.

Surarayamî'ya Uuruwai Era'ma Ipia Si'ma

62 Tiaron wei yai, sexta feira esuwa'kasa' tanne, teepîremasanon esanon moropai fariseuyamî' emurukuntî'pî pata esa' Pilatos pia. 63 Moropai inkamoroya ta'pî pata esa' governador pî': —Anna yepotorî, anna enpenatan pî' man manni' seru'ye'ya ta'pî pî'. Pena enen tîwanî yai, ta'pîiya: “Eseurîwî'ne wei tîpo e'mî'sa'ka kupî sîrîrî”, ta'pîiya —ta'pî to'ya. 64 —Mîrîrî ye'nen uuruwai era'manenân tonkon surarayamî' yarimakî, morî pe era'mato'pe to'ya iteseurîno wei pîkîrî neken. Maasa pra in-enupa'sanya itesa'rî'pî yama'runpa namai. Moropai yama'runpa tîpo taa to'ya: “Mîikîrî e'mî'sa'kan pî' man”, taa to'ya seru'ye' pe. E'mai' pe seru' pe Jesus wanî'pî yentai, seru' pe to' wanî —ta'pî to'ya.

⁶⁵ Mîrîrî pî' ta'pî Pilatosya: —Insamoro surarayamî' yaatî, uuruwai erasi'tî. Atîti uuruwai era'mai. Morî pe mera'matî, era'maya'nîkon pikîrî —ta'pîiya.

⁶⁶ Moropai inkamoro wîtî'pî. Inkamoroya uuruwai yettapuru koneka'pî moronpî ke, selo pe tîku'se aatarakkanmoka namai. Moropai era'manenan tonkon nîmî'pî to'ya, morî pe uuruwai era'mato'pe to'ya.

28

Jesus E'mî'sa'ka Uuruwai Yapai (Mc 16.1-10; Lc 24.1-12; Jo 20.1-10)

¹ Judeuyamî' erî'ka'to' weiyu esuwa'kasa' tanne, e'mai'non wei yai, domingo yai, maasa pata erenmapî pra tîise, Maria Madalena moropai tiaron Maria pokonpe to' wîtî'pî uuruwai pona era'mai. ² Mîrîrî yai ka'ne' pe kure'ne pata e'tînkâ'pî. Uyepotorîkon narima'pî inserî erepamî'pî ka' poi. Mîikîriya uuruwai yettaputo' tî' mo'ka'pî moropai mîrîrî pona eereuta'pî. ³ Mîikîrî wanî'pî wara'napiya sisiu taato' warantî. Moropai ipon wanî'pî aimutun pe, imu warantî. ⁴ Mîrîrî pî' mîrîrî uuruwai era'manenan surarayamî' ena'pî eranne' pe. Mararî pra tîtîtî pe to' esi'nî'sa' wanî'pî. Inkamoro esenumî'pî non pona, isa'manta'san warantî.

⁵ Mîrîrî ye'nen inserîya ta'pî inkamoro wîri'sanyamî' pî': —Eranne' pe pra e'tî. Jesus yuwaya'nîkon epu'tî pî' wai seru' pepîn, manni' pakî'nan pona to' nîpokapîti'pî. ⁶ Tîise tarî anî' ton pra man. Mîikîrî e'mî'sa'kan pî' man, ta'pî tîuya ne'tîkini yawîrî. Maasa ipata'pî era'matane'tî o'non pata itîrî'pî to'ya pata'pî. ⁷ Tarîpai ka'ne' pe atîti ekareme'se inenupa'san pî'. “Mîikîrî e'mî'sa'kan pî' man”, ka'tantî. Moropai “Mîikîrî wîtî pe man arawîrî'nîkon Galiléia pona. Miarî era'maya'nîkon kupî sîrîrî”, ka'tantî to' pî'. Mîrîrî yekare ekaremekî pî' wai apî'nîkon —ta'pîiya.

⁸ Inkamoro wîtî'pî ka'ne' pe teeka'tunse uuruwai poi. Maasa pra mararî pra to' esi'nî'sa' wanî'pî. Tîise to' atausinpasa' wanî'pî nîrî mararî pra. Mîrîrî ye'nen Jesus nenupa'san pî' ekareme'se to' wîtî'pî.

⁹ To' wîtî tanne, ka'ne' pe Jesusya to' eporî'pî. Moropai ta'pîiya: —Tîwamîn wanî aapia'nîkon!

Mîrîrî taiya pe to' erepamî'pî aminke pra iipia. Inkamoro e'sekunka'pî irawîrî. Inkamoroya Jesus puu pî' tapi'se yapurî'pî. ¹⁰ Moropai Jesusya ta'pî: —Eranne' pe pra e'tî, tîise atîti uyonpayamî' pî' ekareme'se to' wîtîto'pe Galiléia pona. Miarî uyera'mato'pe to'ya —ta'pî Jesusya.

Seru'ye' Pe Surarayamî' Wanî

¹¹ Inkamoro wîri'sanyamî' tîise e'ma ta, tiaronkon, uuruwai era'manenan surarayamî' enna'po'pî cidade pona. Moropai inkamoroya teepîremasanon esanon pî' tamî'nawîrî î' kai'ma awe'ku'sa' ekaremekî'pî. ¹² Inkamoro emurukuntî'pî teserukon pî' teeseurîmakonpa Judeuyamî' panamanenan pokonpe si'ma. Inkamoroya ikoneka'pî. Mîrîrî ye'nen surarayamî' pia tîniru tîrî'pî to'ya mararî pra. ¹³ Moropai to' yaipontî'pî to'ya: —Ka'tantî “Inenupa'san iipî'pî man, mîrîrî pe ewaron ya' anna wetun tanne. Inkamoroya Jesus esa'rî'pî yama'runpa'pî man”, makatîi. ¹⁴ Mîrîrî etasa' pata esa'ya ya, “Inna to' seruku pepîn mîrîrî”, taa annaya ipî'. Mîrîrî warantî awanî'pî man, seru' pîn taato'pe annaya. Mîrîrî ye'nen î' e'kupî pepîn amîrî'nîkon yarakkîrî.

¹⁵ Inkamoro surarayamî'ya tîniru yapisi'pî. Moropai î' kai'ma teepîremasanon esananya ta'pî yawîrî ikupî'pî to'ya. Mîrîrî seru' pe to' e'to' eseta'pî Judeuyamî' kore'ta pî' mîrîrî yai. Sîrîrî pe rî seru' pe to' e'to' ko'mamî sîrîrî tîpose.

Jesus Esenpo Tînenupa'san Pia

(Mc 16.14-18; Lc 24.36-49; Jo 20.19-23; At 1.6-8)

¹⁶ Inkamoro Jesus nenupa'san tiwin pu' pona tîmo'tai'nîkon wîti'pî Galiléia pona. Inkamoro erepamî'pî wî' Jesus nekaremekî'pî pia. ¹⁷ Miarî teerepansa'kon pe, Jesus era'ma'pî to'ya. Moropai yapurî'pî to'ya. Tîse tiaronkonya innape ikupî pra awanî'pî. ¹⁸ Mîrîrî ye'nen Jesus erepamî'pî to' pia aminke pra. Moropai ta'pîiya:

—Tamî'nawîron meruntî yapisi'pîuya ka' po moropai non po. ¹⁹ Mîrîrî ye'nen ayapontîuya'nîkon sîrîrî. Atîti tamî'nawîronkon pemonkonyamî' kore'ta. Moropai inkamoro mîmatîi upemonkono pe tamî'nawîrî. Innape ukupî to'ya wenai to' menpatakonatîi uyun, Paapa ese' pî', moropai uurî, inmu ese' pî', moropai Morî Yekaton Wannî ese' pî'. ²⁰ Moropai inkamoro menupatîi tamî'nawîrî î' ta'pîuya yawîrî to' komanto'pe, umaimu yawîrî. Moropai enpenatatî aapia'nîkon uurî ko'mamî pe wai wei kaisari. Amîrî'nîkon rumakauya pepîn. Sîrîrî pata ataretî'ka pîkîrî aapia'nîkon uuko'mamî —ta'pî Jesusya.

JESUS CRISTO YEKARE MARCOS NĪMENUKA'PĪ

Ani'ya siriri kaareta menuka'pi? Warayo' itese' Marcosya imenuka'pi. Tiaron pata Paapa maimu ya' miki' esati to'ya Joao Marcos kai'ma. Miki' es'a' pra awani'pi Jesus naiponti'san kore'ta. Jesus yarakkiri aasari pra awani'pi, tiise innape ikupi'piya. Moropai Jesus yekare menuka'piya, miriri ineta'pi tiaronkon piapai moropai tinepu'ti'pi niri imenuka'piya. Tiaronkon Jesus nenupa'san esenyaka'ma tanne, inkamoro pokonpe Joao Marcos wani'pi. Tiaronkon pemonkonyami' esenumenka Pedroya tu'ke Jesus yekare ekaremeki'pi ipi'.

I' pi' teeseurimasen siriri kaareta? Asakirironkon warayo'konya Jesus yekare menuka'pi. I' kai'ma Jesus ko'mami'pi tari siriri non po ekaremeki'pi to'ya. Tiaronya in' panpi' menuka'pi Jesus yenupato' pi'. Tiise Marcosya imenuka'pi Jesus nikupi'pi pi'. Imenuka'piya pemonkonyami'ya epu'to'pe, innape marari pra merunti ke Jesus wani kai'ma. Moropai yareti'ka pe ekaremeki'piya Jesus wiisa' to'ya pi'. Tiise marari imenuka'piya Jesus e'mi'sa'kato' pi'. Miriri ye'nen tiaronkonya in' panpi' menuka'pi ikini'pi pi'. Tiaronkon teesenupasanon esenumenka yai pra 70 kono' esuwa'kasa' Jesus esenpoto' tipo, siriri kaareta menuka'pi Marcosya. Moropai imenuka'piya Judeuyami' ton pe pra tiise Judeuyami' pepin ton pe, Jesus nikupi'pi tari tawan' yai epu'to'pe to'ya.

Joao Batistaya Itekare Ekaremeki
(Mt 3.1-12; Lc 3.1-18; Jo 1.19-28)

¹ E'piika'tinto' yekare, Jesus, Paapa nimenka'pi pi' teeseurimasen ekaremeki'ya siriri. Miki' Jesus Cristo wani Paapa munmu pe. Siriri waranti penaro' Paapa maimu ekareme'nenya imenuka'pi, Isaias nuri'tiya.

² Paapaya ta'pi: —A'ki, umaimu ekareme'nen yaipontiya kupi siriri arawiri.

Miki'riya aye'mari ton koneka kupi siriri keren po.

Ml 3.1

³ “Uyepotirikon erepami ye'mari ton konekati.

To'sari yarakkanmokati eerepanto'pe”,

taiya kupi siriri —ta'pi Paapaya.

Is 40.3

Miriri waranti menuka'pi Isaias nuri'tiya yawiri Joaoya ta'pi pemonkonyami' ekonekato'pe Jesus Cristo erepami rawiri. ⁴ Isaiasya imenuka'pi yawiri Joao iipi'pi keren pona. Arinikon pemonkonyami' eperepi'pi iipia. Tiaronkon yenpatakona'piya moro. Paapa maimu ekaremeki'piya. —Imakui'pi ankupi'pikon pi' enpenatati teesewankono'mai —ta'piya. —Moropai irumakati, imakui'pi ankupi'pikon ku'to'pe Paapaya tiwanmira. Moropai esenpatakonati —ta'piya. ⁵ Judia pata poro tiko'mansenon witi'pi Joao pia, tam'i'nawiri.

Jerusalém ponkon witi'pi niri. Imakui'pi tinkupi'pikon ekaremeki'pi to'ya, moropai to' yenpatakona'pi Joaoya iren Jordao ka'. ⁶ Miriri yai Joao pon wani'pi camelo si'poti'pi pe. Moropai iworomi wani'pi paaka pi'pi pe. Ito' wani'pi kaira pe. Moropai wan wani'pi iwuku pe. Penaron Paapa maimu ekareme'nen Elias nuri'ti ko'mami'pi waranti aako'mami'pi.

⁷ Itekare ekareme'piti'piya: —Uye'ma'pi pi' uyentainon iipi kupi siriri —taapiti'piya. —Ipi'ku pe awani ye'nen i'sa'sa' yewa yeukauya eserike

pra awanî, itarumai'pî pe wanî ye'nen. ⁸ Uuriya ayenpatakonakon tuna ke. Tîise Mîikîriya Morî Yekaton Wannî yarima kupî sîrîrî ayesa'kon pe aako'manto'pe, ayewankon ya' —ta'pî Joãoya.

Jesus Esenpatakona

(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

⁹ Moropai Jesus iipî'pî Nazaré poi. Mîrîrî Nazaré wanî'pî Galiléia pata po tîwe'sen pe. João Batista pia aai'pî'pî. Moropai mîikîrî Joãoya Jesus yenpatakona'pî iren Jordão ka'. ¹⁰ Tuna kapai teeseu'ka pe, ka' esettapuruka era'ma'pî Jesusya. Moropai Morî Yekaton Wannî autî era'ma'pîiya tîpona, waku'kaimî warantî awautî era'ma'pîiya. ¹¹ Ka' po si'ma Paapa eseurîma'pî: —Amîrî unmu, uwakîri pu'kuru kure'ne apî' uurî atausinpa —ta'pîiya.

Makuiya Jesus Maa Yonpa Imakui'pî Ya'

(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)

¹² Mîrîrî tîpo Morî Yekaton Wannîya Jesus yari'pî keren pona. ¹³ Moro aako'mamî'pî asakî'ne pemonkon (40) wei kaisarî keren po. Kamoyamî' pata ya' awanî'pî. Imakui'pî kupî Jesusya emapu'tî yonpa'pî Makuiya, pemonkonyamî' yeka'nunkanenya teuren. Tîise ikupîiya pra awanî'pî. Moropai iipiapai Makui wîti'pî. Mîrîriya ka' poi inserîyamî' autî'pî iipia moropai ipîika'tî'pî to'ya.

Jesus Esenyaka'ma Pia'tî Galiléia Pata Po

(Mt 4.12-22; Lc 4.14,15; 5.1-11)

¹⁴ João Batista yarakkamo me'po'pî iteyatonya. Mîrîrî tîpo Jesus wîti'pî Galiléia pata pona. Miarî morî Paapa yekare ekaremekî pinunpa'pîiya. ¹⁵ —Aminke pra tamî'nawîronkon esa' pe Paapa ii'to' weiyu eseponî pî' man. Tîpemonkonoyamî' pîika'tîiya kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya. —Imakui'pî ankupî'pikon pî' enpenatatî teesewankono'mai. Moropai irumakatî. Innape itekare ku'tî —ta'pîiya.

¹⁶ Galiléia ku'pî rî'pikîrî Jesus wîti'pî. Tuutî pe Simão era'ma'pîiya, moropai itakon André yarakkîrî. Moro' yapi'to' tîuya'nîkon yenunpîti pî' to' wanî'pî, moro' yapisî pî', moro' yapi'nenan pe inkamoro wanî'pî mîito'pe. ¹⁷ —Aase'nîkon upikîrî —ta'pî Jesusya to' pî'. —Moro'yamî' yapisî pî' eesenyaka'makon ko'mannîpî sîrîrî. Tarîpai ayenupauya'nîkon pemonkonyamî' maakonpa upemonkono pe —ta'pîiya. ¹⁸ Teesemi'tapai moro' yapi'to' tîuya'nîkon nîmî'pî to'ya. To' wîti'pî Jesus pikîrî.

¹⁹ Inî' panpî' tuutîkon ye'ka pe, Zebedeu munkîyamî' era'ma'pîiya, Tiago moropai itakon João. Tîkanaukon ya' to' wanî'pî moro' yapi'to' tîuya'nîkon rumentannî'pîti pî'. ²⁰ Inkamoro yanno'pîiya. Tunkon Zebedeu nîmî'pî to'ya kanau ya' tîpoitîrîtonon pokonpe tîise, moropai Jesus pikîrî to' wîti'pî.

O'ma' Tîrika Jesusya

(Lc 4.31-37)

²¹ To' erepamî'pî Cafarnaum cidaderî pona. Tonpakon Judeuyamî' erî'ka'to' weiyu yai, Jesus ewomî'pî to' epere'to' yewî' ta moropai tamî'nawîronkon yenupa'pîiya. ²² Kure'ne to' esenumenka'pî Jesusya tenupato'kon pî', maasa pra tînepu'tî pî' eeseurîma epu'tî'pî to'ya, Moisés nurî'tîya yenupanto' pî' yenupatonkon warantî pra. ²³ Mîrîrî yai o'ma' yarakkîrî tîwe'sen warayo' wanî'pî. Jesus era'ma tîuya pe mîikîrî entaime'pî.

²⁴—Jesus Nazaré poinon, î' ku'se aai'sa' sîrîrî anna pî'? —ta'pîiya. —Anna taruma'tîi aai'sa' sîrîrî? —ta'pîiya. —Ayepu'nen uurî. Amîrî morî, Paapa piapai iipî'pî. ²⁵Jesusya ta'pî ipî': —Moo e'kî, mîikîrî warayo' yapai epa'kaki.

²⁶O'ma'ya warayo' perenperenma'pî. Aronne panpî' tîwentaimepîfî ye'ka pe, eepa'ka'pî mîikîrî yapai. ²⁷Mîrîrî pî' tamî'nawîronkon esenu-menka'pî kure'ne. Tîmurukun pe si'ma to' eseurîma'pî. —Î' taato'pe see awanî mîrîrî? —ta'pî to'ya. —A'kî, uneta'pikon pepîn pî' uyenu-paiya'nîkon mîrîrî. Paapa meruntîri ke o'ma'kon yaipontîiya moropai yuuku to'ya —ta'pî to'ya.

²⁸Moropai pata kaisarî tamî'nawîronkon eseurîma'pî Jesus yekare pî'. Tamî'nawîrî Galiléia pata poro to' eseurîmato' eseta'pî.

Pedro Yawo'pî Yepi'tî Jesusya

(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

²⁹Jesus epa'ka'pî epere'nîto' yewî' tapai moropai attî'pî Tiago, João pokonpe Simão yewî' ta. Itakon André yewî' pe nîrî awanî'pî. ³⁰Pri'ya pra Simão yawo'pî wanî'pî paran pî'. Jesus erepansa' pe, mîikîrî pri'yawon pepîn ekaremekî'pî to'ya ipî'. ³¹Iipia Jesus wîti'pî. Itenya pî' yapisî'pîiya. Moropai i'mî'sa'ka'pîiya. Eekomi'makapî'pî moropai to' yekkari ton koneka pia'tî'pîiya.

Pri'yawonkon Pepîn Yepi'tî Jesusya

(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³²Ko'mamîiya wei ewomî tanne, pri'yawonkon pepîn enepî'pî to'ya Jesus pia. O'ma'kon e'to'kon to' ya' enepî'pî to'ya nîrî. ³³Tamî'nawîronkon mororonkon epere'sa' wanî'pî mana'ta pia. ³⁴Moropai arinîkon pri'yawonkon pepîn yepi'tî'pîiya. Tu'kan paran pî' tîwe'sanon yepi'tî'pîiya. Moropai tu'kankon o'ma'kon yenpa'ka'pîiya. Inkamoro o'ma'konya Paapa narima'pî pe Jesus wanî epu'tî'pî. Tîise inkamoroya tekaremekî yu'se pra Jesus wanî'pî.

Jesus Asarî Galiléia Pata Poro

(Lc 4.42-44)

³⁵Penane marî, pata erenmapî pra tîise, Jesus e'mî'sa'ka'pî, moropai attî'pî wîttîkon tapai keren pona. Miarî eepîrema'pî. ³⁶Tîwe'mî'sa'kakon pe, Simão moropai yarakîronkonya Jesus yuwa'pî. ³⁷Eporî'pî to'ya moropai ta'pî to'ya ipî': —Ayuwa pî' tamî'nawîronkon man. ³⁸Ta'pî Jesusya: —Tiaron pata pona wîtnpai'nîkon, miarî nîrî itekare ekareme'to'peuya. Mîrîrî ku'se yî'nî pî' wai —ta'pîiya. Moropai to' wîti'pî. ³⁹Galiléia poro Jesus wîti'pî tamî'nawîrî. To' epere'to' yewî' tapî' itekare ekareme'pîti'pîiya moropai o'ma'kon yenpa'kapîti'pîiya.

Pri'yawon Pepîn Yepi'tî Jesusya

(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰Moropai ere' pokon warayo' wîti'pî Jesus pia, paran pokon, leprosia itese'. Awe'sekunka'pî Jesus rawîrî. —Uyepi'tîpai awanî ya, Uyepotorî, uyepi'tîkî —ta'pîiya Jesus pî'. ⁴¹Jesusya era'ma'pî tî'noko'pî pe. Tenya tîrî'pîiya ipona. —Inna, ayepi'tîuya —ta'pîiya ipî'.

⁴²Mîrîrî pe rî erekî' pe pra eena'pî. Eesepi'tî'pî.

⁴³Meruntî ke Jesusya mîikîrî panama'pî. ⁴⁴—Anî' pî' kîsekaremekî —ta'pîiya. —Atîkî teepîremasanon pia ayera'mato'pe to'ya. Pena Moisés

nurî'tiya ta'pî: “Leprosia pokon esepi'tisa' ya, asakî'ne mayayamî tîriya teepîremasanon pia, teesepe'tisa' ye'nen”, ta'pîiya. Mîrîrî warantî itîta, eesepe'tisa' ye'nen. Atîkî, ka'ne' panpî' —ta'pîiya.⁴⁵ Tîise mîikîrî epa'ka'pî moropai tamî'nawîronkon pî' ekaremekî'pîiya. Mîrîrî pata pai Jesus ewomî pra eena'pî pemonkonyamî' pata ya' maasa pra arinîkon pemonkonyamî' iipî'pî iipia. Poro po aako'mamî'pî, tîise tamî'nawîron pata yapai arinîkon wîti'pî iipia.

2

Itesa' Eke'nepamî'pî Warayo' Yepi'tî Jesusya (Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

¹ Pata poro taasari tîpo, Cafarnaum pona Jesus enna'po'pî tewî' ta. Tewî' ta awanî eta'pî tamî'nawîronkonya. ² Arinîkon eperepî'pî iipia. To' pata'se' ton pra awanî'pî wîtti ta moropai mana'ta po. Miarî Paapa maimu ekaremekî'pî' Jesus wani'pî to' pî'. ³ Mîrîrî tanne pemonkonyamî' erepamî'pî. Eke'nepamî'pî warayo' ene'sa' to'ya wani'pî Jesus pia. Tamî'nawîrî itesa' eke'nepansa' wani'pî. Asakîrîronkon warayo'konya mîikîrî yari'pî. ⁴ Jesus pia mîikîrî yari' to'ya yentai awanî'pî. Mîrîrî ye'nen wîtti pona to' enuku'pî. Maasa pra se' kaisari wîtti wani'pî, ineka'ta ton pra. Moropai yamîka'pî to'ya Jesus kaisari. Moropai mîikîrî pri'yawon pepîn yenu'tî'pî to'ya Jesus pia, mîrîrî a'ta yai, tette' ta tîise. ⁵ Innape tîkupî to'ya epu'tî'pî Jesusya. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya eke'nan pî':

—Mooyi, imakui'pî ankupî'pî rona pî' wai —ta'pîiya.

⁶ Moisés nurî'tiya yenupanto' pî' yenupanenan ereutas'a' wani'pî moro. Jesus maimu pî' to' esenumenka'pî tîwarîrî'nîkon. ⁷ —Î' ton pe mîikîrî eseurîma mîrîrî warantî? Anî'ya imakui'pî pe warayo' e'to' mo'ka pepîn, Paapa pe pra si'ma, tîise Paapaya neken imo'ka. Mîrîrî ye'nen Paapa pe awe'ku'sa' mîrîrî —kai'ma to' esenumenka'pî. ⁸ Mîrîrî warantî to' esenumenka tîpî' epu'tî'pî Jesusya. Mîrîrî ye'nen to' pî' ta'pîiya: —Î' ton pe mîrîrî warantî esenumenkakon mîrîrî ayewankon ya?⁹⁻¹⁰ Imakui'pî ankupî'pî rona pî' wai taa pî' wai mîserî pri'yawon pepîn pî'. Tîise innape iku'sau'ya epu'tîya'nîkon eserîke pra awanî. Mîrîrî ye'nen Uurîya, pemonkon pe ka' poi iipî'pîiya anera'makon ton kupî sîrîrî. Meruntî ke wai imakui'pî ronato'peuya —ta'pî Jesusya. —Seru' pe pra eseurîma epu'tîkonpa, mîikîrî pri'yawon pepîn yepi'tîuya. I'mî'sa'kauya, tette' yanmako'mato'peiya aasato'pe —ta'pî Jesusya.

¹¹ Moropai Jesusya pri'yawon pepîn yeurîma'pî: —E'mî'sa'kakî. Ayyete' yanmako'makî. Ayewî' ta enna'pokî —ta'pîiya. ¹² Moropai awe'mî'sa'ka'pî. Ka'ne' pe tette' yanmako'ma'pîiya moropai tamî'nawîronkonya tera'ma tanne, eepa'ka'pî. Mîrîrî pî' tamî'nawîronkon esenumenka'pî kure'ne. —Morî pu'kuru, Paapa —ta'pî to'ya. —Mîrîrî ye'ka era'manenana pepîn anna —ta'pî to'ya.

Jesus Pemonkono Pe Levi Ena (Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

¹³ Mîrîrî tîpo Jesus epa'ka'pî mîrîrî cidaderî yapai. Moropai attî'pî inî'rî Galiléia ku'pî ka'. Miarî arinîkon pemonkonyamî' wîti'pî iipia. Moropai inkamoro yenupa pia'tî'pîiya. ¹⁴ Taasari ye'ka pe Alfeu munmu eporî'pîiya, itese' Levi. Tîniru yapî'nen pe awanî'pî. Teesenyaka'mato'

pata'se' ya' eereutasa' wanî'pî. —Aase upîkîrî, ayenupato'peuya —ta'pî Jesusya ipî'.

Moropai attî'pî Jesus pîkîrî. ¹⁵ Mîrîrî tîpo Levi yewî' ta Jesus entamo'ka tanne, arinîkon imposto ton tîniru yapi'nenan entamo'ka'pî ipokonpe moropai tînenupa'san pokonpe. Imakui'san pemonkonyamî' entamo'ka'pî nîrî to' pokonpe. Arinîke to' wanî'pî Jesus pîkîrî itî'san. ¹⁶ Moisés nurî'tiya yenupanto' pî' yenupanenan moropai fariseuyamî' wanî'pî moro. Inkamoroya Jesus era'ma'pî. Imakui'san pemonkonyamî' moropai imposto yapi'nenan pokonpe awentamo'ka era'ma'pî to'ya. Mîrîrî pî' ta'pî to'ya Jesus nenupa'san pî': —Î' ton pe mîikîrî entamo'ka imposto yapi'nenan pokonpe, imakui'san pokonpe? 〔Morîkon pemonkonyamî' anna warainîkon entamo'ka pepîn imakui'san pokonpe. Imakui'pî kupîiya mîrîrî, —ta'pî to'ya. ¹⁷ Mîrîrî taa to'ya eta'pî Jesusya. Moropai ta'pîiya to' pî': —Pri'ya pu'kuru e'nî ya, uyepî'tînenkon ton pemonkon yuwa pepîn. Tîise pri'ya pra e'nî ya, uyepî'tînenkon ton pemonkon yuwa e'painon. Mîrîrî warantî morî pe tîwe'ku'sanon pemonkonyamî' yannoi uui'sa' pra wai. Tîise imakui'pî pe tîwe'ku'sanon pemonkonyamî' yannoi ipî'pî uurî. 〔Imakui'pî pe tîwanîkon epu'tî tîuya'nîkon ye'nen, tîpîika'tito'kon ton yu'se to' wanî, —ta'pî Jesusya.

Jesus Eseurîma

Tekkarikon Tonpai Pra Fariseuyamî' Wanî Pî'

(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

¹⁸ Judeuyamî' yeseru yairî Paapa yapurî ye'ka pe, ta're'kon tonpai pra João Batista pemonkonoyamî' wanî'pî. Tiaronkon wîtî'pî Jesus pia moropai ta'pî to'ya ipî': —Ta're'kon tonpai pra João pemonkonoyamî' man, fariseuyamî' man nîrî mîrîrî warantî. Tîise apemonkonoyamî' wanî inkamoro warantî pra. Î' wani' awanî ye'nen uyeserukon yairî pra to' wanî mîrîrî? —ta'pî to'ya.

¹⁹ Ta'pî Jesusya to' pî': —Tîneta'san pokonpe tîwe'marimasen wanî tanne, ta're'kon tonpai pra ineta'san wanî pepîn. To' pokonpe tîwe'marimasen ko'mamî pîkîrî ta're'kon tonpai pra to' wanî pepîn. To' entamo'ka, moropai to' atausinpa. ²⁰ Uurî wanî tîwe'marimasen warantî, moropai unenupa'san wanî ineta'san warantî. Maasa umo'ka tiaronkonya kupî sîrîrî unenupa'san piapai. Mîrîrî yai unenupa'sanya ta're'kon yonpa pepîn teesewankono'makon ye'nen —ta'pîiya.

²¹ —Ipoi'pî uponkon rumentannî'pî pepîn e'painon kamisa amenan ke. Irumentanî'pî ya, irumentanî'to' emo'ka ipoi. Amenan emo'ka ipoi'pî poi moropai inî' panpî' awe'karaka. ²² Moropai amenan wo', mai' pe teenasen tîrî pepîn e'painon penaro' itense' ya', cabra pi'pî konekasa' penaro' ya' —ta'pîiya. —Maasa pra wo', mai' pe teenasen yannîpî, moropai awannî'sa' pe penaro' cabra pi'pî karakaiya, moropai wo' eti'kamo. Mîrîrî epu'tî'nîkon ye'nen, amenan wo' tîrî amenan itense' ya' —ta'pî Jesusya. 〔Mîrîrî ta'pîiya amenan esenupanto' pî' tenupaiya'nîkon epu'to'pe to'ya.〕

Jesus Eseurîma Erî'ka'nîto' Weiyu Pî'

(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

²³ Mîrîrî tîpo erî'ka'nîto' weiyu yai, Jesus asarî'pî trigo ye'kana' pî'. Tuutîkon ye'ka pe inenupa'sanya trigo pikka'pî. ²⁴ Mîrîrî kupî to'ya era'ma'pî fariseuyamî'ya. —A'kî, to' esenyaka'ma mîrîrî erî'ka'nîto' weiyu

yai. Trigo pikka pí' to' man, erí'ka'níto' weiyu yai. Moisés nurí'tíya uyenupa'píkon yawírí pra to' waní ye'nen, yairí pra to' waní mírírí —ta'pí to'ya. ²⁵⁻²⁶ Moropai ta'pí Jesusya to' pí': —Pena Judeuyamí' yepotorí rí'pí Davi nurí'tí waní'pí í' ton pra. Emi'ne awaní'pí típokonpankon pokonpe. Abiator waní'pí teepíremasanon yepotorí pe mírírí yai. Paapa maimu pe awe'menukasa' mírírí, to' níkupí'pí. Paapa yewí' ta Davi ewomí'pí. Moro awaní'pí trigo puusa' teepíremasanon nítírí'pí Paapa pia. Paapaya taasa' waní'pí mírírí tíito'pe to'ya moropai aako'mamí típo, ya'to'pe to'ya. Tíise teepíremasanonya neken yaku taasa' Paapaya waní'pí. Tíise emi'ne tíwaní ye'nen, Daviya yaku'pí moropai itírí'píya níri típokonpankon pia. Tíise mírírí pí' Paapa ekore'ma pra awaní'pí. ²⁷ Pemonkonyamí' koneka'pí Paapaya e'mai' pe. Mírírí típo erí'ka'níto' weiyu ekaremekí'píya pemonkonyamí' ton pe to' píika'típa kai'ma. Pemonkonyamí' konekaiya pra awaní'pí erí'ka'níto' weiyu yeseru pí' to' esekatonkato'pe. ²⁸ Moropai uurí, ka' poi iipí'pí, uurí waní erí'ka'níto' weiyu yai tamí'nawíronkon níkupí ton ekareme'nen pe —ta'pí Jesusya.

3

Apíta'pí Itenya Warayo' Yepi'tí Jesusya (Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

¹ Iní'rí Jesus ewomí'pí epereníto' yewí' ta. Moro awaní'pí warayo' apíta'pí itenya. ² Tiaronkon esenumenka'pí Jesus pí'. Erí'ka'níto' weiyu yai míkírí yepi'tí Jesusya anepu'pai to' waní'pí, imakui'pí konekaiya taakonpa kai'ma. ³ —Así'kí uupia —ta'pí Jesusya apíta'pí itenya pí'. —E'mí'sa'kakí tamí'nawíronkonya ayera'mato'pe.

⁴ Tamí'nawíronkon ekaranmapo'pí Jesusya: —Moisés nurí'tíya yenu-panto' yawírí, í' kupíuya e'painon erí'ka'níto' weiyu yai? Morí kupíuya ya, morí pe awaní? Imakui'pí kupíuya ya, morí pe awaní? Aní' píika'tíuya ya aasa'manta namai, morí pe awaní? Aní' rí wíuya ya, morí pe awaní? O'non ye'ka pe eporí pí' naatí? Ka'tí upí' —ta'píya.

Tíise moo to' waní'pí, yuuku to'ya pra. ⁵ Teekore'masa' ye'ka pe, Jesus esenumenka'pí tamí'nawíronkon pí'. Eekore'ma'pí maasa pra mírírí pri'yawon pepín sa'nama to'ya pra awaní ye'nen. —Ayenya kainunkí —ta'píya apíta'pí itenya pí'. Tenya kainumí'pí warayo'ya moropai eesepi'tísa' waní'pí. ⁶ Mírírí típo fariseuyamí' epa'ka'pí epereníto' yewí' tapai. Moropai Herodes pemonkonoyamí' pokonpe to' eseuríma'pí Jesus pí', iwíkonpa kai'ma.

Tiaronkon Pri'yawonkon Pepín Yepi'tí Jesusya

⁷ Moropai Jesus wítí'pí típemonkonoyamí' pokonpe iku'pí ena pona. Ariníkon Galiléia ponkon wítí'pí níri. ⁸ Moropai Judéia ponkon, Jerusalém ponkon, Iduméia ponkon, Jordão ratai ponkon, Tiro moropai Sidom poro tíiko'mansenon wítí'pí arínike Jesus wenairí. Pri'yawonkon pepín yepi'típítí'píya yekare etasa' tíuya'níkon ye'nen to' wítí'pí. ⁹⁻¹⁰ Ariníkon pri'yawonkon pepín yepi'tísai'ya waní'pí. Tamí'nawíronkon pri'yawonkon pepínya iwoima'tí'pí kíríppe yapíkonpa, teesepi'tíkonpa kai'ma. Mírírí ye'nen Jesusya ta'pí tinenupa'san pí': —Kanau ene'tí, ya' enu'to'pe. Pemonkonyamí'ya uwoima'tí pí' man kíríppe. Arínike to' man —ta'píya. ¹¹ Moropai imariwa'ka'pankon moropai maawariyamí' poitírítiononya Jesus era'masa' tíuya'níkon ye'nen, to' esenunpítí'pí iipia, tentai'níkon

Jesus wanî epu'tî tûuya'nîkon ye'nen. Aronne panpî' taapîti'pî to'ya: — Amîrî Paapa munmu —ta'pî to'ya.

¹² Moropai Jesusya to' yaipontî'pî. —Uurî kîsekareme'tî —ta'pîya to' pî'.

Tîpemonkono Ton Warayo'kon Mo'ka Jesusya

(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Moropai Jesus epa'ka'pî wî' kîrîkon kore'ta pî'. Itu'se tîwe'to'kon pemonkonyamî' yanno me'po'pîiya. Moropai iipia to' wîti'pî. ¹⁴ Moropai asakî'ne pu' pona tîimo'tai pemonkonyamî' mo'ka'pîiya tarakkîrî to' e'to'pe to' yenupapa kai'ma, to' yarimapa kai'ma itekare ekareme'se. ¹⁵ To' meruntîri ton tîrî'pîiya, imariwa'yamî' moropai maawariyamî' yarimato'pe to'ya pemonkonyamî' piapai. ¹⁶ Simão mo'ka'pî Jesusya moropai ese'tî'pîiya Pedro pe. ¹⁷ Tiago, Zebedeu munmu, mo'ka'pîiya takon João yarakkîrî. Inkamoro ese'tî'pîiya Boanerges pe. Wara'napi warainokon taato' mîrîrî Boanerges. ¹⁸ André, Filipe, Bartolomeu, Mateus, Tomé, Alfeu munmu itese' Tiago, Tadeu, moropai Simão teepîsen Zelote taato', inkamoro mo'ka'pîiya tamî'nawîrî. ¹⁹ Moropai Judas Iscariotes mo'ka'pîiya nîrî. Manni' Jesus yapisiton iteyatonon pia itîrîpa. «Moropai mîrîrî tîpo, Jesus emikku'pî tewî' ta.»

Jesus Eseurîma Makui Yeseru Pî'

(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Mîrîrî warantî inkamoro mo'ka'pîiya tînaipontîkon ton pe. Moropai inî'rî arinîkon pemonkonyamî' eperepî'pî Jesus pia. To' pî' Jesus esenyaka'ma'pî, to' yenupa pî'. Mîrîrî ye'nen Jesus moropai inenupa'san entamo'ka yentai awanî'pî. ²¹ Mîrîrî yekare eta tûuya'nîkon pe, Jesus yonpayamî'ya ta'pî:

—Ayawî' pe eena tu'kasa' man. A'kî, awentamo'ka pra awanî era'matî —ta'pî to'ya. Era'mai to' wîti'pî. ²² Moropai Moisés nurî'tîya yenupanto' pî' yenupatonkon Jerusalém poi iipî'san eseurîma'pî. —Maawariyamî' yepotorî poitîrî pe Jesus wanî mîrîrî, Belzebu poitîrî pe. (Makui mîkîrî Belzebu) Maawariyamî' yepotorî meruntîri ke maawariyamî' yaipontîya mîrîrî, Makui meruntîri ke —ta'pî to'ya.

²³ Moropai Jesusya to' yanno'pî tîpia. Morî panton ke to' yenupa'pîiya.

—Makuiya maawariyamî' yarima pepîn pemonkonyamî' piapai, imaimu pe imakui'pî kupî to'ya mîto'pe. ²⁴ Tiwinan pata ya' tîko'mansenon esiyu'pîti ya, to' ko'mamî pepîn. To' epantaka. ²⁵ Moropai tiwinan wîtti ta tîko'mansenon esiyu'pîti ya, to' ko'mamî pepîn. To' epantaka. ²⁶ Mîrîrî warantî Makuiya tîpoitîrîtonon yarima ya pemonkonyamî' yapai, tîwarîrî eesiyu'pîti e'painon moropai aako'mamî pepîn, awe'tî'ka e'painon. ²⁷ Tîise meruntî yewî' ta ewonpai ama'ye' wanî ya itemanne yama'runpai, e'mai' pe meruntî ke tîwe'sen yaironpîtiya kapuya ke. Mîrîrî tîpo yama'runpaiya e'painon. «Makui yentainon nekenya maawariyamî' yarima.»

²⁸ Tamî'nawîron imakui'pî pemonkonyamî' nîkupî'pî moropai imakui'pî pe to' eseurîma'pî Paapa winîkî kupî Paapaya tîwanmîra. ²⁹ Tîise Morî Yekaton Wannî pî' imakui'pî pe teeseurîmasen wanî ya, inkupî'pî kupî Paapaya pepîn tîwanmîra. Ipatîkarî imakui'pî pe awanî Paapa pî' —ta'pî Jesusya.

³⁰ Mîrîrî ta'pî Jesusya, yairî pra tîpî' to' eseurîma ye'nen. Makuiya iku'sa' meruntî ke maawariyamî' yarimato'peiya, imariwa'

yarimato'peiya, taasa' to'ya wanî'pî ipî'. Morî Yekaton Wannîya ikupî'pî meruntî ke, tîise mîrîrî kupî to'ya pra awanî'pî innape.

Jesus Yuwa Itonpayamî'ya
(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

³¹ Mîrîrî tîpo Jesus yan moropai ita'mi'san erepamî'pî. Poro po si'ma yanno me'po'pî to'ya. ³² Arinîkon pemonkonyamî' ereutasa' wanî'pî iipia. —A'kî, asan moropai aya'mi'san man poro po. Ayanno pî' to' man —ta'pî to'ya ipî'. ³³ Mîrîrî pî', ta'pî Jesusya: —Î' ye'ka kin pemonkonyamî' pî', maama' moropai mooyi tauya? ³⁴ Tîipia ereuta'san pî' eesenumenka'pî. —Tiaronkon tarî to' man. Inkamoro pî' maama' moropai mooyi tauya e'painon. ³⁵ Maasa pra itu'se Paapa e'to' ku'nen wanî ya, uyonpa pe awanî. Mîikîrî pî', mooyi moropai ma'non moropai maama' tauya e'painon —ta'pî Jesusya.

4

Warayo' Tînmîri Pînnen
(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Tiaron pensa inî'rî Jesusya pemonkonyamî' yenupa'pî. Iku'pî ena po arinîkon pemonkonyamî' eperepî'pî iipia. Arinîke to' wanî ye'nen, Jesus asara'tî'pî tuna katawon kanau ya' moropai eereuta'pî. Pemonkonyamî' wanî'pî a'mun po, tamî'nawîrî. ² Inkamoro yenupa'pîiya morî panton ekaremekî ye'ka pe. Ta'pîiya to' pî': ³ —A'kî, warayo' wîtî'pî tînmîri pînse. ⁴ Tînmîri ya' tînpîmî pîmî'pîiya isorokai'ma. Mîrîrî inpîmî yonpa ena'pî e'ma ta. Toronyamî' iipî'pî moropai yenno'ma'pî to'ya. ⁵ Moro nîrî inmîri ya', tî' parappa pon non mararon pona, tiaron inpîmî yonpa ena'pî. Mararî non wanî'pî. Mîrîrî ye'nen ka'ne' pe aaro'ta'pî. ⁶ Tîise wei a'nasa' pe awa'pi'ta'pî. Kure'ne ikara wîtîto' ton pra awanî'pî. Mîrîrî ye'nen awa'pi'ta'pî. ⁷ Moropai tiaron inpîmî yonpa ena'pî mî'nî ta. Mîrîrî kore'ta aaro'ta'pî. Tîise mî'nî ye'ya itaruma'tî'pî. Mîrîrî ye'nen eepeta pra awanî'pî. ⁸ Moropai tiaron inpîmî yonpa ena'pî morî non pona. Mîrîrî aro'ta'pî, kure'ne eena'pî, moropai eepeta'pî. Tiaron epeta'pî, tîise mararî iteperu wanî'pî. Tiaron epeta'pî moropai tu'ke panpî' iteperu wanî'pî. Tiaron epeta'pî mararî pra, tu'ke iteperu wanî'pî —ta'pîiya. ⁹ Moropai ta'pî Jesusya to' pî': —Anepu'painon wanî ya, etakî —ta'pîiya.

Î' Ankapai Mîrîrî Panton Wanî Ekaremekî Jesusya
(Mt 13.10-23; Lc 8.9-15)

¹⁰ Mîrîrî tîpo pemonkonyamî' wîtî'pî. Tîise asakî'ne pu' pona tîimo'tai'nîkon Jesus nenupa'san e'nîmî'pî. Tiaronkon e'nîmî'pî to' pokonpe. Mîrîrî yai inkamoroya Jesus ekaranmapo'pî. —Î' taa yu'se awanî sîrîrî morî panton ke anna pî'? —ta'pî to'ya. ¹¹ —Ekaremekîuya apî'nîkon —ta'pî Jesusya. —Tiaronkon nepu'tî pepîn epu'tîya'nîkon kupî sîrîrî. Î' kai'ma tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî kupî sîrîrî ekaremekîuya sîrîrî. Tiaronkonya epu'tî pepîn, tepotorîkon pe Paapa kupî to'ya pra awanî ye'nen. Unekaremekî eta to'ya panton pe, tîise epu'tî to'ya pepîn. ¹² Mîrîrî pî' Paapa maimu ekareme'nen Isaiás nuri'tî eseurîma'pî pena. Isaiasya ta'pî:

“Eta to'ya moropai era'ma to'ya,
tîise î' pe awanî epu'tî to'ya pepîn.
Mîrîrî ye'nen imakui'pî winîpai to' era'tî pepîn.

Imakui'pî to' nîkupî'pî kupî Paapaya pepîn tîwanmîra,"
ta'pî Isaias nurî'tîya.

Is 6.9,10

¹³ Unekaremekî'pî tînmîri pînnen pantoni epu'tîya'nîkon pra awanî ya, tiaron unekaremekî epu'tîya'nîkon eserike pra awanî nîrî —ta'pî Jesusya. ¹⁴ —Ipapoi'ma tînmîri pînnen warayo' warantî, ekareme'nenya itekare ekaremekî pata kaisari. ¹⁵ E'ma ta ena'san warantî tiaronkon wanî. Itekare eta to'ya, tîise ka'ne' pe Makui wîtî moropai itekare, to' neta'pî mo'kaiya, inî'rî to' enpenata namai ipî'. ¹⁶ Moropai tî' pon non pona ena'san warantî tiaronkon wanî. Itekare eta tîuya'nîkon pe yapisî to'ya. Mararî pra to' atausinpa. ¹⁷ Tîise sa'me yapisî to'ya pra awanî tewankon ya'. Mîrîrî ye'nen mararî rî to' ko'mamî mîrîrî. Itekare wenai to' e'taruma'tîsa' ya, ka'ne' pe irumaka to'ya. Tiaronkonya to' taruma'tîsa' ya, itekare rumaka to'ya. ¹⁸ Mî'nî ye'ka kore'ta ena'san warantî tiaronkon wanî. Itekare eta to'ya, ¹⁹ tîise to' yewan wanî sîrîrî pata po tînkonekakon pî' pu'kuru. Moropai kure'ne pu'kuru temannekon yapurî to'ya. Moropai inî' panpî' temannekon ton yu'se to' wanî. Mîrîrî ye'kaya itekare taruma'tî. Moropai mîrîrî wenai eepeta pepîn. ²⁰ Moropai yanunsa' non pona ena'san warantî tiaronkon wanî. Itekare eta to'ya moropai yapisî to'ya. Mararî tiaron inpîmî yonpa epeta'pî warantî, tiaronkonya Paapa maimu kupî, tîise mararî. Tu'ke panpî' tiaron epeta'pî warantî, tiaronkonya Paapa maimu kupî kure'ne panpî'. Mararî pra tiaron epeta'pî warantî, tiaronkonya Paapa maimu kupî mararî pra —ta'pî Jesusya.

Uweiyukon Pî' Jesus Eseurîma
(Lc 8.16-18)

²¹ Tiaron morî panton ekaremekî'pî Jesusya: —Uweiyukon enepî pepîn wari'sa' yo'koi itîto'pe —ta'pîiya. —Itîrî pepîn nîrî we'nannîto' yaponse' yo'koi, tîise enepî itaponse' pona itîto'pe. ²² Sîrîrî î' rî esenonsa' ya, mîrîrî esera'ma tiaron pensa. Mîrîrî warantî morî panton unekaremekî epu'tî tiaronkonya pepîn sîrîrî. Tîise tiaron pensa epu'tî to'ya. ²³ Anepu'pai awanîkon ya, moo si'ma etatî —ta'pî Jesusya. ²⁴ —Morî pe etatî —ta'pîiya to' pî'. —Etaya'nîkon kaisari inî' panpî' Paapa maimu epu'tîya'nîkon. Moropai etanenanya inî' panpî' epu'tî. ²⁵ Umaimu anepu'painon wanî ya, Paapaya itîrî inî' panpî' epu'to'peiya. Tîise anepu'painon pepîn wanî ya, epu'tîiya pepîn. Maasa pra tîneta'pî kupîiya tîwanmîra.

Unpîmîkon Ton Yena'pî Pî' Jesus Eseurîma

²⁶ Inî'rî morî panton ekaremekî'pî Jesusya. Î' kai'ma awanî pe man tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî ya epu'to'pe to'ya. See warantî ta'pîiya: —Warayo'ya tekkari yena'pî pîmî'pî ipapoi'ma kawai yena'pî pîmî warantî. Moropai eemikku'pî tewî' ta. ²⁷ Teseru ta ewaron ya' iwe'napîtî'pî moropai wei epa'ka tanne, aapakapîtî'pî. Mîrîrî tanne, inpîmî'pî aro'ta moropai aarenta. Tîwarîrî aaro'ta'pî non yapai, aareta'pî. ²⁸ Moropai aarenta'pî. Moropai eepeta'pî. ²⁹ Mîrîrî tîpo ya'tî'pîiya ya'tîto' weiyu eseposa' ye'nen. Tîise î' wani' awanî ye'nen tînpîmî'pî aro'ta epu'tîiya pra awanî'pî. Î' wani' awanî ye'nen eepeta epu'tîiya pra awanî. Mîrîrî warantî tiaronkonya Paapa yapisî tepotorîkon pe, itekare eta tîuya'nîkon ye'nen. Tîise o'non ye'ka pe Paapa esenyaka'ma epu'tî to'ya pepîn, —ta'pî Jesusya.

Mostarda Ye' Pî' Jesus Eseurîma

(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

³⁰ —Tiaron morî panton ekaremekîuya sîrîrî, î' kai'ma awanî pe man tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî ya epu'tikonpa —ta'pî Jesusya. —See warantî arinîkon pemonkonyamî' yepotorî pe Paapa wanî pe man —ta'pîiya. ³¹ —Mostarda ye' ta'sen yare ena'pî wanî tamî'nawîron ena'pî ma're simonkokon pe itena'pî. ³² Tîise mîrîrî ena'pî pînsa', moropai aarenta, moropai kure'ne eena tamî'nawîron parî' yentai. Mararî pra aapantatapîtî. Toronyamî'ya taponse'kon ton koneka iporo i'nî' ya. E'mai' pe si'mîrikî pe itena'pî wanî'pî, tîise maasa kure'ne ite' ena'pî. Mîrîrî warantî mararonkonya Paapa yapisî'pî sîrîrî tepotorîkon pe. Tîise maasa arinîkonya yapisî kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya.

³³ Mîrîrî warantî morî panton ke itekare ekaremekî'pîiya to' pî'. Ekaremekî'pîiya epu'tî to'ya kaisarî. ³⁴ Panton pe pra to' yeurîmaiya pra awanî'pî. Tîise tîpemonkonoyamî' yarakkîrî neken tîwanî yai, tînekaremekî'pî ekareme' tu'ka'pîiya to' pî'.

A'situn Tî'napannîpî Jesusya

(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ Mîrîrî ko'mamîiya yai, ta'pîiya tîpemonkonoyamî' pî': —Iyarî'nîkon. Kuru'nî'nîkon —ta'pîiya. ³⁶ Aasîrî kanau ya' awanî'pî. Tamî'nawîronkon nîmî'pî to'ya moropai Jesus yarî'pî inenupa'sanya. Moropai tiaronkon wîtî'pî tîkanaukon ya' ipîkîrî. ³⁷ Mîrîrî iku'pî nuurukkutî to'ya tanne, kure'nan a'situn iipî'pî tiwinarî. Sipa sipa pe tuna wanî'pî. Tuna ewomî'pî kanau ya. Kanau yannîpî yonpa'pî tunaya. ³⁸ Mîrîrî tanne, Jesus we'nasa' wanî'pî kanau maikko ya'. Tî'mî ye'pî ya'santisai'ya wanî'pî. Moropai mîkîrî yenpaka'pî to'ya: —Apakakî —ta'pî to'ya. —Î' ton pe sa'mantan tanne, awetun mîrîrî î' kupîya pra? Apakakî. ³⁹ Mîrîrîya Jesus paka'pî moropai a'situn tî'napannîpî'pîiya tîmeruntîri ke. A'situn pî' ta'pîiya: —Tî'napankî. Tuna pî' ta'pîiya: —Tî'napankî. Tuna nîrî tî'napannîpî'pîiya tîmeruntîri ke. Se' kaisarî tuna eena'pî. ⁴⁰ Mîrîrî tîpo ta'pîiya to' pî': —Î' ton pe eesi'nî'pîtikon? Innape ukupîya'nîkon pra awanîkon mîrîrî, aapia'nîkon pu'kuru wanî tanne —ta'pîiya. ⁴¹ Mîrîrî mararî pra to' esenumenka'pî ipî'. Tîmurukun pe si'ma to' eseurîma'pî ipî': —Î' ye'ka Mîikîrî pemonkon? A'situn tî'napannî'nen tîmeruntîri ke moropai tuna tî'napannî'nen nîrî tîmeruntîri ke. O'non ye'ka pe renamo awanî? —ta'pî to'ya.

5

O'ma'kon Tîrîka Jesusya

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

¹ To' erepamî'pî iku'pî ratai pona. Gerasenoyamî' pata pona to' erepamî'pî. ² Kanau yapai Jesus eseu'ka pe, uuruwai kore'tapai warayo' iipî'pî iipia. O'ma' ewonsa' wanî'pî mîkîrî warayo' ya'. ³ Uuruwai kore'ta tîiko'mansen pe mîkîrî wani'pî, tî' ta, e'pîyamî' kore'ta tîiko'mansen. ⁴ Tu'ke ite'ka yewa'tîpî'pî to'ya sa'man ferro ke itenya pî' moropai i'pu pî'. Tîise yewa'tî to'ya kaisarî tewa'tîto' ya'tîpî'pîiya tiwinarî. Anî'ya yewa'tî yentai awanî'pî. ⁵ Awentaimepî'pî ewaron kaisarî moropai wei kaisarî uuruwai kore'ta si'ma. Aako'manto'pe rî awanî'pî. Awe'pa'tîpî'pî nîrî tî' ke.

⁶ Aminke si'ma Jesus era'ma tũya pe, eeka'tumĩ'pĩ iipia moropai awe'sekunka'pĩ irawĩrĩ. Tamĩ'nawĩronkon yentainon mĩserĩ, kai'ma eesenumenka'pĩ Jesus pĩ'. ⁷⁻⁸ Jesusya ta'pĩ ipĩ': —Mĩkĩrĩ yapai epa'katĩ, o'ma'kon —ta'pĩya. Meruntĩ ke warayo' entaim'e'pĩ. —Jesus amĩrĩ ka' po tũko'mansen munmu. Amĩrĩ Paapa munmu. Í' ku'se aai'sa' uyarakkĩrĩ? Ayeka'nunkauya sĩrĩrĩ. Paapaya eta tanne, ataruma'tũya pepĩn ka'kĩ upĩ' —ta'pĩya. ⁹ Moropai Jesusya mĩkĩrĩ ekaranmapo'pĩ. —Anĩ' ayese'? —ta'pĩya. —Uyese' tu'kan, maasa pra arinĩkon anna —ta'pĩya. ¹⁰ Mararĩ pra Jesus yeka'nunka'pĩ o'ma'ya. —Anna kĩaipontĩ tiaron pata pona —taapĩtĩ'pĩ to'ya.

¹¹ Aminke pra ikĩrĩ po arinĩkon porcoyamĩ' wanĩ'pĩ tekkarikon ena'nenan. ¹² O'ma'konya Jesus yeka'nunka'pĩ. —Anna yaipontĩkĩ porcoyamĩ' kore'ta anna ewonto'pe to' ya' —ta'pĩ to'ya. ¹³ —Atĩtĩ, moriya —ta'pĩ Jesusya. O'ma'kon epa'ka'pĩ mĩkĩrĩ warayo' yapai moropai porcoyamĩ' ya' to' ewomĩ'pĩ. Moropai porcoyamĩ' eka'tumĩ'pĩ ikĩrĩ poi tuna kata. Moropai to' e'soroka'pĩ tuna ka' moropai to' anarĩ'pĩ. Arinĩke to' wanĩ'pĩ, 2.000 kaisarĩ.

¹⁴ Mĩrĩrĩ era'ma tũya'nĩkon yai, porcoyamĩ' era'manenana wĩtĩ'pĩ. Tĩnera'ma'pĩkon ekaremekĩ'pĩ to'ya tamĩ'nawĩronkon pĩ', cidade ponkon pĩ' moropai poroponkon pĩ'. Mĩrĩrĩ ya pemonkonyamĩ' wĩtĩ'pĩ o'non ye'ka pe awanĩ era'mai. ¹⁵ Moropai Jesus pia to' erepamĩ'pĩ. Mĩkĩrĩ warayo' o'ma'kon yenpĩ' eporĩ'pĩ to'ya. Eereutasa' wanĩ'pĩ, tĩpon ke ayawĩ' pe pra. Mĩkĩrĩ arinĩkon o'ma'kon wanĩ'pĩ ya' eporĩ'pĩ to'ya mĩrĩrĩ. Mĩrĩrĩ pĩ' to' esenumenka'pĩ. Moropai eranne' pe to' ena'pĩ. ¹⁶ Moropai o'non ye'ka pe eena'pĩ ekaremekĩ'pĩ era'ma tĩponkonya, porcoyamĩ' yekare moropai warayo' o'ma'kon yenpĩ' yekare ekaremekĩ'pĩ to'ya. ¹⁷ Moropai Jesus yeka'nunka'pĩ tamĩ'nawĩronkonya attĩto'pe tĩpatakon yapai.

¹⁸ Kanau ya' Jesus asara'tĩ tanne, mĩkĩrĩ warayo' o'ma'kon yenpĩ' wĩtĩ'pĩ iipia. —Uurĩ nĩrĩ, itĩpĩ wai apĩkĩrĩ —ta'pĩya. ¹⁹ —Kaane —ta'pĩ Jesusya. —Ayewĩ' ta enna'pokĩ ayonpayamĩ' pia. Paapa nĩkupĩ'pĩ apĩ' ekareme'ta. Tĩ'noko'pĩ pe uyera'ma'pĩya ka'ta —ta'pĩ Jesusya ipĩ'. ²⁰ Mĩkĩrĩ wĩtĩ'pĩ. Jesus nĩkupĩ'pĩ tĩpĩ' ekaremekĩ' pinunpa'pĩya Decápolis poro. Moropai tamĩ'nawĩronkon esenumenka'pĩ ipĩ'.

Jairo Yekare

(Mt 9.18-19; Lc 8.40-42)

²¹ Moropai inĩ'rĩ Jesus enna'po'pĩ iku'pĩ ratai pona kanau ya. Eerepansa' tanne, arinĩkon pemonkonyamĩ' eperepĩ'pĩ iipia. Iku'pĩ ena po Jesus wanĩ'pĩ. ²² Judeuyamĩ' epere'to' yewĩ' era'manenana wĩtĩ'pĩ Jesus pia, itese' Jairo. Jesus era'ma tũya pe, mĩkĩrĩ Jairo esenumĩ'pĩ non pona, Jesus rawĩrĩ moropai yeka'nunka'pĩya. ²³ —Aase, uyewĩ' ta uyensi sa'manta pe man —ta'pĩ Jairoya Jesus pĩ'. —Aase uyewĩ' ta ayensi tĩrĩpa ipona eesepĩ'tĩto'pe aasa'manta namai —ta'pĩya. ²⁴ Mĩrĩrĩ ye'nen Jesus wĩtĩ'pĩ ipĩkĩrĩ. Arinĩkon pemonkonyamĩ' wĩtĩ'pĩ to' pokonpe. Jesus woima'tĩ'pĩ to'ya. Yatunnuku'pĩ to'ya.

Mĩn Kannen Wĩrĩ' Yepĩ'tĩ Jesusya

(Mt 9.20-22; Lc 8.43-48)

²⁵ Arinĩkon kore'ta wĩrĩ' wanĩ'pĩ pri'yawon pepĩn, mĩn kannen. Asakĩ'ne pu' pona tĩmo'tai kono' kaisarĩ aako'mansa' wanĩ'pĩ pri'ya pra. ²⁶ Arinĩkon ne'ne'kon yepĩ'tĩtonkon wanĩ'pĩ yepĩ'tĩ yu'se. Tĩise yepĩ'tĩ to'ya

pra awanî'pî. Yepi'tî to'ya tanne inî' panpî' ne'ne' eena tu'ka'pî. Inkamoro ye'matûya ke temanne tî'ka'pîya wani'pî tamî'nawîrî. Tîise eese'pî'tî pra awanî'pî. Inî' panpî' pri'ya pra eena'pî. ²⁷⁻²⁸ Jesus yekare etasa' mîikîrî wîri'ya wani'pî. Mîrîrî ye'nen mîikîrî wîri' esenumenka'pî Jesus pon ye'pî pî' yapîsau'ya ya eese'pî'tî e'painon kai'ma, wîri' esenumenka'pî. Jesus poi winî' aapî'pî moropai ipon ye'pî pî' yapî'pîya. ²⁹ Mîrîrî pe rî mîn asa'tî'pî, yapîya pe, moropai eese'pî'tîsa' epu'tî'pî mîikîrî wîri'ya.

³⁰ Tîmeruntîri ke tiaron yepi'tîsa' tûya epu'tî'pî Jesusya. Mîrîrî pe rî eera'tî'pî arinîkon kore'ta. —Anî'ya uyapî pî' nai upon pî'? —ta'pîya. ³¹ —Arinîkon pemonkonyamî' kore'ta si'ma, anî'ya upon pî' uyapî pî' nai taaya. Pakko pe awanî mîrîrî —ta'pî Jesus pemonkonoyamî'ya ipî'. ³² Tîise tîwainokon pî' Jesus esenumenka'pî anî'ya ikupî'pî epu'tîpa kai'ma. ³³ Teese'pî'tîsa' epu'tî tûya ye'nen, mîikîrî wîri' esi'nîpî'pî. Moropai tîwe'kîkî'ma ye'ka pe attî'pî Jesus pia. Eesenumî'pî non pona irawîrî. Moropai tekare ekaremekî'pîya Jesus pî' tamî'nawîrî. ³⁴ —Ma'non, in-nape ukupîya ye'nen eese'pî'tîsa' mîrîrî —ta'pî Jesusya mîikîrî wîri' pî'. —Tîwanmîra atîkî. Inî'rî ayeparanya ayeporî pepîn —ta'pîya.

Jairo Yensi Yepi'tî Jesusya
(Mt 9.23-26; Lc 8.49-56)

³⁵ Jesus eseurîma tanne, tiaronkon warayo'kon erepamî'pî epere'nîto' yewî' era'manen, Jairo yewî' tapai'nîkon. —Ayensi sa'mantan pî' man. Inî' uyenupanenkon kîsarîi —ta'pî to'ya. ³⁶ —To' eseurîmato' tîpînamai pra —ta'pî Jesusya epere'nîto' era'manen pî'. —Kesi'nîpîi. Innape neken uku'kî. Kîsewankono'mai —ta'pîya.

³⁷ Pedro, moropai Tiago, moropai Tiago yakon João, inkamoro neken wîtî tarakkîrî tîrî'pî Jesusya. Tiaronkon wîtî tîri'ya pra awanî'pî. ³⁸ Epere'nîto' yewî' era'manen yewî' ta teerepansa' pe, arinîkon pemonkonyamî' era'ma'pî Jesusya. Tiaronkon karau moropai tiaronkon entaimepîtî eta'pîya. ³⁹ Wîtî ta teewonsa' pe, ta'pîya to' pî': —Î' ton pe aronne awentaimepîtikon mîrîrî? —ta'pîya to' pî'. —Moropai akaraikon mîrîrî? Ma'non sa'mantasa' pra man. Iwe'nasa' mîrîrî —ta'pîya. ⁴⁰ Moropai to' siira'pî Jesus pî' mîrîrî taiya ye'nen.

Tîise poro pona to' yenpa'ka'pîya. Moropai eewomî'pî isa'manta'pî pia itun moropai isan, moropai eseurîwî'nankon tînenupa'san pokonpe eewomî'pî. ⁴¹ Mîikîrî isa'manta'pî yenya yapîsî'pîya. —Tarita kumi —ta'pîya ipî' tîmaimu ta. Ma'non, e'mî'sa'kakî, taato' mîrîrî umaimukon ta. ⁴² Mîrîrî pe rî wîri' e'mî'sa'ka'pî moropai aasarî'pî. Asakî'ne pu' pona tîmo'tai kaisarî ikono po awanî'pî. Kure'ne tamî'nawîronkon esenumenka'pî eese'pî'tîsa' pî'. ⁴³ Jesusya ta'pî tamî'nawîronkon pî': —Anî' pî' unku'pî'pî kîsekareme'tî —ta'pîya. Moropai wîri' yun, isan pî' ta'pîya: —Ma'non yekkari ton antîtî —ta'pîya.

6

Jesus Enna'po Nazaré Pona
(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

¹ Moropai Jesus wîtî'pî mîrîrî pata pai tînenupa'san pokonpe. Tîpata ya erepamî'pî to' pokonpe. ² Erî'ka'nîto' weiyu yai tamî'nawîronkon yenupa pia'tî'pîya epere'nîto' yewî' ta. Eta tûya'nîkon pe arinîkon esenumenka'pî kure'ne ipî': —O'non pata mîrîrî ye'ka esenumenkanto' ku'nen

pe tîwanîpa epu'nen eporîiya? O'non ye'ka pe epu'nen pe eena'pî? Anî winîpai tîmeruntîri ton eporîiya anî'ya ikupî eserîkan pepîn konekapa? —ta'pî to'ya. ³—Mîikîrî manni' wîtî konekanen, Maria more, innape nai? —ta'pî to'ya. —Tiago, moropai José, moropai Judas, moropai Simão rui mîikîrî. Tarî iwîrisitonon man —ta'pî to'ya. Moropai Jesus yu'se pra to' ena'pî. Yapurî to'ya pra awanî'pî. ⁴Jesusya to' yeurîma'pî: —Tamî'nawîron pata ya Paapa maimu ekareme'nen yapurî to'ya. Tîise ipata ya yapurî to'ya pepîn. Itonpayamî'ya yapurî pepîn. Itewî' tawonkonya yapurî pepîn —ta'pîya. ⁵Anî'ya ikoneka eserîkan pepîn tu'kan konekaiya yentai awanî'pî tîpata ya. Pri'yawonkon pepîn pona tenya tîrî'pîya, arinîkon pepîn, moropai to' yepî'tî'pîya. ⁶Kure'ne Jesus esenumenka'pî inkamoro pî', innape tîkupî to'ya pra awanî ye'nen.

Moropai aasarî'pî tiaronkon pata yapî' to' yenupa'pîya mîrîrî rî pata poro to' yenupa'pîya.

Tînenupa'san Yarima Jesusya
(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

⁷Asakî'ne pu' pona tîmo'tai'nîkon yanno'pî Jesusya tîpia. To' yaipontî'pîya pata kaisarî to' wîtîto'pe asakî'ne'ne. Moropai to' meruntîri ton tîrî'pîya meruntî ke o'ma'kon maawariyamî' yenpa'kato'pe to'ya. ⁸To' yaipontî'pîya: —Attîkon pe î' rî kîsatî. Ame'sipukon neken maatî. Aya're'kon ton kîsatî. Asakunîkon kîsatî. Atînurîkon ton kîsatî. ⁹A'sa'sakon yeka'maya'nîkon moropai aponkon tiwin, apî'nîkon asakî'ne pra. ¹⁰Pemonkonyamî' pata ya eerepansa'kon ya, eewomîkon to' yewî' ta. Moropai moro pu'kuru mako'mantî, mîrîrî pata pai attîkon pîkîrî —ta'pî Jesusya to' pî'. ¹¹—Tiaron pata po ayapisîkon to'ya pra awanî ya, moropai amaimukon anetapai pra to' wanî ya, mîrîrî pata pai matîtî. Moropai attîkon pe a'pukon pî' non atapi'sa', mîrîrî mîsorokatî eepa'kakon pe. Mîrîrî kupîya'nîkon ya, Paapa maimu yu'se pra to' wanî ye'nen Paapaya to' taruma'tî pe man ekaremekîya'nîkon mîrîrî —ta'pîya.

¹²Mîrîrî tîpo to' ese'ma'tî'pî. Inkamoroya itekare ekaremekî'pî to' pî': —Ayeserukon winîpai enpenata'tî teesewankono'mai era'tîtî —ta'pî to'ya tamî'nawîronkon pî'. ¹³Moropai tu'kankon o'ma'kon yenpa'ka'pî to'ya. Pri'yawonkon pepîn pu'pai karapaima'pî to'ya. To' yepî'tî'pî to'ya.

João Batista Wî Me'po Herodesya
(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴Tamî'nawîrî Jesus nîkupî'pî yekare eta'pî tamî'nawîronkonya. Mîrîrî yai pata esa' Herodesya eta'pî nîrî. Tiaronkonya taapî'tî'pî: —João Batista nurî'tî e'mî'sa'ka'pî man isa'manta'san kore'tapai. Mîrîrî ye'nen anî'ya ikupî eserîkan pepîn kupîya mîrîrî —taapî'tî'pî to'ya. ¹⁵Moropai tiaronkonya ta'pî: —Elias nurî'tî mîikîrî. Moropai tiaronkonya ta'pî: —Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' warainon mîikîrî.

¹⁶Tîise itekare eta tîuya pe Herodesya ta'pî: —João mîikîrî, uni'mîrîkî'tî'pî ipu'pai. Tîise awe'mî'sa'kasa' mîrîrî tîisa'manta tîpo, isa'manta'san kore'ta pai —ta'pîya.

¹⁷Maasa pra mîikîrî rî Herodesya João yarakkamo me'po'pî tîuya ye'nen atarakkannîto' yewî' ta. Mîrîrî kupî'pî Herodesya maasa pra takon Filipe no'pî Herodias yarakkîrî awanî pî' João eseurîmasa' ye'nen.

¹⁸ Taapítí'pí Joãoya ipí': —Ayakon no'pí yarakkírí awaní Paapa nekaremekí'pí unkupíkon ton pe yairí pra. Imakui'pí ku'sa'ya mîrîrî —taapítí'píiia. ¹⁹ Mîrîrî wenai Herodes no'pí Herodias ekore'ma'pí ipí'. Moropai João Batista anwîpai awaní'pí. —João Batista wîi me'pokí —ta'píiia Herodes pî'. ²⁰ —Kaane —ta'píiia. Mîrîrî ta'píiia maasa pra morí pe Paapa maimu yawîron pe João waní epu'tí tûuya ye'nen. Moropai inama'píiia. João maimu eta tûuya pe aataka'ma'pí. Mîwîni tûise tîwakîri pe eta'píiia.

²¹ Mîrîrî tanne, tîiko'mamî tîpo, Herodias esenumenka'pí teseru koneka pî'. Moropai Herodesya entamo'kanto' koneka'pí teesenpo'pí weiyu yai. Tîpoitîrîtonon eta'píiia entamo'kai. Surarayamî' yepotorîtonon eta'píiia. Moropai ipikkukon tînu esanon Galiléia ponkon eta'píiia nîrî entamo'kai. ²² Herodias more wîri' ewomí'pí to' kore'ta imanunse. Moropai imananu'pí. Herodes wakîri pe awaní'pí. Herodes neta'san wakîri pe nîrî awaní'pí. Mîrîrî ye'nen Herodesya ta'pí wîri' pî': —Î' rî yu'se awaní ya, esa'kí upí' moropai anesatí'pí tîrîuya —ta'pí Herodesya. ²³ —Paapaya uyera'ma pî' man. Ayenku'tûuya pepîn sîrîrî. Î' rî esatîya ya itîrîuya. Itû'se awaní ya, upata tîrîuya arakkîta pîkîrî —ta'píiia wîri' pî'.

²⁴ Moropai wîri' epa'ka'pí. Tîsan pia attí'pí, Herodias pia. —Î' esatîuya yu'se awaní mîrîrî? —ta'píiia tîsan pî'. —João Batista pu'paraikkí'to'peiya ka'kí ipí' —ta'pí Herodiasya tînu pî'. ²⁵ Teesemi'tapai mîkkîrî wítí'pí Herodes pia esa'se: —João Batista pu'paraikkî'tîya'nîkon yu'se wai. Sunpa pona ipu'pai'pí enepîya'nîkon yu'se wai uupia era'mato'peuya —ta'pí wîri'ya Herodes pî'.

²⁶ Mîrîrî pî' Herodes esewankono'ma'pí kure'ne. Itîrîuya taasa' tûuya pî' moropai mîrîrî etasa' tînetas'anya pî' esewankono'ma'pí. Mîrîrî ye'nen wîri' pî' ani'nînmapai pra awaní'pí. ²⁷ Moropai ka'ne' pe Herodesya surara yaipontí'pí: —Atíkí. João pu'pai era'mata —ta'píiia. Surara wítí'pí. Atarakkannîto' ta João pu'paraikkî'tí'píiia. ²⁸ João pu'pai'pí yari'pí suraraya sunpa pona moropai itîrî'píiia wîri' pia. Mîkkîrîya yari'pí tîsan pia. ²⁹ Mîrîrî eta tûuya'nîkon pe João nenupa'san wítí'pí itesa'rî'pí era'mai. Moropai yu'na'tí'pí to'ya.

*Arinîkon Yekkari'tî Jesusya, 5,000 Kaisaronkon
(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jo 6.1-14)*

³⁰ Jesus naipontí'san enna'po'pí iipia. Tamî'nawîron tînkupí'píkon moropai pemonkonyamî' yenupa'pí tûuya'nîkon ekaremekí'pí to'ya Jesus pî'. ³¹ Arinîkon pemonkonyamî' erepanpítí'pí to' pia Jesus era'mapí'se. Jesus moropai inenupa'san entamo'ka eserîke pra awaní'pí. Mîrîrî ye'nen Jesusya ta'pí tînenupa'san pî': —Aase'kon see upokonpe keren pona erî'ka'se'nîkon —ta'píiia.

³² Mîrîrî ye'nen tamî'nawîronkon piapai to' wítí'pí kanau ya' keren pona, Jesus moropai inenupa'san. ³³ Tîise arinîkonya to' wítí era'ma'pí. Jesus nenupa'san pe to' epu'tí'pí to'ya. Itîpai nîrî to' waní'pí. Tîpatakon yapai to' esemi'tîpa'pí tuutîkonpa. Inkamoro wítí'pí a'mun poro teeka'tunse keren pona. Jesus moropai inenupa'san rawîrî to' erepamî'pí. ³⁴ Kanau yapai teeseu'ka pe, mararonkon pepîn pemonkonyamî' era'ma'pí Jesusya. Carneiroyamî' itesa' pînon ataka'ma'san warantí to' era'ma'píiia. Mîrîrî ye'nen to' sa'nama'píiia. Tu'kan pî' to' yenupa pia'tí'píiia.

³⁵ Pata ko'mamî pe, Jesus nenupa'san, ipemonkonoyamî' wîtî'pî iipia. —Keren po e'nî tanne, pata ko'mannî pî' man. ³⁶ Tamî'nawîronkon yaipontîkî cidade pona, moropai poro po tîko'mansenon pia ta're'kon ton yennato'pe to'ya —ta'pî to'ya.

³⁷ Tîise to' maimu yuuku'pî Jesusya: —Amîrî'nîkonya neken to' ya're' ton tîrî sîrîrî. —O'non ye'ka pe? —ta'pî Jesus nenupa'sanya. —Trigo puusa' yenna annaya yu'se awanî mîrîrî mararî pra tînîru ke, tu'ke kapoi kaisarî esenyaka'manto' yepe' yentai awanî. Mîrîrî warantî to' yekkarî'tî annaya yu'se awanî. Tîise tînîru ton pra man —ta'pî to'ya. ³⁸ —Î' warapo pão moro nai aapia'nîkon? Maasa era'matantî —ta'pî Jesusya. Era'mai to' wîtî'pî. Ekaremekî'pî to'ya Jesus pî': —Pão moro man mia'taikin neken moropai moro'yamî' asakî'ne —ta'pî to'ya.

³⁹⁻⁴⁰ Mîrîrî tîpo Jesusya pemonkonyamî' pantakapî'tî'pî tîponarî'ne, tiaronkon 50 kaisarî'ne, tiaronkon 100 kaisarî'ne. To' yaipontî'pîiya parî' pona to' eretato'pe. ⁴¹ Mia'taikinan pão moropai asakî'nankon moro'yamî' yapisî'pîiya tenya'. Moropai ka' ekaya tenu tanunse ipîrema'pîiya. Moropai trigo puusa' pirikkapî'tî'pîiya. Mîrîrî tîrî'pîiya tîpemonkonoyamî' pia. Inkamoroya itîrî'pî tamî'nawîronkon pemonkonyamî' pia. Moro'yamî' waikapî'tî'pîiya nîrî pemonkonyamî' kaisarî. ⁴² Tamî'nawîronkon entamo'ka'pî mîrîrî pî' teese'pî'tikon pikîrî. ⁴³ Trigo puusa' yonparî'pî moropai moro'yamî' yonparî'pî e'nîmîsa' yara'tî'pî to'ya waikîra'pî ya'. Asakî'ne pu' pona tîmo'tai waikîra'pî kaisarî itonparî'pî awanî'pî. ⁴⁴ Jesus nîtîrî'pî pî' entamo'ka'san warayo'kon wanî'pî 5.000 kaisarî.

Jesus Asarî Tuna Poro
(Mt 14.22-33; Jo 6.15-21)

⁴⁵ Teese'mî'tapai Jesusya tînenupa'san yaipontî'pî kanau ya to' asara'tîto'pe, tîrawîrî to' wîtîto'pe iratai pona, Betsaida pona. —Attîkon tanne pemonkonyamî' yarima'ya to' emi'to'pe —ta'pîiya to' pî'. Jesus nenupa'san ese'ma'tî'pî. Mîrîrî tîpo Jesusya ta'pî e'nîmî'san pî': —Ayewî'kon ta atîti see. Morî pe enna'potî. Uurî nîrî, uutî sîrîrî —ta'pîiya. ⁴⁶ Teesekaremekî tîpo, Jesus wîtî'pî wî' more'pî pona epîrema' tiwinsarî.

⁴⁷ Pata ewaronpamî tanne, Jesus nenupa'san wanî'pî iku'pî yarakkita kanau ya' moropai mîikîrî wanî'pî tiwinsarî a'mun po. ⁴⁸ Mîrîrî yai meruntî a'situn ponaya kanau yawonkon wîtî'pî. Tîmoronkon tepu'se to' e'kura' era'ma'pî Jesusya. Kariwana etun tanne attî'pî to' pia tuna poro tî'si po. To' yuwa'ka yonpa'pîiya. ⁴⁹ Tîise aai'pî era'ma'pî inenupa'sanya. Tî'si po tuna poro aai'pî era'ma' tîuya'nîkon pe, o'ma' mîikîrî kai'ma to' esenumenka'pî ipî'. Mîrîrî pî' to' esi'nîpî'pî. To' entaimepî'tî'pî. ⁵⁰ To' esi'nîpî era'ma' tîuya pe, ka'ne' pe Jesus eseurîma'pî to' yarakkîrî: —Meruntî ke e'tî, teesi'nî'se pra, maasa pra uurî Jesus —ta'pîiya to' pî'. ⁵¹ Moropai Jesus asara'tî'pî to' kanaurî ya'. Mîrîrî pe rî a'situn atî'napamî'pî. Mîrîrî pî' ta'pî inenupa'sanya: —Î' ye'ka see mîikîrî pemonkon, mîrîrî ye'ka a'situn tî'napamî'nen? ⁵² Jesus meruntîri era'ma'pî to'ya trigo puusa' pirikkaiya yai. Mîiwîni tîise iipia Paapa meruntîri wanî epu'tî to'ya pra awanî'pî, pakko pe tîwanîkon ye'nen. Maasa pra ipî' to' esenumenka pra awanî'pî, anî' pe awanî epu'tî to'ya pra awanî'pî.

Genesaré Ponkon Yepi'tî Jesusya
(Mt 14.34-36)

⁵³ Iku'pî ratai pona teerepansa'kon pe to' eseu'ka'pî Genesaré pata pona. Mîrîrî iku'pî ka tîkanaukon yewa'tî'pî to'ya. ⁵⁴ Moropai kanau yapai to' eseu'ka pe Genesaré ponkon pemonkonyamî'ya Jesus epu'tî'pî. ⁵⁵ Teeka'tunse to' wî'tî'pî iipia, Jesus erepansa' yekare etasa' tîuya'nîkon ye'nen. O'non pata Mîikîrî wanî etasa' tîuya'nîkon ya, mîikîrî pia pri'yawonkon pepîn yarî'pî to'ya to' yepî'tîto'peiya kai'ma. ⁵⁶ Moropai o'non pata Jesus erepansa' pia, si'mîrikîkî cidade pona, kure'nan cidade pona, cidade po pra tîiko'mansenon pia, moro pu'kuru pri'yawonkon pepîn enepî'pî to'ya iipia, erepanto' pata'se' ya'. Moropai Jesus yeka'nunka'pî to'ya ipon ye'pi yapîkonpa kai'ma. Moropai yapîtîponkon esepî'tî'pî.

7

Jesus Eseurîma Judeuyamî' Yeseru Pî' (Mt 15.1-9)

¹ Fariseuyamî' epere'sa' wanî'pî Jesus pia Moisés nurî'tîya yenu-pato' pî' yenupatonkon kore'ta. Inkamoro Moisés nurî'tîya yenu-pato' pî' yenupatonkon ii'sa' wanî'pî Jerusalém poi. ²⁻⁴ Fariseuyamî'ya tenyakon rona tu'ke ite'ka tiwin ite'ka tîise. Mîrîrî tîpo ta're'kon enapî to'ya. Tamî'nawîronkon Judeuyamî' yeseru pe awanî. Tîtamokonya tîpanama'pîkon yawîrî to' wanî mîrîrî. E'repanto' pata'se' yapai teemi'se tîwe'ronakon pra awanî ya, ta're'kon enapî fariseuyamî'ya pepîn. Mîrîrî warantî nîrî tesarukon yawîrî tu'ke ite'ka copo ronapî'tî to'ya, îinî ronapî'tî to'ya, pisa ronapî'tî to'ya.

Moropai Jesus nenupa'sanya ta're'kon enapî era'ma'pî to'ya. Tîise fariseuyamî'ya tenyakon rona manni' warantî tenyakon rona to'ya pra awanî'pî. ⁵ Mîrîrî ye'nen fariseuyamî' moropai Moisés nurî'tîya yenu-pato' pî' yenupatonkonya ta'pî Jesus pî': —Î' ton pe see utamokonya uyenupa'pîkon yairî pra apemonkonoyamî' wanî mîrîrî? Î' ton pe tenyakon rona tîuya'nîkon rawîrî ta're'kon enapî to'ya? ⁶ Jesusya ta'pî: —Yairî pu'kuru Paapa maimu ekareme'nen Isaiás nurî'tî eseurîma'pî apî'nîkon pena. Paapa yapurînen pe pra si'ma Paapa yapurînenan patakaya'nîkon eserîke pra naatîi seru' pe. Sîrîrî Isaiás nurî'tî maimu rî'pî inmenuka'pî:

“Morî pe eseurîmakoi'kon insanan pemonkonyamî' upî”, taa Paapaya.
“Tîise aminke to' yewan wanî mîrîrî.

⁷ Î' pe pra rî uyapurî to'ya mîrîrî.

Penaro'konya tîpanama'pîkon yawîrî tonpakon yenupa to'ya,
uurîya tîpanama'pîkon pe tîku'se” taa Paapaya.

Is 29.13

Mîrîrî Isaiás maimu rî'pî —ta'pî Jesusya to' pî'. ⁸ —Paapaya upanama'pîkon unku'pîkon ton pe mîrîrî rumakasa'ya'nîkon. Tîise atamokonya apanama'pîkon yawîrî awanîkon, irumakaya'nîkon pata pe pra. ⁹ Paapaya upanama'pîkon rumakasa'ya'nîkon atamokonya apanama'pîkon yawîrî awanîkonpa kai'ma. Epu'nen pe awanîkon kai'ma eesenku'tîkon mîrîrî —ta'pî Jesusya. ¹⁰ —Moisés nurî'tîya ta'pî:

“Ayunkon, moropai asankon yapurî'tî. Imakui'pî pe anî' eseurîma ya tîyun winîkîi, moropai tîsan winîkîi, mîikîrî mîwî'tîi,” *Êx 20.12, Êx 21.17;*

Lv 20.9; Dt 5.16

ta'pîiya —ta'pî Jesusya.

11 —Mîrîrî ye'ka pe pra amîrî'nîkon eseurîma mîrîrî. Amîrî'nîkonya taa: “Uyunkon, moropai usankon pia untîrîkon ton unmo'ka'pîkon tîrî e'painon Paapa pia. Corbâ mîrîrî. Paapa pia neken untîrî ton sîrîrî taato' mîrîrî corbâ”. 12 Mîrîrî warantî taa ye'ka pe, amîrî'nîkonya taa: “Uyunkon moropai usankon pîka'tî pra wanî ya, î' wani' pra awanî Paapa pî”. Mîrîrî warantî tamî'nawîronkon yenupaya'nîkon seru' pe —ta'pî Jesusya. 13 —Atamokonya apanama'pîkon yawîrî awanîkon ye'nen Paapa maimu pînamaya'nîkon pra awanî. Tamî'nawîronkon panamaya'nîkon ayaserukon yawîrî neken to' ko'manto'pe kai'ma. Tu'ke ayaserukon poi'pî moro awanî mîrîrî ye'ka —ta'pî Jesusya fariseuyamî' pî'.

Jesus Eseurîma Imakui'pî Uyaserukon Pî'

(Mt 15.10-20)

14 Moropai inî'rî Jesusya tamî'nawîronkon yanno'pî tûpia. —Umaimu etatî moropai epu'tîya'nîkon yuwatî —ta'pîiya. 15 —Paapa pia imakui'pî pe e'nî pepîn uya're'kon unenno'makon wenai. Tîise imakui'pî pe e'nî uyewankon ya tûiko'mansen imakui'pî wenai. 16 Anetapainon wanî ya, etakî, moropai epu'kî —ta'pîiya.

17 Poro po tîwe'sanon piapai Jesus ewomî'pî wîtî ta. Mîikîrî ekaran-mapo'pî inenupa'sanya: —Î' pî' eeseurîma manni'? —ta'pî to'ya ipî'. 18 —Amîrî'nîkonya nîrî epu'tî pra awanîkon mîrîrî? —ta'pî Jesusya. —Uya're'kon unenno'makonya ukupîkon pepîn imakui'pî pe. 19 Maasa pra uyewankon ya eewomî pepîn. Uro'takon ya' neken eewomî moropai mîrîrî tîpo iwekannîpî. Tamî'nawîron entamo'kanto' wanî mori pe. Tamî'nawîron entamo'kanto' pî' entamo'kan e'painon —ta'pî Jesusya.

20 —Imakui'pî uyewankon ya' tûiko'mansen wanî imakui'pî pe. 21 Uyewankon ya' tûiko'mansen imakui'pî wenai imakui'pî pî' esenumenkan, tamî'nawîronkon wîri'sanyamî', warayo'kon poro wîtîn, ama'ye' pe e'nî, tiaron wîi, 22 moropai tiaron no'pî, tiaron niyo yarakkîrî e'nî, moropai tiaron yemanne yu'se e'nî, imakui'pî kupî, tiaronkon yenku'tî, nura pe e'nî, kinmuwan, imakui'pî pe tiaron pî' eseurîman, moropai mîi pe e'nî, eranne' pe pra e'nî imakui'pî pî'. 23 Tamî'nawîrî imakui'pî pe e'nî maasa pra imakui'pî ko'mamî ye'nen uyewankon ya'. Mîrîrî wenai imakui'pî kupî pî' ko'mannî —ta'pî Jesusya tînenupa'san pî'.

O'ma' Tîrîka Jesusya Judeupa' Pepîn More Yapai

(Mt 15.21-28)

24 Mîrîrî tîpo Jesus ese'ma'tî'pî. Tiro pata poro moropai Sidom pata poro attî'pî. Tûiko'manto' yewî' ton eporî'pîiya. Moro tîwanî epu'tî anî'ya yu'se pra awanî'pî. Mîrîrî ye'ka pe tîise epu'tî'pî tiaronkonya. 25-26 Moropai wîri' wanî'pî moro. Mîikîrî wanî'pî Judeupa' pe pra, Siro-fenicia pon mîikîrî. Imaimu wanî'pî grego pe. Inre wanî'pî wîri'. O'ma' ewonsa' wanî'pî mîikîrî more ya'. Mîrîrî ye'nen Jesus erepansa' eta tîuya pe, attî'pî iipia. Moropai Jesus puu pia eesenumî'pî, yeka'nunka'pîiya. Ta'pîiya Jesus pî': —O'ma' yenpa'kakî unre yapai.

27 Moropai Jesusya ta'pî: —Kaane. E'mai' pe upemonkonoyamî' pîika'tîuya, Judeuyamî'. Amîrî Judeu pepîn. Arinmaraka pia more ya're' tîrî ya, yairî pra awanî. Mîrîrî warantî tamî'nawîron Judeuyamî' pîika'tîuya pra tîise, amîrî pîika'tîuya ya, Judeu pe pra awanî tanne, yairî pra awanî —ta'pî Jesusya. Judeuyamî'ya Judeu pepîn esatî'pî arinmaraka pe tewan-makon pe to' kupî tîuya'nîkon ye'nen.

28 Tîise wîri'ya ta'pî: —Innape man, piipi'. *Arinmaraka taa Judeuyamî'ya upî', seru' pepîn.* Mîrîrî ye'ka pe tîise moreyamî' ya're' ya'punu'pî e'soroka enapî arinmarakayamî'ya itaponse' yo'koi si'ma. Mîrîrî warantî arinmarakayamî' e'pîika'tî manni' warantî, upîika'tîkî sa'ne —ta'pîiya.

29 Jesusya ta'pî ipî': —Innape ukupîya epu'tî pî' wai, mîrîrî taa pî' nai epu'nen pe. Ayewî' ta enna'pokî. O'ma' wîtîn pî' man anre piapai —ta'pîiya. 30 Moropai mîikîrî emikku'pî tewî' ta. Tînre eporî'pîiya tette' ta. O'ma' wîtî'pî wani'pî.

Imaimu Pîn Pana'tî'pan Yepi'tî Jesusya

31 Moropai Jesus enna'po'pî Tiro pata pai. Tuutî pe Sidom pata pona attî'pî, moropai Decápolis pata poro. Eerepamî'pî Galiléia ku'pî ka. 32 Miarî tiaronkon pemonkonyamî'ya imaimu pîn moropai pana'tî'pan warayo' yarî'pî Jesus pia. Jesus yeka'nunka'pî to'ya: —Ayenya tîiki ipona eese'pî'tîto'pe —ta'pî to'ya. 33 Arinîkon pemonkonyamî' piapai Jesusya mîikîrî mo'ka'pî tiwinsarî. Tenya yeperu tîrî'pî Jesusya mîikîrî pana ya'. Tetaku ma'pîiya tenya pona. Moropai mîrîrî ke inu yapî'pîiya. 34 Moropai tî'noko'pî pe era'ma tîuya ye'nen, Jesus yettapusin enuku'pî ka' era'mai'ma. —Epata —ta'pîiya tîmaimu ta. Esettapuruka'kî taato' mîrîrî umaimukon ta. 35 Moropai ipana esettapuruka'pî. Inu ekoneka'pî. Morî pe eeseurîma'pî.

36 Jesusya to' yaipontî'pî. —Anî' pî' unku'pî'pî kîsekareme'tî —ta'pîiya to' pî'. Tîise yuuku to'ya pra awanî'pî. Inî' panpî' to' panamaiya tanne, inî' panpî' ekaremekî'pî to'ya. 37 Mararî pra tamî'nawîronkon esenumenka'pî Jesus pî': —Tamî'nawîron mîrîrî morî panpî' ku'sai'ya. Pana'tî'pankon pana yettapurîkasai'ya moropai imaimu pînon pemonkonyamî' koneka-sai'ya nîrî to' eseurîmato'pe —ta'pî to'ya.

8

Jesusya Arinîkon Yekkari'tî, 4.000 Kaisaronkon (Mt 15.32-39)

1 Mararî tîko'mamîkon tîpo, arinîkon eperepî'pî inî'rî Jesus pia. To' narî'pî, to' ya're' e'tî'ka'pî. Mîrîrî ye'nen Jesusya tînenupa'san yanno'pî tîipia to' yeurîmapa kai'ma. 2 —Seurîwî'ne wei kaisarî insanan ko'mansa' sîrîrî uupia —ta'pîiya. —Tarîpai to' ya're' e'tî'kan pî' man. Mîrîrî ye'nen to' sa'nama pî' wai. 3 Iwan pe to' tîise to' yarimauya ya tewî'kon ta, to' enkîsi'panpî'tî tuutîkon pe. Aminke pai tiaronkon ii'sa' mîrîrî —ta'pîiya.

4 —Keren po si'ma to' ya're' ton tîrî eserîke pra awanî —ta'pî in-enupa'sanya Jesus pî'.

5 —Î' warapo trigo puusa' moro nai aapia'nîkon? —ta'pî Jesusya. —Asakî'ne mia' pona tîlmo'tai kaisarî man —ta'pî to'ya.

6 Tamî'nawîronkon pî' ta'pî Jesusya: —Maasa non pona ereutatî. Asakî'ne mia' pona tîlmo'tai'non trigo puusa' yapisi'pîiya. Moropai eeseurîma'pî Paapa yarakkîrî: —Morî pu'kuru amîrî, Paapa. Anna ya're' ton tîrî pî' nai —ta'pîiya Paapa pî'. Mîrîrî tîpo trigo puusa' pirikkapî'tî'pîiya. Tînenupa'san pia itîrî'pîiya tamî'nawîronkon kaisarî itîto'pe to'ya. Moropai to' kaisarî itîrî'pî to'ya. 7 Moro'yamî' mîrikkî wani'pî mararî to' pia. Inkamoro nîrî yapisi'pîiya. —Morî pu'kuru amîrî, Paapa. Anna yo' ton tîrî pî' nai —ta'pîiya Paapa pî'. —Maa. Seenî' tîitî tamî'nawîronkon kaisarî

—ta'pîiya tînenupa'san pî'. Moropai itîrî'pî to'ya tamî'nawîronkon kaisarî.
 8 Moropai inkamoro entamo'ka'pî teese'pî'tikon pîkîrî. Inkamoro ya ta're'kon yonpa rî'pî yannuku'pî. Asakî'ne mia' pona tîmo'tai waikîra'pî kaisarî wani'pî. 9 Entamo'ka'san wani'pî 4.000 kaisarî. 10 Mîrîrî tîpo tamî'nawîronkon yarima'pî Jesusya to' wîtîto'pe. Moropai to' enuku'pî kanau ya' tînenupa'san yarakkîrî. Dalmanuta itese' pata pona to' wîtî'pî.

Tînera'makon Ton Meruntî

Esatî Fariseuyamî'ya Jesus Pî'

(Mt 16.1-4)

11 Moropai fariseuyamî' wîtî'pî Jesus pia. To' esiyu'pîti pia'tî'pî yarakkîrî. —Anna nera'ma ton anku'kî innape Paapa winîpai tui'sen pe ameruntîri wani' era'mato'pe annaya —ta'pî to'ya. Mîrîrî ta'pî to'ya maasa pra innape Paapa winîpai imeruntîri iipî kupî tûuya'nîkon pra awanî ye'nen. 12 Ne'ne' pe itewan ku'sa' to'ya wani'pî. —Sîrîrî pankon wani' tînera'makon ton yu'se. Tîise ayenku'tûuya'nîkon pepîn. Anera'makon ton tîri Paapaya pepîn —ta'pîiya. 13 Inkamoro Fariseuyamî' piapai attî'pî. Kanau ya' to' enuku'pî. Moropai tînenupa'san pokonpe eese'ma'tî'pî iratai pona.

Fariseuyamî', Herodes Yeseru Pî' Jesus Eseurîma

(Mt 16.5-12)

14 Tîwanmîra'nîkon ta're'kon ton yarî to'ya pra awanî'pî. Trigo puusa' tiwinan neken wani'pî moro kanau ya'. 15 Moropai Jesusya to' panama'pî: —Tîwarî panpî' e'tî. Tîwî fariseuyamî' piawon moropai Herodes piawon trigo sa'moto' nîsi —ta'pîiya. 16 Teepere'se to' eseurîma'pî mîrîrî pî': —Î' pî' taiya manni'? Uya're'kon ton ene'sa' pra awanî ye'nen mîrîrî taa pî' man —ta'pî to'ya.

17 Trigo puusa' pî' pra eeseurîma manni'. Fariseuyamî' moropai Herodes yeseru pî' eeseurîma. Tîise trigo puusa' ton pra tîwanîkon pî' to' eseurîma epu'tî'pî Jesusya. —Î' ton pe aya're'kon ton pra awanîkon pî' eeseurîmakon mîrîrî? Uyeseru pî' eesenumenkakon pepîn. Anepu'pai pra awanîkon mîrîrî. Ayewankon ya unekaremekî'pî enasa' pra awanî. 18 Tenu kenankon amîrî'nîkon. Tîise enkaru'nan warantî awanîkon. Tîpana kenankon amîrî'nîkon. Tîise pana'tî'pan warantî awanîkon. 19 Mia'taikin trigo puusa' ke manni' 5.000 pemonkonyamî' ya're'tûuya yai, to' ya're' yonpa rî'pî yanumî'pîya'nîkon. Î' warapo waikîra'pî kaisarî awanî'pî? —ta'pîiya. —Asakî'ne pu' pona tîmo'tai waikîra'pî kaisarî —ta'pî to'ya. 20 —Moropai asakî'ne mia' pona tîmo'tai trigo puusa' ke 4.000 kaisaronkon pemonkonyamî' ya're'tûuya yai, to' ya're' yonparî'pî yanumî'pîya'nîkon. Î' warapo waikîra'pî kaisarî awanî'pî? —ta'pîiya. —Asakî'ne mia' pona tîmo'tai waikîra'pî kaisarî awanî'pî —ta'pî to'ya. 21 —Sîrîrî tîpose uyeseru epu'tîya'nîkon pra awanîkon mîrîrî? —ta'pîiya to' pî'.

Enkaru'nan Betsaida Pon Yepi'tî Jesusya

22 Moropai to' erepamî'pî Betsaida itese' pata pona. Miarî enkaru'nan warayo' yarî'pî tiaronkonya Jesus pia. Jesus yeka'nunka'pî to'ya enkaru'nan yapîto'peiya kai'ma. 23 Enkaru'nan yarî'pîiya itenya pî' tapi'se pemonkonyamî' pata yapai. Tetaku ma'pîiya enkaru'nan yenu ya'. Moropai tenya tîrî'pîiya itenu pona. Tenya mo'ka'pîiya. —Pata era'ma pî' nan? —ta'pîiya. 24 Teesenumenka tîpo ta'pîiya: —Inna. Pemonkonyamî'

asarî era'ma pî' wai, tîise morî pe pra. Yei warantî to' era'ma pî' wai — ta'pîiya.

²⁵ Inî'rî tenya tîrî'pî Jesusya itenu pona. Tenya mo'ka'pîiya. Tîwoi'nîkon pî' teesenumenka pe, enkaru'nan yenu esepi'tî'pî. Tamî'nawîron era'ma'pîiya morî pe. ²⁶ Moropai mîikîrî yarima'pî Jesusya tewî' ta: —To'sarî atîki. Pemonkonyamî' kore'ta katîi —ta'pîiya.

Pedroya Jesus Epu'tî Cristo Pe

(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

²⁷ Moropai Jesus wîti'pî tiaron pata itese' Cesaréia-Filipe poro tînenupa'san pokonpe. Tuutîkon ye'ka pe tînenupa'san ekanamapo'pîiya: —Anî' pe rî ukupî pî' tarîronkonya? —ta'pîiya. ²⁸ —Tiaronkonya ta'pî: “João Batista yekatonon'pî mîikîrî”. Tîise tiaronkonya ta'pî: “Pena itekare ekareme'pîitîpon Elias yekatonon'pî mîikîrî”. Moropai tiaronkonya ta'pî: “Penaro' Paapa maimu ekareme'nen yekatonon'pî mîikîrî”. Mîrîrî warantî apî' to' eseurîma —ta'pî Jesus nenupa'sanya ipî'. ²⁹ —Amîrî'nîkon kanan. Anî' pe uyepu'tî pî' naatî? —ta'pî Jesusya to' pî'. Pedroya ta'pî: —Amîrî Paapa nîmenka'pî, Cristo —ta'pîiya. „Paapa nîmenka'pî taato' mîrîrî Cristo.” ³⁰ —Inna. Tîise maasa sîrîrî Paapa nîmenka'pî pe wanî kîsekareme'tî —ta'pî Jesusya.

Jesus Eseurîma Tîisa'manta Pî'

(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

³¹ Moropai Jesusya to' yenupa'pî: —Uurî ka' poi iipî'pî. Kure'ne e'taruma'tî kupî sîrîrî. Judeuyamî' panamanenan, moropai teepîremananon esanon, Moisés nurî'tîya yenupato' pî' yenupatonkon, inkamoro ena kupî sîrîrî uyu'se pra. Uwî to'ya kupî sîrîrî. Uusa'mantasa' ko'mamî kupî sîrîrî asakî'ne wei kaisarî moropai iteseurîno wei yai e'mî'sa'ka —ta'pîiya. ³² Mîrîrî ta'pîiya aronne, tiaronkonya epu'tî yu'se tîwanî ye'nen. Moropai Pedroya yarî'pî tiaronkon kore'ta pai. —Mîrîrî ye'ka pe teeseurîmai pra e'kî. Mîrîrî warantî aasa'manta e'pai pra man —ta'pî Pedroya Jesus pî'. ³³ Tîise Jesus era'tî'pî tiaronkon tînenupa'san winîki moropai ta'pîiya Pedro pî': —Sinpata atîki uupiapai. Makui maimu warantî amaimu wanî mîrîrî. Paapa esenumenka warantî eesenumenka pra awanî mîrîrî. Eesenumenka non po tîiko'mansanon esenumenka warantî —ta'pîiya.

³⁴ Mîrîrî tîpo tînenupa'san pokonpe tamî'nawîronkon yanno'pîiya tîpia. Ta'pîiya to' pî': —Uwanîyakon pe e'pai anî' wanî ya, iteseru, itu'se tîwe'to' rumaka e'pai awanî. Uwanîyakon pe tîwanî wenai, tîwe'taruma'tîto' namaiya e'pai pra awanî. Uwanîyakon pe tîwanî wenai, tîsa'mantato' namaiya e'pai pra awanî. Moropai uwenairî aaipî e'pai awanî. ³⁵ Maasa pra anî'ya tîiko'manto' pînîma ya kure'ne, tîwe'taruma'tî namaiya. Mîrîrî ye'nen Paapa pia ipatîkarî tîiko'manto' ton eporîiya pepîn. Tîise aminke aako'mamî Paapa pî'. Tîise uwanîyakon pe tîwanî wenai, tîiko'manto' pînînmaiya pra tîwanî ya, tîwe'taruma'tîto' yapîtanîpîiya ya, ipatîkarî enen tîiko'manto' ton eporîiya Paapa pia. ³⁶ Tamî'nawîron sîrîrî non pon manne esa' pe anî' wanî ya, tîise ipatîkarî enen tîiko'manto' ton eporîiya pra awanî ya, eporîiya kupî pepîn rî mîrîrî. Aasa'manta yai tekaton yepe' ton eporîiya pepîn, awe'pîika'tî pepîn. ³⁷ Î' ton pra awanî sîrîrî pata po, itekaton yepe' pe. ³⁸ Imakui'san sîrîrî pankon kore'ta uurî pî' moropai umaimu pî' anî' eppepî ya, uurî ka' poi iipî'pî eppepî kupî sîrîrî ipî'. Uurî

ka' poi iipî'pî. Inî'rî uui'pî pe wai, Paapa pia tîko'mansenon inseriyamî pokonpe. Uui'pî yai Uyun kaisari wani kupi siriri merunti ke. Miriri yai epepi kupi siriri ipi'.

9

¹ Moropai Jesusya ta'pî to' pî': —Ayenku'tiuya'nikon pepin. Tamî'nawironkon esa' pe Paapa ii'to' esepori pe man. Miriri yai tamî'nawironkon yentai merunti ke pu'kuru awani epu'ti tamî'nawironkonya. Miriri era'ma tiaronkon tarironkonya tiisa'mantakon rawiri —ta'piya.

Jesus Eseurîma Moisés, Elias Yarakkîri
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

² Tiwin mia' pona tîmo'tai wei tîpo, Jesus witi'pî kawinan wi' pona. Pedro, moropai Tiago, moropai João witi'pî yarakkîri. Inkamoro pokonpe neken awani'pî. Miarî Jesus etinyaka'masa' wani'pî to' yenu kaisari. ³ Ipon etinyaka'masa' wani'pî inke' pe pu'kuru. Aimutun pe awani'pî. Uponkon ronapiti e'painon marari pra tiise miriri kaisari aimutun pe eena pepin. ⁴ Moropai penaronkon era'ma'pî Jesus pokonpe tiwe'sananya, Elias moropai Moisés. Jesus yarakkîri to' eseurîma era'ma'pî to'ya. ⁵⁻⁶ Marari pra to' esi'ni'sa' wani'pî. I' taa tiuya epu'tiya pra Pedro wani'pî. Miriri waranti tiise eeseurîma'pî. Ta'piya tepotori Jesus pi': —Morî pe tari e'ni siriri. Seuriwi'ne tappi koneka annaya siriri, amiri ton, moropai Moisés ton, moropai Elias ton —ta'piya. ⁷ Miriri taiya tanne, katupuruya to' napoti'pî. Moropai Paapa eseurîma'pî katupuru kore'ta si'ma. Ta'pî Paapaya: —Unmu miseri. Unmu yu'san Uuri. Miseri maimu etati —ta'piya. ⁸ Miriri tîpo tenukon yari'pî ipokonpanya tiwoi'nikon, tiise Moisés, moropai Elias era'ma to'ya pra awani'pî. Jesus neken era'ma'pî to'ya.

⁹ Wi' poi tawautikon pe, Jesusya ta'pî to' pî': —Siriri anera'ma'pikon kîsekareme'ti. Pemonkon pe ka' poi iipi'pî uuri sa'manta tîpo e'mi'sa'ka kupi siriri, miriri tîpo ekaremekikonpa. ¹⁰ Miriri ye'nen ekaremeki to'ya pra awani'pî. Tiise to' eseurîma'pî teepere'se: —Uusa'manta tîpo e'mi'sa'ka taiya manni', i' pî' eeseurîma miriri? —ta'pî to'ya.

¹¹ Miriri ye'nen Jesus ekaranmapo'pî to'ya. —A'ki. Moisés nuri'tiya yenu'pato' pî' yenu'patonkonya taa: “E'mai' pe Elias, penaro' Paapa maimu ekareme'nen iipi' pe man. Miriri tîpo Cristo, Paapa nimenka'pî iipi' ite'ma'pî pî'”, taa to'ya. I' wani' awani ye'nen miriri taa to'ya? —ta'pî to'ya Jesus pi'.

¹² —Innape Elias warainon iipi' yairi panpi' Paapa yapurito' ku'se. I' wani' awani ye'nen siriri menuka'pî penaronkon Paapa maimu ekareme'nenanya? Uuri ka' poi iipi'pî pemonkon pe e'taruma'ti kupi siriri marari pra. Arinikonya uyapuri pe pra man. Miriri ye'nen tepotorikon pe ukupi to'ya pepin. Miriri niri menuka'pî penaronkonya. ¹³ Aasiri Elias warainon iipi'pî. Penaronkon Paapa maimu ekareme'nenanya imenuka'pî yawiri imakui'pî kupi'pî tiaronkonya iwiniki'itu'se tiwe'to'kon yawiri —ta'pî Jesusya. João Batista pi' eeseurîma miriri.

Warayo' More'pi Yepi'ti Jesusya
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43a)

14 Moropai tiaronkon Jesus nenupa'san pia teerepamîkon pe, arinîkon eperesa' era'ma'pî to'ya to' pia. Inenupa'san pokonpe Moisés yeseru rî'pî pî' yenuptonkon esiyu'pîti era'ma'pî to'ya. 15 Mîrîrî pe rî Jesus era'ma tûuya'nîkon pe, tamî'nawîronkon esenumenka'pî ipî' mararî pra moropai to' eka'tumî'pî iipia esekareme'se. 16—Î' pî' eeseurîmakon manni'? —ta'pî Jesusya tamî'nawîronkon pî'. 17—Uyenupanen —ta'pî tiaronya ipî'. Unmu enepî pî' wai aapia. imaimu pra iku'sa' o'ma'ya ye'nen. 18 O'non pata tûise eporî tûuya ya, non pona yenumîiya, o'ma'ya. Moropai inta arakkunta. Moropai tee ye'kaiya. Moropai aapîta non po si'ma. Anenupa'san pî' esatî pî' wai o'ma' tîrîkato'pe to'ya teuren, tûise î' kupî to'ya yentai awanî. 19 —Sîrîrî tûpose innape ukupî to'ya pra tamî'nawîronkon wanî —ta'pî Jesusya. —Tîko'man pe uuko'mansa' sîrîrî akore'ta'nîkon tînîn pî' ayenupakon pî'. Mîwîni tûise innape ukupîya'nîkon pra awanîkon. Mîkîrî ene'tî uupia —ta'pîiya.

20 Mîkîrî more enepî'pî to'ya iipia. Jesus era'ma tûuya pe, o'ma'ya more yenumî'pî non pona. Awe'perenperenma'pî non pona. Inta arakkunta'pî. 21—Î' pensa eporî pia'tî'pîiya? —ta'pî Jesusya iyun pî'. —More pe tûise eporî'pîiya. 22 Iko'noro o'ma'ya imapîti apo' ya', moropai tuna ka' iwîpa kai'ma. Ameruntîri yentai pra awanî ya, a'noko'pî pe anna era'makî. Anna pîika'tîkî —ta'pî iyunya. 23 —Umeruntîri moro man tûise innape Paapa kupî pî' nan? Innape Paapa kupîya ya, anmu yepî'tûuya. Tamî'nawîron e'kupî e'painon innape Paapa ku'nenan ton pe —ta'pî Jesusya. 24—Innape Paapa kupî pî' wai. Inî' panpî' innape iku'tou'ya ton ke urepakî —ta'pî more yunya.

25 Tîipia tamî'nawîronkon emurukuntî era'ma'pî Jesusya. Mîrîrî ye'nen ka'ne' pe o'ma' pî' ta'pîiya: —Amîrî imaimu pra anna ku'nen, pana'tî' anna ku'nen. Epa'kakî mîserî yapai. Atîkî. Inî'rî kaiipîi mîserî pia —ta'pî Jesusya. 26 O'ma' entaimepîti'pî. Warayo' yenunpîti'pîiya non pona. Mîrîrî tîpo eepa'ka'pî. Isa'manta'pî warantî warayo' esenunsa' wanî'pî. —A'kî. Aasa'mantasa' man —ta'pî tiaronkonya. 27 Tûise Jesusya i'mî'sa'ka'pî itenya pî' tapi'se. Awe'mî'sa'ka'pî. 28 Wittî ta Jesus ewomî'pî. —Î' wani' awanî ye'nen o'ma' tîrîka annaya yentai awanî mîrîrî? —ta'pî inenupa'sanya ipî'. 29—Kure'ne Paapa yarakkîrî eeseurîmakon e'pai awanî mîrîrî mîkîrî ye'ka o'ma' tîrîkakonpa —ta'pî Jesusya to' pî'.

*Inî'rî Jesus Eseurîma Tûisa'manta Kupî Pî'
(Mt 17.22-23; Lc 9.43b-45)*

30 Moropai mîrîrî pata pai to' wîti'pî Galiléia pata poro. Mîrîrî poro tuuti epu'tî anî'ya yu'se pra Jesus wanî'pî, 31 maasa ma're tînenupa'san yenupa tûuya ye'nen. To' yenupa'pîiya mîrîrî warantî: —Uurî ka' poi iipî'pî pemonkon pe. Tiaronya uyekaremekî kupî sîrîrî uyeyatonon pî'. Inkamoroya uyapisî kupî sîrîrî. Uwî to'ya kupî sîrîrî. Uwî to'ya tîpo, iteseurîno wei yai e'mî'sa'ka kupî sîrîrî —ta'pîiya. 32 Î' taiya epu'tî to'ya pra awanî'pî, tûise anekaranmapopai pra nîrî to' wanî'pî ipî'. Maasa pra eranne' pe to' wanî'pî.

Tonpakon Yentai Tîwanîkon Kai'ma

*Jesus Nenupa'san Eseurîma
(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)*

³³ To' erepamî'pî Cafarnaum pata pona. Tîiko'manto' wîttî ta teewomî tîpo, Jesusya ta'pî tînenupa'san pî': —Î' pî' eesiyu'pîtîkon manni' e'ma taawîrî yî'nî pe? ³⁴ Yuuku to'ya pra awanî'pî. Uurî insanan yentaino panpî' kai'ma to' esenumenkasa' wanî'pî tamî'nawîrî. Mîrîrî pî' to' esiyu'pî'sa' wanî'pî tuutîkon pe. Mîrîrî ye'nen yuuku to'ya pra awanî'pî.

³⁵ Jesus ereuta'pî. Asakî'ne pu' pona tîimo'tai'nîkon yanno'pîiya tîpia. —Tamî'nawîronkon yentai e'pai awanîkon ya, to' ma're e'tî. Tamî'nawîronkon poitîrî pe e'tî —ta'pîiya. ³⁶ Moropai more yapisî'pîiya itenya pî'. Yarî'pîiya to' kore'ta. Yanumî'pîiya tena'. ³⁷ —Uyapurî tîuya ye'nen, anî'ya ipikku pepîn yapi'sa' ya, mîserî ye'ka more warantî, uurî nîrî yapisîiya mîrîrî. Moropai uurî yapisîiya ya, uyarimatîpon Paapa yapisîiya mîrîrî.

³⁸ —Uyenupanen —ta'pî Joãoya ipî'. —Ayese' esatî tîuya ye'ka pe, o'ma'kon yenpa'kanen warayo' era'ma'pî annaya. Tîise ipî' ta'pî annaya inî' ikupîiya namai, uurî'nîkon pokonpe pra awanî ye'nen. ³⁹ —Mîikîrî pî' mîrîrî kî'kupîi kîkatî —ta'pî Jesusya. —Uyese' esatî ye'ka pe, ikupî eserîkan pepîn konekanen wanî ya, ka'ne' pe eeseurîma eserîke pra awanî upî' imakui'pî pe. ⁴⁰ Uyeyatonkon pe pra to' wanî ya, uyonpakon pe to' wanî —ta'pîiya. ⁴¹ —Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Anî'ya awo'pakon ya tuna ke uurî yapurînen pe awanîkon wenai, Paapaya mîikîrî awo'patîponkon ye'ma —ta'pîiya.

Nari' Pe Imakui'pî Wani

(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

⁴² Moropai ta'pî Jesusya to' pî': —Innape uku'nen more yenupa anî'ya ya, imakui'pî ku'to'peiya kai'ma, mararî pra Paapaya mîikîrî taruma'tî. A'kî, anî' sa'manta ya tî' tewa'tîi i'mî pî' tuna ka tenunse, imakui'pî pe pu'kuru awanî. Tîise itentai imakui'pî pe awanî insamoro moreyamî' yonpaya imakui'pî kupî emapu'tîiya ya. ⁴³ Imakui'pî konekaya emapu'tî ayenya ya, imerenkî'kî. Itenya imerenkî'sa' pe ipatîkarî aako'mamî ya, morî pe panpî' awanî mîrîrî, asakî'ne ayenya tîise apo' ya' attî yentai, esi'nî'koi pepîn apo' ya' attî yentai. ⁴⁴ Miarî ipatîkarî tamî'nawîronkon e'taruma'tî mîrîrî pata ya', moropai î' pensa apo' esi'nîpî pepîn. ⁴⁵ Moropai imakui'pî konekaya emapu'tî a'puya ya, imerenkî'kî imakui'pî kupîiya namai. Maasa pra morî pe panpî' awanî mîrîrî ipatîkarî Paapa pia aako'mamî ya i'pu imerenkî'sa' pe, asakî'ne a'pu tîise apo' ya' attî yentai. ⁴⁶ Miarî ipatîkarî tamî'nawîronkon e'taruma'tî mîrîrî pata ya', moropai î' pensa apo' esi'nîpî pepîn. ⁴⁷ Moropai imakui'pî konekaya emapu'tî ayenuya ya, imo'kakî imakui'pî kupîiya namai. Maasa pra morî pe panpî' awanî mîrîrî ipatîkarî Paapa pia enen aako'mamî ya tiwin ayenu tîise, sa'nîrî ayenu tîise apo' ya' attî yentai. ⁴⁸ Mîrîrî pî' Paapa maimuya taasa' pena:

“Miarî ipatîkarî tamî'nawîronkon e'taruma'tî mîrîrî pata ya'

moropai î' pensa apo' esi'nîpî pepîn.”

Is 66.24

taasai'ya man. ⁴⁹ Tamî'nawîronkon uyapisîtîponkon e'taruma'tî sîrîrî non po. Mîrîrî wenai, tîwe'taruma'tîkon ye'nen, inî' panpî' Paapa yapurî to'ya. Paapa wakîri pe panpî' to' ena.

⁵⁰ Morî pe pu'kuru pan wanî. Tîise inî'mîra eenasa' ya, inî'rî inî'ne pe ikupî pepîn e'painon. Morî pan warantî, inî'ne pan wanî warantî e'tî. Inî'ne panya uyo'kon ko'mannîpî warantî ayewankon ko'mannî'tî morî

pe, imakui'pî kupîya'nîkon namai. Mîrîrî warantî awanîkon ya ayonpakon pokonpe tîwanmîra aako'mamîkon —ta'pî Jesusya.

10

Warayo'ya Tîno'pî Rumaka Pî' Jesus Eseurîma
(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

¹ Moropai Jesus wîtî'pî mîrîrî pata poi. Judéia pata poro attî'pî moropai iren Jordão ratai poro. O'non pata arinîkon epere'sa' ya tîpia, inkamoro yenupa'pî Jesusya. Inî'rî arinîkon eperepî'pî iipia moropai inî'rî tésuru warantî rî to' yenupa'pîya. ² Fariseuyamî' wîtî'pî nîrî Jesus pia. Jesus anaka'mapai to' wanî'pî. Ta'pî to'ya ipî': —Tîno'pî rumakasa' warayo'ya ya, yairî awanî mîrîrî? ³ —Î' ye'ka pe Moisés nurî'tîya ankupikon ton ekaremekî'pî? —ta'pî Jesusya. ⁴ —Moisésya ta'pî:

“Warayo'ya taasa' ya tîno'pî pî' kaareta pona tîmenukai, uno'pî pe pra awanî sîrîrî tarîpai, taiya ya, tîno'pî pî' irumakaiya e'painon,” Dt 24.1-3

ta'pîya —ta'pî to'ya Jesus pî' ⁵ Tîise Jesusya ta'pî: —Yairon pepîn mîrîrî. Tîise mîrîrî warantî ankupikon ton menuka'pî Moisésya maasa pra morî kupîya'nîkon eserîke pra awanîkon epu'tî tîuya ye'nen. ⁶ Tîise tamî'nawîron koneka tîuya yai Paapaya warayo' koneka'pî moropai wîrî'. ⁷ Mîrîrî ye'nen warayo' no'pîta yai eemo'ka tun moropai tîsan pia pai moropai tîno'pî yarakkîrî eena. ⁸ Mîrîrî ye'nen asakî'ne to' tîise tiwinan warantî to' ena mîrîrî. Mîrîrî ye'nen asakî'nankon warantî pra to' wanî. Tîise tiwinan warantî to' enasa' mîrîrî. ⁹ Uyepotorîkonya sa'nîrî to' wanî emapu'tîsa' ye'nen. Anî'ya to' eturumaka emapu'tî yu'se awanî pepîn.

¹⁰ Mîrîrî tîpo wîtî ta tîise, Jesus nenupa'sanya ekaranmapo'pî mîrîrî taiya manni' pî'. ¹¹ Jesusya ta'pî: —Anî'ya tîno'pî rumakasa' ya, moropai tiaron wîrî' yarakkîrî awanî ya, imakui'pî kupîya mîrîrî tîno'pî winîkîi. ¹² Moropai wîrî'ya tînyo rumakasa' ya, moropai tiaron warayo' yarakkîrî awanî ya, imakui'pî kupîya mîrîrî tînyo winîkîi —ta'pîya.

Moreyamî' Wîtî Jesus Pia
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

¹³ Moropai tiaronkonya moreyamî' yari'pî Jesus pia tenya tîto'peiya to' pona, to' pîremato'peiya. Tîise inenupa'sanya ta'pî to' pî': —Insamoro ye'kakon moreyamî' kîsene'tî Jesus pia. ¹⁴ Tîise epu'tî tîuya pe Jesus ekore'ma'pî. —Tîwî moreyamî' ii'to'pe uupia —ta'pîya tînenupa'san pî'. —To' tîma'nîpai pra e'tî. Maasa pra Paapa pemonkonoyamî' wanî insanan moreyamî' warantî. Insanan warainokon innape tîku'nenan esa' pe Paapa wanî —ta'pîya. ¹⁵ Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Anî' eturumaka pra awanî ya Paapa yenya' tesa' pe awe'to'pe, tesa'kon yenya' moreyamî' eturumaka manni' warantî, Paapa pia tîiko'manto'kon eporî to'ya pepîn. ¹⁶ Mîrîrî tîpo moreyamî' yapîsî'pî Jesusya tena'. Moropai ta'pîya Paapa pî': —Paapa, insanan moreyamî' ko'manni'kî morî pe —ta'pîya.

Ipîkku Warayo' Wîtî Jesus Pia
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

¹⁷ Mîrîrî tîpo Jesus ese'ma'tî tanne, teeka'tunse warayo' erepamî'pî iipia. Ikaisarî awe'sekunka'pî inama ye'ka pe. Moropai Jesus ekaranmapo'pîya: —Uyenupanen, morî amîrî —ta'pîya. —Î' kupîuya e'painon ipatîkarî enen uuko'manto'pe Paapa pia? —ta'pîya. ¹⁸ —Î' wanî' awanî

ye'nen morî amîrî taaya manni' upî'? —ta'pî Jesusya. —Tiwinan morî moro man, Paapa neken. Tiaron ton pra awanî. ¹⁹ Uyeserukon pe Paapa nekaremekî'pî epu'nen amîrî.

Pemonkon kî'wîi,

moropai tiaron no'pî yarakkîrî tîwe'se pra e'kî,

ama'ye' pe pra e'kî,

seru'ye' pe teeseurîmai pra e'kî ayonpa pî',

ayonpa tenku'tîi pra e'kî,

ayun, moropai asan sa'namakî

Êx 20.12-16; Dt 5.16-20

Paapa nekaremekî'pî sîrîrî, tamî'nawîrî unkupîkon pe —ta'pî Jesusya.

²⁰ —Inna, uyenupanen —ta'pî warayo'ya. —Mîrîrî yawîron uurî pena pata pai sîrîrî tîpose. ²¹ Jesus esenumenka'pî ipî'. Itu'se awanî'pî kure'ne. —Maasa, inî' tiwinano'pî ankupî ton moro man —ta'pîya. —Ayemanne ke e'repata tamî'nawîrî. Moropai itepe'pî mîrîrî î' ton pînon sa'ne tîwe'taruma'tisanon pia. Mîrîrî kupîya ya, ka' po eerepansa' yai, morî pu'kuru tîrî Paapaya aapia. Uyeseru pî' esenupai maaipîi —ta'pî Jesusya ipî'.

²² Mîrîrî taa Jesusya pî' mîikîrî a'manta'pî. Maasa pra mararon pepîn itemanne mûito'pe. Temanne yapurî'pîiya kure'ne pu'kuru. Mîrîrî ye'nen kure'ne teesewankono'mai attî'pî.

²³ Tîwoi'nîkon pemonkonyamî' era'ma'pî Jesusya. Moropai ta'pîiya tînenupa'san pî': —Sa'me pu'kuru see awanî Paapa pia ipîkku pe tîwe'sen eturumaka tesa' pe awe'to'pe. ²⁴ Mararî pra inenupa'san esenumenka'pî imaimu pî'. Tîise inî'rî Jesusya ta'pî to' pî': —Sa'me pu'kuru tîniru esanon ewonto'pe Paapa pia ipemonkono pe, kure'ne tînirurîkon pînîma to'ya ye'nen. ²⁵ A'kî, sa'me awanî camelo ewonto'pe akkusa yeutta yai, itentai tîwanî ye'nen. Mîrîrî warantî ipîkku pe tîwe'senon wanî. Sa'me pu'kuru awanî, inkamoro eturumaka pepîn Paapa pia tesa'kon pe awe'to'pe —ta'pî Jesusya to' pî'.

²⁶ Mararî pra to' esenumenka'pî mîrîrî taiya pî'. —Mîrîrî warantî awanî ya, anî' e'pîika'tî e'painon moriya? —ta'pî to'ya. ²⁷ Inî'rî Jesus esenumenka'pî to' pî': —Tîiwarîrî anî' e'pîika'tî pepîn. Tîise Paapaya tamî'nawîronkon pîika'tî e'painon. Tamî'nawîron kupî Paapaya e'painon —ta'pîya. ²⁸ —A'kî —ta'pî Pedroya Jesus pî'. —Tamî'nawîron rumakasa' annaya moropai awenairî anna ii'sa sîrîrî.

²⁹⁻³⁰ Jesusya ta'pî: —Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Uyapurîto' tîuya we-nai itekare ekareme'se anî' wîti ya tonpayamî' piapai, mîikîrîya, inî' panpî' tonpa ton eporî. Tonpayamî' tîwîrisitonon, tîsan, tîyun moropai tînmukuyamî' piapai attî ya, arinîke tonpa ton eporîya, takon ton, tîwîrisi ton, tîsan ton, tînre ton. Moropai tewî', tîpata, rumakaiya ya, inî' panpî' tu'ke tewî' ton moropai tîpata ton eporîya tu'ke. Moropai tiaronkonya itaruma'tî umaimu yawîrî awanî wenai, sîrîrî non po mîrîrî warantî eporîya. Moropai ka' po ipatîkarî mîikîrî ko'mamî Paapa pia. ³¹ Tiaronkon wanî arinîkon esa' pe sîrîrî non po. Tîise Paapa pia teerepansa'kon yai, anî' esa' pe to' wanî pepîn. Tiaronkon wanî anî' esa' pe pra sîrîrî non po. Tîise Paapa pia teerepansa'kon yai, arinîkon esa' pe to' ena —ta'pî Jesusya.

Inî'rî Jesus Eseurîma Tîisa'manta Kupî Pî'
(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

32-34 Jesus nenupa'san wani'pî Jerusalém pona tuutísanon pe, moropai Jesus wani'pî to' rawírî. Asakî'ne pu' pona tîimo'tai'nîkon mo'ka'pîiya inî'rî moropai to' yenupa'pîiya típî, o'non ye'ka pe tíwanî kupî pî'. —A'kî —ta'pîiya. —Jerusalém pona wítin sírîrî. Uurî ka' poi iipî'pî pemonkon pe. Tiaronya utírî kupî sírîrî teepîremasanon esanon moropai Moisés nuri'tíya yenupato' pî' yenupatonkon pia. “Iwî e'pai man,” taa to'ya kupî sírîrî. Mírîrî típo teepîremasanon esanon, Moisés nuri'tíya yenupato' pî' yenupatonkonya utírî kupî sírîrî Judeuyamî' pepín pia. Inkamoro wo'ma'ta kupî sírîrî upî'. Tetakukon yenumî to'ya upona. U'po'pítî to'ya moropai uwî to'ya. Uwísa' to'ya típo, iteseurîno wei yai e'mí'sa'ka kupî sírîrî —ta'pî Jesusya. Kure'ne inenupa'san esenumenkasa' wani'pî ipî'. Tiaronkon to' wenairî ití'san wani'pî eranne' pe Jerusalém pona Jesus wítî ye'nen.

Jesus Warantî Arinîkon Esa' Pe E'pai

Tiago, João Wani
(Mt 20.20-28)

³⁵ Mírîrî típo Tiago, moropai João wítî'pî iipia. Zebedeu munkíyamî' inkamoro. —Anna yenupanan —ta'pî to'ya. —Apî' anna nesatî tíríya yu'se anna man, anna pia —ta'pî to'ya. ³⁶ —Í' kupíuya yu'se awanîkon? —ta'pî Jesusya to' pî'. ³⁷ —Tamî'nawîronkon esa' pe eena yai, ereuta-pai anna wani, tiwin meruntî winî, tiwin kamai' ya' to' esa' pe anna e'to'pe awarantî —ta'pî to'ya. ³⁸ Jesusya ta'pî: —Anesatîkon kupíuya pepín e'painon. Epu'tíya'nîkon pra naatîi. Tiaronkonya utaruma'tî kupî sírîrî. Mírîrî yapítanîpíuya kupî sírîrî. Amírî'nîkon kanan? Uyese' pî' awanîkon wenai tiaronkonya ataruma'tíkon ya, yapítanîpíya'nîkon e'painon? ³⁹ —Inna. Yapítanîpî annaya e'painon —ta'pî to'ya. —Innape e'taruma'tî warantî awe'taruma'tíkon nírî —ta'pî Jesusya. —Uwî tiaronkonya warantî tiaronkonya awíkon nírî. ⁴⁰ Tíise umeruntíri winî moropai kamai' winî ereutatî tauya pepín apî'nîkon. Uyunya neken taa e'painon tînmo'ka'san pî' —ta'pî Jesusya.

⁴¹ To' yonpayamî' mia' tamî'nawîronkonya to' nesatî'pî eta'pî moropai to' ekore'ma'pî Tiago moropai João pî'. ⁴² Jesusya to' yanno'pî tîpîia. —Sírîrî non po tamî'nawîronkon esananya típemonkonoyamî' yaipontî to' taimerunpai epu'tî pî' naatîi. To' yepotorítiononya to' panama to' teta'kai —ta'pîiya. ⁴³ —Tíise mírîrî warantî pra e'tî. Ayonpakon yentai e'pai awanîkon ya, to' ma're e'tî. ⁴⁴ To' esa' pe e'pai awanîkon ya, to' poítírî pe e'tî —ta'pî Jesusya to' pî'. ⁴⁵ —Uurî ka' poi iipî'pî aruinankon ton pe —Jesusya ta'pî. —Típoítírî ke e'to'pe kai'ma uui'sa' pra wai. Tíise tamî'nawîronkon pîika'títo'peuya kai'ma uui'pî'pî. Arinîkon níkupî'pî imakui'pî yepe' pe uusa'mantato'pe kai'ma uui'pî'pî —ta'pî Jesusya.

Enkaru'nan Yepi'tí Jesusya, Itese' Bartimeu
(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

⁴⁶ Mírîrî típo to' wítî'pî Jericó pata poro. Jericó pata pai to' ese'ma'tî'pî, Jesus, inenupa'san, moropai tiaronkon arinîkon. Moropai enkaru'nan ereutasa' wani'pî e'ma ena pona, itese' Bartimeu. Timeu munmu mîikírî. Tuutísanon yeka'nunka pî' aako'mamî'pî tîniru tîito'pe to'ya. ⁴⁷ —Jesus Nazarépon erepansa' man —ta'pî tiaronkonya. Mírîrî eta tíuya pe, Bartimeu entaimepítî pia'tí'pî. Ta'pîiya: —Jesus, Davi nuri'tí paarî'pî amírî, pîika'títon amírî. A'noko'pî pe sa'ne uyera'makî —ta'pîiya. ⁴⁸ Arinîkon

ekore'ma'pî ipî'. —Moo e'kî —ta'pî to'ya ipî'. Tîise inî' panpî' awen-taimepî'tî'pî, yuukuiya pra. —Davi nurî'tî paarî'pî, a'noko'pî pe uku'kî sa'ne —ta'pîiya.

⁴⁹ Jesus emî'pamî'pî imaimu eta tîuya ye'nen. —Mîikîrî yannotî —ta'pîiya. —Ayanno pî' Jesus man —ta'pî to'ya enkaru'nan pî'. —Atausinpakî. E'mî'sa'kakî —ta'pî to'ya. ⁵⁰ Sonpan ke awe'wontisa' wani'pî. Mîrîrî tîmo'kai awe'mî'sa'ka'pî. Moropai Jesus pia attî'pî. Tiwinarî mîikîrî yenu esepi'tî'pî. —Ayewî' ta enna'popai awanî ya, tîwanmîra atîkî —ta'pî Jesusya. Tîise Jesus wenairî attî'pî. ⁵¹ —Î' kupîuya yu'se awanî apî'? —ta'pî Jesusya ipî'. —Uyenupanen, uyenu konekakî sa'ne —ta'pî enkaru'nanya ipî'. ⁵² —Innape uku'sa'ya ye'nen, ayepi'tîuya sîrîrî —ta'pî Jesusya ipî'. Tiwinarî mîikîrî yenu esepi'tî'pî. —Ayewî' ta enna'popai awanî ya, tîwanmîra atîkî —ta'pî Jesusya. Tîise Jesus wenairî attî'pî.

11

Jerusalém Pona Jesus Wîti

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jo 12.12-19)

¹ Oliveira ye'ka kîrî pona to' erepamî'pî. Aminke pra to' wani'pî Jerusalém pî'. Moro awanî'pî pata mîrikkî pemonkonyamî' ko'manto' Betfagé moropai Betânia mîrikkî aminke pra nîrî. Oliveira kîrî pona teerepamîkon pe, Jesusya asakî'nankon tînenupa'san yarima'pî taponse' ton jumenta era'mai. ² To' yarima tîuya pe ta'pîiya to' pî': —Aminke pra pata mîrikkî man. Mîrîrî pona atîtî. Eerepansa'kon pe jumenta more yewa'tisa' eporîya'nîkon anî' enuku'pî pepîn ipona. Mîikîrî meukatî moropai mene'tîi. ³ “Î' ton pe mîikîrî yariya'nîkon mîrîrî?” taa anî'ya ya, “Uyesa'kon man itu'se,” makatî, “Maasa tîiko'manse inna'poiya” makatî —ta'pî Jesusya.

⁴ Imaimu pe to' wîti'pî. Jumenta more yewa'tisa' eporî'pî to'ya e'ma ta aminke pra mana'ta pî'. Mîikîrî yeuka'pî to'ya. ⁵ Mororonkonya ta'pî: —Î' ton pe jumenta more yariya'nîkon mîrîrî kai'ma? ⁶ Jesus maimu ekaremekî'pî to'ya, moropai yaato'pe to'ya to' rumaka'pî to'ya. ⁷ Jumenta more yari'pî to'ya Jesus pia. Teerepansa'kon pe, tîponkon tîrî'pî to'ya ipona Jesus enu'to'pe, moropai eenuku'pî ipona. ⁸ Arinîkonya tîponkon tîrî'pî e'ma tapî'. Tiaronkonya tîna'tî'pîkon yu' yare tîrî'pî nîrî. Mîrîrî kupî'pî to'ya itekîn wîtîto'pe iporo, Jesus yapurî tîuya'nîkon ye'nen. ⁹ Tiaronkon wîti'pî irawîrî moropai tiaronkon ite'ma'pî pî'.

—Morî pe pu'kuru Paapa man —ta'pî to'ya mararî pra tîwentaimepî'se.

—Morî pe pu'kuru man taapai'nîkon Paapa narima'pî pî', Jesus pî'.

Mîikîrî yapurîpai'nîkon —ta'pî to'ya.

¹⁰ —Penaronkon esa' pe Davi nurî'tî wani'pî warantî upatakon esa' pe mîikîrî ena kupî sîrîrî uyesa'kon pe.

Mîikîrî yapurîpai'nîkon.

“Morî pe pu'kuru man,” taapai'nîkon.

Morî pe pu'kuru Paapa man taa ka' po tîiko'mansenonya e'pai awanî *Sl*

118.25,26

—ta'pî to'ya.

¹¹ Mîrîrî tîpo Jesus erepamî'pî Jerusalém pona. Epîremanto' yewî' ta eewomî'pî. Tîise pata ko'mansa' wani'pî. Mîrîrî ye'nen, tamî'nawîron

era'ma tûya tîpo eepa'ka'pî. Moropai Betânia pona attî'pî, asakî'ne pu' pona tîmo'tai'nîkon tînenupa'san pokonpe. Moro to' we'na'pî.

Figo Ye' Pa'nîpî Jesusya
(Mt 21.18-19)

¹² Pata erenmapî pe, Betânia poi to' ese'ma'tî'pî. Jerusalém pona to' wîti'pî. Tuutîkon pe, emi'ne Jesus ena'pî. ¹³ Aminke si'ma figo ye' aretasa' era'ma'pîiya. Mîrîrî yekare pî' attî'pî iteperu pikkai. Tîise iteperu pra awanî'pî. Yare neken eporî'pîiya maasa pra eepeta yai pra awanî'pî mîito'pe. ¹⁴ Mîrîrî yei pî' ta'pî Jesusya: —Ipatîkarî teepetai pra ako'mankî tarîpai. Mîrîrî taiya eta'pî inenupa'sanya.

Epîremanto' Yewî' Tapai

Tîwe'repasonon Tîrîka Jesusya
(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jo 2.13-22)

¹⁵ Mîrîrî tîpo to' erepamî'pî Jerusalém pona. Epîremanto' yewî' ta eewomî'pî. Epîremanto' yewî' ta si'ma tîwe'repasonon moropai yennanenan tîrîka'pîiya. Moropai tîniru miakanmanan yaponse' ra'tî'pîiya. Mayayamî' ke tîwe'repasonon yaponse' ra'tî'pîiya. Inkamoro tîrîka'pîiya imakui'pî kupî to'ya ye'nen epîremanto' yewî' ta, to' e'repa ye'nen. ¹⁶ Epîremanto' yewî' tapi' temannekon mankanan pî' ta'pîiya: —Sîrîrî poro katîti. E'ma pepîn sîrîrî. Epîremanto' yewî' sîrîrî —ta'pîiya. ¹⁷ Mîrîrî tîpo tamî'nawîronkon yenupa'pîiya: —Penaro' Paapa maimu ekareme'nenya Paapa maimu menuka'pî.

“Tamî'nawîronkon pemonkonyamî' ton pe epîremanto' yewî' pe uyewî' wanî mîrîrî,”

Is 56.7; Jr 7.11

ta'pî Paapaya. Mîrîrî warantî imenuka'pî Paapa maimu ekareme'nenya —ta'pî Jesusya. —Tîise ama'ye'kon yewî' pe iku'sa'ya'nîkon mîrîrî. Tarî epîremai iipî'san yenku'tiya'nîkon awe'repato'kon ke. ¹⁸ Mîrîrî eta'pî teepîremanon esananya moropai Moisés nurî'tiya yenupato' pî' yenu-patonkonya. Tamî'nawîronkon esenumenka kure'ne Jesusya tenupakon pî' epu'tî'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen inama'pî to'ya. —Maasa o'non ye'ka pe mîikîrî wîi'nîkon e'painon? —ta'pî to'ya.

¹⁹ Pata ewaronpamî pe, Jesus moropai inenupa'san enna'po'pî cidade poi Betânia pona. Betânia po to' we'na'pî.

Jesus Eseurîma Epîremanto' Pî'
(Mt 21.20-22)

²⁰ Pata erenma'sa' pe, Jerusalém pona to' wîti'pî inî'rî. Tuutîkon pe, figo ye' era'ma'pî to'ya. Awa'pi'tasa' wanî'pî irupukon pîkîrî. ²¹ Jesus nîkupî'pî pî' Pedro enpenata'pî. —Uyenupanen, maasa figo ye' era'makî. Anpa'nîpî'pî sa'mantasa' sîrîrî era'makî —ta'pîiya Jesus pî'. ²² Jesusya ta'pî ipî': —Innape Paapa ku'tî. ²³ Ayenku'tiuya'nîkon pepîn. “Seenî' wî' yarimakî parau ka,” taaya'nîkon ya Paapa pî', ikupîiya. Tîise Paapa tîmu'tunpai pra esatîya'nîkon e'pai awanî. Innape ikupîya'nîkon e'pai awanî. ²⁴ Mîrîrî ye'nen mîrîrî warantî apanamauya'nîkon sîrîrî. Paapa yarakîrî eeseurîmakon pe “Innape unesatî kupîiya pe nai,” makatîi. Imu'tunpa pra awanî ya, ikupîiya. ²⁵ Paapa yarakîrî eeseurîmakon yai, awinîkî'nîkon imakui'pî ayonpakon nîkupî'pî wenai teekore'mai aako'mamîkon ya, mîrîrî ku'tî aawanmîra'nîkon. Awinîkî'nîkon ayonpakon nîkupî'pî imakui'pî kupîya'nîkon ya aawanmîra'nîkon, ayunkon ka'

po tũiko'mansenya tĩwinĩkĩ anukupi'pikon imakui'pĩ kupi nĩrĩ tũwanmĩra.
²⁶ Aawanmĩra'nĩkon ayonpakon nĩkupĩ'pĩ awinĩkĩ'nĩkon kupĩya'nĩkon pra awanĩ ya, anukupi'pikon tĩwinĩkĩ kupi Paapa pepĩn nĩrĩ tũwanmĩra —ta'pĩ Jesusya.

Anĩ' Maimu Pe Jesus Esenyaka'ma

Anepu'pai Judeuyamĩ' Esanon Wanĩ

(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

²⁷ Jesus moropai inenupa'san erepamĩ'pĩ inĩrĩ Jerusalém pona. Epĩremanto' yewĩ' ta Jesus asarĩ tanne teepĩremanon esanon moropai Moisés nurĩ'ti'ya yenupato' pĩ' yenupatonkon wĩtĩ'pĩ a'yeke'tonon Judeuyamĩ' panamanenan yarakkĩrĩ i'pia eseurĩmai. ²⁸ —Anĩ' maimu pe insanan tĩrika'pĩya sĩrĩrĩ epĩremanto' yewĩ' tapai? Anĩ'ya ayaipontĩ'pĩ mĩrĩrĩ warantĩ ikupĩpa? —ta'pĩ to'ya ipĩ'.

²⁹ —Ayekaranmapouya'nĩkon e'mai' pe —ta'pĩ Jesusya to' pĩ'. —Apĩ'nĩkon unekaranmapo ekaremekĩya'nĩkon ya, anĩ' maimu pe insanan tĩrika'pĩuya ekaremekĩuya nĩrĩ apĩ'nĩkon —ta'pĩya. ³⁰ —Anĩ' maimu pe João Batistaya tamĩ'nawĩronkon yenpatakonapĩtĩ'pĩ mĩrĩrĩ? Paapa maimu pe ka'rĩ? Pemonkon maimu pe ka'rĩ? O'non ye'ka pe epu'tĩ pĩ' naatĩ? —ta'pĩya. ³¹ Mĩrĩrĩ taa Jesusya pĩ' to' eseurĩma'pĩ teepere'se i' ye'ka pe yuuku tũuya'nĩkon epu'tĩkonpa kai'ma. João Batista nurĩ'ti' eseurĩmapĩtĩ'pĩ Paapa maimu pe kai'ma tamĩ'nawĩronkon esenumenka'pĩ ipĩ'. Mĩrĩrĩ epu'tĩ'pĩ teepĩremanon esanon, Moisés nurĩ'ti'ya yenupato' pĩ' yenu-patonkon moropai Judeuyamĩ' panamanenan a'yeke'tononya. Mĩrĩrĩ ye'nen inkamoro João Batista nurĩ'ti' yapurĩnenan nama'pĩ to'ya. —Paapa maimu pe Joãoya to' yenpatakona'pĩ taasa' ya, “I' wani' awanĩ ye'nen João kupĩya'nĩkon pra awanĩ'pikon innape moriya?” taa Jesusya eserĩke awanĩ —ta'pĩ to'ya. ³² —Tĩse tiaron pemonkon maimu pe to' yenpatakona'pĩya taasa' ya, tamĩ'nawĩronkon ekore'ma upi'nĩkon. Imakui'pĩ kupi to'ya eserĩke awanĩ upi'nĩkon —ta'pĩ to'ya.

³³ Mĩrĩrĩ ye'nen ta'pĩ to'ya Jesus pĩ': —Epu'ti' annaya pra man. Mĩrĩrĩ pĩ' ta'pĩ Jesusya: —Moriya anĩ' maimu pe unukupi' kupi'uya ekaremekĩuya pepĩn nĩrĩ —ta'pĩya.

12

Jesus Eseurĩma Uva Ye'kana' Pĩ'

(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

¹ Moropai to' yeurĩma pia'ti'pĩya panton pe: —Warayo'ya tĩnmĩri ton ya'ti'pĩ. Tekkari ton pĩmĩ'pĩya mararon pepĩn uva ye'ka. Iwatĩ'pĩya inonkon tĩ'kon ke. Kure'nan tĩ' yai a'ta ton yaka'pĩya uva yekku asu'kato' ton. Tĩnmĩri era'manenan yaponse' ton kawĩnan koneka'pĩya, ipo si'ma o'ma'kon ewomĩ era'mato'pe to'ya. Mĩrĩrĩ tĩpo tiaronkon warayo'kon pĩ' ta'pĩya: “Umĩri pĩ' eesenya'pĩ makon ya ueykkari yonpa ke aye'mauya'nĩkon. Itonpa wanĩ ueykkari pe moropai itonpa wanĩ ayekkarikon pe,” ta'pĩya. “Inna. I' wani' pra man,” ta'pĩ to'ya. Moropai attĩ'pĩ tiaron pata pona. ² Mĩrĩrĩ tĩpo itekkari emĩrĩ'pĩ. Mĩrĩrĩ yai tĩpoitĩrĩ yarima'pĩya, inkamoro warayo'kon pia tekkari yonpa era'mai. Eerepamĩ'pĩ. ³ Tĩse mĩkĩrĩ yapisĩ'pĩ to'ya. I'po'pĩtĩ'pĩ to'ya. I' rĩ tĩtise pra tĩse mĩkĩrĩ tĩrika'pĩ to'ya. I' ton pra awenna'po'pĩ tĩkaraiwarĩ pia. ⁴ Moropai tiaron tĩpoitĩrĩ yarima'pĩ umĩ esa'ya. Mĩkĩrĩ pa'tĩpĩtĩ'pĩ

to'ya ipu'pai yai. Imakui'pî kupî'pî to'ya yarakkîrî. ⁵ Moropai inî'rî tiaron yarima'pîiya. Mîikîrî wî'pî to'ya. Mîrîrî warantî tiaronkon yarimapîtî'pîiya tiwin pî'. Moropai mîrîrî warantî inkamoro pî' imakui'pî kupî'pî to'ya to' yarakkîrî. Tiaronkon po'pîtî'pî to'ya moropai tiaronkon wî'pî to'ya.

⁶ Moro awanî'pî tiwinano'pî warayo'. Umî esa' munmu mîikîrî. Kure'ne tînmu yapurî'pîiya. Upoitîrîtonon yapurî to'ya pra awanî'pî. Tîise mîserî unmu yapurî to'ya kai'ma eesenumenka'pî. Mîrîrî ye'nen tînmu yarima'pîiya.

⁷ Tîise inkamoro warayo'kon pia mîikîrî erepamî pe, ipî' to' eseurîma'pî teepere'se. "A'kî. Umî esa' sa'manta yai, inmurî'pî pata pe umî ena. Mîrîrî ye'nen iwîpai'nîkon. Mîrîrî tîpo umî esa' sa'manta yai, upatakon pe eena itesa' ton pra awanî ye'nen," ta'pî to'ya. ⁸ Mîrîrî ye'nen mîikîrî umî esa' munmu yapisî'pî to'ya. Moropai iwî'pî to'ya. Itesa' rî'pî yenumî'pî to'ya umî yapai —ta'pîiya. ⁹ —Mîrîrî epu'tî tîuya pe, î' kupî uva ye'ka esa'ya eserîke awanî? —ta'pî Jesusya to' pî'. —Tînmîri ya' attî moropai inkamoro warayo'kon, inmu wîitîponkon tî'kaiya eserîke awanî tamî'nawîrî. Mîrîrî tîpo tiaronkon warayo'kon eporîiya tînmîri era'manenan ton —ta'pî Jesusya. ¹⁰ —Sîrîrî Paapa maimu e'menukasa' epu'nenan amîrî'nîkon. Sîrîrî warantî Paapa eseurîma'pî. Sîrîrî warantî imenuka'pî to'ya:

Tî' pe wîitî konekanenanya ta'pî: "Sîrîrî tî' wanî pepîn morî pe, wîitî konekato'pe", taa to'ya.

Moropai yenumî'pî to'ya.

Tîise to' nenumî'pî wanî'pî morî pe pu'kuru tamî'nawîron tî' yentai.

Tarîpai wîitî ko'mannîpîiya tamî'nawîron tî' yentai eesenumî namai.

¹¹ Uyepotorîkonya to' nîrumaka'pî kupî'pî tamî'nawîron yentai.

Kure'ne esenumenkan inkupî'pî pî'.

Sl 118.22,23

Mîrîrî warantî Paapa maimu menuka'pî penaro'konya —ta'pî Jesusya.

¹² Tîwinîkî'nîkon Jesus eseurîma panton pe epu'tî'pî teepîremananon esanon, Moisés nurî'tîya yenupato' pî' yenupatonkon, moropai Judeuyamî' panamanenan a'yeke'tononya. Mîrîrî ye'nen anapi'pai to' wanî'pî. Tîise tamî'nawîronkon nama'pî to'ya arinîke to' wanî ye'nen. Jesus rumaka'pî to'ya. Moropai to' wîitî'pî.

Jesus Eseurîma Imposto Pî'

(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

¹³ Mîrîrî tîpo fariseuyamî' yarima'pî tiaronkonya Jesus pia Herodes pemonkonoyamî' pokonpe. Jesus anaka'mapai to' wanî'pî. Yairî pra eeseurîma yu'se to' wanî'pî, "A'kî, imakui'pî pe eeseurîma," taakonpa kai'ma. ¹⁴ To' erepamî'pî iipia. —Anna yenupanen —ta'pî to'ya ipî'. —Ayeseru epu'nenan anna. Seru'ye' pepîn amîrî. Ipîkkukon pepîn yentai ipîkkukon yapurînen pepîn amîrî. Paapa yeseru ekaremekîya tiaronkon ipîkkukon tînamai pra. Ayekaranmapo annaya sîrîrî. Uyesa'kon César nekaremekî'pî tamî'nawîronkon ne'maton pe, tîipia ye'ma annaya ya, morî pe awanî? Paapa nekaremekî'pî unkupîkon ton pe yairî anna wanî mîrîrî? —ta'pî to'ya. ¹⁵ —O'non ye'ka pe epu'tî pî' nan? Ye'ma annaya ka'rî? Ye'ma annaya pepîn ka'rî? Tîise seru' pe tenku'tî to'ya epu'tî'pî Jesusya. —Yairî pra amaimukon yuukuuya yu'se awanîkon epu'tî pî' wai eeseurîmakonpa kai'ma —ta'pîiya. —Maasa, tîniru ene'tî era'mato'peuya. ¹⁶ Tîniru ena'pî enepî'pî to'ya. Jesusya yapisî'pî. —Anî' ese' e'menukasa'

sírîrî? —ta'pîiya to' pî'. —Uyesa'kon César mûkîrî —ta'pî to'ya. ¹⁷ — Inna, moriya —ta'pî Jesusya. —Itîkî iipia, imîrî pe awanî ye'nen. César nekaremekî'pî unku'pîkon ton pe ku'tî moropai Paapa nekaremekî'pî unku'pîkon ton pe ku'tî nîrî.

Mîrîrî taiya pî' ta'pî to'ya: —Akaya, epu'nen mûkîrî.

Jesus Eseurîma E'mî'sa'kanto' Pî'
(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

¹⁸ Mîrîrî tîpo saduceuyamî' wî'tî'pî Jesus pia. Saduceuyamî' inkamoro Judeuyamî'. Tiaron pe rî to' esenumenka. Sa'mantan tîpo ipatîkarî tîpanî kai'ma to' esenumenka. E'mî'sa'kan pepîn sa'mantan tîpo kai'ma to' esenumenka. Inkamoro wî'tî'pî Jesus pia. Moropai ekaranmapo'pî to'ya. ¹⁹ —Anna yenupanen —ta'pî to'ya. —Moisés nurî'tîya uyeserukon ton menuka'pî. Mîrîrî warantî ta'pîiya inmu pîn warayo' sa'manta ya itakono'pîya ino'pî rî'pî yapisî e'pai awanî tîno'pî pe. Mîrîrî tîpo more yan pe irui no'pîrî'pî enasa' ya tînre yenpoiya yai, “Urui munmu'pî mîserî”, taa warayo'ya tînmu pe tîise. Mîrîrî Moisés nurî'tî nîmenuka'pî uyeserukon ton pe. ²⁰ Tarîpai, moro awanî'pî warayo'kon asakî'ne mia' pona tîmo'tai'nîkon kaisarî. To' ruinankon no'pîta'pî tîise inmu pra si'ma aasa'manta'pî. ²¹ Mîrîrî tîpo tîrui no'pî rî'pî yarakkîrî itakono'pî wanî'pî. Tîise mîrîrî warantî nîrî aasa'manta'pî inmu pra si'ma. Moropai mûkîrî yakono'pîya tîruinankon nurî'tî no'pî rî'pî yapisî'pî tîno'pî pe mîrîrî warantî. Moropai mîrîrî warantî nîrî inmu pra si'ma aasa'manta'pî. ²² Tamî'nawîrî to' sa'manta'pî, tiwin pî' tîruinankon nurî'tî no'pî rî'pî yarakkîrî tîwanîkon tîpo, to' e'tî'ka'pî. Moropai warayo'kon sa'manta tîpo, mûkîrî wîrî' nîrî sa'manta'pî. ²³ Asakî'ne mia' pona tîmo'tai kaisarî warayo'kon e'sa' wanî'pî. Mûkîrî wîrî' yarakkîrî inkamoro wanî'pî inyo pe tamî'nawîrî. Innape isa'manta'san e'mî'sa'ka ya, o'non ye'ka warayo' no'pî pe mûkîrî wîrî' wanî e'painon to' e'mî'sa'ka yai? —ta'pî saduceuyamî'ya Jesus pî'.

²⁴ —Paapa maimu epu'tîya'nîkon pra naatî —ta'pî Jesusya. —Moropai meruntî ke pu'kuru Paapa wanî epu'tîya'nîkon pra naatî. Mîrîrî ye'nen eesunku'tîkon mîrîrî. ²⁵ Isa'manta'san e'mî'sa'kasa' yai, anî' wanî pepîn tîno'pî ke. Moropai tînyo ke wîrî' wanî pepîn. To' ko'mamî ka' ponkon Paapa maimu ene'nenan inserîyamî' warantî —ta'pî Jesusya. ²⁶ —Maasa isa'manta'san e'mî'sa'kato' pî' ayeurîmauya'nîkon. Moisés nurî'tî nîmenuka'pî itekare epu'nenan amîrî'nîkon. Manni' parî' aramorî'pî aramî ekaremekî tîuya pe, tarakkîrî Paapa eseurîma'pî ekaremekî'pîiya. Paapaya ta'pî:

“Uurî Paapa wanî Abraão nurî'tî yepotorî pe,
moropai Isaque nurî'tî yepotorî pe,

moropai Jacó nurî'tî yepotorî pe,” ta'pîiya.

Êx 3.6

ta'pî Moisés nurî'tîya. ²⁷ Ipatîkarî pemonkon tîpamî ya, itesa' pe Paapa wanî pepîn e'painon aatîpansa' ye'nen. Enen tîipia tîko'mansenon esa' pe awanî. Mîrîrî ye'nen mîrîrî taa Paapaya manni' wenai enen Abraão nurî'tî wanî, moropai Isaque nurî'tî wanî, moropai Jacó nurî'tî wanî Paapa pia epu'tî mîrîrî. Mararî pra amîrî'nîkon esenku'tîsa' mîrîrî —ta'pî Jesusya.

Jesus Eseurîma

Paapa Nekaremekî'pî Unkupîkon Ton Pî'

(Mt 22.34-40; Lc 10.25-28)

²⁸ Moisés nuri'tiya yenupato' pî' yenupaton warayo' erepami'pî to' pia. Jesus yarakkîri saduceuyami' esiyu'pîti eta'pîiya. Mori pe Jesusya saduceuyami' maimu yuuku eta'pîiya. Moropai Jesus ekaranmapo'pîiya. —Uyesserukon ton pe Paapa nekaremekî'pî moro man. Tîise o'non wani' to' yentai panpî'? O'non yawîri ko'manni' yu'se Paapa wani' kure'ne panpî'? —ta'pîiya.

²⁹ Jesusya ta'pî: —Sîrîri to' yentaino panpî'. See waranti awe'menukasa': Etati, Israel yonpari'san. Ayesa'kon Paapa tiwinan. Tiaron ikaisaron ton pra man.

³⁰ Paapa yapurîti tamî'nawîri ayewankon ke.

Mîikîri ku'ti ayesa'kon pe.

Kure'ne eesenumenkato'kon ke yapurîti.

Moropai tamî'nawîri ameruntîrikon ke esenyaka'mati iipia. *Dt 6.4,5*

Mîrîri waranti awe'menukasa' —ta'pî Jesusya. ³¹—Itonpa nîri moro man. Sîrîri itonpa:

Tamî'nawîronkon pînîmatî aawarîri eeti'nînma manni' waranti. *Lv 19.18* Mîrîri waranti awe'menukasa' man —ta'pî Jesusya. ³²—Innape man, uyenupanen —ta'pî mîikîri Moisés nuri'tiya yenupato' pî' yenupanenya. —Tiwinan Paapa seru' pepîn. Innape ikaisaron ton pra awani' taaya manni' waranti. ³³ Kure'ne itu'se e'nî e'pai awani. Ipî' esenumenkan e'pai awani marari' pra. Merunti ke iipia esenyaka'man e'pai awani. Moropai uuwarîri'nîkon eti'nînman kaisari' tamî'nawîronkon pînînma e'pai awani seru' pepîn. Mîrîri waranti ikupî ya, Paapa wakîri pe panpî' e'nî. Tiwakîri pe ikupîiya iipia untîrikon pe uyekînkon po'tî yentai, moropai uyekînkon wîi yentai —ta'pîiya. ³⁴ Êpu'nen pe mîikîriya tîmaimu yuuku epu'ti tîuya ye'nen, Jesusya ta'pî ipî': —Ayesa' pe Paapa yapisiya eserike epu'ti pî' wai. Mîrîri tîpo tamî'nawîronkon ena'pî eranne' pe Jesus pî'. Inî' anekaranmapopai pra to' awani'pî.

Jesus Eseurîma Anî' Pe Cristo Wani' Pî'

(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ Moropai Jesusya tamî'nawîronkon yenupa'pî epîremanto' yewi' ta. Ta'pîiya to' pî': —Moisés nuri'tiya yenupato' pî' yenupatonkonya taa: “Penaro' Judeuyami' esa' Davi nuri'ti pari'pî neken mîikîri Cristo, Paapa nîmenka'pî,” taa to'ya. Î' wani' awani' ye'nen mîikîri taa to'ya? —ta'pî Jesusya. ³⁶—Cristo pî' Davi nuri'ti eseurîma'pî pena. Mori Yekaton Wannîya eeseurîma emapu'ti'pî. Sîrîri Davi nuri'ti maimu rî'pî:

Uyesa' pî' Paapaya ta'pî:

“Upia ereutakî meruntî winî

ayeyatonon areti'kauya pîkîri” ta'pîiya.

Sl 110.1

Sîrîri Davi maimu rî'pî. ³⁷ Davi paa pe neken Cristo wani' ya, î' wani' awani' ye'nen uyesa' taa Daviya manni' ipî'? —ta'pî Jesusya. Arinîkonya Jesusya tenupakon eta'pî tiwakîrikon pe.

Jesus Eseurîma

Moisés Nuri'tiya Yenupato' Pî' Yenupatonkon Pî'

(Mt 23.1-36; Lc 20.45-47)

³⁸ To' yenupa tûuya pe Jesusya ta'pî: —Tîwarî panpî' e'tî Moisés nurî'tîya yenupato' pî' yenupatonkonya ayenku'tikon namai. Kusan panpî' sonpan tîponkon yeka'ma to'ya tîwakîrîkon pe tiaronkon yentai tîwanîkon epu'to'pe tamî'nawîronkonya. Tamî'nawîronkon esekaremekî yu'se to' wanî aronne panpî' e'repanto' pata ya tîwanîkon ya. ³⁹ Epere'nîto' yewî' ta tîwanîkon yai, tamî'nawîronkon yenu kaisarî eretapai to' wanî aronne panpî' teesera'makonpa. Arinîkon kore'ta entamo'kai tuutîkon ya, e'mai' pe entamo'kapai to' wanî tamî'nawîronkon rawîrî. ⁴⁰ Tîise inyo isa'manta'san wîri'sanyamî' yemanne moropai to' pata mo'ka to'ya. Mîrîrî tanne kure'ne to' epîrema epîremanto' yewî' ta morî pe tîwanîkon kai'ma tamî'nawîronkon esenumenkato'pe tîpî'nîkon. Mîrîrî warantî inkamoro Moisés nurî'tîya yenupato' pî' yenupatonkon wanî mîrîrî. Mararî pra Paapaya to' taruma'tî kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya.

Jesus Eseurîma Paapa Pia Wîri' Nîtirî'pî Pî'

(Lc 21.1-4)

⁴¹ Mîrîrî tîpo Jesus ereuta'pî tîniru yapi'to' yense' pia. Paapa yapurî pe arinîkonya tîtînurîrîkon tîrî itense' ya era'ma'pîiya. Mararon pepîn tîniru tîrî'pî arinîkonya tîniru esanonya. ⁴² Inyo isa'manta'pî wîri' iipî era'ma'pîiya. Tîwe'taruma'tîsen mîikîrî, tîniru esa' pepîn. Mîikîrîya asakî'ne tîniru ena'pî mîrîkkî tîrî'pî itense' ya. Tiwin ite'ka tîwentamo'kato' yepe' kaisaron tîrî'pîiya mîrîrî.

⁴³ Mîrîrî era'ma tûuya pe, tînenupa'san pî' ta'pî Jesusya: —Mîikîrî era'matî. Ayenku'tîyua'nîkon pepîn. Tîwe'taruma'tîsen mîikîrî wîri' inyo isa'manta'pî. Tîise tîniru yense' ya tamî'nawîronkon nîtirî'pî yentai intîrî'pî era'ma Paapaya tîwakîrî pe. ⁴⁴ Inkamoro tînurîrî wanî kure'ne moropai itonpa pe neken itûisa' to'ya. Tîise î' ton pra si'ma wîri'ya tîtînurîrî tîrî'pî tamî'nawîrî. Tekkari ye'mato' tûisai'ya mîrîrî Paapa pia —ta'pî Jesusya.

13

Jesus Eseurîma Epîremanto' Yewî' Atanka Pî'

(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Epîremanto' yewî' tapai teepa'kakon pe, Jesus nenupa'pî warayo'ya ta'pî ipî': —Akî, seeni' epîremanto' yewî' konekasa' to'ya morî pe, inonkon panpî' tî' ke era'makî —ta'pîiya tepotorî Jesus pî'. ² Jesusya ta'pî ipî': —Kure'nan seeni' wîttî era'ma pî' naatî. Tîise tiaronkonya seeni' wîttî yaranka kupî sîrîrî tamî'nawîrî. Yaranka to'ya tîpo tonpa po tiwinan tî' e'nîmî pepîn. Yenumî to'ya tamî'nawîrî.

Tînenupa'san Yeurîma Jesusya

O'non Ye'ka Pe Pata Ena Kupî Pî'

(Mt 24.3-14; Lc 21.7-19)

³ Mîrîrî tîpo Oliveira kîrî po Jesus ereutas'a' wanî'pî tiaronkon yarakkîrî. Moro si'ma epîremanto' yewî' era'ma'pî to'ya. Tonpakon kore'tapai teemo'kai Pedro, moropai Tiago, moropai João, moropai André, inkamoroya ta'pî Jesus pî': ⁴ —Maasa, î' pensa mîrîrî taaya manni' kupî to'ya? —ta'pî to'ya. —O'non ye'ka pe mîrîrî kupî to'ya pe awanî epu'tî annaya e'painon?

⁵ Jesusya to' yeurîma pia'tî'pî. —Tîwarî e'tî, anî'ya ayenku'tikon namai. ⁶ Uurî pe arinîkon e'kupî kupî sîrîrî seru' pe. “Uurî Cristo. Paapaya uyarimasa' sîrîrî,” taa to'ya kupî sîrîrî. Mîrîrî warantî arinîkon yenku'tî

to'ya kupi siri. 7 Aminkankon pepin eseya'nama moropai aminkankon eseya'nama yekare etaya'nikon. Tise miri pi teesi'ni'se pra me'ti. Miri waranti pata wani pe man. Tise maasa tamina'wiron atareti'ka pepin miri. 8 Pemonkonyami' eseya'nama tiaron pata po tiko'mansenon yarakiri. Moropai pemonkonyami' esanon eseya'nama tiaronkon esanon yarakiri. Tu'ke ite'ka pata e'tititikka kupi siri. Iwan wani kupi siri kure'ne pata kaisari'ne. Miri waranti tamina'wironkon e'tarumati pia'ti miri.

9 Tiwari ako'manti. Judeuyami'ya ayapisikon moropai tesianonkon pia ayarikon to'ya. Epere'nito' yewi' ta a'po'pitikon to'ya. Pemonkonyami' esanon governadoryami' pia moropai pemonkonyami' esanon reiyami' pia ayarikon to'ya upemonkono pe awanikon wenai. Inkamoro pi niri uyeseru ekaremekiya'nikon yu'se Paapa wani. 10 Paapa yekare ekaremekiya'nikon e'pai awani tamina'wironkon pi siri non po. Miri ekareme'sa'ya'nikon tpo, siri non atareti'ka. 11 Moropai tesianonkon pia ayarikon to'ya yai, "Aka, yu'tou'ya ton epu'tiuya pra wai," kiki. Aawari'nikon eesurimakon e'pai pra awani. Tise Morit Yekaton Wanniya anekaremekiton ekaremeki ya, miri mekareme'ti.

12 Warayo'konya takonkon wi me'po. Tiaronkonya tinmukukon wi me'po. Tiaronkon ekore'ma tunkon, moropai tisankon pi. Tunkon, tisankon wi me'po to'ya. 13 Moropai tewanmakon pe tamina'wironkonya akupikon, upemonkono pe awanikon wenai. Tise aasa'mantakon pikiri uyapuri'ya'nikon ya, Paapaya apika'tikon.

14 Penaro' Paapa maimu ekareme'nen wani'pi itese' Daniel. Miki maimu ri'pi e'menukasa' pi esenupati. Miki'ya ta'pi:

Tamina'wironkon yewanma pe tiwe'sen imakui'pi tiri tiaronkonya kupi siri epiremanto' yewi' ta. Miri ye'ka tito' pepin miri teuren, tise moro tiri to'ya

Dn 9.27, 11.31, 12.11

ta'pi Daniel nuri'tiya. Miri kupi to'ya yai, wi'kon kore'ta Judia pata ponkon epe e'pai awani —ta'pi Jesusya. 15 —Miri tauya manni' kupi to'ya ya, poro pona teepa'kasa'kon ye'ka pe, ka'ne' pe to' epe e'pai awani, temannekon era'mai teewonse pra witi ta. 16 Tinmikon ya teesenyaka'makon yai miri kupi to'ya ya, ka'ne' pe to' epe e'pai awani tponkon tinmo'ka'pikon tanunse pra. 17 Aka more yan pe tiwe'sanon moropai mana'pokonkon to' munkiyami' wiri'sanyami'. Inkamoro e'tarumati kupi siri miri yai. To' epe eserike pra awani, more yan pe tiwanikon ye'nen, mana'pokonkon pe to' munkiyami' wani ye'nen. 18 Mepiremati kono' yai miri imakui'pi iipi namai. Maasa pra kono' yai aapi ya, ani' epe eserike pra awani kure'ne tuna wani ye'nen. 19 Miri waranti eena yai, enen tiwe'sanon e'tarumati ipira. Siri non koneka'pi Paapaya pata pai siri tpose ani' e'tarumati pra awani, inkamoro e'tarumati' ton kaisari. Moropai miri waranti to' e'tarumati tpo in' ani' e'tarumati pepin miri waranti. 20 Tiko'man pe tamina'wironkon e'tarumati ya miri waranti, enen ani'ri ko'mami pepin. Tise tinmo'ka'san pininma Paapaya kure'ne. Inkamoro tinmo'ka'san wenai, kure'ne tiko'man pe tamina'wironkon e'tarumati tiriya pepin. 21 Miri yai ani'ya taasa' ya apinikon: "Aki, Paapa nimenka'pi tari man, Cristo," innape mikiri ki'ku'ti. "Aki siini' pata Cristo man" taa tiaronya ya, mikiri maimu ki'ku'ti innape. 22 Maasa pra seru' uuri pe tiwe'ku'sanon iipi. "Uuri Cristo," taa to'ya kupi siri. Moropai seru' pe Paapa maimu ekareme'nen

pe tîwe'ku'sanon iipî kupî sîrîrî nîrî. Ikupî eserîkan pepîn kupî to'ya tamî'nawîronkon nera'ma ton pe. Moropai mîrîrî wenai tiaronkon es-enku'tî. “Innape Paapa narima'pî pe man,” taa to'ya. Tîpemonkono pe Paapa nîmo'ka'san anaka'mapai inkamoro seru'ye'kon wanî, mîrîrî kupî tîuya'nîkon eserîke awanî ya. ²³ Mîrîrî namai tîwarî ako'mantî. Maasa mîrîrî warantî eena pra tîise amîrî'nîkon pî' ekaremekî pî' wai epu'tikonpa. Mîrîrî ye'nen tîwarî ako'mantî.

Tînenupa'san Yeurîma Jesusya Inî'rî Tuipî Pî'
(Mt 24.29-31; Lc 21.25-28)

²⁴ Mîrîrî yai tamî'nawîronkon e'taruma'tî tîpo, wei esi'nîpî pe man.

Moropai a'kare pra kapoi ena pe man.

²⁵ Moropai sirikkîyamî' e'soroka pe man ka' poi.

Ka' pî' tîwe'sanon e'tîti tîkka tamî'nawîrî.

Is 13.10, 34.4

²⁶ Mîrîrî tîpo, pemonkon pe ka' poi iipî'pî uurî era'ma tamî'nawîronkonya katupuru kore'ta. Upî' to' eseurîma mîrîrî yai: “Ikaisaron meruntî ton pra man. Ikaisaron ipîkku ton pra man,” taa to'ya. ²⁷ Mîrîrî yai upoitîrîtonon inserîyamî' yarimauya upemonkono pe unmo'ka'san muurukuntî. Tamî'nawîrî pata kaisarî to' wîti upemonkonoyamî' unmo'ka'san era'mai, sîrîrî non po moropai ka' po.

²⁸ A'kî, arawen ye' yeseru epu'nenan amîrî'nîkon. Arawen ye' ari'kutasa' ya aminke pra, “Kono' pîti wanî sîrîrî,” taaya'nîkon. ²⁹ Mîrîrî warantî nîrî mîrîrî ekaremekîuya manni' kupî to'ya era'maya'nîkon yai, “Cristo enna'po kupî sîrîrî ka' poi. Eerepamî kupî sîrîrî,” taaya'nîkon mîrîrî era'maya'nîkon pî'. ³⁰ Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Tamî'nawîrî sîrîrîpe enen tîiko'mansenon sa'manta pepîn mîrîrî tauya manni' iipî rawîrî. ³¹ Ka' moropai non e'tî'ka, tîise umaimu esuwa'ka pepîn. Ipatîkari yairî pu'kuru aako'mamî.

³² Î' yai moropai o'non poro wei tîise uui'pî inî'rî sîrîrî non pona esepu'tî pepîn. Ka' ponkon inserîyamî'ya epu'tî pepîn. Uurîya nîrî, epu'tî pra man. Uyunya neken tamî'nawîrî epu'tî. ³³ Tîwarî panpî' ako'mantî. Î' pensa enna'po epu'tîya'nîkon pra naatî. ³⁴ See warantî awanî pe man: Tiaron pata pona warayo' wîti yai, tewî' tapai tîpoitîrîtonon pî' taiya, tewî' era'ma pî' to' ko'manto'pe. To' kaisarî to' esenyaka'mato' ton ekaremekîya. Moropai tiaron pî' taiya: “Mana'ta po ako'mankî. Morî pe uyewî' era'makî” taiya. ³⁵ Uurî wanî wîti esa' warantî. Amîrî'nîkon wanî ipoitîrîtonon warantî. Î' pensa enna'posa' iipî epu'tîya'nîkon pra naatî. Yai pra pata ewaronpansa' tanne uui'pî. Yai pra anoinna yai, yai pra kariwana etun tanne, yai pra pata erenmapî tanne uui'pî. ³⁶ Mîrîrî ye'nen tîwarî ako'mantî, erepamî namai unîmîkîya'nîkon pra tîise. ³⁷ Apî'nîkon tauya manni' ekaremekîuya nîrî tamî'nawîronkon pî': Enpen panpî' ako'mantî.

14

Jesus Anapi'pai To' Wanî

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jo 11.45-53)

¹ Kono' kaisarî Judeuyamî' eperepî'pî isa'moto' ton pîn trigo puusa' moropai carneiro pî' entamo'kai. Penane tîiko'manse Judeuyamî' entamo'kato'kon weiyu wanî'pî, itese' Páscoa. Mîrîrî yai teepiremasanon esanon eseurîma'pî Moisés nurî'tîya yenupato' pî' yenupatonkon

yarakkírî. —Ama' pe Jesus yapisî e'pai man iwîto'pe —ta'pî to'ya. ² —Tîise entamo'kan yai arinîkon kore'ta si'ma yapisî eserîke pra man. Tamî'nawîronkon epere'sa' tanne yapisî ya, to' ekore'ma eserîke awanî upî'nîkon. Uurî'nîkon yarakkírî to' epî eserîke awanî —ta'pî to'ya.

Jesus Karapaima Wîri'ya A'pusin Ke
(Mt 26.6-13; Jo 12.1-8)

³ Betânia po Jesus wanî'pî Simão yewî' ta. Manni' Simão paran pî' si'pî, itese' leprosia. Mîikírî yewî' ta Jesus wanî'pî tîwentamo'ka pî'. Moropai awentamo'ka tanne wîri' iipî'pî iipia. A'pusin enepî'pîiya, itese' nardo tî' konekasa' itense', itese' alabastro. Nardo ke isa'manta'san kî'panenan Judeuyamî'. Epe'ke pu'kuru awanî. Itense' pottî waikîti'pî wîri'ya. Moropai mîrîrî nardo kamo'pîiya Jesus pu'pai pona.

⁴ Mîrîrî pî' tiaronkon ekore'ma'pî. —Î' ton mîrîrî a'pusin kanpîti mîikírîya î' pe pra rî? —ta'pî to'ya tonpakon pî'. ⁵ Mîikírî wîri' pî' ta'pî to'ya: —Kane kane amîrî. Anna pia mîrîrî tîisa'ya ya, anna e'repa'pî e'painon. Tiwin kono' warayo' esenyaka'mato' yepe' kaisaron, 300 denari kaisarî ye'ma'pî tiaronkonya e'painon. Mîrîrî tîri'pî annaya e'painon tîwe'taruma'tisanon pia teuren —ta'pî to'ya.

⁶ Tîise Jesusya ta'pî to' pî': —Tîwî mîikírî wîri' nîsi. Î' ton pe ipî' eekore'makon? Morî pe pu'kuru inkupî'pî wanî uurî ton pe. ⁷ Wei kaisarî tîwe'taruma'tisanon tîniru esanon pepîn wanî sîrîrî non po. Inkamoro anpîika'tîpai awanîkon ya, morî tîrîya'nîkon e'painon to' pia. Tîise uurî, uutî kupî sîrîrî aapiapai'nîkon. Uutî tîpo, morî tîrîya'nîkon pepîn e'painon uupia. ⁸ Ikupî tîuya eserîkan ku'sai'ya manni', isa'manta'pî karapaima yu'na'tî rawîrî. Mîrîrî warantî ukarapaimasai'ya mîrîrî uyu'na'tî to'ya rawîrî. ⁹ O'non pata uyekare eseta ya, sîrîrî non po, mîserî wîri' nîkupî'pî yekare eseta nîrî tamî'nawîronkonya inkupî'pî epu'to'pe. Ayenku'tîuya'nîkon pepîn —ta'pî Jesusya.

Judasya Jesus Ekaremekî Iteyatonon Pî'
(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Mîrîrî tîpo inkamoro asakî'ne pu' pona tîmo'tai'nîkon kore'tawon, itese' Judas Iscariotes, wîti'pî teepîremasanon esanon pia. —Jesus anapi'pai awanîkon ya, apîika'tî tîuya'nîkon —ta'pîiya to' pî'. ¹¹ —Inna, morî pe man —ta'pî to'ya. —Anna pîika'tîya ya tîniru ke aye'ma annaya —ta'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen Judas esenumenka'pî kure'ne, o'non ye'ka pe inkamoro pîika'tîto' tîuya ton pî' Jesus yapi'to'pe to'ya.

Jesus, Inenupa'san Entamo'ka Páscoa Pî'
(Mt 26.17-25; Lc 22.7-14,21-23; Jo 13.21-30)

¹² Isa'moto' ton pîn trigo puusa' pî' to' entamo'kato' esippia'tî yai, páscoa pî' tîwanîkonpa carneiroyamî' tî'ka'pî to'ya. Mîrîrî yai Jesus nenupa'sanya ta'pî ipî': —O'non pata entamo'kanto' koneka annaya yu'se awanî? O'non pata páscoa pî' e'nî kupî sîrîrî? —ta'pî to'ya.

¹³ Jesusya asakî'ne tînenupa'san mo'ka'pî to' yarimapa kai'ma. —Cidade pona atîti. Moro tuna mankanen warayo' eporîya'nîkon. Mîikírî wenairî matîti wîtti ta eerepamî pîkírî. ¹⁴ Wîtti ta eerepamîkon pe wîtti esa' meurîmatîi. “Uyenupanenkonya tîmaimu yarima pî' man aapia. Upata'se' ton yu'se wai, moro unenupa'san yarakkírî entamo'kato'pe, páscoa pî' anna e'to'pe, taa pî' uyenupanenkon man,” makatîi —ta'pî Jesusya to' pî'. ¹⁵ —Moropai upata'se'kon ton ekaremekîiya apî'nîkon, kure'nan sala,

kawīnan. Aasīrī eekonekasa' era'maya'nīkon. Tamī'nawīron ī rī yu'se awanīkon ya moro awanī aasīrī. Moro entamo'kanto' ton mīkonekatī — ta'pī Jesusya.

¹⁶ Moropai Jesus nenupa'san ese'ma'tī'pī. Cidade pona to' wītī'pī. Taa Jesusya manni' warantī pu'kuru eporī'pī to'ya, tamī'nawīrī. Moro to' entamo'kato' ton koneka'pī to'ya páscoa pī' to' e'to'pe.

¹⁷ Moropai pata ewaronpamī pe, Jesus wītī'pī to' pia tīpia e'nīmī'san tīnenupa'san yarakkīrī. ¹⁸ Entamo'kanto' yaponse' pia tīwentamo'kakon pe Jesusya ta'pī to' pī': —Amīrī'nīkon kore'tawon tarīronya uyekaremekī kupī sīrīrī uyeyatonon pī'. Ayenku'tūya'nīkon pepīn. Uyarakkīrī tīwentamo'kasenya ikupī kupī sīrīrī —ta'pīya. ¹⁹ Mīrīrī pī' to' ese-wankono'ma'pī. —Uurīya ikupī pepīn, innape nai? —ta'pī to'ya ipī' tiwin pī' si'ma. ²⁰ —Unenupa'san amīrī'nīkon, asakī'ne pu' pona'nīkon. Tīise tiwin akore'tawonkon ayonpakonya uyekaremekī kupī sīrīrī. Uyarakkīrī awentamo'ka manni' tiwinan prato po, mīūkīrīya uyekaremekī kupī sīrīrī. ²¹ Uurī ka' poi iipī'pī aruinankon pe. Paapa maimu e'menukasa' manni' yawīrī, uusa'manta kupī sīrīrī. Tīise aka sa'ne mīūkīrī uyekaremekīton. Pena isanya mīūkīrī tīnre yenposa' pra awanī ya, morī pe panpī' awanī'pī e'painon. Eesenposa' pra awanī ya, awe'taruma'tī pepīn teuren. Tīise kure'ne awe'taruma'tī kupī sīrīrī —ta'pī Jesusya.

Jesus Eseurīma Tīmīnī Pī'

(Mt 26.26-30; Lc 22.15-20; 1Co 11.23-25)

²² Tīwentamo'kakon pe Jesusya trigo puusa' yapisī'pī moropai eepīrema'pī. —Morī pu'kuru amīrī, Paapa. Anna yekkarī ton tīrī pī' nai —ta'pīya Paapa pī'. Mīrīrī tīpo ipīrīkkapītī'pīya moropai itīrī'pīya to' kaisarī. —Maa. Sīrīrī upun —ta'pīya. ²³ Mīrīrī tīpo pisa yapisī'pīya. —Morī pu'kuru amīrī, Paapa. Anna wuku ton tīrī pī' nai —ta'pīya Paapa pī'. Mīrīrī tīpo itīrī'pīya to' kaisarī. Tamī'nawīronkonya enīrī'pī. ²⁴ Jesusya ta'pī to' pī': —Sīrīrī umīnī. Umīnī eti'kamo kupī sīrīrī arinīkon nīkupī'pī imakui'pī yepe' pe. Mīrīrī wenai Paapaya tamī'nawīron kupī e'painon apīika'tīto'peiya'nīkon ekareme'pītūya yawīrī —ta'pīya. ²⁵ —Inī'rī uva yekku enīrūya pepīn tamī'nawīronkon esa' pe tīwanī yenpo Paapaya pīkīrī. Mīrīrī yai amenan uva yekku enīrūya —ta'pīya. ²⁶ Moropai to' eserenka'pī Paapa yapurī pe. Mīrīrī tīpo to' epa'ka'pī. Oliveira kīrī pona to' wītī'pī. To' erepamī'pī.

Jesusya Pedro Panama

(Mt 26.31-35; Lc 22.31-34; Jo 13.36-38)

²⁷ Moropai Jesusya ta'pī to' pī': —Eranne' pe awanīkon ye'nen uru-makaya'nīkon kupī sīrīrī, tamī'nawīrī. Mīrīrī warantī awe'menukasa' Paapa kaaretarī pī'. Paapaya ta'pī:

“Carneiroyamī' era'manen wīuya moropai carneiroyamī' e'tīrika.”

Zc 13.7

Mīrīrī warantī awe'menukasa'. Uwī to'ya kupī sīrīrī moropai amīrī'nīkon e'tīrika. ²⁸ Tīise uusa'manta tīpo, Paapaya u'mī'sa'ka. Mīrīrī tīpo Galilēia pata pona uutī arawīrī'nīkon —ta'pī Jesusya. ²⁹ Pedroya ta'pī ipī': —Tamī'nawīronkonya arumaka ya, eranne' pe tīwanīkon ye'nen, uurīya arumaka pepīn. ³⁰ Jesusya ta'pī ipī': —Kaane, Pedro. Sīrīrī ewaron ya' itakon ite'ka pe kariwana etun rawīrī amīrīya taa kupī sīrīrī, “Unepu'tī pepīn mīūkīrī Jesus”. Ayenku'tūya pepīn, seurīwī'ne ite'ka mīrīrī taaya

kupî sîrîrî —ta'pîiya. ³¹ Mîrîrî pî' Pedro eseurîma'pî meruntî ke. —Awî to'ya yai uurî nîrî wî to'ya ya, mûwîni tîise “Unepu'tî pepîn Jesus,” tauya pepîn —ta'pîiya. Mîrîrî warantî nîrî ta'pî to'ya, tamî'nawîrî.

Jesus Epîrema Tîpemonkonoyamî' Wetun Tanne
(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

³² Moropai Jesus yarakkîrî to' ewomî'pî Oliveira ye'kana' pî'. Oliveira ye'ka ese' Getsêmani. Moropai Jesusya ta'pî tînenupa'san pî': —Tari ereutatî uyun Paapa yarakkîrî eseurîma tanne. ³³ To' yonpayamî' piapai Pedro, moropai Tiago, moropai João yarî'pîiya. Eranne' pe eena pia'tî'pî. Ipîra eesewankono'ma'pî. ³⁴ Inkamoro pî' ta'pîiya: —Ipîra esewankono'man pî' wai. Esewankono'mato'ya uwi eserîke man. Maasa, tari e'tî. Tîwarî e'tî. Pemonkon iipî era'matî —ta'pîiya.

³⁵ To' piapai Jesus atarima'pî mararî. Eesenumî'pî non pona epîremai. Paapa pî' esatî'pîiya tîwe'taruma'tî namai. ³⁶ —Paapa —ta'pîiya. —Tamî'nawîron kupîya e'painon. Upîka'tîkî e'taruma'tî namai. Tîise itu'se wanî yawîrî kî'kupîi. Itu'se awanî yawîrî neken iku'kî —ta'pîiya.

³⁷ Moropai inkamoro seurîwî'nankon pia awenna'po'pî. To' we'nasa' eporî'pîiya. To' kurantanî'pî'pîiya. Pedro pî' ta'pîiya: —Awetun mîrîrî? Mararî tîwarî aako'mamî yentai awanî mîrîrî? ³⁸ Tîwarî ako'mantî. Paapa yarakkîrî eseurîmatî Makuiya ayenku'tikon namai. Ayewankon ya Paapa maimu yawîrî iko'manpai awanîkon, tîise ikupîya'nîkon eserîke pra awanîkon a'tu'mîra pu'kuru awanîkon ye'nen.

³⁹ Moropai inî'rî to' piapai attî'pî Paapa yarakkîrî eseurîmai. E'mai' pe mîrîrî ta'pî tîuya manni' warantî epîrema'pî inî'rî. ⁴⁰ To' pia tîwenna'posa' pe, inî'rî to' we'nasa' eporî'pîiya. Mararî pra iwe'nunpai to' wanî'pî yapîtanî'pî to'ya yentai. To' yenpaka'pîiya inî'rî. To' eppe'sa' wanî'pî tîwe'nasa'kon pî'. Î' taa tîuya'nîkon epu'tî to'ya pra awanî'pî Jesus pî'.

⁴¹ Itesurîno ite'ka pe Jesus wî'tî'pî to' piapai epîremai. Moropai inî'rî awenna'po'pî to' pia. —Sîrîrî tîpose awetunkon mîrîrî —ta'pîiya to' pî'. —Aasîrî man. Uurî ka' poi iipî'pî era'mai tiaron iipî. Sîrîrî pu'kuru utîrîiya kupî sîrîrî imakui'san warayo'kon pia. ⁴² E'mî'sa'katî. Wî'tîn sîrîrî. A'kî, imakui'san pia utîrîton warayo' yî'nî pî' man —ta'pîiya.

Jesus Yapisî To'ya
(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jo 18.3-12)

⁴³ Moropai mîrîrî pe rî Jesus eseurîma tanne, tiwin inenupa'pî warayo' Judas erepamî'pî. Teepîremasanon esanon, Moisés nurî'tîya yenupanto' pî' yenupatonkon, moropai Judeuyamî' panamanenan a'yeke'tonon, inkamoro narima'san erepamî'pî Judas pokonpe. Arinîke to' wanî'pî. Tîkasuparaikon moropai tîtaikapukon ene'sa' to'ya wanî'pî.

⁴⁴ Tîise tuutîkon rawîrî Judasya taasa' wanî'pî tîpokon pe tuutîsanon pî': —Warayo' pî' esekaremekî moropai yu'nauya. Mîikîrî anapisîkon ton. Mapi'tîi moropai tîwarî si'ma maatîi ayesanonkon pia —ta'pîiya.

⁴⁵ Moropai teerepamî pe Judas wî'tî'pî Jesus pia. —Aapia yî'nî pî' wai —ta'pîiya tepotorî pî'. Moropai Jesus yu'na'pîiya itenpata pî'. ⁴⁶ Moropai Judas pokonpe iipî'sanya Jesus yapisî'pî. ⁴⁷ Moro awanî'pî warayo', Jesus nenupa'pî. Mîikîrîya teepîremasanon esanon yepotorî poitîrî wîi yonpa'pî tîkasuparai ke. Tîise ipuremekî'pîiya. Ipana neken ya'tî'pîiya. ⁴⁸ —Uyapî'se aai'sakon tiaronkonya ama'ye' yapisî warantî —ta'pî Jesusya to' pî'. —Akasuparaikon moropai ataikîpukon ene'sa'ya'nîkon mîrîrî.

49 Wei kaisari epiremanto' yewi' ta akore'ta'nikon e'piti'pi tamina'wironkon yenupa pi'. Miriri kupiuya tanne, uyapisi'piya'nikon wani'pi e'painon. Tiise ikupiya'nikon pra awani'pi. Tiise Paapa maimu e'menukasa' manni' yawiri eenasa' miriri —ta'piya. ⁵⁰ Moropai Jesus nenupa'sanya irumaka'pi. To' epe'pi, tamina'wiri iipiapai. ⁵¹ Jesus yari'pi to'ya. Tiaron warayo', maasaron witi'pi to' pikiri. Kamisa tuisai'ya wani'pi ta'san pe. Miki'ri yapisi'pi inkamoroya ita'san pi'. ⁵² Tiise mikiriya tapon rumaka'pi. Eeka'tumi'pi ipon pra.

Imakui'pi Jesus Nikupi'pi Yuwa To'ya
(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55,63-71; Jo 18.13-14,19-24)

⁵³ Moropai Jesus yari'pi to'ya teepiremasanon esanon yepotori pia. Teepiremasanon esanon, Moises nuri'tiya yenupanto' pi' yenupatonkon, Judeuyami' panamanenan a'yeke'tonon, inkamoro epere'sa' wani'pi moro. ⁵⁴ Aminke Jesus pi' Pedro iipi'pi ite'ma'pi pi' teepiremasanon esanon yepotori yewi' poro yi'piri pikiri. Moro awe'nimi'pi. Mororonkon surarayami' pokonpe eereuta'pi. To' atapina'pi apo' pia. ⁵⁵ Imakui'pi pe Jesus winiki teeseurimasanon yuwa'pi teepiremasanon esanon moropai Judeuyami' esanon tiaronkonya. Se' kaisari asaki'nankon eseurima yu'se to' wani'pi imakui'pi inkupi'pi pi' miriri wenai iwikonpa kai'ma teuren. Tiise miriri waranti to' eseurima pra awani'pi. ⁵⁶ Arinikon eseurima'pi ipi' seru' pe. Tiise se' kaisari asaki'nankon eseurima pra awani'pi.

⁵⁷ Tiaronkon e'mi'sa'ka'pi moropai seru' pe to' eseurima'pi. —Jesus eseurima'pi epiremanto' yewi' pi' —ta'pi to'ya. ⁵⁸ —See waranti ta'piya: “Seeni epiremanto' yewi' koneka'pi pemonkonyami'ya. Tiise yarankauya kupi siriri. Moropai seuriwi'ne wei tifo iniri ikonekauya. Witti koneka waranti awe'koneka pepin manni' amenan”, ta'pi Jesusya —ta'pi to'ya. Miriri waranti to' eseurima'pi Jesus pi'. ⁵⁹ Miriri ye'ka pe tiise, se' kaisari asaki'nankon eseurima pra awani'pi.

⁶⁰ Teepiremasanon esanon yepotori e'mi'sa'ka'pi. To' yarakkita atti'pi. Jesus pi' ta'piya: —Imakui'pi pe insanan warayo'kon eseuriman pi' man api'. To' maimu yuukuya pepin? ⁶¹ Tiise yuukuiya pra Jesus wani'pi. Moo awani'pi. Iniri teepiremasanon esanon yepotori eseurima'pi: —Cristo amiri, Paapa munmu, Paapa nimenka'pi? —ta'piya. ⁶² —Inna, Cristo uuri —ta'pi Jesusya. —Ka' poi iipi'pi uuri pemonkon pe. Paapa merunti wini ereutasa' era'maya'nikon kupi siriri. Katupuru kore'ta uupi era'maya'nikon kupi siriri.

⁶³ Miriri eta tiya pe, teepiremasanon esanon yepotori ekore'ma'pi kure'ne. Miriri ye'nen tapon karaka'piya. —Iniri imakui'pi inkupi'pi yuwapai pra man —ta'piya. ⁶⁴ —Imakui'pi pe eeseurima Paapa winiki eta'nikon man. O'non ye'ka pe epu'ti pi' naati? I' ye'ka pe iku'pai nai? —ta'piya. —Iwipi man —ta'pi tamina'wironkonya. ⁶⁵ Moropai tiaronkonya tetakukon yenumi'pi ipona. Itenpata yettapuri tiya'nikon tifo ipa'tipiti'pi to'ya. —Ani'ya apa'ti pi' nai? Epu'ki, Cristo pe awani ya —ta'pi to'ya ipi'. Moropai surarayami'ya ipa'tipiti'pi tenyakon ke.

Unepu'ti Pepin Taa Pedroya Jesus Pi'
(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jo 18.15-18,25-27)

⁶⁶ Miriri tanne Pedro wani'pi poro po. Teepiremasanon esanon yepotori poitiripa' epa'ka'pi poro pona. ⁶⁷ Apo' pia Pedro atapina era'ma'piya. Eesenumenka'pi ipi'. —Amiri niri Jesus Nazarepon pokonpan —ta'piya.

68 —Kaane —ta'pî Pedroya. —Unepu'ti pepîn mîikîrî. Mîrîrî tîpo wîtî iwa'to' mana'ta pia attî'pî.

⁶⁹ Mîrîrî poro tuutî pe, inî'rî mîikîrî wîri'ya era'ma'pî. Mana'ta pia-wonkon pî' ta'pîiya: —Mîikîrî Jesus pemonkono —ta'pîiya. ⁷⁰ —Iseruku —ta'pî Pedroya inî'rî.

Aako'mamî'pî mararî moropai mororonkon warayo'konya ta'pî ipî': —Innape Jesus pemonkono pe awanî eserîke awanî. Galiléia pon mîikîrî, amîrî nîrî Galiléia pon —ta'pî to'ya. ⁷¹ Mîrîrî pî' Pedroya ta'pî: —Unepu'ti pepîn mîikîrî ipî' eeseurîmakon manni'. Useruku pepîn Paapaya uyera'ma pî' man. Seru' pe eseurîma ya Paapaya utaruma'ti —ta'pîiya.

⁷² Mîrîrî pe rî kariwana e'na'pî itakon ite'ka pe. Mîrîrî eta'pî Pedroya. Moropai awenpenata'pî Jesusya teurîma'pî pî'. “Itakon ite'ka pe kariwana etun rawîrî, unepu'ti pepîn mîikîrî Jesus, taaya eseurîwî'ne ite'ka,” taasa' Jesusya pî' awenpenata'pî. Moropai tikauware attî'pî, seru' pe tîwe'sa' ye'nen.

15

Jesus Yari To'ya Pilatos Pia

(Mt 27.1-2,11-14; Lc 23.1-5; Jo 18.28-38)

¹ Pata erenmapî pe, teepîremanon esanon, Moisés nurî'tîya yenupato' pî' yenupatonkon, Judeuyamî' panamanenan a'yeke'tonon, Judeuyamî' esanon tiaronkon, inkamoro eperepî'pî tamî'nawîrî î' kupî tîuya'nîkon pî' eseurîmai. Teeseurîmakon tîpo tîpoitîrîtononkon surarayamî' pî' ta'pî to'ya: —Jesus yaironpî'ti. Moropai yaatî pata esa' Governador Pilatos pia —ta'pî to'ya. Mîrîrî warantî ikupî'pî surarayamî'ya. ² Pilatosya Jesus ekaranmapo'pî. —Tamî'nawîron esa', rei amîrî, Judeuyamî' esa'? —ta'pîiya Jesus pî'. —Amîrîya taa mîrîrî. —ta'pî Jesusya. ³ Teepîremanon esanon eseurîma'pî seru' pe ipî'. —Mararon pepîn imakui'pî ku'sai'ya mîrîrî —ta'pî to'ya. ⁴ Pilatosya ta'pî: —To' maimu yuukuya pepîn? Mararon pepîn imakui'pî ku'sai'ya taa pî' to' man apî'. ⁵ Tîise inî' Jesus eseurîma pra awanî'pî. “Kaane, imakui'pî ku'sau'ya pra wai,” taiya pra awanî'pî. Mîrîrî pî' Pilatos esenumenka'pî kure'ne.

Jesus Wî Me'po Pilatosya

(Mt 27.15-26; Lc 23.13-25; Jo 18.39-19.16)

⁶ Pilatos yeseru wanî'pî Páscoa pî' Judeuyamî' wanî kaisarî tiwin pî' tînarakkamo'san rumakapî'tîiya. Tînepu'tikon esa'pî'tî'pî Judeuyamî'ya. Inkamoro rumakapî'tî'pîiya tiwin, tiwin kono' tîise. ⁷ Atarakkannîto' ta warayo'kon wanî'pî imakui'pî kupî'tîponkon. Tamî'nawîronkon esanon pî' teekore'makon yai to' poitîrîtonon wîisa' to'ya wanî'pî. To' kore'ta warayo' wanî'pî itese' Barrabás. ⁸ Arinîkon wî'tî'pî pata esa' Pilatos pia. Ipî' ta'pî to'ya: —Tiwin anarakkamo'pî anna yonpa rumakakî. Kono' kaisarî ikupîya manni' warantî irumakakî —ta'pî to'ya ipî'.

⁹ —Anî' rumakauya yu'se awanîkon moriya? —ta'pî Pilatosya. —Mîserî Judeuyamî' esa' rei taaya'nîkon manni' ipî', mîserî rumakauya ka'rî —ta'pîiya. ¹⁰ Ipî' tîkinmukon ye'nen Jesus ene'sa' teepîremanon esananya wanî'pî epu'tî'pî Pilatosya. Mîrîrî ye'nen anrumakapai awanî'pî. ¹¹ Tîise teepîremanon esananya ta'pî tamî'nawîronkon pî': —Barrabás rumakauya yu'se anna man, ka'tî ipî' —ta'pî to'ya. Mîrîrî warantî ta'pî tamî'nawîronkonya.

12 —Tîise mîserî kanan, Judeuyamî' esa', rei taaya'nîkon manni' ipî', î' kupîuya yu'se awanîkon ipî'? —ta'pî Pilatosya. 13 —Iwî me'pokî —ta'pî to'ya. —Pakî'nan pona ipokapîti me'pokî. 14 —Î' wenai anwîpai awanîkon mîrîrî? —ta'pî Pilatosya. —Î' see mîrîrî imakui'pî inkupî'pî? Tîise aronne panpî' to' entaimepîti'pî: —Pakî'nan pona ipokapîti me'pokî —ta'pî to'ya.

15 Tamî'nawîronkon wakîri pe e'pai Pilatos wanî'pî. Mîrîrî ye'nen Barrabás rumaka me'po'pîiya. Jesus po'pîti me'po'pîiya pemonkon po'pî'to' ke. Mîrîrî tîpo Jesus tîrî'pîiya surarayamî' pia pakî'nan po ipokapî'to'pe to'ya.

Jesus Pî' Surarayamî' O'ma'ta
(Mt 27.27-31; Jo 19.2-3)

16 Surarayamî'ya Jesus yarî'pî pata esa' Governador Pilatos yewî' ta. Governador yewî' ese' pretório. Tonpakon surarayamî' muurukuntî'pî to'ya tamî'nawîrî. 17 Sonpan Jesus pon mo'ka'pî to'ya moropai suuyu sonpan rei pon ye'ka yeka'ma'pî to'ya ipon ton ipî' tîwo'ma'takon pe. Mî'nî kapî'pî to'ya itarako ton, rei yarakko warantî. Ipu'pai pona itîrî'pî to'ya. 18 Tîwo'ma'takon pe ipî' to' esekaremekî'pî. —Viva Jesus. Judeuyamî' esa' amîrî. Rei amîrî —ta'pî to'ya. Itaruma'tî'pî to'ya mîrîrî. 19 Moropai ipa'tîpîti'pî to'ya ipu'pai pona yei ke. Tetakukon yenunpîti'pî to'ya ipona. Tese'mukon pona to' enapîti'pî ikaisarî yapurî pe, tîise to' seruku mîrîrî. Ipî' to' o'ma'ta mîrîrî. 20 Kure'ne ipî' tîwo'ma'takon tîpo, sonpan mo'ka'pî to'ya. Sonpan ipon tîrî'pî to'ya ipona. Mîrîrî tîpo yarî'pî to'ya pakî'nan pona ipokapî'se.

Jesus Pokapîti To'ya Pakî'nan Po
(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jo 19.17-27)

21 Tuutikon pe warayo' eporî'pî to'ya, keren poi tui'sen cidade poro tuutîsen, itese' Simão. Cirene pon mîikîrî, Alexandre moropai Rufo yun. Mîikîrî pî' ta'pî to'ya meruntî ke: —Ka'ne' pe panpî' aase sîrîrî pakî'nan yarîpa —ta'pî surarayamî'ya ipî'. Moropai yarî'pîiya. 22 Jesus yarî'pî to'ya Gólgota kîrî pona. Pemonkon pu'pai'pî warainon taato' mîrîrî Gólgota. 23 Moro iwuku ton tîrî'pî to'ya uva yekku yai'mesa' remédio itese' mirra yarakkîrî ne'ne' epu tîiya namai. Tîise enîrîiya pra awanî'pî.

24-25 Ineka'ta winîkîi wei tîise ipokapîti'pî to'ya pakî'nan pona. Tî'kon mîrîkkî pî' to' su'mina'pî ipon rî'pî pantakapîti tîuya'nîkon epu'tikonpa kai'ma. Mîrîrî warantî ipantaka'pî to'ya. 26 MÎSERÎ JUDEUYAMÎ' ESA', REI, kai'ma kaareta pona itekare menuka'pî to'ya. Moropai itîrî'pî to'ya pakî'nan yepoi tamî'nawîronkonya era'mato'pe. Mîrîrî kupî'pî to'ya î' wani' awanî ye'nen ipokapî'sa' tîuya'nîkon epu'to'pe tamî'nawîronkonya. 27 Moropai asakî'ne ama'ye'kon pokapîti'pî to'ya ipokonpe. Tiwin ipokapîti'pî to'ya tiaron pakî'nan po, Jesus meruntî winî moropai tiwin ipokapîti'pî to'ya kamai' winî. 28 Mîrîrî warantî pena Paapa maimu e'menukas'a' yawîrî ikupî'pî to'ya. Pena Isaías nuri'tîya ta'pî:

Mîikîrî taruma'tî to'ya imakui'san taruma'tî to'ya warantî *Is 53.12*
ta'pîiya. 29 E'ma taawîrî tuutîsanon o'ma'ta'pî ipî'. —Kane kane amîrî. “Epîremanto' yewî' yarankauya. Inî' ikonekauya. Seurîwî'ne wei tîpo ikoneka aretî'kauya,” ta'pîya seru' pe. 30 Mîrîrî kupîpa kai'ma, meruntî ke awanî ya, aawarîrî e'pîika'tîkî. Au'tîkî pakî'nan poi —ta'pî to'ya Jesus pî'.

31 Teepîremasanon esanon o'ma'ta'pî nîrî ipî', Moisés nuri'tîya yenu-pato' pî' yenupatonkon pokonpe si'ma. —Tiaronkon pîika'tî'pîiya. Tîise

aawarîrî awe'pîika'tî pra awanî —ta'pî to'ya. ³² Jesus pî' ta'pî to'ya: — Paapa nîmenka'pî pe awanî ya, autîkî pakî'nan poi. Awautî era'ma annaya ya, yai pra innape Israel nurî'tî paa rî'san esa' pe awanî kupî annaya e'painon —ta'pî to'ya. Insanan ipokonpe to' nîpokapî'tî'san pakî'nan pona o'ma'ta'pî nîrî ipî'.

Jesus Sa'manta

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jo 19.28-30)

³³ Ineka'ta pairî wei tîise pata ewaronpamî'pî. Ewaron pe aako'mamî'pî wei autî tîpose. ³⁴ Wei autîsa' tanne Jesus entaime'pî aronne. —Eloi, Eloi, lamá sabactâni —ta'pîiya tîmaimu ta.

—Paapa, Paapa, ū' wani' awanî ye'nen urumakaya sîrîrî? Sl 22.1

—taato' mîrîrî ūmaimukon ta.

³⁵ Tiaronkon ipî' teesenumenkakon ye'ka pe mîrîrî taiya eta'pî yairî pra. Elias, Elias, taiya kai'ma to' esenku'tî'pî. Moropai ta'pî to'ya: —A'kî. Elias nurî'tî yannoia etatî maasa —ta'pî to'ya.

³⁶ Tiaron eka'tumî'pî tuna yu'nanen esponja era'mai. Mîrîrî tîrî'pîiya so'ri uva yekku ka' yu'nato'peiya. Mîrîrî tîpo yei yaretî'pî yasi'tî'pîiya. Inta pona irennuku'pîiya yu'nato'peiya kai'ma. Mîrîrî tîpo ta'pîiya: —Maasa, pakî'nan poi imo'kai Elias nurî'tî iipî era'mapai'nîkon —ta'pîiya.

³⁷ Meruntî ke Jesus entaime'pî. Moropai aasa'manta'pî.

³⁸⁻³⁹ Surarayamî' yepotorî wani'pî moro Jesus era'ma pî'. Mîrîrî warantî aasa'manta era'ma tîuya pe, —Innape Paapa munmu pe mîserî man —ta'pîiya. Mîrîrî tanne epîremanto' yewî' tawon Paapa pata'se' yuwa'to' kamisa e'karaka'pî ineka'ta poi mai winîkîi. Kure'nan soren pe tîwe'sen pe awanî'pî. Ere'sin pe nîrî awanî'pî.

⁴⁰ Wîrî'sanyamî' wani'pî moro nîrî Jesus era'ma pî' aminke si'ma. Moro to' wani'pî Maria Magdalena, Salomé, moropai tiaron Maria, José moropai Tiago maaron panpî' yan mîlkîrî Maria. ⁴¹ Galiléia pata po Jesus asarî yai, inkamoro wîrî'sanyamî' wani'pî ipîkîrî asarî'san pe. Itekkari ton koneka tîpokon pe. Tiaronkon wîrî'sanyamî' wani'pî moro nîrî, Jesus wenairî iipî'san Jerusalém pona.

Jesus Yu'na'tî To'ya

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jo 19.38-42)

⁴² Sábado wani'pî Judeuyamî' erî'ka'to' weiyu pe. To' yeseru wani'pî to' ekoneka sexta feira yai sábado yai teerî'kapîkonpa. To' ekonekato' weiyu yai Jesus sa'manta'pî. ⁴³ Mîrîrî ye'nen José Arimatéia pon wî'tî'pî Pilatos pia. José wani'pî Judeuyamî' panamanen pe. Tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî nîmîkî'pî tîwe'sen pe awanî'pî nîrî. Eranne' pe pra attî'pî Pilatos pia, pata ewaronpamî tanne. Eerepamî'pî. Pilatos pî' ta'pîiya: —Jesus esa'rî'pî anmo'kapai wai pakî'nan poi yu'na'tîto'peuya. Sábado yai pakî'nan po aako'mamî yu'se pra anna man —ta'pîiya. ⁴⁴ —Aasîrî aasa'mantasa' mîrîrî? —ta'pî Pilatosya. Imu'tunpa'pîiya. Surarayamî' esa' yanno me'po'pîiya. Aaipî'pî. —Aasîrî Jesus sa'mantasa' mîrîrî? —ta'pî Pilatosya ipî'. ⁴⁵ —Inna, aasîrî aasa'mantasa' man —ta'pî surarayamî' esa'ya. —Moriya itesa'rî'pî mo'kata —ta'pî Pilatosya José pî'. ⁴⁶ Mîrîrî tîpo Joséya kure'nan kamisa yenna'pî. Attî'pî tiaronkon yarakkîrî Jesus esa'rî'pî mo'kai. Imoka'pî to'ya. Moropai iwontî'pî to'ya mîrîrî kamisa ke. Ikîrî yai a'ta yakasa' Joséya wani'pî isa'manta'san yense' ton pe. Kure'ne awanî'pî. Mîrîrî ya' Jesus esa'rî'pî wonnîpî'pî to'ya Judeuyamî' yeseru

yawîrî. Moropai a'ta yettapurî'pî to'ya kure'nan tî' ke. ⁴⁷ Tamî'nawîrî mîrîrî kupî to'ya era'ma'pî Maria Madalenaya moropai tiaron Mariaya, José yan Mariaya.

16

Tîisa'manta Tîpo Jesus E'mî'sa'ka

(Mt 28.1-8; Lc 24.1-12; Jo 20.1-10)

¹ Sábado esuwa'kasa' tîpo inkamoro wîri'sanyamî' wîtî'pî Salomé pokonpe a'pusin yennai Jesus esa'ri'pî karapaimato' ton, Judeuyamî' yeseru yawîrî ikupîkonpa kai'ma. ² E'mai'non wei erenmapî pe, domingo yai to' wîtî'pî a'ta pia itesa'ri'pî karapaimai. Penane marî pu'kuru to' ese'ma'tî'pî wei epa'kasa' tanne. ³ Tuutîkon pe to' eseurîma'pî. —Anî'ya a'ta yettapuru tî' mo'ka ewonnîto'pe? —ta'pî to'ya.

⁴ Mîrîrî ta'pî to'ya kure'ne tî' e'sa' ye'nen. Moropai teerepamîkon pe a'ta esettapurukasa' era'ma'pî to'ya. itettapuru era'tisa' era'ma'pî to'ya. ⁵ A'ta ya' to' ewomî'pî. Moro warayo' ereutas'a eporî'pî to'ya meruntî winî. Aimutun pe ipon wanî'pî sonpan. „Inserî pe awanî'pî.„ Mîikîrî pî' to' esi'nîpî'pî. ⁶ Mîikîrîya ta'pî to' pî': —Teesi'nî'se pra e'tî. To' nîpokapî'pî pakî'nan pona yuwaya'nîkon mîrîrî. Jesus Nazarépon yuwaya'nîkon. Tîise tarî Jesus ton pra man. Awe'mî'sa'ka'pî man. Akî, ipata'pî era'matî —ta'pîya. ⁷ —Galiléia pona wîtin pî' man arawîrî'nîkon. Miarî era'maya'nîkon kupî sîrîrî apî'nîkon ta'pî tîuya manni' yawîrî. Mîrîrî ekareme'tantî Pedro moropai tiaronkon inenupa'san pî' —ta'pîya.

⁸ To' epa'ka'pî. To' esi'nî'sa' wanî'pî î' taa yentai. To' e'tîtîtkka'pî. A'ta piapai to' eka'tumî'pî. Tuutîkon pe anî' yarakkîrî to' eseurîma pra awanî'pî, teesi'nî'sa'kon ye'nen.

Maria Madalenaya Jesus Era'ma Enen

(Mt 28.9-10; Jo 20.11-18)

⁹ Domingo yai Jesus e'mî'sa'ka'pî mîrîrî penane marî pu'kuru. Maria Madalenaya Jesus e'mî'sa'kasa' era'ma'pî domingo yai, penane marî pu'kuru, tiaronkonya era'ma rawîrî. Mîikîrî Maria Madalena pena o'ma'kon ewonsa' wanî'pî ya', asakî'ne mia' pona tîimo'tai kaisarî. Inkamoro tîrika'pî Jesusya. Mîikîrîya Jesus era'ma'pî tiaronkonya era'ma rawîrî. ¹⁰ Inenupa'san esewankono'masa' karau tanne, to' pia Maria Madalena erepamî'pî. —Jesus e'mî'sa'kasa' man —ta'pîya to' pî'. ¹¹ —Enen awanî sîrîrî. Uyenu ke era'ma pî' wai —ta'pîya. Tîise innape imaimu kupî to'ya pra awanî'pî.

Jesus Era'ma Inenupa'sanya, Asakî'nankonya

(Lc 24.13-35)

¹² Mîrîrî tîpo asakî'nankon inenupa'sanya Jesus era'ma'pî cidade poi tuutîkon pe. Tiaron pe eetinyaka'masa' ye'nen, ka'ne' pe epu'tî to'ya pra awanî'pî. ¹³ Tepu'tî to'ya emapu'tîsai'ya tîpo, to' enna'po'pî tonpakon pia ekareme'se. Tîise innape to' maimu kupî to'ya pra awanî'pî.

Jesus Era'ma Inenupa'sanya,

Tîwin Pu' Pona Tîimo'tai'nîkonya

(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jo 20.19-23; At 1.6-8)

¹⁴ Mîrîrî tîpo Jesus era'ma'pî inenupa'sanya, tiwin pu' pona tîimo'tai'nîkonya. Tîwentamo'kakon yai era'ma'pî to'ya. Jesusya to'

panama'pî. —Uyewankono'ma pî' naatîi —ta'pîiya to' pî'. —Î' ton pe see innape e'mî'sa'kasa' kupîya'nîkon pra awanîkon? E'mî'sa'ka tîpo akore'tawonkonya uyera'ma'pî enen. Mîwîni tîise innape ikupîya'nîkon pra awanî'pîkon. Innape anku'pai pra awanîkon mîrîrî —ta'pîiya.

¹⁵ —Pata kaisarî matîtî. Tamî'nawîronkon pî' Paapa yekare mekareme'tîi. ¹⁶ Tiaronkonya innape Paapa yekare kupî ya moropai to' yenpatakonaya'nîkon e'pai man. Mîrîrî warantî inkamoro e'pîika'tî. Tîise tiaronkonya innape Paapa yekare kupî pepîn. Mîrîrî ye'nen inkamoro ye'ka yarima Paapaya apo' ya' —ta'pîiya. ¹⁷ —Innape tîku'nenan kupî Paapaya meruntî ke ikupî eserîkan pepîn ku'to'pe to'ya. Mîrîrî kupî Paapaya innape itekare wanî epu'to'pe tamî'nawîronkonya. Umeruntîri ke o'ma'kon tîrîka to'ya. Tiaron to' nepu'tî pepîn tîrîuya to' maimu ton. ¹⁸ Tînepu'tîkon pe pra, sokoro'pan îkî yanunsa' to'ya ya, to' yeparantîiya pepîn. Tînepu'tîkon pe pra, tîmai'pato'kon enîrî tîuya'nîkon ya to' emai'pa pepîn. Pri'yawonkon pepîn pona to' epîrema. To' yepî'tî Paapaya. Mîrîrî warantî innape Paapa ku'nenan wanî kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya.

Jesus Wîtî Ka' Pona Paapa Pia

(Lc 24.50-53; At 1.9-11)

¹⁹ To' yarakkîrî teeseurîma tîpo, Jesus wîtî'pî ka' pona. Paapaya yarî'pî tîpia enen tîise. Paapa meruntîri winî eereuta'pî, ikaisarî tamî'nawîronkon esa' pe tîwanîpa. ²⁰ Inenupa'san wîtî'pî pata kaisarî itekare ekareme'se. Uyepotorîkon Jesusya to' pîika'tî'pî. Meruntî ke to' kupî'pîiya ikupî eserîkan pepîn ku'to'pe to'ya. Mîrîrî era'ma tîuya'nîkon wenai arinîkonya to' maimu kupî'pî innape.

JESUS CRISTO YEKARE LUCAS NĪMENUKA'PĪ

Sírîrî kaareta Lucas nĭmenuka'pĭ wanĭ Jesus Cristo yekare ekareme'nen pe. Lucas wanĭ'pĭ Paulo wanĭyakon pe. Ipĭ Paulo eseurĭma (Co 4.14), pri'ya wonkon pepĭn yepĭ'nen pe Lucas wanĭ'pĭ. Judeu pepĭn awanĭ'pĭ. Paulo yarakkĭrĭ to' wĭtĭ'pĭ tu'ke pata poro itekare ekaremekĭ pinunpa'pĭ to'ya.

Lucasya sĭrĭrĭ kaareta menuka'pĭ Teófilo pia, morĭ pe Jesus yekare epu'to'peiya. Tamĭ'nawĭrĭ Jesus ko'manto' yeseru pĭ' ekaremekĭ'pĭiya. Ī' kai'ma Jesus esenpo'pĭ ekaremekĭ'pĭiya. Innape Jesus wanĭ ka' poi iipĭ'pĭ pemonkon pe ekaremekĭiya. Moropai ekaremekĭ'pĭiya ĭ' kai'ma pemonkonyamĭ' pĭika'tĭ'pĭ', ĭ' kai'ma to' yenupa pĭ', ĭ' kai'ma Paapa yeseru yenpo pĭ' ekaremekĭ'pĭiya. Moropai awe'taruma'tĭ' pĭ', aasa'manta pĭ', awe'mĭ'sa'ka pĭ', ka' pona eenuku pĭ' tamĭ'nawĭrĭ ekaremekĭ'pĭiya.

Teófilo Pia Kaareta Menuka Lucasya

¹ Uyonna Teófilo, tu'kankon pemonkonyamĭ'ya sĭrĭrĭ Jesus yekare menuka'pĭ ukore'ta'nĭkon e'kupĭ'pĭ ekareme'nen pe. ² Jesusya to' yenupa pia'tĭ'pĭ pata pai tamĭ'nawĭrĭ inkupĭ'pĭ era'matĭponkon winĭpai eta'pĭ uurĭ'nĭkonya, maasa pra mĭrĭrĭ itekare ekareme'pĭtĭ'pĭ to'ya. ³ Mĭrĭrĭ ye'nen mĭrĭrĭ pĭ' esenupa'pĭ tamĭ'nawĭrĭ morĭ pe epu'to'peuya kai'ma. Eesippia'tĭ'pĭ pata pai sĭrĭrĭ tĭpo see ĭ' e'kupĭ'pĭ pĭ' esenupa'pĭ. Moropai esenumenka'pĭ tamĭ'nawĭrĭ morĭ pe imenukayua pĭ', amĭrĭya epu'tito'pe. Mĭrĭrĭ ye'nen Teófilo, uwanĭyakon, aapia imenukayua sĭrĭrĭ. ⁴ Yairĭ eesenupa'pĭ wanĭ epu'tĭpa kai'ma imenukayua sĭrĭrĭ.

João Batista Esenpoto' Ekaremekĭ Inserĭya

⁵ Pena Judĕia pata esa' pe tĭwe'sen pe Herodes wanĭ yai, teepĭremasen wanĭ'pĭ itese' Zacarias. Mĭĭkĭrĭ wanĭ'pĭ teepĭremasanon Abias ponkon yonpa pe. Mĭĭkĭrĭ no'pĭ wanĭ'pĭ itese' Isabel. Mĭĭkĭrĭ nĭrĭ wanĭ'pĭ teepĭremasen yonpa pe. Arĕo nurĭ'tĭ, teepĭremasanon yepotorĭ, parĭ'pĭ pe awanĭ'pĭ. ⁶ Mĭĭkĭrĭ ko'manpĭtĭ'pĭ tĭno'pĭ yarakkĭrĭ morĭ pe, imakui'pĭ ton pra. Paapa rawĭrĭ yairĭ to' ko'manto' wanĭ'pĭ. Tamĭ'nawĭrĭ inekaremekĭ'pĭ yawĭrĭ ikupĭ'pĭ to'ya. ⁷ Tĭĭse mĭĭkĭrĭ wanĭ'pĭ inmu ton pra. Maasa pra ino'pĭ wanĭ'pĭ more yenponen pe pra. Moropai a'yeke'ton pe inyo wanĭ'pĭ. Ino'pĭ wanĭ'pĭ no'santon pe.

⁸⁻⁹ Tiwin wei teepĭremasen Zacarias pokonpankon esenyaka'ma yai epĭremanto' yewĭ' ta, mĭĭkĭrĭ Zacarias menka'pĭ to'ya eewonto'pe a'pusin po'tĭi Paapa yapurĭ pe. Mĭĭkĭrĭ menka'pĭ to'ya tesorukon yawĭrĭ, tĭ' yenumĭ pĭ'. Mĭrĭrĭ tĭ' ena'pĭ Zacarias pia. Mĭrĭrĭ ye'nen a'pusin po'tĭto' weiyu eseporĭ yai Zacarias ewomĭ'pĭ epĭremanto' yewĭ' ta. ¹⁰ Mĭrĭrĭ a'pusin aramĭ tanne, poro po Paapa yapurĭ eperepĭ'san pemonkonyamĭ' epĭrema'pĭ. ¹¹ Mĭrĭrĭ yai Uyepotorĭkon narima'pĭ inserĭ esenpo'pĭ Zacarias pia. Inpo'tĭ yaponse' winĭ, meruntĭ winĭkĭi satippe, o'non pata a'pusin aramĭ manni' pata'se' ya' eesenpo'pĭ. ¹² Mĭĭkĭrĭ era'ma tĭuya pe, esĭ'nĭpĭ'pĭ mararĭ pra. ¹³ Tĭĭse mĭĭkĭrĭ pĭ' ta'pĭ inserĭya:

—Eranne' pe pra e'kĭ, Zacarias! Paapaya eepĭremato' etasa' man, moropai amaimu yuukuiya pe man —ta'pĭiya. —Ano'pĭya tĭnre yenpo

pe man, warayo' pe. Mîikîrî more ese'tîya e'pai man João kai'ma — ta'pîiya. ¹⁴—Mîikîrî esenposa' pî' aatausinpa kure'ne. Moropai tu'kankon pemonkonyamî' ena taatausinpai, mîikîrî esenposa' pî'. ¹⁵ Maasa pra kure'ne mîikîrî warayo' wanî pe man Paapa pia. Mîikîrîya mai' enîrî e'pai pra awanî. Tîise eesenpo pata pai Morî Yekaton Wannî ko'mamî yarakkîrî itesa' pe. ¹⁶ Mîrîrî ye'nen mîikîrîya tu'ke Judeuyamî' enpenata emapu'tî kupî, Paapa tepotorîkon epu'to'pe to'ya. ¹⁷ Mîikîrî wanî pe man meruntî ke, moropai Morî Yekaton Wannî naipontîton pe, penaro' Paapa maimu ekareme'nen Elias nurî'tî wanî'pî warantî. Mîikîrîya morî pe pemonkonyamî' ena emapu'tî kupî sîrîrî, tîyunkon moropai tînmukukon pokonpe. Mîrîrî warantî Paapa maimu yawîrî pra tîwe'sanon enna'po emapu'tîya kupî sîrîrî yairî to' e'to'pe Paapa rawîrî. Mîrîrî warantî pemonkonyamî' Judeuyamî' ena yairî emapu'tîya kupî sîrîrî Uyepotorîkon erepamî yaino ton pe —ta'pî inserîya Zacarias pî'.

¹⁸ Mîrîrî ye'nen Zacariasya inserî ekaranmapo'pî. Ta'pîiya:

—O'non ye'ka pe see innape sîrîrî kupîuya e'painon? Maasa pra uurî wanî a'yeke'ton pe sa'ne, moropai uno'pî sa'ne wanî no'santon pe nîrî — ta'pîiya.

¹⁹ Moropai mîikîrî inserîya Zacarias maimu yuuku'pî: —Tîise uurî Gabriel, Paapa poitîrî, iipia tîiko'mansen. Mîikîrî Paapaya uyarimasa' sîrîrî ayarakkîrî eseurîmai sîrîrî morî yekare pî' —ta'pîiya. ²⁰—Innape î' tauya manni' kupîya pra awanî mîrîrî. Tîise awe'kupî kupî sîrîrî, mîrîrî weiyu eseporî ya. Innape iku'sa'ya pra awanî ye'nen, imaimu pra eena kupî sîrîrî, mîikîrî anmu esenpoto' weiyu eseporî pikîrî —ta'pî inserîya ipî'.

²¹ Mîrîrî tanne pemonkonyamî'ya Zacarias nîmîkî'pî poro po. Î' wani' awanî ye'nen aako'mamî epîremanto' yewî' ta epu'tî to'ya pra awanî'pî. ²² Epîremanto' yewî' tapai teepa'ka pe, eeseurîma pra awanî'pî. Mîrîrî ye'nen epu'tî yonpa'pî to'ya î' rî e'ku'sa' epîremanto' yewî' ta, maasa pra eeseurîma pra awanî'pî. Tîise tenya ke taapîtî'pîiya. Mîrîrî wenai epu'tî'pî to'ya we'ne'pî'nîto' warainon e'ku'sa' yarakkîrî. (Paapa nenpoto' era'ma'pîiya.)

²³ Moropai teesenyaka'mato' aretî'kasa' Zacariasya tîpo epîremanto' yewî' tapai awenna'po'pî tewî' ta. ²⁴ Mîrîrî tîpo mararî tîiko'mamî tîpo ino'pî Isabel ena'pî more yan pe. Mîikîrî asarî pra awanî'pî mia'taikin kapoi kaisarî. ²⁵ Moropai Isabela ta'pî:

—Uyepotorîkonya upîka'tî tu'ka pî' man. Mîrîrî ye'nen anî'ya umu'tunpa eserîke pra awanî inî'rî. “Tînre yenponen pepîn mîserî,” taa to'ya pepîn tarîpai —ta'pîiya.

Jesus Esenpoto' Ekaremekî Inserîya

²⁶ Tiwin mia' pona tîmo'tai kapoi kaisarî more yan pe Isabel tîise, Paapaya inserî Gabriel yarima'pî Nazaré cidaderî pona Galiléia pata pona. ²⁷ Miarî inserîya itekare yarî'pî maasaron wîrî' pia, warayo' yarakkîrî si'pî pepîn. Mîikîrî niyotasen warayo' itese' José yarakkîrî. Mîikîrî warayo' wanî'pî penaron rei Davi nurî'tî parî'pî pe. Mîikîrî wîrî' wanî'pî itese' Maria.

²⁸ Mîrîrîya Maria pia mîikîrî inserî erepamî'pî. Moropai ta'pîiya: —Morî pe ko'mannî pî' nan, Maria? Taatausinpai e'kî. Maasa pra tîwakîrî pe Paapaya akupî pî' man. Mîikîrî Uyepotorîkon ko'mamî aapia —ta'pîiya.

²⁹ Mîrîrî ye'nen î' taa tûya epu'tîya pra Maria wanî'pî mîrîrî î' ta'pî inserîya pî'. Teesewankono'mai eesenumenka'pî î' taa yu'se inserî wanî epu'tî yu'se. ³⁰ Tîise inserîya ta'pî:

—Eranne' pe pra e'kî, Maria.

Maasa pra Paapa atausinpasa' man kure'ne amîrî pî' —ta'pîiya.

³¹ —Mîrîrî ye'nen more yan pe eena pe nai.

Anre ton yenpoya pe nai warayo' pe.

Moropai Mîikîrî esatîya pe nai Jesus pe itese'.

³² Mîikîrî wanî pe man kure'ne.

Mîikîrî esatî Paapa tamî'nawîronkon yentainonya tînmu pe.

Mîikîrî Paapaya ikupî kupî sîrîrî tamî'nawîronkon esa' pe pata esa' itamo Davi nurî'tî pata'pî ya' taasa' tûya yawîrî —ta'pîiya.

³³ —Mîikîrî ko'mamî tamî'nawîronkon Jacó payanî'san esa' pe ipatîkarî aataretî'ka ton pe pra —ta'pî inserîya Maria pî'.

³⁴ Mîrîrî pî' ta'pî Mariaya inserî pî': —Î' kai'ma see mîrîrî wanî mîrîrî warayo' yarakkîrî pra uurî tîise? —ta'pîiya.

³⁵ Tîise inserîya imaimu yuuku'pî. Ta'pîiya: —Morî Yekaton Wannî iipî pe man aapia. Moropai Paapa tamî'nawîron yentainon meruntîri wanî pe man aapia —ta'pîiya ipî'. —Mîrîrî wenai mîikîrî more, imakui'pî ton pîn teesenposen wanî pe man Paapa munmu pe —ta'pîiya. ³⁶ —Enpenatakî maasa ayonpa Isabel pî'. Pena taapîti'pî to'ya tînre ton yenponen pepîn, taapîti'pî to'ya ipî'. Tîise sîrîrî more yan pe eenasa' man. Tiwin mia' pona tîimo'tai kapoi kaisarî ikapoi wanî, no'santon pe tîise —ta'pîiya. ³⁷ —Maasa pra Paapa pia sa'man ton pra man. Î' inkupî pepîn ton pra man Paapa pia. Tamî'nawîrî ikonekaiya —ta'pîiya.

³⁸ Mîikîrî maimu yuuku'pî Mariaya: —Uurî wanî Paapa poitîrîpa' pe. Mîrîrî ye'nen î' rî e'kupî ya uyarakkîrî, Uyepotorîya ta'pî yawîrî, î' taaya manni' î' wani' pra man —ta'pîiya.

Mîrîrî tîpo inserî wîti'pî iipiapai.

Isabel Era'mapî'se Maria Wîti

³⁹ Mîrîrî tîpo Maria ekoneka'pî wî' pona tuutîpa, Judéia pata pona tonpa Isabel pia. ⁴⁰ Miarî teerepansa' pe Zacarias yewî' ta eewomî'pî. Moropai ino'pî Isabel yarakkîrî to' atapisî'pî tîwakîri pe pu'kuru. ⁴¹ Maria maimu eta Isabelya pe more iro'ta ya' tîwe'sen eraikka'pî taatausinpai. Mîrîrî yai itesa' pe Morî Yekaton Wannî iipî'pî, imeruntîri ton tîrî'pîiya. ⁴² Moropai Isabel eseurîma'pî meruntî ke. Ta'pîiya:

—Morî pe amîrî yapurî'pî Paapaya

tamî'nawîronkon wîri'sanyamî' yapurî tûya yentai.

Moropai mîikîrî more yenpoya kupî

manni' nîrî yapurî Paapaya —ta'pîiya.

⁴³ —Anî' kîn uurî Uyepotorî yan ii'to'pe uyera'mapî'se, ipîkku pe pra sa'ne wanî tanne. ⁴⁴ Uupia eerepamî pe, uyarakkîrî eeseurîma yai, uro'ta yawon unre eraikkan pî' man kure'ne, taatausinpai —ta'pîiya. ⁴⁵ —Amîrîya morî yapisî kupî taatausinpai, maasa pra innape î' e'kupî ta'pî Paapaya kupîya ye'nen —ta'pî Isabelya Maria pî'.

Maria Eserenka Paapa Yapurî Pî'

⁴⁶ Moropai Mariaya ta'pî Paapa yapurî tûya pe:

—Uyewan wanî kure'ne taatausinpai Uyepotorî pî'.

⁴⁷ Moropai uyekaton atausinpasa' kure'ne

mîikîrî upîika'tînen Paapa pî'.

⁴⁸ Maasa pra uurî sa'ne tîpoitîrîpa' pî' awenpenatasa' ye'nen.

Tarîpai sîrîrî patapai tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya taa upî':

“Mîikîrî Maria yapurî'pî Paapaya” taa to'ya.

⁴⁹ Mîrîrî warantî taa to'ya

maasa pra mîikîrî meruntî Paapaya kure'ne î' ku'sa' uurî ton pe.

Mîikîrî Paapa wanî morî pe pu'kuru imakui'pî ton pra, tamî'nawîronkon yentai.

Maasa pra itese' taato' wanî teken morî.

⁵⁰ Mîikîrî Paapa wanî tamî'nawîronkon pemonkonyamî' i'noko'manen pe, manni'kan innape tînaneanan i'noko'maiya.

Moropai manni'kan penaronkon tamokon

moropai to' payanî'san nîrî i'noko'maiya.

⁵¹ Moropai tîmeruntîri ke

manni'kan pemonkonyamî' mîîpankon esenumenkato' imakui'pî tîwe'sen yaretî'ka'pîiya tiwinarî,

tiaronkon ma're to' kupî'pîiya.

⁵² Moropai ipîkkukon reiyamî' e'to' ipîkku pe yaretî'ka'pîiya.

Ipîkku pe pra to' ena'pî.

Tîise manni'kan morîkon mîîpankon pepîn pîika'tî'pîiya,

tiaronkon esa' pe to' e'to'pe, ipîkku pe.

⁵³ Moropai ita're' pînon sa'ne ya're' ton tîrî'pîiya

emi'ne to' wanî namai.

Tîise ipîkku pe tîwe'sanon pia î' tîrîiya pepîn.

⁵⁴ Mîikîrî Paapaya pena î' ta'pî tîuya yawîrî ikupî'pî penaronkon pokonpe.

Moropai tîpemonkonoyamî', Israel ponkon pîika'tî'pîiya

to' pîika'tîuya taasa' tîuya yawîrî.

⁵⁵ Penaron Abraão nurî'tî pî' awenpenata'pî.

Morî kupî'pîiya Abraão ton pe.

Moropai tamî'nawîronkon ipayanî'san ton ikupîiya ipatîkarî

—ta'pî Mariaya, Paapa yapurî ye'ka pe.

⁵⁶ Mîrîrî tîpo Maria ko'mamî'pî eseurîwî'ne kapoi tonpa Isabel yarakkîrî. Moropai awenna'po'pî tewî' ta.

João Batista Esenpo

⁵⁷ Moropai Isabelya tînre yenpoto' weiyu eseporî'pî. Tînre yenpo'pîiya warayo' pe. ⁵⁸ Mîrîrî pî' to' atausinpa'pî. Moropai itonpayamî' moropai iwoi tîiko'mansenon atausinpa'pî nîrî ipokonpe. Maasa pra morî pe Uyepotorîkon e'to' era'ma'pî to'ya Isabel yarakkîrî.

⁵⁹ Mîrîrî tîpo tiwin semana tîiko'mamî tîpo more yari'pî to'ya imere pi'pî pottî ya'tîi tesarukon yawîrî. Mîrîrî yai mîikîrî ese' ton antîpai to' wanî'pî itun ese' ya Zacarias kai'ma. ⁶⁰ Tîise isanya ta'pî:

—Kaane, itese' wanî pe man João kai'ma —ta'pîiya.

⁶¹ Tîise ta'pî itonpayamî'ya ipî': —Tîise ayonpa ton pra man mîrîrî ye'ka itese' —ta'pî to'ya ipî'.

⁶² Mîrîrî yai iyun ekaranmapo'pî to'ya, era'mato'peiya ikupî'pî to'ya, mîikîrî more ese' ton kupî ye'ka pe.

⁶³ Mîrîrî taa to'ya ye'nen, Zacariasya tabua esatî'pî ipona imenukapa kai'ma. Mîikîriya itese' ton menuka'pî João kai'ma. Mîrîrî pî' tamî'nawîronkon esenumenkasa' wanî'pî mararî pra. ⁶⁴ Mîrîrî pe rî Zacarias eseurîma pia'tî'pî Paapa yapurî ye'ka pe. ⁶⁵ Mîrîrî etasa'

tũuya'nĩkon yai, eranne' pe inkamoro iwoi tũiko'mansenon wanĩ'pĩ. Moropai mĩrĩrĩ yekare eta'pĩ tamĩ'nawĩrĩ Judėia pata poronkonya, wĩ' poronkon tũiko'mansenonkonya. Moropai mĩrĩrĩ pĩ' to' eseurĩmapĩtĩ ko'mannĩpĩ'pĩ. ⁶⁶Tamĩ'nawĩronkon etatĩpono'san esenumenka'pĩ mĩrĩrĩ pĩ'. Ekaranmapo'pĩ to'ya: —Anĩ' pe see mĩserĩ more wanĩ kupĩ sĩrĩrĩ? —ta'pĩ to'ya.

Mĩrĩrĩ warantĩ to' eseurĩma'pĩ maasa pra Uyepotorĩkon meruntĩri wanĩ ye'nen mĩkĩrĩ yarakkĩrĩ.

Paapa Yapurĩ Zacariasya

⁶⁷Zacarias esa' pe Morĩ Yekaton Wannĩ iipĩ'pĩ. Mĩrĩrĩ ye'nen eeseurĩma pia'tĩ'pĩ ĩ' awe'kupĩ ton pĩ'. Ta'pĩiya:

⁶⁸—Uyepotorĩkon Paapa yapurĩpai'nĩkon maasa pra tĩpemonkonoyamĩ' Judeuyamĩ' ko'mannĩpĩ'pĩiya.

Moropai mĩkĩrĩya to' pũika'tĩ'pĩ, to' e'taruma'tĩto' yapai to' mo'ka'pĩiya.

⁶⁹Paapaya upũika'tĩnenkon ton esenpo emapu'tĩ'pĩ tĩpoitĩrĩ Davi nurĩ'tĩ paarĩ'pĩ yai.

⁷⁰(Pena pata pai Paapa eseurĩma'pĩ sĩrĩrĩ pĩ' penaronkon tĩmaimu ekareme'nenan profetayamĩ' winĩpai. Sĩrĩrĩ pĩ' to' eseurĩma'pĩ pena.)

⁷¹Mĩkĩrĩ Paapaya upũika'tĩkon tũuya ta'pĩ uyeyatonkon winĩpai.

Moropai tamĩ'nawĩronkon manni'kan uurĩ'nĩkon pĩ' tĩwo'ma'tasanon winĩpai

upũika'tĩiya'nĩkon ta'pĩiya.

⁷²Tĩ'noko'pĩ pe utamokon nurĩ'san era'ma tũuya ta'pĩiya.

Moropai tĩpemonkonoyamĩ' yarakkĩrĩ teesetato' pĩ' tĩwenpenatai pra mĩkĩrĩ wanĩ pĩn.

⁷³⁻⁷⁴“Ayeyatonkon winĩpai apũika'tĩ tũuya'nĩkon tĩwanmĩra uyapurĩkonpa umaimu yawĩrĩ, eranne' pe pra” ta'pĩiya utamokon Abraão nurĩ'tĩ pĩ'.

Mĩrĩrĩ tĩmaimu tĩrĩ'pĩiya tĩnena'poka tonpe pra tĩnkupĩ tonpe.

⁷⁵Mĩrĩrĩ kupĩiya, morĩ pe pu'kuru, imakui'pĩ ton pra e'nĩto'pe'nĩkon kai'ma iipia.

Imakui'pĩ kupĩ pĩ' ko'mannĩ namai sa'mantan pĩkĩrĩ —ta'pĩ Zacariasya.

⁷⁶—Amĩrĩ unmu, tamĩ'nawĩronkon yentainon Paapa maimu ekareme'nen pe awanĩ kupĩ sĩrĩrĩ,

uyepotorĩkon iipĩ yekare ekaremekĩya pe nai.

Uyepotorĩkon iipĩ rawĩrĩ e'ma konekaya,

Uyepotorĩkon ye'marĩ ton.

Tamĩ'nawĩrĩ konekaya morĩ pe Uyepotorĩkon erepanto'pe

⁷⁷Maasa pra itekare ekaremekĩya pe nai pemonkonyamĩ' pĩ', e'pũika'tĩnto' yekare.

Mĩrĩrĩ itekare wenai imakui'pĩ pe tĩwe'to'kon rumaka to'ya kupĩ sĩrĩrĩ.

Moropai mĩrĩrĩ kupĩ Paapaya tĩwanmĩra.

⁷⁸Maasa pra Paapa wanĩ Uyepotorĩkon pe pu'kuru uurĩ'nĩkon ĩ'noko'manen pe.

Erenmapĩ ya, wei epa'ka warantĩ,

mĩkĩrĩya upũika'tĩnenkon ton yarima pe man uupia'nĩkon.

79 Míikírî narimaya ewaron ta tîiko'mansenon pemonkonyamî' weiyu'ma. Inkamoro pîika'tîiya to' sa'mantato' winîpai.

Moropai morî tîrîiya uurî'nîkon pia,
morî pe asanîto'pe tîwanmîra, teesewankono'mai pra
—ta'pî Zacariasya.

80 Mîrîrî tîpo mîikírî Zacarias munmu arenta'pî. Kure'ne aarenta'pî. Moropai meruntî ke itewan ena'pî, itesa' pe Morî Yekaton Wannî wanî ye'nen. Moropai aako'manpîtî'pî keren po. Israel ponkon pî' teesenpo pîkírî aako'mamî'pî keren po.

2

Jesus Esenpo (Mt 1.18-25)

1 Mîrîrî yai reiyamî' esa' tîwe'sen Augustoya tamî'nawîronkonya tese'kon menuka me'po'pî. Maasa pra tamî'nawîronkon tîiko'mansenon anepu'pai awanî'pî mîito'pe. 2 Mîrîrî wanî'pî e'mai'non tese'kon menukato' to'ya. Mîrîrî yai Quirino wanî Síria pata ko'mannî'nen pe. 3 Mîrîrî ye'nen tamî'nawîronkon enna'po'pî tîpata'se'kon teesenpo'pikon ya' tese'kon menukai.

4 Mîrîrî warantî José wîti'pî Galiléia pata pon Nazaré poi Judéia pata pon Belém pona, Davi nurî'tî esenpo'pî ya'. Miarî ya José wîti'pî maasa pra Davi paarî'pî pe awanî'pî. 5 Attî'pî tawasirî Maria yarakkírî tese'kon menukai. Míikírî Maria wanî'pî more yan pe.

6 Mîrîrî yai mîikírî Mariaya tînre yenpoto' weiyu eseporî'pî miarî Belém po. 7 Míikírîya e'mai'non tînre yenpo'pî warayo' pe. Míikírî more ya'santî'pîiya moropai itîrî'pîiya paakayamî' ya're' yense' ya'. Maasa pra paakayamî' yewî' ta to' wanî'pî to' pata'se' ton pra awanî'pî wîti' ta.

Carneiroyamî' Era'manenan Pia Inseriyamî' Esenpo

8 Miarî mîrîrî pata po tekînkon carneiroyamî' era'manenan wanî'pî. Keren po si'ma tekînkon ko'mannî'pî to'ya. 9 Mîrîrî tanne, Uyepotorîkon narima'pî inserî esenpo'pî to' pia. Moropai Uyepotorîkon ya'karuya inkamoro weiyu'ma'pî. Mîrîrî pî' to' esi'nîpî'pî mararî pra. 10 Tîise inserîya ta'pî to' pî': —Eranne' pe pra e'tî. Kesi'nî'tî. Maasa pra morî itekare ekareme'se yi'nî pî' wai kure'ne aatausinpakonpa. Amîrî'nîkon moropai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' atausinpato'pe itekare ekaremekîuya sîrîrî. 11 Maasa pra sîrîrîpe Davi nurî'tî esenpo'pî pata po, pîika'tîton esenposa' man amîrî'nîkon ton pe. Míikírî wanî Cristo, Paapa nîmenka'pî pe, Uyepotorîkon pe —ta'pîiya. 12 —Sîrîrî warantî eporîya'nîkon yairî pu'kuru awanî epu'tikonpa. More eporîya'nîkon kupî sîrîrî kamisa ke ya'santîsa' pe awanî, paakayamî' ya're' yense' ya' —ta'pîiya to' pî'.

13 Mîrîrî pe rî inserî pokonpe tu'kankon inseriyamî' esenpo'pî, Paapa poitîrîtonon. Inkamoroya Paapa yapurî'pî. Ta'pî to'ya:

14 —Paapa yapurî e'pai awanî ipata ya' ka' po.

Maasa pra tarî non po tîwanmîn tîisa' Paapaya man pemonkonyamî' pia, Paapa wakîrîkon pia.

15 Mîrîrî taa tîpo, inseriyamî' enna'po'pî ka' pona. Mîrîrî tîpo inkamoro tekînkon era'manenan eseurîma'pî tîwarîrî'nîkon. Inkamoroya ta'pî: —Aase'nîkon, wîti'nîkon Belém pona, î' e'ku'sa' era'mai Uyepotorîkon nekaremekî'pî —ta'pî to'ya.

¹⁶ Moropai inkamoro wítí'pí ka'ne' pe teese'mi'tapai. Teerepansa'kon yai eporí'pí to'ya, Maria moropai José. Moropai more era'ma'pí to'ya paakayamí' ya're' yense' ya'. ¹⁷ Míikírí more era'ma tûya'níkon típo inkamoro wítí'pí, í' ta'pí inseríya to' pí' ekareme'se. ¹⁸ Mírírí ekaremekí to'ya pí' tamí'nawíronkon esenumenka'pí kure'ne teesewankono'mai. ¹⁹ Tíise tamí'nawírí mírírí pí' Maria esenumenka'pí kure'ne. Moropai mírírí koneka'píiya tewan ya', tíwírí teesenumenkapa. ²⁰ Mírírí típo inkamoro tekínkon era'manenán enna'po'pí Paapa yapurí ye'ka pe tînetá'píkon pí' moropai tînera'ma'píkon pí'. Tamí'nawírí inseríya ekaremekí'pí yawírí awaní'pí.

More Ese'tí To'ya Jesus Pe

²¹ Asakí'ne mia' pona tîmo'tai wei típo, tesorukon yawírí more mere pí'pí pottí ya'tísa' to'ya yai, itese' ton tírírí'pí to'ya Jesus kai'ma, manní' inserí nítírírí'pí maasa Maria ro'ta ya' awe'kupí pra tíise.

Jesus Yará To'ya Epíremanto' Yewí' Ta

²² Moropai to' ko'mamí'pí Maria ekoneka píkirí tesorukon yawírí. Maasa pra Moisés kaaretaríya taasa' waní'pí aako'manto'pe asakí'ne pemonkonyamí' (40) wei kaisarí. Mírírí típo José moropai Mariaya more yarí'pí Jerusalém pona Uyepotoríkon pí' ekaremekíkonpa kai'ma. ²³ Maasa pra mírírí warantí awe'menukasa' Uyepotoríkon maimu pe, E'mai'ne esenpo'pí warayo' pe tînmukukon mo'kato'pe to'ya Uyepotoríkon ton pe. Êx 13.2,12

²⁴ Moropai Uyepotoríkon pia tîntíríkon tíito'pe tûya'níkon, asakí'ne waku'kaimíyamí' yarí'pí to'ya, Paapa maimuya taasa' yawírí. Mírírí ton pra awaní ya, asakí'ne wíríwo'yamí' tíito'pe to'ya, tîre yenpotípono'píkon ekonekato'pe morí pe, taasai'ya. Mírírí warantí ikupí'pí to'ya.

²⁵ Mírírí yai tíiko'mansen waní'pí Jerusalém po Simeão itese'. Yairí pu'kuru iteseru e'pítí'pí moropai Paapa yapurínen pe awe'pítí'pí. Moropai pena pata pai míikíríya Judeuyamí' e'taruma'títo' winípai to' píika'tínen íipí nímíkí'pí. Kure'ne anera'mapai awaní'pí. Moropai Morí Yekaton Wanní waní'pí íipia itesa' pe. ²⁶ Maasa pra Morí Yekaton Wanníya taasa' waní'pí ípí: —Aasa'manta rawírí míikírí píika'títon tînmenka'pí yarimasa' Uyepotoríkonya era'maya pe nai —ta'píiya. Mírírí ye'nen inímíkí'píiya. ²⁷ Mírírí ya Simeão ewomí'pí epíremanto' yewí' ta Morí Yekaton Wanní maimu pe. Mírírí yai itunya moropai isanya míikírí Jesus yaasa' waní'pí epíremanto' yewí' ta, Moisés nurí'tíya yenupanto'ya taasa' yawírí. ²⁸ Era'ma tûya pe Simeãoya míikírí more yanumí'pí temekon pona. Moropai Paapa yapurí'píiya. Míikíríya ta'pí:

²⁹⁻³² —Paapa, morí pe pu'kuru nai.

Amaimu yawírí iku'sa'ya nai.

Píika'títon anarima'pí era'ma pí' wai uyenu ke pu'kuru.

Míikírí píika'títon yarimasa'ya Judeuyamí' pia neken pra

tíise tamí'nawíronkon pemonkonyamí' pia, típíika'tínenkon ton yarimasa'ya

a'ka pe awe'to'pe,

í' kai'ma tíiko'manto'kon waní'epu'to'pe to'ya.

Moropai míikírí píika'títon wenai apemonkonoyamí' Judeuyamí' yapurí to'ya.

Tarípai uusa'manta pe wai tíwanmíra

maasa pra p̄ika'titon era'masau'ya ye'nen
—ta'p̄i Simeãoya.

³³ M̄ir̄ir̄i warant̄i more p̄i' Simeão eseur̄imasa' p̄i' itun moropai isan wani'p̄i kure'ne teesenumenkai. ³⁴ Simeãoya ta'p̄i inkamoro p̄i': —Paapaya mori t̄ir̄i p̄i' man aapia'n̄ikon —ta'p̄iia. Moropai Maria Jesus yan p̄i' ta'p̄iia: —A'k̄i, m̄iser̄i more wani s̄ir̄ir̄i Paapa n̄imenka'p̄i pe, tu'kankon Judeuyam̄i' p̄ika'titon pe moropai tu'kankon newanm̄ir̄i tonpe. Paapaya imenka'p̄i i' kai'ma mori pe t̄iwan̄i ekareme'to'peiya. M̄ir̄ir̄i era'ma t̄iuya'n̄ikon wenai tu'kankon eseur̄ima imakui'p̄i pe iwin̄ik̄i. ³⁵ M̄ir̄ir̄i taa t̄iuya'n̄ikon wenai imakui'p̄i pe tewankon wani ekaremek̄i to'ya esera'ma. M̄ir̄ir̄i warant̄i eesewankono'mato' wani kupi s̄ir̄ir̄i, Maria. Kure'ne ne'ne' pe epu'tiya, tauraya ayewan ya'ti warant̄i —ta'p̄i Simeãoya Maria p̄i'.

³⁶ Moro awani'p̄i itekare ekareme'nen no'santon profetisa inyo isa'manta'p̄i itese' Ana. M̄iik̄ir̄i wani'p̄i Aser nuri'ti paari'p̄i pe, Fanuel yensi pe. Asak̄i'ne mia' pona t̄iimo'tai (7) kono' t̄ino'p̄ita t̄ipo inyo sa'manta'p̄i. ³⁷ Tar̄ipai m̄iik̄ir̄i wani'p̄i 84 kaisari ikono po. Aako'manp̄iti'p̄i ep̄iremanto' yewi' ta. M̄iik̄ir̄iya Paapa yapur̄ip̄iti'p̄i wei, ewaron kaisari tekkari tonpai pra eep̄iremapi'ti'p̄i. ³⁸ M̄iik̄ir̄i Ana iipi'p̄i inkamoro pia Simeãoya taasa' tanne. M̄ir̄ir̄i yai Paapa yapur̄i'p̄iia m̄iik̄ir̄i more yarimasai'ya ye'nen. —Mori pe man, Paapa —ta'p̄iia. Moropai tam̄i'nawironkon p̄i' ekaremek̄i'p̄iia m̄iik̄ir̄i more yekare inkamoro Jerusalém ponkon p̄ika'tinen n̄im̄i'nenan p̄i'.

Nazaré Pona To' Enna'po

³⁹ M̄ir̄ir̄i t̄ipo tam̄i'nawiron Paapa maimuya taasa' yawir̄i ikupi t̄ipo'n̄ikon, José moropai Maria enna'po'p̄i Galiléia pata pona, t̄ipata Nazaré cidaderi pona. ⁴⁰ Miar̄i m̄iik̄ir̄i more arenta'p̄i moropai merunt̄i ke eena'p̄i. Epu'nen pe awani'p̄i moropai Paapa wani'p̄i iipia, iko'mann̄ipi'p̄iia mori pe.

Judeuyam̄i' Yenupanenan Yenupa Jesusya Maasaron Pe Si'ma

⁴¹ Kono' kaisari Jesus yuntonon w̄it̄ip̄iti'p̄i Jerusalém pona Páscoa Judeuyam̄i' festari p̄i'. ⁴² M̄ir̄ir̄i warant̄i to' w̄iti'p̄i festa p̄i' asak̄i'ne pu' pona t̄iimo'tai (12) Jesus kono po t̄iise tesorukon ta. ⁴³ Tam̄i'nawir̄i festa ataret̄i'kasa' t̄ipo to' enna'po pia'ti'p̄i tewi'kon ta. T̄iise Jesus e'n̄im̄i'p̄i Jerusalém po tuntononya epu'ti pra t̄iise. ⁴⁴ Itun esenumenka'p̄i tonpayam̄i' pokonpe att̄i kai'ma awani'p̄i. M̄ir̄ir̄i ye'nen to' ese'ma'ti'p̄i. To' w̄iti'p̄i tiwin wei kaisari t̄iise to' enpenata'p̄i ipi'. Inkamoroya yuwa'p̄i itonpayam̄i' kore'ta p̄i'. ⁴⁵ T̄iise epori to'ya p̄in. M̄ir̄ir̄i ye'nen to' enna'po'p̄i Jerusalém pona yuwai. ⁴⁶ Eseur̄iw̄i'ne wei kaisari t̄iiko'mam̄ikon t̄ipo, epori'p̄i to'ya ep̄iremanto' yewi' ta. Judeuyam̄i' yenupanenan kore'ta to' eseur̄ima eta p̄i' awani'p̄i moropai to' yekaranmapo'p̄iti'p̄iia. ⁴⁷ Tam̄i'nawironkon m̄iik̄ir̄i eseur̄ima etat̄iponkon esenumenka'p̄i kure'ne teesewankono'mai. Maasa pra epu'nen pe awe'to' p̄i' moropai to' maimu yu'toi'ya p̄i' to' esenumenka'p̄i kure'ne epu'ti t̄iuya'n̄ikon yentai. ⁴⁸ M̄iik̄ir̄i era'ma t̄iuya'n̄ikon yai, ituntonon esewankono'ma'p̄i. M̄ir̄ir̄i yai isanya ta'p̄i ipi': —Unre, i' wani' awani ye'nen m̄ir̄ir̄i warant̄i awani? Ayunya moropai uuri'ya anna esewankono'ma kure'ne ayuwa p̄i' —ta'p̄iia.

⁴⁹ Jesusya to' maimu yuuku'pî: —Î' ton pe see uyuwaya'nîkon mîrîrî? Epu'tîya'nîkon pra naatî uyun yewî' ta uurî wanî e'pai awanî? —ta'pîya.

⁵⁰ Tîise inkamoroya î' taa Jesusya epu'tî to'ya pra awanî'pî.

⁵¹ Mîrîrî tîpo Jesus enna'po'pî tuntonon pokonpe Nazaré pona moropai aako'mamî'pî. Tuntonon maimu yawîrî awanî'pî. Tamî'nawîrî mîrîrî iteseru tînera'ma'pî pî' isan enpenatapîtî'pî.

⁵² Mîrîrî yai Jesus arenta'pî, kure'ne eena'pî. Moropai epu'nen pe awe'to' nîrî ena'pî kure'ne. Paapa wakîri pe awanî'pî moropai pe-monkonyamî' nîrî wakîri pe awanî'pî.

3

João Batista Eseurîmato'

(Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Jo 1.19-28)

¹ Reiyamî' esa' pe tîwe'sen Tibério wanî'pî Roma pata esa' pe. Mia' tamî'nawîrî tîise, mia'taikin kaisarî ipona kono' (15) kaisarî awanî'pî pata esa' pe. Mîrîrî yai Pôncio Pilatos wanî'pî Judéia pata esa' pe. Herodes wanî'pî mîrîrî yai Galiléia pata esa' pe. Moropai Herodes yakon Filipe wanî'pî Ituréia pata esa' pe, moropai Traconites pata esa' pe. Moropai Lisânias wanî'pî Abilene pata esa' pe. ² Anás moropai Caifás wanî'pî teepîremasanon esanon pe. Mîrîrî yai Paapa eseurîma'pî Zacarias munmu, João yarakkîrî keren po. ³ Moropai Joãoya itekare ekaremekî pinunpa'pî. Tamî'nawîrî Jordão iren ratai poro tîko'mansenon pî'. Taapîtî'pîya see warantî: —Morî Paapa yeseru yapi'tî, imakui'pî ankupî'pîkon tîrumakai tamî'nawîrî, Paapaya tîwanmîra iku'to'pe. Moropai esenpatakona'tî — ta'pîya. ⁴ Mîrîrî warantî ekareme'pîtî'pî Joãoya penaron profeta Isaiás nuri'tîya imenuka'pî tîkaaretarî po yawîrî. Awe'menukasa' wanî'pî see warantî:

Keren po pemonkon man tîwentaimepîtî pî'. See warantî taapîtîya:

“Uyepotorîkon erepanto' ton konekatî.

Morî pe to'sarî ite'marî ton konekatî, eerepanto'pe.

⁵ Tamî'nawîron wî'kon yarappana pî' tîwe'senkon ena kupî sîrîrî yettapusa' pe.

Moropai inonkon wî'kon wanî kupî sîrîrî se' kaisarî awe'to'pe.

Moropai wayai wayai pe tîwe'sen e'makon wanî kupî sîrîrî to'saron pe

moropai e'makon sakîsakîpankon ena kupî sîrîrî se' kaisarî.

⁶ Mîrîrî yai tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya pîika'tînto'pe

Paapa nîtîrî'pî epu'tî kupî sîrîrî,” taiya

Is 40.3-5

kai'ma Isaiás nîmenuka'pî. Mîrîrî yawîrî ikupî'pî Joãoya.

⁷ Mîrîrî yai arinîkon pemonkonyamî' wîtî'pî esenpatakona' João pia.

Tîise Joãoya taapîtî'pî to' pî': —Îkîiyamî' amîrî'nîkon. Anî'ya ekareme'sa' apî'nîkon, Paapa ekore'mato' yapai awe'pîika'tîkon kai'ma, amakuyikon rumakaya'nîkon pra tîise? Paapaya atarumatîkon kupî sîrîrî. ⁸ Mîrîrî ye'nen ayeserukon imakui'pî ku'to'ya'nîkon rumakatî. Moropai amenan morî ayeserukon ton yapi'tî tamî'nawîronkonya ayeserurî'pîkon rumakasa'ya'nîkon epu'to'pe.

Tîise aawarîrî'nîkon rî kîkatî: “Paapa yapurînenan anna maasa pra Abraão payannî'san pe anna wanî ye'nen,” kîkatî. Mîrîrî taaya'nîkonya ya î' pe pra rî awanî, awe'pîika'tîkon pepîn.

Tîise tauya sîrîrî, ayentakon Abraão payannî'san pe tiaronkon kupî Paapaya e'painon seeni' tî'kon ke. ⁹ A'kî, wa'ka moro man yei ya'tîto'pe ikara yawîrî teeperu tînen pepîn. Mîrîrî yenumî to'ya apo' ya' aaranto'pe.

┌Mîrîrî warantî Paapaya ikupî kupî sîrîrî inkamoro imakui'pî tesorukon rumakatîponkon pepîn pî'.┐

¹⁰ Mîrîrî ekaranmapo'pî pemonkonyamî'ya João pî': —Moriya î' kin kupî annaya e'painon? —ta'pî to'ya.

¹¹ Inkamoro maimu yuuku'pî Joãoya: —Anî' wanî ya asakî'ne ipon mîikîrîya itakon tîrî e'pai awanî î' ton pîn pia. Moropai anî' wanî ya tekkari ke tiaron yentai, mîikîrîya irataika e'pai awanî î' ton pîn pia —ta'pîya.

¹² Mîrîrî yai João pia tiaronkon tesa'kon ton pe tîniru yapisi pî' teesenyaka'masanon erepamî'pî esenpatakonakai. Moropai João ekaranmapo'pî to'ya. Ta'pî to'ya: —Anna yenupanen, î' kupî annaya e'painon? —ta'pî to'ya ipî'.

¹³ Moropai to' maimu yuuku'pî Joãoya: —Tîniru tînenan winîpai kure'ne tîniru yapisiya'nîkon kai'ma ke'tî. Yapi'to'pe ta'pî yentai yapisiya'nîkon kai'ma ke'tî —ta'pîya.

¹⁴ Moropai tiaronkon surarayamî'ya nîrî João ekaranmapo'pî. Ta'pî to'ya: —Anna kanan, î' kupî annaya e'painon?

Ta'pî Joãoya: —Anî'rî taruma'tiya'nîkon e'pai pra man, tîniru yu'se awanîkon wenai, seru'ye' pe, î' inkupî'pî ton pra tîise. Tîise tauya taataus-inpai e'tî ayepe'pikon anapisîkon pî' inî' panpî' itu'se tîwe'se pra —ta'pîya.

¹⁵ Mîrîrî yai pemonkonyamî' esenumenka'pî pîka'tîton pe João yari-masa' Paapaya kai'ma. ┌Maasa pra Paapa nîmenka'pî Cristo nîmîkî pî' to' wanî'pî.┐ —Yai pra Cristo mîikîrî, Paapa nîmenka'pî pe awanî —taapî'tî'pî to'ya João pî'.

¹⁶ Mîrîrî epu'tî tîuya ye'nen Joãoya ta'pî tamî'nawîronkon pî':

—Uurîya ayenpatakonakon tuna ke neken. Tîise tiaron yi'nî pî' man uye'ma'pî pî', ipîkku pe tîwe'sen uyentainon. Mîrîrî ye'nen uurîya mîikîrî pisa'sa' yewa yeuka eserîke pra awanî, itarumai'pî pe wanî ye'nen. Mîikîrîya amîrî'nîkon ┌imakui'pî rumakatîponkon,┐ yenpatakona kupî sîrîrî Morî Yekaton Wannî enato'pe ayesa'kon pe. Moropai apo' ke eesen-patakonakon kupî sîrîrî. ┌Mîrîrî warantî ikupîya tamî'nawîrî imakui'pî mo'kapa kai'ma.┐ ¹⁷ Mîikîrî yenya trigo sururukato' wanî. Mîrîrî ke isururukaiya. Ipi'pî kore'tapai yaimenkaiya. Morîkon konekaiya itense' ya'. Mîrîrî pi'pîrî'pî po'tîya apo' ya' eesi'nîpî neporîton pe pra —ta'pî Joãoya.

¹⁸ Mîrîrî warantî itekare ekaremekî tîuya yai, pemonkonyamî' panamapî'tî'pîya tu'ke teeseurîmato' ke. Maasa pra imakui'pî tesorukon rumaka to'ya yu'se awanî'pî kure'ne. ¹⁹ Mîrîrî yai pata ko'mannî'nen Herodes panamapî'tî'pîya kure'ne imakui'pî ku'sai'ya wenai. Tîise Herodes ekore'ma'pî ipî'. Maasa pra takon no'pî Herodias yarakkîrî awanî pî' eeseurîmasa' wenai. ²⁰ Mîrîrî ye'nen inî' panpî' imakui'pî kupî'pîya. João yarakkamo me'po'pîya atarakkannîto' ta inî' itekare ekaremekîya namai.

Jesus Yenpatakona'pî Joãoya

(Mt 3.13-17; Mc 1.9-11)

²¹ Tîise mîrîrî rawîrî pemonkonyamî' yenpatakonasai'ya yai Jesus nîrî yenpatakona'pî Joãoya. Mîrîrî yai Jesus epîrema tanne, ka' esettapu-ruka'pî. ²² Moropai Morî Yekaton Wannî autî'pî ipona waku'kaimî pe. Moropai mai ka' poinon eseurîma'pî taawon see warantî: —Amîrî unmu, uwakîri pu'kuru amîrî. Kure'ne apî' atausinpa sîrîrî —ta'pî Paapaya.

*Jesus Tamorí'san**(Mt 1.1-17)*

²³ Mírírí yai teesenyaka'mato' pia'tí Jesusya yai, ikono po waní'pí 30 kono' kaisari. Míikírí pí' to' esenumenkapítí'pí José munmu pe awaní kai'ma.

Míikírí José waní'pí Heli nurí'tí munmu pe.

²⁴ Heli waní'pí Matã nurí'tí munmu pe.

Matã waní'pí Levi nurí'tí munmu pe.

Levi waní'pí Melqui nurí'tí munmu pe.

Melqui waní'pí Janai nurí'tí munmu pe.

Janai waní'pí José nurí'tí munmu pe.

²⁵ José waní'pí Matatias nurí'tí munmu pe.

Matatias waní'pí Amós nurí'tí munmu pe.

Amós waní'pí Naum munmu pe.

Naum waní'pí Esli nurí'tí munmu pe.

Esli waní'pí Nagaí nurí'tí munmu pe.

²⁶ Nagaí waní'pí Máate nurí'tí munmu pe.

Máate waní'pí Matatias nurí'tí munmu pe.

Matatias waní'pí Semei nurí'tí munmu pe.

Semei waní'pí Joseque nurí'tí munmu pe.

Joseque waní'pí Jodá nurí'tí munmu pe.

²⁷ Jodá waní'pí Joanã nurí'tí munmu pe.

Joanã waní'pí Resá nurí'tí munmu pe.

Resá waní'pí Zorobabel nurí'tí munmu pe.

Zorobabel waní'pí Salatiel nurí'tí munmu pe.

Salatiel waní'pí Neri nurí'tí munmu pe.

²⁸ Neri waní'pí Melqui nurí'tí munmu pe.

Melqui waní'pí Adi nurí'tí munmu pe.

Adi waní'pí Cosã nurí'tí munmu pe.

Cosã waní'pí Elmadã nurí'tí munmu pe.

Elmadã waní'pí Er nurí'tí munmu pe.

²⁹ Er waní'pí Josué nurí'tí munmu pe.

Josué waní'pí Eliézer nurí'tí munmu pe.

Eliézer waní'pí Jorim nurí'tí munmu pe.

Jorim waní'pí Matate nurí'tí munmu pe.

Matate waní'pí Levi nurí'tí munmu pe.

³⁰ Levi waní'pí Simeão nurí'tí munmu pe.

Simeão waní'pí Judá munmu pe.

Judá waní'pí José nurí'tí munmu pe.

José waní'pí Jonã nurí'tí munmu pe.

Jonã waní'pí Eliaquim nurí'tí munmu pe.

³¹ Eliaquim waní'pí Meleá nurí'tí munmu pe.

Meleá waní'pí Mená nurí'tí munmu pe.

Mená waní'pí Matatá nurí'tí munmu pe.

Matatá waní'pí Natã nurí'tí munmu pe.

Natã waní'pí Davi nurí'tí munmu pe.

³² Davi waní'pí Jessé nurí'tí munmu pe.

Jessé waní'pí Obede nurí'tí munmu pe.

Obede waní'pí Boaz nurí'tí munmu pe.

Boaz waní'pí Salmom nurí'tí munmu pe.

Salmom wanî'pî Nassom nurî'tî munmu pe.
³³ Nassom wanî'pî Aminadabe nurî'tî munmu pe.
 Aminadabe wanî'pî Admim nurî'tî munmu pe.
 Admim wanî'pî Arni nurî'tî munmu pe.
 Arni wanî'pî Esrom nurî'tî munmu pe.
 Esrom wanî'pî Farés nurî'tî munmu pe.
 Farés wanî'pî Judá nurî'tî munmu pe.
 Judá wanî'pî Jacó nurî'tî munmu pe.
³⁴ Jacó wanî'pî Isaque nurî'tî munmu pe.
 Isaque wanî'pî Abraão nurî'tî munmu pe.
 Abraão wanî'pî Terá nurî'tî munmu pe.
 Terá wanî'pî Nacor nurî'tî munmu pe.
³⁵ Nacor wanî'pî Serugue nurî'tî munmu pe.
 Serugue wanî'pî Ragaú nurî'tî munmu pe.
 Ragaú wanî'pî Faleque nurî'tî munmu pe.
 Faleque wanî'pî Éber nurî'tî munmu pe.
 Éber wanî'pî Salá nurî'tî munmu pe.
³⁶ Salá wanî'pî Cainã nurî'tî munmu pe.
 Cainã wanî'pî Arfaxade nurî'tî munmu pe.
 Arfaxade wanî'pî Sem nurî'tî munmu pe.
 Sem wanî'pî Noé nurî'tî munmu pe.
 Noé wanî'pî Lameque nurî'tî munmu pe.
³⁷ Lameque wanî'pî Matusalém nurî'tî munmu pe.
 Matusalém wanî'pî Enoque nurî'tî munmu pe.
 Enoque wanî'pî Jarete nurî'tî munmu pe.
 Jarete wanî'pî Maleleel nurî'tî munmu pe.
 Maleleel wanî'pî Cainã nurî'tî munmu pe.
³⁸ Cainã wanî'pî Enos nurî'tî munmu pe.
 Enos wanî'pî Sete nurî'tî munmu pe.
 Sete wanî'pî Adão nurî'tî munmu pe.
 Adão wanî'pî Paapa nîkupî'pî pe.

4

Imakui'pî Kupî Jesusya

Emapu'tî Yonpa Makuiya Teuren

(Mt 4.1-11; Mc 1.12-13)

¹ Morî Yekaton Wannî yarakkîrî Jesus enna'po'pî iren Jordão kapai. Itesa' pe mîikîrî Morî Yekaton Wannî wanî'pî. Mîrîrî ye'nen Jesus yari'pîiya keren pona. ² Miarî Jesusya imakui'pî kupî yu'se Makui ko'mamî'pî asakî'ne pemonkon wei kaisarî. Mîrîrî yai î' tonpai pra Jesus wanî'pî. Mîrîrî ye'nen emi'ne awanî'pî.

³ Mîrîrî yai Makuiya ta'pî ipî': —Innape Paapa munmu pe awanî. Mîrîrî ye'nen aawarîrî ka'kî tî' pî' eetinyaka'mato'pe ayu pe —ta'pîiya.

⁴ Mîikîrî maimu yuuku'pî Jesusya. Ta'pîiya: —Paapa maimu e'menukasa' man pena see warantî:
 “Tiyu pî' neken pemonkon ko'mamî pepîn”, *Dt 8.3*
 taasai'ya man —ta'pî Jesusya.

⁵ Mîrîrî tîpo inî'rî Makuiya Jesus yonpa'pî. Moropai yari'pîiya kawînan wî' pona. Moropai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' ko'manto'kon

patakon yenpo'pîiya tiwinarî. ⁶ Moropai ta'pî Makuiya Jesus pî': — Tamî'nawîrî sîrîrî morî tîrîuya aapia ipîkku pe awanîpa, pemonkonyamî' esa' pe awanîpa. Mîrîriya meruntî ke awanî amaimu yawîrî tamî'nawîronkon ko'mamî. Tamî'nawîrî sîrîrî uupia itîisa' tîrîuya e'painon, anî' itu'se uurî e'to' pia. ⁷ Mîrîrî ye'nen tîrîuya aapia, awe'sekunka ya uyapurî —ta'pîiya Jesus pî'.

⁸ Jesusya mîkîrî maimu yuuku'pî: —Paapa maimu e'menukasa' man see warantî:

“Ayepotorî Paapa yapurîkî. Mîkîrî maimu yawîrî neken ako'mankî”, *Dt 6.13*

taasai'ya man —ta'pîiya.

⁹ Mîrîrî tîpo inîrî Makuiya Jesus yari'pî Jerusalém pona epîremanto' yewî' neka'ta pona, kawînan panpî' pona yanu'nîpî'pîiya. Moropai ta'pîiya Jesus pî': —Innape Paapa munmu pe awanî. Maasa arapunkî tarîpai non pona. ¹⁰ Maasa pra Paapa maimuya taasa' man:

“Paapaya tîpoitîrîtonon inîserîyamî' yarima pe man aapia apîika'tîto'pe to'ya.

¹¹ Tenyakon ke ayapisî to'ya

tî' pona a'pu pa'tîya namai”,

Sl 91.11,12

taasai'ya man —ta'pî Makuiya ipî'. —Mîrîrî ye'nen arapunkî —ta'pîiya Jesus pî'.

¹² Mîkîrî maimu yuuku'pî Jesusya: —Tîise Paapa maimu e'menukasa' man see warantî:

“Ayepotorî Paapa tonpai pra e'kî”,

Dt 6.16

taasai'ya man —ta'pîiya.

¹³ Tamî'nawîrî mîrîrî warantî Jesusya imakui'pî kupî emapu'tî yonpa'pî Makuiya, tîise ikupîiya pra awanî'pî. Imaimu yawîrî Jesus wanî pîn. Mîrîrî ye'nen Makuiya irumaka'pî mararî, moropai tîiko'manse pu'kuru pra iipia tîwenna'papa.

Jesus Esenyaka'ma Pia'tî Galiléia Pata Po

(Mt 4.12-17; Mc 1.14,15)

¹⁴ Mîrîrî tîpo Jesus enna'po'pî Galiléia pata pona. Moropai Morî Yekaton Wannî meruntîri wanî'pî yarakkîrî. Moropai Jesus yekare eta'pî tamî'nawîronkon mîrîrî pata ponkonya. ¹⁵ Mîkîrîya pemonkonyamî' yenupa'pî to' epere'to'kon yewî'kon ta pî'. Moropai mîkîrî yapurîpî'tî'pî tamî'nawîronkonya miarî.

Nazaré Po Jesus Wanî

(Mt 13.53-58; Mc 6.1-6)

¹⁶ Mîrîrî yai Jesus wî'tî'pî Nazaré cidaderî pona. Mîrîrî cidade wanî'pî aarenta'pî pata'pî pe. Miarî teseru warantî rî sábadu yai atî'pî Judeuyamî' epere'to' yewî' ta. Moropai miarî mîkîrî e'mî'sa'ka'pî Paapa maimu e'menukasa' erenkai. ¹⁷ Moropai tiwin warayo'ya penaro' Paapa maimu ekareme'nen profeta Isaiás nurî'tî kaaretarî tîrî'pî iipia. Mîkîrîya kaareta arakkanmoka'pî, moropai mîrîrî kaareta po awe'menukasa' eporî'pî see warantî:

¹⁸ —Uyepotorî yekaton man uupia.

Mîrîrî ye'nen mîkîrîya umo'ka'pî tekare ekareme'to'peuya kai'ma manni'kan sa'ne î' ton pînon pî'.

Moropai manni'kan to' e'pîika'tî eserîkankon pepîn,

teeyatonon newa'tî'san inkamoro rumakato'peuya umo'ka'pîiya.

Moropai enkaru'nankon sa'ne yenu yenponkato'peuya inî'rî era'mato'pe to'ya.

Moropai tîwe'taruma'tî tîiko'mansenon e'taruma'tî namai to' pîika'tîto'peuya umo'ka'pîiya.

¹⁹ Moropai tîpemonkonoyamî' pia uyarima'pîiya

î' pensa to' pîika'tî Uyepotorîkonya ekareme'to'peuya *Is 58.6, 61.1,2* —ta'pîiya.

²⁰ Mîrîrî erenkasa' tîuya tîpo, Jesusya mîrîrî kaareta yettapurî'pî. Mîrîrî tîrî'pîiya mîikîrî warayo' itîrîtîpon pia. Moropai eereuta'pî. Mîikîrî yenu pîkîrî tamî'nawîronkon pemonkonyamî' wanî'pî mîrîrî epere'to' yewî' ta.

²¹ Mîrîrî yai eeseurîma pia'tî'pî: —Innape see mîrîrî Paapa maimuya taasa' yawîrî awe'ku'sa' man sîrîrîpe, mîrîrî etaya'nîkon manni'. „Manni' pemonkon yarima tîuya taasa' Paapaya manni' uurî, —ta'pîiya.

²² Mîrîrî yai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' eseurîma'pî morî pe Jesus maimu pî'. Mararî pra teesenumenkai to' wanî'pî, morî imaimuya î' taasa' pî'. Tîise ta'pî to'ya tîwarîrî'nîkon: —José munmu pepîn kin mîikîrî? —ta'pî to'ya.

²³ Moropai Jesusya ta'pî to' pî': —Epu'tî pî' wai, sîrîrî taato' anka-pai awanîkon upî'. “Pri'yawonkon pepîn yepî'tînen amîrî. Mîrîrî ye'nen aawarîrî esepî'tîkî, era'mato'pe annaya”, taaya'nîkon. Moropai taaya'nîkon kupî sîrîrî: “Cafarnaum po pemonkonyamî' pri'yawonkon pepîn yepî'tî'pîya yekare eta'pî annaya. Mîrîrî ye'nen mîrîrî warantî iku'kî tarî apata ya”, taaya'nîkon kupî sîrîrî upî' —ta'pîiya.

²⁴ Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî: —Innape tauya apî'nîkon, Paapa maimu ekareme'nen yapisî to'ya pepîn, itonpayamî'ya morî pe, maasa pra innape ikupî to'ya pra awanî ye'nen —ta'pîiya. ²⁵ —Yairon pî' eseurîma etatî. Pena Paapa maimu ekareme'nen Elias nurî'tî wanî yai, kono' rena pra awanî'pî seurîwî'ne kono' arakkita pairî kaisarî. Mîrîrî ye'nen kure'ne iwan wanî'pî miarî Israel po. Moro to' wanî'pî tu'ke pu'kuru wîrî'sanyamî' inyo isa'manta'san, Elias pata ya'. ²⁶ Tîise inkamoro pia Elias yarimasa' Paapaya pra man to' pîika'tîto'peiya, iwan pe to' wanî tanne. Maasa pra innape ikupî to'ya pra awanî ye'nen. Tîise tiaron pata pona Sidom pata pon Sarepta itese' yarima'pî Paapaya, wîrî' inyo isa'manta'pî pia ipîika'tîto'peiya. ²⁷ Mîrîrî warantî awanî'pî nîrî pena Eliseu nurî'tî ko'mamî yai. Tu'ke pri'yawonkon pepîn ere' pokonkon wanî'pî, paran itese' leprosia. Tîise inkamoro Judeuyamî' yepî'tî Eliseuya pra awanî'pî, innape ikupî to'ya pra awanî ye'nen. Tiwinan neken esepî'tî'pî tiaron pata pon, Síria pata pon, Judeu pepîn Naamâ itese' esepî'tî'pî —ta'pî Jesusya.

²⁸ Mîrîrî taiya eta tîuya'nîkon yai, tamî'nawîronkon mîrîrî epere'to' yewî' tawonkon pemonkonyamî' ekore'ma'pî mararî pra ipî'. „Maasa pra epu'tî'pî to'ya, to' pî' Jesus eseurîmasa' ye'nen.” ²⁹ Mîrîrî ye'nen Jesus yapi'se to' e'mî'sa'ka'pî. Yapisî'pî to'ya moropai iworoka'pî to'ya poro pona. Moropai cidade poi yarî'pî to'ya. Mîrîrî kawînan wî' ipo cidade e'to' pona yarî'pî to'ya, mîikîrî yenumîkonpa kai'ma miarî poi non pona. ³⁰ Tîise mîikîrî epa'ka'pî arinîkon pemonkonyamî' emurukuntî'san kore'tapai. Moropai attî'pî.

O'ma' Yarakkîrî Tîwe'sen Warayo' Yapai

Yenpa'ka Jesusya

(Mc 1.21-28)

³¹ Mîrîrî tîpo Jesus wîtî'pî Cafarnaum cidaderî pona, Galiléia pata pon. Miarî to' epereto' yewî' ta pemonkonyamî' yenupa'pîiya erî'ka'nîto' weiyu yai. ³² Mîikîrî maimu pî' mararî pra pemonkonyamî' esenumenka'pî miarî. Maasa pra eeseurîmato' wanî'pî meruntî ke pu'kuru, Paapa maimu pe awanî'pî.

³³ Moro to' epereto' yewî' ta, o'ma' yarakkîrî tîwe'sen warayo' wanî'pî. Jesus eseurîma eta tîuya pe, mîikîrî o'ma' entaime'pî meruntî ke pu'kuru. ³⁴ Ta'pîiya Jesus pî': —Jesus amîrî, Nazaré pon, î' ku'se aai'sa' sîrîrî anna pî'? Anna tî'kai ka'rî aai'sa'? —ta'pîiya. —Morî pe ayepu'nen uurî, amîrî wanî morî pe pu'kuru. Paapa narima'pî pe awanî —ta'pîiya Jesus pî'.

³⁵ Tîise Jesusya ta'pî o'ma' pî': —Moo e'kî, kîseurîmai —ta'pî Jesusya. Moropai ta'pîiya: —Mîikîrî warayo' yapai epa'kakî. Moropai o'ma'ya mîikîrî warayo' yenumî'pî non pona, tamî'nawîronkonya era'ma tanne. Moropai eepa'ka'pî warayo' yapai tîpa'tîi pra.

³⁶ Mîrîrî pî' tamî'nawîronkon esenumenkasa' wanî'pî mararî pra. Moropai inkamoro ya'pî tîiwarîrî'nîkon: —Î' ye'ka see mîserî? Meruntî imaimu —ta'pî to'ya. —Mîserî warayo' wanî meruntî ke pu'kuru. Maasa pra o'ma'kon pî' taiya: “Epa'katî”, taiya moropai to' epa'ka. Imaimu yawîrî to' wîtî —ta'pî to'ya. ³⁷ Mîrîrî tîpo mîrîrî Jesus nîkupî'pî yekare esekaremekî'pî mîrîrî pata poro.

Mararonkon Pepîn

Pri'yawonkon Pepîn Yepî'tî Jesusya

(Mt 8.14-17; Mc 1.29-34)

³⁸ Mîrîrî tîpo Jesus epa'ka'pî to' epereto' yewî' tapai. Moropai attî'pî Simão yewî' ta. Miarî pri'yawon pepîn Simão yawo'pî wanî'pî. Eekomî'masa' mararî pra. Mîrîrî ye'nen Jesusya ipîika'tîto'pe esatî'pî to'ya. ³⁹ Mîrîrî ye'nen mîikîrî camarî pia Jesus e'rennu'pî. Moropai ta'pîiya paran pî': —Atî'napankî —ta'pîiya. Moropai eekomî'makapî'pî ka'ne' pe. Moropai mîikîrî e'mî'sa'ka'pî. Moropai to' ya're' ton koneka pia'tî'pîiya.

⁴⁰ Moropai pata ewaronpamî pe tamî'nawîron pri'yawonkon pepîn tu'kan paran pî' tîwe'sanon yari'pî to' yonpayamî'ya Jesus pia. Moropai tenya tîrî'pîiya to' pona tiwin pî' tîise. Moropai inkamoro yepî'tî'pîiya. ⁴¹ Moropai o'ma'kon yenpa'ka'pîiya tu'kankon pemonkonyamî' yapai. O'ma'kon entaimepî'tî'pî teepa'kakon pe. Taapî'tî'pî to'ya ipî': —Amîrî wanî Paapa munmu pe pu'kuru —ta'pî to'ya. Paapa nîmenka'pî pe Jesus wanî epu'tî'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen tîpî' to' eseurîma tîrî Jesusya pra awanî'pî.

Jesusya Itekare Ekaremekî

(Mc 1.35-39)

⁴² Pata erenma'sa' pe, Jesus epa'ka'pî mîrîrî cidade poi. Moropai attî'pî keren pona. Mîikîrî yuwa pia'tî'pî arinîkon pemonkonyamî'ya. Mîikîrî eposa' tîuya'nîkon pe tîpiapai'nîkon attî yu'se pra to' wanî'pî mîrîrî pata poro. ⁴³ Tîise Jesusya ta'pî to' pî': —Tiaron cidadekon po sîrîrî morî itekare ekaremekîuya epai man Paapa pemonkon pe to' e'to'pe. Î' kai'ma Paapa iipî tamî'nawîronkon esa' pe anekareme'pai wai. Maasa pra sîrîrî tîimaimu ekareme'se Paapaya uyarima'pî —ta'pîiya.

44 Mîrîrî warantî sîrîrî itekare Paapa maimu ekaremekî pinunpa'pîiya, to' epere'to'kon yewî'kon tapî' tamî'nawîrî mîrîrî pata poro.

5

Jesus Maimu Pe Mararon Pepîn

Moro'yamî' Yapisî To'ya

(Mt 4.18-22; Mc 1.16-20)

¹ Moropai Jesus wanî'pî kasapan po Genesaré ku'pî ena po itekare ekaremekî pî'. Arinîkon pemonkonyamî' ii'sa' wanî'pî iipia Paapa maimu etai. Kîrîppe to' wanî'pî. ² Mîrîrî yai asakî'nan kanaukon era'ma'pî Jesusya mîrîrî iku'pî ka aminke pra mîrîrî kasapan pî'. Mîrîrî kanaukon wanî'pî moro'yamî' yapi'nenan nîrennuku'pî pe moro' worokato' tûya'nîkon ron-akonpa kai'ma. ³ Mîrîrî kanau yakon ya' Jesus asara'tî'pî Simão e'to' kanau ya'. Moropai Simão pî' ta'pî Jesusya mîkîrî atarimato'pe mararî kasapan poi. Moropai eereuta'pî kanau ya moropai inkamoro arinîkon pemonkonyamî' yenupa pia'tî'pîiya.

⁴ Teeseurîma aretî'ka tîpo ta'pîiya Simão pî': —Mairon ke tîwe'sen ya' kanau yaakî, moropai ayonpayamî' pokonpe si'ma mîrîrî moro' worokato'ya'nîkon yenuntî moro' yapisîkonpa —ta'pîiya.

⁵ Tîise Simãoya ta'pî: —Uyenupanen, anna esenyaka'masa' sîrîrî kure'ne ewaron ya' eerenmapî pikîrî, tîise anî' yapisî annaya pra man. Tîise “Yenuntî” taaya ye'nen, amaimu pe yenumî annaya sîrîrî —ta'pîiya.

⁶ Mîrîrî moro' worokato' yenumî'pî to'ya tuna ka. Mîrîrî ke moro'yamî' yapisî'pî to'ya mararî pra. To' worokato' to'ya ya moro'yamî' yapîtanîpî yonpa pra awanî'pî. Awe'karaka yonpa'pî tu'ke to' wanî ye'nen. ⁷ Mîrîrî ye'nen tiaron kanau ya' tîwe'sanonkon tonpakon yanno'pî to'ya, tîpîika'tî'nîkon to' ii'to'pe kai'ma. Inkamoro wîtî'pî to' pia. Moropai tîkanaukon, sa'nîrî yannîpî'pî to'ya moro'yamî' ke. Inkamoro kanau eseuronka yonpa'pî amî'ne pe moro'yamî' wanî ye'nen.

⁸ Mîrîrî warantî awe'kupî era'ma tûya ye'nen, Simão Pedro e'sekunka'pî Jesus pia. Moropai ta'pîiya: —Uyepotorî, uurî sa'ne wanî imakui'pî ku'nen pe. Mîrîrî ye'nen uupiapai atarimakî. «Morî pe awe'to' warantî pepîn uurî» —ta'pîiya Jesus pî'.

⁹ Mîrîrî warantî eeseurîma'pî maasa pra moro'yamî' yapi'sa' tûya'nîkon era'ma'pîiya. Mîrîrî ye'nen Simão moropai tiaronkon ipokonpe tîwe'sanon inkamoro esenumenka'pî mararî pra. ¹⁰ Moropai Tiago moropai João, Zebedeu munkîyamî' inkamoro Simão pokonpe si'san, nîrî esenumenka'pî mararî pra.

Moropai Jesusya ta'pî Simão pî': —Eranne' pe pra e'kî. Sîrîrî pata pai amîrî esenyaka'ma pe nai moro'yamî' yapisî pî' pra. Tarîpai esenyaka'ma pe nai pemonkonyamî' pî', upemonkono pe to' enato'pe —ta'pîiya.

¹¹ Moropai inkamoroya tîkanaukon yeku'na'pî kasapan pona. Miarî inîmîkî'pî to'ya tamî'nawîrî moropai to' wîtî'pî Jesus wenairî.

Leprosa Pî' Tîwe'sen Yepî'tî Jesusya

(Mt 8.1-4; Mc 1.40-45)

¹² Tiaron pensa Jesus wanî'pî cidade po. Leprosa itese' paran pî' tîwe'sen wanî'pî. Mararî pra itesa' poro ere' pe awanî'pî. Mîkîrîya Jesus era'ma'pî. Ipîkku pe awanî epu'tî tûya ye'nen, inama tûya pe mîkîrî

e'sekunka'pî irawîrî, non pona tenpata tîrennu'se. Moropai mîikîrîya Jesus yeka'nunka'pî. Ta'pîiya Jesus pî': —Epu'tî pî' wai, amîrî uyepi'tî ton, Uyepotorî. Uurî anepi'tîpai awanî ya, uyepi'tîya —ta'pîiya.

¹³ Mîrîrî taiya ye'nen Jesusya tenya kainumî'pî. Moropai yapî'pîiya. Moropai ta'pîiya: —Inna, ayepi'tîuya —ta'pîiya. Mîrîrî pe rî iteparan esera'ma pra eena'pî. Eesepe'tî'pî.

¹⁴ Mîikîrî pî' ta'pî Jesusya: —Anî' pî' mîrîrî eesepe'tîsa' manni' kîsekaremekî. Tîise matîi teepîremasen pia, î' kai'ma eesepe'tîsa' era'mato'peiya. Moropai Paapa pia antîrî ton mayayamî' marîi teepîremasen pia Moisés kaaretariya taasa' yawîrî. Eesepe'tîsa' epu'to'peiya mîrîrî mîkupîi —ta'pîiya ipî'.

¹⁵ Tîise Jesusya mîrîrî ye'ka ku'sa' yekare etasa' tîuya'nîkon pe ekaremekî'pî to'ya, tamî'nawîronkonya epu'tî'pî. Moropai mîrîrî etasa' tîuya'nîkon pe arinîkon pemonkonyamî' iipî'pî iipia, imaimu etai moropai esepi'tîi teparankon winîpai. ¹⁶ Tîise tu'ke ite'ka Jesus atarimapî'tî'pî tiaronkon kore'tapai tiwinsarî epîremai. Moro eepîremapî'tî'pî.

Eke'nepamî'pî Warayo' Yepi'tî Jesusya
(Mt 9.1-8; Mc 2.1-12)

¹⁷ Mîrîrî yai Jesusya pemonkonyamî' yenupa tanne, fariseuyamî' moropai Moisés nurî'tîya yenupato' pî' yenupatonkon nîrî ereutasa' wanî'pî iipia etai. Inkamoro wanî'pî iipî'san pe Galiléia pata poi, moropai Judéia pata poi, moropai Jerusalém cidaderî poi. Jesus pia Uyepotorîkon meruntîrî wanî ye'nen, pri'yawonkon pepîn yepi'tîpîtîiya. ¹⁸ Mîrîrî yai tiaronkon warayo'kon asakîrîronkonya pri'yawon pepîn eke'nepamî'pî enepî'pî tette' ta tîise, Jesusya yepi'tîto'pe kai'ma. Mîikîrî sa'ne anawonnî'pai to' wanî'pî Jesus rawîrî itîrîkonpa. ¹⁹ Tîise yawonnîpî to'ya eserîke pra awanî'pî. Maasa pra intapîkîrî mîrîrî wîttî ita to' e'to' wanî'pî, to' ewomî yentai. Mîrîrî ye'nen mîikîrî sa'ne pri'yawon pepîn yanu'nîpî'pî to'ya wîttî neka'ta pona. Moropai Jesus kaisarî wîttî yamî'to' yaranka'pî to'ya. Moropai mîikîrî sa'ne enu'tî'pî to'ya tette' ta tîise, pemonkonyamî' kore'ta pî' Jesus rawîrî.

²⁰ Kure'ne innape tîkupî to'ya epu'tî tîuya ye'nen, Jesusya ta'pî mîikîrî pri'yawon pepîn eke'nepamî'pî pî': —Uyonpa, imakui'pî ankupî'pî kupî pî' wai uwanmîra —ta'pî Jesusya ipî'.

²¹ Mîrîrî taiya eta tîuya'nîkon pe, inkamoro Moisés nurî'tîya yenu-panto' pî' yenupatonkon moropai tiaronkon fariseuyamî' eseurîma'pî tîiwarîrî'nîkon. —Anî' see mîserî warayo', Paapa pe tîwe'ku'sen, mîrîrî warantî eeseurîmato'pe. Maasa pra anî'ya imakui'pî pe pemonkon e'to' mo'ka pepîn Paapa pe pra si'ma. Tîise Paapaya neken ikupî tîiwanmîra —ta'pî to'ya.

²² Tewankon ya' to' esenumenka epu'tî'pî Jesusya. Moropai ta'pîiya to' pî':

—Î' ton pe see mîrîrî warantî esenumenkakon mîrîrî? —ta'pîiya. ²³ —Î' ye'ka pe awanî e'painon sa'me pra mîikîrî warayo' eke'nepamî'pî pî' tauya ya, “Imakui'pî ankupî'pî kupî pî' wai uwanmîra” tauya ya, ou “E'mî'sa'kakî moropai asakî” tauya ya —ta'pîiya. —Sa'me pu'kuru awanî uyentai kai'ma esenumenkakon —ta'pîiya. ²⁴ —Tîise meruntî man uu-pia, uurî ka' poi iipî'pî pia. Tarî non po umaimu pe uwanmîra imakui'pî anî' nîkupî'pî ku'nen pe wanî. Mîrîrî epu'tîkonpa mîserî eke'nepamî'pî

pî' tauya sîrîrî, e'mî'sa'kakî moropai ayyette' yanmako'makî moropai atîkî ayewî' ta —ta'pîiya.

²⁵ Mîrîrî pe rî ka'ne' pe mîikîrî warayo' e'mî'sa'ka'pî tamî'nawîronkonya era'ma tanne. Tette' yanmako'ma'pîiya. Moropai attî'pî tewî' ta. Mararî pra taatausinpai Paapa yapurî'pîiya tuutî ye'ka pe. ²⁶ Mîrîrî era'ma tîuya'nîkon ye'nen, tamî'nawîronkon pemonkonyamî' wanî'pî teesenumenkai mararî pra ipî'. Moropai inkamoroya Paapa yapurî'pî inamai'ma mararî pra. —Sîrîrî ye'ka esenumenkanto' era'masa' pra man tîise sîrîrîpe era'ma sîrîrî —ta'pî to'ya.

Levi Yanno Jesusya Tîwenairî Attîto'pe
(Mt 9.9-13; Mc 2.13-17)

²⁷ Mîrîrî tîpo Jesus epa'ka'pî moropai attî'pî. Tuutî ye'ka pe warayo' Levi itese' ereutasa' era'ma'pîiya teesenyaka'mato' yaponse' po. Tesanonkon pia to' nîfîrî tîniru yapisî pî' teesenyaka'masen. Mîikîrî pî' ta'pî Jesusya: —Aase upîkîrî —ta'pîiya. ²⁸ Mîikîrî e'mî'sa'ka'pî moropai tamî'nawîrî teesenyaka'mato' rumaka'pîiya. Moropai attî'pî Jesus pîkîrî.

²⁹ Tîko'man pe pu'kuru pra kure'ne taatausinpai entamo'kanto' tu'kan koneka'pî Leviya Jesus tonpe tewî' ta. Inkamoro kore'ta arinîke tiaronkon tîniru yapisî pî' teesenyaka'masanon wanî'pî. Moropai tiaronkon pemonkonyamî' nîrî ereutasa' wanî'pî to' kore'ta. ³⁰ Mîrîrî yai fariseuyamî', moropai Moisés nuri'tî yenupanto' pî' yenupatonkon, itonpayamî' pe tîwe'sanon inkamoro ekore'ma'pî Jesus nenupa'san winîkî. Moropai ta'pî to'ya: —Î' wani' awanî ye'nen amîrî'nîkonya aya're'kon yonpa, moropai awukukon enîrîya'nîkon inkamoro tîniru yapisî pî' teesenyaka'masanon pokonpe, moropai tiaronkon pemonkonyamî' imakui'san to' yeserukon pokonpe —ta'pî to'ya. „Maasa pra teeserukon yawîrî nurakon pemonkonyamî' pokonpe ta're'kon yonpa to'ya pepîn tiwin kin.»

³¹ To' maimu yuuku'pî Jesusya: —A'kî, pri'ya pu'kuru tîwe'sananya tepi'tînenkon ton yuwa pepîn. Tîise pri'ya pra tîwe'sananya neken yuwa —ta'pî Jesusya. ³² —Mîrîrî warantî morîkon pemonkonyamî' yannoi uui'sa' pra wai. Tîise imakui'san pemonkonyamî' yannoi uui'sa' sîrîrî, imakui'pî to' nîkupî'pî rumakato'pe to'ya —ta'pî Jesusya.

Tekkari Tonpai Pra Epîremanto' Pî' Jesus Eseurîma
(Mt 9.14-17; Mc 2.18-22)

³³ Mîrîrî tîpo inkamoroya ta'pî Jesus pî': —João Batista nenupa'san epîremapîti e'pîti tekkarikon tonpai pra. Mîrîrî warantî nîrî fariseuyamî' nenupa'san wanî —ta'pî to'ya. —Tîise anenupa'san wanî mîrîrî warantî pra, ta're'kon yonpa to'ya moropai tîwukukon enîrî to'ya.

³⁴ To' maimu yuuku'pî Jesusya: —Tîneta'san pokonpe tîwe'marimasen wanî tanne ta're'kon tonpai pra ineta'san wanî pepîn. To' pokonpe tîwe'marimasen wanî pîkîrî ta're'kon tonpai pra to' wanî pepîn. Tîise to' entamo'ka moropai to' atausinpa mararî pra. ³⁵ Tîise tiwin wei mîikîrî tîwe'marimasen mo'ka tiaronkonya kupî sîrîrî. Uurî wanî tîwe'marimasen warantî, moropai unenupa'san wanî ineta'san warantî. Umo'ka to'ya ya unenupa'sanya ta're'kon yonpa pepîn, teesewankono'makon ye'nen —ta'pî Jesusya.

³⁶ Moropai Jesusya panton ekaremekî'pî. „Amenan esenupanto' pî', penaron esenupanto' pî' to' esenumenkato'pe ekaremekî'pîiya.» Ta'pîiya:

—A'kî, anî'ya amenan kamisa poi i'pia'pî ya'tî pepîn e'painon ipoi'pî pon e'karakasa' rumentannî ton. Maasa pra mîrîrî ku'sai'ya ya, amenan ena a'ta ke. Moropai ipoi'pî pon nîrî ena imakui'pî pe. Mîrîrî pia'pî imo'kasa' e'tîrî pepîn ipoi'pî pon yarakkîrî, imakui'pî pe awanî sa'nîrî —ta'pî Jesusya. ³⁷ —Moropai anî'ya amenan wo' konekasa' yara'tî pepîn nîrî e'painon penaro' ipoi'pî cabra pi'pî konekasa' ya', wo' yense' pe. Maasa pra amenan wo' yara'tîsa'ya wo' mai'ta ya, ipoi'pî tense' ya'morikkaiya, moropai wo' eti'kamo, aama'ta. ³⁸ Mîrîrî namai amenan wo' konekasa' yara'tî e'pai awanî amenan itense' cabra pi'pî konekasa' ya. Mîrîrî warantî morî pe awanî. ³⁹ Tîise penaro' wo' enîrîtîponkonya amenan wo' enîrî pepîn. Maasa pra taa to'ya: “Penaro' wo' wanî morî pe amenan yentai”. Mîrîrî ta'pî Jesusya „amenan ke to' yenupa tûya ye'nen.”

6

Erî'ka'nîto' Weiyu Pî' Jesus Eseurîma
(Mt 12.1-8; Mc 2.23-28)

¹ Erî'ka'nîto' weiyu sábadu yai Jesus asarî'pî trigo ye'ka kore'ta pî' tînenupa'san pokonpe. Mîrîrî yai tuutîkon ye'ka pe inenupa'san ena'pî emi'ne. Mîrîrî ye'nen trigo pikka'pî to'ya. Mîrîrî pi'ka'pî to'ya tîsikîisiki'mai tenyakon ke. Mîrîrî yaku'pî to'ya. ² Miarî tiaronkon fariseuyamî' wanî'pî to' kore'ta. Mîrîrî era'ma tûya'nîkon ye'nen ta'pî to'ya: —Î' ton pe see trigo pikka pî' eesenyaka'makon mîrîrî? Moisés nuri'tîya sîrîrî erî'ka'nîto' weiyu yai esenyaka'manto'pe taasa' pra man —ta'pî to'ya.

³ Inkamoro maimu yuuku'pî Jesusya: —A'kî, î' kai'ma kaareta erenkasa'ya'nîkon pra naatî? Pena rei Davi nuri'tî nîkupî'pî pî' teeseurîmasen? Pena emi'ne awanî'pî moropai ipokonpankon wanî'pî. ⁴ Mîrîrî ye'nen mîikîrî ewomî'pî Paapa yewî' ta moropai Paapa pia to' nîtirî'pî pão mo'ka'pîiya. Moropai yaku'pîiya moropai itîrî'pîiya nîrî tîpokonpankonya ya'to'pe. Mîrîrî pî' Paapa ekore'ma pîn, teepîremasanon neken naku itîisa' ya'sa' to'ya pî' —ta'pîiya. ⁵ Jesusya teeseurîmato' yaretî'ka'pî see warantî: —Uurî ka' poi iipî'pî wanî erî'ka'nîto' weiyu yai tamî'nawîronkon nîkupî ton ekareme'nen pe —ta'pîiya.

Itemekon Atapîmî'pî Warayo' Yepi'tî Jesusya
(Mt 12.9-14; Mc 3.1-6)

⁶ Tiaron pensa Jesus ewomî'pî erî'ka'nîto' weiyu yai to' epereto' yewî' ta. Moropai to' yenupa pia'tî'pîiya. Mîrîrî yai warayo' wanî'pî meruntî winon itemekon atapîmî'pî. ⁷ Mîrîrî yai miarî tiaronkon Moisés yeserurî'pî pî' yenupatonkon wanî'pî moropai fariseuyamî' nîrî wanî'pî. Inkamoro wanî'pî Jesus yenu pîkîrî. Maasa pra erî'ka'nîto' weiyu yai anî' yepi'tîiya era'makonpa kai'ma. Î' ku'sai'ya ya, ipî' teeseurîmakonpa teserukon yawîrî pra awanî ye'nen. ⁸ Tîise Jesusya to' esenumenkato'kon epu'tî'pî. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya mîikîrî warayo' itemekon atapîmî'pî pî': —E'mî'sa'kakî moropai satippe e'kî inkamoro kore'ta. Moropai warayo' e'mî'sa'ka'pî satippe eena'pî to' kore'ta. ⁹ Moropai ta'pî Jesusya to' pî': —Uuriya ayekaranmapokon sîrîrî. Î' kai'ma uyaserukonya taasa' nai erî'ka'nîto' weiyu yaino pî'? Î' wanî mîrîrî, morî ku'to'pe sábadu yai, morî ou imakui'pî? Anî' piika'tî ou tiwî anî' sa'manta tanne era'mapîti? —ta'pîiya.

¹⁰ Tîmaimu yuuku to'ya pra ye'ka pe, Jesusya tamî'nawîronkon tûwainokon era'ma'pî. Moropai ta'pîiya mîîkîrî warayo' pî': —Ayemekon kainunkî. Moropai warayo'ya temekon kainumî'pî. Mîîkîrî esepi'tî'pî.

¹¹ Mîrîrî era'masa' tûuya'nîkon ya pe to' ekore'ma'pî mararî pra. Moropai teeseurîmakon pia'tî'pî to'ya, î' kupî tûuya'nîkon pî' Jesus winîkî.

Tînenupatonkon Menka Jesusya, 12 Kaisaronkon

(Mt 10.1-4; Mc 3.13-19)

¹² Mîrîrî tîpo mararî tûiko'manse, Jesus enuku'pî wî' pona epîremai. Moropai ewaron iwa'ka'pîiya teepîrema pî' Paapa pî'. ¹³ Eerenma'sa' pe tînenupatonkon yanno'pîiya tûpia. Inkamoro menka'pîiya. Asakî'ne pu' pona tûmo'tai'nîkon menka'pîiya. Inkamoro yarimapa kai'ma itekare ekareme'se to' menka'pîiya. Mîrîrî warantî insamoro asakî'ne pu' pona tûmo'tai'nîkon wanî'pî. ¹⁴ Awanî'pî Simão. Mîîkîrî ese'tî'pîiya Pedro kai'ma. Moropai itakon André wanî'pî. Tiago moropai João moropai Filipe moropai Bartolomeu. ¹⁵ Mateus moropai Tomé, moropai Afeu munmu itese' Tiago, moropai Simão manni' teepîsen Zelote taato'. ¹⁶ Moropai awanî'pî Tiago munmu, Judas. Moropai Judas Iscariotes manni' Jesus yapîsîton iteyatonon pia itîrîpa. Inkamoro menka'pîiya tînaipontîkon ton pe.

Pri'yawonkon Pepîn Pemonkonyamî'

Yepi'tî Jesusya

(Mt 4.23-25)

¹⁷ Mîrîrî tîpo Jesus autî'pî wî' poi to' pokonpe wî' parakon pona. Moro to' wanî'pî tu'kankon inenupa'san. Moropai tiaronkon pemonkonyamî' tîpatakon poi iipî'san wanî'pî miarî. Judéia pata ponkon moropai Jerusalém cidaderî ponkon. Moropai Tiro cidaderî ponkon moropai Sidon cidaderî ponkon, tuna rî'pîkîrî tîwe'sanon. ¹⁸ Inkamoro wanî'pî iipî'san pe Jesus eseurîma etai. Moropai Jesusya tepi'tîto'kon pe teparankon winîpai. Moropai o'ma' yarakkîrî tîwe'sanon nîrî wanî'pî miarî. Moropai inkamoro yepi'tî'pî Jesusya. ¹⁹ Mîrîrî yai tamî'nawîronkon wanî'pî Jesus anapîpai. Maasa pra imeruntîri wenai pemonkonyamî' esepi'tî'pî. Mîrîrî ye'nen anapîpai tamî'nawîronkon wanî'pî.

Atausinpanto' Pî' Moropai Esewankono'manto' Pî' Jesus Eseurîma

(Mt 5.1-12)

²⁰ Mîrîrî yai Jesusya tînenupa'san era'ma'pî moropai ta'pîiya to' pî': —Morî pe awanî amîrî'nîkon
î' ton pra tîwe'sanon ton pe.

Maasa pra amîrî'nîkon yapîsî Paapa ayesa'konya,
tîpemonkono pe awe'to'pe'nîkon.

²¹ Morî pe awanî amîrî'nîkon

emi'nankon ton pe,

maasa pra awore awanîkon kupî sîrîrî.

Morî pe awanî amîrî'nîkon

tîkauware eesewankono'mato'kon pî'.

Maasa pra kure'ne asisikon kupî sîrîrî taatausinpai.

²² Morî pe awanî amîrî'nîkon,

ka' poi iipî'pî pemonkon pe uurî wenai ayewanmîrîkon to'ya ya,

ayenpa'kakon to'ya ya tîkore'tapai'nîkon,

moropai amu'tunpakon to'ya ya,

moropai tamî'nawîrî ataruma'tîkon to'ya ya,
morî pe awanî amîrî'nîkon ton pe.

²³ Mîrîrî ye'nen atausinpatî, arapunpî'ti taatausinpai. Maasa pra mararon pepîn amîrî'nîkon ton konekasa' Paapaya man ka' po. Taatausinpai e'tî, maasa pra mîrîrî warantî inkamoro atarumatîkon to'ya manni'kan tamorî'sanya penaronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nuri'tî taruma'tî'pî.

²⁴ Tîise “ekenne” taaya'nîkon pe naatîi,
ipîkkukon pe tîwe'sanon.

Maasa pra aasîrî itu'se awe'to'kon yapisi'pîya'nîkon tamî'nawîrî.

Inî' panpî' yapisiya'nîkon pepîn —ta'pîiya.

²⁵ —“Ekenne” taaya'nîkon pe naatîi,
amîrî'nîkon awore tîwe'sanon.

Maasa pra emi'ne awanîkon kupî sîrîrî.

“Ekenne” taaya'nîkon pe naatîi,

amîrî'nîkon tîsi'rîsanon.

Maasa pra akaraukon kupî sîrîrî teesewankono'mai.

²⁶ “Ekenne” taaya'nîkon pe naatîi,

tamî'nawîronkon pemonkonyamî' napurî'san.

Maasa pra pena mîrîrî warantî inkamoro tamorî'sanya seru'ye'kon profetayamî' yapurî'pî.

Moropai to' e'taruma'tî'pî warantî amîrî'nîkon e'taruma'tî kupî sîrîrî
—ta'pîiya to' pî'.

Ayeyatonon Sa'nama E'pai Awanî

(Mt 5.38-48)

²⁷ —Tîise tauya amîrî'nîkon eseurîma etanenan pî' —ta'pî Jesusya. —
Ayeyatonkon sa'namatî. Moropai morî ku'tî ayewanmîrî'nenkon pî'.

²⁸ Moropai amu'tunpanenkon yapurîti, moropai epîrematî inkamoro ye'kakon ataruma'tînenkon pona —ta'pîiya. ²⁹ —A'ki, anî'ya ayenpata'mo ya, mîkîrî pa'tîya kîsuwai. Tîise iratai winî era'tîkî apa'tîto'peiya inî'rî. Moropai anî'ya aya'san yarî'pî ya, tîwî nîsi, inî' panpî' apon anapai tîwanî ya, yaato'peiya. ³⁰ Î' rî esatî anî'ya ya, iipia itîkî. Tiaronya î' rî ayemanne mo'ka'pî ya, kîsina'poi iipiapai. Mîrîrî ye'ka pe iku'tî tîwîrî apî'nîkon mîrîrî ku'nenan yarakkîrî. ³¹ Tiaronkon pî' morî kupîya'nîkon e'pai man, inkamoroya amîrî'nîkon pî' mîrîrî warantî ikupî yu'se awanîkon, manni' warantî.

³² Awakîrikon neken sa'namaya'nîkon ya, î' pe pra rî mîrîrî ku'sa'ya'nîkon wenai î' rî tîrî Paapaya pepîn aapia'nîkon. Maasa pra tiaronkon imakui'pî ku'nenanya nîrî ikupî mîrîrî warantî. ³³ Moropai nîrî morî pe awanîkon manni'kan apî'nîkon morî pe tîwe'sanon pî' neken, î' pe pra rî awanîkon. Mîrîrî ku'sa'ya'nîkon pî' Paapaya ayapurîkon pepîn. Maasa pra tiaronkon imakui'pî ku'nenanya nîrî ikupî mîrîrî warantî. ³⁴ Mîrîrî warantî ayemanne tîriya'nîkon ya, ka'ne' pe manni'kan ye'mato' esanon pia î' pe pra rî mîrîrî wanî. Aapia'nîkon Paapaya î' rî tîrî pepîn mîrîrî ku'sa'ya'nîkon wenai. Maasa pra imakui'pî ku'nenanya nîrî ikupî mîrîrî warantî inna'pokonpa kai'ma. ³⁵ Tîise mîrîrî warantî pra ikupîya'nîkon e'pai awanî. Ayeyatonkon pe tîwe'sanon inkamoro sa'namatî. Morî ku'tî inkamoro ton pe. Ayemannekon tîtî inna'poya'nîkon pata pe pra. Mîrîrî kupîya'nîkon ya Paapa nîtirî kure'ne yapisiya'nîkon. Mîrîrî warantî kupîya'nîkon ya, tamî'nawîronkon yentainon

Paapa munkî pe awanîkon. Mîrîrî ye'nen morî ku'tî. Maasa pra Paapa wani morî pe pu'kuru manni'kan iwinîpai tînapisî'pikon “Morî pe man” taawonan pepîn pî'. Moropai îrîrîkon pî' nîrî morî pe awanî. ³⁶ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîronkon era'matî a'noko'pikon pe tî'noko'pî pe amîrî'nîkon era'ma Paapa uyunkonya manni' warantî —ta'pîiya.

Tiaronkon Yako'menkato' Pî' Jesus Eseurîma
(Mt 7.1-5)

³⁷ Jesusya eseurîma ko'mannîpî'pî. Ta'pîiya: —Tiaronkon nîkupî'pî pî' taatako'menkai pra e'tî, Paapaya anukupî'pikon pî' ayako'menkakon namai. “Yairî pra awanîkon” kîkatî tiaronkon pî', mîrîrî warantî Paapaya taa namai apî'nîkon. Tîise ka'tî to' pî': “Tamî'nawîrî î' rî anukupî'pikon uwinîkî kupî pî' wai uuwanmîra, î' wani' pra man”, ka'tî. Mîrîrî taaya'nîkon ya, mîrîrî warantî anukupî'pikon kupî Paapaya tîwanmîra. ³⁸ Tiaronkon nesatî antîtî to' pia. Mîrîrî tîisa'ya'nîkon ya, to' pia Paapaya nîrî itîrî aapia'nîkon. Mîrîrî tîitî kure'ne antîtpai awanîkon pîkîrî, anne' pe tîwe'se pra. Mîrîrî tîrîya'nîkon ya mîrîrî tîitî mararî pra tîsa'mannî'pî'se tu'ke awe'to'pe. Maasa pra mîrîrî warantî rî itîrî Paapaya nîrî aapia'nîkon itîrî'pîya'nîkon kaisarî —ta'pîiya.

³⁹ Jesusya to' nepu'tîton panton ekaremekî'pî. Ta'pîiya see warantî: —A'kî, enkaru'nan pemonkonya tiaron pemonkon enkaru'nan yari pepîn e'painon itu'nakan pe tîwe'sen ekaya. Maasa pra mîrîrî warantî to' wîtî ya, itu'nakan ya' to' e'soroka sa'nîrî —ta'pîiya. ⁴⁰ Moropai ta'pîiya inî'rî: —A'kî, teesenupasen wani'pepîn ipîkku pe tenupanen yentai. Tîise teesenupato' yaretî'kasa' tîuya ya tamî'nawîrî tenupanenya tenupato' epu'sai'ya ya iwarantî awanî. Maasa pra teesenupa'pî pîkîrî neken tenupasai'ya ye'nen. Tenupatîpon kaisarî awanî itentai pra.

⁴¹ Moropai ta'pîiya inî'rî: —Î' wani' awanî ye'nen kin ayonpa nîkupî'pî iteseru era'maya morî pe. Tîise itentai ikupîtîpon pe si'ma. Ayeseru nura era'maya pepîn ayewan ya' mararî pra tîise. Si'mîrîkkî pe tîwe'sen ayonpa yenu yawon era'maya kure'nan yei warantî, ayenu ya' tîwe'sen tera'mai pra? —ta'pî Jesusya iteseru imakui'pî pî'. ⁴² —Tîise o'non ye'ka pe ayonpa pî' taa yu'se awanî. “Uyakon maasa ayenu ya' tîwe'sen mo'kato'peuya” taa yu'se awanî? Tîise mîrîrî kure'nan ayeseru imakui'pî anukupî'pî tera'mai pra aawarîrî. Amîrî seru'ye' pe aawarîrî morî pe tîwe'se awe'ku'sen. E'mai' pe ayeseru imakui'pî anukupî'pî era'makî. Ayeseru konekakî morî pe. Moropai mîrîrî tîpo morî pe tepu'se ayonpa nîkupî'pî imakui'pî pî' pîika'tîpa —ta'pî Jesusya.

Teperu Tîinen Yei Pî' Jesus Eseurîma
(Mt 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ Mîrîrî tîpo Jesusya ta'pî: —Morî yeiya, imakui'pî pe teperu tîrî pepîn e'painon. Moropai yei, apakkori'ta'pîya morî pe teperu tîrî pepîn. ⁴⁴ Mîrîrî ye'nen tiwin pî' yei tîise iteperu pî' eeseputî. Anî'ya figo yeperu pikka pepîn mî'nî ye' poi. Moropai uva yeperu pikka pepîn mî'nî ye' poi. ⁴⁵ Tîise warayo' morî pe tîwe'sen, eseurîma morî pe maasa pra morî pe itewan wani' ye'nen. Mîrîrî warantî warayo' imakui'pî pe tîwe'sen eseurîma imakui'pî pe. Maasa pra tewan ya' tîwe'sen yawîrî eeseurîma —ta'pî Jesusya.

Asakî'nankon Wîttî Konekanen Pî' Jesus Eseurîma
(Mt 7.24-27)

46 —Í' ton pe see “Uyepotorí” kai'ma uyesatíya'níkon sîrîrî umaimu yawîrî iku'tí ta'píuya yawîrî ikupîi'ma pra —ta'píiya. 47 —Tarípai anepu'tíkon ton ekaremekíuya sîrîrî. Manni' umaimu etanen moropai ikonekanen waní morí pe, innape ikupíiya ye'nen. 48 Mîikîrî waní manni' warayo' tewí' ton konekanen warantí. Mîikîrîya non yaka itu'na moropai tí' tírîiya ite'se' ton, sa'me awe'to'pe tí' pona. Mîrîrî konekasai'ya tanne, tuna yannîpî moropai ipona eerepamî. Tîise yenumíiya pepîn, sa'man pe awanî ye'nen. 49 Tîise manni' umaimu etanen tîise ikonekanen pepîn, mîikîrî waní, manni' warayo' tewí' ton konekatípon sa'man pepîn non ya' warantí. Í' pensa tuna erepamî ya ipona, yenumíiya ka'ne' pe. Tamí'nawîrî eesenumî, sa'me pra awanî ye'nen —ta'pí Jesusya.

7

Surarayamî' Yepotorí Poitîrî Yepi'tí Jesusya (Mt 8.5-13)

1 Pemonkonyamî' yeurîma aretí'ka típo, Jesus wítí'pí Cafarnaum cidaderî pona. 2 Miarî Cafarnaum po surarayamî' yepotorí waní'pí Roma pon, Judeu pepîn. Mîikîrî poitîrî kure'ne inapurí iwakîri ipoitîrî enasa' waní'pí pri'ya pra. Mararî pra aasa'manta yonpasa' waní'pí. 3 Jesus pí' to' eseurîma etasa' tîuya yai mîikîrî surarayamî' esa'ya tiaronkon Judeuyamî' esa' pe tîwe'sanon yarima'pí Jesus pia to' wítito'pe. Jesus yanno me'po'píiya itewí' ta aai'to'pe mîikîrî sa'ne ipoitîrî yepi'tîi. 4 Inkamoro wítí'pí epose. Moropai eposa' tîuya'níkon ya yai, atítoto'pe taa pí' to' ko'mamí'pí ipí' tíko'man pe mîikîrî surarayamî' esa' yewí' ta. Ta'pí to'ya: —Mîiserí píika'tíya e'pai awanî, maasa pra morí pe tîwe'sen mîiserí —ta'pí to'ya. 5 —Maasa pra anna yonpayamî' sa'namaiya mararî pra. Moropai mîiseríya epere'nîto' yewí' ton koneka me'po'pí anna ton pe —ta'pí to'ya.

6 —Inna, moriya. Uttí yepi'tîi —ta'pí Jesusya. Mîrîrî ye'nen Jesus wítí'pí to' pokonpe. Mîikîrî erepamî ko'mannîpî tanne, aminke pra surarayamî' esa'ya tonpayamî' yarima'pí Jesus ponaya kai, to' wítito'pe. Ta'pí surarayamî' esa'ya to' pí': —Makatîi ipí': “ ‘Uurí sa'ne waní í' pe pra rî arawîrî maasa pra uyentai amîrî waní ye'nen, uyewí' ta eewomî eseríke pra nai', taa pí' man” makatîi. 7 “Moropai ‘aní' pe pra uurí waní uutíto'pe aapia. Tîise taaya yu'se wai miarí sí'ma, amaimu ke upoitîrî esepi'títo'pe ka'kí', taa pí' man”, makatîi. 8 “ ‘Epu'tí pí' wai kure'ne uurí waní tîise uyesanon moro to' waní uyentainonkon inkamoro maimu yawîrî tîwe'sen uurí. Moropai mîrîrî warantí nîrî uurí pemonkonoyamî' moro to' man surarayamî' umaimu yawîrî tîwe'sanon. Tauya ya tiwinan pí': “atíkí”, tauya ya, moropai atí umaimu pe. Tiaron pí': “asi'kí”, tauya ya, moropai aapí uupia. Moropai tauya ya upoitîrî pí': “seení' ku'kí”, tauya ya, moropai ikupíiya umaimu pe. Mîrîrî warantí nîrî ikupíiya epu'tí pí' wai tamí'nawîrî í' taaya ya, amaimu pe awanî. Itentai pu'kuru awanî ye'nen', taa pí' man”, makatîi —ta'píiya to' pí'. Mîrîrî ye'nen to' wítí'pí Jesus pia. Tamí'nawîrî ekaremekí'pí to'ya.

9 Mîrîrî taasa' mîikîrî warayo'ya eta tîuya pí' Jesus esenumenka'pí kure'ne. Mîikîrî era'tí'pí ariníkon pemonkonyamî' winíkîi. Moropai ta'píiya to' pí': —A'kí, tauya apí'níkon. Amîrî'níkon Israel ponkon, Paapa pemonkonoyamî' kore'ta sîrîrî warantí innape uku'nen era'masau'ya pra wai. Tîise mîiserí esa'ya uku'sa' man innape, ka'ran pe tíwaní tîise —ta'píiya.

10 Mîrîrî tîpo mîîkîrî surarayamî' esa' narima'san enna'po'pî wîtî ta. Moropai inkamoroya mîîkîrî surarayamî' esa' poitîrî eporî'pî miarî pri'ya eese'pî'tîsa' wanî'pî Jesus maimu pe.

Jesusya Wîri' Inyo Isa'manta'pî More Pîmî'sa'ka

11 Tîko'man pe pu'kuru pra tîiko'mamî tîpo, Jesus wîtî'pî Naim cidaderî pona. Inenupa'san moropai tu'kankon pemonkonyamî' wîtî'pî nîrî ipokonpe. 12 Mîrîrî cidade pona Jesus erepamî tanne, aminke pra tîise, pemonkonyamî' epa'ka'pî, isa'manta'pî esa'rî'pî yaanenana. Mîîkîrî wanî'pî tiwinan ye' inyo isa'manta'pî wîri' more pe. Mîîkîrî pîkîrî arinîkon pemonkonyamî' mîrîrî cidade ponkon wîtî'pî uuruwai pona. 13 Mîîkîrî sa'ne wîri' karau era'ma'pî Uyepotorîkonya tî'noko'pî pe. Mîrîrî ye'nen wîri' pî' ta'pîiya: —Tîkarawai pra e'kî —ta'pîiya.

14 Mîîkîrî yaponse' pia eerepamî'pî. Moropai itaponse' yapî'pîiya. Mîîkîrî yaanenana emî'pamî'pî. Moropai ta'pî Jesusya maasaron warayo' pî': —E'mî'sa'kakî tauya apî' —ta'pîiya. 15 Mîrîrî taiya pe mîîkîrî isa'manta'pî e'mî'sa'ka'pî tîmaikko pona. Moropai eeseurîma pia'tî'pî. Moropai Jesusya isan pia irumaka'pî tepi'tîi.

16 Mîrîrî era'ma tîuya'nîkon pî' tamî'nawîronkon pemonkonyamî' esenu-menka'pî mararî pra Jesus namai'ma. Moropai inkamoroya Paapa yapurî'pî. Ta'pî to'ya: —Mîserî see kure'nan Paapa maimu ekareme'nen uurî'nîkon kore'ta aai'sa' sîrîrî. Paapa ii'sa' man tîpemonkonoyamî' pîika'tîi —ta'pî to'ya.

17 Mîrîrî ku'sa' Jesusya yekare eta'pî mîrîrî Judéia patapon pemonkonyamî'ya. Moropai mîrîrî Judéia woi tîiko'mansenonkonya epu'tî'pî.

João Batista Nenupa'san

(Mt 11.2-19)

18 João Batista nenupa'sanya tamî'nawîrî î' ku'sa' Jesusya ekaremekî'pî. Moropai João'ya asakî'nankon tînenupa'san yanno'pî. 19 Inkamoro yarima'pîiya Uyepotorîkon pia ekaranmapoi to' wîtîto'pe kai'ma, taato'pe to'ya: —“Amîrî manni' ƀka' poiƀ tarîwaya aai'pî ton anna nînimîkî, tiaron ka'rî moro nai inîmîkî annaya manni'”, makatîi ipî' —ta'pî João'ya to' pî'.

20 Mîrîrî ye'nen to' wîtî'pî Jesus pia. Moropai ta'pî to'ya: —João Batistaya anna yarima pî' man ayekaranmapoi. Amîrî manni' tarîwaya eerepamî ton kaane ka'rî? Tiaron moro nai anna nînimîkî? —ta'pî to'ya ipî'. 21 Mîrîrî taa to'ya tanne, tu'kankon ne'ne'kon pemonkonyamî' paran pokonkon yepî'tî'pî Jesusya. Moropai o'ma' yarakkîrî tîwe'sanonkon yapai o'ma'kon yenpa'ka'pîiya, moropai tu'kankon enkaru'nankon yenu yenponka'pîiya. 22 Moropai inkamoro maimu yuuku'pîiya. —Enna'potî moropai João pî' anera'ma'pîkon moropai aneta'pîkon mekareme'tîi. Makatîi ipî' see warantî: “Tarîpai enkaru'nankonya era'ma pî' man. Moropai asakoi pepîn asanî pî' man. Moropai erekî'pankon esepî'tîsa' man. Moropai pana'tî'pankonya eta pî' man. Moropai isa'manta'san e'mî'sa'kan pî' man. Moropai itekare Paapa winîpainon esekareme'sa' man î' ton pînon pî'”, makatîi, ƀpenaron Isaías nurî'tîya taasa' yawîrî Paapa nîmenka'pî pî' —ta'pîiya. 23 —Taatausinpai pemonkonyamî' wanî, manni'kan innape uku'nenan tîwî tîku'se pra. Moropai teesenuenenkakon yawîrî pra unukupî pî' teesewankono'mai pra to' wanî —ta'pîiya.

24 João Batista nenupa'san enna'po'pî tanne, Jesus eseurîma pia'tî'pî pemonkonyamî' pî' João yekare pî': —Keren pona attîsa'kon yai João

yarakkîrî epose, î' era'ma'pîya'nîkon? Konoï' yepu ye' yari'mapîti a'situnya ka'rî —ta'pîiya. ²⁵ —Î' era'mai atti'pîkon kin warayo' epontîsa' ka'rî morî pe tîpon ya' era'mai? A'kî, tauya warayo' morî pe epontî'pî morî tîpon ya' mîikîrî ko'mamî e'painon morî pu'kuru wîttî ta ipîkku pe tîwe'sen yewî' ta —ta'pîiya. ²⁶ —Ka'tî upî', î' era'ma'pîya'nîkon? Paapa maimu ekareme'nen profeta ka'rî. Inna, tauya sîrîrî apî'nîkon. Tîise profeta Paapa maimu ekareme'nen yentainon era'ma'pîya'nîkon. ²⁷ Maasa pra mîikîrî João wanî Paapa nîmenka'pî iipî rawîrî aaipîton pe, manni' Paapaya ta'pî yawîrî.

A'kî, mîserî umaimu ekareme'nen yarimauya kupî sîrîrî arawîrî attîto'pe,

aye'marî ton konekai e'mai' pe

MI 3.1

ta'pî Paapaya —ta'pî Jesusya. ²⁸ Moropai Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî: —Tauya amîrî'nîkon pî', mîikîrî Paapa maimu ekareme'nen João wanî tamî'nawîronkon warayo'kon yentai tîwe'sen pe awanî. Tîise anî'ya innape uurî kupî ya, mîikîrî esa' pe Paapa wanî. Mîrîrî ye'nen ipîkku pe mîikîrî wanî João yentai —ta'pîiya.

²⁹ Mîrîrî taiya eta'pî tîniru yapîsî pî' teesenyaka'masanonya moropai tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya. Inkamoro wanî'pî manni'kan yairî Paapa maimu wanî epu'nenan pe. Inkamoro wanî'pî João Batista nen-patakona'san pe. ³⁰ Tîise fariseuyamî' moropai Moisés yeseru rî'pî pî' yenupatonkon wanî'pî João'ya tenpatakonakon yu'se pra. Maasa pra itu'se Paapa e'to' kupî to'ya pra, yewanmîrî'pî to'ya.

³¹ Mîrîrî pî' ta'pî Jesusya: —Anî'kan warantî see sîrîrî pankon pemonkonyamî' kupîuya e'painon? Î' kai'ma to' wanî? ³² Inkamoro wanî moreyamî' tîsu'minansenon warantî. Inkamoro wanî poro yi'pî po. Tiaronkon pî' to' entaimepîti ko'mannîpî.

“Manannîto' waiyi ye'nunpa'pî annaya tîise amîrî'nîkon mananu pra awanî'pî”, taapîti'pî to'ya.

“Moropai isa'manta'pî kararunpato' kupî'pî annaya tîise amîrî'nîkon karau pra awanî'pî”,

taapîti'pî to'ya. ³³ Inkamoro moreyamî' ye'kakon amîrî'nîkon, sîrîrî pankon wanî. „Awakîrîkon pe anî' ku'sa'ya'nîkon pepîn.” Maasa pra João Batista ii'sa' yai tekkari yonpa pra awanî'pî tiaronkon pemonkonyamî'ya yonpa warantî pra. Moropai tîwuku vinho enîrîiya pra awanî'pî. Mîikîrî pî' taaya'nîkon: “O'ma'kon yarakkîrî tîwe'sen pe awanî mîrîrî”, taaya'nîkon. ³⁴ Moropai uurî ka' poi iipî'pî entamo'ka ya, moropai uwuku enîrîuya ya taaya'nîkon upî': “A'kî, mîikîrî warayo' kure'ne ta're' yonpanen. Moropai kure'ne tîwuku enî'nen, teetînsen' taaya'nîkon. “Moropai tîniru yapîsî pî' teesenyaka'masanon yonpa mîikîrî. Moropai pemonkonyamî' imakui'san pokonpe tîwe'sen mîikîrî”, taaya'nîkon upî'. ³⁵ Tîise tauya anî'ya Paapa winîpainon epu'nen yapîsî ya mîikîrîya yairî tîwanî epu'tî mîrîrî —ta'pî Jesusya.

Jesus Wanî Simão Fariseu Yewî' Ta.

³⁶ Tiwin fariseuya Jesus eta'pî entamo'kai attîto'pe tewî' ta. Mîrîrî ye'nen Jesus wîti'pî itewî' ta. Moropai teerepansa' pe eereuta'pî to' yaponse' pona takira' tekkari yonpai mesa pia. ³⁷ Mîrîrî yai miarî cidade po wîrî' wanî'pî imakui'pî kupîtîpon. Mîikîrîya Jesus entamo'ka yekare

eta'pî mîikîrî fariseu yewî' ta. Mîrîrî ye'nen mîikîrîya tîkarapa a'pusin kara' yense' yarî'pî moropai attî'pî Jesus pia. ³⁸ Mîikîrî wanî'pî Jesus pai winî si'ma aminke pra tîkarau pî'. Moropai ikaruwato' ya' Jesus puu yamannî'pî itenu paruya. Moropai mîrîrî tîpo tîpu'pai si'po ke Jesus puu yamannî'sa' tîuya ya'mananî'pî'pîya. Moropai mîikîrîya Jesus puu yu'napîtî'pîya. Moropai mîrîrî tîkarapa a'pusin tînarî'pî kanpîtî'pîya Jesus puu pona.

³⁹ Mîrîrî era'ma tîuya pe fariseu esenumenka'pî tîwarîrî ta'pîya: — Mîserî warayo' wanî ya innape profeta pe, anî' pe mîserî wîrî' epu'tîiya e'painon. Imakui'pî kupîtîpon pe wanî epu'tîiya ya, yai pra awe'rennuku tîrîiya pepîn e'painon tîpia, —ta'pîya.

⁴⁰ Mîikîrî fariseu pî' Jesusya ta'pî: —Simão, apî' unekaremekî ton moro man —ta'pîya.

—Ka'kî moriya, uyenupanen —ta'pî Simãoya Jesus pî'.

⁴¹ Moropai Jesusya ta'pî: —Asakî'nankon warayo'kon wanî epe'mîra tiwinan warayo' pî'. Mîikîrî tîniru esa'sa'ya itînen pî' epe'mîra to' wanî'pî. Tiwinan ne'ma ton wanî'pî 500 prata ena'pî kaisarî. Moropai tiaron ne'ma ton wanî'pî 50 prata ena'pî kaisarî. ⁴² Tîise tiwinanya ye'ma pra awanî'pî sa'nîrî si'ma ye'ma'pî to'ya e'painon teuren mîrîrî tînesatîpîkon. Mîrîrî kupî'pî mîikîrî epe'mîra to' e'to'ya iipia tîwî, ye'ma to'ya namai, ta'pîya. O'non ye'kaya tîwakîri pe ikupî'pî kure'ne? —ta'pî Jesusya ipî'.

⁴³ Simãoya yuuku'pî: —Uurî pia manni' kure'ne panpî' epe'mîra tîwe'senya tîwakîri pe ikupî'pî, ye'makî taiya pra awanî ye'nen —ta'pî Simãoya.

—Innape man, yairî taa pî' nai —ta'pî Jesusya.

⁴⁴ Mîrîrî taa tîpo Jesus era'tî'pî wîrî' ekaya. Moropai ta'pîya Simão pî': — Mîserî wîrî' era'ma pî' nan? Ayewî' ta ewonsa' tanne, amîrîya tuna tîrî pra man u'pu ronato' ton. Tîise mîserîya u'pu rona sîrîrî tîkarawato' ke, tenu paru ke. Moropai tîpu'pai si'po ke u'pu ya'mananî pî' man. ⁴⁵ Moropai amîrîya uyu'na pra man ayewî' ta ewonsa' tanne. Tîise mîserî wîrî'ya yu'napîtî ko'mannî'pî u'pu pî', ayewî' ta ewomî'pî pata pai. ⁴⁶ Moropai amîrîya upu'pai pona akarapa yonpa tîrî pra man. Tîise mîserî wîrî'ya tîkarapa a'pusin kamo pî' man u'pu pona —ta'pîya. ⁴⁷ —Tauya apî', mîikîrîya kure'ne uyapurî esera'ma mîrîrî. Maasa pra kure'nan imakui'pî inkupî'pî kupîuya uuwanmîra. Tîise manni' mararî uyapurînen mîikîrî nîkupî'pî kupîuya uuwanmîra mararî, mararî uyapurîiya ye'nen —ta'pî Jesusya.

⁴⁸ Mîrîrî yai Jesusya wîrî' pî' ta'pî: —Imakui'pî ankupî'pî kupî pî' wai uuwanmîra —ta'pîya.

⁴⁹ Mîrîrî eta tîuya'nîkon pe mesa po ereuta'san esekaranmapopîtî pia'tî'pî tîwarîrî'nîkon. Ta'pî to'ya: —Anî' see mîserî mûito'pe imakui'pî ku'nen tîwanmîra kai'ma?

⁵⁰ Tîise Jesusya ta'pî wîrî' pî': —Innape pu'kuru ukupîya ye'nen, imakui'pî ankupî'pî kupî pî' wai uuwanmîra. Mîrîrî ye'nen atîkî tîwanmîra —ta'pî Jesusya wîrî' pî'.

8

Wîrî'sanyamî' Wîtî Jesus Pîkîrî

¹ Mîrîrî tîpo Jesus wîtîpîtî'pî patakon kaisarî morî yekare ekaremekî pinunpa'pîya pemonkonyamî' pî'. Ta'pîya: —Tîpemonkono pe ayapisîkon

Paapaya sîrîrî, ayesa'kon pe tîwe'to'pe kai'ma to' pî' ekareme'pî'tî'pîiya. Asakî'ne pu' pona tîmo'tai'nîkon (12) Jesus nenupa'san wî'tî'pî ipokonpe. ² Moropai arinîkon wîri'sanyamî' Jesus nepi'tî'san wî'tî'pî nîrî. Inkamoro wîri'sanyamî' kore'ta awanî'pî Maria Madalena. Mîikîrî ya' asakî'ne mia' pona (7) kaisaronkon o'ma'kon ewonsa' wanî'pî. Tîise Jesusya tîmeruntîri ke mîikîrî yapai o'ma'kon yenpa'kasa' wanî'pî. ³ Moropai Joana Herodes poitîrî Cuza no'pî nîrî wanî'pî to' kore'ta. Susana nîrî awanî'pî to' kore'ta moropai tiaronkon wîri'sanyamî' wanî'pî. Inkamoroya temannekon yonpa ke Jesus moropai inenupa'san pîika'tîpî'tî'pî moropai to' ya're' ton tîrî'pî to'ya.

Warayo' Tînmîri Pînnen

(Mt 13.1-9; Mc 4.1-9)

⁴ Moro to' tîise arinîkon pemonkonyamî' emurukuntîsa' ko'mamî'pî Jesus eseurîma etakonpa kai'ma. Inkamoro ii'pî'tî ko'mannî'pî'pî tu'ke patakon yapai. Mîrîrî tanne inkamoro yenupa'pî Jesusya morî panton ke.

⁵ Ta'pîiya to' pî': —Warayo' wî'tî'pî tînmîri pînse. Mîikîrîya tînmîri pîmî tanne inpîmî yonpa ena'pî e'ma ena pona. Mîrîrî yaki'tapa'pî pemonkonyamî'ya maasa aaro'ta pra tîise. Moropai mîrîrî era'ma'pî toronyamî'ya moropai yenno'mapî'tî'pî to'ya. ⁶ Moropai tiaron inpîmî yonpa ena'pî mararon non tî' parappa po tîwe'sen pona. Mîrîrî aro'ta'pî tîise aakarato' pata'se' ton pra awanî'pî. Mîrîrî ye'nen awa'pî'ta'pî. ⁷ Moropai tiaron ena'pî mî'nî ye' kore'ta. Mî'nî ye' pokonpe aarenta'pî. Moropai mîrîrî taruma'tî'pî mî'nî ye'ya. Mîrîrî ye'nen eepeta pra awanî'pî. ⁸ Tîise tiaron ena'pî morî non pona. Mîrîrî aro'ta'pî aarenta'pî, moropai eepeta'pî. Mararî pra eepeta'pî e'mai' pe awanî'pî yentai pu'kuru —ta'pî Jesusya.

—Anepu'pai anî' wanî ya, etakî —ta'pîiya.

Î' Taato'pe Panton Wanî Ekaremekî Jesusya

(Mt 13.10-23; Mc 4.10-20)

⁹ Inenupa'sanya ekaranmapo'pî: —Î' taa yu'se awanî sîrîrî morî panton ke anna pî'? —ta'pî to'ya. ¹⁰ Jesusya yuuku'pî: —Paapa yeseru anepu'tikon pepîn ekaremekîuya sîrîrî. Î' kai'ma awanî pe nai tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî yai ekaremekîuya sîrîrî epu'tikonpa. Tîise Paapa yu'sankon pepîn pî' ekaremekîuya pepîn aronne. Tîise panton pe neken ekaremekîuya moropai epu'tî to'ya pepîn 'itu'se pra tîwanîkon ye'nen.

Eta to'ya tîpanakon ke tîise î' tîneta'pîkon epu'tî to'ya pepîn.

Moropai era'ma to'ya tenukon ke tîise î' pe tînera'ma'pîkon wanî epu'tî to'ya pepîn.

Is 6.9

kai'ma penaron Isaiás nuri'tîya ekaremekî'pî.

¹¹ Ayeurîmauya'nîkon sîrîrî morî panton pî'. Manni' inpîmî wanî Paapa maimu warantî. ¹² Moropai inpîmî e'ma ena pona ena'san warantî pemonkonyamî' wanî. Paapa maimu eta to'ya tîise ka'ne' pe Makui erepamî. Itekare to' neta'pî mo'kaiya to' yewan yapai, innape ikupî to'ya namai, moropai to' e'pîika'tî namai. ¹³ Moropai inpîmî tî' parappa pon non pona ena'san warantî tiaronkon pemonkonyamî' wanî. Paapa maimu eta to'ya moropai yapîsî to'ya kure'ne taatausinpai. Mîi pîkîrî innape ikupî to'ya. Tîise to' yewan ya' to' esenumenkato' ton pra awanî.

Mírîrî ye'nen innape iku'to' tûuya'nîkon wenai to' e'taruma'tîto' erepamî yai, tînetapîkon rumaka to'ya tiwinarî. ¹⁴ Moropai inpîmî mî'nî ye' kore'ta ena'san warantî tiaronkon wanî. Itekare eta to'ya tîise to' yewan wanî kure'ne sîrîrî pata po tînkonekakon pî'. Moropai ipîkku pe pu'kuru teman-kekon ton yu'se to' wanî. Moropai sîrîrî non po taatausinpato'kon yu'se to' wanî. Mîrîrî ye'nen innape ikupî pî' to' ko'mamî pepîn. Inî' panpî' Paapa yeseru yu'se pra to' wanî. ¹⁵ Tîise inpîmî morî non pona ena'san warantî tiaronkon wanî. Itekare eta to'ya moropai innape ikupî to'ya tewankon ke. Inkamoro ko'mamî Paapa maimu yawîrî ikoneka. Mîrîrî ye'nen to' e'taruma'tîto' erepamî yai tînetapîkon rumaka to'ya pepîn. To' ko'mamî Paapa maimu yawîrî. Mîrîrî ye'nen to' yeseru wanî morî pe pu'kuru —ta'pî Jesusya tînenupa'san pî'.

U'kuma'tukon Pî' Jesus Eseurîma
(Mc 4.21-25)

¹⁶ Inî'rî Jesusya sîrîrî panton ekaremekî'pî. —Anî'ya tî'kuma'tu yawitani'pî tîpo yenomî pepîn wari'sa' yo'koi —ta'pîiya. —Moropai itîrî pepîn nîrî we'nannîto' yaponse' yo'koi. Tîise enepî itaponse' pona itûito'pe aronne panpî' awe'to'pe tewonsenon weiyu'mato'peiya. ¹⁷ Mîrîrî warantî tamî'nawîrî î' esenomî'pî e'naponka kupî sîrîrî tiwin wei. Î' kai'ma epu'sa' pepîn esepu'ti kupî sîrîrî. Esenomî'pî esenpo kupî sîrîrî tamî'nawîronkonya epu'to'pe. ¹⁸ Mîrîrî ye'nen, aka. Tîwarî e'tî Paapa maimu etaya'nîkon pî'. Maasa pra imaimu anepu'painon wanî ya, Paapaya itîrî inî' panpî' epu'to'peiya. Tîise anepu'painon pepîn wanî ya, epu'tîiya pepîn. Mararî ineta'pî ena kupî sîrîrî iwanmîra, î' ton pra eena —ta'pî Jesusya tînenupa'san pî'.

Jesus Yan Moropai Ita'mi'san
(Mt 12.46-50; Mc 3.31-35)

¹⁹ Jesus yan moropai ita'mi'san erepamî'pî Jesus era'mapî'se teuren. Tîise iipia to' e'rennuku eserîke pra awanî'pî maasa pra arinîke pemonkonyamî' wanî ye'nen. ²⁰ Mîrîrî tiwinanya ta'pî Jesus pî': —A'kî, asan moropai aya'mi'san man poro po ayuwa pî', ayarakkîrî teeseurîmakonpa —ta'pîiya Jesus pî'.

²¹ Tîise Jesusya ta'pî tamî'nawîronkonya eta tanne: —Maama' tauya moropai mooyi tauya manni'kan innape Paapa maimu ku'nenan pî' moropai ikonekanenan pî' —ta'pî Jesusya.

Jesus Maimu Pe A'situn Moropai Tuna Atî'napamî
(Mt 8.23-27; Mc 4.35-41)

²² Tiaron wei yai Jesus asara'tî'pî tînenupa'san pokonpe kanau ya'. Moropai ta'pîiya to' pî': —Miarî'nîkon ruku'nî iku'pî ratai pona. Mîrîrî ye'nen to' wîti'pî. ²³ Mîrîrî iku'pî nuurukutî tûuya'nîkon ye'ka pe, Jesus we'na'pî kanau ya'. Mîrîrî pe rî meruntî ke a'situn ata'se'ma pia'tî'pî iku'pî ka. Moropai kanau ya' to' e'to' yannîpî pia'tî'pî tuna ke. Nari' pe eena'pî tamî'nawîronkon mîrîrî kanau yawonkon pia. ²⁴ Mîrîrî ye'nen Jesus nenupa'sanya Jesus yepaka'pî iwetun tanne. Ta'pî to'ya teesi'nî'se: —Anna yenupanen, sa'mantan pe man, tîinase.

Mîrîrî taa to'ya ye'nen, Jesus e'mî'sa'ka'pî. Moropai ta'pîiya a'situn pî' moropai tuna pî': —Atî'napankî. Aatî'napamî'pî tamî'nawîrî. ²⁵ Mîrîrî yai Jesusya ta'pî tînenupa'san pî': —Innape ukupîya'nîkon pra awanîkon sîrîrî.

O'non pata innape uku'to'ya'níkon nai? „Aní' pe waní epu'tíya'níkon pra naatí?„—ta'píya.

Tíise inkamoro esenumenkasa' waní'pí, teesewankono'mai mararí pra teesi'ní'se. Moropai ta'pí to'ya tíwarírí'níkon: —Í' ye'ka see warayo' mîserí, imaimu yawírí a'situn moropai tuna e'to'. “Atí'napankí” taiya ya, aatí'napamí —ta'pí to'ya.

O'ma'kon Yenpa'ka Jesusya Warayo' Yapai
(Mt 8.28-34; Mc 5.1-20)

²⁶ To' erepamí'pí Galiléia iku'pí ratai po tíwe'sen Gerasa pata pona.
²⁷ Teerepansa'kon pe Jesus eseu'ka tanne kanau yapai, warayo' íipí'pí cidade poi iponaya epose. O'ma'kon ewonsa' waní'pí mîkírí warayo' ya'. Pena pata pai aako'mansa' waní'pí ipon ton pra. Wítí ta awaní pra, aako'mansa' waní'pí. Tíise aako'manto' e'pítí'pí uuruwai kore'ta e'tí'ka'san kore'ta. ²⁸ Jesus era'ma tíuya pe mîkírí warayo' entaime'pí. Moropai awe'sekunka'pí Jesus rawírí. Moropai ta'píya meruntí ke: —Jesus Paapa ka' po tíko'mansen munmu amírí. Í' ku'se aai'sa' uurí yarakírí? Esatíuya sírírí apí', uurí kí'taruma'tí. ²⁹ Mírírí ta'píya maasa pra Jesusya o'ma' yenpa'kasa' ye'nen yapai. Tu'ke ite'ka yapí'pítí'pí o'ma'ya. Mírírí ye'nen yewa'típítí'pí to'ya í'pu pí' moropai itenya pí' sa'man ferro ke. Tíise mírírí ya'típítí'píya to' yentai awaní ye'nen. Moropai o'ma'ya yaapítí'pí keren pona.

³⁰ Jesusya mîkírí ekaranmapo'pí: —Aní' ayese'? —ta'píya.

Yuuku'píya: —Uyese' tu'kan —ta'píya. Maasa pra tu'ke o'ma'kon ewomí'pí waní'pí mîkírí warayo' ya'. ³¹ Moropai o'ma'konya ta'pí Jesus pí' mararí pra teka'nunkai apo' ya' tenumíya'níkon namai.

³² Tu'kankon porcoyamí' waní'pí tekkarikon yena'nenan ikírí po aminke pra. Mírírí ye'nen o'ma'konya esatí'pí Jesus pí' porcoyamí' ya' teewomíkonpa kai'ma. Moropai inna ta'pí Jesusya. ³³ Mírírí ye'nen o'ma'kon epa'ka'pí mîkírí warayo' yapai. Moropai to' ewomí'pí porcoyamí' ya'. Mírírí pe rí porcoyamí' eka'tumí'pí irama yai. To' e'soroka'pí tuna ka. Moropai to' naarí'pí.

³⁴ Warayo'kon porcoyamí' pí' teesenyaka'masanonya mírírí e'kupí era'masa' yai to' e'tíríka'pí moropai mírírí yekare ekaremekí'pí to'ya cidade po, moropai iwoi tíko'mansenon pí'. ³⁵ Mírírí ye'nen tu'kankon pemonkonyamí' wítí'pí mírírí era'mai. Miarí ya teerepamíkon pe Jesus pia, warayo' era'ma'pí to'ya. Yapai o'ma'kon epa'ka'pí. To' esi'nípí'pí ipí'. Maasa pra Jesus pia eereutasa' waní'pí. Típon ke awaní'pí moropai morí pe, yawwí' pe pra. ³⁶ Tamí'nawíronkon mîkírí era'ma'típonkonya mírírí ekaremekí'pí taronkon pemonkonyamí' pí' í' kai'ma warayo' esepi'tísa'. ³⁷ Mírírí wenai Gerasa pata ponkon ena'pí kure'ne eranne' pe. Mírírí ye'nen Jesus epa'kato'pe esatí'pí to'ya típatakon yapai. Moropai Jesus asara'tí'pí kanau ya' moropai attí'pí.

³⁸ Mîkírí warayo' o'ma'kon yenpí' esepi'tísa'ya Jesus yeka'nunka'pí ípíkírí tuutípa kai'ma. —Uutí apíkírí, Uyepotorí —ta'píya. Tíise Jesusya yarima'pí. Ta'píya: ³⁹ —Enna'pokí ayewí' ta. Moropai í' ku'sa' Paapaya mekaremekí. Mírírí ye'nen mîkírí warayo' enna'po'pí tamí'nawírí cidade poro í' ku'sa' Jesusya tímírí tonpe ekaremekí'píya pemonkonyamí' pí'.

*Jairo Yensi Yepi'ti Jesusya**(Mt 9.18-26; Mc 5.21-43)*

40 Inî'rî iku'pî ratai pona Jesus enna'posa' pe arinîkon pemonkonyamî'ya Jesus yapisi'pî kure'ne taatausinpai. Maasa pra tamî'nawîronkon wani'pî inîmîkî pî' miarî si'ma. 41 Mîrîrî yai warayo' erepamî'pî itese' Jairo. Mîikîrî wani'pî Judeuyamî' epere'to' yewî' esa' pe tîwe'sen pe miarî. Mîikîrî e'sekunka'pî Jesus pia moropai Jesus wîtito'pe esatî'pîiya tewî' ta. 42 Maasa pra tiwinan ye' itensi asakî'nan pu' pona tîmo'tai (12) kaisaron ikono po sa'manta ko'mannîpî ye'nen yepi'tîi attîto'pe.

Jesus wîti ko'mannîpî tanne e'ma taawîrî arinîkon iipî'pî iwenairî. Inkamoroaya yatunnuku'pî arinîke tîwanîkon ye'nen, Jesus era'ti eserîke pra. 43 Mîrîrî yai wîri' iipî'pî Jesus pia mîn kannen. Asakî'ne pu' pona tîmo'tai kono' kaisari mîn kamo pî' aako'mansa' wani'pî. Tamî'nawîrî temanne tî'kasai'ya wani'pî yepi'ti tonkon ye'ma pî' tîise eesepi'ti pra awani'pî. 44 Mîikîrî iipî'pî Jesus poi winî pî'. Moropai mîikîrîiya ipon ye'pî pî' yapî'pî. Moropai mîrîrî pe rî mîn teeti'kansen asa'ti'pî.

45 Jesusya to' ekaranmapo'pî: —Anî'ya uyapî mîrîrî? —ta'pîiya.

Tîise, —Anî'ya ayapî pra man —ta'pî to'ya. Mîrîrî pî' Pedroya ta'pî: —Uyenupanen, arinîkon pemonkonyamî' man awoi. Tamî'nawîronkonya ayatunnuku pî' man —ta'pîiya.

46 Tîise Jesusya ta'pî: —Tîise tiwinanya uyapî epu'ti pî' wai. Maasa pra meruntî epa'ka epu'ti pî' wai —ta'pîiya.

47 Mîrîrî eta tîuya pe teesenomî eserîke pra awani epu'ti'pî mîikîrî wîri'ya. Mîrîrî ye'nen tîwe'kîkî'ma ye'ka pe aai'pî'pî. Moropai awe'sekunka'pî Jesus pia. Tamî'nawîronkonya era'ma tanne moropai eesekaremekî'pî. Î' ton pe yapîsa' tîuya ekaremekî'pîiya. Moropai ka'ne' pe teesepi'ti epu'ti'pîiya. 48 Mîikîrî pî' Jesusya ta'pî: —Ma'non, innape ukupîya ye'nen eesepi'tîsa' sîrîrî. Tarîpai tîiwanmîra atîkî —ta'pîiya.

49 Miarî maasa Jesus eseurîma tanne Jairo poitîrî erepamî'pî Jairo yewî' tapai. Moropai mîikîrîiya ta'pî Jairo pî': —Ayensi sa'mantan pî' man. Mîrîrî ye'nen uyenupanenkon wîti yu'se awani pepîn.

50 Mîrîrî eta'pî Jesusya. Moropai ta'pîiya Jairo pî': —Teesi'nî'se pra e'kî. Innape neken uku'kî. Moropai ayensi ennapamî —ta'pîiya.

51 Jairo yewî' ta teerepansa' pe, tarakkîrî Pedro, João moropai Tiago ewomî tîrî'pîiya, moropai Jairo moropai wîri' yan, inkamoro neken. Tiaronkon ewomî tîri'ya pra awani'pî. 52 Mîrîrî tanne tamî'nawîronkon wani'pî moro tîkaraukon pî' tîwentaimepîtikon pî', mîikîrî wîri' sa'mantasa' pî'. Inkamoro pî' ta'pî Jesusya: —Tîkauware pra e'ti. Wîri' sa'mantasa' pra man. Iwe'nasa' man —ta'pîiya.

53 Mîrîrî taiya eta tîuya'nîkon ye'nen tamî'nawîronkon siira'pî ipî'. Maasa pra aasa'mantasa' epu'ti tîuya'nîkon ye'nen. Ta'pî to'ya: —Î' tonpe aasa'mantasa' era'ma ye'ka pe mîrîrî taiya —ta'pî to'ya. 54 Tîise Jesus wîti'pî iipia. Moropai yapisi'pîiya itenya pî'. Moropai ta'pîiya meruntî ke: —Ma'non, e'mî'sa'kakî, kai'ma. 55 Ka'ne' pe mîikîrî ennapamî'pî. Enen eena'pî. Moropai awe'mî'sa'ka'pî. Moropai tekkari ton tîito'pe to'ya ta'pî Jesusya. 56 Mîikîrî yuntonon esenumenkasa' wani'pî kure'ne. Tîise Jesusya ta'pî ekaremekî to'ya namai tiaron pî' mîrîrî tînkupî'pî pî'.

9

Tînenupa'san Yaipontî Jesusya
(Mt 10.5-15; Mc 6.7-13)

¹ Mîrîrî tîpo Jesusya tînenupa'san yanno'pî tîpia. Asakî'ne pu' pona tîmo'tai'nîkon yanno'pîya. Moropai inkamoro pia tîmeruntîri tîrî'pîya tîmaimu pe tamî'nawîrî o'ma'kon pemonkonyamî' ya' tîwe'sanon yenpa'kato'pe to'ya ikupî'pîya. Moropai pri'yawonkon pepîn yepi'tîto'pe to'ya. ² Moropai to' yaipontî'pîya. Tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî kupî ekareme'to'pe to'ya pemonkonyamî' pî'. Moropai pri'yawonkon pepîn yepi'tîto'pe to'ya nîrî. ³ Inkamoro pî' ta'pî Jesusya: —Attîkon pe î' rî kîsatî. Ame'sipukon ton kîsatî. Aya're'kon ton kîsatî, asakunikon ton kîsatî. Moropai atînîrurîkon ton kîsatî. Moropai tu'ke aponkon ton kîsatî tîise tiwin aponkon maatii. ⁴ Moropai miarî pemonkonyamî' kore'ta eerepansa'kon ya, morî pe ayapisîkon wîtî esa'ya ya, moro mako'mantî mîrîrî wîtî ta, miarî pai awenna'pokon pîkîrî. ⁵ Tîise morî pe ayapisîkon pemonkonyamî'ya pra awanî ya, miarî tîpatakon ya', ka'ne' pe mepa'katî miarî pai. Moropai eepa'kakon pe a'pukon pî' atapisî'pî non mîsorokatî. Mîrîrî kupîya'nîkon ya Paapa maimu yu'se pra to' wanî ye'nen Paapaya to' taruma'tî pe man ekaremekîya'nîkon mîrîrî —ta'pîya.

⁶ Mîrîrî tîpo inenupa'san ese'ma'tî'pî. Moropai tamî'nawîrî cidadekon poro to' wîtî'pî Paapa maimu ekaremekî pinunpa'pî to'ya. Moropai pri'yawonkon pepîn yepi'tî pinunpa'pî to'ya tamî'nawîrî patakon poro.

Anî Pe Jesus Wanî Anepu'pai Herodes Wanî'pî
(Mt 14.1-12; Mc 6.14-29)

⁷ Mîrîrî yai Galiléia pata esa' pe Herodes wanî'pî. Mîkîrîya tamî'nawîrî î' ku'sa' Jesusya eta'pî miarî. Mîrîrî ye'nen î' kai'ma teesenumenka epu'tîya pra awanî'pî. Maasa pra tiaronkonya taapîti'pî ipî': —João Batista nurî'tî e'mî'sa'kasa' —taapîti'pî to'ya. ⁸ Moropai tiaronkonya taapîti'pî: —Elias nurî'tî esenposa' mîrîrî —taapîti'pî to'ya. —Manni' mîkîrî penaron Paapa maimu ekareme'nen profeta nurî'tî e'mî'sa'kasa' mîrîrî —ta'pî to'ya. ⁹ Mîrîrî pî' ta'pî mîkîrî pata esa' Herodesya: —Tîise uurî mîkîrî João pîmîrîkkîti me'po'tîpon —ta'pîya. —Tîise anî' pe mîkîrî warayo' wanî sîrîrî. Ipî' to' eseurîma eta pî' wai —ta'pîya. Moropai Jesus anera'mapai pata esa' Herodes wanî'pî kure'ne.

Arinîkon Pemonkonyamî' Ya're'tî Jesusya
(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Jo 6.1-14)

¹⁰ Mîrîrî tîpo Jesus nenupa'san enna'po'pî iipia. Moropai tamî'nawîrî î' ku'sa' tîuya'nîkon ekaremekî'pî to'ya ipî'. Mîrîrî tîpo tînenupa'san pokonpe Jesus wîtî'pî Betsaida itese' pata pemonkonyamî' ko'manto' pona. Arinîkon pemonkonyamî' piapai to' wîtî'pî tîmîrî'nîkon pe. ¹¹ Tîise arinîkon pemonkonyamî'ya o'non pata Jesus wîtî'pî epu'tî'pî. Moropai to' wîtî'pî ite'ma'pî pî'. Moropai miarî Jesusya to' yapisi'pî morî pe pu'kuru. Mîkîrîya to' yeurîma'pî. Î' kai'ma tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî kupî pî' to' yeurîma'pîya. Moropai pemonkonyamî' pri'yawonkon pepîn yepi'tî'pîya.

¹² Mîrîrî tanne pata ko'mamî'pî. Ko'mamîya eena'pî. Mîrîrî ye'nen asakî'ne pu' pona tîmo'tai'nîkon inenupa'san wîtî'pî iipia. Moropai ta'pî to'ya ipî': —Insamoro arinîkon pemonkonyamî' yarimaki to' wîtîto'pe wîtîkon ta pemonkonyamî' kore'ta, aminke pu'kuru pra man tarîpai

—ta'pî to'ya. —Miarî tîwanîkon ya, ta're'kon ton eporî to'ya e'painon. Moropai tîpata'se'kon ton eporî to'ya nîrî. Maasa pra sîrîrî pata ya' keren po e'nî man. Tarî î' ton pra man —ta'pî inenupa'sanya Jesus pî'.

¹³ Jesusya inkamoro maimu yuuku'pî: —Amîrî'nîkonya to' yekkari ton tîrî e'pai man —ta'pîya to' pî'.

Tîise yuuku'pî to'ya: —Tîise mia'taikin neken anna pia pão man. Moropai asakî'ne neken moro'yamî' man. Tamî'nawîronkon pia itîrîiya pepîn —ta'pî to'ya. —Inî' panpî' to' yekkari ton yennai anna wîti yu'se awanî mîrîrî? —ta'pî to'ya Jesus pî'. ¹⁴Inkamoro pemonkonyamî' wanî'pî arinîke, 5.000 yairî warayo'kon.

Moropai Jesusya tînenupa'san pî' ta'pî to' ereutato'pe taato'pe to'ya iponarî'ne 50 kaisarî'ne ta'pîya.

¹⁵ Jesus maimu yawîrî ikupî'pî inenupa'sanya. Moropai tamî'nawîronkon yaipontî'pî to'ya to' ereutato'pe. ¹⁶ Mîrîrî tîpo Jesusya mia'taikinan pão trigo puusa' yapisî'pî, moropai asakî'nankon moro'yamî'. Moropai ka' ekaya tenu yanumî'pîya. Moropai mîikîrî epîrema'pî. Mîrîrî yekkari wanî pona Paapa esatî'pîya. —Morî pe man —ta'pîya. Moropai mîrîrî tîpo pão pîrikkapîti'pîya tînenupa'san pia, mîrîrî tîito'pe to'ya inkamoro pemonkonyamî' kaisarî. ¹⁷ Mîrîrî pî' tamî'nawîronkon asa're'ti'pî, kure'ne itu'se tîwanîkon pikîrî. Tîise to' ya're' yonparî'pî e'kupî'pî. Mîrîrî yannuku'pî Jesus nenupa'sanya asakî'ne pu' pona tîimo'tai (12) waikara'pî kaisarî.

—Cristo Amîrî—Taa Pedroya
(Mt 16.13-19; Mc 8.27-29)

¹⁸ Tiaron pensa Jesus epîrema tanne tiwinsarî, inenupa'san erepamî'pî iipia. Mîikîrîya to' ekanamapopîti'pî: —Anî' pe rî see ukupî pî' pemonkonyamî' nai? —ta'pîya to' pî'.

¹⁹ Mîikîrî maimu yuuku'pî to'ya: —Tiaronkonya taa “João Batista nurî'ti e'mî'sa'kasa' mîikîrî” taa to'ya. Tiaronkonya taa: “Penaron itekare ekareme'pîtitîpon Elias e'mî'sa'kasa' mîikîrî”, taa to'ya. Moropai tiaronkonya taa, “Penaron Paapa maimu ekaremekîtipon profeta yekatonopî e'mî'sa'kasa' mîikîrî”, taa to'ya apî' —ta'pî to'ya.

²⁰ Moropai Jesusya ta'pî to' pî': —Amîrî'nîkon kanan? Anî' taa pî' naatî upî'?

Mîikîrî maimu yuuku'pî Pedroya: —Amîrî Paapa nîmenka'pî pîka'tîton, Cristo amîrî —ta'pî Pedroya Jesus pî'.

²¹ —Inna, seru' pepîn, tîise maasa Paapa narima'pî pe uurî wanî kîsekareme'ti anî' pî' —ta'pîya.

Tîisa'manta Pî' Jesus Eseurîma
(Mt 16.20-28; Mc 8.30-9.1)

²² Moropai Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî. Ta'pîya: —Ka' poi iipî'pî uurî e'taruma'ti e'pai awanî kure'ne. Teepîremasanon esananya uye-wanmarî e'pai awanî moropai Moisés yeserurî'pî pî' yenupatonkonya uyewanmarî e'pai awanî kupî sîrîrî. Inkamoro ena e'pai awanî uyu'se pra, uusa'manta e'pai awanî mîrîrî wenai. Tîise e'mî'sa'ka e'pai awanî iteseurîno weiyu yai —ta'pîya.

²³ Moropai Jesusya ta'pî tamî'nawîronkon pî': —Uwanîyakon pe e'pai anî' wanî ya, wei kaisarî itu'se tîwe'to' rumakaiya e'pai awanî, tîwarîrî teesenumenkai. Moropai uwanîyakon pe tîwanî wenai e'taruma'tînto'

namapai pra e'pai awanî, isa'mantato' namapai pra e'pai awanî tîise uwenairî aapî e'pai awanî. ²⁴ Tîise anî'ya tîiko'manto' pînînma ya kure'ne, tîwe'taruma'tî namaiya. Mîrîrî ye'nen Paapa pia ipatîkarî tîiko'manto' ton eporîiya pepîn. Tîise aminke aako'mamî Paapa pî'. Tîise uwanîyakon pe tîwanî wenai tîiko'manto' pînînma pra awanî ya, tîwe'taruma'tîto' yapîtanîpîiya ya, ipatîkarî enen tîiko'manto' ton eporîiya Paapa pia — ta'pîiya. ²⁵ —A'kî, tamî'nawîron sîrîrî non pon yemanne esa' pe anî' ena ya, tîise ipatîkarî enen tîiko'manto' ton eporîiya pra awanî ya, eporîiya kupî pepîn rî mîrîrî. Tîisa'manta yai tekaton yepe' ton eporîiya pepîn. Awe'pî'ka'tî pepîn. ²⁶ Jesusya ta'pî: —Anî' eppepî ya upî', moropai umaimu esenupanto' pî', uurî ka' poi iipî'pî eppepî ipî'. Î' pensa inî'rî uui'pî weiyu yai uya'karu ke ipîkku pe, Paapa ya'karu ke yarakkîrî uui'pî yai, moropai morîkon inseriyamî' pokonpe uui'pî yai eppepî ipî' —ta'pîiya. ²⁷ —Inna pî' rî tauya apî'nîkon. Tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî pe man. Î' kupîiya era'ma amîrî'nîkon yonpayamî'ya tîisa'mantakon rawîrî —ta'pî Jesusya.

Moisés Moropai Elias Esenpo Jesus Pia
(Mt 17.1-13; Mc 9.2-8)

²⁸ Tiwin semana teeseurîmasa' tîpo, Jesus wî'tî'pî kawînan wî' pona. Tînenupa'san Pedro moropai Tiago moropai João pokonpe attî'pî epîrema. ²⁹ Miarî eepîrema tanne Jesus yenpata etinyaka'ma'pî. Moropai ipon etinyaka'ma'pî aimutun pe pu'kuru. Moropai inke' pe eena'pî. ³⁰⁻³¹ Mîrîrî pe rî asakî'nankon warayo'kon esenpo'pî iipia. Inke' pe inkamoro wanî'pî, ka' ponkon warantî. Inkamoro yarakkîrî eeseurîma'pî. Inkamoro wanî'pî Moisés nurî'tî pe moropai Elias pe. Inkamoro penaronkon eseurîma Jesus yarakkîrî. Î' kai'ma aasa'manta kupî pî' Jerusalém po pena Paapaya ta'pî yawîrî awe'kupî kupî ekaremekî'pî to'ya.

³² Mîrîrî tanne inkamoro Pedro moropai tiaronkon Jesus nenupa'san wanî'pî iwe'nunpai. Mîrîrî ye'nen to' we'na'pî. Moropai mîrîrî tîpo to' paka'pî. Mîrîrî yai Jesus era'ma'pî to'ya. A'ka pe pu'kuru awanî'pî. Moropai inkamoro asakî'nankon warayo'kon iipia tîwe'sanon nîrî era'ma'pî to'ya. ³³ Mîrîrî tîpo inkamoro wî'tî'pî tanne Jesus piapai, Pedroya ta'pî Jesus pî': —Uyenupanen, morî pe pu'kuru e'nî sîrîrî tarî. Mîrîrî ye'nen eseurîwî'ne tappî ton koneka annaya sîrîrî. Amîrî ton tiwin, moropai Moisés ton tiwin, moropai Elias ton nîrî tiwin —ta'pîiya. Tîise î' taa tîuya pe awanî epu'tîiya pra Pedro wanî'pî.

³⁴ Eeseurîma tanne katupuruya to' napontî'pî. Inkamoro Jesus nenupa'san ena'pî eranne' pe katupuru iipî ye'nen tîpona'nîkon. ³⁵ Inkamoroya Paapa eseurîma eta'pî katupuru kore'ta si'ma. Ta'pî Paapaya: —Mîserî unmu wanî unmenka'pî pe pu'kuru. Mîrîrî ye'nen eeseurîmato' imaimu etatî —ta'pîiya. ³⁶ Paapa eseurîma ataretî'ka pe Jesus era'ma'pî to'ya tiwinsarî. Mîrîrî tînera'ma'pîkon ekaremekî to'ya pra awanî'pî anî' pî'.

More Yepî'tî Jesusya
(Mt 17.14-21; Mc 9.14-29)

³⁷ Tiaron wei yai wî' poi tîwautikon pe arinîkon pemonkonyamî' eperesa' era'ma'pî to'ya. Jesus yarakkîrî esepopai tîwanîkon ye'nen iipî'san. ³⁸ Miarî tiwin warayo' wanî'pî to' kore'ta. Mîkîrî entaimepî'tî pia'tî'pî. Ta'pîiya: —Uyenupanen, apî' tauya sîrîrî tiwinan ye' sa'ne

unmu yepi'ti'ya yu'se wanî ye'nen —ta'pîiya Jesus pî'. ³⁹—O'ma' ewonsa' man ya'. Moropai eporîiya ya ka'ne' pe more entaime. Moropai yai atî, esenumî non pona into arakkunta. Moropai o'ma'ya yenunpîti yaki'tapapîti'ya. Ka'ne' pe irumakaiya pepîn —ta'pî itunya. ⁴⁰—Anenupa'san pî' ta'pîuya o'ma' yenpa'kato'pe to'ya kai'ma tîise yenpa'ka to'ya eserike pra awanî'pî. Mîrîrî warantî rî aako'mamî sîrîrî —ta'pîiya.

⁴¹ Jesusya mîkîrî maimu yuuku'pî: —Sîrîrî pankon pemonkonyamî, makui nenku'tî'san, innape uku'nenan pepîn. O'non pîkîrî uuko'mamî e'painon akore'ta'nîkon? O'non pîkîrî amîrî'nîkon yapîtanîpîuya e'painon? Moriya ene'kî —ta'pî Jesusya mîkîrî more yun pî'.

⁴² Mîkîrî more enepî itunya tanne, Jesus pia mîkîrî o'ma'ya yenumî'pî non pona. Moropai awe'perenperenma'pî non pona. Inta arakkunta'pî. Mîkîrî pî' Jesus eseurîma'pî eepa'kato'pe kai'ma. Eepa'ka'pî moropai more esepî'tîsa' wanî'pî. Mîkîrî more rumaka'pî Jesusya itun pia pri'ya. ⁴³ Mîrîrî kupî Jesusya era'matîponkon tamî'nawîronkon pemonkonyamî wanî'pî kure'ne teesenumenkai. Paapa meruntîri ke ikupî Jesusya era'ma tîuya'nîkon ye'nen.

Inî'rî Tîisa'manta Pî' Jesus Eseurîma
(Mt 17.22-23; Mc 9.30-32)

Tamî'nawîronkon esenumenkasa' era'ma tîuya ye'nen Jesusya tînenupa'san pî' ta'pî: ⁴⁴—Aawanmîra'nîkon kînanen î' tauya manni' pî'. Ka' poi iipî'pî uurî rumaka to'ya kupî sîrîrî, tesanonkon yenya' uwîto'pe to'ya —ta'pîiya. ⁴⁵ Tîise î' taa Jesusya epu'tî to'ya pra awanî'pî. Maasa pra eenonsa' pe awanî'pî epu'tî to'ya namai. Mîrîrî ye'nen eranne' pe to' wanî'pî anekaranmapopai pra to' wanî'pî î' taa to'pe awanî.

Tonpakon Yentai E'pai To' Wanî Pî' Jesus Eseurîma
(Mt 18.1-5; Mc 9.33-37)

⁴⁶ Jesus nenupa'san e'ku'pîti'pî tonpakon yentai tîwanîkon kai'ma. Mîrîrî ye'nen to' eseurîma'pî tîiwarîrî'nîkon mîrîrî pî': —Uurî wanî ipîkku pe panpî' —ta'pî tiaronkonya. ⁴⁷ Tîise Jesusya mîrîrî to' eseurîmato' epu'tî'pî î' kai'ma to' esenumenkato'. Mîrîrî ye'nen Jesusya si'mîrîkkî more yapîsî'pî itenya pî' moropai yarî'pîiya tîîpia to' kore'ta. ⁴⁸ Moropai ta'pîiya: —Anî'ya mîserî more yapîsî ya, tîwakîri pe pu'kuru uyapurî tîuya ye'nen, uurî nîrî yapîsîiya morî pe. Moropai uurî yapîsîiya ya, manni' warantî nîrî uyarimatîpon Paapa yapîsîiya —ta'pî Jesusya. —Maasa pra mîkîrî ama're'nîkon tîwe'sen mîkîrî wanî kupî sîrîrî kure'ne, moropai ipîkku —ta'pîiya.

Uyonpakon Pe Anî'kan Wanî Pî' Jesus Eseurîma
(Mc 9.38-40)

⁴⁹ Moropai Joãoya ta'pî Jesus pî': —Uyenupanen, warayo' era'ma'pî annaya o'ma'kon yenpa'kanen amaimu pe. Tîise mîkîrî pî' ta'pî annaya inî'rî mîrîrî warantî kîkai mîkîrî ye'ka pî'. Maasa pra anna yonpa pe awanî pepîn, tiaron mîkîrî —ta'pîiya. ⁵⁰ Imaimu yuuku'pî Jesusya: —Kaane, mîrîrî kîkaki tîkai pra e'kî. Maasa pra awinîkî î' rî kupîiya pepîn mîrîrî, tîise morî kupîiya mîrîrî amîrî'nîkon ton pe —ta'pî Jesusya.

Samaria Ponkonya Jesus Yapîsî Pepîn

⁵¹ Ka' pona Jesus yaato' Paapaya weiyu eseporî ko'mannîpî tanne Jesus esenumenkâ'pî Jerusalém pona tuuti pî'. ⁵² Mîrîrî ye'nen e'mai' pe tînenupa'san yonpa yarima'pîiya to' wîfîto'pe kai'ma Samaritanoyamî'

pata'se' ya'. Moropai to' erepamî'pî miarî ya Jesus pata'se' ton ekan-mapoi. ⁵³ Tîise itîrî Samaria ponkonya pra awanî'pî. Maasa pra Jerusalém pona Jesus wîti epu'tî'pî to'ya mûito'pe. ⁵⁴ Jesus pata'se' ton tîrî to'ya pra awanî ye'nen, Tiagoya moropai Joãoya Jesus pî' ta'pî: —Anna yepotorî, anna epîrema yu'se nan Paapaya apo' yarimato'pe insamoro Samaria ponkon po'tî? —ta'pî to'ya Jesus pî'.

⁵⁵ Mîrîrî taa to'ya ye'nen Jesus era'tî'pî to' winîkî moropai to' maimu iwa'tî'pîiya. —Maasa pra pemonkonyamî' tî'kai uui'sa' pra wai —ta'pî Jesusya to' pî'. ⁵⁶ Mîrîrî tîpo to' wîti'pî tiaronkon pemonkonyamî' kore'ta.

Tiaronkon Wanî Itîpai Jesus Pîkîrî

(Mt 8.18-22)

⁵⁷ Mîrîrî tîpo tînenupa'san pokonpe Jesus wîti tanne e'ma taawîrî, tiwinan warayo'ya ta'pî Jesus pî': —Awenairî uutî o'non poro attî manni' yairî uutî —ta'pîiya.

⁵⁸ Jesusya mîkîrî maimu yuuku'pî: —A'kî, uwenairî ii'pai awanî ya aapi tîise sa'me awanî. Maasa pra maikanyamî' yeutta mororon, mîrîrî ya' to' erî'kapî. Moropai toronyamî'ya tî'moikon yenpoto' yaponse' nîrî mororon. Tîise uurî ka' poi iipî'pî uyewî' ton pra man —ta'pî Jesusya.

⁵⁹ Moropai Jesusya ta'pî tiaron warayo' pî': —Aase uwenairî —ta'pîiya.

Tîise mîkîrîya ta'pî: —Uyepotorî, maasa e'mai' pe uyun sa'manta tanne. Yu'na'tûya tîpo uutî —ta'pîiya.

⁶⁰ Mîkîrî maimu yuuku'pî Jesusya: —Tîwî inkamoro innape umaimu ku'nenan pepînya mîkîrî isa'manta'pî yu'na'tî —ta'pîiya. —Tîise amîrî wîti yu'se wai moropai î' kai'ma tamî'nawîronkon esa' pe Paapa wanî ekaremekîya yu'se wai —ta'pîiya ipî'.

⁶¹ Moropai tiaron warayo'ya ta'pî Jesus pî': —Awenairî uutî, Uyepotorî. Tîise maasa e'mai' pe uyonpayamî' pî' esekareme'se uutî sîrîrî —ta'pîiya.

⁶² Mîkîrî maimu yuuku'pî Jesusya. Ta'pîiya: —Anî' esenyaka'ma ya sanpa ke, mîkîrî esenyaka'ma e'pai awanî tîrumakai pra yaretî'ka tûya pîkîrî. Mîrîrî warantî mîkîrî esenyaka'ma ya, Paapa maimu ekaremekî pî' eesenyaka'ma ko'mannîpî e'pai awanî, penaro' tesarurî'pî pî' tîwenpenatai pra. Tîise mîkîrî enna'po ya, ite'ma'pî pî', î' pe pra rî awanî Paapa itesa' pia —ta'pî Jesusya.

10

72 Kaisaronkon Warayo'kon Yaipontî Jesusya

¹ Mîrîrî tîpo Uyepotorîkonya tiaronkon 72 kaisari warayo'kon menka'pî tînaipontîtonkon. Moropai inkamoro yaipontî'pîiya asakî'ne'ne patakon kaisari. Cidatekon poro to' wîtito'pe tîrawîrî o'non poro tuutîto' yairî.

² Moropai inkamoro yaipontî'pîiya. To' yaipontî pe ta'pîiya: —Tu'ke to' man umaimu anetapainokon, tîise umaimu ekareme'nenan wanî tu'ke pra mararî pra umî yawon emîsa' warantî, tîise ipî' teesenyaka'masanon man mararî, imo'ka to'ya eserîke pra. Mîrîrî ye'nen esa'tî mîkîrî umî esa' Paapa pî' tiaronkon teesenyaka'masanontonkon yarimato'peiya —ta'pîiya. ³ Inkamoro pî' ta'pîiya: —Atîti see, uurîya ayarimakon sîrîrî. Ayarimauya'nikon sîrîrî nari'kon kore'ta. Carneiro munkiyamî' yeka'ma warantî kaikusiyamî' kore'ta ayarimauya'nikon sîrîrî. ⁴ Attîkon pe kanan î' rî kîsatî. Ayette'kon yense' asakunikon kîsatî. Moropai a'sa'sakon

kísatí. Moropai aní'rí eposa'ya'níkon ya e'ma ta, mûkírí yarakkírí kure'ne kîseurímatí. Tîise teesemi'tapai matíti.

⁵ Miarí ya eerepansa'kon ya wítí ta eewomíkon pe makatí e'mai' pe: “Paapaya tíwanmín tírî yu'se wai sírírí wítí ta”, makatí —ta'píya to' pí'. ⁶ —Morí pe pu'kuru mírírí wítí tawon warayo' waní ya, tíwanmín yapísíya Paapa winípai. Tîise morí pe pra mûkírí warayo' waní ya, yapísíya pepín. Tîise amírí'níkonya yapísí. ⁷ Morí pe aako'mamíkon ya mírírí wítí ta. Tîise moro mako'mantí aya're'kon monpatí moro, awukukon menítí moro, í' rí tírî to'ya ya aapia'níkon. Maasa pra teesenyaka'maseny teesenyaka'ma'pí yepe'pí yapísí e'pai awaní. Mírírí ye'nen moro mako'mantí tiwinan wítí ta tiaron ta tímota'pí'se pra.

⁸ Cidade pona eewomíkon ya, miarí morí pe ayapísíkon to'ya ya, moro aya're'kon monpatí to' kore'ta, í' rí tírî to'ya. ⁹ Moropai miarí cidade po pri'yawonkon pepín mepítítí. Moropai makatí miarí ronkon pemonkonyamí' pí': “Aapia'níkon Paapa nítírí erepanní pí' man. Ayesa'kon pe Paapa ko'manto'pe eturumakatí itenya,” makatí to' pí' —ta'píya. ¹⁰ —Tîise morí pe ayapísíkon to'ya pra awaní ya, miarí cidade po, moriya mepa'katí e'ma ta. Moropai makatí: ¹¹ “Itekare anetapai pra awaníkon ye'nen, anna epa'ka sírírí apatakon piapai. A'kí, anna puu pí' atapísí'pí non apatakon yawon pa'tí annaya sírírí. Sírírí kupí annaya itekare yu'se pra awaníkon ekareme'nen pe. Tîise sírírí epu'tí, Paapaya ataruma'tíkon kupí sírírí. Maasa pra aminke pra tamí'nawíronkon esa' pe Paapa í'to' eseporí kupí sírírí. Típemonkonoyamí' píika'tíya kupí sírírí” makatí to' pí' —ta'píya. ¹² Moropai iní'rí ta'pí Jesusya: —Ayenku'tíuya'níkon pepín. Tiwinano'pí wei yai, tamí'nawíronkon yenumí Paapaya yai, mírírí cidade ponkon taruma'tíya kupí sírírí kure'ne manni'kan penaronkon Sodoma ponkon taruma'tí'pí tíya yentai.

Cidade Ponkon Pemonkonyamí'ya Jesus Yapísí Pín
(Mt 11.20-24)

¹³ Jesus eseuríma ko'manní'pí: —Aka sa'ne Corazim cidaderí ponkon pemonkonyamí'. Aka sa'ne Betsaida cidaderí ponkon, innape ukupíya'níkon pra awaníkon sírírí típose. Teuren kure'ne í' ikupí eseríkan pepín e'kupí'pí apatakon ya'. Tîise innape ukupíya'níkon pra awe'sa'kon. Sírírí mírírí ye'ka e'ku'sa'ya Tiro cidaderí po, moropai Sidom cidaderí po, miarí ronkon pemonkonyamí'ya tímakuyikon rumaka'pí e'painon pena. Mararí pra tímakuyikon pí' to' esewankono'ma e'painon, saaku ya' teepontí moropai runu'pí ke teekí'pai —ta'pí Jesusya. ¹⁴ —Tamí'nawíronkon yenumí Paapaya weiyu yai esewankono'makon kupí sírírí mararí pra. Tiro cidaderí ponkon pemonkonyamí' esewankono'ma'pí yentai. Moropai Sidom ponkon e'taruma'tí'pí yentai amírí'níkon e'taruma'tí kupí sírírí. Maasa pra innape imaimu ku'sa'ya'níkon pra awaní ye'nen. ¹⁵ Aka sa'ne Cafarnaum ponkon pemonkonyamí' ka' pona attíkon kai'ma eesenumenkakon, tîise attíkon pe pra naatí amakuyikon wenai. Mírírí wenai apo' ya' Paapaya ayenumíkon kupí sírírí —ta'píya to' pí'.

¹⁶ Moropai ta'pí Jesusya tînenupa'san 72 kaisaronkon pí': —Aní'kanya amaimukon eta ya, morí pe umaimu eta to'ya mírírí. Tîise aní'kanya ayewanmíríkon ya, inkamoroya uyewanmírí nírí mírírí. Moropai uye-wanmírínenanya nírí Paapa uyarimatípon yewanmírí mírírí —ta'pí Jesusya.

72 Kaisaronkon Warayo'kon Enna'po Jesus Pia

¹⁷ Moropai inkamoro 72 kaisaronkon warayo'kon iti'san enna'po'pî Jesus pia kure'ne pu'kuru taatausinpai. Moropai inkamoroya ekaremekî'pî Jesus pi'. —O'ma'kon wanî'pî anna maimu yawîrî. Maasa pra “Jesus maimu pe epa'katî pemonkonyamî' yapai”, ta'pî annaya. Mîrîrî ye'nen to' epa'ka'pî —ta'pî to'ya.

¹⁸ Mîrîrî yuuku'pî Jesusya: —Inna, mîrîrî warantî awanî maasa pra ka'ne' pe wara'napi e'sisiuka warantî, ka' poi Makui enasa' era'ma'pîuya, imeruntîri yentai Paapa wanî ye'nen, —ta'pîiya. ¹⁹ —Maasa pra Uurîya pu'kuru meruntî tîrî'pî aapia'nîkon, ye'katon îkî yaki'tapakonpa kai'ma, umaimu pe, moropai yeki'katon mari'tî yaki'tapakonpa. Moropai tamî'nawîron imakui'pî ku'nenan awinîkî'nîkon yentai pu'kuru awanîkonpa umaimu pe. Amoronkon epu'tîya'nîkon namai meruntî tîrî'pîuya. ²⁰ Tîise mîrîrî pî' taatausinpai pra e'tî. Amaimukon pe o'ma'kon epa'ka'pî' katausinpâtî. Tîise tauya apî'nîkon, ka' po ayese'kon menukasa' Paapaya man morî pe aako'mamîkonpa, mîrîrî pî' atausinpâtî —ta'pî Jesusya to' pî'.

Jesus Atausinpa

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Mîrîrî tîpo Morî Yekaton Wannî meruntîri yarakkîrî Jesus wanî'pî kure'ne taatausinpai. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya: —Uyepotorî Paapa, uyun, amîrî ka' esa' tîwe'sen. Moropai non esa' pe tîwe'sen. Morî pe man tauya apî'. Maasa pra epu'nen awe'to' anonamî'pî yenposa'ya epu'nenan pepînya epu'to'pe. Epu'nen pe tîwe'sanon piapai imo'ka'pîya itîrîpa pakko pe tîwe'sanon pia, moreyamî' warainokon pia. Mîrîrî pî' morî pe man tauya, Paapa. Mîrîrî warantî imenka'pîya moropai mîrîrî kupî'pîya. Maasa pra mîrîrî ku'sa'ya itu'se awanî ye'nen —ta'pî Jesusya.

²² Inî'rî ta'pî Jesusya: —Uyunya tamî'nawîron tîisa' man uupia. Moropai anî'ya anî' pe wanî epu'tî pra man. Tîise Uyunya neken epu'tî. Moropai anî'ya uyun epu'tî pra man. Tîise uuriya neken epu'tî. Moropai anî' pe uyun wanî ekaremekîuya manni'kan epu'tî to'ya yu'se uurî e'to'kon pî' —ta'pî Jesusya.

²³ Mîrîrî taa tîpo, tînenupa'san era'ma'pî Jesusya. Moropai ta'pîiya teken neken to', tîise arinîkon kore'ta pra. —Amîrî'nîkon nera'ma era'manenan wanî taatausinpai pu'kuru. ²⁴ Maasa pra tauya sîrîrî apî'nîkon. Tu'kankon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nurî'tîya, moropai ipîkkukon pata esanon reiyamî'ya, mîrîrî anera'ma'pîkon anera'mapai to' wanî'pî teuren, tîise era'ma to'ya eserîke pra awanî'pî. Moropai mîrîrî aneta'pîkon anetapai to' wanî'pî teuren, tîise eta to'ya pra to' wanî'pî —ta'pî Jesusya tînenupa'san pî'.

Morî Warayo' Samaria Poinon

²⁵ Tiaron pensa warayo' Moisés yeserurî'pî pî' yenupaton e'mî'sa'ka'pî moropai Jesus ekaranmapo'pîya maasa pra epu'nen pe awanî anepu'pai awanî'pî. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya: —Uyenupanen, O'non ye'ka pe see ipatîkarî enen uuko'manto' ton eporîuya e'pâinon?

²⁶ Mîîkîrî maimu yuuku'pî Jesusya: —Î' kai'ma see Paapa maimu e'menukasa' mîrîrî epu'tî pî' nan? Î' kai'ma see ekareme'nen amîrî? —ta'pî Jesusya ipî'.

²⁷ Mîîkîrîya ta'pî: —Taiya see warantî:

Ayepotorî Paapa yapurîkî ayewan ke, moropai tamî'nawîrî eesenumenkato' ke. Moropai ameruntîri ke yapurîkî. Moropai tamî'nawîrî epu'to'ya ke yapurîkî,

Ayonpa sa'namakî awe'sa'nama manni' warantî, *Dt 6.5; Lv 19.18*
taiya —ta'pîiya.

²⁸ Mîikîrî pî' ta'pî Jesusya: —Inna, yairî taa pî' nai. Moriya mîrîrî ku'kî. Mîrîrî kupîya ya, yairî enen aako'manto' ton eporîya —ta'pî Jesusya.

²⁹ Moropai warayo'ya Jesus ekaranmapo'pî maasa pra ta'pî tûya manni' yawîrî pra tûwanî epu'tî tûya ye'nen. Ta'pîiya: —Anî' kin mîikîrî uyonpa, isa'namato'peuya? —ta'pîiya.

³⁰ Mîikîrîya epu'to'pe Jesusya panton ekaremekî'pî see warantî. —A'kî, warayo' wîti'pî Jerusalém poi Jericó pona. E'ma taawîrî tuutî pe ama'ye'kon eporî'pîiya. Inkamoroya ipa'tîpî'tî'pî, iponka'pî to'ya moropai iwî yonpasa' to'ya wanî'pî. Moropai inkamoro wîti'pî. ³¹ Mîrîrî tîpo teepîremasen iipî'pî inîmikîiya pra tîise e'ma taawîrî. Moropai mîikîrî era'ma'pî teepîremasenya. Tîise era'ma tûya yai tiaron e'ma winî iwa'ka'pîiya, iipia tuutî namai. ³² Moropai mîrîrî tîpo tiaron iipî'pî Levi paari'pî, to' epîremato' yewî' ta teesenyaka'masen. Mîikîrîya era'ma'pî nîrî, moropai mîikîrîya iwa'ka'pî mîrîrî warantî. ³³ Mîrîrî tîpo tiaron warayo' iipî'pî Samariapon, Judeuyamî' yeyaton. Eporî tûya pe mîikîrîya era'ma'pî moropai eemî'pamî'pî iipia. ³⁴ Moropai mîikîrî pî' ta'pîiya: “Aka, sa'ne”. Mîikîrî pîika'tî'pîiya iteyaton pe awanî'pî tîise, ipa'tîpî'to' to'ya rona'pîiya. Moropai ite'nati yaika'pîiya óleo ke, vinho ke. Moropai yanumî'pîiya tekîn pona moropai yari'pîiya. Eerepamî'pî entamo'kanto' ke tîwe'repasen yewî' ta. Moro aako'mamî'pî ipîika'tî pî'. ³⁵ Tiaron wei yai mîikîrîya ta'pî mîrîrî wîtti esa' pî': “A'kî, mîserî konekaya yu'se wai” ta'pîiya. “Ipî' eesenyaka'ma yu'se wanî sîrîrî”. Mîrîrî pîrata ena'pî tîrî'pîiya asakî'ne. Mîikîrîya ta'pî: “Tamî'nawîrî anti'ka'pî ye'mauya sîrîrî poro uuipî ya”, ta'pîiya. Mîrîrî kupî'pî mîikîrîya warayo' pri'yawon pepîn pî' —ta'pî Jesusya.

³⁶ Mîrîrî ekaranmapo'pî Jesusya: —Anî' wanî inkamoro eseurîwî nankon warayo'kon kore'ta ipa'tîpî'sa' yonpa pe?

³⁷ Mîrîrî yuuku'pî warayo'ya: —Manni' ipîika'tî'tîpon.

—Moriya mîrîrî warantî iku'kî —ta'pî Jesusya ipî'.

Marta Moropai Itakon Maria Pia Jesus Wîti

³⁸ Jesus moropai inenupa'san wîti'pî e'ma taawîrî. Moropai to' erepamî'pî pemonkonyamî' ko'manto' pata pona. Miarî to' erepamî'pî. Moropai tiwinan wîrî itese' Martaya tewî' ta to' pata'se' ton tîrî'pî.

³⁹ Mîikîrî yakon wanî'pî Maria itese'. Mîikîrî ereuta'pî Uyepotorîkon pia. Moropai Jesus eseurîma tanne eta pî' Maria ko'mamî'pî Jesusya yenupanto'. ⁴⁰ Mîrîrî tanne Marta wanî'pî mararî pra teesenyaka'ma pî' tamî'nawîrî tînkoneka pî'. Mîrîrî yai Marta iipî'pî Jesus pia moropai ta'pîiya: —Uyepotorî tiwînsarî si'ma esenyaka'ma era'ma pî' nai. Uyakonya tiwînsarî unîmîsa' tamî'nawîron konekato'peuya. Upîika'tîi uyakon ii'to'pe ka'kî.

⁴¹ Mîikîrî maimu yuuku'pî Uyepotorîkonya. Ta'pîiya: —Marta, eesenyaka'mato' pî' neken awanî mîrîrî. Eesenyaka'mato'ya ayakinpa mîrîrî. ⁴² Tîise morî, mîrîrî yentainon moro man. Ayakon Mariaya kure'ne itu'se tîwe'to' mo'kasa' sîrîrî. Morî menkasai'ya sîrîrî. Anî'ya sîrîrî mo'ka eserîke pra man Maria piapai —ta'pî Jesusya.

11

Epîremanto' Pî' To' Yenupa Jesusya (Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Tiaron pensa Jesus epîrema'pî. Mîikîrî ataretî'kasa' tanne, tiwinan inenupa'pî yonpaya ta'pî ipî': —Uyepotorî, anna yenupakî anna epîremato'pe. Joãoya tînenupa'san yenupa'pî warantî anna yenupakî —ta'pîiya.

² Mîikîrî maimu yuuku'pî Jesusya: —Sîrîrî warantî epîrematî —ta'pîiya. —“Paapa, ka' pon,

amîrî neken morî pe pu'kuru wanî.

Mîrîrî taa tamî'nawîronkonya yu'se wai apî'.

Amîrî wanî tamî'nawîronkon esa' pe.

Asi'kî anna pia anna esa' pe awanîpa.

³ Anna yekkari ton antîkî wei kaisarî î' ton pra anna wanî namai, Paapa.

⁴ Moropai Paapa, anna nîkupî'pî imakui'pî awinîkî mîrîrî ku'kî aawanmîra.

Mîrîrî warantî nîrî tamî'nawîronkon nîkupî'pî anna pî', mîrîrî kupî annaya anna wanmîra, Paapa.

Moropai anna pîika'tîkî imakui'pî ena namai anna yentai'.

Mîrîrî warantî mepîrematî —ta'pî Jesusya.

⁵ Moropai Jesusya ta'pî tînenupa'san pî': —Maasa esenumenkatî. Attîkon ya, ayonpakon yewî' ta anoinna yairî eseurîwî'ne trigo puusa' esa'se ipî'. Moropai taaya'nîkon “Ikei esa'se yi'nî pî' wai apî'”, taaya. ⁶ “Maasa pra uyonpa tuutîsen erepannî pî' man amen pu'kuru. Eemi'nepansa' ipîra, tîise iipia untîrî ton pra man ita're' ton” taaya. ⁷ Esenumenkakî, î' kai'ma ayonpaya amaimu yuuku wîtî ta si'ma. “Upî' tîwo'ma'tai pra e'kî. Asapontîsa' pu'kuru sîrîrî. Unna'ta atarakkanmoka eserike pra ye'se'tîsau'ya wai. Moropai unmukuyamî' we'nasa' man uyena. Mîrîrî ye'nen e'mî'sa'ka eserike pra wai trigo puusa' tîise”, taiya. ⁸ Tauya sîrîrî apî'nîkon —ta'pî Jesusya. —Awe'mî'sa'ka pepin ayonpa pe tîwanî ye'nen. Tîise teta'kai esatî pî' aako'mamî ya awe'mî'sa'ka tu'ka itu'se tonpa e'to' tîrîpa. Moropai tamî'nawîrî inesatî'pî tîrîiya iipia —ta'pî Jesusya.

⁹ —Mîrîrî ye'nen tauya apî'nîkon. Paapa esatî pî' ako'mantî teeseta'kai pra. Moropai yapisiya'nîkon iwinîpai. Yuwa pî' ako'mantî moropai eporîya'nîkon. Mana'ta pa'tî pî' ako'mantî moropai wîtî esa'ya yarakkanmoka. ¹⁰ Maasa pra Paapa pî' tamî'nawîronkon esa'nenanya tînesatî'pîkon yapîsî. Moropai yuwanenanya tînuwakon eporî. Moropai mana'ta pa'tînenan pia mana'ta atarakkanmoka —ta'pîiya.

¹¹ Moropai ta'pîiya: —Amîrî'nîkon tînmuku kenankon. Anmukukonya tiyo' ton esatî ya, îkî tîrîya'nîkon e'painon? Kaane, itîrîya'nîkon pepîn.

¹² Tiyo' ton kariwana pîmoi esatî anmukukonya ya, yeki'katon mari'tî tîrîya'nîkon e'painon? Kaane, itîrîya'nîkon pepîn. ¹³ Amîrî'nîkon wanî imakui'pî ku'nenan pe teuren, tîise imakui'pî tîrîya'nîkon pepîn anmukukon pia. Morî tîrîya'nîkon. Mîrîrî yentai Paapa ka' ponya morî tîrî aapî'nîkon. Ayesa'kon pe aako'manto'pe Morî Yekaton Wannî tîrîiya anî'ya esatî ya —ta'pî Jesusya.

Belzebuya Tîmeruntîrî Tîisa' Jesus Pia Taa To'ya (Mt 12.22-30; Mc 3.20-27)

¹⁴ Mîrîrî tîpo arinîkon pemonkonyamî' kore'ta tîwanî ye'ka pe Jesusya o'ma' yenpa'ka'pî tiwinan warayo' yapai. Mîikîrî o'ma'ya warayo'

eseurîma tîrî pra awe'pitî'pî. Tîise Jesusya yenpa'kasa' pe ipata'pî ya' warayo' eseurîma'pî. Mîrîrî kupî Jesusya era'masa' tûuya'nîkon pe mararî pra teesunenkaî arinîkon pemonkonyamî' wanî'pî ipî'. ¹⁵ Tîise tiaronkonya ta'pî: —Maawariyamî' yepotorî Belzebu meruntîri ke maawariyamî' yenpa'kaiya mîrîrî —ta'pî to'ya. [Makui mîkîrî Belzebu.]

¹⁶ Moropai tiaronkon wanî'pî ipî' tîwo'ma'tasanon pe. Ta'pî to'ya: —Anna nera'ma ton ku'kî. Ka' poinon Paapa meruntîri ke iku'kî, innape aku'to'pe annaya —ta'pî to'ya tîwo'ma'tai. ¹⁷ Tîise î' kai'ma to' esenumenkato' epu'tî'pî Jesusya. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya: —A'kî, tiwinan pata ya' tîko'mansenon eseya'nama ya, to' e'tî'ka e'painon tamî'nawîrî. Moropai tonpakon pokonpe tîmurukun pe tîko'mansenon wanî ya, inkamoro ko'mamî teesiyu'pî'se morî pe pra. Moropai to' ekore'ma, to' e'tî'ka tamî'nawîrî e'painon. ¹⁸ Mîrîrî warantî Makui ko'mamî ya tîpemonkonoyamî' pokonpe teesiyu'pî'tî pî', meruntî ke awanî pepîn. Mîrîrî tauya sîrîrî maasa pra Belzebuya tîmeruntîri tîisa' o'ma'kon yenpa'kapa, taaya'nîkon upî' —ta'pîiya. ¹⁹ —Tîise mîrîrî warantî awanî ya, anî'ya meruntî tîrî e'painon anenupa'san pia, o'ma'kon yenpa'kato'pe to'ya? Inkamoroya taa e'painon apî'nîkon: “Esenku'tî'san pe awanîkon” taa to'ya. ²⁰ Tîise Paapa meruntîri ke o'ma'kon yenpa'kauya ya, Paapa ii'sa' man akore'ta'nîkon tamî'nawîronkon esa' pe epu'tîya'nîkon.

²¹ Meruntî warayo' tîyurupai kenanya tewî' era'ma ya, anî'ya itemanne yama'runpa eserîke pra awanî, meruntî ke awanî ye'nen. ²² Tîise itentainon moro awanî ya, mîkîrî iipî. Iturupai mo'kaiya, mîrîrî meruntî ke tîwanî emapu'tînen. Moropai itemanne yama'runpaiya, yariiya. Moropai mîrîrî pantakaiya tonpayamî' pia —ta'pîiya.

²³ —Mîrîrî ye'nen —ta'pî Jesusya, —Anî'ya innape ukupî pra awanî ya, uyeyaton awanî mîrîrî. Moropai anî' esenyaka'ma pra awanî ya, uurî ton pe uurî esenyaka'mato' taruma'tîiya mîrîrî —ta'pî Jesusya.

O'ma'kon Pî' Jesus Eseurîma
(Mt 12.43-45)

²⁴ Mîrîrî pî' Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî: —Pemonkon yapai teepa'ka tîpo o'ma' asarî ko'mannîpî tuna ton pîn ya pî' tîpata'se' ton yuwa pî' teerî'kapîpa. Tîise eporî tûuya pra tîwanî ya taiya: “Kaane enna'poi wa'ta uyewî' ta, yapai epa'ka ne'tîkini ya”, taiya. ²⁵ Moropai mîkîrî o'ma' enna'po inî'rî mîkîrî pemonkon ya'. Mîkîrî yeporîiya yawon pra, morî yeka'maiya pra tîise. ²⁶ Moropai mîkîrî o'ma' wî'tî iipiapai tiaronkon o'ma'kon yetai tarakkîrî to' ko'manto'pe kai'ma. To' enepîiya asakî'ne mia' pona tîmo'tai kaisarî inî' panpî' imakui'san enepîiya mîrîrî mîkîrî warayo' ya'. Moropai tamî'nawîrî inkamoro ko'mamî mîkîrî ya'. Inkamoroya mîkîrî taruma'tî mararî pra, pena e'mai' pe imakui'pî pe tîwanî'pî yentai, mîkîrî warayo' yeseru wanî inkamoro wanî ye'nen ya' —ta'pî Jesusya.

Atausinpanto' Pî' Jesus Eseurîma

²⁷ Mîrîrî pî' Jesus tanne, tiwin wîrî' arinîkon pemonkonyamî' kore'tawon eseurîma'pî aronne. Moropai ta'pîiya: —Paapaya morî tîisa' wîrî' pia, manni' amîrî yenpotîpon pia, tîmannî'tî ke awo'patîpon pia —ta'pî wîrî'ya.

28 Mîikîrî maimu yuuku'pî Jesusya: —Mîikîrî yentai tîwe'sanon manni'kan Paapa maimu etanenan. Moropai yawîrî tîiko'mansenon. Inkamoro wanî morî pe pu'kuru —ta'pî Jesusya.

Tînera'matonkon Yu'se To' Wani
(Mt 12.38-42)

29 Arinîkon pemonkonyamî' tîise tîpia tîwoi Jesus eseurîma pia'tî'pî. Ta'pîiya see warantî: —Sîrîrî pankon pemonkonyamî' wanî sîrîrî imakui'pî pe pu'kuru. Anera'makon ton esatîya'nîkon innape Paapa kupî ye'ka pe pra. Tîise ikupîuya pepîn anera'makon ton. Tîise tiwin neken Jonas yarakkîrî e'kupî'pî ekaremekîuya anera'makon ton. 30 Paapa maimu ekareme'nen profeta Jonas nuri'tî era'ma'pî Nînive cidaderî ponkonya enen, aasa'mantasa' kai'ma to' e'sa' tanne. Mîrîrî wenai Paapa meruntîri yai awe'mî'sa'kasa' epu'tî'pî to'ya. Mîrîrî warantî uurî ka' poi esenpo'pî ii'sa' sîrîrî amîrî'nîkon kore'ta, anera'makon ton pe —ta'pî Jesusya. 31 —A'kî, tiwinano'pî wei yai Sabá pata esa' pe tîwe'sen nuri'tî e'mî'sa'ka kupî sîrîrî. Moropai mîikîrîya taa kupî sîrîrî apî'nîkon: “Î' ton pe innape ikupîya'nîkon pra awanîkon?” Maasa pra pena mîikîrî wîri' ii'pî'tî'pî aminke pai epu'nen pe tîwe'sen Salomão nuri'tîya tenupato'pe kai'ma etai. Moropai innape ikupî'pîiya. Tîise tauya sîrîrî apî'nîkon. Uurî akore'ta'nîkon manni' uurî wanî mîikîrî epu'nen pe si'pî Salomão yentai. Tîise innape ukupîya'nîkon pra awanîkon —ta'pî Jesusya. 32 —Tiwinano'pî wei yai Nînive ponkon nuri'tî nîrî e'mî'sa'ka kupî sîrîrî. Moropai inkamoro ya taa kupî sîrîrî apî'nîkon: “Î' wani' awanî ye'nen amakuyikon rumakaya'nîkon pra awanîkon?” taa to'ya. Maasa pra inkamoro ya tîmakuyikon rumaka'pî pena, Jonas nuri'tîya Paapa maimu ekaremekî yai Nînive po. Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî apî'nîkon. Uurî wanî akore'ta'nîkon mîikîrî Jonas yentai. Mîiwîni tîise amakuyikon rumakaya'nîkon pra awanîkon —ta'pî Jesusya.

Ayesa'kon Weiyu'panen Pî' Jesus Eseurîma
(Mt 5.15; 6.22-23)

33 Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî: —A'kî, anî'ya tî'kuma'tu yawittanîpî pepîn e'painon î' rî yo'koi itîrîpa. Tîise itîrîya e'painon itaponse' pona, maasa pra tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya era'mato'pe kai'ma, morî pe a'ka pe awanî ye'nen. 34 Jesusya ta'pî: —A'kî, ayenukon wanî ayesa'kon weiyu'manen pe morî pe tamî'nawîron ayeserukon era'makonpa. Tîise imakui'pî pe ayenukon wanî ya, î' era'maya'nîkon pepîn, î' kupîya'nîkon epu'tîya'nîkon pepîn. Ewaron ta tîwe'sen warantî awanîkon, a'ka ta pra. Mîrîrî warantî ayewankon wanî. Morî pe Paapa maimu pî' eesenumenkakon ya, ayewankon ya', tamî'nawîrî aako'manto'kon wanî morî pe. Tîise imakui'pî pe eesenumenkakon ya ayewankon ya' imakui'pî pe nîrî aako'manto'kon wanî. 35 Mîrîrî ye'nen tîwarî e'tî eesenumenkato'kon ya imakui'pî ewomî namai, morî pe a'ka pe aako'mamîkon tanne, aama'tanîpîya'nîkon namai. Mîrîrî warantî ikupîya'nîkon ya ewaron ta awanîkon pepîn. 36 Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî ayesa'kon wanî mîrîrî a'ka pe. Maasa pra yairon pî' pu'kuru eesenumenkakon ye'nen. Ewaron ta tîwe'sen warantî pra awanîkon. A'ka ta tîiko'mansen pe awanîkon morî pe —ta'pîya.

Fariseu Yewî' Ta Jesus Wîtî
(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40)

³⁷ Jesus eseurîma ataretî'ka pe tiwinan fariseuya Jesus eta'pî tewî' ta entamo'kai attîto'pe. Moropai Jesus wîti'pî, mîkîrî ereuta'pî imesarî pia. ³⁸ Tîise mîkîrî pî' fariseu esenumenka'pî. Maasa pra tesorukon yawîrî awe'rona pra awanî ye'nen tîwentamo'ka rawîrî.

³⁹ Mîrîrî epu'tî tîuya ye'nen, ta'pî Uyepotorîkonya fariseu pî': — Amîrî'nîkon fariseuyamî'ya apisaukon moropai aparaturikon ronapîti iko'noro tîise iporo neken. Awe'ronakon morî pe eesera'mato'pe, tîise itu'na ayewankon ya' nura pe awanîkon tanne. „Mîrîrî ta'pîiya to' yeseru ekaremekîpa kai'ma. To' yewan ya' to' esenumenkato'kon wanî imakui'pî pe, nura pe awanî, mararî pra.” ⁴⁰ Moropai ta'pîiya: — Pakkokon epu'nenan pepîn amîrî'nîkon. Anî'ya kin mîrîrî pisa kupî'pî poroporo. Mîkîrî poroporo ikupîtîpono'pîya ita ikupî'pî nîrî? Moropai ayesa'kon neken pra ku'sa' Paapaya pra, tîise ayewankon nîrî kupî'pîiya. Mîrîrî sa'nîrî nura pe pra yu'se Paapa wanî epu'tîya'nîkon pra naatî? ⁴¹ Mîrîrî ye'nen morî pe aako'manto'pe yuwatî. Tîwe'taruma'tisanon pîika'tîtî. To' pia antîrîkon yonpa tîitî to' yemanne ton pe. Mîrîrî tîrîya'nîkon ya, morî pe pu'kuru awanîkon, nura pe pra —ta'pî Jesusya to' pî'.

⁴² —Aka tîwarî e'tî amîrî'nîkon, fariseuyamî'. Maasa pra awe'taruma'tikon pe naatî. E'to' yawîrî Paapa yapurîya'nîkon kai'ma, antîrîkon ayo'kon wosi yonpa ke Paapa repaya'nîkon. Tîise morî panpî' antîrîkon pe ta'pî tîrîya'nîkon pra awanîkon. Tiaronkon winîkîi yairî pra awanîkon ye'nen moropai Paapa sa'namaya'nîkon pra awanîkon ye'nen. Mîrîrî kupîya'nîkon e'pai awanî'pî sa'nîrî. Paapa pia antîrîkon tîrîya'nîkon moropai tiaronkon sa'namaya'nîkon e'pai awanî'pî.

⁴³ Aka tîwarî e'tî fariseuyamî' maasa pra awe'taruma'tikon pe naatî. Maasa pra tiaronkon yentai awanîkon kai'ma eesenumenkakon ye'nen. Morî pe teekonekai eereutakon epere'nîto' yewî' ta. Moropai arinîkon pemonkonyamî' emurukuntisa' kore'ta awanîkon yai, tiaronkonya aya-purîkon yu'se awanîkon. Mîi pe awanîkon ye'nen awe'taruma'tikon pe naatî.

⁴⁴ Aka, tîwarî e'tî. Maasa pra amîrî'nîkon wanî penaro' uuruwai eesepu'tî pra ena'pî warantî. Epu'tî tîuya'nîkon pra nura kore'ta pemonkonyamî' asarî iporo —ta'pî Jesusya.

⁴⁵ Mîrîrî taa Jesusya ye'nen, tiwin Moisés nurî'tîya yenupanto' pî' yenupatonya ta'pî Jesus pî': —Uyenupanen, mîrîrî warantî anna pî' nîrî eeseurîma epu'tî pî' anna man. Anna yeseru winîkîi eseurîman pî' nai —ta'pîiya.

⁴⁶ Jesusya imaimu yuuku'pî: —Amîrî'nîkon nîrî tîwarî e'tî, Moisés nurî'tîya yenupanto' pî' yenupatonkon. Maasa pra awe'taruma'tikon kupî sîrîrî. Maasa pra yairî pra tiaronkon yenupa pî' aako'mamîkon wenai. Tamî'nawîrî sa'me ayeserukon kupî tiaronya yu'se awanîkon. Tîise amîrî'nîkonya mîrîrî kupîya'nîkon pra awanîkon nem mararî.

⁴⁷ Tîwarî e'tî. Maasa pra awe'taruma'tikon kupî sîrîrî. Amîrî'nîkonya pena Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nurî'tî uruwasi ton koneka'pî morî pe. ⁴⁸ Mîrîrî ye'nen “Inna to' wîpai man”, ta'pîya'nîkon. Atamokon nurî'sanya inkamoro wîisa' moropai inkamoro uruwasi ton koneka'pîya'nîkon. Mîrîrî wenai awe'taruma'tikon kupî sîrîrî. ⁴⁹ Mîrîrî ye'nen Paapaya ta'pî epu'nen pe tîwanî ye'nen: “Umaimu ekareme'nenan yarimauya kupî sîrîrî to' kore'ta profetayamî'. Tîise

inkamoro yonpayamî' wîi to'ya kupî sîrîrî. Moropai to' yonparî'san taruma'to'ya umaimu wenai", ta'pî Paapaya —ta'pî Jesusya. ⁵⁰ — Mîrîrî kupî'pî penaronkonya umaimu ekareme'nenan tî'ka'pî to'ya. Mîrîrî wenai sîrîrîpe enen tîwe'sanon pemonkonyamî' taruma'tî Paapaya kupî sîrîrî. ⁵¹ Penaro' Abel nurî'tî wî'pî irui Caimya patapai. Moropai profeta Zacarias nurî'tî wî'pî to'ya pîkîrî. Mannî' anwî'pîkon Paapa ton pe to' nîpo'tî yaponse' yarappana Paapa yewî' ta teepîremasanon neken wîtîto' pata iwî'pî to'ya. Tamî'nawîronkon wî'pî ku'sa' to'ya wenai tamî'nawîronkon sîrîrîpankon pemonkonyamî' taruma'tî Paapaya kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya.

⁵² —Aka tîwarî e'tî amîrî'nîkon Moisés nurî'tîya yenu-pantono. Maasa pra pemonkonyamî' anenupakonya yairon epu'tî eserîke pra awanî. Maasa morî yairon tekareme'se pra yenomî'pîya'nîkon ayaserukon neken ekaremekîkonpa kai'ma. Mîrîrî wenai to' e'pîika'tî eserîke pra. Amîrî'nîkon e'pîika'tî pepîn moropai inkamoro e'pîika'tî namai to' ma'nîpa pî' aako'mamîkon —ta'pî Jesusya to' pî'.

⁵³⁻⁵⁴ Mîrîrî taa tîpo Jesus epa'ka'pî mîkîrî fariseu yewî' tapai. Mîkîrî eseurîmasa' pî' fariseuyamî' moropai inkamoro Moisés nurî'tîya yenu-pantono pî' yenupatonkon ekore'ma'pî mararî pra. Mîrîrî ye'nen mîkîrî yekaranmapopî'tî'pî to'ya. Maasa pra yairî pra Jesus eseurîma yu'se to' wanî'pî imakui'pî kupîkonpa kai'ma iwinîkî.

12

Tiaronkon Yenku'tîto' Pî' Jesus Eseurîma (Mt 10.26-27)

¹ Mararî pra iku'ne'tî yentai pemonkonyamî' emurukuntî'pî Jesus eseurîma etakonpa iipia. Mararî pra kîrîppe to' wanî'pî ipata'se' ton pra tiaronkon pona to' erepanpî'tî'pî tu'ke tîwanîkon ye'nen. Mîrîrî yai Jesusya ta'pî tînenupa'san pî' e'mai' pe: —Tîwarî e'tî fariseuyamî' yeseru pî', tiaronkon yenku'tî to'ya pî' morî pe tîwanîkon kai'ma. ² Tamî'nawîrî to' nîkupî'pî to' yeseru eesera'ma pra si'pî e'naponka kupî sîrîrî arone. Moropai to' yeseru î' kai'ma teesenonse to' nîkupî'pî esepu'tî kupî sîrîrî mîrîrî yai tamî'nawîrî. ³ Mîrîrî warantî tamî'nawîrî î' ta'pî'nîkon ewaron ta si'ma anî'ya eta pra tîise, mîrîrî eseta kupî sîrîrî tarîpai ewaron ta pra, tîise a'ka ta. Moropai ama' pe eeseurîma'pî ayewî' ta si'ma taatarakkanse anî'ya eta nama pe, mîrîrî esekaremekî kupî sîrîrî tamî'nawîronkonya eta tanne ama' pe pra —ta'pî Jesusya.

Anî' Nama E'pai Awanî (Mt 10.28-31)

⁴ Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî to' pî': —Uyonpayamî' tauya sîrîrî apî'nîkon. Eranne' pe ke'tî manni'kan pemonkonyamî' ataruma'tînenkon pî'. Tiaron pensa awîkon to'ya kupî sîrîrî. Mîrîrî pî' eranne' pe pra e'tî. Awîsa'kon to'ya tîpo inî'rî î' kupî to'ya pepîn. Ayesa'kon neken wîi to'ya tîise ayekatonkon wîi to'ya eserîke pra awanî. ⁵ Tîise tauya sîrîrî apî'nîkon. Anî' namaya'nîkon e'pai awanî. Paapa namatî. Maasa pra mîkîrîya awîkon kupî sîrîrî. Ayesa'kon wîiya moropai ayekatonkon yenumîiya apo' ya. Mîrîrî ye'nen tauya inî'rî apî'nîkon, Paapa namatî, tiaron pemonkon namaya'nîkon yentai apo' ya' ayenumîiya namai —ta'pî Jesusya. ⁶ —Pemonkonyamî' pî' eranne' pe pra e'kî. Tîise Paapa nama e'pai man maasa pra uurî'nîkon ko'mannî'nen pe awanî

ye'nen. „A'kî, to' e'repa mia'taikin toronyamî' simonkokon ke epe'mîra. Tîise Paapaya inkamoro toronyamî' epu'tî maasa pra iwanmînonkon pepîn inkamoro. ⁷ Inkamoro toronyamî' ma'ranton yentai amîrî'nîkon epu'tîya. Apu'pai si'po ku'ne'tisai'ya tamî'nawîrî. Mîrîrî ye'nen eranne' pe pra e'tî. Amîrî'nîkon wanî pepîn iwanmîra maasa pra tu'kankon toronyamî' yentai amîrî'nîkon wanî Paapa pia —ta'pî Jesusya.

Cristo, Ka' Poi Iipî'pî Pemonkon Uurî

(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî to' pî': —Anî'ya taa ya, “Inna uurî Jesus pemonkono pe wanî”, taiya ya pemonkonyamî' pî', uurî ka' poi iipî'pîya taa nîrî mîrîrî warantî Paapa poitîrîtonon inserîyamî' pî'. “Inna mîserî upemonkono”, tauya to' pî'. ⁹ Tîise anî'ya taa ya: “Uurî kaane Jesus pemonkono pepîn uurî. Yapurînen pepîn uurî”, taawon awanî ya, mîlkîrîya uwapu'tî. Mîrîrî warantî nîrî uurî ka' poi iipî'pîya iwapu'tî Paapa poitîrîtonon inserîyamî' pî'. “Upemonkono pepîn mîserî” tauya to' pî' —ta'pî Jesusya.

¹⁰ Moropai ta'pîiya: —Anî' eseurîma ya uurî ka' poi iipî'pî winîkî mîrîrî imakui'pî inkupî'pî kupî Paapaya eserîke awanî tîwanmîra. Tîise anî' eseurîma ya imakui'pî pe Morî Yekaton Wannî winîkî, mîrîrî imakui'pî inkupî'pî kupî Paapaya pepîn tîwanmîra. Tîise aako'mamî mîrîrî ipatîkarî imakui'pî pe awanî Paapa pî'.

¹¹ Moropai ta'pîiya tînenupa'san pî': —Tauya sîrîrî apî'nîkon. Amîrî'nîkon yarî to'ya eperenîto' yewî'kon ta apî'nîkon teeseurîmakonpa. Pata esa' pe tîwe'sen moropai ipîkku pe tîwe'sen rawîrî Paapa maimu ekaremekîya'nîkon wenai. Mîrîrî pî' teesewankono'mai pra e'tî. “Î' see taato'peuya ko'ye” kîkatî aawarîrî'nîkon. “Î' kai'ma see epeto'pe” tîkai pra e'tî. ¹² Maasa pra inkamoro ipîkkukon rawîrî si'ma î' kai'ma eeseurîmato'kon ton ke ayenupakon Morî Yekaton Wannîya mîrîrî yai, to' maimu yu'to'yakon ton tîrîiya —ta'pî Jesusya to' pî'.

Pakko Pe Ipîkku Warayo' Wanî

¹³ Inkamoro arinîkon yeurîma Jesusya tanne to' kore'ta tîwe'sen warayo' eseurîma'pî. Ta'pîiya Jesus pî': —Uyenupanen, anna yunkon nuri'tî yemannerî'pî innîmî'pî, mîrîrî rataikato'pe uyakonya ka'kî arakkita pairî uurî ton —ta'pîiya Jesus pî'.

¹⁴ Imaimu yuuku'pî Jesusya: —Uyonpa, mîrîrî uurî esenyaka'mato' pepîn. O'non ye'ka pe see mîrîrî kupîuya epu'tî pî' nan? Mîrîrî kupîuya eserîke pra wai —ta'pîiya ipî'. ¹⁵ Mîrîrî yai tamî'nawîronkon pî' eeseurîma'pî. Ta'pîiya: —Tîwarî e'tî, î' itu'se awe'to'kon pî'. Kure'ne î' itu'se awe'to'kon yu'se kîsenumenkatî. Maasa pra kure'ne temanne ke tîwe'sen pe tîwanî wenai, morî pe aako'mamî pepîn.

¹⁶ Mîrîrî yekare pî' to' yenupapa kai'ma Jesusya warayo' ipîkku yekare ekaremekî'pî. Ta'pîiya: —Warayo' wanî'pî yemanne ke. Moropai mîlkîrîya ta're' ton pîmî'pî mararî pra. Moropai eepeta'pî mararî pra moropai imo'ka'pîiya kure'ne. ¹⁷ Mîrîrî pî' mîlkîrî esenumenka pia'tî'pî tîwarîrî. Ta'pîiya: “Uya're' pata'se' ton pra nai koo. Mararî pra tîise rî” ta'pîiya. “O'non pata ikonekauya e'painon”, kai'ma eesenumenka'pî.

¹⁸ Mîlkîrîya ta'pî: “Aa, epu'tî pî' wai tarîpai”, ta'pîiya. Tîwarîrî eesenumenka'pî. Ta'pîiya: “Seenî e'mai'non itewî' pe unkoneka'pî yarankauya sîrîrî inîrî kure'ne panpî' ikonekato'peuya. Mîrîrî ta tamî'nawîrî

ikonekato'peuya, mîrîrî e'mai' pe itesa' pe wanî'pî pokonpe, amenan konekato'peuya”, ta'pîiya. ¹⁹ “Moropai tauya upî'rî uuwarîrî. Morî pu'kuru warayo' tamî'nawîron esa' amîrî itu'se awe'to' man tamî'nawîrî aapia. Tarîpai tu'ke kono' kaisarî itesa' pe aako'mamî. Tarîpai erî'ka'kî enapî pî' ako'mankî. Moropai enîrî pî' ako'mankî moropai atausinpa pî' ako'mankî tauya” ta'pî warayo' ipîkkuya tîpî'rî, morî pe tîlko'mamî kai'ma.

²⁰ Tîise mîlîkîrî pî' Paapaya ta'pî: “Pakko, amîrî î' epu'nen pepîn, î' tepu'se pra teeseurîmasen. Maasa pra sîrîrîpe ewaron ya' aasa'manta kupî pe nai. Anî'rî wanî epu'tî pî' nan mîrîrî mararon pepîn aya're' ankoneka'pî yarakkîrî?” ta'pî Paapaya ipî'.

²¹ Moropai ta'pî Jesusya: —Sîrîrî warantî awe'kupî mîrîrî inkamoro ye'kakon ipîkku pe tîwe'sanon. Maasa pra tîmîrî'nîkon pe neken teman-nekon yannuku pî' to' ko'mannî. Tamî'nawîrî itesa' pe tîwe'to'kon pî' tewankon yapi'sa' to'ya. Tîise Paapa pia ipîkku pe pra to' wanî. Î' ton pînon inkamoro maasa pra Paapa maimu yawîrî pra to' wanî ye'nen, î' rî yapisî to'ya pepîn iwinîpai —ta'pî Jesusya.

Î' Itu'se Awe'to'kon Pî' Teese'ka'nunkai Pra E'tî
(Mt 6.25-34)

²² Mîrîrî warantî to' yeurîma tîpo, Jesusya ta'pî tînenupa'san pî': —Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî apî'nîkon. Aako'manto'kon pî' teesewankono'mai pra e'tî. Ayekkarikon ton pra awanî pî' aponkon ton pra awanî pî' kîsewankono'matî. ²³ Maasa pra uurî'nîkon ko'manto' ko'mannîpî Paapaya. Moropai uyesa'kon ko'mannîpîiya. Mîrîrî wanî mîrîrî uya're'kon moropai uponkon yentai. Mîrîrî ye'nen mîrîrî pî' teesenumenkai pra e'tî. ²⁴ Maasa esenumenkati. Manni'kan toronyamî' esenyaka'ma pepîn tekkarikon ton pîmî pî'. Moropai imo'ka pî' to' esenyaka'ma pepîn. Moropai itewî'kon ton koneka to'ya pepîn. Tîise Paapaya inkamoro ko'mannîpî mîrîrî. To' ya're' ton tîrîiya emî'nan moronka to'ya namai. Amîrî'nîkon kanan? î' kai'ma awanîkon? Inkamoro toronyamî' ko'mannîpî tîuya yentai Paapaya aako'mannîpîkon. Maasa pra inkamoro toronyamî' yentainokon amîrî'nîkon. ²⁵ Teesenumenkato'kon wenai anî'ya tîlko'manto'kon ton yenka pepîn inî' panpî' tîlko'mamîpa, nem mararî. ²⁶ Mîrîrî kupîya'nîkon eserîke pra awanîkon ye'nen î' ton pe aako'mamîkon teesewankono'mai î' itu'se awe'to'kon pî'.

²⁷ Maasa esenumenkati kono' waiyi pî'. Eesenyaka'ma pepîn tîpon si'pîmî pî'. Mîwîwîni tîise morî pe to' yari'ku wanî. Tauya sîrîrî apî'nîkon, pena Salomão nuri'tîya tîpon ton yeka'ma'pî morî pu'kuru mîrîrî kono' waiyi warainon yeka'ma'pîiya maasa pra itesa' pe tîwanî ye'nen, ipîkku pe tîwanî ye'nen. ²⁸ Tîise mîlîkîrî epontîsa' yentai morî pe pu'kuru kono' waiyi wanî. Mîrîrî warantî parî' yari'kutannîpî Paapaya kure'ne aako'mamî pra tîise. Ka'ne' pe rî aatî'napamî. Mîrîrî yentai uurî'nîkon pontîiya morî pe. Mîrîrî warantî rî tîise mararî innape ikupîya'nîkon. ²⁹ Mîrîrî ye'nen aya're'kon pî' moropai awukukon pî' ayewankon tapi'se pra e'tî. Mîrîrî pî' teesewankono'mai pra e'tî. ³⁰ Maasa pra manni'kan Paapa epu'nen pepîn yeseru mîrîrî. Moropai tamî'nawîrî î' itu'se awe'to'kon epu'tî pî' Paapa man. Mîrîrî ye'nen mîrîrî pî' teesewankono'mai pra e'tî. ³¹ Tîise Paapa yenya' eturumakati, ayepotorîkon pe awe'to'pe. Moropai itu'se Paapa e'to' kupîya'nîkon yuwati. Mîrîrî kupîya'nîkon ya, tamî'nawîrî manni' itu'se awe'to'kon tîrîiya aapia'nîkon —ta'pî Jesusya.

Ka' Po Tîwe'tî'kasen Pepîn Konekatî

(Mt 6.19-21)

³² Moropai ta'pîiya: —Mîrîrî ye'nen unmukuyamî', innape Paapa kupî pî' ako'mantî eranne' pe tîwe'se pra. Maasa pra Paapa, ayunkonya tîwakîrî pe tîntîrî tîrî pe man aapia'nîkon. Tesa'kon pe itenya' eturumaka'san pia itîrîiya. ³³ Mîrîrî ye'nen î' itesa' pe awe'to'kon ke e'repatî. Moropai mîrîrî yepe'pî tîniru tîtî manni'kan î' ton pînôn pia. Mîrîrî wenai ayemannekon yense' ton eporîya, tîwe'tî'kasen pepîn ka' po. Moropai mîrîrî ya' itesa' pe awe'to'kon konekaya ka' po. Maasa pra miarî aataretî'ka pepîn. Moropai miarî ama'ye'ya yama'runpa pepîn. Moropai miarî ka' po anî'rî o'ma'ya aponkon ayemannekon yaku pepîn. Ipatîkarî morî pe aako'mamî. ³⁴ Maasa pra miarî ka' po ayemannekon konekasa'ya'nîkon manni' pata eesenumenkato'kon wanî nîrî miarî aako'mamîkon pî' — ta'pî Jesusya.

Tîkaraiwarîkon Nîmî'nenan

³⁵ Moropai inî'rî ta'pî Jesusya: —Morî pe teekonekai e'tî tamî'nawîrî ankonekakon ton konekakonpa. Morî pe aponkon yeka'matî. Moropai a'kuma'tukon tawittanî'se e'tî. Î' rî e'kupî era'makonpa —ta'pîiya. ³⁶ —Manni'kan pemonkonyamî' tîkaraiwarîkon tîwe'marimasen festarî pona itî'pî enna'po nîmîkî pî' tîwe'sanon warantî e'tî. Inîmîkî to'ya tanne, to' karaiwarî erepamî ya, mana'ta pa'tîiya. Ka'ne' pe mana'ta yarakkanmoka to'ya eewonto'pe, maasa pra inîmîkî tîuya'nîkon ye'nen. ³⁷ Morî pe pu'kuru inkamoro ipoitîrîtonon wanî. Maasa pra to' karaiwarîya to' eporî to' we'nasa' pra awanî ye'nen, tînîmîkî pî' to' tîise. Tauya apî'nîkon mîikîrî to' karaiwarîya tîpon miakanma tîpoitîrîtonon yekkari ton tîrîpa. Moropai taiya to' pî': “Ereutatî mesa pia”, taiya. Moropai inkamoro pî' to' karaiwarî esemî'tîpa to' yekkari ton tîrî pî'. Mîrîrî warantî awanî kupî sîrîrî Uyepotorîkon iipî nîmî'nenan ton pe. ³⁸ Mîikîrî to' karaiwarî erepamî ya, kure'ne tîiko'mamî tîpo, anoinna eerepamî pra awanî ya, eerenmapî ya eerepamî ya, aatausimpa tîpoitîrîtonon pî', inîmîkî pî' to' ko'mamî ye'nen. ³⁹ Maasa esenumenkati sîrîrî pî'. Sîrîrîpe ama'ye'ya temanne yama'runpa epu'tî warayo' wittî esa'ya ya, inîmîkî pî' wittî esa' ko'mamî e'painon, temanne yama'runpaiya namai. ⁴⁰ Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî apî'nîkon. Amîrî'nîkon nîrî mîrîrî warantî enpen ako'mantî, maasa pra î' pensa uurî ka' poi iipî'pî pemonkon pe enna'poto' weiyu sîrîrî non pona epu'tîya'nîkon pra naatîi. Enpen e'tî aawanmîra'nîkon unîmîkîya'nîkon pra awanîkon tanne ayeporîuya'nîkon namai —ta'pî Jesusya.

Asakî'nankon Ipoitîrîtonon, Morî, Imakui'pî

(Mt 24.45-51)

⁴¹ Mîrîrî warantî Jesus eseurîma ye'nen Pedroya Jesus ekaranmapo'pî. Ta'pîiya: —Uyenupanen, mîrîrî eeseurîmato' wanî mîrîrî anna anenupa'san neken panamato'ya pe, tamî'nawîronkon ton pe ka'rî? —ta'pî Pedroya Jesus pî'.

⁴² Jesusya yuuku'pî panton ke. Ta'pîiya: —Eseurîma sîrîrî anî' pî' o'non ye'kakon ikaraiwarî nîmo'ka'pî tewî' ko'mannî'nen pe maasa pra mîikîrî wanî imaimu yawîrî, morî pe tîwe'sen pe moropai epu'nen pe awanî, manni' mîikîrî ikaraiwarîya tewî' ko'mannî'nen pe. Moropai tiaronkon tîpoitîrîtonon esa' pe to' ya're' ton tînen pe. Moropai tamî'nawîrî ta'pî tîkaraiwarîya yawîrî iku'nen. ⁴³ Mîikîrî tîpoitîrî eporî

ikaraiwaríya teerepansa' ya morí pe pu'kuru. Maasa pra tamí'nawírí tíkaraiwaríya taasa' yawírí iku'sai'ya ye'nen. Míikírí waní morí pe pu'kuru iipia. ⁴⁴ Mírírí ye'nen tauya sírírí apí'níkon. Mírírí warantí tíkaraiwarí nítírí'pí ko'mannípiya ye'nen iní' panpí' ikaraiwaríya tamí'nawíron tírí iko'manní'to'peiya. ⁴⁵ Tíise mírírí warantí pra ipoítírí waní ya, tíise taiya ya: “Ka'ne' pe aapí pe pra man”. Mírírí ye'nen tiaronkon ipoítírítonon típia tíkaraiwarí nírumaka'san taruma'tí pia'tíya to' po'pítíya, moropai to' ya're' ton tíriya pepín emi'ne to' tíise. Tíise míikírí ko'mamí ta're' enapí pí' moropai tíwuku enírí pí' mararí pra. Maasa pra tíkaraiwarí iipí pra awaní ye'nen. Moropai míikírí etímí pia'tí mararí pra imakui'pí kupíya. ⁴⁶ Mírírí típo tíko'manse pu'kuru pra, ikaraiwarí erepamí tínímíkíya pra tíise, mararí enpen pra awaní tanne. Mírírí yai inkupí'pí era'ma tíuya pe ikaraiwarí ekore'ma mararí pra moropai iwíiya. Moropai yenumíya imaimu yawírí iko'mamí'san pepín pata'se' apo' ya'. Mírírí e'kupí Paapa maimu yawírí pra tíwe'sanon yarakkírí.

⁴⁷ Ipoítíríya epu'tí tamí'nawírí í' inkupí pe ta'pí tíkaraiwaríya tíise mírírí tíku'se pra aako'mansa' ya, teekonekai pra aako'mansa' ya, moropai ta'piya yawírí iku'sai'ya pra ipoítírí e'sa' ya, míikírí po'pítí ikaraiwaríya ípíra, tímoron epu'to'peiya. ⁴⁸ Tíise manni' ipoítírí í' ta'pí tíkaraiwaríya epu'nen pepín. Tíkaraiwarí maimu yawírí awaní pepín maasa pra epu'tí tíuya pra tíwaní ye'nen. Tíise yairí pra míikírí e'to' waní wenai ikaraiwaríya í'po'pítí tíise mararí míikírí tiaron ma're, maasa pra tepu'se pra awe'sa' ye'nen. Sírírí warantí uupia'níkon mararí pra títírí'pí miakanno'pí ekanmapoiya kupí sírírí. Taiya: “Í' kai'ma aapia untírí'pí yapurí'píya? Yapurí'píya ou yewanmírí'píya?” taiya kupí sírírí upí'níkon. Maasa pra mararí pra itíisai'ya ya uupia'níkon, iní' panpí' epopai awaní —ta'pí Jesusya.

Jesus Wenai Esiyu'pínító'

(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Jesus eseuríma ko'manní'pí. Ta'piya: —Uurí iipí'pí apo' ene'to'peuya sírírí non pona pemonkonyamí' kore'ta. Aasírí mírírí yawittasa' yu'se waní sírírí teuren. ⁵⁰ Tíise kure'ne e'taruma'tí kupí sírírí. Tíise kure'ne e'taruma'títo' ataretí'kasa' yu'se waní sírírí. ⁵¹ Tíise amírí'níkon esenumenka morí ene'sau'ya kai'ma sírírí non pona. Tíise tauya sírírí apí'níkon, morí tíwamín ene'sau'ya pra wai tíise eseyaton pí' pemonkonyamí' waní kupí sírírí uwenai. To' eseya'nama kupí sírírí. ⁵² Tauya sírírí, sírírí patapai pemonkonyamí' mia'taikinankon tíwinan wíttí ta tíwe'sanonkon ena kupí sírírí eseyaton pí'. Seuríwí'nankon ekore'ma kupí sírírí asakí'nankon yarakkírí. Moropai inkamoro asakí'nankon waní teekore'mai eseuríwí'nankon yarakkírí. Uyese' wenai mírírí warantí to' ekore'ma. ⁵³ Moropai tínmukukon winíkí teekore'mai to' yunkonyamí' innape uku'sa' to'ya wenai, uyese' wenai. Moropai tunkon winíkí to' munkíyamí' waní teekore'mai, uyese' wenai. Moropai to' yankonyamí' waní íri pe tínmukukon wírí'sanyamí' winíkí, innape uku'sa' to'ya wenai. Moropai to' munkíyamí' nírí teekore'mai tísankon winíkí uyese' wenai. Moropai típa'sekon winíkí to' yawo'pítonon waní teekore'mai. Moropai to' pa'setonon waní teekore'mai tawo'píkon yarakkírí. Uyese' wenai tu'kankon ekore'ma kupí sírírí. Innape uku'nenan pí' innape uku'nenan pepín ekore'ma uwenai —ta'pí Jesusya.

Î' Ye'ka Pe Pata Wanî Epu'to'
(Mt 16.2-3)

⁵⁴ Jesusya pemonkonyamî' panama'pî. Ta'pîiya to' pî': —A'kî, wei epa'ka winî katupuru enuku era'maya'nîkon ya írîkkutun pe. Taawonan amîrî'nîkon, kono' rena pe man sîrîrîpe, taaya'nîkon. Moropai innape aarena ta'pîya'nîkon yawîrî. ⁵⁵ Moropai a'situn ata'se'ma ya, wei ewomî winîpai, mîrîrî pî' taaya'nîkon. Wei pe pata wanî pe man. Innape wei pe awanî, a'ne' pe awanî ta'pîya'nîkon yawîrî. ⁵⁶ Amîrî'nîkon pemonkonyamî' teesenku'tisanon, epu'nenan pe tîwanîkon kai'ma eesenumenkakon! Tamî'nawîrî î' pata po tîwe'ku'sen epu'tîya'nîkon morî pe. Mîrîrî ekaremekîya'nîkon e'to' yawîrî pata po tîwe'ku'sen moropai ka' pî' tîwe'ku'sen. Tîise î' wani' awanî anera'ma'pîkon ayenukon ke ı' ikupî eserîkan pepîn unku'pî'pî ayenukon kaisarî, mîrîrî kupîya'nîkon pepîn innape. Î' ton pe ekaremekîya'nîkon pepîn? —ta'pî Jesusya to' pî'.

Ayeyaton Pe Tîwe'sen Yarakkîrî Morî Konekatî
(Mt 5.25-26)

⁵⁷ Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî. Ta'pîiya: —Tîise î' wani' awanî ye'nen aawarîrî'nîkon epu'tîya'nîkon pepîn î' wani' yairon pe. ⁵⁸ A'kî, ayeyaton iipî ya ayarîpa ipîkku pe tîwe'sen juiz pia. E'mai' pe ayarîiya rawîrî î' rî inkupî'pî awinîkîi konekaya yuwakî yarakkîrî, mîîkîrî juiz pia ayarîiya namai. Tîise ikonekasa'ya pra awanî ya juiz yenya' arumakaiya. Moropai juizya arumaka surarayamî' yenya' moropai surarayamî'ya ayarakkamo atarakkannîto' ta. ⁵⁹ Tauya sîrîrî apî'nîkon mîrîrî atarakkannîto' tapai eepa'kakon pepîn. Tamî'nawîrî mîrîrî anku'pî'pîkon ye'maya'nîkon pikîrî aako'mamîkon —ta'pî Jesusya to' pî'.

13

Imakui'pî Unku'pî'pîkon Rumakato' Pî' Jesus Eseurîma

¹ Moro to' wani'pî tiaronkon pemonkonyamî'. Inkamoro eseurîma pia'tî'pî Jesus pî' î' kai'ma Galiléia pataponkon warayo'kon tî'ka me'po'pî Pilatosya pî'. —Paapa pia tîntîrîkon po'tîi to' ii'sa' tanne, to' tî'ka me'po'pîiya —ta'pî to'ya Jesus pî'. ² Mîrîrî pî' ta'pî Jesusya: —Î' wani' awanî ye'nen insamoro warayo'kon tî'ka me'po'pîiya mîrîrî warantî. Î' kai'ma to' pî' eesenumenkakon? Tiaronkon yentai imakui'pî ku'sa' to'ya wenai, to' taruma'tî'pî Paapaya taaya'nîkon ka'rî? ³ Kaane, mîrîrî wenai pra —ta'pî Jesusya. —Tauya sîrîrî apî'nîkon, tamî'nawîrî awanîkon tanne amîrî'nîkon enpenata pra awanîkon ya imakui'pî anku'pî'pîkon rumaka pî', inkamoro sa'manta'pî manni' warantî aasa'mantakon kupî sîrîrî tamî'nawîrî —ta'pîiya. ⁴ —Moropai manni'kan 18 kaisaronkon isa'manta'san Siloé pata'se' winî Jerusalém po. Î' wani' awanî ye'nen inkamoro pona mîrîrî to' nîkoneka'pî kawînan esenumî'pî, moropai to' tî'ka'pîiya. Î' kai'ma to' pî' eesenumenkakon, kure'ne ka'rî imakui'pî ku'sa' to'ya tiaronkon yentai Jerusalém po? ⁵ Kaane, Mîrîrî wenai pra to' sa'manta'pî. Tîise tauya sîrîrî apî'nîkon tamî'nawîrî amîrî'nîkon sa'manta kupî sîrîrî. Amakuyikon rumaka pî' eesenumenkakon pra awanîkon ya, inkamoro sa'manta'pî warantî aasa'mantakon —ta'pî Jesusya.

Figo Ye' Teperu Tînen Pepîn Pî' Jesus Eseurîma

⁶ Jesusya sîrîrî panton ekaremekî'pî. Ta'pîiya: —Warayo'ya tekkari ye' ton, figo ye' itese' pîmî'pî tînmîri ya'. Moropai tîko'man pe tîiko'mamî tîpo, eepetasa' era'mai attî'pî. Tîise eporîiya pra itesa' wanî'pî. Mîrîrî ye'nen î' kupî tîuya pî' eesenumenka'pî. ⁷ Moropai mîikîrî itesa'ya ta'pî mîrîrî tekkari ye'ka era'manen warayo' tîpoitîrî pî': "A'kî, uuipî'pî eseurîwî'ne kono' kaisarî seeni' figo yeperu era'mai eepetasa' kai'ma, tîise iteperu eporîiuya pra uurî e'pîti'pî. Mîrîrî ye'nen ya'tîkî î' pe pra si'ma ko'mannî pî' man. Tiaronkon pata'se' mo'kasai'ya man teepetai pra. Mîrîrî ye'nen ma'tî", ta'pîiya tîpoitîrî pî'.

⁸ Tîise ipoitîrîya ta'pî tîkaraiwarî pî': "Maasa tîwî nîsi moro, ukaraiwarî, mîrîrî figo ye' sîrîrî neken kono' iwa'kato'peiya. Tiwin kono'pî pe esenyaka'ma irupukon woi yakauya moropai iwî'nî'pannî'nen ton tîrîiuya irupukon pona eepetato'pe", ta'pî ipoitîrîya. ⁹ "Mîrîrî ku'sau'ya tanne sîrîrî kono' pî' eepeta ya, morî pe awanî. Tîise figo tîrîiya pra awanî ya, mîrîrî ya'tî me'poya", ta'pî ipoitîrîya tîkaraiwarî pî' —ta'pî Jesusya.

Jesusya Wîri' Ma'takî'pan Yepi'tî'pî

Erîka'nîto' Weiyu Yai

¹⁰ Jesusya pemonkonyamî' yenupa'pî Judeuyamî' epereto' yewî' ta si'ma sâbado, erî'ka'nîto' weiyu yai. ¹¹ Moro awanî'pî pri'ya pra tîwe'sen wîri'. Mîikîrî ko'mansa' wanî'pî pri'ya pra 18 kono' kaisarî. O'ma'ya pri'ya pra iku'sa' wanî'pî. Mîikîrî sa'ne asapîti'pî murui murui pe awe'mî'sa'ka pra. Mîikîrî esepî'tî eserîke pra awanî'pî. ¹² Mîikîrî era'ma tîuya pe Jesusya yanno'pî tîpia. Moropai ta'pîiya wîri' pî': —Ma'non, ayeparan winîpai esepî'tî'n pî' nai —ta'pî Jesusya. ¹³ Moropai tenya tîrî'pîiya ipona moropai mîikîrî ekoneka'pî. Inî'rî murui pe pra eena'pî. Moropai mîrîrî tîpo mîikîrî wîri'ya Paapa yapurî'pî mararî pra.

¹⁴ Tîise mîrîrî kupî Jesusya era'ma tîuya ye'nen Judeuyamî' epereto' yewî' esa' pe tîwe'sen ekore'ma'pî mararî pra Jesus winîkîi, maasa pra sâbado weiyu yai wîri' yepi'tîiya ye'nen. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya pemonkonyamî' pî': —Tiwin mia' pona tîmo'tai wei kaisarî esenyaka'manto'. Mîrîrî yai aaipîkon eesepe'tîkonpa, tîise sâbado, erî'ka'nîto' weiyu yai pra —ta'pîiya to' pî'.

¹⁵ Mîrîrî yuuku'pî Uyepotorîkonya. Ta'pîiya: —Seru'ye' amîrî, epu'nen pepîn. Sâbado yai î' kupî pepîn taaya'nîkon tîise attîkon sâbado yai paakayamî' yewî' ta ayekînkon yeukai, to' yarîkonpa tuna enî'to'pe to'ya. Mîrîrî epu'tîya'nîkon pra awanîkon mîrîrî? Ewa'tîsa' pe si'ma tuna enîrîiya pepîn mîito'pe. ¹⁶ Mîrîrî warantî mîserî wîri' wanî sîrîrî yewa'tîsa' pe, Makui newa'tî'pî pe aako'mansa' kure'ne 18 kono' kaisarî. Mîikîrî wanî Abraão nurî'tî paarî'pî pe, ayonpakon pe Judeupa' pe awanî. Î' wani' awanî ye'nen kin sâbado yai mîikîrî esepî'tî eserîke pra awanî mîrîrî teparan winîpai? —ta'pî Jesusya.

¹⁷ Mîrîrî taa Jesusya pî' inkamoro ipî' tîwo'ma'tasanon eppepî mararî pra maasa pra to' yeseru yenpo'pîiya. Tîise tiaronkon arinîkon pemonkonyamî' wanî'pî taatausinpai kure'ne î' ikupî eserîkan pepîn Jesus nîkupî'pî pî'. Mîrîrî era'ma tîuya'nîkon yai to' atausingpa'pî.

Mostarda Ena'pî Pî' Jesus Eseurîma
(Mt 13.31-32; Mc 4.30-32)

18 Moropai Jesusya panton ekaremekî'pî to' nepu'ti ton. Ta'pîiya: —Î' kai'ma see awanî pe nai Paapa iipî yai tamî'nawîronkon esa' pe? Î' warantî awanî ekaremekîuya e'painon? —ta'pîiya. 19 —See warantî awanî pe man. Seeni' mostarda ena'pî wanî si'mîrikî pe pu'kuru. Tîise mîrîrî pîmî'pî warayo'ya tînmîrî ya'. Moropai mîrîrî aro'ta'pî, aarenta'pî, kure'ne eena'pî yei pe. Moropai mîrîrî pona toronyamî' erepamî'pî tî'moikon yaponse' ton konekapî'tî'pî to'ya, mîrîrî yei panta pona —ta'pîiya. 20 —Mîrîrî warantî Paapa pemonkonoyamî' wanî mararî tîise to' epamî —ta'pî Jesusya. 21

Trigo Yai'meto' Fermento Pî' Jesus Eseurîma
(Mt 13.33)

20 Moropai inî'rî Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî. Ta'pîiya: —Î' ye'ka panton ekaremekîuya e'painon? Î' kai'ma awanî pe nai, Paapa iipî yai pemonkonyamî' esa' pe? 21 Awanî pe man trigo yai'meto' warantî. Mîrîrî yapisî'pî wîrî'ya moropai kîsere'na kore'ta mararî itîrî'pîiya, iku'ne'tito' yai. Moropai yai'meiya tamî'nawîrî, mîrîrî ye'nen yai'mesa' pe kîsere'na wanî tamî'nawîrî —ta'pî Jesusya. 22 —Mîrîrî warantî Paapa pemonkonoyamî' mararonkon wanî tu'kankon kore'ta sîrîrî non po. Tîise maasa Paapa pemonkonyamî' epansa' tamî'nawîrî pata po, anî'ya era'ma pra tîise, —ta'pî Jesusya.

E'ta'ka Mana'ta
(Mt 7.13-14,21-23)

22 Jerusalém pona tuutî Jesus wîtî'pî e'ma taawîrî. Tuutî pe Jesusya pemonkonyamî' yenupa'pî cidade po. Moropai tiaronkon yenupa'pîiya to' pata'se'kon kaisarî to' ko'manto'kon ya' to' yenupa'pîiya. 23 Mîrîrî yai warayo'ya Jesus ekaranmapo'pî. Ta'pîiya: —Uyenupanen, tu'kankon pepîn neken pemonkonyamî' e'pîka'tî kupî sîrîrî? —ta'pîiya Jesus pî'.

Mîrîrî ta'pî Jesusya: —Moro man ka' po mana'ta e'ta'ka. 24 Mîrîrî ye'nen mîrîrî yai eewomîkon yuwatî teeseka'nunkai. Maasa pra tauya apî'nîkon tu'kankon pemonkonyamî' wanî kupî sîrîrî itî'pai ka' pona, tîise to' ewomî eserîke pra awanî.

25 Maasa pra mîkîrî wîttî esa' e'mî'sa'kasa' ya moropai mana'ta yarakkamoiya. Moropai amîrî'nîkon wanî poro po eewomîkon eserîke pra Paapa pia ka' pona. Taaya'nîkon mana'ta pa'tî'ma, “Anna yepotorî, anna yawonnî'kî aapia”, taaya'nîkon. Tîise mîkîrîya amaimukon yuuku kupî sîrîrî see warantî: “Anî'kan amîrî'nîkon? Ayepu'tikonuya pra wai, o'non pata pai'nokon pe awanîkon?” taiya kupî sîrîrî apî'nîkon.

26 Moropai taaya'nîkon: “Anna manni'kan apokonpe anna yekkari yonpa annaya ne'tîkini. Apokonpe anna wuku enîrî'pî annaya. Moropai anna yenupa'pîya anna kore'ta awanî yai cidade po”, taaya'nîkon ipî'.

27 Tîise taiya inî'rî apî'nîkon: “Anî'kan amîrî'nîkon? Ayepu'tiuya'nîkon pra wai. O'non pata pai'nokon pe awanîkon?” Moropai taiya: “Atarimatî tamî'nawîrî amîrî'nîkon imakui'pî kupî pî' tîiko'mansenon”, taiya apî'nîkon.

28 Miarî si'ma Abraão nurî'tî moropai Isaque nurî'tî, moropai Jacó nurî'tî, moropai tamî'nawîronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nurî'tî era'maya'nîkon kupî sîrîrî Paapa pia. Tîise amîrî'nîkon poro po, eewomîkon eserîke pra. Inkamoro era'maya'nîkon pî' mararî pra akarukon kupî sîrîrî ipî', amoron epu'tî kupî sîrîrî, eewomîkon eserîke pra awanî ye'nen. 29 Mîrîrî yai tu'kankon pemonkonyamî' erepamî

kupî sîrîrî, wei epa'ka winîpai, moropai wei ewomî winîpai. Moropai tamî'nawîrî pata po tîiko'mansenon, inkamoro ewomî entamo'kanto' pî' tîiwanmîra tesa'kon Paapa pia. To' pata'se'kon ton moro awanî Paapa pia. „Tîise amîrî'nîkon ewomî eserîke pra awanî.”³⁰ Maasa pra inkamoro tiaronkon pikîronkon ipîkkukon pepînon ewomî kupî sîrîrî e'mai' pe iipia. Tîise ipîkkukon, „e'mai' pe Paapa maimu etanenan, tiaronkon yentainokon ewomî pepînon. „Maasa pra innape imaimu ku'sa' to'ya pra awanî ye'nen, —ta'pî Jesusya.

Jesus Esewankono'ma

Jerusalém Ponkon Pemonkonyamî' Pî'

(Mt 23.37-39)

³¹ Mîrîrî pe rî tiaronkon fariseuyamî' iipî'pî Jesus pia. Moropai ta'pî to'ya ipî': —Attî e'painon tarîpai maasa pra amîrî wîi tîuya taa pî' Herodes man —ta'pî to'ya Jesus pî'.

³² Jesusya to' maimu yuuku'pî. Ta'pîiya to' pî': —Atîti iipia mîikîrî pia. Moropai makatîi mîikîrî maikan warainon seru'ye' pî', uuriya taa sîrîrî mîrîrî ekareme'tantî ipî'. Uutî eserîke pra wai sîrîrî maasa pra esenyaka'ma sîrîrî. O'ma'kon yarakkîrî tîwe'sanon pemonkonyamî' yepi'tîuya sîrîrî. Moropai pri'ya pra tîwe'sanon yepi'tîuya sîrîrî. Sîrîrîpe mîrîrî pî' uuko'mamî moropai penane. Mîrîrî tîpo neken uweiyu iku'ne'tîsa' yai erepamî miarî Jerusalém pona, mîrîrî makatîi mîikîrî pî'.

³³ Maasa pra mîrîrî kupî pî' uuko'mamî e'pai man. Moropai tarî uwî to'ya eserîke pra man. Maasa pra Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' wîi to'ya Jerusalém po neken —ta'pî Jesusya.

³⁴ Moropai Jesus esewankono'ma'pî, ikaruwa'pî Jerusalém ponkon pemonkonyamî' wenai. Moropai ta'pîiya: —Amîrî'nîkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' wîitîponkon. Aapia'nîkon tîmaimu ekareme'nen to' yarimasa' Paapaya tanne iwî'pîya'nîkon tî' ke. Î' warapo ite'ka amîrî'nîkon sa'nama'pîuya tamî'nawîrî awanîkon tanne. Manni' kariwanaya tapîri yo'koi tînmukuyamî' yannuku warantî, uupia amîrî'nîkon eperepî yu'se wani'pî teuren tîise yuukuya'nîkon pra awanî'pîkon. ³⁵ Tarîpai apata'se'kon e'nîmî kupî sîrîrî „innape ukupîya'nîkon pra awanîkon ye'nen, Uutî sîrîrî aapiapai'nîkon. Tarîpai tauya sîrîrî apî'nîkon, sîrîrî patapai inî'rî uyera'maya'nîkon pe pra naatîi. Uyapurîto'ya'nîkon weiyu erepamî pikîrî aako'mamîkon. Mîrîrî yai neken taaya'nîkon:

“Mîikîrî morî pu'kuru see Uyepotorîkon ese' pî' tui'sen yapurîpai'nîkon”,

Sl 118.26

taaya'nîkon kupî sîrîrî —ta'pîiya.

14

Pri'yawon Pepîn Yepi'tî Jesusya Sábado Yai

¹ Tiwin wei sábadó yai Jesus eta'pî fariseuyamî' esanon yonpaya tewî' ta entamo'kai attîto'pe kai'ma. Jesus wîti'pî moropai mîikîrî pî' to' esenumenka'pî kure'ne, sábadó yai î' rî kupîiya anera'mapai tîwanîkon ye'nen, yairî pra iteseru wani' ekaremekîkonpa kai'ma. ² Miarî Jesus rawîrî tiwin warayo' wani'pî pri'yawon pepînon. Mîikîrî wani'pî i'si moropai itemekon awoipî'pî pe. ³ Mîikîrî era'ma tîuya ye'nen Jesusya Moisés nurî'tîya yenu-panto' pî' yenupatonkon moropai fariseuyamî' ekaranmapo'pî. Ta'pîiya

to' pî': —Moisés nuri'tîya yenupanto' yawîrî pri'yawon pepîn yepî'tîuya erî'ka'nîto' weiyu yai morî pe awanî, kaane ka'ri? Î' kai'ma taasai'ya nai? —ta'pîiya.

⁴ Tîise î' kai'ma Jesus maimu yuuku to'ya pra to' wani'pî. Mîrîrî ye'nen mîikîrî pri'yawon pepîn warayo' yapisî'pî Jesusya. Moropai yepî'tî'pîiya. Moropai attîto'pe ta'pîiya ipî'. ⁵ Moropai inkamoro pî' ta'pî Jesusya: —Amîrî'nîkon kore'ta tînmu kenan wanî ya, mîikîrî munmu itekîn enasa' ya, itu'nakan ya' sâbado yai, sâbado pe awanî ye'nen imo'kai attî pepîn e'painon ka'ne' pe?

⁶ Mîrîrî yuuku to'ya eserîke pra awanî'pî.

Tiaronkon Ma're E'nîto' Pî' Jesus Eseurîma

⁷ Mîrîrî taa tîpo entamo'kanto' pî' etasa'kon yako'menka'pî Jesusya. Maasa pra yaponse' wanî ereutanto'kon menka'pî to'ya mesa pia. Morîkon ponarî to' ereuta'pî ipona ipîkku pe tiaronkon yentai to' e'to'pe. Mîrîrî era'ma tîuya ye'nen, Jesusya sîrîrî panton ekaremekî'pî to' pî'. ⁸ Ta'pîiya to' pî': —A'kî, anî'ya amîrî'nîkon etasa' ya tîino'pîtasen festarî pî' tauya sîrîrî kereutatî morî ereutanto' pona. Maasa pra ipîkku pe tîwe'sen ayentai'nîkon etasa' wîtî esa'ya yai pra. ⁹ Moropai taiya apî'nîkon: “Anî'ya amîrî eta'pî tarîni' ereutapa?” taiya e'painon. Moropai taiya apî': “Atarimakî mîseni' ipîkku ereutato'pe”, taiya apî'. Mîrîrî yai aweppepî kure'ne. Tiaronkon rawîrî apono' morî ma're tîwe'sen pona ereuta. ¹⁰ Tauya apî'nîkon, etasa' pe apono' morî ma're tîwe'sen pona ereutatî. Moropai mîikîrî ayetatîponkonya ayera'makon. Moropai taiya apî'nîkon: “Uwanîyakon, tarîwaya ereutatane'kî. Sîrîrî ereutanto' morî pona”, taiya. Mîrîrî warantî kure'ne ayapurî to'ya esera'ma tamî'nawîronkon ipîkkukon etasa'kon rawîrî —ta'pî Jesusya. ¹¹—Maasa pra anî' e'ku'sa' ya ipîkku pe moropai mîi pe, mîikîrî ena kupî sîrîrî tiaronkon ma're. Aweppepî kupî sîrîrî. Tîise anî' e'sa' ya ipîkku pe pra, moropai mîi pe pra, mîikîrî yapurî to'ya, ipîkku pe eena —ta'pî Jesusya.

¹² Moropai ta'pî Jesusya tetatîpono'pî pî': —Î' pensa entamo'kanto' konekaya yai, manni'kan neken ayetatîponkon ayonpakon moropai ayakonkon moropai ayakontarikon ipîkku pe tîwe'sanon neken ketai. Maasa pra inkamoroya mîrîrî ye'ka kupî tîuya'nîkon ya amîrî yeta awentamo'kai attîpa kai'ma. Mîrîrî warantî ankupî'pî ye'ma inkamoroya. ¹³ Tîise î' pensa mîrîrî ye'ka konekaya yai, manni'kan sa'ne î' ton pînon moropai ma'tîkî'pankon, enkaru'nankon, moropai asako'kon pepînon sa'ne etakî to' ii'to'pe entamo'kanto' pî'. ¹⁴ Mîrîrî warantî ikupîya ya, morî yapisîiya Paapa winîpai. Maasa pra inkamoroya sa'ne mîrîrî ankupî'pî ye'ma pepîn, ye'mato' ton pra tîwanîkon ye'nen. Tîise Paapaya aapia ye'ma, î' pensa morî yairon pe tîwe'sanon e'mî'sa'ka weiyu yai aye'maiya —ta'pî Jesusya.

Kure'nan Entamo'kanto'
(Mt 22.1-10)

¹⁵ Mîrîrî taa Jesusya eta tîuya pe, mesa pia ipokonpe tîwe'sen warayo' eseurîma'pî. Ta'pîiya: —Paapa, tamî'nawîronkon esa' pia entamo'kanto' pî' teewonsen wanî kupî sîrîrî taatausinpai —ta'pîiya.

¹⁶ Mîrîrî ye'nen Jesusya tiaron panton ekaremekî'pî. Ta'pîiya: —Tiwin warayo'ya pemonkonyamî' eta'pî arinîke to' ii'to'pe tewî' ta, maasa

pra kure'nan entamo'kanto' tîrî tîuya ye'nen. ¹⁷ Moropai iweiyu eseporî'pî entamo'kanto' weiyu. Mîrîrî ye'nen tîpoitîrî yaipontî'pîiya atîtito'pe pemonkonyamî' yannoî. Taato'peiya ka'ne' pe asi'tî entamo'katane'tî entamo'kanto' esenposa' man aasîrî taato'peiya kai'ma etasa'kon pemonkonyamî' pî'.

¹⁸ Tîise mîikîrîya tetakon tanne tiwin pî' si'ma ta'pî to'ya: “Uutî eserîke pra wai.” E'mai'non pemonkonya ta'pî ipî': “Umîri ton yennasau'ya sîrîrî. Mîrîrî ye'nen era'mai uutîto' man. Mîrîrî uutî eserîke pra wai, mîrîrî tauya manni' ku'kî tîwî” ta'pîiya.

¹⁹ Moropai tiaronya ta'pî: “Uutî eserîke pra wai maasa pra mia' tamî'nawîrî uyekînon ton paakayamî' yennasau'ya wai. Inkamoro era'mai uutîto' man. Maasa pra morî pe to' esenyaka'ma anera'mapai wai. Mîrîrî ye'nen uutî eserîke pra wanî sîrîrî. Tîise mîrîrî ku'kî tîwî”, ta'pîiya ipî'.

²⁰ Moropai tiaronya ta'pî ipî': “Uurî, uutî eserîke pra wai. Maasa pra amen pu'kuru ino'pîtasen pe wanî sîrîrî. Mîrîrî ye'nen uutî pepîn”, ta'pîiya.

²¹ Mîrîrî tîpo tîkaraiwarî pia ipoitîrî enna'po'pî. Moropai tamî'nawîrî ekaremekî'pîiya tîkaraiwarî pî'. Mîrîrî pî' ikaraiwarî ekore'ma'pî mararî pra. Moropai ta'pîiya inî'rî: “Ka'ne' pe atîkî tiaronkon etata inî'rî, rua taawîrî cidade poro tîwe'sanon etata. Moropai tamî'nawîrî to' metai to' menepî manni'kan î' ton pînon, moropai ma'tîkî'pankon moropai enkaru'nankon, moropai asakoi'kon pepînon inkamoro menepî”, ta'pîiya.

²² Tîiko'manse mararî ipoitîrîya ta'pî tîkaraiwarî pî': “Tamî'nawîrî ta'pîiya yawîrî iku'sau'ya sîrîrî. Tîise tu'ke to' pata'se' ton moro man”, ta'pîiya.

²³ Mîikîrî maimu yuuku'pî ikaraiwarîya. “Moriya, atîkî, aminke e'ma taawîrî to' etata, to' ii'to'pe to' meka'nunkai. Maasa pra uyewî' yanni'sa' to'ya anera'mapai wanî sîrîrî. ²⁴ Tauya sîrîrî inkamoro e'mai' pe etasa'konya sîrîrî entamo'kanto' yonpa eserîke pra awanî. Maasa pra tetakon tanne yu'sa' to'ya pra awanî ye'nen”, ta'pîiya —ta'pî Jesusya.

*Anî Wanî Jesus Wanîyakon Pe
(Mt 10.37-38)*

²⁵ Mîrîrî taa tîpo Jesus wîti tanne arinîkon pemonkonyamî'ya Jesus wenaima'pî. Inkamoro yeurîmai eera'tî'pî moropai ta'pîiya to' pî': ²⁶ —A'kî, manni' uyapurînen wanî ya mararî, mîikîrî wanî eserîke pra awanî upemonkono pe, uwanîyakon pe. Maasa pra tîyun moropai tîsan pîninmaiya ya, moropai tîno'pî, moropai tînmukuyamî', moropai tonpayamî' pîninmaiya ya, moropai kure'ne tîwarîrî eeti'nînma, uurî pîninma tîuya yentai, mîrîrî ye'nen uurî wanîyakon pe eserîke pra awanî —ta'pîiya. ²⁷ —Anî' wanî ya uwenai e'taruma'tîpai pra, mîrîrî ye'nen uyapurîiya pepîn yapîtanîpîiya pra tîwanî ye'nen. Itu'se tîwe'to' yawîrî iko'manpai awanî. Mîikîrî wanî pepîn uwanîyakon pe.

²⁸ A'kî, anî' esenumenka ya kawînan ton koneka pî' e'mai' pe î' warapo kaisarî tîtînururî wanî era'maiya e'pai awanî. Yaretî'ka eserîke awanî epu'tîuya ikonekaiya. Mîrîrî epu'se eesenumenka e'pai awanî. ²⁹ Tîise mîrîrî tepu'se pra mîrîrî kawînan ton koneka tîuya pî' teesenyaka'mato' asara'tîsai'ya ya, moropai itînururî e'tî'ka eesenyaka'mato' ataretî'ka pra tîise. Mîrîrî era'ma tîuya'nîkon pî' tamî'nawîronkon atako'menka ipî'. ³⁰ “A'kî see yaretî'kaiya pra awanî era'matî”, taa to'ya.

³¹ Moropai ta'pîiya inî'rî: —A'kî, ipîkku pata esa' pe tîwe'sen rei eseya'nama ya tiaron winîkî, eesenumenka e'pai awanî teeseya'nama rawîrî. Iipia awanî 10.000 kaisaronkon surarayamî'. Tîise iteyaton pia to' wanî 20.000. Mîikîrî ereuta e'pai awanî esenumenkai to' eseya'nama eserîke awanî epu'se, meruntî ke to' wanî epu'se. ³² Meruntî ke pra to' wanî ya, attî pepîn epîi. Tîise mîikîrî tiaron rei pî' kai tîmaimu yarimaiya namai epîn pe pra man kai, morî pe e'nîpai man kai —ta'pî Jesusya. ³³ —Mîrîrî warantî teesenumenkai pra amîrî'nîkon wanî eserîke pra awanî upemonkono pe, tamî'nawîrî ayeserukon, ayemannekon rumakaya'nîkon pra awanîkon ya —ta'pî Jesusya.

Pan Inî'mîra Tîwe'sen pî' Jesus Eseurîma

(Mt 5.13; Mc 9.50)

³⁴ Tiaron ekaremekî'pî Jesusya to' nepu'tî ton. Ta'pîiya: —Pan wanî morî pe, awe'to' yawîrî wanî ya. Tîise awe'to' yawîrî pra awanî ya, morî pe awanî pepîn. Inî'mîra awanî ipo'mîra. ³⁵ Morî pe awanî pepîn yapurîto'pe. Î' ton pe rî yapurî eserîke pra awanî. Î' ye'rî pînsa' wî'nî'pannîpîiya eserîke pra awanî. Mîrîrî ye'nen ipapo.

Sîrîrî etaya'nîkon pî' esenumenkai aneta'pîkon pî' —ta'pî Jesusya. —Mîrîrî warantî awanîkon pe man, tamî'nawîrî ayewankon ke uya-purîya'nîkon pra awanîkon ya, —ta'pîiya tîpemonkonoyamî' pî', inî'mîra pan wanî warantî to' yeseru wanî namai.

15

Carneiro Ataka'ma'pî

(Mt 18.12-14)

¹ Tu'kankon tesanonkon pia to' nîtirî tîniru yapisî pî' teesenyaka'masanon iipî'pî Jesus pia eeseurîma etakonpa. Moropai imakui'san pemonkonyamî' iipî'pî. ² Fariseuyamî' moropai Moisés nurî'tiya yenupanto' pî' yenupatonkon nîrî wanî'pî. Inkamoro wo'ma'ta'pî Jesus winîkîi. Ta'pî to'ya: —Imakui'pî ku'nenan pemonkonyamî' pokonpe tîwe'sen mîserî warayo'. Moropai to' pokonpe ta're' yonpanen —ta'pî to'ya ipî'.

³ Mîrîrî ye'nen to' nepu'tî ton ekaremekî'pî Jesusya panton pe. ⁴ Ta'pîiya: —Amîrî'nîkon tiwin pî' si'ma ayekînnan carneiroyamî' esa' pe awanî ya, 100 kaisarî. Tiwin aataka'ma'pî ya, yuwai attî e'painon. Innape nai? —ta'pîiya. —Inkamoro 99 kaisaronkon nîmîya e'painon keren po. Moropai attî mîikîrî ataka'ma'pî yuwai eporîya pîkîrî. ⁵ Mîikîrî eposa'ya ya, kure'ne taatausinpai awanî eposa'ya ye'nen. Moropai mîikîrî mana'poya amota pona tanunse. ⁶ Ayewî' ta eerepansa' pe, ayonpayamî' awoinonkon etaya. Moropai taaya ayonpayamî' pî': “Atausinpanpai'nîkon upokon pe. Maasa pra uyekîn ataka'ma'pî eposau'ya ye'nen”, taaya'nîkon e'painon tiwin pî' si'ma. ⁷ Tauya mîrîrî warantî nîrî Paapa atausinpanto' wanî kupî sîrîrî ka' po. Pemonkon imakui'pî pe tîwe'sen enpenatasa' yai tînkupî'pî imakui'pî rumaka tîuya pî'. Ipî' Paapa atausinpa manni'kan 99 kaisaronkon, yairon pe tîwe'sanon pî' taatausinpa yentai —ta'pî Jesusya.

Prata Ena'pî Eesenumî'pî

⁸ Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî: —Tiwin wîri' wanî'pî mia' tamî'nawîrî prata ena'pî esa' pe. Tîise tiwin esenumî ya mîrîrî yuwaiya e'painon, innape nai? Mîrîrî eporîpa wîri'ya tî'kuma'tu yawittanîpî, moropai tewî'

kuimaiya. Morî pe yuwai'ma tînîn eporî tûuya pikîrî yuwaiya. ⁹ Moropai eposa' tûuya yai tonpayamî tûwoinokon etaiya. Moropai taiya to' pî': "Atausinpanpai'nîkon man upokonpe. Maasa pra upîratari esenumî'pî eposau'ya ye'nen", taiya. ¹⁰ Mîrîrî warantî nîrî Paapa poitîrîtonon in-serîyamî' atausinpa kure'ne, tiwinan pemonkon imakui'pî ku'nen enpenata yai imakui'pî pe tîwe'to' rumaka tûuya pî' —ta'pî Jesusya.

Warayo' Tîyun Pia Pai Ataka'ma'pî

¹¹ Moropai Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî. Ta'pîiya: —Warayo' wanî'pî asakî'nankon in mukuyamî'. ¹² Tiaron pensa inmu yakon maasaron panpî'ya ta'pî tîyun pî': "Paapa, ayemanne rataikakî uyemanne ton tîrîpa, mîrîrî uurî pia antîrî ton aasa'manta yai. Maasa pra sîrîrî itu'se wai", ta'pîiya. Moropai itunya temanne rataika'pî irui yemanne yarakkîrî.

¹³ Kure'ne pu'kuru pra wei tûiko'mamî tîpo temanne yannuku'pî mîikîrî warayo' maasaronya tamî'nawîrî. Moropai attî'pî tamî'nawîrî temanne yarakkîrî tiaron pata pona aminke. Miarî itesa' pe tîwe'to' temanne yaretî'ka'pîiya. Festa pî' tîwanî ke, tîsu'min ke imakui'pî kupî'pîiya.

¹⁴ Moropai tamî'nawîrî yaretî'ka'pîiya tanne, mîrîrî pata ya' emi'nan wanî'pî mararî pra. Moropai mîikîrîya tîmoron epu'tî pia'tî'pî miarî.

¹⁵ Mîrîrî ye'nen teesenyaka'mato' ton yuwa'pîiya mîrîrî pata ya' tîwe'sen pî' mîrîrî warantî tîwe'pîika'tîpa kai'ma. Mîikîrîya mîikîrî yarima'pî tîfazendarî pona tekînon porcoyamî' ko'mannî'se attîto'pe kai'ma, ta'pîiya.

¹⁶ Tîise miarî mîikîrî wanî'pî emi'ne ita're' ton pra awanî'pî. Porcoyamî' ya're' anna'pai awanî'pî tîise anî'ya porcoyamî' ya're' yonpa tîrî pra awanî'pî. Î' tîrî to'ya pra awanî'pî.

¹⁷ Mîikîrî esenumenka pia'tî'pî tîwarîrî. Ta'pîiya: "Î' waraponkon uyun poitîrîtonon teesenyaka'masanon uyun pia tîise to' ya're' mararon pepîn e'tî'kakoi pepîn. Tîise î' pî' uurî sa'manta sîrîrî tarî emi'nan pî'.

¹⁸ Enna'po paapa yewî' ta. Moropai tauya paapa pî': "Paapa, imakui'pî kupî'pîuya Paapa ka' pon winîkî, moropai awinîkî', tauya paapa pî'", ta'pîiya. ¹⁹ "Mîrîrî ye'nen 'Anmu pe wanî pepîn sîrîrî, tîise apoitîrîtonon warantî uku'kî', tauya paapa pî'", ta'pî mîikîrî warayo'ya. ²⁰ Moropai aataponka'pî miarîpai moropai awenna'po'pî tîyun yewî' ta.

Mîikîrî iipî ko'mannî pe e'ma taawîrî aminke era'masa' itunya wanî'pî. Moropai tî'noko'pî pe era'ma'pîiya mararî pra. Mîikîrî tînmu ponaya eeka'tumî'pî yapi'se. Yapisî'pîiya tîwakîri pe moropai yu'na'pîiya.

²¹ Moropai mîikîrîya ta'pî tun pî': "Paapa, imakui'pî kupî'pîuya Paapa ka' pon winîkî moropai awinîkî", ta'pîiya. "Mîrîrî ye'nen anmu pe wanî pepîn sîrîrî tîise apoitîrîtonon warantî uku'kî", ta'pîiya.

²² Tîise itunya ta'pî tîpoitîrîtonon pî': "Ka'ne' pe ipon morî ene'tî, moropai yeka'matî itenya pokon nîrî ene'tî, yeka'matî itenya pî'. Moropai i'sa'sa' ene'tî yeka'matî i'pu pî!' ²³ Moropai kaiwan manni' paaka more ene'tî. Moropai iwîtî. Moropai atausinpanpai'nîkon man mîserî unmu pokonpe entamo'kanto' pî'. ²⁴ Maasa pra mîserî unmu sa'manta'pî kai'ma wanî'pî teuren tîise awanî sîrîrî. Ataka'ma'pî pe awanî'pî, tarîpai eeseposa' sîrîrî", ta'pî mîikîrî warayo' yunya. Mîrîrî ye'nen to' atausinpa'pî entamo'kanto' pî'.

²⁵ Mîrîrî e'kupî'pî tiaron inmu irui tîise tînmîri ya'. Mîikîrî enna'posa' iipî tanne, aminke pra wîttî pî' eta'pîiya eserenkanto'. Mararî pra awanî'pî to' mananu esetasa'. ²⁶ Mîikîrîya tîyun poitîrî yanno'pî. Moropai

ekaranmapo'pîiya. “Î see mîrîrî?” ta'pîiya. ²⁷ Mîikîrî to' poitîrîya yuuku'pî: “Ayakon enna'posa' erepanî pî' man wîtî ta enen, pri'ya. Mîrîrî ye'nen ayunya kaiwan paaka more wî me'po pî' man”, ta'pîiya.

²⁸ Mîrîrî yekare eta tûya ye'nen, mîikîrî inmu irui ekore'ma'pî. Moropai ewonpai pra awanî'pî wîtî ta. Mîrîrî itun epa'ka'pî poro pona iipia. Moropai eewonto'pe taa pî' itun ko'mamî'pî ipî'. ²⁹ Tîise tîyun maimu yuuku'pîiya. Ta'pîiya: “Î warapo kono' kaisarî uuko'mansa' sîrîrî aapia esenyaka'ma pî' apoitîrî warantî. Amaimu tîyu'pî'se pra î taato'ya ku'sau'ya amaimu yawîrî. Mîrîrî tanne tiwin mîrikkî carneiro more tîsa'ya pra nai uupia uyonpayamî' pokonpe festa tîkonekai atausinpaton' ton”, ta'pîiya. ³⁰ “Tîise mîikîrî anmu, ayemanne tîsa'ya tî'ka'tîpon, imakui'pî kupî ke wîrî'sanyamî' ataka'ma'san yarakkîrî tîwanî ke. Moropai mîikîrî enna'posa' yo' ton paaka kaiwan wî me'posa'ya”, ta'pîiya.

³¹ Mîikîrî maimu yuuku'pî iyunya. Ta'pîiya: “Unmu, amîrî uupia tîiko'mansen. Mîrîrî ye'nen tamî'nawîron uyemanne wanî sîrîrî ayemanne pe”, ta'pîiya. ³² “Tîise sîrîrî entamo'kanto' koneka me'pouya emapu'tisa' sîrîrî atausinpanto' esera'mato'pe kai'ma. Maasa pra mîserî ayakon sa'manta'pî kai'ma e'sa' tanne enen eerepansa' man. Ataka'ma'pî pe awanî'pî tarîpai eeseposa' man”, ta'pîiya —ta'pî Jesusya.

16

Ipîkku Pe E'nîto' Yapurî Pî' Jesus Eseurîma

¹ Jesusya ta'pî tînenupa'san pî': —Warayo' wanî'pî tîkaraiwarî yemanne ko'mannî'nen pe. Tîise mîikîrî pî' to' eseurîma pia'tî'pî morî pe e'to' yawîrî eesenyaka'ma pra awanî ye'nen. Tîkaraiwarî tîniruri yaretî'ka pî' aako'mamî'pî. ² Mîrîrî epu'sa' tûya pe ikaraiwarîya yanno'pî tîpia aai'to'pe. Moropai mîikîrî ekaranmapo'pîiya. “Inna pî' rî apî' to' eseurîma manni' ayaseru pî'?” ta'pîiya ipî'. Moropai ta'pî mîikîrî ikaraiwarîya ipî': “Tarîpai sîrîrî pata pai mîrîrîkon ankupî'pî konekaya yu'se wanî sîrîrî. Tamî'nawîrî yannu'kî morî pe awe'to'pe, tiaron pia irumakapa. Maasa pra mîrîrî warantî awanî ye'ka pe tamî'nawîron uyemanne ko'mannî'nen pe awanî eserîke pra nai”, ta'pî ikaraiwarîya ipî'.

³ Mîrîrî taasa' tîkaraiwarîya pî' mîikîrî esenumenka'pî tîwarîrî. “Epa'kato'pe taa pî' kin ukaraiwarî man koo, î see ku'to'peuya ko'ye. Maasa pra epa'kasa' ya uubarîrî esenyaka'ma non yaka pî' eserîke pra wai, meruntî ke pra wai. Moropai esenyaka'ma pra wanî ya tiaronkon pî' tîniru esatûya eserîke pra eppe'nî pî' wai”, ta'pîiya tîwarîrî. ⁴ Moropai esenumenka'pî. “Kaane, epu'tî pî' wai tarîpai î' kupîuya”, ta'pîiya. “Uyonpayamî' yausinpauya, î' pensa ukaraiwarîya uyenpa'kasa' yai tewî'kon ta uyapi'to'pe to'ya”, ta'pîiya.

⁵ Moropai mîrîrî taa tîpo mîikîrî tîkaraiwarî pia epe'mîra tîwe'sanon yanno'pîiya, tamî'nawîrî. Moropai tiwin pî' to' ekaranmapo'pîiya. E'mai'non pî' ta'pîiya: “Î warapo kaisarî epe'mîra tîwe'sen amîrî ukaraiwarî pia?” ta'pîiya. ⁶ Moropai mîikîrîya yuuku'pî: “100 kaisarî ôleo yense”, ta'pîiya.

“Seenî' era'makî epe'mîra awe'to'. Ereutakî moropai imenukakî arakkita pairî 50 kaisarî neken”, ta'pî mîikîrîya. Mîrîrî warantî yausinpa'pîiya tîwakîri pe mîikîrîya ikupî'pî.

⁷ Moropai tiaron pî' ta'pîiya: “Amîrî kanan? Î' warapo kaisarî epe'mîn amîrî?” Moropai mîikîrîya yuuku'pî. “1.000 waikara'pî kaisarî trigo”, ta'pîiya.

“Sîrîrî era'makî epe'mîra awe'to'. Ereutakî moropai imenukakî 800 kaisarî”, ta'pîiya ipî'. Mîrîrî warantî tonpa ton eporî'pîiya î' pensa teepa'kasa' yai to' pia tîwanîpa.

⁸ Moropai mîikîrîya mîrîrî warantî iku'sa' yekare eta'pî ikaraiwarîya. Î' kai'ma tonpayamî' ton yausingpa pî' eesenumenkasa' weni yapurî'pîiya mararî pra Imakui'pî ku'sai'ya tîise, —ta'pî Jesusya. Mîrîrî pî' Jesus eseurîma'pî. Ta'pîiya: —Pemonkonyamî' sîrîrî pata yeseru yawîronkon wanî epu'nenan pe pu'kuru. Maasa morî eporîkonpa î' ton pra tîwanîkon namai, teserukon koneka to'ya. Mannî'kan Paapa maimu yawîronkon, yairî tîwe'sanonya ikoneka yentai ikoneka to'ya. —ta'pîiya. ⁹ —Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî apî'nîkon. Tiaronkon pîika'tîya'nîkon yuwatî ipîkku pe awe'to'kon ke. Mîrîrî ku'sa'ya'nîkon tîpo, î' pensa tamî'nawîrî nîmîya'nîkon ye'ka pe aasa'mantakon ya, Paapaya ayapî'to'pe'nîkon ka' po —ta'pîiya.

¹⁰ —A'ki tauya sîrîrî, anî' wanî mararon mîrîkkî tîise yapurî epu'nen pe tîwe'sen mîrîrî ye'nen mîikîrîya mararon pepîn yapurî epu'tî yairî. Tîise anî' wanî ya mararon pî' ama'ye' pe, mîrîrî warantî nîrî mararon pepîn pî' ama'ye' pe awanî. ¹¹ Tîise amîrî'nîkonya ipîkku pe awe'to'kon yapurî epu'tî pra awanî ya tarî non po, o'non ye'ka pe see ipîkku pe awe'to'kon tîrî Paapaya e'painon, ka' pon aapia'nîkon? ¹² Moropai î' kai'ma tiaronkon yemanne ko'mannîpî epu'tîya'nîkon pra awanîkon tanne î' kai'ma Paapaya amîrî'nîkon pia ayemannekon ton tîrî e'painon aapia'nîkon? —ta'pîiya to' pî'.

¹³ Moropai ta'pî Jesusya: —Asakî'nankon tîkaraiwarîtonon poitîrî pe anî' wanî eserîke pra awanî. Maasa pra tiaron yapurîiya morî pe, moropai tiaron mu'tunpaiya. Tiaron maimu yawîrî awanî tîise, tiaron pînamaiya pepîn. Mîrîrî warantî Paapa poitîrî pe e'nî tanne, ipîkku pe e'nîto'pe tînuru yu'se eseka'nunkan eserîke pra awanî —ta'pî Jesusya.

Paapa Maimu E'tî'ka Pepîn
(Mt 11.12-13; 5.31-32; Mc 10.11-12)

¹⁴ Mîrîrî eta tîuya'nîkon pe fariseuyamî' eseurîma'pî imakui'pî pe Jesus winîki. Maasa pra kure'ne inkamoroya tînuru yapurî'pî mîito'pe. ¹⁵ Inkamoro pî' ta'pî Jesusya: —Amîrî'nîkon e'kupî morî pe tiaronkon rawîrî awanîkon kai'ma. Tîise Paapaya eesenumenkato'kon epu'tî tanne ayewankon yawon. Mîrîrî amîrî'nîkon atapurîto' wanî pemonkonyamî' pia wanî morî pe, taaya'nîkon tîise Paapaya yewanmîrî —ta'pîiya.

¹⁶ Moropai ta'pîiya: —Moisés nuri'tî nîmenuka'pî moropai Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nuri'tî nîmenuka'pî ekaremekî'pî to'ya João Batista nuri'tî erepamî pîkîrî sîrîrî non pona. Mîrîrî pata pai amenan itekare ekaremekî'pî to'ya. Î' kai'ma Paapa pemonkono pe pemonkonyamî' enato'pe ekaremekî' to'ya sîrîrî tîpose. Mîrîrî ye'nen tu'ke pemonkonyamî' eseka'nunka Paapa pemonkono pe tîwanîkonpa. Ka'ne' pe Paapa yenya' to' eturumaka tesa'kon pe awe'to'pe. ¹⁷ Mîrîrî warantî awanî tîise penaro' Moisés nîmenuka'pî Paapa maimu ko'mamî yairî ipatîkarî. Ka' moropai non ataretî'ka, tîise Paapa maimu e'tî'ka pepîn, nem tiwin mai ena pepîn yairî pra —ta'pî Jesusya.

18 Moropai ta'pîiya: —Warayo'ya tîno'pî rumaka tîpo tiaron wîri' yarakkîrî awanî ya, kure'ne imakui'pî kupîiya mîrîrî, Paapa maimu yawîrî pra awanî. Moropai anî' wanî ya wîri' tînyo rumakatîpon yarakkîrî, mîkkîriya imakui'pî kupî mîrîrî Paapa winîkîi, imaimu e'menukasa' yawîrî pra awanî —ta'pî Jesusya to' pî'.

Ipîkku Pe Tîwe'sen Pî' Moropai Lázaro Pî'

Jesus Eseurîma

19 Moropai Jesusya ta'pî: —Tiwin warayo' wanî'pî ipîkku pe tîwe'sen. Mîkkîriya tîpon yeka'mapîti'pî morî epe'ke. Aako'manpîti'pî morî pe maasa pra tamî'nawîron esa' pe awanî'pî. Wei kaisari' ita're' wanî'pî mararî pra. Mîrîrî ye'nen î' pî' eesenumenka pra aako'mamî'pî ipîkku pe tîwanî ye'nen. 20 Mîrîrî yai nîrî tiaron warayo' wanî'pî. Î' ton pîn sa'ne, tîwe'taruma'tisen, sa'ne. Moropai paran pokon, erekî'pan itesa' poro itese' Lázaro. Mîkkîrî sa'ne yaapîti' to'ya e'pîti'pî mîkkîrî ipîkku pe tîwe'sen yewî' mana'ta pia maasa pra aasari' eserîke pra awanî'pî. 21 Miarî mîkkîrî ipîkku mesari poi ita're' ya'punu'pî e'sorokasa' anonpapai awe'pîti'pî. Mîkkîrî sa'ne erekî' yame'ka'pî arinmarakayamî'ya.

22 Moropai mîkkîrî sa'ne sa'manta'pî. Moropai mîkkîrî era'mai inseriyamî' ii'sa' wanî'pî. Yari'pî to'ya utamokon Abraão nurî'tî pia. Miarî aako'mamî'pî iipia kure'nan entamo'kanto' ta, taatausinpai pu'kuru. Tîiko'manse pu'kuru pra mîkkîrî ipîkku warayo' sa'manta'pî nîrî ite'ma'pî pî'. Mîkkîrî yu'na'tî'pî to'ya. 23 Mîkkîriya tîmoron epu'tî'pî mararî pra isa'manta'san pata'se' ya', apo' ya' si'ma. Miarî si'ma mîkkîriya tîtamo Abraão nurî'tî era'ma'pî aminke morî pata ya'. Moropai Lázaro nurî'tî era'ma'pîiya iipia morî ya'. 24 Mîrîrî ye'nen mîkkîrî entaime'pî. Ta'pîiya Abraão pî': "Amoko a'noko'pî pe sa'ne uyera'makî. Mîrîrî ye'nen Lázaro ii'to'pe ka'kî upîika'tîi. Tenya yeperu teuronkai tuna ka moropai aai'to'pe unu pona itîise. Maasa pra tarî umoron epu'tî pî' wai apo' ya", ta'pîiya.

25 Tîise Abraão nurî'tîiya imaimu yuuku'pî. Ta'pîiya: "Upa'ri, enpenataki non po aako'mamî'pî pî', morî pe pu'kuru aako'mamî'pî tîiwanmîra, tamî'nawîron esa' pe awanî'pî. Morî pe awanî'pî aapia. Tîise Lázaro sa'ne ko'mamî'pî tîmoron tepu'se miarî. Tarîpai Lázaro nurî'tî man morî pe pu'kuru tamî'nawîron mîrîrî winîpai. Taatausinpai awanî sîrîrî tarî. Tîise amîriya amoron epu'tî mîrîrî. 26 Mîrîrî tanne kure'nan a'ta moro man uurî'nîkon yarappana. Mîrîrî ye'nen tarîron uupiawon wîti eserîke pra man miarî ya' aapia. Moropai miarîpoinon iipî eserîke pra man nîrî tarîwaya uupia", ta'pîiya.

27-28 "Amoko", ta'pî ipîkku warayo'ya. "Mîrîrî warantî awanî ya, Lázaro yarimakî uyonpayamî' kore'ta attîto'pe. Maasa pra uyakontonon moro to' man mia'taikinankon inkamoro pî' ekareme'se attîto'pe ka'kî, tarîwaya e'taruma'tînto' ya' to' iipî namai", ta'pîiya.

29 Tîise Abraão nurî'tîiya ta'pî: "Ayonpayamî'ya itekare eta e'painon. Kaareta Moisés nurî'tî nekaremekî'pî miarî man to' pia. Moropai profetayamî' nurî'tîyamî' nekaremekî'pî miarî man. Mîrîrî winîpai eta to'ya", ta'pîiya.

30 "Tîise 'Inna' taa to'ya pepîn, Amoko", ta'pî ipîkku warayo' nurî'tîiya. "Tîise isa'manta'pî e'mî'sa'kasa' ya moropai mîkkîriya ekaremekî'ya, 'inna' taa to'ya. Imakui'pî tinkupîkon rumaka to'ya e'painon".

³¹ Tîise yuuku'pî Abraãoya: “Kaane, ‘Inna’ taa to'ya pepîn. Inkamoro itekare ekareme'nenan Moisés nuri'ti moropai profetayami' nuri'tiyami' nekaremeki eta to'ya pra awani ya, miriri waranti niri isa'manta'pi e'mi'sa'kasa' eseurimato' pi' ‘Inna’ taa to'ya pepîn”, ta'pi Abraão nuri'tiya —ta'pi Jesusya.

17

Tiaron Nîkupî'pî Awinîkî'nîkon Ku'ti Aawanmîra'nîkon
(Mt 18.6-7,21-22; Mc 9.42)

¹ Jesusya tînenupa'san pi' ta'pi: —Imakui'pî kupî tiaronkonya emapu'tinen ton moro awani siriri non po tiwiri. Tîise imakui'pî kupî tiaronya emapu'titiponya “ekenne” taa kupî siriri. ² A'ki, ani' sa'manta ya, ti' tewa'tii i'mi pi' tuna ka tenunse imakui'pî pe awani. Tîise itentai imakui'pî pe awani insamoro moreyami' yonpaya imakui'pî kupî emapu'tiya ya, marari pra awe'taruma'ti miriri wenai. ³ Miriri ye'nen tauya, aka, tiwari e'ki miriri waranti imakui'pî kupiya'nîkon namai.

Ayakonya imakui'pî ku'sa' ya, ka'ki ipi': “Imakui'pî miriri, uyakon, ki'kupî”, taaya ipi'. “Inna” taiya ya, mori pe pu'kuru awani. Miriri ye'nen aawanmîra inkupî'pî imakui'pî ku'ki. ⁴ Asaki'ne mia' pona tîmo'tai (7) ite'ka tiwin wei tîise imakui'pî ku'sa' ayakonya ya awiniki moropai aapia aai'piti ko'mannipi taiya api': “Kure'ne imakui'pî kupi pi' wai tîise enpenatasa' siriri marari pra. Miriri ye'nen aawanmîra unku'pî'pî ku'ki”, taiya ya, aawanmîra iku'ki —ta'pi Jesusya.

Innape Jesus Ku'to'

⁵ Inkamoro Jesus nenupa'sanya esati'pî Jesus pi'. Ta'pi to'ya: —Anna yepotori, ini' panpi' innape aku'to' annaya ku'ki —ta'pi to'ya Jesus pi'.

⁶ Moropai Jesusya to' maimu yuuku'pî. Ta'piya to' pi': —Miriri mostarda ena'pi miriki si'miriki waranti marari innape Paapa kupiya'nîkonya ya, taaya'nîkon e'painon seeni' yei pi': “atarokaki tamî'nawiri akara rapairi” moropai atti. “Tuna ka' e'pinta” taaya'nîkon ya moropai atti e'painon amaimukon yawiri —ta'pi Jesusya to' pi'.

Ipoitiri Nîkupî Ton Pi' Jesus Eseurîma

⁷ Moropai Jesusya ini'ri ta'pi tînenupa'san pi': —Amiri'nîkon wani ya tipoitiri ke taapai'nîkon man. Miki'ri esenyaka'ma ya anmikon ya, miriri waranti pra awani ya ayekînkon carneiroyami' era'maiya keren po si'ma. Miki'ri erepansa' pe teesyaka'mato' yapai taaya'nîkon pepin e'painon ipi': “Asi'ki, ereutaki awentamo'kapa”, taaya'nîkon pepin. ⁸ Tîise taaya'nîkon e'painon: “Ka'ne' pe entamo'kanto' yepoki mesa pona entamo'kato'pe moropai uwuku eni'to'peuya. Miriri tipu uye'ma'pi pi' awentamo'kapa”, taaya ipi'. ⁹ Taasa' tiuya yawiri miriri ku'sai'ya pi' “Mori pe pu'kuru man” taaya'nîkon e'painon ipi'? Kaane, maasa pra eesyaka'mato' miriri miito'pe, amaimukon yawiri awe'to'pe —ta'pi Jesusya. ¹⁰ —Miriri waranti amiri'nîkon wani e'pai awani. Tamî'nawiri ankupikon pe ta'pi kupiya'nîkon ya taaya'nîkon e'pai awani: “Teesyaka'masanon anna. Miriri ye'nen anna yapuri anna karaiwariya yu'se anna wani pepin, anna nikoneka pe ta'pi kupi annaya ye'nen. Miriri ku'sa' annaya pi' mi pe anna atapuri pepin anna karaiwari maimu yawiri ikupi annaya ye'nen”, taaya'nîkon e'pai awani —ta'pi Jesusya.

Mia' Tamî'nawîronkon Pri'ya Pra Tîwe'sanon Yepi'ti Jesusya

¹¹ Mîrîrî tîpo Jesus wîti ko'mannîpî'pî Jerusalém pona. Mîikîrî wîti'pî Samaria moropai Galiléia pata kî'pî ya pî'. ¹² Miarî Jesus erepamî tanne pemonkonyamî' ko'manto' ya mia' tamî'nawîronkon pri'ya pra tîwe'sanon warayo'kon wani'pî. Inkamoro wani'pî ere' itese' leprosia pokonkon. Inkamoro iipî'pî Jesus ponaya tîise to' emî'pamî'pî aminke pemonkonyamî' kore'ta to' ewomî pra. ¹³ Moropai inkamoro entaimepîti'pî. Moropai ta'pî to'ya Jesus pî': —Jesus anna yenupanen, a'noko'pî pe sa'ne anna era'makî —ta'pî to'ya ipî'.

¹⁴ To' era'ma tîuya pe Jesusya ta'pî to' pî': —Atîti teepîremasen pia. Moropai amîrî'nîkon esepi'tîsa' era'mato'peiya makatî ipî' —ta'pî Jesusya to' pî'. Jesus maimu yawîrî to' wîti'pî.

E'ma taawîrî to' wîti tanne to' esepi'tî'pî. ¹⁵ Moropai to' yonpa esepi'tîsa' enna'po'pî. Samariapon mîikîrî. Teese'pî'tîsa' wenai Paapa yapurî ye'ka pe awenna'po'pî. Meruntî ke aatausinpatò' maimu wani'pî. ¹⁶ Jesus pia teerepamî ye'ka pe awe'sekunka'pî irawîrî yapurî tîuya ye'nen. —Morî pe pu'kuru man, Jesus —ta'pîiya.

¹⁷ Moropai Jesusya ta'pî: —A'kî, mia' tamî'nawîronkon pepîn kin warayo'kon esepi'tî manni'? O'nonkan tiaronkon to' enna'po pra awanî. ¹⁸ Tîise i' ton pe mîserî ka'ran samariapon enna'posa' sîrîrî Paapa yapurî? —ta'pî Jesusya. ¹⁹ Moropai ta'pî Jesusya ipî': —E'mî'sa'kakî moropai atîkî. Eese'pî'tîsa' nai maasa pra innape uku'sa'ya ye'nen —ta'pî Jesusya Samariapon pî'.

Tamî'nawîronkon Esa' Pe Paapa E'to' Pî'

Jesus Eseurîma

(Mt 24.23-28,37-41)

²⁰ Tiaronkon fariseuyamî'ya Jesus ekaranmapo'pî. Ta'pî to'ya: —Î' pensa see tamî'nawîronkon esa' pe Paapa ii'to' weiyu eseporî kupî sîrîrî? —ta'pî to'ya. Jesusya to' maimu yuuku'pî: —Tamî'nawîronkon esa' pe Paapa ii'to' weiyu erepamî pepîn, î' rî teera'masanon pokonpe, anî'ya era'mato'pe —ta'pîiya. ²¹ —Anî'ya taa eserîke pra awanî, a'kî, sîrîrî era'makî, moonî pata man taa pepîn. Maasa pra tamî'nawîronkon esa' pe Paapa e'to' wani' pe man akore'ta'nîkon —ta'pîiya.

²² Mîrîrî ye'nen ta'pîiya tînenupa'san pî': —A'kî, tiwin wei uurî ka' poi iipî'pî anera'mapai awanîkon kupî sîrîrî. Pemonkonyamî' esa' pe uurî wani' anera'mapai awanîkon. Tîise era'maya'nîkon pepîn. ²³ Moropai tiaronkonya taa apî'nîkon: “Aasîrî eerepansa' man. Sîrîrî era'makî, miarî man” taa seru'ye'konya apî'nîkon. Inkamoro ye'ka maimu yawîrî katîti seru'ye' pe yuwai. ²⁴ Maasa pra uurî iipî'pî ka' poi ii'to' weiyu wani' mîrîrî manni' wara'napi e'sisiuka ka' parakon patapai iratai winîkî eesera'ma manni' warantî. Tamî'nawîronkonya era'ma kupî sîrîrî, ama' pe pra. Mîrîrî warantî awanî kupî sîrîrî. ²⁵ Tîise maasa e'mai' pe uurî ka' poi iipî'pî e'taruma'ti kupî sîrîrî mararî pra. Moropai uurî uyewanmarî to'ya sîrîrî pankonya yewanmîrî uyu'se pra to' wani'.

²⁶ Pena Noé nuri'ti wani' yai pemonkonyamî' ko'mamî'pî tîwanmîra. Mîrîrî warantî pemonkonyamî' ko'mamî uurî ka' poi iipî'pî ii'to' weiyu erepamî pikîrî —ta'pî Jesusya. ²⁷ —Pena morî pe tamî'nawîronkon wani'pî. To' entamo'ka'pî moropai tîwukukon enîrî'pî to'ya. Moropai warayo'kon no'pîta'pî, wîrî'sanyamî' etinyoma'pî. To' ko'mamî'pî morî pe tîkanau

ya' Noé nurí'tí asara'tí weiyu erepamí típose to' ko'mamí'pí. Mírírí yai kure'nan tuna ke Paapaya pata ma'tanípí'pí. Moropai inkamoro pemonkonyamí' tí'ka'píiya tamí'nawírí.

²⁸ Mírírí warantí nírí awe'kupí'pí pena Ló ko'manpítí yai. Tamí'nawíronkon waní'pí morí pe to' entamo'ka'pí, moropai tíwukukon enírí'pí to'ya. Moropai to' esennapítí'pí, to' e'repapítí'pí, moropai to' e'pímí'pí. Moropai tewí'kon ton koneka'pí to'ya. Tííwanmíra to' waní'pí. ²⁹ Ló epa'kato' Sodoma poi weiyu erepamí píkírí to' ko'mamí'pí morí pe. Moropai mírírí típo kono' rena'pí ka' poi apo' pe mararí pra moropai ikí pe, enxofre itese' aarena'pí. Míríríya pemonkonyamí' tí'ka'pí tamí'nawírí. ³⁰ Mírírí warantí pemonkonyamí' ko'mamí uurí ka' poi iipí'pí ii'to' weiyu erepamí píkírí —ta'pí Jesusya.

³¹ —Mírírí yai aní' waní ya tewí' po mîkírí autí eseríke pra awaní í' rí temanne yapisípa. Moropai aní' waní ya, tînmírí ya, mîkírí enna'po pepín tewí' ta. Tííse ka'ne' pe eepe e'pai awaní —ta'pí Jesusya. ³² —Maasa enpenatatí Ló nurí'tí no'pí nurí'tí pí'. Te'ma'pí pí' enna'popai tíwaní yai aasa'manta'pí. ³³ Aní' eseka'nunka ya kure'ne isa'mantapai pra tíiko'manto'kon píninmaiya ya, mîkírí sa'manta kupí sírírí. Tííse uwenai aní' e'taruma'tí ya, tíisa'manta namaiya pra awaní ya, mîkírí e'píika'tí ipatíkarí. ³⁴ Tauya sírírí yairon pí'. Mírírí ewarono' ya, asakí'nankon pemonkonyamí' wetun ya, tiwinan cama po. Tiwinan neken wítí kupí sírírí, iwaníyakon e'nímí kupí sírírí. ³⁵ Moropai asakí'nankon wírí'sanyamí' trigo ye'pa pí' tíwe'sanon sa'nírí si'ma. Tiwin neken iwaníyakon wítí kupí sírírí. Moropai iwaníyakon e'nímí kupí sírírí. ³⁶ Moropai asakí'nankon warayo'kon waní ya umí ya, tiwin neken iwaníyakon wítí kupí sírírí moropai iwaníyakon e'nímí kupí sírírí.

³⁷ Mírírí pí' Jesus nenupa'sanya ekaranmapo'pí. Ta'pí to'ya: —Anna yepotorí, o'non pata awe'kupí kupí sírírí? —ta'pí to'ya Jesus pí'.

Inkamoro maimu yuuku'pí Jesusya panton ke. Ta'píiya: —Akí, o'non pata paaka sa'mantasa' ya tu'ke watunaiyamí' emurukuntísa' esera'ma. Mírírí warantí awe'kupí yai, epu'tíya'níkon, eesera'ma aronne. —ta'pí Jesusya.

18

Wírí Inyo Isa'manta'pí

¹ Jesusya panton ekaremekí'pí tînenupa'san yenupapa kai'ma tíwírí teepíremakon to' ko'manto'pe tírumakai pra. ² Ta'píiya to' pí': —Cidade po awaní'pí warayo' juiz ipíkku pe tíwe'sen. Mîkírí waní'pí Paapa namanen pepín tííwarírí itu'se tíwe'to' yawírí tíiko'mansen, moropai tiaronkon pemonkonyamí' namanen pepín. ³ Moro rí mírírí cidade po wírí' waní'pí inyo isa'manta'pí. Tiaronya mîkírí taruma'tí'pí. Yairí pra mîkírí waní'pí iwiníkí. Mírírí ye'nen mîkírí ipíkku pe tíwe'sen juiz pia attípítí e'pítí'pí típíika'títo'peiya kai'ma mírírí pí'. Ta'píiya: “Upíika'tíkí mîkírí upí' tíwo'ma'tasen pí' ka'kí iní'rí aawo'ma'ta namai. Tamí'nawírí ikonekakí”, ta'píiya.

⁴ Tííse mîkírí sa'ne inyo isa'manta'pí pínamaiya pra awaní'pí. Aako'mamí'pí mararí pra wei kaisarí tííse iko'noro esatí pí' mîkírí wírí' ko'mamí'pí. Moropai mírírí pí' ta'píiya, teesenumenkai: “Inna seru' pepín. Paapa namanen pepín uurí moropai tiaronkon pemonkonyamí' pínamanen pepín uurí ipíkku waní ye'nen. ⁵ Tííse míserí wírí'ya yeta'ka

ko'mannîpî ye'nen iteseru konekauya sîrîrî. Maasa pra iteseru konekauya pra awanî ya mararî pra epu'tûuya yentai uyaka'maiya inî' î' epu'tî ton pe pra”, ta'pî mîikîrî juizya. Mîrîrî ye'nen ipîka'tî tu'ka'pîiya —ta'pî Jesusya.

⁶ Mîrîrî pî' Uyepotorîkonya ta'pî tînenupa'san pî': —Esenenkatî î' kai'ma manni' juiz yairon pepîn eseurîmato' pî'. Imakui'pî pe tîwanî tîise imaimu yuuku tu'ka'pîiya. ⁷ Mîrîrî warantî pra Paapa wanî, tîise morî pe awanî. Mîrîrî ye'nen morî kupîiya tîmenka'san tîpemonkonoyamî' ton pe, manni'kan tîwe'pîika'tîto'kon esatî pî' tîwe'sanon wei kaisarî moropai ewaron kaisarî. To' pîika'tîpa Paapa ko'mamî ka'rî? Kaane, ikupîiya kupî tîuya taasa' tîuya yawîrî. ⁸ Tauya sîrîrî apî'nîkon. Ikupî Paapaya tîpemonkonoyamî' ton pe. Mîrîrî kupîiya ka'ne' pe tîiko'manse pra. Tîise uurî ka' poi iipî'pî erepanto' weiyu yai sîrîrî non pona, innape Paapaya teepîremato'kon yuuku epu'nenan eporîuya, to' e'taruma'tî tîise? —ta'pî Jesusya.

Fariseu Moropai Tîniru Yapîsî Pî' Teesenyaka'masen Epîrema

⁹ Tiaronkon yairî tîwanîkon kai'ma tîwe'ku'sanon moropai tiaronkon yentai tîwe'ku'sanon pî' sîrîrî panton ekaremekî'pî Jesusya. ¹⁰ Ta'pîiya: —Asakî'nankon warayo'kon wîti'pî epîremanto' yewî' ta epîremai. Tiaron wanî'pî fariseu pe. Tiaron wanî'pî tesanonkon pia to' nîtirî tîniru yapîsî pî' teesenyaka'masen pe. ¹¹ Moropai fariseu e'mî'sa'ka'pî satippe epîremai. Moropai eepîrema'pî tîpona see warantî. Ta'pîiya: “Paapa, ayapurî pî' wai kure'ne. Maasa pra uurî wanî pepîn tiaronkon pe-monkonyamî' warantî. Tu'ke î' yu'se tîwe'sen pepîn uurî. Moropai seru'ye' pe uurî wanî pepîn. Moropai imakui'pî ku'nen pepîn. Uurî se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî tîwe'sen pepîn tiaronkon warayo'kon warantî. Paapa ayapurî pî' wai nîrî maasa pra mîseni' warayo' tîniru yapîsî pî' teesenyaka'masen warainon pepîn uurî imakui'pî pe. ¹² Epîremakoi uurî asakî'ne ite'ka tiwin semana tîise uyekkari tonpai pra. Moropai aapia untîrî tîinen uurî esuwa'kakoi pepîn, tamî'nawîrî une'ma uyemanne yonpa tîinen uurî”, ta'pîiya teepîrema ye'ka pe.

¹³ Tîise tesanonkon pia to' nîtirî tîniru yapîsî pî' teesenyaka'masen wanî'pî aminke. Moropai kure'ne aweppe'sa' wanî'pî. Mîrîrî ye'nen tenu yanumîiya pra awanî'pî ka' ekaya. Tîise tîmannîti mun pa'tî'pîiya kure'ne teesewankono'mai. Moropai ta'pîiya Paapa pî': “Paapa, a'noko'pî pe sa'ne uyera'makî. Maasa pra kure'ne imakui'pî kupîtîpon uurî,” kai'ma eepîrema'pî —ta'pî Jesusya.

¹⁴—Mîrîrî ye'nen apî'nîkon tauya sîrîrî. Mîikîrî warayo' teeti'noko'masen maimu eta'pî Paapaya. Moropai mîikîrî pîika'tî'pîiya. Teeti'noko'masen warayo' enna'po'pî tewî' ta morî pe tîwanmîra Paapa yarakkîrî. Tîise tiaron e'mai' pe epîrema'pî pîika'tîiya pra awanî'pî. Maasa pra anî' atapurî ya tîwarîrî tiaron yentai mîikîrî eppepî kupî sîrîrî imakui'pî kupî tîuya pî'. Tîise anî' wanî ya tîweppe'se imakui'pî pe tîwanî wenai, mîikîrî wanî kupî sîrîrî taatausinpai. Maasa pra Paapaya yapurî kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya.

Moreyamî' Yanno Jesusya

(Mt 19.13-15; Mc 10.13-16)

¹⁵ Mîrîrî tîpo tiaronya moreyamî' yarî'pî Jesus pia to' pîremato'peiya kai'ma. Tîise Jesus nenupa'sanya mîrîrî era'ma tîuya'nîkon pe ta'pî to' pî': —Î' ton pe mîrîrî warantî ikupîya'nîkon, î' ton kon moreyamî'

enepi'ya'nikon Jesus pia —ta'pî to'ya. ¹⁶Tiise Jesusya inkamoro moreyamî' yanno'pî tîpia to' ii'to'pe. Moropai ta'pîiya: —Tîwî inkamoro moreyamî' naiipî uupia. To' tîma'nîpai pra e'tî. Maasa pra Paapa pemonkonoyamî' wanî insamoro moreyamî' warantî. Paapa, tesa'kon winîpai morî eporî to'ya. ¹⁷Inna pî' rî tauya apî'nikon. Anî' wanî Paapa pemonkono pe e'pai, mîi pe pra insanan moreyamî' warantî e'pai awanî, innape Paapa kupî'ma. Moropai itenya' eeturumaka e'pai awanî tesa' pe awe'to'pe —ta'pî Jesusya.

Ipîkku Pe Tîwe'senya Jesus Ekaranmapo

(Mt 19.16-30; Mc 10.17-31)

¹⁸Judeuyamî' esa' pe tîwe'senya Jesus ekaranmapo'pî. —Uyenupanen, morî pu'kuru amîrî, —ta'pîiya Jesus pî'. Moropai ta'pîiya: —Î' kupîuya e'painon ipatîkarî enen uuko'manto' ton epoto'peuya Paapa pia? —ta'pîiya.

¹⁹Jesusya ta'pî ipî': —Î' wani' awanî ye'nen “Morî amîrî”, taaya mîrîrî upî'? Tiwinan morî moro man, mîikîrî Paapa, tiaron ton pra man. Mîikîrî neken morî —ta'pîiya. ²⁰Moropai Jesusya yuuku'pî. Ta'pîiya: —Paapa nekaremekî'pî unku'pikon ton epu'nen amîrî.

Se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî tîwe'se pra, moropai pemonkon kî'wîi.

Moropai ama'ye' pe tiaronkon kîsama'runpai moropai seru'ye' pe teeseurîmai pra e'kî. Moropai ayun, asan maimu yawîrî e'kî *Êx 20.12-16; Dt 5.16-20*

—ta'pîiya.

²¹Moropai mîikîrî warayo'ya ta'pî: —More pe wanî'pî patapai sîrîrî tîpose mîrîrî ku'nen uurî tamî'nawîrî —ta'pîiya.

²²Mîrîrî taiya eta tîuya pe ta'pî Jesusya: —Inna seru' pepîn tîise tiwinano'pî anku'pî ton moro man. Tamî'nawîrî ayemanne ke e'repata moropai itepe'pî mîtirîi manni'kan sa'ne tîwe'taruma'tîsanon pia. Mîrîrî warantî ikupîya ya, inî' panpî' ayemanne ton eporîya mîrîrî ka' po. Moropai mîrîrî tîpo maaipîi uwenairî —ta'pî Jesusya ipî'. ²³Mîrîrî taa Jesusya ye'nen, mîikîrî warayo' esewankono'ma'pî mararî pra, ipîkku pe pu'kuru tîwanî ye'nen. Mîrîrî anku'pai pra awanî'pî.

²⁴Mîikîrî esewankono'masa' era'ma tîuya ye'nen Jesusya ta'pî: —A'kî, sa'me pu'kuru see awanî Paapa yenya' ipîkku pe tîwe'sen eturumaka tesa' pe awe'to'pe. ²⁵Mîrîrî wanî kameru ewomî warantî akkusa yeutta yai, sa'me awanî. Tîise itentai awanî mîikîrî ipîkku ewonto'pe Paapa pia, itesa' pe awe'to'pe, maasa pra kure'ne tewan yapi'sai'ya ye'nen temanne pî'.

²⁶Mîrîrî taiya etatîponkonya ekaranmapo'pî. Ta'pî to'ya: —Moriya anî' kin e'pîika'tî e'painon?

²⁷Jesusya yuuku'pî: —Î' sa'me tîwe'sen pemonkon pia sa'me pu'kuru, ikupîiya yentai. Tîise mîikîrî Paapa pia sa'me pra awanî. Mîrîrî ye'nen ikupîiya —ta'pî Jesusya.

²⁸Moropai Pedroya ta'pî Jesus pî': —A'kî, tamî'nawîron anna ko'manto' rumakasa' annaya sîrîrî, awenairî anna ii'to'pe kai'ma —ta'pîiya.

²⁹—Inna seru' pepîn —ta'pî Jesusya. —Moropai apî'nikon yairî tauya. Tesa' pe Paapa wanî ye'nen tewî' nîmî'nen, moropai tîno'pî nîmî'nen, moropai takon nîmî'nen, moropai tonpayamî' nîmî'nen, moropai tînmuku nîmî'nen, Paapaya tannosa' wenai, ³⁰mîikîrîya eporî kupî sîrîrî tîiko'manto'

ton iní' panpí, tũko'manto' ton tarí tamí'nawírí tũnnímí'pí yentai. Moropai tiwinano'pí weiyu yai, ipatíkarí tũko'manto' ton eporíya —ta'pí Jesusya.

Iní'ri Tũsa'manta Pí' Jesus Eseuríma

(Mt 20.17-19; Mc 10.32-34)

³¹ Moropai mírírí típo Jesusya tĩnenupa'san yarí'pí tiaron winíkí moropai ta'píya to' pí': —A'kí, wítí'níkon sírírí Jerusalém pona. Miarí tamí'nawírí profetayamí' nurí'san nĩmenuka'pí yawírí awe'kupí pe man, uurí, pemonkon pe ka' poi iipí'pí winíkí. ³² Miarí uurí rumaka to'ya pe man pemonkonyamí' Judeuyamí' pepĩnon yenya'. Moropai inkamoroya umu'tunpa kure'ne moropai uyewanmarí to'ya. Moropai tetakukon yenumí to'ya upona. ³³ Moropai u'po'pítí to'ya. Moropai uwí to'ya. Tũse uwísa' to'ya típo iteseuríno wei yai e'mí'sa'ka kupí sírírí —ta'píya.

³⁴ Mírírí taiya epu'tí to'ya pra inenupa'san waní'pí. Maasa pra Jesus eseurímato' waní'pí aronne pra epu'tí to'ya yentai. Mírírí ye'nen í' taa yu'se Jesus waní epu'tí to'ya pra inenupa'san waní'pí.

Enkaru'nan Yepi'tí Jesusya

(Mt 20.29-34; Mc 10.46-52)

³⁵ Mírírí típo Jesus erepamí ko'mannípí tanne Jericó cidaderí pona, tiwin pemonkon enkaru'nan sa'ne ereutasa' waní'pí e'ma ena pona. Míikírí sa'ne waní'pí tĩniru esatí pí' tímírí ton, teesenyaka'ma eseríke pra awaní ye'nen. ³⁶ Míikírí sa'ne moro tũse ariníkon pemonkonyamí' wítí mírírí e'ma taawírí eta'píya. Moropai ekaranmapo'píya: —Í' see mírírí? —ta'píya. ³⁷ Moropai ta'pí to'ya ipí': —Manní' Jesus Nazaré poinon wítí sírírí —ta'pí to'ya.

³⁸ Mírírí taa to'ya ye'nen míikírí sa'ne enkaru'nan entaimepítí pia'tí'pí. Ta'píya: —Jesus amírí rei Davi nurí'tí parí'pí pĩka'títón, a'noko'pí pe sa'ne uyera'makí —ta'pí enkaru'nanya.

³⁹ Míikírí entaimepítí ye'nen e'mai' pe tuutĩsanonya ta'pí ipí': —Moo e'kí, í' pí' awentaimepítí —ta'pí to'ya. Tũse yuukuiya pra iní' panpí' meruntí ke awentaimepítí'pí. —A'noko'pí pe uyera'makí —ta'píya.

⁴⁰ Moropai tuutí ye'ka pe Jesus emí'pamí'pí. Moropai —Ene'tí uupia —ta'pí Jesusya. Tĩpia erepannípí'pí to'ya pe Jesusya ekaranmapo'pí. ⁴¹ —Í' kupíuya yu'se awaní ayarakkírí? —ta'pí Jesusya ipí'. —Uyepotorí, iní'ri anera'mapai wai —ta'pí warayo'ya.

⁴² Míikírí pí' ta'pí Jesusya: —Era'maya, innape ukupíya ye'nen eesepi'tísa' sírírí —ta'pí Jesusya ipí'. ⁴³ Moropai mírírí pe rí míikírí warayo' enkaru'nanya era'ma'pí. Mírírí ye'nen Jesus wenairí attí'pí Paapa yapurí ye'ka pe. Mírírí Jesus níkupí'pí era'ma tũya'níkon ye'nen, tamí'nawíronkon pemonkonyamí'ya Paapa yapurí'pí nírí.

19

Zaqueu Waní'pí Jesus Anera'mapai

¹ Moropai mírírí típo Jesus ewomí'pí Jericó cidaderí poro attí'pí. ² Mírírí cidade po awaní'pí warayo' ipíkku pe tĩwe'sen itese' Zaqueu. Míikírí waní'pí tesianonkon pia to' nítírí tĩniru yapi'nenan yepuru pe tĩwe'sen pe. ³ Míikírí waní'pí aní' pe Jesus waní anepu'pai. Tũse era'maiya eseríke pra awaní'pí maasa pra ariníke pemonkonyamí' waní ye'nen. Moropai nonpairí tiwaní ye'nen era'maiya pín. ⁴ Mírírí ye'nen míikírí eka'tumí'pí inkamoro ariníkon pemonkonyamí' rawírí. Moropai míikírí enuku'pí yei

pona Jesus era'mapa kai'ma. Maasa pra mîrîrî poro Jesus wîtîto' wanî'pî mîito'pe.

⁵ Mîrîrî yei yo'koi teerepamî pe kakîsiya Jesusya era'ma'pî. Moropai ta'pîiya Zaqueu pî': —Zaqueu, ka'ne' pe autîkî maasa pra sîrîrîpe ayewî' ta uuti e'pai awanî —ta'pîiya. ⁶ Mîrîrî taiya ye'nen, Zaqueu autî'pî ka'ne' pe, moropai Jesus yapîsî'pîiya tîwakîri pe taatausinpai tewî' ta.

⁷ Mîrîrî era'ma'pî tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya. Mîrîrî ye'nen inkamoro eseurîma pia'tî'pî, ipî' tîwo'ma'takon ye'nen. Ta'pî to'ya: —A'kî, î' ton pe see imakui'pî mîserî warayo' yewî' ta Jesus ewomî mîrîrî? —ta'pî to'ya.

⁸ Moropai Zaqueu e'mî'sa'ka'pî eseurîmai. Moropai ta'pîiya Uyepo-torîkon pî': —A'kî, sîrîrî patapai ipîkku uwe'to' yemanne yonpa tîrîyua arakkita pairî pemonkonyamî' sa'ne î' ton pînon tîwe'taruma'tisanon pia. Moropai tauya î' rî yama'runpasau'ya ya, manni'kan pemonkonyamî' unama'runpa'san pia inna'pouya to' yemanne mo'ka'pîyua yentai, saakîrîrî ite'ka to' pia inna'pouya —ta'pîiya.

⁹ Mîrîrî yai mîikîrî pî' ta'pî Jesusya: —Sîrîrîpe mîserî warayo' yewî' tawonkon pîika'tî Paapaya sîrîrî, imakui'pî to' nîkupî'pî ku'sai'ya man tîiwanmîra. Mîserî warayo' wanî Abraão paari'pî pe pu'kuru. Moropai Abraão nuri'tîya innape Paapa kupî'pî warantî, innape ukupîiya. Mîrîrî wenai awe'pîika'tîsa' man —ta'pîiya. ¹⁰ —Maasa pra ka' poi uurî iipî'pî insanan pemonkonyamî' warainokon, ataka'ma'san yuwai. Moropai Paapa pia to' enna'poto'pe to' pîika'tî iipî'pî uurî —ta'pî Jesusya.

Mia' Tamî'nawîron Prata Ena'pî Pî' Jesus Eseurîma

(Mt 25.14-30)

¹¹ Moropai Jesusya inkamoro teeseurîma etatîpono'san nepu'tî ton pe panton ekaremekî'pî. Maasa pra aminke pra to' erepamî ko'mannîpî Jerusalém pona. Teerepamî pe tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî ka'ne' pe kai'ma to' esenumenka epu'tî'pîiya mîito'pe. Mîrîrî ye'nen î' kai'ma awanî pe man epu'to'pe to'ya, ekaremekî'pîiya. ¹² Ta'pî Jesusya: —A'kî, warayo' wanî'pî tîpemonkonoyamî' kenan, moropai ipîkku pe tîwe'sen. Mîikîrî wîti'pî tiaron pata pona aminke, pata esa' pe teenapa kai'ma, moropai mîrîrî tîpo tîwenna'popa rei pe. ¹³ Tîise maasa tuuti rawîrî tîpoitîrîtonon mia' tamî'nawîronkon warayo'kon yanno'pîiya tîipia. Moropai inkamoro pia to' kaisari tiwin pî' pîrata ena'pî tîrî'pîiya. Moropai ta'pîiya to' pî': “A'kî, sîrîrî pîrata ke puwana konekatî inî' panpî' eporîkonpa. Mîrîrî kupî'pî' ako'mantî enna'po pîkîrî”, ta'pîiya. Moropai attî'pî. ¹⁴ Tîise mîrîrî patayawonkon pemonkonyamî'ya yewanmîrî'pî. Pata esa' pe eena yu'se pra to' wanî'pî. Mîrîrî ye'nen pemonkonyamî' yarima'pî to'ya ite'ma'pî pî' kai to' wîtîto'pe ipî': “Pata esa' pe amîrî ena yu'se anna wanî pra man, apemonkonoyamî' pe anna wanî pepîn”, taato'pe to'ya kai'ma ipî'.

¹⁵ Tîise mîikîrî warayo' ena'pî pata esa' pe, rei pe, to' maimu yentai. Moropai mîikîrî enna'po'pî tewî' ta. Moropai mîikîrîya inkamoro tîpoitîrîtonon to' pia pîrata ena'pî tîntîrî'san yanno'pî to' ii'to'pe. Î' warapo mîrîrî pîrata ke eposa' to'ya anepu'pai awanî'pî.

¹⁶ E'mai'non erepamî'pî iipia moropai ta'pîiya: “Ukaraiwarî, manni' pîrata ena'pî itîriya ne'tikini uupia mîrîrî ke inî' panpî' eporî'pîyua mia' tamî'nawîrî kaisaron”, ta'pîiya.

17 Mîikîrî pî' ta'pî ikaraiwarîya: “Morî pe man. Atausinpan pî' wai. Innape teesenyaka'masen pe awanî epu'tûya sîrîrî. Maasa pra yairî mîrîrî mararon ku'sa'ya. Mîrîrî ye'nen mia' tamî'nawîron cidadekon esa' pe akupîuya”, ta'pîiya ipî'.

18 Moropai tiaron ipoitîrî iipî'pî moropai ta'pîiya: “Ukaraiwarî, manni' pîrata ena'pî uupia itîrî ne'tîkini ke inî' panpî' eporî'pîuya mia'taikinan kaisaron”, ta'pîiya.

19 Mîrîrî pî' ikaraiwarî atausinpa'pî. “Morî pe man. Mîrîrî ye'nen mia'taikin cidadekon esa' pe akupîuya”, ta'pî ikaraiwarîya ipî'.

20 Moropai tiaron ipoitîrî iipî'pî. Ta'pîiya ipî': “Ukaraiwarî, manni' uupia itîrîya ne'tîkini pîrata ena'pî seeni' iwontîsau'ya kamisa ya'. Enonsau'ya sîrîrî itîpannîpîuya namai. 21 Maasa pra amîrî wanî teesenyaka'mai pra tu'ke î' eponen pe. Moropai î' tîpînse pra mararî pra mo'kanen amîrî. Mîrîrî ye'nen eranne' pe wani'pî apî'”.

22 Mîikîrî maimu yuuku'pî ikaraiwarîya. “Imakui'pî pe amîrî wanî, enya'ne pe. Puwana pî' awanîpa taasa' tanne, ikonekasa'ya pra awanî. Mîrîrî ye'nen mîrîrî amaimu wenai ayu'se pra wai. Epu'tî'pîya sa'man pe pu'kuru uurî wanî teesenyaka'mai pra tu'ke î' eponen uurî, moropai î' tîpînse pra mararî pra mo'kanen uurî. 23 Tîise î' wani' awanî ye'nen mîrîrî untîrî'pî pîrata ena'pî utînirurî tîrîya pra awanî'pî itewî' ta itaponse' pona? Sîrîrî itîisa'ya ya, inî' panpî' eepansa' tanne eporîuya e'painon”.

24 Moropai ta'pîiya moro tîpia tîwe'sanon pî': “Mîikîrî pia manni' pîrata ena'pî mo'katî iipiapai. Moropai itîtî mîikîrî mia' tamî'nawîron yapisîtîpon pia”.

25 Tîise ta'pî to'ya: “Anna karaiwarî, tîise mîikîrî pia man mia' tamî'nawîron pîrata ena'pî”, ta'pî to'ya.

26 Inkamoro maimu yuuku'pî to' karaiwarîya. “Tîise tauya apî'nîkon, manni' tu'ke panpî' eporîtîponya yapisî e'pai awanî inî' panpî' tu'ke. Tîise anî' wanî ya tu'kan pepin yarakkîrî mîrîrî konekasai'ya pra awanî ye'nen, mîrîrî mo'ka e'pai awanî iipiapai, î' ton pra awe'to'pe”, ta'pîiya. 27 Moropai ta'pîiya: “Tarîpai inkamoro uyeyatonon ene'tî tesa'kon pe uurî wanî yu'se pra si'san, inkamoro tî'katî tamî'nawîrî era'mauya tanne”, ta'pî to' karaiwarîya —ta'pî Jesusya.

Jerusalém Pona Jesus Erepamî

(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Jo 12.12-19)

28 To' yeurîma tîpo Jesus wîtî'pî to' rawîrî Jerusalém pona. 29 Inkamoro erepamî'pî Oliveira ye'ka wî' pona. Mîrîrî wanî'pî aminke pra Betfagé moropai Betânia pî'. Miarî pai Jesusya asakî'ne tînenupa'san yaipontî'pî tîrawîrî to' wîtîto'pe. 30 Tîmaimu tîrî'pîiya to' pî' see warantî. —Atîtî e'mai' pe mîrîrî vila pona, miarî eerepamîkon pe jumenta more mîrikkî eporîya'nîkon ewa'tîsa' pe. Anî' enuku'pî pepîn. Mîikîrî meukatîi moropai mene'tîi. 31 Anî'ya amîrî'nîkon yekaranmapo ya: “Î' ton pe mîikîrî yeukaya'nîkon”, taa to'ya ya apî'nîkon: “Uyesa'kon man itu'se”, makatîi —ta'pî Jesusya.

32 Mîrîrî ye'nen inkamoro Jesus naipontî'san wîtî'pî. Moropai tamî'nawîrî Jesusya ta'pî yawîrî jumenta more yewa'tîsa' to'ya eporî'pî to'ya. 33 Mîikîrî yeuka to'ya tanne itesanonya to' ekaranmapo'pî: —Î' ton pe mîikîrî yeukaya'nîkon mîrîrî? —ta'pî to'ya to' pî'.

³⁴ Inkamoroya ta'pî: —Uyenupanenkon man itu'se. Mîrîrî ye'nen yarî annaya sîrîrî —ta'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen yaato'pe to'ya, irumaka'pî to'ya.

³⁵ Mîrîrî jumenta more yarî'pî to'ya Jesus pia. Moropai inkamoroya tîponkon mo'ka'pî moropai itîrî'pî to'ya jumenta more pona. Moropai Jesus enuku tanne ipîika'tî'pî to'ya. ³⁶ Mîikîrî po Jesus wîtî tanne pemonkonyamî'ya tîponkon mo'kapî'pî moropai e'ma taawîrî yarenka'pî to'ya iporo Jesus wîtîto'pe yapurî tîuya'nîkon ye'nen.

³⁷ Mîrîrî Oliveira ye'ka wî' poi tawautîkon pe, arinîkon pemonkonyamî' inenupa'san atausinpa pia'tî'pî. Moropai Paapa yapurî'pî to'ya aronne tîwentaimepî'se, tamî'nawîron Jesus nîkupî'pî ikupî eserîkan pepîn era'masa' tîuya'nîkon ye'nen. ³⁸ Inkamoroya taapî'pî mararî pra: —Morî pe pu'kuru man.

Paapaya uyesa'kon pe yarimasa' sîrîrî.

Morî pe Uyepotorîkon maimu pe aaipî mîrîrî.

Morî pe pu'kuru Paapa,

ka' pon man tîwanmîra uurî'nîkon yarakkîrî.

Paapa yapurîpai'nîkon man

Sl 118.26

—ta'pî to'ya.

³⁹ Mîrîrî taa to'ya ye'nen, tiaronkon fariseuyamî' to' kore'ta tîwe'sananya ta'pî Jesus pi': —Anna yenupanen inkamoro ayapurî pi' to' wanî mannan tî'napanto'pe panpi' ka'ki to' pi' —ta'pî to'ya.

⁴⁰ Inkamoro maimu yuuku'pî Jesusya: —Tauya sîrîrî apî'nîkon, mîrîrî warantî inkamoroya uyapurî e'pai awanî. To' atî'napamî ya, tî' inta ton pîn entaimepî' kupî sîrîrî. Eseurîmakoi pepîn eseurîma kupî sîrîrî uyapurî pi' —ta'pî Jesusya to' pi'.

Jesus Karau

⁴¹ Miarî teerepamî pe Jerusalém cidaderî era'ma'pî Jesusya. Era'ma tîuya yai ikaruwa'pî. ⁴² Moropai ta'pîiya: —Sîrîrîpe anî'ya tîwamîn enepî epu'tîya'nîkon ya, epu'tîya'nîkon e'painon. Tîise itu'se pra awanîkon. Tarîpai epu'tîya'nîkon eserîke pra naatîi —ta'pîiya Jerusalém ponkon winîkîi. ⁴³ —Tarîpai wei erepamî kupî sîrîrî ayeyatonkonya ayuwatîkon kupî sîrîrî. Awoima'tîkon to'ya eepekon eserîke pra. ⁴⁴ Inkamoroya tamî'nawîrî amîrî'nîkon tîko'mansenonkon tî'ka kupî sîrîrî. Mararî i' e'nîmî pepîn kupî sîrîrî apatakon ya'. Maasa pra apîka'tîi'nîkon Paapa narima'pî epu'tîya'nîkon pra awanîkon ye'nen —ta'pî Jesusya.

Epîremanto' Yewî' Ta Jesus Ewomî

(Mt 21.12-17; Mc 11.15-19; Jo 2.13-22)

⁴⁵ Moropai Jesus ewomî'pî epîremanto' yewî' ta moropai mîikîrîya pemonkonyamî' tîwe'repasanon yenpa'ka'pîiya epîremanto' yewî' tapai. ⁴⁶ Ta'pîiya: —Paapa maimu e'menukasa' man see warantî:

Paapaya ta'pî: “Uyewî' wanî mîrîrî epîremanto' yewî' pe”, *Is 56.7; Jr 7.11* ta'pî Paapaya pena. Tîise amîrî'nîkonya iku'sa' mîrîrî ama'ye'kon yewî' pe —ta'pî Jesusya.

⁴⁷ Mîrîrî tîpo Jesusya to' yenupa'pî epîremanto' yewî' ta wei kaisarî. Mîrîrî wenai teepîremanon esanon moropai Moisés nurî'tîya yenupanto' pî' yenupatonkon moropai pemonkonyamî' esanon wanî'pî anwîpai. ⁴⁸ Tîise mîrîrî kupî to'ya eserîke pra awanî'pî. Maasa pra tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya tamî'nawîrî si'ma eeseurîmato' eta'pî mararî pra tî'napanse.

20

Anî' Maimu Pe Jesus Ko'mamî'pî
(Mt 21.23-27; Mc 11.27-33)

¹ Tiaron wei yai Jesusya Paapa maimu ke pemonkonyamî' yenupa tanne epîremanto' yewî' ta teepîremasanon esanon moropai Moisés nurî'tîya yenupanto' pî' yenupatonkon, moropai pemonkonyamî' panamanenan iipî'pî Jesus pia. ² Moropai inkamoroya Jesus yekaranmapo'pî. —Ka'kî anna pî' epu'to'pe annaya, anî' maimu pe inkamoro tîwe'repasanon yenpa'ka'pîya mîrîrî moropai to' yenupaya mîrîrî? Anî'ya mîrîrî kupîpa taasa' mîrîrî amîrî pî'? —ta'pî to'ya.

³ Inkamoro maimu yuuku'pî Jesusya: —Uurî nîrîrî ayekaranmapouya'nîkon sîrîrî tarîpai umaimu yu'tî —ta'pîiya. ⁴ —Anî'ya kin yenpatakonanto'pe João Batista nurî'tîya ta'pî? Paapaya ka'rî, pemonkonyamî'ya ka'rî? —ta'pî Jesusya to' pî'.

⁵ Mîrîrî taa Jesusya ye'nen tîiwarîrî'nîkon to' eseurîma'pî tiaronkon pokonpe. —Î' kai'ma see imaimu yu'to'pe'nîkon? Maasa pra Paapa maimu pe ta'nîkon ya, uurî'nîkon yekaranmapo'ya eserîke wanî. “Moropai î' wani' awanî ye'nen João kupîya'nîkon pra awanîkon innape”? taiya eserîke awanî upî'nîkon. ⁶ Moropai pemonkon maimu pe taasa'nîkon ya, arinîkon pemonkonyamî'ya uurî'nîkon taruma'tî. Sa'mantan pîkîrî tî' ke uurî'nîkon pa'tîpîtî to'ya eserîke awanî. Maasa pra inkamoroya innape pu'kuru Paapa maimu ekareme'nen pe João nurî'tî wanî'pî epu'tî kai'ma —ta'pî to'ya tîiwarîrî'nîkon. ⁷ Mîrîrî ye'nen Jesus maimu yuuku'pî to'ya see warantî: —Epu'tî annaya pra man anî' maimu pe João'ya yenpatakona'pî —ta'pî to'ya.

⁸ Mîrîrî pî' Jesusya nîrî ta'pî: —Uurî nîrî anî' maimu pe inkamoro tîwe'repasanon epîremanto' yewî' ta si'ma yenpa'ka'pîuya moropai to' yenu-pauya anî' maimu pe ekaremekîuya pepîn —ta'pî Jesusya to' pî'.

Ipoitîrîtonon Imakui'pî Pe Tîwe'sanon
(Mt 21.33-46; Mc 12.1-12)

⁹ Moropai Jesusya to' yeurîma pia'tî'pî panton pe: —Warayo'ya tînmîri ton ya'tî'pî. Moropai uva ye'ka pîmî'pîiya mararî pra tekkari ye' ton. Mîrîrî tînmîri era'manenan tonkon eporî'pîiya itesa' to' e'to'pe tuutî ye'nen. Moropai mîrîrî tîpo attî î' tiaron pata pona iko'manse. ¹⁰ Moropai aasîrî itekkari emîrî weiyu eseporî'pî. Mîrîrî ye'nen mîikîrîya tiwin tîpoitîrî yarima'pî tekkari yonpa era'mai attîto'pe kai'ma moropai attî'pî. Tîise inkamoro inmîri esa' tîwe'sananya mîikîrî ipoitîrî pa'tîpîtî'pî. Moropai mîikîrî yarima'pî to'ya awenna'poto'pe î' ton pra. ¹¹ Moropai inî'rî ikaraiwarîya tiaron tîpoitîrî yarima'pî to' pia attîto'pe. Mîikîrî nîrî pa'tîpîtî'pî to'ya ipîra imakui'pî kupî'pî to'ya yarakkîrî. Moropai mîikîrî yarima'pî to'ya awenna'poto'pe î' ton pra. ¹² Moropai inî'rî tîpoitîrîtonon teeseurîno yarima'pîiya to' pia attîto'pe. Tîise mîrîrî warantî nîrî ipa'tîpîtî'pî inkamoro umî era'manenanya moropai yenpa'ka'pî to'ya attîto'pe.

¹³ Tîpoitîrîtonon pî' mîrîrî ku'sa' to'ya tîpo to' karaiwarî esenumenka'pî. “Î' kupîuya e'paignon ko'ye. Kaane epu'tî pî' wai”, ta'pîiya. “Uwakîri pu'kuru unmu yarima'ya sîrîrî, mîserî yarimasau'ya ya, î' kupî to'ya pepîn ipî' maasa pra unmu pe awanî ye'nen. Inama to'ya epu'tî pî' wai” kai'ma eesenumenka'pî.

14 Tîise mîikîrî umî esa'ya tînmu yarimasa' era'ma tîuya'nîkon ye'nen inkamoro umî era'manenta ta'pî: "A'kî mîserî inmu wîipai'nîkon, maasa pra î' pensa tîyun sa'manta yai mîserî ena umî esa'. Uurî'nîkon pe awe'to'pe iwîpai'nîkon", ta'pî to'ya. 15 Mîrîrî ye'nen inkamoroya mîikîrî umî esa' munmu yapisi'pî yenpa'ka'pî to'ya umî yapai poro pona. Moropai iwî'pî to'ya.

Mîrîrî ekaranmapo'pî Jesusya to' pî: —Î' kupî mîikîrî umî esa'ya kupî sîrîrî? 16 Tînmîri ya attî moropai inkamoro warayo'kon tînmu wîitîponkon tî'kaiya moropai tiaronkon warayo'kon eporîiya eserîke awanî tînmîri era'manenan ton kon —ta'pîiya.

Mîrîrî eta tîuya'nîkon ye'nen ta'pî to'ya: —Paapaya mîrîrî warantî ikupî e'pai pra man —ta'pî to'ya.

17 Tîise Jesusya inkamoro era'ma'pî, moropai ta'pîiya: —Mîrîrî ye'nen î' taato'pe Paapa maimu e'menukasa' awanî mîrîrî? Sîrîrî warantî Paapa eseurîma'pî:

Wîtî konekanenanya tî' yenumî'pî morî pe pra seeni' tî' wanî taa tîuya'nîkon ye'nen. Moropai yenumî'pî to'ya.

Tîise mîrîrî tî' to' nenumî'pî wanî morî pe pu'kuru to' nîmenka'pî yentai.

Moropai wîtî ko'mannîpîiya eesenumî namai *Sl 118.22*
ta'pî Paapaya pena. 18 Moropai ta'pî Jesusya: —Anî' atare'mo ya, sîrîrî tî' pona mîikîrî ma'ta mîrîrî. Tîise sîrîrî tî' ena ya ipona, mîikîrî yankaiya tamî'nawîrî.

Uyesa'kon Ye'mato' Pî Jesus Eseurîma
(Mt 22.15-22; Mc 12.13-17)

19 Mîrîrî tîpo Moisés nuri'tîya yenupanto' pî' yenupatonkon moropai teepîremasanon esananya tîwinîkî'nîkon Jesus eseurîma pe awanî epu'tî'pî. Mîrîrî ye'nen anapi'pai to' wanî'pî teuren tîise arinîkon pemonkonyamî' nama'pî to'ya. 20 Jesus anarainamapai to' wanî ye'nen î' kupîiya era'ma tonkon warayo'kon ye'ma'pî to'ya. Moropai inkamoro yaipontî'pî to'ya Jesus yekaranmapo'pî'se to' wîtîto'pe. Yairî tîwanîkon kai'ma Jesus yekaranmapo'pî to'ya. Tîise yairî pra Jesus yeseru anera'mapai to' wanî'pî kinî, mîikîrî rumakakonpa pata esa' yenta'. 21 Mîrîrî ye'nen inkamoroya ekaranmapo'pî: —Anna yenupanen, manni' eeseurîmato' wanî epu'tî'pî' anna man yairî pu'kuru awanî. Moropai epu'tî'pî' anna man nîrî e'sentai pra tiaronkon panamaya tîise se' kaisari to' panamaya yairon pe pu'kuru itu'se Paapa e'to' yawîrî warayo'kon panamaya. 22 Moropai ta'pî to'ya Jesus pî: —O'non ye'ka pe awanî e'painon uyesa'kon pe tîwe'sen César romanoyamî' esa' ye'ma annaya ya ka'kî anna pî'. Morî pe awanî, kaane, ka'ri? Uyeserukon yawîrî, Moisés nuri'tîya yenupanto' yawîrî awanî, kaane ka'ri?

23 Tîise Jesusya î' anku'pai to' wanî tarakkîrî epu'tî'pî. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya to' pî: 24 —Mîrîrî pîrata ena'pî ene'tî uupia —ta'pîiya. —Anî' ese' sîrîrî ipokon, anî' yekaton sîrîrî ipokon? —ta'pîiya. Moropai yuuku'pî to'ya: 25 —César yekaton mîrîrî —ta'pî to'ya. Moropai Jesusya ta'pî to' pî: —Mîrîrî wanî imîrî pe. Moriya morî ku'tî unku'pîkon ton pe mîikîrî César nekaremekî'pî ku'tî. Moropai morî ku'tî unku'pîkon ton pe Paapa nekaremekî'pî ku'tî —ta'pîiya.

26 Mîrîrî warantî yairî Jesus wanî ye'nen, o'non ye'ka pe yapisi' to'ya eserîke pra to' wanî'pî, pemonkonyamî' rawîrî si'ma. Mîrîrî ye'nen inkamoro atî'napamî'pî inî'rî to' eseurîma pra. Kure'ne teesenumenkai

to' waní'pí ipí'. Maasa pra yairí to' maimu yuukuiya ye'nen, epu'nen pe Jesus waní ye'nen.

E'mí'sa'kanto' Pí' Jesus Ekaranmapo To'ya

(Mt 22.23-33; Mc 12.18-27)

²⁷ Moropai mîrîrî tîpo saduceuyamî' manni'kan innape isa'manta'san e'mí'sa'ka ku'nenan pepîn erepamî'pí Jesus pia. ²⁸ Moropai inkamoroya ta'pí Jesus pí': —Anna yenupanen, pena Moisésya unku'pikon ton menuka'pí see warantí anna níku'pí ton. Warayo' inmuku pîn sa'manta ya, itakono'pí waní e'pai awanî ino'pîrî'pí yarakkîrî inmu ton epoto'peiya. ²⁹ Moro awanî'pí asakí'ne mia' pona tîmo'tai kaisarî itonpayamî'. Inkamoro ruinankon a'yeke'ton panpí' no'pîta'pí. Teuren tîise aasa'manta'pí tîmmu ton pra tîise. ³⁰ Moropai itakono'pí waní'pí ino'pîrî'pí yarakkîrî tîise aasa'manta'pí mîrîrî warantí inmu pra si'ma. ³¹ Moropai to' eseurîno'pí waní'pí mîkîrî yarakkîrî tîise mîrîrî warantí awanî'pí inkamoro asakí'ne mia' pona tîmo'tai'nîkon yarakkîrî awe'kupî'pí tamî'nawîrî to' sa'manta'pí inmu pra si'ma. ³² Mîrîrî tîpo to' no'pîrî'pí nîrî sa'manta'pí. ³³ Tarîpai inkamoro e'mí'sa'ka yai, o'non ye'ka no'pí pe awanî kupî sîrîrî. Maasa pra tamî'nawîronkon e'sa' yarakkîrî —ta'pí Saduceuyamî'ya Jesus pí'.

³⁴ Inkamoro maimu yuku'pí Jesusya. Ta'pîiya: —Sîrîrî pata po warayo'kon no'pîta moropai wîrî'sanyamî' niyota. ³⁵ Tîise manni' wei yai Paapaya isa'manta'san, manni'kan tîpia morîkon pîmî'sa'ka yai inî'rî to' no'pîta pepîn. ³⁶ Moropai ipatîkarî enen to' ko'mamî. Inî'rî to' sa'manta pepîn. Maasa pra inserîyamî' warantí to' waní. Paapa munkî pe to' waní maasa pra to' pîmî'sa'kasai'ya ye'nen. ³⁷ Sîrîrî pí' pena Moisésya eseurîmapî'tî aronne, isa'manta'san e'mí'sa'ka kupî pe man, taapî'tî'pîiya. Enenan pe to' waní ekaremekîiya maasa pra pena manni' yai apo' taaransen ya' yarakkîrî Paapa eseurîma yai. Mîrîrî menuka'pîiya: Paapa waní Abraão nurî'tî yepotorî pe moropai Isaque nurî'tî yepotorî pe, moropai Jacó nurî'tî yepotorî pe awanî Êx 3.6 ekaremekî'pîiya. ³⁸ Mîrîrî ekaremekî'pîiya enenankon yepotorî pe Paapa waní ekaremekîpa kai'ma. Tîise isa'manta'san yepotorî pe Paapa waní pepîn. Maasa pra Paapaya epu'tî enen tamî'nawîronkon inmukuyamî' waní.

³⁹ Mîrîrî pí' tiaronkon Moisés nurî'tîiya yenupanto' pí' yenupatonkonya ta'pí Jesus pí': —Morî pe eseurîman pí' nai, anna yepotorî —ta'pí to'ya. ⁴⁰ Tîise inî' panpí' Jesus ekaranmapo to'ya pra to' waní'pí. Maasa pra eranne' pe to' waní'pí.

Paapa Naipontî'pí Pí' Jesus Ekaranmapo To'ya

(Mt 22.41-46; Mc 12.35-37)

⁴¹ Moropai mîrîrî pe rî Jesusya to' ekaranmapo'pí: —O'non ye'ka pe Paapa nîmenka'pí waní mîrîrî Davi nurî'tî paarî'pí pe taaya'nîkon? ⁴² Tîise mîkîrî Davi nurî'tîiya ta'pí Salmo kaaretarî ya' see warantí:

Uyepotorîya ta'pí Uyepotorî pí':

“Ereutakî umeruntîri winîkîi.

⁴³ A'pu yo'koi ayeyatonon tîrîuya pîkîrî”,

Sl 110.1

ta'pîiya. ⁴⁴ Mîrîrî warantí Davi nurî'tîiya esatî'pí tepotorî pe, tentai awanî ye'nen. Mîrîrî ye'nen o'non ye'ka pe iparî'pí pe neken awanî e'paignon? —ta'pí Jesusya to' pí'.

Moisés Nuri'tiya Yenupanto' Pi' Yenupatonkon Pi' Jesus Eseurîma
(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40)

⁴⁵ Mîrîrî pî' Jesus eseurîma eta pî' pemonkonyamî' wanî tanne, ta'pîiya tînenupa'san pî': ⁴⁶—Aka! Tîwarî e'tî inkamoro Moisés nuri'tiya yenupanto' pî' yenupatonkon pî'. Maasa pra morî pe teepontû to' asarî, morî pe tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya tera'matonkon pe kai'ma. Inkamoro yapurî to'ya pra'ca poro. Mîrîrî warantî ipîkku e'pai to' wanî. Moropai morî ereutanto' pona to' ereuta epere'nîto' yewî'kon ta pî' tiaronkon yentai. Moropai taponse'kon ton menka to'ya tiwentamo'kato'kon weiyu yai ipîkku pe tiwanîkon ye'nen. ⁴⁷ Mîrîrî kupî to'ya inyo isa'manta'san yenku'tî tûuya'nîkon tûise, moropai to' yemanne yama'runpa to'ya. Mîrîrî kupî tûuya'nîkon ye'ka pe to' epîrema mararî pra tîko'man pe, morî pe tiwanîkon era'mato'pe tiaronkonya kai'ma. Tûise mîrîrî wenai to' taruma'tî Paapaya kupî sîrîrî kure'ne pu'kuru —ta'pî Jesusya.

21

Wîri' Inyo Isa'manta'pî Nîtîrî
(Mc 12.41-44)

¹ Mîrîrî tîpo Jesusya pemonkonyamî' yako'menka'pî epîremanto' yewî' ta. Moropai ipîkkukonya tîniru tîrî itense' ya' era'ma'pîiya. ² Moropai tiwinan wîri' inyo isa'manta'pîya nîrî itîrî era'ma'pîiya. Mîikîrî sa'ne wanî'pî î' ton pra tîwe'sen. Tûise asakî'ne pîrata ena'pî mîrîkkî tîrî'pîiya tekkari yennato'pan tîrî'pîiya tamî'nawîrî. ³ Mîrîrî pî' Jesusya ta'pî: —Tauya sîrîrî apî'nîkon, a'kî mîserî sa'ne wîri' inyo ton pîn teuren tûise pîrata ena'pî tîrî pî' man tamî'nawîronkonya itîrî manni' yentai. ⁴ Maasa pra inkamoro ipîkkukonya itîrî pî' man itonpa pe neken tamî'nawîrî pra. Tûise mîserî sa'ne wîri'ya tekkari yennato' tûuya pan tîrî pî' man tamî'nawîrî —ta'pî Jesusya to' pî'.

Epîremanto' Yewî' E'tî'ka Kupî Pi' Jesus Eseurîma
(Mt 24.1-2; Mc 13.1-2)

⁵ Mîrîrî tîpo tiaronkon pemonkonyamî' eseurîma'pî epîremanto' yewî' pî'. Morî pe awanî pî' to' eseurîma'pî. Tî'kon ikonekasa' wanî'pî morî pe pu'kuru. Morî pe to' nîtîrî'pî era'ma'pî to'ya. Mîrîrî pî' to' eseurîma ye'nen Jesusya ta'pî to' pî': ⁶—A'kî, seeni' wîttî yaranka to'ya weiyu erepamî kupî sîrîrî tamî'nawîrî seeni' era'maya'nîkon manni'. Yaranka to'ya yai mararî tî' e'nîmî pepîn tiaron tî' pona, tûise tamî'nawîrî yenumî to'ya —ta'pîiya.

E'taruma'tînto' Pi' Jesus Eseurîma
(Mt 24.3-14; Mc 13.3-13)

⁷ Mîrîrî pî' inenupa'sanya ekaranmapo'pî: —Î' pensa sîrîrî yaranka to'ya? —ta'pî to'ya. —O'non ye'ka pe awanî kupî sîrîrî mîrîrî e'kupî kupî ya? —ta'pî to'ya.

⁸ Jesusya yuuku'pî: —Tîwarî panpî' e'tî anî'ya ayenku'tikon namai. Maasa pra tu'ke to' asarî kupî sîrîrî uyese' pî' teeseurîmasanon. Moropai taa to'ya: “Uurî Paapa narima'pî imenkasa' uurî”, taa to'ya. “Mîikîrî erepansa' sîrîrî”, taa to'ya. Tûise inkamoro ye'kakon maimu yawîrî pra e'tî. ⁹ Moropai teesi'nî'se pra e'tî, teepîsanon yekare etaya'nîkon ya yai tesanonkon yarakkîrî moropai teeyatonon yarakkîrî. Maasa pra e'mai'

pe mîrîrî ye'ka e'kupî e'pai awanî mîrîrî. Tîise mîrîrî neken iki'pî taa eserîke pra man.

¹⁰ Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî. Ta'pîiya: —Pataponkon eseya'nama kupî sîrîrî tiaronkon pataponkon yarakkîrî. Tiaronkonya tiaron pataponkon wîi —ta'pîiya. ¹¹—Moropai tiaronkon pata po non eserentîkî'ma kupî sîrîrî mararî pra. Moropai emi'nan, iwan wanî kupî sîrîrî mararî pra. Moropai paran wanî kupî sîrîrî pata po. Mîrîrî ye'ka nari' wanî moropai kure'nan esewankono'manto' ton esenpo kupî sîrîrî ka' pî' tera'masen pepîn.

¹² Tîise maasa mîrîrî ye'ka tamî'nawîron e'kupî rawîrî amîrî'nîkon yarî to'ya kupî sîrîrî uyese' wenai. Ataruma'tikon to'ya kupî sîrîrî. Amîrî'nîkon yarî to'ya to' epere'to'kon yewî' ta apî'nîkon teeseurîmakonpa. Moropai mîrîrî tîpo atarakkannîto' yewî' ta ayarîkon to'ya. Uyese' wenai amîrî'nîkon yarî to'ya ipîkkukon pata esanon pia, moropai pata esanon reiyamî' pia. ¹³ Mîrîrî yai uyese' pî' eeseurîmakon kupî sîrîrî. Paapa maimu ekaremekîya'nîkon inkamoro ipîkkukon pî' —ta'pî Jesusya. ¹⁴ —Mîrîrî ye'nen sîrîrî pata pai teesenumenkai pra e'tî, î' kai'ma inkamoro ye'ka maimu yuukukonpa, imaimu pra eesuwa'kakon namai. Î' kai'ma eseurîmakonpa pî' kîsenumenkati. ¹⁵ Maasa pra uurîya amaimukon ton tîrî. Moropai uurîya epu'nen pe awe'to'kon ton tîrî. Inkamoro ayeyatonkonya yapîtanîpî yentai moropai amaimukon wa'ka to'ya yentai mîrîrî kupîuya. ¹⁶ Amîrî'nîkon wanî atarakkannîto' yewî' ta tiaronkon pepîn rî ayunkon moropai aruinankon moropai ayonpakonya rî amîrî'nîkon yeka'ma. Inkamoro rî tiaronkon ayonpakon wîi kupî sîrîrî. ¹⁷ Uyese' wenai tamî'nawîronkonya amu'tunpakon kupî sîrîrî. Ayewanmîrîkon to'ya. ¹⁸⁻¹⁹ Mîrîrî ye'nen innape ukupî pî' ako'mantî tîrumakai pra. Mîrîrî warantî ikupîya'nîkonya ya, awe'pîika'tikon tamî'nawîrî, tiwin kin aama'takon pepîn —ta'pî Jesusya.

*Jerusalém Cidaderî E'tî'ka Kupî Sîrîrî
(Mt 24.15-21; Mc 13.14-19)*

²⁰ Inî'rî Jesus eseurîma'pî. Ta'pîiya: —Î' pensa Jerusalém cidade woima'tisa' surarayamî'ya yai mîrîrî epu'tîya'nîkon. Tiwinarî tamî'nawîronkon pemonkonyamî' tî'ka to'ya kupî pe tiwinarî tiwinan tînimîi pra. ²¹ Mîrîrî ye'nen anî' wanî ya Judéia pata po, ka'ne' pe eepe e'pai awanî wî' pona. Moropai anî' wanî ya cidade po, ka'ne' pe eepe'ka e'pai awanî. Moropai anî' wanî ya keren po, awenna'po e'pai pra awanî cidade pona. ²² Maasa pra mîrîrî wei yai kure'nan e'taruma'tînto' wanî pe man. Mîrîrî e'kupî maasa pra Paapa maimuya taasa' manni' yawîrî. ²³ Aka sa'ne manni'kan wîri'sanyamî' more yankon pia îri pe awanî. Maasa pra to' epe eserîke pra awanî ye'nen. Moropai manni'kan simonkokon to' munkîyamî' mana'pokonkon inkamoro pia îri awanî. Inkamoro e'taruma'tî kupî sîrîrî mîrîrî yai. Mîrîrî yai e'taruma'tînto' wanî kure'nan sîrîrî non po. Sîrîrî warantî tîpemonkonoyamî' Judeuyamî' taruma'tî Paapaya kupî sîrîrî. ²⁴ Moropai mîrîrî yai inkamoro wîi to'ya kupî sîrîrî kasupara ke. Moropai tiaronkon yarî to'ya atarakkannîto' yewî' ta patakon poro. Moropai Judeuyamî' pepînya Jerusalém ponkon tî'ka kupî sîrîrî tamî'nawîrî yaretî'ka to'ya, iku'ne'tî weiyu esuwa'ka pikîrî —ta'pî Jesusya.

Ka' Poi Iipî'pî Jesus Ii'to' Weiyu

(Mt 24.29-31; Mc 13.24-27)

²⁵ Moropai inî'rî Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî. Ta'pîiya: —Era'ma ton e'kupî kupî sîrîrî wei pî' moropai kapoi pî' moropai sirikkîyamî' pî', moropai non po, moropai tamî'nawîron pata ponkon ena kupî sîrîrî kure'ne teesewankono'mai, eranne' pe, nari' pe eena kupî sîrîrî. Mararon pepîn sipa sipa pe tuna wanî etun warainon eta tûya'nîkonya yai to' esi'nîpî. ²⁶ Mîrîrî yai tamî'nawîronkon warayo'kon wîtîpî'tî kupî sîrîrî yai mararî pra mîrîrî ye'ka e'kupî era'ma tûya'nîkon yai. Maasa pra tamî'nawîron ka' pî' tîwe'sanon e'soroka mîrîrî yai mûito'pe. ²⁷ Mîrîrî yai uurî ka' poi iipî'pî pemonkon pe iipî era'ma to'ya kupî sîrîrî katupuru po. Meruntî ke pu'kuru wanî mîrîrî yai. Moropai kure'nân morî pu'kuru Paapa ya'karu ta wanî era'ma to'ya. ²⁸ Tauya sîrîrî mîrîrî ye'ka e'kupî era'maya'nîkon ya innape uyapurîtî meruntî ke a'tu'mîra teenai pra. Moropai enpen e'tî unîmîkî pî'. Maasa pra mîrîrî warantî awe'kupî ya, awe'pîika'tikon kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya.

Panton Pe Yei Pî' Jesus Eseurîma

(Mt 24.32-35; Mc 13.28-31)

²⁹ Mîrîrî tîpo inî'rî to' nepu'tî ton panton ekaremekî'pî Jesusya. Ta'pîiya: —Arawen ye' yeseru epu'nenan amîrî'nîkon moropai tiaron yei yeseru. ³⁰ Mîrîrî era'maya'nîkon see warantî. Arawen ye' ari'kuta ya, mîrîrî epu'tîya'nîkon mîrîrî aminke pra kono'pî'tî wanî, mîrîrî areta ye'nen. ³¹ Mîrîrî warantî nîrî mîrîrî tera'masen ton e'kupî era'maya'nîkon ya, epu'tîya'nîkon aminke pra tamî'nawîronkon esa' pe Paapa ii'to' weiyu eseporî kupî sîrîrî epu'tîya'nîkon. Mîrîrî yai tesa'kon pe Paapa wanî tamî'nawîronkonya epu'tî. ³² Mîrîrî ye'nen enpenatî sîrîrî itekare pî'. Mîrîrî e'kupî kupî sîrîrî maasa tamî'nawîronkon sa'manta pra tîise. Inkamoro enen to' wanî mannan sa'manta pepîn mîrîrî e'kupî rawîrî era'ma to'ya kupî sîrîrî. ³³ Tamî'nawîron ataretî'ka ka' moropai non ataretî'ka inî' eesera'ma pepîn, tîise umaimu ataretî'ka pepîn. Ipatîkarî aako'mamî —ta'pî Jesusya.

Tîwarî Ako'mantî

³⁴ Mîrîrî ye'nen ta'pî Jesusya: —Tîwarî panpî' ako'mantî enpen. Sîrîrî non po ankonekakon pî' teesenumenkai pra moropai kure'ne festa pî' tîwe'se pra. Moropai kure'ne mai' pe tîwe'sen tenî'se pra ako'mantî. Kure'ne tarî aako'manto'kon yu'se pra. Awanmîra'nîkon mîrîrî weiyu erepamî namai inîmîkiya'nîkon pra tîise. Mîrîrî weiyu yai wanî manni' kamo ye'marî ta iwîto' ton tîisa' warantî. Inîmîkiya pra tîise kamo iipî te'marî taawîrî moropai iwîiya. ³⁵ Mîrîrî warantî tamî'nawîronkon e'taruma'tîto' wanî kupî sîrîrî tamî'nawîrî sîrîrî pata po. ³⁶ Mîrîrî ye'nen tîwarî enpen e'tî. Moropai epîrematî tamî'nawîron mîrîrî awe'kupî manni' e'taruma'tînto' yapîtanîpîkonpa. Moropai innape uurî ka' poi iipî'pî pemonkon pe kupî pî' ako'mantî, uupî yai yairî awanîkonpa —ta'pî Jesusya. Mîrîrî warantî pemonkonyamî' yenupa'pî Jesusya.

³⁷ Moropai wei kaisarî Jesusya to' yenupa'pî epîremanto' yewî' ta. Tîise ewaron ya eepa'kapî'tî'pî. Moropai mîkîrî ko'manpî'tî'pî pata erenmapî pîkîrî oliveira ye'ka wî' po. ³⁸ Moropai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' wîtîpî'tî'pî pata erenmapî pra tîise epîremanto' yewî' ta eeseurîma etai. Mîrîrî warantî Jesusya to' yenupa'pî.

22

*Jesus Anwîpai To' Wanî**(Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Jo 11.45-53)*

¹ Penane tûiko'manse Judeuyamî' entamo'kato' weiyu wanî'pî to' festarî itese' Páscoa. Mîrîrî yai isa'moto' ton pîn trigo puusa' yaku to'ya e'pîti'pî kono' kaisarî. ² Mîrîrî yai teepîremasanon esanon eseurîma'pî Moisés nurî'tiya yenupanto' pî' yenupatonkon yarakkîrî î' kai'ma ama' pe Jesus anwîpai tîwanîkon pî'. Aronne ikupî to'ya pra awanî'pî maasa pra arinîkon pemonkonyamî' nama tûuya'nîkon ye'nen.

*Iteyaton Yenya' Jesus Rumaka Judasya**(Mt 26.14-16; Mc 14.10-11)*

³ Mîrîrî yai Makui ewomî'pî Judas Iscariotes yewan ya'. Mîikîrî Judas wanî'pî Jesus nenupa'san asakî'ne pu' pona tûimo'tai'nîkon yonpa pe. ⁴ Mîikîrî Judas wîti'pî eseurîmai teepîremasanon esanon pia. Moropai to' epîremato' yewî' era'manenana esanon pia. Î' kai'ma Jesus rumaka tûuya to' pia ekareme'se attî'pî. ⁵ Mîrîrî taa Judasya ye'nen inkamoro wanî'pî mararî pra taatausinpai. Mîrîrî ye'nen Judas pia tîniru tîrî tûuya'nîkon ta'pî to'ya itepe'pî pe. ⁶ Mîrîrî pî' Judasya —Morî pe man —ta'pî. Mîrîrî ye'nen î' kai'ma Jesus anapi'pai tîwanî'pî Judas esenumenka'pî arinîkonya era'ma pra tûise, to' wanmîra ama' pe.

*Entamo'kanto' Yanpuruma'pî To'ya**(Mt 26.17-25; Mc 14.12-21; Jo 13.21-30)*

⁷ Isa'moto' ton pîn trigo puusa' pî' to' entamo'ka weiyu erepamî'pî. Mîrîrî yai Judeuyamî'ya carneiroyamî' tî'ka e'pai awanî'pî tîwentamo'kato'kon ton mîrîrî festa itese' Páscoa yai. ⁸ Mîrîrî yai nîrî Jesusya asakî'ne tînenupa'san yonpa mo'ka'pî to' yarimapa kai'ma. Inkamoro wanî'pî Pedro moropai João. Inkamoro pî' ta'pîiya see warantî: —Atîti cidade pona Páscoa pî' entamo'kanto' ton konekatantî e'mai' pe —ta'pîiya to' pî'.

⁹ Inkamoroya Jesus pî' ekaranmapo'pî: —O'non pata'se' entamo'kanto' ton koneka annaya yu'se awanî? —ta'pî to'ya.

¹⁰ Jesusya yuuku'pî: —Maasa etatî —ta'pîiya. —Cidade pona eewomîkon pe moro warayo' tuna mankanan eporîya'nîkon. Mîikîrî we-nairî matîtî wîtti ta eerepamî pîkîrî. ¹¹ Moropai wîtti ta eerepansa'kon pe wîtti esa' pî' makatî: “Uyenupanenkonya anna yarimasa' sîrîrî tîpemonkonoyamî' pokonpe tîwentamo'ka Páscoa pî' pata'se' ton wîtti ekaranmapoî”, makatî —ta'pîiya. ¹² —Mîikîrîya kure'nan wîtti ekaremekî apî'nîkon tamî'nawîron mesakon ita tîwe'sen wîtti kawînpa ekaremekîiya. Mîrîrî ta entamo'kanto' ton mîkonekatî —ta'pî Jesusya.

¹³ Moropai inkamoro wîti'pî. Moropai tamî'nawîrî î' kai'ma Jesusya ta'pî yawîrî wîtti eporî'pî to'ya. Moropai miarî entamo'kanto' ton koneka'pî to'ya Jesus ton pe.

*Entamo'kanto' Pî' To' Wanî**(Mt 26.26-30; Mc 14.22-26; 1Co 11.23-25)*

¹⁴ Moropai mîrîrî tîpo, miarî Jesus ereuta'pî entamo'kai mesa pia tînenupa'san pokonpe. ¹⁵ Moropai ta'pîiya tînenupa'san pî': —Kure'ne amîrî'nîkon pokonpe sîrîrî Páscoa pî' entamo'kapai uurî wanî'pî uurî e'taruma'tîto' rawîrî —ta'pîiya. ¹⁶ —Tauya sîrîrî apî'nîkon. Ayenku'tûuya'nîkon pepîn. Sîrîrî entamo'kanto' wanî î' e'kupî

ekareme'nen pe. Inî'rî apokonpe'nîkon entamo'ka pepîn î' e'kupî awe'ku'sa' pîkîrî. Mîrîrî yai tamî'nawîronkon tîpemonkonoyamî' esa' pe tîwanî Paapaya yenpo. Tîise mîrîrî yai uyarakkîrî awentamo'kakon.

¹⁷ Mîrîrî tîpo Jesusya pisa yapîsî'pî. Moropai eepîrema'pî. —Paapa, morî pu'kuru amîrî. Anna wuku ton tîrî pî' nai —ta'pîiya. Moropai itîrî'pîiya tînenupa'san pia. Ta'pîiya: —Maa, seeni' yapî'tî moropai akaisarî'nîkon ita'nî'tî —ta'pîiya. ¹⁸ —Tauya sîrîrî apî'nîkon. Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Uusa'manta rawîrî inî'rî sîrîrî uva yekku enîrîuya kupî pepîn sîrîrî apokonpe'nîkon, tamî'nawîronkon esa' pe tîwe'to' yenpo Paapaya pîkîrî. Tîise mîrîrî yai inî'rî upokonpe enîrîya'nîkon tarîpai —ta'pîiya.

Jesus Eseurîma Tîpun Pî' Moropai Tîmînî Pî'

¹⁹ Moropai mîrîrî tîpo trigo puusa' yapîsî'pîiya moropai eepîrema'pî. —Paapa, morî pu'kuru amîrî. Anna yuu ton tîrî pî' nai —ta'pîiya. Moropai mîrîrî pîrikka'pîiya moropai itîrî'pîiya tînenupa'san kaisarî. —Maa, sîrîrî wanî sîrîrî upun pe, uyesa' pe. Sîrîrî warantî uyesa' waikapîtî to'ya kupî sîrîrî amîrî'nîkon nîkupî'pî imakui'pî wenai. Mîrîrî ye'nen upî' awenpenatakon pe sîrîrî ya'tî —ta'pîiya. ²⁰ Tîwentamo'kakon tîpo mîrîrî warantî nîrî to' wuku ton tîrî'pîiya pisa ya'. Moropai ta'pîiya: —Sîrîrî uva yekku wanî sîrîrî umînî pe. Mîrîrî wanî mîrîrî uurî'nîkon esetato' amenan pe. Maasa pra uusa'manta yai umînî kamouya amîrî'nîkon yepe' pe.

²¹ Tîise maasa era'matî. Manni' uyeyatonon pî' uyekaremekî ton tarî man. Uupia eereutasa' entamo'kai uyarakkîrî ayonpakon rî. Mîikîrîya uyekaremekî pe man —ta'pîiya. ²² —Maasa pra uurî ka' poi iipî'pî sa'manta kupî sîrîrî Paapaya ta'pî yawîrî. Tîise mîikîrî sa'ne uurî ekaremekîtîpon uyeyatonon pî' e'taruma'tî kupî sîrîrî mararî pra —ta'pîiya.

²³ Mîrîrî pî' inkamoro inenupa'san esekaranmapo'pî'tî'pî, tiaronkon tonpakon pokonpe. —Anî' see mîikîrî ekaremekîton, anî' pî' taiya mîrîrî? —ta'pî to'ya tîwarîrî'nîkon.

Anî' Wanî Ipîkku Pe Panpî'

²⁴ Mîrîrî tîpo inenupa'san eseurîma'pî mararî pra ipîkku pe anî' wanî anepu'pai tîwanîkon pî' tîkore'ta'nîkon. ²⁵ Inkamoro maimu yuuku'pî Jesusya: —A'kî, pata esanon reiyamî' wanî tamî'nawîronkon pemonkonyamî' esa' pe. Moropai pata esanon gubernadoryamî' wanî pemonkonyamî' yaipontînen pe. Moropai tamî'nawîronkon tapurîkon yu'se to' wanî. Ipîkkukon yeseru mîrîrî. ²⁶ Tîise amîrî'nîkon kore'ta mîrîrî warantî pra e'tî. Anî' ipîkku pe panpî' tîwe'sen wanî ya akore'ta'nîkon, mîikîrî e'pai awanî to' ma're panpî'. Moropai anî' to' yaipontînen ipîkku pe tîwe'sen wanî ya, mîikîrî e'pai awanî to' poitîrî pe. ²⁷ Anî' wanî mîrîrî ipîkku pe tîwe'sen warantî? Manni' entamo'ka ereuta'pî ou manni' to' entamo'kato' ton tîrîiya manni'? Inna, ipîkku pe tîwe'sen mesa pona eereutasa' manni'. Tîise uurî wanî manni' to' ma're tîwanî ye'nen to' yekkari ton tînen warantî akore'ta'nîkon.

²⁸ Tîise amîrî'nîkon kupîuya kupî sîrîrî ipîkkukon pe. Maasa pra amîrî'nîkon ko'mansa' uyarakkîrî. Uurî e'taruma'tî tanne urumakaya'nîkon pra awanîkon ye'nen. ²⁹ Mîrîrî ye'nen Uyunya uupia meruntî tîrî'pî tamî'nawîronkon esa' pe ukupî'pî warantî, amîrî'nîkon nîrî kupîuya pemonkonyamî' esa' pe awanîkonpa. ³⁰ Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkon entamo'ka moropai awukukon enîrîya'nîkon kupî sîrîrî uyarakkîrî upata'se' ya', taatausinpai. Moropai amîrî'nîkon ereuta

kupî sîrîrî uyaponse' pona. Mîrîrî yai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' Judeuyamî' esa' pe eenakon kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya.

Pedro Yeurîma Jesusya

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Jo 13.36-38)

³¹ Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî. Ta'pîiya: —Simão, maasa etakî morî pe. Paapaya Makuiya ayonpato' pata'se' ton tîisa' man ayewankon ya'. Mîrîrî ye'nen ayonpaiya kupî sîrîrî. Apî' eesenyaka'ma manni' trigo pîmîtiponya imenka yare kore'tapai warantî, apî' ayonpaiya imakui'pî kupîpa. ³² Tîise apona epîrema ko'mansa' sîrîrî kure'ne innape ukupî pî' aako'mamîpa. Moropai î' pensa imakui'pî kupîya yai moropai uupia awenna'po ya, kure'ne ayonpayamî' meruntîannîpî —ta'pî Jesusya.

³³ Moropai Pedroya yuuku'pî: —Î' pensa amîrî e'taruma'tî ya uurî nîrî e'taruma'tî. Moropai aasa'manta ya, ayarakkîrî uusa'manta nîrî —ta'pîiya.

³⁴ Mîikîrî pî' ta'pî Jesusya: —Apî' tauya, etakî. Sîrîrîpe kariwana etun rawîrî eseurîwî'ne ite'ka unepu'tî pepîn mîikîrî taaya kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya Pedro pî'.

Tînenupa'san Yeurîma Jesusya

³⁵ Moropai Jesusya tînenupa'san ekaranmapo'pî: —Manni' yai ayari-mauya'nîkon yai isakuni pra moropai abolsarikon ton pra, moropai a'sa'sakon ton pra. Î' itu'se awe'to'kon ton pra awanî'pî? —ta'pî Jesusya. —Kaane, tamî'nawîrî wanî'pî —ta'pî to'ya.

³⁶ Mîrîrî pî' ta'pî Jesusya: —Sîrîrî patapai tiaron pe awanî kupî sîrîrî. Anî' wanî ya tîbolsari ke moropai tîsakuni ke yapisiya e'pai awanî mîrîrî. Tîise anî' ikasuparai ton pîn wanî ya, ta'san ke awe'repa e'pai awanî mîrîrî tîkasuparai ton yennapa. „Maasa pra nari' pe awanî kupî sîrîrî.” ³⁷ Maasa pra Paapa maimuya taasa' yawîrî awe'kupî e'pai awanî uyarakkîrî. Taasai'ya see warantî:

Mîikîrî wanî mîrîrî
manni'kan pemonkon wîitîponkon pokonpe
iku'sa' to'ya mîrîrî.

Is 53.12

taasai'ya. Mîrîrî ye'nen apî'nîkon tauya, uyarakkîrî mîrîrî e'kupî pe man.

³⁸ Moropai inenupa'sanya ta'pî ipî': —Anna yepotorî, asakî'ne kasu-para man tarî ukore'ta'nîkon —ta'pî to'ya ipî'. Mîrîrî pî' —Aasîrî man —ta'pîiya.

Oliveira Ye'ka Kîrî Pona Jesus Wîtî

(Mt 26.36-46; Mc 14.32-42)

³⁹ Mîrîrî tîpo Jesus epa'ka'pî moropai attî'pî tesorukon yawîrî oliveira ye'ka kîrî pona. Moropai inenupa'san nîrî wîtî'pî ipokonpe. ⁴⁰ Miarî tîpata'se'kon ya' teerepamîkon pe, ta'pîiya tînenupa'san pî': —Epîrematî meruntî ke imakui'pî ewomî namai ayewankon ya'.

⁴¹ Mîrîrî taa tîpo to' pî' Jesus atarima'pî to' piapai aminke pu'kuru pra. Moropai mîikîrî e'sekunka'pî miarî moropai eepîrema'pî. ⁴² Ta'pîiya: —Uyun, tamî'nawîron kupîya e'painon. Upîika'tîkî e'taruma'tî namai. Tîise itu'se uurî wanî yawîrî kî'kupî. Tîise itu'se awanî yawîrî iku'kî —ta'pîiya.

⁴³ Moropai ka' poi inserî iipî'pî iipia. Mîikîrîya meruntî ke ikupî'pî.

⁴⁴ Kure'ne teesewankono'mai Jesus epîrema'pî inî' panpî'. Mîrîrî yai eepîrema tanne eewaito' atasu'ka'pî mararî pra. Mîn warantî aatasu'ka'pî non pona.

⁴⁵ Miarî teepîrema tîpo awe'mî'sa'ka'pî. Mîikîrî enna'po'pî o'non pata tînenupa'san wani'manni' pata. Moropai inkamoro tînenupa'san eporî'pîiya to' wetun tanne. Maasa pra inkamoro esewankono'masa' wani'pî mararî pra. ⁴⁶ Moropai Jesusya ta'pî to' pî': —Î' wani' awani' ye'nen awetunkon pu'kuru mîrîrî? Apakati moropai epîremati imakui'pî ena namai ayen-tai'nîkon. Imakui'pî kupîya'nîkon namai epîremati —ta'pî Jesusya to' pî'.

Jesus Yapisî To'ya

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Jo 18.3-11)

⁴⁷ Jesus eseurîma ko'mannîpî tanne, tiwin inenupa'san yonpa Judas pokonpe arinîkon pemonkonyamî' Jesus yapi'se tui'sanon erepamî'pî Jesus pia. Mîikîrî Judas wani'pî to' ye'mai'norî pe. Mîrîrî yai Jesus pia emî'pamî'pî yu'napa. ⁴⁸ Mîikîrî pî' ta'pî Jesusya: —Judas, mîrîrî warantî uyu'naya ke uuri'ka' poi iipî'pî pemonkon pe rumakaya mîrîrî uyeyatonon yenya'? —ta'pîiya.

⁴⁹ Mîrîrî kupî to'ya era'ma tîuya'nîkon yai Jesus pî' inenupa'sanya ta'pî: —Anna yepotorî, anna kasuparai yapisî annaya sîrîrî inkamoro pemonkonyamî' yarakkîrî anna epîto'pe? —ta'pî to'ya Jesus pî'. ⁵⁰ Moropai tiwinan to' yonpaya teepîremasanon esanon yepotorî poitîrî pana ya'tî'pî tîkasuparai ke meruntî winon taiken.

⁵¹ Tîise Jesusya ta'pî to' pî': —Kaane, mîrîrî warantî pra —ta'pîiya. Moropai Jesusya mîikîrî warayo' pana yapisî'pî moropai ipata'pî ya' itîrî'pîiya, yepî'tî'pîiya.

⁵² Mîrîrî pe rî teepîremasanon esanon pî' moropai epîremanto' yewî' era'manenana esanon pî' moropai Judeuyamî' esanon inkamoro tapi'se iipî'san pî' ta'pî Jesusya: —Amîrî'nîkon ii'sa' mîrîrî akasuparaikon moropai akaitapukon yarakkîrî uyapi'se manni' pemonkon ama'ye' si'pî yapi'se tui'sen warantî? ⁵³ Akore'ta'nîkon uuko'manpîtî'pî wei kaisarî epîremanto' yewî' ta ayenupakon pî'. Tîise mîrîrî yai uyapisîya'nîkon pra awani'pîkon. Tîise sîrîrî imakui'pî kupîya'nîkon weiyu eseposa' sîrîrî. Moropai Makui esenyaka'mato' meruntîri ke mîrîrî kupîya'nîkon sîrîrî ewaron ta si'ma imakui'pî pe awanîkon ye'nen —ta'pî Jesusya to' pî'.

—Mîikîrî Unepu'tî Pepîn —Taa Pedroya

(Mt 26.57-58,69-75; Mc 14.53-54,66-72; Jo 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Moropai inkamoroya Jesus yapisî'pî. Moropai yari'pî to'ya teepîremasanon esanon yepotorî yewî' ta. Moropai inkamoro ye'ma'pî pî' aminke si'ma Pedroya to' wenaima'pî, iipia awe'rennuku pra awani'pî. ⁵⁵ Mîrîrî tanne, apo' awittani'sa' to'ya wani'pî wittî poro yi'pîrî po taatapinato'kon ton. Mîrîrî pia Pedro wîtî'pî moropai eereuta'pî apo' pia pemonkonyamî' apo' pia ereuta'san kore'ta. ⁵⁶ Mîrîrî tanne teepîremasanon poitîrîpa'ya Pedro era'ma'pî apo' pia eereutasas'. Moropai ta'pîiya ipî': —A'kî mîserî warayo' wani'nîrî Jesus yarakkîrî.

⁵⁷ Tîise Pedroya kaane ta'pî wîri' pî': —Unepu'tî pepîn mîikîrî —ta'pîiya.

⁵⁸ Mîrîrî tîpo mararî tîiko'manse tiaron warayo'ya era'ma'pî moro rî. Moropai ta'pîiya ipî': —Amîrî itonpa ipokonpe tîwe'sen —ta'pîiya. —Kaane, itonpa pepîn uuri' —ta'pî Pedroya.

⁵⁹ Mîrîrî tîpo tiwin hora tîiko'manse tiaronya ta'pî: —Inna, seru' pepîn, mîserî nîrî wani'pî mîikîrî yarakkîrî. Maasa pra Galiléia pon mîikîrî —ta'pîiya.

60 Tîise Pedroya yuuku'pî: —Kaane, uyepu'tî pepîn pî' eseurîman pî' nai, tiwin kin mîikîrî unepu'tî pepîn —ta'pîya. Mîrîrî taa Pedroya tanne, kariwana yunkon e'na'pî. 61 Mîrîrî pe rî Uyepotorîkon era'tî'pî Pedro era'mai. Morî pe era'ma'pîya. Tera'ma Uyepotorîkonya ye'nen Pedro enpenata'pî î' ta'pî Uyepotorîkonya pî'. —Sîrîrîpe maasa kariwana etun pra tîise eseurîwî'ne ite'ka unepu'tî pepîn mîikîrî taaya kupî sîrîrî —ta'pî Uyepotorîkonya pî' Pedro enpenata'pî. 62 Mîrîrî pe rî Pedro epa'ka'pî moropai attî'pî tîkarau ye'ka pe mararî pra. Eesewankono'ma'pî î' kai'ma seru'ye' tîwe'sa' pî'.

Jesus Po'pî'tî To'ya
(Mt 26.67-68; Mc 14.65)

63 Inkamoro warayo'kon Jesus era'manenanya imu'tunpa'pî mararî pra. Moropai ipa'tîpî'tî'pî to'ya. 64 Jesus yenpata yettapurî'pî to'ya moropai taapî'tî'pî to'ya: —Anî'ya apa'tîsa' epu'tî pî' nan? —ta'pî to'ya Jesus pî'. 65 Mîrîrî warantî tu'ke î' rî see taapî'tî'pî to'ya imu'tunpa tîuya'nîkon ye'nen.

Ipîkku Pe Tîwe'sen Pia Jesus Yarî To'ya
(Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Jo 18.19-24)

66 Moropai erenma'sa' pe Judeuyamî' esanon moropai teepîremanon esanon, moropai Moisés nurî'tîya yenupanto' pî' yenupatonkon pokonpe to' emurukuntî'pî î' kupî tîuya'nîkon pî' eseurîmai. Moropai Jesus enepî me'po'pî to'ya inkamoro ipîkkukon emurukuntîsa' pia. 67 Inkamoroya Jesus ekaranmapo'pî: —Ka'kî anna pî'. Amîrî wanî Paapa nîmenka'pî pe, inarima'pî pe awanî? —ta'pî to'ya.

To' maimu yuuku'pîya: —Inna, Paapa narima'pî uurî tauya ya apî'nîkon innape ikupî'ya'nîkon pepîn. 68 Moropai mîrîrî pî' uurîya ayekaranmapokon ya, umaimu yuukuya'nîkon pepîn. 69 Tîise tauya sîrîrî patapai uurî ka' poi iipî'pî pemonkon pe ereuta kupî sîrîrî Paapa meruntîri winî meruntî ke pu'kuru.

70 Mîrîrî taiya ye'nen tamî'nawîronkonya ekaranmapo'pî: —Moriya, amîrî wanî Paapa munmu pe? —Inna, yairî amîrî'nîkonya taa mîrîrî —ta'pî Jesusya.

71 Moropai inkamoroya ta'pî: —Inî'rî etapai pra man. Aasîrî iwinîpai eta'nîkon man. Î' kai'ma tîpî' eeseurîma imaimu eta man —ta'pî to'ya.

23

Pilatos Pia Jesus Yarî To'ya
(Mt 27.1-2,11-14; Mc 15.1-5; Jo 18.28-38)

1 Mîrîrî tîpo tamî'nawîronkon emurukuntî'san e'mî'sa'ka'pî moropai surarayamî'ya Jesus yarî'pî pata esa' Pilatos pia. 2 Miarî ipî' tîiwo'ma'takon ye'nen to' eseurîma'pî ipî'. Ta'pî to'ya: —Mîserî warayo' yapîsî pî' anna man, pemonkonyamî' panama pî' aako'mamî tanne. Uyesa'kon ye'ma to'ya namai taa pî' aako'mamî to' pî'. Moropai îri to' e'to'pe iwinîkîi. Moropai tîpî'rî eeseurîma Paapa narima'pî pe tîwanî ekaremekî pî' aako'mamî. Ipîkku pe, rei pe tîwanî taiya —ta'pî to'ya.

3 Mîrîrî ye'nen Pilatosya Jesus ekaranmapo'pî: —Inna, amîrî wanî mîrîrî Judeuyamî' yepuru pe, rei pe? —Inna amîrîya taa mîrîrî —ta'pî Jesusya Pilatos pî'.

⁴ Moropai Pilatosya ta'pî teepîremasanon esanon pî' moropai arinikon pemonkonyamî' pî': —A'kî, Î' rî mîserî warayo' nîkupî'pî imakui'pî ton pra man iwinîkîi imakui'pî ku'to'pe —ta'pî Pilatosya.

⁵ Tîise inkamoroya inî' panpî' seru' pe ikupî'pî iwinîkîi. —Imakui'pî ku'sai'ya mararî pra. Maasa pra tamî'nawîrî Judéia pata poro pemonkonyamî' panamasai'ya kure'ne imakui'pî ku'to'pe to'ya uyeserukon winîkîi. To' panama pia'tî'pîiya sinpata Galiléia po, tarîpai tarîwaya eerepansa' sîrîrî. Mîrîrî warantî to' panamaiya to' esiyu'pîtîto'pe —ta'pî to'ya.

Herodes Pia Jesus Yarima Pilatosya

⁶ Mîrîrî taa to'ya eta tûuya ye'nen Pilatosya to' ekaranmapo'pî: —Galiléia pon mîikîrî warayo'? —ta'pîiya. ⁷ Mîrîrî pata Galiléia esa' pe Herodes wanî ye'nen Pilatosya Jesus yarî me'po'pî pata esa' Herodes pia. Maasa pra Herodes nîrî wanî'pî Jerusalém po festa pî' aai'sa'. Mîikîrî pia yarî me'po'pîiya. ⁸ Kure'ne taatausinpai mîikîrî pata esa' Herodes wanî'pî Jesus era'ma tûuya ye'nen. Maasa pra itekare pî' to' eseurîmapîtî etapîtî'pîiya. Mîrîrî ye'nen kure'ne anera'mapai awe'pîtî'pî. Î' ikupî eserîkan pepîn kupî Jesusya anera'mapai awanî'pî. ⁹ Mîikîrîya tu'kan pî' Jesus ekaranmapopîtî'pî. Tîise Jesusya imaimu yuuku pra awanî'pî. Inna, kaane taiya pra awanî'pî. ¹⁰ Moropai teepîremasanon esanon moropai Moisés nuri'tîya yenupantô' pî' yenupatonkon eseurîma'pî mararî pra iwinîkîi. ¹¹ Mîikîrî pata esa' Herodes moropai ipoitîrîtonon surarayamî' wo'ma'ta'pî Jesus pî' tewanmakon pe. Ipi' tûwo'ma'takon ye'nen ipon ton mûi pe tîwanikon pon yeka'ma'pî to'ya Jesus pon pe. Moropai mîrîrî yarakkîrî yarima'pî to'ya inî'rî pata esa' Pilatos pia attîto'pe. ¹² Mîrîrî rawîrî Herodes wanî'pî Pilatos yeyaton pe. Tîise mîrîrî yai morî pe to' enasa' wanî'pî inî'rî eseyaton pî' pra to' wanî'pî.

Jesus Wûto'pe To'ya Irumaka Pilatosya

(Mt 27.15-26; Mc 15.6-15; Jo 18.39-19.16)

¹³ Moropai pata esa' Pilatosya teepîremasanon esanon, moropai Judeuyamî' esanon moropai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' emurukuntî'pî. ¹⁴ Moropai ta'pîiya to' pî': —Amîrî'nîkonya mîserî warayo' enepî'pî uupia moropai ta'pîya'nîkon pemonkonyamî' panamasai'ya awinîkîi imakui'pî pe to' e'to'pe ta'pîya'nîkon teuren. Tîise î' rî imakui'pî inkupî eporîuya pra wai. Tu'ke ite'ka ekaranmapo pî' wai teuren tamî'nawîrî etaya'nîkon tanne. Tîise eeseurîma'pîkon warantî î' ton pra man iwinîpai —ta'pî Pilatosya. ¹⁵ —Moropai pata esa' Herodesya nîrî î' eporî pra man iwinîpai. Mîrîrî ye'nen yarimasai'ya sîrîrî uupia. Mîrîrî ye'nen î' kupî eserîke pra man mîserî warayo' winîkîi. Imakui'pî inkupî'pî ton pra tîise iwî eserîke pra man. ¹⁶ Tîise i'po'pîtî me'pouya neken sîrîrî pemonkon po'pî'to' ke moropai irumakauya attîto'pe —ta'pî Pilatosya.

¹⁷ Maasa pra kono' kaisarî páscoa festa pî' tîwanikon yai ama'ye' atarakkannîto' tawon rumakato' Pilatosya e'pîtî'pî. ¹⁸ Tîise tamî'nawîronkon entaime'pî: —Kaane, aasa'manta e'pai man kî'rumakai. Tîise manni' neken anna yonpa Barrabás mîikîrî atarakkannîto' ta manni' rumakakî —ta'pî to'ya. ¹⁹ Mîikîrî Barrabás wanî'pî atarakkannîto' ta maasa pra imakui'pî koneka'tîpon pata esa' winîkîi moropai pemonkon wîitîpon.

²⁰ Jesus anrumakapai tîwanî ye'nen inî'rî Pilatosya arinîkon pemonkonyamî' ekaranmapo'pî. ²¹ Tîise inî' panpî' arinîkon entaimepî'tî'pî. Ta'pî to'ya: —Pakî'nân pona ipokapî'tî me'pokî —ta'pî to'ya Pilatos pî'.

²² Mîrîrî taa to'ya ye'nen iteseurîno ite'ka pe Pilatosya ta'pî to' pî': —Î' wenai ipokapî'tî yu'se awanîkon. Î' imakui'pî ku'sai'ya pra man. Î' wenai pra rî anwîpai pra wai. Tîise pemonkon po'pî'to' ke neken i'po'pî'tî me'pouya sîrîrî moropai irumakauya —ta'pî Pilatosya.

²³ Tîise yuuku to'ya pra inî' panpî' meruntî ke to' entaimepî'tî'pî. Pakî'nân pona ipokapî tîuya yu'se to' wanî'pî. To' entaimepî'to' wanî'pî mararî pra, î' taa Pilatosya yentai. ²⁴ Mîrîrî ye'nen Pilatosya Jesus rumaka'pî aasa'mantato'pe pakî'nân po esatî'pî to'ya yawîrî. ²⁵ Moropai mîlîkîrî warayo' atarakkannîto' tawon to' nesatî'pî rumaka'pî. Manni' imakui'pî kupî'tîpon pata esa' winîkîi, moropai pemonkon wî'tîpon. Moropai Jesus rumaka'pîiya to' pia î' itu'se tîwe'to'kon ku'to'pe to'ya yarakkîrî.

Jesus Pokapî'tî To'ya Pakî'nân Pona

(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Jo 19.17-27)

²⁶ Moropai surarayamî'ya Jesus yari'pî. Tuutîkon pe e'ma ta tiwin warayo' eporî'pî to'ya itese' Simão. Cirene cidaderî pon keren poi tui'sen. Mîlîkîrî yapisi'pî to'ya. Moropai mîrîrî pakî'nân Jesus narî tîrî'pî to'ya Simãoya yaato'pe Jesus ye'ma'pî pî'.

²⁷ Mîrîrî arinîkon pemonkonyamî' wî'tî'pî iwenairî. Inkamoro kore'ta tiaronkon wîrî'sanyamî' wanî'pî. Moropai to' karawa'pî mararî pra î' kupî to'ya era'ma tîuya'nîkon ye'nen Jesus pî'. ²⁸ Inkamoro era'mai Jesus era'tî'pî. Moropai ta'pîiya to' pî': —Wîrî'sanyamî', Jerusalém ponkon î' pî' akaraukon uwenai? Uwenai pra tîise apî'nîkon neken akaruntî moropai anmukukon pî' akaruntî. Maasa pra awe'taruma'tikon pe naatî. ²⁹ Maasa pra e'taruma'tinto' weiyu erepamî kupî sîrîrî. Mîrîrî yai tamî'nawîronkonya taa kupî sîrîrî. Morîkon pu'kuru wîrî'sanyamî' manni'kan more yenponenan pepîn, more yenpotîponkon pepîn, more wo'pa'tîponkon pepîn tîmannîtikon ke. Inkamoro wanî kupî sîrîrî taatausinpai. [Maasa pra tînmukukon e'taruma'tî era'ma to'ya pepîn.]

³⁰ Tamî'nawîronkonya taa kupî sîrîrî, e'taruma'tinto' weiyu erepamî yai. Kure'nân wî' pî' taa to'ya kupî sîrîrî:

“Anna pona enakî,

anna sa'mantato'pe anna e'taruma'tî ye'nen”, taa to'ya.

Moropai kawînan ikîrî pî' taa to'ya: “Anna yenonkî anna esera'ma namai”,

taa to'ya. ³¹ Akî, uurî e'taruma'tî tîise mararî, apo' keme a'pi'ta'pî pepîn aramî mararî warantî. Tîise amîrî'nîkon wanî apo' keme a'pi'ta'pî aramî warantî awe'taruma'tikon kupî sîrîrî mararî pra. Mîrîrî ye'nen apî'nîkon akaruntî uwenai pra —ta'pî Jesusya to' pî'.

³² Mîrîrî tîpo asakî'ne ama'ye'kon moropai pemonkon wî'tîponkon yari'pî to'ya Jesus yarakkîrî to' sa'mantato'pe. ³³ Moropai to' erepamî'pî pata'se' itese' pemonkon pu'pai pî' taato' pata'se' ya'. Moropai moro Jesus pokapî'tî'pî to'ya. Moropai asakî'ne ama'ye'kon tiwin meruntî winî, moropai tiaron kamai' winî, Jesus wanî'pî to' yarakkita. ³⁴ Moropai Jesusya ta'pî: —Paapa, insanan sa'ne pemonkonyamî' nîkupî ku'kî aawanmîra. Î' kupî tîuya'nîkon epu'tî to'ya pra to' man —ta'pî Jesusya.

Mírîrî típo tí'kon simonkokon pí' to' su'mina'pí Jesus pon rî'pí pan-takapítî tíuya'níkonpa kai'ma. ³⁵ Ariníkon pemonkonyamí' wani'pí moro era'ma pí'. Judeuyamí' esanon wo'ma'ta ko'mannípi tanne Jesus pí' ta'pí to'ya: —Tiaronkon pemonkonyamí' píika'típítî'píiya tíise í' wani' awaní ye'nen awe'píika'tí pepín. Innape píika'títón pe Paapa narima'pí pe tíwaní ya, awe'píika'tí —ta'pí to'ya.

³⁶ Moropai surarayamí' nîrî wo'ma'ta'pí ipí'. Iipia to' erepanpítî'pí moropai iwuku ton tamí'nawíronkon nenîrî' vinho epe'mín enepí'pí to'ya iipia. ³⁷ Moropai inkamoroya ta'pí ipí': —Innape see Judeuyamí' yepotorí pe awaní ya, aawarîrî see e'píika'tíkí —ta'pí to'ya.

³⁸ Moropai mîrîrî pakí'nan ipo Jesus e'to' pí' kawíne awe'menukasa' wani'pí see warantí: MÍSERÍ JUDEUYAMÍ' YEPOTORÍ taato' e'menukasa'.

³⁹ Moropai inkamoro ama'ye'kon ipokonpe pakí'nan po to' nîpokapítî'san yakon wo'ma'ta'pí ipí'. Ta'píiya: —Paapa narima'pí pepín kin amîrî? Píika'títón pepín amîrî? Aawarîrî e'píika'tíkí moropai anna píika'tíkí nîrî.

⁴⁰ Tíise tiaron iratai winonya ta'pí mîlkîrî tíwo'ma'tasen pí': —Moo e'kí. Paapa namaya pra awaní mîrîrî? Tamí'nawîrî uurí'níkon sa'manta kupí epu'tíya pra nan, ipokonpe? ⁴¹ Uurí'níkon e'taruma'títo' wani sîrîrî unkupí'píkon imakui'pí wenai. Tíise míserí í' imakui'pí inkupí'pí ton pín uurí'níkon warantí. ⁴² Mîrîrî típo mîlkîrî iratai winon, meruntí winonya ta'pí Jesus pí': —Í' pensa tamí'nawíronkon esa' pe eena ya, upí' sa'ne menpenatai, Jesus —ta'píiya.

⁴³ Jesusya mîlkîrî maimu yuuku'pí: —Ayenku'tíuya pepín. Apí' tauya sîrîrî. Sîrîrîpe uyarakkîrî awaní pe nai Paapa pia, morí ya', paraíso itese' —ta'pí Jesusya ipí'.

Jesus Sa'manta

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Jo 19.28-30)

⁴⁴ Mîrîrî típo ineka'ta po eena ko'mannípi tanne wei esi'nîpí'pí. Iní'rî pata weiyu'maiya pra, eewaronpamí'pí. Aako'mamí'pí 3 horas píkirî wei ton pra. ⁴⁵ Moropai epîremanto' yewí' yuwato' Paapa pata'se' yuwa'to' kamisa e'karaka'pí arakkita pairí awe'rataika'pí. Awe'naponka'pí Paapa pata'se'. ⁴⁶ Mîrîrî pe rî Jesus entaime'pí meruntí ke aronne. Ta'píiya Paapa pí': —Paapa, uyekaton rumakauya sîrîrî aapia —ta'píiya. Mîrîrî taa típo mîlkîrî sa'manta'pí.

⁴⁷ Mîrîrî warantí awaní era'ma tíuya ye'nen surarayamí' esa'ya Paapa yapurí'pí. Moropai ta'píiya: —Innape míserí warayo' man í' rî imakui'pí kupítípon pe pra —ta'píiya.

⁴⁸ Tamí'nawíronkon mîrîrî kupí to'ya era'mai eperepí'sanya í' e'kupí era'ma'pí. Mîrîrî ye'nen to' enna'po'pí, mararí pra teesewankono'mai tewí'kon ta. Tímannítikon mun pa'típítî ye'ka pe teserukon ta kure'ne teesewankono'masa'kon ye'nen. ⁴⁹ Tamí'nawíronkon Jesus yonpayamí' moropai wírí'sanyamí' Galiléia pata poi ití'san ipikírî inkamoroya era'ma'pí. Aminke si'ma tamí'nawîrî í' e'kupí Jesus yarakkîrî era'ma'pí to'ya.

Jesus Esa'rî'pí Yu'na'tí To'ya

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Jo 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Mîrîrî yai to' kore'ta tiwin warayo' wani'pí. Judéia pata po tíwe'sen Arimatéia cidaderí pon itese' José. Morí pe yairí tíwe'sen mîlkîrî.

Tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî nîmîkî pî' tîwe'sen pe mîlîkîrî wanî'pî. Mîlîkîrî wanî'pî nîrî Judeuyamî' panamanen pe tîwe'sen pe. Tîise î' kai'ma tiaronkon Judeuyamî' panamanenan eseurîmato' pî' inna taatîpon pe pra awanî'pî. ⁵² Mîrîrî ye'nen José wîti'pî Pilatos pia moropai Jesus esa'ri'pî esatî'pîiya ipî'. ⁵³ Moropai imo'ka'pîiya pakî'nan poi. Mîlîkîrî wontî'pîiya kamisa ke. Moropai uuruwai tî' yai yakasa' ya' yeka'ma'pîiya. Mîrîrî uuruwai wanî'pî isa'manta'pî yu'na'tî'pî pepîn. Mîrîrî ya' yeka'ma'pîiya. ⁵⁴ Mîrîrî kupî'pîiya aminke pra Judeuyamî' erî'ka'to' weiyu e'sara'tî rawîrî, sábadó weiyu rawîrî.

⁵⁵ Moropai inkamoro wîri'sanyamî' Galiléia poi Jesus pikîrî itî'san wîti'pî uuruwai pona José pokonpe. Inkamoroya uuruwai era'ma'pî. Moropai o'non ye'ka pe Jesus esa'ri'pî tîrî to'ya uuruwai ya' era'ma'pî to'ya. ⁵⁶ Moropai mîrîrî tîpo to' enna'po'pî wîtti ta. Moropai inkamoroya kara' a'pusin yanpuruma'pî moropai óleo tesorukon yawîrî Jesus esa'ri'pî karapaimakonpa.

Moropai Judeuyamî' erî'ka'to' weiyu yai to' erî'kapî'pî tesorukon yawîrî.

24

Jesus E'mî'sa'ka

(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Jo 20.1-10)

¹ Moropai Judeuyamî' erî'ka'to' weiyu sábadó esuwa'kasa' tîpo, domingo yai wîri'sanyamî' wîti'pî uuruwai pona penane pu'kuru wei epa'ka pra tîise. Mîrîrî a'pusin yari'pî to'ya Jesus esa'ri'pî karapaimakonpa tînkoneka'pîkon yari'pî to'ya. ² Miarî uuruwai pona teerepamîkon pe, inkamoro wîri'sanyamî'ya tî' uuruwai yettapuru pe to' nîfîrî'pî era'ma'pî imo'kasa' pe. ³ Moropai inkamoro ewomî'pî uuruwai ya' Jesus esa'ri'pî karapaimai. Tîise Uyepotorîkon Jesus esa'ri'pî eporî to'ya pra to' wanî'pî.

⁴ Mîrîrî ye'nen î' kupî tîuya'nîkon epu'tî to'ya pra to' ena'pî. Mîrîrî pe rî ka'ne' pe asakî'nankon warayo'kon esenpo'pî to' rawîrî. Inkamoro pon wanî'pî morî pe pu'kuru inke' awanî'pî. ⁵ Moropai inkamoro wîri'sanyamî' esi'nîpî'pî mararî pra. Mîrîrî ye'nen inkamoroya tēpatakon enu'tî'pî non ekaya to' e'muruika'pî. Moropai inkamoro warayo'konya ta'pî to' pî': —Î' wani' awanî ye'nen anî' yuwaya'nîkon mîrîrî isa'manta'san kore'ta aasa'mantasa' pra tîise? —ta'pî to'ya wîri'sanyamî' pî'. ⁶ —Mîlîkîrî ton pra man tarî. Awe'mî'sa'ka pî' man. Awenpenatakon pra naatî î' kai'ma apî'nîkon ta'pîiya pî' Galiléia pata po tîwanî yai? —ta'pî to'ya. ⁷ —“Uurî ka' poi iipî'pî pemonkon pe rumaka to'ya kupî sîrîrî imakui'san pemonkonyamî' yenya'. Mîrîrî tîpo pakî'nan pona upokapîti to'ya. Moropai e'mî'sa'ka iteseurînon wei yai”, ta'pîiya —ta'pî to'ya.

⁸ Mîrîrî taa to'ya ye'nen inkamoro wîri'sanyamî' enpenata'pî î' kai'ma Jesus eseurîma'pî pî'. ⁹ Moropai inkamoro enna'po'pî uuruwai poi. Moropai inkamoroya î' tînera'ma'pîkon uuruwai po ekaremekî'pî Jesus nenupa'san pî' 11 kaisaronkon pî' moropai tiaronkon pemonkonyamî' pî'. ¹⁰ Inkamoro wîri'sanyamî' wanî'pî itî'san uuruwai pona see warantî: Maria Madalena, moropai Joana, moropai Maria Tiago yan, moropai tiaronkon wîri'sanyamî'. To' pokonpe itî'sanya ekaremekî'pî Jesus naipontî'san pî'. ¹¹ Tîise innape inkamoro wîri'sanyamî' eseurîmato' kupî to'ya pra Jesus nenupa'san wanî'pî. To' wo'ma'ta kai'ma to' wanî'pî

innape ikupî to'ya pra. ¹² Tîise tiwin to' yonpa, Pedro e'mî'sa'ka'pî. Moropai eeka'tumî'pî ka'ne' pe uuruwai pona. Miarî teerepansa' uuruwai ya' era'mai awe'muruika'pî tîise kamisa neken Jesus ya'santî'pî neken era'ma'pîiya. Anî' ton pra era'ma'pîiya. Mîrîrî tîpo mîikîrî enna'po'pî wîtî ta mararî pra teesenunkai î' kai'ma awe'ku'sa' pî'.

Emaús Wîtîto' E'ma Po Jesus Esenpo
(Mc 16.12-13)

¹³ Mîrîrî yay rî asakî'ne Jesus nenupa'san wîtî'pî pemonkonyamî' ko'manto' mîrikî itese' Emaús pona. Mîrîrî wanî'pî aminke pu'kuru pra tîwe'sen pe Jerusalém pî' 10 quilómetros kaisarî. ¹⁴ Inkamoro eseurîma yari ko'mannî'pî tuutîkon e'ma taawîrî î' kai'ma Jerusalém po e'kupî'pî pî'. ¹⁵ Mîrîrî pî' to' eseurîma'pî. Mîrîrî tanne Jesus iipî'pî to' pîkîrî, moropai to' pokonpe attî'pî e'ma taawîrî. ¹⁶ Mîikîrî tîpîkîrî'nîkon tui'sen era'ma'pî Jesus nenupa'sanya tîise anî' pe awanî epu'to' to'ya e'tîrî pra awanî'pî. ¹⁷ Inkamoro ekaranmapo'pî Jesusya tuutî ye'ka pe. —Î' pî' eeseurîmakon mîrîrî e'ma taawîrî attîkon ye'ka pe? —ta'pîiya.

Moropai inkamoro emî'pamî'pî tuutîkon ye'ka pe teesewankono'mai. ¹⁸ Moropai tiaron iwanîyakon Cléopasya ta'pî ipî': —Amîrî wanî Jerusalém po tîiko'mansen pe pu'kuru tîise î' e'kupî'pî miarî epu'tîya pra awanî, sîrîrî wei esuwa'ka manni' pî'? —ta'pîiya.

¹⁹ —Î' kin e'kupî'pî? —ta'pî Jesusya ipî'.

—Manni' Jesus Nazaré pon yarakkîrî awe'kupî'pî —ta'pî to'ya. —Mîikîrî warayo' wanî'pî Paapa maimu ekareme'nen pe profeta pe. Moropai Paapa winîpainon pe tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya epu'tî'pî Paapa meruntîri yarakkîrî awanî. Maasa pra î' ikupî eserîkan pepîn kupî'pîiya tîmaimu ke. ²⁰ Teepîremasanon esananya moropai uyesanonkonya irumaka'pî iwîto'pe to'ya kai'ma. Moropai pakî'nan pona ipokapî'to'pe to'ya itîrî'pî to'ya. ²¹ Mîikîrîya uyeyatonon winîpai umo'kapan ko'mannî'pî kai'ma anna wanî'pî. Tîise amenrî mîini ko'manpara ne'rî î' kupî'pî to'ya yarakkîrî. ²² Tîise anna yonpayamî' wîri'sanyamî'ya anna esunenka emapu'tî pî' man. Maasa pra inkamoro wîtin pî' man erenmapî ya' uuruwai pona. ²³ Moropai inkamoroya Jesus esa'rî'pî eporî pra man miarî uuruwai ya'. Tîise tîwenna'poi inkamoroya inserîyamî' neken era'ma tîuya'nîkon ekaremekî pî' man. Moropai inkamoro inserîyamî'ya taasa' man to' pî'. “Enen mîikîrî wanî”, taasa' to'ya man. ²⁴ Moropai tiaronkon anna yonpayamî' wîtin pî' man innape awanî era'mai uuruwai pona. Moropai innape era'ma pî' to', wîri'sanyamî'ya ekaremekî warantî. Tîise Jesus era'ma to'ya pra man —ta'pî Cléopasya.

²⁵ Mîrîrî pî' ta'pî Jesusya to' pî': —Î' kai'ma see epu'tîya'nîkon pra aako'mamîkon mîrîrî? Innape iku'sa'ya'nîkon pepîn mîrîrî. Î' kai'ma Paapa maimu ekareme'nenan penaronkon profetayamî' eseurîma'pî epu'tîya'nîkon pra awanîkon? ²⁶ Maasa pra mîrîrî warantî Paapa narima'pî iwinîpainonya tîmoron epu'tî e'pai awanî'pî. Mîrîrî tîpo neken tîwe'taruma'tî tîpo Paapa pia eereuta e'pai awanî ka' po ipikku pe, Paapa ya'karu ta —ta'pîiya. ²⁷ Moropai tamî'nawîrî î' kai'ma Paapa maimu e'menukasa' tîpî' ekaremekî pia'tî'pîiya. E'mai'non Moisés kaaretarî patapai moropai tamî'nawîronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nîmenuka'pî pîkîrî.

²⁸ Mîrîrî pemonkonyamî' ko'manto' pona teerepamîkon tanne Jesusya tuutî ko'mannîpî warantî ikupî'pî. ²⁹ Moropai inkamoroya yeka'nunka'pî mîrîrî pata ya' aako'manto'pe tîpokon pe'nîkon. Ta'pî to'ya: —Anna pokonpe e'nîpai man. Maasa pra pata ko'mannîpî' man. Ewaron erepannîpî' man —ta'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen Jesus ewomî'pî to' pokonpe. Moropai aako'mamî'pî asakî'nankon tînenupa'san pokonpe.

³⁰ Mîikîrî ereuta'pî mesa pia to' pokonpe entamo'kai. Moropai mîikîrîya trigo puusa' yapisi'pî. Moropai eepîrema'pî. —Paapa morî pe man anna yuu ton tîrî pî' nai —ta'pîya. Moropai mîrîrî trigo puusa' pîrikka'pîya moropai inkamoro asakî'nankon pia itîrî'pîya. ³¹ Mîrîrî kupîya wenai inkamoroya Jesus pe awanî epu'tî'pî. Epu'to' to'ya erepamî'pî mîrîrî yai. Tîise inî'rî era'ma to'ya pra to' ena'pî. To' yenu yapai eesenomî'pî ka'ne' pe. ³² Moropai tîwarîrî'nîkon to' eseurîma'pî. Tiaronya ta'pî: —A'kî, mîikîrî pe awanî ye'nen eeseurîmato'ya uyewankon yeurîma ne'tîkini uyeurîmaiya'nîkon tanne e'ma taawîrî. Moropai Paapa maimu pî' uurî'nîkon yeurîma'pîya aronne.

³³ Moropai inkamoro e'mî'sa'ka'pî ka'ne' pe, moropai to' wîti'pî Jerusalém pona. Miarî teerepamîkon pe inkamoro Jesus nenupa'san 11 kaisaronkon emurukuntîsa' eporî'pî to'ya tiaronkon pokonpe. ³⁴ Moropai inkamoro tiaronya ekaremekî'pî to' pî': —Innape Uyepotorîkon e'mî'sa'ka'pî man. Tîise Simãoya Uyepotorîkon era'ma pî' man —ta'pî to'ya.

³⁵ Mîrîrî tîpo inkamoro asakî'nankonya î' e'ku'sa' e'ma taawîrî tarakkîrî'nîkon ekaremekî'pî nîrî to' pî'. Moropai î' kai'ma Uyepotorîkon pe awanî epu'tî tîuya'nîkon ekaremekî'pî to'ya. Maasa pra trigo puusa' pîrikka'ya wenai epu'tî'pî to'ya.

Tînenupa'san Pia Jesus Esenpo

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Jo 20.19-23; At 1.6-8)

³⁶ Mîrîrî tînera'ma'pîkon ekaremekî to'ya tanne Jesus esenpo'pî to' kore'ta ka'ne' pe. Mîikîrîya ta'pî to' pî': —Tîwanmîra e'tî teese-wankono'mai pra —ta'pîya.

³⁷ Mîrîrî pî' to' wanî'pî teesi'nî'se. Teesi'nî'sa'kon ye'ka pe to' es-enumenka'pî ipî' woro'yan kai'ma. ³⁸ Tîise mîikîrîya ta'pî to' pî': —Î' wani' awanî ye'nen eesi'nî'sa'kon mîrîrî? Î' wani' awanî ye'nen innape ukupîya'nîkon pra aako'mamîkon sîrîrî tîpose? ³⁹ A'kî, era'matî maasa uyenya wanî a'ta ke prego yetta'pî. Moropai u'pu era'matî. Moropai uurî era'matî, uurî mîikîrî manni'rî uurî. Maasa uyapîtî innape ukupîkonpa woro'yan pe pra wanî epu'tîkonpa. Maasa pra woro'yan wanî pepîn tîpun ke, moropai te'pî ke, uurî era'maya'nîkon manni' warantî.

⁴⁰ Mîrîrî taa tîuya ye'ka pe, tenya moropai tî'pu yenpo'pîya era'mato'pe to'ya kai'ma. ⁴¹ Tîise inkamoroya maasa innape wanî kupî pra awanî'pî. Maasa pra kure'ne taatausinpai to' wanî'pî mararî pra teesenu-menkakon ye'ka pe Jesus esenposa' pî'. Inkamoro ekaranmapo'pî Jesusya: —Ayekkarikon rî moro nai annapîkon? —ta'pîya. ⁴² Moropai inkamoroya moro' puusa' pia'pî tîrî'pî iipia. ⁴³ Mîikîrîya yapisi'pî moropai awentamo'ka'pî era'ma to'ya tanne.

⁴⁴ Mîrîrî tîpo ta'pîya to' pî': —Pena akore'ta'nîkon wanî yai eseurîma'pî apî'nîkon ekaremekî'pîuya î' kai'ma uyarakkîrî awe'kupî ton pî'. Moisés kaaretarî eseurîma'pî upî'. Moropai penaronkon Paapa maimu

ekareme'nenan profetayamî' nîmenuka'pî eseurîma'pî upî'. Moropai Salmos kaaretarî eseurîma'pî upî'. Tamî'nawîrî mîrîrî ta'pî Paapa maimu yawîrî awe'kupî e'pai awanî'pî uyarakkîrî ta'pî sa'rî —ta'pîiya.

⁴⁵ Moropai Jesusya Paapa maimu epu'tî to'ya emapu'tî'pî. ⁴⁶ Moropai ta'pîiya: —Mîrîrî awe'menukasa' manni'ya taa mîikîrî Paapa nîmenka'pî, inarima'pî e'taruma'tî pe man aasa'manta pe man. Moropai iteseurînon wei yai awe'mî'sa'ka kupî sîrîrî —ta'pîiya. Tîpî'rî eeseurîma'pî. ⁴⁷ —Moropai ini'rî awe'menukasa' mîrîrî, itekare esekaremekî pata kaisarî. Î' kai'ma imakui'pî tînkupî'pîkon rumaka pemonkonyamî'ya ya, Paapaya tîiwanmîra to' makui kupî. Tamî'nawîronkon pî' itekare ekaremekî e'pai awanî. E'mai' pe isara'tî e'pai awanî Jerusalém cidaderî po. ⁴⁸ Amîrî'nîkon wanî mîrîrî ekareme'nenan pe maasa pra era'masa'ya'nîkon ye'nen aasîrî. ⁴⁹ Moropai uuriya Paapa winîpainon yarima kupî sîrîrî. Yarima tîuya ta'pî Paapaya mîikîrî yarimauya aapia'nîkon. Tîise maasa inîmî'tî tarî cidade po si'ma meruntî iipî nîmî'tî ayesa'kon pe aako'manto'pe —ta'pî Jesusya.

Ka' pona Jesus Yanu'nîpî'pî Paapaya

(Mc 16.19-20; At 1.9-11)

⁵⁰ Mîrîrî tîpo Jesusya to' yarî'pî cidade poi tiaron pemonkonyamî' ko'manto' Betânia itese' pona. Miarî teerepansa'kon pe Jesusya tenya kainumî'pî kakîsiya, moropai —Morî pe ako'mantî —ta'pîiya to' pî'. ⁵¹ Inkamoro yarakkîrî teeseurîma ye'ka perî Jesus atarima'pî to' piapai. Moropai Paapaya yanu'nîpî'pî ka' pona. ⁵² Inkamoroya yapurî'pî miarî si'ma. Moropai to' enna'po'pî Jerusalém pona mararî pra taatausinpai. ⁵³ Inkamoro ko'mamî'pî mîrîrî tîpo epîremanto' yewî' ta tîiko'man pe. Miarî si'ma Paapa yapurî'pî to'ya.

JESUS CRISTO YEKARE JOÃO NĪMENUKA'PĪ

Sírîrî kaareta wanî Jesus Cristo yekare pî' teeseurîmasen itasakîrîno'pî pe. Tarî non po Jesus Cristo ko'manto' pî' ekaremekîiya. Tiwinanya inenupa'san kore'ta tîwanî imenuka'pî, João itese'. Tiaron pe imenuka'pîiya manni'kan Mateus, Marcos, Lucas, inkamoro nîmenuka'pî warantî pra imenuka'pîiya. Maasa pra tu'ke to' nekaremekî'pî pî' eeseurîma pra awanî'pî. Î' kai'ma Makuiya Jesus yonpa'pî keren po ekareme'sai'ya pra awanî'pî. Moropai î' kai'ma Jesus etinyaka'ma'pî a'ka pe inenupa'sanya era'ma tanne ekareme'sai'ya pra awanî'pî. Moropai inenupa'san pokonpe Jesus entamo'kato', Jesus sa'manta rawîrî ekareme'sai'ya pra awanî'pî. Moropai î' kai'ma Jesus epîrema'pî Getsêmani pata'se' ya' ekareme'sai'ya pra awanî'pî. Tamî'nawîrî mîrîrî pî' ekareme'sai'ya pra awanî'pî. Tîise eeseporî î' kai'ma Jesus eseurîma'pî wîri' samaria poinon yarakkîrî. Moropai î' kai'ma ipîkku Nicodemos yarakkîrî Jesus eseurîma'pî ewaron ya' to' eseporî yai. Moropai Lázaro pîmî'sa'ka'pî Jesusya pî' ekaremekî'pîiya. Moropai î' kai'ma tînenupa'san yeurîma'pî Jesusya tîisa'manta rawîrî.

Moropai capítulo 20.31 yai, Joãoya ekaremekî î' ton pe imenuka'pî tîuya pî'. Taiya, anî'ya sîrîrî kaareta erenka ya, innape Jesus ku'to'pe. Jesus wanî rei pe, manni' Paapa narima'pî pe taasa' tîuya yawîrî. Tarî sîrîrî non pona Paapa narima'pî pe awanî'pî Paapa munmu pe pu'kuru. Mîrîrî kupî anî'ya ya innape, ipatîkarî enen ko'manto' eporîiya Paapa pia.

Mai Ena'pî Pemonkon Pe

¹ Eesippia'tî yai moro Mai tesa'sen wanî'pî. Mîîkîrî Mai wanî'pî Paapa pia. Moropai mîîkîrî Mai wanî'pî Paapa pe. ² Mîîkîrî rî wanî'pî Paapa pia tamî'nawîron esippia'tî yai.

³ Mîîkîrî wenai tamî'nawîron koneka'pî Paapaya. Î' rî ekoneka pra awanî'pî mîîkîrî ton pra tîise. ⁴ Awanî'pî enen ko'mannîto' esa' pe. Enen ko'mannîto' iipiapainon, mîrîrîya pemonkonyamî' weiyu'ma'pî morî pe Paapa epu'to'pe to'ya. ⁵ Ewaron ya' pu'kuru awitta pî' aako'mamî tîise ewaron ta tîiko'mansenon, imakui'sanya mîrîrî a'ka yi'nîpî eserîke pra awanî'pî.

⁶ Paapaya warayo' yarima'pî, itese' João. ⁷ Mîîkîrî iipî'pî eseurîmai, manni' a'ka pe tîwe'sen pî' eseurîmai, tamî'nawîronkonya a'ka pe tîwe'sen ku'to'pe innape tîmaimu wenai. ⁸ A'ka pe tîwe'sen pepîn mîîkîrî João, tîise Paapaya yaipontî'pî a'ka pe tîwe'sen yekare ekareme'se. ⁹ Mîîkîrî a'ka pe tîwe'sen manni' wanî'pî innape, yenku'tîton pe pra. Mîîkîrî tamî'nawîronkon pemonkonyamî' weiyu'manen iipî'pî sîrîrî pata pona.

¹⁰ Mîîkîrî asarî'pî sîrîrî non poro, tînkoneka'pî pu'kuru poro, tîise mîîkîrî pe epu'tî to'ya pra, sîrîrî non po tîiko'mansenon wanî'pî. ¹¹ Tarîwaya tîpata pe tînkoneka'pî pona aaipî'pî. Tîise ipemonkonoyamî'ya yapisî pra awanî'pî. ¹² Tîise tapisîtîponkon pia itîrî'pîiya Paapa munkî pe to' enato'pe, manni'kan innape tîkupîtîponkon pia. ¹³ Paapa munkî pe inkamoro esenpo'pî, pemonkon pe esenpon warantî pra. Itu'se tîwe'to' yawîrî to'

esempo pra awanî'pî. Moropai itu'se anî'rî e'to' yawîrî pra, tîise itu'se tîwanî ye'nen, Paapaya ikupî'pî.

¹⁴ Mîikîrî Mai esempo'pî pemonkon pe. Uurî'nîkon kore'ta aako'mamî'pî. Morî pu'kuru iteseru era'ma'pî annaya. Mîrîrî wenai î' kai'ma iyun Paapa yeseru wanî epu'tî'pî annaya. Innape pu'kuru awanî, morî pe pu'kuru mîikîrî e'to' wanî, tiwinan Paapa munmu yeseru pe.

¹⁵ João nurî'tî eseurîmapî'tî'pî ipî' see warantî: —Mîikîrî warayo' pî' uurî eseurîmapî'tî ne'tîkini —ta'pîiya. —Uye'ma'pî pî' Mîikîrî iipî, tîise uyentai awanî, maasa pra uurî ton pra tîise Mîikîrî wanî'pî —ta'pîiya.

¹⁶ Iwinîpai morî epe'mîn yapi'nenan uurî'nîkon tamî'nawîrî. Kure'ne morî tîisai'ya. Morî tîisai'ya morî pe tîwanî ye'nen, morî antîipai tîwanî ye'nen. ¹⁷ Moisés nurî'tî yai Paapaya tîmaimu tîrî'pî unkupîkon ton pe. See warantî ako'mantî awe'taruma'tîkon namai, kai'ma. Tîise Jesus Cristo yai, yairon Paapa epu'tî moropai î' kai'ma morî epe'mîn tîrîiya epu'tî. ¹⁸ Anî'ya Paapa era'masa' pra man sîrîrî tîpose. Tîise tiwinan Paapa munmu, Paapa pia pu'kuru tîiko'mansen, mîikîrîya Paapa yeseru ekareme'sa' sîrîrî.

João Batista Yekare

(Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Lc 3.1-18)

¹⁹ Jerusalém poi teepîremasanon moropai tonpakon Levitayamî' yarima'pî Judeuyamî' esananya João pia ekaranmapoi: —Anî' amîrî? —ta'pî to'ya. ²⁰ See warantî to' maimu yuuku'pîiya. Aronne eesekaremekî'pî. Ta'pîiya: —Uurî Paapa nîmenka'pî, pîika'tîton pepîn. Cristo pepîn uurî. ²¹ Moropai ta'pî to'ya: —Anî' kin amîrî moriya? Elias nurî'tî ka'rî amîrî? João'ya ta'pî: —Kaane. Inî'rî ta'pî to'ya: —Pena Paapa maimu ekareme'nen, manni' Moisés nurî'tî nekaremekî'pî aaipî ton manni' ka'rî awanî? —ta'pî to'ya. —Kaane —ta'pîiya. ²² —Anî' pe kin awanî mîrîrî? —ta'pî to'ya. —Anna pî' ka'kî ekareme'to'pe annaya anna yarimatîponkon pî'. Î' taa pî' nan anna pî'? —ta'pî to'ya. ²³ João'ya yuuku'pî: —Uurî keren po eseurîmakoi Isaiás nurî'tî nekaremekî'pî.

“Uyepotorîkon ye'marî ton konekatî to'sarî pu'kuru *Is 40.3* tauya tamî'nawîronkon pî’”. Pena Paapa maimu ekareme'nen Isaiás nurî'tî nekaremekî'pî pemonkonyamî' ekonekato'pe Uyepotorîkon iipî rawîrî, —ta'pîiya to' pî'.

²⁴ Inkamoro João pia erepamî'san wanî'pî fariseuyamî' narima'san pe. ²⁵ Inî'rî João ekaranmapo'pî to'ya: —Cristo pe pra awanî, moropai Elias pe pra awanî, moropai manni' Paapa maimu ekareme'nen, Moisés nurî'tî nekaremekî'pî pe pra awanî. Mîrîrî ye'nen î' ton pe pemonkonyamî' yenpatakonaya? —ta'pî to'ya. ²⁶ To' maimu yuuku'pî João'ya: —Inna, pemonkonyamî' yenpatakona'ya tuna ke neken, tîise tiaron man akore'ta'nîkon, anepu'tîkon pepîn. ²⁷ Mîikîrî pî' tauya manni' uye'ma'pî pî' eerepamî, tîise uyentai awanî. Uyentai pu'kuru awanî ye'nen, î' sa'sa' yewa yeuka'ya pepîn, itarumai'pî pe pu'kuru wanî ye'nen —ta'pîiya.

²⁸ Tamî'nawîrî sîrîrî esuwa'ka'pî Betânia pata po iren Jordão ratai po, pemonkonyamî' yenpatakona pî' João wanî'pî pata.

Carneiro, Paapa Nîtirî'pî

²⁹ Mîrîrî tîpo tiaron wei yai, tûpia Jesus iipî era'ma'pî Joãoya. Jesus era'mai'ma ta'pîya tamî'nawîronkon pî': —A'kî, manni' Paapa nîmenka'pî aasa'mantato'pe Carneiro era'matî. Mîserîya tamî'nawîronkon nîkupî'pî imakui'pî mo'ka —ta'pî Joãoya. ³⁰ —Mîserî pî' tauya manni', uye'ma'pî pî' tiaron iipî tîise uyentai awanî, uurî ton pra tîise awanî'pî mûito'pe, tauya ne'tîkini. ³¹ Mîikîrî pe mîserî epu'tûya pra awanî'pî. Tîise uui'pî'pî pemonkonyamî' yenpatakonai Israelpnkonya mîserî epu'to'pe —ta'pî Joãoya.

³² Moropai João eseurîma'pî Jesus pî': —Ka' poi Morî Yekaton Wannî autî era'ma'pîuya ipona waku'kaimî warantî. Moropai ipo aako'mamî'pî. ³³ Mîikîrî pe awanî epu'tûya pra awanî'pî. Tîise tuna ke pemonkonyamî' yenpatakonai uyarimatîponya ta'pî upî': “Warayo' pona Morî Yekaton Wannî autî moropai ipo aako'mamî era'maya ya, mîikîrî pe awanî epu'tîya. Mîikîrîya pemonkonyamî' yenpatakona Morî Yekaton Wannî e'to'pe to' esa' pe”, ta'pîya upî'. ³⁴ Moropai era'ma'pîuya moropai tamî'nawîronkon pî' tauya sîrîrî: “Paapa munmu mîserî” —ta'pî Joãoya.

Jesus Nenupa'san E'mai'nokon

³⁵ Inî'rî tiaron wei yai awanî'pî João moropai inenupa'san asakî'nankon. ³⁶ Mîrîrî poro Jesus wîtî era'ma'pî Joãoya. Ta'pîya tînenupa'san pî': —A'kî, mîikîrî carneiro Paapa nîtîrî ton aasa'mantato'pe uurî'nîkon ton pe —ta'pîya.

³⁷ Moropai mîrîrî eta tûya'nîkon ye'nen, João nenupa'san asakî'nankon wîtî'pî Jesus pikîrî. ³⁸ Mîrîrî pe, Jesus era'tî'pî. Te'ma'pî pî' to' iipî era'ma'pîya. Ta'pîya to' pî': —Î' yuwaya'nîkon? —ta'pîya. Yuuku'pî to'ya: —Rabi, (anna yenupanen taato' mîrîrî) —O'non pata tîiko'mansen amîrî? —ta'pî to'ya. ³⁹ —Aase'nîkon maasa era'mai —ta'pî Jesusya.

Mîrîrîya ipîkîrî to' wîtî'pî. Aako'manto' era'ma'pî to'ya moropai iipia to' ko'mamî'pî pata ko'mamî tîpose. To' erepansa' wanî'pî 4 horas yairî tîise.

⁴⁰ Tiwinan mîikîrî João maimu etatîpon Jesus pikîrî itî'pî wanî'pî Simão Pedro yakon itese' André. ⁴¹ Jesus piapai tuutî tîpo, tîrui yuwai attî'pî. Eporî'pîya. Ta'pîya tîrui pî': —Messias pe Paapa nîmenka'pî pîika'tîton eporî pî' anna man. (Messias taa Judeuyamî'ya moropai Cristo taa grego maimu ta) ⁴² Moropai tîrui yari'pîya Jesus pia. Jesus esenumenka'pî Pedro pî' moropai ta'pîya: —Amîrî Simão, João munmu. Tarîpai ayese'tûya Pedro pe. (Tî' taato' mîrîrî Pedro, grego maimu ta.)

Jesusya Filipe, Natanael Yanno

⁴³ Mîrîrî tîpo tiaron wei yai Jesus ese'ma'tî'pî Galiléia pona. Tuutî pe Filipe eporî'pîya. —Aase uwenairî —ta'pîya Filipe pî'.

⁴⁴ Betsaida po tîiko'mansen mîikîrî Filipe, André, Pedro cidaderî po. ⁴⁵ Filipe wîtî'pî Natanael yuwai. Eporî'pîya. Ta'pîya Natanael pî': —A'kî warayo' Moisés nurî'tî moropai penaro'kon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nurî'tî nekaremekî'pî tîkaaretarîkon po, manni' mîikîrî eporî pî' anna man. Jesus mîikîrî eporî pî' anna man, Jesus mîikîrî Nazaré poinon, José munmu —ta'pîya. ⁴⁶ Natanaelya yuuku'pî: —Nazaré pata poi morî epa'ka eserîke pra man —ta'pîya. Filipeya ta'pî: —Maasa aase era'mai —ta'pîya.

⁴⁷ Tîpia Natanael iipî era'ma'pî Jesusya. Tîwoi'nîkon pî' ta'pîya: —A'kî, Israel pon pu'kuru mîikîrî warayo' seru'ye' pepîn —ta'pîya. ⁴⁸ Mîrîrî eta'pî Natanaelya. —O'non ye'ka pe uyepu'tî pî' nan? —ta'pîya Jesus

pî'. Jesusya yuuku'pî: —Filipe, ayannouya pra tîise, ayera'ma pî' wai figo ye' yo'koi awanî tanne. ⁴⁹ Mîrîrî pî' Natanaelya ta'pî: —Uyenupanen, amîrî Paapa munmu. Amîrî anna Israelyamî' yepotorî. ⁵⁰ Jesusya ta'pî ipî': —Innape ukupî pî' nai ayera'ma pî' wai figo ye' yo'koi tauya manni' wenai. Tîise mîrîrî yentainon era'maya pe nai. ⁵¹ Ayenku'tiuya pepîn. Ka' esettapuruka era'maya pe nai, moropai inseriyamî' enuku moropai to' autî era'maya pe nai uurî, pemonkon pe ka' poi iipî'pî pia —ta'pî Jesusya.

2

E'marimanto' Pia Jesus Wîtî

¹ Asakî'ne wei tîpo, e'marimanto' wanî'pî Caná cidaderî po, Galiléia pata ya'. Jesus yan wanî'pî moro. ² Jesus moropai inenupa'san yeta'pî to'ya e'marimanto' pona to' wîtîto'pe. ³ Moropai miarî to' wuku e'tî'ka'pî. Mîrîrî pî' Jesus yanya ta'pî ipî': —To' wuku e'tî'kan pî' man —ta'pîiya. ⁴ Jesusya yuuku'pî: —Maama', amîrî mîrîrî uurî pepîn. Maasa uweiyu erepansa' pra man —ta'pîiya. ⁵ Ta'pî isanya wîtî esa' poitîrîtonon pî': —Î' rî taiya ya apî'nîkon, mîrîrî ku'tî —ta'pîiya.

⁶ Awanî'pî moro tî' konekasa' kamotikon pe tiwin mia' pona tîmo'tai kaisarî, tuna yense' pe tesorukon yawîrî Judeuyamî' e'ronato'pe. Awanî'pî kure'ne tuna yapi'nenan 80, 100 litros kaisarî yapi'nenan. ⁷ Jesusya ta'pî wîtî esa' poitîrîtonon pî': —Tuna ke kamotikon yannî'tî —ta'pîiya. Yannî'pî'pî to'ya intapîkîrî. ⁸ Ta'pîiya to' pî': —Tarîpai imo'katî. Yaatî entamo'kanto' yepuru pia. Mîrîrî kupî'pî to'ya.

⁹ Mîrîrî enîrî'pî entamo'kanto' yepuruya tuna konekasa' uva yekku pe. Mîrîrî pe awanî epu'tiuya pra awanî'pî, tîise wîtî esa' poitîrîtononya epu'tî'pî. Warayo' tîwe'marimasen yanno'pîiya. ¹⁰ Ta'pîiya ipî': —Uyonpa, uyeserukon wanî tiaron pe. Entamo'kan yai, morî panpî' wo' yenpo to'ya. Moropai tamî'nawîronkonya enîrî mararî pra. Mîrîrî tîpo itîrî to'ya morî ma'ran. Tîise mîrîrî warantî pra ikupî pî' nai. E'mai' pe morî ma'ran yenpo pî' nai. Morî panpî' yenpa'ka pî' nai kînnî'pî —ta'pîiya tîwe'marimasen pî'.

¹¹ Mîrîrî anî' nîkupî eserîkan pepîn kupî'pî Jesusya e'mai' pe pu'kuru to' nera'ma ton pe. Galiléia pata po tîwe'sen Caná cidaderî po ikupî'pîiya. Moropai tîmeruntîri yenpo'pîiya. Moropai inenupa'sanya ikupî'pî innape.

¹² Mîrîrî tîpo to' autî'pî Caná poi Cafarnaum pona. To' wanî'pî Jesus, isan, itakontonon moropai inenupa'san. Cafarnaum po to' ko'mamî'pî mararî.

Epîremanto' Yewî' Ta Jesus Wîtî

(Mt 21.12-13; Mc 11.15-17; Lc 19.45-46)

¹³ Aminke pra Judeuyamî' festarî wanî yai, itese' páscoa Jesus wîtî'pî Jerusalém pona, mîrîrî pî' tîwanîpa kai'ma. ¹⁴ Moro, epîremanto' yewî' ta pemonkonyamî' eporî'pîiya paakayamî', carneiroyamî', waku'kaimiyamî' ke, tîwe'repasonon moropai tîniru miakanmanenan. Moro teesenyaka'mato'kon pî' to' eporî'pîiya. ¹⁵ Mîrîrî ye'nen to' po'pî'to' ton koneka'pîiya e'seusa ke. Mîrîrî ke to' yenpa'ka'pîiya epîremanto' yewî' tapai tekînkon carneiroyamî' paakayamî' pokonpe. Tîniru miakanmanenan tînirurî soroka'pîiya, moropai to' yaponse'kon, to' mesarikon ra'tî'pîiya. ¹⁶ Waku'kaimiyamî' ke tîwe'repasonon pî' ta'pîiya: —Ayekînkon yaatî tarîpai. Uyun yewî' kî'ku'tî awe'repato'kon yewî' pe.

¹⁷ Mîrîrî kupîiya pî' inenupa'san esenumenka'pî. Pena awe'menukasa' Paapa maimu pî' to' enpenata'pî. Paapa maimuya taa:
—Yairî ayewî' ko'mamî yu'se wai kure'ne. Mîrîrî yu'se e'to' enasa' uyesa'
pe Sl 69.9

—taiya. Mîrîrî pî' Jesus nenupa'san enpenata'pî.

¹⁸ Mîrîrî kupîiya wenai Judeuyamî'ya ta'pî ipî': —Anî' maimu pe inkamoro yenpa'ka pî' nan? Yairî nai kupî annaya yu'se awanî ya, anna esenumenkato' ton ku'kî, anî'ya ikupî eserîkan pepîn. Î' konekaya innape aku'to'pe annaya? —ta'pî to'ya. ¹⁹ Jesusya yuuku'pî: —Sîrîrî Paapa yewî', yarankatî moropai seurîwî'ne wei kaisarî tîise i'mî'sa'kauya inî'rî —ta'pîiya to' pî'. ²⁰ Judeuyamî'ya yuuku'pî: —46 kono' kaisarî sîrîrî wîtî koneka pî' to' wanî'pî. Mîrîrî ye'nen seurîwî'ne wei kaisarî ikonekaya pepîn tiwin kin.

²¹ Tîise to' esenku'tîsa' wanî'pî, wîtî pî' Jesus eseurîma kai'ma, tîise tîpî' eeseurîma tanne. ²² Moropai aasa'mantato' yapai awe'mî'sa'ka tîpo, Jesus nenupa'san enpenata'pî mîrîrî ta'pîiya pî'. Moropai innape Paapa maimu e'menukasa' kupî'pî to'ya moropai Jesus maimu nîrî.

Tamî'nawîronkon Pemonkonyamî' Yeseru

Epu'tî Jesusya

²³ Moro Jerusalém po páscoa pî' Jesus wanî tanne, arinîkonya ikupî'pî innape anî'ya ikupî eserîkan pepîn kupîiya era'ma tîuya'nîkon ye'nen. ²⁴ Tîise Jesus eturumaka pra awanî'pî to' yenya', maasa pra tamî'nawîronkon yewan epu'tî tîuya ye'nen. ²⁵ Anî'ya pemonkon yeseru pî' teurîma yu'se pra awanî'pî, pemonkon yewan ya' tîiko'mansen epu'tîiya mîito'pe.

3

Nicodemos Yarakkîrî Jesus Eseurîma

¹ Moro awanî'pî warayo' itese' Nicodemos. Awanî'pî fariseu pe, Judeuyamî' panamanen pe. ² Mîikîrî wîtî'pî Jesus pia ewaron ya'. Jesus pî' ta'pîiya: —Uyenupanen, yenupaton amîrî Paapa piapainon. Amîrî epu'tî pî' anna man. Ankupî'pî anna nera'ma ton kupî anî'ya eserîke pra awanî, Paapa ton pra awanî ya iipia —ta'pîiya. ³ Jesusya yuuku'pî: —Ayenku'tîuya pepîn. Itakon te'ka pe pemonkon esenpo pra awanî ya, itepotorî pe Paapa wanî pepîn. Mîikîrî pata'se' era'maiya pepîn. ⁴ Nicodemosya ta'pî: —O'non ye'ka pe pemonkon esenpo inî'rî a'yeke'ton pe si'ma? Inî'rî tîsan ro'ta ya' eewomî itakon te'ka pe teesenpopa ka'rî? —ta'pîiya. ⁵ Mîrîrî pî' Jesusya ta'pî: —Ayenku'tîuya pepîn. Pemonkon esenpo e'pai awanî esenponî'pî warantî moropai Morî Yekaton Wannî yai esenpon nîrî. Asakî'ne ite'ka eesenpo pra awanî ya, Paapa wanî pepîn itesa' pe, ipata ya' eewomî pepîn. ⁶ Ipun pe eesenpo'pî wanî ipun pe rî neken. Morî Yekaton Wannî yai eesenpo'pî wanî yekaton awanî pe. ⁷ Inî'rî eesenpo e'pai man tauya manni' pî' teesewankono'mai pra e'kî. ⁸ A'kî, a'situn a'ta'se'ma itu'se tîwe'to' yawîrî. A'situn pe awanî epu'tî maasa pra eeseta ye'nen, tîise o'non pata pai aapî epu'tî pepîn. Moropai o'non pata poro attî epu'tî pepîn. Mîrîrî warantî epu'tî Morî Yekaton Wannî yai esenpo'pî pemonkon wanî tîiko'manto' ke, eesenpo emapu'tîsai'ya ye'nen —ta'pî Jesusya.

⁹ Ta'pî Nicodemosya: —O'non ye'ka pe awanî mîrîrî? ¹⁰ Jesusya yuuku'pî: —Israel ponkon yenupanen pe si'ma mîrîrî epu'tîya pra awanî

mîrîrî? ¹¹ Ayenku'tûuya pepîn. Anna eseurîma anna nepu'tî pî' moropai anna nera'ma'pî ekaremekî annaya. Tîise anna maimu kupîya pra awanî innape. ¹² Sîrîrî non po ko'mannîto' yeseru pî' ayeurîmauya tanne, innape ikupîya pra awanî ya, ka' ponkon yeseru ekaremekîuya ya, o'non ye'ka pe mîrîrî kupîya e'painon innape? ¹³ Anî' enu'sa' pra man sîrîrî tîpose Paapa pata'se' ya'. Tîise uurî, pemonkon pe esenpo'pî uurî autî'pî ka' poi.

¹⁴ Pena Moisés nuri'tîya bronze konekasa' îkîi pe pîmî'sa'ka'pî keren po. Mîrîrî warantî uurî, ka' poi iipî'pî pîmî'sa'ka to'ya e'pai awanî pakî'nan pona. ¹⁵ Mîrîrî kupî to'ya e'pai awanî innape uku'nenan ko'manto'pe ipatîkarî Paapa pia —ta'pîiya.

¹⁶ —Maasa pra tamî'nawîronkon pemonkonyamî' yu'se Paapa wanî'pî ipîra teeseka'nunkai. Mîrîrî ye'nen tiwinan tînmu tîrî'pîiya, innape iku'nenan wîtî namai apo' ya', ipatîkarî enen to' ko'manto'pe tîpia.

¹⁷ Tînmu yarimaiya pra Paapa wanî'pî sîrîrî non pona, apo' ya' tamî'nawîronkon yarimai, tîise yarima'pîiya to' pîika'tîpa kai'ma, tînmu wenai —ta'pîiya. ¹⁸ —Innape iku'nen wîtî pepîn apo' ya'. Tîise innape iku'nen pepîn wîtî ko'mannîpî sîrîrî apo' ya', maasa pra tewan yapisiîya pra awanî, tiwinan Paapa munmu pî'. ¹⁹ To' wîtî ko'mannîpî apo' ya' maasa pra pemonkonyamî' wanî a'ka yu'se pra, tamî'nawîronkon weiyu'masa' a'kaya tanne. Tîise ewaron yu'se to' wanî, maasa pra imakui'pî kupî pî' to' ko'mamî. ²⁰ Imakui'pî pî' tîiko'mansenonya tîweiyu'mato'kon kupî tewanmakon pe. A'ka ya' to' ewomî pepîn, “Imakui'pî kupî pî' naatî”, taa anî'ya namai tîpî'nîkon. ²¹ Tîise Paapa maimu yairon yawîron ewomî a'ka ya', tînkoneka, teseru esera'mato'pe, innape itu'se Paapa e'to' yairî awanî esepu'to'pe —ta'pî Jesusya.

João Batista Yentai Jesus Wanî

²² Mîrîrî tîpo Jesus wîtî'pî Judéia pata pona tînenupa'san pokonpe. Moro aako'manpîti'pî to' pokonpe. Pemonkonyamî' yenpatakona'pîiya moro. ²³ João Batista nîri wanî'pî pemonkonyamî' yenpatakona pî' Enom pata po, aminke pra Salim pata pî', maasa pra tuna wanî'pî moro mararî pra. Pemonkonyamî' wîtî'pî João pia moropai to' esenpatakona'pî, ²⁴ mîikîrî João yarakkamo to'ya pra tîise maasa.

²⁵ Mîrîrî yai João Batista nenupa'san esiyu'pîti'pî Judeu yarakkîrî Paapa wakîri pe ko'mannîto' yeseru pî', to' ronato' pî'. ²⁶ To' wîtî'pî João pia. —Anna yenupanen —ta'pî to'ya. —Amîrî pia awanî'pî manni' Jordão ratai po, ipî' eeseurîma ne'tîkini mîikîrî man nîri pemonkonyamî' yenpatakona pî'. Moropai tamî'nawîronkon wîtî iipia —ta'pî to'ya. ²⁷ Joãoya ta'pî: —Î' rî eporî eserîke pra man Paapaya itîrî pra awanî tanne. ²⁸ Pena Paapa nîmenka'pî pîika'tîton pepîn uurî, taapîti'pîuya. Irawîrî Paapa narima'pî uurî, taapîti'pîuya. Mîrîrî epu'tî pî' naatî. ²⁹ E'marimanto' yai warayo' awe'mari'maton pia wîri' tîrî to'ya ino'pî pe, tiaron pia pra. Tîise awe'mari'maton yonpa wanî moro. Tîno'pî pe yapisiîya eta itonpaya. Mîrîrî eta tûuya pî' awe'mari'maton yonpa atausinpa mararî pra. Mîrîrî warantî uurî atausinpan pî' wai kure'ne. ³⁰ Mîikîrî Cristo yapurî tamî'nawîronkonya e'pai awanî. Mîrîrî ye'nen urumaka to'ya e'pai awanî —ta'pî Joãoya.

³¹ —Mîikîrî ka' poi iipî'pî man tamî'nawîron yentai. Tîise uurî wanî sîrîrî non pon pe. Sîrîrî non po tîiko'mansenon yeseru pî' eseurîma. Tîise ka' poi iipî'pî man tamî'nawîron yentai. ³² Tînera'ma'pî, tîneta'pî,

mîrîrî pî' eeseurîma. Tîise anî'ya innape imaimu kupî pepîn. ³³ Anî'ya innape imaimu kupî ya, seru'ye' pe pra Paapa wanî taiya mîrîrî. ³⁴ Maasa pra Mîikîrî Paapa narima'pîya Paapa maimu ekaremekî mîrîrî. Mararî Tekaton tîrî Paapaya pepîn Mîikîrî pona tîise mararî pra itîrîya. ³⁵ Tînmu pînînma Iyunya mararî pra. Mîrîrî ye'nen tamî'nawîron rumakasa'ya man itenya'. ³⁶ Mîikîrî Paapa munmu ku'nen wanî ya innape, ipatîkarî enen tîiko'manto' ton eporîiya. Moropai innape Paapa munmu ku'nen pepînya enen ko'mannîto' era'ma pepîn. Tîise Paapa ekore'mato' ko'mamî ipo.

4

Wîri' Samaria Pon Yarakkîrî Jesus Eseurîma

¹⁻² João Batista pemonkonoyamî' yentai tîpemonkonoyamî' ton eporî'pî Jesusya, moropai inkamoro yenpatakona'pî inenupa'sanya. Jesusya anî' yenpatakona pra awanî'pî. Mîrîrî yekare etasa' fariseuyamî'ya epu'tî'pî Uyepotorîkonya. ³ Mîrîrî epu'tî tîuya pe, Judéia pata poi Galiléia pata pona attî'pî inî'rî. ⁴ Samaria pata poro attî e'pai awanî'pî.

⁵ To' erepamî'pî Samaria pon cidade pona itese' Sicar. Aminke pra awanî'pî José nurî'tî pata'se' iyun Jacó nîrîrî'pî. ⁶ Moro awanî'pî tuna Jacó nurî'tî naka'pî pena. Jesus eke'nepansa' wanî'pî tuutî ke. Eereuta'pî tuna yakasa' pia. Awanî'pî ineka'ta pairî wei tîise.

⁷ Wîri' iipî'pî tuna mo'kai, Samaria pon. Ta'pî Jesusya ipî': —Uwuku ton tuna ne'kî —ta'pîiya. ⁸ Maasa pra inenupa'san ewonsa' wanî'pî cidade ta tekkarikon ton yennai.

⁹ Mîikîrî wîri' Samaria ponya ta'pî ipî': —Amîrî Judeu. Uurî sa'ne wîri' Samaria pon. Î' wani' awanî ye'nen awuku ton esatîya upî'? —ta'pî wîri'ya ipî'. (Maasa pra Judeuyamî' yeseru wanî to' eseurîma pepîn Samaria ponkon yarakkîrî). ¹⁰ Jesusya yuuku'pî: —Paapa nîrîrî'pî epu'tîya ya, moropai anî' pe tîwuku ton esatîtîpon epu'tîya ya, ipî' awuku ton esatî'pîya e'painon. Moropai itîrî'pîya e'painon aako'manto' ton tîinen ipatîkarî. ¹¹ Mîrîrî pî' wîri'ya ta'pî: —Uyepuru, tuna mo'kato' ton pra awanî aapia. Itu'nakan pe pu'kuru tuna yakasa' man. O'non pata pai aako'manto' ton tîinen, tuna taaya manni' eporîya? ¹² Penaron utamokon nurî'tî Jacó naka'pî sîrîrî tuna tîmîrî ton pe moropai tînmukuyamî' tekînon ton pe. Moropai sîrîrî tîpose aako'mamî uurî'nîkon ton pe. Amîrî Jacó nurî'tî yentainon? ¹³ Jesusya yuuku'pî: —Anî'ya sîrîrî tuna enîrî ya, inî'rî tuna aninnîpai eena. ¹⁴ Tîise untîrî tuna enîrî anî'rîya ya, mîikîrî ko'mamî ipatîkarî tuna aninnîpai teenai pra. Untîrî ko'mamî itekaton ya' moropai ipatîkarî aako'manto' ton tîrîiya. ¹⁵ Wîri'ya ta'pî ipî': —Uyepuru, mîrîrî ye'ka tuna ke uwo'pakî, inî'rî tuna aninnîpai ena namai, inî'rî tuna era'mai uuipî namai tarîwaya —ta'pîiya.

¹⁶ Jesusya ta'pî ipî': —Anyo yannota moriya —ta'pîiya. ¹⁷ Wîri'ya yuuku'pî: —Inyo pîn uurî. Jesusya ta'pî: —Yairî eseurîman pî' nai, inyo pîn uurî taa pî' nai. ¹⁸ Mia'taikin kaisarî anyotonon e'sa' man, moropai sîrîrî anyo pepîn warayo' yarakkîrî awanî. Yairî eseurîman pî' nai. ¹⁹ Wîri'ya ta'pî ipî': —Uyepuru, Paapa maimu ekareme'nen pe awanî epu'tî pî' wai. ²⁰ Anna yonpayamî' penaronkonya Paapa yapurî'pî tarî sîrîrî wî' po. Tîise amîrî'nîkon Judeuyamî'ya taa, Jerusalém po neken pemonkonyamî'ya Paapa yapurî e'pai awanî, taaya'nîkon.

²¹ Mîrîrî yuuku'pî Jesusya: —Wîri', innape uku'kî. Awanî kupî sîrîrî tarî Paapa yapurîya'nîkon pepîn. Moropai Jerusalém po nîrî uyunkon yapurîya'nîkon pepîn. ²² Amîrî'nîkon man anî' yapurîya'nîkon epu'tîya'nîkon pra naatî. Anî' yapurî annaya epu'tî pî' anna man, maasa pra tamî'nawîronkon pîka'tîton iipî ekareme'sa' Paapaya Judeuyamî' winîpai. ²³ Tîise awanî kupî sîrîrî moropai sîrîrî pu'kuru awanî see warantî, Uyunkon yapurînenan seru'ye'kon pepînya yapurî tekatonkon ke moropai seru'ye' pe pra. Mîrîrî ye'kakon tapurînenan ton yuwa Paapaya. ²⁴ Paapa man Yekaton Wannî pe. Yapurînenanya yapurî e'pai man tekatonkon ke, seru'ye' pe tîwe'se pra —ta'pî Jesusya. ²⁵ Wîri'ya ta'pî ipî': —Paapa nîmenka'pî itese' Cristo, mîlkîrî iipî pe man. Mîrîrî epu'tî pî' wai. Teerepamî yai tamî'nawîron ekaremekîiya upî'nîkon. ²⁶ Jesusya ta'pî ipî': —Uurî mîlkîrî, amîrî yarakkîrî eeseurîma manni'.

²⁷ Mîrîrî tanne, Jesus nenupa'san erepamî'pî. Kure'ne to' esenumenka'pî wîri' yarakkîrî eeseurîma era'ma tîuya'nîkon pî'. Tîise Jesus ekaranmapo to'ya pra awanî'pî. Î'esatî pî' nan ipî'? Î' wani' awanî ye'nen mîlkîrî wîri' yarakkîrî eeseurîma manni'? taa to'ya pra awanî'pî.

²⁸ Mîrîrî ya tuna yense' rumaka'pî wîri'ya. Cidade poro attî'pî. Pemonkonyamî' pî' ta'pîiya: ²⁹ —Maasa aase'kon upîkîrî, tamî'nawîron unkupî'pî ekareme'nen era'mai. Yai pra Cristo pe awanî tai'se —ta'pîiya to' pî'. ³⁰ Mîrîrî ye'nen cidade poi to' epa'ka'pî Jesus pia.

³¹ Mîrîrî tanne Jesus nenupa'san eseurîma'pî yarakkîrî: —Anna yenupanen, esekkari'tîkî —ta'pî to'ya ipî'. ³² Tîise Jesusya ta'pî to' pî': —Uyekkari man anepu'tîkon pepîn. ³³ Mîrîrî pî' inenupa'sanya ta'pî tîpî'nîkon: —Itekkari ton tîisa' tiaronya ka'ri? —ta'pî to'ya. ³⁴ Moropai Jesusya ta'pî to' pî': —Itu'se uyarimatîpon e'to' ankonekapai uuko'mamî. Inekaremekî'pî esenyaka'mato' ton pe anku'pai wanî. Mîrîrî man uyekkari pe, uyo' pe —ta'pîiya. ³⁵ —Amîrî'nîkonya taa: “Maasa asakîrîrî kapoi tîpo aasîrî uyekkarikon emîrî kupî sîrîrî”, taaya'nîkon. Tîise tiaron perî uurî esenumenkato' wanî. Pata era'matî. Aasîrî pemonkonyamî' man itekare anetapainokon. Manni' uyekkarikon emîsa' mo'ka pî' teesenyaka'masanon warainokon yu'se awanî, inkamoro pemonkonyamî' pî' itekare ekareme'to'pe to'ya. ³⁶ Mîrîrî pî' teesenyaka'masanya tepe' ton eporî. Teperu ton eporîiya tîwe'tî'kasen pepîn. Ipatîkarî enen to' ko'mamî. Mîrîrî ye'nen sa'nîrî to' atausinpa. Ipîmîtîpon atausinpa ipikkatîpon yarakkîrî, tiaronkon maasa tîuya'nîkon ye'nen Paapa pemonkono pe. ³⁷ See warantî taawonan amîrî'nîkon, “Warayo'ya tekkari ton pîmî, tîise tiaron ipîmîtîpon pepînya ipikka”. Innape awanî mîrîrî. ³⁸ Amîrî'nîkon yarima'pîuya pemonkonyamî' pia. Mîrîrî to' pî' amîrî'nîkon esenyaka'masa' pra awanî'pî. Tiaronkon esenyaka'masa' wanî'pî to' pî'. Tîise amîrî'nîkon maimu pe uyapurî'pî to'ya. Tiaronkon esenyaka'ma pia'tî'pî aretî'ka'pîya'nîkon mîrîrî —ta'pî Jesusya.

³⁹ Moropai arinîkon Samaritanoyamî' mîrîrî cidade po tîiko'mansenonya Jesus kupî'pî innape, manni' wîri'ya ekareme'sa' etasa' tîuya'nîkon ye'nen, —Tamî'nawîron unkoneka'pî ekaremekî pî' man taasai'ya ye'nen —ta'pîiya ne'tîkini pî'. ⁴⁰ Mîrîrî ye'nen iipia teerepamîkon pe yeka'nunka'pî to'ya tîpia'nîkon aako'manto'pe kai'ma. Moro aako'mamî'pî asakî'ne wei kaisarî.

⁴¹ Moropai tiaronkonya nîrî Jesus kupî'pî innape imaimu eta tûuya'nîkon wenai. ⁴² Manni' wîri' pî' ta'pî to'ya: —E'mai' pe innape ikupî'pî annaya amaimu wenai. Tîise tarîpai imaimu eta pî' anna man, anna pe pu'kuru. Innape tamî'nawîronkon pîika'tîton pe awanî epu'tî pî' anna man —ta'pî to'ya.

Ipîkku Munmu Yepi'ti Jesusya

⁴³ Asakî'ne wei tîiko'mamî tîpo, Jesus ese'ma'tî'pî miarî pai Galiléia pata pona. ⁴⁴ Tîiko'manto' pata pona tuutî ye'ka pe, ta'pîiya: —Paapa maimu ekareme'nen yapurî tamî'nawîronkonya. Tîise ipata ya' tîiko'mansenonya yapurî pepîn. ⁴⁵ Moropai Galiléia pona eerepamî'pî. Eerepamî pe Galiléia po tîiko'mansenonya yapisî'pî morî pe, tamî'nawîron inkoneka'pî Jerusalém po era'masa' tûuya'nîkon ye'nen. Inkamoro nîrî wanî'pî itî'san pe Jerusalém pona Judeuyamî' entamo'kato' yapî'se.

⁴⁶ Mîrîrî, Caná cidaderî pona eerepamî'pî Galiléia pata ya', moro uva yekku pe tuna miakanma'pî tûuya pata ya'. Moropai Cafarnaum po awanî'pî warayo' ipîkku. Mîikîrî munmu wanî'pî pri'ya pra. ⁴⁷ Judéia poi Galiléia pona Jesus erepansa' yekare eta tûuya pe, iipia attî'pî. Yeka'nunka'pîiya. —Aase uyewî' ta unmu yepi'tî. Aasa'manta pe man —ta'pîiya. ⁴⁸ Jesusya ta'pî ipî': —Anî'ya ikupî eserîkan pepîn e'kupî era'maya'nîkon pra awanî ya, innape ukupîya'nîkon pepîn, eesenu-menkato'kon ton meruntî yenpouya pra awanî ya. ⁴⁹ Tîise mîikîrî ipîkkuya ta'pî ipî': —Uyepuru, aase see erepannîto'pe unmu sa'manta rawîrî —ta'pîiya. ⁵⁰ Jesusya ta'pî ipî': —Ayewî' ta enna'pokî. Anmu man pri'ya pu'kuru.

Mîrîrî taa Jesusya pe, ikupî'pî warayo'ya innape. Tewî' ta awenna'po'pî. ⁵¹ Moropai mîikîrî wîtî tanne, tîpoitîrîtonon eporî'pîiya, tîipia tui'sanon. Ta'pî to'ya ipî': —Pri'ya pu'kuru anmu man. ⁵² To' ekaranmapo'pîiya: —Î' yai eesepe'tî pia'tî'pî mîrîrî? —ta'pîiya. —Ko'manpara wei era'tî tanne (1 hora) eekomî'makapî'pî —ta'pî to'ya. ⁵³ —Pri'ya pu'kuru anmu man —ta'pî Jesusya yai pu'kuru eekomî'makapî'pî mîrîrî. Mîrîrî epu'tî'pî warayo'ya moropai innape Jesus kupî'pîiya. Itewî' ta tîiko'mansenonya ikupî'pî nîrî innape.

⁵⁴ Mîrîrî itekare itakon te'ka pe meruntî anî'ya ikupî eserîkan pepîn koneka'pî Jesusya mîrîrî Galiléia pona teerepamî tîpo Judéia poi.

5

Tuna Yense' Betesda Po Pri'yawon Pepîn

Yepi'ti Jesusya

¹ Tîiko'man pe tîiko'mamî tîpo Jesus wîtî'pî Jerusalém pona, Judeuyamî' festarî weiyu eseporî yai. ² Jerusalém cidaderî woima'tîto' mana'ta kure'nan yai awanî carneiroyamî' ewonto'. Aminke pra mîrîrî pî' tuna yense' wanî'pî, itese' Betesda. Tuna yense' woi awanî pemonkonyamî' ko'manto' tappîikon, mia'taikin kaisarî. ³ Mîrîrî tappîikon ta pemonkonyamî' wanî'pî arinîkon pri'yawonkon pepîn, enkaru'nankon, tîkîipankon, eke'nepamî'san, tamî'nawîrî. Tuna eserentîkî'ma nîmîkî pî' to' wanî'pî. ⁴ Maasa pra tiaron pensa inserî autîpî'tî'pî mîrîrî tuna ka, moropai tuna eserentîkî'ma pe e'mai'non pri'yawon pepîn, tuna ka teenasen esepî'tî'pî.

⁵ Moro awanî'pî pri'yawonkon pepîn kore'ta warayo', pri'yawon pepîn nîrî. ³⁸ kono' kaisarî aako'mansa' wanî'pî pri'ya pra. ⁶ Moro mîkîrî esenunsa' era'ma'pî Jesusya. Tiko'man pe aako'mansa' epu'tî'pî Jesusya. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya pri'yawon pepîn pî': —Esepi'tîpai nan? —ta'pîiya. ⁷ Pri'yawon pepînya yuuku'pî: —Uyepotorî, tuna eserentîkî'ma yai, upîika'tînen ton pra awanî, tuna pia uyarî ton, ya' enato'pe. Moropai tînin pî' uuwarîrî uutî tanne, tiaron ewomî urawîrî —ta'pîiya. ⁸ Jesusya ta'pî ipî': —E'mî'sa'kakî. Awe'nato' yaponse' konekakî moropai asakî.

⁹ Mîrîrî pe rî mîkîrî esepi'tî'pî. Tîwe'nato' yaponse' koneka'pîiya moropai aasarî'pî. Erî'ka'nîto' weiyu yai awanî'pî mîrîrî. ¹⁰ Mîrîrî ye'nen Judeuyamî'ya esepi'tî'pî warayo' panama'pî. —Erî'ka'nîto' weiyu pe man —ta'pî to'ya ipî'. —Yairî pra awe'nato' yaponse' yarî pî' nai sábadó yai, uyeserukon yawîrî pra. ¹¹ Yuuku'pîiya: —Kaane, awe'nato' yaponse' yanunkî, asakî, taa pî' uyepi'tîtîpon man —ta'pîiya. ¹² —Anî' see mîkîrî, awe'nato' yaponse' yanunkî, asakî taatîpon? —ta'pî to'ya ipî'. ¹³ Tîise anî'ya tepi'tîsa' epu'tîiya pra mîkîrî wanî'pî. Yepi'tî tîpo Jesus esonomî'pî moro arinîkon kore'ta mîito'pe.

¹⁴ Mîrîrî tîpo Jesusya yeporî'pî epîremanto' yewî' ta. Ta'pî Jesusya ipî': —A'kî, eese'pî'tîsa' nai. Inî'rî imakui'pî kî'konekai ayeparanrî'pî yentainonya ayeporî namai.

¹⁵ Moropai mîkîrî wîti'pî Judeuyamî' pia. —Jesus mîkîrî uyepi'tîtîpon —ta'pîiya to' pî'. ¹⁶ Mîrîrî kupî'pî Jesusya erî'ka'nîto' weiyu yai. Mîrîrî ye'nen Judeuyamî' wanî'pî antaruma'tîpai. ¹⁷ Tîise to' pî' ta'pîiya: —Sîrîrîpe Uyun esenyaka'ma ko'mannîpî. Uurî nîrî esenyaka'mato' pî' uuko'mamî mîrîrî warantî —ta'pîiya. ¹⁸ Erî'ka'nîto' weiyu yai Judeuyamî' ko'manto' yawîrî Jesus ko'mamî pra awanî'pî. Moropai Paapa pî' eeseurîma'pî tun pe awanî pî', Paapa kaisarî tîwanî pî'. Mîrîrî wenai iwî' yu'se Judeuyamî' eseka'nunka'pî.

Paapaya Imeruntîri Ton Tîrî Tînmu Pia

¹⁹ Mîrîrî ye'nen Jesusya to' yeurîma'pî: —Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Uuwarîrî î' rî kupîuya eserîke pra awanî. Uyunya ikupî era'ma'uya ya, uurîya nîrî ikupî. Î' rî ku'nen pe Paapa wanî ya, uurî nîrî inmu iku'nen pe wanî, mîrîrî warantî rî. ²⁰ Paapa wanî tînmu yapurînen pe. Tamî'nawîrî tînkoneka ekaremekîiya tînmu pî'. Moropai anera'ma'pîkon yentai teesenyaka'mato' ekaremekîiya kupî sîrîrî tînmu pî' mîrîrî pî' eesenumenkakonpa. ²¹ Paapa wanî isa'manta'san pîmî'sa'kanen pe. Inî'rî enen to' e'to' ton tîrîiya. Mîrîrî warantî nîrî itu'se tîwe'to' yawîrî enen ko'mannîto' ton tîrî inmu'ya. ²² Paapaya taa pra awanî anî'rî pî' “Imakui'pî amîrî. Atîkî apo' ya”. Mîrîrî ye'ka teesenyaka'mato' rumaka-sai'ya tînmu pia. ²³ Mîrîrî kupî'pîiya tamî'nawîronkonya tapurî kaisarî tînmu yapurîto'pe to'ya. Anî'ya inmu yapurî pra awanî ya, Paapa nîrî tînmu yarimatîpon yapurîiya pepîn.

²⁴ Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Umaimu yawîrî awanîkon ya, moropai innape uyarimatîpon kupîya'nîkon ya, ipatîkarî aako'mamîkon pe naatî uupia. “Imakui'san amîrî'nîkon, atîtî apo' ya”, tauya eserîke pra awanî apî'nîkon. Sa'mantanto' esuwa'kasa', enen aako'mamîkon pe naatî. ²⁵ Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Awanî kupî sîrîrî moropai sîrîrî pu'kuru awanî see warantî. Tiaronkon Paapa winîpai tîko'manto'kon yapisîtîponkon pepînya Paapa munmu maimu eta pe man. Moropai

inkamoroya yapisi kupi siriri. ²⁶ Maasa pra tiwariri enen Paapa ko'mami waranti, enen tinmu ko'mami niri. Miriri ye'nen itiruya eserike awani inkamoro pia. ²⁷ Moropai tinmu pia merunti tiripi Paapaya pemonkonyami repato'peuya mori ke moropai e'taruma'tinto' ke. Maasa pra uuri wani ka' poi iipipi pemonkon pe.

²⁸ Miriri tauya manni' pi' timu'tunpai pra e'ti. Awani kupi siriri, tamilnawironkon isa'manta'sanya umaimu eta kupi siriri. ²⁹ Miriri yai to' e'mi'sa'ka kupi siriri. Moripai kupitiponkon e'mi'sa'ka kupi siriri ipatikari enen tiwanikonpa uupia. Moropai imakui'pi kupitiponkon yenumi Paapaya kupi siriri ipatikari to' e'taruma'tito'pe —ta'pi Jesusya.

Jesus Pi' Teeseurimasanon

³⁰ —Uwariri i' ri kupiuya pepin. Paapaya uyaiponti yawiri pemonkonyami repauya. Yairi to' repauya miriri maasa itu'se e'to' kupiuya pepin miriri. Tiise itu'se uyarimatipon e'to' kupiuya.

³¹ Uwariri, tiwinsari si'ma, uyeseru pi' eseurimasa' ya, seru'ye' pe wani e'painon. ³² Tiise moro man tiaron uyeseru pi' teeseurimasen. Yairi upi' eseurimato' man, seru' pe pra. Epu'ti pi' wai. ³³ João Batista ekaranmapo me'po'piya'nikon upi' moropai yaron ekaremeki'piya. ³⁴ Uuri, pemonkon maimu yapurinen pu'kuru pepin. Tiise miriri tauya api'nikon pika'tito'peuya.

³⁵ João e'piti'pi' u'kuma'tukon waranti ewaron ya'. U'kuma'tukonya uweiyu'makon pi' atausinpan waranti aatausinpa'pikon João pi' tiko'man pe pra. ³⁶ Tiise João maimu yentainon uyeseru ekareme'nen moro wani. Esenyaka'mato' Paapa nitiri'pi, areti'kato'peuya anera'makon ton kupiuya wenai Paapa narima'pi pe uyepu'ti tamilnawironkonya e'painon. ³⁷ Moropai uyarimatipon Paapa eseurimasa' niri upi', tinmu pe wani pi'. O'non pata imaimu etatiponkon pepin amiri'nikon. Miki'ri era'matiponkon pepin amiri'nikon. ³⁸ Moropai imaimu ko'mami pra awani ayewankon ya' maasa pra innape inarima'pi kupi'ya'nikon pra awani. ³⁹ Paapa maimu pi' eesenupakon ipatikari enen aako'manto'kon ton epori'yu'se. Moropai uuri pi' eseurimakoi Paapa maimu. ⁴⁰ Tiise upi' enen aako'manto'kon ton esatiya'nikon pepin.

⁴¹ Moripai upi' pemonkonyami' eseurima'yu'se wai, tauya pepin. Miriri ye'ka yuwaya pepin. ⁴² Tiise ayewankon ya' Paapa pininmaya'nikon pra awanikon. Miriri epu'ti pi' wai. ⁴³ Aapia'nikon uui'sa' siriri Paapa maimu pe, inarima'pi pe, tiise uyapisiya'nikon pra awani'pikon. Tiwariri tiaron ii'sa' ya, yapisiya'nikon eserike awani. ⁴⁴ Api'nikon mori pe ayonpakon eseurima'yu'se eeseka'nunkakon tanne, innape ukupiya'nikon eserike pra awani. Moripai tiwinan Paapa eseurimato' api'nikon yuwaya'nikon pepin. ⁴⁵ Paapa pi' imakui'pi pe pu'kuru to' man tauya pi' kisenumenkat. Tauya pepin. Moro man api'nikon eseurimaton, imakui'pi pe awanikon ekareme'nen pe. Moisés nuri'ti mikiri, anna napuri ton taaya'nikon ne'tikini ipi'. ⁴⁶ Tiise innape Moisés nuri'tiya yenupanto' kupi'ya'nikon awani ya, uuri niri kupi'ya'nikon e'pai awani innape. Maasa pra upi' Moisés nuri'ti eseurima'pi. ⁴⁷ Tiise innape Moisés nuri'ti yenupato' kupi'ya'nikon pra awani ya, innape umaimu kupi'ya'nikon pepin niri —ta'pi Jesusya.

6

5.000 Kaisaronkon Ya're'ti Jesusya

(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Lc 9.10-17)

¹ Mîrîrî tîpo Jesus wîtî'pî Galiléia ku'pî ratai pona. Mîrîrî iku'pî ese' wanî'pî tiaron pe nîrî, Tiberíades itese'. ² Moropai arinîkon pemonkonyamî' wîtî'pî ite'ma'pî pî'. Ipîkîrî to' wîtî'pî pri'yawonkon pepîn yepî'tîpîtiya era'ma tûuya'nîkon ye'nen anî'ya ikupî eserîkan pepîn era'ma tûuya'nîkon ye'nen. ³ Moropai Jesus enuku'pî wî' pona tînenupa'san pokonpe. Wî' po to' ereuta'pî. ⁴ Moropai awanî'pî Judeuyamî' entamo'kato' weiyu aminke pra, itese' páscoa.

⁵ Arinîkon pemonkonyamî' erepamî tîpia era'ma'pî Jesusya. Moropai Filipe pî' ta'pîiya: —O'non pata to' yuu ton yenna e'painon to' entamo'kato'pe? ⁶ Tîise í' taa Filipeya anepu'pai awanî'pî. Aasîrî í' kupî tûuya epu'tî'pîiya. ⁷ Filipeya ta'pî: —To' yuu yepe' ton pe 200 wei kaisarî esenyaka'mannî'pî yepe'pî tî'kasa'ya, mîwîni tîise to' ma're awanî. Tamî'nawîronkonya iipia'pî mîrikkî yapisî eserîke pra awanî —ta'pîiya. ⁸ Moropai awanî'pî Jesus nenupa'pî itese' André, Simão Pedro yakon. Mîkîrîya ta'pî Jesus pî': ⁹ —Moro man more pia cevada puusa', pão, mia'taikin kaisarî moropai moro'yamî' asakî'ne. Tîise arinîkon yepî'tiia eserîke pra awanî.

¹⁰ Mîrîrî eta tîpo, Jesusya ta'pî tînenupa'san pî': —Tamî'nawîronkon ereutato'pe non pona ka'ti to' pî'. Parî' pe awanî'pî moro. Mîrîrî ye'nen Jesus maimu pe to' ereuta'pî non pona. Warayo'kon wanî'pî 5.000 yairî. ¹¹ Moropai pão manni' yapisî'pî Jesusya moropai ta'pîiya Paapa pî': —Morî pe man Paapa. Anna yuu ton tîrî pî' nai —ta'pîiya. Moropai to' kaisarî itîupîtî me'po'pîiya. Mîrîrî warantî nîrî moro'yamî' tîrî'pîiya, itu'se to' e'to' pîkîrî. ¹² Awore tamî'nawîronkon ena'pî. Mîrîrî tîpo tînenupa'san pî' ta'pî Jesusya: —Iipia'san e'nîmî'sa' yannu'ti aama'ta namai. ¹³ Imaimu yawîrî ikupî'pî to'ya. Mia'taikin kaisarî cevada puusa' yonparî'pî yanuku'pî to'ya. ¹² waikara'pî kaisarî itîrî'pîiya, entamo'ka'san yuu yonparî'pîya.

¹⁴ Mîrîrî kupî Jesusya pî' pemonkonyamî' esenumenka'pî. Ta'pî to'ya: —Mîserî Paapa maimu ekareme'nen pena inekaremekî'pî, sîrîrî non pona tui'sen mîikîrî. ¹⁵ Mîrîrî ye'nen anapi'pai to' wanî'pî tesa'kon pe awe'to'pe rei pe kai'ma. Mîrîrî to' esenumenkato' epu'tî'pî Jesusya. Mîrîrî yu'se pra tîwanî ye'nen attî'pî inî'rî tiwinsarî wî' pona.

Tuna Poro Jesus Asarî

(Mt 14.22-33; Mc 6.45-52)

¹⁶ Pata ko'mamî pe Jesus nenupa'san autî'pî iku'pî ena pona. ¹⁷ Kanau ya' to' asara'tî'pî. Moropai to' ese'ma'tî'pî Cafarnaum pona, iku'pî ratai pona. Moropai pata ewaronpamî'pî maasa to' pia Jesus erepansa' pra tîise. ¹⁸ Mîrîrî tanne, a'situn pe eena'pî mararî pra. Sipa sipa pe tuna ena'pî. ¹⁹ Aminke ma're to' wîtisa' tanne, yai pra 5 ou 6 km., tuna poro Jesus asarî era'ma'pî to'ya tîponaya'nîkon. Mararî pra to' esi'nîpî'pî ipî'. ²⁰ Tîise Jesusya ta'pî to' pî': —Jesus uurî. Teesi'nî'se pra e'tî.

²¹ Eerepamî'pî to' pia. Taatausinpai yapisî'pî to'ya kanau ya'. Mîrîrî pe rî to' erepamî'pî iku'pî ratai pona tuutîto'kon ya'.

²² Tiaron wei yai arinîkon pemonkonyamî' Jesus ye'ma'pî pî' itî'san e'nîmî'pî iku'pî ena po. Inkamoroya Jesus yuwa'pî. Tiwinan kanau

pata'pî neken eporî'pî to'ya kasapan po, Jesus nenupa'san yense' pata'pî. Tînenupa'san pokonpe Jesus asara'tî pra awanî era'ma'pî to'ya. Mîrîrî epu'tî'pî to'ya. Jesus ton pra to' ese'ma'tî'pî. ²³ Tîise tiaronkon kanaukon erepansa' wanî'pî aminke pra Jesusya pemonkonyamî' yekkari'tî'pî Paapa yarakkîrî teeseurîma pata', Tiberiades cidaderî poinokon kanaukon. Mîrîrî era'ma'pî to'ya. ²⁴ Anî' ton pra awanî era'ma'pî to'ya, Jesus ton pra moropai inenupa'san ton pra. Mîrîrî ye'nen to' asara'tî'pî kanau ya' nîrî moropai to' wî'tî'pî Cafarnaum cidaderî pona Jesus yuwai.

Uyukon Ton Paapa Nîrîrî

²⁵ Iku'pî ratai po Jesus eporî tîuya'nîkon pe, ekananmapo'pî to'ya: — Anna yenupanen, î' pensa eerepamî'pî tarîni'? —ta'pî to'ya. ²⁶ Jesusya ta'pî to' pî': —Ayenku'tîya'nîkon pepîn. Uurî yuwa pî' naatîi awore awanîkon pîkîrî ayekkarî'tisau'ya'nîkon wenai. Mîrîrî anî'ya ikupî eserîkan pepîn ku'sau'ya era'maya'nîkon tanne, tîise î' taato'pe awanî epu'tîya'nîkon pepîn. ²⁷ Ayekkarikon ton pî' kîseka'nunkatî mîrîrî tîwe'tî'kasen pî'. Tîise esenyaka'matî untîrî ayekkarikon pî', ipatîkarî enen aako'manto'kon tînen pî'. Uurî ka' poi iipî'pî pemonkon pe mîrîrî ye'ka tînen. Maasa pra tîwakîri pe Uyunkon Paapaya uyaipontî'pî itîito'peuya. ²⁸ —Î' kupî annaya yu'se Paapa wanî? —ta'pî to'ya Jesus pî'. ²⁹ Jesusya ta'pî: —Innape Paapa narima'pî ku'tî. Mîrîrî kupîya'nîkon yu'se Paapa wanî mîrîrî. ³⁰ Mîrîrî pî' ta'pî to'ya: —Innape akupî annaya yu'se awanî ya, anna nera'ma ton konekaki. Mîrîrî era'ma annaya moropai innape akupî annaya. Î' konekaya? —ta'pî to'ya. ³¹ —Anna tamokon Moisés nuri'tî yarakkîronkon entamo'ka'pî Paapa nîrîrî'pî pî' itese' maná, keren po. Paapa kaaretariya taa:

“To' yuu ton tîrî'pîiya ka' poinon, to' entamo'kato'pe”, *Êx 16.4; Ne 9.15; Sl 78.24,25*

taiya —ta'pî to'ya Jesus pî'. ³² Moropai Jesusya ta'pî to' pî': —Moisés nuri'tî nîrîrî'pî pepîn mîrîrî penaronkon yuu ton, tîise mîrîrî Paapa nîrîrî'pî. Tîise uyun nîrîrî sîrîrîpe aapia'nîkon yairon, ayukon ton ka' poinon. ³³ Mîrîrî ayukon ton Paapa nîrîrî iipî ka' poi moropai enen tîlko'manto'kon ton tîrîiya sîrîrî non po tîlko'mansenon pia. ³⁴ Moropai ta'pî to'ya Jesus pî': —Anna yenupanen, anna yuu ton mîrîrî ye'ka tîlki ipatîkarî. ³⁵ Ta'pî Jesusya to' pî': —Uurî mîlki, manni' ayukon ton, ipatîkarî aako'manto'kon tînen. Paapa anepu'painon iipî ya uupia, epu'tîiya. Moropai innape ukupîtipon ena morî pe, itu'se tîwe'to' pîkîrî. ³⁶ Tauya ne'tikini uyera'ma pî' naatîi. Mîwîni tîise innape ukupîya'nîkon pra naatîi. ³⁷ Tîise Paapa nîrîrî'san pemonkonyamî' iipî uupia tamî'nawîrî. Moropai uupia tui'sen yaipontîuya pepîn uupiapai. ³⁸ Maasa pra itu'se e'to' ku'se uui'sa' pra wai ka' poi. Tîise itu'se uyarimatîpon e'to' ku'se iipî'pî uurî. ³⁹ Paapaya uyarima'pî. Tîntîrî'san ko'mannîpîuya yu'se Paapa wanî, tamî'nawîrî, tiwinan ataka'ma namai. Moropai tamî'nawîronkon insanan pîmî'sa'kauya yu'se awanî tîisa'mantakon tîpo tiwinano'pî wei yai. Mîrîrî yu'se Paapa wanî. ⁴⁰ Paapa munmu pe uyera'matîponkon, innape ukupîtiponkon ko'mamî yu'se uyun wanî ipatîkarî. To' pîmî'sa'kauya yu'se Paapa wanî tiwinano'pî wei yai.

⁴¹ Tîise ipî' Judeuyamî' atako'menka'pî, —Uurî ayukon pe ka' poi iipî'pî —taiya ye'nen. ⁴² Taapîti'pî to'ya: —José munmu mîserî warayo', Jesus

itese' —ta'pî to'ya. —Iyun moropai isan anna nepu'tî. Innape nai? O'non ye'ka pe “Ka' poi iipî'pî uurî”, taiya mîrîrî? —kai'ma to' eseurîmapîtî'pî tîiwarîrî'nîkon.

⁴³ Jesusya ta'pî to' pî': —Ama' pe kîseurîmatî upî'. ⁴⁴ Tîiwarîrî anî' iipî pepîn uupia. Tîise Paapa uyarimatîponya enepî ya, eerepamî. Moropai i'mî'sa'kauya tiwinano'pî wei yai. ⁴⁵ Penaro'kon Paapa maimu ekareme'nenan maimu rî'pîya taa see warantî:

Moropai Paapaya inkamoro yenupa, tamî'nawîronkon. *Is 54.13*
Mîrîrî warantî awe'menukasa' wani'pî. Mîrîrî ye'nen anî'rîya Paapa maimu etasa'ya, moropai Paapa pî' eesenupasa'ya, uupia aaipî. ⁴⁶ Anî'ya Paapa era'masa' pra man tîise uurî, iipiapainon. Uurî Paapa era'matîpon.

⁴⁷ Ayenku'tiuya'nîkon pepîn. Anî'ya innape uku'sa' ya, ipatîkarî enen tîiko'manto' ton eposai'ya mîrîrî. ⁴⁸ Inna, uurî ayukon, enen ko'mannîto' tîinen. ⁴⁹ Atamokon nurî'san Moisés piawonkon entamo'ka'pî ka' poi Paapa nîtirî'pî pî', maná pî', tîise to' sa'manta'pî. ⁵⁰ Tîise sîrîrî man ayukon pe ka' poinon. Mîrîrî pî' entamo'ka'san sa'manta pepîn. ⁵¹ Uurî mîikîrî ayukon, enenan, ka' poi iipî'pî. Uurî pî' anî' entamo'ka'ya, ipatîkarî aako'mamî enen. Ayukon pe untîrî wani'upun pe. Upun tîrîuya kupî sîrîrî pemonkonyamî'ya tîiko'manto'kon epoto'pe enen ipatîkarî —ta'pî Jesusya.

⁵² Mîrîrî pî' Judeuyamî' esiyu'pîtî'pî tîmurukun pe si'ma. —O'non ye'ka pe mîserî warayo'ya tîpun tîrî anna yo' pe? ⁵³ Moropai Jesusya ta'pî to' pî': —Uurî ka' poi iipî'pî pemonkon pe, upun pî' awentamo'kakon pra awanî ya, umînî enîriya'nîkon pra awanî ya, enen awanîkon pepîn. ⁵⁴ Upun yanîtîpon, umînî enîrîtîpon, mîikîriya ipatîkarî enen tîiko'manto' ton eporî moropai i'mî'sa'kauya tiwinano'pî wei yai. ⁵⁵ Upun wani' ayo'kon yairon pe moropai umînî wani' awukukon yairon pe. ⁵⁶ Upun pî' entamo'ka'pî, umînî enîrîtîpon ko'mamî uupia moropai uuko'mamî iipia. ⁵⁷ Paapa, enen tîiko'mansenya uyaipontî'pî moropai enen uko'mannîpîiya. Mîrîrî warantî nîrî upî' entamo'ka'pî ko'mannîpîuya enen. ⁵⁸ Mîrîrî ye'nen tauya ka' poi iipî'pî uurî wani' awentamo'kakonpa. Atamokon rî'san entamo'ka'pî maná pî' tîise to' sa'manta'pî. Mîrîrî warantî pra sîrîrî wani'. Sîrîrî tauya uurî pî' entamo'ka'pî ko'mamî ipatîkarî enen —ta'pî Jesusya.

⁵⁹ Mîrîrî warantî Jesusya to' yenupa'pî Judeuyamî' epereto' yewî' ta Cafarnaum cidaderî po.

Arinîkon Inenupa'sanya Jesus Rumaka

⁶⁰ Tîise arinîkon Jesus maimu pî' teesenupasanon esewankono'ma'pî imaimu pî'. —Sa'me pu'kuru imaimu man —ta'pî to'ya. —Anî'ya innape ikupî eserîke pra man.

⁶¹ Tîimaimu pî' tînenupa'san atako'menka epu'tî'pî Jesusya. —Mîrîrî pî' eesewankono'makon mîrîrî? —ta'pîiya to' pî'. ⁶² —Mîrîrî pî' aataka'makon ya, î' kai'ma eesenumenkakon uurî ka' poi iipî'pî pemonkon pe enuku ka' pona era'maya'nîkon ya, manni' uuko'mamî'pî pata pona? ⁶³ Mîrîrî enen ko'mannîto' pî' eseurîma manni' wani' Morî Yekaton Wannî winîpaino pe. Tîiwarîrî pemonkonya yeporî pepîn. Apî'nîkon unekaremekî'pî wani' ayekatonkon ton pe moropai enen aako'manto'kon tîinen pe. ⁶⁴ Tîise tiaronkon amîrî'nîkonya innape ukupî pra man —ta'pî Jesusya to' pî'.

Aasírî Jesusya innape tíku'nenan pepîn epu'tí'pî moropai aní'ya tekaremekî teyatonton pî' epu'tí'pîiya. ⁶⁵ Ta'pîiya to' pî': —Mírîrî warantî awanî ye'nen aní' iipî pepîn uupia Paapaya enepî pra awanî ya, tauya ne'tíkini.

⁶⁶ Mírîrî yai arinîkon Jesus nenupa'sanya irumaka'pî. Inî'rî ipíkîrî to' wítî pra awanî'pî. ⁶⁷ Moropai Jesusya ta'pî tînenupa'san pî' asakî'ne pu' pona tîmo'tai'nîkon, (12) kaisaronkon pî': —Amírî'nîkon kanan? Urumakaya'nîkon nîrî? ⁶⁸ Tîise Simão Pedroya ta'pî ipî': —Uyepotorî, aní' pia anna wítî? Amírî neken ipatîkarî enen anna ko'manto'yekare esa'. ⁶⁹ Innape akupî pî' anna man. Cristo pe awanî epu'tí' pî' anna man. Enen tîiko'mansen Paapa munmu pe awanî —ta'pîiya. ⁷⁰ Jesusya ta'pî: —Unmo'ka'san amírî'nîkon asakî'ne pu' pona tîmo'tai'nîkon, (12) kaisaronkon, moropai akore'ta'nîkon man tiwinan Makui poitîrî. ⁷¹ (Mírîrî ta'pîiya Simão munmu Judas Iscariotes pî'. Maasa pra mîikîrî Judas wanî tîise asakî'ne pu' pona tîmo'tai'nîkon, (12) kaisaronkon yonpa pe, mîikîrîya tekaremekî maasa, mîrîrî epu'tí'pî Jesusya.)

7

Judeuyamî' Festarî Pona Jesus Wítî

¹ Mírîrî típo Jesus asarî'pî Galiléia pata yapî' tîise Judéia pata ya'eewomî pra awanî'pî. Maasa pra Judéia ponkon Judeuyamî' wanî'pî Jesus anwîpai. ² Judeuyamî' festarî weiyu eseporî'pî itese' títappîikon festarî. ³ Mírîrî yai Jesus yakontononya ta'pî ipî': —Judéia pona matîi ayaseru ankupî era'mato'pe anenupa'sanya. ⁴ Tamî'nawîronkonya tepu'tí yu'san aní' wanî ya, ama' pe î' rî kupîiya pepîn. Aní'ya ikupî eserîkan pepîn ankonekapai awanî ya, aronne mîkonekai tamî'nawîronkon esenumenkato'pe apî' —ta'pî to'ya.

⁵ Mírîrî ta'pî to'ya maasa pra innape ikupî tîuya'nîkon pra awanî ye'nen. ⁶ Jesusya ta'pî to' pî': —Î' wani' pra amírî'nîkon wítî mîrîrî. Tîise uurî uutî pepîn. Uweiyu erepansa' pra man. ⁷ Tewanmakon pe tamî'nawîronkonya akupîkon pepîn, tîise tewanmakon pe uku'sa' to'ya. Imakui'pî pe to' wanî kai'ma to' panamanen uurî to' yewanma pe. ⁸ Entamo'kanto' pona matîi. Uurî uutî pepîn sîrîrî maasa. Uweiyu erepansa' pra man.

⁹ Mírîrî taa típo Jesus ko'mamî'pî moro Galiléia po.

¹⁰ Moropai itakontonon wítî'pî festa pona. Mírîrî típo Jesus nîrî wítî'pî to' ye'ma'pî pî', tîise ama' pe attî'pî aní'ya tepu'tí namai. ¹¹ Jesus yuwa pî' Judeuyamî' wanî'pî entamo'kanto' yai. —O'non pata awanî? —ta'pî to'ya. —Aai'sa' pra ka'rî awanî? ¹² Arinîkon eseurîmapîtî'pî ipî'. —Morî pe mîikîrî man —kai'ma tiaronkon eseurîma'pî. Tîise tiaronkonya ta'pî: —Kaane, morî pepîn mîikîrî. Pemonkonyamî' yenku'tînen mîikîrî —ta'pî to'ya. ¹³ Tîise ama' pe to' eseurîmapîtî'pî ipî'. Aronne to' eseurîma pra awanî'pî tepotorîkon nama tîuya'nîkon ye'nen.

Pemonkonyamî' Yenupa Jesusya Festa Po

¹⁴ Moropai festa arakkita pairî tîise, Jesus ewomî'pî Judeuyamî' epîremato'yewî' ta. Moro pemonkonyamî' yenupa'pîiya. ¹⁵ Jesusya tenupakon pî' Judeuyamî' esenumenka'pî kure'ne. —O'non ye'ka mîserî warayo' esenupa'pî pepîn teuren, tîise uurî'nîkon yenupaiya epu'nen ke? —kai'ma to' eseurîma'pî.

¹⁶ Jesusya ta'pî to' pî': —Esenenkatô' ke ayenupauya'nîkon pepîn mîrîrî, tîise uyarimatîpon maimu pî' ayenupauya'nîkon. ¹⁷ Itu'se Paapa e'to' anku'painon wanî ya, mîkîrîya epu'tî anî' maimu pe eseurîma, uuwarîrî pra, tîise Paapa maimu pe.

¹⁸ Tîiwarîrî tîpî'rî teeseurîmasen wanî ya, ipîkku pe e'pai awanî mîrîrî. Tîise uurî, ipîkku pe uyarimatîpon wanî epu'tî yu'se wanî. Mîrîrî ye'nen yairon uurî. Imakui'pî unkupî'pî ton pra man. ¹⁹ Paapa maimu ankupîkon ton ekaremekî'pî Moisés nurî'tiya. Mîrîrî man aapia'nîkon tîise mîrîrî yawîrî aako'mamîkon pra naatii. Î' wani' awanî ye'nen uurî anwîpai awanîkon mîrîrî?

²⁰ Mîrîrî yuuku'pî to'ya Jesus maimu: —Imariwa'ka' pe nai. Anî'se mîkîrî anwîpainon? —ta'pî to'ya. ²¹ Jesusya ta'pî: —Tiwin ikoneka pî' wai, ikupî eserîkan pepîn erî'ka'nîto' weiyu yai. Tîise mîrîrî pî' eesewankono'makon, erî'ka'nîto' weiyu yai iku'sau'ya pî'. ²² Tîise erî'ka'nîto' weiyu yai anmukukon mere pi'pî ya'tiya'nîkon, maasa pra Moisés nurî'tiya ayaserukon ton tîrî'pî aapia'nîkon ikupîkonpa. Tîise mîrîrî wanî Moisés nurî'tî winîpainon pepîn tîise penaronkon, irawîronkon itamokon nurî'san winîpainon. ²³ Mîrîrî warantî Moisés nurî'tiya yenupato' esuwa'ka namai anmukukon mere pi'pî ya'tiya'nîkon erî'ka'nîto' weiyu yai. Î' wani' awanî ye'nen eekore'masa'kon pri'yawon pepîn yepi'tisau'ya pî'? —ta'pîya. ²⁴ —Teesenenumenkai pra “Imakui'pî pe man”, taaya'nîkon e'pai pra man. Morî pe esenenumenkati tînîpî' eeseurîmakon rawîrî yairî eeseurîmakonpa.

Cristo Pe Jesus Wanî Pî' Tiaronkon Esenenka

²⁵ Moropai tiaronkon Jerusalém ponkon eseurîma'pî tonpakon yarakkîrî. —Mîkîrî naka anwîpai to' wanî manni'? ²⁶ A'kî, aronne eeseurîma moropai î' taa to'ya pra awanî ipî'. “Paapa nîmenka'pî Cristo pe awanî” kai'ma uyesa'kon esenenumenka ipî' ka'rî —ta'pî to'ya. ²⁷ —Tîise Cristo pepîn mîkîrî. Anna nepu'tî mîserî warayo' o'non pata painon. Tîise Cristo, Paapa nîmenka'pî iipî yai, o'non pata pai aai'pî epu'tî anî'ya pepîn —ta'pî to'ya.

²⁸ Tamî'nawîronkon yenupa pe epîremanto' yewî' ta, Jesus entaime'pî aronne: —Inna, uyepu'nenan amîrî'nîkon —ta'pîya. —O'non pata paino pe wanî epu'tî pî' naatii, tîise uuwarîrî iipî'pî pepîn uurî. Uyarima'tîpon wanî yairon pe pu'kuru. Mîkîrî epu'nenan pepîn amîrî'nîkon. ²⁹ Tîise uurî epu'nen. Iipi'painon uurî. Inarima'pî uurî —ta'pîya to' pî'.

³⁰ Mîrîrî yai Jesus anapi'pai to' wanî'pî, tîise anî'ya yapisi' pra awanî'pî, maasa pra iweiyu erepansa' pra awanî ye'nen. ³¹ Moropai arinîkonya innape Jesus kupî'pî. —Cristo pe awanî eserîke epu'tî pî' anna man. Maasa pra Cristo, Paapa nîmenka'pî erepamî yai, mîserî warayo' nîkupî'pî yentai konekaiya eserîke pra man —ta'pî to'ya.

³² Mîrîrî warantî pemonkonyamî' eseurîma eta'pî fariseuyamî'ya moropai teepîremasanon esanonkonya tîwakîrîkon pe pra. Mîrîrî ye'nen epîremanto' yewî' era'manenan yarima'pî to'ya Jesus yapi'se. ³³ Moropai Jesusya ta'pî tamî'nawîronkon pî': —Mararî uuko'manto' man amîrî'nîkon kore'ta. Mîrîrî tîpo uutî pe wai uyarimatîpon pia. ³⁴ Uutî'pî pata'pî ya' uyuwaya'nîkon kupî sîrîrî tîise uyeporîya'nîkon pepîn. Moropai uupia atîkon eserîke pra awanîkon nîrî —ta'pîya.

³⁵ Mîrîrî taiya pî' Judeuyamî' eseurîma'pî tîwarîrî'nîkon. —O'non pata mîikîrî wîti mîrîrî anî'ya teporî namai? Yai pra Judeuyamî' Gregoyamî' pata poro e'paraipîka'san kore'ta attî ka'rî Gregoyamî' yenupai. ³⁶ O'non ye'ka pe awanî koo? Î' pî' eeseurîma esepu'tî pra man. Uyuwaya'nîkon kupî sîrîrî tîise uyeporîya'nîkon pepîn. Moropai uupia aaipîkon pepîn nîrî taiya manni' —kai'ma to' eseurîma'pî.

³⁷ Mîrîrî tîpo Judeuyamî' festarî ataretî'ka weiyu yai awanî'pî. Ipîkku panpî' mîrîrî wei wani'pî to' ataretî'ka ye'nen. Mîrîrî yai Jesus e'mî'sa'ka'pî to' kore'ta. Aronne awentaim'e'pî. —Tuna aninnîpainon wanî ya, uupia asi'kî moropai awuku ton eporîya. ³⁸ Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' yawîrî, innape uku'nen yewan yapai kure'ne teepa'kasen tuna wanî pe man, manni' enen ko'mannîto' tînen —ta'pîya. ³⁹ Tîise tuna pî' eeseurîma pepîn mîrîrî. Morî Yekaton Wannî pî' eeseurîma. Manni' innape Jesus ku'nenanya yapisî pe man, tewankon ya' aako'manto'pe. Tîise Morî Yekaton Wannî erepansa' pra awanî'pî. Maasa pra Jesus enna'posa' pra awanî'pî tun pia.

⁴⁰ Mîrîrî warantî Jesus eseurîma eta tîuya'nîkon pe arinîkonya innape ikupî'pî. —Mîikîrî man, Paapa narima'pî tîmaimu ekareme'nen pe, manni' Moisés nuri'tî nekaremekî'pî manni' —ta'pî to'ya. ⁴¹ Tiaronkonya ta'pî: —Mîikîrî man pîika'tîton Paapa nîmenka'pî pe. Tîise mîrîrî pî' tiaronkonya ta'pî: —Paapa nîmenka'pî pe pra man. Maasa pra Cristo iipî pepîn Galiléia poi. ⁴² Paapa maimuya taa penaro' Davi nuri'tî parî'pî pe Cristo wanî. Moropai Davi nuri'tî ko'mamî'pî Belém po, moroni' Cristo esenpo pe man, taasai'ya man —ta'pî to'ya.

⁴³ Mîrîrî wenai to' esiyu'pîti'pî. ⁴⁴ Tiaronkon wanî'pî Jesus anapi'pai yarakkamokonpa. Tîise anî'ya yapisî pra awanî'pî.

Innape Jesus Kupî Judeuyamî' Esanonya Pepîn

⁴⁵ Epîremanto' yewî' era'manenan enna'po'pî tesanonkon pia, teepîremasanon esanonkon moropai fariseuyamî' pia. —Î' wani' awanî ye'nen enepîya'nîkon pra awanî? —ta'pî to'ya. ⁴⁶ —O'non pata morî pe mîikîrî eseurîma warantî anî' eseurîma etasa' annaya pra man —ta'pî to'ya. ⁴⁷ —Amîrî'nîkon esenku'tîsa' nîrî ka'rî —ta'pî fariseuyamî'ya to' pî'. ⁴⁸ —Epu'nenan pepîn amîrî'nîkon. Anna wanî ayesa'kon pe moropai fariseuyamî', epu'nen pe anna wanî. Moropai annaya ikupî pra man innape —ta'pî to'ya. ⁴⁹ —Insanan pemonkonyamî' poroponkon Paapa maimu epu'nenan pepîn. E'taruma'tînto' ya' tuutîsanon insanan —ta'pî to'ya. ⁵⁰ Moropai tiaron to' yonpa wanî'pî to' kore'tawon itese' Nicodemos. Mîikîrî manni' ewaron ya' Jesus pia iipî'pî pena. Mîikîrîya ta'pî: ⁵¹ —Uyeserukon wanî e'mai' pe pemonkon maimu eta moropai iteseru pî' esenumenkan. Mîrîrî tîpo imakui'pî pe awanî esepu'tî, morî pe awanî esepu'tî. Tîise uyeserukon yairî pra imakui'pî mîikîrî taa pî' uurî'nîkon man, tetai pra —ta'pîya. ⁵² Ta'pî to'ya Nicodemos pî': —Amîrî Galiléia pon nîrî ka'rî. Maasa Paapa maimu pî' esenupakî. Galiléia poi tîmaimu ekareme'nen ton yarima Paapaya taasa' pra man —ta'pî to'ya. ⁵³ Mîrîrî tîpo to' e'paraipîka'pî tewî'kon kaisarî.

¹ Moropai Jesus wítí'pí wí' itese' Oliveira pona. ² Tiaron wei yai attí'pí penane marí Judeuyamí' epíremato' yewí' ta. Moro ariníkon pemonkonyamí' eperepí'pí iipia. To' kore'ta eereuta'pí moropai to' yenu'pá'píya. ³ Mírírí pí' awaní tanne, fariseuyamí' moropai Moisés nurí'tíya yenu'panto' pí' yenu'patonkonya wíri' enepí'pí iipia imakui'pí koneka'típon. Mííkirí enepí'pí to'ya Jesus pia, tamí'nawíronkonya era'ma tanne. ⁴ Ta'pí to'ya Jesus pí': —Anna yenu'panen, míseni' wíri' eporí pí' anna man warayo' yarakkírí tíise tínyo pepín. Yarakkírí awaní tanne eporí pí' anna man. ⁵ Moisés nurí'tíya ta'pí: “Tínyo kenan wíri' e'sa' ya tiaron warayo' yarakkírí míwítíi tí' ke”. Tíise amírí es-enumenkato' anepu'pai anna waní —ta'pí to'ya. ⁶ Tíise Jesus pí' to' o'ma'ta kiní ipí' teeseurímakonpa kai'ma. Jesus e'muruika'pí moropai kasapan menuka'píya tenya yeperu ke. „Etaiya pra man kai'ma to' esenumenka'pí ipí'„ ⁷ Iní' panpí' ipí' ekaranmapopítí'pí to'ya. Mírírí ye'nen awe'mí'sa'ka'pí. To' pí' ta'píya: —Akore'tawonkon aní' waní ya imakui'pí ton pín, múíkiríya e'mai' pe tí' yenumí'yu'se wai iwípa —ta'píya. ⁸ Iní'rí awe'muruika'pí moropai non menuka'píya. ⁹ Mírírí taa Jesusya pí' to' esenumenka'pí. Imakui'pí pe tíwaníkon epu'tí'pí to'ya. Mírírí ye'nen to' eppepí'pí. To' wítí'pí iipiapai tíwin pí'. A'yeke'ton panpí' wítí'pí e'mai' pe. Ité'ma'pí pí' a'yeke'tonon pu'kuru pepín wítí'pítí'pí tíwin pí', tamí'nawírí. Jesus e'nímí'pí moropai wíri'. ¹⁰ Jesus e'mí'sa'ka'pí. Wíri' era'ma'píya tíise ipí' eseuríma'san wítí'pí waní'pí. Ta'píya wíri' pí': —O'nonan see inkamoro imakui'pí ankoneka'pí ekaremekí'típonkon? Aasa'manta e'pai man taa to'ya pra nai? —ta'píya. ¹¹ —Inna, uyepotorí, uwí to'ya pra man —ta'pí wíri'ya ipí'. —Moriya aasa'manta e'pai man tauya pepín nírí —ta'pí Jesusya. —Atíkí apata ya'. Tíise iní' imakui'pí kí'konekai iku'sa'ya manni' warantí —ta'píya.

Pemonkonyamí' Weiyu'manen Pe Jesus Waní

¹² Mírírí típo Jesusya pemonkonyamí' yeuríma'pí iní'rí. —Uurí waní non po tííko'mansenon weiyu'manen pe. Aní' iipí ya uwenairí asarí pepín ewaron ta, tíweiyu eposai'ya ye'nen, tííko'manto' ton tíínen. ¹³ Mírírí pí' fariseuyamí'ya ta'pí: —Aawarírí apí'rí eeseuríma tiaronya taa pra man apí'. Mírírí ye'nen aní'ya innape akupí pepín. ¹⁴ Mírírí yuuku'pí Jesusya. Ta'píya: —Innape upí'rí eseuríma, tíise useruku pepín. O'non pata pai iipí'pí uurí epu'tí pí' wai. O'non pata pona uutí epu'nen uurí. Tíise amírí'níkonya epu'tí pepín o'non pata pai uuipí'pí moropai o'non pata pona uutí. ¹⁵ Amírí'níkon esenumenka upí' anepu'tíkon an-era'ma'píkon yawírí. Mírírí wenai seru'ye' waní kai'ma eeseurímakon. Tíise uuríya aní' yako'menka pepín, aní' yenumí'yu'ya pepín sírírí. ¹⁶ Tíise aní' yako'menkauya ya, yairí eseuríma, seru'ye' pra, maasa pra uuwarírí eseuríma pepín anepu'tí pe. Uyun nírí eseuríma, uupia tííko'mansen, uyarima'típon. ¹⁷ Moisés nurí'tíya yenu'panto'ya taa:

Tiwinan pemonkon eseuríma ya,

tiwinsarí sí'ma innape ikupí pepín.

Tíise asakí'nankon eseuríma ya se' kaisarí,

innape awaní mírírí.

Ayeserukon mírírí. ¹⁸ Uurí eseurímasa' e'to' pí' aní' pe waní pí'. Moropai uyarimatípon Paapa eseurímasa' upí' eseuríma'pí kaisarí. Mírírí ye'nen ayeserukon yawírí innape awaní —ta'pí Jesusya.

Dt 17.6; 19.15

¹⁹ Fariseuyamí'ya ta'pî ipî': —O'non patawon ayun? Jesusya ta'pî: —Uurî epu'nenan pepîn amîrî'nîkon. Uyun epu'nenan pepîn nîrî. Anî' pe wanî epu'nen pe awanîkon ya, anî' pe uyun wanî epu'tî'pîya'nîkon e'painon nîrî. ²⁰ Mîrîrî warantî pemonkonyamî' yenupa'pî Jesusya Judeuyamî' epîremato' yewî' ta aminke pra to' nîfirî yense' pî'. Anapi'pai tiaronkon wanî'pî tîise yapisî to'ya pra awanî'pî, maasa pra iweiyu eseposa' pra awanî ye'nen.

²¹ Moropai inî'rî Jesusya to' yeurîma'pî: —Uurî uutî kupî sîrîrî tarîpai. Uutîsa' yai, uyuwaya'nîkon kupî sîrîrî tîise uyeporîya'nîkon pepîn. Apona'nîkon amakuyikon ko'mamî tanne aasa'mantakon. O'non pata uutî ya attîkon pepîn. ²² Mîrîrî taa Jesusya pî' Judeuyamî' esenumenka'pî. —O'non pata pona attî? —kai'ma to' eseurîma'pî. —Amîrî'nîkon wîfî pepîn upîkîrî taiya manni'. Awe'wî ka'rî? —ta'pî to'ya. ²³ Inî'rî Jesus eseurîma'pî to' pî': —Amîrî'nîkon man tarîronkon pe. Sîrîrî non po tîiko'mansenon amîrî'nîkon. Tîise uurî wanî ka' poino pe. Sîrîrî non pon pepîn uurî. ²⁴ Uurî mîkîrî ta'pîuya sa'rî, mîkîrî pe ukupîya'nîkon pra awanîkon ya innape, aasa'mantakon, amakuyikon e'ronasa' pra tîise. Mîrîrî ye'nen amakuyikon ko'mamî tanne aasa'mantakon tauya manni' —ta'pîya to' pî'. ²⁵ Jesus pî' ta'pî to'ya: —Anî' kin amîrî, moriya? Jesusya yuuku'pî: —Amîrî'nîkon yeurîma pia'tî'pîuya pata pai, ta'pîuya anî' pe wanî. ²⁶ Mararon pepîn eseurîmato' man amîrî'nîkon pî', imakui'pî pe awanîkon pî'. Uyarimatîpon wanî seru'ye' pepîn. Yairî awanî. Mîkîrî nekaremekî'pî upî' ekareme'nen pe wanî tamî'nawîronkon pî' —ta'pîya.

²⁷ Tîyun pî' Jesus eseurîma mîrîrî, tîise epu'tî to'ya pra awanî'pî. ²⁸ Moropai Jesusya ta'pî to' pî': —Uurî ka' poi iipî'pî pemonkon pe, uurî pîmî'sa'kaya'nîkon pe naatîi pakî'nan pona. Mîrîrî tîpo Paapa munmu pe uyepu'tîya'nîkon kupî sîrîrî. Uuwarîron pe pra uyepu'tîya'nîkon pe naatîi. Paapaya upanamasa' yawîrî ayeurîmauya'nîkon sîrîrî. ²⁹ Uupia uyarimatîpon man. Urumakaiya pra man. Maasa pra itu'se Uyun e'to' ku'nen pe wanî —ta'pîya. ³⁰ Mîrîrî warantî Jesus eseurîma eta tîuya'nîkon pe arinîkonya innape ikupî'pî.

Abraão Nuri'ti Munkîyamî'

³¹ Mîrîrî ye'nen Jesusya ta'pî Judeuyamî' pî', innape tîku'nenan pî': —Umaimu yawîrî aako'mamîkon ya, upemonkono pe awanîkon. ³² Moropai yairon epu'tîya'nîkon kupî sîrîrî. Moropai mîrîrî wenai amo'kasai'ya'nîkon, anî' poitîrî pe awanîkon namai —ta'pîya. ³³ Mîrîrî pî' ta'pî to'ya: —Abraão nuri'tî payannî'san anna. O'non pata anî' poitîrî pe anna e'sa' pra man. Í' wani' awanî ye'nen anî' poitîrî pe pra eenakon taaya manni'? ³⁴ Jesusya ta'pî to' pî': —Useruku pepîn. Imakui'pî ku'nen pe awanîkon ya, amakuyikon enasa' man ayentai'nîkon, ipoitîrî pe awanîkon. ³⁵ Ipoitîrî wanî ya, aako'mamî pepîn ipatîkarî tesa' yewî' ta. Ipoitîrî pe neken mîkîrî wanî. Tîise inmu wanî ya, mîkîrî ko'mamî ipatîkarî tîyun yewî' ta, inmu pe tîwanî ye'nen. ³⁶ Tîise uurî Paapa munmuya amo'kakon ya, anî'rî poitîrî pe awanîkon pepîn tarîpai. Imakui'pî yentai awanîkon. ³⁷ Abraão nuri'tî payannî'san amîrî'nîkon seru' pepîn. Tîise uurî anwîpai awanîkon sîrîrî. Maasa pra awakîrikon pe pra unekaremekî eta pî' naatîi, anku'pai pra awanîkon ye'nen. ³⁸ Uurî, uyunya uyenupa'pî ekaremekîuya apî'nîkon. Moropai amîrî'nîkon nîrî ayunkonya apanama'pîkon yawîrî awanîkon —ta'pî Jesusya. ³⁹ Ta'pî to'ya

Jesus pî': —Anna man Abraão nurî'tî payannî'san pe. Jesusya yuuku'pî: —Abraão yonpa pe awanîkon ya, morî ku'nen pe awanîkon morî ku'nen pe Abraão nurî'tî wanî'pî warantî. ⁴⁰ Tîise uurî anwîpai awanîkon, yairî ayeurîmasau'ya'nîkon tanne, Paapaya uyeurîma'pî yawîrî. Mîrîrî ye'ka ku'nen pe pra Abraão nurî'tî wanî'pî. ⁴¹ Innape ayunkon yeseru yawîrî ayeserukon wanî mîrîrî, tîise Abraão nurî'tî yeseru yawîrî pra —ta'pî Jesusya. Ta'pî to'ya Jesus pî': —Paapa munkîyamî' anna. Paapa man anna yun pe. Iyun pîn more warantî anna wanî pepîn sîrîrî —ta'pî to'ya.

Makui Munkîyamî'

⁴² Tîise Jesusya ta'pî: —Uurî iipî'pî Paapa piapai. Uuwarîrî iipî'pî pepîn tîise uyariatipon maimu pe pu'kuru uui'pî'pî. Ayunkon pe Paapa wanî ya, u'nînmaya'nîkon e'painon, uyonpa pe awanîkon ye'nen. ⁴³ Umaimu epu'tîya'nîkon pra awanî. Mîrîrî ye'nen aataka'makon ayeurîmauya'nîkon pî'. ⁴⁴ Amîrî'nîkon yun wanî Makui pe. Itu'se mîikîrî e'to' ku'nen pe awanîkon. Pemonkon wîinen pe mîikîrî e'sa' pena pata pai. Seru'ye' pe awanî, maasa pra yairî awe'to' ton pra awanî ye'nen. Seru'ye' pe awe'sa' ya, teseru ta awanî mîrîrî. Seru'ye' mîikîrî moropai seru'ye'kon yunkon pe awanî. ⁴⁵ Seru'ye' pe pra ayeurîmauya'nîkon. Tîise innape umaimu kupîya'nîkon pra awanîkon. ⁴⁶ “Imakui'pî ankoneka'pî moro man, epu'nen uurî”, taa anî'ya pepîn upî'. Imakui'pî ku'sau'ya pra wai. Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Î' wani' awanî ye'nen umaimu kupîya'nîkon pra awanî innape? ⁴⁷ Paapa pemonkono wanî imaimu etanen pe moropai yawîron pe. Tîise amîrî'nîkonya Paapa maimu yapurî pepîn, yawîrî pra awanîkon. Maasa pra Paapa pemonkono pe pra awanîkon ye'nen —ta'pî Jesusya.

Abraão Nurî'tî Ton Pra Tîise Jesus Wanî'pî

⁴⁸ Mîrîrî pî' Judeuyamî'ya ta'pî Jesus pî': —Kane kane amîrî, Samaria poinon. O'ma' yense' pe nai —ta'pî to'ya. ⁴⁹ Jesusya ta'pî: —O'ma' yense' pepîn uurî. Uyun yapurîuya sîrîrî. Tîise amîrî'nîkonya uyapurî pra man. ⁵⁰ Uurî yapurî pemonkonyamî'ya yuwauya pepîn. Tîise mîrîrî yuwa tiaronya, uyunya. Moropai yairî mîikîrî wanî pemonkonyamî' yako'menkanen pe. ⁵¹ Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Yairî ayeurîmauya'nîkon. Umaimu yawîrî aako'mamîkon ya, aasa'mantakon pepîn tiwin kin —ta'pî Jesusya. ⁵² Judeuyamî'ya ta'pî ipî': —Mîrîrî taaya pî' o'ma' yense' pe ayepu'tî pî' anna man. Abraão nurî'tî sa'manta'pî, moropai penaro' Paapa maimu ekareme'nenan sa'manta'pî nîrî. Tarîpai amîrîya taa: “Umaimu yawîrî anî' ko'mamî ya, aasa'manta pepîn”, kai'ma. ⁵³ Anna tamo Abraão nurî'tî yentai awanî kai'ma eesenku'tîsa', Paapa maimu ekareme'nenan yentai awanî kai'ma eesenku'tîsa'. Anî' pe renamo awanî kai'ma eesenku'tîsa' mîrîrî? —ta'pî to'ya. ⁵⁴ Jesusya ta'pî: —Uuwarîrî morî uurî tauya ya, î' pe pra rî awanî mîrîrî. Anî'ya uyapurî pepîn mîrîrî pî'. Tîise uuwarîrî atapurî pepîn. Uyunya ta'pî upî': “Morî Mîikîrî”. “Mîikîrî anna yepotorî” taanenann amîrî'nîkon, manni'ya ta'pî. ⁵⁵ Uyun epu'sa'ya'nîkon pra naatîi. Tîise uurî mîikîrî epu'nen pu'kuru. Uurî nîrî epu'nen pepîn kai'ma eseurîma ya, seru'ye' pe awanî, seru'ye' pe awanîkon warantî. Maasa pra mîikîrî epu'tîuya ye'nen moropai imaimu yawîrî iku'nen uurî. ⁵⁶ Atamokon Abraão nurî'tî esenumenka'pî uui'pî weiyu pî'. Mîrîrî pî' aatausinpa'pî. Kure'ne aatausinpa'pî uui'pî epu'tî tîuya pî' —ta'pî Jesusya. ⁵⁷ Judeuyamî'ya ta'pî ipî': —Aseruku mîrîrî, pena

Abraão nurî'tî sa'manta'pî. Amîrî 50 kono' ma're akonopo man. Abraão nurî'tî era'matîpon pepîn amîrî. Aseruku —ta'pî to'ya. ⁵⁸ Jesusya ta'pî to' pî': —Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Abraão nurî'tî ton pra tîise moro wanî'pî. Ipatîkaron uurî. ⁵⁹ Mîrîrî taiya pî' to' ekore'ma'pî. Inonkon tî'kon yanumî'pî to'ya, iwîkonpa kai'ma. Tîise Jesus esonomî'pî arinîkon kore'ta. Eepa'ka'pî Judeuyamî' epîremato' yewî' tapai.

9

Enkaru'nan Yepi'tî Jesusya

¹ Moropai tuutî pe, warayo' era'ma'pîiya, enkaru'nan. Enkaru'ne eesenpo pe mîikîrî wanî'pî. ² Inenupa'sanya era'ma'pî nîrî. Jesus pî' ta'pî to'ya: —Anna yenupanen, anî' nîkupî'pî imakui'pî wenai mîserî warayo' esenpo'pî enkaru'ne? Tînkoneka'pî wenai ka'rî? Tîsan, tun nîkoneka'pî wenai ka'rî? ³ Jesusya ta'pî: —Anî' nîkoneka'pî imakui'pî wenai mîserî warayo' e'taruma'tî pra man, inkupî'pî wenai moropai itun, isan nîkupî'pî wenai. Paapaya iku'sa' pra man enkaru'ne. Enkaru'ne eesenpo'pî Paapa esenyaka'mato' ipî' era'mato'pe arinîkonya. ⁴ Uyarimatîpon esenyaka'mato' kupî pî' ko'mannî e'pai man wei pe awanî tanne. Ewaron ke eena kupî sîrîrî. Mîrîrî yai anî' esenyaka'ma eserîke pra awanî kupî sîrîrî. ⁵ Sîrîrî non po uuko'mamî pîkîrî pemonkonyamî' weiyu'ma pî' uuko'mamî —ta'pî Jesusya. ⁶ Mîrîrî taa tîpo, Jesusya tetaku yenumî'pî non pona. Mîrîrî ke non ki'ma'pîiya. Enkaru'nan yenu kî'pa'pîiya mîrîrî ke. ⁷ Moropai ta'pîiya enkaru'nan pî': —Tuna yense' itese' Siloé ka' e'pîta —ta'pîiya. (“Yarima'pî” taato' mîrîrî Siloé umaimukon ta.) Attî'pî Jesus maimu pe. Awe'pî'pî moropai eesepi'tî'pî. Enkaru'ne pra eena'pî. Tamî'nawîron era'ma'pîiya. ⁸ Mîrîrî yai tiaronkonya era'ma'pî, itonpayamî' moropai tiaronkonya. Mîikîrî epu'tî'pî to'ya enkaru'nan pe. —A'kî mîikîrî era'makî —ta'pî to'ya. —Mîikîrî manni' enkaru'nan. Tîpîika'tîto' ton esatî pî' aako'manpî'tî'pî manni' tamî'nawîronkon pî' —ta'pî to'ya. ⁹ Mîrîrî pî' tiaronkonya ta'pî: —Inna, mîikîrî mîikîrî seru' pepîn. Tîise tiaronkonya ta'pî: —Kaane, mîikîrî pepîn. Enkaru'nan warainon seru' pepîn, tîise tiaron pe man, enkaru'ne pra. Mîrîrî ye'nen mîikîrî pî' ekaranmapo'pî to'ya. Ta'pîiya to' pî': —Inna, uurî mîikîrî —ta'pîiya. ¹⁰ Ta'pî to'ya ipî': —O'non ye'ka pe ayenu esepi'tîsa' mîrîrî? ¹¹ Ta'pîiya to' pî': —Warayo' itese' Jesusya non ki'ma pî' man mararî mîrîkkî. Moropai uyenu kî'pa pî' man ike. Moropai taa pî' man upî', “E'pîta Siloé itese' tuna ka”. Mîrîrî ye'nen wîtîn pî' wai. E'pîn pî' wai. Tarîpai tamî'nawîrî era'ma pî' wai —ta'pîiya. ¹² —O'non see mîikîrî ayepi'tî'pî? —ta'pî to'ya ipî'. —Epu'tîuya pra wai —ta'pîiya.

Fariseuyamî'ya Enkaru'nan Esepi'tîsa' Ekaranmapo

¹³ Mîrîrî tîpo enkaru'nan esepi'tîsa' yari'pî to'ya fariseuyamî' pia. ¹⁴ Maasa pra erî'ka'nîto' weiyu yai Jesusya non ki'ma'pî manni' enkaru'nan yenu yepi'tîpa. ¹⁵ Mîrîrî wenai fariseuyamî'ya ekaranmapo'pî esepi'tî'pî pî': —O'non ye'ka pe aku'sai'ya mîrîrî? —ta'pî to'ya. Ta'pîiya to' pî': —Uyenu kî'pa'pîiya ikuisa' ke. E'pî'pî, tarîpai tamî'nawîrî era'mauya sîrîrî. ¹⁶ Fariseuyamî'ya ta'pî ipî': —Paapa piapainon pepîn mîikîrî Jesus. A'kî, erî'ka'nîto' weiyu yai esenyaka'masa' Paapa maimu yawîrî pra era'makî —ta'pî to'ya. Tîise tiaronkonya ta'pî: —Imakui'pî pe Jesus wanî ya, ikoneka eserîkan pepîn

kupîiya pepîn e'painon? Imakui'pî pe awanî pepîn. Se' kaisari pra to' esenumenka'pî Jesus pî'. ¹⁷ Inî'rî enkaru'n nan esepi'tîsa' pî' ta'pî to'ya: — Amîrî kanan? Ayepi'tîtîpon mîikîrî. Î' kai'ma esenumenkan pî' nan ipî'? —ta'pî to'ya. Yuuku'pîiya: —Mîikîrî man Paapa maimu ekareme'nen pe —ta'pîiya.

¹⁸ Moropai Judeuyamî'ya enkaru'n nan esepi'tî'pî mu'tunpa'pî. Innape enkaru'ne tîko'mamî tîpo eesepi'tîsa' kupî to'ya pra awanî'pî. Mîrîrî ye'nen isan moropai iyun yanno me'po'pî to'ya. Judeuyamî' pia to' erepamî'pî. ¹⁹ Ta'pî Judeuyamî'ya tînanno'sankon pî': —Anmukukon pe mîseni' warayo' nai? Yuuku'pî to'ya: —Inna, anna more mîserî. Inî'rî ta'pî Judeuyamî'ya to' pî': —Enkaru'ne esenpo'pî mîserî? —Inna —ta'pî to'ya. —Moriya o'non ye'ka pe itenu esepi'tîsa' mîrîrî? —ta'pî Judeuyamî'ya to' pî'. ²⁰ —Anna munkî pe mîserî epu'tî pî' anna man. Enkaru'ne esenpo'pî moropai tîko'man pe aako'mansa' enkaru'ne. ²¹ Tîise o'non ye'ka pe eesepi'tîsa' epu'tî annaya pra man. Anî'ya yepi'tîsa' epu'tî annaya pra man. Tîise more pepîn mîserî. Ekaranmapotî see ipî'. Tîiwarîrî ekaremekîiya —ta'pî iyun, isanya Judeuyamî' pî'. ²² Mîrîrî warantî to' eseurîma'pî eranne' pe tîwanîkon ye'nen. Maasa pra Judeuyamî' esanon eseurîmasa' wanî'pî, innape Jesus, Paapa nîmenka'pî kupî'tîpon yenpa'ka eperenîto' yewî' tapai kai'ma to' eseurîma'pî. Mîrîrî pî' to' esi'nîpî'pî. ²³ Mîrîrî wenai ta'pî iyunya: —A'yeke'ton pe man. Ekaranmapotî ipî'. ²⁴ Inî'rî mîikîrî pî' ta'pî to'ya: —A'kî, Paapaya uyepi'tîsa' ka'kî. Maasa pra mîikîrî Jesus man imakui'pî ku'nen pe, epu'tî pî' anna man. ²⁵ Yuuku'pîiya: —Imakui'pî pe mîikîrî wanî epu'tîuya pra wai. Sîrîrî neken epu'tî pî' wai. Enkaru'ne wanî'pî tîise sîrîrî era'mauya. ²⁶ Inî'rî ta'pî to'ya ipî': —Î' koneka'pîiya apî'? O'non ye'ka pe ayenu yepi'tî'pîiya? ²⁷ Ta'pîiya to' pî': —Aasîrî ekaremekî pî' wai apî'nîkon, tîise innape ikupîya'nîkon pra naatî. Î' wani' awanî ye'nen anetapai awanîkon inî'rî? Ipemonkono pe enapai awanîkon ka'rî? —ta'pîiya. ²⁸ Mîrîrî pî' to' ekore'ma'pî. Esepi'tî'pî pî' to' wo'ma'ta'pî. —Amîrî man ipemonkono pe. Anna kaane. Anna man Moisés nuri'tîya yenupanto' yawîrî esenupa'san pe. ²⁹ Innape Paapaya tîmaimu ekaremekî'pî Moisés nuri'tî pî'. Mîrîrî epu'tî pî' anna man. Tîise mîikîrî epu'tî annaya pra man, o'non pata paino pe awanî.

³⁰ Mîrîrî taa to'ya pî' ta'pî warayo'ya: —Esenumenkanto' mîrîrî. O'non pata pai mîikîrî erepansa' epu'tîya'nîkon pra awanî. Tîise uurî enkaru'n nan yenu yepi'tîsai'ya mîrîrî. ³¹ Paapaya imakui'pî ku'nenan maimu yuuku pepîn. Tamî'nawîronkonya epu'tî mîrîrî. Tapurînen kupî Paapaya meruntî ke. Itu'se tîwe'to' ku'nen kupîiya meruntî ke. ³² More pe esenpo'pî enkaru'ne. A'yeke'ton pe wanî tanne uyenu yepi'tîsai'ya. Sîrîrî pata esip-pia'tî'pî pata pai esetasas' pra man, enkaru'n nan esepi'tîsa' sîrîrî warantî. Tîise iku'sai'ya mîrîrî. ³³ Paapa piawon pe pra mîikîrî wanî ya, mîrîrî ye'ka kupî'pîiya pepîn e'painon —ta'pî warayo'ya to' pî'. ³⁴ Ipî' to' ekore'ma'pî. —Kane, kane, amîrî. Imakui'pî amîrî. Imakui'pî ya' pu'kuru esenpo'pî amîrî. Anna panamaya pepîn —ta'pî to'ya ipî'. Moropai yenpa'ka'pî to'ya tîkore'tapai'nîkon.

Paapa Winîkî Enkaru'nankon

³⁵ Mîrîrî eta'pî Jesusya, warayo' yenpa'kasa' to'ya yekare. Moropai yuwai attî'pî. Epori'pîiya. Ta'pî Jesusya ipî': —Ka' poi iipî'pî pemonkon pe, Paapa narima'pî kupî pî' nan innape? —ta'pîiya. ³⁶ —Anî'se mîikîrî?

Upî' ka'kî innape iku'to'peuya, —ta'pîya. ³⁷ Jesusya ta'pî: —Era'ma pî' nai, ayarakkîrî eeseurîma manni', uurî. ³⁸ Warayo'ya ta'pî: —Uyepotorî, innape akupî pî' wai. Moropai Jesus yapurî'pîya. ³⁹ Jesusya ta'pî: —Pemonkonyamî' nîkupî'pî imakui'pî yepoi uupî'pî sîrîrî non pona, enkaru'nankonya era'mato'pe moropai era'manen anato'pe enkaru'ne. Tiaronkon wanî enkaru'ne, tîise to' esenumenkato' wanî enkaru'ne pra. Tewankon ke uyepu'tî to'ya. Tiaronkon wanî pri'ya pu'kuru to' yenu, tîise teesenumenkato'kon ke uyera'ma to'ya pepîn, innape ukupî tîuya'nîkon pra awanî ye'nen. ⁴⁰ Moro awanî'pî tiaronkon fariseuyamî' iipia. Mîrîrî taiya eta'pî to'ya. Tîise —Enkaru'ne pra anna man, Paapa epu'nenan anna —ta'pî to'ya. ⁴¹ Jesusya ta'pî: —Enkaru'ne anna man, epu'tî annaya kai'ma eesenumenkasa'kon ya amakuyikon kupî'pî Paapaya e'painon tîwanmîra. Tîise amîrî'nîkonya taa: “Enkaru'ne pra anna man”. Mîrîrî ye'nen Paapaya amakuyikon ku'sa' pra man tîwanmîra —ta'pîya.

10

Carneiroyamî' Ko'mannî'nen

¹ Moropai Jesusya sîrîrî panton ekaremekî'pî fariseuyamî' pî': —Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Anî' ewomî ya carneiroyamî' ko'manto' kurararî ta, mana'ta yai pra, mîkîrî wanî ama'ye' pe. Carneiroyamî' yama'runpai eewomî mîrîrî. ² Tîise carneiroyamî' esa' ewomî mana'ta yai pu'kuru. ³ Mana'ta era'maninya mana'ta yarakkanmoka carneiroyamî' esa' ewonto'pe. Moropai carneiroyamî' esa'ya tekînon yanno tiwin pî', to' ese' pî'. Imaimu epu'tî to'ya. Iipia to' iipî. Moropai to' yarîiya parî' yuwai. ⁴ Tekînon yarîiya. To' rawîrî attî moropai ite'ma'pî pî' to' wîtî, imaimu pî' tesa'kon pe epu'tî tîuya'nîkon ye'nen. ⁵ Tînepu'tikon pepîn pemonkon ye'ma'pî pî' to' wîtî pepîn. Imaimu pî' tiaron pe epu'tî to'ya moropai iipiapai to' epe.

Mîrîrî warantî Jesusya fariseuyamî' yeurîma'pî. ⁶ Mîrîrî carneiroyamî' pantoni ekaremekî'pî Jesusya to' pî' tîise o'non ye'ka pe tenupaiya'nîkon epu'tî to'ya pra awanî'pî.

⁷ Inî'rî Jesusya ta'pî: —Akî, uurî mana'ta, carneiroyamî' ewonto' warainon. ⁸ Tiaronkon iipî'pî urawîrî Paapa maimu pe pra, tîise ama'ye'kon iipî warantî. Carneiroyamî' anama'runpapai ama'ye'kon wanî warantî, pemonkonyamî' yaka'mapai to' wanî'pî, inkamoro yenu'tî. Tîise Paapa pemonkonoyamî'ya pu'kuru to' maimu eta pra awanî'pî. ⁹ Uurî wanî mana'ta warantî, pemonkonyamî' man carneiroyamî' warantî. Uwenairî anî' ewomî ya, tîpîka'tîto' ton eporîiya î' ton pra awanî pepîn. Morî pe eewomî moropai eepa'ka tîwanmîra tekkari ton eporîiya. ¹⁰ Ama'ye' wanî carneiroyamî' anama'runpapai. To' yama'runpaiya moropai to' tî'kaiya. Mîrîrî warantî pra uui'sa'. Uurî uui'sa' sîrîrî enen upemonkonoyamî' ko'manto' ton tîise, morî pe to' ko'manto'pe, sîrîrî tîpose tîiko'mamî'pîkon yentai.

¹¹ Uurî carneiroyamî' era'manen warainon morî. Uurîya uuko'manto' tîrî carneiroyamî' pîka'tîto'peuya. ¹² Tiaron pemonkon wanî ya, carneiroyamî' esa' pe pra, tîise carneiroyamî' esa' poitîrî pe, teeseka'nunkai carneiroyamî' pîka'tîiya pepîn, imîrî pe pra to' wanî ye'nen. O'ma' carneiro yapi'nen kaikusi iipî era'ma tîuya ya, eepe. Moropai o'ma'ya carneiroyamî' pîrai'pîka moropai tiaron yapisîiya.

13 Carneiroyamî' era'manen epe maasa pra carneiroyamî' esa' pia teesenyaka'masen pe tîwanî ye'nen. Itekînnan pe pra carneiroyamî' wanî. To' pînînmaiya pepîn.

14 Uurî man mîrîrî warantî pra. Carneiroyamî' esa' warainon uurî, morî. Upemonkonoyamî' epu'nen uurî tamî'nawîrî. Moropai upemonkonoyamî'ya uyepu'tî tesa'kon pe wanî. 15 Mîrîrî warantî Paapaya uyepu'tî tamî'nawîrî. Moropai Paapa epu'nen uurî. Moropai uuko'manto' tîrîuya upemonkonoyamî' ton pe, inkamoro pîika'tîto'peuya. 16 Tiaronkon upemonkonoyamî' man tarîronkon pepîn. Moropai inkamoro nîrî enepîuya e'pai awanî uupia, tarîronkon pokonpe. Moropai umaimu eta to'ya kupî sîrîrî. Awanî kupî sîrîrî tiwinan upemonkono pe to' ena moropai tiwinan uurî to' esa'. 17 Uuwarîrî enen e'to' tîrîuya kupî sîrîrî. Moropai uusa'manta e'mî'sa'kato'pe enen. Mîrîrî wenai uyunya u'nînma. 18 Anî'ya uwî pepîn itu'se pra wanî tanne. Isa'mantapai wai. Uuwarîrî e'tîrî, uusa'mantato'pe. Moropai uuwarîrî e'mî'sa'ka kupî sîrîrî uusa'manta tîpo. Mîrîrî warantî e'to'pe kai'ma Uyunya uyarima'pî —ta'pî Jesusya.

19 Judeuyamî' esiyu'pîtî'pî inî'rî Jesusya tenupato'kon pî'. Se' kaisarî pra to' esenumenka'pî Jesus pî'. 20 —Î' wani' awanî ye'nen imaimu eta pî' aako'mamîkon —ta'pî tiaronkonya. —Aataka'masa'kon mîrîrî. O'ma' yense' pe man —ta'pî to'ya. 21 Tîise tiaronkonya ta'pî: —Kaane, imariwa'ka'pan yeseru yairî pra uyenupaiya'nîkon mîrîrî. Moropai imariwa'ya anî' kupî pepîn meruntî ke enkaru'nan yenu konekato'peiya —ta'pî to'ya.

Judeuyamî'ya Jesus Kupî Pepîn Innape

22 Mîrîrî tîpo teserukon yawîrî Judeuyamî' eperepî'pî Jerusalém po epîremanto' yewî ekareme'se inî'rî Paapa yewî' pe teepîremato'kon wenai, kono' yai awanî'pî. 23 Jesus asarî'pî Judeuyamî' epîremato' iwa'to' ta itese' Salomão pata'se'. 24 Iwoi Judeuyamî' eperepî'pî. Ipî' ta'pî to'ya: —Î' wani' awanî ye'nen anna yaka'ma pî' aako'mamî? Paapa nîmenka'pî pe awanî ya, aronne esekareme'kî innape epu'to'pe annaya —ta'pî to'ya. 25 Jesusya ta'pî: —Aasîrî esekaremekî'pî apî'nîkon, tîise innape ukupîya'nîkon pra awanî'pîkon. Uyun ese' yai unkoneka'pîya uyekareme'kî mîrîrî, anî' pe wanî. 26 Tîise innape ukupîya'nîkon pra awanî, maasa pra uyekînnon carneiroyamî' kore'tawonkon pepîn amîrî'nîkon. Upemonkono pe pra awanîkon. 27 Uyekînnonya umaimu epu'tî tesa'kon maimu pe. To' epu'nen uurî uyekîn pe. Uwenairî to' wîtî. 28 Ipatîkarî to' ko'manto' ton tîrîuya. Ipatîkarî to' ko'mamî, to' sa'manta pepîn, Paapa piapai to' ko'mamî pepîn tiwin kin. Uyenyâ to' wanî moropai uyenyâ pai anî'ya to' mo'ka pepîn. 29 Uyunya to' tîrî'pî uupia. Uyun yentainon ton pra man. Uyun yenyâ to' wanî moropai itenyâ pai anî'ya to' mo'ka pepîn. 30 Uurî moropai Uyun tiwinan. 31 Mîrîrî taiya pî' Judeuyamî' ekore'ma'pî. Inkamoroya tî'kon yanumî'pî Jesus wîkonpa. 32 Mîrîrî pî' Jesusya ta'pî: —Tu'ke ite'ka morî ku'sau'ya ya Uyun meruntîri ke. O'non unkoneka'pî wenai uwî yu'se awanîkon? 33 Judeuyamî'ya ta'pî: —Morî konekasa'ya wenai awî annaya pepîn, tîise imakui'pî pe eeseurîmasa' ye'nen Paapa pî'. Amîrî pemonkon. Tîise pemonkon pe si'ma Paapa pe awanî kai'ma eeseurîma. Imakui'pî mîrîrî —ta'pî to'ya. 34 Jesusya ta'pî:

—Awe'menukasa' man Paapa kaaretarî pî' see warantî. Pemonkonyamî' pî' ta'pîiya:

“Yepotorî Wannî warainokon amîrî'nîkon”.

Sl 82.6

³⁵ Paapa maimu mîrîrî. Yairî pra man taa pepîn. Mîikîrî Paapa maimu menukatîponya ta'pî tiaronkon pemonkonyamî' pî' Paapa warantî awanîkon. ³⁶ Î' wani' awanî ye'nen imakui'pî pe eseurîman pî' nai, taaya'nîkon upî', uurî Paapa munmu tauya wenai? Paapa nîmo'ka'pî uurî tîmîrî pe, Paapa naipontî'pî uurî. ³⁷ Uyun nîkupî pî' esenyaka'ma pra awanî ya, umaimu kî'kupî innape. ³⁸ Tîise uyun nîkupî pî' esenyaka'ma era'maya'nîkon ya, innape unkupî'pî ku'tî. Umaimu anku'pai pra awanîkon ya innape, mîiwîni tîise unkoneka'pî ku'tî innape. Uurî pia Paapa ko'mamî, moropai Paapa pia uuko'mamî ku'tî innape —ta'pîiya to' pî'. ³⁹ Mîrîrî pî' to' ekore'ma'pî inî'rî. Yapisî yonpa'pî to'ya. Tîise to' piapai attî'pî.

⁴⁰ Jordão ratai pona attî'pî, e'mai' pe João Batistaya pemonkonyamî' yenpatakona'pî pata'pî ya'. Moro aako'mamî'pî. ⁴¹ Arinîkon pemonkonyamî' wîfî'pî iipia. Ta'pî to'ya: —Anî'ya ikupî eserîkan pepîn konekaiya pra João nurî'tî wani'pî, tîise inekaremekî'pî Jesus pî' man innape, tamî'nawîrî. ⁴² Miarî arinîkonya ikupî'pî innape.

11

Lázaro Sa'manta'pî

¹ Warayo' wani'pî pri'ya pra, itese' Lázaro. Mîikîrî ko'mamî'pî Betânia pata po, manni' Maria, Marta ko'manto' ya'. ² Manni' Maria itenaru, mîikîrî Jesus puu karapaimatîpon kara' ke moropai i'pu ya'mananîpî'pîiya tîpu'pai si'po ke. Mîikîrî pii enasa' wani'pî pri'ya pra. ³ Lázaro yenaru'tononya tîmaimukon yarima'pî Jesus pia. —Anna yepotorî, tone' anna pii man pri'ya pra, ani'nînma manni' —kai'ma tîmaimukon yarima'pî to'ya.

⁴ Jesus pia itekare yari'pî to'ya. Mîrîrî eta tîuya pe Jesusya ta'pî tînenupa'san pî': —Aasa'mantato'pe eeseparantîsa' pepîn mîrîrî. Eeseparantîsa' meruntî ke Paapa wani' epu'to'pe tamî'nawîronkonya, moropai morî pe pu'kuru inmu wani' epu'to'pe to'ya nîrî. ⁵ Kure'ne Lázaro pînînma'pî Jesusya. Moropai itenaru'tonon pînînma'pîiya nîrî, Marta moropai itakon. ⁶ Pri'ya pra Lázaro wani' yekare eta tîpo, Jesus ko'mamî'pî asakî'ne wei. ⁷ Mîrîrî tîpo tînenupa'san pî' ta'pîiya: —Aase'nîkon see Judéia pata pona inî'rî. ⁸ Mîrîrî pî' inenupa'sanya ta'pî: —Anna yenupanen, amen awî yu'se Judeuyamî' esanon wani'pî tî' ke Judéia po. Inî'rî itîipai awanî ka'rî to' kore'ta? ⁹ Panton pe to' maimu yuuku'pî Jesusya. Ta'pîiya: —A'ka pe awanî wei epa'ka pata pai eewomî pîkîrî. A'ka pe awanî tanne asanî ya atare'mon pepîn. ¹⁰ Ewaron ya' pata era'ma pepîn uweiyukon ton pra awanî ya —ta'pîiya. ¹¹ Mîrîrî taa tîpo inî'rî Jesusya ta'pî to' pî': —Uyonpakon Lázaro we'nannî pî' man, tîise iipia uutî ikurantani'se. ¹² Inenupa'sanya ta'pî: —Uyepotorî, morî pe iwe'nasa' ya, eesepî'tî pia'tîsa' mîrîrî. ¹³ Lázaro eri'kapî kai'ma to' esenumenkasa' mîrîrî, tîise Lázaro sa'mantasa' pî' Jesus eseurîma kinî tanne. ¹⁴ Mîrîrî ye'nen aronne Jesusya ta'pî to' pî': —Lázaro sa'mantasa' man. ¹⁵ Uwakîri pe iipia e'sa' pra wai, mîrîrî wenai inî' panpî' innape ukupîya'nîkon kupî sîrîrî. Iipia wîfînpai'nîkon. Aase'nîkon see —ta'pîiya. ¹⁶ Moropai Tomé tiaron itese'

monoi'ya ta'pî tonpayamî' pî': —Aase'nîkon see ipîkîrî sa'mantai wîtn ipokonpe —ta'pîiya.

E'mî'sa'kanto'pe Moropai Enen Ko'mannîto'pe Jesus Wanî

¹⁷ To' wîtnî'pî. Moropai to' erepamî'pî Betânia pona. Aasîrî Lázaro nurî'ti yu'na'tîsa' to'ya wanî'pî asakîrîrî wei kaisarî. ¹⁸ Aminke pra Betânia wanî'pî Jerusalém cidaderî pî', 3 km. kaisarî. ¹⁹ Mîrîrî ye'nen arinîkon Judeuyamî' wîtnî'pî Marta, Maria pia to' pîika'tîi, to' pirankon sa'mantasa' ye'nen. ²⁰ Jesus erepansa' yekare eta tîuya pe Marta epa'ka'pî iipia. Tîise Maria e'nîmî'pî wîtnî ta. ²¹ Ta'pî Martaya Jesus pî': —Uyenupanen, tarî awe'sa' ya, piipi' sa'manta'pî pepîn e'painon. ²² Mîrîrî epu'tî pî' wai, sîrîrî pu'kuru î' rî esatîya ya Paapa pî' itîrîiya —ta'pîiya. ²³ Jesusya ta'pî ipî': —Api e'mî'sa'ka pe man. ²⁴ Martaya ta'pî: —Epu'tî pî' wai. Tiwinano'pî wei yai, isa'manta'san kore'tapai apemonkonoyamî' e'mî'sa'ka yai, piipi' nîrî e'mî'sa'ka. ²⁵ Jesusya ta'pî: —Uurî e'mî'sa'kanto' moropai enen ko'mannîto'. Innape uku'nen sa'mantasa' ya, mîikîrî ennapamî. ²⁶ Moropai enenankon innape uku'nenan ko'mamî enen ipatîkarî. Innape awanî epu'tî pî' nan? —ta'pî Jesusya ipî'. ²⁷ —Inna uyepotorî —ta'pîiya. —Paapa nîmenka'pî amîrî. Paapa munmu amîrî, manni' ka' poi aaipî ton tarîwaya. Innape akupî pî' wai —ta'pîiya.

Jesus Karau

²⁸ Mîrîrî taa tîpo awenna'po'pî wîtnî ta takon Maria yannoi. Ta'pîiya Maria pî': —Uyenupanenkon erepannî pî' man. Ayanno pî' man —ta'pîiya ipî' ama' pe, tiaronkonya eta namai'ma. ²⁹ Mîrîrî eta tîuya pe Maria epa'ka'pî ka'ne' pe Jesus pia. ³⁰ Poro po Jesus wanî'pî aminke mararî to' ko'manto' pî', Marta yarakkîrî teeseporî'pî pata'. ³¹ Ka'ne' pe Maria epa'ka' era'ma tîuya'nîkon pe Judeuyamî' iipia ereuta'san ipîika'tînenan pe wîtnî'pî ipîkîrî. —A'kî —ta'pî to'ya, —Uuruwai pona attî moro esewankono'mai ikarunse. ³² Jesus pia teerepamî pe Maria esenumî'pî. Moropai ta'pîiya: —Uyepotorî, tarî awe'sa' ya, piipi' sa'manta'pî pepîn e'painon. Ikarawa'pî. ³³ Maria moropai Judeuyamî' Maria yarakkîronkon karau era'ma tîuya pe Jesus esewankono'ma'pî tewan ya. Kure'ne esewankono'ma'pî. ³⁴ Ta'pîiya to' pî': —O'non pata yu'na'tî'pîya'nîkon? Aase era'mapî'se, Uyepotorî —ta'pî to'ya ipî'. ³⁵ Jesus karawa'pî. ³⁶ Mîrîrî pî' Judeuyamî'ya ta'pî: —A'kî, kure'ne isa'manta'pî pînînmaiya era'makî. ³⁷ Tîise tiaronkonya ta'pî: —Enkaru'nan yenu konekatîpon mîserî warayo'. Î' wani' awanî ye'nen isa'manta'pî pîika'tîiya pra awanî'pî mîrîrî?

Lázaro E'mî'sa'ka

³⁸ Inî'rî Jesus esewankono'ma'pî tewan ya'. Eerepamî'pî uuruwai pia. A'ta pe awanî'pî tî' yai moropai itettapuru wanî'pî tî' pe. ³⁹ Jesusya ta'pî: —Itettapuru mo'katî. Isa'manta'pî yenaru Martaya ta'pî: —Uyepotorî, ikî pe aakatasa' sîrîrî. Asakîrîrî wei kaisarî aako'mansa' —ta'pîiya. ⁴⁰ Jesusya ta'pî ipî': —Aasîrî taa pî' wai apî' innape ukupîya ya, Paapa meruntîri era'maya, innape nai? ⁴¹ Mîrîrî uuruwai yettapurîka'pî to'ya. Moropai ka' tera'ma ye'ka pe Jesus epîrema'pî. —Paapa —ta'pîiya, —Uwakîri pe umaimu eta pî' nai. ⁴² Tîwîrî rî umaimu etanen amîrî. Epu'tî pî' wai. Tîise uwoi to' mannan wanî epu'tî to'ya pra. Anarima'pî pe wanî epu'to'pe to'ya, taa pî' wai apî'. ⁴³ Mîrîrî taa tîpo, awentaime'pî aronne:

—Lázaro, epa'kakî. ⁴⁴ Mîrîrîya isa'manta'pî epa'ka'pî satippe. Yaironpî'sa' pe awanî'pî, itenya moropai i'pu pîkîrî, isa'manta'pî yaironto' kamisa ke. Itenpata yettapusa' wanî'pî nîrî kamisa ke. Jesusya ta'pî: —Yeukatî. Moropai yeuka'pî to'ya.

Jesus Wîi Yu'se Judeuyamî' Wanî

(Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Arinîkon Judeuyamî' Maria pia iipî'sanya Jesus nîkoneka'pî era'ma'pî. Mîrîrî wenai innape ikupî'pî to'ya. ⁴⁶ Tîise tiaronkon epa'ka'pî. Fariseuyamî' pia to' wîti'pî. Jesus nîkoneka'pî ekaremekî'pî to'ya fariseuyamî' pî'. ⁴⁷ Fariseuyamî' moropai teepîremasanon esanon eperepî'pî Judeuyamî' panamanenan yarakkîrî Jesus pî' eseurîmai. Ta'pî to'ya: —O'non ye'ka pe ikupî eserîkan pepîn ku'sa' Jesusya. ⁴⁸ Tîwî ikupî ya tamî'nawîronkonya innape ikupî tesa'kon pe. Moropai mîrîrî wenai Romanoyamî' iipî. Umeruntîrîkon mo'ka to'ya. Epîremanto' yewî' soroka to'ya. Moropai upemonkonokon mo'ka to'ya. Í' kupî e'pai awanî? — ta'pî to'ya. ⁴⁹ Moropai Caifás eseurîma'pî. Mîikîrî wanî'pî teepîremasanon esanon yepotorî pe mîrîrî kono' pî'. Mîikîrî eseurîma'pî: —Epu'nenan pepîn amîrî'nîkon —ta'pîya. ⁵⁰ —Eesenumenkasa'kon pra naatî. Jesus sa'manta e'pai man. Tiwinan sa'manta e'pai awanî tamî'nawîronkon ton pe, Romanoyamî'ya utî'kakon namai iwenai. ⁵¹ Tîiwarîrî teeseurîma kai'ma eesenumenka'pî. Tîise teepîremasanon esanon yepotorî pe awanî ye'nen, Paapaya tîmaimu tîrî'pî mîrîrî iipia. Tamî'nawîronkon Judeuyamî' ton pe Jesus sa'manta kupî ekaremekî'pîya mîrîrî. ⁵² Moropai teken Judeuyamî' ton pe aasa'manta pepîn mîrîrî, tîise pata kaisaronkon ton pe. Paapa munkî pe tîwe'sanon e'paraipîka'san muurukuntî Jesusya kupî sîrîrî, tîipia tiwinan warantî to' e'to'pe. ⁵³ Moropai mîrîrî warantî Caifás eseurîma tîpo, Judeuyamî' eseka'nunka'pî Jesus wîi yu'se. ⁵⁴ Mîrîrî epu'tî tîuya ye'nen Jesus asarî pra eena'pî aronne Judeuyamî' kore'ta. Attî'pî Jerusalém poi keren rî'pîkîron pata pona itese' Efraim. Moro aako'mamî'pî tînenupa'san pokonpe.

⁵⁵ Judeuyamî' epere'to' weiyu wanî'pî aminke pra, itese' Páscoa. Mîrîrî pî' enpen tîwanîkon ye'nen arinîkon wîti'pî Jerusalém pona irawîrî ikonekai, Moisés nuri'tîya yenupanto' yawîrî. Imakui'pî pe teenasa'kon ye'nen to' wîti'pî e'ronai tesarukon yawîrî. ⁵⁶ Jesus yuwa'pî to'ya moro, tîise eporî to'ya pra awanî'pî. Ipî' to' eseurîma'pî. —Aaipî pepîn ka'rî — kai'ma to' eseurîma'pî. ⁵⁷ Fariseuyamî' moropai teepîremasanon esananya tîmaimukon yenpa'ka'pî. O'non pata Jesus ko'mamî epu'nen wanî ya, ekareme'to'peiya, yapisîkonpa kai'ma.

12

Betânia Po Jesus Wîti

(Mt 26.6-13; Mc 14.3-9)

¹ Tiwin mia' pona tîmou'tai wei kaisarî Páscoa weiyu rawîrî, Jesus wîti'pî Betânia pona Lázaro ko'manto' ya'. Manni' isa'manta'pî pîmî'sa'ka'pî tîuya ko'manto' ya' attî'pî. ² Entamo'kanto' koneka'pî to'ya moro Jesus ton pe. Marta esenyaka'ma'pî to' yekkari ton pî' moropai Lázaro ereuta'pî tiaronkon pokonpe Jesus pia. ³ Mariaya kara' yapisî'pî, morî epe'ke itese' nardo. Jesus puu karapaima'pîya mîrîrî ke. Mîrîrî tîpo i'pu ya'mananîpî'pîya tîpu'pai si'po ke. Ipîra kara'pî kin a'pusin pe awanî'pî

wítí ta pí'. ⁴ Mírírí pí' inenupa'pí itese' Judas Iscariotes eseuríma'pí. Teyatonkon pí' Jesus ekaremekíton mîkírí. Mîkírí eseuríma'pí. ⁵ —Í' wani' awanî ye'nen mîrírí kara' ke awe'repa pra awanî? —ta'píya. —Kure'ne tîruru, tiwin kono' kaisarî esenyaka'man yepe' kaisarî ye'ma'pí to'ya e'painon tîruru ke. Mírírí tîpítí e'painon í' ton pînon pia —ta'píya. ⁶ Tîise iseruku mîrírí. Í' ton pînon pí' eesenumenka pepîn. Tîmírí ton pe itu'se awanî'pí maasa pra ama'ye' pe tiwanî ye'nen. Jesus nenupa'san tîrurí yense' yaanen pe tíwe'sen pe tiwanî ye'nen imo'kapítí'píya. ⁷ —Tîwî Maria nîsi —ta'pí Jesusya. —Uusa'manta kupí sîrírí. Mírírí ton pe ukarapaimasai'ya mîrírí. ⁸ Í' ton pînon man arinîke pu'kuru. Sîrírí non po to' e'tí'ka pepîn tamí'nawírí. Tîise uurí, uutí kupí sîrírí aapiapai'níkon —ta'pí Jesusya.

Lázaro Wîi Yu'se Judeuyamî' Wanî

⁹ Betânia po Jesus wanî epu'tí'pí arinîkon Judeuyamî'ya. Mírírí ye'nen to' wítí'pí Jesus era'mapí'se moropai isa'manta'pí e'mí'sa'kasa' pí' esenumenkai. ¹⁰ Mírírí ye'nen teepîremasanon esanon wanî'pí Lázaro wîi yu'se. ¹¹ Maasa pra iwenai arinîkon Judeuyamî'ya Jesus kupí'pí innape epu'tí tîuya'níkon ye'nen.

Jerusalém Ta Jesus Ewomî

(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² Arinîkon pemonkonyamî' eperesa' wanî'pí festa pí' tiwanîkonpa kai'ma Jerusalém pona. Jesus iipí epu'tí tîuya'níkon pe iponaya to' wítí'pí. ¹³ Yu' yare maripa ye' warainon yarí'pí to'ya. Aaipí era'ma tîuya'níkon pe to' entaimepítí pia'tí'pí.

—Morí pe man —taa pia'tí'pí to'ya.

—Morí mîserí, yepuru wanî,

Paapa uyepotoríkon naipontí'pí,

Israel ponkon yepotorí pe,

Sl 118.25,26

—taapítí'pí to'ya. ¹⁴ Moropai Jesusya tekîn ton yeporí'pí jumenta more. Ipona eenuku'pí, Paapa maimu e'menukasa' yawírí. ¹⁵ See warantí awe'menukasa' waní'pí:

Teesi'nî'se pra e'tí,

Paapa pemonkonoyamî' Sião ponkon,

a'kí, ayesa'kon iipi pe man

jumenta more po

Zc 9.9

penaronkon ayesa'kon reiyamî' warantí,

kai'ma Paapa maimu e'menukasa' waní'pí.

¹⁶ Tîise mîrírí yawírí Jesus wanî epu'tí inenupa'sanya pra awanî'pí. Jesus sa'manta'pí moropai awe'mí'sa'kasa' típo neken to' enpenata'pí penaronkon nekaremekí'pí pí'. Moropai mîrírí yai neken innape mîrírí yawírí Jesus waní'pí epu'tí'pí to'ya.

¹⁷ Moropai arinîkon pemonkonyamî', manni'kan isa'manta'pí Lázaro pími'sa'ka Jesusya era'ma'típonkon eseuríma ko'manní'pí'pí inkoneka'pí pí'. ¹⁸ Mírírí wenai tiaronkon epa'ka'pí Jerusalém yapai Jesus epose isa'manta'pí pemonkon pími'sa'kasai'ya etasa' tîuya'níkon ye'nen. Arinîke to' waní'pí. ¹⁹ Moropai mîrírí pí' fariseuyamî' esenumenka'pí tonpayamí' pokonpe. —A'kí, í' ku'sa' pra man —ta'pí to'ya. —Tamí'nawíronkon wítín pí' man iipia, uurí'níkon ton pra. Moropai innape iku'sa' to'ya mîrírí —ta'pí to'ya.

Gregoyamî' Wanî Jesus Anera'mapai

²⁰ Judeuyamî' festarî pî' tîwanîkonpa tiaronkon gregoyamî' ii'sa' wanî'pî Jerusale'm pona nîrî Judeuyamî' yarakkîrî. ²¹ Insanan wîti'pî eseurîmai Filipe yarakkîrî. Mîikîrî Filipe wanî'pî Galiléia pata yawon Betsaida cidaderî poinon. Mîikîrî pia to' wîti'pî. —Jesus anera'mapai anna wanî —ta'pî to'ya. ²² To' nesati'pî ekaremekî'pî Filipeya André pî' moropai sa'nîrî to' wîti'pî ekareme'se Jesus pî'. ²³ Moropai Jesusya ta'pî to' pî': —Inna, maasa pra uweiyu erepansa' man. Uurî ka' poi iipî'pî pemonkon pe yapurî Judeuyamî' pepînya kupî sîrîrî. Maasa pra ipîkku pe Paapaya uyenpo kupî sîrîrî. ²⁴ Ayenku'tîuya pepîn. Trigo yena'pî yu'na'tîsa' pra awanî ya, tiwinsari aako'mamî. Tîise yu'na'tîsa' ya, moropai ipi'pî katasa' ya, moropai aaro'tasa' ya, kure'ne itîriya e'painon. ²⁵ Mîrîrî warantî sîrîrî non po ko'mannîto' pînînma ya tîwîrî e'tî'kan. Tîise sîrîrî non po ko'mannîto' ti'nînmai pra ka' po ipatîkarî ko'mannîto' eporî kupî sîrîrî. ²⁶ Upoitîrî pe e'pai anî' wanî ya, uwenairî aaipî e'pai awanî. Uuko'manto' ya' upoitîrî ko'mamî nîrî. Upoitîrî pe anî' esenyaka'masa' ya, uyunya nîrî yapurî —ta'pî Jesusya.

Tîisa'manta Ekaremekî Jesusya

²⁷ Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî: —Uyekaton esewankono'man pî' man. Î' tauya e'painon? Paapa, umo'kakî e'taruma'tîto' winîpai tauya pepîn maasa pra sîrîrî warantî e'taruma'tîi iipî'pî uurî. ²⁸ Paapa, ayese' yapurîto'pe tamî'nawîronkonya iku'kî —ta'pî Jesusya. Moropai mai eseta'pî ka' poi. —Aasîrî morî pe uyese' yapurî to'ya awenai moropai inî' panpî' yapurîto'pe to'ya ikupîuya pe wai —ta'pî maiya. ²⁹ Moropai arinîkon Jesus piawonkonya eta'pî mai eseurîma. Mîrîrî ye'nen tiaronkonya ta'pî: —Wara'napi pe man. Moropai tiaronkonya ta'pî: —Inserî eseurîman pî' man yarakkîrî. ³⁰ Jesusya ta'pî to' pî': —Uurî wenai Paapa eseurîmasa' pra man, tîise eeseurîmasa' amîrî'nîkon ton pe innape ukupîkonpa. ³¹ Sîrîrî non po tîiko'mansenon yeseru imakui'pî pe taruma'tîto' weiyu erepansa' man. Moropai sîrîrî imakui'pî yepotorî yenpa'ka Paapaya pe man. ³² Pakî'nan pona u'mî'sa'ka to'ya pe man tîpokapî'se moropai mîrîrî wenai uupia tamî'nawîronkon enepîuya —ta'pîiya. ³³ O'non ye'ka pe tîwî to'ya ekaremekîiya mîrîrî. ³⁴ Tiaronkonya ta'pî ipî': —Paapa kaaretarî po eeseporî ipatîkarî Cristo ko'mamî kai'ma. Tîise amîrîya taa, “Uurî ka' poi iipî'pî pemonkon pe sa'manta kupî sîrîrî pakî'nan po”. Anî' see amîrî, moriya? —ta'pî to'ya ipî'. ³⁵ Jesusya ta'pî to' pî': —A'kaya aye'marîkon weiyu'ma ko'mannîpî mararî. Innape iku'kî sîrîrî ewaron ya', aataka'makon namai. Ewaron ya' eenakon ya, o'non pata attîkon epu'tîya'nîkon pepîn. ³⁶ Tarî wanî tanne aweiyu'manenkon pe innape uku'tî upemonkono pe awanîkonpa, a'ka ta tîiko'mansenon pe awanîkonpa, Paapa epu'nenan pe.

Mîrîrî taa yaretî'ka tîuya pe, Jesus wîti'pî to' piapai moropai eesenomî'pî. ³⁷ Tamî'nawîrî mîrîrî ekoneka eserîkan pepîn koneka'pîiya to' nera'makon tonpe. Mîiwîni tîise innape ikupî to'ya pra awanî'pî. ³⁸ Mîrîrî warantî awanî'pî Isaias nurî'tî nîmenuka'pî yawîrî. Pena Isaias nurî'tiya ta'pî:

Uyepotorî, anî'ya innape unekaremekî'pîkon ku'sa' pra man.
Tîmeruntîri yenposa' Paapaya,
tîise ikupî to'ya pra man innape

ta'pîiya. ³⁹ Innape ikupî to'ya eserike pra awanî'pî. Maasa pra Paapaya to' yenu yenkaru'nannîpî'pî Isaiás nurî'tîya ta'pî yawîrî.

⁴⁰ Paapaya to' yenu yenkaru'nannîpî'pî.

Moropai to' yewan sa'mannî'sai'ya.

Mîrîrî kupî'pîiya era'ma to'ya namai tenukon ke.

Moropai epu'tî to'ya namai tewankon ya'.

Moropai imakui'pî poi to' era'tî namai

moropai to' yepî'tîuya pepîn.

Is 6.10

ta'pîiya. ⁴¹ Mîrîrî warantî Isaiás nurî'tî eseurîma'pî maasa pra ipîkku pe Cristo e'to' yempo'pî Paapaya ipî'. Jesus Cristo pî' eeseurîma'pî pena. ⁴² Mîiwîni tîise arinîkon Judeuyamî' esananya innape Jesus kupî'pî Paapa nîmenka'pî pe awanî. Tîise aronne to' esekaremekî pra awanî'pî fariseuyamî'ya tenpa'kakon namai, teepere'to'kon yewî' tapai. ⁴³ Maasa pra tonpakonya tapurîkon yu'se to' wanî'pî Paapaya tapurîkon yu'se tîwanîkon yentai.

⁴⁴ Moropai Jesus entaime'pî: —Innape uku'nen wanî ya, uyari-matîpon kupîiya nîrî innape. ⁴⁵ Uyera'maiya ya, uyari-matîpon era'maiya nîrî. ⁴⁶ Pemonkonyamî' weiyu'manen pe uui'sa' sîrîrî non pona Paapa epu'to'pe to'ya. Moropai innape uku'nen ko'mamî namai ewaron ta, Paapa tepu'se pra uui'sa' sîrîrî. ⁴⁷ Umaimu etanen wanî ya, yawîrî pra aako'mamî tîise, mîikîrî yenumîuya pepîn. Maasa pra pemonkonyamî' taruma'tî uui'sa' pra wai, tîise to' pîika'tîi uui'pî'pî. ⁴⁸ Tîise anî'ya taasa' ya, ayu'se pra wai, moropai umaimu kupîiya pra wanî ya innape, yapisîiya pra awanî ya, taruma'tîton moro man. Mîrîrî wanî umaimu, eseurîma'pî manni'ya taruma'tî pe man tiwinano'pî wei yai. ⁴⁹ Uuwarîrî eseurîmasa' pra wai. Paapa, uyari-matîponya upanama'pî. “See warantî neken meseurîmai” ta'pîiya upî'. ⁵⁰ Moropai epu'tî pî' wai imaimuya ipatîkarî pemonkon ko'manto' ton ekaremekî. Mîrîrî ye'nen eseurîma ya, Paapa nekaremekî'pî neken upî' ekaremekîuya.

13

Jesusya Tînenupa'san Puu Rona

¹ Moropai entamo'kanto' rawîrî Páscoa itese' Jesusya tîweiyu erepansa' epu'tî'pî. Sîrîrî non poi tuutî Paapa pia epu'tî'pîiya. Tîpemonkonoyamî' sîrîrî non ponkon sa'nama'pî'tî'pîiya moropai sîrîrî î' kai'ma inkamoro sa'nama tîuya yempo'pîiya tîisa'manta pîkîrî.

² Jesus wanî'pî tînenupa'san pokonpe entamo'kanto' pî'. Makuiya teesenumenkato' tîisa' wanî'pî Judas pia, Simão Iscariotes munmu pia. Teyatonon pî' Jesus ekaremekî pî' eesenumenka emapu'tî'pî Makuiya. ³ Moropai Jesusya epu'tî'pî tunya tamî'nawîron rumakasa' tenya'. Moropai tui'pî'pî Paapa piapai epu'tî'pîiya. Paapa pia tîwenna'po kupî epu'tî'pîiya. ⁴ Tamî'nawîrî mîrîrî epu'tî tîuya pe Jesus e'mî'sa'ka'pî, tîpon mo'ka'pîiya, moropai ta'san yewa'tî'pîiya. ⁵ Mîrîrî tîpo tuna kamo'pîiya pisa ya' moropai tînenupa'san puu rona pia'tî'pîiya moropai ya'mananîpî'pîiya ta'san yewa'tîsa' ke.

⁶ Moropai Simão Pedro pia eerepansa' ya, Pedroya ta'pî ipî': — Uyepotorî, u'pu ronaya mîrîrî?

⁷ Jesusya yuuku'pî: —Unkupî epu'tîya pra awanî sîrîrî tîise maasa epu'tîya.

⁸ Pedroya ta'pî: —Kane, kane, amîrîya u'pu ronaya e'pai pra man — ta'pîiya. —A'pu ronauya tîrîya pra awanî ya, upemonkono pe awanî pepîn tarîpai —ta'pî Jesusya.

⁹ Mîrîrî pî' Simão Pedroya ta'pî: —Uyepotorî, moriya u'pu neken kî'ronai tîse uyenya, upu'pai nîrî ronakî.

¹⁰ Jesusya ta'pî: —Tîwe'pîsen wanî nura pe pra, inî'rî awe'pî pepîn tî'pu neken ronaiya. Amîrî'nîkon wanî e'pîsanon warantî morî pe, nura pe pra, tîse tiwinan man imakui'pî pe. ¹¹ (Jesusya epu'tî'pî anî'ya tekaremekî teyatonon pî'. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya mîrîrî tiwinan man imakui'pî pe.)

¹² Jesusya to' puu rona tîpo, tîpon yeka'ma'pîiya moropai eereuta'pî inî'rî tîpata'pî ya'. Moropai to' pî' ta'pîiya: —Î' ku'sau'ya apî'nîkon epu'tî pî' naatî? —ta'pîiya. ¹³ —Anna yenupanen, anna yepotorî taa pî' naatî upî'. Yairî man maasa pra ayepotorîkon pe wanî. ¹⁴ Tîse uurîya, ayepotorîkonya, ayenupanenkonya a'pukon rona pî' man. Mîrîrî warantî ayonpakon puu ronaya'nîkon e'pai awanî. ¹⁵ Anera'matonkon tîrî pî' wai aapia'nîkon, iku'sau'ya warantî ikupîkonpa, ayonpakon yarakkîrî. ¹⁶ Ayenku'tîuya pepîn, ipoitîrî wanî pepîn tîkaraiwarî yentai. Moropai inarima'pî wanî pepîn tarima'tîpon yentai. ¹⁷ Mîrîrî epu'tî pî' naatî tarîpai. Mîrîrî yawîrî ikupîya'nîkon ya, taatausinpai aako'mamîkon.

*Jesusya Teeyatonon Yenya' Tîrumakatîpon Ekaremekî
(Mt 26.20-25; Mc 14.17-21; Lc 22.21-23)*

¹⁸ Tamî'nawîronkon amîrî'nîkon pî' eseurîma pra wai. Unmenka'san epu'tî pî' wai. Tîse Paapa kaaretarî e'menukasa' yairî e'pai awanî. See warantî awe'menukasa':

Warayo' uyarakkîrî tekkari enapîtîpon enasa' uyeyaton pe. *Sl 41.9*
Mîrîrî warantî awe'menukasa' mîrîrî.

¹⁹ —Mîrîrî ekaremekîuya sîrîrî apî'nîkon awe'kupî pra tîse. Awe'ku'sa' ya, innape ukupîkonpa anî' pe wanî ta'pîuya manni'. ²⁰ Yairî tauya sîrîrî. Morî pe anî' unarima'pî yapisitîpon wanî ya, uurî pu'kuru yapisiya moropai uyapisitîponya uyarima'tîpon yapisî nîrî.

²¹ Mîrîrî taa tîpo, kure'ne Jesus esewankono'ma'pî moropai aronne ta'pîiya: —Innape taa pî' wai. Tiwinan amîrî'nîkon kore'tawonya uyekaremekî kupî sîrîrî uyeyatontonon pî'.

²² Mîrîrî pî' inenupa'san esera'ma'pî, anî' pî' taiya epu'tî to'ya pra awanî'pî. Mîrîrî pî' to' esenumenka'pî kure'ne. ²³ Tiwin inenupa'pî Jesus nîsa'nama ereutasa' wanî'pî Jesus pia. ²⁴ Mîkîrî pî' Simão Pedro esenpinîku'pî, anî' pe awanî ekareme'to'pe Jesusya.

²⁵ Mîrîrî ye'nen aminke pra awe'rennuku'pî Jesus pia moropai ta'pîiya: —Uyepotorî, anî' pe nai? —ta'pîiya.

²⁶ Jesusya yuuku'pî: —Manni' uyu kipîuya moropai iipia tîrîuya, mîkîrî —ta'pîiya. Moropai tiyu yapisî'pîiya moropai ikipî'pîiya tuma ka, itîrî'pîiya Judas pia, Simão Iscariotes munmu pia. ²⁷ Moropai Judasya yapisî'pî. Mîrîrî yapisiya tanne Makui ewomî'pî ya'. Jesusya ta'pî Judas pî': —Ankoneka konekata teesemi'tapai.

²⁸ Tiaronkon iipiawonkonya epu'tî pra awanî'pî, î' taiya pe awanî epu'tî to'ya pra. ²⁹ Tiaronkon esenumenka'pî. Jesus moropai ipemonkonoyamî' tînirurî yense' yaanen pe Judas wanî epu'tî'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen Jesusya ekaremekî'pî attîto'pe festa yemanne ton yennai ou î' ton pînon pia tîniru tîto'peiya kai'ma tiaronkon esenumenka'pî.

³⁰ Moropai tiyu yapisî tîpo, Judas epa'ka'pî ka'ne' pe to' kore'tapai. Moropai ewaron pe awanî'pî.

Amenan Unkupîkon Ton Ekaremekî Jesusya

³¹ Judas epa'ka pe, Jesusya ta'pî: —Tarîpai ka' poi iipî'pî pemonkon pe, uurî yapurî pî' pemonkonyamî' man. Moropai Paapa yapurî pî' pemonkonyamî' man uurî wenai. ³² Moropai Paapa yapurî to'ya ya, uurî ekaremekî Paapaya tamî'nawîronkon pî', morî pe wani ekaremekîiya kupî sîrîrî tîwarîrî.

³³ Unmukuyamî', aapia'nîkon tîko'man pe uuko'mamî pepîn. Uyuwaya'nîkon kupî sîrîrî, tîse tauya apî'nîkon. Judeuyamî' esanon pî' unekaremekî'pî, mîrîrî ekaremekîuya sîrîrî apî'nîkon. O'non pata uutî ya, attîkon eserîke pra awanî.

³⁴ Moropai amenan ankupîkon ton ekaremekîuya sîrîrî. Ayonpakon sa'namatî. Asa'nama'pîuya'nîkon warantî to' sa'namatî. ³⁵ Ayonpakon sa'namaya'nîkon ya, upemonkonoyamî' pe awanîkon epu'tî tamî'nawîronkonya.

Pedro Nekaremekî Ton Ekaremekî Jesusya

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶ Simão Pedroya ta'pî ipî': —Uyepotorî, o'non pata pona attî mîrîrî? —ta'pîiya. Jesusya yuuku'pî: —Upikîrî attî eserîke pra awanî o'non pata uutî ya. Tîse maasa uwenairî attî —ta'pîiya.

³⁷ —Uyepotorî, î' wani' awanî ye'nen awenairî uutî eserîke pra awanî? —ta'pî Pedroya. —Amîrî ton pe uusa'manta eserîke wani sîrîrî —ta'pîiya.

³⁸ Jesusya yuuku'pî: —Innape nai? Uurî ton pe naka aasa'manta? Ayenku'tîuya pepîn. Kariwana yunkon etun rawîrî, “Unepu'tî pepîn mîkîrî”, taaya kupî sîrîrî. Eseurîwî'ne ite'ka taaya kupî sîrîrî —ta'pîiya.

14

Paapa Pia Wînto' Pe Jesus Wani

¹ Moropai Jesusya ta'pî tînenupa'san pî': —Teesewankono'mai pra e'tî. Aasîrî innape Paapa kupî pî' naatîi. Uurî nîrî ku'tî innape. ² Maasa pra tu'ke ko'mannîto' moro man Uyun yewî' ta. Î' ton pra awanî ya, tauya nîrî e'painon. Tîse uutî sîrîrî aako'manto'kon ton konekai. ³ Moropai amîrî'nîkon ton pe ikonekasau'ya ya, uupî inî'rî amîrî'nîkon era'mai, uupia aako'mamîkonpa. O'non pata uuko'mamî ya, miarî nîrî uupia aako'mamîkonpa. ⁴ O'non pata uutîto' epu'tî pî' naatîi.

⁵ Mîrîrîya Toméya ta'pî Jesus pî': —Uyepotorî, o'non pata pona attî epu'tî annaya pra man. O'non ye'ka pe wînto', e'ma epu'to'pe annaya?

⁶ Jesusya yuuku'pî. —Uurî e'ma, innarî, moropai ko'mannîto'. Anî' wîfî pepîn Paapa pia tîwî uurî tîku'se —ta'pîiya. ⁷ —Innape uyepu'tîya'nîkon ya, Uyun nîrî epu'tîya'nîkon. Moropai sîrîrî pata pai innape Paapa epu'tîya'nîkon. Maasa pra aasîrî Mîikîrî era'masa'ya'nîkon.

⁸ Filipeya ta'pî Jesus pî': —Uyepotorî, era'mato'pe annaya Paapa yepokî. Mîrîrî neken yu'se anna man. ⁹ Jesusya ta'pî: —Pena pata pai uurî wani aapia'nîkon. Mîwîni tîse Filipe, uyepu'tîya pra nan? Filipe, anî'ya uyera'masa' ya, Paapa nîrî era'masai'ya. Mîrîrî ye'nen î' ton pe Paapa yepokî taaya manni'? ¹⁰ Paapa ya' uurî wani moropai uurî ya' Paapa wani kupîya pra nan innape? —ta'pîiya Filipe pî'.

Moropai tînenupa'san pî' ta'pîiya: —Mîrîrî tauya manni' uwinîpainon pepîn, tîise Paapa, uupia tîiko'mansenya itu'se tîwe'to' kupî uurî wenai. ¹¹ Paapa ya' uurî wanî moropai uya' Paapa wanî tauya manni' ku'tî innape. Tîise sa'me awanî ye'nen innape mîrîrî kupîya'nîkon pra awanî ya, innape uku'tî unkupî wenai. ¹² Ayenku'tîuya pepîn. Anî'ya innape ukupî ya, unkupî'pî warantî ikupîiya. Moropai unkupî'pî yentai ikupîiya maasa pra Paapa pia uutî kupî sîrîrî. ¹³ Mîrîrî wenai umaimu pe î' rî anesatîkon tîrîuya aapia'nîkon. Mîrîrî ye'nen uurî wenai morî pe Paapa yapurî tu'ke pemonkonyamî'ya. ¹⁴ Moropai tauya inî'rî umaimu pe î' rî anesatîkon, mîrîrî kupîiya.

Morî Yekaton Wannî Iipî Ekaremekî Jesusya

¹⁵ U'nînmaya'nîkon ya ayaipontîtou'ya'nîkon yawîrî ako'mantî. ¹⁶ Moropai Paapa pî' esatîuya sîrîrî, apanamanenkon ton tiaron, yairon pî' teeseurîmasen yarimato'peiya aapia'nîkon aako'manto'pe ipatîkarî. ¹⁷ Sîrîrî non po tîiko'mansenonya mîikîrî yapisî eserîke pra awanî maasa pra era'ma to'ya eserîke pra awanî, epu'tî to'ya pepîn. Tîise amîrî'nîkonya epu'tî maasa pra aako'mamî apokonpe'nîkon, ayewankon ya' awanî. ¹⁸ Uutî ya, tiwînsarî awe'nîmîkon pepîn aako'manni'nenkon ton pra, tîise inî'rî enna'po kupî sîrîrî aapia'nîkon. ¹⁹ Maasa mararî sîrîrî pata po tîiko'mansenonya uyera'ma pepîn inî'rî. Tîise amîrî'nîkonya inî'rî uyera'ma kupî sîrîrî. Moropai inî'rî enen uuko'mamî ye'nen, amîrî'nîkon ko'mamî nîrî enen ipatîkarî. ²⁰ Mîrîrî wei yai, Paapa pia uuko'mamî epu'tîya'nîkon kupî sîrîrî. Moropai uya' aako'mamîkon, amîrî'nîkon ya' uuko'mamî warantî. Tiwin e'nî sîrîrî. ²¹ Anî' unekaremekî'pî yapisîtîpon, moropai mîrîrî unekaremekî'pî yawîron, mîikîrî u'nînmanen. Mîikîrî u'nînmanen sa'nama uyunya. Uurîya nîrî isa'nama moropai iipia uui'pî, esekaremekî uyepu'to'peiya, ta'pî Jesusya to' pî'. ²² Mîrîrîya ta'pî Judasya. (Mîikîrî Judas Iscariotes pepînya, tiaron) Mîikîrîya ta'pî Jesus pî': —Uyepotorî, o'non ye'ka pe anna pia aai'pî tîise tamî'nawîronkon pemonkonyamî' pia aai'pî pepîn? ²³ Jesusya yuuku'pî: —Anî'ya u'nînma ya, mîikîrî ko'mamî unekaremekî'pî yawîrî. Uyunya isa'nama, moropai anna erepamî iipia moropai anna ko'mamî iipia —ta'pîiya. ²⁴ —Tîise u'nînmanen pepîn ko'mamî pepîn unekaremekî'pî yawîrî. Mîrîrî unekaremekî'pî uwinîpainon pepîn tîise Paapa winîpainon. ²⁵ Mîrîrî ekaremekî'pîuya akore'ta'nîkon wanî yai. ²⁶ Tîise panamaton, Morî Yekaton Wannî, Paapa narimaton uyenta, mîikîrîya amîrî'nîkon yenupa kupî sîrîrî tamî'nawîron pî'. Moropai tamî'nawîrî unekaremekî'pî pî' ayenpenatanîpîiya'nîkon kupî sîrîrî.

²⁷ Tîwanmîra awe'to'kon nîmîuya aapia'nîkon. Mîrîrî ke arepauya'nîkon. Mîrîrî untîrî sîrîrî non po tîiko'mansenon nîtrî warainon pepîn. Mîrîrî ye'nen teesewankono'mai pra e'tî, eranne' pe pra. ²⁸ Uutî sîrîrî aapiapai'nîkon moropai inî'rî enna'po aapia'nîkon tauya eta pî' naatî. U'nînmaya'nîkon ya, aatausinpakon e'painon. Maasa pra emikku sîrîrî uyun pia. Mîikîrî uyun uyentainon. ²⁹ Mîrîrî ekaremekî pî' wai apî'nîkon uutî rawîrî. Mîrîrî yai uutî ya, innape ikupîkonpa. ³⁰ Inî'rî kure'ne eseurîma eserîke pra wai amîrî'nîkon yarakkîrî. Maasa pra sîrîrî pata esa' iipî kupî sîrîrî. [Mîikîrî Makui] uyentainon pepîn. ³¹ Tîise î' rî taa Paapaya ya, mîrîrî kupîuya, Paapa yapurîuya epu'to'pe tamî'nawîronkon sîrîrî pata po tîiko'mansenonya.

Aase'nîkon sîrîrî pata pai.

15

Uva Ye' Warainon Jesus

¹ Mîrîrî tîpo Jesusya ta'pî tînenupa'san pî': —Uurî wanî uva ye' warantî, yairon. Amîrî'nîkon wanî ipantakon warantî. Moropai Uyun wanî iko'mannî'nen warantî. ² Mîikîrî Uyunya tamî'nawîrî ipanta epetakoikon pepîn ya'tî moropai ipantakon mararî epetakoikon yapî'kaiya morî pe awe'to'pe, inî' panpî' eepetato'pe. ³ Amîrî'nîkon wanî ipanta yapî'kasa' warantî maasa pra aasîrî amîrî'nîkon enasa' man morî pe, ayenupa-tou'ya'nîkon wenai. Imakui'pî ankupi'pîkon mo'kasa' Paapaya —ta'pîiya. ⁴ —Ako'mantî uupia, moropai uuko'mamî aapia'nîkon. Irupukon pî' ipanta atapi'sa' pra awanî ya, eepeta pepîn. Tîise aako'mamî ya irupukon pî' eepeta. Mîrîrî warantî amîrî'nîkon wanî. Upî' aako'mamîkon pra awanî ya, morî pe aako'mamîkon pepîn. Morî pe aako'mamîkon eserike pra awanîkon, a'tu'mîra awanîkon ye'nen.

⁵ Uurî uva ye' warainon, amîrî'nîkon ipantakon warainokon. Anî' ko'mamî ya uupia, moropai iipia uuko'mamî ya, mîikîriya morî kupî kure'ne umeruntîri wenai. Tîise uurî ton pra si'ma morî kupîiya eserike pra awanî tiwin kin. ⁶ Ipantakon imo'kasa' awa'pi'tasa' yannuku to'ya. Mîrîrî soroka to'ya apo' ya' aaranto'pe. Mîrîrî warantî anî' ko'mamî pra awanî ya uupia, mîikîrî yenumî Paapaya pe man. ⁷ Aako'mamîkon ya uupia moropai umaimu ko'mamî ya aapia'nîkon î' itu'se awe'to'kon esatîya'nîkon moropai yapisiya'nîkon. ⁸ Kure'ne morî kupîiya'nîkon ya, amîrî'nîkon wanî upemonkonon pe epu'tî tamî'nawîronkonya. Moropai mîrîrî wenai taa to'ya, “Inna, morî pe Paapa man”, taa to'ya. ⁹ Uyunya u'nînma warantî amîrî'nîkon pînînmauya. Mîrîrî ye'nen ako'mantî uupia, a'nînmatou'ya'nîkon pî' aatausinpakonpa. ¹⁰ Mîrîrî warantî unekaremekî'pî yawîrî aako'mamîkon ya, upî' aatarimakon pepîn. A'nînmatou'ya'nîkon pî' aako'mamîkon taatausinpai. Mîrîrî warantî uyun maimu yawîrî uuko'mamî ye'nen iipia uuko'mamî moropai u'nînmaiya pî' atausinpa. ¹¹ Mîrîrî ekaremekî pî' wai apî'nîkon aatausinpakonpa uurî atausinpasa' warantî, aatausinpato'kon e'to'pe mûipîkîrî pra. ¹² Unekaremekî'pî yawîrî iku'tî. Ayonpakon sa'namatî asa'namauya'nîkon manni' warantî. ¹³ Anî' sa'manta ya tonpa ton pe, mîikîrî wanî tonpa sa'namanen pe kure'ne. Inî' panpî' tonpa sa'namato'ya ton pra awanî, mîrîrî yentainon. ¹⁴ Uyonpa pe pu'kuru awanîkon, umaimu yawîrî awanîkon ya. ¹⁵ Inî'rî upoitîrî tauya pepîn apî'nîkon maasa pra tîkaraiwarîya î' kupî epu'tî ipoitîrîya pepîn. Tîise uyonpa pe pu'kuru awanîkon maasa pra tamî'nawîrî upî' Paapa nekaremekî'pî ekaremekî'pîuya apî'nîkon. ¹⁶ Amîrî'nîkonya uurî menkasa' pra man. Tîise uurîya amîrî'nîkon menka'pî. Moropai ayaipontî'pîuya'nîkon Paapa yeseru ekaremekîkonpa tamî'nawîronkon pî'. Moropai mîrîrî wenai morî pe to' ko'mamî ipatîkarî. Mîrîrî warantî awanîkon ya, î' rî anesatîkon tîrî Paapaya aapia'nîkon. ¹⁷ Mîrîrî ye'nen ankupîkon ton ekaremekîuya sîrîrî. Ayonpakon sa'namatî.

Jesus Wenaironkon E'taruma'ti Pe Man

¹⁸ Sîrîrî non po tîiko'mansenonya amîrî'nîkon kupî ya tewanmakon pe, mîrîrî warantî uurî kupî'pî to'ya e'mai' pe. Mîrîrî epu'tî pî' naatîi.

¹⁹ Sîrîrî non po tîiko'mansenon yonpa pe awanîkon ya, asa'namakon to'ya e'painon, tîise to' yonpa pe pra awanîkon maasa pra amo'ka'pîuya'nîkon to' kore'ta pai. Mîrîrî ye'nen tewanmakon pe amîrî'nîkon kupî to'ya. ²⁰ Unekaremekî'pî pî' enpenatafî. Ipoitîrî wanî pepîn tîkaraiwarî yentai. Mîrîrî warantî utaruma'tî to'ya ya, ataruma'tîkon to'ya nîrî. Umaimu yawîrî to' wanî ya, amaimukon yawîrî nîrî to' wanî. ²¹ Tamî'nawîrî mîrîrî kupî to'ya uurî wenai. Maasa pra uyarima'tîpon, uyun epu'tî to'ya pepîn. ²² Uui'sa' pra awanî ya, moropai to' yarakkîrî eseurîmasa' pra awanî ya, imakui'pî pe tîwanîkon epu'tî to'ya pepîn e'painon. Tîise epu'tî to'ya. Mîrîrî ye'nen, "Imakui'pî pe anna wanî epu'tî annaya pra man", taa to'ya eserîke pra awanî. ²³ Anî'ya tewanma pe ukupî ya, Uyun nîrî kupîiya tewanma pe. ²⁴ To' kore'ta anî'ya ikupî eserîkan pepîn ku'sau'ya pra awanî ya, imakui'pî ku'sa' tîuya'nîkon epu'tî to'ya pepîn. Tîise unkupî'pî era'ma'pî to'ya. Mîiwîni tîise uurî moropai uyun ku'sa' to'ya tewanmakon pe. ²⁵ Tîise mîrîrî kupî'pî to'ya Paapa maimu e'menukasa' yawîrî to' e'to'pe. Pena Moisésya Paapa maimu menuka'pî see warantî:
 Î' rî kupîuya pîn to' winîkîi. Mîiwîni tîise tewanmakon pe ukupî to'ya. *Sl*
35.19; 69.4
 taasai'ya.

²⁶ Panamaton iipî pe man. Mîikîrî Yekaton Wannî, Innape teeseurîmasen, Paapa piapai tui'sen. Mîikîrî yarimauya kupî sîrîrî Paapa piapai aapia'nîkon moropai uyeseru pî' ayenpenatanîpîiya'nîkon kupî sîrîrî. ²⁷ Moropai amîrî'nîkon nîrî eseurîma kupî sîrîrî uyeseru pî' maasa pra uyarakkîrî aako'manpîtî'pîkon ayenupakon pia'tî'pîuya pata pai sîrîrî tîpose.

16

¹ Moropai Jesusya ta'pî to' pî': —Mîrîrî ekaremekî'pîuya apî'nîkon innape Paapa ku'to'ya'nîkon kupîya'nîkon namai tîwî. ² Teepere'to'kon yewî'kon tapai amîrî'nîkon yenpa'ka to'ya kupî sîrîrî. Moropai inî' panpî' ikupî to'ya. Maasa awî tîuya'nîkon yai, Paapa wakîri pe awanî kai'ma to' esenumenka kupî sîrîrî. ³ Mîrîrî warantî ataruma'tîkon to'ya kupî sîrîrî, maasa pra uurî moropai uyun epu'tî tîuya'nîkon pra awanî ye'nen. ⁴ Aasîrî mîrîrî ekaremekî'pîuya apî'nîkon. Moropai mîrîrî koneka to'ya yai, awenpenatakon kupî sîrîrî.

Morî Yekaton Wannî Esenyaka'mato'

E'mai' pe upemonkono pe amîrî'nîkon ena pia'tîsa' pe mîrîrî ekaremekîuya pra wanî'pî. Maasa pra aapia'nîkon uurî wanî ye'nen. ⁵ Tîise uutî kupî sîrîrî uyarima'tîpon pia. Mîiwîni tîise uyekaranmapoya'nîkon pra naatîi. Anî'ya "O'non pata pona attî?" taa pra awanî, tiwin kin. ⁶ Mîrîrî ekaremekîuya ye'nen, eesewankono'masa'kon kure'ne. ⁷ Tîise yairî tauya sîrîrî. Uutîsa' ya, morî pe awanî kupî sîrîrî aapia'nîkon. Uutîsa' pra awanî ya, panamatonkon iipî pepîn aapia'nîkon. Tîise uutîsa' ya, mîikîrî yari-mauya aapia'nîkon. ⁸ Mîikîrî iipî non po tîiko'mansenon pia. Aaipî ya, to' pî' ekaremekîiya. Imakui'pî pe to' wanî ekaremekîiya kupî sîrîrî. Moropai î' pe yairon wanî ekaremekîiya. Moropai Paapaya to' yenumî kupî ekaremekîiya kupî sîrîrî. ⁹ Moropai ekaremekîiya yairî pra to' wanî imakui'pî tînkupî'pî pî' maasa pra innape ukupî to'ya pra awanî. ¹⁰ Moropai ekaremekîiya yairî pra to' esenumenka yairon pî'. Maasa pra ka' pona uutî, tarî uyera'maya'nîkon pepîn inî'rî. Mîrîrî yai Paapaya uyapisî morî pe,

iwakîri pe. Mîrîrî wenai yairon pe wanî epu'tî to'ya. ¹¹ Moropai Paapaya imakui'pî taruma'tî ekaremekîiya maasa pra aasîrî Paapaya imakui'pî yepotorî, Makui, taruma'tî pe man. ¹² Inî' panpî' anekareme'pai wai apî'nîkon tîse sîrîrî yapîtanîpîya'nîkon pepîn. ¹³ Tîise Mîikîrî, yairon pî' teeseurîmasen erepansa' ya, tamî'nawîrî yairon Paapa piapainon pî' ayenupaiya'nîkon. Tîiwarîrî eeseurîma pepîn tîise tînetapî ekaremekîiya moropai awe'kupîton maasa ekaremekîiya nîrî. ¹⁴ Uyapurîiya, maasa pra uwinîpainon tînetapî pî' eeseurîma. ¹⁵ Tamî'nawîrî Paapa wanî manni' itesa' pe, uurî nîrî itesa' pe. Mîrîrî ye'nen tauya, uwinîpainon tînapisî'pî, aapia'nîkon itîrî Morî Yekaton Wannîya, unekaremekî ekaremekîiya apî'nîkon.

Esewankono'manto' Moropai Atausinpanto'

¹⁶ Maasa mararî tîiko'manse uyera'maya'nîkon pepîn moropai inî'rî mararî tîiko'manse tîpo uyera'maya'nîkon. ¹⁷ Mîrîrîya inenupa'san esekaranmapo'pî tîpî'nîkon: —Î' taiya pe awanî mîrîrî? “Maasa mararî uyera'maya'nîkon pepîn moropai inî' aako'mamîkon tîpo, uyera'maya'nîkon inî'rî,” ta'pîiya sa'rî. Moropai taiya nîrî: “Uutî uyun pia ye'nen uyera'maya'nîkon pepîn.” Î' taiya pe awanî? —ta'pî to'ya. ¹⁸—Maasa mararî tîpo ta'pîiya sa'rî Î' taiya pe awanî epu'tî pra man mîrîrî. Mîrîrî warantî to' eeseurîma'pî tîiwarîrî'nîkon.

¹⁹ Tîpî' anekaranmapopai to' wanî epu'tî'pî Jesusya. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya to' pî': —Maasa mararî uyera'maya'nîkon pepîn taa pî' wai moropai inî'rî maasa uyera'maya'nîkon inî'rî taa pî' wai. Î' taiya pe awanî? —ta'pîiya to' pî'. ²⁰—Innape taa pî' wai apî'nîkon. Akaraukon kupî sîrîrî tîise non po tîiko'mansenon atausinpa. Esewankono'makon tîise mîrîrî eesewankono'mato'kon era'tî inî'rî aatausinpato'kon pe moropai aatausinpakon. ²¹ Wîrî' mîikîrî tînre esenpo kupî ya, eesewankono'makoi. Maasa pra tîwe'taruma'tî weiyu eseposa' ye'nen. Tîise tînre esenposa' tîpo, inî'rî tîwe'taruma'tîto' pî' awenpenata pepîn. Tîise more esenposa' pî' aatausinpa. ²² Mîrîrî warantî awanîkon. Esewankono'man pî' naatî tîise inî'rî ayera'mauya'nîkon moropai aatausinpakon kupî sîrîrî. Mîrîrî aatausinpato'kon mo'ka anî'ya eserîke pra awanî.

²³ Mîrîrî yai uyekaranmapoya'nîkon pepîn. Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Î' rî anesatîkon Paapa pî' itîrîiya aapia'nîkon upemonkono pe awanîkon ye'nen. ²⁴ Sîrîrî tîpo see Paapa pî' esatîya'nîkon pra awanîkon. Upe-monkono pe si'ma esatî moropai yapisîya'nîkon. Mîrîrîya kure'ne aatausinpakon. Aatausinpato'kon wanî tîwîrî, mîipîkîrî pra.

Imakui'pî Yentai Jesus Wani

²⁵ Mîrîrî ekaremekî pî' wai panton pe, aronne pra. Tîise maasa uweiyu eseporî kupî sîrîrî. Mîrîrî yai ekaremekîuya pepîn panton pe tîise aronne ayekaremekîuya'nîkon Paapa pî'. ²⁶ Mîrîrî weiyu yai, Paapa pî' esatîya'nîkon aawarîrî'nîkon uyese' yai upemonkono pe awanîkon ye'nen. Paapa pî' esatîuya pepîn amîrî'nîkon ton pe. ²⁷ Maasa pra Paapaya asa'namakon. Asa'namaiya'nîkon maasa pra uyapurîya'nîkon ye'nen moropai innape ukupî'pîya'nîkon, Paapa winîpainon pe. ²⁸ Paapa piapai iipî'pî uurî, sîrîrî non pona. Moropai inî'rî sîrîrî non nîmîuya kupî sîrîrî. Enna'po kupî sîrîrî Paapa pia.

²⁹ Mîrîrî pî' inenupa'sanya ta'pî ipî': —Aronne eseurîman pî' nai tarîpai, panton pe pra —ta'pî to'ya. ³⁰ —Tamî'nawîron epu'tî pî' nai epu'tî pî' anna man tarîpai. Î' tiaronkon esenumenka epu'tî pî' nai ayekaranmapo to'ya pra tîise. Mîrîrî wenai Paapa winîpaino pe awanî kupî pî' anna man innape. ³¹ Jesusya to' maimu yuuku'pî: —Tarîpai innape naka ukupî pî' naatî? —ta'pîya to' pî'. ³² —Maasa panpî' amîrî'nîkon e'tîrika kupî sîrîrî. Maasa pu'kuru pra attîkon kupî sîrîrî ayewî'kon ta, unîmiya'nîkon kupî sîrîrî tiwînsarî. Mîwîni tîise tiwînsarî uuko'mamî pepîn maasa pra uyun wanî uupia. ³³ Mîrîrî ekaremekî pî' wai tîwîwanmîra awanîkonpa Paapa winîkî, uponaron pe awanîkon ye'nen. Tarî sîrîrî non po imakui'pîya ataruma'tîkon, tîise meruntî ke e'tî. Maasa pra imakui'pî yentai wanî'pî.

17

Paapa Yarakkîrî Jesus Eseurîma

¹ Mîrîrî taa tîpo, Jesusya tenu yanumî'pî ka' yekaya. Moropai epîrema'pî. Paapa pî' ta'pîya:

—Paapa, uweiyu eseposa' man. Ipîkku pe e'to' yepokî, ipîkku pe awe'to' yepoto'peuya. Morî pe pu'kuru awanî, meruntî ke awanî epu'to'pe tamî'nawîronkonya. ² Tamî'nawîronkon pemonkonyamî' esa' pe ukupî'pîya. Ukupî'pîya antîrî'pî tîito'peuya upemonkonoyamî' pia ipatîkarî to' ko'manto'pe. ³ Sîrîrî enen ko'mannîto' ipatîkaron wanî amîrî epu'to'pe to'ya. Amîrî tiwinan Paapa, yairon, tiaron ton pîn. Moropai uurî Jesus Cristo epu'to'pe to'ya, anarima'pî sîrîrî non pona. Mîrîrî epu'tî to'ya ya, enen to' ko'mamî ipatîkarî. ⁴ Esenyaka'mato' pe antîrî'pî aretî'ka'pîuya. Mîrîrî wenai meruntî ke awanî, morî pe awanî yenpo'pîuya tamî'nawîronkon pî'. ⁵ Paapa, aapia wanî tanne morî, meruntî tîikî uupia itîrî'pîya warantî moro aapia wanî yai, pata ekoneka pra tîise.

⁶ Sîrîrî non po tîiko'mansenon kore'tapai apemonkonoyamî' mo'ka'pîya. Inkamoro tîrî'pîya uupia. To' pî' ayeseru ekaremekî'pîuya ayepu'to'pe to'ya. Moropai amaimu yawîrî to' e'sa' man. ⁷ Tarîpai epu'sa' to'ya, tamî'nawîrî unekaremekî'pî, tamî'nawîrî unkupî'pî wanî awinîpaino pe. ⁸ Maasa pra upî' anekaremekî'pî ekaremekî pî' wai to' pî'. Moropai etasa' to'ya. Innape see awinîpainon pe wanî epu'tî to'ya. Moropai uyarima'pîya ku'sa' to'ya innape.

⁹ To' pona epîrema sîrîrî maasa pra apemonkono pe to' wanî ye'nen. Tamî'nawîronkon non po tîiko'mansenon pona epîrema pepîn tîise manni'kan antîrî'san neken pona epîrema. ¹⁰ Tamî'nawîronkon upemonkonoyamî' wanî apemonkono pe moropai apemonkonoyamî' nîrî wanî upemonkono pe. Moropai inkamoro wenai morî pe pu'kuru wanî, meruntî ke wanî epu'tî tamî'nawîronkonya. ¹¹ Sîrîrî non po uuko'mamî pepîn inî'rî. Utî kupî sîrîrî aapia. Tîise inkamoro apemonkonoyamî' ko'mamî tarî. Paapa, morî anî' warainon pepîn, inkamoro ko'mannî'kî. Ameruntîri ke to' ko'mannî'kî, uupia tîisa'ya manni' ke to' pîika'tîkî tiwin to' ko'manto'pe, tiwin ko'mannî manni' warantî. ¹² To' yarakkîrî wanî ya, to' ko'mannîpî'pîuya, ameruntîri ke. Mîrîrî ameruntîri antîrî'pî ke to' ko'mannîpî'pîuya. Moropai anî' ataka'ma pra man, tîise tiwinan neken aataka'maton. Innape awanî'pî, amaimu e'menukasa' yawîrî aataka'ma'pî. ¹³ Tarîpai uutî sîrîrî aapia, moropai mîrîrî warantî tauya tarî si'ma inkamoro upemonkonoyamî'

atausinpató'pe kure'ne, mîi pikîrî pra. Uurî atausinpa warantî to' atausinpató'pe. ¹⁴ Anekaremekî'pî ekaremekî'pîuya to' pî'. Moropai non po tîiko'mansenonya tewanmakon pe to' ku'sa', maasa pra tonpakon pe pra to' wanî ye'nen, uurî warantî, tonpakon pe pra. ¹⁵ Sirîrî pata yapai to' mo'kakî tauya pepîn. Tîise esatîuya to' ko'mannî'kî Makuiya to' yapisi namai. ¹⁶ Non po tîiko'mansenon yonpa pepîn uurî. Mîrîrî warantî to' yonpa pe pra nîrî upemonkonoyamî' man. ¹⁷ Inkamoro yenupakî amaimu pî', apemonkono pe to' e'to'pe imakui'pî tîku'se pra. Maasa pra amaimu wanî yairon pe. ¹⁸ Uyarima'pîya warantî non pona, to' yarimauya pe wai pata poro. ¹⁹ Insanan ton pe eturumaka sirîrî aapia. Innape insanan upemonkonoyamî' nîrî eturumakato'pe aapia, to' yaipontîpa apoitîrî pe.

²⁰ Insanan pona neken epîrema pepîn, tîise tiaronkon pona innape akupîtonkon pona, insanan maimu wenai. Inkamoro pona nîrî epîrema sirîrî. ²¹ Esatîuya tamî'nawîronkon upemonkonoyamî' e'to'pe tiwin. Paapa, uurî ya' amîrî wanî warantî moropai amîrî ya' uurî wanî warantî to' ku'kî uurî'nîkon ya' to' e'to'pe. Tiwin to' ko'manto'pe tamî'nawîronkon non po tîiko'mansenonya uyarima'pîya ku'to'pe innape. ²² Ipîkku pu'kuru e'to', antîrî'pî uupia, mîrîrî ke to' repa'pîuya tiwin to' e'to'pe, tiwin e'nî warantî. ²³ Uuko'mamî to' pia moropai aako'mamî uupia. Mîrîrî ya' tiwin pu'kuru to' wanî. Mîrîrî warantî non po tîiko'mansenonya epu'tî uyarima'tîpon amîrî moropai upemonkonoyamî' yu'se awanî, uyu'se awanî warantî. ²⁴ Inkamoro antîrî'san. Moropai uupia upata ya' to' ko'mamî yu'se wai. Moropai morî uyeseru antîrî'pî era'ma to'ya. Morî uyeseru tîrî'pîya maasa pra u'nînma'pîya pena pata pai pata ekonekasa' rawîrî. ²⁵ Paapa, yairon amîrî. Non po tîiko'mansenonya ayepu'tî pepîn, tîise ayepu'tî pî' wai. Moropai insanan unenupa'sanya epu'tî uyarima'tîpon pe awanî. ²⁶ Ayaseru ekaremekî pî' wai to' pî' moropai mîrîrî pî' uuko'mamî tiaronkon sa'namato'pe to'ya u'nînmaya warantî. Moropai uuko'manpîtî inkamoro kore'ta, to' yewan ya' tiwin e'nîto'pe. Mîrîrî warantî Jesus epîrema'pî, Paapa yarakkîrî eeseurîma'pî.

18

Jesus Yapisî To'ya

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Lc 22.47-53)

¹ Teepîrema tîpo, Jesus epa'ka'pî tînenupa'san yarakkîrî moropai iwîtî rukku'nîti'pî to'ya, Cedrom itese'. Moro iratai po Oliveira ye'ka wanî'pî. Miarî tînenupa'san pokonpe eewomî'pî. ² Mîrîrî Oliveira ye'ka epu'tî'pî Judasya iteyatonon pî' Jesus ekareme'nenya. Epu'tî'pîya maasa pra miarî Jesusya tînenupa'san muurukuntîpî'pî. ³ Mîrîrî ye'nen moro Oliveira ye'kana' Judas erepamî'pî. Epîremanto' yewî' era'manenan enepî'pîya moropai tiaronkon enepî'pîya. Teepîremasanon esanon moropai fariseuyamî' narima'san, arinîke to' wanî'pî. Tîkasuparaikon moropai tîtaikapukon moropai tîweiyukon, tî'kuma'tukon ke to' erepamî'pî. ⁴ Jesus epa'ka'pî to' ponaya moropai to' ekaranmapo'pîya, tamî'nawîrî î' kupî to'ya tîpî' epu'tîi'ma. Ta'pîya to' pî': —Anî' yuwaya'nîkon? —ta'pîya. ⁵ Inkamoro ya uuku'pî: —Jesus, Nazaré pon —ta'pî to'ya. —Uurî mîikîrî —ta'pîya. (Judas, iteyatonon pî' Jesus ekareme'nen, mîikîrî wanî mîrîrî inkamoro pokonpe.) ⁶ Uurî mîikîrî, taasa' Jesusya

pe, inkamoro atarima'pî moropai to' esenumî'pî non pona. ⁷ Moropai ini'rî Jesusya to' ekaranmapo'pî: —Anî' yuwaya'nîkon? —ta'pîya to' pî'. —Jesus, Nazaré pon —ta'pî to'ya. ⁸ —Uurî mîikîrî tauya sa'rî. Uurî yuwaya'nîkon ya, moriya tîwi insanan unenupa'san nîtî —ta'pî Jesusya to' pî'. ⁹ Mîrîrî ta'pîya tîmaimu yawîrî awe'ku'to'pe manni' Paapa nîtîrî'san ko'mannîpî'pîuya anî' ataka'ma pra man ta'pîya ne'tîkini. Innape tîmaimu e'to'pe taiya mîrîrî warantî. ¹⁰ Mîrîrîya Simão Pedroya tîkasuparai mo'ka'pî moropai teepîremasanon esanon yepotorî poitîrî pana ya'tî'pîiya. Mîikîrî ipoitîrî ese' Malco. ¹¹ Mîrîrî pî' Jesusya ta'pî Pedro pî': —Tîwî akasuparai nîsi, yeka'makî iwon ya' —ta'pîiya. —Itu'se Paapa e'to' yawîrî e'taruma'tî pepîn naka? Kaane, e'taruma'tî sîrîrî Paapa naipontî'pî pe.

Anás Pia Jesus Yari To'ya

¹² Mîrîrî tîpo Jesus yapisi'pî to'ya, surarayamî'ya moropai to' esa'ya, moropai teepîremasanon esanon narima'sanya yapisi'pî, itenya yewa'tî'pî to'ya. ¹³ Moropai e'mai' pe yari'pî to'ya Anás pia. Anás mîikîrî Caifás yawo. Mîrîrî kono' yai teepîremasanon esanon yepotorî pe Caifás wanî'pî. ¹⁴ Mîikîrî Caifásya Judeuyamî' esanon panamasa' wanî'pî tiwin warayo' sa'manta yu'se wanî tamî'nawîronkon pemonkonyamî' ton pe kai'ma to' panamasai'ya wanî'pî.

Pedroya Taa, Jesus Unepu'tî Pepîn

(Mt 26.57-58,69-70; Mc 14.53-54,66-68; Lc 22.54-57)

¹⁵ Moropai Simão Pedro moropai tiaron inenupa'pîya Jesus we-naima'pî. Mîikîrî tiaron inenupa'pî teepîremasanon esanon yepotorî nepu'tî. Mîrîrî ye'nen attî'pî Jesus pikîrî itewî' poroyi'pîrî pikîrî, ¹⁶ poro po Pedro ko'mamî tanne wîtî woima'tîto' mana'ta pia. Mîrîrîya tiaron inenupa'pî, manni' teepîremasanon esanon yepotorî nepu'tî'pî, mîikîrî enna'po'pî mana'ta piawon wîri' yarakkîrî eseurîmai. Eeseurîma'pî moropai Pedro ewomî tîrî'pîiya. ¹⁷ Moropai mîikîrî mana'ta piawon wîri'ya ta'pî Pedro pî': —Mîikîrî warayo' nenupa'pî amîrî? —ta'pîiya. —Kaane, uurî pepîn —ta'pî Pedroya. ¹⁸ Mîrîrîya Pedro wîtî'pî ipoitîrîtonon kore'ta apo' pia tîwe'sanon pia. Moropai teepîremato'kon yewî' era'manenan pia. To' atapina'pî tîntîruka'pîkon pia, komi' pe pata wanî ye'nen. Satippe Pedro atapina'pî to' pokonpe.

Teepîremasanon Esanon Yepotorîya

Jesus Ekaranmapo

(Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Lc 22.66-71)

¹⁹ Mîrîrî tanne teepîremasanon esanon yepotorîya Jesus ekaranmapo'pî inenupa'san pî' moropai inekaremekî'pî pî'. ²⁰ Jesusya yuuku'pî: —Tamî'nawîronkon pemonkonyamî' yeurîmapîtî'pîuya aronne, ama' pe pra. Epere'nîto' yewî'kon ta, epîremanto' yewî' ta, to' yenupapîtî'pîuya tîmurukun pe awanîkon tanne. Î' tauya pra wanî'pî ama' pe. ²¹ Mîrîrî ye'nen î' ton pe uyekaranmapoya? Inkamoro umaimu etatîponkon mekaranmapoi, î' taasau'ya to' pî'. Mîrîrî epu'tî pî' to' man mori' pe. ²² Mîrîrî taasa' Jesusya pe, tiwin epîremanto' yewî' era'manenya Jesus yenpatamo'pî. Moropai ta'pîiya: —Î' ton pe see mîrîrî ye'ka pe eseurîman mîrîrî teepîremasanon esanon yepotorî pî'? —ta'pîiya Jesus pî'. ²³ Jesusya yuuku'pî: —Yairî pra eseurîmasa' ya, makai tamî'nawîronkon pî' î' kai'ma eseurîmasa'. Tîise yairî eseurîman pî' wai. Î' wani' awanî ye'nen upa'tîya

mîrîrî? —ta'pî Jesusya mîkîrî pî'. ²⁴ Mîrîriya Anásya Jesus yarima'pî taironpî'se Caifás pia, teepîremasanon esanon yepotorî pia.

Inî'ri Pedroya Taa, Mîkîrî Unepu'ti Pepîn

(Mt 26.71-75; Mc 14.69-72; Lc 22.58-62)

²⁵ Mîrîrî tanne Simão Pedro atapina ko'mannîpî'pî satippe si'ma. Moropai tiaronkon iipiawonkonya ta'pî ipî': —Mîkîrî warayo' nenupa'pî nîrî amîrî ka'rî? Tîise Pedroya ta'pî: —Kaane uurî pepîn —ta'pîiya. ²⁶ Mîrîriya tiwin teepîremasanon esanon yepotorî poitîriya ta'pî. Mîkîrî pana Pedro na'tî'pî yonpa pe awanî'pî. Mîkîriya ta'pî Pedro pî': —Amîrî ka'rî ayera'mauya ne'tîkini mîkîrî yarakkîrî Oliveira ye'kana' e'nî ne'tîkini —ta'pîiya. ²⁷ Inî'ri Pedroya ta'pî: —Kaane. Mîrîrî pe rî kariwana yunkon e'na'pî.

Pilatosya Jesus Ekaranmapo

(Mt 27.1-2,11-14; Mc 15.1-5; Lc 23.1-5)

²⁸ Moropai eerenmapî ya Jesus yarî'pî to'ya Caifás yewî' tapai Governador Pilatos yewî' ta. Tîise Judeuyamî' esanon wanî'pî ewonpai pra, tîwe'kî'pakon namai Judeuyamî' pepîn kore'ta. Maasa pra Páscoa entamo'kanto' pî' e'pai to' wanî'pî. Mîrîrî ye'nen to' ewomî pîn. ²⁹ Mîrîrî ye'nen poro pona Pilatos epa'ka'pî to' pia. Moropai ta'pîiya to' pî': —Î' imakui'pî inkupî'pî taaya'nîkon mîrîrî, mîserî nîkupî'pî? —ta'pîiya. ³⁰ Yuuku'pî to'ya. —A'kî, imakui'pî ku'sai'ya pra awanî ya, aapia ene'sa' annaya pepîn e'painon. Tîise imakui'pî kupîtipon mîserî —ta'pî to'ya. ³¹ Mîrîrî ye'nen ta'pî Pilatosya to' pî': —Amîrî'nîkon mîkîrî yeseru yako'menkatî aawarîrî'nîkon moropai itaruma'tîti ayaserukon yawîrî. Tîise yuuku'pî to'ya: —Amîrî'nîkon Romanoyamî'ya anî' wîi me'po annaya tîri pepîn —ta'pî to'ya. ³² Mîrîrî warantî to' eseurîma'pî mîrîrî, Jesus nekaremekî'pî pî' innape awe'to'pe. Maasa pra î' kai'ma tîisa'manta ekareme'sa' Jesusya wanî'pî. ³³ Pilatos ewomî'pî tewî' ta moropai Jesus yanno me'po'pîiya. Mîrîriya Jesus ekaranmapo'pîiya: —Judeuyamî' esa' amîrî, rei amîrî? —ta'pîiya Jesus pî'. ³⁴ Jesusya yuuku'pî: —Uyekaranmapoya awinîpai ka'rî ou tiaronkonya ekareme'sa' mîrîrî apî' —ta'pîiya. ³⁵ Pilatosya ta'pî: —Judeu pepîn uurî. Amîrî yonpayamî' moropai teepîremasanon esananya arumakasa' mîrîrî uyenya' —ta'pîiya. —Î' kupî pî' nan? —ta'pîiya. ³⁶ —Sîrîrî non po pemonkonyamî' yaipontîuya pepîn to' esa' pe. Mîrîrî warantî ikupîuya ya, upoitîritonon eseya'nama e'painon Judeuyamî' esananya uyapisî namai. Tîise mîrîrî ye'ka pe pra kupîuya tarî sîrîrî non po. Maasa pra sîrîrî non winîpainon pepîn uurî —ta'pîiya. ³⁷ Mîrîrî ye'nen Pilatosya ta'pî ipî': —Moriya rei pe awanî mîrîrî? Jesusya ta'pî: —Amîriya taa mîrîrî, yairon mai. Esenpo'pî moropai uui'pî'pî sîrîrî non pona yairon ekareme'se. Mîrîrî ton pe neken erepamî'pî. Moropai yairon anetapainonya umaimu pîinama. ³⁸ Pilatosya ta'pî: —Î' mîrîrî yairon? —ta'pîiya.

Mîrîrî tîpo Pilatos epa'ka'pî pemonkonyamî' pia moropai ta'pîiya to' pî': —Imakui'pî inkupî'pî eporîuya pra wai. Î' wenai pra iwîme'pouya eserîke pra wai —ta'pîiya. ³⁹ —Tîise ayaserukon yawîrî kono' kaisarî Páscoa yai, tiwin unarakkamo'pî rumakauya aapia'nîkon. Mîserî amîrî'nîkon Judeuyamî' rei rumakauya yu'se naatî? ⁴⁰ Mîrîrî yuuku'pî to'ya tîwentaimepî'se. —Kaane, mîkîrî pepîn. Barrabás rumakaya yu'se anna man —ta'pî to'ya. (Barrabás mîkîrî ama'ye'.)

19

Tamî'nawîronkon Pemonkonyamî' Entaimepîti Jesus Wîikî Kai'ma
(Mt 27.15-31; Mc 15.6-20; Lc 23.13-25)

¹ Mîrîrî tîpo Pilatosya Jesus po'pîti me'po'pî. ² Surarayamî'ya itarako ton koneka'pî mî'nî ke. Moropai yeka'ma'pî to'ya ipu'pai pona, moropai suuyu sonpan rei pon ye'ka yeka'ma'pî to'ya ipî' tîwo'ma'takon pe. ³ Moropai iipia to' erepanpîti'pî. Taapîti'pî to'ya ipî': —Viva Jesus, Judeuyamî' esa' amîrî. Rei amîrî —kai'ma taa pî' to' ko'mamî'pî. Moropai mîikîrî yenpatamopîti'pî to'ya.

⁴ Moropai inî'rî Pilatos epa'ka'pî moropai ta'pîiya Judeuyamî' pî': —A'kî, mîikîrî yenpa'ka me'po pî' wai era'makonpa. Imakui'pî inkupî'pî eporîuya pra wai. Î' wenai pra iwî me'pouya eserîke pra wai. ⁵ Mîrîrî ye'nen Jesus epa'ka'pî mî'nî ye' tarakko pe tîise moropai suuyu sonpan tîpon ya'. Mîrîriya Pilatosya ta'pî to' pî': —A'kî, mîserî warayo' man. Era'mati! —ta'pîiya.

⁶ Mîikîrî era'ma tîuya'nîkon pe teepîremasanon esanon moropai to' poitîrîtonon entaimepîti'pî. —Iwî me'pokî, iwî me'pokî pakî'nan pona —taapîti'pî to'ya.

Moropai Pilatosya ta'pî to' pî': —Kaane, uurî pepîn. Amîrî'nîkon neken tarîpai. Itu'se awanîkon ya, ipokapîtitanti' pakî'nan pona, iwîti —ta'pîiya. —Tîise uurî pia morî pe era'ma pî' wai. Î' wenai pra iwîti tauya eserîke pra wai.

⁷ Tîise Judeuyamî'ya yuuku'pî: —Moisés nurî'tî nekaremekî'pî yawîrî aasa'manta e'pai awanî. Maasa pra Paapa munmu pe awe'kupî —ta'pî to'ya.

⁸ Mîrîrî eta tîuya pe, Pilatos esi'nîpî'pî inî' panpî'. ⁹ Moropai eewomî'pî tewî' ta inî'rî. Moropai Jesus ekaranmapo'pîiya. —O'non pata painon amîrî? —ta'pîiya. Tîise Jesusya yuuku pîn. ¹⁰ Pilatosya ta'pî ipî': —Umaimu yuukuya pepîn? Enpenatakî, ayesa' uurî. Arumakauya e'painon, awî me'pouya e'painon —ta'pîiya Jesus pî'.

¹¹ Jesusya yuuku'pî: —Awarîrî uyesa' pe awanî pepîn. Uyesa' pe awanî maasa pra Paapaya itîisa' mîrîrî aapia. Mîrîrî ye'nen mîikîriya, ayenya' urumakatîponya, imakui'pî ku'sa' mîrîrî, imakui'pî ku'sa'ya yentai.

¹² Mîrîrî eta tîuya ye'nen, Jesus anrumakapai Pilatos wanî'pî. Tîise Judeuyamî' entaimepîti'pî. —Irumakaya ya, César yeyaton pe awanî —ta'pî to'ya. —Anî' e'kupî ya rei pe César yentai e'pai awanî. César pînamaiya pepîn.

¹³ Mîrîrî eta tîuya pe Jesus yenpa'ka me'po'pî Pilatosya. Moropai eereuta'pî taponse' pona miarî pata tî' ka'sa' pona. (Judeuyamî' maimu ta Gabatá). ¹⁴ Awanî'pî sexta-feira Páscoa konekato' weiyu pe. Moropai wei enu'sa' wanî'pî. Mîrîrî yai Pilatosya ta'pî Judeuyamî' esanon pî': —A'kî, ayesa'kon mîikîrî, rei mîikîrî —ta'pîiya.

¹⁵ Moropai to' entaimepîti'pî. —Iwî me'pokî, iwî me'pokî pakî'nan pona —taapîti'pî to'ya. —Ayesa'kon wî me'pouya yu'se naati? —ta'pî Pilatosya. —Itesa' pînon anna —ta'pî to'ya. —César neken anna esa' —ta'pî teepîremasanon esanonya.

¹⁶ Mîrîrî tîpo Pilatosya Jesus rumaka tu'ka'pî Judeuyamî' yenya' iwîto'pe to'ya.

*Jesus Pokapîti To'ya Pakî'nan Po**(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Lc 23.26-43)*

¹⁷ Mîrîrî ye'nen surarayamî'ya yari'pî. Jesus epa'ka'pî cidade poi. Pakî'nan yari'pîiya tîwîto' yaponse' ton. Eerepamî'pî pata ese' pemonkon pu'pai'pî warainon. (Judeuyamî' maimu ta Gólgota.) ¹⁸ Moro ipokapîti'pî to'ya pakî'nan po. Moropai tiaronkon nîrî asakî'nankon warayo'kon pokapîti'pî to'ya iratai winî Jesus wanî'pî to' arakkita.

¹⁹ Moropai Pilatosya tabua pona imenuka'pî moropai itîrî me'po'pî pakî'nan pona.

JESUS NAZARÉ PON, JUDEUYAMÎ' ESA'

taato' e'menukasa' wanî'pî. ²⁰ Mararonkon pepîn Judeuyamî'ya mîrîrî erenka'pî maasa pra Jesus wî'pî to'ya aminke pra cidade pia. Moropai mîrîrî e'menukasa' wanî'pî eseurîwî'nankon maimukon ta. Judeuyamî' maimu ta, romanoyamî' maimu ta, moropai gregoyamî' maimu ta awe'menukasa' wanî'pî. ²¹ Moropai teepîremasanon esa'ya ta'pî Pilatos pî': —Judeuyamî' esa' kai'ma kî'menukai tîise “Judeuyamî' esa' uurî”, ta'pî mîserîya taato' menukakî —ta'pî to'ya.

²² Pilatosya yuuku'pî: —Î' unmenuka'pî ko'mamî mîrîrî warantî. Tiaron pe imo'tannîpîuya pepîn —ta'pîiya.

²³ Pakî'nan pona Jesus pokapîti' surarayamî'ya tîpo, ipon yanumî'pî to'ya moropai pantaka'pî to'ya tîkaisari'nîkon, saakîrîronkon. Sonpan nîrî yanumî'pî to'ya. Mîrîrî sonpan morî tiwin ika'sa', iisi'pînto' ton pîn. ²⁴ Mîrîrî ye'nen ta'pî to'ya tîpî'nîkon: —Ipon karaka namai, tî' yenunpai'nîkon anî' yemanne pe sonpan wanî epu'to'pe'nîkon —ta'pî to'ya.

Mîrîrî kupî'pî to'ya Paapa maimu e'menukasa' e'to'pe innape. See warantî awe'menukasa':

Upon pantaka'pî to'ya tîkore'ta'nîkon moropai sonpan,

anî' pon pe awe'nîmî epu'tîkonpa tî' yenumî'pî to'ya.

Sl 22.18

Mîrîrî ye'nen mîrîrî kupî'pî surarayamî'ya.

²⁵ Mîrîrî tanne aminke pra Jesus pakî'nanon pia wîrî'sanyamî' wanî'pî satippe. Jesus yan moropai itakon moropai Clopas no'pî, itese' Maria, moropai Maria Magdala pon, inkamoro wanî'pî aminke pra. ²⁶ Moropai tîsan era'ma tîuya pe, moropai tînenupa'pî, tîsa'namanen, era'ma tîuya pe, Jesusya ta'pî tîsan pî': —Era'makî, anre mîikîrî tarîpai —ta'pîiya. ²⁷ Mîrîrî tîpo ta'pîiya tînenupa'pî pî': —Era'makî, asan mîikîrî tarîpai —ta'pîiya. Moropai mîrîrî pata pai inenupa'pîya isan yari'pî tewî' ta aako'manto'pe.

*Jesus Sa'manta**(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Lc 23.44-49)*

²⁸ Tîiko'mamî tîpo, Jesusya tamî'nawîrî aretî'kasa' tîuya epu'tî'pî. Moropai ta'pîiya: —Tuna aninnîpai wai. Mîrîrî ta'pîiya innape Paapa maimu e'menukasa' e'to'pe yairî. ²⁹ Moro pisa wanî'pî intapîkron uva yekku so'ritasa' yense'. Mîrîrî ye'nen tu'nasen esponja tîrî'pî to'ya wo' ka. Moropai amansa' tanne, esponja mo'ka'pî to'ya. Hissopo ye' pona tîrî'pî to'ya, moropai i'mî'sa'ka'pî to'ya inta ya'. ³⁰ Mîrîrî yu'na'pî Jesusya moropai ta'pîiya: —Tamî'nawîron ataretî'kasa' man. Mîrîrî taa tîuya yaretî'ka pe awe'muruika'pî moropai aasa'manta'pî.

Jesus Yara'ta Yaso'ka To'ya

³¹ Mîrîrî Páscoa konekato' weiyu yai, moropai penane wanî sábadu ipîkku, páscoa pî' to' e'to'. Mîrîrî ye'nen isa'manta'san esa'rî'pî ko'mamî

pakî'nan po yu'se pra Judeuyamî' wanî'pî. Mîrîrî ye'nen to' wîtî'pî Pilatos pia. Ta'pî to'ya ipî': —Inkamoro pîsi waikîpîti me'pokî ka'ne' panpî' to' sa'mantato'pe moropai to' esa'rî'pî mo'kato'pe annaya pakî'nan po to' ko'mamî namai sâbado yai —ta'pî to'ya ipî'. ³² Mîrîrî ye'nen surarayamî' wîtî'pî. E'mai'non pakî'nan pon pîsi waikîpîti'pî to'ya. Mîrîrî tîpo tiaron pîsi waikîpîti'pî to'ya Jesus yarakkîronkon. ³³ Tîise Jesus pia teerepamîkon yai, era'ma'pî to'ya aasîrî aasa'mantasa' wanî'pî. Mîrîrî ye'nen i'si waikîpîti to'ya pra awanî'pî. ³⁴ Tîise tiwin suraraya tîkasuparai ke ya'so'ka'pî Jesus yara'ta yai. Mîrîrî pe rî imînî moropai tuna ti'kamo'pî mararî pra. ³⁵ Mîrîrî era'matîpon uurî. Moropai ekaremekîuya sîrîrî innape ikupîkonpa. Mîrîrî unekaremekî wanî yairî. Moropai mîrîrî wanî innape epu'tîuya. ³⁶ Mîrîrî e'kupî'pî Paapa maimu e'menukasa' e'to'pe innape. See warantî awe'menukasa':

Tiwin ite'pî waikîpîti to'ya pepîn tiwin kin Êx 12.46; Nm 9.12; Sl 34.20 taato'. ³⁷ Moropai inî'rî Paapa maimu e'menukasa' see warantî:

Pemonkonyamî'ya tîna'so'ka'pîkon era'ma pe man

Zc 12.10

taato' mîrîrî.

Jesus Yu'na'tî To'ya

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Mîrîrî tîpo José Arimatéia ponya Pilatos pî' esatî'pî, Jesus esa'rî'pî yu'na'tîpa kai'ma. Mîikîrî José wanî'pî Jesus wenaimetîpon pe tîise ama' pe, maasa pra Judeuyamî' esanon nama'pîiya. ³⁹ Moropai Nicodemos, manni' Jesus pia itî'pî ewaron ya'. Mîikîrî wîtî'pî José yarakkîrî. A'pusin yarî'pîiya 35 quilos kaisarî yai'mei mirra, aloé yarakkîrî. ⁴⁰ Moropai Jesus esa'rî'pî wontî'pî to'ya kamisa ke a'pusin teka'mai, Judeuyamî' yeseru yawîrî isa'manta'pî esa'rî'pî konekato' tîuya'nîkon yawîrî. ⁴¹ Moropai jardim wanî'pî Jesus wî'pî to'ya pata pia aminke pra. Moro wanî'pî amenan uuruwai, tî' yawon isa'manta'pî ton pînon. ⁴² Moropai Judeuyamî' festarî weiyu ekonekato' wanî ye'nen mîrîrî uuruwai ya' Jesus esa'rî'pî yeka'ma'pî to'ya aminke pra awanî ye'nen.

20

Jesus E'mî'sa'ka

(Mt 28.1-8; Mc 16.1-8; Lc 24.1-12)

¹ Domingo erenmapî yai, ewaron ke tîise Maria Madalena wîtî'pî uuruwai pona. Moropai era'ma'pîiya, tî' kure'nan wanî'pî era'tîsa' inna'ta poi. ² Mîrîrî era'ma tîuya pe Maria ekatumî'pî Simão Pedro pia moropai tiaron inenupa'pî Jesus nîsa'nama'pî pia. Moropai ta'pîiya to' pî': — Uyepotorîkon yarî'pî to'ya man uuruwai yapai moropai o'non pata yaasa' to'ya epu'tî annaya pra man.

³ Mîrîrî ye'nen Pedro moropai tiaron inenupa'pî wîtî'pî uuruwai pona. ⁴ Sa'nîrî to' ekatumî'pî tîise tiaron inenupa'pî ka'ne' panpî' eeka'tumî'pî Pedro eka'tumî yentai. Mîrîrî ye'nen eerepamî'pî uuruwai pona Pedro rawîrî. ⁵ Moropai awe'muruika'pî kamisa era'ma'pîiya tîise eewomî pra awanî'pî. ⁶ It'e'ma'pî pî' Pedro erepamî'pî. Tiwinarî Pedro ewomî'pî uuruwai ya', tî' yawon ya'. Moro kamisa era'ma'pîiya. ⁷ Moropai Jesus pu'pai woinon kamisa era'ma'pîiya tiaron kamisa piapai aminke ma're. Yanmako'masa' pe awanî'pî. ⁸ Mîrîrî tîpo tiaron inenupa'pî ewomî'pî Pedro ye'ma'pî pî'. Era'ma'pîiya, innape Jesus e'mî'sa'kasa' kupî'pîiya.

9 (Mîiwîni tîise Paapa maimu e'menukasa' epu'tî to'ya pra awanî'pî, awe'mî'sa'ka e'pai awanî taato'.) 10 Mîrîrî tîpo to' emikku'pî.

Jesus Esenpo Maria Pia

(Mt 28.9-10; Mc 16.9-11)

11 Maria ko'mamî'pî satippe tîkarawa'pî. Tîkarau ye'ka pe awe'muruika'pî moropai uuruwai ya' era'ma'pîiya. 12 Moro inseriyamî' asakî'nankon era'ma'pîiya, aimutun to' pon. To' ereutasa' wanî'pî Jesus pata'pî ya', tiwin ipu'pai pata'pî ya', tiaron i'pu pata'pî ya'.

13 Moropai ta'pî to'ya Maria pî': —Wîri', î' pî' akarau mîrîrî? Mariaya yuuku'pî: —Inna, uyepotorî yari'pî to'ya man moropai o'non pata yari'pî to'ya epu'tîuya pra wai. 14 Mîrîrîya eera'tî'pî moropai Jesus era'ma'pîiya. Tîise Jesus pe awanî epu'tîiya pra awanî'pî.

15 Jesusya ta'pî ipî': —Wîri', î' pî' akarau mîrîrî? Anî' yuwaya? —ta'pîiya. Jardim ko'mannî'nen kai'ma Maria esenumenka'pî. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya: —Inna, uyonpa, amîrîya ka'rî yaasa' nai ka'kî upî' o'non pata yari'pî nan uutîto'pe era'mai? —ta'pîiya.

16 Jesusya ta'pî ipî': —Maria —ta'pîiya.

Mîrîrî pî' eera'tî'pî iponaya moropai ta'pîiya Judeuyamî' maimu ta: —Rabôni —ta'pîiya. (Uyenupanen taato' mîrîrî.) 17 —Uurî kîsapîsî —ta'pî Jesusya ipî'. —Maasa enuku pra wai uyun pia. Tîise atîkî uyonpayamî' pia. Makai to' pî' enna'po uyun pia, mîikîrî wanî to' yun pe nîrî, Paapa unapurîton moropai to' napurîton nîrî pia uutî. 18 Mîrîrî ye'nen Maria wîttî'pî inenupa'san pia moropai ekaremekî'pîiya. —Uyepotorîkon era'ma pî' wai, see ye'ka pe taa pî' man —ta'pîiya.

Tînenupa'san Pia Jesus Esenpo

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Lc 24.36-49)

19 Pata ko'mamî'pî mîrîrî domingo yai. Mîrîrî yai inenupa'san epere'sa' atarakkansa' wanî'pî maasa pra Judeuyamî' esanon pî' eranne' pe to' wanî'pî. Mîrîrî tanne Jesus iipî'pî to' kore'ta satippe awanî'pî. Moropai ta'pîiya to' pî': —Tîiwanmîra e'tî. 20 Mîrîrî taa tîuya tîpo, tenya prego yetta'pî moropai tara'ta yaino yenpo'pîiya. Mîrîrî pî' inenupa'san atausinpa'pî tepotorîkon era'ma tîuya'nîkon pî'.

21 Inî'rî Jesusya ta'pî to' pî': —Tîiwanmîra e'tî. Sîrîrî non pona uyunya uyarimasa' warantî ayarimauya'nîkon —ta'pîiya. 22 Mîrîrî tîpo to' puma'pîiya. —Morî Yekaton Wannî yapi'tî —ta'pîiya to' pî'. 23 —Anî' nîkupî'pî imakui'pî kupîya'nîkon ya aawanmîra'nîkon, Paapaya nîrî ikupî tîiwanmîra. Tîise anî' nîkupî'pî imakui'pî kupîya'nîkon pra awanî ya, aawanmîra'nîkon, mîrîrî warantî aako'mamî mîrîrî.

Jesus Esenpo Tomé Pia

24 Moropai Tomé, tiwin inenupa'pî tiaronkon inenupa'san yarakkîrî pra awanî'pî Jesus iipî'pî yai. (Mîikîrî Tomé wanî'pî asakî'ne itese', Tomé moropai monoi'.) 25 Mîrîrî ye'nen tiaronkon inenupa'sanya ekaremekî'pî. —Uyepotorîkon era'ma pî' anna man —ta'pî to'ya ipî'. Tîise Toméya ta'pî to' pî': —Innape akupîuya'nîkon pepîn. Uyenya eperu ke itenya pokato' pata'pî ya' yapîuya pra tîise innape ikupîuya pepîn. Yara'ta ya'so'kasa' ya' uyenya yeka'mauya pra tîise innape ikupîuya pepîn —ta'pî Toméya to' pî'.

26 Moropai eseurîwî'ne mia' pona tîimo'tai (8) wei tîpo, inî'rî inenupa'san epere'sa' wanî'pî wîttî ta. Moropai Tomé wanî'pî to' pokonpe.

Manat'akon atarakkansa' wani'pî. Mîwîni tîise Jesus esenpo'pî to' kore'ta, awani'pî satippe. Moropai ta'pîya to' pî': —Tîwanmîra e'tî — ta'pîya. ²⁷ Moropai ta'pîya Tomé pî': —Ayenya yeka'makî uyenya ya', era'makî. Moropai uyara'ta yai ayenya yawonnî'kî innape ukupîpa. Innape pra uurî kî'kupî —ta'pîya Tomé pî'.

²⁸ Mîrîrîya Toméya yuuku'pî: —Uyepotorî, Paapa unapurîton —ta'pîya.

²⁹ Jesusya ta'pî ipî': —Innape ukupî pî' nan uyera'maya ye'nen? Tîise tiaronkon uyera'ma'tûponkon pepîn inkamoro, tîise innape ukupî to'ya. Mîrîrî wenai to' atausinpa.

Î Ton Pe Sîrîrî Kaareta Menuka Tîuya

Ekaremekî Joãoya

³⁰ Moropai mararî pra anî' nîkupî eserîkan pepîn kupî'pî Jesusya tînenupa'sanya era'ma tanne. Tîise sîrîrî kaareta pona imenukasau'ya pra wai. ³¹ Tîise unmenuka'san menuka'pîuya innape Jesus wani' Cristo, Paapa nîmenka'pî pe kupîkonpa. Innape Paapa munmu pe Jesus wani' kupîkonpa. Moropai innape ikupîya'nîkon ye'nen, aako'mamîkon enen ipatîkarî iipia.

21

Galiléia Po Jesus Esenpo Tînenupa'san Pia

¹ Mîrîrî tîpo, inî'rî Jesus esenpo'pî tînenupa'san pia Tiberiades ku'pîrî ena po to' tîise. Sîrîrî warantî awani'pî. ² Tîmurukun pe to' wani'pî. Simão Pedro, Tomé, manni' itese' monoi', Natanael, Galiléia pon Caná poinon, Zebedeu munkîyamî', moropai tiaronkon asakî'nankon Jesus nenupa'san wani'pî. ³ Moropai Simão Pedroya ta'pî tiaronkon pî': —Tarrafa pî' uutî sîrîrî —ta'pîya. —Inna iyarî, anna wîti nîrî —ta'pî to'ya ipî'. Mîrîrî ye'nen to' asara'tî'pî kanau ya'. Tiwin ewaron erenmapî pikîrî anî' yapisî to'ya pra awani'pî.

⁴ Wei epa'ka tanne, Jesus esenpo'pî tuna ena pona satippe. Tîise Jesus pe awani' epu'tî inenupa'sanya pra awani'pî.

⁵ Moropai Jesusya ta'pî to' pî': —Uyonpayamî', anî' yapisîya'nîkon pra naatî? —ta'pîya. —Inna, anî' ton pra man —ta'pî to'ya.

⁶ Jesusya ta'pî to' pî': —Tarrafa yenuntî kanau meruntî winî, moro'yamî' yapisîkonpa. Moropai yenuntî to'ya moropai inî'rî mîrîrî yeku'na to'ya eserîke pra awani'pî maasa pra mararî pra moro'yamî' atapi'sa' wani'pî.

⁷ Moropai inenupa'pî Jesus nîsa'nama'pîya ta'pî Pedro pî': —Uyepotorîkon mîkîrî —ta'pîya. Mîrîrî eta tîuya pe Pedroya tîpon yeka'ma'pî maasa pra tîpon mo'kasai'ya wani'pî. Moropai aarapumî'pî tuna ka'. ⁸ Tiaronkon inenupa'san wîti'pî Pedro pikîrî tuna ena pona kanau ya', tarrafa yeku'na'pî to'ya. Maasa pra aminke pra tuna ena pona to' wani'pî. Yai pra 100 metros kaisarî to' wani'pî. ⁹ Tîwautîkon pe apo' era'ma'pî to'ya, moro'yamî' wani'pî ipo moropai pão.

¹⁰ Moropai Jesusya ta'pî to' pî': —Anapisî'pîkon moro'yamî' yonpa ene'tî —ta'pîya to' pî'.

¹¹ Simão Pedro asara'tî'pî moropai tarrafa ku'na'pîya. Mararonkon pepîn moro'yamî' wani'pî. ¹⁵³ kaisarî wani'pî. Mîwîni tîise tarrafa e'karakasa' pra awani'pî. ¹² Moropai Jesusya ta'pî to' pî': —Asi'tî entamo'kai —ta'pîya. Moropai “Anî' amîrî?” kai'ma taa anî'ya pra awani'

epu'ti'pî to'ya. ¹³ Mîrîrîya Jesus wî'ti'pî, pão yanumî'pîiya, to' pia itîrî'pîiya. Mîrîrî warantî moro' yanumî'pîiya itîrî'pîiya nîrî to' pia.

¹⁴ Mîrîrî wanî teeseurînon ite'ka pe Jesus esenpo'pî tînenupa'san pia tîwe'mî'sa'ka tîpo.

Jesus Eseurîma Pedro Yarakkîrî

¹⁵ Tîwentamo'kakon tîpo, Jesusya ta'pî Simão Pedro pî': —Simão, João munmu amîrî. Uurî sa'namaya insananya usa'nama yentai?

Yuuku'pî Pedroya: —Inna, uyepotorî. Asa'nama pî' wai, epu'ti'pî nai —ta'pîiya.

Jesusya ta'pî: —Upemonkonoyamî' ko'mannî'kî, ayekînnan carneiroyamî' ko'mannî'pîiya warantî.

¹⁶ Moropai itakon te'ka pe Jesusya ta'pî Pedro pî': —Simão, João munmu amîrî. Innape pu'kuru usa'nama pî' nan? —ta'pîiya.

—Inna, uyepotorî —ta'pî Pedroya. —Asa'nama pî' wai epu'ti'pî nai.

Jesusya ta'pî: —Moriya upemonkonoyamî' ko'mannî'kî ayekînnan ko'mannî'pîiya warantî.

¹⁷ Teeseurînon te'ka pe Jesusya ta'pî: —Simão, João munmu amîrî. Uurî sa'nama pî' nan?

Mîrîrî pî' Pedro esewankono'ma'pî. Maasa pra Jesusya tekaran-mapopî'ti'pî eseurîwî'ne ite'ka kaisarî, —Uurî sa'nama pî' nan? —taiya ye'nen. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya ipî': —Uyepotorî, tamî'nawîron epu'nen amîrî. Asa'nama pî' wai epu'nen amîrî nîrî.

Jesusya ta'pî: —Moriya upemonkonoyamî' ko'mannî'kî ayekînnan ko'mannî'pîiya warantî —ta'pîiya. ¹⁸ Ayenku'tîuya pepîn, pena maasa awanî ya apon ton yeka'mapî'ti'pîiya moropai itu'se awe'to' ya' attîpî'ti'pî. Tîise a'yeke'ton pe eena ya, ayenya yekainumîya tiaronya ayewa'tîto'pe moropai ayarî to'ya o'non pata itu'se awe'to' pepîn ya'. ¹⁹ Mîrîrî taa tîuya pe, Jesus eseurîma'pî î' kai'ma Pedro sa'mantato' pî'. Moropai aasa'mantato' wenai, tiaronkonya Paapa yapurî. Mîrîrî tîpo Jesusya ta'pî ipî': —Upîkîrî aase.

²⁰ Moropai Pedro era'ti'pî, tiaron inenupa'pî era'ma'pîiya, manni' Jesus nîsa'nama'pî, Jesus pia awanî manni' entamo'kanto' Páscoa itese' weiyu yai, Jesus pî' ekaranmapotîpon —Uyepotorî, anî'ya amîrî ekaremekî ayeyatonon pî'? —taiya ne'tîkini. Mîkîrî era'ma'pî Pedroya. ²¹ Mîrîrî era'ma tîuya ye'nen Pedroya ta'pî Jesus pî': —Uyepotorî, î' e'kupî miserî yarakkîrî?

²² Jesusya yuuku'pî: —Mîkîrî ko'mamî yu'se wanî ya uui'pî pîkîrî, mîkîrî yarakkîrî î' ton pra nai. Tîise amîrî, upîkîrî aase —ta'pîiya. ²³ Mîrîrî ye'nen tiaronkon itonpayamî'ya taa ko'mannî'pî'pî manni' inenupa'pî, aasa'manta pepîn kai'ma to' eseurîmapî'ti'pî. Tîise mîrîrî ye'ka pe pra Jesus eseurîma'pî. —Aasa'manta pepîn —taiya pra awanî'pî. Tîise, —Uui'pî pîkîrî aako'mamî yu'se wanî ya, mîkîrî yarakkîrî î' ton pra nai —ta'pîiya.

²⁴ Manni' inenupa'pî mîrîrî ekareme'nen mîkîrî, imenukatîpon nîrî, moropai inekaremekî'pî yairî epu'ti'pî anna man.

²⁵ Moropai mararon pepîn Jesus nîkupî'san. Mîrîrî e'menukasa' wanî ya, tu'ke kaareta yannî'pîiya e'painon, sîrîrî pata yentai.

JESUS NAIPONTÎ'SAN NĪKUPÎ'PĪKON YEKARE ATOS

Î' pî' teeseurîmasen pe sîrîrî kaareta wanî? Sîrîrî kaareta ese' wanî Jesus naipontî'san nîkupî'pîkon. Sîrîrî kaareta eseporî Lucas kaaretarî pîkîrî, maasa pra pemonkon yepi'nen itese' Lucasya imenuka'pî nîrî. 80 ou 90 kono' esuwa'kasa' Jesus esenpo'pî pata pai, imenuka'pîiya.

Î' kai'ma itekare esekaremekî'pî Jesus naipontî'san wenai, mîrîrî pî' teeseurîmasen pe sîrîrî kaareta wanî. Morî Yekaton Wannî ena'pî Jesus naipontî'san esa' pe moropai imeruntîri wenai, itekare ekaremekî'pî pinunpapîti'pî to'ya, tu'ke pata poro. E'mai' pe Jerusalém po itekare ekaremekî'pî to'ya. Miarî pai to' wîtîpîti' tiaronkon pemonkonyamî' ko'manto'kon poro Judéia pata ponkon. Mîrîrî pata pai, to' wîtîpîti'pî tiaron pata pona, itese' Samaria. Mîrîrî tîpo mararonkon pepîn pata poro itekare ekareme'se to' wîtîpîti'pî. (At 1.8)

Moropai tamî'nawîronkon Jesus naipontî'san pî' eeseurîma pepîn, tîise Pedro moropai Paulo pî' eeseurîma tiaronkon pî' eeseurîma yentai. E'mai' pe capitulo 1 —12 pîkîrî Pedro pî' eeseurîma. Mîrîrî tîpo capitulo 13 pata pai Paulo pî' eeseurîma aataretî'ka pîkîrî. Morî Yekaton Wannîya Pedro yarima'pî Judeuyamî' kore'ta Judéia pata poro. Tîise Paulo yarima'pîiya Judeuyamî' pepîn kore'ta tu'ke pata poro. Mîrîrî î' e'kupî'pî Pedro yarakkîrî moropai Paulo yarakkîrî, mîrîrî menuka'pî Lucasya. Ineta'pî tiaronkon piapai, moropai inera'ma'pî pî' eeseurîma'pî sîrîrî kaareta po.

Morî Yekaton Wannî Yarima Tîuya Pî'

Jesus Eeseurîma'pî

¹⁻² Tiófilo, manni' kaareta aapia unmenuka'pî wanî Jesus yekare ekareme'nen pe. Tamî'nawîrî î' kupî'pî Jesusya teesenyaka'ma pia'tî'pî pata pai ka' pona tarî Paapaya pîkîrî ekareme'nen pe awanî. Î' ikupî eserîkan pepîn ku'pîti'pîiya, moropai pemonkonyamî' yenupapîti'pîiya ekareme'nen pe awanî. Moropai tînaipontî'san pia tîmaimu tîrî'pîiya Morî Yekaton Wannî wenai to' nîkupî ton pe.

³ Inkamoro pia Jesus esenpo'pî enen tîisa'manta tîpo. Asakî'ne pemonkon (40) wei tîiko'mamî pîkîrî eesenpopîti'pî to' pia tu'ke ite'ka. Mîikîrî nîkupî'pî era'ma'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen enen awanî epu'tî'pî to'ya aasa'mantasa' pe ikupî to'ya pîn. Moropai tînaipontî'san yarakkîrî eeseurîmapîti'pî Paapa yeseru pî'. Î' kai'ma Paapa iipî tamî'nawîronkon esa' pe ekareme'pîti'pîiya to' pî'. ⁴ Moropai tiwin ite'ka tînaipontî'san pere'sa' tîuya yai tîmaimu tîrî'pîiya to' pia. Ta'pîiya: —Maasa tarî e'tî Jerusalém po Paapa nîtîrî yapisîkonpa. Inîmî'tî. Maasa pra yarima tîuya taasai'ya man apî'nîkon. Mîrîrî warantî rî uuriya nîrî ta'pî — ta'pî Jesusya. ⁵ —A'kî, Joãoya imakui'pî tînkupî'pîkon rumakanenan yepatakona'pî tuna ke pena. Tîise inî' panpî' yapisîya'nîkon kupî sîrîrî. Mararî tîiko'manse aapia'nîkon Morî Yekaton Wannî erepamî kupî sîrîrî ayesa'kon pe, aako'manto'pe ipatîkarî —ta'pî Jesusya to' pî'.

Ka' Pona Jesus Yari Paapaya

⁶ Mírírí típo Jesus naipontí'san emurukuntí'pí ipokonpe ,Oliveira kírí po. Mírírí yai ekaranmapo'pí to'ya: —Anna Yepotorí, í' pensa anna kupíya kupí sírírí anna pata esa' pe anna ko'manto'pe anna warírí, sírírí ka'rí, maasa ka'rí? —ta'pí to'ya Jesus pí'.

⁷ Jesusya yuuku'pí: —Mírírí epu'tíya'níkon yu'se Paapa waní pra man. Uyun Paapaya neken epu'tí, iweiyu íku'ne'tísa' túya ye'nen —ta'píya to' pí'. ⁸ —Tíise meruntí yapisíya'níkon kupí sírírí Morí Yekaton Wanní ena yai ayesa'kon pe. Mírírí yai meruntí ke uyekare pí' eeseurímakon kupí sírírí Jerusalém po, moropai Judéia pata po, Samaria pata po, moropai tamí'nawírí patakon kaisarí —ta'píya to' pí'. ⁹ Mírírí taasai'ya típo, Jesus yanu'nípí'pí Paapaya ka' pona, era'ma to'ya tanne. Moropai iní' era'ma to'ya pra to' ena'pí. Maasa pra katupuruya yettapurí'pí.

¹⁰ Tíise tíwírí era'ma'pí to'ya ka' yekaya. Jesus era'ma yu'se to' tíise, tiwinarí asakí'nankon warayo'kon esenpo'pí aimutunkon to' ponkon to' pia. ¹¹ Inkamoroya ta'pí to' pí': —Warayo'kon Galiléia ponkon, aní' era'ma yu'se awaníkon? —ta'pí to'ya. —Manní' Jesus akore'ta'níkon waní manní' wítin pí' man. Ka' pona yanu'nípí pí' Paapa man —ta'pí to'ya. —Tíise teenuku manní' warantí, awenna'po kupí sírírí iní'rí katupuru po —ta'pí to'ya to' pí'.

Matias Menka To'ya

Judas Nurí'tí Pata'pí Ya' Awe'to'pe.

¹² Mírírí típo Jesus naipontí'san enna'po'pí Oliveira ye'kon kírí poi Jerusalém pona. Aminke pu'kuru pra itaminkeno awaní'pí. ¹³ Jerusalém cidaderí pona teerepamíkon pe, to' ewomí'pí kawonpan po tíwe'sen wítí ta, o'non pata Pedro pokon e'to' ta. Insamoro waní'pí miarí, João moropai Tiago, moropai André, moropai Filipe, moropai Tomé, moropai Bartolomeu, moropai Mateus, moropai tiaron Tiago, Alfeu munmu, moropai Simão Zelote, moropai Judas, mîikírí yun ese' waní'pí Tiago pe nírí. ¹⁴ Inkamoro waní'pí teepíremakon pí' tíwírí wei kaisarí tímurukun pe si'ma. Inkamoro kore'ta Jesus yan waní'pí moropai Jesus ya'mi'san nírí waní'pí to' pokonpe. Moropai tiaronkon wírí'sanyamí' nírí waní'pí to' kore'ta.

¹⁵ Tiwin wei to' emurukuntísa' tanne, Pedro e'mí'sa'ka'pí to' kore'tapai eeseurímai. Inkamoro emurukuntí'san waní'pí 120 kaisarí. Moropai ta'píya to' pí': ¹⁶ —Uyonpayamí', eesera'maton pí' kiní Morí Yekaton Wanní eeseuríma'pí pena utamokon Davi nurí'tí pí' —ta'píya. —Judas nurí'tí yekare pí' eeseuríma'pí pena. Mîikírí Judas waní'pí Jesus yapi'nenan Judeuyamí' esanon ye'mai'norí pe. ¹⁷ Mîikírí waní'pí uurí'níkon yonpa pe ukore'ta'níkon. Maasa pra imenkasa' pe awaní'pí eesenyaka'mato'pe uurí'níkon pokonpe —ta'pí Pedroya.

¹⁸ (Mîikírí Judasya tînmírí ton yenna'pí mírírí tîniru Jesus rumakapítíyua Judeuyamí' esanon yenya' yepe'pí ke. Miarí tînmírí ya' mîikírí ena'pí kawíne pai. Mírírí yai iro'ta e'karaka'pí moropai non pona isiwisikkí e'soroka'pí. Moropai aasa'manta'pí. ¹⁹ Tamí'nawíronkon Jerusalém po tîlko'mansenonya mírírí epu'tí'pí. Mírírí ye'nen ipata'se' esatí'pí to'ya Aceldama kai'ma, tíise to' maimu ta awaní'pí mún pata'se' kai'ma esatí'pí to'ya.)

²⁰ Mírírí ye'nen Pedroya ta'pí: —Sírírí e'menukasa' pena Salmo kaaretaríya ta'pí:

Mîikîrî ataretî'ka kupî sîrîrî.

Mîrîrî ye'nen anî' ko'mamî pepîn itewî' ta, Sl 69.25
kai'ma Salmo kaaretarî po awe'menukasa' mîrîrî. Moropai inî'rî ta'pî
Salmo kaaretarîya:

Tiaronya ipata'pî yapisî e'pai awanî
eesenyaka'mato' rî'pî konekaton ya', Sl 109.8
taiya mîrîrî —ta'pî Pedroya.

²¹⁻²² —Mîrîrî ye'nen tiaron warayo' menkapai awanî sîrîrî uurî'nîkon pokonpe eesenyaka'ma ton. Tîise mîikîrî warayo' menkapai man teeseurîmasen innape Uyepotorîkon Jesus e'mî'sa'ka'pî pî'. Tîise imenkapai man manni' uurî'nîkon pokonpe Joãoya Jesus yenpatakona yai moropai ka' pona Paapaya Jesus yanu'nîpî pîkîrî, aasari'pî upokonpe'nîkon —ta'pî Pedroya.

²³ Mîrîrî ye'nen to' esenumenka'pî. Asakî'ne warayo'kon menka'pî to'ya tîpokon pe'nîkon asari'san. Inkamoro ese' wanî'pî José. Mîikîrî ese' wanî'pî eseurîwî'ne kaisari', Barsabás moropai Justo kai'ma esatî'pî to'ya. Iwanîyakon ese' wanî'pî Matias. Inkamoro menka'pî to'ya. ²⁴ Mîrîrî tîpo inkamoro pona to' epîrema'pî. Ta'pî to'ya Paapa pî': —Paapa, anna yepotorî, amîrî tamî'nawîronkon yewan epu'nen. Mîrîrî ye'nen insanan anna yonpayamî' ekareme'kî o'non ye'ka mo'kaya amîrî ton pe eesenyaka'mato'pe, Jesus naipontî'pî pe. ²⁵ Maasa pra anna yonpa Judas anna pokonpe esenyaka'ma'pîya teesenyaka'mato' rumaka'pî inî' anku'pai pra eena'pî. Moropai mîikîrî wîti'pî e'taruma'tinto' pata'se' ya'. Mîrîrî ye'nen anî' ekaremekîya anna pokonpe eesenyaka'ma ton José Matias ka'rî. Mîrîrî warantî to' epîrema'pî. ²⁶ Mîrîrî tîpo inkamoroya asakî'ne tî' yapisî'pî. Mîrîrî asakî'nan tî' pî' to' ese' e'menukasa' wanî'pî José moropai Matias. Moropai tesorukon ta mîrîrî tî' yenumî'pî to'ya e'mai'non tî' to' nenumî'pî wanî'pî Matias ese' yarakkîron. Mîrîrî warantî mîikîrî ena'pî Jesus naipontî'san pokonpe teesenyaka'masen pe.

2

Pentecoste Festa Pî' To' Tîise

Morî Yekaton Wannî Erepamî

¹ Judeuyamî' festarî weiyu eseporî yai, itese' Pentecoste, tamî'nawîronkon innape Jesus ku'nenan emurukuntî'pî tiwinan wîttî ta.

² Mîrîrî yai to' emurukuntîsa' tanne, ka'ne' pe ka' winîpainon kure'nan a'situn ata'se'masa' iipî warainon eta'pî innape Jesus ku'nenanya. Kure'ne awanî ye'nen mîrîrî wîttî tawonkonya eta'pî. ³ Moropai mîrîrî era'ma'pî wîttî tawonkonya. Apo' awittasa' ya'se'masa' a'situnya warantî innape Jesus ku'nenan ekaya. Eesekainunpîti'pî to' kaisari' tiwin pî' to' tîise, era'ma'pî to'ya. ⁴ Mîrîrî yai tamî'nawîronkon esa' pe Morî Yekaton Wannî ena'pî. Moropai to' eseurîma emapu'tî'pîiya tiaronkon maimukon ta.

⁵ Inkamoro kore'ta Jerusalém po Judeuyamî' Paapa yapurînenan wanî'pî aminke pai festa pona iipî'san. Tamî'nawîrî patakon poinokon wanî'pî. ⁶ Mîrîrî a'situn warainon eta tîuya'nîkon yai, to' emurukuntî'pî. Mîrîrî yai innape Jesus ku'nenan eseurîma tiaronkon maimukon ta eta'pî to'ya. Tîise eta'pî inkamoro aminke pai iipî'sanya tîmaimukon pe awanî. Mîrîrî pî' to' esenumenka'pî kure'ne. ⁷ Ta'pî to'ya: —Insamoro

warayo'kon Galiléiaponkon. A'kî umaimukon ta to' eseurîma. ⁸ Tîise î' kai'ma mîrîrî warantî umaimukon ta to' eseurîma mîrîrî? —ta'pî to'ya. ⁹⁻¹¹ —Maasa pra uurî'nîkon wanî aminke pai iipî'san pe. Pártia pata-pai'nîkon pe, Média pata pai'nîkon pe, Elão pata pai'nîkon pe, Mesopotâmia pata pai'nîkon pe, Judéia pata pai'nîkon pe, Capadócia pata pai'nîkon pe, Ponto pata pai'nîkon pe, Ásia pata pai'nîkon pe, Frígia pata pai'nîkon pe, Panfília pata pai'nîkon pe, Egito pata pai'nîkon pe, Líbia pata woinîkon nîrî wanî, aminke pra awanî Cirene pí', Roma poinokon pe, Creta pata pai'nîkon pe moropai Arábia pata pai'nîkon pe. Judeuyamî' moropai Judeuyamî' pepîn Paapa yapurînenan, tamî'nawîrî aminke pai'nîkon pe e'nî tanne tiwin pí' si'ma umaimukon eta sîrîrî ukaisarî'nîkon. Paapa nîkupî'pîkon kure'nan pí' umaimukon eta sîrîrî ukaisarî'nîkon. Paapa nîkupî'pîkon kure'nan pí' to' eseurîma mîrîrî umaimukon ta eta sîrîrî —ta'pî to'ya.

¹² Mîrîrî warantî tamî'nawîronkon wanî'pî kure'ne teesenumenkai to' winîkîi. Î' e'ku'sa' epu'tî to'ya pra awanî'pî. To' esekaranmapopîtî'pî. —Î' taato'pe see sîrîrî wanî sîrîrî? —kai'ma ta'pî to'ya. ¹³ Tîise moro to' kore'ta tiaronkon wanî'pî to' patakapîtî pí' tîwe'sanon. Inkamoroya ta'pî to' pí': —A'kî, insamoro warayo'kon etînsa' mîrîrî. E'tari pe to' wanî mîrîrî —kai'ma ta'pî to'ya to' winîkîi.

Pedro Eseurîmato' To' Pî'

¹⁴ Tîise Pedro e'mî'sa'ka'pî tiwin pu' pona tîmo'tai'nîkon Jesus naipontî'san pokonpe. Mîkîrî eseurîma'pî meruntî ke arinîkonya eta tanne. —Uyonpayamî', Judeuyamî' Jerusalém ponkon moropai tamî'nawîronkon amîrî'nîkon tarîwaya iipî'san. Maasa eseurîma etatî î' taato'pe mîrîrî wanî ekaremekîuya sîrîrî etatî —ta'pîya. ¹⁵ —Insamoro warayo'kon etînsa' kai'ma eesenumenkakon mîrîrî to' pí' —ta'pîya. —Tîise kaane, insamoro wanî maasa î' enîrîtîponkon pepîn insamoro. Penane pu'kuru anna wanî sîrîrî î' yonpa annaya pra man —ta'pîya. ¹⁶ —A'kî, pena Paapa maimu ekareme'nen profeta Joel nurî'tî nekaremekî'pî era'maya'nîkon sîrîrî —ta'pî Pedroya to' pí'.

¹⁷ —Ta'pî Paapaya: “See warantî ikupîuya kupî sîrîrî

tamî'nawîron ataretî'ka rawîrî,” ta'pî Paapaya.

“Morî Yekaton Wannî yarimauya kupî sîrîrî

tamî'nawîronkon esa' pe, aako'manto' pe.

Mîkîrî Morî Yekaton Wannî wenai,

to' eseurîma kupî sîrîrî uyekare pí'.

Moropai anmukukon pia nîrî yarimauya

moropai ayensitonon pia nîrî yarimauya.

Inkamoro eseurîma kupî sîrîrî mîkîrî wenai umaimu pí'”, ta'pî Paapaya.

“Maasaronkon we'ne'pîtî warantî

yairon epu'tî to'ya kupî sîrîrî

tînera'ma'pîkon pepîn.

A'yeke'tonon we'ne'pîtî tîwetun ya'

mîrîrî epu'tî to'ya kupî sîrîrî.

Mîrîrî wenai to' eseurîma kupî sîrîrî.

¹⁸ Moropai manni'kan upoitîrî pe tîwe'sanon,

inkamoro pia nîrî Morî Yekaton Wannî yarimauya kupî nîrî sîrîrî.

Inkamoro eseurîma kupî nîrî sîrîrî uyekare pí',

tamî'nawîronkon pí' ekaremekî to'ya.

¹⁹ Moropai teesera'masen kupîuya kupî sîrîrî
anera'makon ton ka' pî'.

Moropai teesera'masen kupîuya kupî sîrîrî non po,
Mîrîrî wanî kupî sîrîrî mîn warantî.

Moropai apo' warantî

moropai were'tî warantî kure'ne era'maya'nîkon,

²⁰ Moropai teesera'masen kupîuya inî'rî ka' pî'

wei ena kupî sîrîrî ewaron pe,

moropai kapoi ena kupî sîrîrî mîn warantî,

Mîrîrî e'kupî kupî sîrîrî

manni' ipikku weiyu eseporî rawîrî,

uupî rawîrî tamî'nawîron yaretî'kai.

²¹ Mîrîrî yai tîwenpenatasen awanî ya,

taawon wanî ya,

Paapa, upîika'tîkî.

Paapa, aapia iko'manpai wai

taawon wanî ya, mîikîrî pîika'tîuya", ta'pî Paapaya

Jl 2.28-32

ta'pî mîikîrî profeta Joel nuri'tîya pena —ta'pî Pedroya.

²² Mîrîrî pî' Pedro eseurîma ko'mannîpî'pî. Ta'pîiya: —Warayo'kon,
amîrî'nîkon Israel pemonkonoyamî', eseurîma Jesus Nazaré poinon
yekare pî' etatî —ta'pîiya. —Mîikîrî Paapa naipontî'pî era'ma'pîya'nîkon.

Î' ikupî eserîkan pepîn kupîiya wenai, kure'nan teesera'masen pepîn
kupîiya wenai, Paapa winîpaino pe awanî epu'tî'pîya'nîkon ukore'ta'nîkon
tîwanî yai. ²³ Mîikîrî rumaka'pîya'nîkon imakui'san warayo'kon yenya'.
Inkamoroya ipokapî'tî'pî pakî'nan pona. Mîrîrî warantî amîrî'nîkonya
iwî'pî itu'se Paapa e'to' yawîrî. Pena mîrîrî kupîya'nîkon rawîrî
Paapaya epu'tî'pî. ²⁴ Moropai Paapaya mîikîrî Jesus pîmî'sa'ka'pî.

Awe'taruma'tîto' yapai imo'ka'pîiya. Sa'mantanto' yentaî ikupî'pîiya,
maasa pra isa'manta'san kore'ta aako'mamî eserîke pra awanî'pî.

²⁵ Mîrîrî pî' utamokon Davi nuri'tî eseurîma'pî pena. Mîikîrî Jesus pî'
ta'pîiya:

Uyepotorî era'ma pî' uuko'mamî aminke pra uupia,

maasa pra mîikîrî wanî umeruntîri winî.

Mîrîrî ye'nen uurî wanî pepîn eranne' pe

maasa pra uupia aako'mamî ye'nen.

²⁶ Mîrîrî ye'nen taatausinpai

uyewan wanî sîrîrî,

umaimu wanî kure'ne atausinpa'pî maimu pe.

Tîise uurî wanî tîisa'mantasen pe

tîise eranne' pe pra uuko'mamî uusa'mantato' pî',

²⁷ Maasa pra uurî sa'manta yai

uuko'mamî pepîn non yo'koi isa'manta'san kore'ta.

Urumakaya pepîn.

Moropai apoitîrî imakui'pî ton pîn

sa'mantasa' ko'mamî pepîn,

itesa'rî'pî kata pepîn,

i'mî'sa'kaya kupî ye'nen.

Mîrîrî nîmîkî pî' uuko'mamî,

²⁸ Uyepotorî, mîrîrî yairon epu'tou'ya ton ke

uyenupa'pîya ipatîkaron uuko'manto' ton epoto'pe.

Mírîrí ye'nen taatausinpai pu'kuru uurî wanî sîrîrí.

Maasa pra uupia aako'mamî ye'nen,
ta'pî Davi nurî'tîya —ta'pî Pedroya.

Sl 16.8-11

²⁹ Moropai Pedro eseurîma ko'mannîpî. Ta'pîiya: —Uyonpayamî, maasa eseurîma etapai'nîkon, penaron manni' utamokon Davi nurî'tî yekare pî'. Mîikîrí ko'manpî'tîpî tamî'nawîronkon esa' pe pena. Tîise aasa'manta'pî. Mîrîrí tîpo yu'na'tî'pî to'ya, mîikîrí uruwasi man uurî'nîkon kore'ta. ³⁰ Mîikîrí e'pî'tî'pî Paapa maimu ekareme'nen pe. Mîrîrí ye'nen epu'tî'pîiya, î' taasa' Paapaya inna'poka tîuya pata pe pra. Mîikîrí payanyamî' rî'san kore'ta Paapaya ipîkku pata esa' ton yarima tîuya, ekaremekî'pî Davi nurî'tî wanî'pî warantî awe'to'pe.

³¹⁻³² —Moropai epu'tî'pîiya î' kupî Paapaya. Mîrîrí ye'nen eeseurîma'pî Cristo pîmî'sa'kato' Paapaya pî'. Ta'pîiya see warantî: “Mîikîrí sa'manta tîpo isa'manta'san kore'ta aako'mamî pepîn Mîrîrí ye'nen itesa'ri'pî kata pepîn”, taa Davi nurî'tîya manni' Jesus pîmî'sa'kato' Paapaya pî'. ³³ Mîrîrí kupî'pîiya. Mîikîrí e'mî'sa'kasa' era'ma'pî annaya. I'mî'sa'kasai'ya tîpo, Paapaya yarî'pî ka' pona. Ta'pîiya ipî': “Umeruntîri winîkîi ereutakî,” ta'pîiya. Moropai Morî Yekaton Wannî yarima pî' man, yarima tîuya ta'pî tîuya yawîrí. Mîikîrí erepansa' sîrîrí anna esa' pe. Mîikîrí wenai eseurîma sîrîrí amîrî'nîkon maimu ta. Mîrîrí era'maya'nîkon sîrîrí, etaya'nîkon sîrîrí. ³⁴⁻³⁵ Davi eseurîmasa' pra man tîpî' maasa pra mîikîrí enu'sa' pra man ka' pona tesa' yarakkîrí. Tîise eeseurîma'pî Cristo enuku'pî pî'. Ta'pîiya see warantî:

“Paapaya ta'pî Uyepotorî pî':

‘Umeruntîri winîkîi ereutakî

maasa ayeyatonon yentai akupîuya pîkîrí,’ ta'pîiya”

Sl 110.1

ta'pî Davi nurî'tîya. ³⁶ Mîikîrí manni' anwî'pîkon antaruma'tî'pîkon pîmî'sa'ka Paapaya yai ikupî'pîiya kure'ne Uyepotorîkon pe, tînmenka'pî pe. Tamî'nawîronkon Judeuyamî', mîrîrí epu'tîya'nîkon e'pai awanî —ta'pî Pedroya to' pî'.

³⁷ Mîrîrí eta tîuya'nîkon pî' yairî ma're to' ena'pî kure'ne to' esewanikon'ma'pî. Moropai ta'pî to'ya Pedro pî' moropai tiaronkon Jesus naipontî'san pî': —Uyonpayamî, î' kupî annaya e'painon? Mîrîrí warantî Paapaya anna taruma'tî namai kai'ma.

³⁸ Mîrîrí yuuku'pî Pedroya: —Enpenatatî imakui'pî ankupî'pîkon pî' moropai irumakatî tamî'nawîrí Paapaya tîwanmîra iku'to'pe. Mîrîrí tîpo esenpatakonatî innape Jesus kupîya'nîkon wenai. Tamî'nawîrí tîwanmîra iku'sa' tîuya tîpo Paapaya Morî Yekaton Wannî yarima ayesa'kon pe —ta'pî Pedroya to' pî'. ³⁹ —Maasa pra mîrîrí pî' Paapa eseurîma'pî pena Morî Yekaton Wannî yarima tîuya pî', amîrî'nîkon pia moropai anmukukon pia yarima tîuya moropai tamî'nawîronkon aminkankon pia yarima tîuya manni'kan tînmenkakon pia yarima tîuya —ta'pîiya.

⁴⁰ Mîrîrí warantî Pedroya to' panama'pî, to' teka'nunkai. Ta'pîiya to' pî': —Epa'katî imakui'pî kupî pî' tîwe'sanon kore'ta pai. Maasa pra inkamoro taruma'tî Paapaya yai, ataruma'tîya'nîkon namai awe'pîika'tîto'kon yuwatî —ta'pî Pedroya.

⁴¹ Mîrîrí tîpo innape Pedro maimu kupî tîuya'nîkon ye'nen to' esenpatakona'pî. To' wanî'pî 3.000 kaisarî yonpa. Mîrîrí tîpo innape Jesus ku'nenan pokonpe to' emurukuntîpî'tî'pî. ⁴² Mîrîrí yai Paapa maimu ke to' yenupa'pî Jesus naipontî'sanya. Tekkarikon yonpa tîuya'nîkon yai

tímurukun pe to' e'pítí'pí. Moropai teepîremakon yai tímurukun pe to' e'pítí'pí. Mîrîrî warantî to' ko'mamî'pí innape Jesus kupî tûuya'nîkon ye'nen.

Innape Jesus Ku'nenan Yeseru

⁴³ Mîrîrî yai Jesus naipontî'sanya î' ikupî eserîkan pepîn ku'pítí'pí. Esenenenkanto' kure'nan ku'pítí'pí to'ya. Mîrîrî ku'pítí'pí to'ya wenai, tu'kankon pemonkonyamî' esenumenka'pí. Mîrîrî era'ma tûuya'nîkon wenai tamî'nawîronkonya to' nama'pí. ⁴⁴ Moropai tamî'nawîronkon innape Jesus ku'nenan ko'mamî'pí tímurukun pe. Moropai î' itesa' pe tîwe'to'kon mîrîrî tîrataikai to' wanî'pí se' kaisarî. ⁴⁵ Inkamoro e'repa'pí temannekon ke, tînmîrîkon ke. Mîrîrî yepe'pí yapi'sa' tûuya'nîkon yai, mîrîrî yarataika'pí to'ya itu'se tiaronkon e'to' kaisarî. Mîrîrî kupî'pí to'ya tîwakîrîkon pe, mîi pe pra. ⁴⁶ Moropai wei kaisarî to' emurukuntîpítí'pí Judeuyamî' epîremato' yewî' ta. Moropai tewî'kon kaisarî tekkarikon yonpapítí'pí to'ya tîwakîrîkon pe, taatausinpai, e'sentai pra. ⁴⁷ Inkamoroya Paapa yapurîpítí'pí tamî'nawîron pî'. Mîrîrî to' yeseru wenai, tiaronkon pemonkonyamî'ya tîwakîrîkon pe to' era'ma'pí. Mîrîrî ye'nen wei kaisarî Paapa yapurînenan epamî'pí. Maasa pra Uyepotorîkonya mîrîrî warantî ikupî'pí, mîrîrî warantî innape tîku'nenan e'pîika'tîto'pe kai'ma. Mîrîrî warantî arinîke to' ena'pí.

3

Pedroya Ma'takî'pan Warayo' Yepi'tí

¹ Tiwin wei Pedro wítí'pí João yarakkîrî Judeuyamî' epîremato' yewî' ta epîremai. Ko'mamîya to' wítí'pí teeserukon ta, Judeuyamî' eperepítí'pí ko'mamî kaisarî epîremai. ² Moro warayo' ma'takî pe tîwe'sen e'pítí'pí mîrîrî to' epîremato' mana'ta po. Morî itese' manni' mana'ta pia itonpayamî'ya yaapítí'pí wei kaisarî teewonsenon nîtîrî tîniru yapi'to'peiya kai'ma. Mîikîrî awanî'pí asakoi pepîn teesenpo'pí pata painon.

³ Mîrîrî yai mîikîrî pri'yawon pepîn ma'takî'pan warayo' sa'neya Pedro, João era'ma'pí, mana'ta po tîwe'senya. Mîikîrîya to' era'masa' tûuya pe tenya kainumî'pí to' nîtîrî tîniru yapisîpa kai'ma. ⁴⁻⁵ Mîrîrîya Pedro João ko'mamî'pí mîikîrî yenu pîkîrî. Moropai ta'pí Pedroya ipî': —Anna era'makî —ta'pîiya. Mîikîrîya to' era'ma'pí î' to' nîtîrî yapisîpa kai'ma eesenumenka'pí teuren. ⁶ Tîise ta'pí Pedroya see warantî: —A'kî, î' rî ton pra man tîniru ton pra man aapia untîrî ton. Tîise Cristo nîtîrî'pí Paapa meruntîri upîika'tîto' Jesusya manni' Nazaréponya, tarî man uupia. Mîrîrî ke apîika'tûuya. Mîrîrî ye'nen Jesus maimu pe tauya apî', asakî —ta'pîiya. ⁷ Moropai meruntî winon itenya pî' yapisî'pí Pedroya. I'mî'sa'ka'pîiya, mîikîrî pri'yawon pepîn sa'ne. Mîrîrî pe rî mîikîrî e'mî'sa'ka'pí, morî pe satippe aapîta'pí inî' ike'ne awanî pra. ⁸ Mîrîrî tîpo mîikîrî atausinpasa' arapunpítí'pí kure'ne. Mîrîrî ye'nen mîikîrîya Paapa yapurî'pí tîwakîrî pe taatausinpai moropai to' pîkîrî eewomî'pí Judeuyamî' epîremato' yewî' ta. ⁹ Mîrîrî yai era'ma'pí arinîkonya. Mîikîrî pri'ya pra tîwe'sen e'mî'sa'kasa'ya Paapa yapurî era'ma'pí to'ya. ¹⁰ Mîrîrî ye'nen to' esenumenka'pí kure'ne ipî'. —Manni' mîikîrî, pri'ya pra tîwe'sen mana'ta po e'mî'sa'kakoi pepîn. Î' kai'ma see awe'mî'sa'kasa' mîrîrî? —Kai'ma to' esenumenka'pí teese-wankono'mai ipî'.

Arinîkon Pemonkonyamî' Yeurîma Pedroya

11 Mîrîrî tîpo mîikîrî warayo' Pedro João nepi'tî'pî wani'pî to' ra' pîkîrî. Mîikîrî era'ma tîuya'nîkon wenai, pemonkonyamî' esenumenka'pî kure'ne. Moropai to' eka'tumî'pî epîremanto' yewî' waikatoi varanda ta itese' Salomão pata'se' ya', o'non pata Pedro João moropai warayo' ike'nan esepi'tîsa' wani' manni' pata. 12 Mîrîrî yai arinîkon erepamî era'ma tîuya pe ta'pî Pedroya to' pî': —Uyonpayamî', î' wani' awanî ye'nen eesewankono'makon mîrîrî? Î' kai'ma eesenumenkakon mîrîrî anna pî'? Î' wani' awanî ye'nen anna yenu pîkîrî aako'mamîkon? Mîserî warayo' esepi'tîsa' wenai anna meruntîri ke yepi'tîsa' annaya kai'ma awanîkon? Morî anna yeseru wenai tîmeruntîri tîisa' Paapaya kai'ma awanîkon ka'ri? 13 Mîikîrî esepi'tîsa' mîrîrî anna meruntîri wenai pra tîise manni' Paapa poitîri Jesus meruntîri wenai. Manni' anna tamokon Abraão nurî'tî napurî'pî, moropai Isaque nurî'tî napurî'pî moropai Jacó nurî'tî napurî'pî. Mîikîrî Paapaya Jesus kupî'pî kure'ne. Tîise amîrî'nîkonya irumaka'pî ipikku pe tîwe'sanon ayesa'kon pia. Mîikîrî rumaka'pîya'nîkon Pilatos yenya' mîikîrî anrumakapai awanî tanne tîise “kaane” ta'pîya'nîkon itu'se pra awanî'pîkon. 14 Mîikîrî wani'pî morî pe tîwe'sen pe imakui'pî ton pra tîwe'sen pe, tîise mîiwîni tîise iwanmîrî'pîya'nîkon. —Mîikîrî rumakakî —taaya'nîkon pra awanîkon Pilatos pî'. Tîise tiaron warayo' pemonkon wîitîpon rumakato'peiya ta'pîya'nîkon. 15 Mîrîrî warantî amîrî'nîkonya uurî'nîkon ko'manto' esa' pe tîwe'sen wîi me'po'pî. Tîise mîikîrî pîmî'sa'ka'pî Paapaya. Mîrîrî epu'tî pî' anna man maasa pra era'ma'pî annaya. 16 Mîrîrî ye'nen mîikîrî Jesus meruntîri wenai mîserî warayo' esepi'tîsa' sîrîrî. Maasa pra innape ikupî'pîiya. Mîrîrî ye'nen Jesusya yepi'tî'pî tamî'nawîronkon amîrî'nîkonya era'ma tîmapu'tîi.

17 —Uyonpayamî', amîrî'nîkonya iwî me'po'pî pakko pe awanîkon ye'nen, tamî'nawîri ayesa'kon pokonpe si'ma. Mîrîrî epu'tî pî' wai. 18 Tîise mîrîrî kupî'pî Paapaya. Pena penaronkon profetayamî' nurî'tîya ekaremekî'pî, î' kai'ma Paapa narima'pî pîika'tîton pe e'taruma'tî kupî. Mîrîrî yawîrî ikupî'pî Paapaya ta'pî tîuya yawîrî. 19 Mîrîrî ye'nen enpenatati imakui'pî ankupî'pîkon pî', irumakatî, ayaserukon mo'tani'tî. Moropai Paapa pia eturumakatî tîiwanmîra imakui'pî ankupî'pîkon ku'to'peiya. Iipia eturumakatî aapia'nîkon manni' Jesus tînmenka'pî pîika'tîton yarimato'peiya. 20 Iipia eturumakatî ayekatonkon meruntîri ton tîito'peiya. 21 Tîise mîikîrî wani' sîrîrî ka' po aaipî pra. Tamî'nawîron miakanma tîuya weiyu pîkîrî aako'mamî, mîrîrî weiyu pî' Paapa eseurîma'pî penaronkon tîmaimu ekareme'nenan profetayamî' wenai. 22 Moisés nurî'tîya ta'pî: “Paapaya tîmaimu ekareme'nen yarima kupî sîrîrî, amîrî'nîkon kore'ta uurî yarimasa' tîuya warantî. Mîikîrî maimu ekareme'nen wani' kupî sîrîrî akore'ta'nîkon ayonpakon pe.

Maasa etati morî pe î' taiya apî'nîkon.

23 Anî'ya imaimu eta pra awanî ya, mîikîrî mo'kaiya kupî sîrîrî tîpemonkonoyamî' kore'ta pai. Inî'rî tîpemonkono pe pra ikupîiya. Mîikîrî wîiya kupî sîrîrî,”

Dt 18.15,18,19

ta'pî Moisés nurî'tîya —ta'pî Pedroya.

24 —Tamî'nawîronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nurî'tîya sîrîrî ekaremekî'pî. E'mai'ne Samuelya ekaremekî'pî. Moropai

mîrîrî tîpo ite'ma'pî pî' tiaronkonya ekaremekî'pî. Sîrîrî yai eesera'ma manni' ekaremekî'pî to'ya. ²⁵ Î' etanto' Paapaya pena inkamoro wenai, mîrîrî wanî sîrîrî amîrî'nîkon ton pe. See warantî ekaremekî'pî Paapaya Abraão pî' pena. Ta'pîiya:

“Apayanrî'san wenai tamî'nawîronkon sîrîrî pata po tîlko'mansenon pia morî tîrîuya kupî,”

Gn 22.18; 26.4

ta'pîiya Abraão pî'. Mîrîrî wanî sîrîrî amîrî'nîkon ton pe maasa pra amîrî'nîkon wanî ipayanyamî' rî'san pe. ²⁶ Mîrîrî ye'nen Paapaya tîpoitîrî menka'pî moropai yarima'pîiya e'mai' pe amîrî'nîkon pîika'tîton pe, morî ku'to'peiya amîrî'nîkon ton pe, moropai imakui'pî ankupî'pîkon ru-makakonpa akaisarî'nîkon tiwin pî' si'ma.

Mîrîrî warantî Pedro eseurîma'pî to' pî'.

4

Pedro, João Yari To'ya Judeuyamî' Esanon Pia

¹ Pedro moropai João wanî'pî pemonkonyamî' yenupa pî'. Mîrîrî tanne, Judeuyamî' esanon teepîremasanon esanon erepamî'pî to' kore'ta. Moropai tiaronkon saduceuyamî' moropai epîremanto' yewî' era'manenan esa'. ² Inkamoroya pemonkonyamî' yenupa to'ya eta'pî, to' eseurîma. Pedro eseurîma'pî Jesus Cristo pîmî'sa'ka'pî Paapaya pî'. —Mîrîrî ye'nen Jesus Cristo e'mî'sa'kasa' wenai îsa'manta'san e'mî'sa'ka nîrî —ta'pîiya. Mîrîrî eta tîuya'nîkon pî' to' eseta'ka'pî, to' maimu pî'. To' ekore'ma'pî to' winîkîi. ³ Mîrîrî ye'nen to' yapisî me'po'pî to'ya. Moropai to' yarakkamo'pî to'ya mîrîrî ewaron neken yuwa'kato'pe to'ya, maasa pra ko'mamîiya pata wanî'pî mîito'pe. ⁴ Tîise mîrîrî yai to' nekaremekî'pî itekare etatîpono'sanya innape Jesus kupî'pî arinîke. Mîrîrî ye'nen inkamoro innape Jesus ku'nenan ena'pî inî' panpî'. Tarîpai 5.000 kaisarî to' wanî'pî.

⁵ Mîrîrî erenma'sa' pe miarî Jerusalém po to' emurukuntî'pî, inkamoro ipîkkukon pe tîwe'sanon, yenupatonkon moropai tiaronkon pemonkonyamî' esa' pe tîwe'sanon emurukuntî'pî. ⁶ Inkamoro kore'ta to' wanî'pî teepîremasanon esanon yepotorî Anás itese' moropai Caifás, João, Alexandre moropai tiaronkon Anás yonpayamî'. ⁷ Mîrîrî yai inkamoro Jesus naipontî'san arakkansa' tîuya'nîkon enepî'pî to'ya inkamoro ipîkkukon rawîrî. Mîrîrî ye'nen to' ekaranmapo'pî to'ya. —O'non ye'ka pe see mîrîrî kupîya'nîkon mîrîrî? Anî' meruntîri ke ikupîya'nîkon mîrîrî? Anî' maimu pe mîrîrî kupîya'nîkon? —ta'pî to'ya to' pî'. Anepu'pai to' wanî'pî maasa pra warayo' esepî'tîsa' era'masa' tîuya'nîkon ye'nen.

⁸ Morî Yekaton Wannî wanî'pî Pedro yarakkîrî. Mîrîrî ye'nen Pedro eseurîma'pî eranne' pe pra. Ta'pîiya to' pî': —Amîrî'nîkon ipîkkukon pemonkonyamî' esanon, epu'nenan, mîserî warayo' yepî'tîsa' annaya wenai anna yekaranmapoya'nîkon. Mîrîrî anepu'pai awanîkon. Tarîpai etatî, —ta'pî Pedroya to' pî'. ⁹⁻¹⁰ Moropai ta'pîiya: —Mîikîrî manni' Jesus Nazaré poinon, manni' anwî'pîkon anpokapî'tî'pîkon pakî'nan pona, mîikîrî pîmî'sa'kasa' Paapaya. Mîikîrî meruntîri wenai, mîikîrî maimu pe eesepî'tîsa' mîrîrî —ta'pî Pedroya to' pî'. ¹¹ Ta'pî Pedroya inî'rî to' pî': —Manni' mîikîrî Paapaya taasa':

“manni' wîttî konekanenya imakui'pî pe tî' wanî kai'ma yenunsa', ipîinamaya pra awanîkon, iwanmîrîya'nîkon. Mîikîrî kupî'pî Paapaya ipîkku pe,”

Sl 118.22

mîkîrî Jesus. ¹² Mîkîrî pia neken e'pîika'tînto' eseporî mîrîrî. Inî'rî tiaron iwarainon ton pra man sîrîrî pata po upîika'tînenkon ton. Mîkîrî, Paapa nîtrîrî pî neken wanî uurî'nîkon pîika'tîton pe, —ta'pî Pedroya.

¹³ Pedro eseurîma eta tîuya'nîkon yai inkamoro emurukuntî'san esenu-menka'pî kure'ne to' pî'. Ta'pî to'ya: —Î' kai'ma see to' eseurîma mîrîrî pî' esenupa'sanon pepîn teuren tîise eranne' pe pra to' wanî. Moriya insamoro wanî sîrîrî Jesus yarakkîrî asarî'san pe kai'ma —ta'pî to'ya.

¹⁴ Mîrîrî ye'nen moo to' wanî'pî. Î' taa to'ya pîn Jesus naipontî'san pî'. Maasa pra mîkîrî warayo' eke'nan to' nepi'tî'pî wanî'pî to' pia.

¹⁵ Mîrîrî tîpo to' yenpa'ka'pî to'ya poro pona. Moropai tîwarîrî'nîkon to' esiyu'pî'tî'pî to' eseurîmato' pî'. ¹⁶ —Î' kupî e'painon to' yarakkîrî. Ikupî eserîke pra awanî to' winîkîi maasa pra tamî'nawîrî Jerusalém po anî' nîkupî eserîkan pepîn ku'sa' to'ya epu'sa' tamî'nawîronkonya man. Yenomî eserîke pra man, to' nîkupî'pî —ta'pî to'ya. ¹⁷ —Tîise taapai awanî sîrîrî to' pî' inî'rî Jesus pî' to' eseurîma namai tiaronkon pemonkonyamî'ya eta namai, to' eseurîmato' Jesus pî' emî'pannî'pai awanî sîrîrî —ta'pî to'ya.

¹⁸ Moropai to' yawonnîpî'pî to'ya inî'rî. Moropai ta'pî to'ya: —Inî'rî pemonkonyamî' yenupaya'nîkon yu'se pra anna wanî sîrîrî. Inî'rî mîkîrî warayo' pî' Jesus pî' eeseurîmakon yu'se pra anna man. Atî'napantî mîrîrî pîkîrî tîise —ta'pî to'ya to' pî'. ¹⁹⁻²⁰ Tîise î' kupî to'ya yentai awanî'pî. Mîrîrî pî' Pedroya ta'pî: —Inna, annaya tîwî ikupî eserîke pra man. Anna eseurîma tîrumakai pra maasa pra anna nera'ma'pî, anna neta'pî mîrîrî ekaremekî annaya, —ta'pî to'ya. Moropai ta'pî to'ya: —Amîrî'nîkonya taa aawarîrî'nîkon rî esenumenkakon mîrîrî î' wanî yairî Paapa ton pe. Amaimukon yawîrî anna wanî kai'ma. Amîrî'nîkon nama annaya Paapa ka'rî nama annaya. Mîrîrî epu'tîya'nîkon e'pai awanî —ta'pî Pedroya.

²¹ Mîrîrî tîpo inî' î' kupî to'ya eserîke pra to' wanî'pî. Maasa pra pemonkonyamî'ya Paapa yapurî'pî warayo' to' napi'tî'pî era'ma tîuya'nîkon ye'nen. Mîrîrî ye'nen to' eseurîma'pî neken to' yarakkîrî. —Inî'rî kîseurîmatî mîkîrî Jesus pî'. Eeseurîmakon yu'se anna wanî pra man —ta'pî to'ya to' pî'. Moropai to' epa'ka'pî, î' kupî to'ya yentai awanî'pî mîito'pe. ²² Mîkîrî warayo' esepî'tî'pî kono po awanî'pî 40 kono yentai.

Innape Jesus Ku'nenan Epîrema

²³ Atarakkannîto' yewî' tapai teepa'ka tîpo'nîkon Pedro, João wî'tî'pî tonpayamî' pia, innape Jesus ku'nenan pia. Inkamoroya ekaremekî'pî to' pî', î' taasa' a'yeke'tonon Judeuyamî' yenupanenanya moropai teepîremasanon esananya. ²⁴ Mîrîrî eta tîuya'nîkonya yai tamî'nawîrî si'ma to' epîrema pia'tî'pî Paapa pî'. Ta'pî to'ya: —Anna yunkon, Paapa, amîrî pata koneka'tîpon, moropai ka' koneka'tîpon. Moropai tuna koneka'tîpon. Moropai tamî'nawîron sîrîrî pata po tîiko'mansen koneka'pîya. ²⁵ Moropai pena eeseurîma'pî Morî Yekaton Wannî yai anna tamokon Davi nurî'tî apoitîrî eseurîma wenai. Ta'pîya:

“Î' wani' awanî ye'nen pemonkonyamî', Judeuyamî' pepîn ekore'ma uwinîkîi.

²⁶ Î' wani' awanî ye'nen Uwinîkîi imakui'pî kupî tîuya'nîkon pî' to' esenu-menka.

Tîise î' kupî to'ya eserîke pra awanî.

Ipikkukon reiyamî' pata esanon pokonpe to' emurukuntî'pî teepîkonpa Uyarakkîrî moropai pîika'tîton unarima'pî yarakkîrî.

Tiise miriri wani i' pe pra ri",

Sl 2.1,2

ta'piya, pena Davi nuri'ti eseurimato' wenai.

²⁷ A'ki, pena Davi nuri'ti yai eeseurima'pi, Paapa. Miriri waranti awe'kupi'pi siriri amen. To' eseta'pi i' ri kupikonpa pemonkonyami' esa' pe tiwe'sen Herodes pokonpe moropai pata esanon Pôncio Pilatos pokonpe. To' eseta'pi anna yonpayami' moropai anna yonpayami' pepin pokonpe tesorukon konekakonpa kai'ma. Miikiri anarima'pi piika'titon imakui'pi ton pin Jesus winiki, teepito'kon yeseru konekakonpa to' eperepi'pi. Miriri eseta'pi pena innape ri awe'kupi siriripe eesepu'tito'pe kai'ma. ²⁸ Miriri waranti pena eeseurima'pi manni' yawiri siriri awe'kupi esera'ma siriri, Paapa. Siriri waranti ikupi'pi to'ya maasa pra awe'ku'to'pe ta'piya. Miriri waranti ta'piya itu'se awani ye'nen, merunti ke awani ye'nen. ²⁹ Anna yunkon, Paapa, tamina'wiri epu'ti pi' nai i' kai'ma anna winiki to' eseurimasa' epu'ti pi' nai, anna taruma'ti tiuya'nikon pi' to' eseurimasa'. Tiise Paapa, apoitirintonon anna pia merunti tiiki, merunti ke amaimu pi' anna eseurimato'pe ini' panpi'. ³⁰ Moropai Paapa, anna pia itiki apoitiri imakui'pi ton pin Jesus wenai ani' nikupi eserikan pepin ku'to'pe annaya, pri'yawonkon pepin yepi'tito'pe annaya ameruntiri ke. „Miriri era'ma tiuya'nikonya yai pemonkonyami' esenumenkato'pe kure'ne ameruntiri pi', —kai'ma to' epirema'pi Paapa pi'.

³¹ To' epirema atareti'ka pe, tiwakiri pe Paapaya eta'pi. Miriri ye'nen ita to' e'to' witti eserentiki'ma'pi. Moropai Mori Yekaton Wannni ena'pi to' esa' pe ini' panpi' merunti ke to' e'to'pe. Miriri ti'po ini' panpi' itekare ekaremeki'pi to'ya merunti ke.

Tami'nawiri Itesa' Pe Tiwe'to'kon Kupi To'ya Tiwinan Yemanne Waranti

³² Miriri yai tamina'wironkon innape Jesus ku'nenan esenumenkapi'ti'pi se' kaisari. To' esenumenkato' e'piti'pi tiwin. Moropai to' yeseru e'piti'pi i' kai'ma to' ko'manto' wani'pi. Miriri ye'nen ani'ya taa pra awani'pi to' kore'ta: —Uyemanne siriri uuri siriri —kai'ma to' esenumenka pin. Tiise tamina'wiri itesa' pe tiwe'to'kon kupi'pi to'ya tiwinan yemanne waranti. ³³ Miriri yai Jesus pimi'sa'ka'pi Paapaya ekareme'piti'pi to'ya merunti ke. Miriri ye'nen kure'ne mori pe to' e'to' ton tiri'pi Paapaya to' pia. ³⁴⁻³⁵ Moropai temannekon ke to' e'repa yai, tewi'kon ke, tinmikon ke, itepe'pi yapisi to'ya, moropai miriri enepi to'ya tamina'wiri Jesus naiponti'san yenya itiri to'ya. Moropai miriri yonpa tiri Jesus naiponti'sanya to' pia, itu'se to' e'to' kaisari. Miriri ye'nen ani' e'taruma'ti pra awani'pi to' kore'ta. Miriri kupi'pi to'ya tamina'wiri teesenumenkato'kon ke.

³⁶⁻³⁷ Inkamoro kore'ta tiwin warayo' wani'pi itese' Jose. Miikiri e'repa'pi tinmiri ke. Itepe'pi yapisi'piya moropai enepi'piya tamina'wiri Jesus naiponti'san yenya tiwe'taruma'tisanon piika'tito'pe Jesus naiponti'sanya kai'ma. Miikiri warayo' wani'pi Levi nuri'ti paari'pi pe. Ipata ese' wani'pi eesempo'pi pata Chipre wono po. Miikiri e'piti'pi to' piika'tinen pe. Miriri ye'nen esati'pi Jesus naiponti'sanya Barnabe kai'ma, tiaron meruntiri ton tinen taato' miriri.

5

Ananias Safira Yekare

¹ Miriri ti'po tiaron warayo' wani'pi itese' Ananias. Miikiri wani'pi tino'pi kenan. Ino'pi ese' wani'pi Safira. Miikiri esenumenka'pi tiwe'repa

pî' tînmîri ke, 1 itepe'pî tîrîpa kai'ma Jesus naipontî'san pia. Mîrîrî ke tîwe'taruma'tîsanon pîika'tîto'pe to'ya. 2 Tîise tamî'nawîrî itîrîiya pîn tamî'nawîrî tîrîuya taa tîpo. Itonpa yarakkîrî awe'nîmî'pî. Mîrîrî epu'tî'pî ino'pîya. Mîrîrî tîpo yapîsî'pîiya itepe'pî. Mîrîrî tîrî'pîiya Pedro pia itonpa pe, tamî'nawîrî tîrîiya pîn. 3 Mîrîrî ye'nen ta'pî Pedroya ipî':

—Î' wani' awanî ye'nen mîrîrî warantî Makui pata'se' ton tîrîya ayewan ya? —ta'pî Pedroya ipî'. —Î' ton pe mîrîrî warantî seru'ye' pe awanî Morî Yekaton Wannî winîkî —ta'pîiya. —Î' ton pe tamî'nawîrî itîrîiya pra awanî'pî itîrîuya taa tîpo? 4 Maasa pra anmîri wani'pî amîrî pe pena. Moropai awe'repasa' tîpo itepe'pî wani nîrî amîrî pe. Tîise î' ton pe yenku'tî yu'se eesenumenkasa' anna winîkî pra neken tîise Paapa winîkî?

5 Mîrîrî taa Pedroya, eta tîuya pe Ananias esenumî'pî, aasa'manta'pî. Mîrîrî e'ku'sa' eta tîuya'nîkon pe arinîkon ena'pî eranne' pe. 6 Mîikîrî yapî'se warayo'kon erepamî'pî, kamisa ke ya'santî'pî to'ya. Moropai yenpa'ka'pî to'ya poro pona. Mîikîrî yu'na'tî'pî to'ya.

7 Mîrîrî tîpo, tîko'man pe pu'kuru pra ino'pîrî'pî erepamî'pî, î' e'ku'sa' epu'tîiya pra tînyo yarakkîrî. 8 Mîikîrî ekaranmapo'pî Pedroya: —Ka'kî upî' —ta'pîiya. —Seenî' neken wani' tamî'nawîrî anmîrikon ke awe'repa'pîkon yepe'pî pe? —ta'pîiya.

—Inna —ta'pî Safiraya. 9 Tîise ta'pî Pedroya:

—Î' ton pe see mîrîrî warantî Paapa epu'to' ton tîrîya'nîkon sîrîrî? Ataruma'tîiya'nîkon pepîn kai'ma? Seru'ye' pe awanîkon Morî Yekaton Wannî winîkî —ta'pîiya. Moropai ta'pî Pedroya: —A'kî, mîrîrî warantî anyo seru'wasa' wenai aasa'manta'pî. Mîikîrî yu'na'tî warayo'konya amenrî to' ataretî'ka —ta'pîiya. —Moro to' man inkamoro yu'na'tî'ponkon —ta'pîiya. —Inkamoroya ayarî nîrî sîrîrî ayu'na'tî —ta'pî Pedroya ipî'.

10 Mîrîrî eta tîuya pe, Safira esenumî'pî Pedro rawîrî aasa'manta'pî. Mîikîrî yenpa'ka'pî warayo'konya moropai yu'na'tî'pî to'ya inyo yu'na'tî'pî tîuya'nîkon winîkî. 11 Mîrîrî eta tîuya'nîkonya yai, innape Jesus ku'nenan ena'pî eranne' pe. Moropai tamî'nawîronkon mîrîrî yekare etanenan pemonkonyamî' nîrî wani'pî eranne' pe.

Jesus Naipontî'sanya Pri'yawonkon Pepîn Yepî'tî

12 Tu'ke ite'ka Jesus naipontî'sanya tu'ke ikupî eserîkan pepîn ku'pî'tî'pî. Moropai esenumenkanto' ku'pî'tî'pî to'ya pemonkonyamî' nera'maton pe. Mîrîrî yai tamî'nawîronkon innape Jesus ku'nenan emurukunpî'tî'pî epîremanto' yewî' waikatoi varanda ta itese' Salomão pata'se' ya'. 13 Tiaronkon emurukuntî pra awanî'pî to' pokonpe maasa pra eranne' pe tîwanîkon ye'nen. Tîise to' eseurîmapî'tî'pî morî pe to' pî'. 14 Moropai arinîkon warayo'kon moropai wîri'sanyamî'ya nîrî innape Uyepotorîkon kupî'pî tîwîrî. Mîrîrî wenai arinîke to' ena'pî. 15 Mîrîrî Jesus naipontî'san nîkupî'pî era'ma tîuya'nîkon wenai, pri'yawonkon pepîn enepî'pî to'ya o'non poro Pedro wî'tîto' e'ma ta. Tette' ta to' tîise inkamoro tîrî'pî to'ya e'ma ena pona, mîrîrî taawîrî Pedro wî'tî yai, itekatonya mîikîrî napontîsa' yai eesepî'tîto'pe kai'ma. 16 Moropai arinîkon pemonkonyamî' Jerusalém woi tîiko'mansenonya tiaronkon pri'yawonkon pepîn nîrî enepî'pî. Moropai o'ma'kon yarakkîrî tîwe'sanon enepî'pî to'ya. Tamî'nawîrî inkamoro esepî'tî'pî mîrîrî warantî.

Jesus Naipontî'san Taruma'tî To'ya

17 Moropai teepîremanon esanon yepotorî moropai mîikîrî yarakkîronkon, Judeuyamî' esanon saduceuyamî', inkamoro kinmuwa'pî Jesus naipontî'san winîkîi. 18 Ta'pî to'ya: —To' arakkanpai awanî sîrîrî inî'rî to' eseurîma namai —ta'pî to'ya. Moropai to' yapîsî me'po'pî to'ya moropai to' arakkamo me'po'pî to'ya imakui'pî kupîtîponkon kore'ta. 19 Mîrîrî ewaron ya', Paapaya inserî yarîma'pî to' pia. Mîikîrîya mana'ta arakkanmoka'pî. Moropai to' yenpa'ka'pîiya mîrîrî atarakkannîto' yewî' tapai. 20 Ta'pî inserîya Jesus naipontî'san pî':

—Atîti, epîremanto' yewî' ta pemonkonyamî' yenupatantî. Sîrîrî itekare ekareme'tantî, tamî'nawîrî ipatîkarî enen ko'mannîto' yekare —ta'pî inserîya Jesus naipontî'san pî'.

21 Moropai inserî maimu yawîrî to' wîti'pî penane pu'kuru to' ewomî'pî epîremanto' yewî' ta. Inkamoroya to' yenupa'pî miarî.

Mîrîrî tîpo mîrîrî wei yai, teepîremanon esanon yepotorî moropai mîikîrî yarakkîronkon Judeuyamî' esanon emurukuntî'pî tamî'nawîrî pemonkonyamî' esa' pe tîwe'sanon eseta'pî teeseurîmakonpa tekarekon pî', tonpakon saduceuyamî' pokonpe. Inkamoro emurukuntî'sa'ya ta'pî: —To' era'matantî, inkamoro arakkansa'kon —ta'pî to'ya. 22-23 Moropai surarayamî' wîti'pî atarakkannîto' yewî' ta. Eporî'pî to'ya atarakkannîto' yewî' atarakkansa' wanî'pî. Surarayamî' era'manenanya era'ma ko'mannîpî mana'ta po si'ma. Tîise î' e'ku'sa' epu'tî to'ya pra awanî'pî mîrîrî yai. Mîrîrî arakkanmoka'pî to'ya tîise Jesus naipontî'san eporî to'ya pîn. Anî' ton pra awanî'pî. Tarîpai î' kai'ma tîwanîkon epu'tî to'ya pra to' ena'pî. To' enna'po'pî tesa'kon pia. Ekaremekî'pî to'ya, tamî'nawîrî.

—Î' kai'ma to' epa'ka'pî epu'tî annaya pra man. Mana'ta man arakkansa' pe —ta'pî to'ya.

24 Mîrîrî eta tîuya'nîkon ya yai, to' esananya î' kupî tîuya epu'tî pîn nîrî to' warantî. 25 Tîise mîrîrî pe rî warayo' erepamî'pî. Ta'pîiya: —A'kî manni'kan atarakkannîto' yewî' ta to' wanî manni'kan man sin-pata epîremanto' yewî' ta pemonkonyamî' yenupa pî' —ta'pî warayo'ya to' pî'. 26-27 Mîrîrî eta tîuya'nîkon pe tiwinarî surarayamî' esananya ta'pî surarayamî' pî': —Ka'ne' pe to' era'matantî. To' wîti'pî. To' enepî'pî to'ya. Î' kupî to'ya pîn to' winîkîi maasa pra pemonkonyamî'ya tîpa'tîpîtikon nama'pî to'ya tî' ke. Moropai to' ene'sa' to'ya yai, inkamoro pî' ta'pî Judeuyamî' esanon pe tîwe'sananya: —Mîrîrî warantî “Inî'rî pemonkonyamî' kîsenupatî mîikîrî Jesus ese' pî'”, ta'pî annaya apî'nîkon yuukuya'nîkon pra awanîkon sîrîrî. 28 Ankupî'pikon era'matî maasa î' ku'sa'ya'nîkon mîikîrî ese' pî' eeseurîmakon ke pemonkonyamî' Jerusalém cidaderî ponkonya etasa' era'matî. Mîrîrî warantî tîise anna Judeuyamî' esananya Jesus wî'pî taa pî' aako'mamîkon mîrîrî.

29 Tîise Pedroya moropai tiaronkon Jesus naipontî'sanya inkamoro maimu yuuku'pî. Ta'pî to'ya: —Paapa maimu yawîrî e'nîpai awanî sîrîrî warayo'kon maimu yawîrî e'nî yentai. 30 Mîikîrî Paapa penaronkon utamokon napurî'pî mîikîrî Paapaya Jesus pîmî'sa'ka'pî amîrî'nîkonya iwî me'posa' tîpo, pakî'nan pona ipokapîti me'posa'ya'nîkon tanne. 31 Mîikîrî Jesus kupî'pî Paapaya tîmeruntîri winî eereutato'pe, tamî'nawîronkon esa' pe, moropai upîika'tînenkon pe. Paapaya itîrî'pî manni'kan tîpemonkonoyamî' Judeuyamî'ya imakui'pî pe tîwe'to'kon rumaka ya tîwanmîra Paapaya iku'to'pe —ta'pî to'ya to' pî'. 32 —Mîrîrî ekaremekî annaya sîrîrî maasa pra era'ma pî' anna man tamî'nawîrî. Moropai Morî

Yekaton Wannîya nîrî yenpo pî' man tamî'nawîrî. Mîikîrî Morî Yekaton Wannî Paapa narima'pî tîmaimu yawîrî tîko'mansenon pia —ta'pî Pedroya to' pî'.

³³ Mîrîrî eta tîuya'nîkonya yai, inkamoro Judeuyamî' esanon emurukuntî'san ekore'ma'pî inî' panpî' to' winîkîi. Mîrîrî to' tî'ka tîuya'nîkon pî' to' eseurîma'pî. ³⁴ Tîise moro awanî'pî warayo' to' kore'ta. Mîikîrî fariseu itese' Gamaliel to' yenupanen Judeuyamî' yeseru pî'. Mîrîrî ye'nen tamî'nawîronkon nînama pe awanî'pî. Mîikîrî e'mî'sa'ka'pî. Ta'pîiya to' pî'.

—Jesus naipontî'san yenpa'katî maasa poro pona ka'ne' perî —ta'pîiya. Moropai to' yenpa'ka'pî to'ya. ³⁵ Moropai eeseurîma pia'tî'pî arinîkon emurukuntî'sanya eta tanne.

—A'kî, uyonpayamî' —ta'pîiya. —Aka, î' kupîya'nîkon kai'ma kîsenku'tîfî insamoro Jesus naipontî'san winîkîi. Maasa ekaremekîuya etatî —ta'pîiya.

³⁶ —Pena pu'kuru pra warayo' wanî'pî itese' Teudas. Mîikîrî wanî'pî pemonkon esa' pe arinîkon 400 kaisaronkon esa' pe Teudas wanî'pî. Ipîkku pe tîwe'to'pe awe'kupî'pî. Tîise iwî'pî to'ya. Mîrîrî tîpo inenupakon rî'san e'paraipîka'pî. Inî'rî ipokonpe tîwanî'pîkon warantî pra to' ena'pî. Mîrîrî warantî to' ataretî'ka'pî —ta'pîiya. ³⁷ —Moropai inî'rî tiaron wanî'pî Judas itese' Galiléia pon —ta'pîiya. —Manni' yai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' ku'ne'tî to'ya yai, mîikîrî wanî'pî mîrîrî warantî. Ipîkku pe tîwe'to'pe awe'kupî'pî. Ipemonkonoyamî' wanî'pî tu'ke inenupakon. Tîise mîikîrî wî'pî to'ya. Moropai inkamoro inenupa rî'san e'paraipîka'pî —ta'pîiya. ³⁸ —Mîrîrî warantî naka inkamoro wanî. Mîrîrî ye'nen tîwî to' ku'pai'nîkon, maasa pra pemonkon yeseru pe awanî ya, î' pe pra rî to' nenupa'san wanî —ta'pî Gamalielya. ³⁹ —Tîise mîrîrî warantî pra Paapa meruntîri pe to' wanî tanne, î' kupîya'nîkon kai'ma kîsenku'tîfî. Mîrîrî warantî ikupî pî' eesenumenkakon ya, Paapa winîkîi imakui'pî kupîya'nîkon mîrîrî —ta'pîiya to' pî'.

⁴⁰ Mîrîrî tîpo mîikîrî Gamaliel eseurîmato' kupî'pî to'ya innape. Mîrîrî ye'nen, —Jesus naipontî'san yawonnî'tî —ta'pî to'ya. To' yawonnîpî'pî to'ya. To' po'pîtîpo'nîkon inkamoro rumaka'pî to'ya. To' rumaka pe ta'pî to'ya: —Atîfî, inî'rî eeseurîmakon yu'se anna wanî pra man mîikîrî Jesus ese' pî' —ta'pî to'ya. ⁴¹ Moropai Pedro tiaronkon Jesus naipontî'san epa'ka'pî arinîkon emurukuntî'san kore'tapai taatausinpai maasa pra Jesus yekare pî' ekaremekî tîuya'nîkon wenai tîwe'taruma'tîkon epu'tî to'ya eserîke awanî. Mîrîrî warantî si'ma, to' atausinpasa' wanî'pî kure'ne. Inkamoro wî'tî'pî. ⁴² Inkamoroya wei kaisarî Paapa maimu ekareme'pî'tî'pî epîremanto' yewî' ta moropai tuutîkon pe wîttîkon kaisarî. Piika'tîton pe Jesus Paapa narima'pî wanî ekareme'pî'tî'pî to'ya tîwîrî, tîrumakai pra.

6

Asakî'ne Mia' Pona Tîmo'tai'nîkon Menka To'ya Jesus Naipontî'san Pîika'tînenan Pe

¹ Tîko'man pe pu'kuru tîko'manse pra Judeuyamî' innape Jesus ku'nenan ena ko'mannîpî'pî arinîke. Tiaronkon wanî'pî mîrîrî yai grego maimu ta teeseurîmasanon pe moropai tiaronkon wanî'pî aramaico pe teeseurîmasanon pe. Mîrîrî yai inkamoro grego maimu ta teeseurîmasanon esiyu'pî'tî pia'tî'pî maasa pra tonpakon inyo isa'manta'san pîika'tî to'ya

pra awanî to' yekkari ton ke era'ma tûuya'nîkon wenai. ² Mîrîrî ye'nen Jesus naipontî'sanya to' muurukuntî'pî. Inkamoro eseurîma'pî î' kai'ma to' pîika'tî tûuya'nîkon pî'. Mîrîrî ye'nen ta'pî to'ya:

—Morî pe pra awanî Paapa maimu pî' eseurîman rumakasa' ya manni'kan tîwe'taruma'tisanon neken pîika'tîto'pe. Tîise ekareme'pai awanî sîrîrî tûrumakai pra —ta'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen to' esenumenka'pî mîrîrî esenyaka'manto' kupîtonkon menka tûuya'nîkon pî'. ³ Mîrîrî ye'nen ta'pî to'ya: —Asakî'ne mia' pona tîmo'tai warayo'kon menkapai'nîkon. Warayo'kon manni'kan epu'nenan yairî tîwe'sanon to' yeseru innape Jesus ku'nenan, Morî Yekaton Wannî maimu yawîrî tîwe'sanon menkapai'nîkon. Insamoro pia sîrîrî esenyaka'manto' rumakapai'nîkon man iku'to'pe to'ya. ⁴ Tîise annaya irumaka pepîn tîise wei tî'ka annaya e'pai awanî epîreman pî' kure'ne moropai itekare ekaremekî pî' —ta'pî to'ya.

⁵ Inkamoro Jesus naipontî'san maimu eta tûuya'nîkon yai inna ta'pî tamî'nawîronkonya. Mîrîrî ye'nen Estêvão mo'ka'pî to'ya. Mîikîrî eturumakasa' wanî'pî Morî Yekaton Wannî yenya' ipoitîrî pe tîwe'to'pe. Moropai tiaronkon menka'pî to'ya nîrî ipokonpe. Filipe moropai Prócoro, Nicanor, Timão, Pármenas, Nicolau Antioquia pon. Mîikîrî wanî'pî Judeu pe pra tîise Judeuyamî' epîremato' yawîrî tîwe'sen pe awanî'pî. ⁶ Mîrîrî tîpo inkamoro warayo'kon enepî'pî to'ya Jesus naipontî'san pia. Moropai inkamoro epîrema'pî to' pu'pai pona tenyakon tîrî'pî to'ya Paapa esenyaka'mato' ku'to'pe to'ya kai'ma. ⁷ Mîrîrî warantî Paapa maimu esekaremekî'pî innape Jesus ku'nenan wenai. Mîrîrî yai inî' panpî' innape Jesus ku'nenan ena ko'mannîpî'pî arinîke Jerusalém po. To' kore'ta mararî pra teepîremanonya nîrî innape Jesus kupî'pî.

Estêvão Yapisî To'ya

⁸ Mîikîrî warayo' Estêvão wanî'pî kure'ne Paapa nîpîika'tî'pî pe. Mîrîrî ye'nen Paapa meruntîrî wanî'pî iipia. Mîrîrî wenai î' ikupî eserîkan pepîn moropai kure'nan esenumenkanto' kupî'pîiya pemonkonyamî' nera'maton pe. ⁹ Tîise mîrîrî wenai Estêvão winîkî tiaronkon iipî'san Judeuyamî' Cirene cidaderî poi moropai Alexandria cidaderî poi wo'ma'ta pia'tî'pî. Inkamoro wanî'pî epere'nîto' yewî' tawonkon pena to' poitîrî pe si'san. Tarîpai to' poitîrî pe pra to' enasa'. Inkamoro moropai tiaronkon Judeuyamî' iipî'san Cilícia pata poi moropai Ásia pata poinokon, inkamoro wo'ma'ta pia'tî'pî Estêvão pî'. Mîrîrî ye'nen iteseru anepu'pai to' wanî'pî yairî pra awe'to', imakui'pî pe awe'to', î' kupîkonpa kai'ma yarakkîrî. ¹⁰ Tîise Estêvãoya tamî'nawîrî yapîtanîpî'pî yairî to' maimu yuuku'pîiya. Maasa pra Morî Yekaton Wannî wanî'pî iipia. ¹¹ Mîrîrî ye'nen inkamoroya tiaronkon pemonkonyamî' ye'ma'pî eeseurîmatonkon seru'ye' pe iwinîkî.

—Inna era'ma'pî annaya. Imakui'pî pe Moisés yeseru winîkî eeseurîma'pî. Moropai Paapa winîkî eeseurîma'pî eta'pî annaya kai'ma —ta'pî to'ya.

¹² Mîrîrî warantî inkamoroya Judeuyamî' esanon moropai Moisés nurî'tîya yenufato' pî' yenufatonkon moropai pemonkonyamî' meruntîtanîpî'pî inî' panpî', Estêvão winîkî î' ku'to'pe to'ya kai'ma. Moropai mîrîrî tîpo Estêvão yapisî'pî to'ya moropai yari'pî to'ya. Judeuyamî' esanon pe tîwe'sanon rawîrî yari'pî to'ya. ¹³ Moropai tiaronkon pemonkonyamî' yuwa'pî to'ya inî'rî iwinîkî eseurîmatonkon

seru'ye' pe. Inkamoroya ta'pî: —Mîrîrî eta'pî annaya eeseurîmato' epîremanto' yewî' winîkîi moropai Moisés nurî'tîya yenupanto' winîkîi. Mîrîrî pî' teeseurîma pî' aako'mamî. ¹⁴ Jesus Nazaréponya epîremanto' yewî' yanmaka moropai tamî'nawîrî Moisés yeseru mo'tanîpîiya kupî sîrîrî taapîtiya eta'pî annaya. Mîrîrî warantî to' eseurîma'pî seru'ye' pe.

¹⁵ Mîrîrî yai tamî'nawîronkon emurukuntî'sanya Estêvão era'ma'pî morî pe. Mîikîrî yenpata wanî'pî inserî yenpata warantî era'ma'pî to'ya.

7

Estêvão Eseurîmato' To' Pî'

¹ Mîrîrî tîpo teepîremasanon esanon yepotorîya Estêvão ekaranmapo'pî: —Inna pî' rî to' eseurîma mîrîrî? —ta'pîiya.

² Yuuku'pî Estêvão: —Uyonpayamî' uyuntonon, eseurîma etatî — ta'pîiya. —Pena morî pu'kuru a'ka pe tîwe'sen Paapa esenpo'pî utamokon Abraão nurî'tî pia, maasa Mesopotâmia pata po aako'mamî tanne, Harâ pona iko'manse attî pra tîise. ³ Mîikîrîya ta'pî Abraão pî':

“Apata yapai epa'kakî.

Apemonkonoyamî' kore'tapai atîkî,

o'non pata apata'se' ton ekaremekîuya manni' pata ya”, *Gn 12.1*
ta'pîiya. ⁴ Mîrîrî ye'nen Abraão wîtî'pî Caldéia poi iko'manse Harâ pata pona. Mîrîrî tîpo, itun sa'mantasa' tîpo, Paapaya mîikîrî enepî'pî sîrîrî

pata pona o'non pata uurî'nîkon ko'mamî manni' pata ya'. ⁵ Mîikîrî pia Paapaya iwaikkatoi pe sîrîrî pata tîisa' pra man mîrîrî yai. Tîise tamî'nawîrî itîrî tîuya taasai'ya wanî'pî. Moropai apayanrî'san pata'se' pe awanî kupî sîrîrî, taasai'ya wanî'pî inmuku ton pra tîise. ⁶ Mîrîrî tîpo Paapaya ta'pî Abraão pî':

“Inkamoro apayanyamî' rî'san ko'mamî pe man tiaron pata po ka'ran pe. Mîrîrî pata ponkon poitîrî pe to' ko'mamî pe man 400 kono' kaisarî.

Inkamoro e'taruma'tî pe man mararî pra tiaronkon poitîrî pe mîrîrî to' pata ya' si'ma”,

ta'pîiya.

⁷ Moropai Paapaya ta'pî Abraão pî':

“Inkamoro amîrî'nîkon taruma'tîponkon taruma'tîuya pe wai”,
ta'pîiya.

“Upemonkonoyamî' mo'kauya pe wai sîrîrî pata po si'ma upoitîrî pe to' e'to'pe”, *Gn 15.13,14*

ta'pîiya Abraão pî'. ⁸ Mîrîrî ye'nen Paapa eseta'pî Abraão yarakkîrî. Moropai Abraão nîkupî ton tîrî'pîiya, tînmukukon esenposa' yai tiwin semana kaisarî aako'mansa' tîpo Abraãoya Isaque mere pi'pî pottî ya'tîto'pe. Mîrîrî yawîrî Abraãoya ikupî'pî. Mîrîrî warantî Isaqueya nîrî ikupî'pî tînmu Jacó yarakkîrî. Moropai Jacóya manni'kan tînmukuyamî' pî' ikupî'pî mîrîrî warantî —ta'pî Estêvãoya.

⁹ Inkamoro pî' Estêvão eseurîma ko'mannîpî'pî. Ta'pîiya: —Manni'kan penaronkon utamokon rî'san Jacó munkîyamî' nurî'tîya tonpakon José yewanmîrî'pî maasa pra tentai'nîkon tîyunkonya yapurî ye'nen. Mîrîrî ye'nen ike to' e'repa'pî Egito ponkon pia to' poitîrî pe awe'to'pe kai'ma. Tîise mîikîrî yarakkîrî Paapa wanî'pî. ¹⁰ Mîrîrî ye'nen Paapaya ipîika'tî'pî awe'taruma'tîto' yapai. Egito pata esa' rei Faraó pia José wanî yai Paapaya mîikîrî kupî'pî tîwakîri pe era'mato'pe Faraóya. Mîrîrî ye'nen Faraóya ta'pî ipî': “Epu'nen pe awanî wenai, tarîpai pata esa' pe eena pe

nai kai'ma. Pata esa' pe eena pe nai moropai uyewi' tawonkon esa' pe niri eena pe nai", ta'piya José pi'.

¹¹ Miriri tiyo kure'ne iwan wani'pi Egitto pata po moropai Canaã pata po. Miriri yai utamokon nuri'tiya kure'ne iwan epu'ti'pi. ¹² Miriri yai Jacó nuri'tiya yekari wani yekare eta'pi Egitto po trigo wani. Miriri ye'nen tinmukuyami' yarima'piya tekkarikon ton yennai. ¹³ Itakon te'ka pe to' witi'sa' yai José esekaremeki'pi ani' pe tiwani tonpayami' pi'. Miriri waranti José yonpayami' epu'ti'pi Faraóya. ¹⁴ Moropai ta'pi Joséya Jacó nuri'ti witi'to'pe Egitto pona. Miriri ye'nen Jacó witi'pi 75 kaisari tipemonkonoyami' pokonpe. ¹⁵ Miarí Egitto po miiki'ri utamokon Jacó ko'mami'pi tiisa'manta pikiri. ¹⁶ Miriri tiyo inmukuyami' ri'san utamokon e'ti'ka'pi. Miriri tiyo to' esa'ri'pi menna'po'pi to'ya Siquém pata pona to' yu'na'ti. Maasa pra miari utamokon Abraão nuri'ti nenna'pi pe awani'pi. Hamor payanyami' ri'san pi' miriri pata yenna'piya moropai ye'ma'piya tiniru ke tipata pe awe'to'pe.

¹⁷ Abraão pi' i' kupi tiuya ta'pi tiuya kupi Paapaya pra tiise miriri weiyu esepori tanne, utamokon epansa' wani'pi marari pra Egitto pata po. ¹⁸ Miriri yai tiaron Faraó ena'pi pata esa' pe José epu'nen pepin. ¹⁹ Miiki'riya utamokon nuri'ti yenku'ti'pi moropai to' taruma'ti'piya kure'ne. Miriri yai to' munkiyami' teesenposanon yenpa'ka me'po'piya to' e'ti'kato'pe. ²⁰ Miriri kore'ta Moisés esenpo'pi mori more. Miiki'ri tiwarikka'pi isanya itunya eseurwi'ne kapoi kaisari. ²¹ Miriri tiyo miiki'ri yenpa'kasa' to'ya tanne Moisés epori'pi pata esa' Faraó yensiya. Miiki'ri tiwarikka'piya tinre pe. ²² Miriri ye'nen miiki'ri esenupa'pi tamina'wiri Egitto ponkon esenupato' pi'. Epu'nen pe awani'pi. Ipi'ku pe awani'pi. Moropai teeseurima epu'nen pe awani'pi. I' ri kupiya yai mori pe awani'pi —ta'pi Estêvãoya.

²³ —Miriri tiyo a'yeko'ton pe teenai asaki'ne pemonkon kono' kaisari tiwani ye'ka pe Moisés esenumenka'pi ipemonkonoyami' anera'mapai tiwani pi'. ²⁴ Miriri yai teepisanon era'ma'piya, Egitto pon moropai tonpa Judeu yarakkiri. Miiki'ri taruma'tinen pi' eese'ma'pi, moropai iwi'piya. ²⁵ Miriri pi' Moisés esenumenka'pi, uuri wenai upemonkonoyami'ya epu'ti tipika'tikon Paapaya kai'ma, tiise epu'ti to'ya pin. ²⁶ Miriri tiyo erenma'sa' pe iniri tiaronkon teepisanon era'ma'piya. Inkamoro pia atti'pi. Inkamoro wani'pi itonpayami' Judeuyami' pe. Inkamoro piika'ti kai'ma esenumenka'pi. To' rataikai atti'pi. Miriri ye'nen ta'piya: "Warayo'kon, amiri'nikon uyonpayami', ayakon yarakkiri eekore'ma miriri i' wani' awani ye'nen?" ta'piya to' pi'.

²⁷ Tiise manni' tiwaniyakon taruma'tinenya Moisés tukka'pi. Ta'piya: "Amiri e'kupi miriri anna yepuru pe. O'non ye'ka pe anna esa' pe akupi annaya kai'ma awani miriri?" ta'piya ipi'.

²⁸ "Uuri anwipai awani miriri, ko'manpara Egitto pon warayo' wi'piya waranti?" *Êx 2.14*
ta'piya ipi'. ²⁹ Miriri eta tiuya pe Moisés epe'pi. Atti'pi Egitto pata poi Midia pata pona ko'manse. Miarí Moisés munkiyami' ton esenpo'pi asaki'ne —ta'pi Estêvãoya.

³⁰ —Asaki'ne pemonkon kono' (40) kaisari Moisés ko'mansa' tanne, inseri esenpo'pi iipia. Miiki'ri esenpo'pi keren po apo' mi'ni ye' taransen ya, manni' wi' itese' Sinai miriri pia. ³¹ Miriri ye'nen Moisésya era'ma'pi miriri apo' teesewankono'mai kure'ne teesenenkai. Miriri era'mai

awe'rennuku'pî inî' panpî' morî pe era'mapa kai'ma. Mîrîrî yai Paapa maimu eta'pîiya.

³² “Uurî atamokon nurî'tî yepotorî, Abraão nurî'tî napurî'pî, moropai Isaque nurî'tî napurî'pî, moropai Jacó nurî'tî napurî'pî”, Êx 3.6 ta'pîiya. Mîrîrî taiya eta tûya yai, Moisés esi'nîpî'pî awe'tîtîka'pî kure'ne. Eranne' pe tiwanî ye'nen era'maiya pîn. ³³ Moropai Paapa eseurîma'pî. Ta'pîiya ipî':

“A'sa'sa' mo'kakî, maasa pra sîrîrî pata wanî morî pe maasa pra uurî wanî ye'nen tarî”,

ta'pîiya.

³⁴ “Upemonkonoyamî' e'taruma'tî

era'ma pî' wai kure'ne Egito po.

To' karau eta pî' wai.

Mîrîrî ye'nen inkamoro pîika'tîi

awenna'popa Egito pona.

Ayarimauya sîrîrî”,

Êx 3.5,7,8,10

ta'pîiya. Mîrîrî warantî Paapa eseurîma'pî Moisés yarakkîrî —ta'pî Estêvãoya.

³⁵ —Mîikîrî Moisés manni' innape ikupî to'ya pra awanî'pî. Ta'pî to'ya ipî': “Anna yepotorî pe kai'ma awanî? Anna yepotorî pe akupî annaya pra man tiwin kin”, ta'pî to'ya ipî'. Tîise Paapaya iku'sa' wanî'pî to' pîika'tîto'peiya kai'ma. Manni' mî'nî ye' taransen yawon esenpo'pî winîpai Paapaya taasa' epu'tî'pîiya. ³⁶ Mîikîrî Moisésya tîpemonkonoyamî' Judeuyamî' mo'ka'pî Egito poi. Mîrîrî yai ikupî eserîkan pepîn kupî'pîiya, kure'nan esenumenkanto' kupî'pîiya, manni' tuna Suuyu tuna kure'nan nuurukkutî to'ya yai. Moropai asakî'ne pemonkon kono' tûiko'mamî yai, keren po Moisésya ikupî'pî to' nera'maton pe —ta'pî Estêvãoya. ³⁷ —Mîikîrî Moisésya ta'pî tîpemonkonoyamî' pî':

“Apîika'tînenkon ton yarima Paapaya pe man, tîmaimu ekareme'nen uyarima'pî tûya warantî”, ta'pîiya to' pî'.

“Ayonpakon perî tîwe'sen iipî pe man”,

Dt 18.15

ta'pîiya to' pî'. ³⁸ Mîikîrî Moisés ko'mamî'pî keren po inkamoro tîpemonkonoyamî' pokonpe. Miarî mîikîrî wanî'pî utamokon nurî'tî pokonpe, moropai manni' inserî warainon ponkon pe awanî'pî wî' itese' Sinai pia yarakkîrî eeseurîma'pî. Mîrîrî yai mîikîrî Moisésya Paapa winîpainon itekare ipatîkarî enen ko'mannîto' pî' teeseurîmasen yapisî'pî. Mîrîrî ekaremekî'pîiya uurî'nîkon pî'.

³⁹ Miarî keren po tiwanîkon yai, innape Moisés kupî utamokon rî'sanya pra awanî'pî tesa'kon pe awanî. Mîrîrî ye'nen itentai to' ena'pî. Mîrîrî ye'nen enna'popai to' wanî'pî Egito pona. ⁴⁰ Ta'pî to'ya Arão pî':

“Unapurîkon ton konekakî e'mai' pe tuutîsanonya yaato'pe, to' wenairî wî'tinto'pe. Maasa pra Moisés o'non poro renamo attî'pî mîrîrî, uurî'nîkon mo'ka'tîpon Egito pata poi.

O'non pata awanî esepu'tî pra awanî sîrîrî”,

Êx 32.1

ta'pî to'ya. ⁴¹ Mîrîrî ye'nen Arãoya ikoneka'pî to' napurî ton. Paaka more warantî ikoneka'pîiya. Moropai mîikîrî paaka more yapurî'pî to'ya. Yapurî tûya'nîkon wenai tekînkon wî'pî to'ya yapurîkonpa kai'ma. Festa pî' to' wanî'pî moropai kure'ne to' atausinpa'pî mîikîrî tîkoneka'pîkon yapurî

túya'níkon pí'. ⁴² Mírîrí ye'nen Paapa atarima'pî to' pia pai moropai to' rumaka'pîya sirikkíyamí' yapurîto'pe to'ya. Mírîrí kupî'pî to'ya Paapa maimu ekareme'nenanya taasa' yawírî. See warantí imenuka'pî to'ya pena. Paapaya ta'pî inkamoro Judeuyamí' pí':

“Uyapuríkonpa ayekínkon wîsa'ya'níkon pepín mîrîrí asakí'ne pemonkon kono' kaisarî (40) keren po awaníkon yai?

⁴³ Amîrí'níkonya anapuríkon pe ankoneka'píkon itese' Moloque yari'pî itewí' ton tappîi tîkonekai.

Mírîrí warantí rî nîrí anapuríkon Renfâ yari'pîya'níkon.

Mírîrí ankupî'píkon kaiwano' warainon awanî'pî yapuríkonpa.

Mírîrí wenai apatakon yapai amîrí'níkon yari' me'pouya kupî sîrîrí aminke, Babilônia mîi winíkî”,

Am 5.25-27

ta'pî Paapaya. Mírîrí warantí penaron Paapa maimu ekareme'nenanya imenuka'pî —ta'pî Estêvãoya.

⁴⁴ —Pena utamokon nurî'sanya tappîi koneka'pî mîrîrí ta si'ma Paapa yapuríkonpa. Mírîrí tappîi ta Paapa wani'pî to' yarakkîrí keren po. Mírîrí tappîi koneka'pî to'ya íku'to'pe Moisésya ta'pî Paapaya yawírî. Moisés pia Paapa nenpo'pî manni' warantí ikoneka'pî to'ya. ⁴⁵ Mírîrí tappîi yapi'sa' to'ya wani'pî. Moropai títamokon nurî'ti sa'manta yai ipayanyamí' rî'san pia awe'nîmí'pî. Tuutíkon yai mîrîrí tappîi yari'pî to'ya Josué pikîrí sîrîrí pata pona. Mírîrí yai to' eseya'nama'pî sîrîrí pata ya tîko'mansenon yarakkîrí. Inkamoro mo'ka'pî to'ya maasa pra Paapaya to' yempa'ka'pî inkamoro pata'pî ya' tîpemonkonoyamí' ko'manto'pe. Mírîrí típo mîrîrí tappîi e'nîmí'pî tarí to' kore'ta tesa'kon pe Davi wani' pikîrí. ⁴⁶ Mîikîrí Davi era'ma'pî Paapaya tîwakîrí pe. Mírîrí ye'nen Daviya Paapa pí' esatí'pî epîremanto' yewí' ton konekapa kai'ma, utamokon Jacó nurí'ti napurí'pî yapurípa kai'ma. ⁴⁷ Tîise ikonekaiya pîn. Inmuri'pî Salomãoya neken Paapa yapuríto' yewí' ton koneka'pî —ta'pî Estêvãoya.

⁴⁸ —Tîise mîrîrí wîtí itenya ke warayo' níkoneka'pî ta pí' Paapa ko'mamí eseríke pra awanî. Maasa pra kure'nan mîikîrí tamí'nawíronkon yentainon. ⁴⁹ Mírîrí pí' Paapa maimu ekareme'nen eseuríma'pî. Ta'pîiya pena see warantí:

“Uuko'manto' wani'ka' po,

miarí si'ma tamí'nawíron ko'mannîpîuya.

Mírîrí ye'nen sîrîrí pata wani' si'mîrikkí pe.

Ipona u'pu tîrîuya eseríke awanî.

⁵⁰ Kure'ne itentai wani' ye'nen

í' ye'ka see wîtí konekaya'níkon ita uuko'manto' ton?

O'non pata pata nai uurí erí'ka'to' ton?

Tamí'nawírí unkoneka'pî pe awanî

epu'tíya'níkon pra naatí?”

Is 66.1,2

ta'pî Paapaya ta'pî Profetaya.

⁵¹ Moropai Estêvão eseuríma ko'mannîpî'pî. Ta'pîiya: —Í' wani' awanî ye'nen yuukuya'níkon pra awaníkon mîrîrí? Paapa epu'nenan pepín warantí awaníkon. Í' wani' awanî ye'nen sa'me pu'kuru ayewankon kupîya'níkon? Í' wani' awanî ye'nen Paapa maimu anetapai pra awaníkon? Atamokon nurí'ti warantí awaníkon. Inkamoro ya Morí Yekaton Wanní yewanmîrí'pî warantí yewanmîríya'níkon. ⁵² Inkamoro ya pena Paapa maimu ekareme'nenan taruma'tí'pî. Morí Paapa poitírí iipí pí' teeseurímasanon tí'ka'pî to'ya nîrí. Mírîrí warantí nîrí amîrí'níkonya

mîkîrî rumaka'pî iwîto'pe to'ya. ⁵³ Paapa winîpainon anukupîkon ton yapisî'pîya'nîkon inserîyamî' wenai tîise mîrîrî yawîrî pra aako'mamîkon mîrîrî —ta'pî Estêvãoya.

Estêvão Wîi To'ya Tî' Ke Tîpa'tîpî'se

⁵⁴ Eta tîuya'nîkon ya teepîremasanon wanî'pî teekore'mai kure'ne Estêvão winîkîi. ⁵⁵ Mîrîrî yai Morî Yekaton Wannî wanî'pî Estêvão esa' pe. Mîrîrî yai ka' yekaya era'ma'pîiya. Paapa era'ma'pîiya a'ka pe awanî. Moropai Jesus era'ma'pîiya Paapa meruntîri winî aapîta'pî'sa' satippe. ⁵⁶ Mîrîrî ye'nen ta'pîiya: —A'kî, ka' esettapurukasa' era'ma'pî' wai. Moropai Paapa narima'pî manni' pemonkon pe era'ma'pî' wai imeruntîri winî —ta'pîiya.

⁵⁷ Tîise anetapai pra tîwanîkon wenai tîpanakon yettapurî'pî to'ya. Moropai meruntî ke tîwentamepîtîkon ye'ka pe Estêvão winîkîi to' iipî'pî. ⁵⁸ Moropai inkamoroya yapisî'pî yenpa'ka'pî to'ya cidade poi. Mîkîrî pa'tî'pî pia'tî'pî to'ya tî'kon ke. Mîrîrî yai tîponkon mo'ka'pî to'ya mîkîrî warayo' maasaron Saulo pia irumaka'pî to'ya era'mato'peiya kai'ma Estêvão pa'tî tîuya'nîkon tanne. ⁵⁹ Mîrîrî yai tîpa'tîpîtî to'ya tanne Estêvãoya Jesus yanno'pî. Ta'pîiya: —Uyepotorî Jesus, uyekaton yapî'kî aapia uuko'manto'pe —ta'pîiya. ⁶⁰ Mîrîrî tîpo awe'sekunka'pî moropai mîkîrî entaime'pî meruntî ke. Ta'pîiya: —Uyepotorî, insamoro kîtaruma'tîi imakui'pî to' nîkupî wenai. Mîrîrî taa tîpo Estêvão sa'manta'pî. Mîrîrî era'ma'pî manni' maasaron Sauloya. Estêvão wîi taa to'ya pî' inna taasai'ya wanî'pî.

8

Innape Jesus Ku'nenan Taruma'tî Sauloya

¹⁻² Estêvão wîi to'ya tîpo tiaronkon innape Jesus ku'nenan Jerusalém ponkon karawa'pî mararî pra. Moropai inkamoroya Estêvão esa'rî'pî yu'na'tî'pî. Mîrîrî weiyu yai innape Jesus ku'nenan manni'kan Jerusalém ponkon e'taruma'tî pia'tî'pî innape Jesus kupî to'ya wenai. Moropai kure'nan inkamoro ataimerunpa'pî moropai to' wîtîpîtî'pî Judéia pata pona moropai tiaron Samaria pata pona. Tîise Jesus naipontî'san neken ko'mamî'pî miarî Jerusalém po.

³ Mîrîrî yai Sauloya innape Jesus ku'nenan taruma'tîpîtî'pî. Innape Jesus ku'to' to'ya anaretî'kapai awe'pîtî'pî. Mîrîrî wenai to' yuwapîtî'pîiya to' yewî'kon ta pî' tewonpî'se to' yapî'pîtî'pîiya. To' tîworoka'pî'se to' yenpa'kapîtî'pîiya to' yewî' tapai atarakkannîto' yewî' ta to' yarîpa.

⁴ Mîrîrî wenai innape Jesus ku'nenan pemonkonyamî' ataimerunpa'pî moropai to' e'paraipîka'pî. To' wîtîpîtî'pî patakon kaisarî. Miarî tutîsa'kon yai itekare ekaremekî'pî to'ya, tîwî ikupî to'ya pra.

Filipe Wîi Samaria Pona Itekare Ekareme'se

⁵ Inkamoro yonpa Filipe wîi'pî Samaria pata pona. Miarî itekare pî' eeseurîma'pî nîrî. Jesus wanî Paapa nîmenka'pî pe ekareme'pîtî'pîiya. ⁶ Moropai miarîronkon pemonkonyamî'ya imaimu eta'pî morî pe tîitî'napanse to' wanî'pî. Moropai Paapa meruntîri ke î' ikupî eserîkan pepîn kupî Filipeya era'ma'pî to'ya. ⁷ Imakui'pî yekaton yarakkîrî tîwe'sanon pemonkonyamî' inkamoro yapai imariwa'yamî' yenpa'kaiya era'ma'pî to'ya. Moropai tiaronkon pri'yawonkon pepîn eke'nankon moropai asakoi'kon pepîn inkamoro yepî'tî Filipeya era'ma'pî

to'ya. ⁸ Mîrîrî ye'nen kure'ne taatausinpai mîrîrî cidade ponkon pemonkonyamî wani'pî.

Pia'san Pe Tîwe'sen Simão Yekare

⁹ Miarî mîrîrî cidade po tîko'mansen warayo' wani'pî itese' Simão. Mîkîrî Simão e'pîti'pî pia'san pe tîwe'sen. Miarî Samaria pata ponkonya Simão yeseru era'mapîti'pî. Î ikupî eserîkan pepîn ku'pîtiya. To' esenumenka'pî kure'ne. Mîrîrî ye'nen ipîkku pe Simão atapuri'pî to' rawîrî. ¹⁰ Mîrîrî ye'nen taapîti'pî Samaria pata ponkonya, ipîkkukon moropai î ton pînon, tamî'nawîronkonya taapîti'pî ipî': —A'kî, mîserî warayo' yeseru wani' mîrîrî. Paapa meruntîri ke ikupî eserîkan pepîn ku'pîtiya kai'ma. Meruntî mîkîrî anna napurîton taa pî' to' ko'mamî'pî. ¹¹ Kure'ne to' esenumenka'pî ipî'. Maasa pra pena pata pai î' kupîiya era'mapîti'pî to'ya Samaria pata po. Mîrîrî ye'nen iwenairî to' wîtipîti'pî î' ikupî eserîkan pepîn ku'pîtiya ye'nen. ¹² Mîrîrî kore'ta Filipe maimu eta'pî to'ya, Jesus yekare ekaremekîiya ye'nen. Paapa wani' tamî'nawîronkon esa' pe taa Filipeya wenai innape ikupî'pî to'ya. Mîrîrî eta tîuya'nîkon wenai innape ikupî'pî to'ya. Moropai warayo'kon pî' moropai wîri'sanyamî' pî' nîrî, innape Jesus kupî to'ya wenai to' yenpatakona'pîiya. ¹³ Inkamoro kore'ta nîrî mîkîrî Simão pia'sanya innape ikupî'pî. Mîrîrî ye'nen eesenpatakona'pî nîrî. Mîrîrî tîpo Filipe yarakkîrî aasarî'pî itekare ekaremekî pî' Filipe wani' tanne. Mîrîrî yai ikupî eserîkan pepîn ku'pîti Filipeya era'ma'pîiya. Moropai Simão esenumenkapîti'pî ipî' kure'ne. —Filipe nîrî ka'rî ikupî eserîkan pepîn ku'nen —taapîti'pîiya ipî'.

¹⁴ Mîrîrî yai Jerusalém ponkon Jesus naiponti'sanya Samariaponkonya innape Jesus ku'sa' yekare eta tîuya'nîkon ye'nen, Pedro João yarima'pî to' yekare etai, innape to' wani' etai. ¹⁵⁻¹⁶ Mîrîrî yai Pedro João yarakkîrî teerepamîkon yai inkamoro innape Jesus kupîti'pono'san eporî'pî to'ya. To' pona to' epîrema'pî Morî Yekaton Wannî enasa' pra awani' ye'nen to' esa'. Innape Jesus ku'sa' to'ya neken awani'pî, mîrîrî wenai to' esenpatakonasa' wani'pî. ¹⁷ Mîrîrî ye'nen to' pu'pai pona tenyakon tîri'pî to'ya. Moropai to' epîrema'pî Morî Yekaton Wannî enato'pe to' esa' pe.

¹⁸ Mîrîrî era'ma'pî Simãoya. Warayo' pu'pai pona mia' tîsa' yai Morî Yekaton Wannî iipî kai'ma esenumenka'pî. ¹⁹ Mîrîrî ye'nen ta'pîiya Pedro pî': —Mîrîrî nîrî meruntî yu'se wai. Anî' pu'pai pona uyenya tîsau'ya ya, Morî Yekaton Wannî enato'pe itesa' pe —ta'pîiya. Mîrîrî ye'nen tîniru kainumî'pîiya Pedro pia, mîrîrî yepe' ton pe.

²⁰ Tîise imaimu yuuku'pî Pedroya: —Atîkî apo' ya' atînirurî yarakkîrî, maasa pra Paapa meruntîri anennapai wai kai'ma esenumenka yairî pra —ta'pîiya. ²¹ —Anna pokonpe Paapa esenyaka'mato' pî' esenyaka'ma eserîke pra nai. Maasa pra yairî pra ayaseru awani' ye'nen, Paapa winîkîi seru'ye' pe awani' ye'nen. ²² Esewankono'makî yairon pepîn esenumenkato' winîpai irumakakî Paapa pî' tîwanmîra iku'to'peiya —ta'pîiya. ²³ —Maasa pra anna pî' kinmuwanî pî' nai kure'ne anna winîkîi, î' kupî annaya era'maya ye'nen —ta'pî Pedroya ipî'. —Kure'ne imakui'pî pe ayaseru wani', ayentai imakui'pî enasa' man, —ta'pîiya. Tarîpai esenumenka'pî mîrîrî ta'pî Pedroya pî', Paapaya ayenumî apo' ya' ta'pîiya pî'.

²⁴ Mîrîrî ye'nen Simãoya ta'pî: —Moriya esa'tî uurî ton pe Paapa pî' — ta'pîiya. —Esa'tî apo' ya' uyenumîiya namai, manni' taaya'nîkon manni' ya' —ta'pî Simãoya.

²⁵ Mîrîrî tîpo, Paapa maimu ekaremekî tîpo Pedro João enna'po'pî Jerusalém pona Samaria poi. Mîrîrî pe, tuutîkon pe e'ma taawîrî Samaria pata peronkon pî' itekare ekaremekî'pî to'ya.

Etiopia Pon Yarakkîrî Filipe Eseurîma

²⁶ Samaria po Filipe wanî tanne, Uyepotorîkon narima'pî inserî eseurîma'pî Filipe yarakkîrî. —Ekonekakî moropai atîkî e'ma taawîrî — ta'pî inserîya. Filipe ekoneka'pî moropai attî'pî Jerusalém poi tuutîsen e'ma Gaza pona taawîrî. Mîrîrî e'ma wanî'pî tu'ke pemonkonyamî' wîtîto'pe pra. ²⁷⁻²⁸ Moropai Filipe wîtî'pî miarî ya'. Mîrîrî e'ma ta warayo' eporî'pî Filipeya. Paapa yapurî wîtî'pî Jerusalém pona mîkîrî eporî'pîiya, tîwenna'posen tîpata Etiopia pon. Rainha poitîrî pe tîwe'sen, miarî tînuru konekanen pe awanî'pî, teesenyaka'masanon pia itîñnen pe. Mîrîrî ye'nen Rainha Candace poitîrî pe awanî'pî kure'ne. Mîkîrîya Paapa maimu ekareme'nen profeta Isaías nurî'tî kaaretarî erenka'pî tuutî pe tararan po si'ma. ²⁹ Mîrîrî yai Morî Yekaton Wannîya ta'pî Filipe pî': —Ka'ne' pe e'rennu'kî iipia —ta'pîiya. —Atîkî yarakkîrî —ta'pî Morî Yekaton Wannîya.

³⁰ Mîrîrî ye'nen Filipe eka'tumî'pî ka'ne' pe. Moropai mîrîrî profeta Isaías kaaretarî erenka mîkîrî warayo'ya eta'pî Filipeya. Moropai ekaranmapo'pîiya. —Mîrîrî erenkaya manni' epu'tî pî' nan? —ta'pî Filipeya ipî'.

³¹ Tîise mîrîrî yuuku'pî warayo'ya: —O'non ye'ka pe epu'tîuya e'painon anî'ya ekaremekî pra tîise? —ta'pîiya Filipe pî'. —Enu'kî uupia eereutapa —ta'pîiya. ³² Mîkîrî warayo' nûrenka'pî profeta Isaías nurî'tî kaaretarî wanî'pî see warantî:

Carneiro yapîsî to'ya moropai yarî to'ya iwîto' pata'se' ya'.

Mîkîrî itekîn wanî moo,

î' ku'nenan tîsi'po ya'tînenan winîkîi.

Mîrîrî warantî nîrî mîkîrî wanî,

î' taiya pepîn tîwinîkîi imakui'pî ku'nenan pî'.

³³ Mîkîrî wanî itaruma'tîsa' pe

tîise anî'ya taa pra awanî ipî'.

Morî mîkîrî î' imakui'pî kupîtîpon pepîn,

taa anî'ya pra awanî.

Tarî aako'manto' ataretî'ka inmuku ton pra tîise.

Mîrîrî ye'nen anî' eseurîma eserîke pra awanî

inmukuyamî' rî'san pî', moropai ipayanyamî' rî san pî'.

Is 53,7,8

Mîrîrî warantî ekaremekî'pî Isaías nurî'tîya pena.

³⁴ Mîrîrî ye'nen warayo'ya ta'pî Filipe pî': —Moriya, upî' ekareme'kî sîrîrî anî' pî' kin mîkîrî profeta Isaías eseurîma mîrîrî? Tîpî' rî ka'rî, tiaron pî' ka'rî eeseurîma? —ta'pî warayo'ya Filipe pî'. ³⁵ Mîrîrî ye'nen Filipeya ekaremekî pia'tî'pî mîrîrî profeta Isaías kaaretarî eseurîma manni' wanî mîrîrî. —Jesus yekare pî' teeseurîmasen pe. Mîkîrî taruma'tî'pî to'ya tîise mîkîrîya î' taa pîn tîtaruma'tînan pî' tîwînenan pî'. Tamî'nawîrî mîkîrîya apî'tanîpî'pî î' tîkai pra —ta'pî Filipeya. Mîrîrî warantî Jesus yekare ekaremekî'pî Filipeya.

³⁶ Tuutíkon ye'ka pe teeseurímakon pe to' erepamí'pí tuna ena pona. Mírírí ye'nen ta'pí mîikírí warayo'ya: —A'kí tuna tarí man, —ta'pí warayo'ya. Mírírí ye'nen ta'píya: —Esenpatakona ya, í' wani' awaní pepín? ³⁷ Ta'pí Filipeya: —Tamí'nawírí ayewan ke innape ikupí pí' nan? —ta'pí Filipeya. —Inna, innape Jesus Cristo kupí pí' wai Paapa munmu pe awaní —ta'pí warayo'ya Filipe pí'. ³⁸ Moropai mîikírí warayo'ya tararan emí'pannápí me'po'pí moropai to' autí'pí sa'nírí. To' ena'pí tuna ka, moro yenpatakona'pí Filipeya. ³⁹ Mírírí típo tuna kapai to' eseu'ka pe, Morí Yekaton Wanníya Filipe yari'pí. Iní' eesera'ma pra eena'pí. Warayo'ya iní' era'ma pra eena'pí tíse mírírí típo warayo' wítí'pí típata pona kure'ne taatausinpai. ⁴⁰ Mírírí típo tiwinarí Filipe esepu'tí'pí. Azoto cidaderí po tíwaní epu'tí'píya. Moropai mîikíríya tuutí pe itekare ekaremekí pinunpa'pí patakón poro Paapa wani' píka'títón pe, Cesaréa cidaderí pona teerepamí típose.

9

Sauloya Innape Jesus Kupí (At 22.6-16; 26.12-18)

¹ Jerusalém po tíwaní yai Sauloya innape Jesus ku'nenan taruma'típítí'pí. Taapítí'píya to' pí': —Innape Jesus ku'to'yakon rumakaya'níkon pra awaníkon ya, atí'kauya'níkon —ta'píya. Moropai attí'pí teepíremasanon esanon yepotorí pia. ² Mîikírí wítí'pí kaareta esa'se imaimu yaponse' tiaronkon innape Jesus ku'nenan taruma'tíi Damasco po Judeuyamí' epere'to' yewí' ta tuutípa kai'ma. Maasa pra mírírí kaareta wenai Jesusya tenupato'kon yawírí tíko'mansenon ekaremekí Judeuyamí' esananya ya, to' yari'pa Jerusalém pona, warayo'kon moropai wírí'sanyamí' atarakkanníto' yewí' ta.

³ Mírírí típo attí'pí. Aminke pra eerepamí winíki Damasco pona e'ma ta a'ka ena'pí Saulo pona. ⁴ Mîikírí esenumí'pí non pona. Moropai mai teeseurímásen eta'píya.

—Saulo, í' wani' ye'nen utaruma'tíya mírírí? —ta'pí maiya. ⁵ Moropai Sauloya ta'pí: —Aní' kin amírí, uyepotorí? —ta'pí Sauloya. Moropai Maiya ta'pí: —Uurí Jesus. Itaruma'tí pí' aako'mamí manni' —ta'pí maiya. ⁶ Moropai ta'píya: —E'mí'sa'kakí, erepankí Damasco pona. Miarí í' ankupí ton ekaremekí to'ya.

⁷ Moropai warayo'kon yarakkírí tuutísanon emí'pamí'pí tíse í' taa to'ya pra awaní'pí. Mai teeseurímásen eta'pí to'ya tíse aní' era'ma to'ya pín. ⁸ Moropai Saulo e'mí'sa'ka'pí non poi moropai tenu yenponka'píya tíse aní' era'maiya pra awaní'pí. Enkaru'ne eenasa' wani'pí. Mírírí ye'nen itonpayamí' yarakkíronkonya itenya pí' yari'pí Damasco pona. ⁹ Mîikírí ko'mamí'pí eseuríwí'ne wei kaisarí í' tera'mai pra. Mírírí yai ta're' yonpaiya pín moropai í' eníríya pín.

¹⁰ Miarí wani'pí Damasco po warayo' Jesus nenupa'pí itese' Ananias. Mîikíríya Uyepotoríkonya tannoto' eta'pí tíwe'ne'pítí warantí maasa pra iwe'nasa' pra tíse. Ta'pí Uyepotoríkonya ipí': —Ananias —ta'píya. Yuuku'píya: —Tari wai —ta'pí Ananiasya.

¹¹ —Ekonekakí moropai atíkí mírírí ito'saron e'ma taawírí Judas yewí' ta. Miarí warayo' yuwata Tarso pon itese' Saulo. Mîikírí man teepírema pí' —ta'píya. ¹² —Teepírema kore'ta tíwe'ne'pítí warantí warayo' esenpo

era'ma'p̄iia. Am̄ir̄i era'ma'p̄iia m̄ir̄ir̄i. Tenya t̄ir̄iia ipu'pai pona in̄i'r̄i era'mato'peiya kai'ma —ta'p̄i Uyepotor̄ikonya Ananias p̄i'.

¹³ T̄iise Ananiasya Uyepotor̄ikon maimu yuuku'p̄i see warant̄i: —M̄ik̄ir̄i warayo' yekare p̄i' tu'kankon eseur̄ima etasau'ya wai. Innape am̄ir̄i ku'nenan win̄ik̄i, Jerusalém ponkon innape tepotor̄ikon ku'nenan taruma't̄iia etasau'ya wai. ¹⁴ M̄ik̄ir̄i erepansa' s̄ir̄ir̄i Damasco pona kaareta yarakk̄ir̄i. Tar̄ironkon innape Jesus ku'nenan ekareme'sa' Judeuyam̄i', teep̄iremasanon esananya ya, to' yar̄iia Jerusalém pona. Inkamoro ap̄i' esa'nenan yar̄iia atarakkann̄ito' yew̄i' ta —ta'p̄iia.

¹⁵ T̄iise Uyepotor̄ikonya ta'p̄i Ananias p̄i': —At̄ik̄i maasa pra m̄ik̄ir̄i warayo' menkasau'ya s̄ir̄ir̄i uur̄i ton pe, eesenyaka'mato'pe uur̄i ekaremek̄i p̄i' manni'kan Judeuyam̄i' pep̄in p̄i' moropai to' esa'kon p̄i' moropai Judeuyam̄i' p̄i' n̄ir̄i. ¹⁶ Uur̄iia ekaremek̄i s̄ir̄ir̄i m̄ik̄ir̄i Sauloya t̄imoron epu'to'pe uwenai, tam̄i'naw̄ir̄i umaimu ekaremek̄i t̄iuya wenai —ta'p̄iia.

¹⁷ M̄ir̄ir̄i ye'nen Ananias w̄it̄i'p̄i ito'saron e'ma taaw̄ir̄i Judas yew̄i' ta. Miar̄i m̄ik̄ir̄i warayo' epor̄i'p̄iia. Saulo pu'pai pona tenya t̄ir̄i'p̄iia moropai ta'p̄iia: —Uyakon Saulo, Uyepotor̄ikonya uyarima p̄i' man aapia. Manni' Jesus Damasco ye'mar̄i ta era'maya ne't̄ikiniya uyarima p̄i' man in̄i'r̄i era'mapa kai'ma, moropai Mor̄i Yekaton Wann̄i enato'pe ayesa' pe —ta'p̄iia. ¹⁸ M̄ir̄ir̄i taiya pe itenu yapai moro' pi'p̄i warainon e'soroka'p̄i. Moropai Sauloya era'ma pia't̄i'p̄i in̄i'r̄i. M̄ir̄ir̄i pe r̄i awe'm̄i'sa'ka'p̄i moropai eesenpatakona'p̄i. ¹⁹ M̄ir̄ir̄i t̄ipo tekkari yonpa'p̄iia moropai pena t̄iwan̄i'p̄i warant̄i merunt̄i ke eena'p̄i. Moropai m̄ik̄ir̄i ko'mam̄i'p̄i tu'ke pu'kuru pra wei kaisar̄i innape Jesus ku'nenan kore'ta Damasco po.

Sauloya Itekare Ekaremek̄i Pia't̄i Damasco po

²⁰ M̄ir̄ir̄i pe r̄i Damasco po m̄ik̄ir̄i Sauloya itekare ekaremek̄i pia't̄i'p̄i Judeuyam̄i' epere'to' yew̄i'kon ta p̄i'. M̄ik̄ir̄iia ekaremek̄i e'p̄it̄i'p̄i: —Jesus wan̄i Paapa munmu pe —taap̄it̄i'p̄iia.

²¹ M̄ir̄ir̄i eta t̄iuya'n̄ikon wenai to' wan̄i'p̄i teesenumenkai ip̄i'. Ta'p̄i to'ya: —A'k̄i, manni' m̄ik̄ir̄i Saulo Jesus yapur̄inenan inkamoro taruma't̄ip̄it̄i'pon. M̄ik̄ir̄iia to' taruma't̄ip̄it̄i'p̄i. Tar̄ipai m̄ik̄ir̄i iip̄i'p̄i tar̄iwaya innape Jesus ku'nenan taruma't̄ipa kai'ma to' yap̄i'se, inkamoro yar̄ipa teep̄iremasanon esanon pia to' rumakapa kai'ma —ta'p̄i to'ya ip̄i'. ²² T̄iise ekaremek̄i'p̄iia in̄i' panp̄i' merunt̄i ke: —M̄ik̄ir̄i Jesus Paapa n̄imenka'p̄i p̄ika't̄iton pe wan̄i yairon pe. Merunt̄i ke ekaremek̄i'p̄iia. M̄ir̄ir̄i ye'nen Judeuyam̄i' Damasco ponkonya imaimu wa't̄i eser̄ike pra awan̄i'p̄i. Kure'ne to' esenumenka'p̄i ip̄i'.

²³ M̄ir̄ir̄i t̄ipo t̄iko'man pe wei t̄iko'mam̄i t̄ipo, inkamoro Judeuyam̄i' emurukunt̄i'p̄i teeseur̄imakonpa. Inkamoroya teeserukon koneka'p̄i i' kup̄ikonpa iw̄in̄ik̄i. Ta'p̄i to'ya: —Iw̄ipai awan̄i s̄ir̄ir̄i —ta'p̄i to'ya. ²⁴ T̄iise m̄ir̄ir̄i yekare eta'p̄i Sauloya. M̄ir̄ir̄i ye'nen i' kup̄i to'ya kup̄i t̄iw̄in̄ik̄i epu't̄i'p̄iia. Inkamoro ko'mam̄i'p̄i m̄ir̄ir̄i cidade yewa'to' woi mana'ta era'ma p̄i' Saulo epa'ka ya yapis̄ikonpa, iw̄ikonpa kai'ma. M̄ik̄ir̄i n̄im̄ik̄i p̄i' to' ko'mam̄i'p̄i ewaron wei iw̄ikonpa kai'ma. ²⁵ T̄iise ewaron ya innape Jesus ku'nenan Saulo nenupa'sanya Saulo yeka'ma'p̄i kure'nan waikara'p̄i ya'. M̄ir̄ir̄i ya' t̄iise yenu't̄i'p̄i to'ya cidade iwa'to' poi win̄ik̄i poro pona. M̄ir̄ir̄i warant̄i Saulo w̄it̄o' to'ya esuwa'ka'p̄i.

Jerusalém Po Saulo Wani

²⁶ Moropai mîikîrî wîtî'pî Jerusalém pona. Miarî innape Jesus ku'nenan anepu'pai awanî'pî to' pokonpe tîwanîpa maasa pra innape Jesus ku'sa' tîuya ye'nen. Tîise eranne' pe to' wanî'pî ipî' maasa pra tenku'tîiya'nîkon nama tîuya'nîkon ye'nen. ²⁷ Tîise Barnabé erepamî'pî. Saulo yari'pîiya Jesus naipontî'san pia moropai eerepamî'pî. Ekaremekî'pîiya to' pî': —Sauloya Jesus era'ma'pî e'ma ta. Moropai yarakkîrî eeseurîma'pî. Mîrîrî ye'nen Saulo wanî tarîpai Jesus maimu pe teesenyaka'masen pe. Damasco po meruntî ke itekare ekareme'pîti'pîiya —ta'pî Barnabéya to' pî'. ²⁸ Mîrîrî pata pai Sauloya Uyepotorîkon maimu ekaremekî pia'tî'pî Jerusalém poro meruntî ke. ²⁹ Moropai grego maimu ta teeseurîmasanon yarakkîrî eeseurîmapîti'pî. Tîise to' wakîri pe pra eeseurîma'pî. Mîrîrî ye'nen iwî tîuya'nîkon pî' to' esenumenka'pî. ³⁰ Mîrîrî yekare etasa' tîuya'nîkon ye'nen innape Jesus ku'nenanya Saulo yari'pî Cesaréia cidaderî pona. Mîrîrî pata pai yarimakonpa kai'ma Tarso cidaderî pona attîto'pe to'sarî.

³¹ Mîrîrî tîpo innape Jesus ku'nenan e'taruma'tîto' tî'napansa' wanî'pî Judéia pata po moropai Galiléia pata po moropai Samaria pata po. Mîrîrî ye'nen inî' panpî' arinîke innape Jesus ku'nenan ena ko'mannîpî'pî, maasa pra Morî Yekaton Wannîya tîpîika'tîkon wenai. Mîrîrî warantî kure'ne Uyepotorîkon namapîti'pî to'ya.

Enéias Yekare

³² Pedroya innape Jesus ku'nenan era'mapîti'pî patakon kaisari. Mîrîrî yai attî'pî Lida cidaderî pona to' era'mapî'se. ³³ Miarî warayo' eporî'pîiya eke'nepamî'pî itese' Enéias. Aako'mansa' wanî'pî eseurîwî'ne mia' pona tîimo'tai kono' kaisari tîwe'mî'sa'kai pra. ³⁴ Mîikîrî pî' ta'pî Pedroya: — Enéias, Jesus Cristoya ayepî'tî. Mîrîrî ye'nen e'mî'sa'kakî. Ayette' yanmako'makî —ta'pîiya. Mîrîrî eta tîuya pe Enéias e'mî'sa'ka'pî. Moropai eesepi'tîsa' wanî'pî. ³⁵ Mîrîrî yai mîikîrî e'mî'sa'kasa' era'ma tîuya'nîkonya yai Lida ponkonya innape Jesus kupî'pî. Moropai Sarona ponkonya nîrî innape ikupî'pî.

Dorcas Yekare

³⁶ Jope cidaderî po awanî'pî wîri' innape Jesus ku'nen. Mîikîrî ese' wanî'pî Tabita, Grega maimu ta Dorcas. Mîikîrî e'pîti'pî morî ku'pîti'pîiya. Tîwe'taruma'tîsanon pîika'tîpîti'pîiya. ³⁷ Mîrîrî kore'ta, tiwin wei pri'ya pra Dorcas ena'pî. Moropai aasa'manta'pî. Mîikîrî esa'rî'pî rona'pî to'ya. Mîrîrî tîpo yari'pî to'ya kawînpa wîtî ta. ³⁸ Tîise Pedro yekare eta'pî innape Jesus ku'nenanya Lida cidaderî po, aminke pra Jope pî'. Mîrîrî ye'nen asakî'ne warayo'kon yaipontî'pî to'ya ekareme'se Pedro pî'. To' wîtî'pî. Moropai Pedro eporî'pî to'ya miarî. Ta'pî to'ya ipî':

—Pedro, aase ka'ne' pe Jope pona —ta'pî to'ya. ³⁹ Moropai Pedro ekoneka'pî. Attî'pî to' pîkîrî. Eerepamî'pî miarî, mîrîrî ita to' e'to' wîtî ta. Tîise kawînpa pe wîtî wanî'pî. Mîrîrî ye'nen o'non pata mîikîrî isa'manta'pî yaasa' to'ya pata' Pedro yawonnîpî'pî to'ya. Miarî wîri'sanyamî' wanî'pî, inyo isa'manta'san. Inkamoro karawa'pî kure'ne. Ta'pî to'ya Pedro pî': —Akî Tabita nîsi'pîmî'pî upon seeni' pena enen tiwanî yai —ta'pî to'ya ipî'. Maasa pra inyo isa'manta'san pon ton si'pînpîti'pîiya mîito'pe.

⁴⁰ Moriya ta'pî Pedroya to' pî': —Epa'katî poro pona. Mîrîrî tîpo to' epa'ka'pî tanne, Pedro e'sekunka'pî moropai eepîrema'pî. Mîrîrî

tîpo teepîrema ataretî'ka pe, eera'tî'pî isa'manta'pî winîkî. Moropai ta'pîiya ipî': —Tabita, e'mî'sa'kakî —ta'pîiya. Moropai tenu yarakkamo'pî Tabitaya moropai Pedro era'ma tûya pe awe'mî'sa'ka'pî tîmaikko pona. Pedro era'ma'pîiya. ⁴¹ Moropai Pedroya itenya pî' yapisi'pî. Ipiika'tî'pîiya i'mî'sa'ka'pî'. Mîrîrî tîpo pemonkonyamî' innape Jesus ku'nenan yanno'pî Pedroya, inyo isa'manta'san pokonpe. Moropai Dorcas yenpo'pîiya to' yenu ya' enen. ⁴² Mîrîrî yekare eta tûya'nîkon wenai innape Uyepotorîkon kupî'pî tu'kankon Jope cidaderî ponkonya. ⁴³ Mîrîrî tîpo Pedro ko'mamî'pî paaka pi'pî sakari'manen Simão yewî' ta. Tu'ke wei kaisarî aako'mamî'pî Jope po.

10

Cornélioya Pedro Yanno Me'po

¹ Cesaréia cidaderî po warayo' wanî'pî itese' Cornélio. Mîikîrî wanî'pî 600 kaisaronkon surarayamî' Itália ponkon esa' pe tîwe'sen pe. ² Mîikîrî wanî'pî Paapa yapurînen pe. Tîpemonkonoyamî' pokonpe si'ma Paapa yapurî'pî to'ya. Moropai tu'ke morî ku'pîti'pîiya, Judeuyamî' î' ton pînon tîpakkori'tasanon pîika'tîpîti'pîiya. Moropai wei kaisarî eepîremapîti'pî Paapa pî'.

³ Tiwin wei ko'mamîiya Cornélio we'ne'pîti' warantî awanî'pî iwe'nasa' pra tîise. Era'ma'pîiya Uyepotorîkon narima'pî. Inserî wanî tîpia era'ma'pîiya. Mîikîrîya ta'pî ipî': —Cornélio. ⁴ Eranne' pe si'ma inserî era'ma'pîiya. Moropai ekaranmapo'pî Cornélioya: —Î' wani' nai, uye-potorî? —ta'pîiya. Inserîya yuuku'pî. Ta'pîiya ipî': —Paapaya tîwakîri pe eepîremato' etasa' man, maasa pra î' ton pînon pîika'tîsa'ya ye'nen. Apî' Paapa atausinpasa' man —ta'pî inserîya ipî'. ⁵ —Mîrîrî ye'nen apemonkonoyamî' yarimakî Jope cidaderî pona to' wîtîto'pe, warayo' itese' Simão Pedro yannoi to' wîtîto'pe —ta'pîiya. ⁶ —Mîikîrî wanî Paaka pi'pî sakari'manen, tuna ena po aako'mamî manni' Simão yewî' ta —ta'pîiya.

⁷ Mîrîrî tîpo inserî wîti'pî Cornélio piapai. Mîrîrî ye'nen Cornélioya asakî'ne tîpoitîrîtonon yanno'pî ka'ne' pe, moropai tiwin surara to' pokonpe. Mîikîrî surara wanî'pî Paapa yapurînen pe nîrî. Moropai Cornélio esenyaka'mato' ku'nen pe awanî'pî. Inkamoro yarima'pîiya Jope cidaderî pona. ⁸ Cornélioya to' pî' tamî'nawîrî î' ta'pî inserîya tîpî' ekaremekî'pî to' pî': —A'kî sîrîrîpe uyewî' ta ko'mamîiya epîrema tanne, Paapa narima'pî inserî esenpon pî' man —ta'pîiya to' pî'. —Mîikîrîya taa pî' man upî': “Asakî'ne apemonkonoyamî' yarimakî to' wîtîto'pe warayo' itese' Pedro yannoi Jope cidaderî pona”, taa pî' man —ta'pîiya. —Mîrîrî ye'nen atîti —ta'pîiya.

⁹ Tiaron wei yai to' wîti'pî Jope cidaderî pona aminke pra to' erepamî tanne, Jope cidaderî pî' ineka'ta pairî wei tîise, Pedro enuku'pî wîti neka'ta pona epîrema. Miarî eepîrema tanne inkamoro warayo'kon erepamî'pî Jope cidaderî pona. ¹⁰ Moropai Pedroya emi'nan epu'tî'pî tekkari anonpapai ena'pî. Maasa pra tekkarikon ton koneka wîri'ya tanne Pedro we'ne'pîti' warantî awanî'pî. ¹¹ Tîiwe'ne'pî'to' ya' era'ma'pîiya ka' esettapurukasa'. Mîrîrîya kure'nan kamisa warainon autî'pî ewa'tîsa' pe asakîrîrî yaretîkon pî'. Mîrîrî autî'pî non tîpose iipia. ¹² Mîrîrî ya' tu'ke si'kore'ta kamoyamî' moropai o'ma'kon tîro'takon po taasa'senon moropai toronyamî' wanî era'ma'pî Pedroya. ¹³ Mîrîrî yai Pedroya mai

eta'pî, Paapa eseurîmato'. Ta'pî maiya Pedro pî': —E'mî'sa'kakî ayo' ton wîkî insanan yonpa moropai entamo'kakî —ta'pîiya ipî'.

¹⁴ Tîise Pedroya yuuku'pî: —Kaane Uyepotorî. Maasa pra inkamoro ye'kakon anna nanîkon pepîn. Yanîuya eserîke pra wai —ta'pî Pedroya.

¹⁵ Moropai inî'rî Paapa eseurîma'pî Pedro yarakkîrî. —Inkamoro ye'ka anna nanîkon pepîn tîkai pra e'kî uurî nîkupî'san pî' —ta'pî Paapaya Pedro pî'.

¹⁶ Mîrîrî warantî Paapa eseurîma'pî eseurîwî'ne ite'ka. Ta'pîiya: —Insanan yonpa wîkî, entamo'kakî —ta'pîiya. Mîrîrî tîpo mîrîrî kamisa warainon menna'po'pî Paapaya ka' pona.

¹⁷ Mîrîrî tîpo Pedro esenumenka'pî mîrîrî tîwe'ne'pî'to' pî'. Î taato'pe epu'tîiya pra awanî'pî. Mîrîrî ye'nen awanî'pî yairî ma're eena'pî. Mîrîrî tanne, warayo'kon Cornélio narima'san erepamî'pî. O'non pata Simão yewî' wanî ekaranmapo tîuya'nîkon tîpo to' emî'pamî'pî mana'ta pia. ¹⁸ To' emî'pamî'pî wîtî esa' yanno'pî to'ya. Moropai ekaranmapo'pî to'ya.

—O'non pata warayo' nai Pedro itese' tarî nai? —ta'pî to'ya.

¹⁹ Pedro esenumenka ko'mannî'pî tanne tîwe'ne'pî'to' pî', Morî Yekaton Wannîya ta'pî: —Pedro, a'kî, eseurîwî'nankon warayo'kon erepanî'pî man. Inkamoroya ayuwa pî' man —ta'pî Morî Yekaton Wannîya ipî'.

²⁰ Moropai ta'pîiya Pedro pî': —Ekonekakî autîkî to' pia. Tîiwanmîra atîkî teesewankono'mai pra, uutî naka ta'ye' tîkai pra atîkî. Maasa pra uurîya to' yarimasa' sîrîrî, to' ii'to'pe tarîwaya aapia —ta'pî Morî Yekaton Wannîya.

²¹ Mîrîrî ye'nen Pedro autî'pî to' pia. Moropai ta'pîiya warayo'kon pî': —Uurî Pedro, tarî wai. Mîikîrî yuwaya'nîkon manni' uurî —ta'pîiya. —Î kai aai'sa'kon sîrîrî? —ta'pîiya to' pî'.

²² Inkamoroya yuuku'pî: —Surarayamî' esa' Cornélioya anna yarimasa' sîrîrî —ta'pî to'ya. —Mîikîrî warayo' wanî morî pe pu'kuru maasa pra Paapa yapurîiya ye'nen. Mîrîrî ye'nen kure'ne tînamasen pe awanî Judeuyamî' rawîrî. Mîikîrî wenai Paapa narima'pî inserîya taasa' ipî' ayanno me'poto'peiya tewî' ta attîpa kai'ma. Moropai î' kai'ma amîrî eseurîma anetapai awanî —ta'pî to'ya ipî'. ²³ Moropai Pedroya ta'pî to' pî': —Ewontî —ta'pîiya warayo'kon pî'. Moropai to' ewomî'pî. Tiwin ewaron yuwa'ka'pî to'ya miarî yarakkîrî.

Eerenma'sa' pe Pedro ekoneka'pî. Moropai to' pîkîrî attî'pî. Moropai tiaronkon Jope ponkon innape Jesus ku'nenan Judeuyamî' wîtî'pî nîrî to' pokonpe. ²⁴ Moropai tiaron wei yai to' erepamî'pî Cesaréia cidaderî pona. Mîrîrî yai Cornélio moropai itonpayamî' nepu'tîkon emurukuntîsa' wanî'pî miarî itewî' ta. Maasa pra to' etasai'ya wanî'pî Pedro erepamî nîmikîkonpa kai'ma. ²⁵ Mîrîrî yai Pedro erepamî'pî. Eewomî tanne Cornélio iipî'pî iponaya. Mîikîrî e'sekunka'pî Pedro eporî tîuya pe yapurîpa kai'ma. ²⁶ Tîise Pedroya ta'pî ipî': —E'mî'sa'kakî. Maasa pra uurî awarainon warayo', Paapa warainon pepîn uurî —ta'pî Pedroya ipî'.

²⁷ Moropai teeseurîmakon ye'ka pe, Pedro ewomî'pî Cornélio yewî' ta. Miarî arinîke pemonkonyamî' emurukuntîsa' wanî'pî itewî' ta. Moropai Pedro eseurîma pia'tî'pî to' pî'. Ta'pîiya: —Epu'nenan amîrî'nîkon anna Judeuyamî' yeseru. Anna emurukuntî eserîke pra awanî amîrî'nîkon Judeuyamî' pepîn pokonpe —ta'pî Pedroya to' pî'. ²⁸ —Tîise Paapaya ekareme'sa' sîrîrî upî', anî' kupîuya namai tiaronkon yentai. Anî' menkauya namai tamî'nawîrî se' kaisarî to' konekato'peuya, morî pe

to' ku'to'peuya ta'pîiya upî' —ta'pî Pedroya. ²⁹ —Mîrîrî ye'nen uyan-nosa'ya'nîkon ye'nen uui'sa' sîrîrî uwakîri pe pu'kuru —ta'pîiya. —Mîrîrî ye'nen anepu'pai wanî sîrîrî kure'ne î' ton pe uyannosa'ya'nîkon —ta'pîiya to' pî'.

³⁰ Mîrîrî yuuku'pî Cornélioya: —Eseurîwî'ne wei esuwa'kasa' man. Mîrîrî rawîrî epîrema tanne, uyewî' ta ko'mamîiya tiwinarî warayo' es-empo'pî aimutun ipon uupia —ta'pîiya. ³¹ —Mîikîrîya ta'pî upî': “Cornélio, Paapaya eepîremato' etasa' man tîwakîri pe maasa pra tîpakkori'tîsanon pîika'tîsa'ya wanî morî pe”, ta'pîiya upî'. ³² Moropai ta'pîiya: “Pemonkonyamî' yarimakî Jope cidaderî pona to' wîtîto'pe warayo' itese' Pedro yannoi. Mîikîrî wanî paaka pi'pî sakari'manen Simão yewî' ta, tuna ena po tîko'mansen”, ta'pî inserîya upî' —ta'pî Cornélioya. ³³ —Mîrîrî ye'nen ayanno me'po'pîuya. Morî pe pu'kuru awanî sîrîrî aai'sa' ye'nen anna kore'ta. Anna eperes'a' sîrîrî tarî Paapa pia pu'kuru. Mîrîrî ye'nen î' kai'ma Uyepotorîkonya î' taasa' apî' ekaremekîya etato'pe annaya kai'ma —ta'pî Cornélioya Pedro pî'.

Pedro Eseurîmato' To' Pokonpe

³⁴ Mîrîrî ye'nen Pedro eseurîma pia'tî'pî. —Uyonpayamî' —ta'pîiya. —Eseurîma sîrîrî î' kai'ma uyarakkîrî esekaremekî'pî une'ta'pî ekaremekîuya sîrîrî. Anna Judeuyamî' pîika'tî Paapaya epu'nenan uurî'nîkon. Amîrî'nîkon Judeuyamî' pepîn pîika'tîiya pepîn kai'ma esenumenkakoi'kon anna. Tîise sîrîrî pata pai epu'tî pî' wai tarîpai Paapa wanî tamî'nawîronkon pîika'tînen pe. ³⁵ Tamî'nawîronkon wakîmanen pe se' kaisarî, e'sentai pra. Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî amîrî'nîkon pî'. Tamî'nawîronkon innape tîku'nenan, yairî tîko'mansenon wakîma Paapaya pata kaisaronkon. ³⁶ Sîrîrî itekare ekaremekî'pî Paapaya anna pî', tîpemonkonoyamî' Judeuyamî' pî'. Ekaremekî'pîiya î' kai'ma tîpemonkono pe uurî'nîkon kupîiya innape Jesus Cristo ku'sa' uurî'nîkonya wenai. Mîikîrî wanî tamî'nawîrî e'nî tanne uyesa'kon pe. ³⁷⁻³⁸ Epu'tîya'nîkon î' e'ku'sa' tarî Israel pata poro. E'mai' pe Judéia pata po João Batistaya ekaremekî'pî sîrîrî itekare. Taapî'tî'pîiya: “Imakui'pî pe awe'to'kon rumakatî moropai esenpatakonatî”, taapî'tî'pîiya. Mîrîrî tîpo tamî'nawîrî Israel pata poro itekare esekaremekî'pî. Mîrîrî yai Paapaya tîmeruntîrî tîrî'pî Jesus Nazaré poinon pia. Morî Yekaton Wannî wenai itîrî'pîiya. Mîrîrî meruntî yarakkîrî Jesus esenyaka'ma pia'tî'pî Galiléia pata po. Mîrîrî yai morî ku'pî'tî'pî Jesusya pemonkonyamî' pî'. Makui nîtaruma'tî'san pîika'tî'pîiya maasa pra Paapa wanî ye'nen tîpia. Mîrîrî ku'pî'tî'pî Jesusya tarî tîwanî yai. ³⁹ Mîrîrî era'ma'pî annaya. Tamî'nawîrî inkupî'pî tarî anna pata po, Jerusalém po era'ma'pî annaya. Mîrîrî tîpo Judeuyamî', ipemonkonoyamî'ya iwî'pî, ipokapî'tî'pî to'ya pakî'nan pona.

⁴⁰ Mîrîrî tîpo, eseurîwî'ne wei tîko'manse Paapaya i'mî'sa'ka'pî. Paapa meruntîrî yai awe'mî'sa'kasa' eesenpo'pî anna kore'ta. ⁴¹ Mîikîrî era'masa' tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya pra man, tîise Paapa nîmenka'san annaya neken era'ma'pî. Anna yekkari yonpa'pî annaya. Anna wuku enîrî'pî annaya ipokonpe si'ma awe'mî'sa'kasa' tîpo. ⁴² Mîikîrîya anna menka'pî moropai anna yaipontî'pî itekare ekareme'to'pe annaya. Mîrîrî yai itekare ekaremekî annaya yai taato'pe annaya pemonkonyamî' pî'. Paapaya Jesus ku'sa' ipikku pe tamî'nawîronkon esa' pe. Mîikîrîya taa kupî sîrîrî anî' wî'tî ka' pona, anî' wî'tî apo' ya'. Mîrîrî warantî

ikupî'pî Paapaya. ⁴³ Sîrîrî ekaremekî'pî penaronkon, Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nuri'sanya. Mîrîrî eseposa' sîrîrî. Mîrîrî ye'nen anî'ya innape Jesus kupî ya tamî'nawîrî imakui'pî inkupî'pî kupî Paapaya tîwanmîra tînmu Jesus Cristo wenai. Mîrîrî warantî ekaremekî'pî to'ya pena —ta'pî Pedroya to' pî'.

Judeuyamî' Pepîn Esa' Pe Morî Yekaton Wannî Ena

⁴⁴ Mîrîrî yai Pedro eseurîma tanne, itekare pî' etanenan pemonkonyamî' Judeuyamî' pepîn Cornélio yewî' ta tîwe'sanon esa' Morî Yekaton Wannî ena'pî. ⁴⁵⁻⁴⁶ Mîrîrî ye'nen Judeuyamî' pepîn eseurîma tiaron mai ta, eta'pî Judeuyamî' Pedro yarakkîrî iipî'sanya Paapa yapurî'pî to'ya. Morî pe anna pîika'tîsa' Paapaya sîrîrî taa to'ya eta'pî Judeuyamî'ya. Mîrîrî pî' innape Jesus ku'nenan Judeuyamî' Jope poi iipî'san Pedro yarakkîrî esewankono'ma'pî kure'ne to' pî'. Ta'pî to'ya: —A'kî, Paapaya Judeuyamî' pepîn pia nîrî Morî Yekaton Wannî tîrî ka'rî uurî'nîkon warantî —ta'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen Pedroya ta'pî to' pî':

⁴⁷ —Insamoro Judeuyamî' pepîn esa' pe Morî Yekaton Wannî enan pî' man uurî'nîkon esa' pe tîwanî manni' warantî. Mîrîrî ye'nen anî'ya taa eserîke pra awanî to' esenpatakona pepîn taa eserîke pra awanî —ta'pî Pedroya.

⁴⁸ Moropai to' esenpatakona'pî innape Jesus Cristo ku'sa' to'ya ye'nen. Mîrîrî tîpo ta'pî to'ya Pedro pî': —Anna kore'ta ako'mankî'î' warapo rî wei kaisarî —ta'pî to'ya Pedro pî'.

11

Judeuyamî' Pepîn E'pîika'tîsa' Wanî

Ekaremekî Pedroya Jerusalém Ponkon Pî'

¹ Cesaréia po Pedro wanî tanne, Judéia pata ponkon Jesus naipontî'san moropai tiaronkon innape Jesus ku'nenanya Judeuyamî' pepîn yekare eta'pî. Î' kai'ma Paapaya to' pîika'tî'pî eta'pî to'ya. Mîrîrî kore'ta Pedro erepamî'pî. ² Mîrîrî yai Jerusalém pona Pedro erepamî pe, Pedro pî' to' o'ma'ta pia'tî'pî. Ta'pî to'ya ipî': ³ —Inkamoro uurî'nîkon yeseru warainonkon pepîn kore'ta aako'mansa' mîrîrî. Î' ton pe inkamoro yekkari enasa' ya yairî pra to' yeseru era'mai'ma —ta'pî to'ya. —Yairî pra awe'sa' mîrîrî uyesserukon yawîrî pra kai'ma to' o'ma'ta'pî Pedro pî'.

⁴ Mîrîrî tîpo Pedroya tamî'nawîrî tarakkîrî e'kupî'pî, tînera'ma'pî ekaremekî'pî eta to'ya tanne, ikî'pî pata pai. Mîrîrî eta'pî to'ya tamî'nawîrî î' kai'ma Pedro eseurîma. Ta'pîiya: ⁵ —A'kî Jope cidaderî po si'ma uurî we'ne'pîti warantî wanî'pî, uurî epîrema tanne era'ma'pîuya ka' esettapuruka moropai kamisa waraino kure'nan autî'pî ka' poi asakîrîrî yaretî pî' ewa'tîsa' pe. Mîrîrî autî'pî non pona uupia —ta'pî Pedroya to' pî'. ⁶ —Moropai era'ma'pîuya. Mîrîrî ya' tu'ke kamoyamî' wanî'pî moropai o'ma'kon, non poro tîro'takon po taasa'senan wanî'pî, moropai toronyamî' wanî'pî —ta'pîiya. ⁷ —Mîrîrî yai mai, Paapa maimu eta'pîuya. Ta'pîiya upî': “Pedro, e'mî'sa'kakî ka'ne' pe ayo' ton wîikî moropai entamo'kakî”, ta'pî Paapaya upî' eta'pîuya —ta'pî Pedroya.

⁸ —Tîise yuuku'pîuya: “Kaane, Uyepotorî, inkamoro ye'kakon yanîuya eserîke pra wai, anna Judeuyamî' nanîkon pepîn, nura pe to' wanî ye'nen”, ta'pîiya —ta'pîiya.

9 —Tîise inî'rî Paapa maimu eta'pîuya. See warantî: “Inkamoro ye'kakon pî' nurakon yanîuya pepîn tîkai pra e'kî. Uurî nîkupî'san inkamoro tansenonkon pe”, ta'pî Paapaya upî' —ta'pî Pedroya. ¹⁰ —Eseurîwî'ne ite'ka Paapa eseurîma'pî upî'. Ta'pîiya: “E'mî'sa'kakî, ayo' ton wîkî, entamo'kakî unku'pî'san pî' nura tîkai pra”, ta'pîiya. Mîrîrî tîpo mîrîrî kamisa yanu'nîpî'pî Paapaya ka' pona —ta'pî Pedroya.

¹¹ —Mîrîrî tanne eseurîwî'nankon warayo'kon uyannoi itî'san erepamî'pî Cesaréia poi. Mîrîrî ita uurî e'to' wîtî Simão yewî' ta to' erepamî'pî —ta'pî Pedroya. ¹² —Mîrîrî ye'nen upî' ta'pî Morî Yekaton Wannîya. To' pîkîrî uutîto'pe teesewankono'mai pra, tîwanmîra uutîto'pe, ta'pîiya. Moropai to' pîkîrî uutî yai insamoro tiwin mia' pona tîmo'tai kaisarî innape Jesus ku'nenan wîtî'pî nîrî uyarakkîrî Jope poi. Mîrîrî yai tamî'nawîrî anna erepamî'pî. Moropai anna ewomî'pî Cornélio yewî' ta. ¹³ —Mîikîrîya ekaremekî'pî anna pî' î' kai'ma tiwinarî inserî esenpo'pî tewî' ta eepîrema tanne Ta'pîiya ipî': “Pemonkonyamî' anarimakî to' wîtîto'pe Jope cidaderî pona warayo' yannoi itese' Pedro”, ta'pî inserîya ipî' —ta'pî Pedroya. ¹⁴ —“Mîikîrîya î' kai'ma Paapaya taasa' ekaremekî yai innape Jesus kupîya'nîkon moropai Paapaya apîika'tikon tamî'nawîrî apemonkonyamî' pokonpe”, ta'pî inserîya ipî' —ta'pî Pedroya.

¹⁵ —Moropai eseurîma pia'tî'pî to' kore'ta si'ma, mîrîrî pe rî Morî Yekaton Wannî ena'pî to' esa' pe tamî'nawîrî e'mai' pe uurî'nîkon Judeuyamî' esa' pe tîwanî warantî —ta'pî Pedroya. ¹⁶ —Mîrîrî yai enpenata'pî pena Joãoya ta'pî pî'. “Uurîya amîrî'nîkon yenpatakona tuna ke, tîise uye'ma'pî pî' aaipî manni'ya Morî Yekaton Wannî ke yenpatakona, mîrîrî warantî Morî Yekaton Wannî ena ayesa'kon pe”, ta'pî Joãoya wanî yairî —ta'pî Pedroya. ¹⁷ —Pena ta'pî Joãoya yawîrî innape Judeuyamî' pepînya Paapa winîpainon Morî Yekaton Wannî ko'mamî to' esa' pe. Mîikîrî uurî'nîkon esa' pe awanî manni' innape Uyepotorîkon pe Jesus Cristo kupî yai uyesa'kon pe eena'pî. Mîrîrî ye'nen anî' kin uurî Paapa yentai e'ku'to'pe? —ta'pî Pedroya.

¹⁸ Mîrîrî eta tîuya'nîkon pe Pedro pî' tîwo'ma'tato'kon tî'napannîpî'pî to'ya. Tarîpai Paapa yapurî'pî to'ya. Ta'pî to'ya: —Paapaya Judeuyamî' pepînya innape tîku'to' weiyu ton tîisa', imakui'pî to' nîkupî'pî ku'sai'ya tîwanmîra. Mîrîrî ye'nen ipatîkarî enen ko'mannîto' eposa' to'ya, kai'ma Paapa yapurî'pî to'ya.

Innape Jesus Ku'nenan Antioquia Ponkon Yekare

¹⁹ Innape Jesus ku'nenan e'paraipîkasa' wanî'pî tîtaruma'tîkon to'ya wenai, Estêvão sa'manta'pî pata'pî ya. Tiaronkon wîtî'pî Fenícia pona moropai Chipre pona, moropai Antioquia pona. Mîrîrî warantî Paapa maimu ekaremekî'pî to'ya Judeuyamî' pî' neken. ²⁰ Tîise tiaronkon Judeuyamî' Chipre po tîwe'sanon moropai Cirene ponkon wîtî'pî Antioquia pona. Miarî itekare ekaremekî' pia'tî'pî to'ya Judeuyamî' pepîn pî'. Inkamoroya Uyepotorîkon pe Jesus wanî ekaremekî'pî Judeuyamî' pepîn pî'. ²¹ Inkamoro yarakkîrî Uyepotorîkon meruntîri wanî'pî. Mîrîrî itekare eta tîuya'nîkon yai tu'ke pemonkonyamî'ya innape Jesus kupî'pî. Mîrîrî ye'nen Uyepotorîkon pia to' eturumaka'pî.

²² Mîrîrî tîpo sîrîrî itekare Judeuyamî' pepîn yekare, eta'pî innape Jesus ku'nenan Jerusalém ponkonya. Mîrîrî ye'nen Barnabé yarima'pî to'ya, to' yekare etai Antioquia pona. ²³ Miarî Antioquia pona teerepansa'

pe Barnabéya î' kai'ma Judeuyamî' pepîn pîika'tîsa' Paapaya era'ma'pî. Kure'ne morî pe Paapa e'to' pî' aatausinpa'pî. Mîrîrî ye'nen inî' panpî' to' panama'pîiya yairî tewankon ke Uyepotorîkon yapurî pî' to' ko'manto'pe kai'ma. ²⁴ Mîikîrî Barnabé esa' pe Morî Yekaton Wannî wani'pî. Innape Jesus ku'nen pe awani'pî. Mîrîrî ye'nen morî pe awani'pî innape iteseru wani'pî. Mîrîrî wenai tu'kankon eturumaka'pî Uyepotorîkon pia innape yapurîkonpa.

²⁵ Moropai mîrîrî tîpo Barnabé wîti'pî Tarso cidaderî pona Saulo yuwai. ²⁶ Mîikîrîya Saulo eposa' tîuya yai enepî'pî Antioquia pona. Inkamoro Saulo Barnabéya innape Jesus ku'nenan muurukuntîpî'pî tiwin kono' to' kore'ta tîwanîkon yai. Miarî arinîkon pemonkonyamî' yenupapîti'pî to'ya. Miarî Antioquia po innape Jesus ku'nenan esatî pia'tî'pî pemonkonyamî'ya e'mai' pe crente kai'ma.

²⁷ Mîrîrî yai tiaronkon profetayamî' Paapa maimu ekareme'nen wîtisa' wani'pî Jerusalém poi Antioquia pona. ²⁸ Tiwin wani'pî itese' Ágabo. Mîikîrî e'mî'sa'ka'pî eseurîmai Morî Yekaton Wannî meruntîri yai. Ta'pîiya: —Awanî pe man kure'nawîrî tamî'nawîrî pata po —ta'pîiya. Mîikîrîya taasa' yawîrî awe'kupî'pî pena pata esanon reiyamî' esa' pe Cláudio wani' yai. ²⁹ Mîrîrî ye'nen innape Jesus ku'nenan esenumenka tiaronkon innape Jesus ku'nenan Judéia ponkon pîika'tî tîuya'nîkon pî'. Mîrîrî itîrî tîuya'nîkon pîkîrî itîrî'pî to'ya. ³⁰ Moropai mîrîrî tîniru yarima'pî to'ya Barnabé moropai Saulo pî', mîrîrî tîito'pe to'ya soosi esanon pia Jerusalém po.

12

Pedro Epa'ka Atarakkannîto' Yewî' Tapai

¹ Mîrîrî yai pata esa' rei Herodesya innape Jesus ku'nenan taruma'tî pia'tî'pî. ² Mîikîrîya Tiago João rui wîi me'po'pî kasupara ke. ³ Mîrîrî warantî Judeuyamî'ya tîwakîrikon pe mîrîrî kupî mîikîrî Herodesya era'ma'pî. Mîrîrî ye'nen Herodesya Pedro yapisi me'po'pî atarakkannîto' yewî' ta yarakkamopa kai'ma. Mîrîrî kupî'pîiya tîfestarîkon weiyu yai. ⁴ Mîikîrî yapisi me'posa' tîuya yarakkamo'pî Herodesya atarakkannîto' yewî' ta. Mîrîrî yai era'manenan ton surarayamî' yaipontî'pî asakîrî'ne. To' wani'pî asakî'ne Pedro yarakkîrî ita. Tiaronkon wani'pî asakî'ne mana'ta pia si'ma era'manenan pe. Mîrîrî warantî ikupî'pî Herodesya maasa pra mîrîrî tîfestarîkon Páscoa itese' pata'pî pe anekareme'pai awani'pî pemonkonyamî' pî'.

⁵ Mîrîrî yai Pedro wani'pî atarakkannîto' yewî' ta. Mîikîrî era'manenan wani'pî iipia. Mîrîrî tanne innape Jesus ku'nenan epîrema ko'mannîpî'pî Pedro pona. Kure'ne to' epîrema'pî eepa'kato'pe kai'ma. ⁶ Tîise mîrîrî tanne ta'pî Herodesya: —Penane î' kai'ma Pedro eseurîma etauya kupî sîrîrî pemonkonyamî' pî' to' rawîrî si'ma. Moropai î' taa pemonkonyamî'ya etauya Pedro winîkî —ta'pî Herodesya.

Mîrîrî ewarono' ya, Pedro we'na'pî asakî'nankon surarayamî' yarapana. Ewa'tîsa' to'ya wani'pî sa'man ferro ke itenya pî' se' yataimîrî. Tiaronkon wani'pî mana'ta pia si'ma era'manenan. ⁷ Mîrîrî pe rî ka'ne' pe Uyepotorîkon narima'pî Inserî esenpo'pî atarakkannîto' yewî' ta. Kure'nan a'ka wani'pî. Mîrîrîya Inserîya Pedro yapî'pî iratai winî tenmakai. Ta'pîiya:

—Ka'ne' pe e'mî'sa'kakî. Mîrîrî taiya pe sa'man ferro emo'ka'pî tîwarîrî itenya poi.

⁸ Ta'pî inserîya ipî': —Aworîmî atunnu'kî, a'sa'sa' yeka'makî, aya'san yanunkî, aase uyarakkîrî —ta'pîiya. ⁹ Mîrîrî ye'nen Pedro epa'ka'pî atarakkannîto' tapai attî'pî inserî wenairî. Tîise epu'tîiya pîn, tenpa'ka'pî inserîya pe awanî. Tîiwe'ne'pîti warantî ikupî'pîiya. ¹⁰ To' wîti'pî mana'ta pi-awonkon iwaka'pî to'ya. Moropai kure'nan mana'ta ferro ke ikonekasa', eporî to'ya pe aatarakkanmoka'pî tîwarîrî. Moropai to' epa'ka'pî. To' wîti'pî kure'nan e'ma taawîrî. Tuutîkon pe ka'ne' pe inserî esera'ma pra eena'pî. Tiwinsari Pedro e'nîmî'pî.

¹¹ Pedroya ta'pî tîwarîrî: —Tarîpai epu'tî pî' wai, innape awanî. Uyepotorîya inserî yarimasa' umo'kato'peiya Herodes yenya yapai. Moropai tamî'nawîrî î' anku'pai Judeuyamî' esanon wanî uyarakkîrî esuwa'kasa' sîrîrî —ta'pîiya.

¹² Î' esuwa'kasa' epu'tî tîuya tîpo, tarakkîrî Pedro wîti'pî Maria, João Marcos yan yewî' ta. Miarî arinîke pemonkonyamî' epere'sa' tanne epîremai eepemî'pî. ¹³ Mîikîrîya mana'ta pa'tî'pî. Ka'ne' pe to' poitrîpa' Rode itese' wîti'pî anî' pe awanî era'mai. ¹⁴ Tîise Pedro maimu pe epu'tî tîuya ye'nen, aatausinpa'pî kure'ne. Eeka'tumî'pî ka'ne' pe ekareme'se teepîremasanon pî' mana'ta tarakkanmokai pra. —Pedro pe man —ta'pîiya. ¹⁵ Tîise innape ikupî to'ya pra awanî'pî.

—Aseruku, î' pî' aatakama' —ta'pî to'ya ipî'. Tîise yuukuiya pra. —Inna, useruku pepîn —ta'pîiya. Moropai ta'pî to'ya: —Moriya Pedro pia tîwe'sen inserî pe awanî mîrîrî —ta'pî to'ya.

¹⁶ Mîrîrî tanne Pedroya mana'ta pa'tîpîti ko'mannîpî'pî. Moropai mana'ta arakkanmoka'pî to'ya. Innape Pedro pe awanî era'ma tîuya'nîkon ye'nen, teesi'nî'se to' wanî'pî. ¹⁷ Mîikîrîya tenya ke ta'pî moo, to' atî'napanto'pe. Moropai î' kai'ma uyepotorîkonya tîmo'kasa' atarakkannîto' yewî' tapai ekaremekî'pîiya to' pî'. —A'kî, Uyepotorîkonya inserî yarimasa' wanî'pî umo'kai. Mîrîrî ekareme'tantî Tiago pî' moropai innape Jesus ku'nenan uyonpayamî' pî' —ta'pîiya. Mîrîrî tîpo eepa'ka'pî attî'pî tiaron pata pona.

¹⁸ Moropai erenma'sa' pe surarayamî' wanî'pî morî pe pra, teesiyu'pî'se tataimurunpai to' wanî'pî. Î' e'kupî'pî epu'tî to'ya pra awanî'pî Pedro yarakkîrî. —Î' kai'ma see eepa'ka'pî mîrîrî? —ta'pî to'ya. ¹⁹ Inkamoro yaipontî'pî Herodesya yuwai to' wîtîto'pe kai'ma. Tîise eporî to'ya pra awanî'pî. Mîrîrî anepu'pai Herodes wanî'pî tiaronkon mana'ta era'manenan winîpai. Tamî'nawîrî epu'sa' tîuya tîpo, to' tî'ka me'po'pîiya. Mîrîrî tîpo Herodes wîti'pî Judéia pata poi Cesaréia cidaderî pona. Miarî mîikîrî ko'mamî'pî mararî.

Herodes Sa'manta

²⁰ Mîrîrî yai mîikîrî pata esa' Herodes ekore'masa' Tiro cidaderî po tîiko'mansenon pî' moropai Sidom ponkon pî'. Mîrîrî ye'nen inkamoro wanî'pî iipia itîipai, yarakkîrî eeseurîmapai. Maasa pra morî pe yarakkîrî ekonekapai to' wanî'pî. Maasa pra miarî pai ipata yapai tekkarikon ton yapî'nenan pe to' wanî'pî mîito'pe. Mîrîrî ye'nen tiaronkon menka'pî to'ya to' wîtîto'pe iipia. Tîise e'mai' pe to' eseurîma'pî Blasto mîikîrî Herodes poitrî pe tîwe'sen yarakkîrî. Mîrîrî ye'nen mîikîrî eseurîma'pî Herodes yarakkîrî. Mîrîrî yai Herodesya to' yarakkîrî teeseurîma weiyu

ton mo'ka'pî. ²¹ Mîrîrî teeseurîmato' weiyu pe tînmô'ka'pî eseposa' yai Herodes epontî'pî. Pata esa' pe tîwanî pon yeka'ma'pîiya. Moropai mîikîrî ereuta'pî taponse' pona pemonkonyamî' rawîrî. Eeseurîma'pî. ²² Mîikîrî eeseurîma eta tîuya'nîkon yai pemonkonyamî' entaimepîtî'pî: — A'kî, warayo' pe neken awanî pepîn tîise unapurîkon pe nîrî awanî —ta'pî to'ya. Mîrîrî taa to'ya pî', —Kaane, anapurîkon pepîn uurî. Mîrîrî warantî uurî tapurîi pra e'tî, Paapa neken yapurîti —taiya pra awanî'pî.

²³ Mîrîrî ye'nen Uyepotorîkonya inserî yarima'pî mîikîrî yeparantîto'peiya kai'ma. Mîrîrî ye'nen mîrîrî pe rî yeparantî'pîiya. Mo'yamî'ya isiwisikkî yanî'pî. Moropai aasa'manta'pî.

²⁴ Tîise Paapa maimu esekaremekî ko'mannîpî'pî. Mîrîrî ye'nen inî'panpî' tiaronkon pemonkonyamî'ya innape ikupî'pî. Moropai arinîke to'ena'pî.

²⁵ Mîrîrî tîpo Barnabé Sauloya teesenyaka'mato'kon yaretî'ka'pî moropai inkamoro enna'po'pî Jerusalém poi Antioquia pona. Mîrîrî yai inkamoroya João Marcos yari'pî tarakkîrî'nîkon.

13

Barnabé, Saulo Yarima To'ya

Paapa Maimu Ekareme'se

¹ Miarî innape Jesus ku'nenan kore'ta Antioquia po Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' moropai yenupatonkon wanî'pî. Barnabé, Simão meekoro kai'ma tesa'sen moropai Lúcio Cirene pon, Manaém manni' pata esa' Herodes yarakkîrî arenta'pî moropai Saulo. Inkamoro wanî'pî innape Jesus ku'nenan kore'ta Antioquia po. ² Tiwin wei inkamoroya Paapa yapurî tanne tekkarikon tonpai pra, Morî Yekaton Wannîya ta'pî to' pî': —Barnabé Saulo nîkupî ton ku'sau'ya wai. Mîrîrî ye'nen inkamoro mo'katî akore'tapai'nîkon mîrîrî ku'to'pe to'ya —ta'pîiya to' pî'. ³ Mîrîrî ye'nen to' epîrema'pî tekkarikon tonpai pra. Barnabé Saulo pu'pai pona tenyakon tîrî'pî to'ya to' yarimakonpa kai'ma. Mîrîrî tîpo to' esekaremekî'pî.

Chipre Wono Po Itekare Ekaremekî To'ya

⁴ Morî Yekaton Wannîya Saulo Barnabé yarima yai, inkamoro wîtî'pî Selêucia cidaderî pona. Miarî teerepansa'kon tîpo inkamoro asara'tî'pî apo'yen ya' tuutîkonpa Chipre wono pona. To' asara'tî'pî to' wîtî'pî Salamina cidaderî pona. ⁵ Miarî teerepansa'kon yai inkamoro eseurîma pia'tî'pî Paapa maimu ekaremekî pî'. Judeuyamî' epere'pî'to'kon kaisarî to' eseurîma pia'tî'pî Paapa maimu ekaremekî pî'. Mîrîrî yai João Marcos wanî'pî to' pokonpe. ⁶ Mîrîrî tîpo inî'rî to' ese'ma'tî'pî. Inkamoro wîtî'pî mîrîrî iwono kî'pîya tîwe'sen Pafos cidaderî pona.

Miarî teerepansa'kon yai pia'san eporî'pî to'ya, î' e'kupî kupî sîrîrî ekareme'nen pe, tîise seru'ye' Judeu itese' Barjesus. ⁷⁻⁸ Tîise grego maimu ta Elimas kai'ma esatî to'ya. Mîikîrî Barjesus wanî'pî miarîron pata esa' pe tîwe'sen wanîyakon pe awanî'pî. Mîikîrî pata esa' ese' wanî'pî Sérgio Paulo. Mîikîrî wanî'pî epu'nen pe. Mîrîrî wenai Saulo Barnabé yanno me'po'pîiya Paapa maimu anetapai tîwanî ye'nen to' winîpai. Inkamoroya itekare ekaremekî'pî. Tîise mîrîrî pî' inna taiya yu'se pra mîikîrî pia'san wanî'pî. Mîrîrî warantî Jesus naipontî'san maimu wa'tî'pîiya. ⁹ Tîise Saulo, tiaron itese' Paulo wanî'pî Morî Yekaton Wannî yarakkîrî tîwe'sen pe.

Mírîrî ye'nen mîkîrî pia'san yenu pîkîrî Paulo wanî'pî. ¹⁰ Ta'pîya ipî': —Amîrî wanî Makui munmu pe —ta'pîya. —Amîrî wanî seru'ye' pe tiaronkon yenku'tî pî' tîko'mansen pe. Amîrî wanî tamî'nawîron morî yewanmîrînen pe. Î' ton pe see yairon Uyepotorîkonya uyenupatokon miakanmaya seru'ye' pe —ta'pî Pauloya. ¹¹ —Tarîpai Paapaya ataruma'tî sîrîrî —ta'pî Pauloya ipî'. —Î' warapo wei kaisarî î' era'maya pepîn a'ka era'maya pepîn. Enkaru'ne eena sîrîrî tarîpai —ta'pî Pauloya ipî'.

Mírîrî taiya pe mîkîrî yenu ewaronpamî'pî î' era'maiya pra eena'pî. Mîkîrî ataka'ma pia'tî'pî. Mírîrî ye'nen itenya pî' taanen ton yuwa'pî mîkîrîya. ¹² Mírîrî era'ma tîuya yai mîkîrî pata esa' Sérgio Paulo mîkîrîya Paapa maimu kupî'pî innape. Kure'ne eesenumenka'pî î' kai'ma uyenu-pato'kon Uyepotorîkonya pî'.

Antioquia Cidaderî Pona To' Wîtî, Pisidia Pata Pona

¹³ Paulo moropai itonpayamî' inkamoro asara'tî'pî apo'yen ya', Pafos cidaderî poi. To' erepamî'pî Perge pona. Mírîrî Perge wanî'pî Panfília pata po tîwe'sen pe. Miarî pai João Marcos enna'po'pî Jerusalém pona. ¹⁴ Tîise tiaronkon wîtî'pî Perge poi Antioquia cidaderî pona. Mírîrî Antioquia wanî'pî Pisidia pata po tîwe'sen pe. Miarî Antioquia po Sábado yai Judeuyamî' epere'to'kon yewî' ta to' wîtî'pî. Moropai to' ereuta'pî. ¹⁵ Miarî inkamoroaya Moisés nurî'tî kaaretarî erenka'pî moropai Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nurî'tî kaaretarî nîrî erenka'pî to'ya. Mírîrî tîpo mîrîrî Judeuyamî' epere'nîto' yewî'kon esa' pe tîwe'senya pemonkonyamî' eseurîmato'pe to' yarakkîrî ta'pî. Mírîrî ye'nen ta'pî to'ya to' pî': —Uyonpayamî', amîrî'nîkon pî' tauya î' rî ankapai awanîkon ya eseurîmapai awanîkon ya, eseurîmatî pemonkonyamî' yausinpatokon ton ekareme'tî —ta'pî to'ya to' pî'.

¹⁶ Mírîrî ye'nen Paulo e'mî'sa'ka'pî. Tîwe'mî'sa'ka pe tenya ke ta'pîya. Maasa moo e'tî. Moropai ta'pîya: —Uyonpayamî', eseurîma etatî maasa amîrî'nîkon tarî awanîkon Judeuyamî' moropai Judeuyamî' pepîn Paapa yapurî pî' awanîkon —ta'pîya. ¹⁷ Moropai Paulo eseurîma pia'tî'pî: —Pena Paapaya utamokon menka'pî Egito pata po to' wanî yai. Miarî arinîke to' epanto'pe to' menka'pî Paapaya. Moropai mîkîrî Paapaya yarî to' mo'ka'pî Egito poi tîpemonkonoyamî' kure'nan tîmeruntîri ke. ¹⁸ Inkamoro yarî'pîya to' pata ya' to' enna'po yai. Tîise to' yapîtanîpî'pî mîkîrî Paapaya keren po asakî'ne pemonkon (40) kono' kaisarî. ¹⁹ Mírîrî tîpo tîpemonkono pata ton tîrî'pîya. Mîkîrîya Canaã po tîko'mansenon asakî'ne mia' pona tîmo'tai pata ponkon tî'ka'pî. Mírîrî wenai mîrîrî pata esa' pe inkamoro ipemonkonoyamî' enato'pe kai'ma Canaã pata po. ²⁰ To' ko'mamî'pî 450 kono' kaisarî sîrîrî tîpatakon esa' pe teenakon pîkîrî.

Miarî pemonkon nîrî menka'pî Paapaya î' pensa tiaronkonya to' taruma'tî yai to' pîika'tînen ton. Mírîrî warantî pemonkon menka pî' Paapa ko'mamî'pî Samuel esenpoto' weiyu erepamî pîkîrî. ²¹ Ipemonkonoyamî'ya tesa'kon ton esatî yai Paapaya imenka'pî Saul itese'. Quis munmu pe awanî'pî. Benjamim payannî'san yonpa pe awanî'pî. Mîkîrî Saul ko'mamî'pî pata esa' pe asakî'ne pemonkon (40) kono' kaisarî. ²² Mírîrî tîpo Paapaya imo'ka'pî. Moropai tiaron pata esa' ton menka'pîya, Davi. Mîkîrî pî' Paapa eseurîma'pî. “Mîkîrî Davi wanî Jessé munmu pe. Mîkîrî wanî uwakîri pe pu'kuru maasa pra tamî'nawîrî iku'kî tauya ikupîya” ta'pîya.

²³ Mîikîrî payannî'san kore'ta Paapaya Jesus tîrî'pî Judeuyamî' pîika'tînen ton pe taasa' tûya yawîrî. ²⁴ Tîise mîikîrî iipî rawîrî e'mai' pe Paapaya João Batista nuri'tî yarima'pî. Mîikîriya Paapa maimu ekaremekî'pî Judeuyamî' pî'. Ta'pîiya: “Amakuyikon rumakati moropai esenpatakona'tî”, taapitî'pîiya. ²⁵ Mîrîrî teesenyaka'mato' yaretî'ka tûya kupî yai João Batistaya ta'pî pemonkonyamî' pî': “Anî' kai'ma uurî pî' eesenumenkakon? Manni' annîmîkikon kai'ma upî' awanîkon, Paapa naipontî ton kai'ma”, ta'pîiya. “Tîise mîikîrî pepîn uurî. Maasa pra mîikîrî wanî kure'ne uyentai ipîkku pe tîwe'sen pe. Mîrîrî ye'nen i'sa'sa' yewa yeukauya eserike pra wanî î' pe pra rî wanî ye'nen”, ta'pî João Batistaya.

²⁶ Uyonpayamî', Abraão payannî'san —ta'pî Pauloya. —Amîrî'nîkon Judeuyamî' moropai Judeuyamî' pepîn, Paapa yapurînenan. E'pîika'tînto' yekare ekaremekîuya etatî —ta'pîiya. —Sîrîrî itekare wanî tamî'nawîronkon ton pe. Sîrîrî itekare esekaremekî Jerusalém po tamî'nawîrî Judeuyamî' pî' moropai to' esanon pî'. ²⁷⁻²⁸ Tîise mîrîrî epu'tî to'ya pra to' wanî. Pîika'tîton pe Jesus wanî epu'tî to'ya pra wanî. Teuren sábadó kaisarî eta to'ya Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' kaaretarî erenka to'ya epu'tî to'ya teuren. Mîrîrî warantî tîise ikupî'pî to'ya tepu'se pra. Mîwîni tîise Jesus yewanmîrî to'ya itu'se pra to' wanî. Î' rî see imakui'pî inkupî'pî ton pra tîise, mîikîrî rumaka'pî to'ya Pôncio Pilatosya iwî me'poto'pe kai'ma. Tamî'nawîrî awe'menukasa' Paapa kaaretarîya taasa' yawîrî ikupî'pî to'ya tepu'se pra. ²⁹ Mîrîrî tîpo mîikîrî esa'rî'pî mo'ka'pî to'ya pakî'nan poi. Mîrîrî yu'na'tî'pî to'ya. ³⁰ Tîise mîikîrî pîmî'sa'ka'pî Paapaya. Mîrîrî tîpo tu'ke wei tîiko'mamî yai, eesenpopîtî'pî tînaipontî'san pia. Galiléia poi tuutîsanon Jerusalém pona tîpokon pe pia eesenpo'pî. ³¹ Mîrîrî ye'nen inkamoroya ekaremekî sîrîrî Judeuyamî' pî' tamî'nawîrî Jesus e'mî'sa'kasa'.

³² Anna wanî sîrîrî tarî akore'ta'nîkon —ta'pî Pauloya. —Mîrîrî morî yekare pî' anna eseurîmato'pe apî'nîkon ekareme'to'pe annaya —ta'pîiya. ³³ —Pena utamokon pî' î' ta'pî tûya kupî'pî Paapaya amen uurî'nîkon ton pe. Jesus pîmî'sa'ka'pîiya. Pena mîrîrî e'menukasa' Salmo kaaretarî ya' capítulo 2. Ta'pî Paapaya:

“Unmu amîrî.

Sîrîrîpe ayun pe wanî

ekaremekîuya sîrîrî tamî'nawîronkon pî'.”

Sl 2.7

ta'pî Paapaya. Jesus pî' Paapa eseurîma'pî mîrîrî —ta'pî Pauloya.

³⁴ Sîrîrî Paapa eseurîma'pî Jesus e'mî'sa'ka pî' itesa'rî'pî kata pepîn kai'ma eeseurîma'pî. Ta'pîiya see warantî:

“Î' ta'pîuya yawîrî Davi pî', mîrîrî kupîuya”,

Is 55.3

ta'pîiya. ³⁵ Moropai inî'rî Paapa maimu e'menukasa' ya eeseporî mîrîrî, Salmo kaaretarî ya'. Ta'pî Paapa maimu ekareme'nenya, see warantî:

“Apoitîrî sa'manta

tîise mîikîrî esa'rî'pî

kupîya pepîn tîwî aakatato'pe”,

Sl 16.10

ta'pîiya. Tîise Davi pî' eeseurîmasa' pra awanî'pî.

³⁶ —Maasa pra tîiko'mamî yai Daviya ikupî'pî î' kupîiya yu'se Paapa wanî'pî. Mîrîrî tîpo Davi sa'manta'pî moropai yu'na'tî'pî to'ya itesa'rî'pî itamorî'san nuri'tî uruwasi pia. Moropai itesa'rî'pî kata'pî. ³⁷ Tîise Paapa nîmî'sa'ka'pî mîikîrî esa'rî'pî kata pra awanî'pî. Aako'mamî ipatîkarî —ta'pî Pauloya.

³⁸ Uyonpayamî, tamî'nawîrî amîrî'nîkonya sîrîrî epu'tî e'pai man, Jesus wenai imakui'pî ankupî'pikon kupîiya tûwanmîra. Epu'tîya'nîkon e'pai man Jesus wenai imakui'pî ton pra enan innape ikupî ya. ³⁹ Moisés yeserurî'pî kupî pî' aako'mamîkon ya apîika'tîkon pepîn amakuyikon mo'ka pepîn tîise tauya manni' apî'nîkon. ⁴⁰ Paapa maimu ekareme'nen profeta nekaremekî'pî epu'tîya'nîkon e'pai man, mîrîrî warantî awanîkon namai.

⁴¹ Mîrîrî ekaremekîuya apî'nîkon. Ta'pî Paapaya:

“Aka, upî' tîwo'ma'tasanon eranne' pe e'tî.

Esenenkatî, tîwarî e'tî.

Maasa pra anera'makon ton kupîuya kupî sîrîrî,

innape ikupîya'nîkon yentai,

mîrîrî etaya'nîkon tîise”.

Hc 1.5

ta'pî Paapaya. Mîrîrî warantî Paulo eseurîma'pî.

⁴² Paulo Barnabé epa'ka yai mîrîrî Judeuyamî' epere'to' yewî' tapai to' epa'ka yai inkamoro pemonkonyamî'ya to' eta'pî inî'rî to' ii'to'pe tiaron sábadó yai inî' panpî' itekare ekareme'se. ⁴³ Mîrîrî tîpo Judeuyamî' moropai Judeuyamî' pepîn Judeuyamî' yeseru yawîrî ena'san, inkamoro wîtî'pî to' pîkîrî. Inkamoro yeurîma'pî to'ya í' kai'ma to' ko'manto'pe innape Paapa kupî'pî tîrumakai pra to' ko'manto'pe maasa pra morî pe tîwe'to' ke to' pîika'tîsa' Paapaya ye'nen. Mîrîrî warantî to' yeurîma'pî to'ya.

⁴⁴ Mîrîrî tîpo tiaron sábadó yai to' wîtî'pî Saulo Barnabé. Mîrîrî yai arinîke to' wani'pî tamî'nawîrî yonpa cidade ponkonya Paapa maimu etato'pe. ⁴⁵ Mîrîrî yai to' era'ma tîuya'nîkon yai Judeuyamî' esenumenka'pî imakui'pî pe. To' kinmuwa'pî. Mîrîrî ye'nen imakui'pî pe Paulo winîkîi to' eseurîma'pî í' kai'ma eeseurîmato' wenai.

⁴⁶ Imakui'pî pe tîwinîkîi'nîkon Judeuyamî' eseurîma epu'tî tîuya'nîkon ye'nen Paulo Barnabé eseurîma'pî inî' panpî' meruntî ke. Ta'pî to'ya to' pî': —A'kî, sîrîrî Paapa maimu ekaremekî annaya e'pai awanî e'mai' pe amîrî'nîkon Judeuyamî' pî'. Tîise í' wani' awanî ye'nen mîrîrî yu'se pra awanîkon sîrîrî. Innape ikupîya'nîkon pra awanîkon. Mîrîrî ye'nen ipatîkarî enen ko'mannîto' iwanmîrîya'nîkon mîrîrî. Mîrîrî ye'nen anna wîtî manni'kan Judeuyamî' pepîn pî' ekareme'se. ⁴⁷ Maasa pra sîrîrî ekareme'to'pe annaya ta'pî Paapaya pena. Paapaya itîrî'pî. Ta'pîuya:

“Amîrî kupîuya sîrîrî a'ka warantî

manni'kan Judeuyamî' pepîn kore'ta.

Itekare pî' eeseurîma wenai

Paapa maimu eta tamî'nawîronkonya.

Mîrîrî warantî tîwe'pîika'tîto'kon eporî to'ya”,

ta'pî Paapaya pena.

Is 49.6

⁴⁸ Mîrîrî ye'nen mîrîrî eta tîuya'nîkon yai Judeuyamî' pepîn atausinpasa' wani'pî maasa pra innape Jesus ku'sa' tîuya'nîkon ye'nen. Morî pe era'ma'pî to'ya mîrîrî Paapa maimu Paulo nekaremekî'pî yapurî'pî to'ya. Inkamoro menkasá Paapaya wani'pî ipatîkarî to' komanto'pe. Mîrîrî ye'nen innape ikupî'pî to'ya.

⁴⁹ Mîrîrî warantî Paapa maimu esekaremekî'pî tamî'nawîrî mîrîrî pata po. ⁵⁰ Tîise Judeuyamî'ya tesa'kon pe tîwe'sen pî' ta'pî imakui'pî ku'to'pe to'ya Paulo winîkîi. Mîrîrî ye'nen wîri'sanyamî' ipîkkukon Judeuyamî' yeseru ya' ena'san meruntîannîpî'pî to'ya imakui'pî ku'to'pe to'ya Paulo Barnabé winîkîi. Mîrîrî ye'nen Paulo Barnabé taruma'tî pia'tî'pî to'ya. Moropai to' yenpa'ka'pî to'ya mîrîrî pata yapai. ⁵¹ Moropai inkamoro

Jesus naipontî'sanya non atapi'sa' tí'sa'sa'kon pî' soroka'pî tesorukon ta Paapa yenya' to' rumaka tûya taato', maasa pra itekare anetapai pra to' wani'pî. Mîrîrî ye'nen inkamoro wîti'pî Icônio cidaderî pona. ⁵² Tûise innape Jesus ku'nenan Antioquia ponkon wani'pî taatausinpai kure'ne maasa pra Morî Yekaton Wannî wani'pî to' esa' pe.

14

Icônio Cidaderî Po

Paulo Barnabéya Itekare Ekaremekî

¹ Icônio cidaderî po tîwanîkon yai mîrîrî warantî rî Paulo Barnabé wani'pî Judeuyamî' epereto' yewî'kon ta. To' ewomî'pî. Meruntî ke Paapa maimu ekaremekî'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen tu'ke Judeuyamî' pepîn moropai Judeuyamî'ya innape Jesus kupî'pî. ² Tûise Judeuyamî' innape iku'nenan pepîn eseurîma'pî Judeuyamî' pepîn yarakkîrî innape Jesus ku'nenan taruma'tîto'pe to'ya. ³ Mîrîrî yai Paulo Barnabé ko'mamî'pî tu'ke wei kaisarî miarî Paapa maimu ekaremekî pî' meruntî ke. Î' kai'ma morî pe tîwe'to' wenai, unkupî'pikon wenai pra Uyepotorîkonya upîika'tîkon pî' to' eseurîma'pî. Mîrîrî ye'nen Paapaya meruntî ke Jesus naipontî'san e'to' ton tîrî'pî. Maasa pra era'mato'pe pemonkonyamî'ya yairon pe e'pîika'tînto' yekare wani'. Mîrîrî ye'nen tînaipontî'san pia meruntî tîrî'pîiya. Î' ikupî eserîkan pepîn moropai kure'nan esenu-menkanto' ku'to'pe to'ya kai'ma Paapaya itîrî'pî. ⁴ Mîrîrî yai to' e'menkasa' wani'pî. Tiaronkonya inna ta'pî Judeuyamî' maimu pî' moropai tiaronkon wani'pî Jesus naipontî'san winîkî tîwe'sanon pe. ⁵ Mîrîrî ye'nen Jesus naipontî'san winîkî tiaronkon eseurîma'pî Judeuyamî' moropai Judeuyamî' pepîn Paulo yu'se pra tîwanîkon ye'nen. Moropai inkamoro esanon pokonpe î' anku'pai tîwe'to'kon kupî'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen ta'pî to'ya: —Iwîpai'nîkon awanî sîrîrî tî'kon ke —ta'pî to'ya. ⁶ Moropai mîrîrî yekare eta tûya'nîkon yai Paulo Barnabé epe'pî Listra cidaderî pona moropai Derbe cidaderî pona. Mîrîrî wani'pî Licaônia pata po tîwe'sen pe. Mîrîrî patakon poro to' wîti'pî. ⁷ Miarî mîrîrî warantî Paapa maimu ekaremekî'pî to'ya.

Listra Cidaderî Po Moropai Derbe Cidaderî Po Itekare Ekaremekî To'ya

⁸ Miarî Listra cidaderî po teerepansa'kon yai warayo' eporî'pî to'ya. Ma'takî pe eesenpo'pî. Teesenpo'pî pata pai asakoi pe pra awanî'pî. Maasa pra eke'nan pe awanî'pî. ⁹ Mîikîrîya Paapa maimu ekaremekî Pauloya eta'pî. Moropai mîikîrî era'ma tûya pe Pauloya epu'tî'pî, innape Paapaya tepi'tî kupî'pîiya. ¹⁰ Mîrîrî ye'nen ta'pîiya ipî', meruntî ke: —E'mî'sa'kakî satippe. Asakî taiya pe mîikîrî warayo' arapumî'pî. Moropai awe'mî'sa'ka'pî satippe eena'pî. Moropai aasarî pia'tî'pî.

¹¹ Mîrîrî kupî Pauloya era'ma tûya'nîkon yai arinîkon pemonkonyamî' insamoro entaimepîti'pî tîmaimukon ta. Ta'pî to'ya: —Paapayamî' erepansa' man ukore'ta'nîkon warayo'kon warantî —ta'pî to'ya. ¹² Mîrîrî ye'nen inkamoro ese' ton tîrî'pî to'ya to' kaisarî Júpiter kai'ma Barnabé esatî'pî to'ya. Moropai Paulo esatî'pî to'ya, Mercúrio kai'ma. Maasa pra teeseurîmasen pe awanî'pî. ¹³ Mîikîrî Júpiter soosîrî wani'pî cidade poro po. Mîrîrî ye'nen Jupiter pî' teepîremasenya tîntîrî ton yene'pî'pî mîrîrî cidade ewonto' pia to' yapurîkonpa. Morî yene'pî'pîiya yei yari'ku moropai

coroa to' pia tîntîrî ton to' yapurîpa kai'ma. Moropai tekînkon anwîpai to' wanî'pî tesorukon ta Paulo Barnabé yapurîkonpa.

¹⁴ Tîise mîrîrî yekare etasa' tûuya'nîkon yai Paulo Barnabéya teese-wankono'makon pe tîponkon karakapî'tî'pî. Moropai to' eka'tumî'pî ka'ne' pe arinîkon kore'ta. To' entaime'pî meruntî ke. ¹⁵ Ta'pî to'ya: — Pemonkonyamî', î' ton pe mîrîrî warantî ikupî yu'se awanîkon anna winîkîi. Anna wanî pepîn Paapa warantî, Paapa pe. Tîise anna wanî amîrî'nîkon warantî warayo'kon pe —ta'pî to'ya. —Tîise anna wanî sîrîrî tarî akore'ta'nîkon Paapa maimu ekareme'to'pe annaya. Inî'rî mîrîrî ye'ka yapurîya'nîkon namai irumakakonpa sîrîrî Paapa maimu ekaremekî annaya apî'nîkon —ta'pî to'ya. —Tîise Paapa pia neken enna'potî. Paapa yapurîtî ipatîkarî tîiko'mansen. Mannî' ka' koneka'tîpon moropai pata koneka'tîpon tuna koneka'tîpon tamî'nawîron sîrîrî pata po tîiko'mansen Paapa nîkoneka'pî. Mîrîrî koneka'tîpon pia enna'potî —ta'pî to'ya to' pî'. ¹⁶ —Pena Paapaya ikupî'pî pemonkonyamî' ko'manto'pe itu'se tîwe'to'kon yawîrî. Maasa pra tepu'tî to'ya pra awanî ye'nen. ¹⁷ Mîrîrî tanne Paapaya anî' pe tîwanî ekareme'pî'tî'pî tîwîrî morî kupî tîuya wenai epu'to'pe to'ya kai'ma. Mîikîrî Paapaya kono' yarima ka' poi. Mîikîrî Paapaya uyekkarikon emîsa' mo'ka weiyu ton tîrî. Mîikîrî Paapaya uyekkarikon ton tîrî. Mîikîrî Paapaya atausinpanto' tîrî uyewankon ya' —ta'pî to'ya. ¹⁸ Mîrîrî taa tîpo tekînon anwîpai to' ko'mamî'pî inkamoro yapurîpa, mîrîrî namai to' eseka'nunka tîise.

¹⁹ Mîrîrî tîpo iipî'san Antioquia cidaderî poi moropai Icônio cidaderî poi inkamoroya arinîkon meruntîtannîpî'pî Paulo taruma'tîto'pe to'ya. Mîrîrî ye'nen Paulo pa'tîpî'tî pia'tî'pî to'ya tî'kon ke. Iworoka'pî to'ya moropai poro pona cidade poi aasa'mantasa' kai'ma. ²⁰ Tîise mîikîrî pia innape Jesus ku'nenan emurukuntî'pî iwoi. Moropai mîikîrî e'mî'sa'ka'pî inî'rî. Inî'rî eewomî'pî mîrîrî cidade ta. Moropai tiaron wei yai Paulo Barnabé wî'tî'pî Derbe cidaderî pona.

Antioquia Pona Paulo Barnabé Enna'po

²¹ Miarî Derbe cidaderî pona teerepansa'kon pe Paapa maimu ekaremekî'pî Paulo Barnabéya. Mîrîrî yai tu'ke innape Jesus kupî'pî to'ya. Mîrîrî tîpo to' enna'po'pî Listra cidaderî pona Icônio cidaderî pona moropai Antioquia Pisídia pata po tîwe'sen pona. ²² Miarî innape Jesus ku'nenan panama'pî to'ya inî' panpî' meruntî ke innape iku'to' to'ya e'to'pe to' pîika'tî'pî to'ya. Maasa pra uyesa'kon pe Paapa yu'se e'nî ya, mararî pra e'taruma'tînto' yapîtanîpî e'pai awanî kai'ma to' yeurîma'pî to'ya. ²³ Mîrîrî tîpo soosi esanon ton menka'pî Jesus naipontî'sanya soosikon kaisarî. Inkamoro pona to' epîrema ko'mannîpî'pî tekkarikon tonpai pra esatî'pî to'ya Paapa pî'. Mannî' innape to' nîkupî'pî pî' esatî'pî to'ya, to' pîika'tîto'peiya to' meruntîrî ton tîito'peiya kai'ma. ²⁴ Mîrîrî tîpo Paulo Barnabé enna'po'pî Pisídia pata poro to'sarî to' wî'tî'pî Panfília pata pona teerepamîkon pîkîrî. ²⁵ Miarî inkamoroya Paapa maimu ekaremekî'pî nîrî Perge po. Mîrîrî tîpo to' wî'tî'pî Atália peyakî pona to' erepamî'pî.

²⁶ Tarîpai inkamoro asara'tî'pî mîrîrî Atália peyakî po apo'yen ya' tuutîkonpa Antioquia cidaderî pona Síria pata po tîwe'sen pona. Mîrîrî pata wanî'pî pena inkamoro Paulo Barnabé rumaka to'ya Paapa esenyaka'mato' ku'to'pe to'ya pata'pî pe. Morî pe Paapa e'to' wenai

mîrîrî teesenyaka'mato'kon aretî'kasa' to'ya wani'pî. ²⁷ Mîrîrî ye'nen miarî teerepanse tamî'nawîronkon pemonkonyamî muurunkuntî'pî to'ya innape Jesus ku'nenan moropai inkamoro pî' î' kupî'pî Paapaya ekaremekî'pî to'ya. Inkamoro eseurîma'pî ekaremekî'pî to'ya î' ku'sa' Paapaya tîwenai'nîkon. Mîrîrî ekaremekî'pî to'ya. Moropai î' kai'ma Paapaya Judeuyamî' pepîn pîika'tî'pî, mîrîrî ekaremekî'pî to'ya to' pî'. ²⁸ Mîrîrî tîpo inkamoro Paulo Barnabé ko'mamî'pî kure'ne miarî innape Jesus ku'nenan kore'ta.

15

Jesus Naipontî'san Moropai Soosi Esanon Pokonpe Paulo Barnabé Emurukuntî.

¹ Antioquia po tîwanîkon yai tiaronkon Judeuyamî'ya Judéia poi iipî'sanya innape Jesus ku'nenan yenupa'pî tesorukon ta. Ta'pî to'ya to' pî' see warantî: —Anî'ya tîmere pi'pî pottî ya'tîsa' pra awanî ya, awe'pîika'tî eserîke pra awanî. Maasa pra Moisésya ta'pî yawîrî ikupî anî'ya pra awanî ye'nen awe'pîika'tî eserîke pra awanî —taapîtî'pî to'ya. ² Mîrîrî eta tîuya'nîkonya yai Paulo moropai Barnabéya inna taa pra awanî'pî. Mîrîrî ye'nen inkamoro to' yenupatîponkon pokonpe to' eseurîma'pî. —Mîrîrî ye'ka pepîn —ta'pî to'ya. Tîise inkamoroya yuuku pra awanî'pî. Maasa pra tesorukon yawîrî ikupî to'ya yu'se tîwanîkon ye'nen. Mîrîrî yeseru koneka tîuya'nîkon pra awanî ye'nen innape Jesus ku'nenanya Paulo moropai Barnabé moropai tiaronkon innape Jesus ku'nenan yarima'pî Jerusalém pona to' wîtîto'pe inî' panpî' mîrîrî yekare epu'se to' wîtîto'pe kai'ma Jesus naipontî'san pia, moropai soosi esanon pia. ³ Inkamoro ese'ma'tî'pî Antioquia poi. Tuutîkon pe to' wîtî'pî Fenícia pata poro, moropai Samaria pata poro. Mîrîrî yai inkamoroya î' kai'ma Judeuyamî' pepînya innape Jesus ku'sa' ekaremekî'pî miarî to' pî'. Mîrîrî yekare eta tîuya'nîkon ya yai to' ena'pî kure'ne taatausinpai mîrîrî pî'.

⁴ Mîrîrî yai Jerusalém pona to' erepamî yai inkamoro pata'se' ton tîrî'pî innape Jesus ku'nenanya, moropai inaipontî'sanya moropai soosi esananya to' pata'se' ton tîrî'pî. Inkamoroya mîrîrî pe rî î' kupî'pî Paapaya ekaremekî'pî tîwenai'nîkon. Judeuyamî' pepînya innape Jesus kupî'pî imaimu eta tîuya'nîkon wenai. Mîrîrî ekaremekî'pî to'ya to' pî'. ⁵ Mîrîrî tanne moro to' wani'pî fariseuyamî' innape Jesus kupî'ponkon. Inkamoroya ta'pî: —Judeuyamî' pepînya tîmere pi'pî pottî ya'tî to'ya e'pai awanî mîrîrî. Î' kai'ma Moisésya taasa' yawîrî ikupî e'pai awanî mîrîrî —ta'pî fariseuyamî'ya. —Mîrîrî warantî pra to' wani'ya, to' e'pîika'tî pepîn —ta'pî to'ya.

⁶ Mîrîrî ye'nen inkamoro Jesus naipontî'san, moropai soosi esa' pe tîwe'sanon pokonpe to' emurukuntî'pî, mîrîrî yeseru konekakonpa kai'ma. ⁷ Mîrîrî pî' kure'ne teeseurîmakon aretî'ka pe, Pedro e'mî'sa'ka'pî moropai ta'pîya: —Uyonpayamî', epu'nenan amîrî'nîkon morî pe î' kai'ma Paapaya umenka'pî akore'tapai'nîkon pena pu'kuru pra, sîrîrî tîmaimu ekareme'to'peuya kai'ma Judeuyamî' pepîn pî', mîrîrî Jesus yekare eta tîuya'nîkon yai innape iku'to'pe to'ya. ⁸ A'kî, Paapaya tamî'nawîronkon yewan epu'nenya Morî Yekaton Wannî yarima'pî to' esa' pe aako'manto'pe uurî'nîkon pia yarima'pî tîuya warantî. Mîrîrî wenai epu'tî pî' uurî'nîkon man innape to' e'pîika'tîsa' man. ⁹ Maasa

pra imakui'pî to' nîkupî'pî mo'ka'pî Paapaya innape tîkupî to'ya wenai. Mîrîrî warantî nîrî uurî'nîkonya innape ikupî yai unkupî'pikon imakui'pî mo'ka'pîiya. Mîrîrî ye'nen Paapaya uurî'nîkon era'ma se' kaisarî, e'sentai pra. ¹⁰ Tîise î' wani' awanî ye'nen taaya'nîkon tiaronkon pî', "Moisésya taasa' yawîrî e'pai awanîkon," mîrîrî yawîrî pra e'nî tanne, mîrîrî yawîrî pra utamokon nurî'tiyamî' e'sa' tanne. Tîise î' wani' awanî ye'nen tiaronkonya mîrîrî amî'ne yarî yu'se awanîkon yarî yentainon. Mîrîrî warantî taaya'nîkon wenai Paapa ekore'ma yu'se ka'rî awanîkon apî'nîkon. ¹¹ Mîrîrî ye'ka pe pra neken. Maasa pra e'pîika'tînsa' epu'tî tî'noko'pî pe Jesusya uurî'nîkon ku'sa' wenai. Mîrîrî morî pe Paapa e'to' wenai nîrî inkamoro Judeuyamî' pepîn e'pîika'tîsa' man —ta'pî Pedroya.

¹² Tîise mîrîrî tîpo Pedro eseurîma eta tîuya'nîkon tîpo moo to' wani'pî, inî'rî Paulo moropai Barnabé eseurîma etakonpa. Inkamoroya î' kai'ma ikupî eserîkan pepîn kupî'pî moropai kure'nan esenumenkato' kupî'pî Paapaya to' wenai. Mîrîrî ekaremekî'pî to'ya. Judeuyamî' pepîn pîika'tîsa' Paapaya ekaremekî'pî to'ya. ¹³ Paulo Barnabé eseurîma ataretî'ka pe, Tiago e'mî'sa'ka'pî. Moropai ta'pîiya: —Uyonpayamî', maasa eseurîma etatî —ta'pîiya. ¹⁴ Amenrî Simão eseurîma ataretî'ka eta'nîkon man. Paapaya tiaronkon menkasa' tîmîrî ton pe Judeuyamî' pepîn kore'tapai tîpemonkono pe to' e'to'pe kai'ma. Mîrîrî ye'nen epu'tî'nîkon Judeuyamî' pepîn sa'namanen pe Paapa wani'. ¹⁵ Pena sîrîrî pî' Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nurî'tî eseurîma'pî. Imenuka'pî to'ya see warantî: ¹⁶ Paapaya ta'pî:

"Maasa uupî kupî sîrîrî Judeuyamî',
Davi payanî'san pîika'tîi.

Î' pe pra rî inkamoro wani',
tîise morî pe to' konekauya kupî sîrîrî,
pena to' e'sa' warantî.

„Maasa pra inkamoro esa' ton
tîrîuya kupî sîrîrî to' yonpa ke rî,
inkamoro ko'manto'pe morî pe.„

¹⁷ Mîrîrî unkupî'pî era'ma tîuya'nîkon wenai
uyuwa Judeuyamî' pepînya.

Inkamoro wani' unmenka'san pe
uurî ton pe to' e'to'pe.”

Am 9.11,12

Sîrîrî pî' Paapa eseurîma'pî ikonekatîpon. ¹⁸ Î' kai'ma ikupî tîuya ekaremekî'pîiya pena tîmaimu ekareme'nenan wenai —ta'pî Tiagoya.

¹⁹ —Mîrîrî ye'nen uurî esenumenkato' wani' uurî'nîkonya taa e'pai pra awanî Moisés maimuya taasa' yawîrî to' ko'mannîto'pe. Mîrîrî warantî awanî ya, sa'me awanî Judeuyamî' pepîn pia, innape Jesus ku'nenan pia. ²⁰ Uurî esenumenka kaareta anmenukapai awanî sîrîrî to' pia. Taato' to' pî', to' yeseru penaro' rumakato'pe to'ya, mia' ke ikonekasa' pia, to' napurî ton pe to' nîrîrî'pî sararu yanî to'ya namai. Moropai taapai awanî nîrî to' pî', se' tapairî wîrî'sanyamî' yarakkîrî to' wani' namai, moropai wîrî'sanyamî' wani' namai se' tapairî warayo'kon yarakkîrî. Taapai awanî nîrî i'mî ye'pî waikî'sa' yanî to'ya namai mîn epa'kasa' pra tîise. Inî'rî imînî yarakkîrî yanî to'ya namai. ²¹ Maasa pra mîrîrî warantî to' wani' ya, inkamoro yewanîrî to' yeseru yairî pra to' wani' ye'nen. Maasa pra mîrîrî yekare epu'tî Judeuyamî'ya pena pata pai Moisés maimuya taasa'

eta pî' to' ko'manpîti sábadó kaisari to' epere'to' yewi'kon ta. Mîrîri ye'nen mîrîri tesorukon rumakato'pe to'ya —ta'pî Tiago'ya.

Judeuyami' Pepîn Pia Kaareta Yarima To'ya

²² Tiago eseurîmasa' tîpo, Jesus naipontî'sanya moropai soosi esananya, tamî'nawîron innape Jesus ku'nenan pokonpe si'ma Antioquia pona kaareta yarîtonkon warayo'kon menka'pî, Paulo moropai Barnabé pokonpe attîtonkon. Judas itese' waikatoi Barsabás, moropai Silas asakî'ne neken to' menka'pî to'ya. Insamoro epu'tî'pî innape Jesus ku'nenanya yairî to' yeseru wanî. ²³ Inkamoro yaipontî'pî to'ya mîrîri kaareta yaato'pe to'ya kai'ma. Ta'pî to'ya:

Anna Jesus naipontî'san moropai soosi esananya taa anna wanî ayonpakon pe innape Jesus kupî'nîkon wenai. Mîrîri ye'nen anna maimu man amîri'nîkon Judeuyami' pepîn Antioquia ponkon moropai Síria ponkon moropai Cilícia ponkon pia.

²⁴ Akore'ta'nîkon anna yonpayami' wîtisa' yai kure'ne ayewankono'ma'pîkon to'ya epu'tî'pî anna man. Inkamoroya î' kai'ma ayenupasa'kon ya anna maimu pe pra awanî mîrîri. ²⁵ Mîrîri ye'nen annaya tamî'nawîri si'ma teesetai insamoro warayo'kon yarima sirîri aapia'nîkon, uyonpayami'. To' wîti sirîri uwakîrikon pu'kuru yonpayami' Paulo, Barnabé pokonpe. ²⁶ Insamoro Paulo Barnabéya itekare ekaremekî pî' to' ko'mamî'pî. Mîrîri wenai to' anwîpai tiaronkon wanî'pî Uyepotorîkon Jesus Cristo yekare ekaremekî to'ya wenai. ²⁷ Mîrîri ye'nen Judas moropai Silas yarima annaya sirîri amîri'nîkon pia ayarakkîri'nîkon to' eseurîmato'pe morî pe sirîri kaareta anna nîmenuka'pî pî'. Inkamoroya ekaremekî morî pe apî'nîkon. ²⁸ Sirîri yekare koneka'pî Morî Yekaton Wannîya moropai annaya. Inî'rî Moisés maimuya taasa' yawîri awanîkon e'pai pra awanî. Maasa pra mîrîri yawîri awanîkon ya sa'me awanî. Tîise ankupîkon ton ekaremekî annaya epu'tîkonpa. ²⁹ Mîrîri ye'nen mia' ke ikonekasa' to' napurî ton pe pia to' nîtirî'pî sararu yanîya'nîkon namai. Moropai i'mî ye'pî tîwaikkî'se iwîsa' yanîya'nîkon namai, imînî yarakkîri. Moropai imakui'pî kupî'pî eesenumenakon namai, se' tapairî wîri'sanyami' yarakkîri awanîkon namai. Moropai wîri'sanyami' wanî namai se' tapairî warayo'kon yarakkîri. Mîrîri warantî ikupîya'nîkon ya, morî pe awanîkon.

Mîrîri warantî kaareta menuka'pî to'ya.

³⁰ Mîrîri tîpo inkamoro Paulo Barnabé moropai Judas Silas ese'ma'tî'pî Antioquia pona. Mîrîri kaareta yarî'pî to'ya. Miarî teerepansa'kon pe innape Jesus ku'nenan muurukuntî'pî to'ya moropai mîrîri kaareta rumaka'pî to'ya to' pia. ³¹ Moropai mîrîri kaareta erenkasa' tîuya'nîkon tîpo taatausinpai to' wanî'pî. Î' taasa' kaaretaya epu'tî'pî to'ya mîrîri yai. Mîrîri ye'nen kure'ne to' atausinpa'pî. ³² Mîrîri tîpo Paapa maimu ekareme'nenan Judas, Silas eseurîma'pî. Inkamoroya to' meruntîtannî'pî inî' panpî'. Mîrîri ye'nen taatausinpai to' wanî'pî. ³³ Mîrîri tîpo to' ko'mamî'pî mararî wei kaisari moropai to' enna'po'pî Jerusalém pona taipontî'tîponkon pia. Mîrîri ye'nen to' esekaremekî'pî. Moropai inkamoroya ta'pî: —Inna, morî pe atîti —ta'pî to'ya to' pî'. ³⁴ Tîise teesekaremekî tîpo e'nîmîpai Silas wanî'pî. Mîrîri ye'nen awe'nîmî'pî.

³⁵ Moropai Paulo Barnabé e'nîmî'pî nîrî Antioquia po. Innape Jesus ku'nenan yenupa'pî to'ya. Moropai tiaronkonya nîrî to' yenupa'pî Paapa maimu pî'.

Paulo Moropai Barnabé Epantaka

³⁶ Mîrîrî tîpo Pauloya ta'pî Barnabé pî': —Enna'ponpai awanî sîrîrî uyonpakon innape Jesus kupîtîpono'san yekare etapî'se cidadekon poro —ta'pîiya. —Mannî' o'non poro uurî'nîkonya itekare ekaremekî ne'tîkini mîrîrî poro wîtînpai awanî sîrîrî —ta'pîiya. —Morî pe to' ko'mamî yekare etai —ta'pîiya. ³⁷ Mîrîrî yai Barnabéya ta'pî: —João Marcos yaapai man —ta'pîiya. ³⁸ Tîise Pauloya yuuku'pî: —Kaane, attî e'pai pra man. Maasa pra pena uupiapai'nîkon Panfília pata poi awenna'po'pî. Tamî'nawîrî uurî'nîkon asato' poro aasa'sa' pra wani'pî —ta'pîiya. Tîise, —Kaane —ta'pî Barnabéya. —Attî e'pai man. Tîise yuukuiya pra Paulo wani'pî. ³⁹ Mîrîrî pî' to' eseurîma'pî mîrîrî wenai. Mîrîrî tîpo to' epantaka'pî Paulo Barnabé yarakkîrî. Mîrîrî ye'nen Barnabéya João Marcos yari'pî tarakkîrî. To' asara'tî'pî apo'yen ya' tuutîkonpa Chipre wono pona. ⁴⁰ Tîise Pauloya Silas menka'pî tarakkîrî attîto'pe kai'ma. Moropai inkamoro pona to' epîrema'pî. Ta'pî to'ya: —Paapa, morî amîrî. Mîrîrî morî pe awe'to' wenai insanan pîika'tîkî morî pe to' wîtîto'pe —ta'pî to'ya. Mîrîrî tîpo to' ese'ma'tî'pî. ⁴¹ Mîrîrî yai Paulo Silas wîtî'pî to'sarî Síria pata poro moropai Celícia pata poro. Inkamoroya mîrîrî warantî innape Jesus ku'nenan yausinpa'pî mîrîrî yai tuutîsa'kon yai, taatausinpai to' ko'manto'pe kai'ma.

16

Timóteo Wîtî Paulo, Silas Yarakkîrî

¹ Moropai Paulo wîtî'pî Derbe cidaderî pona moropai Listra cidaderî pona. Miarî Listra po Timóteo ko'manpîtî'pî. Paapa yapurînen pe awani'pî. Mîîkîrî yan wani'pî Judeupa' pe moropai innape Jesus ku'nen pe. Tîise iyun wani'pî Judeu pe pra tîise grego pe. ² Morî pe Timóteo ko'manpîtî'pî, tamî'nawîronkon innape Jesus ku'nenanya epu'tî'pî Listra ponkon moropai Icônio ponkonya. —Morî pe Timóteo yeseru man —taapîtî'pî to'ya. ³ Timóteo anapai Paulo wani'pî tarakkîrî'nîkon. Tîise imere pi'pî pottî ya'tîsai'ya pra iyun wani'pî. Maasa pra Judeu pe pra awani'pî. Mîrîrî epu'tî'pî tamî'nawîronkonya Judeuyamî' yeseru yawîrî pra awanî ye'nen to' kore'ta aasarî eserîke pra awani'pî. Mîrîrî ye'nen imere pi'pî pottî ya'tî me'po'pî Pauloya tarakkîrî'nîkon attîto'pe. ⁴ Moropai Paulo, Silas wîtî'pî Timóteo yarakkîrî. To' wîtî'pî. Tu'ke cidadekon poro to' wîtî'pî. Kaareta pinunpa'pî to'ya. Mîrîrî kaareta wani'pî Jerusalém ponkon eseurîmato'. Mîrîrî kaareta pona Jesus naipontî'san nekaremekî'pî moropai innape Jesus ku'nenan esanon nekaremekî'pî. Mîrîrî pinunpa'pî Paulo pokonya. —Mîrîrî kaaretaya taasa' yawîrî ko'mannîpai'nîkon —taapîtî'pî to'ya. ⁵ Mîrîrî warantî meruntî ke innape Jesus ku'nenan ena'pî. Inî' panpî' epu'tî'pî to'ya moropai inî' panpî' innape ikupî'pî to'ya. Moropai tu'ke panpî' to' epamî'pî wei kaisarî.

Paulo We'ne'pîtî Macedônia Pon Warayo' Yarakkîrî

⁶ Moropai Paulo pokon wîtî'pî. Mîrîrî yai Morî Yekaton Wannîya ta'pî to' pî': —Katîtî Ásia pata pona Paapa maimu ekareme'se —ta'pîiya. Mîrîrî ye'nen to' wîtî'pî Frígio-Galácia pata poro. ⁷ Moropai to' erepamî'pî Mísia

pata pona. Mírîrî yai Bitínia pata pona itîpai to' wanî'pî teuren. Tîise inî'rî Morî Yekaton Wanníya to' wítî tîrî pra awanî'pî. ⁸ Mírîrî ye'nen Mísia pata yuwa'ka'pî to'ya moropai to'sarî to' wítî'pî Trôade pona. ⁹ Mírîrî ewarono' ya' Paulo we'ne'pítî warantî wanî'pî. Mírîrî tîuwe'ne'pî'to' ya' warayo' era'ma'píiya, Macedônia poinon. Mîikîrî warayo'ya Paulo yeka'nunka'pî. Taapítî'píiya: —Asi'kî Macedônia pona, anna píika'tîi asi'kî —kai'ma taapítî'píiya, mîikîrî warayo'ya. Mírîrî warantî Paulo we'ne'pítî'pî. ¹⁰ Moropai Paulo we'ne'pítî tîpo anna ekoneka'pî Macedônia pona anna wítîto'pe. Maasa pra anna wítî yu'se Paapa wanî epu'tî'pî annaya, itekare ekareme'se to' pî'.

Lídia, Filípos Ponya Innape Jesus Kupî

¹¹ Mírîrî ye'nen anna asara'tî'pî apo'yen ya' Trôade poi. Miarî pai anna wítî'pî to'sarî Samotrácia wono pona. Moropai tiaron wei yai anna wítî'pî anna erepamî'pî Neápolis peyakî pona. ¹² Miarî pai anna wítî'pî Filípos pona. Mírîrî Filípos cidaderî wanî'pî ipikku pe tîwe'sen Macedônia pata pon. Romanoyamî' ko'manto'pe awanî'pî. Moro anna ko'mamî'pî mararî.

¹³ Moropai sábado yai anna epa'ka'pî cidade yapai iren ena pona. Moro Judeuyamî' epîremato' pata wanî kai'ma anna esenumenka'pî. Mírîrî ye'nen anna wítî'pî. Moropai moro anna ereuta'pî moropai anna eseurîma'pî wîri'sanyamî' itî'san epîremai yarakkîrî. ¹⁴ Mírîrî ya wîri' wanî'pî itese Lídia, Tiatira cidaderî pon. Mîikîrî wanî'pî teesenyaka'masen suuyu kamisa morîkon ke tîwe'repa pî'. Mîikîrî wanî'pî Paapa yapurînen pe. Mírîrîya anna eseurîma eta'píiya. Moropai Paapaya eesenumenkato' ton tîrî'pî î' taasa' Pauloya ku'to'peiya innape. ¹⁵ Mírîrî tîpo mîikîrî moropai itewî' tawonkon esenpatakona'pî. Mírîrî tîpo ta'píiya anna pî': —Innape Uyepotorîkon ku'nen pe wanî tarîpai, epu'tîya'nîkon ya, maai'tî uyewî' ta iko'manse —ta'píiya anna pî'. Mírîrî ye'nen imaimu wenai anna wítî'pî itewî' ta.

Atarakkannîto' Yewî' Ta Paulo Silas Yarî To'ya

¹⁶ Mírîrî tîpo tiwin wei yai epîremanto' pata pona anna wítî tanne, ikaraiwarî poi'tîrîpa'ya anna eporî'pî. Mîikîrî wanî'pî o'ma' yarakkîrî tîwe'sen pe. Mîikîrî eseurîmapítî'pî pemonkonyamî' yarakkîrî maasa awe'kupîton pî' to' yarakkîrî. Mírîrî wenai mîikîrî karaiwarîtononya tu'ke tîniru yapi'pítî'pî. ¹⁷ Mîikîrîya anna wenaimepítî'pî tîwentaimepî'se. Taapítî'píiya: —Insanan warayo'kon wanî Paapa ipikku poi'tîrîtonon pe. Apî'nîkon e'pîika'tînto' yekare ekareme'nenan insamoro —kai'ma taapítî'píiya. ¹⁸ Tu'ke wei kaisarî aako'manpítî'pî mírîrî taa pî'. Mírîrî pî' Paulo eseta'ka tu'ka'pî. Moropai teera'tî ta'píiya o'ma' pî': —Tauya apî', Jesus Cristo maimu pe epa'kakî mîikîrî yapai —ta'píiya. Mírîrî taiya pe rî o'ma' epa'ka'pî tiwinarî.

¹⁹ Moropai mîikîrî karaiwarîtononya epu'tî'pî. Inî'rî tîniru yapísî to'ya pepîn maasa pra inî'rî awe'kupîton pî' mîikîrî aurîno'pî eseurîma eserîke pra awanî'pî o'ma' epa'kasa' ye'nen. Mírîrî ye'nen Paulo, Silas yapísî'pî to'ya. Yarî'pî to'ya mírîrî cidade esanon pia, ipikkukon pia. ²⁰ Moropai to' enepî tîuya'nîkon pe, ta'pî to'ya ipikkukon pî': —Judeuyamî' insamoro, imakui'pî kupî to'ya tarî upatakon po. ²¹ To' yeseru uyേശerukon warantî pra man. Kupî yeseru yawîrî uurî'nîkon ko'mamî eserîke pra man, Romanoyamî' uurî'nîkon mîito'pe —ta'pî to'ya tesa'kon pî'.

²² Mîrîrî pî' tamî'nawîronkon pemonkonyamî' entaimepîtî'pî Paulo moropai Silas winîkî. Moropai to' esananya to' pon mo'ka'pî to' po'pîtî me'pokonpa. Moropai to' po'pîtî me'po'pî to'ya yei ke. ²³ Mararî pra to' po'pîtî tîuya'nîkon tîpo to' yarakkamo'pî to'ya atarakkannîto' yewî' ta. Moropai ta'pî to'ya atarakkannîto' ko'mannî'nen pî': —Insanan warayo'kon ko'mannî'kî morî pe to' epa'ka namai —ta'pî to'ya ipî'. ²⁴ Mîrîrî eta tîuya pe atarakkannîto' ko'mannî'nenya Paulo, Silas yari'pî quarto ta, itu'nakan ta moropai to' puu yeka'ma'pî to'ya yei amî'ne yai. Mîrîrî warantî ikupî'pîiya to' epa'ka namai maasa pra itesa'ya ta'pî —Morî pe to' ko'mannî'kî —kai'ma mîito'pe.

²⁵ Mîrîrîya anoinna yairî Paulo, Silas epîrema'pî moropai to' eserenka'pî, Paapa yapurî'pî to'ya tiaronkon tarakkîronkonya eta tanne. ²⁶ Mîrîrî yai tiwinarî pata e'tîtîtikka'pî kure'ne. Moropai atarakkannîto' yewî' e'tîtîtikka'pî mana'takon esettapuruka'pî tamî'nawîrî. Moropai tamî'nawîronkon yewa'tîto'kon atarakanmoka'pî. ²⁷ Mîrîrî yai to' ko'mannî'nen paka'pî. Moropai mana'takon esettapurukasa' era'ma tîuya yai eranne' pe eena'pî. Tamî'nawîronkon ama'ye'kon epen pî' man kai'ma eesenumenka'pî. Mîrîrî ye'nen tîkasuparai mo'ka'pîiya tîwe'wîpa kai'ma. ²⁸ Tîise Paulo entaime'pî aronne: —Aawarîrî ke'wîi tamî'nawîrî anna man tarî —ta'pîiya.

²⁹ Mîrîrî eta tîuya pe ta'pîiya ipoitîrî pî': —Uweiyu ton era'mata —ta'pîiya. Moropai eeka'tumî'pî Paulo, Silas pia. Tîwe'tîtî'ka pe awe'sekunka'pî to' pia eranne' pe tîwanî ye'nen. ³⁰ Moropai to' yari'pîiya atarakkannîto' yewî' tapai. Moropai ta'pîiya to' pî': —Uyonpayamî', î' ku'to'peuya e'pîika'tîto'pe —ta'pîiya.

³¹ Moropai yuuku'pî Paulo, Silasya: —Jesus ku'ki innape —ta'pî to'ya ipî'. —Innape ikupîya ya, apîika'tî Paapaya, amîrî moropai ayonpayamî' —ta'pî to'ya. ³² Moropai Uyepotorîkon maimu pî' mîikîrî yeurîma'pî to'ya tiaronkon itewî' tawonkon pokonpe. ³³ Moropai mîrîrî yai Paulo, Silas ye'netîkon rona'pîiya. Mîrîrî tîpo mîikîrî esenpatakona'pî tonpayamî' yarakkîrî. ³⁴ Teesenpatakonasas' tîpo Paulo, Silas yari'pîiya tewî' ta. Miarî to' ya're' ton yenko'pîiya. Moropai kure'ne aatausinpasa' wani'pî mîikîrî moropai tonpayamî' innape Paapa ku'sa' tîuya'nîkon ye'nen.

³⁵ Eerenmasa' pe surarayamî' yarima'pî cidade ponkon esananya atarakkannîto' yewî' ta. Teerepansa'kon pe ta'pî to'ya: —Inkamoro Paulo, Silas yenpa'kakî to' wîtîto'pe —ta'pî surarayamî'ya. ³⁶ Mîrîrî ye'nen atarakkannîto' ko'mannî'nenya to' maimu ekaremekî'pî Paulo, Silas pî'. Ta'pîiya: —Surarayamî' yarimasa' cidade ponkon esananya man tarî amîrî'nîkon rumakato'peuya —ta'pîiya. —Mîrîrî ye'nen attîkon eserîke awanî tîiwanmîra —ta'pîiya.

³⁷ Tîise ta'pî Pauloya: —Kaane, anna wîti pepîn. Anna po'pîtî'pî to'ya tamî'nawîronkonya era'ma tanne, anna Romanoyamî' tîise. Moropai ama' pe anna anarimapai to' wani' tarîpai, tiaronkonya epu'tî namai. Tîise tîwî to' naiipîi anna rumakato'pe to'ya tîiwarîrî'nîkon —ta'pî Pauloya.

³⁸ Moropai î' taasa' Pauloya ekaremekî'pî surarayamî'ya tesa'kon pî'. Moropai Paulo, Silas wani' Romanoyamî' pe eta tîuya'nîkon pe to' esa' ena'pî eranne' pe. ³⁹ Mîrîrî ye'nen to' wîtî'pî Paulo, Silas pia. Morî pe to' eseurîma'pî to' yarakkîrî: —Î' wani' pra man, tarîpai —ta'pî to'ya. Moropai atarakkannîto' yewî' tapai Paulo, Silas yari'pî to'ya. Moropai cidade yapai to' epa'kato'pe yeka'nunka'pî to'ya. ⁴⁰ Atarakkannîto' yewî' tapai

teepa'kakon ya to' wítí'pí Lídia yewí' ta. Miarí innape Jesus ku'nenan era'ma'pí to'ya. Moropai to' meruntítanní'pí to'ya. Mírírí típo to' ese'ma'tí'pí mírírí Filípos cidaderí poi.

17

Tessalônica Cidaderí Pona Paulo, Silas Wítí

¹ Inkamoro wítí'pí Anfípolis cidaderí poro moropai Apolônia cidaderí poro. Moropai to' erepamí'pí Tessalônica cidaderí pona. Miarí Judeuyamí' epereto' yewí'kon ta to' wítí'pí tesorukon ta. ² Seuríwí'ne sábedo kaisarí to' wítí'pí'pí. Mírírí ya Paapa maimu e'menukasa' pí' pemonkonyamí' yeuríma'pí to'ya miarí, tesorukon yawírí. ³ Pauloya ekareme'pítí'pí í' kai'ma píika'títón Paapa nimenka'pí e'taruma'típai awaní'pí ekaremekí'píiya. Mírírí típo aasa'mantasa' típo, Paapaya i'mí'sa'ka ekaremekí'píiya nírí. Míikírí Jesus yekare pí' eeseuríma'pí: — Míikírí Jesus píika'títón Paapa narima'pí tauya sírírí apí'níkon —ta'píiya. ⁴ Mírírí yai Paulo, Silas teurímakon yai, innape ikupí'pí ariníkon pemonkonyamí'ya. Tiaronkon Judeuyamí'ya moropai Paapa yapurínenan gregoyamí'ya moropai ariníkon wírí'sanyamí' ipíkkupa' pe tíwe'sananya nírí ikupí'pí innape.

⁵ Tíise innape iku'nenan pepín Judeuyamí' inkamoro kinmuwa'pí to' winíkíi. Inkamoroya pemonkonyamí' se' tapaironkon rí eseporo rí tíwe'sanon warayo'kon yanno'pí. Í' rí see imakui'pí ku'to'pe to'ya Paulo winíkíi. Inkamoroya mararí pra pemonkonyamí' ekore'ma emapu'tí'pí Paulo, Silas winíkíi. Mírírí yai to' ekatumí'pí Paulo, Silas yuwai Jasom yewí' ta. «Mírírí yai tí' yenunpítí'pí to'ya mararí pra Jasom yewí' pona inna'ta ya'morikka'pí to'ya» tíise Paulo eporí to'ya pín. ⁶ Mírírí ye'nen eporí tíuya'níkon warantí pra Jason woroka'pí to'ya. Yará'pí to'ya ipíkku pe tíwe'sen rawírí, pemonkonyamí' rawírí. Moropai tiaronkon innape Jesus ku'nenan pokonpe to' yará'pí to'ya. Ta'pí to'ya: —Insamoro warayo'kon imakui'pí kupí'pí to' waní sírírí cidade po. Ikupí'pí to'ya sinporo tarípai to' erepansa' taríwaya imakui'pí ku'se —kai'ma to' eseuríma'pí. ⁷ — Inkamoro waní'pí Jasom yewí' ta tíise í' kai'ma yairí ipíkkukon yeseru yawírí ikupí to'ya pepín. Yairí pra to' ko'mamí —ta'pí to'ya. —Tiaron uyesa'kon moro man taa pí' to' ko'mamí, itese' Jesus —taa to'ya. ⁸ Mírírí eta tíuya'níkon ya ariníkon pemonkonyamí' moropai to' esanon waní'pí iní' panpí' íri pe to' winíkíi. ⁹ Mírírí ye'nen ipíkkukonya ta'pí Jason moropai tiaronkon pí', tíniru ye'mato'pe to'ya kai'ma. Mírírí típo to' rumaka'pí to'ya.

Beréia Cidaderí Pona Paulo, Silas Wítí

¹⁰ Mírírí típo eewaronpansa' pe tiaronkon innape Jesus ku'nenanya Paulo, Silas yará'pí Beréia cidaderí pona. Miarí eerepansa'kon yai to' wítí'pí Judeuyamí' epereto' yewí'kon ta. ¹¹ Miarí pemonkonyamí' waní'pí morí pe panpí' Paapa maimu anetapai to' waní'pí Tessalônica ponkon warantí pra. Paapa maimu eta'pí to'ya tíwakíríkon pe. Mírírí ye'nen wei kaisarí to' esenupa'pítí'pí Paapa maimu e'menukasa' pí', anepu'pai tíwaníkon ye'nen. Innape Paulo nekaremekí'pí waní anepu'pai to' waní'pí kure'ne. ¹² Mírírí warantí tu'kankon Judeuyamí'ya innape Jesus kupí'pí. Moropai tu'ke gregoyamí' moropai wírí'sanyamí' gregoyamí' ipíkkupa'konya innape ikupí'pí nírí.

¹³ Mîrîrî yai Beréia po Paulo, Silasya Paapa maimu ekaremekî eta'pî Tessalônica ponkon Judeuyamî'ya. Mîrîrî ye'nen to' wîtî'pî miarî ya to' yekare pî'. Inkamoroya pemonkonyamî' pî' ta'pî imakui'pî ku'to'pe to'ya to' winîkî. ¹⁴ Mîrîrî yekare eta tîuya'nîkon yai, innape Jesus ku'nenanya Paulo yari'pî tuna ena pona apo'yen ya' aasara'to'pe tîse Silas moropai Timóteo e'nîmî'pî Beréia po. ¹⁵ Inkamoro innape Jesus ku'nenan morî pe Paulo yarakkîrî tîwe'sanonya yari'pî Atenas pona. Mîrîrî tîpo inkamoro Paulo pokonpe itî'san enna'po'pî Beréia pona. Inkamoroya Paulo maimu yari'pî Silas moropai Timóteo pia to' yannoto'. Ka'ne' pe to' wîtîto'pe tepose Atenas pona ta'pî Pauloya.

Atenas Cidaderî Po Itekare Ekaremekî To'ya

¹⁶ Silas, Timóteo pokon eerepamî nîmîkî pî' Paulo ko'mamî'pî Atenas po si'ma. Mîrîrî yai to' napurîkon mia' ke ikonekasa' era'ma'pî Pauloya miarî. Mîrîrî pî' eesewankono'ma'pî kure'ne Paapa yapurî to'ya pra awanî ye'nen. ¹⁷ Mîrîrî ye'nen Judeuyamî' epere'to' yewî' ta eeseurîma'pî Judeuyamî' moropai Judeuyamî' pepîn yarakkîrî, Paapa yapurînenan. Moropai wei kaisari eeseurîmapî'tî'pî tamî'nawîronkon epere'to' cidade arakkita tîwe'sen to' pata'se'. Miarî arinîkon erepamî. Mîrîrî ye'nen Paulo eseurîmapî'tî'pî to' pokonpe morî pe. Ekareme'pî'tî'pîiya itekare. ¹⁸ Mîrîrî yai yenupatonkon wanî'pî tiaronkon pemonkonyamî', inkamoro wanî'pî Epicureuyamî' moropai Estóicoyamî'. Inkamoro eseurîma'pî Paulo yarakkîrî nîrî. Mîrîrî Paulo eseurîma'pî epu'tî to'ya pîn. Mîrîrî ye'nen to' esekaranmapo'pî. Ta'pî to'ya: —Î' see taa yu'se mîserî wanî sîrîrî, epu'tî pra tîse? —ta'pî to'ya. —Pakko pe ka'rî awanî —ta'pî to'ya ipî'. Tiaronkonya yuku'pî. Ta'pî to'ya: —Paapa anî' nepu'tî pepîn pî' eeseurîma mîrîrî —ta'pî to'ya. Maasa pra Paulo eseurîma'pî Jesus pîika'titon pî'. Jesus wanî pîika'titon pe ekaremekî'pîiya. Moropai mîrîrî tîpo Paapaya i'mî'sa'ka'pî pî' eeseurîma'pî. ¹⁹ Mîrîrî ye'nen Paulo yari'pî to'ya tiaron ipîkkukon eperepî pata'se' ya'. Mîrîrî wanî'pî Areópago ta. Moropai ta'pî to'ya Paulo pî': —Anepu'pai anna man mîrîrî anekaremekî'pî kai'ma amenan esenupanto' ekaremekî manni' —ta'pî to'ya. ²⁰ —Mîrîrî amîrî eseurîma manni' wanî mîrîrî epu'tî annaya pra man. Î' pî' eeseurîma? —ta'pî to'ya. —Mîrîrî ye'nen anetapai anna man —ta'pî to'ya. ²¹ Mîrîrî warantî ta'pî to'ya maasa pra tamî'nawîronkon wanî'pî amenan yekare anetapaino pe. Inkamoro wanî'pî Atenas ponkon moropai tiaronkon pata poinokon, moropai miarî tîko'mansenon pe. Inkamoroya î' rî yekare ekareme'pî'tî'pî tîwakîronkon pe.

²² Mîrîrî yai Paulo e'mî'sa'ka'pî mîrîrî to' pata'se' Areópago ta tamî'nawîronkon pemonkonyamî' rawîrî. Ta'pîiya: —Warayo'kon, Atenas po tîko'mansenon, ayera'makon pî' wai wei kaisari tamî'nawîrî awanîkon mia' ke ikonekasa' yapurînenan pe, yapurîya'nîkon eepîremakon yai. ²³ Maasa pra cidade poro uupî yai, eepere'to'kon yewî' pata'se'kon kaisari era'ma pî' wai tiwin ayekînkon wîsa'ya'nîkon yai, po'tî'ya'nîkon yaponse' pî'. Mîrîrî pî' awe'menukasa' era'ma pî' wai —ta'pî Pauloya. —PAAPA ANÎ' NEPU'TÎ PEPÎN taato'. Inna, seru' pepîn anî' nepu'tîkon pepîn pî' yapurî pî' ko'mannî pî' naatî, epu'tî'ma pra. Mîrîrî ye'nen mîkkîrî ekaremekî'ya manni' epu'tîya'nîkon yu'se wai —ta'pîiya.

²⁴ —Mîkkîrî Paapa wanî pata koneka'tipon pe moropai tamî'nawîrî sîrîrî pata po tîko'mansen koneka'tipon. Mîkkîrî wanî uyepotorîkon pe

ka' ko'mannî'nen pe, pata ko'mannî'nen pe. Mîikîrî Paapa ko'mamî pepîn warayo'kon nîkoneka'pî wîtî ta. ²⁵ Mîrîrî ye'nen mîikîrî Paapa wanî pepîn î' koneka yu'se tîmîrî ton pe. Maasa pra mîikîrî Paapaya uurî'nîkon ko'manto' ton tîrî. Mîikîrî Paapaya uyettapusinkon ton tîrî. Tamî'nawîron tîrîiya uupia'nîkon. ²⁶ E'mai'non warayo' koneka'pîiya mîikîrî ko'manto'pe sîrîrî pata po. Mîikîrî wenai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' ko'manto'pe. Maasa pra to' weiyu ku'ne'tî'pî Paapaya enen to' ko'manto' weiyu. Moropai to' pata ton ekaremekî'pî Paapaya tiwin pî' to' ko'manto'pe tîpatakon ya. Tamî'nawîrî ikupî'pîiya. ²⁷ Mîikîrî Paapaya ikupî'pî tîwa'to'pe kai'ma yuwa yai epoto'pe'nîkon. Maasa pra aminke pra mîikîrî wanî uurî'nîkon pî' tiwin pî' e'nî tanne. ²⁸ Î' wani' awanî ye'nen maasa pra ipî' ko'mannî ye'nen. Ipîkînsa' ko'mannî sîrîrî. Mannî'kan ayonpakon epu'nenanya taa manni' warantî. “Uurî'nîkon wanî in mukuyamî' pe nîrî” taa to'ya.

²⁹ Inmuku pe e'nî ye'nen, î' ton pe mia' ke ikonekasa' anapurîkon ton konekaya'nîkon? Mîrîrî warantî eesenumenkakon e'pai pra man. Maasa pra Paapa wanî pepîn mîrîrî ouro prata moropai tî' konekasa' warantî. ³⁰ Pena Paapaya tîwî anapurîkon yapurîkonpa ikupî'pî, epu'tîya'nîkon pra awanîkon ye'nen. Maasa pra tepu'tîya'nîkon yu'se awanî tarîpai. Tîise sîrîrî pata pai Paapaya tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya imakui'pî tînkupî'pîkon rumaka yu'se awanî. ³¹ Maasa pra wei ku'ne'tîsai'ya î' pensa pemonkonyamî' imakui'pî rumaka'tîponkon pepîn yenumî tîuya weiyu ku'ne'tî'pîiya. Mîrîrî kupîiya mîikîrî tiwin warayo' tînmenka'pî wenai. Mîrîrî epu'tî tamî'nawîronkonya maasa pra mîikîrî warayo' sa'mantasa' pîmî'sa'ka'pî Paapaya. Mîrîrî ta'pî Pauloya to' pî'.

³² Mîrîrî eta tîuya'nîkon yai Jesus e'mî'sa'ka'pî yekare tiaronkon siira'pî ipî'. Tîise tiaronkonya ta'pî: —Mîrîrî ekaremekîya e'pai man inî' panpî' maasa epu'to'pe annaya —ta'pî to'ya. ³³ Mîrîrî tîpo Paulo wîtî'pî miarî pai. ³⁴ Mîrîrî yai tiaronkon warayo'konya innape Jesus kupî'pî. Inkamoro kore'ta warayo' wanî'pî Dionísio itese'. Areópagó ponkon kore'ta tîwe'sen. Moropai wîri' nîrî itese' Dâmarisya innape ikupî'pî moropai tiaronkon.

18

Coríntio Cidaderî Po Itekare Ekaremekî To'ya

¹ Mîrîrî tîpo Paulo wîtî'pî Atenas cidaderî poi Coríntio cidaderî pona. ² Miarî Coríntio cidaderî po Judeu wanî'pî itese' Áquila. Mîikîrî wanî'pî Ponto pata po esenpo'pî pe. Pena pu'kuru pra rî erepamî'pî pe to' awanî'pî Itália poi tîno'pî Priscila yarakkîrî. Inkamoro ii'sa' wanî'pî maasa pra reiyamî' esa' pe tîwe'sen Cláudioya tamî'nawîronkon Judeuyamî' yenpa'ka ye'nen. Epa'ka'pî pe awanî'pî Roma poi. ³ Mîikîrî era'mapî'se Paulo wîtî'pî eesenyaka'mato' ya. Mîrîrî yai Pauloya era'ma'pî teesenyaka'mato' kupîiya. Mîrîrî ye'nen miarî iipia Paulo esenyaka'ma'pî tappîikon ton konekapîti'pî to' esenyaka'ma'pî. ⁴ Tîise sábadokon kaisarî attîpîti'pî Judeuyamî' epereto' yewî'kon ta Paapa maimu ekareme'pîti'pîiya meruntî ke. Maasa pra innape Jesus kupî Judeuyamî'ya moropai Gregoyamî'ya yu'se Paulo wanî'pî.

⁵ Moropai Silas, Timóteo pokon erepansa' yai Macedónia pata poi mîrîrî ye'nen Paulo esenyaka'ma pra eena'pî inî'rî. Tîise Paapa maimu ekaremekî'pî neken eesenyaka'ma'pî wei kaisarî. Taapîti'pîiya: —Jesus wanî

Paapa nîmenka'pî pe upîika'tînenkon pe —taapîtî'pîiya. ⁶ Tîise miarîronkon wani'pî itu'se pra. To' ekore'ma'pî Paulo pî' itu'se pra tîwanikon ye'nen. Mîrîrî ye'nen tîpon pî' atapisî'pî kutupan tu'ma'pîiya, moropai ta'pîiya to' pî': —Aataka'masa'kon ya aawarîrî'nîkon awanîkon wenai. Innape ikupîya'nîkon pra awanîkon wenai aataka'masa'kon. Tîise uwenai pra —ta'pîiya to' pî'. —Tarîpai itu'se pra awanîkon ye'nen uutî sîrîrî Judeuyamî' pepîn pî' Paapa maimu ekareme'se —ta'pîiya.

⁷ Mîrîrî warantî to' nîmî'pîiya. Paulo wîtî'pî Tício yewî' ta. Mîikîrî ko'mamî'pî miarî. Tício wani'pî tiaron itese' wani'pî Justo kai'ma esatî to'ya. Mîikîrî wani'pî Judeu pe pra tîise Paapa yapurînen pe awanî'pî. Mîikîrî yewî' ta aako'mamî'pî. Mîikîrî yewî' wani'pî Judeuyamî' epere'to' yewî' pia aminke pra tîwe'sen pe. ⁸ Miarî Crispo itese' wani'pî Judeuyamî' epere'to' yewî' esa' pe tîwe'sen. Mîikîrîya innape Jesus kupî'pî tamî'nawîrî tîpemonkonoyamî' pokonpe si'ma. Moropai tu'kankon Corîntio cidaderî ponkonya Paapa maimu eta'pî moropai innape ikupî'pî to'ya. Mîrîrî wenai to' esenpatakona'pî.

⁹ Mîrîrî tîpo tiwinan ewarono' ya' Paulo we'ne'pîti warantî Paapa eseurîma eta'pîiya. Ta'pî Paapaya: —Eranne' pe pra e'kî. Tîise itekare ekaremekî pî' ako'mankî pemonkonyamî' pî' maasa pra tu'ke upe-monkonoyamî' man tarî sîrîrî cidaderî po —ta'pî Paapaya. ¹⁰ —Maasa pra uurî ko'mamî aapia. Anî'ya î' rî imakui'pî kupî eserîke pra awanî aapia wani tanne —ta'pîiya. —Eseurîmakî teeseta'kai pra. ¹¹ Mîrîrî ye'nen Paulo ko'mamî'pî tiwin kono' arakkita pairî kaisarî miarî Paapa maimu ekaremekî pî' to' kore'ta.

¹² Mîrîrî yai pata esa' Cláudioya Gálio tîrî'pî pata esa' pe awe'to'pe Grécia pata po. Mîrîrî yai Judeuyamî' emurukuntî'pî iipia. Inkamoroya Paulo yapisî'pî. Mîikîrî yari'pî to'ya pata esa' Gálio pia. ¹³ Ta'pî to'ya ipî': —A'kî mîserî warayo' man pemonkonyamî'ya Paapa yapurî yu'se tîise uyeserukon yawîrî pra —ta'pî to'ya.

¹⁴ Mîrîrî yai Paulo eseurîma pia'tî tanne, Gálioya ta'pî Judeuyamî' pî': —Sîrîrî mîserî warayo'ya î' kupî epu'tîuya pra wai. Pemonkon wîisai'ya pra man tîise eeseurîma neken wenai enesa'ya'nîkon uupia. ¹⁵ Mîrîrî ye'ka pî' apîika'tî tîuya'nîkon î' tauya eserîke pra wai. Aawarîrî'nîkon ayaserukon ta ikonekaya'nîkon mîrîrî —ta'pîiya to' pî'. ¹⁶ Moropai to' yenpa'ka'pîiya. ¹⁷ Tarîpai mîikîrî Judeuyamî' epere'to' yewî' esa' pe tîwe'sen mîikîrî Sóstenes yapisî'pî to'ya moropai i'po'pîti'pî to'ya, mîikîrî pata esa' Gálio rawîrî si'ma. Mîikîrî pî' —Aka sa'ne —taiya pra Gálio wani'pî, era'mapîtî'pîiya ipîika'tîiya pra.

Áquila Wîtî Éfeso Cidaderî Pona Tîno'pî Yarakkîrî.

¹⁸ Mîrîrî yai Paulo ko'mamî'pî tu'ke wei kaisarî innape Jesus ku'nenan pokonpe Corîntio cidaderî po. Mîrîrî tîpo eesekaremekî'pî to' pî'. Moropai aasara'tî'pî apo'yen ya' Síria pona tuutîpa, Áquila moropai Priscila pokonpe. Moropai apo'yen ya' taasara'tî rawîrî Cencreía po tîwanî ye'ka pe Paulo epîrema'pî. Eesekaremekî'pî Paapa esenyaka'mato' koneka tîuya ekaremekî'pîiya. Eeturumaka'pî itenya'. Mîrîrî ye'nen tîpu'pai si'po ya'tî'pîiya, mîrîrî ekareme'to' tîuya. ¹⁹ Moropai to' asara'tî'pî apo'yen ya'. Moropai inkamoro erepamî'pî Éfeso cidaderî pona. Moro Áquila Priscila e'nîmî'pî. Mîrîrî yai Paulo ewomî'pî Judeuyamî' epere'to' yewî'kon ta. Mîrîrî yai Judeuyamî' yarakkîrî eeseurîma'pî Paapa maimu pî'. ²⁰ Mîrîrî

ye'nen Paulo ko'manto'pe ta'pî to'ya tîkore'ta'nîkon tu'ke wei kaisarî. Tîise aako'mamî pra awanî'pî. Inna taiya pra awanî'pî. ²¹ Mîîkîrîya ta'pî tuutî pe: —Enna'po yu'se Paapa wanî ya, enna'po akore'ta'nîkon —ta'pîya. Mîrîrî tîpo Paulo asara'tî'pî apo'yen ya'. Attî'pî Êfeso poi. ²² Mîîkîrî wîtî'pî Cesaréia pona. Mîîkîrî ko'mamî pîn apo'yen yapai teepa'ka pe rî attî'pî Jerusalém pona. Miarî Jerusalém po innape Jesus ku'nenan pî' eesekaremekî'pî ka'ne' pe pu'kuru moropai attî'pî Antioquia Síria pata pona pona.

²³ Tîko'man pe pu'kuru pra tîlko'mamî tîpo miarî, attî'pî. Mîîkîrî wîtî'pî Galácia pata poro moropai Frigia pata poro. Mîrîrî yai tuutî pe innape Jesus ku'nenan meruntîannî'pî'pîya inî' panpî'.

Apoloya Itekare Ekaremekî

²⁴ Êfeso po pra Paulo tîise tiaron pata poro aasarî tanne Judeu erepamî'pî Êfeso cidaderî pona itese' Apolo. Mîîkîrî wanî'pî Alexandria cidaderî po esempo'pî pe. Mîîkîrî wanî'pî morî pe itekare ekareme'nen pe. Morî pe Paapa maimu e'menukasa' epu'nen pe awanî'pî. Mîîkîrî wanî mararî pra Paapa maimu yeseru pî' esenupa'pî pe. ²⁵ Mîrîrî ye'nen eeseurîmato' e'pîtî'pî morî pe taatausinpai yenupaton pe Jesus Cristo yekare pî'. Yairî awe'pîtî'pî. Tîise mîîkîrî wanî'pî João Batista nekaremekî'pî itekare epu'nen pe neken awanî'pî. ²⁶ Mîîkîrî eseurîma pia'tî'pî Judeuyamî' epere'to' yewî'kon ta meruntî ke. Mîîkîrî eseurîma eta'pî Áquila moropai Priscilaya. Mîrîrî ye'nen yari'pî to'ya tewî'kon ta. Inî' panpî' Paapa maimu pî' yeurîmakonpa kai'ma. Î' kai'ma pemonkonyamî' pîika'tî Paapaya pî' yeurîmakonpa kai'ma yairî panpî' epu'to'peiya.

²⁷ Mîrîrî tîpo Apolo esenumenka yai tuutî pî' Grécia pata pona. Inarî ton kaareta menuka'pî innape Jesus ku'nenanya miarîronkon innape Jesus ku'nenan pia. Esatî'pî to'ya to' pî' morî pe yapî'to'pe to'ya kai'ma tewî'kon ta. Mîrîrî kaareta ke to' eseurîma'pî mîrîrî warantî. Miarî teerepansa' yai mararî pra inkamoro innape Jesus ku'nenan pîika'tî'pîya, manni'kan morî pe tîwe'to' wenai Paapa nîpîika'tî'san. ²⁸ Miarî Judeuyamî' eseurîmapîtî yai Apolo wanî'pî to' maimu yentai imaimu. Eeseurîmapîtî'pî to' yentai, tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya era'ma tanne. Mîrîrî ye'nen î' taa Judeuyamî'ya eserîke pra awanî'pî maasa pra to' yentai imaimu wanî'pî. Eeseurîmapîtî'pî Paapa nîmenka'pî wanî pîika'tîton pe ekareme'pîtî'pîya. Jesus wanî Paapa nîmenka'pî pe upîika'tînenkon pe taasa' imaimu e'menukasa'ya yawîrî ekareme'pîtî'pîya Judeuyamî' pî' miarî.

19

Êfeso Po Pauloya Itekare Ekaremekî

¹ Coríntio cidaderî po Apolo wanî tanne Paulo wîtî'pî a'mun poro. Mîîkîrî erepamî'pî Êfeso cidaderî pona. Miarî innape Jesus ku'nenan eporî'pîya. Moropai inkamoro ekaranmapo'pî Pauloya. ² Ta'pîya to' pî': —Morî Yekaton Wannî ena'pî ayesa'kon pe innape ikupîya'nîkon yai? —ta'pîya to' pî'.

Inkamoroya yuuku'pî: —Mîîkîrî Morî Yekaton Wannî moro awanî epu'tî annaya pra man —ta'pî to'ya ipî'.

³ Mîrîrî pî' ta'pî Pauloya: —Î' ye'ka kin itekare pî' eesenupa'pîkon? Î' ye'ka itekare pî' inna ta'pîya'nîkon? —ta'pîiya. Yuuku'pî to'ya: —João Batista nekaremekî'pî, itekare pî' inna ta'pî annaya. Mîrîrî wenai anna esenpatakona'pî —ta'pî to'ya ipî'.

⁴ Pauloya ta'pî to' pî': —Joãoya itekare ekareme'pîti'pî manni'kan imakui'pî pe tîwe'to'kon rumakanenanya irumakato'pe kai'ma. Irumakasa' to'ya tîpo to' esenpatakonato'pe taapîti'pîiya —ta'pî Pauloya. —Moropai Joãoya nîrî taapîti'pî Judeuyamî' pî' innape ikupî to'ya e'pai awanî. “Manni' uye'ma'pî pî' tui'sen tauya manni'”, mîikîrî epu'tî to'ya yu'se awanî'pî. Mîikîrî João ye'ma'pî pî' tui'sen wanî Jesus pe —ta'pîiya. ⁵ Mîrîrî taiya eta tîuya'nîkon yai, inkamoro esenpatakona'pî innape Uye-potorîkon Jesus Cristo kupî tîuya'nîkon wenai. ⁶ Mîrîrî tîpo Pauloya tenya tîrî'pî to' pu'pai pona moropai eepîrema'pî. Mîrîrî pe rî Morî Yekaton Wannî ena'pî to' esa' pe. Mîrîrî ye'nen inkamoroya tiaronkon maikon kupî pia'tî'pî. Moropai inkamoroya Paapa maimu ekaremekî pia'tî'pî. ⁷ Inkamoro wani'pî asakî'ne pu' pona tîmo'tai yonpa warayo'kon.

⁸ Mîrîrî yai eseurîwî'ne kapoi kaisarî Paulo wîtîpîti'pî Judeuyamî' epere'to' yewî' ta. Mîikîrî eseurîmapîti'pî meruntî ke pemonkonyamî' pî'. Eesurîmapîti'pî Paapa maimu pî' maasa pra tamî'nawîronkon esa' pe Paapa wani' epu'tî to'ya yu'se tîwanî ye'nen. ⁹ Tîise tiaronkonya innape ikupî pra awanî'pî. Mîrîrî ye'nen imakui'pî pe to' eseurîmapîti'pî Uyepo-torîkonya uyenu-pato'kon winîkîi, tamî'nawîronkon rawîrî si'ma. Mîrîrî tîpo Paulo epa'ka'pî moropai attî'pî innape Jesus ku'nenan pokonpe. Moropai mîikîrî eseurîmapîti'pî wei kaisarî pemonkonyamî' yenupanen Tiranoya pemonkonyamî' yenu-pato' yewî' ta si'ma. ¹⁰ Mîrîrî kupî'pîiya asakî'ne kono' kaisarî mîrîrî Ásia pata ponkon Judeuyamî' moropai Judeuyamî' pepînya Paapa maimu eta pîkîrî.

Ceva Munkîyamî' Yekare

¹¹ Moropai ikupî eserîkan pepîn kure'nan esenumenkanto' ku'pîti'pî Paapaya Paulo winîpai. ¹² Moropai Paulo pu'pai ya'san kamisa yaapîti'pî to'ya pri'yawonkon pepîn pia. Mîrîrî tappî to' esepî'tito'pe kai'ma. Mîrîrî tîpo o'ma'kon yarakkîrî tîwe'sanon pia yari'pî to'ya nîrî. Inkamoro yapai o'ma'kon yenpa'ka'pîiya. Mîrîrî warantî Paapaya Paulo yapurî'pî tîmeruntîri ke.

¹³⁻¹⁴ Miarî awanî'pî teepîremasanon esa' Judeu itese' Ceva. Mîikîrî munkîyamî' wani'pî asakî'ne mia' pona tîmo'tai'nîkon. Inkamoro e'pîti'pî pia'sanyamî' pe. Inkamoroya pemonkonyamî' yapai o'ma'kon yenpa'ka Pauloya Jesus meruntîri ke era'ma'pî. Moropai mîrîrî warantî anku'pai to' wani'pî. Inkamoro wîtî'pî pemonkonyamî' o'ma'kon yarakkîronkon kore'ta. Moropai ta'pî to'ya mîikîrî o'ma' pî': —Pauloya ta'pî warantî taa annaya. Jesus ese' pî' epa'katî —ta'pî Ceva munkîyamî'ya. ¹⁵ Mîrîrî yai yuuku'pî tiwînan o'ma'ya. Ta'pîiya to' pî': —Jesus epu'nen uurî, moropai Paulo epu'nen uurî. Tîise anî'kan amîrî'nîkon? Amîrî'nîkon wani' pepîn Jesus pemonkonyamî' pe —ta'pîiya to' pî'. ¹⁶ Moropai o'ma' yarakkîronya Ceva munkîyamî' pa'tîpîti'pî. Mîikîrî wani'pî meruntî ke to' yentai. Moropai to' epe'pî wîtî tapai. To' wani'pî ne'ne' pe pu'kuru moropai to' pon karakapî'sai'ya wani'pî.

¹⁷ Mîrîrî eta'pî tamî'nawîronkon Éfeso ponkon pemonkonyamî'ya, Judeuyamî'ya moropai Judeuyamî' pepînya. To' wani'pî eranne' pe

kure'ne. Mîrîrî ye'nen ta'pî to'ya: —Morî pe Uyepotorîkon Jesus man. Tamî'nawîron yentainon pe awanî —ta'pî tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya. ¹⁸ Moropai innape Jesus kupîtîponkon iipî ko'mannîpî'pî Paulo pia. Inkamoro erepamî'pî tamî'nawîronkon rawîrî. Inkamoroya ta'pî: —Anna wanî'pî pia'sanyamî' pe. Tîise mîrîrî rumaka annaya sîrîrî —ta'pî to'ya. ¹⁹ Mîrîrî yai yawa'wîkon moropai kaaretakon, tarenkon yaponse' enepî'pî to'ya. Moropai mîrîrî arannîpî'pî to'ya tamî'nawîronkonya era'ma tanne. Epe'ke'kon pe pu'kuru kaaretakon taren yaponse' wanî'pî, 50.000 prata pun kaisarî. ²⁰ Mîrîrî warantî Paapa meruntîri era'ma'pî pemonkonyamî'ya. Arinîkon enapîtî'pî Jesus pemonkono pe. Innape Jesus kupî'pî arinîkonya.

To' Esiyu'pîti Êfeso Po

²¹ Mîrîrî tîpo Paulo esenumenka'pî tuutî pî' Macedônia pata poro moropai Acaia pata poro moropai Jerusalém pona. Moropai ta'pîiya: —Jerusalém poi itîpai wanî Roma pona. ²² Mîrîrî yai Pauloya asakî'nankon warayo'kon tîpîka'tînenan yarima'pî Macedônia pata pona, Timóteo moropai Erasto. Maasa pra inî' panpî' wei iko'manpai Paulo wanî'pî Ásia pata po.

²³ Mîrîrî yai kure'nan esiyu'pî'nîto' wanî'pî Êfeso cidaderî po Uyepotorîkonya uyenukato'kon wenai. ²⁴ Mîrîrî ya warayo' wanî'pî Demétrio itese'. Mîikîrî wanî'pî teesenyaka'masen pe inke'kon prata konekapîtî pî'. Mîrîrî konekapîtî'pîiya tînapurîkon wîri' itese' Diana soosîrîkon warantî tîise simonkokon pe mîrikî tîwe'repapa kai'ma. Mîrîrî ke awe'repapîtî'pî. Mîrîrî yepê'pî yapi'pîtî'pîiya mararî pra. Moropai yarakkîrî teesenyaka'masanon ye'mapîtî'pîiya mîrîrî yepê'pî ke. ²⁵ Mîikîrîya inkamoro tîpokon pe teesenyaka'masanon yanno'pî. Moropai tiaronkon prata pî' teesenyaka'masanon yanno'pîiya. Ta'pîiya to' pî': —Uyonpayamî', epu'nenan amîrî'nîkon uurî'nîkonya kure'ne esenyaka'mannî'pî yepê'pî yapi'se. ²⁶ Tîise sîrîrî pata pai inî'rî yapisî eserîke pra awanî epu'tî pî' wai —ta'pîiya. —Tarîpai sîrîrî pata pai era'maya'nîkon sîrîrî. Moropai etaya'nîkon î' kai'ma mîserî Paulo eseurîma moropai ikupîiya. Taapîtîiya unapurîkon Diana winîkî, mîikîrî warayo'kon nîkoneka'pî wanî pepîn Paapa pe. Paapa warantî awanî pepîn. Yairon pe awanî pepîn taapîtîiya. Mîrîrî taa tîuya ke pemonkonyamî' ra'tîsai'ya man mararî pra, tarîronkon moropai tamî'nawîrî yonpa Ásia pata poronkon. Mîrîrî ye'nen inî'rî unapurîkon yapurî to'ya eserîke pra eena pe man. Î' pe pra rî eena pe man —ta'pîiya. ²⁷ —Mîrîrî warantî awanî ya, uurî'nîkon esenyaka'mato' pîinama pemonkonyamî'ya pepîn. Inî'rî yenna to'ya eserîke pra awanî. Mîrîrî era'ma pî' wai —ta'pîiya. —Mîrîrî neken pepîn tîise unapurîkon Diana yapurî pemonkonyamî'ya pepîn inî'rî Î' pe pra rî eenasa' ye'nen Paulo maimu wenai. Mîrîrî warantî awanî ya, tamî'nawîronkon tarîronkonya mîikîrî yapurî pepîn moropai tiaron pataponkonya yapurî pepîn.

²⁸ Mîrîrî eta tîuya'nîkon yai arinîkon ena'pî teekore'mai mararî pra. Inkamoro entaimepîtî pia'tî'pî. Ta'pî to'ya: —Ipîkku pe Diana unapurîkon wanî tiaronkon yentainon kai'ma —ta'pî to'ya. ²⁹ Mîrîrî to' entaimepîtî'to' eta'pî tamî'nawîronkon cidadeponkonya. Inkamoro arinîkonya mîikîrî Aristarco moropai Gaio, Paulo ponkon pe asarî'san Macedônia ponkon yapisi'pî moropai to' woroka'pî to'ya, arinîkon emurukuntîto' pata'se'

ya'. ³⁰ Mîrîrî yai arinîkon yarakkîrî eseurîmapai Paulo wanî'pî tîise innape Jesus ku'nenanya irumaka pra awanî'pî iwî to'ya namai. ³¹ Tiaron ipîkku pe tîwe'senya Paulo yonpayamî'ya tîmaimukon yarima'pî Paulo wîtî namai miarî ya arinîkon emurukuntîto' pata'se' ya'.

³² Mîrîrî yai arinîkon wanî'pî î' taa tîuya'nîkon epu'tî to'ya pra. Mararî pra to' eseurîma'pî. Tiaronkon eseurîma'pî tiaron pe. Tiaronkonya ta'pî tiaron pe tîmaimukon epu'tî to'ya pra. Mîrîrî ye'nen î' wani' to' wanî epu'tî arinîkonya pra awanî'pî. ³³ Tiaronkon esenumenka'pî: —Yai pra Alexandre wenai ka'rî mîrîrî kupî to'ya kai'ma. Maasa pra Alexandre yaasa' to'ya wanî'pî arinîkon rawîrî. Mîikîriya tenya ke moo e'tî ta'pî. Maasa pra eseurîmapai awanî'pî tîwinîpaino pe pra awanî anekareme'pai awanî'pî. Tîise yuuku to'ya pra awanî'pî. ³⁴ Tîise Judeu pe awanî epu'sa' tîuya'nîkon yai inî' panpî' to' entaimepîti'pî tamî'nawîrî. Asakî'ne hora kaisarî to' entaimepîti'pî. Ta'pî to'ya: —Ipîkku pe Diana man, unapurîkon anna Êfesoponkon yepotorî pe kai'ma to' entaimepîti'pî.

³⁵ Mîrîrî yai mîrîrî cidade ponkon esa' pe tîwe'sen wîtî'pî to' kore'ta. Mîikîriya to' atî'napannîpî tîuya yuwa'pî. Ta'pîiya: —Warayo'kon, Êfesoponkon tamî'nawîronkonya epu'tî maasa pra mîikîrî unapurîkon kure'nan Diana wanî tarî cidade po uurî'nîkon kore'ta. Mîikîrî moropai iwarainon ikonekasa' ka' poi ena'pî, mîrîrî wanî usoosirîkon ta. Inkamoro ko'mannî'nenan pe e'nî. ³⁶ Innape awanî epu'tî tamî'nawîronkonya. Mîrîrî ye'nen moo atî'napanî'tî î' epu'tî ye'ka pe pra teesenumenkai pra morî pe epu'tîya'nîkon yuwatî —ta'pîiya. ³⁷ —Inkamoro warayo'kon ene'sa'ya'nîkon. Tîise î' ku'sa' to'ya pra man soosirîkon winîkîi moropai î' ku'sa' to'ya pra man unapurîkon Diana winîkîi. ³⁸ Tîise Demétrio moropai ipokonpe teesenyaka'masanon winîkîi î' rî ku'sa' to'ya ya, iweiyu ton imo'ka e'pai man ipîkkukon rawîrî to' yaato'pe. Mîrîrî to'pe inkamoro wanî mîrîrî ipîkkukon. Inkamoroya neken ikoneka e'painon. ³⁹ Tîise anî' moro awanî ya, awinîkîi'nîkon mîrîrî koneka e'pai man arinîkon pokonpe teepere'se uyeserukonya taasa' yawîrî. ⁴⁰ Mîrîrî warantî e'nî ya, uurî'nîkon pî' taa Roma esa' pe tîwe'senya, î' epu'nenan pepîn amîrî'nîkon, apemonkonoyamî' ko'mannîpîya'nîkon pepîn taiya eserîke awanî uurî'nîkon pî'. Mîrîrî ye'nen î' kai'ma ekaremekî eserîke pra awanî ipî'. ⁴¹ Mîrîrî taa tîpo mîikîriya tamî'nawîronkon yaipontî'pî to' wîtîto'pe.

20

Paulo Wîtî Macedônia Pata Poro

Moropai Grécia Pata Poro

¹ Pemonkonyamî' arinîkon atî'napansa' tanne, innape Jesus ku'nenan yanno'pî Pauloya. Moropai inkamoro meruntîannîpî'pîiya. Moropai to' pî' eesekaremekî'pî. Mîrîrî tîpo attî'pî Macedônia pata pona. ² Tuutî pe mîrîrî pata poro attî'pî. Mîrîrî yai innape Jesus ku'nenan meruntîannîpî'pîiya mararî pra. Mîrîrî tîpo Grécia pona eerepamî'pî. ³ Miarî Paulo ko'mamî'pî eseurîwî'ne kapoi kaisarî. Miarî pai tuutî pî' Paulo esenumenka tanne Síria pata pona Judeuyamî' yekare eta'pîiya yapisî tîuya'nîkon pî' to' eseurîmasa' î' rî kupîkonpa iwinîkîi. Mîrîrî ye'nen Macedônia pata poro Paulo esenumenka'pî tîwenna'po pî'. ⁴ Mîikîrî pokonpe pemonkonyamî' wîtî'pî. Sópatro, Pirro munmu Beréia cidadarî

pon, Aristarco moropai Segundo, Tessalônica ponkon, Gaio Derbe pon, Tíquico, moropai Trófimo Ásia pata poinokon moropai Timóteo. ⁵ Inkamoro wítí'pí e'mai' pe. Moropai inkamoroya anna nímí'sa' waní'pí Trôade cidaderí po. ⁶ To' festarí weiyu pata'pí yai, mîrîrî festa awaní'pí isa'moto' ton pîn trigo puusa' ya'to' to'ya weiyu pe. Mîrîrî tîpo anna wítí'pí Filípós cidaderí poi. Mia'taikin wei anna wítí tîpo anna erepamí'pí to' pia Trôade pona. Moro anna ko'mamî'pí tiwin semana kaisarí.

Éutico Sa'mantasa' E'mí'sa'ka

⁷ Moropai domingo yai anna emurukuntí'pí innape Jesus ku'nenan pokonpe. Mîrîrî yai anna yekkari yonpa'pí annaya tímurukun pe si'ma. Mîrîrî Paulo eseuríma yai tu'kankon emurukuntísa' tanne anoinna pikírî eeseuríma'pí maasa pra eerenma'sa' pe attíto' waní'pí. ⁸ Miarí tu'ke lamparinha awittaní'sa' waní'pí o'non pata anna emurukuntíto' ta kawínpan wítí ta. ⁹ Mîrîrî yai maasaron warayo' waní'pí itese' Éutico enu'sa' waní'pí janela pona. Mîrîrî yai Paulo eseuríma ko'mannîpí'pí. Eeseuríma ko'mannîpí tanne, mîikírî ena'pí iwe'nunpai. Mîrîrî pe rî iwe'na'pí ka'ne' pe. Mîikírî ena'pí kawínpan wítí teeseurínon quarto janelarí poi. Mîikírî yapísí'pí to'ya, tîise aasa'mantasa' waní'pí. ¹⁰ Moropai Paulo autí'pí iipia moropai awe'morikka'pí moropai i'mí woi yapísí'píiyya. Moropai ta'píiyya to' pí': —Teesi'ní'se pra e'tí. Mîikírî sa'mantasa' pra man tîise enen man — ta'píiyya. ¹¹ Mîrîrî tîpo inî'rî Paulo enuku'pí kawínpan wítí ta. Miarí tekkari yonpa'píiyya. Mîrîrî yai Paulo eseuríma ko'mannîpí'pí pata terenma'ní'se. Mîrîrî tîpo awautí'pí moropai attí'pí. ¹² Moropai mîikírî warayo' yari'pí to'ya itewí' ta enen. Mîrîrî yai kure'ne taatausinpai to' waní'pí miarí.

Éfeso Soosirí Esanon Pí' Paulo Esekaremekí

¹³ Anna wítí'pí apo'yen ya' Assós Peyakí pikírî maasa pra miarí Paulo nímíkí'pí annaya. Maasa pra miarí tímímí'to'pe annaya taasai'ya waní'pí. Mîikírî ii'to' waní'pí a'mun poro mîito'pe. ¹⁴ Anna eseposa' yai Assós peyakí po moropai anna asara'tí'pí apo'yen ya'. Anna wítí'pí anna erepamí'pí Mitilene cidaderí pona. ¹⁵ Miarí pai anna wítí'pí erenma'sa' pe. Aminke pra Quio wono pí' irí'pikírî anna wítí'pí. Tiaron wei yai Samos po anna waní'pí. Mîrîrî tîpo tiwin wei anna erepansa' pe Mileto peyakí pona. ¹⁶ Mîrîrî yai Paulo esenumenkasa' waní'pí Éfeso cidaderí pona emí'panpai pra. Maasa pra tîko'man pe iko'manpai pra awaní'pí Ásia pata po. Eesemi'típasa' waní'pí erepanpai ka'ne' pe Jerusalém pona, Judeuyamí' festarí weiyu itese' Pentecoste esippia'tí rawírî teerepamípa kai'ma.

¹⁷ Miarí Mileto po si'ma Pauloya soosi esanon Éfeso ponkon yanno me'po'pí to' yarakkírî teeseporípa kai'ma. ¹⁸ Inkamoro erepansa' pe Pauloya ta'pí to' pí': —Epu'nenan amírî'níkon o'non ye'ka pe uuko'mansa' sírîrî wei eesuwa'ka manni' yai, tímurukun pe e'ní yai, Ásia pata pona erepamí'pí pata pai. ¹⁹ Mîrîrî yai uurí esenyaka'ma'pí Uyepotorí ton pe ikupí'píuuya ipoitírî pe. Tiaronkon ma're waní'pí to' yentai e'kupí pîn. Tiaron pensa ukaruwa'pí sa'man weiyu erepansa' yai upona. Maasa pra tu'ke ite'ka Judeuyamí' waní'pí imakui'pí anku'pai uwiníki Paapa maimu ekaremekíuya wenai. Mîiwíni tîise esenyaka'ma'pí Uyepotorí ton pe. ²⁰ Amírî'níkonya nírî epu'tí apíika'títo'peuya'níkon í' kai'ma tamí'nawírî itekare ekaremekí'píuuya. Amírî'níkon yenupa'píuuya ariníkon rawírî si'ma

moropai ayewî'kon ta pî'. ²¹ Mîrîrî yai taapîti'pîuya yairî Judeuyamî' pî' moropai Judeuyamî' pepîn pî': —Awenpenatakon e'pai awanî imakui'pî anokupî'pikon pî'. Paapa yapurîti innape Uyepotorîkon Jesus Cristo ku'tî —taapîti'pîuya.

²² Tarîpai uutî sîrîrî Jerusalém pona. Morî Yekaton Wannîya uyarima sîrîrî innape imaimu yawîrî ikupîuya tîise î' e'kupî epu'tîuya pra wai miarî.

²³ Mîrîrî warantî Morî Yekaton Wannîya taasa' wenai epu'tîuya o'non pata erepansa' ya moro e'taruma'tîto' ton wanî, atarakkamoto'pe wanî.

²⁴ Tîise mîrîrî pî' uusa'mantato' pî' eranne' pe wanî pra wai. Î' wanî morî pe uurî pia tamî'nawîrî esenyaka'mato'pe Uyepotorî Jesus nekaremekî'pî kupîuya tamî'nawîrî taretî'kai. Mîrîrî esenyaka'mato' wanî sîrîrî. See ye'ka Paapa maimu ekaremekî'uya pemonkonyamî' pî', pemonkonyamî' pîika'tîto' Paapaya epe'mîra.

²⁵ —Kure'ne akore'ta'nîkon uuko'mansa' wai uyesa'kon pe Paapa wanî ekaremekî pî'. Tarîpai inî'rî uyera'maya'nîkon pe pra naatîi sîrîrî. Mîrîrî epu'tî pî' wai.

²⁶ Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî apî'nîkon. Anî'kan ataka'masa' ya, tîpanamato'kon yawîrî pra to' wanî ya, uwenai pra aataka'masa'kon mîrîrî.

²⁷ Maasa pra uurîya tîwî Paapa maimu ku'sa' pra man, apî'nîkon ekaremekî pî' uuko'mansa' wai. Tamî'nawîrî î' itu'se Paapa e'to' ekaremekî'pîuya.

²⁸ Mîrîrî ye'nen tauya, aawarîrî'nîkon etî'nînmatî moropai tiaronkon konekatî manni' carneiroyamî' ko'mannî'nenya to' koneka warantî. Maasa pra Morî Yekaton Wannîya amîrî'nîkon kupî'pî carneiroyamî' ko'mannî'nenya tekînon ko'mannî'pî warantî Paapa pemonkonoyamî' innape Jesus ku'nenan ko'mannî'pikonpa.

Inkamoro wanî inenna'san pe tînmu Jesus Cristo mînî ke aasa'manta yai.

²⁹ Maasa pra epu'tî pî' wai uutî'pî yentakaya amîrî'nîkon pia yenku'tî ton seru'ye' erepamî akore'ta'nîkon. Inkamoro erepamî kaikusi erepamî warantî carneiroyamî' yapî'se. Inkamoroya innape Jesus ku'nenan taruma'tî.

³⁰ Mîrîrî yai seru'ye' pe ayonpakon rî e'to' weiyu erepamî. Tiaronkon amîrî'nîkon innape Jesus ku'nenan yenku'tî to'ya tesorukon kupîkonpa.

Mîrîrî yai Jesus rumakaya'nîkon.

³¹ Mîrîrî ye'nen tîwarî e'tî. Enpenatatî eesenupa'pikon pî' wei ewaron kaisarî eseurîwî'ne kono' kaisarî ayenupa'nîkon pî' uuko'mansa' tiwin pî' awanîkon tanne. Tiaron pensa ukaruwa'pî awenai'nîkon. Mîrîrî pî' enpenatatî.

³² Tarîpai Paapa yenya' arumakauya'nîkon sîrîrî, morî pe amîrî'nîkon ko'mannî'to'peiya tîmaimu ke. Maasa pra tîmaimu wenai morî pe tîwe'to' pî' ayenupaiya'nîkon. Mîrîrî wenai inî' panpî' aarentakon imîrî ton pe. Morî tîrîya aapia'nîkon. Tamî'nawîrî tîpemonkonoyamî' konekaiya.

³³ Uurîya î' rî esa'sa' pra man, apratarî, ourorî uponton rî esa'sau'ya pra wai anî' pî'.

³⁴ Mîrîrî epu'tî pî' naatîi. Uurî esenyaka'ma'pî uyenya ke. Î' epoto'peuya kai'ma uurî ton pe moropai upokonpe teesenyaka'masanon uyonpayamî' ton pe.

³⁵ Tamî'nawîrî mîrîrî esenyaka'ma'pî wenai epu'tîya'nîkon. Teesenyaka'mai tiaronkon tîwe'taruma'tisanon pîika'tîto' ton eporî mîrîrî. Mîrîrî ye'nen mîrîrî warantî nîrî ako'mantî. Moropai enpenatatî Uyepotorîkon Jesus maimu pî'.

Ta'pîiya: “Anî'ya itîisa' ya mîkîrî wanî taatausinpai manni' intîrî yapîsî'pîtîpon atausinpa yentai”, ta'pîiya —ta'pî Pauloya.

³⁶ Tamî'nawîrî teeserîma yaretî'ka tîpo Paulo moropai innape Jesus ku'nenan e'sekunka'pî to' epîrema'pî.

³⁷ Mîrîrî taa tîpo tamî'nawîronkon karawa'pî taatapi'se Paulo pokonpe. Kure'ne teesewankono'mai to'

wanî'pî î' ta'pî Pauloya pî', inî'rî uyera'maya'nîkon kupî pepîn sîrîrî taa-sai'ya pî'. ³⁸ Mîrîrî ye'nen to' wîtî'pî Paulo wenairî apo'yen ya' aasara'tî pîkîrî.

21

Jerusalém Pona Paulo Wîtî

¹ Mîrîrî tîpo anna esekaremekî'pî to' pî' moropai anna asara'tî'pî apo'yen ya' anna wîtîto'pe to'sarî Cós wono rî pîkîrî. Moropai anna erepamî'pî tiaron wei yai Rodes peyaki' pona. Moropai miarî pai anna wîtî'pî Pátara cidaderî pona anna erepamî'pî. ² Moropai anna epa'ka'pî apo'yen yapai. Tiaron apo'yen eporî'pî annaya tuutîsen Fenícia pona. Mîrîrî ya' anna asara'tî'pî. Anna wîtî'pî. Moropai anna erepamî'pî Chipre wono pia. ³ Tîwîrî anna wîtî'pî Chipre poi winî pî' meruntî winî Síria winîkîi. Moropai anna erepansa' pe Tiro cidaderî pona, moro anna autî'pî, maasa pra apo'yen yapai î' kon rî mo'kato' to'ya wanî'pî mîîto'pe. ⁴ Miarî tiaronkon innape Jesus ku'nenan eporî'pî annaya. Inkamoro pokonpe anna ko'mamî'pî tiwin semana kaisarî. Inkamoroya taa ko'mannî'pî Morî Yekaton Wannîya taasa' wenai Paulo wîtî namai Jerusalém pona. ⁵ Tîîse anna wîtîto' weiyu eseposa' yai anna ese'ma'tî'pî. Moropai inkamoro innape Jesus ku'nenan wîtî'pî tîno'pîkon yarakkîrî tînmukukon pokonpe anna pîkîrî. Aminke cidade poi inkamoro pokonpe anna wanî'pî. Miarî anna e'sekunka'pî kasapan po moropai anna epîrema'pî. ⁶ Mîrîrî tîpo anna esekaremekî'pî to' pî'. Anna wîtî'pî apo'yen ya. Anna wîtî tanne inkamoro enna'po'pî tewî'kon ta.

⁷ Mîrîrî tîpo anna wîtî'pî Tiro cidaderî poi anna erepamî'pî Ptolemaida pona. Miarî innape Jesus ku'nenan eporî'pî annaya. Moropai to' pî' anna esekaremekî'pî. Inkamoro kore'ta tiwin wei yuwa'ka'pî annaya. ⁸ Erenma'sa' pe anna ese'ma'tî'pî miarî pai moropai anna erepamî'pî Cesaréia pona. Miarî innape Jesus ku'nenan ton pe pemonkonyamî' ena emapu'tînen wanî'pî itese' Filipe. Mîîkîrî yewî' ta anna ewomî'pî. Moro anna ko'mamî'pî. Mîîkîrî Filipe wanî'pî manni'kan asakî'ne mia' pona tîîmo'tai'nîkon (7) inmenkasa'kon Jerusalém po yonpa pe. ⁹ Mîîkîrî munkîyamî' wanî'pî saakîrîrî wîri'sanyamî' inyo pînon. Inkamoroya Paapa maimu ekareme'pî'tî'pî. Î' awe'kupî kupî pî' ekareme'nenan pe to' wanî'pî. ¹⁰ Tiaron pensa anna erepansa' tîpo Paapa maimu ekareme'nen erepansa' wanî'pî Judéia pata poi itese' Ágabo. ¹¹ Mîîkîrî iipî'pî anna pia. Moropai Paulo woromî yapîsî'pîiya. Mîîkîrîya tenya yewa'tîpî'tî'pî moropai tî'pu. Moropai ta'pîiya: —Sîrîrî wanî Morî Yekaton Wannî nekaremekî'pî pe. See warantî seeni' woromî ton esa' yewa'tî Judeuyamî'ya kupî sîrîrî Jerusalém po. Mîîkîrî rumaka to'ya kupî sîrîrî Judeuyamî' pepîn yenya —ta'pîiya.

¹² Mîrîrî eta annaya yai tiaronkon innape Jesus ku'nenan pokonpe si'ma Paulo yeka'nunka'pî annaya attî namai Jerusalém pona. ¹³ Tîîse Pauloya yuuku'pî: —Î' pî' see akaraukon mîrîrî? Yairî ma're ukupî pî' natîi —ta'pîiya. Moropai ta'pîiya: —Uurî wanî sîrîrî uyaironpî'to' pî' neken eranne' pe pra wai moropai Jerusalém po uwî to'ya pî' eranne' pe wanî pepîn sîrîrî. Uyepotorî Jesus wenai eranne' pe pra wai eturumakasa' sîrîrî —ta'pîiya. ¹⁴ Iwatî annaya eserîke pra awanî'pî. Mîrîrî

ye'nen irumaka'pî annaya. Mîrîrî ye'nen ta'pî annaya ipî': —Moriya itu'se Paapa e'to' ku'kî —ta'pî annaya.

¹⁵ Mîrîrî tîpo anna yemanne koneka'pî annaya. Moropai anna wîti'pî Jerusalém pona. ¹⁶ Anna wîti yai Cesaréia poi tiaronkon innape Jesus ku'nenan wîti'pî anna pokonpe. Inkamoroya anna yari'pî wîti ta anna e'to' ton ta. Mnasom yewî' ta, Chipre wono poinon pe tîwe'sen. Pena pata painon innape Jesus ku'nen pe awani'pî. Mîkîrî yewî' ta anna ko'mamî'pî.

Paulo Erepamî Jerusalém Pona

¹⁷ Jerusalém pona anna erepansa' yai innape Jesus ku'nenanya anna yapisi'pî tîwakîrikon pe taatausinpai. ¹⁸ Erenma'sa' pe Paulo wîti'pî anna pokonpe soosi esa' Tiago yarakkîrî teeseporîpa kai'ma. Mîrîrî yai tamî'nawîronkon inkamoro soosi esanon emurukuntîsa' wani'pî miarî. ¹⁹ Moropai inkamoro pî' Paulo esekaremekî'pî. Moropai tamî'nawîrî taasarî'pî pî' Paulo eseurîma'pî î' kai'ma Paapaya Judeuyamî' pepîn pîika'tî'pî ekaremekî'pîiya to' pî'.

²⁰ Mîrîrî yekare eta tîuya'nîkon ya inkamoro emurukuntî'san soosi esananya ta'pî: —Morî pe man, Paapa —ta'pî to'ya. Moropai ta'pî to'ya Paulo pî': —Morî pe era'makî maasa uyakon tarî tu'ke iku'ne'tî yentai Judeuyamî' man innape Jesus ku'nenan pe. Tîise inkamoro wani' mîrîrî mîrîrî warantî si'ma teserukon kupî to'ya mîrîrî kure'ne. Moisés kaaretarîya taasa' yawîrî to' ko'mamî. ²¹ Inkamoroya etasa' î' kai'ma Judeuyamî' yenupasa'ya tiaron pata po tîwe'sanon, teserukon rumakato'pe to'ya kai'ma. Moropai to' yenupasa'ya teserukon tînmukokon mere pi'pî pottî ya'tî to'ya namai, Judeuyamî' yeserukon kupî to'ya namai. ²² Inkamoroya innape amîrî erepansa' epu'tî sîrîrî tarî. Mîrîrî ye'nen î' see kupî e'painon? ²³ Morî pe awani' e'painon amîrîya ikupîya see warantî maasa pra tarî to' man uurî'nîkon kore'ta asakîrîronkon warayo'kon. Inkamoroya î' kupî Paapa ton pe ta'pî tîuya'nîkon kupî. ²⁴ Mîrîrî ye'nen atîkî to' pokonpe î' taasa' Moisés nuri'tîya yenupanto' yawîrî kupîkonpa, yairî Paapa yapurîkonpa kai'ma. Moropai to' nîtirî ton pe carneiroyamî' ye'mata Paapa yapurîto'pe to'ya, moropai tîpu'paikon si'po ya'tîto'pe to'ya nîrî. Mîrîrî warantî ikupîya ya, tamî'nawîronkonya epu'tî, awinîkî to' eseurîmato' wani' seru'ye' pe kai'ma. Yairî aako'mamî Moisés kaaretarîya taasa' yawîrî epu'tî to'ya. ²⁵ Tîise Judeuyamî' pepîn pî' innape Jesus ku'nenan pia kaareta yarima'pî uurî'nîkonya. To' pî' taato' see warantî: “Paaka sararuri kîsantî mia' ke ikonekasa' pia to' nîtirî'pî tînapurîkon pe. Moropai imînîrî'pî kîsantî. Moropai inî'rî i'mî ye'pî tîwaikkî'se iwîsa' kîsantî. Moropai ta'pî se' tapairî warayo'kon wani' namai wîrî'sanyamî' yarakkîrî. Moropai wîrî'sanyamî' wani' namai se' tapairî warayo'kon yarakkîrî” mîrîrî warantî Judeuyamî' pepîn pî' ta'pî uurî'nîkonya —ta'pî to'ya.

²⁶ Mîrîrî ye'nen eerenma'sa' pe inkamoro asakîrîronkon yarakkîrî Paulo wîti'pî Moisés nuri'tîya yenupanto' yawîrî kupîkonpa. Moropai teepîremasanon pia to' wîti'pî epîremanto' yewî' ta, ekareme'se paaka to' nîpo'tî ton ye'ma tîuya ta'pî Pauloya. Morî pe to' enato'pe Paapa winîkî kai'ma. Moropai iweiyu ton mo'ka'pî to'ya tekînkon po'tî tîuya'nîkon weiyu ton. Mîrîrî warantî ikupî'pî to'ya Moisés kaaretarîya taasa' yawîrî.

Paulo Yapisi To'ya

²⁷ Asakí'ne mia' pona tîimo'tai'no wei ataretî'ka ko'mannîpî tanne tiaronkon Judeuyamî' Ásia patapoinîkonya Paulo era'ma'pî epîremanto' yewî' ta. Inkamoroya arinîkon Judeuyamî' yausinpa'pî inî' panpî Paulo winîkî to' ekore'ma'to'pe kai'ma. ²⁸ Moropai Paulo yapisi'pî to'ya. Moropai inkamoro entaimepîti pia'tî'pî. —Judeuyamî' anna pîika'tîti. Mîserî warayo' pemonkonyamî' yenupa pinunpanen. Eerepansa' man tarî uuri'nîkon kore'ta. Moisés kaaretarîya yenupananto' winîkî eeseurîma îri pe, moropai epîremanto' yewî' winîkî. Moropai inkamoro yarakkîri tîwe'sanon Judeuyamî' pepîn ewonsa' man uyeserukon yawîri pra. ²⁹ Mîrîri ta'pî to'ya maasa pra Trófimo Éfeso pon era'masa' tîuya'nîkon ye'nen Paulo yarakkîri cidade po. To' esenumenka'pî Pauloya yaasa' kai'ma epîremanto' yewî' ta.

³⁰ Mîrîri yai to' esiyu'pî'to' eta'pî cidade ponkonya. Mîrîri ye'nen pemonkonyamî' eka'tunsa' wanî'pî to' pia. Inkamoroya Paulo yapisi'pî moropai iworoka'pî to'ya epîremanto' yewî' tapai. Mîrîri tîpo mana'ta yarakkamo'pî to'ya. ³¹ Inkamoroya Paulo wîi kupî tanne, Romanoyamî' pe tîwe'sanon surarayamî' esa'ya itekare eta'pî, Jerusalém po to' ekore'masa' yekare. ³² Moropai ka'ne' pe ipemonkonoyamî' yanno'pîiya manni'kan ipîkkukon pokonpe. Moropai to' eka'tumî'pî to' kore'ta. Surarayamî' esa' era'ma tîuya'nîkon ye'nen, arinîkon Paulo pa'tîpî'nenanya ipa'tîpî' tîuya'nîkon emî'pannîpî'pî.

³³ Mîrîri yai surarayamî' esa' iipî'pî Paulo pia moropai yaironpîti me'po'pîiya asakí'ne sa'man ferro ke. Moropai ekaranmapo'pîiya: —Anî' kin mîserî warayo'? Î' konekasai'ya nai mîto'pe? —ta'pîiya. ³⁴ Mîrîri yai arinîkon entaimepîti'pî tiaronkonya î' taa tîuya'nîkon epu'tî pra awanî'pî. Tiaron pe to' maimu wanî'pî. Tiaron sinkaya inî'ri eesepu'tî pra. Mîrîri ye'nen î' epu'tî surarayamî' esa'ya eserîke pra awanî'pî. Mîrîri ye'nen surarayamî' yaipontî'pî to' esa'ya Paulo yaato'pe to'ya tewî'kon ta. ³⁵ Aminke pra wîtti ta enu'nîto'pe ikonekasa' poro to' wîti yai Paulo yanumî'pî to'ya kawîne yarîkonpa. Maasa pra iwenairî arinîkon iipî'pî teekore'mai Paulo winîkî tîwanîkon ye'nen. ³⁶ To' entaimepîti'pî inî' panpî iwenairî si'ma: —Iwîti iwîti —ta'pî to'ya.

Pemonkonyamî' Yarakkîri Paulo Eeseurîma.

³⁷ Mîrîri tewî'kon ta tawonnîpî to'ya tanne, Pauloya ta'pî surarayamî' esa' pe tîwe'sen pî: —Amîri yarakkîri eeseurîma e'painon? —ta'pîiya.

Surarayamî' esa'ya yuuku'pî: —O'non ye'ka pe see eeseurîma mîrîri Grego pe? ³⁸ Amîri ka'ri wanî manni' Egito pon pe. Manni' 4.000 surarayamî' kaisari yaanen keren pona uyesa'kon yarakkîri epîi? —ta'pîiya.

³⁹ Pauloya yuuku'pî. Ta'pîiya: —Uuri wanî Judeu pe. Esenpo'pî Tarso cidaderî po. Ipîku cidade Celícia pata po. Mîrîri ye'nen maasa eeseurîmapai wai pemonkonyamî' yarakkîri —ta'pîiya.

⁴⁰ Mîrîri ye'nen surarayamî' esa'ya eeseurîmato'pe ipata'se' ton tîri'pî. Moropai Paulo wanî'pî satippe mîrîri wîtti ta enu'nîto'pe ikonekasa' po. Mîikîriya tenya ke moo e'tî ta'pî pemonkonyamî' pî'. Moropai tamî'nawîronkon atî'napansa' tanne eeseurîma'pî Judeuyamî' maimu pe. Ta'pîiya:

22

(At 9.1-19; 26.12-18)

1—Uyonpayamí', uyakontonon uyuntónon maasa eseuríma etatí.

2 Í' kai'ma esekaremekí apí'níkon amírí'níkon rawírí si'ma. Judeuyamí' maimu pe eseuríma eta tíuya'níkon ye'nen ariníkon atí'napamí'pí. Moo to' waní'pí.

Moropai ta'pí Pauloya: ³—Uurí waní Judeu pe pu'kuru. Es-
enpo'pí pe waní Tarso cidaderí po Celícia pata po. Tíise uurí waní
e'tíwarí'ka'pí pe tarí Jerusalém po. Mírírí ye'nen uurí waní manní'
yenupaton Gamaliel nenupa'pí pe. Mírírí ye'nen uurí waní esenupa'pí
pe kure'ne utamokon yeserurí'pí pí' uyeserukon pí'. Mírírí ye'nen
uurí waní'pí Paapa ton pe esenyaka'mapai nírí mírírí yai. ⁴ Taríronkon
amírí'níkon waní manní' warantí. Mírírí yai Jesusya tenupato'kon
tíiko'mansenon taruma'típítí'píuya. Tiaron pensa to' sa'manta'pí uwenai.
Warayo'kon moropai wírí'sanyamí' yapi'pítí'píuya tarakkanníto' yewí' ta
to' yaapítí'píuya. ⁵ Mírírí epu'tí pí' teepíremasanon esanon yepotoríya morí
pe, moropai panamatonkon esananya sírírí tauya manní' epu'tí yairí
awaní, maasa pra kaareta esa'se uutí'pí to' pia, uutíto'pe kai'ma Damasco
pona innape Jesus ku'nenan Judeuyamí' yapi'se to' ene'to'peuya to'
tewa'tí sa'man ferro ke kai'ma taríwaya Jerusalém pona to' taruma'tíi.

⁶ Ta'pí Pauloya: —Damasco pona uutí tanne neka'ta pairí wei
ena ko'manní'pí tanne a'kaya uweiyu'ma'pí mararí pra, mírírí pe rí.
⁷ Moropai uurí esenumí'pí moropai ka' winí'painon mai eta'píuya. “Saulo,
í' ton pe utaruma'tí pí' aako'mamí mírírí?” ta'píuya. ⁸ Míikírí ekaran-
mapo'píuya. “Aní' kin amírí, uyepotorí?” ta'píuya. Moropai ta'píuya
upí': “Uurí Jesus Nazaré poinon manní' itaruma'tí pí' aako'mamí manní’”
ta'píuya. ⁹ Mírírí yai upokonpe tuutísanon warayo'konya mírírí a'ka
era'ma'pí. Tíise mai uyarakkírí teeseurímasen eta to'ya pra awaní'pí.
¹⁰ Moropai iní'rí ekaranmapo'píuya ipí'. “Uyepotorí í' kupíuya e'painon?”
ta'píuya. Moropai ta'píuya upí': “E'mí'sa'kakí atíki Damasco pona. Miarí
ankupí ton ekaremekíuya. Mírírí ekaremekí to'ya apí’”, ta'píuya. ¹¹ Mírírí
a'kaya uweiyu'ma'pí pata pai enkaru'ne enasa' waní'pí. Mírírí ye'nen
upokonpe tuutísanonya uyenya pí' uyará'pí Damasco pona.

¹² Mírírí yai Damasco po warayo' waní'pí itese' Ananias. Míikírí
waní'pí Paapa yapurínen pe. Moropai uyeserukon yawírí tíwe'sen pe.
Tamí'nawíronkon Judeuyamí' Damasco ponkonya inama'pí. ¹³ Míikírí
erepamí'pí uupia. Míikíríya ta'pí upí': “Uyakon Saulo, iní'rí enkaru'ne
pra enakí”, ta'píuya upí'. Mírírí pe rí enkaru'ne pra ena'pí. Míikírí
era'ma'píuya. ¹⁴ Míikíríya ta'pí upí': “Saulo, penaronkon utamokon
nurí'tí napurí'pí Paapaya amírí menkasa' í' itu'se tíwe'to' epu'típa kai'ma,
moropai míikírí yairon pe tíwe'sen era'mapa kai'ma moropai yarakkírí
eeseurímapa”, ta'píuya. ¹⁵ “Maasa pra imírí ton pe ekaremekíya pe nai
tamí'nawírí iwinípai anera'ma'pí moropai aneta'pí ekaremekíya pe nai
tamí'nawíronkon pemonkonyamí' pí'. ¹⁶ Tíiko'manse pra e'mí'sa'kakí uye-
potoríkon pí' awe'píka'títo' esa'kí, imakui'pí ankupí'pí ku'to'pe Paapaya
tíwanmíra”, ta'píuya upí'. “Moropai innape ikupíya wenai esenpatakón-
akí”.

¹⁷ Paulo eseuríma ko'manní'pí: —Enna'po'pí Jerusalém pona. Mírírí
yai epírema tanne epíremanto' yewí' ta uwe'ne'pítí warantí awaní'pí.

¹⁸ Uyepotorí era'ma'píuya. Míikíríya ta'pí upí': “Ka'ne' pe tarípai Jerusalém

poi epa'kakî maasa pra tarîronkon pemonkonyamî'ya eta pepîn upî' eeseurîmato'", ta'pîiya.

¹⁹ Mîrîrî yuuku'pîuya. Uyepotorî inkamoroya morî pe epu'tî pî' to' man maasa pra uurî wîtîpîtî'pî Judeuyamî' epere'to' yewî'kon ta. Mîrîrî yai innape Jesus ku'nenan yapi'pîtî'pîuya. To' po'pîtî'pîuya. Mîrîrî epu'tî pî' to' man. ²⁰ Moropai Estevão manni' Uyepotorîkon pî' teeseurîmasen wîi taa to'ya yai inna ta'pîuya. Mîrîrî ye'nen to' pon yapisî'pî uurîya iwî to'ya tanne.

²¹ Uyepotorîkonya ta'pî upî': "Atîkî maasa pra ayarimauya sîrîrî aminke umaimu ekareme'se attîpa Judeuyamî' pepîn pî'"

Romano Pe Tîwanî Ekaremekî Pauloya

²² Arinîkonya Paulo eseurîma eta'pî. Tîise Judeuyamî' pepîn pî' eeseurîmasa' ye'nen to' entaimepîtî pia'tî'pî mararî pra meruntî ke. Ta'pî to'ya: —Poron pona yenpa'katî. Iwîtî. Inî'rî enen wanî e'pai pra man — ta'pî to'ya.

²³ Inkamoro entaimepîtî'pî tîponkon tapi'se kakîsiya yenunpîtî'pî to'ya. Moropai kutupan yenunpîtî'pî to'ya ka' yekaya tîwentaimepîtîkon ye'ka pe. ²⁴ Mîrîrî ye'nen surarayamî' esa'ya tîpemonkonoyamî' yaipontî'pî Paulo yapi'to'pe to'ya miarî mîrîrî wîtî sa'man pe ikonekasa' ta yaato'pe to'ya. Moropai to' yaipontî me'po'pîiya i'po'pî'to'pe to'ya. Maasa pra î' ton pe Judeuyamî' ekore'ma'pî tîpî' ekaremekîiya yu'se awanî'pî. ²⁵ Tîise maasa tewa'tî to'ya tanne i'po'pîtîkonpa Pauloya ipîkku pe tîwe'sen surara ekaranmapo'pî. —Morî pe awanî e'painon pemonkon Romano pe tîwe'sen po'pî'to'pe, "Mîikîrî taruma'tîtî" Juizya taasa' pra tîise? —ta'pîiya.

²⁶ Mîrîrî eta tîuya pe ipîkku pe tîwe'sen mîikîrî surara wîtî'pî tesa'kon pia. Ta'pîiya: —Aka î' taasa'ya manni' pî' manni' warayo' man upatakon pon pe, Romano pe —ta'pîiya. Mîrîrî warantî ta'pîiya maasa pra mîikîrî ye'ka tîpatakon yawon pe tîwe'sen po'pîtî to'ya eserîke pra awanî'pî.

²⁷ Surarayamî' esa' wîtî'pî ka'ne' pe Paulo yarakkîrî eseurîmai. Ekaranmapo'pîiya: —Ka'kî upî'. Amîrî wanî upatakon pon pe, Romano pe? — ta'pîiya. —Inna —ta'pî Pauloya.

²⁸ Tarîpai surarayamî' esa'ya ta'pî: —Uurî nîrî wanî. Tîise kure'ne tîniru tî'ka'pîuya Romano pe e'to'pe kai'ma —ta'pî surarayamî' esa'ya. Tîise ta'pî Pauloya: —Uurî esenpo'pî Romano pe maasa pra uyun wanî Romano pe —ta'pîiya.

²⁹ Mîrîrî ye'nen ka'ne' pe inkamoro warayo'kon Paulo ekaranmapo'pî'nenan iipia si'ma inkamoroya Paulo rumaka'pî. Moropai mîikîrî to' esa' esi'nîpî'pî maasa pra Romano pe Paulo epu'tî tîuya ye'nen. Moropai Paulo yaironpîtî me'posa' tîuya ye'nen i'po'pî'to'pe to'ya. Mîrîrî pî' eranne' pe mîikîrî ena'pî.

Teepîremasanon Esanon Rawîrî Paulo Enepî To'ya.

³⁰ Erenma'sa' teepîremasanon esanon muurukuntî me'po'pî surarayamî' esa'ya. Maasa pra î' wani' awanî ye'nen Judeuyamî' ekore'masa' anepu'pai awanî'pî Paulo winîkî. Mîrîrî ye'nen Paulo rumaka me'po'pîiya moropai Paulo enepî me'po'pîiya to' rawîrî.

23

¹ Mîrîrî yai Pauloya inkamoro emurukuntî'san era'ma'pî. Moropai ta'pîiya to' pî': —Uyonpayamî' uurî wanî sîrîrî tîpose î' rî imakui'pî unkupî'pî ton pra Paapa winîkî —ta'pîiya. ² Mîrîrî eta tîuya pe Ananiás

teepîremasanon esanon yepotorîya pemonkonyamî' Paulo pia tîwe'sanon yaipontî'pî inta pona ipa'ti to'pe to'ya kai'ma. ³ Mîikîrî teepîremasanon esanon pî' ta'pî Pauloya: —Paapaya ataruma'ti mîrîrî wenai. Amîrî wanî mîrîrî moro eereutasa' Moisés kaaretariya taasa' yawîrî utaruma'tipa kai'ma tîse î' ton pe upa'ti me'poya mîrîrî? Moisés kaaretariya taasa' yawîrî pra awanî mîrîrî. Seru'ye' pe awanî mîrîrî —ta'pîiya.

⁴ Inkamoro Paulo pia tîwe'sanonya ta'pî ipî': —Î' ton pe see mîrîrî warantî uyesa'kon pe tîwe'sen Paapa poitîrî winîkî imakui'pî pe eeseurîma? —ta'pî to'ya.

⁵ Mîrîrî yuuku'pî Pauloya: —Uyonpayamî', teepîremasanon esanon yepotorî pe awanî epu'tûuya pra wai —ta'pîiya.

—Inna seru' pepîn Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' pemonkonyamî' esa' pe tîwe'sen winîkî imakui'pî pe eseurîman namai. *Êx 22.28*

⁶ Inkamoro arinîkon emurukuntî'san kore'ta tiaronkon saduceuyamî' moropai fariseuyamî' era'ma tûuya ye'nen Paulo eseurîma'pî meruntî ke. Ta'pîiya: —Uyonpayamî', Uurî wanî fariseu pe. Maasa pra uyun fariseu. Tari wanî sîrîrî itaruma'tisa' pe maasa pra innape isa'manta'san e'mî'sa'kato' kupîuya wenai. ⁷ Mîrîrî taiya eta tûuya'nîkon ye'nen inkamoro arinîkon eseurîma pia'ti'pî mîrîrî pî'. Teeseurîmakonpa to' epantakapîti'pî mîrîrî pî'. ⁸ Maasa pra saduceuyamî' wanî'pî innape isa'manta'san e'mî'sa'ka ku'nenan pe pra. Moropai inseriyamî' moro to' wanî ku'nenan pe pra to' wanî'pî. Moropai pemonkon yekaton moro awanî ku'nenan pe pra to' wanî'pî. Tîise tamî'nawîrî mîrîrî kupî fariseuyamî'ya innape. Mîrîrî epu'ti'pî to'ya tamî'nawîrî.

⁹ Mîrîrî ye'nen to' entaimepîti' pia'ti'pî inî' panpî'. Inkamoro kore'ta tîwe'sanon Moisés yeseru rî'pî pî' yenupatonkon fariseuyamî' yonpayamî' e'mî'sa'ka'pî. Inkamoroya ta'pî to' pî': —Î' rî imakui'pî era'ma annaya pra man mîserî warayo' winîkî. Yai pra inserî eseurîmasa' yarakkîrî. Mîwîni pra awanî ya yekaton awanî eseurîmasa' yarakkîrî —ta'pî to'ya. ¹⁰ Tîise to' ekore'mato' tî'napamî pra awanî'pî. Mararî pra to' ekore'ma'pî. Mîrîrî ye'nen surarayamî' esa' esi'nîpî'pî Paulo merenkîpîti' to'ya kai'ma. Mîrîrî ye'nen surarayamî' autî'pî ka'ne' pe ta'pîiya Paulo mo'kato'pe to'ya to' kore'tapai. Inî'rî yaato'pe to'ya mîrîrî wîttî sa'man pe ikonekasa' ta.

¹¹ Moropai tiaron ewarono' ya Uyepotorîkon esenpo'pî Paulo pia. Mîikîriya ta'pî ipî': —Meruntî ke e'kî. Aasarî tari Jerusalém po uyekare pî' eeseurîmasa' nai. Tarîpai attî kupî sîrîrî uyekare pî' eseurîmai Roma cidaderî pona —ta'pîiya.

Paulo Anwîpai To' Wanî.

¹² Erenma'sa' pe Judeuyamî' emurukuntî'pî tesorukon konekai î' koneka tûuya'nîkon pî'. Inkamoroya ta'pî tekkarikon yonpa to'ya pepîn tuna î' rî enîrî to'ya pepîn Paulo wîi tûuya'nîkon pikîrî. Mîrîrî ye'nen tîmaimukon mana'poka to'ya eserîke pra awanî'pî. ¹³ Inkamoro warayo'kon wanî'pî tesorukon koneka'tiponkon asakî'ne pemonkon (40) yentai to' wanî'pî. ¹⁴ Inkamoro wîti'pî eseurîmai teepîremasanon esanon yarakkîrî moropai Judeuyamî' esanon yarakkîrî. Ta'pî to'ya: —Anna yeseru koneka pî' anna man yairî anna yekkari yonpa annaya pepîn moropai î' rî enîrî annaya pepîn Paulo wîi annaya pra awanî ya —ta'pî to'ya. —Mîrîrî taa annaya sîrîrî apî': ¹⁵ Surarayamî' esa' yaipontîti Paulo yaato'peiya aapia'nîkon. Mannî' ipî' "Inî'rî iwinîpai î' anepu'pai anna

wanî”, makai ipî' —ta'pî to'ya. —Anna wanî sîrîrî inîmîkî pî' iwîto'pe annaya e'ma ta eerepamî pra tîise maasa —ta'pî to'ya.

¹⁶ Tîise mîrîrî to' eseurîmato' eta'pî Paulo yenaru more warayo'ya. Mîrîrî ye'nen mîikîrî ewomî'pî surarayamî' yewî' ta moropai Paulo pî' ekaremekî'pîiya tamî'nawîrî. ¹⁷ Mîrîrî ye'nen Pauloya ipîkku pe tîwe'sen surara yanno'pî. Moropai ta'pîiya: —Mîserî maasaron yaakî ayesa'kon pia. Maasa pra inekaremekî ton moro man ipî'.

¹⁸ Mîikîrî yarî'pîiya surarayamî' esa' pia. Moropai ta'pîiya ipî': —Sinpata manni' arakkansa' manni' Pauloya uyanno pî' man. Moropai “Mîserî warayo' maasaron yaakî iipia”, taa pî' man. “Inekaremekî ton moro man ipî'”, taa pî' man —ta'pîiya.

¹⁹ Surarayamî' esa'ya warayo' maasaron yapisi'pî itenya pî' moropai yarî'pîiya tiaron winîkîi. Ekaranmapo'pîiya: —Î' moro nai anekaremekî ton upî'? —ta'pîiya.

²⁰ Mîikîrîya yuuku'pî: —Judeuyamî'ya taa pî' man penane Paulo yarîpa panamatonkon esa' pe tîwe'sanon pia inî'rî iwinîpai î' anepu'pai to' wanî, taa pî' to' man. Tîise to' seruku kinî —ta'pîiya. ²¹ —Tîise mîrîrî pî' inna kîkai maasa pra asakî'ne pemonkon kaisari'yentai warayo'kon wanî e'ma ta Paulo nîmîkî pî' iwîkonpa. Inkamoroya teserukon konekasa' yairî. Tekkarikon yonpa to'ya pepîn moropai î' rî enîrî to'ya pepîn Paulo wîi tîuya'nîkon pîkîrî. Mîrîrî ku'sa' to'ya man aasîrî. Tîise amaimu neken nîmîkî pî' to' ko'mamî mîrîrî î' taaya —ta'pîiya.

²² Surarayamî' esa'ya yuuku'pî: —Mîrîrî taaya manni' upî' mîrîrî kîsekaremekî anî' pî'. Moropai ta'pîiya mîikîrî maasaron warayo' pî': —Atîkî.

Cesaréia Pona Paulo Yarî To'ya

²³ Mîrîrî tîpo surarayamî' esa'ya asakî'ne ipîkku pe tîwe'sanon surarayamî' yanno'pî. Moropai ta'pîiya to' pî': —Surarayamî' mo'katî 200 kaisari' moropai 70 kaisari' kaware po attîtonkon mo'katî. Moropai 200 kaisari' to' mo'katî manni'kan teepîto'kon yarakkîrî attîtonkon nari' pe to' wîtîto'pe Cesaréia cidaderî pona. Mîrîrî ye'nen to' ekonekato'pe sîrîrî ewarono' ya to' ese'ma'tîto'pe 9 horas tîise —ta'pîiya. ²⁴ —Moropai kawareyamî' epotî Paulo wîtîto' ton ipo. Mîikîrî yaatî morî pe anî'ya mîrîrî poro iwî namai. Murumakatîi pata esa' Félix pia.

²⁵ Mîrîrî tîpo surarayamî' esa'ya kaareta menuka'pî. Taato' see warantî:

²⁶ Awanî kure'nan pata esa' pe tîwe'sen pe Félix. Sîrîrî kaareta menukauya aapia anepu'tî ton ekaremekîuya apî'.

²⁷ Judeuyamî'ya mîserî warayo' yapisi'pî moropai iwî yonpa'pî to'ya tîise upatakon pon pe Romano pe awanî epu'sau'ya yai, mîikîrî mo'ka'pîuya pemonkonyamî' pokonpe si'ma iwî to'ya namai. ²⁸ Mîrîrî anepu'pai uurî wanî'pî î' wenai iwinîkîi Judeuyamî' ekore'masa'. Mîrîrî ye'nen yarî me'po'pîuya panamatonkon Judeuyamî' esanon rawîrî. ²⁹ Mîrîrî tîpo epu'tî'pîuya î' inkupî'pî ton pra awanî. Mîrîrî ye'nen arakkamouya eserîke pra awanî'pî. Moropai iwî eserîke pra awanî'pî î' wenai pra. Tîise iwinîkîi to' ekore'masa' wanî'pî. Maasa pra to' yeseru yawîrî pra iteseru wanî ye'nen. ³⁰ Mîrîrî tîpo epu'tîuya yai Paulo wîkonpa teserukon konekasa' Judeuyamî'ya yai esenumenka'pî aapia yarimauya pî'. Î' anku'pai tiwanîkon ya aapia tîise iku'to'pe to'ya kai'ma. Mîrîrî neken ekaremekîuya. Uyese' Cláudio Lísias.

Mírîrî warantî imenuka'pîiya.

³¹ Mírîrî warantî tesa'kon maimu yawîrî surarayamî' wanî'pî. Mírîrî ye'nen Paulo yapisi'pî to'ya moropai yarî'pî to'ya ewaron ya Antipátride cidaderî pikîrî. ³² Erenma'sa' pe tiaronkon surarayamî' enna'po'pî tewî'kon ta tîise kawareyamî' po tuutisanon neken witi'pî Paulo pokonpe. ³³ Inkamoroaya yarî'pî Cesaréia cidaderî pona. Teerepansa'kon pe kaareta rumaka'pî to'ya pata esa' Félix pia moropai Paulo rumaka'pî to'ya nîrî iipia. ³⁴ Mírîrî kaareta era'ma tîuya yai pata esa'ya Paulo ekaranmapo'pî. —O'non pata pon amîrî? Moropai Pauloya yuuku'pî: —Celícia pata pon —ta'pîiya. ³⁵ Mírîrî epu'tî tîuya pe ta'pîiya ipî': —Moriya inkamoro apî' tîwo'ma'tasanon erepansa' yai mîrîrî yai anepu'pai wai —ta'pîiya. Mírîrî pe rî yaiponti'pîiya pata esa' Herodes yewî' ta aako'manto'pe.

24

Paulo Eseurîma Tîpî' Félixya Epu'to'pe

¹ Mírîrî yai mia'taikin wei kaisari tîiko'mamîkon tîpo teepîremasanon esanon yepotorî Ananias moropai tiaronkon Judeuyamî' esanon moropai tiwin to' ton pe teeseurîmasen Tértulo itese'. Inkamoro erepamî'pî pata ko'mannî'nen Félix pia. Miarî Paulo winîkîi to' eseurîma'pî. ² Moropai Paulo yannosa' to'ya tîpo, tîmîrî'nîkon pe teeseurîmasen eseurîma pia'tî'pî mîikîrî pata ko'mannî'nen rawîrî si'ma. Ta'pîiya: —Amîrî wanî kure'nan pe pu'kuru pata ko'mannî'nen pe. Mírîrî ye'nen morî pe pata ko'mannî'pîya epu'nen pe awanî ye'nen. Mírîrî ye'nen anna ko'mamî tîwanmîra morî kupî pî' aako'mamî morî pe anna Judeuyamî' ko'manto'pe kai'ma. ³ Mírîrî ye'nen “morî pe man” taa annaya apî' tamî'nawîrî î' ku'sa'ya ye'nen anna ton pe tari neken pra tîise tamî'nawîrî upatakon poro. ⁴ Tîise kure'ne pu'kuru sîrîrî pî' eseurîmapai pra wai eeseta'ka namai tîise esatîuya maasa inî' panpî' mararî eseurîma etakî —ta'pîiya.

⁵ —Mîserî warayo' epu'tî pî' anna man. Yasi'sirunpaton pe awanî. Mîikîrî wanî Judeuyamî' ekore'ma emapu'tînen pe tamî'nawîrî pata poro. Moropai mîikîrî wanî pakkokon esa' pe, manni'kan Jesus Nazaré poinon yapurînenan esa' pe. ⁶ Mírîrî neken pepîn tîise epîremanto' yewî' kî'pa yu'se awanî, Judeuyamî' pepîn yawonnî pî' yu'se awanî. Uyenu-pato'kon Moisés kaaretarîya yawîrî pra, mîrîrî ye'nen yapisi'pî annaya, itaruma'tito'pe annaya kai'ma uyeserukonya taasa' yawîrî, teuren. ⁷ Tîise surarayamî' esa' Lísiasya surarayamî' yarimasa' wanî'pî imo'kai anna pia pai. ⁸ Mírîrî tîpo mîikîrî Lísiasya inkamoro ipî' teeseurîmasanonya yaipontîsa' sîrîrî ipî' eseurîmai to' ii'to'pe arawîrî si'ma. Mîikîrî ekaranmapoya yai innape awanî epu'tîya moropai etaya iwinîpai innape awanî epu'tîya innape anna eseurîmasa' iwinîkîi. Mîikîrî to' ton pe teeseurîmasen Tértulo eseurîma'pî to' rawîrî yairon pî'.

⁹ Moropai ta'pî Judeuyamî'ya: —Yairon pî' taiya mîrîrî —ta'pî to'ya.

¹⁰ Mírîrî tîpo mîikîrî pata ko'mannî'nenya Paulo era'ma'pî. Moropai tîpu'pai ke wîu ta'pîiya eeseurîmato'pe kai'ma. Moropai Paulo eseurîma'pî: —Epu'tî pî' wai tu'ke kono' kaisari pemonkonyamî' Judeuyamî' esa' pe aako'mansa'. Mírîrî ye'nen uwakîri pe pu'kuru upî'rî esekaremekî amîriya epu'to'pe sîrîrî arawîrî si'ma —ta'pîiya. ¹¹ —Tiaronkon ekaranmapokî, taato'pe to'ya apî' î' kai'ma Jerusalém po uuko'mamî'pî yekare

asakí'ne pu' pona tîmo'tai wei kaisarî (12) neken miarî Paapa yapurî uutîsa' yai. ¹² Judeuyamî'ya uyera'masa' pra man epîremanto' yewî' ta to' pokonpe î' kai'ma esiyu'pî'sa' pra wai. To' eper'e'to'kon yewî' ta pî' î' kai'ma to' ekore'masau'ya pra wai. Moropai o'non poro uutîsa' yai to' pata poro î' ku'sau'ya pra wai. ¹³ Mîrîrî ye'nen anî'ya innape mîrîrî ku'sau'ya ekaremekî eserîke pra awanî sîrîrî seru' pe —ta'pîiya. ¹⁴ — Tîise yairî tauya sîrîrî apî'. Innape Jesusya yenupanto' ku'nen uurî. Judeuyamî'ya taa yairî pra Jesusya yenupanto' wanî, Moisés nurî'tiya yenupanto' yawîrî pra. Tîise seru'ye' pe Judeuyamî' wanî mîrîrî pî'. Tîise sîrîrî warantî Paapa yapurînen uurî. Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî Moisés kaaretarîya taasa' manî' ku'nen uurî innape. Moropai Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' kaaretarî nîrî ku'nen uurî. ¹⁵ Innape Paapa winîpainon nîmî'nen uurî to' warantî, tamî'nawîronkon e'mî'sa'ka kupî sîrîrî. Morîkon e'mî'sa'ka kupî sîrîrî. Moropai imakui'san e'mî'sa'ka kupî sîrîrî. ¹⁶ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî Paapa winîki morî ku'nen uurî moropai warayo'kon winîki nîrî.

¹⁷ Moropai inî'rî ta'pî Pauloya: —Jerusalém poi uutî tîpo tu'ke kono' yuwa'ka'pîuya. Tîise enna'po'pî inî'rî. Maasa pra uyonpayamî' tîwe'taruma'tisanon pîika'tîto' ton tîniru enepî'pîuya. Moropai Paapa yapurî carneiro po'tî uupî'pî Jerusalém pona. ¹⁸ Moropai tamî'nawîrî Moisés nurî'tiya yenupanto' yawîrî iku'sau'ya tîpo, morî pe e'to'pe Paapa pia, mîlkrî yapurîuya tanne Judeuyamî'ya uyeporî'pî epîremanto' yewî' ta. Arinîke pemonkonyamî' e'sa' pra man. Mîrîrî yai yairî pra î' ku'sau'ya pra wai epîremanto' yewî' ta to' winîki. ¹⁹ Tîise tiaronkon Judeuyamî' Ásia pata po tîwe'sanon wanî'pî. Inkamoroya uyera'ma'pî miarî moropai uwinîki to' eseurîma'pî imakui'pî pe. Mîrîrî ye'nen inkamoro neken iipî e'pai wanî mîrîrî apî' ekareme'se unku'pî'pî pî'. Î' ton pe see to' ii'sa' pra nai? ²⁰ Tîise tarîwaya iipî'sanya ekaremekî e'pai awanî, panamatonkon rawîrî uyasa' to'ya yai. ²¹ Mîrîrî yai î' unku'pî'pî eposa' to'ya pra awanî'pî. Tîise eseurîma'pî neken epu'tî pî' wai meruntî ke. Ta'pîuya: “Tarî wanî sîrîrî itaruma'tîsa' pe maasa pra isa'manta'san e'mî'sa'kato' kupîuya ye'nen innape” —ta'pîiya.

²² Mîrîrî eta tîuya'nîkon pe mîlkrî pata ko'mannî'nen Félix wanî'pî Jesusya yenupanto' epu'nen pe. Mîrîrî ye'nen î' taiya pîn mîrîrî pî'. Tîise ta'pîiya: —Maasa surarayamî' esa' Lísias ii'sa' yai mîrîrî ayeseru konekauya —ta'pîiya. Mîrîrî warantî yaretî'ka'pîiya. ²³ Mîrîrî tîpo pata ko'mannî'nenya ipîkku pe tîwe'sen surara pî' ta'pî. Paulo era'manen ton surara tîto'peiya ta'pîiya. Moropai tîwanmîra itonpayamî' iipî ya era'mapî'se î' wani' pra awanî. Î' rî tîrî to'ya iipia itîto'pe to'ya ipîka'tîto'pe to'ya kai'ma.

²⁴ Tiaron pensa pata ko'mannî'nen Félixya tîno'pî Drusila Judeupa' yarakkrî si'ma Paulo yanno me'po'pî eesurîmato'pe î' kai'ma innape Jesus Cristo ku'to' tîuya pî'. ²⁵ Tîise Paulo eseurîmato' eta tîuya pe î' kai'ma Paapa pia morî pe e'nîpai moropai î' kai'ma uuwarîrî'nîkon etî'nînman e'pai awanî ekaremekîiya ipî'. Moropai î' kai'ma tiwinano'pî wei yai pemonkonyamî' pî' taa Paapaya yai anî' wîti ka' pona, anî' wîti apo' ya' yekare ekaremekîiya eta tîuya pî' pata ko'mannî'nen ena'pî eranne' pe. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya: —Aasîrî man atîki. Inî'rî anetapai wanî ya, ayanno me'pouya —ta'pîiya. ²⁶ Mîrîrî neken pepîn, tîise pata

ko'mannî'nen wani'pî Pauloya tîpia tîniru tîrî yu'se, mîrîrî tîsai'ya pe irumakapa kai'ma. Mîrîrî ye'nen yanno me'po'pîti'pîiya tu'ke ite'ka moropai yarakkîrî eeseurîmapîti'pî mîrîrî yu'se tîwanî ye'nen.

²⁷ Asakî'ne kono' kaisarî pata ko'mannî'nen pe tîwanî tîpo Félix epa'ka'pî. Moropai mîikîrî pata'pî ya Pórcio Festo ena'pî pata ko'mannî'nen pe. Judeuyamî' wakîri pe e'pai tîwanî ye'nen Paulo nîmî'pî Félixya tarakkannîto' yewî' ta.

25

Paulo Eseurîma Tîpî' Festoya Epu'to'pe

¹ Seurîwî'ne wei Cesaréia cidaderî pona teerepansa' tîpo pata ko'mannî'nen pe ena'pî Festo wîti'pî Jerusalém pona. ² Mîrîrî yai teepîremasanon esanon moropai Judeuyamî' esananya Paulo winîkîi imakui'pî pe teeseurîmato'kon ekaremekî pia'tî'pî. ³ Mîrîrî ye'nen esatî'pî to'ya mîikîrî pata ko'mannî'nen pî'. Ta'pî to'ya: —Paulo yarima yu'se anna wani' sîrîrî tariwaya Jerusalém pona aai'to'pe —ta'pî to'ya. Tîise to' yeseru wani'pî Paulo wîi tîuya'nîkon pî' to' esenumenkasa' e'ma ta. ⁴ Tîise pata ko'mannî'nenya yuuku'pî: —Paulo man miarî aai'pî eserîke pra aatarakkansa' man —ta'pîiya. ⁵ —Tîise enna'po sîrîrî miarî ya amenrî, moropai itu'se awanîkon ya imakui'pî inkupî'pî pî' eseurîmapai awanîkon ya, uwenairî aase'nîkon, miarî si'ma ipî' eeseurîmakonpa —ta'pîiya to' pî'.

⁶ Mîrîrî tîpo seurîwî'ne mia' pona tîimo'tai wei ou mia' tamî'nawîrî wei kaisarî pata ko'mannî'nen ko'mamî'pî miarî Jerusalém po. Moropai mîrîrî tîpo awenna'po'pî Cesaréia cidaderî po. Mîrîrî tîpo erenna'sa' Cesaréia po eereuta'pî î' kupîtiponkon pî' teeseurîmakon pata'se' ya'. Moropai Paulo yanno me'po'pîiya. ⁷ Paulo iipî'pî moropai mîikîrî woima'tî'pî Judeuyamî' Jerusalém poi iipî'sanya mîrîrî pe rî. Inkamoro eseurîma pia'tî'pî iwinîkîi. Mararî pra kure'nan to' eseurîma'pî. Tîise anî'ya ikupî eserîke pra awanî innape maasa pra era'ma'tîpon ton pra awanî ye'nen.

⁸ Mîrîrî yai Paulo eseurîma'pî tîpî'rî. Ta'pîiya: —Î' rî imakui'pî ku'sau'ya pra wai. Moisés kaaretarîya taasa' winîkîi î' ku'sau'ya pra wai. Moropai î' ku'sau'ya pra wai epîremanto' yewî' ta, î' kai'ma eseurîmasa' pra wai iwinîkîi. Moropai imakui'pî ku'sau'ya pra wai reiyamî' esa' pe tîwe'sen winîkîi —ta'pîiya.

⁹ Inkamoro Judeuyamî' wakîri pe e'pai tîwanî ye'nen pata ko'mannî'nenya Paulo ekaranmapo'pî. Ta'pîiya: —Itîipai nan Jerusalém pona miarî upî' mîrîrî ayeseru ekaremekîpa?

¹⁰ Mîrîrî yuuku'pî Pauloya: —Uurî wani' sîrîrî tari mîikîrî reiyamî' esa' pe tîwe'sen poitîrî pia. Mîikîrî poitîrî pe awanî ye'nen amîrîya ikoneka e'pai awanî sîrîrî tari. Î' rî unku'pî'pî wani' ya mîrîrî konekapa awanî sîrîrî tari —ta'pî Pauloya. —Judeuyamî' winîkîi î' ku'sau'ya pra wai. Mîrîrî epu'tî pî' nai morî pe. ¹¹ Tîise yairî pra uurî e'sa' ya sîrîrî pata esa' winîkîi, imaimu yawîrî pra e'sa' ya, mîrîrî wenai uurî anwîpai awanîkon ya, î' wani' pra man. Eturumakasa' sîrîrî uusa'mantato'pe. Tîise se' tapairî seru'ye'kon seru'ye' tîwe'sanon maimu winîpai inkamoro ye'ka yenyâ' urumakaya'nîkon eserîke pra naatî —ta'pîiya. —Tîise tauya apî', reiyamî' esa' pe tîwe'sen pia neken uyarimatî —ta'pîiya. —Upî' î' anku'pai tîwanî ya iku'to'peiya —ta'pî Pauloya.

¹² Mîrîrî ye'nen î' kupî tûuya epu'tiuya pra Festo wani'pî. Mîrîrî ye'nen teeseurîma tîpo tîpemonkonoyamî' yarakkîrî moropai ta'pîiya Paulo pî': —Reiyamî' esa' pe tîwe'sen pia urumakatî taaya manni'. Moriya innape nai atî pe nai moriya —ta'pî pata ko'mannî'nenya Paulo pî'.

Rei Agripa Yarakkîrî Festo Eseurîma

Paulo Yekare Pî'

¹³ Mîrîrî tîpo tîko'man pe pu'kuru tîko'manse pra rei Agripa iipî'pî tîno'pî Berenice yarakkîrî Cesaréia pona pata ko'mannî'nen pe eena'pî Festo era'mapî'se. Moropai esekareme'se ipî'. ¹⁴ Miarî tîwanîkon yai tiaron pensa pata ko'mannî'nen Festoya Agripa pî' Paulo yekare ekaremekî'pî. Ta'pîiya: —A'kî, tarî warayo' man pata ko'mannî'nen Félix nînimî'pî tarakkanto' yewî' ta —ta'pîiya. ¹⁵ —Jerusalém pona uutîsa' yai teepîremanon esanonya moropai Judeuyamî' esanon eseurîma'pî iwînikîi. Inkamoro ya esatî'pî iwî me'poto'peuya kai'ma.

¹⁶ Tîise ta'pîuya to' pî': “Anna Romanoyamî'ya mîrîrî kupî eserîke pra man î' rî ku'sai'ya epu'tîi'ma pra. Maasa pra anna yeseru pe awanî pepîn. Tîise teepîremanon esanon yanno e'pai awanî î' inkupî'pî pî' to' eseurîmato'pe. Yairî pra î' taasa' to'ya ya, moro awanî tîpî' eeseurîma eserîke awanî”, ta'pîuya to' pî'. —Mîrîrî anna yeseru man —ta'pîiya. ¹⁷ To' erepansa' yai tarîwaya erenma'sa' pe ereuta'pî eseurîmato'kon pata'se' ya. Moropai mîlkîrî warayo' enepî me'po'pîuya. ¹⁸ Tîise inkamoro iipî'pî, teeseurîmanon kure'ne imakui'pî inkupî'pî pî' to' eseurîma kai'ma wani'pî teuren, tîise î' inkupî'pî pî' to' eseurîma pra awanî'pî. ¹⁹ Tîise to' eseurîmato' wani'pî neken, kure'ne teepîremato'kon wenai. Moropai tiwin warayo' isa'manta'pî pî' Paulo eseurîma wenai itese' Jesus pî'. Maasa pra Pauloya taapî'pî: —Mîlkîrî sa'mantasa' pra man enen awanî sîrîrî —taapî'pî Pauloya wenai. ²⁰ Mîrîrî ye'nen î' kai'ma to' yeseru koneka epu'tiuya pra awanî'pî. Mîrîrî ye'nen Paulo ekaranmapo'pîuya, Jerusalém pona itîipai awanî miarî ipî' to' eseurîmato' konekato'peuya kai'ma. ²¹ Tîise Pauloya yuuku'pî: —Esatî'pîiya reiyamî' esa' pe tîwe'sen pia neken itîipai tîwanî ta'pîiya. Miarî î' rî kupîiya epu'to'peiya kai'ma. Mîrîrî ye'nen ta'pîuya tîwîrî tarî aako'mamî, mîrîrî ayarimato'peuya weiyu pikîrî pata esanon pia —ta'pîiya.

²² Tamî'nawîrî eta tîuya tîpo reiya ta'pî Festo pî': —Maasa mîlkîrî warayo' eseurîmato' anetapai wai —ta'pî Agripaya.

—Penane etaya —ta'pî Festoya ipî'.

Paulo Eseurîma Eta Rei Agripaya

²³ Erenma'sa' pe to' eseurîmato' pata'se' ya' moropai ino'pî Bereniceyamî' erepansa' yai to' pata'se' ya' morî pe to' erepamî'pî teepon'tîi, taatari'ku'tîi inkamoro pokonpe surarayamî' ipîkku pe tîwe'sanon nîrî ii'sa' wani'pî, mîrîrî cidade poi. Moropai pata ko'mannî'nen Festoya Paulo enepî me'po'pî. ²⁴ Moropai Festoya ta'pî Agripa pî': —Tamî'nawîrî tarî amîrî'nîkon wani'. Mîserî warayo' era'ma sîrîrî. Mîserî winîkîi Judeuyamî' tarîronkon moropai Jerusalém ponkon eseurîma ko'mannî'pî mîrîrî. Upî' taa pî' to' ko'mamî. “Aasa'manta e'pai man”, taa to'ya —ta'pîiya. ²⁵ —Tîise î' rî imakui'pî inkupî'pî era'mauya pra wai. Î' wenai iwî me'pouya eserîke pra wai. Tîise eesesatî'pî warantî reiyamî' esa' pe tîwe'sen pia itîipai, mîrîrî kupîuya imaimu yawîrî. ²⁶ Tîise sîrîrî tîpose î' kai'ma kaareta menuka epu'tiuya pra wai iteseru

pî' teeseurîmasen. Mîrîrî ye'nen rei pia mîserî enepîuya arawîrî'nîkon. Ekaranmapoto'peya'nîkon kai'ma. Mîrîrî warantî eeseurîmasa' ya mîrîrî ekaremekîuya e'painon kaareta ke —ta'pîiya. —Maasa pra imakui'pî pe awanî itekare epu'tî'ma pra atarakkannîto' taawon yarimauya eserike pra man reiyamî' esa' pe tîwe'sen pia. ²⁷ Mîrîrî ye'ka pe tîise yarimasau'ya ya î' pe pra rî awanî —ta'pîiya.

26

¹ Mîrîrî tîpo ta'pî rei Agripaya Paulo pî': —Eeseurîmato' pî' eseurîmakî, ayekare pî' rî —ta'pîiya.

Moropai Pauloya tenya ke weu ta'pî to' pî' teeseurîmapa kai'ma. Ta'pîiya: ² —Rei Agripa, sîrîrîpe morî pe pu'kuru esepu'nî pî' wai maasa pra eseurîmato' pata'se' ton tîrîya ye'nen, upî' Judeuyamî' wo'ma'tato' pî' eseurîmato'pe itîrîya ye'nen. ³ Maasa pra amîrîya morî pe anna Judeuyamî' yeseru epu'tî tamî'nawîrî. Moropai epu'tî pî' nai, tiaron pensa anna esenumenkato' wanî pepîn tiwin, tîise tiaron pe anna esenumenka anna yonpa yeseru pî'.

⁴ Insanon Judeuyamî'ya epu'tî pî' man. Î' kai'ma uuko'mamî'pî maasaran pe wanî'pî pata pai. Î' kai'ma uuko'mansa' more pe wanî'pî pata pai upata ya' moropai Jerusalém po uuko'mansa' epu'tî pî' to' man. ⁵ Epu'nenan insamoro uurî wanî'pî fariseu pe. Mîrîrî ye'nen uuko'manpî'tî'pî meruntî ke Moisés nuri'tîya yenupanto' yawîrî. Mîrîrî ye'nen taa inkamoroya e'painon yairon pî' eseurîma itu'se tîwanîkon ya, maasa pra epu'tî tîuya'nîkon ye'nen. ⁶ Tarîpai tarî wanî sîrîrî itaruma'tîsa' pe maasa pra inîmîkî pî' uuko'mamî sîrîrî î' kupî tîuya ta'pî Paapaya utamokon nuri'tî pî'. Maasa isa'manta'san pîmî'sa'kaiya. Mîrîrî nîmîkî pî' uuko'mamî ye'nen itaruma'tîsa' pe wanî sîrîrî. ⁷ Uurîya neken inîmîkî pepîn tîise tamî'nawîronkon Judeuyamî'ya nîrî inîmîkî pî' utamokon Jacó payannî'sanya a'ka ya', ewaron ya', Paapa yapurînenanya inîmîkî, Paapaya itîrî. Mîrîrî nîmîkî pî' uuko'mamî wenai uurî winîkî Judeuyamî' wo'ma'ta sîrîrî, Rei Agripa —ta'pî Pauloya. ⁸ Moropai tiaronkon pî' ta'pîiya: —Î' wani' awanî ye'nen kin innape Paapaya isa'manta'san pîmî'sa'ka kupîya'nîkon pepîn —ta'pî Pauloya.

(At 9.1-19; 22.6-16)

⁹ Inîrî ta'pîiya: —Pena uurî esenumenkapî'tî'pî. Tamî'nawîron Jesus Nazaré pino yapurînenan winîkî imakui'pî pe ku'pî'tî'pîuya inî'rî innape ikupî to'ya namai. ¹⁰ Mîrîrî yai iku'pî'tî'pîuya Jerusalém po teepîremasanon esanon pia to' maimu yaponse' kaareta esa'se innape Jesus ku'nenan Paapa pemonkonoyamî' yapi'se uutîto' pî'. Moropai to' wîi to'ya yai tiaronkonya î' taaya, inna taapî'tî'pîuya —ta'pîiya. ¹¹ —Tu'ke ite'ka uurîya to' taruma'tî'pî to' epereto' yewî'kon ta pî', Jesus winîkî imakui'pî pe to' eseurîmato'pe. To' yewanmîrîuya ye'nen, uutî'pî'tî'pî tiaron cidadekon poro to' taruma'tîi —ta'pîiya.

¹² Paulo eseurîma ko'mannîpî'pî: —To' antaruma'tîpai wanî ye'nen uutî'pî Damasco cidaderî pona teepîremasanon esanon maimu yaponse' kaareta yarî'pîuya. ¹³ Tîise e'ma ta ineka'ta pairî wei ena tanne a'kaya uweiyu'ma'pî mararî pra, ka' poinonya uweiyu'ma'pî —ta'pîiya rei pî'. —A'ka wei yentanon. Mîrîrîya uweiyu'ma'pî moropai uyonpayamî' upokonpe tuutîsanon nîrî. ¹⁴ Mîrîrî ye'nen anna esenumî'pî non pona. Moropai mai eta'pîuya Judeuyamî' maimu pe. Ta'pîiya: “Paulo, î' ton

pe utaruma'tiŷa? Aawariri e'taruma'tin pi' nai. Manni' paaka ewa'tisa' erepanpiti tiwa'tito' pona waranti awani miriri, Saulo", taawon eta'piuya.

¹⁵ Miihiri ekaranmapo'piuya. "Ani' amiri uyepotori?" ta'piuya.

Miriri tauya ya uyepotori pi' ta'piuya: "Uuri Jesus manni' utaruma'tiŷa manni'" ta'piuya. ¹⁶ Moropai ta'piuya: "E'mi'sa'kaki maasa pra aapia esen-posa' siriri amo'kato'peuya kai'ma upoitiri pe tiaronkon pemonkonyami' pi' anera'ma'pi ekaremekipa kai'ma. Siriri anera'ma'pi pi' eseurimaki moropai iniri i' ekaremekiuya miriri pi' niri eseurimaki. ¹⁷ Judeuyami' pia moropai Judeuyami' pepin pia ayarimauya siriri. Miriri ye'nen apika'tiuya siriri inkamoroya awi'namai" ta'piuya. ¹⁸ "Inkamoroya innape ukupi kupi siriri miriri ekaremekiya wenai. Ewaron tapai to' epa'ka a'ka ta Makuu pia pai to' mo'kaya Paapa pia innape ukupi to'ya wenai imakui'pi to' nikupi'pi kupiuya uwanmira. Miriri ye'nen inkamoro ena kupi siriri upemonkono pe umenka'san pe", ta'piuya upi' —ta'pi Pauloya.

¹⁹ Paulo eseurima ko'mannipi'pi. Ta'piuya: —Rei Agripa uwe'ne'piti waranti Paapaya uyannoto' ka' po si'ma, miriri taasai'ya yawiri ikupi'piuya. ²⁰ Miriri ye'nen e'mai' pe imaimu ekaremeki pia'ti'piuya Damasco po. Moropai Jerusalem po moropai taminauri Judeia pata poro moropai Judeuyami' pepin pi'. Taapiti'piuya imakui'pi ankupi'pikon rumakati. Enna'poti Paapa yapuri. Mori kupi pi' ako'manti, awenpenatasa'kon esera'mato'pe. ²¹ Miriri tauya wenai Judeuyami'ya uyapisi'pi epiremanto' yewi' ta wani tanne. Uwi'yu'se to' wani'pi miriri wenai. ²² Tiise Paapaya upika'ti'pi siriri ti'pose. Miriri ye'nen tari wani siriri itekare ekaremeki pi' taminaurironkon ton pe. Manni'kan tiwe'taruma'tisanon ton pe moropai ipikku pe tiwe'sanon ton pe. Miriri ye'nen tauya Paapa maimu ekareme'nenan profetayami'ya ta'pi waranti, moropai Moises kaaretariya ta'pi waranti tauya see waranti. ²³ Paapa nimenka'pi, Cristo, e'taruma'ti e'pai awani moropai miihiri e'mi'sa'ka e'pai awani taminaurironkon isa'manta'san e'mi'sa'ka rawiri e'pika'tinto' yekare ekaremekipa kai'ma Judeuyami' ton pe moropai Judeuyami' pepin ton pe niri awe'mi'sa'ka'pi.

²⁴ Miriri waranti tpiri Paulo eseurima tanne pata ko'mannin'en Festo entaime'pi. Ta'piuya: —Paulo, ayawi' pe awani miriri, kure'ne eesenupa'piya ayawi' pe aku'sa' miriri —ta'piuya.

²⁵ Tiise Pauloya Festo maimu yuuku'pi: —Pata ko'mannin'en, Festo, ayawi' pe wani pepin siriri —ta'piuya. —Eseurima siriri yairon pi'. ²⁶ Miriri ye'nen ta'pi Pauloya rei pi': —Rei Agripa, uuri eseurima e'painon arawiri si'ma merunti ke maasa pra taminauri miriri epu'tiya epu'tiuya ye'nen. Maasa pra miriri eseurima manni' Cristo e'mi'sa'ka pi' miriri epu'ti taminaurionkonya maasa pra teesenonse pra awe'ku'sa' ye'nen tiise aronne. ²⁷ Miriri ye'nen tauya innape Paapa maimu ekareme'nenan profetayami' ku'nen amiri? Innape to' kupiya epu'ti pi' wai.

²⁸ Miihiri maimu yuuku'pi Rei Agripaya: —Miriri waranti innape Jesus kupiuya yu'se aako'mami miriri miito'pe?

²⁹ Moropai Pauloya ta'pi: —Paapa pi' esatiuya siriri waranti tiiko'manse pra innape ikupikonpa amiri neken pepin tiise taminauri insanan eseurima eta to'ya manni'kan ena yu'se wani uuri waranti. Tiise uuri waranti taatarakkanse pra —ta'pi Pauloya.

³⁰ Miriri ti'po Rei Agripa moropai inopi Berenice, moropai pata ko'mannin'en Festo, moropai taminaurironkon to' pokonpe tiwe'sanon

e'mi'sa'ka'pî. ³¹ Inkamoro wîti'pî teeseurîmakon ye'ka pe. —Mîserî warayo'ya î' ku'sa' pra man tîisa'mantapa, yarakkamopa kai'ma —ta'pî to'ya.

³² Rei Agripa eseurîma'pî pata ko'mannî'nen Festo yarakkîrî Paulo yekare pî': —Irumaka e'painon tîise Reiyamî' esa' pe tîwe'sen César yarakkîrî eseurîmapai tîwanî taasai'ya man. Mîrîrî ye'nen yarimapai man iipia, Roma pona attîto'pe —ta'pî to'ya.

27

Roma Pona Paulo Wîti

¹ Mîrîrî ye'nen apo'yen eposa' tîuya'nîkon yai, Paulo moropai tiaronkon atarakkannîto' tawonkon rumaka'pî to'ya surarayamî' esa' pe tîwe'sen Júlio yenya' to' yaato'peiya kai'ma Rôma cidaderî pona. Moropai anna ataponka'pî Cesaréia poi. Anna wîti'pî. Uurî wanî'pî Paulo pokonpe moropai tiaronkon atarakkannîto' tawonkon kore'ta. ² Mîrîrî yai Aristarco, Macedônia pata pon Tessalônica poinon wanî'pî anna kore'ta. Mîrîrî yai anna asara'ti'pî apo'yen kure'nan Adramítio peya'pon ya', anna wîti'to'pe kai'ma Ásia peyakî poro.

³ Tiaron wei yai anna erepamî'pî Sidon peyakî pona. Mîrîrî yai morî pe Júlio wanî'pî Paulo winîkîi. Mîrîrî yai ta'pîiya ipî': —Eepa'kapai awanî ya, epa'kakî. Ayonpayamî' anera'mapai awanî ya, atîkî to' pia —ta'pîiya. Moropai eepa'ka'pî tonpayamî' pia î' rî to' nîtirî yapisîpa kai'ma. ⁴ Inî'rî tiaron wei yai, anna ataponka'pî Sidon peyakî poi. Anna wîti'pî pîrau wono po tîwe'sen pata itese' Chipre mîiwini' pî'. Maasa pra kure'ne anna ponaya a'situn wanî'pî. Mîrîrî ye'nen tî'nan winî anna wîti'pî. ⁵ Anna wîti'pî ito'sarî anna wîti'pî Cilícia pata pona teerepanse pra. Moropai Panfilia pata pona teerepanse pra. Tîise anna erepamî'pî Mirra peyakî pona. Mirra wanî'pî Lícia po. ⁶ Moro surarayamî' esa' Júlioya tiaron apo'yen Alexandria peyakîpon eposa' wanî'pî tuutîsen Roma pona. Mîrîrî ye'nen uurî moropai Paulo moropai tiaronkon atarakkannîto' tawonkon yempa'ka'pî to'ya anna asara'tito'pe mîrîrî apo'yen Roma pona tuutîsen ya'. ⁷ Mîrîrî tîpo anna ataponka'pî Mirra peyakî poi. Tînin pî' anna wîti'pî maasa pra kure'ne sipa sipa wanî ye'nen. Tu'ke wei kaisarî anna wîti'pî. Moropai anna erepamî'pî aminke pra Cnido peyakî pia. To'sarî anna wîti' pra wanî'pî maasa pra kure'ne a'situn wanî ye'nen. Anna wîti'pî pîrau wono itese' Creta, mîrîrî rî pikîrî Samona woi. ⁸ Mîrîrî warantî anna wîti'pî tînin pî' kure'ne a'situn wanî ye'nen. Moropai anna erepan tu'ka'pî pata'se' ya' itese' Bons Portos peyakî pona. Mîrîrî peyakî wanî'pî aminke pu'kuru pra tîwe'sen Laséia pata pî'.

⁹ Tiko'man pe tu'ke wei kaisarî anna wîti' ko'mannî'pî ye'nen, kure'ne a'situn e'to' weiyu erepamî'pî. Maasa pra Judeuyamî' festarî weiyu esuwa'kasa' wanî'pî. Mîrîrî ye'nen nari' pe awanî'pî. Anna wîti' eserîke pra. ¹⁰ Mîrîrî ye'nen Pauloya ta'pî warayo'kon apo'yen esanon pî': —Tarîpai wîtin e'pai pra man maasa pra wîtinîkon ya, eseuronkan moropai apo'yen ya' tîwe'sen yen pe. Moropai uurî'nîkon naari' e'tî'kan —ta'pîiya. ¹¹⁻¹² Tîise mîikîrî apo'yen esa' wanî'pî itîipai. Moropai apo'yen yaanen nîrî wanî'pî itîipai. Ta'pî to'ya: —Tarî si'ma kono'piti iwa'ka eserîke pra man maasa pra kure'ne a'situn wanî. Mîrîrî ye'nen wîtinîkon, Fenice peyakî pona. Moro Creta po e'nî ya, kure'ne a'situn ton pra awanî mîrîrî pata po

—ta'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen innape apo'yen yaanen maimu kupî'pî Júlioya moropai apo'yen esa'ya. To' maimu wani'pî Paulo maimu yentai.

Kure'nan A'situn Erepamî

¹³ A'situn iipî'pî kamai' winîpai a'tu'mîra, mararî awani'pî. Mîrîrî ye'nen î' ta'pî tîuya'nîkon yawîrî apo'yen esanon moropai yaanenanya teesenumenka'pîkon yawîrî wîtin ta'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen apo'yen yapîtanî'to'pe yenunsa' tuna kata ferro kure'nan amîi'ne mîrîrî ku'na'pî annaya apo'yen pona. Moropai anna ese'ma'tî'pî. Anna wîti'pî aminke pra Creta wono a'mun winî rî pikîrî anna wîti'pî. ¹⁴ Tîise mîrîrî yai kure'nan a'situn iipî'pî ka'ne' pe manni' meruntî winîpainon, Creta wono winîpai aai'pî'pî. Mîrîrîya apo'yen tukka'pî ka'ne' pe meruntî ke. To'sari yari yu'se yaanenann tîise to' taruma'tî'pîiya yapîtanîpî to'ya yentai. ¹⁵ Ira'tîpîti'pî a'situnya. Mîrîrî ye'nen tîwî a'situnya yaato'pe irumaka'pî to'ya. ¹⁶ Iwono si'mîrikkî kamai' winî tîwe'sen itese' Clauda yuwa'ka'pî annaya. ¹⁷ Tîise moro tîwe'taruma'tîi kanau apo'yen ra' pikîrî iwa'tîsa'. Inkamoro apo'yen ya' teesenyaka'masanonya iku'na'pî apo'yen pona. Moropai mîrîrî tîpo apo'yen yewa'tî'pî to'ya tamî'nawîrî tîwoima'tîi sa'man ke. Inkamoro wani'pî eranne' pe maasa pra apo'yen wîti eserîke awani'pî Líbia pata winîkîi kasapan pona. Mîrîrî ye'nen kamisa apo'yen ya' tîwe'sen, a'situn yapi'nen pe tîwe'sen satippe iwa'tîsa' yei pî', mîrîrî yeuka pî' to' esenumenka'pî. Moropai inu'tî'pî to'ya, mîrîrî apo'yen yaato'pe a'situnya kai'ma. ¹⁸ Kure'nan a'situn ko'mamî'pî mararî pra. Teeseuronkakon kai'ma to' esenumenka'pî. Mîrîrî yai apo'yen ya' teesenyaka'masanonya apo'yen ya' tîwe'sen mannekon papo pia'tî'pî tuna ka. Apo'yen eseuronka namai amîi'mîra e'nîto'pe. ¹⁹ Erenma'sa' pe apo'yen ya' teesenyaka'masanonya apo'yen yawon itemannekon yewa'tîpî'to' kon mîrîrî soroka'pî nîrî tuna ka, amîi'mîra awe'to'pe.

²⁰ Moropai anna ko'manpîti'pî. Tu'ke wei kaisarî annaya wei moropai kaiwano'yamî' era'ma eserîke pra awani'pî ewaron pe awani' ye'nen, asakî'ne semana kaisarî. Mîrîrî tanne a'situn ko'mamî'pî mararî pra meruntî ke. Mîrîrî ye'nen anna esewankono'ma pia'tî'pî anna e'pîika'tî eserîke pra awani' ye'nen. ²¹ Mîrîrî ye'nen anna yekkari yonpa annaya pepîn tu'ke wei kaisarî. Mîrîrî ya Paulo e'mî'sa'ka'pî to' kore'ta. Ta'pîiya: —Uyonpayamî, î' kai'ma eseurîma ne'tîkini epu'tîya'nîkon e'pai awani'pî. Creta po ko'mannîto'pe'nîkon sîrîrî warantî e'nî pepîn e'painon, yi'nîsa' pra awani' ya —ta'pîiya. ²² —Tîise esatîuya sîrîrî apî'nîkon. Eranne' pe pra e'tî. Maasa pra anî' sa'manta pepîn uuri'nîkon kore'ta. Apo'yen neken yen pe kupî sîrîrî —ta'pî Pauloya. ²³ —Sîrîrî tauya maasa pra Uyepotorîya sîrîrî ewarono' ya manni' uyepotorî unapuri Paapaya inserî yarimasa' uupia. ²⁴ Mîikîrîya taa pî' man upî': “Paulo, eranne' pe pra e'kî. Maasa pra amîrî wîti e'pai man reiyamî' esa' pe tîwe'sen César pia. Mîrîrî ye'nen Paapaya morî kupî pî' man amîrî pî'. Anî' sa'manta pepîn tamî'nawîronkon manni'kan apokonpe tuutîsanon”, ta'pîiya upî'. ²⁵ Mîrîrî ye'nen tauya uyonpayamî', meruntî ke eranne' pe pra e'tî. Maasa pra innape Paapa kupî pî' wai, î' ta'pî tîuya kupîiya epu'tîuya ye'nen. ²⁶ Tîise iwono pona a'situnya uyarîkon sîrîrî, miarî esu'na'tîn kasapan pona —ta'pîiya to' pî'.

Apo'yen Ata'morikka

²⁷ Asakî'ne semana kaisarî anna yarî'pî a'situnya pîrau po, itese' Mediterrâneo. Mîrîrî tîpo ewaron ya', anoinna yairî, apo'yen ya' teesenyaka'masanonya a'mun winîkî anna wîti epu'sa' wanî'pî. ²⁸ Mîrîrî ye'nen kusan e'seusa yenumî'pî to'ya yaretî pî' amîi'ne yewa'tîsa' to'ya wanî'pî imairono epu'tîkonpa kai'ma. Mîrîrî mairono wanî'pî 36 metros kaisarî. Tîise mararî tîiko'mamîkon tîpo inî'rî iku'ne'tî'pî to'ya. Itîrî'pîiya 27 metros kaisarî. ²⁹ Inkamoro ena'pî eranne' pe apo'yen e'pa'tî tî' pona nama tîuya'nîkon ye'nen. Mîrîrî ye'nen yapîtanî'to'kon ferro amîi'ne'kon mîrîrî ma'pî to'ya apo'yen maikko winî emî'panto'pe kai'ma. Mîrîrî tîpo to' epîrema'pî ka'ne' pe pata erenmapî yu'se tîwanîkon ye'nen. ³⁰ Mîrîrî yai apo'yen ya' teesenyaka'masanon wanî'pî epepai apo'yen yapai. Maasa pra nari' pe awanî'pî. Mîrîrî ye'nen inkamoroya apo'yen po tîwe'sen kanau ma'pî tuna ka. Apo'yen yapîtanî'to' maa annaya sîrîrî ipottî winî kai'ma to' eseurîma'pî tîise seru'ye' to' wanî'pî epepai tîwanîkon ye'nen. ³¹ Mîrîrî yai ta'pî Pauloya surarayamî' esa' Júlio pî' moropai surarayamî' pî'. Ta'pîiya: —Inkamoro apo'yen ya' teesenyaka'masanon wîti'pî ya, î' kai'ma awe'pîika'tîkon e'painon? —ta'pîiya. ³² Mîrîrî ye'nen surarayamî'ya mîrîrî kanau yewa'tîto' e'seusa ya'tî'pî moropai irumaka'pî to'ya tuna ka' to' epe namai.

³³ Mîrîrî ewarono' erenmapî pra tîise Paulo wanî'pî tekkarikon yonpa tamî'nawîronkonya yu'se. Ta'pîiya: —Asakî'ne semana kaisarî aako'mansa'kon a'situn tî'napamî nîmîkî pî' emi'ne awanîkon. ³⁴ Mîrîrî ye'nen ayekkarikon yonpaya'nîkon e'pai awanî —ta'pîiya. —Tarîpai mararon î' rî anena'tî, meruntî ke awanîkonpa, enen aako'mamîkonpa aasa'mantakon namai. Maasa pra anî' sa'manta pepîn, î' e'kupî pepîn amîrî'nîkon yarakkîrî —ta'pîiya. ³⁵ Mîrîrî pe rî Pauloya trigo puusa' yapîsî'pî, Paapa pî' eepîrema'pî tamî'nawîronkon rawîrî si'ma, moropai mîrîrî trigo puusa' pîrikkapî'tî'pîiya, moropai enapî pia'tî'pîiya. ³⁶ Mîrîrî eta tîuya'nîkon pe taatausinpai to' ena'pî moropai tekkarikon yonpa'pî to'ya. ³⁷ Inkamoro pemonkonyamî' wanî'pî apo'yen yawonkon wanî'pî tamî'nawîrî to' tîise, 276 kaisarî. ³⁸ Tamî'nawîronkonya tekkarikon yonpasa' tîpo, trigo yense'kon yenumî'pî to'ya tuna ka amîi'mîra apo'yen enato'pe kai'ma.

To' Erepamî A'mun Pona Tîisa'mantai Pra

³⁹ Pata erenma'sa' pe, apo'yen ya' teesenyaka'masanonya pata epu'tî pra awanî'pî. Tîise inkamoroya tuna esei'meto'ya era'ma'pî, kasapan pe tîwe'sen. Mîrîrî ye'nen to' esenumenka'pî miarî ya' apo'yen yaapai awanî sîrîrî, miarî aako'manto'pe ta'pî to'ya. ⁴⁰ Mîrîrî ye'nen inkamoroya apo'yen yapîtanî'to'pe to' nîma'pî ferrokon amîi'ne'kon mîrîrî yewakon ya'tî'pî. Moropai mîrîrî tîpo to' nairekon yeuka'pî to'ya. Mîrîrî ke to' e'kura'pî. Mîrîrî tîpo kamisa e'mai'non ipottî winon pîmî'sa'ka'pî to'ya a'situn yapî'to'peiya, mîrîrî a'mun winîkî apo'yen wîtîto'pe kai'ma. ⁴¹ Tîise a'situnya yarî'pî. Moropai apo'yen erepamî'pî kasapan pona e'mai'non ipottî, mîrîrî eesu'na'tî'pî. Mîrîrî ye'nen imaiikko winî kure'ne sipa sipaya ipa'tîpî'tî'pî. Mîrîrî ye'nen ya'morikka'pîiya. Tîise maasa to' erepamî pra tîise apo'yen esu'na'tîsa' wanî'pî kasapan pona. Mîrîrî ye'nen miarî awe'nîmî'pî.

⁴² Moropai inkamoro apo'yen ya' surarayamî' esenumenka'pî. Inkamoro anî'kan arakkansa'kon apo'yen ya' tînarîkon tî'ka tîuya'nîkon

pî'. To' tí'kapai awanî sîrîrî. Maasa pra a'mun pona teerepansa'kon ya to' epe namai ta'pî to'ya. ⁴³ Tîise inkamoro maimu yuuku'pî to' esa'ya. Júlioya ta'pî to' pî'. Maasa pra Paulo wîi to'ya yu'se pra awanî'pî. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya: —Mannî'kan tîpînanukon epu'nenan inkamoro enato'pe e'pai awanî mîrîrî to' pînato'pe kasapan pona —ta'pîiya. ⁴⁴ Moropai —Mannî'kan tîpînanukon epu'nenan pepîn inkamoro e'pîka'tî e'pai awanî mîrîrî yei pona to' enuku moropai apo'yen pia'pî pona tiaronkon enuku. Mîrîrî warantî to' wîtî e'painon a'mun yekaya —ta'pî Júlioya. Mîrîrî warantî to' e'pîka'tî yu'se awanî'pî mîto'pe. Mîrîrî ye'nen mîrîrî warantî anna e'pîka'tî'pî tamî'nawîronkon a'mun pona anî' e'pa'tî pra awanî'pî moropai anî' sa'manta pra awanî'pî. Tamî'nawîrî anna e'pîka'tî'pî.

28

Malta Wono Po To' Wani

¹ Tamî'nawîrî anna e'pîka'tîsa' yai o'non pata anna wani ta'pî to'ya. Mîrîrî yai epu'tî'pî annaya mîrîrî iwono itese' Malta po anna wani. ² Mîrîrî yai miarî tîko'mansenoya anna koneka'pî morî pe. Mîrîrî yai kono' rena ko'mannîpî'pî mararî pra miarî. Moropai komi' pe awanî'pî. Mîrîrî ye'nen kure'nan apo' tîruka'pî to'ya, arinîkon atapinato' ton. ³ Mîrîrî yai apo' keme ya'punu'pî yannuku'pî Pauloya, apo' keme ton. Mîrîrî apo' keme yannukuiya tanne, îkîi wani'pî moro. Mîkîrî ya'nannîpî pia'tî'pî apo'ya. Mîrîrî ye'nen îkîi kuranta'pî moropai Paulo ye'ka'pîiya itenya pî'. ⁴ Mîrîrî era'ma'pî miarî tîko'mansenoya. Îkîi e'weyeukasa' Paulo yenya pî' era'ma'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen inkamoroya ta'pî tîwarîrî'nîkon rî: —Anî' pe mîserî warayo' wani pe awanî? Pemonkon wîitpon pe awanî eserîke awanî. Mîrîrî ye'nen mîkîrî sa'manta e'pai awanî. Mîrîrî tînkupî'pî ye'mato'peiya. Mîkîrî sa'manta pîn tuna ka' taana'se, tîise aako'mamî pepîn kupî sîrîrî. Kai'ma to' esenumenka'pî. ⁵ Tenya pî' tîwe'sen îkîi ma'pî Pauloya apo' kore'ta. Tîise î' kupîiya pra awanî'pî. Tîwanmîra awanî'pî ne'ne' epu'tîiya pra. ⁶ Inkamoroya itenya îkîi ne'ka'pî wo'ma'ta nîmîkî'pî, awoipî nîmîkî'pî to'ya. Tîise î' wani' pra awanî'pî. Î' wani' pra epu'tî pî' aako'mamî era'ma tîuya'nîkon wenai, inkamoroya teserukon miakanma'pî. Ta'pî to'ya ipî': —Paapa pe awanî mîrîrî moriya —ta'pî to'ya.

⁷ Miarî awanî'pî warayo' itese' Públio, patakon esa' pe tîwe'sen, mîrîrî iwono esa' pe tîwe'sen. Mîkîrîiya anna yapîsî'pî tîpata ya morî pe. Moropai seurîwî'ne wei kaisarî anna ko'mamî'pî iipia. ⁸ Mîkîrî Públio yun wani'pî miarî pri'ya pra tîwe'sen. Eekomî'ma'pî moropai nuwasu' pî' tîwe'sen. Mîkîrî pia Paulo ewomî'pî quarto ta moropai ipona tenya tîise eepîrema'pî. Mîkîrî esepî'tî'pî. ⁹ Mîrîrî tîpo pri'yawonkon pepîn mîrîrî iwono po tîwe'sanon iipî'pî Paulo pia. Inkamoro esepî'tî'pî. ¹⁰ Miarî anna wani' yai inkamoroya tu'ke î' rî tîrî'pî anna yekkari ton. Moropai anna asara'tî yai apo'yen ya tu'ke itîrî'pî to'ya nîrî anna pia. Itu'se anna e'to' mîrîrî ara'tîsa' to'ya wani'pî tu'ke apo'yen ya', anna wîtî pe, anna yekkari ton.

Roma Cidaderî Pona Paulo Erepamî

¹¹ Mîrîrî yai seurîwî'ne kapoi kaisarî anna ko'mansa' tîpo, mîrîrî iwono po anna asara'tî'pî apo'yen ya'. Alexandria cidaderî poinon itese' wani'pî ipî' e'menuka'pî pe paapayamî' monoi'pankon kai'ma. Mîrîrî apo'yen wani'pî moko iwono po si'ma kono'pîti yuwa'ka'tîpon pe. Mîrîrî pata pai

anna wítí'pí. ¹² Moropai anna erepamí'pí Siracusa cidaderí pona. Miarí anna ko'mamí'pí seuríwí'ne wei kaisarí. ¹³ Miarí pai anna wítí'pí moropai anna erepamí'pí Régio cidaderí pona. Erenma'sa' pe anna wítí tanne a'situn erepamí'pí anna ye'ma'pí pí' winípai tui'sen meruntí ke. Mírírí ye'nen asakí'ne wei tíse anna erepamí'pí Potéoli cidaderí pona. Mírírí píkírí apo'yen ya' anna wítí'pí. ¹⁴ Miarí cidade po innape Jesus ku'nenan eporí'pí annaya. Inkamoroya anna eta'pí típia'níkon tiwin semana kaisarí anna ko'manto'pe kai'ma. ¹⁵ Mírírí típo anna ese'ma'tí'pí Roma pona. Mírírí yai innape Jesus ku'nenan Roma ponkonya anna yekare etasa' tíuya'níkon yai inkamoro wítisa' waní'pí anna ponaya cidade itese' Pra'ca de Ápio pona. Moropai tiaronkon wítisa' waní'pí tiaron cidade pona itese' Três Vendas pona. Inkamoro era'ma tíuya yai Paapa pí' — Morí pe man — ta'pí Pauloya. Mírírí típo kure'ne aatausinpa'pí. ¹⁶ Roma pona teerepansa'kon yai tíwarírí Paulo ko'manto'pe irumaka'pí to'ya tiwin surara itesa' ton yarakkírí.

Atarakkansa' Pe Pauloya Itekare Ekaremekí

¹⁷ Seuríwí'ne wei teerepansa'kon típo, Pauloya Romaponkon epere'to' yewí' esanon Judeuyamí' yanno me'po'pí típia to' ii'to'pe. Inkamoro erepansa' yai to' pí' ta'píya: —Uyonpayamí', í' ku'sau'ya pra wai uyonpakon Judeuyamí' winíki. Uyeserukon pe utamokon nítírí'pí to' napísí'pí pí' uuko'mansa' sírírí, tírumakai pra. Míiwíni tíse Judeuyamí'ya uyapísí'pí Jerusalém po. Inkamoroya urumaka'pí Romanoyamí' pia. ¹⁸ Inkamoroya uyekaranmapo'pí moropai uurí anrumakapai to' waní'pí. Maasa pra í' rí unkupí'pí ton pra waní ye'nen, í' kupíkonpa uyarakkírí. ¹⁹ Tíse urumaka Judeuyamí'ya yu'se pra awaní'pí. Mírírí ye'nen to' esatí'píuya to' pí' rei esa' pe tíwe'sen César pia, uyeseru pí' eseurímapai waní ye'nen. Uyeseru pí' neken eseurímato'pe. Uyonpayamí' í' kupítíponkon uwiníki, inkamoro yeseru pí' eseuríma pepín. ²⁰ Mírírí anekareme'pai waní ye'nen amírí'níkon pí' esatí'píuya aaipíkonpa. Sírírí warantí eseurímapai waní ye'nen amírí'níkon pokonpe tíse uurí waní sírírí tarí yewa'tísa' pe sa'man ferro ke, maasa pra manni' Judeuyamí'ya inímíki ko'manní'pí manni', míkírí pí' eseuríma wenai uyewa'tísa' to'ya sírírí.

²¹ Mírírí ye'nen inkamoroya ta'pí: —Kaareta yapi'sa' annaya pra man, apí' teeseurímasen Judeuyamí' piapai'níkon. Uyonpakon miarí painon ii'sa' pra man ayekare ekareme'se anna pí'. Í' kai'ma apí' eeseurímaton imakui'pí pe awaní'pí ekaremekíton ii'sa' pra man —ta'pí to'ya. ²² Tíse í' kai'ma ayekare pí' eeseuríma anetapai anna man. Maasa pra eta'pí annaya man tamí'nawíronkon patakon kaisarí imakui'pí pe inkamoro innape Jesus ku'nenan to' kore'ta amírí e'to'kon winíki to' eseuríma.

²³ Mírírí ye'nen teesepoto'kon weiyu ton mo'ka'pí to'ya Paulo eseuríma etakonpa kai'ma. Mírírí weiyu eseposa' yai inkamoro ariníkon wítí'pí Paulo pia. Inkamoro ko'mamí'pí penane pata pai ewaron erepamí píkírí. Paapa maimu ekaremekí'píya í' kai'ma tamí'nawíronkon esa' pe Paapa iipí ekaremekí'píya to' pí'. Moisés nurí'tí kaaretaríya taasa' yawírí moropai Paapa maimu ekareme'nenan profetayamí' kaaretaríya taasa' yawírí ekaremekí'píya. Maasa pra innape Jesus Paapa narima'pí kupí to'ya yu'se tíwaní ye'nen. ²⁴ Mírírí yai tiaronkonya innape ikupí'pí. Tíse tiaronkonya innape ikupí pra awaní'pí. ²⁵ Mírírí yai tamí'nawíronkon

wítí'pí iipia pai tûwarîrî'nîkon teesiyu'pí'se. Tîise to' wítí rawîrî Pauloya ta'pí to' pí: —Yairon pí' pena Morí Yekaton Wanní eseurîma'pí. Paapa maimu ekareme'nen Profeta Isaias nurî'tí winîpai amîrî'nîkon tamokon pí' eeseurîma'pí. Ta'pí Paapaya Isaias pí':

“Atíkî moropai ka'kí insanan pemonkonyamî' pí'.

²⁶ ‘Amîrî'nîkonya etapítí ko'mannîpí tîise epu'tíya'nîkon pepîn sîrîrî tîpose.

Amîrî'nîkonya era'mapítí tu'ke ite'ka tîise í' kai'ma innape awanî era'maya'nîkon pepîn' makai to' pí'” ta'píya.

²⁷ “Maasa pra insamoro pemonkonyamî' yewan waní sa'man pe pu'kuru.

Anetapai pra to' waní.

Mîrîrî ye'nen inkamoroya tîpanakon yettapuru eta tîuya'nîkon namai.

Tenukon yenpi'nu'sa' to'ya anera'mapai pra tîwanîkon ye'nen.

Mîrîrî ye'nen epu'tí to'ya pepîn.

Mîrîrî warantí pra to' waní ya, tenukon ke era'ma to'ya e'painon moropai eta tîuya'nîkonya tîpanakon ke epu'tí to'ya e'painon.

Teesenumenkato' ke to' esenumenka ya epu'tí to'ya e'painon.

Inkamoro enna'po e'painon uupia uyapurîi.

Mîrîrî warantí awaní ya,

inkamoro píika'tîuya e'painon”,
ta'pí Paapaya Isaias pí' —ta'pí Pauloya.

Is 6.9,10

²⁸ —Mîrîrî ye'nen epu'tíya'nîkon e'pai awanî í' kai'ma Paapaya Judeuyamî' pepîn píika'títo' ton yarimasa'. Inkamoroya sîrîrî itekare eta kupî sîrîrî —ta'pí Pauloya to' pí'. [²⁹ Mîrîrî taa Pauloya etatîpo'nîkon Judeuyamî' wítí'pí iipiapai teekore'mai, tûwarîrî'nîkon teesiyu'pí'se.]

³⁰ Asakí'ne kono' kaisarî Paulo ko'mamî'pí kapoi kaisarî te'masen wítí ta. Mîrîrî ye'ma'pítí'píya. Mîrîrî yai tamî'nawîronkon tîpia tu-utisanon pokonpe awe'pítí'pí. ³¹ Mîikîrîya í' kai'ma to' yenupapítí'pí tamî'nawîronkon esa' pe Paapa ena to' pí' ekareme'pítí'píya to' pí'. Moropai Uyepotorîkon Jesus Cristo yekare pí' eeseurîmapítí'pí meruntí ke tîpia teerepanson kaisarî. Aní'ya imanenpa pra ekareme'pítí'píya.

SÎRÎRÎ KAARETA PAULO NÎMENUKA'PÎ ROMA PONKON PIA

Sîrîrî kaareta menuka'pî Pauloya. Mîikîrî Paulo wanî'pî Jesus naipontî'pî pe. Imenuka'pîiya moropai yarima'pîiya innape Jesus ku'nenan pia, manni'kan cidade itese' Roma ponkon. To' pia itîpai awanî'pî moropai inî' panpî' tiaronkon pia itîpai awanî'pî manni'kan inkamoro mîiwîni'nokon. Mîrîrî ye'nen sîrîrî kaareta menuka'pîiya, î' kai'ma Jesus yekare wanî epu'to'pe to'ya. Aronne ekaremekî'pîiya Jesusya yenupatô' pî' moropai ipatîkarî ko'mannîto' eporî umeruntîrikon wenai pra, tîise epe'mîra Paapaya itîrî morî pe tîwe'to' wenai. Innape ikupî ya, Jesus piawon pe ena moropai ipatîkarî enen ko'mannîto' ton itîrîiya.

Tiaron pî' eeseurîma nîrî. Tamî'nawîronkon pemonkonyamî' wanî imakui'pî ku'nenan pe, imakui'pî pe tîwe'to' wenai. Mîrîrî ye'nen e'taruma'tînto' eporî Paapa winîpai. Mîikîrî Jesusya neken morî pe e'nîto'pe emapu'tî Paapa pia. Moropai ekaremekî'pîiya î' kai'ma Morî Yekaton Wannîya upîika'tîkon inî'rî imakui'pî kupî namai. Ekaremekî'pîiya î' kai'ma Judeuyamî' moropai Judeuyamî' pepîn nîrî anpîika'tîpai Paapa wanî.

Moropai aataretî'ka pe ekaremekî'pîiya î' kai'ma innape Jesus ku'nenan ko'manto'pe morî pe, teesiyu'pî'se pra, moropai innape Jesus ku'nenan pepîn yarakkîrî inkamoro ko'manto'pe morî pe.

¹ Uurî Pauloya sîrîrî kaareta menuka aapia'nîkon. Uurî wanî Jesus Cristo poitîrî pe. Moropai Paapa nîmenka'pî pe wanî, moropai inaipontî'pî pe. Jesus Cristo yekare ekareme'nen pe e'to'pe kai'ma umenka'pîiya. ² Pena pata pai sîrîrî e'pîika'tînto' yekare ekaremekî'pî Paapaya, mannankan penaronkon tîmaimu ekareme'nenan winîpai. Eeseurîma'pî î' kupî tîuya pî'. Moropai mîrîrî e'menukasa' sîrîrî Paapa maimu yaponse' po. ³ Mîrîrî eeseurîma'pî wanî'pî teeseurîmasen pe Paapa munmu pî', manni' Uyepotorîkon Jesus Cristo pî'. Eesenpo'pî warayo' pe manni' Davi nurî'tî parî'pî pe awanî'pî. ⁴ Moropai kure'ne tîmeruntîri ke Paapaya ekaremekî'pî, tînmu pe pu'kuru Jesus wanî kai'ma. Mîrîrî ikupî'pîiya Morî Yekaton Wannî wenai, isa'manta'san kore'tapai Jesus e'mî'sa'ka yai. Mîikîrî wanî Uyepotorîkon pe Jesus Cristo. ⁵ Mîikîrî wenai morî pe Paapa wanî'pî uyarakkîrî. Mîrîrî ye'nen uyaipontî'pîiya, Cristo poitîrî pe esenyaka'mato'pe, anî' tîmenkai pra tamî'nawîronkon Judeuyamî' pepîn pî' imaimu ekareme'to'peuya, mîikîrî Cristo ton pe. Moropai innape iku'to'pe tiaronkonya innape ikupî tîuya'nîkon wenai Paapa maimu yawîrî to' e'to'pe. ⁶ Inkamoro kore'ta amîrî'nîkon wanî sîrîrî Roma cidaderî ponkon. Moropai ayannosa'kon Paapaya wenai, Jesus Cristo pemonkono pe awanîkon.

⁷ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîronkon amîrî'nîkon, Paapa nîsa'namakon moropai inanno'san tîpemonkono pe pu'kuru awanîkonpa, amîrî'nîkon pia imenukauya sîrîrî.

Paapa, uyunkonya moropai Uyepotorîkon Jesus Cristoya aapia'nîkon morî epe'mîn tîri yu'se wai. Moropai tîwanmîn tîri to'ya yu'se wai.

Pauloya Paapa Yapurîto' Roma Ponkon Wenai

⁸ E'mai' pe Uyepotorî Paapa yapurîuya Jesus Cristo nîkupî'pî wenai. Maasa pra tamî'nawîrî pata ponkonya innape iku'to'ya'nîkon yekare etasa' man. ⁹ Maasa pra Paapaya epu'tî apona'nîkon epîrema tiwîrî. Manni' Paapa unapurî tamî'nawîrî uyewan ke Jesus Cristo, inmu yekare ekaremekî ye'ka pe yapurîuya. ¹⁰ Esatiuya Paapa pî' î' kai'ma amîrî'nîkon era'mapî'se uutî yu'se tîwanî ya, uutî weiyu ton tîto'peiya. ¹¹ Maasa pra uurî esenumenkato' wanî kure'ne amîrî'nîkon anera'mapai. Akore'ta'nîkon wanî ya, amîrî'nîkon anenupapai wai, mîrîrî ayenupato'ya'nîkon wenai, inî' panpî' meruntî ke eenakonpa. ¹² Maasa tauya sîrîrî amîrî'nîkon pî' tamî'nawîrî uurî'nîkon tîise, uurî moropai amîrî'nîkon wanî ipîika'tîsa' pe mîrîrî yai. Innape uurîya iku'to' wenai amîrî'nîkon e'pîika'tî moropai innape iku'to'ya'nîkon wenai uurî e'pîika'tî.

¹³ Uyonpayamî', epu'tîya'nîkon yu'se wai, tu'ke ite'ka esenumenka amîrî'nîkon pia itîipai, tîise tîwîrî umanenpanen ton esempo. Mîrîrî wenai uutî pra wanî. Itîipai wanî'pî amîrî'nîkon yenupato'pe. Moropai akore'tawonkonya iku'to'pe innape, î' kai'ma manni'kan tiaronkon Judeuyamî' pepînya ikupî'pî warantî. ¹⁴ Maasa pra sîrîrî wanî ukupî tonpe tamî'nawîronkon yarakkîrî manni'kan eranne'kon pî' moropai eranninon pî'. Moropai epu'nenan pî' moropai epu'nenan pepîn pî' itekare ekareme'to'peuya. ¹⁵ Mîrîrî ye'nen uurî wanî sîrîrî e'pîika'tînto' yekare anakareme'pai amîrî'nîkon Roma ponkon pî' nîrî.

Jesus Cristo Yekare Wenai

Innape Iku'nenan Pîika'tî Paapaya

¹⁶ Maasa pra uurî eppepî eserîke pra wai Jesus Cristo yekare ekaremekîuya pî'. Maasa pra innape mîrîrî yekare kupî anî'ya ya, tîmeruntîri ke Paapaya ipîika'tî imakui'pî inkupî'pî winîpai. Anna Judeuyamî', e'mai' pe itekare etatîponkon pîika'tî Paapaya moropai amîrî'nîkon Judeuyamî' pepîn pîika'tîiya nîrî mîrîrî yekare etaya'nîkon wenai. ¹⁷ Maasa pra mîrîrî e'pîika'tînto' yekareya î' kai'ma morî pe pemonkon kupî Paapaya ekaremekî. Penaronkon yapîsî'pîiya innape tîkupî to'ya wenai. Moropai sîrîrîpe pemonkonyamî' yapîsî'ya nîrî innape tîkupî to'ya wenai. Mîrîrî warantî Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man:

Paapa pia morî pe tîwe'sen ko'mamî e'pai man innape Paapa kupî
     tîuya'nîkon wenai, *Hc 2.4*
 taasai'ya man.

Pemonkonyamî' Ko'mamî

Si'kore'ta Imakui'pî Kupî Pî'

¹⁸ Moropai epu'tî'nîkon man î' kai'ma Paapa ekore'ma tamî'nawîrî imakui'pî pemonkonyamî' nîkupî'pî winîkî. Moropai mîikîrî Paapa, ka'ponya to' taruma'tî kure'ne mîrîrî wenai. Paapa nama to'ya pepîn tiwin kin. Moropai mîrîrî imakui'pî tesarukon wenai tiaronkon taruma'tî to'ya yairon epu'tî to'ya namai. ¹⁹ Pemonkonyamî'ya Paapa epu'tî e'pai awanî'pî. Maasa pra aronne awanî mîikîrî epu'to'pe to'ya. Tamî'nawîron sîrîrî pata pon koneka'pî Paapaya, mîrîrî tera'mai pemonkonyamî'ya tepu'to'pe kai'ma. ²⁰ Mîrîrî koneka'pîiya pata pai, Paapa yeseru esera'ma aronne. Meruntî ke pu'kuru awanî, Paapa pe pu'kuru awanî esepu'to'pe. Anî'ya era'ma pepîn tîise inkoneka'pî winîpai epu'tî e'pai awanî. Mîrîrî

ye'nen anî' e'wapu'tî eserîke pra awanî, —Paapa epu'nen pepîn uurî — kai'ma. ²¹ Teuren Paapa epu'tî ye'ka pe yapurî to'ya pra awanî, tapurî yu'se tîise. Taa to'ya pra awanî Paapa pî': —Morî pe pu'kuru man, Paapa —taa to'ya pepîn. Tîise inkamoro esenumenkato' wanî se' tapairî, pakko pe to' wanî teesenumenkato'kon ya'. Mîrîrî ye'nen yairon pî' to' esenumenka eserîke pra awanî. ²² Epu'nen pe tîwanîkon kai'ma taa to'ya, tîise pakko pe to' wanî. ²³ Mîrîrî ye'nen manni' Paapa, tîisa'mantassen pepîn, yapurî e'pai tîise mia' ke ikonekasa' yapurî to'ya, pemonkon warantî ikonekasa'. Moropai toron tawainunsen warantî ikonekasa', moropai sîrîrî pata po taasa'senon o'ma'kon warantî ikonekasa', moropai manni'kan non poro tîro'takon poro taasa'senon warainokon yapurî to'ya. Mîrîrî warantî inkamoro yapurî to'ya pakko pe tîwanîkon ye'nen.

²⁴ Mîrîrî ye'nen Paapaya inkamoro pemonkonyamî' rumaka'pî tîwî itu'se tîwe'to'kon nura kupî pî' to' ko'manto'pe. Moropai inkamoroya kure'nan eppe'nîto' kupî tîpunkon rî ke. ²⁵ Inkamoroya yairî Paapa yapurîto' ku'sa' tîwî seru' pe, Paapa nîkoneka'pî yapurîkonpa. Tîise manni' ikonekatîpon yapurî to'ya pepîn, manni' tapurî yu'se tîwe'sen tîwîrî. In-nape man.

²⁶ Mîrîrî ye'ka imakui'pî kupî pemonkonyamî'ya wenai Paapaya inkamoro rumaka'pî, mararî pra nura eppe'nîto' kupî pî' to' ko'manto'pe itu'se tîwe'to'kon pîkîrî. Mîrîrîya wîri'sanyamî'ya nura kupî'pî, tîwarainokon wîri'sanyamî' yarakkîrî to' wanî'pî, warayo'kon yarakkîrî pra. ²⁷ Moropai warayo'konya wîri'sanyamî' yarakkîrî tîwe'to'kon rumaka'pî, tîwarainokon warayo'kon yarakkîrî kure'nan eppe'nîto' kupîkonpa. Mîrîrî ye'nen tînkupî'pîkon imakui'pî wenai tîwe'taruma'tîto'kon yapîsî to'ya.

²⁸ Î' kai'ma yairon Paapa anepu'pai pra tîwe'sa'kon wenai, tîwî Paapaya to' rumaka'pî, yairon pepîn pî' to' esenumenka se' tapairî, manni' iku'painon pepîn nura kupîkonpa. ²⁹ Inkamoro yewan ya' tu'ke awanî si'kore'ta imakui'pî. Mîrîrî kupî pî' to' ko'mamî. Î' itesa' pe tiaron e'to' yu'se to' wanî. Moropai tiaron pî' imakui'pî pe to' esenumenka. Moropai tiaron pî' to' kinmuwa, moropai tiaron wîi to'ya. Moropai tiaronkon yarakkîrî eseyaton pî' to' wanî. Moropai seru'ye' pe to' wanî. Moropai tonpakon wanî to' yewanma pe. Moropai imakui'pî pe tonpakon winîkî to' eseurîma ko'mannîpî. ³⁰ Moropai —Imakui'pî mîikîrî —taa to'ya tiaronkon winîkî. Moropai Paapa wanî to' yewanma pe. Moropai tiaronkon mu'tunpa to'ya. Moropai mîi pe to' atapurî tiaronkon yentai e'pai tîwanîkon pî'. Moropai tu'ke imakui'pî kupî tîuya'nîkon yeseru ton yuwa to'ya. Moropai tunkon nama to'ya pepîn. ³¹ Î' yairî, î' yairî pra epu'tî to'ya pepîn. Moropai î' ta'pî tîuya'nîkon yawîrî tîmaimukon kupî to'ya pepîn. Moropai to' wanî î' kai'ma tiaronkon sa'nama eserîke pra. ³² Inkamoroya î' kai'ma Paapaya ta'pî epu'tî mîrîrî. Paapaya ta'pî: —Anî' ko'mamî ya, mîrîrî imakui'pî kupî pî' mîikîrî sa'manta pe man —ta'pîya. Tîise mîrîrî epu'tî'ma ikupî pî' to' ko'mamî tîrumakai pra. Moropai itentainon panpî' kupî to'ya. Maasa pra tiaronkon imakui'pî ku'nenan pî' taa to'ya: —Mîrîrî kupîya'nîkon manni' man morî pe, î' wani' pra man —taa to'ya tiaronkon pî'.

2

Paapaya Pemonkonyamî' Yako'menka Pe Man

¹ Mîrîrî ye'nen amîrî nîrî taruma'tî Paapaya e'pai man, ankupî'pî wenai. Amîrî manni' tiaronkon yako'menka pî' tîwe'sen. Taaya eserîke pra nai tiaronkon yako'menkanen pe si'ma: —Uurî unkupî'pî ton pra wai — taaya eserîke pra nai. Mîrîrî taaya tiaronkon winîkî, aawarîrî ankupî'pî ton pra awe'kupî'pî kai'ma awanî tanne, tîise inkamoro nîkupî'pî warantî iku'sa'ya. Mîrîrî ye'nen aawarîrî rî eesewanmîrî mîrîrî. —Inkamoro taruma'tî Paapaya e'pai man —taaya'nîkon tanne, amîrî nîrî taruma'tîpai awanî. ² Tîise î' pensa Paapaya mîrîrî ye'ka imakui'pî ku'nenan yako'menka ya, epu'tî man yairon pe pu'kuru awanî. ³ Tîise amîrî uyonpa, mîrîrî imakui'pî kupîya ye'ka pe, tiaronkon yako'menkaya. Inkamoro taruma'tî Paapaya tanne, —Utaruma'tîiya pepîn —kai'ma eesenumenka. Tîise —Kaane —tauya, Paapaya ataruma'tî nîrî. ⁴ Morî pe Paapa e'to' kupî pî' nan tîwî? Morî pe awanî wenai utaruma'tîiya pepîn, kai'ma eesenumenka? Inna, morî mîikîrî, ka'ne' pe anî' taruma'tî yu'se e'koi pepîn. Moropai mîrîrî wenai anî' esenumenka yu'se awanî imakui'pî tînkupî'pî winîpai.

⁵ Tîise amîrî yewan wanî sa'me, moropai yuukuya pra aako'mamî. Mîrîrî wenai inî' panpî' awe'taruma'tî kupî pe nai, î' pensa Paapa ekore'ma imakui'pî kupî'tiponkon yarakkîrî weiyu yai. Moropai mîrîrî yai pemonkonyamî' taruma'tîiya yairî. ⁶ Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man:

—Mîikîrîiya itîrî pe man, î' kai'ma anî' nîkupî'pî wenairî inyakanmaiya. *Sl 62.12; Pv 24.12*

⁷ Tiaronkon morî itu'se Paapa e'to' kupî pî' tîlko'mansenon pia itîrîiya, ipatîkarî enen to' ko'manto' ton, mîrîrî taataretî'kasen pepîn. Moropai morî tapurîto'kon yuwa pî' tîlko'mansenon pia itîrîiya. ⁸ Tîise manni'kan tîwarîrî'nîkon, itu'se tîwe'to'kon pî' neken tîlko'mansenon taruma'tîiya. Yairon yewanmîrî tîuya'nîkon wenai, imakui'pî kupî pî' to' ko'mamî. Inkamoro pî' Paapa ekore'ma to' nîkupî'pî wenai. Mîrîrî ye'nen to' taruma'tîiya pe man. ⁹ Paapaya e'taruma'tînto' tîrî pe man mararî pra tamî'nawîronkon manni'kan imakui'pî ku'nenan ton pe, Judeuyamî' ton pe moropai Judeuyamî' pepîn ton pe nîrî. ¹⁰ Tîise Paapaya manni'kan morî ku'nenan pia morî tîrî. Inkamoro yapurîiya, moropai tîwanmîn tîrîiya to' pia. Tamî'nawîronkon morî ku'nenan Judeuyamî' pia moropai Judeuyamî' pepîn pia nîrî itîrîiya. Mîrîrî warantî Paapaya ikupî. ¹¹ Maasa pra yairî Paapa wanî tamî'nawîronkon yarakkîrî, anî' tîmenkai pra.

¹² Manni'kan Judeuyamî' pepînya Paapa maimu Moisés nurî'tîiya yenu-panto' epu'tî pra awanî. Tîise imakui'pî to' nîkupî'pî wenai inkamoro taruma'tî Paapaya, tîmaimu epu'tî to'ya pra tîise. Moropai Judeuyamî' Paapa maimu Moisés nurî'tîiya yenu-panto' epu'nenan teuren. Mîiwîni tîise yawîrî to' ko'mamî pepîn, imakui'pî kupî to'ya. Mîrîrî wenai inkamoro taruma'tî Paapaya, tîmaimu yawîrî pra to' wanî ye'nen. ¹³ Maasa pra Paapa pia inkamoro ye'ka, eta pe neken etanenan wanî pepîn morî pe. Tîise manni'kan, tîmaimu yawîrî iku'nenan, inkamoro pî' taa Paapaya: —Morîkon amîrî'nîkon. ¹⁴ Judeuyamî' pepînya Moisés nurî'tîiya yenu-panto' Paapa maimu epu'tî pepîn. Tîise î' pensa teesenumenkakon yawîrî Paapa maimu kupî to'ya ya, epu'tî ye'ka pe pra inkamoroya teesenumenkato'kon yawîrî morî kupî teuren Moisés nurî'tîiya yenu-panto' Paapa maimu epu'tî'ya pra. ¹⁵ Morî tînkupîkon wenairî eesepu'tî to' yewan ya' awanî Paapa yeseru to' nîkupî ton. Maasa

pra tewankon ya' to' esenumenkato'ya ekaremekî î' wanî yairon pe. Tiaron pensa epu'tî to'ya yairî pra tîwanîkon, moropai tiaron pensa yairî tîwanîkon epu'tî to'ya, to' esenumenkato' ya'. ¹⁶ Maasa awanî pe man sirîrî warantî. Jesus Cristoya pemonkonyamî' yako'menka kupî sirîrî Paapa maimu pe. Mîrîrî weiyu yai tamî'nawîron pemonkonyamî' esenumenkato' anî' nepu'tî pepîn yenpo pe man. Mîrîrî ekaremekî manni' itekare unekaremekîya.

Anî' Wanî Judeu Pe Pu'kuru

¹⁷ Amîrî'nîkon kanan? Judeuyamî' pe amîrî'nîkon wanî. Taaya'nîkon: —Moisés nurî'tîya yenupanto' epu'nenan anna. Moropai mîi pe aatapurîkon Paapa epu'nen pe, ipemonkono pe awanîkon ye'nen. ¹⁸ Itu'se Paapa e'to' epu'nen pe aatapurîkon. Moropai Moisés nurî'tîya yenupanto' pî' esenupa'pî pe aatapurîkon. Mîrîrî ye'nen yairon epu'nen pe awanîkon. ¹⁹ Taaya'nîkon: —Seru' pepîn anna wanî manni'kan epu'nenan pepîn yenupananan pe —taaya'nîkon, manni'kan enkaru'nankon pinunpanenan warantî. Moropai —Anna wanî manni'kan ewaron ya' tîwe'sanon weiyu pe tîwe'sanon warantî —taaya'nîkon. ²⁰ Moropai taaya'nîkon: —Anna wanî manni'kan pakkokon epu'nenan pepîn pîika'tînenan pe, moropai to' yenupananan pe, epu'nen pe to' enato'pe —taaya'nîkon. Inna, seru' pepîn epu'tî pî' naatî tamî'nawîrî Moisés nurî'tîya yenupanto' winîpai tamî'nawîrî î' yairî tîwe'sen. ²¹ Amîrî'nîkon atapurî tiaronkon yenupanan pe awanîkon pî'. Tîise î' wani' awanî ye'nen aawarîrî eesenu-pakon pepîn? Taaya'nîkon tiaronkon pî' ama'ye' pe tîwe'se pra. Mîrîrî taa tîpo, î' ton pe ama'ye' pe awanîkon? ²² Moropai taaya'nîkon tiaronkon pî' se' tapairî tiaron no'pî yarakkîrî tîwe'se pra. Mîrîrî taa tîpo, î' ton pe tiaron no'pî yarakkîrî awanîkon? Moropai mia' ke ikonekasa' to' napurî yewanmîrînenan amîrî'nîkon. Tîise î' ton pe inkamoro ye'ka yapurîto' to'ya yemanne yama'runpaya'nîkon mîrîrîkon to' pata'se' yapai? ²³ Amîrî'nîkon atapurî tanne, mîi pe Paapa maimu epu'tîya'nîkon pî'. Tîise amîrî'nîkon wanî Paapa yeppe'nî'nenan pe mararî pra, maasa pra imaimu yawîrî pra awanîkon wenai. ²⁴ Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man:

Imakui'pî amîrî'nîkon Judeuyamî' nîkupî'pî wenai Judeuyamî' pepîn
 eseurîma imakui'pî pe Paapa winîkî *Is 52.5; Ez 36.22*
 taasai'ya man.

²⁵ Paapa pemonkonoyamî' amîrî'nîkon Judeuyamî', amerekon pi'pî ya'tîto'ya'nîkon wanî ye'nen. Mîrîrî wanî morî pe seru' pepîn, yairî Moisés nurî'tîya yenupanto' yawîrî ikupîya'nîkon ya. Tîise yawîrî pra awanîkon ya, manni' tîmere pi'pî ya'tîtîpon pepîn warantî awanîkon, ya'tîto'ya'nîkon wanî se' tapairî mîito'pe. ²⁶ Mannankan Judeuyamî' pepîn wanî, tîmerekon pi'pî ya'tîtîponkon pe pra si'ma, tîise Moisés nurî'tîya yenupanto' yawîrî ikupî to'ya ya, moriya Paapaya inkamoro era'ma tîpemonkonoyamî' pe, manni'kan tîmere pi'pî ya'tîtîponkon warantî. ²⁷ Moropai Judeuyamî' pepînya Paapa maimu yawîrî iku'sa' wenai, amîrî'nîkon wanî imakui'pî pe eesepu'tî. Maasa pra inkamoro wanî pepîn imere pi'pî ya'tîsa'kon pe, moropai Moisés nurî'tîya yenupanto' epu'tîtîponkon pe pra. Mîiwîni tîise imaimu yawîrî to' e'sa'. Tîise amîrî'nîkon imere pi'pî ya'tîsa'kon pe si'ma, moropai awe'menukasa' epu'nen pe si'ma, yawîrî pra awe'sa'kon. Mîrîrî ye'nen imakui'pî pe awanîkon eesepu'tî.

28 Mîrîrî ye'nen anî' wanî Judeu pe pu'kuru seru' pepîn imere pi'pî ya'tîsa' pe yairî? Mannankan Judeuyamî' tîmerekon pi'pî ya'tînenan? Kaane. Mîrîrî neken ku'nenan wanî pepîn Judeu pe pu'kuru. 29 Tîise yaironkon Judeuyamî' wanî mannankan teesera'masen ton tîpi'pîkon ya'tînenan pe pra, tîise itu'na to' yewan ya' etinyaka'ma'pî pe to' yeseru wanî, inkamoro wanî Judeu pe pu'kuru. Maasa pra Morî Yekaton Wannî esenyaka'masa' to' yewan miakanma pî'. Manni' Moisés nurî'tîya yenupanto'ya ikupî eserike pra awanî. Mîrîrî ye'nen inkamoro ye'ka pemonkonyamî' wanî Paapa napurîkon pe, pemonkonyamî' napurîkon pra.

3

1 Judeuyamî' pî' tarîpai, o'non ye'ka pe esenumenkan pî' naatî? Judeuyamî' pepîn yentai pra to' wanî kai'ma esenumenkan pî' naatî? Yai pra tîmerekon pi'pî ya'tîsa'kon pe to' wanî tanne, î' pe pra rî awanî kai'ma eesenumenkakon? 2 Kaane, Paapaya to' yeseru ton tîrî'pî mararî pra tiaronkon Judeuyamî' pepîn yentai. Maasa pra pena e'mai' pe Paapaya tîmaimu tîrî'pî Judeuyamî' pia, mîrîrî esa' pe to' e'to'pe.

3 Tîise tiaronkon Judeuyamî' wanî pîn mîrîrî yawîrî, innape ikupî to'ya pra awanî'pî. Yawîrî pra to' wanî ye'nen, î' taasa' tîuya yawîrî Paapaya ikupî pepîn ka'rî? 4 Kaane, ikupîiya. Pemonkonyamî' pîika'tîiya taasa' tîuya yawîrî. Seru'ye' pe Paapa wanî pepîn tiwin kin. Tîwîrî Paapa ko'mamî e'pai awanî yairon pe pu'kuru, teuren tamî'nawîronkon wanî tanne seru'ye' pe. Akî, Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man, tîpî' teeseurîmasen pe:

Paapa, amîrî wanî yairon pe pu'kuru teeseurîmasen pe.

Teuren taa to'ya tanne apî', yairon pepîn amîrî, taa to'ya ya,

tîise yairon pe pu'kuru awanî eesepu'tî,
taasai'ya man.

Sl 51.4

5 Imakui'pî unku'pî'pîkon wenai, utarumatîiya'nîkon pra awanî ya, morî pe Paapa e'to' eesera'ma. Mîrîrî ye'nen —Utaruma'tîiya e'pai pra awanî maasa pra imakui'pî unku'pî'pî wenai morî pe Paapa e'to' era'ma pemonkonyamî'ya —taa to'ya. 6 Tîise kaane, mîrîrî warantî awanî pepîn. Yairon pe awanî ya, o'non ye'ka pe kin pemonkonyamî' yako'menkaiya e'painon? 7 Tîise anî'ya taa ya, seru' uurî e'to'ya, inî' panpî' morî pe Paapa e'to' moropai yairî awe'to' yenpo, aronne panpî' morî pe eesera'mato'pe. Mîrîrî ye'nen î' ton pe Paapaya uurî taruma'tî imakui'pî unku'pî'pî wenai? 8 Tiaronkon eseurîma anna pî'. Tiaron pe anna yenupa Pauloya. Taa to'ya see warantî: —Moriya imakui'pî ku'pai'nîkon man, mîrîrî kupî wenai morî ii'to'pe Paapa winîpai —taa to'ya. Tîise î' pe pra rî taa to'ya. Epu'tî to'ya pepîn. Mîrîrî ye'nen inkamoro, mîrîrî warantî eeseurîma'san e'taruma'tî pe man, maasa pra itu'se to' e'sa' wenai.

Pemonkon Yairon Ton Pra Man Tiwin Kin

9 Mîrîrî ye'nen morî pe panpî' uurî'nîkon Judeuyamî' era'ma Paapaya, manni'kan Judeuyamî' pepîn yentai kai'ma eesenumenkakon? Kaane, maasa pra aasîrî ta'pîuya wai, imakui'pî pe tamî'nawîronkon wanî, Judeuyamî' moropai Judeuyamî' pepîn. 10 Î' kai'ma Paapa maimu e'menukasa'ya taasa':

Tiwin kin anî' yairon pemonkon ton pra man.

11 Tiwin kin anî' yairon epu'nen ton pra man.

Tiwin kin anî' ton pra man Paapa yarakkîrî tûko'mamî yuwanen.

¹² Tamî'nawîronkon wanî aminke tîwe'sanon pe Paapa pî'.

Mîrîrî wenai tamî'nawîronkon wanî î' pe pra rî.

Anî' morî kupî yuwanen ton pra man tiwin kin. *Sl 14.1-3; Sl 53.1-3; Ec*

7.20

¹³ Inkamoro maimu wanî

isa'manta'pî pemonkon esa'rî'pî katasa' warantî.

Ikî pe awanî. Seru'ye' pe to' maimu wanî imakui'pî pe.

Moropai mîrîrî tîmaimukon ke

pemonkon wî to'ya teeseurîmakon ke.

Mîrîrî to' eseurîmato' wanî

manni' ikîiya ye'kansa' ya sa'mantan,

manni' kaisarî seru'ye' pe yenku'tinto' to'ya wanî.

Sl 5.9; 140.3

¹⁴ Mîrîrî to' mata yapai,

mararî pra imakui'pî pe to' eseurîmato' epa'ka.

Tonpakon mî'ma to'ya tîmaimukon ke.

Sl 10.7

¹⁵ Inkamoroya ka'ne' pe tiaronkon taruma'tî

iwî tûuya'nîkon pîkîrî.

¹⁶ O'non poro to' taasarî'pîkon

tiaronkon taruma'tî to'ya.

¹⁷ Tiwin kin inkamoroya

morî pe e'nî tîwanmîra epu'tî pepîn.

Is 59.7,8

¹⁸ Moropai anî' esenumenka pepîn tiwin kin

Paapa nama tûuya'nîkon pî',

Sl 36.1

taasa' Paapa maimuya man.

¹⁹ A'kî, epu'tî'nîkon man uurî'nîkon Judeuyamî' pia î' kai'ma

tamî'nawîron panamanto' tîrî'pî Paapaya Moisés nurî'tî wenai. Itîrî'pîiya

—Inna, morî uurî —taa namai. Tîise, —Paapa pia imakui'pî uurî —

taato'pe, maasa pra tamî'nawîronkon pemonkonyamî' wanî imakui'pî pe.

²⁰ Mîrîrî ye'nen anî' wanî pepîn morî pe Paapa rawîrî, Moisés nurî'tîiya

yenupanto' yawîrî tîwanî wenai. Tîise mîrîrîiya imakui'pî pe e'nîto' epu'tî

emapu'tî.

Innape Iku'to' Wenai Yairî Enan Paapa Pia

²¹ Tîise yairon pe pemonkon e'to'pe Paapaya neken ikupî,

Moisés nurî'tîiya yenupanto' yawîrî e'nî wenai pra. Paapaya ikupî

ekaremekî'pî penaronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî'

nurî'tîiya. Tarîpai eesepu'tî sîrîrî î' kai'ma Paapaya ikupî. ²² Paapaya

pemonkon era'ma morî pe innape Jesus Cristo ku'toi'ya wenai.

Mîrîrî kupîiya tamî'nawîronkonya innape ikupî wenai, anî' menkaiya

pepîn. Tamî'nawîronkon se' kaisarî to' kupîiya. ²³ Maasa pra Paapa pia

tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya imakui'pî ku'sa'. Moropai imakui'pî

teserukon wenai morî pe itu'se Paapa e'to' eposa' to'ya pra awanî'pî.

²⁴ Tîise morî pe tîwe'to' wenai Paapaya to' pîlika'tî tînmu Jesus Cristo wenai,

î' ye'ma anî'ya wenai pra. Jesus Cristo sa'manta'pî pemonkonyamî'

ye'mapa. Mîrîrî wenai imakui'pî to' nîkupî'pî mo'ka'pîiya. Mîrîrî

ye'nen —Yairon pe awanîkon —taa Paapaya to' pî'. ²⁵ Tînmu tîrî'pîiya

aasa'mantato'pe. Tîmînî kamo'pî Cristoya imakui'pî to' e'to' mo'kato'pe.

Innape ikupî to'ya wenai Paapaya to' era'ma yairon pe. Mîrîrî wenai

yairon pe tîwanî ekaremekî'pîiya. Maasa pra penaronkon Cristo esempo

rawîrî esi'san nîkupî'pî imakui'pî wenai to' taruma'tisai'ya pra man.

Inîmekî'pîiya tînmu iipî'pî pîkîrî. ²⁶ Tîise tarîpai î' kai'ma yairon pe tîwe'to' ekaremekîiya Jesus Cristo nîkupî'pî wenai, mîrîrî yairon pe tîwe'to' wenai innape Jesus Cristo ku'nenan kupîiya yairî to' e'to'pe.

²⁷ Mîrîrî yairî Paapaya ku'nîsa' wenai atapurîn e'painon? Kaane, tiwin kin atapurîn pepîn. Î' wani' awanî ye'nen? Î' yu'se Paapa wanî yairî e'nîto'pe? Morî unkupîkon wenai, iipia ko'mannî ka'rî? Kaane, mîrîrî wenai pra, tîise innape Jesus Cristo ku'to' uurî'nîkonya wenai, morî pe e'nî Paapa yarakkîrî. ²⁸ Mîrîrî warantî era'ma'nîkon î' kai'ma pemonkon kupî Paapaya morî pe innape Cristo kupîiya wenai, Moisés nurî'tîya panamanto' yawîrî awe'to' wenai pra. ²⁹ Anî' kin mîikîrî Paapa? Mannî'kan Judeuyamî' neken Yepotorî ka'rî? Moropai manni'kan Judeuyamî' pepîn Yepotorî nîrî ka'rî? Inna, seru' pepîn. Paapa mîikîrî tamî'nawîronkon Yepotorî pe tîwe'sen. ³⁰ Mîrîrî ye'nen Paapa wanî tiwin. Morî pe Judeuyamî' era'maiya moropai morî pe Judeuyamî' pepîn era'maiya nîrî, tîise innape Cristo kupî to'ya wenai. ³¹ Tarîpai î' taa pe nai, Moisés nurî'tîya yenupanto' pî'? —Tîwî nasi. Inî' anetapai pra wai, maasa pra innape Jesus ku'nen uurî tarîpai —taa e'pai nai? Kaane, mîrîrî warantî taa e'pai pra man. Maasa pra innape Jesus ku'nen pe enansa' ye'nen, yawîrî ko'mannî emapu'tîiya.

4

Morî Pe Abraão Era'ma'pî Paapaya

Innape Tîku'toi'ya Wenai

¹ Î' taa e'painon penaron Abraão anna Judeuyamî' tamo nurî'ti pî'? Î' kai'ma morî pe eena'pî Paapa yarakkîrî? ² Abraão era'ma'pî Paapaya morî pe, morî inkupî'pî wenai pra. Inkupî'pî wenai morî pe iku'sa' Paapaya ya, aatapurî'pî e'painon teuren tîise mîrîrî wenai pra. ³ Tîise Paapa maimu e'menukasa'ya taasa':

Abraõoya innape Paapa kupî'pî. Mîrîrî innape tîku'toi'ya wenai morî pe era'ma'pî Paapaya. *Gn 15.6*

taasai'ya man.

⁴ A'kî, anî' esenyaka'ma'pî ya, tepe'pî yapisîiya e'pai awanî. Mîrîrî itepe'pî wanî ese ye'ka pe rî, epe'mîra tîtîsen warantî pra, eesenyaka'ma'pî yepe'pî pe awanî. ⁵ Î' kupî pî' teeseka'nunkai pra tîise, anî'ya innape Paapa kupî ya, innape tîku'toi'ya wenai Paapaya era'ma morî pe, imakui'pî ku'sai'ya tanne teuren tîise Paapaya morî pe mîikîrî kupî. ⁶ Mîrîrî warantî ekaremekî'pî Davi nurî'tîya. Eeseurîma'pî manni'kan yairî Paapa nîkupî'san yekare pî'. Imakui'pî to' nîkupî'pî wenai to' taruma'tîiya pra awanî'pî. See warantî taasai'ya man:

⁷ Taatausinpai manni'kan

imakui'pî to' nîkupî'pî

ku'sa' Paapaya tîwanmîra.

Moropai tîronasai'ya'nîkon pî'

to' atausinpa.

⁸ Taatausinpai inkamoro wanî,

maasa pra Paapaya to' nîkupî'pî imakui'pî wenai,

to' taruma'tî pepîn.

taasai'ya man. *Sl 32.1,2*

⁹ Sîrîrî atausinpanto' pî' Davi nurî'tî eseurîmato' wanî manni'kan Judeuyamî' neken ton pe? Kaane, mîrîrî wanî manni'kan Judeuyamî' pepîn ton pe nîrî. Maasa pra ta'pî Paapa maimu e'menukasa'ya tauya ne'tîkini:

—Abraão Paapa kupî'pî innape moropai mîrîrî pîkînsa', morî pe Abraão kupî'pî Paapaya.

Gn 15.6

—taasai'ya man. ¹⁰ Î' wani' awanî ye'nen Abraão era'ma'pî Paapaya yairî? Pena Abraão tîmere pi'pî ya'tîsa' ye'nen, ka'ri? Kaane, mîrîrî ku'sai'ya rawîrî aasîrî Paapaya taasa' Abraão pî': —Morî pe awanî. ¹¹ Moropai morî pe Paapaya Abraão ku'sa' tîpo, tîmere pi'pî pottî ya'tî'pî Abraãoya. Mîrîrî inkupî'pî wanî'pî ekareme'nen pe. Î' kai'ma innape ikupîiya wenai, yairî Paapaya ikupî'pî ekareme'nen pe, maasa tîmere pi'pî pottî ya'tîsai'ya pra tîse. Mîrîrî warantî Abraão wanî tamî'nawîronkon manni'kan innape Paapa ku'nenan yunkon pe, teuren tîmerekon pi'pî ya'tîtîponkon pepîn. Inkamoro ku'sa' Paapaya morî pe innape tîku'to' to'ya wenai, Abraão ku'sa' tîuya warantî. ¹² Moropai awanî manni'kan tîmerekon pi'pî pottî ya'tîtîponkon yunkon pe nîrî. Tîse mîrîrî ya'tîsa' to'ya wenai neken pra, tîse î' kai'ma Abraão yeseru kupî to'ya wenai to' yunkon pe awanî, innape Paapa ku'to' to'ya wenai. Pena tîmere pi'pî pottî ya'tî Abraãoya rawîrî innape Paapa kupî'pî warantî to' wanî.

Î' Kupî Tîuya Ta'pî Tîuya Kupî Paapaya

Abraão Nurî'tî Yarakkîrî

¹³ Paapaya ta'pî Abraão nurî'tî pî' pena: —Sîrîrî pata tîrîuya pe wai apata pe moropai apayanyamî' rî'san pata pe nîrî. Mîrîrî ta'pî Paapaya Abraão pî' Moisés nurî'tîya yenupanto' yawîrî awanî wenai pra. Tîse morî iku'sa' tîuya wenai Paapaya ta'pî, innape tîmaimu kupîiya ye'nen. ¹⁴ Tîse Moisés nurî'tîya yenupanto' yawîrî tîwe'sanon pia neken, —Sîrîrî pata esa' pe awanî pe man —taasai'ya pra man. Maasa pra mîrîrî warantî taasai'ya ya, innape iku'to' to'ya wanî e'painon î' pe pra rî. Moropai î' taato' Paapaya wanî e'painon î' pe pra. ¹⁵ Maasa pra anî'ya yapisî pepîn Paapa winîpai, mîrîrî Moisés nurî'tîya yenupanto' yawîrî pra awanî ye'nen. Tîse uurî'nîkon taruma'tî Paapaya pe man. Tîse mîrîrî Moisés nurî'tîya yenupanto' ton pra awanî ya, anî'ya epu'tî pepîn e'painon î' kai'ma imakui'pî pe tîwanî. „Tîse moro man,„ Utaruma'tîkon Paapaya pe man.

¹⁶ Tîse innape ikupî wenairî neken Paapaya itîrî uupia'nîkon. Mîrîrî pîkînsa' eesepu'tî î' kai'ma kai'ma epe'mîra Paapaya itîrî uupia'nîkon. —Itîrîuya —ta'pî Paapaya tamî'nawîronkon Abraão payannî'san pia. Mîrîrî kupîiya pepîn manni'kan neken Judeuyamî' Moisésya yenupanto' esanon pia, tîse manni'kan innape Paapa iku'nenan Abraãoya innape ikupî'pî warantî tîwe'sanon pia nîrî itîrî'pîiya. Maasa pra Abraão wanî tamî'nawîronkon uurî'nîkon innape iku'nenan yunkon pe. ¹⁷ Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taasa':

—Abraão, akupîuya pe wai tu'kankon pemonkonyamî' tamokon pe *Gn*

17.5

—ta'pîiya. Abraão nurî'tî wanî uyunkon pe, mîrîrî warantî î' ta'pî tîuya yawîrî ikupî'pî Paapaya, manni' Paapa, innape Abraão nîkupî'pî, manni' Paapa isa'manta'san pîmî'sa'kanen, moropai manni' î' teesera'masen pepîn esera'ma emapu'tînen.

¹⁸ Abraõoya innape ikupî tûuya wenai î' kupîiya nîmîkî'pî. Teuren î' pensa ikupîiya epu'tî ye'ka pe pra tîise inîmîkî'pîiya. Mîrîrî wenai tu'kankon pemonkonyamî' tamokon pe eena'pî. Î' kai'ma Paapa maimu e'menukasa'ya ta'pî see warantî:

—Apayanyamî' wanî pe man tu'ke

Gn 15.5

—ta'pîiya. ¹⁹ Mîrîrî yai Abraão kono po wanî'pî eseuwarapo kono' 100 kaisari. Tîise mîrîrî warantî si'ma eesenumenkato' e'pîti'pî î' kai'ma a'yeke'ton pe teenasa' pî', moropai î' kai'ma eesenumenka'pî tîno'pî Sara pî', tînre ton yenpoiya pra awanî ye'nen. Tîise innape iku'toi'ya wanî'pî tîwîrîrî, iwanmîra eena pra. ²⁰ Mîrîrî ye'nen Abraõoya innape iku'to' tûuya kupî pra awanî'pî tîwanmîra. Moropai —Innape naka Paapaya ikupî pe nai —taiya pra awanî'pî. Tîise innape iku'toi'ya wanî'pî inî' panpî' meruntî ke. Moropai mîikîriya Paapa yapurî'pî. —Morî pe Paapa man —taapîti'pîiya. ²¹ Maasa pra meruntî ke Paapa wanî epu'tî'pîiya. Moropai tamî'nawîrî î' kupî ta'pî tûuya yawîrî ikupî Paapaya epu'tî'pîiya. Mîrîrî ye'nen inîmîkî'pîiya. ²² Mîrîrî ye'nen innape ikupî Abraõoya wenai —Morî pe mîikîrî kupî'pî Paapaya —taato' e'menukasa' man. ²³ Mîikîrî ton pe neken awe'menukasa' pra awanî'pî tîise uurî'nîkon ton pe nîrî awe'menukasa' wanî'pî. ²⁴ Maasa pra innape Paapa kupî'nîkon wenai, manni' Paapa Uyepotorîkon Jesus Cristo pîmî'sa'ka'tipon kupî innape. Uurî'nîkon kupîiya yairî, innape Cristo kupî wenai. ²⁵ Maasa pra Jesus rumaka'pî Paapaya aasa'mantato'pe umakuyikon unku'pî'pîkon wenai. Moropai mîikîrî pîmî'sa'ka'pî Paapaya. Mîrîrî pîkînsa' yairî uurî'nîkon kupî Paapaya.

5

Morî Pe E'nî Paapa Yarakkîrî

¹ Tarîpai Paapaya uurî'nîkon ku'sa' yairî innape tîku'to' uurî'nîkon wenai. Teuren pena upî'nîkon eekore'masa' wanî'pî tîise Uyepotorîkon Jesus Cristo wenai, teekore'mai pra eena'pî moropai aminke pra tarakkîrî e'nîto'pe ukupî'pîiya'nîkon. ² Moropai tarakkîrî ko'mannî emapu'tî'pîiya innape ikupî'nîkon wenai. Mîrîrî ya morî yapîsî pî' ko'mannî iwinîpai. Mîrîrî ye'nen atausinpansa' sîrîrî, tîwarantî e'nîto'pe uurî'nîkon kupî Paapaya ye'nen. Mîrîrî pî' ta'nîkon: —Morî pe man, Paapa. ³ Moropai mîrîrî pî' neken pra tîise atausinpan nîrî tarî e'taruma'tînto' pî'. Maasa pra epu'tî'nîkon man e'taruma'tînto' wanî yapîtanîpî emapu'tînen pe. ⁴ Mîrîrî yapîtanî'sa' ye'nen, inî' panpî' morî pe e'nî, Paapa wakîri pe. Mîrîrî pîkînsa' inî' panpî' inîmîkî pî' e'nîto'kon tîrîiya. ⁵ Mîrîrî warantî inîmîkî'nîkon tanne, Paapaya uurî'nîkon yenku'tî pepîn tiwin kin. Maasa pra Paapaya uurî'nîkon sa'nama'pî kure'ne. Morî Yekaton Wannî tîrî'pîiya uyewankon ya' aako'manto'pe. Mîikîrî ko'mamî wenai, epu'tî î' kai'ma Paapaya usa'namakon kure'ne.

⁶ Maasa pra pena uyentai'nîkon imakui'pî wanî tanne, Cristo sa'manta'pî uurî'nîkon ton pe. Manni' yai Paapa nîmenka'pî yai, aasa'manta'pî imakui'san, Paapa namanenan pepîn ton pe. ⁷ A'kî, sa'me pu'kuru awanî, manni' yairon ku'nen pata'se' anî' eturumaka tîisa'mantapa. Yai pra moro naka nai tiaron pemonkon pata'se' ya' anî' eturumaka tîisa'mantato'pe morî pe awanî wenai. ⁸ Tîise î' kai'ma Paapaya usa'namato'kon tûuya ekaremekî sîrîrî. Imakui'san pe uurî'nîkon wanî tîise, Cristo sa'manta'pî uurî'nîkon pîika'tîpa.

⁹ Paki'nan po Cristo sa'manta'pî yai, tîmîni kamo'pîiya. Mîrîri wenai uurî'nîkon nîkupî'pî ye'masai'ya. Mîrîri ye'nen morî pe uku'sai'ya'nîkon Paapa yarakkîri. Kure'ne upîika'tîiya'nîkon. Moropai epu'tî'nîkon inî'rî Paapa ekore'ma pepîn upî'nîkon, utaruma'tîiya'nîkon pepîn, Cristo nîkupî'pî wenai. ¹⁰ Teuren pena aminke e'nî'pî Paapa pî teeyaton pe e'nî ye'nen. Tîise tîpia e'nîto'pe uurî'nîkon mana'poka'pîiya tînmu sa'manta'pî wenai. Tarîpai uurî'nîkon wanî Paapa piawon pe pu'kuru. Mîrîri warantî upîika'tî'pîiya'nîkon tînmu sa'mantato' wenai, moropai tîwîri upîika'tîiya'nîkon tîpia erepannî pîkîri. Maasa pra enen tînmu ko'mamî ye'nen. ¹¹ Mîrîri pî neken pra atausinpan tîise Paapa pemonkono pe e'nî pî nîri atausinpan, Uyepotorîkon Jesus Cristo nîkupî'pî wenai. Maasa pra mîkîriya uurî'nîkon kupî'pî Paapa wanîyakon pe, iipiawon pe pu'kuru e'nîto'pe.

Adão Yekare Moropai Cristo Yekare

¹² Pena e'mai'non warayo' Adão sa'manta'pî imakui'pî tînkupî'pî wenai. Mîrîri pata pai imakui'pî ku'nenan pemonkonyamî' sa'manta tînkupî'pîkon wenai. Mîrîri pîkînsa' tîisa'mantasen pe tamî'nawîronkon pemonkonyamî' wanî. ¹³ Pena maasa Moisés pia tîmaimu rumaka Paapaya pra tîise, imakui'pî kupî pî pemonkonyamî' ko'mamî'pî sîrîri pata po. Tîise Paapaya taasa' pra man to' pî': —Moisés pia untîri'pî umaimu yawîri awe'sa'kon pra naatîi —taasai'ya pra man, maasa itîisa' tîuya pra tîwanî ye'nen. ¹⁴ Mîiwîni tîise tamî'nawîronkon pemonkonyamî' wanî'pî tîisa'mantasen pe sîrîri, Adão nurî'tî wanî'pî pata pai Moisés nurî'tî wanî'pî pîkîri, maasa pra imakui'pî kupî'pî to'ya. Paapa maimu yawîri pra Adão wanî'pî warantî pra inkamoro wanî'pî tîise imakui'pî kupî'pî to'ya. Mîkîri Adão nurî'tî wanî'pî manni' aaiپی kupî manni' ekareme'nen pe.

¹⁵ Tîise manni' epe'mîra Paapa nîrîri uupia'nîkon, mîrîri wanî pepîn manni' Adão nurî'tî nîkupî'pî warantî. Maasa pra epu'tî'nîkon Adão nîkupî'pî wenai tu'kankon pemonkonyamî' wanî'pî tîisa'mantasanon pe, Adão nurî'tî sa'mantasa' warantî tîwe'sanon pe. Tîise inî panpî epu'tî'nîkon morî pe Paapa e'to' wanî mîrîri warantî pra. Maasa pra tiwinan nîkupî'pî wenai, tu'kankon pemonkonyamî' pîika'tî'pî Paapaya. Morî panpî' itîriya epe'mîra, tiwinan warayo' wenai. Mîkîri wanî Jesus Cristo pe. ¹⁶ Moropai awanî tiaron pe Paapa nîrîri uupia'nîkon, mîkîri tiwinan warayo', Adão nîkupî'pî imakui'pî warantî pra. Mîrîri imakui'pî pîkînsa' Paapaya uyenunto'kon wanî'pî. Mîiwîni tîise Jesus nîkupî'pî wenai Paapaya ta'pî uurî'nîkon pî' —Morî pe awanîkon —ta'pîiya teuren kure'ne imakui'pî kupî tîpo. ¹⁷ Inna seru' pepîn mîkîri tiwinan warayo' nîkupî'pî imakui'pî wenai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' ena'pî tîsa'mantasanon pe. Tîise itentai innape awanî tiaron warayo' manni' Jesus Cristo nîkupî'pî wenai ipatîkarî pemonkonyamî' ko'mamî enen iipia. Tamî'nawîronkon mannankan morî pe Paapa nîkupî'sanya i' kai'ma tîko'manto'kon eporî Jesus Cristo wenai amenan pe tîko'manto'kon yarakkîri, mîrîri epe'mîra intîri tenapisîkon wenai.

¹⁸ Mîrîri ye'nen mîkîri tiwinan nîkupî'pî imakui'pîiya tamî'nawîronkon pemonkonyamî' sa'manta emapu'tî'pî. Tîise tiwinan nîkupî'pî yairon wenai to' e'pîika'tîto'kon ton tîri'pîiya inî'rî to' sa'manta namai. Moropai to' ko'manto' ton tîri'pîiya to' pia. ¹⁹ A'kî, tiwinan warayo' Paapa maimu yawîron pepîn nîkupî'pî wenai, tamî'nawîronkon ena'pî imakui'san

pe. Mírírí warantí nírí tiwinan warayo' Paapa maimu yawírí tíwe'sen níkupí'pí wenai uurí'níkon kupí Paapaya morí pe.

²⁰ Moisésya yenupanto' waní iní' panpí' imakui'pí pe e'ní epu'tí emapu'tínen pe, yawírí e'nísa' ye'nen. Tíise í' pensa imakui'pí pe e'ní epu'tí emapu'tísai'ya ya, í' kai'ma umakuyikon yentai Paapa waní epu'tí emapu'tíya, epe'míra upíka'tíya'níkon wenai. ²¹ Mírírí warantí isa'manta'san pe uurí'níkon waní unkupí'píkon imakui'pí wenai. Mírírí warantí nírí Paapaya morí pe uku'sa'kon wenai uurí'níkon waní ipatíkarí enen tíiko'mansenon pe Uyepotoríkon Jesus Cristo níkupí'pí wenai.

6

Í' Kai'ma Cristo Yarakkírí Ko'manníto'

¹ Mírírí ye'nen o'non ye'ka pe esenumenkan pí' naatí? Í' kupí'níkon e'pai nai? Imakui'pí kupí pí' ka'rí ko'manní, iní' panpí' morí pe Paapa e'to' enato'pe itentai? ² Kaane, mírírí ku'pai pra man. Maasa pra uurí'níkon waní isa'manta'pí warantí, imakui'pí ku'nen pe pra. Mírírí warantí e'nípai'níkon man imakui'pí kupí namai. ³ Í' kai'ma innape awaní epu'nen amírí'níkon, í' pensa uurí'níkon esenpatakona yai tiwin enaní'pí Cristo yarakkírí. Mírírí ye'nen esenpatakonanto'ya ekaremekí í' kai'ma Cristo sa'mantasa' warantí uurí'níkon sa'manta'pí nírí yarakkírí. ⁴ Mírírí warantí Cristo esu'na'tí'pí warantí uurí'níkon esu'na'tí'pí nírí yarakkírí. Moropai Cristo pími'sa'ka'pí Paapaya isa'manta'san kore'tapai tímeruntíri ke. Mírírí warantí nírí uurí'níkon e'mí'sa'ka'pí, uurí'níkon ko'manto'pe amenan pe uyeserukon e'to'pe.

⁵ Inna, seru' pepín uurí'níkon sa'manta'pí Cristo yarakkírí, í' kai'ma Cristo sa'manta'pí manni' warantí. Moropai tíisa'manta típo, Cristo e'mí'sa'ka'pí warantí uurí'níkon nírí e'mí'sa'ka'pí yarakkírí. ⁶ Mírírí ye'nen iní'rí manni' uyeserukon rí'pí penaro' uyewankon ya' tíwe'sen yawírí pra uurí'níkon enasa'. Pakí'nan po Cristo sa'manta'pí warantí sa'mantansa' ye'nen, iní'rí imakui'pí anku'pai pra enansa'. Mírírí warantí aataretí'ka'pí. Mírírí ye'nen uyentai'níkon imakui'pí ena pepín tiwin kin. ⁷ Maasa pra aní' sa'mantasa' ya Cristo yarakkírí, míkírí waní imakui'pí yentai. Itesa' pe imakui'pí waní pepín, yawírí aako'mamí namai.

⁸ Isa'manta'san pe e'ní ye'nen Cristo yarakkírí, yarakkírí nírí ko'manní. Innape awaní. ⁹ Moropai epu'tí'níkon man Cristo e'mí'sa'ka'pí sa'mantanto' winípai. Mírírí ye'nen iní'rí aasa'manta pepín, sa'mantanto' yentai eenasa' ye'nen. ¹⁰ Tíisa'manta yai, aasa'manta'pí tiwin ite'ka imakui'pí unkupí'píkon yaretí'kapa kai'ma tamí'nawírí. Moropai aako'mamí tarípai ipatíkarí Paapa wakíri pe pu'kuru.

¹¹ Mírírí warantí nírí amírí'níkon e'kupí isa'manta'pí warantí awaníkonpa imakui'pí kupíya'níkon namai, tíise Paapa wakíri pe awaníkonpa, maasa pra Jesus Cristo yarakkírí aako'mamíkon ye'nen. ¹² Mírírí ye'nen ayentai'níkon imakui'pí ena kí'títí. Ayeserukon rí'pí penaro' yawírí ikupíya'níkon kai'ma ke'tí. ¹³ Mírírí warantí imakui'pí pata'se' ton tíriya'níkon e'pai pra man, tíise eturumakatí neken Paapa pia, itu'se tíwe'to' ku'to'peiya amírí'níkon yarakkírí, ipemonkono pe awaníkon ye'nen. Maasa pra amírí'níkon waní'pí pena isa'manta'san pe, tarípai amírí'níkon kupí'piya enen tíiko'mansenon pe. Mírírí ye'nen íipia eturumakatí tamí'nawírí morí ku'nenan pe awaníkonpa. ¹⁴ Tarípai iní'rí

ayesa'kon pe imakui'pî ko'mamî pepîn, ayentai'nîkon eena pepîn. Maasa pra amîrî'nîkon ko'mamî pepîn Moisésya yenupanto' rî'pî kupî pî', tîise aako'mamîkon tarîpai morî pe Paapa e'to' ya'.

Paapa Poitîrî Pe E'nî

¹⁵ Tauya apî'nîkon. Moisésya yenupanto' yawîrî pra enansa' ye'nen, imakui'pî kupî'nîkon e'painon morî pe Paapa e'to' ya' enansa' ye'nen? Kaane, tiwin kin ikupî eserîke pra man. ¹⁶ Maasa pra epu'nenan amîrî'nîkon morî pe. Anî' eturumakasa' ya, tesa'kon yenya', mîikîrî ko'mamî ipoitîrî pe. Tîwirî itesa'ya itu'se tîwe'to' yawîrî iku'to'peiya yaipontî ko'mannîpî. Mîrîrî warantî amîrî'nîkonya imenka e'pai awanî tarîpai. Imakui'pî kupî pî' aako'mamîkon ya, inyakano'pî wanî sa'mantanto'pe. Mîiwîni pra Paapa maimu yawîrî aako'mamîkon ya, amîrî'nîkon kupîya yairon pe pu'kuru aako'mamîkonpa. ¹⁷ Tîise taa annaya, morî pe pu'kuru Paapa man. Maasa pra amîrî'nîkon wanî'pî pena imakui'pî maimu yawîrî tîwe'sanon pe. Tarîpai amîrî'nîkon wanî Paapa maimu yawîrî tîwe'sanon pe tamî'nawîrî ayewankon ke. Maasa pra eesenupa'pikon ipî' mîrîrî yapisî'pîya'nîkon. ¹⁸ Amîrî'nîkon pîka'tî'pîya imakui'pî winîpai amo'kakonpa. Moropai amîrî'nîkon ena'pî Paapa poitîrî pe. Mannî' yairon itu'se Paapa e'to' ku'nen pe eena'pikon.

¹⁹ Eseurîma sîrîrî mîrîrî to' poitîrî pî', maasa pra mararî neken epu'nen pe awanîkon ye'nen. Akî, pena amîrî'nîkon wanî imakui'pî poitîrî pe. Eeturumakasa'kon wanî'pî tamî'nawîrî imakui'pî si'ta kupî pî' aako'mamîkonpa. Tarîpai tauya, eturumakatî Paapa poitîrî pe, aako'manto'kon e'to'pe morî pe, Paapa yarakkîrî, imakui'pî ton pra. ²⁰ Pena imakui'pî kupî pî' awanîkon yai, tiwin kin î' pensa itu'se Paapa e'to' yawîrî iku'sa'ya'nîkon pra naatîi. ²¹ Pena mîrîrî kupî pî' aako'mamîkon yai, î' morî yapisî'pîya'nîkon? Yapisîya'nîkon pra naatîi, tîise eesewankono'manto'kon neken awanî'pî tîweppe'se. Maasa pra mîrîrî ku'sa' miakanno'pî wanî mîrîrî sa'mantanto'pe. ²² Tîise mîrîrî winîpai amîrî'nîkon epa'ka'pî imakui'pî yapai. Tarîpai amîrî'nîkon wanî Paapa pemonkono pe pu'kuru. Mîrîrî ye'nen morî eporîya'nîkon. Maasa pra aako'manto'kon yeseru wanî Paapa ton pe î' anku'pai eesepu'tikon. Moropai mîrîrî miakanno'pî wanî epu'tîya'nîkon ipatîkarî ko'mannîto'pe. ²³ Maasa pra imakui'pî kupî pî' ko'mannîto' miakanno'pî wanî mîrîrî sa'mantanto'pe. Tîise uupia'nîkon Paapa nîtirî epe'mîra, mannî' Uyepo-torîkon Jesus Cristo yarakkîrî ko'mannî wenai, mîrîrî miakanno'pî wanî mîrîrî ipatîkarî enen ko'mannîto'pe.

7

Wîrî' Etinyoma'pî Yekare

¹ Tarîpai, î' kai'ma tauya sîrîrî? Amîrî'nîkon wanî penaronkon atamokon yenupanto' epu'nenan pe. Mîrîrî yawîrî e'nîpai awanî enen ko'mannî pikîrî. ² See warantî awanî. Wîrî' tinyoma'pî ko'mamî e'pai awanî tînyo yarakkîrî neken, mîrîrî ayeserukon yawîrî. Î' pensa enen tînyo ko'mamî pikîrî yawîrî awanî e'pai awanî. Tîise tînyo sa'manta'pî tîpo, eeturumaka tiwinsarî inî'rî yarakkîrî awanî pepîn. ³ Tîise mîrîrî warantî pra tînyo sa'mantasa' pra tîise, wîrî' wanî ya tiaron warayo' yarakkîrî, imakui'pî kupî mîikîrîya mîrîrî. Tîise tînyo sa'manta'pî tîpo,

tiaron warayo' yarakkîrî eetinyoma ya, mîrîrî wanî pepîn imakui'pî pe, maasa pra inyo sa'manta'pî ye'nen.

⁴ Mîrîrî warantî awanî amîrî'nîkon yarakkîrî, uyonpayamî'. Maasa pra pena Moisés nurî'tiya yenupanto' awanî'pîkon. Tîise Cristoya aku'sakon mîrîrî yentai maasa pra pena Cristo sa'manta'pî yai, amîrî'nîkon sa'manta'pî nîrî yarakkîrî kai'ma. Tarîpai amîrî'nîkon wanî Cristo pemonkono pe. Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkon wanî imîrî pe, Cristo manni' Paapa nîmî'sa'ka'pî, mîikîrî yarakkîrî aako'manto'pe. Moropai aako'mamîkon morî pe ayeserukon Paapa ton pe. ⁵ Maasa pra pena ko'mannî'pî imakui'pî itu'se e'nîto' yawîrî ikupî pî', Moisés nurî'tiya yenupanto' epu'tî'ma pra. Tîise mîrîrî epu'sa' yai, inî' panpî' imakui'pî anku'pai e'nîto' epu'tî'pî. Moropai mîrîrî kupî'pî wenai epu'tî'pî mîrîrî miakanno'pîiya sa'mantanto'pe. ⁶ Tîise tarîpai uurî'nîkon wanî imo'kasa' pe mîrîrî Moisés nurî'tiya yenupanto' winîpai, maasa pra isa'manta'san pe e'nî'pî, mîrîrîya uurî'nîkon yaipontî pepîn inî'rî. Tîise mîrîrî winîpai emo'kannî'pî, Paapa wakîri pe e'nîto'pe. Pena Moisés nurî'tiya yenupanto' yawîrî pra tîise, Morî Yekaton Wannîya upîka'tîkon amanen pe ko'manto'pe Paapa wakîri pe.

Moisés Nurî'tiya Yenupanto'ya

Imakui'pî Pe E'nîto' Yenpo

⁷ Moriya î' kai'ma eesenumenkakon Moisés nurî'tiya yenupanto' pî'. Mîrîrî wanî kupîya'nîkon imakui'pî pe? Kaane, mîrîrî wanî pepîn imakui'pî pe. Maasa pra mîrîrî Moisés nurî'tiya yenupanto' wenai, imakui'pî pe uurî e'to' epu'tî'pîuya. Sîrîrî mîrîrî ton pra awe'sa' ya, î' kai'ma imakui'pî pe e'to' epu'tî'pîuya e'painon? Mîrîrî wenai epu'tî'pîuya maasa pra ta'pîiya:

—Tiaronkon ayonpa yemanne yu'se pra e'kî *Êx 20.17; Dt 5.21*

—ta'pîiya upî'. ⁸ Tîise mîrîrî etasau'ya pe, epu'tî'pîuya imakui'pî pe awanî, tiaron yemanne yu'se wanî ye'nen. Mîrîrî warantî Moisés nurî'tiya yenupanto'ya uyenumenka'pî. Tîise mîrîrî Moisés nurî'tiya yenupanto' ton pra awe'sa' ya, î' kai'ma imakui'pî pe e'to' epu'tî'pîuya pepîn e'painon. ⁹ Pena uuko'mamî'pî Paapa wakîri pe kai'ma maasa Moisés nurî'tiya yenupanto' etauya pra awanî yai. Tîise etasau'ya tîpo, epu'tî'pîuya î' kai'ma imakui'pî pe uurî wanî. Maasa pra mîrîrî yawîrî pra wanî ye'nen. ¹⁰ Moropai Paapa piapai aminke wanî epu'tî'pîuya. Teuren Moisés nurî'tiya yenupanto' tîrî'pî Paapaya, yawîrî tîiko'mansen ko'manto'pe Paapa pia ipatîkarî, upîka'tîiya pra awanî'pî. Maasa pra mîrîrî yawîrî uuko'mamî eserîke pra awanî ye'nen. Mîrîrî wenai iipiapai uuko'mamî ipatîkarî epu'tî'pîuya. ¹¹ Maasa pra imakui'pîya uyenuku'tî'pî Moisés nurî'tiya yenupanto' wenairî. Mîrîrî yawîrî wanî wenai ipatîkarî uuko'mamî kai'ma esenumenka tanne umo'ka'pîiya Paapa piapai, yawîrî pra wanî ye'nen.

¹² Akî, Moisés nurî'tiya yenupanto' wanî morî pe. Moropai yawîrî ko'mankî ta'pîiya wanî yairî morî pe ko'mannîto'pe yawîrî. ¹³ Mîrîrî taasai'ya tanne, mîrîrî morî pe tîwe'senya sa'mantanto' enepî'pî uupia? Kaane, tiwin kin mîrîrîya sa'mantanto' ene'sa' pra man, tîise imakui'pî yu'se e'to'ya ene'sa'. Paapa nîtîrî'pî unku'pî ton ku'sau'ya pra wanî wenai mararî pra imakui'pî pe uyera'ma Paapaya epu'tî'pîuya.

Morî Kupî Yu'se E'nî Tanne

Imakui'pî Kupî pî' Ko'mannîto'

¹⁴ Epu'tî'nîkon man unku'pîkon ton Moisés nuri'tîya yenupanto' wanî'pî Morî Yekaton Wannî winîpai. Tîise uuri' wanî pemonkon pe. Moropai eturumaka imakui'pî yu'se e'to' ku'to'peuya. Mîrîrî ye'nen uyentai imakui'pî enasa', uyesa' pe eenasa'. ¹⁵ Mîrîrî ye'nen î' kupîuya epu'tîuya pra awanî. Maasa pra î' itu'se pra e'to' kupîuya uwakîri pe, itu'se e'to' kupîuya pra tîise. ¹⁶ Anku'pai e'to' pepîn kupîuya tauya ya, mîrîrî wenai eese'pu'tî, innape Paapa nîrîrî'pî unku'pîkon ton wanî yairî. ¹⁷ Maasa pra uyeseru yenpoiya ye'nen, uuri'ya mîrîrî kupî pepîn tîise uyewan ya' tîwe'sen, imakui'pîya ikupîuya emapu'tî. ¹⁸ Maasa pra epu'tî pî' wai, morî ton pra awanî uyewan ya', tîise uyewan ya' wanî uyeseru penaro'. Teuren morî anku'pai esenumenka tanne, tîise ikupîuya pepîn. ¹⁹ Anku'pai pra e'to', mîrîrî neken kupîuya. Mîrîrî ye'nen morî anku'pai esenumenkato' kupîuya pra awanî tîise, imakui'pî anku'pai pra esenumenkato' mîrîrî neken kupîuya. Mîrîrî warantî uyeseru wanî. ²⁰ Tîise anku'pai pra e'to' kupîuya ya, uuri'ya ikupî pepîn mîrîrî. Tîise imakui'pî tîiko'mansen uyewan ya' wenai ikupîuya.

²¹ Mîrîrî warantî î' esuwa'ka epu'tî pî' wai uyarakkîrî. Î' pensa morî kupî pî' esenumenka tanne, mîrîrî kupîuya pra imakui'pî neken kupîuya. ²² Teuren î' kai'ma unku'pî ton pe Paapa eseurîma'pî wanî uwakîri pe pu'kuru. ²³ Tîise tiaron uyeseru era'mauya, mîrîrî uya' tîiko'mansen. Morî anku'pai wanî tanne ikupîuya pra awanî emapu'tînen. Manni' uya' tîwe'senya uyentai imakui'pî ena emapu'tî. ²⁴ Mîrîrî pikînsa' kure'ne esewankono'masa' wanî, imakui'pî wanî ye'nen. Anî'ya see umo'ka e'painon imakui'pî kupî pî' uuko'manto' winîpai, manni' sa'mantanto' ya' uyaanen winîpai? ²⁵ Tîise epu'tî pî' wai, moro awanî tiwinan, Uyepotorîkon Jesus Cristo. Mîrîrî ye'nen tauya Paapa pî': —Morî pe man, maasa pra Jesus Cristo wenai upîka'tîsa'ya ye'nen —tauya.

Sîrîrî warantî uuko'manpîti. Esenumenkato' ya' itu'se Paapa e'to' anku'pai e'pîti teuren, tîise moro awanî uuko'manto' ya', itu'se Paapa e'to' pepîn uyentainon.

8

Morî Yekaton Wannî Wanî Uyesa'kon Pe

¹ Tarîpai inî'rî î' ton pra man man tiwin kin mannankan Jesus Cristo yarakkîrî tîwe'sanon sa'mantato' ton. ² Maasa pra Morî Yekaton Wannî Paapa nîrîrî'pîya to' mo'kasa' ye'nen sa'mantanto' yapai. Mîkîrîya ko'mannîto' ton tîrî'pî Jesus Cristo yarakkîrî ko'mannî'nîkon wenai. Mîrîrî ye'nen uuri'nîkon mo'ka'pîiya imakui'pî yapai moropai sa'mantanto' yapai epu'tî'nîkon. ³ Mîrîrî Moisés nuri'tîya yenupanto' nîmo'ka eserîkan pepîn a'tu'mîra e'nî wenai. Mîrîrî uyeserukon imakui'pî kupî pî' ko'mannî emapu'tînen mo'ka'pî Paapaya. Imo'ka'pîiya see warantî. Tiwinan tînmu yarima'pîiya sîrîrî non pona. Aaipî'pî pemonkon pe eesenpo'pî uuri'nîkon warantî. Mîrîrî imakui'pî pe e'nîto' yaretî'kapa kai'ma aaipî'pî. ⁴ Paapaya mîrîrî kupî'pî Moisés yenupanî'pî yawîrî e'nîto'pe'nîkon kai'ma. Tîise yawîrî ko'mansa' pra awanî. Tîise ko'mannî'nîkon î' kai'ma Morî Yekaton Wannî Paapa nîrîrî'pîya uyenupa'pîkon yawîrî. Inî'rî ko'mannî pepîn uyeserukon itu'se e'nîto' yawîrî.

⁵ Maasa pra ko'mannî'nîkon ya uyeserukon unkuþîkon ko'mannîþî þî' esenumenkan þî'. Esenenkan to' wani mîrîri pe rî. Tîise esenumenkan ya î' kai'ma Morî Yekaton Wannî nîkupî þî' mîrîri wani itu'se awe'to' yawîri. ⁶ Tîise î' kai'ma itu'se e'nîto' yawîri esenumenkan þî' ko'mannî'nîkon ya, mîrîri esenumenka'nî'þî miakanmaiya sa'mantanto' ke. Tîise î' kai'ma Morî Yekaton Wannî esenumenka warantî esenumenkan ya, mîrîri wani ko'mannîto'pe moropai tîwanmîra e'nîto'pe. ⁷ Mîrîri ye'nen itu'se tîwe'to'kon yawîri teesenumenkasanon pemonkonyamî'ya Paapa yapurî pra awanî mîrîri. Tîise Paapa yeyaton pe to' ko'mamî mîrîri, maasa pra teserukon yawîri to' ko'mamî ye'nen, Paapa maimu yawîri ikupî to'ya eserîke pra awanî ye'nen. ⁸ Mîrîri ye'nen itu'se tîwe'to'kon yawîri to' ko'mamî wenai Paapa wakîri pe to' wani pepîn tiwin kin.

⁹ Tîise amîri'nîkon ko'mamî pepîn mîrîri warantî ayeserukon rî'þî kupî þî'. Tîise aako'mamîkon î' kai'ma itu'se Morî Yekaton Wannî e'to' yawîri, innape ayewankon ya' Morî Yekaton Wannî Paapa nîtirî'þî ko'mamî ye'nen. Tîise anî' wani ya, manni' Morî Yekaton Wannî Cristo nîtirî'þî ton pra itewan ya', ipemonkono pe awanî pepîn. ¹⁰ Tîise ayewankon ya' Morî Yekaton Wannî ko'mamî ye'nen teuren tîisa'mantassen pe awanîkon tanne, amakuyikon wenai, tîise Morî Yekaton Wannî Paapa nîtirî'þî wani tîiko'mansan pe. Maasa pra amîri'nîkon ku'sa' tîuya ye'nen yairî Paapa piawon pe. ¹¹ Mîikîri Morî Yekaton Wannî Paapa winîpainon ko'mamî ya ayewankon ya', Paapa, Jesus þîmî'sa'ka'tîpon sa'mantanto' winîpai, mîikîriya morî aako'manto'kon tîri nîri, manni' ayewankon ya' tîiko'mansan wenai ikupîiya.

¹² Mîrîri ye'nen uyonpayamî', unkuþîkon ton moro man, Paapa poitîri pe e'nî ye'nen. Inî'rî pena ikupî þî' ko'mannî'þî yawîri ko'mannî e'pai pra man. ¹³ Î' wani' awanî ye'nen ayeserukon rî'þî kupî þî' aako'mamîkon ya, aasa'mantakon. Tîise Morî Yekaton Wannî Paapa nîtirî'þîya apîika'tîkon ya, mîrîri eesenumenkato'kon ayeserukon winîpai amîri'nîkon sa'manta pepîn tîise enen aako'mamîkon. ¹⁴ Maasa pra tamî'nawîronkon manni'kan Morî Yekaton Wannî Paapa nîtirî'þî pia tîiko'manto'kon rumakatîponkon inkamoro wani Paapa munkî pe pu'kuru. ¹⁵ Maasa pra Morî Yekaton Wannî Paapa nîtirî'þî amîri'nîkon pia eranne' pe inamakonpa pra tîise Morî Yekaton Wannî tîri'þîiya tînmuku pe aku'to'peiya'nîkon. Moropai tînmuku pe aku'sa'kon Morî Yekaton Wannîya pata pai taaya'nîkon Paapa þî': —Paapa, uyun amîri —taaya'nîkon ayunkon pe eenasa' ye'nen. ¹⁶ Morî Yekaton Wannî Paapa nîtirî'þî ko'mamî uyewankon ya' wenai, ta'nîkon: —Uurî tarîpai Paapa munmu. Moropai Morî Yekaton Wannîya nîri taa: —Amîri wani Paapa munmu pe —taiya. ¹⁷ Maasa pra uurî'nîkon wani inukuyamî' pe. Mîrîri ye'nen î' pensa tîpemonkonyamî' pia morî tîriiya yai, uurî'nîkonya nîri yapîsî. Moropai Cristo e'taruma'tî'þî warantî tîwe'taruma'tî ko'mannî'sa' ya, î' pensa Cristo pia tîntîri pe tînkoneka'þî tîriiya yai, uurî'nîkon nîri wani iipia yapîto'pe. Mîrîri wenai morî yapîsîiya kaisarî uurî'nîkonya nîri inapîsî yonpa yapîsî.

Î' Kai'ma Tiwinano'þî Wei Yai E'nî Pe Nai

¹⁸ Esenenka î' kai'ma tarî e'taruma'tînto' þî'. Mîrîri wani mararî neken taataretî'kasen pe. Tîise maasa panþî' era'ma'nîkon kupî sîrîri kure'nan mîrîri yentainon morî esera'ma kupî sîrîri. ¹⁹ Maasa panþî' tiwinano'þî wei yai Paapaya tînmukuyamî' pe e'nî yenpo kupî sîrîri. Mîrîri

nîmîkî pî' tamî'nawîronkon Paapa nîkupî'san sîrîrî pata ponkon ko'mamî sîrîrî. Moropai o'ma'kon tarî non po tîwe'sanon tîiko'mansenonya inîmîkî ko'mannîpî sîrîrî. ²⁰ Maasa pra sîrîrî pata po Paapa nîkupî'pî wanî morî pe pra. Teuren pena morî pe awanî'pî. Mîrîrî tîpo imakui'pî pe eena'pî. Tîise mîrîrî warantî itu'se tîwanî ye'nen Paapaya ikupî'pî tîwîrîrî awe'ku'sa' pra man mîrîrî warantî. ²¹ Tîise Paapaya ta'pî: — Tiwinano'pî wei yai aataretî'ka pe man. Inî'rî aako'mamî pepîn mîrîrî warantî tîise eetinyaka'ma. Mîrîrî yai morî pe eena kupî sîrîrî morî pe Paapa munkîyamî' eena kaisarî morî pe Paapaya ikupî.

²² Epu'tî'nîkon man sîrîrî tîpo see tamî'nawîron Paapa nîkupî'pî eseka'nunka ko'mannîpî ne'ne' pe tîwe'to' pî', manni' wîrî' eseka'nunka ko'mannîpî tînre yenpo tîuya yai eesenpo pikîrî aako'mamî warantî. ²³ Mîrîrî Paapa nîkupî'pî tamî'nawîronya neken tîmoron epu'tî pepîn tîise uurî'nîkon nîrî manni'kan Paapa nîrîrî'pî Morî Yekaton Wannî yapisîtîponkonya nîrî tîmoronkon epu'tî ko'mannîpî. Paapaya Morî Yekaton Wannî tîrî'pî uurî'nîkon pia e'mai' pe. Tîise mîrîrî yai tamî'nawîrî morî pe uurî'nîkon ku'sai'ya pra man. Mîrîrî ye'nen tiwin wei ikupî tîuya ekareme'nen pe neken, Paapaya itîrî'pî uyewankon ya'. Mîrîrî ye'nen î' pensa Paapaya ikupî nîmîkî pî' ko'mannî sîrîrî. Morî pe tînmukuyamî' kupîiya weiyu yai Paapaya morî pe ukupîkon kupî sîrîrî. ²⁴ Î' wani' awanî ye'nen kin iwaikkatoe pe uurî'nîkon e'pîika'tîsa' sîrîrî, inîmîkî pî' ko'mannî temapu'tî. Tîise aapia'nîkon tamî'nawîrî awe'pîika'tîsa'kon kai'ma eesenumenkakon mîrîrî? Kaane, maasa e'pîika'tînsa' pra man tamî'nawîrî mîrîrî ye'nen inîmîkî pî' ko'mannî'nîkon sîrîrî. Mîrîrî warantî tamî'nawîrî e'pîika'tîsan pe e'nî ya, inîmîkî pî' ko'mannî pepîn e'painon. ²⁵ Mîrîrî ye'nen inîmîkî pî' ko'mannî'nîkon sîrîrî manni' uurî'nîkon nera'ma'pî pepîn weiyu erepamî nîmîkî pî' ko'mannî'nîkon sîrîrî teeseta'kai pra.

²⁶ Mîrîrî warantî Morî Yekaton Wannî Paapa nîrîrî'pîya uurî'nîkon pîika'tî. A'tu'mîra uurî'nîkon epu'tî tîuya wenai upîika'tîiya'nîkon. Î' kai'ma Paapa yarakkîrî eseurîmanpai e'nî tanne eseurîman eserike pra awanî tîise mîkîrî Morî Yekaton Wannî eseurîma Paapa yarakkîrî î' ankapai e'nîto' epu'tîiya. Mîrîrî ekaremekîiya teeseka'nunkai uurî'nîkon ton pe. Esatîiya Paapa pî' uurî'nîkon ton pe. Mîrîrî warantî uurî'nîkon pîika'tîiya. ²⁷ Moropai Paapa wanî pemonkonyamî' yewan era'manen pe inepu'tî pe awanî. Moropai Morî Yekaton Wannî esenumenkato' epu'nen pe nîrî awanî. Mîrîrî ye'nen î' kai'ma tîpemonkonoyamî' ton pe î' esatîiya epu'tîiya. Moropai mîrîrî inesatî wanî itu'se tîwe'to' yawîrî epu'tî Paapaya.

²⁸ A'kî, epu'tî'nîkon man, tamî'nawîrî î' teesuwa'kasen manni'kan Paapa yapurînenan yarakkîrî mîrîrî pî' Paapa esenyaka'ma morî pe manni'kan kupîpa. Mîrîrî kupîpa kai'ma uyarakkîrî'nîkon uurî'nîkon yanno'pîiya. Î' kai'ma itu'se tîwanî yawîrî ikupîpa kai'ma. ²⁹ Maasa pra pena pata pai tîmîrî pe Paapaya menkannî'pî moropai upantaka'pîiya'nîkon tînmu warantî uurî'nîkon enato'pe kai'ma mîrîrî kupî'pîiya. Moropai mîrîrî ku'sa' tîuya tîpo tînmu wanî e'mai' pe uruinankon pe uurî'nîkon wanî ita'mi'san pe. ³⁰ Mîrîrî warantî uyanno'pîiya'nîkon moropai upantaka'pîiya'nîkon. Uyanno'pîiya'nîkon neken pepîn tîise ukupî'pîiya'nîkon morî pe uurî'nîkon e'to'pe. Yairî uurî'nîkon e'to'pe neken pra tîise tarakkîrî morî yapisî tînmuya yai yarakkîrî uurî'nîkonya morî yapi'to'pe ikupî'pîiya. Mîrîrî warantî e'nîto'pe ikupî'pî Paapaya.

Uyepotorîkon Jesus Cristo Wenai

Paapaya Usa'namato'kon

³¹ Tamî'nawîron mîrîrî Paapa nîkupî'pî pî' î' ta'nîkon e'painon? Paa-paya uurî'nîkon pîka'tîsa' tanne, anî' wanî e'painon uyentai'nîkon Paapa yarakkîrî e'nî tanne? Î' ton pra man. ³² Mîikîrî Paapaya taasa' pra man ti-win kin see warantî: —Unmu tiwinan yarimauya pepîn aasa'mantato'pe inkamoro ton pe —taasai'ya pra man. Tîise itîrî'pîiya i'nînma ye'ka pe pra tamî'nawîronkon uurî'nîkon ton pe. Mîikîrî tînmu tîisa' tîuya pata pai tamî'nawîron morî tîrîiya pepîn e'painon uupia'nîkon? Itîrîiya. ³³ Anî' kin eseurîma e'painon uurî'nîkon Paapa nîmenka'san winîkîi Paapaya rî ta'pî anî' eseurîma pepîn to' winîkîi maasa pra yairî pu'kuru un-kupî'san inkamoro. ³⁴ Anî'ya taa eserîke pra man uurî'nîkon pî': —Imakui'pî ku'sa' to'ya —taiya ya upî'nîkon, î' pe pra rî awanî. Î' wani' awanî ye'nen? Maasa pra Cristo sa'manta'pî uurî'nîkon ton pe moropai awe'mî'sa'ka'pî isa'manta'san kore'tapai. Mîikîrî wanî enen Paapa meruntîri winî eereutasas'. Mîikîrîya esatî ko'mannîpî Paapa pî' uurî'nîkon ton pe. ³⁵ Mîrîrî ye'nen o'non pîkîrî see Cristoya usa'namato'kon kî'pî wanî sîrîrî? E'taruma'tînto' pîkîrî ka'rî? Kaane, sa'man tîwe'sen upona'nîkon pîkîrî ka'rî? Tiaronkon pemonkonyamî'ya utaruma'tîto'kon pîkîrî? Emi'ne ita're' pra e'nî pîkîrî? Î' ton pra itemanne ton pra e'nî pîkîrî? Nari' ya' ko'mannî pîkîrî, sa'mantanto' upona'nîkon teerepansen pîkîrî ka'rî? Kaane, tîwîrîrî uupia'nîkon aako'mamî ipatîkarî. ³⁶ Mîrîrî warantî e'taruma'tînto' pî' Paapa maimu e'menukasas'ya taasa' man see warantî: Awenai anna, apemonkonoyamî' wanî sîrîrî nari' ya' sa'mantanto' ya' wei kaisarî.

Mîrîrî ye'nen anna koneka pî' to' man

manni' carneiro aasa'manta ton weiyu yai warantî

Sl 44.22

taasai'ya man. ³⁷ Mîrîrî warantî awe'kupî tanne, tamî'nawîron mîrîrî yentai e'nîto'pe ukupîiya'nîkon, mîikîrî manni' uurî'nîkon sa'namatîponya. ³⁸ A'kî epu'tî pî' wai seru'ye' pe pra. Î'ya tiwin kin uurî'nîkon pantaka pepîn moropai umo'kaiya'nîkon eserîke pra awanî Paapa, usa'namatîponkon yenya pai. Sa'mantanto'ya moropai enen ko'mannîto'ya moropai ka' po tîiko'mansenon inserîyamî'ya, moropai tarî ipîkku pe tîwe'sanonya moropai Makui pemonkonoyamî'ya moropai sîrîrîpe eesera'ma ko'mannîpî manni'ya moropai maasa eesera'ma kupî manni'ya uurî'nîkon mo'ka eserîke pra man. ³⁹ Moropai ka' kawînan tera'masena moropai maiwinîkîi tu'nakan pe tîwe'senya moropai tamî'nawîron Paapa nîkupî'pîya uurî'nîkon pantaka pepîn moropai mo'kaiya pepîn Paapa yenya pai, kure'ne usa'namasas'ya'nîkon ye'nen. Maasa pra uurî'nîkon wanî Jesus Cristo Uyepotorîkon pemonkono pe.

9

Paapa Moropai Ipemonkono, Israelpnkon

¹ Î' tauya etatî yairon pî' eseurîma sîrîrî. Uurî wanî Cristo pemonkono pe. Mîrîrî ye'nen seru'ye' pe eseurîma pepîn. Moropai î' kai'ma esenu-menkato' itu'na tîwe'sen mîrîrî ekaremekî Morî Yekaton Wannîya innape yairî eseurîmasa' seru'ye' pra. ² Mîrîrî tanne esewankono'man pî' wai kure'ne uyewan ya'. „Maasa pra upemonkonoyamî' wanî pra awanî

ye'nen Cristo pemonkono pe. ³ Mírîrî ye'nen inkamoro upemonkonoyamî e'taruma'tîsa, î' kai'ma to' e'pîka'tî eserîke pra era'mauya. Mírîrî ye'nen tauya e'painon Paapa pí'. —Paapa, inkamoro e'taruma'tîto' pata'se' ya' uutîto'pe pa'nî'kî Cristo piapai, inkamoro uyonpayamî wîfî namai —tauya e'painon Paapa pí'. ⁴ Maasa pra inkamoro wanî'pî tîpemonkonoyamî' pe Paapa nîmenka'san pe. Moropai Paapaya to' kupî'pî tînmukuyamî' pe. Mírîrî ye'nen morî pe tîwe'to' tîrî tîuya ta'pîiya to' pia. Moropai penaronkon to' yunkonyamî' yarakkîrî Paapa eseta'pî. Moropai Moisés pia inkamoro nîkupî ton tînekaremekî'pî tîrî'pîiya. Moropai Paapaya ta'pî inkamoro pí': —Sîrîrî warantî amîrî'nîkonya yairî uyapurî e'pai man. Moropai inkamoroya î' kupî tîuya taato' Paapaya yapîsî'pî. ⁵ Inkamoro wanî Abraão nurî'tî payanî'san pe. Moropai Cristo nîrî wanî to' yonpa pe tarî tîwanî yai pemonkon pe. Mîîkîrî wanî Paapa pe. Tamî'nawîron yentaino pe awanî. Mírîrî ye'nen itese' yapurî'nîkon e'pai man. “Morî pe pu'kuru man” taa e'pai man tîwîrîrî. Mírîrî warantî e'pai man.

⁶ Pena Paapaya inkamoro kupî'pî morî pe. Tîise sîrîrî inkamoro ko'mamî pepîn imaimu yawîrî. Mírîrî ye'nen î' ta'pî tîuya yawîrî ikupî Paapaya pepîn kai'ma eesenumenkakon? Kaane, maasa pra tamî'nawîronkon Israelponkon wanî pepîn Paapa pemonkono pe. ⁷ Maasa pra Paapa pia tamî'nawîronkon Abraão payanî'san wanî pepîn ipayanî'san pe pu'kuru. Î' wani' awanî ye'nen? Paapaya ta'pî Abraão nurî'tî pí':

—Manni'kan neken anmu Isaque payanî'san inkamoro neken wanî anmukuyamî' pe Gn

21.12

—ta'pîiya Abraão pí'. ⁸ Mîîkîrî manni' esenpo'pî Abraão nurî'tî munmu manni' esenpo pe man ta'pî Paapaya yawîrî. Mîîkîrî wanî Paapa nîmenka'pî pe moropai mîîkîrî payanî'san wanî Paapa nîmenka'san pe nîrî. Tîise tiaron manni' esenpo'pî Abraão munmu pe wanî pepîn Paapa nîmenka'pî pe. Moropai ipayanyamî' rî'san nîrî wanî pepîn Paapa nîmenka'san pe. Maasa pra mîîkîrî esenpo taasai'ya pra Paapa man mîto'pe. ⁹ Tîise ta'pîiya:

—Inî'rî uupî tiaron kono' yai aapia ayera'mapî'se.

Mírîrî yai uui'sa' ya,

ano'pî Saraya tîre yenpo pe man tiwin warayo' pe,

Gn 18.10,14

—ta'pîiya Abraão pí'.

¹⁰⁻¹² Moropai inî'rî ta'pîiya manni'kan Rebeca munkîyamî' pí' eesurîma'pî. Inkamoro yunkon pe Isaque Paapa nîmenka'pî wanî'pî. Mírîrî warantî Paapaya inkamoro asakî'nankon menka'pî maasa tîsankon ro'ta ya' to' tîise itu'se tîwanî yawîrî ikupî'pîiya maasa to' esenpo pra tîise. Mírîrî ye'nen Paapa eseurîma'pî tîmîrî pe Rebeca yarakkîrî. Ta'pîiya:

—A'kî Rebeca, manni' anre e'mai' pe esenpo kupî manni',

mîîkîrî wanî pe man ite'ma'pî pí' eesenpo kupî manni' mîîkîrî poitîrî pe awanî pe man Gn 25.23

—ta'pîiya Rebeca pí'. Mírîrî ta'pî Paapaya maasa to' esenpo pra tîise moropai imakui'pî ku'sa' to'ya pra tîise moropai morî ku'sa' to'ya pra tîise Paapaya imenka'pî tiwin, itese' Jacó. ¹³ Pena Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man see warantî:

—Manni' Jacó wanî'pî unsa'nama pe kure'ne, unmenka'pî pe awanî'pî.

Mírîrî ye'nen ipayanyamî' rî'san nîrî sa'namauya.

Tîise manni' Esau nîmî'pîuya, imenka'pîuya pra.

„Mîrîrî ye'nen ipayanyamî' rî'san nîrî menka'pîuya pra awanî'pî.„ *Ml 1.2,3*
—taasai'ya man.

14 Î' ta'nîkon nai moriya mîrîrî pî'? Paapa wanî morî pe pra mîrîrî
kupîiya ye'nen ta'nîkon ka'rî? Kaane. 15 Maasa pra ta'pîiya pena Moisés
nuri'tî pî' tîmaimu e'menukasa' manni' po:

Uurî etî'noko'mato' wanî
manni' itu'se uurî e'to' pî' neken.

Moropai uurî e'wakîma to' wanî

manni' anwakîmapai uurî e'to' pî',

Êx 33.19

ta'pîiya. 16 Mîrîrî ye'nen mîrîrî ye'ka pe awanî pepîn anku'pai pemonkon
esenumenka yawîrî awanî pepîn, yeka'nunkaiya yawîrî awanî pepîn,
tîise teetî'noko'mato' yawîrî neken Paapaya imenka. 17 Mîrîrî pî' pena
Paapa maimu Moisés nuri'tî nîmenuka'pîya ta'pî pata esa' pe tîwe'sen Faraó
nuri'tî pî'. Ta'pîiya:

—Uurîya mîrîrî warantî pata esa' pe akupî'pî.

Mîrîrî aku'sau'ya wenai î' kai'ma umeruntîri esera'mato'pe awenai
tamî'nawîrî pata po,

kure'ne ipîkku pe wanî epu'to'pe tamî'nawîronkonya

Êx 9.16

—ta'pîiya. 18 Mîrîrî warantî Paapaya teetî'noko'mato' kupî manni' itu'se
tîwe'to' yarakkîrî moropai itewan sa'mannîpîiya itu'se tîwanî yawîrî
ikupîiya.

Tîpemonkono Pe Tiaronkon Menkato' Paapaya

19 Amîrî'nîkon yonpaya taa upî': —Mîrîrî warantî awanî ya, o'non ye'ka
pe Paapaya uyeserukon yako'menka e'painon kin? Anî' wanî pepîn
tiwin kin itu'se Paapa e'to' yentai? 20 Tîise uwanîyakon, anî' amîrî Paapa
yarakkîrî eesiyu'pî'tîpa? Maasa era'makî. Manni' kamoteya taa pepîn
tîkapî'tîpon pî':

—Î' ton pe sîrîrî warantî uka'sa'ya?

Is 29.16; 45.9

—taiya pepîn. Maasa pra kamote kapî'tîponya ikapî itu'se tîwe'to' yawîrî.

21 Mîkîrîya ikapî e'painon asakî'ne kamote mîrîrî rî non ke, tiwin ikapî
e'painon morî pe moropai tiaron kapîiya e'painon mararî rî. O'non ye'ka
pe itu'se tîwanî yawîrî ikapîiya.

22 Mîrîrî warantî Paapaya ikupî'pî itu'se tîwe'to' yawîrî. Man-
nankan imakui'pî ku'nenan yaretî'kapai awanî'pî. Teuren kure'ne
inkamoro yapîtanîpî'pîiya to' tarumatî tîuya pra maasa pra itu'se awanî'pî,
kure'ne teekore'mai tîwanî moropai kure'ne tîmeruntîri wanî epu'to'pe
tamî'nawîronkonya. 23 Moropai tiaronkon, mannankan i'noko'ma'sanya
epu'to'pe î' kai'ma morî pe tîwe'to' wanî, mannankan pia morî tîrî tîuya
ka' po to' ko'manto'pe tîpia. Î' kai'ma pena teesenumenka'pî yawîrî
ikupî'pîiya. Anî' amîrî esiyu'pî yarakkîrî mîrîrî warantî iku'sai'ya pî'?
24 Mîrîrî ikupî'pî Paapaya Judeuyamî' ton pe neken pra tîise ikupî'pîiya
manni'kan Judeuyamî' pepîn ton pe nîrî. Uurî'nîkon yanno'pîiya. 25 See
warantî imenuka'pî pena Paapa maimu ekareme'nen Oséias nuri'tîya
tîkaaretarî po:

Mannankan upemonkono pe pra esi'san

inkamoro esatîuya tarîpai upemonkono pe.

Mannankan unwakîma'san pepîn

inkamoro wakîmauya

Os 2.23

ta'pî Paapaya Oséias wenai. 26 Moropai ini'rî moro rî ta'pîiya:

Paapaya ta'pî: —Amîrî'nîkon wanî pepîn upemonkono pe tîise tarîpai amîrî'nîkon wanî uurî Paapa, ipatîkarî tîko'mansen, munkîyamî' pe —ta'pî Paapaya, *Os 1.10* ta'pîiya.

²⁷ Moropai pena Paapa maimu ekareme'nen Isaías nuri'tî eseurîma'pî Israelyamî' pî'. Ta'pîiya:
Israelyamî' wanî mararî pra kasapan warantî tîwe'sanon pe tîise inkamoro kore'tapai mararî neken e'pîika'tî'san wanî.

²⁸ Maasa pra tiaronkon aretî'ka Paapaya kai'ma pena ta'pî tîuya yawîrî ikupîiya. Tiwinarî tu'kankon pemonkonyamî' yaretî'kaiya kupî sîrîrî

Is 10.22,23

ta'pîiya. ²⁹ Moro rî Isaías nuri'tî eseurîma'pî pena. Ta'pîiya: Sîrîrî Paapa meruntî pu'kuruya upayankon rî'san nîmî'sa' pra awanî ya, tamî'nawîrî uurî'nîkon yaretî'ka'pîiya e'painon. Pena Sodoma cidaderî po awanî'pî warantî e'tî'ka'nî'pî e'painon.

Uurî'nîkon yaretî'ka'pîiya e'painon.

Moropai Gomorra ponkon yaretî'ka'pîiya warantî.

Tîise tiaronkon upayankon rî'san pîika'tî'pîiya ta'pîiya.

Is 1.9

Israelyamî'ya Jesus Maimu Kupî Pra Awanî Innape

³⁰ Î' ta'nîkon pe nai mîrîrî pî' moriya? Ta'nîkon ka'rî Judeuyamî' pepîn pî', Paapaya tîpemonkonoyamî' pe tapisîkon yuwasa' to'ya pra tîwanî pî'? Tîise Paapaya to' yapisî'pî innape tîku'to' to'ya wenai. ³¹ Tîise manni'kan Judeuyamî', Paapa nîmenka'sanya î' kai'ma Paapaya tapisîkon yuwa'pî tîise tiwin kin eporî to'ya pra awanî'pî. Î' kai'ma Moisés nuri'tîya tenupa'pîkon yawîrî yuwa'pî to'ya tîise eporî to'ya pra awanî'pî. ³² Î' wani' awanî ye'nen? Eporî to'ya pîn maasa pra Moisés nuri'tîya yenupanto' yawîrî tîwanîkon wenai, morî pe tîwe'ku'sa'kon kai'ma, tîise innape ikupî tîuya'nîkon yawîrî pra. Mîrîrî ye'nen inkamoro e'pu'ma'pî tî' pona. ³³ Pena Paapa maimu ekareme'nenya ekareme'sa' yawîrî to' e'pu'ma'pî.

Maasa era'matî

tî' tîrîuya sîrîrî seeni' wî' pona.

Mîrîrî pona to' e'pu'ma kupî sîrîrî.

Ipoi to' e'pu'masa' ya

to' atare'mo kupî sîrîrî.

Tîise manni' innape iku'nenan

inkamoro wanî pepîn tîweppe'se ipî'

ta'pî Paapa maimu e'menukasa'ya.

Is 8.14; 28.16

10

¹ Uyonpayamî', tamî'nawîrî uyewan ke esenumenka î' kai'ma Judeuyamî' e'pîika'tî yu'se esenumenka, moropai esatî pî' uuko'mamî Paapa pî' inkamoro ton pe. ² Maasa pra epu'tî pî' wai inkamoro wanî innape Paapa yapurînen pe tîwe'ku'sanon pe teuren. Tîise innape Paapa yapurîto' to'ya wanî pepîn yairon pe, epu'tî to'ya pepîn. ³ Epu'tî to'ya

pepîn î' kai'ma tarakkîrî morî pe pemonkon kupî Paapaya. Mîrîrî ye'nen yuwa to'ya tîwinîpai'nîkon, morî pe Paapaya tîkupîkon tîrî to'ya pepîn. Teesenumenkakon yawîrî inkamoroya ikupî, morî pe tîwe'ku'se. ⁴ Tîise Cristo wanî Moisésya yenupanto' rî'pî yentai tîwe'sen pe. Mîrîrî ye'nen manni'kan innape iku'nenan wanî yairî pu'kuru. Mîrîrî pîkînsa' Paapaya to' yapisî.

⁵ Pena Moisés nurî'tîya imenuka'pî tîkaaretarî po. Î' kai'ma pemonkonyamî' yapisî tîuya ta'pî Paapaya yairî Moisésya yenupanto' yawîrî to' wanî wenai. See warantî ta'pîiya:

—Anî'ya tamî'nawîrî mîrîrî Moisésya yenupanto' yawîrî ikupî ya mîikîrîya tîiko'manto' ton eporî,

mîrîrî yawîrî tîwanî ye'nen *Lv 18.5*

—ta'pîiya. ⁶ Tîise innape iku'to'ya ekaremekî: anî' nîkupî eserîkan pepîn ku'pai pra awanî morî pe e'nîto'pe Paapa yarakkîrî. Maasa pra ta'pîiya see warantî:

—Mîrîrî warantî teesenumenkai pra e'tî.

Anî' enuku pe nai ka' pona Cristo era'mai? *Dt 30.12*

⁷ Teesekaranmapoi pra e'tî.

Anî' autî pe nai sa'manta'san kore'ta Cristo pîmî'sa'kakonpa miarî pai? *Dt 30.13*

—ta'pîiya. ⁸ Tamî'nawîrî mîrîrî ku'pai pra awanî maasa pra mîrîrî pî' pena Moisés eseurîma'pî:

—A'kî aminke pra Paapa maimu man aapia'nîkon epu'tikonpa,

antakon ya' man. Moropai ayewankon ya' man *Dt 30.14*

—ta'pîiya. Mîrîrî itekare anna nekaremekî'pî manni'. ⁹ Mîrîrî pî' eeseurîma ya, anta ke taaya ya, Jesus wanî ayepotorî pe moropai innape ikupîya ya ayewan ke î' kai'ma Paapaya i'mî'sa'ka'pî isa'manta'san kore'tapai, awe'pîika'tî. ¹⁰ Maasa pra uyewankon ke innape ikupî'nîkon ya moropai innape Cristo kupî ekaremekî'nîkon ya untakon ke, e'pîika'tîn.

¹¹ Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man see warantî:

—Anî'ya innape mîikîrî kupî ya,

mîikîrî wanî pepîn tîweppe'se tîwinîkî *Is 28.16*

—taasai'ya man. ¹² Mîrîrî taiya tamî'nawîronkon pî' manni'kan Judeuyamî' pî' moropai Judeuyamî' pepîn pî' maasa pra tianperî pîika'tînto' ton pra awanî ye'nen sa'nîrî to' tîise. Tamî'nawîronkon yepotorî pe tîwanî ye'nen, tîpî' tîwe'pîika'tîto'kon ton esa'nenan pîika'tîiya. ¹³ Taasa' Paapa maimu e'menukasa'ya manni' warantî pîika'tîiya.

—Manni' uyepotorîkon pî' tîwe'pîika'tîto' ton esa'nen ya e'pîika'tî *Jl 2.32*

—taasai'ya man.

¹⁴ Yai pra tiaronya taa: —Tîise o'non ye'ka pe see innape ikupî ye'ka pe pra esatî to'ya e'painon? Moropai o'non ye'ka pe innape ikupî to'ya e'painon itekare etatîpon pînon? Moropai o'non ye'ka pe eta to'ya e'painon anî'ya itekare ekareme'sa' pra tîise? ¹⁵ Moropai o'non ye'ka pe itekare esekaremekî e'painon anî' ekareme'nen yarimasa' pra tîise? Tîise mîrîrî ekareme'nen yarimasa' Paapaya. A'kî, Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man see warantî:

—O'non ye'ka pe morî pe eesera'ma e'painon itekare ekareme'nenya ekaremekî ya *Is 52.7*

—taasai'ya man.

¹⁶ Tîise eta tîuya'nîkon ya, tamî'nawîronkonya innape mîrîrî itekare ku'sa' pra awanî'pî. Mîrîrî pî' pena itekare ekareme'nen Isaiás nurî'tî eseurîma'pî. Ta'pîiya see warantî:

—Uyepotorî, anî'ya see innape itekare anna nekaremekî'pî kupî e'painon? *Is 53.1*

—ta'pîiya. ¹⁷ Tîise innape iku'to' wanî itekare eta wenai. Moropai itekare wanî manni' ekareme'nenya Cristo yekare ekaremekî wenai. ¹⁸ Moriya ekaranmapouya. Inkamoroya kin itekare esekaremekî etasa' pra nai? Kaane, eta'pî to'ya. Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' warantî:

Tamî'nawîrî pata po tîiko'mansenon

pemonkonyamî'ya imaimu etasa' man

Sl 19.4

taasai'ya man. ¹⁹ Inî'rî ekaranmapouya. Mîrîrî yekare etasa' Israelyamî'ya yai epu'tî to'ya pra kin nai? Mîrîrî yuuku'pî pena Moisés nurî'tîya. Imenuka'pîiya see warantî:

Paapaya ta'pî: —Amîrî'nîkon kinmuwa kupî sîrîrî

tiaronkon pemonkonyamî' amîrî'nîkon pepîn pîika'tîuya wenai.

Inkamoro pemonkonyamî' epu'nenan pepîn

pakkokon pîika'tîsau'ya wenai

eekore'makon upî' —ta'pîiya.

Dt 32.21

kai'ma imenuka'pîiya. ²⁰ Moropai pena Isaiás nurî'tî eseurîma'pî meruntî ke panpî'. Ta'pîiya:

Paapa esenpo'pî manni'kan tîwanenan pepîn pia,

moropai tesa'nenan pepîn pia eesekaremekî'pî

Is 65.1

ta'pîiya. ²¹ Tîise inkamoro Israelyamî' pî' Isaiás nurî'tî eseurîma'pî. Ta'pîiya:

Wei kaisarî Paapa wanî'pî to' anpîika'tîpai teuren

tîpîika'tîto'kon Paapaya yu'se pra yewanmîrî'pî to'ya.

Inkamoroya tewankon sa'mannî'sa' wanî'pî

Paapa maimu aniyu'pai pra tîwanîkon ye'nen

Is 65.2

ta'pîiya.

11

Paapaya Israelyamî' I'noko'ma

¹ Mîrîrî ye'nen ekaranmapouya tarîpai. Paapaya tîpemonkonoyamî' yewanmîrî'pî? Kaane, tiwin kin to' yewanmîrîsai'ya pra man. Maasa pra uurî pîika'tî'pîiya. Uurî wanî inkamoro yonpa pe tîwe'sen pe. Uurî wanî Abraão nurî'tî payanî'pî pe tîwe'sen pe moropai manni' Benjamim nurî'tî paarî'pî pe wanî. ² Paapaya manni'kan tîpemonkonoyamî' tîmenka'san yewanmîrîsa' pra man. Inkamoro epu'tî'pîiya pena maasa pata koneka tîuya pra tîise. Epu'nenan amîrî'nîkon î' kai'ma Paapa maimu e'menukasa'ya taasa'. Manni' Elias nurî'tî eseurîma'pî Paapa pemonkonoyamî' winîkîi. ³ See warantî ta'pîiya:

—Uyepotorî, inkamoroya amaimu ekareme'nenan tî'ka'pî moropai inkamoroya ayapurî pe tînpo'tîkon yaponse' soroka'pî.

Tarîpai uurî neken e'nîmîsa' sîrîrî tiwinsarî tarîpai inkamoro wanî uurî anwîpai *1 Rs 19.10,14*

—ta'pîiya. ⁴ Î' kai'ma mîikîrî maimu yuuku'pî Paapaya? Ta'pîiya see warantî:

—Asakî'ne mia' pona tîimo'tai mil (7.000) kaisarî warayo'kon wanî.

Inkamoro mannankan ikonekasa' to' napurî pe Baal itese' yapurînenan pepîn. Tîise uurî neken yapurî to'ya 1 Rs 19.18

—ta'pîiya. ⁵ Mîrîrî warantî awe'ku'sa' sîrîrî. Tîise morî pe Paapa e'to' wenai to' wanî arinîke pra tîise moro to' man Paapa nîmenka'san tîmîrî ton pe. ⁶ Itu'se tîwe'to' wenai Paapaya to' menkasa' î' to' nîkupî'pî wenai pra, maasa pra to' nîkupî'pî wenai Paapaya to' menkasa' ya, moriya to' esenyaka'mato' yepe' pe itîrî Paapaya e'painon, epe'mîra itîrîiya pepîn.

⁷ Î' taa pe nai mîrîrî pî'? Ta'nîkon ka'rî Israelyamî' tamî'nawîronkonya yairî tîwe'to'kon yuwa'pî teeseka'nunkai, tînkupî'pîkon wenai. Tîise eposa' to'ya pra awanî'pî. Tu'kankon pepîn neken, Paapa nîmenka'sanya eporî'pî. Tîise tiaronkon wanî Paapaya tannoto'kon anetapai pra. ⁸ Inkamoro pî' Paapa maimu e'menekasa'ya taasa':

Paapaya ayewankon sa'mannî'sa'
moropai eesenumenkato'kon nîrî.

Mîrîrî ye'nen inkamoroya era'ma eserîke pra awanî tenukon ke
moropai eta to'ya eserîke pra awanî tîpanakon ke Dt 29.4; Is 29.10

ta'pîiya. ⁹ Moropai Davi nurî'tî eseurîma'pî mîrîrî pî'. Ta'pîiya:

To' atausinpato' weiyu yai
to' ena e'pai man morai' ya'

to' esenku'tîi,

inkamoro e'to'pe itaruma'tîsa'kon pe,

¹⁰ to' ku'kî, inkamoro yenu e'to'pe enkaru'ne

moropai tîwarîrî tîwe'morikkai to' e'to'pe

tîmoronkon epu'to'pe to'ya tînkupî'pîkon wenai

Sl 69.22,23

ta'pîiya.

¹¹ Tarîpai ekaranmapouya. Inkamoro Judeuyamî' atare'mosa' yai to' atare'mo'pî tamî'nawîrî î' eporîkonpa pra? Kaane, tîise inkamoroya imakui'pî ku'sa' wenai manni'kan Judeuyamî' pepîn e'pîika'tîto'kon iipî'pî. Mîrîrî pîkînsa' Judeuyamî' kinmuwato'pe tîwinîpai to' e'pîika'tîsa' wenai. ¹² Judeuyamî' nîkupî'pî imakui'pî wenai kure'nan morî pe Judeuyamî' pepîn e'to' wanî. Tîîpia'nîkon tîntîrî pe Paapa nîkupî'pî yapîsî to'ya pra Judeuyamî' wanî wenai Judeuyamî' pepîn pia itîrî'pîiya. Tîise î' pensa inkamoro Judeuyamî' enna'po ya, tîîpia'nîkon Paapa nîtîrî yapîsî to'ya ya, î' kai'ma morî pe panpî' tamî'nawîronkon wanî inî' panpî' itentai, inkamoro wenai.

Yei Panta Mo'tani'sa' Tiaron Parakon Pona Warainokon

¹³ Tarîpai eseurîma sîrîrî amîrî'nîkon Judeuyamî' pepîn pî'. Maasa pra uurî wanî Paapa naipontî'pî pe itekare ekareme'se amîrî'nîkon Judeuyamî' pepîn kore'ta. Mîrîrî esenyaka'mato' pî' atausinpa. ¹⁴ Yai pra mîrîrî kupîuya wenai uyonpayamî' ikinmuwa emapu'tîuya. Mîrîrî pîkînsa' yai pra tiaronkon e'pîika'tî emapu'tîuya. ¹⁵ Maasa pra Judeuyamî' wanî yewanmîrîsa' pe, mîrîrî pîkînsa' Judeuyamî' pepîn ena'pî Paapa yonpa pe. Mîrîrî tîpo o'non ye'ka pe awanî e'painon, inkamoro yapîsî Paapaya yai? To' wanî e'painon manni' isa'manta'san e'mî'sa'ka inî'rî enen tîwanîkonpa warantî. ¹⁶ A'kî, e'mai'non ikei ekisa' wanî ya morî pe itîito'pe Paapa pia, moriya tamî'nawîron itonpakon nîrî ikeikon wanî morî pe, imîrî ton pe. Moropai yei kara wanî ya morî pe Paapa pia itîito'pe, moriya ipanta nîrî wanî morî pe, imîrî pe. Mîrîrî warantî Judeuyamî' wanî. Paapa pemonkono pe to' tamokon e'sa' wenai to' payanî'san nîrî wanî ipemonkono ton pe.

¹⁷ Oliveira ye' pînsa' imainanpasa' panta waikatî to'ya. Moropai mîrîrî pata'pî ya' tiaron oliveira ye' imainanpasa' pepîn ese ye'karî panta tîrî to'ya tiaron mainanpasa' pata'pî ya'. Akî tauya amîrî'nîkon Judeuyamî' pepîn wanî manni' oliveira ye' ese ye'karî warantî. Tarîpai amîrî'nîkon awe'pîika'tîto'kon yapi'sa'ya'nîkon inkamoro Judeuyamî' wenai. ¹⁸ Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkonya ipanta rî'pî yewanmîrî e'pai pra awanî. Mîrîrî pî' mûi pe aatapurîkon e'pai pra man. Maasa pra amîrî'nîkon wanî tarîpai ipanta pe warantî. Ipantaya ikara yapîtanîpî eserîke pra man tîise ikaraya neken ipanta yapîtanîpî. Mîrîrî ye'nen taaya'nîkon eserîke pra man: — Anna wanî Judeuyamî' yentai tîwe'sanon pe —taaya'nîkon eserîke pra naatii. ¹⁹ Mîrîrî ye'nen taaya'nîkon: —Ipanta ya'tîsa' to'ya mîrîrî anna pata'se' ton pe, Paapa pemonkono pe anna e'to'pe. ²⁰ Inna, seru' pepîn. Tîise enpenatatî inkamoro ya'tî'pî Paapaya maasa pra innape ikupî to'ya pra awanî ye'nen. Tîise amîrî'nîkon tîrî'pî Paapaya oliveira ye' pî' manni' warantî maasa pra innape ikupîya'nîkon ye'nen. Mîrîrî pî' mûi pe taatapurî pra e'tî. Tîise eranne' pe e'tî mîrîrî pî', Paapaya aya'tîkon namai. ²¹ Mîrîrî ye'nen aka tîwarî e'tî. Paapaya Judeuyamî' tîmenka'san pu'kuru taruma'tîto' tîuya ku'sa' pra man tîwî. Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkon taruma'tîiya pepîn kai'ma kîsenumenkati.

²² Maasa era'matî Paapa wanî morî pe seru' pepîn moropai nari' pe nîrî awanî. Mîikîrî wanî nari' pe manni'kan tena'tî'san winîkîi. Tîise morî pe awanî awinîkî'nîkon tîwîrîrî innape tîkupî pî' aako'mamîkon ye'nen. Mîiwîni pra awanî ya amîrî'nîkon nîrî ya'tîiya. ²³ Tîise î' pensa Judeuyamî'ya tîwî tesarukon kupî ya moropai innape ikupî to'ya ya to' enna'po inîrî ipata'se'kon ya', Paapaya to' enna'po emapu'tî. ²⁴ Amîrî'nîkon Judeuyamî' pepîn wanî manni' oliveira se' tapairon panta ya'tîsa' moropai itîisa' tiaron panta pata'pî ya' warantî. Manni' oliveira ye' imainanpasa' pona itîisa' pe. Judeuyamî' wanî manni' oliveira ye' imainanpasa' warantî. Mîrîrî ye'nen Paapaya ikupî sa'me pra î' kai'ma mîrîrî oliveira ye' pî' yannuku tîuya ipanta tena'tî'pî.

Morî Pe Paapa E'to' Tamî'nawîron Pî'

²⁵ Uyonpayamî', anî' nepu'tî pepîn yairon epu'tîya'nîkon yu'se wai, aawarîrî'nîkon epu'nen pe awanîkon kai'ma eesenumenkakon namai. Maasa pra Israelyamî'ya innape iku'to' pepîn ko'mamî pepîn ipatîkarî. Tîise to' ko'mamî tamî'nawîrî innape ikupîtonkon Judeuyamî' pepînya innape iku'sa' pîkîrî. ²⁶ Mîrîrî warantî neken tamî'nawîrî Israelyamî' e'pîika'tî taasa' Paapa maimu e'menukasa'ya manni' warantî.

Pîika'tîton iipî pe man.

Moropai mîikîrîya tamî'nawîronkon

Jacó payanî'san nîkupî'pî imakui'pî

mo'ka pe man.

²⁷ Mîrîrî warantî to' yarakkîrî eseta kupî sîrîrî,

mîrîrî imakui'pî to' nîkupî'pî mo'kauya yai *Is 59.20,21; 27.9; Jr 31.33,34*
ta'pîiya.

²⁸ Inkamoro Judeuyamî'ya Paapa maimu yewanmîrîsa' wenai Paapa yeyaton pe to' ena'pî, amîrî'nîkon Judeuyamî' pepîn wenai. Tîise Paapaya to' menkasa' wenai to' ena Paapa yonpa pe. Penaronkon tamokon wenai to' ena'pî. ²⁹ Maasa pra î' pensa Paapaya î' ta'pî tîuya teesenumenkato' mi-akanma pepîn, manni'kan tînmenka'san tîmîrî ton pe yarakkîrî. Moropai

inkamoro kupi'ya mori' pe. ³⁰ Amiri'nikon Judeuyami' pepin pena Paapa maimu yawiri' pra awani'pikon. Tiise taripai amiri'nikon era'ma'pi Paapaya ti'noko'pi pe, maasa pra Paapa maimu yawiri' pra Judeuyami' e'sa' ye'nen. ³¹ Miriri' waranti ti'noko'pi pe Paapaya ayera'ma'pikon ye'nen, Judeuyami'ya niri' ti'noko'mato'kon Paapaya yapis'i, inkamoro wani Paapa maimu yawiri' pra tiise. ³² Miriri' ye'nen Paapaya tam'i'nawiri' to' ku'sa' to' e'to'pe yarakkansa' waranti timaimu yawiri' pra to' e'sa' ye'nen. Miriri' kupi'piya teeti'noko'mato' yenpopa kai'ma tam'i'nawironkon ton pe.

³³ Ipi'ku pe pu'kuru Paapa wani' epu'ti yentai.

Moropai i' kai'ma kure'ne epu'nen pe awani' ekaremeki yentai.

Ani'ya kin teseru konekasa' Paapaya epu'ti e'painon?

Ani'ya Paapa esenumenkato' epu'ti e'painon?

³⁴ Ani'ya kin Paapa esenumenkato' epu'ti e'painon?

Ani'ya kin ipanama e'painon?

Is 40.13

³⁵ Ani'ya kin i' tiri'pi Paapa pia,

itepe'pi yapis'ipa iwinipai?

Jó 41.11

³⁶ Tam'i'nawiron wani Paapa nikoneka'pi pe. Tam'i'nawiron ko'mannipiya timiri' pe awani. Mori' pe pu'kuru man Paapa tauya tiwiri'ri.

12

Paapa Esenyaka'mato' Ku'to'pe Eturumakan

¹ Miriri' ye'nen uyonpayami', kure'ne Paapaya u'noko'masa'kon wenai i' kai'ma antirikon tiriya'nikon iipia taripai? Kure'ne esatiuya siriri'. Eturumakati Paapa pia tam'i'nawiri' awe'to'kon yawiri'. Aako'mamikon pikiri' miikiri'pi' neken teesenumenkai ako'manti mori' pe. Miriri' waranti aako'mamikon ya Paapa wakiri' pe awanikon moropai yairi Paapa yapuriya'nikon miriri'. ² Siriri' pata yeseru pi' tiwe'sanon pemonkonyami' waranti pra e'ti. Tiise tiwi Paapaya ayaserukon, eesenumenkato'kon miakanmato'pe eturumakati. Miriri' waranti neken epu'tiya'nikon i' itu'se Paapa e'to' wani, moropai awe'to' yawiron pe awani' epu'tiya'nikon, moropai awakirikon pe awani'.

³ Mori' pe pu'kuru tiwani' wenai uupia siriri' esenyaka'mato' ton tiri'pi Paapaya. Miriri' ye'nen tauya api'nikon tam'i'nawiri' awanikon tanne. Tiaron yentai ke'ku'ti mori' pe kai'ma. Tiise eesenumenkakon yai yairi esenumenkati. Tiwin pi' si'ma api'nikon ri atako'menkati. Yairi esenumenkati ankupikon ton tiisa' Paapaya pi', i' kai'ma awe'to'kon pi' innape iku'to'ya'nikon yawiri'. ⁴ Maasa pra tiwin uyesa'kon wani' tanne, tu'ke ipantakon wani, uyemekon, u'pukon kai'ma. Tu'ke to' wani' tanne se' kaisari' to' wani' pepin. Tiwin pi' esenyaka'mato' wani' tiaron pe tiwin pi' tiise. ⁵ Miriri' waranti uuri'nikon wani' tu'ke e'ni' tanne. Tiwin uyesa'kon wani' Cristo yarakkiri' e'ni' ye'nen. Miriri' waranti tiwin e'ni' tiaronkon pokonpe. Tu'ke uyesa'kon epantakapi'sa' esenyaka'ma tiwin pi' waranti e'ni, tiwin uyesa'kon tiise. ⁶ Miriri' ye'nen tiwin pi' si'ma i' kai'ma yapi'sa' epe'mira yapuri' yuwapai'nikon. Miriri' yapis'i'pi epe'mira Paapaya itiisa' ye'nen ukaisari'nikon. Miriri' Paapa nitiri'pi wani' ya, itekare ekareme'to'pe, miriri' ku'pai'nikon i' kai'ma innape iku'sa'nikon ye'nen. ⁷ Tiise yapurito'pe awani' ya moriya yapuripai'nikon. Tiise yenupanto'pe awani' ya, moriya to' yenupapai'nikon. ⁸ Tiise tiaronkon yausinpato'pe awani' ya, moriya to' yausinpapai'nikon. Ani'ya temanne rataika ya

tiaronkon pia, moriya mîrîrî ku'kî yairî pu'kuru. Tîise anî' wanî ya ipîkku pe, tiaronkon esa' pe, inkamoro panamaya yuwakî epu'tî'ma aka. Anî'ya tiaronkon pîka'tî ya, moriya to' pîka'tîkî awakîri pu'kuru taatausinpai.

⁹ Mîrîri warantî awe'sa'namato' e'to'pe yairî morî pe. Imakui'pî yu'se tîwe'se pra e'tî tîise morî kupîya'nîkon yuwatî. ¹⁰ Eeti'nînmato'kon wenai tiaronkon sa'namaya'nîkon e'pai man, Cristoya asa'namakon warantî, ayonpakon pe pu'kuru to' tîku'se. ¹¹ Paapa ton pe teesenyaka'mai e'tî enya'ne pe pra. Uyepotorîkon yapurîtî taatausinpai ayewankon ya'. ¹² Taatausinpai pu'kuru inîmîkî pî' ako'mantî. Awe'tarumatîto'kon yapîtanî'tî meruntî ke, teesewankono'mai pra. Tîise eepîremakon pî' ako'mantî tîrumakai pra. ¹³ Ayonpakon innape iku'nenan pia î' rî itesa' pe awe'to'kon yonpa antîtî, manni'kan sa'ne î' ton pînon pia. Moropai tamî'nawîronkon aapia'nîkon tui'sanon yapi'tî morî pe ayewî'kon ta.

¹⁴ Manni'kan amîrî'nîkon pî' tîwo'ma'tasanon wanî ya, inkamoro pîka'tîto'pe Paapaya esatî Paapa pî' morî tîto'peiya to' pia. Mîrîri morî tîto'peiya esatî to' taruma'tîiya namai. ¹⁵ Atausinpai taatausinpasanon pokonpe. Moropai akaruntî manni'kan tîkaruwasenon pokonpe. ¹⁶ Ako'mantî tîmurukun pe tiaronkon pokonpe tiaron yentai mîi pe tîwe'ku'se pra. Tîise ayonpa pe to' ku'tî, ipîkkukon pepîn moropai tîwe'taruma'tîsanon. Epu'nen pe tîwe'ku'se pra e'tî.

¹⁷ Imakui'pî pe tiaron tîrepai pra e'tî. Tîise morî ke neken irepatî. Morî kupîya'nîkon yuwatî tamî'nawîronkon nera'ma ton pe. ¹⁸ Epu'tîya'nîkon pîkîrî morî kupîya'nîkon yuwatî, morî pe aako'mamîkonpa tiaronkon pokonpe. ¹⁹ Uyopayamî' tiaronkon pî' eese'makon tuwai pra e'tî. Maasa pra Paapaya inkamoro taruma'tî kupî sîrîrî mîito'pe. Mîrîri pî' taasa' Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man:

—Uurî ese'ma pe wai inkamoro yarakkîri uyeseru konekauya pe wai *Dt* 32.35

—ta'pî Paapaya ²⁰ Tîise mîrîri taasa' Paapa maimuya manni' yawîri iku'tî. Mîikîri apî'nîkon tîwo'ma'tasen wanî ya emî'ne, mîikîri ya're' ton tîtî.

Moropai tuna aninnîpai awanî ya, mîikîri wo'patî.

Mîrîri kupîya'nîkon ya yarakkîri,

mararî pra mîikîri yeppe'nîpîya'nîkon

Pv 25.21,22

taasai'ya man ²¹ Ayentai'nîkon imakui'pî ena kî'tîtî. Tîise imakui'pî yentai awanîkon yuwatî morî kupîya'nîkon wenai.

13

Î' Kai'ma Ipîkku Pe Tîwe'sanon Maimu Yawîri E'nî

¹ Mîrîri ye'nen tamî'nawîronkon e'pai awanî ipîkkukon maimu yawîri. Maasa pra inkamoro wanî tamî'nawîri Paapa nîkupî'san pe mîito'pe. Moropai intîrî'san pe to' wanî. ² Tîise inkamoro maimu yawîri pra anî' wanî ya, mîikîri wanî pepîn Paapa maimu yawîri maasa pra Paapaya to' tîisa' tanne. Mîrîri warantî teesenumenkasen wanî ya, tîiwarîri rî mîikîri esewanmîri mîrîri. ³ Mîrîri ye'nen inkamoro imakui'pî ku'nenen wanî eranne' pe, mîikîri ipîkku pe tîwe'sen pata esa' pî'. Tîise manni'kan morî ku'nenan wanî pepîn eranne' pe ipî'. Mîrîri ye'nen eranne' pe e'pai pra awanî ya, moriya morî ku'kî moropai mîrîri kupîya' ya, mîikîriya ayapurî. ⁴ Maasa inkamoroya Paapa esenyaka'mato' koneka mîrîri amîrî'nîkon

tonpe. Tiiŕe imakui'pî kupîya ya, eranne' pe e'kî maasa pra meruntî ke mîikîrî wanî amîrî taruma'tîiya. Inkamoro wanî Paapa esenyaka'mato' ku'nenan pe. Moropai pemonkon imakui'pî ku'nen taruma'tînen pe to' wanî. ⁵ Mîrîrî warantî ipîkkukon pe tîwe'sanon maimu yawîrî awanîkon e'pai awanî inkamoroya ataruma'tikon namai. Moropai mîrîrî wenai neken pra tiiŕe eesenumenkato'kon wenai.

⁶ Mîrîrî ye'nen ane'makon ye'matî ipîkkukon esenyaka'mato'pe maasa pra Paapa ton pe to' esenyaka'ma ipoitîrî pe. ⁷ Mîrîrî ye'nen epe'mîra awe'to'kon ye'matî iipia. Tamî'nawîrî epe'mîra awe'to'kon ye'matî. Inkamoro namatî tamî'nawîrî ipîkku pe tîwe'sanon yapurîtî.

Î Kai'ma Tiaronkon Koneka Yeseru

⁸ Tiaronkon pia epe'mîra tîwe'se pra e'tî. Tiiŕe kure'ne epe'mîra awe'to'kon e'pai awanî, î' kai'ma, tiaronkon sa'namato'ya'nîkon ke. Maasa pra anî'ya tiaronkon sa'nama ya, mîikîrî wanî mîrîrî Paapa maimuya taasa' yawîrî. ⁹ Paapa maimuya taasa' see warantî:

—Tiaron no'pî yarakkîrî tîwe'se pra moropai pemonkon kî'wîi.

Ama'ye' pe tîwe'se pra tiaron yemanne yu'se pra *Êx 20. 13-15,17; Dt 5.17-19,21*

—taasai'ya man. Tamî'nawîrî mîrîrîkon wanî Paapa maimuya taato'pe. Moropai ta'pîiya:

—Tiaronkon sa'namatî, aawarîrî awe'sa'nama manni' warantî *Lv 19.18*

—ta'pîiya. ¹⁰ Anî'ya tiaronkon sa'nama ya, imakui'pî kupîiya pepîn to' winîkîi. Maasa pra e'sa'namanto' wanî Paapa maimuya taasa' manni' tamî'nawîrî yawîrî.

¹¹ Mîrîrî ye'nen mîrîrî yawîrî ikupîya'nîkon e'pai awanî. Maasa pra aasîrî e'pîika'tînto' weiyu eseporî kupî sîrîrî. Mîrîrî ye'nen pakan e'pai man. Maasa pra aminke pra e'pîika'tînto' weiyu wanî sîrîrî pena in-nape ikupî pia'tî yai awanî'pî warantî pra. ¹² Ewaron pe tîwe'sen ataretî'kasa' sîrîrî. Tarîpai a'ka pe tîwe'sen erepansa' sîrîrî. Mîrîrî ye'nen ewaron ya si'ma imakui'pî kupî pî' ko'mannîto' yemî'pannîpî yuwapai man. Tiiŕe a'ka ta si'ma meruntî ke e'nî yuwapai'nîkon man. ¹³ Tîwîrî ko'mannîpai'nîkon man a'ka ta, a'ka ta tîwe'sen pemonkon wanî warantî, imakui'pî pe tîwe'se pra moropai teetînsen pe pra, moropai se' tapairî wîrî'sanyamî' yarakkîrî tîwe'se pra, mîrîrî ye'ka nura tîku'se pra, moropai teekore'masen pe pra, moropai ikinmuyen pe tîwe'se pra. ¹⁴ Tiiŕe Jesus Cristo winîpainon yapi'tî eeseya'namakonpa mîrîrî ye'ka winîkîi, î' kai'ma aawarîrî'nîkon itu'se apunkon e'to' yawîrî tîku'se pra.

14

Ayakon Winîkîi Teeseurîmai Pra E'kî

¹ Manni' a'tu'mîra tîwe'sen akore'ta'nîkon innape Jesus kupî tîuya ye'ka pe mîikîrî yapi'tî awakîrîkon pe. Mîikîrî yarakkîrî teesiyu'pî'se pra e'tî, î' taiya ya apî'nîkon. ² A'kî, tiaronkonya taa tamî'nawîron pî' entamo'kan. Tiiŕe tiaronkon teesenumenkato'kon ya' a'tu'mînanya taa: —Kaane, tamî'nawîron enapî eserîke pra man, ipînsa' neken enapî —taa to'ya. ³ Mîrîrî ye'nen anî'ya tamî'nawîron tena'sen enapî ya, mîikîrî ipînsa' neken ena'nen kupî e'pai pra awanî tewanma pe. Mîrîrî ye'ka ipînsa' tena'sen ena'nanya tamî'nawîrî ena'nen yewanmîrî eserîke pra awanî. Maasa pra Paapaya tîwakîri pe mîikîrî yapi'sa' ye'nen. ⁴ Anî'kan amîrî'nîkon tiaronkon

poitîrî pe tîwe'sanon pî' eeseurîmakonpa? Maasa pra mîkîrî esa'ya neken taa eserîke awanî, morî pe awanî, morî pe pra awanî kai'ma. Moropai morî pe awanî taiya maasa pra mîrîrî warantî itesa'ya ikupî.

⁵ Tiaronkon esenumenka mîrîrî weiyu wanî tiaron wei yentai kai'ma. Moropai tiaronkon esenumenka se' kaisarî wei wanî kai'ma. Mîrîrî ye'nen yairî tîwanîkon kai'ma to' wanî teesenumenkakon yawîrî. ⁶ Tîise manni' ipîkku pe mîrîrî weiyu ku'nen wanî ya, mîkîrîya Paapa yapurîto'pe ikupî mîrîrî. Moropai manni' tamî'nawîron ena'nenya nîrî Paapa yapurîto'pe ikupî mîrîrî. Morî pe pu'kuru man taiya Paapa pî'. Moropai ipînsa' neken ena'nenya Paapa yapurîpa ikupî mîrîrî. Taiya: —Morî pe pu'kuru man —taiya Paapa pî'. ⁷ Maasa pra anî' ton pra man tîwarîrî tîko'mansen moropai tîwarîrî tîsa'mantassen ton pra man. Ko'mannîto' wanî uyepotorîkon pia. ⁸ Sa'mantan ya moriya sa'mantan mîrîrî uyepotorîkon ton pe. Mîwîni pra awanî ya, enen e'nî ya, sa'mantan ya awanî Uyepotorîkon tonpe.

⁹ Maasa pra Yepotorî Wannî pe tîwanîpa kai'ma Cristo sa'manta'pî moropai awennapamî'pî. Mîrîrî ye'nen isa'manta'san yepotorî pe awanî moropai enenankon yepotorî pe awanî. ¹⁰ Tîise, î' wanî' awanî ye'nen ayakon yewanmîrîya? Amîrî kanan, î' ton pe ayakon yu'se pra awanî? A'kî, tamî'nawîrî uuri'nîkon eseporî kupî sîrîrî Paapa rawîrî. Mîrîrî yai Paapaya uyako'menkakon kupî sîrîrî. ¹¹ Maasa pra Paapa maimu e'menekasa'ya taasa' man:

—Innape Uuriya taasa' sîrîrî

î' pensa inna'pokauya pata pe pra —ta'pî Uyepotorîkonya.

—Urawîrî neken tamî'nawîronkon e'sekunka pe man unamai.

Mîrîrî yai inkamoroya taa kupî sîrîrî tamî'nawîrî si'ma:

“Amîrî wanî tamî'nawîronkon yako'menkaton pe”, —ta'pî Uyepotorîkonya.

Is 45.23

taasai'ya man. ¹² Mîrîrî ye'nen tiwin pî' si'ma ukaisarî'nîkon unku'pî'pikon ekaremekî kupî sîrîrî Paapa pî', tiaron pî' pra.

Imakui'pî Ya' Ayakon Ena Kîsemapu'tî

¹³ Mîrîrî ye'nen tiaronkon mu'tunpato' uuri'nîkonya emî'pannî'pai'nîkon man. Moropai taaya'nîkon e'pai awanî: —Î' kupîuya pepîn uyakon mauya namai imakui'pî ya'. ¹⁴ Uyepotorîkon yarakkîrî e'nî wenai, epu'tî pî' wai tena'sen nura ton pra awanî. Tîise anî' esenumenka ya tena'sen pî' nura pe awanî kai'ma, moropai enapîiya, mîkîrîya imakui'pî kupî mîrîrî tîwinîkîi. Mîrîrî ye'nen imakui'pî pe eena tîmîrî pe. ¹⁵ Yairî ma're ayakon ena emapu'tîya anenapî enapîiya wenai, ayakon sa'namaya yuwaya pepîn mîrîrî, manni' imîrî ton pe Cristo sa'manta'pî tanne. Mîrîrî warantî ayekkarî enapîiya wenai ayakon kî'ma'nîpai. ¹⁶ Mîrîrî warantî imakui'pî pe tiaronkon eseurîma kî'mapu'tîti awinîkî'nîkon, morî kupîya'nîkon kai'ma esenumenkasa'kon tanne. ¹⁷ Maasa pra Paapa wanî uyesa'kon pe esepu'tî uyekkarikon enapî wenai pra, uwukukon enîrî wenai pra, tîise uyonpakon sa'nama wenai eesepu'tî. Moropai morî pe uyonpakon yarakkîrî ko'mannî wenai, moropai taatausinpai ko'mannî wenai Morî Yekaton Wannî nîtirî'pî wenai, mîrîrî warantî Paapa pemonkono pe e'nî esepu'tî. ¹⁸ Anî'ya mîrîrî warantî Cristo yapurî ya, Paapa wakîri pe awanî. Moropai tonpayamî' nîrî wakîri pe awanî.

¹⁹ Mîrîrî ye'nen tîwanmîra e'nî yuwapai'nîkon. Moropai uyonpakon meruntîrî'tipai'nîkon. ²⁰ Manni' Paapa nîpîika'tî'pî kî'taruma'tîi.

Tamî'nawîrî yekkari wannî wanî tena'sen pe. Tîise î' rî enapî wenai imakui'pî ya' uyonpakon ena emapu'ti ya, yairî pra awanî mîrîrî. ²¹ Tîise mori pe panpî' awanî uyo'kon rumaka ya, uwukukon rumaka ya, î' rî rumaka ya, imakui'pî ya' uyonpakon ena namai.

²² Tîise amîrî'nîkon yairî eesenumenkato'kon tena'sen pî', teni'sen pî', mîrîrî warantî eesenumenkakon pî' aako'mamîkon tîise moo, teesiyu'pî'se pra ayonpakon yarakkîrî. Paapaya neken epu'ti mîrîrî. Taatausinpai mîkîrî wanî teesenumenkato' yawîrî î' rî ku'nen pe, maasa pra yairî tîwanî epu'ti ya. —Yairî pra awanî tai'se —taiya pepîn. ²³ Tîise manni' a'tu'mînya tiyo' yanî ya teesenumenkato' yawîrî pra, imakui'pî kupîiya mîrîrî. Maasa pra —Yairî naka ikupîuya sîrîrî ta'ye' —taiya. —Mîrîrî ye'nen yairî pra awanî tai'se —kai'ma mîrîrî kupî anî'ya ya, imakui'pî kupîiya.

15

Tiaronkon Pî' Teesenumenkai Ko'mannî

E'pai Awanî

¹ Tîise uuri'nîkon innape iku'nenan manni'kan meruntî ke tîwe'sanon, moriya tiaronkon a'tu'mîra tîwe'sanon pîka'ti e'pai awanî. To' yeseru yapîtanîpî e'pai awanî to' tîyu'pî'se pra. ² Tîwin pî' si'ma ukaisari'nîkon tiaronkon pîka'ti e'pai awanî mori pe to' ko'manto'pe, inî' panpî' innape iku'to'pe to'ya. Upî'nîkon neken teesenumenkai pra to' pîka'ti e'pai awanî. ³ Maasa pra tîwarîrî Cristo etî'nînmasa' pra man. Tîise Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man.

—Paapa, mîrîrî awinîkî imakui'pî ku'to' to'ya yapisi'pîuya upona. *Sl 69.9* —ta'pîiya. ⁴ Pena tamî'nawîrî awe'menukasa' manni' Paapa maimu po, mîrîrî wanî uyenupanenkon pe. Inîmîkî pî' e'nîto' ton tîrîiya. Moropai atausinpanto' ton tîrîiya. Î' taasa' tîuya kupî Paapaya nîmîkî pî' ko'mannî. Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî yapîtanîpî eserîke awanî.

⁵ Manni' Paapa, tînîmî'to' tîinen moropai atausinpanto' tîinenya tiwin eesenumenkato'kon tîrî yu'se wai aapia'nîkon, Jesus Cristo esenumenkato' yawîrî eesenumenkakonpa. ⁶ Mîrîrî warantî itîrî Paapaya tapurîkonpa, tamî'nawîrî awanîkon tanne tiwin eesenumenkato'kon tîise, manni' Paapa, Jesus Cristo Uyepotorîkon yun yapurîkonpa.

Paapa Maimu Wanî Judeuyamî' Pepîn Tonpe

⁷ Mîrîrî ye'nen tiaronkon yapi'ti akore'ta'nîkon to' e'to'pe, î' kai'ma Cristoya amîrî'nîkon yapisî'pî warantî. Moropai mîrîrî wenai Paapa yapurî tu'kankonya. ⁸ Maasa pra Cristo eturumaka'pî Judeuyamî' pia to' poitîrî warantî, î' kai'ma innape pu'kuru î' taasa' Paapaya ekaremekîpa kai'ma. Maasa pra mîrîrî kupî'pîiya î' taasai'ya yawîrî penaronkon anna tamokon pî'. ⁹ Moropai Judeuyamî' pepînya Paapa yapurîto'pe nîrî mori pe awe'to' wenai. Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' warantî:

Mîrîrî ye'nen ayapurî pî' wai kure'ne

Judeuyamî' pepîn kore'ta si'ma.

Moropai ayapurî pî' wai

ayapurîto' eserenkanto' ke

ta'pîiya: ¹⁰ Moropai ta'pîiya inî'rî:

Amîrî'nîkon Judeuyamî' pepîn, atausinpatî.

Paapa yapurînenan pokonpe

2 Sm 22.50; Sl 18.49

inmenka'san ipemonkonoyamî' pokonpe si'ma

Dt 32.43

ta'pîiya. ¹¹ Moropai ini'rî ta'pîiya:

Tamî'nawîronkon Judeuyamî' pepînya
tepotorikon yapurî e'pai awanî.

Moropai kure'ne tamî'nawîronkon

pemonkonyamî'ya yapurî e'pai awanî.

Sl 117.1

ta'pîiya. ¹² Moropai Isaías nurî'tîya ta'pî nîrî:

Jessé nurî'ti payanî'san yonpa wanî pe man pata esa' pe.

Manni'kan Judeuyamî' pepîn esa' pe awanî pe man.

Inkamoroya inîmikî ko'mannîpî
ta'pîiya.

Is 11.10

¹³ Paapaya, inîmî'to' ton tînenya aatausinpatokon ton tîrî yu'se wai. Moropai tîwanmîra awe'tokon ton tîrîiya yu'se wai aapia'nîkon, innape iku'nenan pia. Mîrîrî wenai Morî Yekaton Wannî meruntîri yai morî intîrî nîmikî pî' aako'mamîkon, teeseta'kai pra.

A'tu'mîra Paulo Esepu'to'

¹⁴ Uyonpayamî' ayepu'tikon pî' wai î' kai'ma amîrî'nîkon wanî morî pe pu'kuru. Moropai epu'nen pe pu'kuru awanîkon moropai tiaronkon panama epu'nen pe awanîkon epu'ti pî' wai. ¹⁵ Tîise sîrîrî kaareta menukauya pe kure'ne teesenumenka ye'ka pe, aronne sîrîrî eseurîmato' menukauya. Amîrî'nîkon yenpenatanî'to'pe eesenupa'pikon pî'. Sîrîrî konekauya maasa pra Paapaya itîisa' ye'nen esenyaka'mato'pe. Uwakîri pe ikupîuya. ¹⁶ Maasa pra Cristo maimu pe teesenyaka'masen pe wanî manni'kan Judeuyamî' pepîn tonpe. Uurî esenyaka'ma manni' teepîremasen esenyaka'ma warantî Paapa maimu ekaremekî pî' pemonkonyamî'ya Paapa yapurîto'pe. Mîrîrî warantî itekare ekaremekîuya inkamoro Judeuyamî' pepîn e'to'pe Paapa pia untîrî'san pe to' e'to'pe. Moropai tiwakîri pe Paapaya to' yapisî, Morî Yekaton Wannî nîrona'san pe to' wanî wenai.

¹⁷ Mîrîrî ye'nen Cristo Jesus yarakkîrî wanî ye'nen uurî atausinpa kure'ne. Moropai Paapa ton pe esenyaka'ma pî' atausinpa. ¹⁸ Uurî pe rî eseurîma eserîke pra wai, tîise Cristo nîkupî'pî pî' neken eseurîma, manni' uyarakkîrî inkupî'pî wenai. Mîrîrî kupî'pîiya uwenai Judeuyamî' pepînya innape Paapa maimu kupî'pî. Mîrîrî e'sa' man mîrîrî unekaremekî'pî eta to'ya wenai, moropai uyeseru era'ma to'ya wenai. ¹⁹ Moropai Morî Yekaton Wannî meruntîri wenai anî' nîkupî eserîkan pepîn kupîuya wenai innape ikupî'pî to'ya. Mîrîrî warantî asarî ye'ka pe Jerusalém poro moropai Ilírîco pata poro asarî ye'ka pe itekare ekaremekî'pîuya. Awe'to' yawîrî Jesus Cristo pî' eseurîma'pî. ²⁰ Kure'ne eseka'nunka'pî tîwîrî Paapa maimu ekareme'to'peuya manni'kan Jesus yekare etatîpono'san pepîn pî', o'non pata ya' tiaronkon wîtî'pî pepîn ya' itekare ekareme'se. A'kî, tewî' koneka anî'ya pepîn tiaronya tewî' koneka pata'se' ya'. Mîrîrî warantî uutî pepîn o'non pata ya' tiaron wîtî'pî itekare ekareme'se ya'. ²¹ Î' kai'ma Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' manni' warantî:

Manni'kan î' pensa ipî' eseurîman

etatîpono'san pepînya era'ma kupî sîrîrî.

Moropai eta tîuya'nîkon wenai

innape ikupî to'ya kupî sîrîrî,

ta'pîiya.

Is 52.15

Paulo Esenenkenka Roma Pata Pona Tuutí Pí'

²² Mírírí pí' esenyaka'ma ye'nen, tu'ke ite'ka aapia'níkon uutí eseríke pra awaní'pí. ²³ Tíise sírírí esenyaka'mato' yaretí'kasau'ya wai sírírí pata po. Pena tu'ke kono' kaisarí esenenkenka pí' uuko'mansa' wai amírí'níkon anera'mapai waní pí'. ²⁴ Tarípai mírírí kupíuya pí' esenenkenka sírírí. Espanha pona uutí pe amírí'níkon era'mauya pí' esenenkenka sírírí. Moropai upíka'tíya'níkon yu'se waní sírírí Espanha pona uutíto' pí', mararí akore'ta'níkon uuko'mamí típo. ²⁵ Tíise sírírí uutí sírírí Jerusalém pona, Paapa pemonkonoyamí' ton pe miarí. ²⁶ Maasa pra Jesus yapurínenan Macedónia ponkon moropai Acaia ponkonya tintíríkon tírípí taatausinpai manni'kan Jerusalém ponkon tíwe'taruma'tísanon píka'títo'pe. ²⁷ Maasa pra Judeuyamí' winípai morí e'píka'tínto' yapísí'pí to'ya. Mírírí ye'nen Judeuyamí' pepínya to' píka'tí e'pai awaní nírí, itesa' pe tíwe'to'kon ke. ²⁸ Mírírí ye'nen tamí'nawírí to' nítírí'pí rumakasau'ya ya Jerusalém ponkon pia, miarí pai uutí mírírí Espanha pata pona. Mírírí yai uutí pe amírí'níkon anera'mapai waní sírírí. ²⁹ Mírírí yai amírí'níkon pia erepansa' yai, epu'tí pí' wai kure'ne morí Cristo nítírí'pí pí' eseuríma ayarakírí'níkon, tamí'nawírí itu'se awe'to'kon píkirí.

³⁰ Esatíuya uyonpayamí', Uyepotoríkon Jesus Cristo wenai. Moropai kure'ne etí'nínmanto' Morí Yekaton Wanní nítírí'pí wenai esenyaka'man tímurukun pe. Mírírí ye'nen upíka'títí eepíremato'kon ke upona. ³¹ Upona epírematí Jesus epu'nenan pepín Judéia ponkonya uwí namai. Moropai uurí esenyaka'mato' e'to'pe Paapa pemonkonoyamí' tonpe miarí. ³² Mírírí aapia'níkon uutí itu'se Paapa waní ya, akore'ta'níkon erepamí kure'ne taatausinpai. Mírírí yai apíka'tíuya'níkon moropai upíka'tíya'níkon nírí. ³³ Moropai Paapa, tíwanmín tínen waní aapia'níkon yu'se wai. Mírírí waní e'pai man.

16

Paulo Esekaremekí Pemonkonyamí' Pí'

¹ Apí'níkon manni' uwírísíkon Febe Cesaréia soosírí ta teesenyaka'masen ekaremekíuya. ² Míikírí yapí'tí morí pe maasa pra uwírísíkon pe awaní ye'nen. Yapi'tí uyepotoríkon Jesus Cristo pemonkono pe awaní ye'nen. Morí pe yapí'tí Paapa pemonkonoyamí'ya ikupí warantí. Ipíka'títí tamí'nawírí í' itu'se awe'to' ke, íipia ítítí. Maasa pra míikíríya tu'ke pemonkonyamí' píka'tí'pí mararí pra, moropai upíka'tí'píya nírí.

³ Umaimu yarimauya Priscila pia moropai Áquila pia. Maasa pra inkamoro waní uyonpayamí' pe. Jesus Cristo ton pe esenyaka'ma yonparí'san pe to' waní. ⁴ Inkamoro sa'manta yonpa'pí uurí píka'tíkonpa. Mírírí ye'nen kure'ne to' pí' morí pe man tauya. Uuríya taa neken pra tíse tamí'nawíronkon Judeuyamí' pepín Paapa yapurínenanya taa nírí.

⁵ Moropai umaimu man tamí'nawíronkon manni'kan to' pokonpe emurukuntí'san pí' nírí.

Moropai umaimu man Ipêneto manni' e'mai' pe Ásia patapai innape Cristo ikupítípon pia.

⁶ Moropai Maria pia nírí, manni' kure'ne amírí'níkon ton pe esenyaka'ma'pí.

- 7 Moropai Andrônico pia nîrî. Moropai Júnias pia, inkamoro upata ya' tîwe'sanon Judeuyamî', upokonpe atarakannîto' ta si'san. Inkamoro Jesus naipontî'san epu'tî'nîkon morî pe. Pena e'mai' pe urawîrî innape Jesus ku'nen pe to' ena'pî.
- 8 Moropai Ampliáto pia nîrî. Mîikîrî wanî uwakîri pe pu'kuru uyepotorî pemonkono pe awanî ye'nen.
- 9 Moropai Urbano uyonpakon esenyaka'man yonpa pia. Moropai uwakîri uyonpa Estáquis pia nîrî.
- 10 Moropai Apeles manni' kure'ne innape Cristo kupî tîuya wenai tîmoron epu'títîpon pia. Moropai Aristóbulo pemonkonoyamî' pia umaimu man.
- 11 Moropai Herodião upata ya' tîwe'sen Judeu pia. Moropai tamî'nawîrî uyonpakon Narciso pemonkonoyamî' innape Jesus ku'nenan pia.
- 12 Umaimu man wîri'sanyamî' pia nîrî, Trifena moropai Trifosa manni'kan uyepotorîkon tonpe esenyaka'ma'san pia. Moropai Pérside mîikîrî nîrî esenyaka'ma'pî nîrî to' warantî.
- 13 Moropai umaimu yarimauya Rufo manni' uyepotorîkon nîmenka'pî tîmîrî pe eesenyaka'mato'pe, mîikîrî pia umaimu man. Moropai isan pia nîrî maasa pra mîikîrîya kure'ne tînre warantî ukupî'pî mîito'pe.
- 14 Moropai Asíncrito, Flegonte. Moropai Hermes moropai Pátrobas moropai Hermas moropai tamî'nawîrî manni'kan innape Jesus kupítîponkon to' pia tîwe'sanon pia umaimu man.
- 15 Moropai Filólogo moropai Júlia moropai Nereu moropai itakon moropai Olimpas moropai tamî'nawîronkon to' pia tîwe'sanon Paapa pemonkonoyamî' pia umaimu man.
- 16 Tiaronkon sa'namaya'nîkon pe to' pî' atapi'tî taatausinpai. Tamî'nawîronkon Cristo pemonkonoyamî'ya aapia'nîkon tîmaimukon yarima sîrîrî.

Tiwinkano'pî Paulo Esekareme'to'

17 Uyonpayamî' esatîuya sîrîrî apî'nîkon. Aka tîwarî e'ti, manni'kan amîrî'nîkon pantaka yu'se tîwe'sanon pî'. Maasa pra apanamato'kon yairî pra apanamakon to'ya. Î' kai'ma eesenupa'pîkon yairî pra to' wanî. Inkamoroya innape iku'to'ya'nîkon manenpa to'ya. Mîrîrî ye'nen to' pia pai atarimatî. 18 Maasa pra sîrîrî ye'ka yapurînenanya Cristo yapurî eserîke pra man. Uyepotorî yapurî to'ya pepîn. Tîise to' esenumenka kure'ne itu'se tîwe'to'kon pî' neken. Morî pe tîwe'ku'se tiaronkon yeurîma to'ya seru'ye' pe. Mîrîrî wenai pakkokon, mararî epu'nenan yenku'ti to'ya. 19 Tîise amîrî'nîkon wanî Paapa maimu yawîrî epu'sa' tamî'nawîronkonya. Mîrîrî wenai kure'ne taatausinpai uurî wanî amîrî'nîkon pî'. Mîrîrî ye'nen epu'nen pe awanîkon yu'se wai morî winîkîi. Tîise imakui'pî winîkîi, pakko pe e'ku'ti.

20 Moropai Paapa tîwanmîn esa'ya makui kupî sîrîrî ama're'nîkon. Maasa pra Paapa wanî itentai. Morî pe uyepotorîkon Jesus Cristo nîtirî aapia'nîkon wanî.

21 Timóteo, manni' esenyaka'ma wanîyakonya tîmaimu yarima aapia'nîkon. Moropai upata yawonkon Lúcio, Jasom moropai Sosípatro, inkamoroya nîrî tîmaimukon yarima aapia'nîkon.

22 Uurî Tércioya sîrîrî Paulo kaaretarî menuka sîrîrî. Umaimu yari-mauya tamî'nawîronkon innape Cristo ku'nenan pia.

23 Moropai Gaio upata'se' ton tîrîtipon, manni' o'non pata Paapa pemonkonoyamî' pokonpe emurukuntî pata'se' ton tîrî tîponya tîmaimu yarima aapia'nîkon. Moropai Erasto manni' esenyaka'ma'pî nîrî mîrîrî cidade po mîkîrîya tîmaimu yarima. Moropai uyonpakon Quartoya tîmaimu yarima aapia'nîkon.

Tiwin Kono'pî Pe Teepîrema Pe

Paapa Yapurîto' Pauloya

[²⁴ Morî epe'mîn tîrî Uyepotorîkon Jesus Cristoya yu'se wai, tamî'nawîrî amîrî'nîkon pia.] ²⁵ Paapa yapurî'nîkon imaimu unekaremekî'pî wenai. Maasa pra mîrîrî Jesus Cristo pî' teeseurîmasen pe awanî. Paapaya amîrî'nîkon koneka meruntî ke awanîkonpa, innape iku'to'ya'nîkon pî'. Mîrîrî wanî yairon pe Paapa maimuya taasa' yawîrî, manni' penaronkon nepu'tî'pî pepîn esonomî'pî. ²⁶ Tarîpai mîrîrî yairon wanî ekareme'sa' pe maasa pra penaronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî'ya ekaremekî'pî. Mîrîrî menuka'pî to'ya. Mîrîrî kupî'pî to'ya î' ta'pî Paapaya yawîrî. Mîrîrî esepu'tî'pî tarîpai tamî'nawîrî pata po, mîrîrî ku'to'pe pemonkonyamî'ya innape moropai yawîrî to' e'to'pe. ²⁷ Manni' Paapa tiwinano'pî tamî'nawîron epu'nen mîkîrî wanî tapurîsen pe ipatîkarî. Uyepotorîkon Jesus Cristo wenai yapurî'nîkon. Mîrîrî warantî e'pai man. Moropai Uyepotorîkon Jesus Cristo e'to' wanî yu'se wai aapia'nîkon tamî'nawîrî awanîkon tanne. Mîrîrî warantî itu'se wai.

SÍRÎRÎ KAARETA E'MAI'NON KAARETA PAULO NÎMENUKA'PÎ CORÍNTIO PONKON PIA

Paulo, Jesus Cristo naipontí'pîya sîrîrî kaareta menuka'pî. Moropai yarima'pîya innape Jesus ku'nenan pia miarî cidade itese' Coríntio ponkon. Mîikîrî Pauloya itekare ekareme'sa' wanî'pî miarî tîwanî yai. Mîrîrî eta tûuya'nîkon ya, innape Jesus kupî'pî to'ya moropai Jesus maimu yawîrî to' ko'mamî pia'tî'pî.

Î' wani' awanî sîrîrî kaareta menuka'pîya, maasa pra e'mai' pe inkamoro Coríntio ponkonya kaareta yarima'pî iipia. Î' kai'ma tîko'mamî anepu'pai to' wanî'pî. Mîrîrî ye'nen Paulo yekaranmapo'pî to'ya. To' kaaretarî yapi'sa' tûuya ya, sîrîrî kaareta menuka'pîya, to' maimu yuukupa. Moropai to' yekare etasai'ya wanî'pî, morî pe innape iku'se pra to' ko'mamî yekare. Mîrîrî ye'nen sîrîrî kaareta menuka'pîya teserukon miakanmato'pe to'ya, Paapa wakîri pe to' ko'manto'pe. Mîrîrî ekaremekî'pîya sîrîrî kaareta ya'.

¹ Uurî Pauloya sîrîrî kaareta menuka sîrîrî aapia'nîkon, uyonpakon Sóstenes yarakkîrî si'ma. Uurî wanî Paapa nanno'pî pe itu'se tîwanî yawîrî, Jesus Cristo naipontí ton pe.

² Aapia'nîkon sîrîrî kaareta menuka'pîya innape Jesus ku'nenan Coríntio cidaderî ponkon pia. Amîrî'nîkon Paapa nanno'san tîpemonkono pe awanîkonpa, innape Jesus Cristo kupîya'nîkon wenai. Moropai sîrîrî kaareta wanî tamî'nawîron pata ponkon ton pe, manni'kan Uyepotorîkon Jesus Cristo pî' tîwe'pîka'tîto'kon esa'nenan ton pe. Maasa pra mîikîrî Uyepotorîkon wanî to' yepotorî pe nîrî.

³ Epe'mîra tîntîrî tîrî Paapaya yu'se wai aapia'nîkon, uyonpayamî'. Moropai tîwanmîra awe'to'kon ton nîrî tîrîya yu'se wai. Mîrîrî warantî itîrî Uyepotorîkon Jesus Cristoya yu'se wai aapia'nîkon.

Paapa Nîrî Uupia'nîkon Cristo Wenai

⁴ —Morî pe man —tauya tîwîrî Paapa pî', maasa pra epe'mîra morî tîrî'pîya aapia'nîkon Jesus Cristo piawonkon pe awanîkon ye'nen. ⁵ Maasa pra Cristo pia si'ma, mararî pra apîka'tî'pîya'nîkon tamî'nawîron pî'. Jesus Cristo yekare epu'nenan pe awanîkon emapu'tî'pîya, moropai mîrîrî ekareme'nenan pe awanîkon emapu'tî'pîya. ⁶ Maasa pra imaimu etaya'nîkon ya yai anna winîpai, innape ikupî'pîya'nîkon aawanmîra'nîkon awanî pra. ⁷ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî Morî Yekaton Wannî nîtîrî yapîsî'pîya'nîkon, itu'se awe'to' yawîrî ikupîkonpa. Î' ton pra awanîkon pepîn, Uyepotorîkon Jesus Cristo ii'to' weiyu erepamî nîmîkî pî' awanîkon tanne. ⁸ Paapaya amîrî'nîkon ko'mannîpî meruntî ke awanîkonpa, yairî ayaserukon e'to'pe. Mîrîrî ye'nen Uyepotorîkon Jesus Cristo iipî yai, tîweppe'se pra awanîkon imakui'pî ankupî'pîkon wenai. ⁹ —Imakui'pî amîrî —anî'ya taa pepîn apî'nîkon. Maasa pra tîwîrî Paapaya ikupî'pî taasa' tûuya yawîrî, manni' amîrî'nîkon yannotîpon Uyepotorîkon tînu Jesus Cristo yarakkîrî aako'mamîkonpa imaimu yawîrî. Mîikîrîya ikupî pe man maasa pra taasa' tûuya ye'nen.

Pîrai'pî Coríntio Ponkon Wanî

¹⁰ Uyonpayamî', kure'ne esatîuya sîrîrî Uyepotorîkon Jesus Cristo maimu pe. Morî pe ako'mantî tîwo'ma'tai pra, eesiyu'pîtikon namai. Morî pe, yairî tiwin eesenumenkato'kon e'to'pe esatîuya sîrîrî. ¹¹ Maasa pra Cloé yonpayamî' winîpai ayekarekon eta'pîuya. Ekaremekî'pî to'ya î' kai'ma tîwo'ma'tai aako'mamîkon yekare. ¹² Ayekarekon eta'pîuya see warantî: Taapîtiya'nîkon aawo'ma'takon ye'nen: —Uurî Paulo yapurînen. Tiaronya taa: —Uurî Apolo yapurînen —taiya. Tiaronya taa: —Uurî Pedro yapurînen. Moropai tiaronya taa: —Uurî Cristo yapurînen —taiya.

¹³ Mîrîrî pî' tauya. Mîrîrî taakonpa tu'ke Cristo e'ratakapi'sa' nai? Moropai uurî, Paulo pokapîti'pî to'ya pakî'nan pona amîrî'nîkon ton pe uyapurîkonpa? Innape Jesus kupîya'nîkon yai, Paulo ese' pî' eesen-patakona'pîkon upemonkono pe awanîkonpa? Kaane, uyese' yai anî' yenpatakonasau'ya pra wai. ¹⁴ Atausinpasa' kure'ne Paapa pî' maasa pra anî' yenpatakonasau'ya pra wai amîrî'nîkon kore'ta. Tîise Crispo moropai Gaio neken yenpatakona'pîuya. ¹⁵ Mîrîrî ye'nen anî'ya taa eserîke pra awanî: —Paulo ese' pî' esenpatakona'san anna —taaya'nîkon eserîke pra awanî. ¹⁶ Kaane, enpenatan pî' wai tiaronkon unenpatakona'san pî', Estêfanasa' moropai ipemonkonyamî'. Inkamoro neken, tiaronkon pî' enpenata pra wai. ¹⁷ Mîrîrî pî' atausinpasa', maasa pra Cristoya uyari-masa' pra man pemonkonyamî' yenpatakona' tîise uyari'ma'pîiya itekare ekareme'to'peuya. Uyarima'pîiya morî pe umaimu pe eseurîmato'pe pra, epu'nen pe wanî pî' eseurîmato'pe pra. Tîise Cristo sa'manta'pî pakî'nan po yekare ekareme'to'peuya aronne, umaimu pî', uyeseru pî' pemonkonyamî' esenumenka namai. Tîise itekare pî' to' esenumenkato'pe, moropai innape iku'to'pe to'ya, tekare ekareme'se uyari'ma'pîiya. Mîrîrî warantî pakî'nan po Cristo sa'mantato' yekareya innape ikupî emapu'ti. Morî anna eseurîmato'ya emapu'ti pepîn.

Cristo Nîkupî'pî Wenai Epu'nen Pe Paapa E'to' Esera'ma Moropai Meruntî Ke Awanî Esepu'ti

¹⁸ Maasa pra pakî'nan po Cristo sa'manta'pî upîika'tikonpa yekare wanî apo' ya' tuutîsanon pia, î' pe pra rî. Tîise uurî'nîkon awe'pîika'titonkon pia mîrîrî yekare wanî upîika'tito'kon pe Paapaya itîisa'. Mîrîrî wenai kure'ne Paapa wanî meruntî ke epu'ti'nîkon. ¹⁹ Maasa pra Paapa maimu e'menukasa' man see warantî:

—Epu'nen pe tiwanîkon kai'ma epu'nenan esenumenka.

Tîise epu'nen pe to' e'to' yaretî'kauya pe wai.

Moropai epu'nen pe pra to' kupîuya pe wai

Is 29.14

—ta'pî Paapaya.

²⁰ Mîrîrî warantî epu'nenan pe tîwe'sanon nepu'ti ku'sa' Paapaya mîrîrî î' pe pra rî. Mîrîrî ye'nen o'non pata mîkîrî morî pe teeseurîma epu'nen nai sîrîrî non po? O'non pata Moisés nurî'tiya yenupanto' epu'nen pe tîwe'sen nai? O'non pata sîrîrî pata yeseru pî' teesenupasen nai? Inkamoro nepu'ti ku'sa' Paapaya mîrîrî î' pe pra rî, maasa pra inkamoro nepu'tiya anî' pîika'ti pepîn tiwin kin. ²¹ Sîrîrî warantî Paapaya ikupî'pî. Maasa pra epu'nen pe tîwe'to'kon wenai pemonkonyamî'ya tepu'ti tîrî Paapaya pepîn, epu'nen pe tiwanî ye'nen. Tîise Paapaya ta'pî: —Pemonkonyamî' innape umaimu ku'nenan pîika'tiuya Cristo sa'manta'pî wenai —ta'pîiya. Mîrîrî yekare ekaremekî annaya. Î' pe pra rî awanî pî' tiaronkon esenumenka tanne, tîise pîika'titon pe awanî

kinî. ²² Î' pe pra rî itekare wanî kai'ma Judeuyamî' esenumenka maasa pra inkamoro Judeuyamî'ya tînera'makon ton esatî ko'mannîpî yairî itekare wanî epu'tikonpa. Mîrîrî warantî Judeuyamî' pepîn esenumenka, maasa pra epu'nen pe tîwe'to'kon yuwa ko'mannîpî to'ya, yairî itekare anepu'pai tîwanîkon ye'nen. Tîise epu'tî to'ya pepîn mîrîrî wenai. ²³ Tîise anna nekaremekî pakî'nan po Cristo sa'manta'pî yekare. Mîrîrî wanî Judeuyamî' newanmîrî pe. Moropai Judeuyamî' pepîn pia mîrîrî yekare wanî î' pe pra rî. ²⁴ Tîise manni'kan Judeuyamî' moropai Judeuyamî' pepîn, Paapa nanno'san pia mîrîrî yekare wanî meruntî ke, moropai epu'nen pe. Maasa pra mîrîrî wenai epu'nen pe Paapa e'to' esera'ma moropai kure'ne imeruntîri esera'ma. ²⁵ Mîrîrî Cristo sa'manta'pî wanî'pî tiaronkon pia, î' pe pra rî warantî, tîise epu'nen pe kinî awanî'pî, kure'ne epu'nen pe pemonkonyamî' wanî yentai. A'tu'mîra awanî kai'ma e'nî tanne, tîise meruntî ke awanî'pî, pemonkonyamî' meruntîri yentai, maasa pra upîka'tînenkon pe tîwanîpa kai'ma.

²⁶ Uyonpayamî', enpenatatî maasa î' kai'ma Paapaya ayannosa'kon yai. Amîrî'nîkon wanî'pî pemonkonyamî' rawîrî pakkò pe. Mararonkon pepîn epu'nenan pepîn wanî'pî akore'ta'nîkon. Moropai akore'ta'nîkon mararonkon pepîn meruntîkon pepîn wanî'pî. Moropai mararonkon pepîn ipîkkukon pepîn wanî'pî. Mîîwîni tîise amenka'pîiya'nîkon. ²⁷ Maasa pra Paapaya pakkokon menka'pî epu'nen pe tîwe'sanon yeppe'nîpîpa. Moropai meruntî ke tîwe'sanon yeppe'nîpîpa a'tu'mînan menka'pîiya. ²⁸ Moropai manni'kan pemonkonyamî' yewanmîrîkon menka'pîiya. Moropai manni'kan ipîkkukon pepîn menka'pîiya. Moropai î' pe pra rî tîwe'sanon menka'pîiya. Insamoro menka'pîiya, maasa pra epu'nen pe tîwe'sanon e'to' epu'nen pe wanî ekaremekîpa kai'ma, î' pe pra rî. ²⁹ Mîrîrî ye'nen anî'ya taa eserîke pra awanî: —Epu'nen pe wanî ye'nen umenkasa' Paapaya. Ipîkku pe wanî ye'nen umenkasa' Paapaya —taa eserîke pra awanî. Mîrîrî warantî anî' atapurî pepîn Paapa rawîrî. ³⁰ Tîise Paapaya ikupî wenai, uurî'nîkon wanî Jesus Cristo yarakkîrî tîwe'sanon pe. Mîîkîrî Cristoya uurî'nîkon ton pe î' kupî tîuya pî' Paapa esenumenka epu'tî'nîkon emapu'tî'pî. Maasa pra mîîkîrî wenai, uurî'nîkon enasa' man yairî Paapa pia. Mîîkîrî wenai morî pe Paapaya uurî'nîkon yapisî tîpemonkono pe. Moropai mîîkîrî nîkupî'pî wenai, uye'masai'ya'nîkon imakui'pî winîpai. Mîrîrî wanî epu'nen pe Paapa e'to'pe. ³¹ Mîrîrî ye'nen Paapa maimuya taasa' yawîrî iku'pai'nîkon. Taasai'ya see warantî: —Anî' atapurî ya, mîîkîrî atapurî e'pai awanî, tamî'nawîrî Uyepotorîkon nîkupî'pî pî' tarakkîrî
Jr 9.24
 —taasai'ya man.

2

Cristo Epu'to' Ke Itekare Ekaremekî Pauloya

¹ Uyonpayamî', akore'ta'nîkon wanî yai, tiaronkon yentai epu'nen pe wanî pî' eseurîmasa' pra wai. Moropai tu'ke mai pî' eseurîmasa' pra wai. Tîise yairon Paapa nekaremekî'pî pî' eseurîma'pî apî'nîkon. ² Maasa pra akore'ta'nîkon wanî yai, tamî'nawîron esenumenkato' kupî'pîuya uuwanmîra. Tîise uurî'nîkon ton pe pîika'tîto'pe Cristoya pakî'nan po tîisa'manta'pî pî' neken eseurîmato'pe kai'ma esenumenka'pî. ³ Amîrî'nîkon kore'ta uutîsa' yai, a'tu'mîra wanî'pî. Eranne' pe wanî'pî amîrî'nîkon pî', mararî pra e'kîkî'ma'pî. ⁴ Mîrîrî itekare

ayenupa'píuya'níkon. Mírírî e'sa' pra man morî pe umaimu wanî wenai pra, moropai epu'nen pe wanî wenai pra. Tîise akore'takon meruntíkon Morî Yekaton Wannî níkupî'pî era'ma'píya'níkon, anî' níkupî eseríkan pepîn. Mírírî wenai epu'tî'píya'níkon, yairî unekaremekî'pî wanî. ⁵ Mírírî ye'nen innape iku'to'ya'níkon wanî pepîn, epu'nen pe pemonkon e'to' wenai pra, tîise Paapa meruntíri wenai innape iku'sa'ya'níkon.

Paapa Wanî Epu'nen Pe

Ekaremekî Cristo Naipontî'sanya

⁶ Tîise Paapa maimu yawíronkon kore'ta wanî yai, epu'nen pe Paapa nekaremekî'pî wanî pí' ekaremekî annaya. Tîise eseurímato' wanî pepîn sírírî non ponkon nepu'tí pí' pra moropai manni'kan pemonkonyamî' esanon pe tíwe'sanon nepu'tí pí' pra, manni'kan ipatíkarî pemonkonyamî' esa' pe tíiko'mansenon pepîn. ⁷ Tîise mírírî unekaremekî wanî Paapa winîpainon pe, pemonkonyamî'ya epu'tí pepîn, Paapa nenomî'pî pe awanî. Mírírî Cristo sa'manta'pî wenai pemonkonyamî' píika'tí túya pí' Paapa esenumenka'pî pena, tíwarantî morî pe uurí'níkon e'to'pe. Pena esenumenka'pí maasa sírírî pata koneka túya rawírî. ⁸ Pemonkonyamî' esanon pe tíwe'sanon, sírírî non ponkonya mírírî epu'tí pra awanî'pí. Sírírî epu'sa' túya'níkon ya, míkírî ipíkku, pata esa' pe tíwe'sen, tepotoríkon winîpainon pokapítî'pí to'ya pepîn e'painon pakí'nan pona. ⁹ Mírírî warantî Paapa maimu e'menukasa'ya taasa':

Paapaya í' koneka'pí manni'kan tapurínenan ton pe,
anî'ya era'masa' pra man sírírî típose.
Moropai etasai'ya pra man.

Mírírî pí' esenumenkasa' pra man tiwin kin *Is 64.4*
taasai'ya man. ¹⁰ Tîise Paapaya uurí'níkonya epu'tí emapu'tí'pí, Morî Yekaton Wannî winîpai. Míikírî Morî Yekaton Wanníya tamí'nawírî Paapa esenumenkato' epu'tí. Mírírî uurí'níkon nepu'tí pepîn epu'tíya tamí'nawírî. ¹¹ Aní'ya pemonkon esenumenkato' epu'tí pepîn, tîise tíwarírî eesepu'tí. Mírírî warantî Paapa esenumenkato' epu'tí aní'ya eseríke pra awanî. Tîise Morî Yekaton Wanníya neken tamí'nawírî epu'tí. ¹² Uurí'níkon esenumenka pepîn tarí non po tíiko'mansenon Paapa epu'nenan pepîn esenumenka warantí. Maasa pra inkamoro winîpai uurí'níkon esenumenkato' wanî pepîn. Tîise Morî Yekaton Wannî Paapa winîpainonya uurí'níkon esenumenka emapu'tí tamí'nawíron Paapa nítírî'pí pí' uupia'níkon, itu'se túwanî ye'nen.

¹³ Mírírî ye'nen mû pe anna eseuríma pepîn, aní'ya anna yenupa'pí yawírî. Tîise yairon pí' anna eseuríma Morî Yekaton Wanníya anna yenupa'pí yawírî. Mírírî yawírî Paapa esenumenkato' ekaremekî annaya, anna yenupa'pí Morî Yekaton Wanníya yawírî. ¹⁴ Tîise manni' pemonkon, Morî Yekaton Wannî yapisítípon pepîn, míkírî wanî íipia-painon anetapai pra. Í' kai'ma see Morî Yekaton Wanníya yenupato' epu'tíya eseríke pra awanî. Maasa pra Morî Yekaton Wannî wenai neken pemonkonya epu'tí mírírî. ¹⁵ Tîise manni' pemonkon, manni' Morî Yekaton Wannî yarakkírî tíwe'sen, míikírî atako'menka tamí'nawíron tíwe'ku'sen pí', maasa pra Morî Yekaton Wanníya epu'tíya emapu'tísa'. Tîise míkírî Morî Yekaton Wannî yarakkírî tíwe'sen pí' anî' atako'menka eseríke pra awanî. ¹⁶ Mírírî warantí Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man. See warantí taiya:

Ani'ya Uyepotoríkon esenumenkato' epu'tí pepín.

Ani'ya Uyepotoríkon panama pepín

Is 40.13

taasai'ya man. Tíise uurí'níkon esenumenka Cristo esenumenkato' warantí.

3

Paapa Poitírítonon Anna

¹ Tíise uyonpayamí', amírí'níkon yarakkírí eseuríma eseríke pra awaní'pí Morí Yekaton Wanní yarakkírí tíwe'sanon yarakkírí eseuríma warantí. Sírírí pata po tíko'mansenon pemonkonyamí' yarakkírí eseuríma warantí amírí'níkon pí' eseuríma e'pai awaní'pí. Maasa pra moreyamí'ya í' epu'tí pra warantí awaníkon sírírí típose. Í' yairí awaní epu'tíya'níkon pepín, í' kai'ma Cristo maimu yawírí aako'mamíkon epu'tíya'níkon pepín. ² Cristo nekaremekí'pí manni' sa'me pra tíwe'sen pí' neken ayenupa'píuya'níkon. Sa'man panpí' pí' ayenupa'píuya'níkon pín, maasa pra epu'tíya'níkon pra awaní'píkon, more warantí. Manni' more, mana' pí' tíwe'senya neken mana' yu'na, maasa tekkari yonpaiya pra awaní. Tíise sírírí típose mírírí warantí aako'mamíkon, epu'tíya'níkon pra. ³ Maasa pra amírí'níkon ko'mamí sírírí itu'se awe'to'kon yawírí, itu'se Morí Yekaton Wanní e'to' yawírí pra. Aako'mamíkon aakinmuwakon pí' moropai eesiyu'pítíkon pí'. Mírírí warantí aako'mamíkon ya, eeseputí, itu'se awe'to'kon yawírí aako'mamíkon. Moropai manni'kan pemonkonyamí', sírírí pata po tíko'mansenon ko'mamí warantí aako'mamíkon. ⁴ Maasa pra taapítíya'níkon: —Uurí Paulo nekaremekí'pí yawíron, moropai tiaronya taa manni': —Uurí Apolo nekaremekí'pí yawíron. Mírírí taaya'níkon ya, ayeserukon waní mírírí Paapa epu'nenan pepín yeseru warantí.

⁵ Ani' pe mîkírí Apolo waní? Moropai ani' pe uurí, Paulo waní? Ipíkku pe anna waní pepín, anapuríkon ton. Tíise anna waní Paapa poitírítonon pe neken. Mírírí ye'nen Uyepotoríkon maimu ekaremekí annaya yai, innape ikupí'píya'níkon. Mírírí kupí annaya tiwin pí' anna kaisarí si'ma, maasa pra anna níkupíton si'ta taasa' Uyepotoríkonya ye'nen. ⁶ Manni' warayo'ya tînpímí pími warantí Paapa maimu ekaremekí'píuya apí'níkon. Moropai mîkírí warayo' nîpímí'pí yamanní'pítí tiaron warayo'ya aaro'tato'pe warantí, Apoloya amírí'níkon yenupa'pí. Tíise inkamoro ipímí'típono'sanya yaro'tannípí pepín. Tíise Paapaya neken yaro'tannípí. Mírírí warantí nírí amírí'níkon innape iku'to' kupí Paapaya kure'ne, annaya ikupí pepín. ⁷ Mírírí ye'nen manni' warayo' ipímítípono'pí moropai yamanní'pítípono'pí waní pepín mírírí ipíkku pe, tíise yarentanípítípon, Paapa waní mírírí ipíkku pe. ⁸ Mírírí ye'nen inkamoro esenyaka'ma'san ipímí pí' moropai yamanní'pítí pí' inkamoro waní se' kaisarí maasa pra to' esenyaka'masa' ye'nen sa'nírí. Ipímítípon waní aaro'ta yu'se, yamanní'pí'nen waní aarenta yu'se. Mírírí ye'nen teesenyaka'ma'píkon yepe'pí yapisí to'ya tiwin pí' tikaisarí'níkon teesenyaka'ma'píkon píkírí. ⁹ Mírírí warantí anna waní. Maasa pra uurí moropai Apolo yarakkírí anna waní teesenyaka'masanon pe Paapa yarakkírí. Moropai amírí'níkon waní Paapa umírí pe warantí teesenyaka'masanon esenyaka'mato'pe akore'ta'níkon.

Moropai amírí'níkon waní tewí' pe Paapa níkonekakon warantí. ¹⁰ Mírírí ye'nen uurí waní wítí koneka pí' teesenyaka'masen warantí. Wítí konekanenya yapítaní'nen ton sa'man tírí. Manni' warantí uuríya

itekare Cristo yekare ekaremekí akore'ta'níkon innape ikupíkonpa. Mírírí koneka'píuya epe'míra uupia Paapa nítírí'pí ke ikoneka'píuya. Uye'ma'pí pí' tiaronkonya ikoneka. Mírírí ye'nen tíwarí tiaronkonya ikoneka e'pai awaní, morí pe ikonekakonpa ayenupa'píuya'níkon yawírí. ¹¹ Maasa pra aasírí Paapaya Jesus Cristo tírí'pí. Wítí konekanenya sa'man tírí'pí ite'se' ton warantí, Paapaya itírí'pí uye'se'kon pe awe'to'pe. Aní'ya tiaron tírí eseríke pra awaní, uyapítaní'nenkon ton. Mírírí warantí tiaron yekare pí' ayenupakon to'ya eseríke pra awaní. ¹² Moropai Paapa poitírítonon esenyaka'ma ko'manní'pí mírírí pí'. Pemonkonyamí' yenupa to'ya, wítí konekanenanya wítí koneka warantí. Morí pe tiaronkonya wítí koneka ourokon ke, moropai pratakon ke, moropai moríkon tí'kon ke. Mírírí waní ipatíkarí tíko'mansen pe. Tíise míríríkon pona tiaronkonya ikoneka se' tapairí, yeikon ke, moropai parí'kon ke, kuwai yarekon ke. Tíise mírírí esera'ma kupí sírírí tiwin wei, tíko'mansen pe pra awaní. ¹³ Í' pensa tui'pí yai, Cristoya epu'tí kupí sírírí, í' ye'ka waní sa'man pe tíwe'sen pe. Tiwin pí' to' kaisarí aronne eesera'ma. Maasa pra apo' ke Cristoya yaranní'pí tíuya yai, aní'ya pemonkonyamí' yenupa yairí, epu'tíya apo' ke, yairon aramí pepín. Tíise yei, parí', kuwai yare aramí. Mírírí warantí awaní Paapa pemonkonyamí'ya yenupato' pe, yairí pra tíwe'sen pe. ¹⁴ Tíise aní'ya mírírí sa'man pona wítí konekasa' ya, morí tíko'mansen ke, mírírí inkoneka'pí yaranní'pí apo'ya pepín. ¹⁵ Tíise tíko'mansen pepín ke inkoneka'pí aramí tamí'nawírí. Mírírí ye'nen eesenyaka'ma'pí yepe'pí tírí Paapaya pepín, maasa pra yairí ikonekasai'ya pra awaní ye'nen. Míikírí waní pe man, tewí' aramí tanne, inamai warayo' epa'ka warantí. Í' ton pra tíwaní ye'ka pe awe'píika'tí. Mírírí warantí míikírí e'píika'tí, í' yapísí pra Paapa winípai.

¹⁶ Itewí' pe Paapa ko'manto'pe awaníkon epu'tíya'níkon pra naatí? Morí Yekaton Wanní ko'mamí amírí'níkon ya' itewí' pe awaníkon ye'nen. ¹⁷ Mírírí ye'nen aní'ya Paapa yewí' taruma'tí ya, míikírí taruma'tí Paapaya kupí sírírí. Yairí pra ipemonkonoyamí' yenupaiya ye'nen, míikírí seru'ye' pe tíwe'sen taruma'tí Paapaya mararí pra. Maasa pra Paapa yewí' mírírí morí inmo'ka'pí imakui'san kore'tapai. Amírí'níkon, Paapa yewí' pe tíwe'sanon waní inmo'ka'san pe tímírí ton pe.

¹⁸ Aní' esenku'tí e'pai pra man. Akore'ta'níkon epu'nen pe tíwaní kai'ma tíwe'sen pí' tauya sírírí. Maasa pra míikírí esenku'tísa' mírírí. Míikíríya epu'nen pe tíwe'to' yenumí e'pai awaní. Tiaronkon pia míikírí ena e'pai awaní epu'nen pe pra, pakko pe tíwe'sen warantí. Mírírí warantí neken epu'nen pe pu'kuru awaní, epu'nen pe Paapa waní warantí. ¹⁹ Manní' epu'nen pe tíwe'sen waní ya teseru pí' neken, míikírí era'ma Paapaya í' pe pra rí. Mírírí warantí awe'menukasa' waní'pí pena:

Paapaya inkamoro epu'nenan pe tíwe'ku'sanon nepu'tí yenpo í' pe pra rí. To' esenumenkato' wenai, to' yeseru wenai, aronne eesera'ma yairí pra to' waní

Jó 5.13

taasai'ya waní'pí. ²⁰ Moropai iní'rí awe'menukasa' waní'pí see warantí: Inkamoro ye'kakon ipíkkukon pe tíwe'sanon esenumenkato' waní'í' pe pra rí epu'tí Uyepotoríkonya

Sl 94.11

taasai'ya man. ²¹ Mírírí ye'nen pemonkon piapai í' yuwaya'níkon e'pai pra awaníkon, apíika'tíya'níkon. Tamí'nawíron tíisa' Paapaya í' ton pra awaníkon amái. ²² Moropai insamoro Apolo, Pedro, uurí, anna waní apíika'tínenkon ton pe anna yapuríkonpa pra. Moropai

aako'manto'kon wanî iwinîpainon pe. Moropai sa'mantanto' wanî Paapa nîtirî'pî pe, tîpia amîrî'nîkon ko'manto'pe ipatîkarî. Sîrîrî awe'kupî manni' amîrî'nîkon yarakkîrî, moropai maasa awe'kupî ton, mîrîrî wanî tamî'nawîrî amîrî'nîkon ton pe itîrî'piya. Tamî'nawîrî sîrîrî tirî'piya, awe'pîka'tito'kon ton. ²³ Moropai amîrî'nîkon wanî Cristo pemonkono pe, mîikîrî poitîrîtonon pe. Moropai Cristo wanî Paapa narima'pî pe, tamî'nawîronkon esa' pe awe'to'pe.

4

Jesus Cristo Naipontîkon

¹ Amîrî'nîkonya anna epu'tî yu'se anna wanî Cristo poitîrîtonon pe. Anî'kan nepu'tî pîn imaimu ekareme'nenan pe anna wanî Cristo maimu pe. Mîrîrî epu'tîya'nîkon yu'se anna wanî. ² Sîrîrî warantî yairî Paapa poitîrî pe tîwe'sen wanî e'pai awanî tepotorî ton pe. Mîikîrî pia ya-iron pe awanî imaimu yawîrî awanî ye'nen. ³ Tîise amîrî'nîkon kore'ta tiaronkonya taa ya upî: —Yairon mîikîrî î' kupîtîpon pepîn —taaya'nîkon ya eesenumenkato'kon yawîrî, î' pe pra rî see, epu'tîya'nîkon pra awanî ye'nen. Mîrîrî warantî uuriya taa ya upî'rî: —Morî uuri —tauya ya, î' pe pra rî awanî, maasa pra epu'tîya pra awanî ye'nen. ⁴ Yairî pra î' ku'sau'ya pra wai, teuren tamî'nawîrî epu'tîya pra wai. Yai pra î' ku'sau'ya wai unepu'tî pepîn. Tîise anî'ya uyepu'tî, Uyepotorîkonya neken epu'tî. Mîrîrî ye'nen mîikîrîya neken taa upî', yairî pra awanî, yairî awanî. ⁵ Mîrîrî ye'nen mîrîrî warantî kîkatî tiaronkon nîkoneka'pî pî', maasa mîrîrî weiyu erepamî pra tîise. Tîise Uyepotorîkonya mîrîrî taa weiyu erepamî nîmî'tî. Mîikîrîya neken yenpo kupî sîrîrî, unepu'tî'pîkon pepîn. Moropai mîikîrîya î' kai'ma uyewankon ya' esenumenka'nî'pî yenpo. Mîrîrî yai, tiwin pî' e'nî tanne, Paapaya uyapurîkon kupî sîrîrî unkupî'pîkon pîkîrî.

⁶ Uyonpayamî', eseurîma sîrîrî uuri pî' moropai Apolo pî' eesenu-pakonpa, î' kai'ma tiaron pemonkon yapuriya'nîkon ya yai, tiwinan yapurîkonpa pra. Maasa pra anî' yeseru wanî morî pe epu'to'pe'nîkon, taasa' Paapaya man mîito'pe. Imaimu e'menukasa' wenai epu'tî'nîkon, anî' esenumenkato' wenai pra, î' rî tiaron wenai pra. Mîrîrî ye'nen mîrîrî yawîrî iku'tî. Mîrîrî Paapa maimu yawîrî awanîkon ya, tiwin Cristo naipontî'pî kupîya'nîkon pepîn tiaronkonya ikupî yentai. ⁷ Mîrîrî warantî awanîpa anî'ya kin ipîkku pe akupî'pî tiaronkon yentai? Paapaya itîisa' pra nai, mîrîrî aapia manni' tamî'nawîrî? Tîise î' wani' awanî ye'nen ipîkku pe aatapurîkon aawarîronkon pe tîwe'ku'se. Paapa nîtirî'pî pe pra tîku'se aatapurîkon.

⁸ Aapia'nîkon tamî'nawîron epu'nen esa' pe awanîkon kai'ma tîise î' ton pra si'ma, pakko pe eenasa'kon man. —Ipîkkukon pe tamî'nawîrî epu'nen tîisa' Paapaya anna pia —taaya'nîkon. Moropai tîwî anna, Cristo naipontî'san kupî'piya'nîkon, anna maimu yawîrî pra awanîkon. Tiaronkon esa' pe awe'kupî'pîkon reiyamî' pe. Mîrîrî warantî awanîkon ya, ayarakkîrî'nîkon anna nîrî wanî e'painon, reiyamî' pe. Tîise mîrîrî warantî awanî pepîn. ⁹ Maasa pra uupia Paapaya manni'kan pemonkonyamî' tewanmarî'senon pata'se' ya' anna tînaipontî'san tîrî'pî. Mîrîrî ye'nen anna wanî warayo'kon manni'kan pemonkon wîitîpono'san warantî aasa'manta ton pe tamî'nawîronkonya era'ma tanne. Mîrîrî warantî aasa wanî, pemonkonyamî'ya moropai inseriyamî'ya nîrî era'ma tanne. ¹⁰ Cristo wenai epu'nen pe anna e'to' tarîron rumaka'pî annaya

imaimu ekareme'to'pe annaya kai'ma. Mírîrí wenai pakko pe warantí anna waní sîrîrí. Tîise amîrî'nîkon kaane, epu'nen pe awe'kupîkon Cristo pemonkono pe awanîkon ye'nen. Tîise anna waní a'tu'mîra tíwe'sanon pe, anna maimu pîinama pra aní'ya e'pai awanî. Tîise amîrî'nîkon e'kupî meruntí ke, ipîkku pe amaimukon waní. Moropai anna waní tamî'nawîronkon newanmîrîkon pe. Tîise amîrî'nîkon e'kupî tamî'nawîronkon napurîkon pe. Mírîrí warantí eesenumenkakon anna pî'.¹¹ Tîise í' kai'ma awanî anna yarakkîrí ekaremekîuya sîrîrí. Sîrîrí típose anna e'taruma'tí ko'mannî'sa' man. Emi'nan pî' moropai tuna aninnîpai anna e'to' pî'. Anna pon ton pra mararon ye'rî sa'ne, anna pon pe tîise. Anna po'pîti to'ya. Moropai morî pe anna ko'mamî pata'se' ton pra anna waní.¹² Moropai anna esenyaka'mapîti taapî'ka'se mararî pra, anna yekkari yonpato'pe annaya kai'ma. Mírîrí yai anna winîkîi imakui'pî pe teeseurîmasanon pî', morî pe anna waní to' winîkîi. Mírîrí warantí anna taruma'tí to'ya tanne, yapîtanîpî annaya, anna ekore'ma pra.¹³ Anna pî' to' wo'ma'ta yai, to' maimu yuuku annaya morî pe, îri pe pra. Mîîwîni tîise anna kupî to'ya nura emurukuntîsa' poro pona típa'sen warantí. Moropai sîrîrí típose anna waní to' pia nura warantí.

¹⁴ Tîise mîrîrí warantí amîrî'nîkon yeppe'nî'to'peuya imenukauya pepîn tîise ayunkon pe ayenupato'pîuya'nîkon unmukeyamî' warantí awanîkon ye'nen.¹⁵ Innape Jesus kupî'pîya'nîkon pata pai tu'kankon ayenupatonkonya ayenupa'sa'kon tanne, tîise ayunkon epu'tîya'nîkon e'pai awanî tiwin. Uurî neken waní ayunkon pe, maasa pra e'mai' pe Jesus Cristo yekare ekaremekî'pîuya apî'nîkon innape ikupîkonpa.¹⁶ Mírîrí ye'nen uyeseru warantí ayeserukon yu'se waní.¹⁷ Mírîrí wenai, uwakîri unmu Timóteo yarimauya sîrîrí aapia'nîkon. Mîîkîrí waní unmu pe innape Jesus kupîtîpon pe moropai yairon pe awanî ye'nen. Mîîkîrí yarimauya apîika'tî'nîkon, attîto'pe ayenpenatani'se'nîkon uyeseru un-kupî kupîkonpa. Í' kai'ma Cristo yekare pî' pemonkonyamî' yenupauya tamî'nawîronkon soosikon tapî' ekareme'nen pe yarimauya.

¹⁸ Tiaronkon waní amîrî'nîkon kore'ta mîî pe, innape akore'ta'nîkon uutí pepîn kai'ma.¹⁹ Tîise itu'se Uyepotorîkon waní ya, uutí ka'ne' pe amîrî'nîkon era'mapî'se. Mírîrí yai erepansa' pe inkamoro mîî pe tíwe'sanon epu'tîuya. Í' kupî to'ya teeseurîmakon yawîrí epu'tîuya, í' tíku'se pra, tímaimukon pe neken to' eseurîma ko'mannîpî epu'tîuya.²⁰ Maasa pra uyesa'kon pe Paapa ena ya, umaimukon ke neken eseurîman pepîn mîrîrí, tîise imeruntîri wenai Cristo maimu yawîrí ko'mannî, morî tíku'se.²¹ Mírîrí ye'nen uuiipî yai o'non ye'ka pe uuiipî yu'se awanîkon? Ayako'menkauya'nîkon teekore'mai ka'rî uuiipî yu'se awanîkon, umaimu yawîrí pra awanîkon ye'nen? Morî pe ka'rî uuiipî yu'se awanîkon, umaimu yawîrí awanîkon ye'nen?

5

Innape Jesus Ku'nenya Imakui'pî Kupî

¹ Akore'ta'nîkon imakui'pî kure'nan e'kupî ko'mannîpî yekare eta pî' wai. Inkamoro Paapa epu'nenan pepînya mîrîrí ye'ka kupî pepîn e'painon. Tîise eta pî' wai warayo' waní akore'ta'nîkon tíyun no'pî tímamaikîrí yarakkîrí tíwe'sen.² Tîise o'non ye'ka pe mîrîrí ye'ka e'kupî tanne akore'ta'nîkon mîî pe awanîkon kai'ma awanîkon? Mírîrí ye'ka

e'ku'sa' pî' aweppépîkon pra awanîkon. Teesewankono'mai e'tî mîrîrî pî', ayonpakon sa'mantasa' pî' eesewankono'makon warantî. Mîikîrî warayo' mîrîrî imakui'pî kupîtîpon, mîikîrî yenpa'katî akore'tapai'nîkon. ³ Uurî wai tarî akore'ta'nîkon pra miarî ayarakkîrî'nîkon eseurîmato'pe. Tîise apokonpe'nîkon wanî sîrîrî esenumenkato' ke î' kai'ma e'kupî'pî akore'ta'nîkon pî' esenumenka ye'nen. Cristo naipontî'pî pe wanî ye'nen, uurî esenumenkasa' wai î' kupî e'pai awanî pî' mîikîrî yarakkîrî, Uyepotorîkon Jesus maimu pe mîikîrî warayo', imakui'pî kupîtîpon yenpa'ka e'pai awanî. ⁴ Mîrîrî ye'nen î' pensa eemurukuntîkon yai, akore'ta'nîkon nîrî e'pai wai esenumenkato' ke. Uyepotorîkon Jesus Cristo wanî nîrî akore'ta'nîkon. ⁵ Mîikîrî meruntîri yai mîikîrî warayo' imakui'pî kupîtîpon rumakatî Makui yenya', itaruma'tîto'peiya inkupî'pî wenai. Mîrîrî wenai tîwe'taruma'tî epu'tî tîuya ya, awenpenatato'pe imakui'pî tînkupî'pî rumaka pî'. Mîrîrî warantî neken awenpenatasa' ya, Uyepotorîkonya piika'tî tui'pî weiyu yaino ton pe.

⁶ Mîrîrî ye'ka pî' mîi pe awanîkon e'pai pra man. Maasa epu'tîya'nîkon e'pai man. Mararon isa'moto' wanî ya, kîsere'na kore'ta, tamî'nawîrî isa'moiya e'painon. Mîrîrî warantî imakui'pî ku'sa' tiwinanya ya, tamî'nawîronkon amîrî'nîkon taruma'tîiya. ⁷ Mîrîrî ye'nen mîrîrî imakui'pî pe tîwe'sen yenpa'katî akore'tapai'nîkon imakui'pî ton pra, morî pe awanîkonpa. Mîrîrî warantî iku'tî, Judeuyamî'ya iku'pîti'pî warantî. Tewî'kon tapai isa'moto' mo'ka'pî to'ya moropai carneiro more wî'pî to'ya, festa pî' to' e'to'pe. Maasa pra to' enpenatapîti'pî î' pensa tesanonkon piapai teepa'kato'kon pî'. Mîrîrî pî' to' atausinpa'pî kure'ne. Moropai manni' carneiro more wîisa' wanî warantî, Cristo wîisa' wanî'pî uurî'nîkon mo'kapa kai'ma imakui'pî piapai. ⁸ Mîrîrî ye'nen uurî'nîkon kore'tapai imakui'pî yenpa'kanpai'nîkon, morî pe atausinpanto'pe, amenan ko'mannîto' pî'. Cristo, uurî'nîkon ton pe aasa'manta'pî manni' pî' enpenatan pe yapurîpai'nîkon man, imakui'pî ton pra si'ma. Tîise penaron imakui'pî uyeserukon tîrumakai, yairon pe pu'kuru si'ma yapurîpai'nîkon man.

⁹ Manni' tiaron kaareta menuka'pîuya aapia'nîkon ta'pîuya apî'nîkon, manni'kan nura ku'nenan, se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî, warayo' yarakkîrî tîwe'sanon pokonpe awanîkon namai. ¹⁰ Mîrîrî ta'pîuya, tîise manni'kan Paapa epu'nenan pepîn piapai aatarimakonpa taasau'ya pra wai. Inkamoro wanî imakui'pî ku'nenan pe, se' tapairî wîri' yarakkîrî tîwe'sanon pe. Moropai tonpakon winîpai î' yu'se teeseka'nunkasanon pe, moropai ama'ye'kon pe tîwe'sanon pe, moropai mia' ke ikonekasa' yapurînenan pe. Inkamoro pî' eseurîmasa' pra wai to' kore'ta ko'mannî namai. Maasa pra inkamoro kore'tapai atariman ya, sîrîrî non yapai epa'kan e'painon, sa'mantan e'painon inkamoro pokonpe e'nî namai. ¹¹ Tîise tauya manni' apî'nîkon. Manni' ayonpakon, innape Jesus ku'nen taiya manni', tîise teseru tîise yairî pra. Iteseru wanî wîri'sanyamî' yarakkîrî tîwe'sen pe, moropai tiaronkon winîpai î' yu'se tîwe'sen pe kure'ne, moropai mia' ke ikonekasa' yapurînenan pe, moropai teetînsen pe, moropai imakui'pî pe tiaronkon winîkîi teeseurîmasen pe, moropai ama'ye' pe tîwe'sen pe. Mîikîrî ye'ka ayonpakon yarakkîrî awanîkon eserîke pra naatîi. Ipokonpe si'ma ayekkarikon yonpaya'nîkon eserîke pra naatîi. Atarimatî iipiapai.

¹²⁻¹³ Uurîya Paapa epu'nenan pepînon yeseru yako'menka eserîke

pra man, tîise Paapaya neken inkamoro ye'kakon yako'menka. Tîise amîrî'níkonya ayonpakon, innape Jesus ku'nenan yeseru yako'menka e'pai awanî. Maasa pra mîrîrî warantî Paapa maimu e'menukasa'ya taasa':

—Mîikîrî warayo' imakui'pî kupîtîpono'pî yenpa'katî akore'tapai'nîkon *Dt* 17.7; 19.19; 21.21; 22.21,24; 24.7

—taasai'ya. Mîrîrî ye'nen mîrîrî warantî iku'tî.

6

Tonpakon Sa'namanenan Pepînon

¹ Amîrî'nîkon kore'ta, innape Jesus ku'nenan, ayonpakon wanî ya, asakî'ne inkamoro esiyu'pîtî ya, î' ton pe inkamoro yariya'nîkon innape Jesus ku'nen pepîn ipîkku pe tîwe'sen juiz pia? Î' wani' awanî ye'nen moro inkamoro innape Jesus ku'nenan, Paapa pemonkonoyamî' pokonpe si'ma iteseru konekaya'nîkon pepîn? ² Epu'tiya'nîkon pra kin naatî, Paapa pemonkonoyamî'ya Paapa epu'nenan pepîn yeseru yako'menka kupî sîrîrî? Mîrîrî ye'nen mîrîrî warantî yako'menkaya'nîkon kupî ye'nen, moriya sîrîrî mîrîrî îri pe ayonpakon e'to' konekaya'nîkon yuwatî. ³ Epu'tiya'nîkon pra kin naatî inseriyamî' yeseru yako'menka uuri'níkonya? Mîrîrî yentai atako'menkan e'pai awanî tari ko'mannîto' pî'. ⁴ Mîrîrî ye'nen anî' teesiyu'pî'sen wanî ya, Paapa epu'nen pe tîwe'sen menkatî î' rî mîikîrî nîkupî'pî iteseru konekato'peiya. —Ipîkku pepîn mîikîrî —tîkai pra ipî' maasa pra morî pe ikupîya Paapa epu'nenan pepînya ikupî yentai. ⁵ Akore'ta'nîkon manni' ayonpakon innape Jesus ku'nen ton pra kin nai mîrîrî ye'ka koneka ton? Mîrîrî pî' aweppepîkon eserike pra naatî? ⁶ Moro awanî epu'tî pî' wai akore'ta'nîkon. Tîise amîrî'níkonya ayonpakon yari, moro iteseru konekapai tîise. Tîise yariya'nîkon manni' ipîkku pe tîwe'sen juiz Paapa epu'nen pepîn pia mîikîrîya iteseru konekato'pe kai'ma.

⁷ Mîrîrî warantî ayonpakon esiyu'pîtî wenai, yairî pra awanîkon esepu'tî. Imakui'pî kupîtîpono'pî wanî ya mîrîrî yapitanîpîya'nîkon e'pai awanî, îri pe yarakkîrî tîwe'se pra. Ayama'runpatîpono'pî wanî ya, tîwî nîsi yarakkîrî awo'ma'tato' ton kîseporîi. Mîrîrî warantî ikupîya'nîkon ya, morî pe panpî' awanî. ⁸ Tîise mîrîrî warantî pra amîrî'níkonya imakui'pî kupî. Moropai ayonpakon yama'runpaya'nîkon. Ayonpakon winîkî mîrîrî kupî pî' aako'mamîkon, innape Jesus ku'nenan winîkî.

⁹⁻¹⁰ Yairî awanî epu'tî pî' naatîi imakui'pî ku'nenanya tîiko'manto'kon ton eporî pepîn Paapa pia, tesa'kon pe mîikîrî wanî pepîn. Î' yapîsî to'ya pepîn iwinîpai. Teesenku'tîi pra e'tî inkamoro ye'kakon pî'. Maasa pra inkamoro wanî se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî tîwe'sanon pe, moropai mia' ke ikonekasa' yapurînenan pe, moropai tiaronkon no'pî yarakkîrî tîwe'sanon pe, moropai warayo'kon yarakkîrî nura ku'nenan pe, moropai ama'ye'kon moropai î' yu'se teeseka'nunkasanon pe, moropai teetînsenon pe moropai imakui'pî pe tiaronkon winîkî teeseurîmasanon pe moropai seru'ye' yenku'tîtonkon pemonkon yama'runpapa. Insamoro ye'kakonya î' yapîsî pepîn tiwin kin Paapa winîpai, maasa pra Paapa wanî pepîn to' esa' pe. ¹¹ Pena amîrî'nîkon kore'ta tiaronkon wanî'pî mîrîrî warantî. Tîise mîrîrî imakui'pî ankupî'pîkon rona'pî Paapaya morî pe awanîkonpa imakui'pî ton pra. Moropai mîrîrî neken kupî'pîya pra, tîise tîmîrî ton pe awanîkonpa amo'ka'pîya'nîkon, Uyepotorîkon Jesus Cristo

sa'manta'pî wenai. Moropai Morî Yekaton Wannî, Paapa winîpainon wenai morî pe akoneka'pîiya'nîkon.

Î Kai'ma Paapa Ton Pe Uyesa'kon Yapurîto'

¹² Tiaronya taa upî': —Tamî'nawîrî anku'pai e'to' kupîuya eserîke awanî imakui'pî pe pra. Mîrîrî pî' tauya ipî': —Inna seru' pepîn, tamî'nawîrî ikupîya, tîise yai pra mîrîrî wanî pepîn morî panpî' amîrî ton pe. Moropai tiaronya taa upî': —Î rî kupîuya e'painon itu'se wanî pîkîrî, î' wani' pra awanî. Mîrîrî pî' tauya sîrîrî: —Inna, seru' pepîn. Tîise mîrîrî ena tîrîuya pepîn e'painon uyentai. ¹³ Yai pra nura ku'nen wanî imakui'pî tînkupî'pî anwapu'tîpai moropai umaimu yuukuiya see warantî: —Yekkari wannî wanî Paapa nîkupî'pî pe ena'to'pe. Moropai uro'takon wanî uyekkarikon yense' pe Paapa nîkupî'pî pe. Mîrîrî ye'nen î' rî enapîuya, itu'se uurî e'to' pîkîrî, î' wani' pra awanî. Mîrîrî pî' tauya sîrîrî: —Inna, seru' pepîn. Mîrîrî to'pe ikupî'pî Paapaya, tîise mîrîrî yaretî'kaiya kupî sîrîrî sa'nîrî. „Tîise uyesa'kon yaretî'kaiya pepîn.„ Uyesa'kon ku'sai'ya pra man nura ku'to'pe uyonpakon yarakkîrî. Moropai se' tapairî wîrî'sanyamî' yarakkîrî e'nîto'pe iku'sai'ya pra man. Tîise ukupî'pîiya'nîkon Uyepotorîkon yapurîto'pe, moropai Uyepotorîkonya uyesa'kon yapurîto'pe tîmîrî ton pe. ¹⁴ Mîrîrîto'pe uurî'nîkon pîmî'sa'ka Paapaya, Uyepotorîkon pîmî'sa'ka'pî tîuya warantî tîmeruntîri ke.

¹⁵ Epu'tîya'nîkon pra kin naatî, Cristo piawon pe e'nî ye'nen, itesa' waikatoi pe uyesa'kon wanî, manni' pemonkon waikatoi pe itemekon wanî manni' warantî? Mîrîrî warantî si'ma Cristo waikatoi pe tîwe'sen mo'kauya e'painon, manni' wîrî' se' tapairon yarakkîrî e'to'pe? Mîrîrî kupîuya pepîn e'painon tiwin kin. ¹⁶ Moropai epu'tîya'nîkon pra kin naatî, warayo' e'sa' ya se' tapairon wîrî' yarakkîrî tiwin to' ena sa'nîrî Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' yawîrî? Taasai'ya see warantî: —Inkamoro asakî'nankon ena tiwin to' esa', sa'nîrî to' wanî ye'nen *Gn*

2.24

—taasai'ya. ¹⁷ Mîrîrî warantî anî' wanî ya Uyepotorîkon yarakkîrî tîwe'sen pe, mîikîrî wanî nîrî yarakkîrî. Mîikîrî Uyepotorîkon yarakkîrî uyekatonkon wanî tiwin.

¹⁸ Mîrîrî ye'nen se' tapairî wîrî' yarakkîrî tîwe'se pra e'tî. Maasa pra tiaron imakui'pî kupîya'nîkon ya ayesa'kon e'taruma'tî pepîn. Tîise se' tapairî wîrî' yarakkîrî awanîkon ya, aawarîrî'nîkon ayesa'kon taruma'tîya'nîkon mararî pra, tiaron imakui'pî yentai. ¹⁹ Mîrîrî ayesa'kon wanî epu'tîya'nîkon pra kin naatî? Paapa Yekaton ko'manto' pe awanî. Moropai Paapa winîpaino pe awanî. Mîrîrî ye'nen aawarîronkon pe awanîkon pepîn mîrîrî. ²⁰ Tîise tîmîrî pe Paapaya amîrî'nîkon yenna'pî. Moropai aye'ma'pîiya'nîkon pakî'nan pona tînmu sa'mantato' ke tîmîrî ton pe. Mîrîrî ye'nen Paapa yapurî pe ayesa'kon yapurîya'nîkon epu'tî.

7

Tîino'pîtasenon Panamato'

¹ Tarîpai uyekaranmapoto'ya'nîkon pî' ayeurîmauya'nîkon sîrîrî. Inna seru' pepîn warayo' no'pîta pra awanî ya, morî pe awanî. ² Tîise tu'ke imakui'pî ku'to' moro awanî. Mîrîrî namai, se' tapairî wîrî'sanyamî' yarakkîrî awanî namai, warayo' no'pîta e'pai awanî, aako'manto'pe tîno'pî yarakkîrî. Moropai mîrîrî warantî nîrî wîrî' etinyoma e'pai awanî tînyo yarakkîrî aako'manto'pe. ³⁻⁴ Mîrîrî ye'nen warayo' ino'pîta'pî

ko'mamî e'pai awanî morî pe tîno'pî yarakkîrî. Mîrîrî ye'nen warayo'ya —Uno'pî yarakkîrî e'pai pra wai —taa eserîke pra awanî. Maasa pra imîrî pe awanî ye'nen. Mîrîrî warantî nîrî wîrî'ya —Unyo yarakkîrî e'pai pra wai —taa eserîke pra awanî. Maasa pra imîrî pe awanî ye'nen. ⁵Mîrîrî ye'nen inkamoro etî'nînma pepîn tînyo yarakkîrî moropai tîno'pî yarakkîrî, —Ayarakkîrî e'pai pra wai —tîkai pra. Tîise sa'nîrî tîwe'to'kon mî'pannîpî e'pai awanî, itu'se tîwanîkon ya. Inkamoro eseta e'pai awanî tîweiyukon ton tîku'ne'tîi teepîremakon pî' taatapisîkonpa. Mîrîrî iku'sa' tîuya'nîkon tîpo, inî'rî morî pe to' ena tîno'pî yarakkîrî. Maasa pra yapîtanîpî to'ya eserîke pra awanî ya, Makuiya imakui'pî kupî to'ya emapu'tî. Mîrîrî namai sa'nîrî to' ena e'pai awanî, tîno'pî yarakkîrî.

⁶ Mîrîrî warantî esenumenkato' pî' tauya sîrîrî, ikupîkonpa ayaipontîuya'nîkon pepîn. ⁷Uurî pia morî pe awanî, tamî'nawîronkon wanî ya uurî warantî, ino'pî ton pra. Teuren tîise tiwin pî' e'nî tanne, Paapaya uyeserukon ton tîisa' mîrîrî. No'pîtanto' yeseru ton tîrîiya tiaronkon pia moropai ino'pî pra ko'mannî yeseru ton tîrîiya tiaronkon pia.

⁸ Tarîpai eseurîma sîrîrî maasaronkon ino'pî pînnon pî', moropai inyo isa'manta'san pî'. Tauya, morî pe awanî e'painon tîno'pîtai pra aako'mamîkon ya, uurî warantî. ⁹ Tîise yapîtanîpîya'nîkon eserîke pra awanîkon ya, moriya ano'pîtatî. Maasa pra morî pe awanî aano'pîtakon ya, pînîn pî' aako'mamîkon yentai, ano'pîkon yarakkîrî aako'mamîkonpa.

¹⁰ Tarîpai eseurîma sîrîrî manni'kan ino'pîta'san pî' moropai etiny-oma'san pî'. Sîrîrî tauya manni' uwinîpainon pepîn tîise Uyepotorîkon winîpainon unkupîkon ton pe inekaremekî'pî. ¹¹ Wîrî' etinyoma'pîya tînyo rumaka eserîke pra awanî. Irumakasai'ya ya, tiwinsarî aako'mamî e'pai awanî, tiaron yarakkîrî tîwe'se pra. Mîiwîni pra awanî ya, tînyo yarakkîrî tîiko'manto'pe etîna'paka e'pai awanî. Moropai warayo' ino'pîta'pîya tîno'pî rumaka eserîke pra awanî.

¹² Tarîpai tauya sîrîrî tiaronkon pî'. Uyepotorîkonya taasa' pra man tarî tîwanî yai, tîise uurîya taa sîrîrî. Manni' warayo' innape Jesus ku'nen, mîîkîrî no'pî wanî ya innape Jesus ku'nen pe pra, tîise morî pe to' ko'mamî ya sa'nîrî, inyoya irumaka eserîke pra awanî. ¹³ Moropai wîrî' innape Jesus ku'nen, inyo wanî ya innape Jesus ku'nen pe pra, tîise inkamoro ko'mamî ya morî pe, ino'pîya irumaka eserîke pra awanî. ¹⁴ Maasa pra mîîkîrî warayo' innape Jesus ku'nen pepîn mîîkîrî pîrema Paapaya innape Jesus ku'nen pe ino'pî wanî wenai. Moropai tiaron warayo' innape Jesus ku'nen mîîkîrî no'pî wanî innape Jesus ku'nen pe pra. Tîise Paapaya ino'pî pîrema, innape Jesus ku'nen pe inyo wanî wenai. Tîise mîrîrî warantî pra awanî ya, morî pe mîîkîrî munkiyamî' wanî pepîn Paapa yarakkîrî, ipemonkono pe pra to' wanî ye'nen. Tîise tîpemonkono pe inyo wanî wenai, Paapaya to' pîrema, to' ko'mannîpîya morî pe.

¹⁵ Mîrîrî ye'ka pe pra awanî ya, mîîkîrî warayo' innape Jesus ku'nen pepîn wanî ya, iko'manpai pra innape Jesus ku'nen tîno'pî yarakkîrî, moropai wîrî' innape Jesus ku'nen pepîn wanî ya, iko'manpai pra tînyo innape Jesus ku'nen yarakkîrî, moriya tîwî eepa'ka. Mîrîrî warantî eepa'ka'pî ya, î' wani' pra man. Yarakkîrî pu'kuru aako'mamî e'pai pra awanî. Maasa pra uurî'nîkon yanno'pî Paapaya morî pe ko'mannîto'pe tîiwanmîra, tîno'pî ke, tînyo ke. ¹⁶ Tîise innape Jesus kupîya pra tîise, yarakkîrî aako'mamî ya, î' pensa innape Jesus kupî anyoya epu'tiya pra nai. Yai pra innape ikupîya awenai. Moropai warayo' î' pensa innape

Jesus kupi mîikîri ano'pîya epu'tîya pra nîri nai. Yai pra innape ikupîiya awenai. Mîrîri ye'nen ayu'se awani ya, yarakkîri ako'manki.

Paapa Maimu Yawîri Neken

Ayeserukon Miakanmatî

¹⁷ Akaisari'nikon tiwin pi' si'ma mîrîri Uyepotorikon nîtirî'pî aapia'nikon yawîri ikupi pi' ako'mantî. Moropai o'non ye'ka pe awani'pikon pena Paapaya ayannokon yai, mîrîri warantî ako'mantî. Mîrîri pi' tamî'nawîronkon yenupa'pîuya soosikon kaisari. ¹⁸ Mîrîri ye'nen ani' wani ya, Judeuyami' yeseru yawîri tîmere pi'pî pottî ya'titîpon wani ya innape Jesus kupîiya rawîri, mîrîri warantî ri aako'mamî e'pai awani, Judeu pe awe'to' tenonse pra. Mîrîri warantî nîri ani' wani ya, Judeuyami' yeseru yawîri pra Paapaya tanno rawîri, mîrîri warantî aako'mamî e'pai awani, tîmere pi'pî pottî ta'ti pra. ¹⁹ Maasa pra mîrîri ye'kaya i' kupi pepin mîto'pe. Judeuyami' yeseru ya' awani ka'ri, kaane, tîise i' e'pai awani innape Paapa maimu yawîri aako'mamî e'pai awani. ²⁰ Mîrîri ye'nen tiwin pi' si'ma o'non ye'ka pe awani'pikon pena Paapaya ayannokon yai, mîrîri yawîri ako'mantî. ²¹ Pena Paapaya ayanno ya, to' poitîri pe kin awe'sa' pra nan? Moriya ako'manki to' poitîri pe. I' wani' awani pepin. Tîise i' pensa to' poitîri pe pra eenato' weiyu erepami ya, moriya epa'kakî. ²² Maasa pra tesa' kenankon inkamoro yanno Uyepotorikonya ya, tarîpai inkamoro wani Paapa pia itesa' pra. Maasa pra Paapaya to' mo'kasa' ye'nen, imakui'pî piapai. Mîrîri warantî tesa' kenankon pepinon wani mîrîri Paapa pia ipoitîri pe. ²³ Maasa pra tamî'nawîronkon amîri'nikon ye'masa' Paapaya sîrîri, se' kaisari. Mîrîri ye'nen Paapa maimu yawîri ako'mantî imîri pe awanikon ye'nen, tiaron pemonkono pe pra. ²⁴ Mîrîri ye'nen uyonpayami', tiwin pi' si'ma akaisari'nikon o'non ye'ka pe awani'pikon ayanno'pikon Paapaya yai, mîrîri yawîri ako'mantî.

Inyo Isa'manta'san Pi' Moropai Maasaronkon Pi' Paulo Eseurîma

²⁵ Tarîpai tauya sîrîri maasaronkon pi'. Uyepotorikon winîpainon pepin tîise uuri esenumenkato' sîrîri. Tîise innape eseurîmato' kupîya'nikon eserike awanikon, maasa pra yairi tîwe'sen uku'sa' Uyepotorikonya, ti'noko'pî pe uyera'masai'ya wenai. ²⁶ Mîrîri ye'nen uuri esenumenkato' wani warayo' ko'mamî e'pai awani, tiwani manni' warantî. Maasa pra ko'mannito' wani sa'me mîto'pe. ²⁷ Tîise amîri wani ya tîno'pî ke, ano'pî yarakkîri teeturumakai pra e'ki. Tîise ino'pî pra awani ya, moriya ako'manki ino'pî pra. ²⁸ Tîise aano'pîtasas' ya, mîrîri wani pepin imakui'pî pe. Moropai maasaron wîri' etinyoma ya, mîrîri nîri wani pepin imakui'pî pe. Tauya sîrîri maasa pra amîri'nikon anpîika'tîpai wani ye'nen, sa'me ino'pîtasas' ko'manto' yeseru wani ye'nen, mîrîri warantî ayeserukon wani namai.

²⁹ Uyonpayami' i' ankapai e'to' pi' tauya sîrîri. Tîiko'manse pu'kuru pra ko'mannito' ataretî'ka pe man. Mîrîri ye'nen tîno'pî ke awanikon ya, mîikîri pi' neken kîsenumenkati. —Paapa pata'se' ton pra man —tîkai pra e'ti. ³⁰ Moropai esewankono'manto' erepansa' ya upona'nikon, mîrîri pi' neken kîsenumenkati. Moropai aatausinpatok'on erepansa' ya, ipikku pe mîrîri pi' neken kîsenumenkati. Maasa pra ipatîkari aako'mamî pepin. Moropai ayemannekon ton yenna pi' kîsenumenkai ipikku pe. Maasa pra mîrîrikon wani taaretî'kasen pe. ³¹ Mîrîri ye'nen ipikku pe tamî'nawîri

sírîrí pata yemanne pí' kîsenumenkati. Maasa pra tamî'nawîron sírîrí pata po tíwe'sanon ataretí'ka kupî sírîrí. [Mírîrí ye'nen ípikku pe Paapa yapurî pí' ko'manpai'nîkon.]

³² Tu'kan esenumenkanto' winîpai amírî'nîkon anpîika'tîpai wanî sírîrí. Mírîrí ye'nen warayo' ino'pî ton pîn mîikîrí esenumenka Uyepotorîkon ton pe teesenyaka'ma pí' maasa pra anapurîpai tíwanî ye'nen. ³³ Tîise warayo' tíno'pî kenan esenumenkato' wanî tu'ke, sírîrí non po tíiko'manto' yeseru pí'. Mírîrí kupîiya, maasa pra tíno'pî anapurîpai tíwanî ye'nen. ³⁴ Mírîrí ye'nen mîikîrí esenumenkato' wanî asakî'ne kaisarî. Eesenumenka tarî tíiko'manto' yeseru pí' moropai eesenumenka Uyepotorîkon ton pe eesenyaka'mapai tíwanî pí'. Mírîrí warantî nîrí wírî'sanyamî' wanî. Manni'kan inyo isa'manta'san moropai inyo pînón, inkamoro esenumenka Uyepotorîkon ton pe teesenyaka'makon pí', tiaron pí' teesenumenkai pra. Mírîrí ye'nen tamî'nawîrí to' eturumaka Uyepotorîkon yenyá' eesenyaka'mato' kupîkonpa. Tîise manni'kan wírî'sanyamî' tínyo kenankon inkamoro esenumenka sírîrí pata po tíiko'manto'kon yeseru pí'. Maasa pra tínyokon anapurîpai tíwanîkon ye'nen.

³⁵ Mírîrí warantî tauya sírîrí amírî'nîkon pí' maasa pra amírî'nîkon anpîika'tîpai wanî ye'nen. —Sírîrí warantî íku'ti —tauya pepîn. Tîise yairon kupîya'nîkon yu'se wanî. Moropai Uyepotorîkon esenyaka'mato' kupîkonpa itenya' eeturumakakon yu'se wanî, tu'ke teesenumenkai pra.

³⁶ Taawasirî pí' —Ayarakkîrí uuno'pîta —taasa' warayo'ya típo, aako'mamî ya ino'pî pe pra moropai mírîrí pí' eesenumenka yairî pra tíwanî pí', maasa pra taasa' tíuya yawírî íkupîiya pepîn. Moropai kure'ne eesenumenka ya tawasirî yarakkîrí tíwanî pí', aano'pîta e'pai awanî. Maasa pra yapîtanîpîiya yentai awanî ye'nen. Mírîrí kupîiya ya, imakui'pî pe awanî pepîn. Morî pe awanî, aano'pîta ya. ³⁷ Tîise tawasirî yarakkîrí tíwanî pí' eesenumenka pra awanî ya, ino'pîtapai pra tíwanî ye'nen, í' wani' awanî pepîn, tamî'nawîrí yapîtanîpîiya ya. Imakui'pî kupîiya pepîn mírîrí. ³⁸ Tarîpai manni' tíino'pîtasen no'pîta ya, imakui'pî pe awanî pepîn, tíise morî pe awanî. Moropai manni' tíino'pîtasen pepîn ko'mamî ya ino'pî pra, í' wani' awanî pepîn nîrí. Mírîrí wanî morî pe panpî', maasa pra ino'pî ton pra awanî ye'nen.

³⁹ A'kî, wírî' tínyo kenan ko'mamî e'pai awanî tínyo yarakkîrí, enen tínyo wanî píkirî tírumakai pra. Tîise tiaron pensa tínyo sa'mantasa' típo, mîikîrí eturumaka tiwinsarî, inyo pra. Mîikîrí ko'mamî itu'se tíwanî píkirî. Etinyomapai tíwanî ya, eetinyoma e'pai awanî, innape Jesus ku'nen yarakkîrí. ⁴⁰ Tîise uurî pia eetinyoma pra awanî ya, morî pe panpî' aako'mamî e'painon mírîrí warantî rî. Sírîrí uurî esenumenkato' neken pepîn, tíise uurî pia mírîrí warantî nîrí Morî Yekaton Wannî esenumenka.

8

Mia' Ke Ikonekasa' Pia To' Nítîrí Entamo'kanto'

¹ Tarîpai eseurîmato' mo'tanîpîuya sírîrí. Eseurîma sírîrí mia' ke ikonekasa' pia to' nítîrí'pî entamo'kanto' yanî eserîke awanî pí', kaane ka'rî. Mírîrí pí' taaya'nîkon manni' warantî, tamî'nawîrí uurî'nîkon, innape íku'nenanya epu'tí pí' man, innape íku'nenan pepînya epu'tí yentai. [Mia' ke ikonekasa' nama pepîn. Mírîrí ye'nen to' nítîrí'pî entamo'kanto' yanî ya, í' wani' awanî pepîn, imakui'pî pe awanî pepîn.] Tîise mírîrí esenumenkanto' wanî píika'títon pe pra, tíise mûi pe uurî'nîkon ku'nen

pe. Tîise morî pe panpî' e'sa'naman yeseru wanî mîrîrî, tiaronkon pîika'tîto'pe, maasa pra to' sa'nama wenai. ² Anî' esenumenka ya, î' epu'nen pe tîwanî kai'ma, tîise tamî'nawîrî epu'tîiya pepîn, î' anepu'pai tîwanî. ³ Tîise anî' Paapa yapurînen wanî ya, innape epu'tîiya, î' kai'ma tîiko'mamî tonpakon yarakkîrî. Moropai mîrîrî era'ma Paapaya tîwakîri pe.

⁴ Mîrîrî ye'nen mîrîrî entamo'kanto' mia' ke ikonekasa' pia to' nîtirî'pî yanî pî' apanamauya'nîkon sîrîrî. Mîrîrî mia' ke ikonekasa' wanî anî' pe pra rî epu'tî man. Tîiko'mansen pe pra awanî. Tîise tiwinan moro awanî, Paapa neken epu'tî man. ⁵ Tîise taa to'ya, tu'ke paapayamî' wanî, ka' po tîwe'sanon moropai non po tîwe'sanon. Moropai tu'ke yepotorî wannîyamî' wanî taa to'ya, tîise to' esenku'tîsa'. ⁶ Tîise uurî'nîkon pia Paapa wanî epu'tî man tiwinan neken. Mîikîrî wanî uyunkon pe moropai mîikîrîya tamî'nawîron koneka'pî. Mîrîrî ye'nen mîikîrî ton pe uurî'nîkon ko'mamî. Moropai epu'tî man tiwin Uyepotorîkon wanî, mîikîrî Jesus Cristo. Moropai mîikîrî wenai tamî'nawîron ekoneka'pî. Mîrîrî ye'nen mîikîrî wenai uurî'nîkon ko'mamî sîrîrî.

⁷ Tîise tamî'nawîronkon innape iku'nenanya mîrîrî epu'tî pra awanî. Tiaronkon esenumenka sîrîrî tîpose penaro' tesarukon pî'. Entamo'kanto' wanî mîikîrî mia' ke ikonekasa' pia itîisa' pe yapurîto'pe kai'ma to' esenumenka. —Mîrîrî ye'nen entamo'kanto' yanîuya ya, mîrîrî yapurîuya imakui'pî pe —taa to'ya. Mîrîrî wenai ne'ne' pe to' esenumenkato' kupîiya, maasa pra imakui'pî pe awanî kai'ma, yanî to'ya ye'nen. ⁸ Tîise uurî'nîkon pia entamo'kanto' wenai pra Paapaya uurî'nîkon yapisî. Yansa'nîkon ya, mîrîrî yansa' wenai morî panpî' e'nî pepîn Paapa pia. Moropai yansa' pra awanî ya, mîrîrî warantî rî morî panpî' e'nî pepîn.

⁹ Mîiwîni tîise, tîwarî e'tî mîrîrî yansa'ya'nîkon pî', yansa'ya'nîkon pra awanîkon pî'. Teesenumenkato'kon yawîrî pra, imakui'pî ya' tiaronkon a'tu'mîra tîwe'sanon ena emapu'tîya'nîkon namai, tîwarî e'tî. ¹⁰ Anî' wanî ya a'tu'mîra tîwe'sen, mîikîrîya amîrîya î' kupî era'ma, î' wani' awanî pepîn kai'ma iku'sa'ya epu'tî'ma. Mîrîrî ye'nen mîikîrî wanî awarantî anku'pai, mia' ke ikonekasa' pia to' nîtirî'pî ananpai awanî. ¹¹ Mîrîrî warantî mîikîrî ayonpa a'tu'mîra tîwe'sen ataka'ma emapu'tîya. Î' wanî yairî, î' wanî yairî pra epu'tîiya pra eena ikupîya. Manni' ayonpa, imîrî ton pe Cristo sa'mantasa' tanne, imakui'pî ya' eena emapu'tîya. ¹² Sîrîrî warantî mîrîrî yanî ayonpaya emapu'tîya, yairî pra awanî kai'ma teesenumenka ye'ka pe, moropai mîrîrî wenai, ne'ne' pe eesenumenkato' kupî pî' aako'mamî ya, moriya imakui'pî kupîya mîrîrî Cristo winîkîi. ¹³ Moriya uurî pia mîrîrî entamo'kanto' wenai, imakui'pî ya' uyonpa ena emapu'tîuya ya, inî'rî mîrîrî ye'ka pî' entamo'ka pepîn, imakui'pî kupî uyonpaya emapu'tîuya namai.

9

Teseru Pî' Paulo, Jesus Naipontî'pî Eseurîma

¹ Uyaipontînen ton pra man, tîise Paapaya neken uyaipontî. Mîrîrî wenai, uurîya kin î' kupî pepîn e'painon, î' wanî yairî epu'tîuya pikîrî? Jesus naipontî'pî pepîn kin uurî? Inna, inaipontî'pî pe wanî, maasa pra Uyepotorîkon Jesus era'matîpon uurî. Moropai amîrî'nîkon wanî innape iku'nenan pe, uyepotorî ton pe esenyaka'ma'pî wenai. ² Teuren

tiaronkonya Jesus naipontí'pí pe ukupí pepín. Tíise amírí'níkonya ukupí maasa pra innape uku'sa'ya'níkon ye'nen. Innape Jesus naipontí'pí pe waní esepu'tí aronne, maasa pra Jesus yapisi'píya'níkon ayesa'kon pe, umaimu wenai.

³ Tiaron pensa Jesus naipontí'pí pe pra uku'sa' tiaronkonya yai, inkamoro maimu yuukuuya miríri warantí. ⁴ Jesus naipontí'pí pe waní ye'nen, í' rí tíri to'ya ya uupia, uwuku ton tíri to'ya moropai uyo' ton tíri to'ya esenyaka'ma tanne, yapisiúya pepín kin e'painon? Kaane, yapisiúya e'painon, tiaronkon Jesus naipontí'sanya yapisi warantí. ⁵ Moropai ino'pítapai esenumenka ya, innape Jesus ku'nen wírí' yarakkírí upíkírí yariúya pepín e'painon? Inna, yariúya e'painon, tiaronkon Jesus naipontí'sanya iku'sa' warantí, moropai Jesus ya'mi'san warantí, moropai Pedro warantí. ⁶ Yai pra uuri moropai Barnabé, anna neken esenyaka'ma kin e'painon anna yekkari yonpato'pe annaya? Kaane, awinípai'níkon yapisi annaya e'painon, Jesus naipontí'san pe anna waní ye'nen.

⁷ O'non pata kin surara pe tíwe'sen esenyaka'ma yekare eta'pí aní'ya tekkari ton yonpapa. Tekkari yepe' ton pí' eesenyaka'masa' pra man. Manni' warayo' tekkari ye' ton pímitíponya tínpímí'pí yeperu enapí pepín kin e'painon? Kaane, enapíya, teesenyaka'ma'pí yepe' pe. Moropai tiaron, paakayamí' esa' pe tíwe'sen, míikíríya to' manatí yekku mo'ka pepín e'painon, tíwuku ton? Kaane, imo'kaiya, itepe' pe. ⁸ Míríri ye'nen warayo'kon maimu pí' neken eseuríma pepín sírírí. Tíise moro man penaro' Moisés nurí'tí nekaremekí'pí Paapa maimuya taasa' míríri warantí. ⁹ Taasai'ya man see warantí:

—Trigo pikka pí' ayekín paaka yenyaka'maya'níkon tanne,

inta kewa'títí. Tíwí trigo yonpa tekkarikon yonpaiya *Dt 25.4*

—taasai'ya man. Míikírí paaka neken pí' Paapa eseuríma naka sírírí?

¹⁰ Anna pí' ka'ri eeseuríma sírírí? Inna, anna, teesenyaka'masanon pí' taiya sírírí. Manni' teesenyaka'masen ipímí pí' moropai míikírí iteperu mo'kanen inkamoro esenyaka'ma tímirí'níkon ton itonpa mo'kakonpa kai'ma. ¹¹ Míríri warantí míikírí ipímítíponya ipímí warantí, itekare ekaremekí'pí annaya akore'ta'níkon. Míríri yepe'pí warantí awinípai'níkon antíríkon anapí'pai anna waní sírírí, anna yekkari yennato' ton. ¹² Tiaronkon, Paapa ton pe teesenyaka'masanonya awinípai'níkon antíríkon yapisi túya'níkon nímíkí tekkarikon yennato' ton. Míríri warantí annaya nírí yapisi nímíkí pepín kin e'painon? Inna, awinípai'níkon yapisi annaya e'painon.

Awinípai'níkon yapisi annaya e'pai tíise, yapisi annaya pra man. Tíise tamí'nawírí yapítanípí'pí annaya. Mararí pra anna esenyaka'ma'pí anna yekkari yennato'pe, Cristo maimu ekaremekí annaya tanne. Míríri kupí'pí annaya, maasa pra míríri itekare ekaremekí annaya manenpaiya namai. ¹³ A'kí, epu'nenan amírí'níkon, epíremanto' yewí' ta teesenyaka'masanon tekkarikon yonpa míríri teesenyaka'mato'kon winípai. Moropai epu'nenan nírí amírí'níkon, manni'kan tínpo'tíkon pe pemonkonyamí' nenepí'san po'tínenanya tiyo'kon ton mo'ka, míríri to' nenepí'pí yonpa. ¹⁴ Míríri warantí nírí, Uyepotoríkonya ta'pí manni'kan imaimu ekareme'nenanya tekkarikon ton yapisi e'painon, innape imaimu ku'nenan winípai.

¹⁵ Tîise sîrîrî tîpose, mîrîrî warantî e'sa' pra wai. Moropai mîrîrî ye'ka anesa'pai wanî pî' kaareta menukauya pepîn sîrîrî aapia'nîkon. Maasa pra anî' pî' î' tesa'se pra esenyaka'ma pî' atausinpa kure'ne. Mîrîrî ye'nen mîrîrî uyese ru mo'ka anî'ya tîrîuya pepîn. Iwan pî' uusa'manta e'pai awanî, uyep'e' ton anesa'pai wanî yentai. Maasa pra epe'mîra Cristo maimu ekaremekî pî' atausinpa mararî pra. ¹⁶ Tîise mîrîrî Cristo yekare ekaremekîuya pî' mîi pe atapurî pepîn sîrîrî. Maasa pra itu'se wanî yawîrî ikupîuya pepîn sîrîrî. Tîise unkupî ton pe uyepotorîya itîisa' wenai, ikupîuya. Maasa pra mîrîrî e'pîika'tînto' yekare ekaremekîuya pra awanî ya, "ekenne" tauya e'painon, Paapaya utaruma'tî e'painon. ¹⁷ Tîise uuwarîrî uurî esenyaka'mato'pe wanî ya, itu'se wanî yawîrî, moriya itepe'pî nîmîkîuya e'painon. Tîise sîrîrî esenyaka'mato' Paapa nîtirî'pî unkupî ton pe. Mîrîrî ye'nen itu'se e'to' yawîrî pra, tîise itu'se Paapa e'to' yawîrî ikupîuya. ¹⁸ Mîrîrî ku'sau'ya wenai î' ye'ka see itepe'pî yapisîuya e'painon? Anî' nîtirî yapisîuya pepîn. Î' yapisîuya e'pai tîise, î' tesa'se pra awinîpai'nîkon, itekare ekaremekî pî' uuko'mamî. Mîrîrî ye'ka ekaremekîuya ye'nen, taatausinpai pu'kuru wanî. „Maasa pra ikupîuya Cristoya uyaipontî'pî iku'to'peuya yentai.„

¹⁹ Uurî wanî uyesa' tîwe'sen ton pra, tîise tamî'nawîronkon pemonkonyamî' poitîrî pe e'kupî. Î' rî kupîuya e'painon itu'se e'to' pîkîrî, teuren ikupîuya pepîn, maasa pra inkamoro kore'ta tu'ke panpî' pemonkonyamî'ya innape Cristo maimu kupî yu'se wanî ye'nen. ²⁰ Mîrîrî ye'nen Judeuyamî' kore'ta wanî yai, to' warantî wanî'pî. To' yeseru kupî'pîuya, maasa pra inkamoroya innape ikupî yu'se wanî ye'nen. Tîise uuwarîrî wanî ya, to' yeseru Moisés nuri'tî nekaremekî'pî yawîrî uuko'mamî pepîn. Tîise to' kore'ta wanî ya, to' yeseru yawîrî uuko'mamî to' pokon pe. Maasa pra inkamoroya innape Jesus kupî yu'se wanî ye'nen. ²¹ Mîrîrî warantî nîrî, Judeuyamî' pepîn kore'ta wanî ya, Moisés yeserurî'pî yawîrî pra, inkamoro Judeuyamî' pepîn warantî. Maasa pra inkamoroya innape nîrî itekare kupî yu'se wanî ye'nen. (Mîrîrî kupîuya yai, Paapa maimu yawîrî pra wanî pepîn tauya tîise, imaimu yawîrî wanî maasa pra Cristo poitîrî pe wanî ye'nen.) ²² Moropai tiaronkon a'tu'mînan, mararî Cristo maimu epu'nenan inkamoro kore'ta wanî ya, to' yeseru warantî uyese ru wanî, to' yewankono'mauya namai. Maasa pra inkamoro ena yu'se wanî ye'nen meruntî ke panpî'. Mîrîrî ye'nen tamî'nawîronkon kore'ta wanî ya, inkamoro yeseru kupîuya, inkamoro yonpakon pîika'tîto'peuya. —Aka, yairî pra itese ru wanî —taa to'ya namai, ikupîuya.

²³ Mîrîrî kupîuya tamî'nawîrî maasa pra Cristo yekare eta tamî'nawîronkonya yu'se wai. Moropai inkamoro pokonpe Cristo winîpainon morî pu'kuru yapi'to'peuya, mîrîrî kupîuya. ²⁴ A'kî, epu'nenan amîrî'nîkon. To' eka'tunto'ya' tamî'nawîronkon teeka'tunsenon eka'tumî ikî'pî winîkîi. Tîise tamî'nawîronkonya to' nîtirî yapisî pepîn. Maasa pra yairî pra inkamoro eka'tumî. Tîise manni'kan neken, yairî teeka'tunsananya to' nîtirî yapisî. Mîrîrî warantî, morî pe ako'mantî Paapa nîtirî yapisîkonpa. Yairî awanîkonpa Cristo maimu yawîrî ako'mantî. ²⁵ A'kî, tamî'nawîronkon manni'kan pemonkonyamî' tiaronkon yentai meruntî ke awanîkonpa. Teeka'tumîkonpa ekoneka, î' tiaron tîku'se pra, tiwinan kupî pî' to' ko'mamî. Maasa pra mîrîrî ku'sa' tîuya'nîkon tîpo, tiaronkon yentai to' e'sa' ya, to' napisî ton moro awanî

mîrîrî, aro' pe. Tîise mîrîrî to' napsî'pî ko'mamî pepîn ipatîkarî. Tîise morî pe uurî'nîkon ekoneka sîrîrî non po, tiwin pî' si'ma Paapa yeseru pî' taatapi'se, uyarakkokon, aro' yapî'to'pe'nîkon, ipatîkarî tîiko'mansen. ²⁶ Mîrîrî ye'nen uurî eka'tumî pepîn se' tapairî. Tîise ito'sarî eka'tumî manni' warayo' teeka'tunto' kî'pî ya' teeka'tunsen warantî. Moropai uurî wanî manni' warayo' se' tapairî î' pa'tîpî'sen warantî pra, tîise uuko'mamî morî pe tepu'se. ²⁷ Mîrîrî ye'nen tesa' ye'tîno'pîiya ne'ne' epu'tî tîuya namai, manni' warantî uurî etî'nînma morî pe, imakui'pî kupîya namai. Maasa pra tiaronkon pî' mîrîrî itekare ekaremekîuya tîpo, Paapa pia uurî erepamî ya, —Cristo maimu yawîrî pra aako'mansa' nai —taiya namai, yawîrî uuko'mamî.

10

Mia' Ke Ikonekasa' Yapurî To'ya Namai

Pauloya To' Panama

¹ Uyonpayamî', awenpenatakon yu'se wanî sîrîrî penaronkon utamokon rî'san manni'kan Judeuyamî', Moisés nurî'tî pikîrî itî'san yarakkîrî e'kupî'pî pî'. Inkamoro yari'pî Paapaya tamî'nawîrî katupuru wenairî moropai inkamoro rukku'nîpî'pî Paapaya tamî'nawîrî kure'nan pîrana, suuyu itese' arakkita pî', tîmeruntîri ke. ² Mîrîrî warantî tamî'nawîronkon inkamoro esenpatakona'pî Moisés wenairî to' wîtîto'pe, Cristo wenairî wîtînto'pe esenpatakonan warantî. Maasa pra katupuru, Paapa winîpainon wenairî to' wîtî ye'nen, moropai pîrana arakkita pî' to' wîtî ye'nen, Moisés wenairî to' wîtî'pî ipemonkono pe. ³ Moropai inkamoroya tamî'nawîrî si'ma Paapa nîtrî'pî yekkari wanî enapî'pî keren po. ⁴ Moropai inkamoroya tamî'nawîrî si'ma tîwukukon pe Paapa nîtrî'pî enîrî'pî tî' yai. Manni' tî' wanî'pî Cristo warantî, maasa pra mîikîrîya inkamoro ko'mannîpî'pî. ⁵ Mîrîrî warantî tamî'nawîronkon ko'mannîpî'pî Paapaya. Teuren mîiwîni tîise tu'kankon wanî'pî Paapa maimu yawîrî pra. Mîrîrî wenai, Paapaya to' tî'ka pinunpa'pî keren poro.

⁶ Tarîpai seeni' tamî'nawîron e'kupî'pî pî' esenumenkan e'pai man, penaronkon pemonkonyamî' wanî'pî warantî uurî'nîkon wanî namai, imakui'pî yu'se e'nî namai. ⁷ Mîrîrî ye'nen mia' ke ikonekasa' kîsapurîtî, penaronkonya yapurî'pî warantî pra. Maasa pra awe'menukasa' man Paapa kaaretarî po. Taawon see warantî:

—Inkamoro Paapa pemonkonoyamî' ereutasa' entamo'kanto' pî', moropai tekkarikon yonpa'pî to'ya.

Moropai tîwukukon enîrî'pî to'ya.

Moropai mîrîrî tîpo, inkamoro mananu'pî taatausinpai.

Mîrîrî kupî'pî to'ya mia' ke ikonekasa' yapurîkonpa

Êx 32.6

—taasai'ya man. ⁸ Mîrîrî warantî nîrî se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî e'nî e'pai pra man, pena ikupî'pî to'ya warantî. Pena mîrîrî ku'sa' to'ya wenai, tu'ke 23.000 kaisarî pemonkonyamî' wî'pî Paapaya tiwin wei tîise. ⁹ Mîrîrî warantî penaronkonya Paapa yonpa'pî warantî, Cristo yonpapai pra man. Maasa pra pena mîrîrî warantî Paapa yonpasa' to'ya wenai, ikîiyamî' tîrî'pî Paapaya to' ye'kapî'to'pe to'ya, moropai to' e'tî'ka'pî. ¹⁰ Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkonya ayesanonkon, Cristo nîtrî'pî yasi'sirunpa e'pai pra man, penaronkonya tesanonkon Paapa nîtrî'pî yasi'sirunpa'pî warantî. Moropai mîrîrî wenai Paapaya inserî yarima'pî to' tî'kai.

¹¹ Tamí'nawírí sírírí e'kupí'pí utamokon penaronkon yarakkírí. Mírírí waní uurí'níkon nepu'tí ton pe sírírípe, í' kai'ma Paapaya ikupí tímaimu yawírí pra tíko'mansenon yarakkírí. Moropai mírírí menuka'pí penaronkonya, sírírípe uurí'níkon pí' ekareme'nen pe, sírírí pankon tíko'mansenon. Maasa pra uurí'níkon ko'manto' man pata ataretí'ka kupí tanne. ¹² Mírírí ye'nen aní' esenumenka ya yairí tíwaní kai'ma, meruntí ke tíwaní pí', aka, múkírí ye'ka esenumí, Paapa piapai aatarima. Mírírí namai, tíwarí múkírí ko'mamí e'pai awaní, imakui'pí kupí tíuya namai. ¹³ Imakui'pí anku'pai tamí'nawíronkon pemonkonyamí' e'to', mírírí rí erepamí sírírí apona'níkon. Tíise ayentainokon awaní tíri Paapaya pepín. Maasa pra taasa' tíuya yawírí ikupíiya. Imakui'pí yapítanípíkonpa meruntí tíriiya aapia'níkon, imakui'pí kupíya'níkon namai.

¹⁴ Mírírí ye'nen uyonpayamí' uwakíríkon pu'kuru mia' ke ikonekasa' kísapurítí. ¹⁵ Sírírí eseurímato', epu'nenan pí' eseuríma sírírí, amírí'níkon pí'. Mírírí ye'nen eseurímato' pí' esenumenkatí, yairí, yairí pra ikupíya'níkon pí'. ¹⁶ Cristo sa'manta'pí pí' enpenatatí. Uurí'níkon ton pe tímíní kansai'ya pí' enpenatan, mírírí uwukukon enírí yai. Moropai trigo puusa' yaku'níkon yai, uurí'níkon yarakkírí Cristo ko'mamí, maasa pra uurí'níkon ton pe tíisa'mantasa' wenai. Ipemonkono pe e'ní eeseputí, mírírí wenai. ¹⁷ Teuren aríníke e'ní tanne, mírírí tiwinan trigo puusa' pírikkapí'sa' yaku uurí'níkonya, tiwin pí' sí'ma. Moropai mírírí ya'sa' wenai, tiwin e'ní ipemonkono pe esepú'tí.

¹⁸ Maasa enpenatatí Judeuyamí' pí' manni'kan Paapa yapuríkonpa to' nípó'tí yonpa yaanenan pí'. Mírírí yaní to'ya wenai, inkamoro pia Paapa ko'mamí típemonkono pe to' kupí tíuya ye'nen. ¹⁹ Í' ankapai waní epu'tí pí' naatí mírírí yekare pí'? Mírírí mia' ke ikonekasa' pia to' narí'pí entamo'kanto' waní tiaron pe? Kaane, entamo'kanto' rí waní. Mírírí mia' ke ikonekasa' waní to' yepotorí pe pu'kuru? ²⁰ Kaane, mírírí pí' eseuríma pepín sírírí. Tíise tauya manni'kan pí' mia' ke ikonekasa' yapurínenanya tínpó'tíkon yarí kiní imakui'san o'ma'kon pia, makui poitírítonon pia, Paapa pu'kuru pia pra. Inkamoro waní esenku'tísa'kon pe. Mírírí ye'nen mírírí ye'ka ku'nenan kore'ta awaníkon yu'se pra wai. Inkamoro ye'kakon, makui poitírítonon yarakkírí aako'mamíkon yu'se pra wai. ²¹ Mírírí warantí sí'ma Cristo sa'manta'pí pí' enpenatan pe tení'sen enírí ye'ka pe, makui poitírítonon pia to' narí'pí pí' entamo'kan eseríke pra man. Mírírí wenai asakí'ne yapurí e'pai pra man. ²² Mírírí kupí'níkon ya, Uyepotoríkon ekore'ma yu'se e'ní mírírí? Mírírí kupí'níkon wenai Uyepotoríkon yentai meruntí ke e'ní kai'ma e'ní mírírí?

²³ Tiaronkonya taa: —“Mírírí kí'ku'tí”, taa Paapaya pra awaní ya, í' itu'se e'nító' kupí uurí'níkonya í' waní' pra —taa to'ya. Inna seru' pepín. Tamí'nawírí tíku'sen waní morí pe, í' anku'pai e'nító' kupí, tíise mírírí tamí'nawíron unku'píkon waní pepín morí pe, tiaronkon píika'tíiya pra awaní ya. ²⁴ Mírírí ye'nen aní'ya itu'se tíwe'to' yawírí ikupí e'pai pra man. Tíise tiaronkon píika'títo'pe ikupí e'pai man.

²⁵ Mírírí ye'nen tamí'nawírí tansen, to' e'repato' yennaya'níkon ya, yennatí aní' tekaranmapoi pra. Mia' ke ikonekasa' itíisa' mírírí? tíkai pra yennatí. Mírírí waní imakui'pí pe awaní kai'ma teesenumenkai pra yennaya'níkon. ²⁶ Aní' yekaranmapoya'níkon pepín maasa pra Paapa maimuya taasa' man

—Sírîrí pata esa' pe, moropai tamî'nawîrí sírîrí pata po tîiko'mansen esa' pe
 Uyepotorîkon wanî Sl 24.1
 —taasai'ya man.

²⁷ A'kî, pemonkon, innape Jesus ku'nen pepînya ayetakon ya, tewî' ta ipikîrí attî ya entamo'kai, tamî'nawîrí intîrí aapia yonpakî, î' wani' pra. —O'non pata pai seeni' eporî pí' nan? —taa e'pai pra man. Yairî, yairî pra yanîya'nîkon epu'tîkonpa, anî' kîsekaranmapotî. ²⁸ Tîise mîrîrí tanne, tiaronya taa ya apî': —Seenî' entamo'kanto' wanî morî pe pra, maasa pra mia' ke ikonekasa' pia yaasa' sírîrí —taiya ya apî', mîrîrí yanîya e'pai pra man. Maasa pra mîrîrí yansa' ya, imakui'pî pe awanî kai'ma tiaron esenumenka. Moropai mîrîrí teesenumenkato' yawîrí pra ikupîiya emapu'tiya namai, mîrîrí kîsanî. ²⁹ Amîrí pia imakui'pî pe awanî pepîn, tîise mîkîrí pia imakui'pî pe awanî. Mîrîrí ye'nen mîkîrí esenumenka wenai, mîrîrí yanîya pepîn. Maasa pra —Î' wani' awanî pepîn mîrîrí yanîyua ya —eesenumenka ya, î' wani' kin awanî ye'nen tiaronya unku'pî ton ekaremekî e'painon, teesenumenka yawîrí? ³⁰ Morî pe man Paapa, taasau'ya tanne uyekkari pí' tîise, î' wani' kin awanî ye'nen mîrîrí pí' tiaronkon wo'ma'ta?

³¹ Mîrîrí pí' tauya sírîrí. Î' amîrí'nîkon nenapî moropai aninnîríkon, tamî'nawîrí î' kupîya'nîkon manni', mîrîrí ku'ti Paapa yapurîto'pe tiaronkonya, anku'pîkon era'masa' tîuya'nîkon ya. ³² Tiaronkon ma'nîpanen pe pra ako'mantî, innape Jesus ku'to'pe to'ya, manni'kan Judeuyamî'ya iku'to'pe, moropai Judeuyamî' pepînya nîrí, moropai a'tu'mînankon innape Jesus ku'nenan ko'manto'pe inî' panpî' Paapa maimu yawîrí. ³³ Mîrîrí ku'ti, uuriya ikupî manni' warantî. Tîwakîrikon pe uku'to'pe tamî'nawîronkonya tamî'nawîrí î' kupîyua. Mîrîrí kupîyua upî'ri esenumenka wenai pra, tîise tamî'nawîronkon e'pîika'ti yu'se wanî ye'nen.

11

¹ Mîrîrí ye'nen uuriya ikupî manni' warantî ikupîya'nîkon yu'se wai, î' kai'ma Cristo nîkupî'pî warantî ikupî pí' uuko'mamî yawîrí.

Î' Kai'ma Wîri'sanyamî' E'to' Soosi Ta Yekare

² Apî'nîkon atausinpan pí' wai kure'ne, maasa pra uyeseru pí', unekaremekî'pî pí' awenpenatakon ye'nen. Moropai î' kai'ma esenupa'pî pí' ayenupa'pîyua'nîkon yawîrí ikupî pí' aako'mamîkon ye'nen, atausinpasa' sírîrí.

³ Tîise moro man unekaremekî ton, anepu'tîkon ton. Tamî'nawîronkon warayo'kon pu'pai pe Cristo wanî. Moropai warayo'kon wanî tîno'pîkon pu'pai pe. Moropai Paapa wanî Cristo pu'pai pe. Mîrîrí epu'tiya'nîkon yu'se wai. ⁴ Mîrîrí ye'nen anku'pîkon ton ekaremekîyua sírîrí. Warayo'ya teepîrema ye'ka pe, moropai Paapa maimu ekaremekî tîuya ye'ka pe, tîpu'pai ya'santîsa' ya, mîkîriya Cristo, tesa' pe tîwe'sen yeppe'nîpî mîrîrí. ⁵ Tîise wîri'ya tîpu'pai ya'santîsa' pra awanî ya, tînyo kenan yeseru pe, mîrîrí warantî si'ma eepîrema ya, moropai Paapa maimu ekaremekîiya ya, tesa' pe tîwe'sen, tînyo yeppe'nîpîiya mîrîrí. Mîrîrí warantî awanî, manni' wîri'ya tîpu'pai ya'tîsa' ya, tînyo yeppe'nîpî manni' warantî. Maasa pra pemonkonyamî' esenumenka ipî' see warantî, eseporo rî tîwe'sen pe mîkîrí wanî kai'ma. Mîrîrí wenai tînyo yeppe'nîpîiya, tîpu'pai ya'santîsa' tîuya pra awanî ya. ⁶ Moriya tîpu'pai ya'tîiya e'pai awanî, ya'santî tîuya pra awanî ya, tînyo kenan yeseru yawîrí. Tîise tîpu'pai ya'tîsa' pí' tîweppepî

epu'tí wíri'ya ya, moriya típu'pai ya'santíya e'pai awanî. ⁷ Tíise warayo'ya típu'pai ya'santí yu'se awanî pepín. Maasa pra túwarantí múkírí warayo' kupí'pí Paapaya, tiaronkonya tapurító'pe, tínkupí'pí warayo' wenai. Tíise wíri' koneka'pí Paapaya, tiaronkonya inyo yapurító'pe, ino'pí wenai. ⁸ Moropai iwenai inyo yapurító'ya nírí maasa pra warayo' ku'sa' Paapaya pra man wíri' winípai, tíise wíri' kupí'pí Paapaya warayo' winípai. ⁹ Moropai warayo' konekasa' Paapaya pra man tino'pí píika'tínen pe, tíise wíri' koneka'pí Paapaya inyo píika'tínen pe. ¹⁰ Mírírí ye'nen tínyo maimu pe wíri' e'pai awanî. Típu'pai ya'santí wíri'ya ya, típu'pai pe warayo' waní ekaremekíya. Mírírí era'ma inseríyamí'ya tíwakíríkon pe.

¹¹ Míiwíni tíise Paapa pia, sa'nírí to' waní ípíku pe. Warayo' waní wíri' yu'se moropai wíri' waní warayo' yu'se. Tiwínsarí to' ko'mamí pepín, tíise sa'nírí to' ko'mamí. ¹² Maasa pra warayo' winípai wíri' konekasa' Paapaya. Moropai wíri' winípai warayo' esenpo emapu'tí'píiya. Mírírí ye'nen tamí'nawírí mírírí waní Paapa níkupí pe. ¹³ Tarípai esenumenkati aawarírí'níkon í' waní yairí Paapa pí' wíri' epírema ya, tínyo kenan yeseru pe pra, típu'pai ta'santí pra? ¹⁴ Maasa pra warayo' waní ya kusan pe ipu'pai, wíri' pe pra si'ma múkírí epepí maasa pra iteseru pepín míto'pe. ¹⁵ Tíise wíri' kusan pe ipu'pai waní ya morí pe awanî. — Ema'non pe awanî —taa to'ya. Maasa pra iteseru pe itíisa' pe awanî, mírírí ipu'pai ya'san warantí kusan pe awe'to'pe. ¹⁶ Tíise akore'ta'níkon aní' waní ya, —Kaane, wíri' yeseru waní tiaron pe —taiya ya, í' kai'ma see tauya e'painon? Maasa pra —Tínyo kenan yeseru pe típu'pai ya'santí wíri'ya e'pai man —taa annaya tamí'nawíronkon innape Jesus ku'nenan pí'. Tiaron pe aní' panama annaya pepín. Moropai tamí'nawíronkon tiaronkon innape Jesus ku'nenan kore'ta, wíri'sanyamí' ko'mamí mírírí warantí.

Entamo'kanto' Uyepotoríkon Sa'manta Pí' Enpenatan Pe
(Mt 26.26-29; Mc 14.22-25; Lc 22.14-20)

¹⁷⁻¹⁸ Tarípai amírí'níkon anpanamapai waní sírírí ayeserukon wenai. Maasa pra mírírí ayekarekon eta'píuya moropai innape anku'pítíkon kupí'píuya. Tíise mírírí pí' ayapuríuya'níkon pra wai, maasa pra soosi ta eeperepítíkon kaisarí eesiyu'pítíkon pí' awaníkon. Mírírí wenai aní' píika'tíya'níkon pepín. Tíise tiaronkon yaka'maya'níkon. Paapa yeseru yawírí to' ko'mamí pepín amírí'níkon níkupí wenai. ¹⁹ A'kí, yai pra amírí'níkon kore'ta moro to' waní e'menka'san, awe'pantakasa'kon. Moropai mírírí wenai tamí'nawíronkonya epu'tí, aní'kan waní yairí tíwe'sanon pe, Cristo yeseru yawírí tíwe'sanon pe. ²⁰ Í' pensa eeperepíkon yai entamo'kai, mírírí eeperepító'kon waní pepín Uyepotoríkon sa'mantato' pí' awenpenatato'kon pe. ²¹ Maasa pra awentamo'kakon yai, tiwin pí' si'ma awentamo'kato'kon yaníya'níkon taasare'tí, emi'ne tiaronkon tíise. Moropai amírí'níkonya enírí awukukon kure'ne eefímíkon píkírí, tiaronkon pia í' tíríya'níkon pra. ²² Mírírí warantí ikupíkonpa ayewí'kon ton pra kin nai? Ayewí'kon ta si'ma awentamo'kakon awukukon eníríya'níkon e'painon itu'se awaníkon píkírí. Tíise ayonpayamí'ya era'ma tanne, mírírí warantí ikupíya'níkon ya, Paapa pemonkonoyamí' innape Jesus ku'nenan yewanmíríya'níkon esepu'tí mírírí. Moropai manni'kan sa'ne í' ton pra tíwe'sanon inkamoro yeppe'nípíya'níkon mírírí. Mírírí kupíya'níkon wenai í' kai'ma tauya e'painon apí'níkon? Ayapuríuya'níkon ka'rí mírírí pí'? Kaane mírírí pí' ayapuríuya'níkon pra wai.

23 Maasa pra sîrîrî Uyepotorîya uyenu-pato' uupia intîrî'pî mîrîrî ekaremekî'pîuya apî'nîkon. Uyepotorîkon Jesus yapîsî to'ya yai, mîkîrîya trigo puusa' yapîsî'pî moropai eepîrema'pî Paapa pî'. —Morî pe anna yuu ton tîrî pî' nai —ta'pîiya. 24 Mîrîrî taasa' tîuya tîpo, mîrîrî trigo puusa' pîrîkka'pîiya moropai ta'pîiya: —Sîrîrî wanî sîrîrî uyesa' warantî, maasa pra sîrîrî uyesa' tîrîuya sîrîrî, uusa'manta amîrî'nîkon ton pe. Mîrîrî ye'nen sîrîrî ya'tî uusa'manta pî' awenpenatakon pe. 25 Mîrîrî warantî nîrî tîwentamo'kakon tîpo, pisa yapîsî'pîiya moropai ta'pîiya: —Sîrîrî uva yekku wanî umînî warantî. Maasa pra uusa'mantato' wanî amenan pe î' kai'ma Paapa yarakkîrî pemonkonyamî' esetato' pe. Moropai î' kai'ma tîpemonkono pe Paapaya pemonkonyamî' kupî sîrîrî umînî wenai —ta'pîiya. —Sîrîrî enî'kî, moropai enîrî pî' ako'mantî, amîrî'nîkon ton pe iku'sau'ya pî' awenpenatakonpa. 26 Mîrîrî ye'nen sîrîrî yakuya'nîkon kaisarî moropai uva yekku enîrîya'nîkon kaisarî Jesus iipî pîkîrî, aasa'manta'pî pî' awenpenatakon ekaremekîiya mîrîrî.

27 Mîrîrî ye'nen se' tapairî anî'ya trigo puusa' yaku ya, moropai imînî pe uva yekku enîrîiya ya, yairî pra awanî. Imakui'pî kupîiya, tîmîrî ton pe Uyepotorîkon sa'mantato' yapurîiya pepîn. 28 Mîrîrî namai Uyepotorîkon winîpainon trigo puusa' yaku rawîrî, moropai uva yekku enîrî rawîrî, tiwin pî' si'ma î' uurî'nîkon nîkupî'pî yako'menka e'pai awanî. Moropai mîrîrî ekoneka e'pai awanî, morî pe e'nîto'pe Paapa yarakkîrî. Mîrîrî tîpo yaku moropai enîrî. 29 Maasa pra uurî'nîkon ton pe Jesus sa'manta'pî pî' teesenumenkai pra, anî'ya trigo puusa' yaku ya, yakuiya se' tapairî. Moropai mîrîrî uva yekku enîrîiya se' tapairî. Moropai mîrîrî wenai mîkîrî taruma'tî Paapaya. 30 Mîrîrî warantî enî'sa'ya'nîkon ye'nen, amîrî'nîkon kore'ta tu'ke pri'ya pra awanîkon moropai a'tu'mîra awanîkon. Moropai tiaronkon sa'manta'pî mîrîrî wenai. 31 Mîrîrî namai uurî'nîkon esera'ma e'pai awanî, uyaserukon yako'menka e'pai awanî, î' ton pra esepu'nîto'pe esenumenkanto' ya'. Mîrîrî warantî e'nî ya, Paapaya uurî'nîkon taruma'tî pepîn. 32 Tîise mîrîrî warantî imakui'pî pe e'nî ye'nen, Uyepotorîkonya uurî'nîkon taruma'tî mîrîrî uyaserukon rumakato'pe, imakui'pî ku'nenan pokonpe uurî'nîkon yenumî tîuya namai apo' ya'.

33 Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', î' pensa eeperepîkon ya, Uyepotorîkon sa'mantato' pî' tîwenpenatai awentamo'kato'kon pî', tiaronkon nîmî'tî to' pokonpe awentamo'kakonpa. 34 Tîise anî' wanî ya emî'ne akore'ta'nîkon, mîkîrî entamo'ka e'pai awanî tewî' ta, eeperepîkon rawîrî, Paapaya atarumatîkon namai. Mîrîrî pî' neken tauya sîrîrî. Tiaron moro man eseurîmato', tîise akore'ta'nîkon erepansa' yai, mîrîrî pî' ayeurîmauya'nîkon.

12

Morî Yekaton Wannî Nîtîrîkon

1 Uyonpayamî', eseurîma sîrîrî î' kai'ma Morî Yekaton Wannî nîtîrî pî' esenyaka'manto'pe Paapa tonpe. Mîrîrî epu'tîya'nîkon yu'se wai. 2 Maasa pra pena Paapa epu'tîya'nîkon pra awanîkon yai, mia' ke ikonekasa' eseurîmakoi pepîn yapurî'pîya'nîkon teesenu'tî. 3 Mîrîrî ye'nen epu'tîya'nîkon yu'se wai, î' wanî Paapa eseurîma Morî Yekaton Wannî wenai. Moropai mîrîrî wanî pra awanî ya, î' wanî tiaron eseurîma. Sîrîrî warantî epu'tîya'nîkon: Morî Yekaton Wannî maimu pe

anî eseurîma ya, eeseurîma pepîn: —Jesus taruma'tîti —taiya pepîn, maasa pra Morî Yekaton Wannî wanî ye'nen iipia. Moropai Morî Yekaton Wannî ton pînya —Uyepotorî pe Jesus wanî —taa pepîn, maasa pra iipia Morî Yekaton Wannî ton pra awanî ye'nen.

⁴ Morî Yekaton Wannî nîtirî yeseru wanî tu'ke. Tîise tamî'nawîrî mîrîrî tîritîpon wanî tiwin. ⁵ Mîrîrî intîrî'pî esenyaka'manto' yeseru wanî mîrîrî tu'ke, tîise mîikîrî uyepotorîkon wanî tiwin. ⁶ Tiwin pî' e'nî tanne, esenyaka'man epu'nen pe Morî Yekaton Wannî nîtirî ke. Tîise tiwinan Paapaya uurî'nîkon yenyaka'ma tiwin pî' e'nî tanne esenyaka'manto' ku'to'pe.

⁷ Mîrîrî ye'nen eesepu'tî, anî' pia Morî Yekaton Wannî wanî iteseru wenai. Maasa pra î' rî kupîiya, ikupîiya tamî'nawîronkon pîika'tîto'pe. Mîrîrî ton pe Paapaya itîrî'pî tiwin pî' uurî'nîkon kaisarî. ⁸ See warantî ikupîiya: Tiwinan pia epu'nen pe awe'to' ton tîriya, tiaronkon yeurîmato'peiya Paapa yeseru pî'. Moropai tiaron pia itîriya pakko pepîn eeseurîmato'pe, Paapa maimu pî' pemonkonyamî'ya epu'to'pe î' kai'ma tîpîka'tîkon Paapaya. ⁹ Mîikîrî Morî Yekaton Wannîya itîrî tiaron pia innape tîku'toi'ya ton, eepîremato'pe. Moropai tînesatî yapisî tîuya epu'tîiya. Moropai tiaron pia meruntî tîriya pri'yawonkon pepîn yepi'tîto'peiya. ¹⁰ Moropai tiaron pia meruntî tîriya ikupî eserîkan pepîn ku'to'peiya. Moropai tiaron pia itîriya itekare Paapa winîpainon ekareme'to'peiya tiaronkon pî'. Moropai tiaron pia epu'nen tîriya mîrîrî itekare tîwinîpaino pe awanî epu'to'peiya, moropai tiaron winîpaino pe awanî epu'to'peiya nîrî, Morî Yekaton Wannî winîpaino pe pra. Moropai tiaron pia itîriya tiaronkon maikon ku'to'peiya to' maimu tepu'se pra. Moropai tiaron pia itîriya, mîrîrî ye'ka tiaronkon maikon ekareme'to'peiya, î' taasa' mîrîrî maiya ekareme'to'peiya. ¹¹ Tamî'nawîrî mîrîrîkon wanî mîikîrî Morî Yekaton Wannî nîkupî pe. Mîikîrîya itîrî si'ta tiwin pî' e'nî tanne, itu'se tîwanî pîkîrî.

Tiwin Uyesa'kon Tîise Tu'ke Iwaikkatoi Wanî

¹² Mîrîrî warantî ikupîiya, maasa pra Cristo yarakkîrî uurî'nîkon e'to' wanî pemonkon esa' warantî. Tiwin pemonkon esa' tîise tu'ke itemanne wanî i'pukon, moropai itenyakon, itenukon mîrîrîkon wanî tu'ke. Mîrîrî tîise tu'ke tiwinan pemonkon pe awanî. Mîrîrî warantî uurî'nîkon wanî, Cristo esa' pe. ¹³ Tamî'nawîronkon uurî'nîkon Judeuyamî', moropai Judeuyamî' pepîn moropai itesa' pînon moropai tesa' kenankon wanî tiwin. Maasa pra uurî'nîkon yenpatakona tîuya yai Morî Yekaton Wannîya uurî'nîkon kupî'pî tiwin, uyesa'kon pe awe'to'pe. Mîikîrî Morî Yekaton Wannî tîrî'pî Paapaya tiwin pî' e'nî tanne uurî'nîkon pia aako'manto'pe uyarakkîrî'nîkon.

¹⁴ A'kî, pemonkon esa' wanî pepîn iwaikkatoi pe iku'sa' pe. Tîise awanî tamî'nawîrî itemanne wanî yarakkîrî. ¹⁵ Mîrîrî warantî tîise i'puya taa ya: —Î' wani' awanî ye'nen itenya pe pra uurî wanî'pî? Ipî' e'pai pra wai —taiya eserîke pra awanî. Maasa pra iwaikkatoi pe tîwanî ye'nen, ipoi eemo'ka eserîke pra awanî. ¹⁶ Moropai ipanaya taa ya: —Î' wani' awanî ye'nen itenu pe pra uurî wanî'pî? Mîrîrî ye'nen emo'ka sîrîrî ipoi —taiya eserîke pra awanî, iwaikkatoi pe tîwanî ye'nen. ¹⁷ Tîise tamî'nawîrî itenu pe awanî ya, o'non ye'ka pe î' rî eta uurî'nîkonya e'painon? Moropai tamî'nawîrî ipana pe awanî ya, î' kai'ma î' pu'nîku e'painon? Î' pu'nîku pepîn. ¹⁸ Tîise Paapaya tiwin pî' e'nî tanne ipata'se'kon ya' itîrî'pî

uyesa'kon pî' itu'se tîwanî yawîrî. ¹⁹ Tîise tamî'nawîrî tiwin e'pai itemanne wanî ya, itesa' ton pra awanî e'painon. ²⁰ Tîise tiwin pra, tu'ke itemanne awanî tîise, tiwin itesa' awanî.

²¹ Mîrîrî ye'nen itenuya taa eserîke pra awanî itenya pî': —Ayu'se pra wai —taiya eserîke pra awanî. Moropai ipu'paiya taa eserîke pra awanî i'pu pî': —Ayu'se pra wai —taiya eserîke pra awanî. ²² Maasa pra mîrîrî a'tu'mîra panpî' tîwe'sen temanne yu'se uyesa'kon wanî. ²³ Moropai mîrîrî î' pe pra rî awanî kai'ma esenumenkanto' teuren tîise mîrîrî wakîma e'pai awanî. Moropai mîrîrî napontî morî pe e'nîto'pe. Moropai iwaikkatoikon imakui'pî pe panpî' tîwe'sen mîrîrî yenomî e'pai awanî, tiaronkonya era'ma namaî. ²⁴ Tîise tiaronkon morîkon panpî' kupî pepîn mîrîrî warantî. Mîrîrî warantî Paapaya tu'ke si'ta ikupî'pî uyemannekon ton. Mîrîrî ye'nen morî pe tîwe'sen yenomî pepîn, tîise imakui'pî panpî' tîwe'sen mîrîrî yenomî e'pai awanî. ²⁵ Mîrîrî warantî ikupîiya, mîrîrî uyesa'kon yemanne esenyaka'manto'pe tîmurukun pe, î' iwaikkatoî e'taruma'tî namaî, tîise morî pe, e'to' yawîrî ko'mannîto'pe. ²⁶ Mîrîrî ye'nen tiwin iwaikkatoiya tîmoron epu'tî ya, tamî'nawîrî uyesa'konya epu'tî ikaisari. Mîiwîni pra awanî ya, morî pe tiaron iwaikkatoî yapurî anî'ya ya, tamî'nawîrî uyesa'kon yapurîiya nîrî.

²⁷ Mîrîrî warantî tiwin pî' e'nî tanne, uurî'nîkon wanî sîrîrî Cristo esa' pe. Iwaikkatoî pe e'nî sîrîrî. ²⁸ Mîrîrî ye'nen Paapaya tîpemonkonoyamî' tîrî'pî to' pata'se'kon ya' tonpayamî' kore'ta to' esenyaka'mato'pe. E'mai' pe tînaipontîkon ton tîrî'pîya to' pata'se' ya'. Moropai to' ye'ma'pî pî' tîmaimu ekareme'nenan tîrî'pîya. Moropai inkamoro ye'ma'pî pî' pemonkonyamî' yenupanenan. Moropai mîrîrî tîpo tîku'sen pepîn ku'nenan. Moropai mîrîrî tîpo pri'yawonkon pepîn yepi'tînenan. Moropai tiaronkon pîika'tînenankon. Moropai tiaronkon ye'mai'norî tonkon. Moropai tiaronkon maikon ku'nenan tonkon, ipî' teesenupai pra. Tamî'nawîrî inkamoro tîrî'pîya tîpemonkonoyamî' kore'ta soosi ta to' esenyaka'mato'pe. ²⁹ Tîise inkamoro wanî pepîn tamî'nawîrî taipontîsanon pe. Moropai Paapa maimu ekareme'nenan pe tamî'nawîronkon wanî pepîn. Moropai pemonkonyamî' yenupanenan pe tamî'nawîronkon wanî pepîn. Moropai tamî'nawîronkonya tîku'sen pepîn kupî pepîn. ³⁰ Moropai tamî'nawîronkonya pri'ya pra tîwe'sanon yepi'tî pepîn. Moropai tamî'nawîronkonya tiaron maikon kupî pepîn teesenupai pra ipî'. Moropai tamî'nawîronkonya î' taasa' mîrîrî tiaronkon maikonya ekaremekî pepîn. ³¹ Tîise morî panpî' Morî Yekaton Wannî nîtîrî yu'se e'tî, mîrîrî yapîsîkonpa.

Tarîpai mîrîrî warantî aako'mamîkon tanne, ipîkku panpî' ankupîkon ton ekaremekîuya sîrîrî.

13

E'sa'namanto'

¹ Tamî'nawîronkon pemonkonyamî' maimu kupîuya ya morî pe, moropai inserîyamî' maimu nîrî kupîuya ya, tîise e'sa'namato' ton pra awanî ya, î' pe pra rî awanî e'painon. Î' rî tauya ya, tauya se' tapairî, turun turun taawon warantî, maasa pra tiaron yeurîmauya umaimu ke neken, mîlkîrî tîsa'namaî pra. ² Moropai uuriya morî pe Paapa maimu ekaremekî ya, tamî'nawîronkon pemonkonyamî' pî' epu'nen pe wanî ye'nen, moropai tamî'nawîron epu'tîuya ya, anî' nepu'tî pepîn, tîise Paapa nepu'tî

epu'túuya ya, moropai kure'ne innape ikupúuya wenai wí' mo'tanípúuya ya, ipata'se' yapai tiaron pata pona, tíise e'sa'namato' ton pra awanî ya tiaronkon yarakkîrî í' pe pra rî uurî wanî. ³ Moropai tamî'nawîrî uyemanne pe tíwe'sen tírúuya ya, tíwe'taruma'tísanon pia to' píika'tító'peuya, moropai Paapa esenyaka'mato' wenai, uusa'mantato'pe eturumaka ya, upo'tító'pe to'ya, tíise e'sa'namato' ton pra si'ma mîrîrî kupúuya ya, í' pe pra rî awanî. Í' eporúuya pepîn mîrîrî wenai.

⁴ Maasa pra e'sa'namanto' wanî teekore'masen pe pra, morî pe awanî. Moropai e'sa'namanto' wanî ikinmuwanî emapu'tinen pe pra. Moropai mîi pe e'nî emapu'tinen pepîn, tiaronkon yentai atapurîn emapu'tinen pepîn. ⁵ E'sa'namanto' yarakkîrî e'nî ya, tiaronkon tînamai pra eseurîman pepîn. Moropai uuwarîrî'nîkon neken esenumenkan pepîn tíise tiaronkon pí' nîrî enpenatan. Atatasi'sirunpai pra e'nî pepîn, tiaronkon kupî pepîn uyewanmakon pe, uwinîkî'nîkon to' nîkupî'pî wenai, tíise to' sa'nama. ⁶ E'sa'namanto' yarakkîrî tíwe'sen pemonkon atausinpa pepîn imakui'pî pí'. Tíise aatausinpa yairon pí'. ⁷ Pemonkon tonpa sa'namanen ko'mamî pepîn teesewankono'mai tonpa pí'. Tíise innape ikupî pí' aako'mamî. Tíwîrî mûkîrîya morî kupî nîmîkî pí' aako'mamî teeseta'kai pra. Tamî'nawîrî yapîtanípúuya.

⁸ Sîrîrî e'sa'namanto' wanî ipatîkarî tílko'mansen pe taataretî'kasen pe pra. Tíise mîrîrî warantî pra Morî Yekaton Wannî nîtîrî wanî. Maasa pra Paapa maimu ekareme'nenanya ekaremekî yaretî'ka. Tamî'nawîrî í' e'kupî to' nekaremekî'pî e'ku'sa' wanî. Moropai tiaronkon maikon ku'nenan nîkupî ataretî'ka. Inî'rî to' eseurîma pepîn tiaronkon mai pe. Moropai Morî Yekaton Wannî epu'nen ke tiaronkon panama anî'ya ya, maasa mîrîrî to' esenyaka'mato' ataretî'ka. Inî'rî tiaronkon yenupa to'ya pepîn. ⁹ Maasa pra see warantî awanî sîrîrî. Sîrîrî típose Paapa winîpainon epu'nen wanî tamî'nawîrî pra, mîi píkirî neken epu'tî. Mîrîrî ye'nen Paapa yeseru pí' pemonkonyamî' yenupa mararî, e'to' yawîrî pra. ¹⁰ Tíise í' pensa Cristo erepamî yai sîrîrî non pona, awanî kupî sîrîrî e'to' yawîrî, mîi píkirî pra tílko'mansen pe. Mîrîrî yai mîi píkirî tíwe'sen pí' eseurîman pepîn, inî'rî yapurî pepîn.

¹¹ A'kî, see warantî awanî: Pena more pe wanî yai, eseurîmato' e'pítî'pî more eseurîmato' warantî. Moropai esenumenkato' e'pítî'pî more esenumenkato' warantî. Tarîpai sîrîrîpe uuto'pansa' ye'nen, inî'rî more esenumenka warantî esenumenka pra wai. Maasa pra inî' panpî' epu'túuya ye'nen. ¹² Tíise sîrîrî típose tamî'nawîrî epu'tî pepîn, í' kai'ma Paapa yeseru wanî. Ipoi'pî wanamari ya' esera'man warantî awanî, maasa pra mararî, iwaikkato'i pe esera'man. Sîrîrîpe mararî epu'túuya, tíise mîrîrî yai e'to' yawîrî epu'túuya, tamî'nawîrî uyepu'tî Paapaya warantî.

¹³ Tíise sîrîrî típose Morî Yekaton Wannî nîtîrî'pî, unkupîkon ton pe ko'mamî sîrîrî. Innape ikupî pí' ko'mannî e'pai awanî. Moropai iwinîpai tamî'nawîrî morî intîrî yapîsî nîmîkî pí' ko'mannî e'pai awanî. Moropai tiaronkon sa'nama pí' ko'mannî e'pai awanî. Moropai mîrîrî kore'ta e'sa'namanto' wanî ipîkku pe, tiaronkon yentai.

14

Morî Yekaton Wannî Nîtîrî Tiaron

¹ Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', kure'ne awe'sa'namakon e'pai awanî. Moropai mîrîrî Morî Yekaton Wannî nîtîrîkon yuwaya'nîkon e'pai

awaní. Tíise mîrîrî kore'ta pemonkonyamî' pí' Paapa maimu ekaremekî yuwaya'nîkon e'pai awanî. Mîrîrî yu'se awanîkon e'pai awanî inî' panpî', tiaron yuwaya'nîkon yentai. ² Maasa pra anî' eseurîma ya tíku'sen pepîn mai ta, mîkîrî eseurîma mîrîrî Paapa pí' neken, pemonkonyamî' pí' pra. Tíise eeseurîma tekaton ke neken, yairon anî' nepu'tî pepîn pí'. Mîrîrî ye'nen anî'ya eeseurîmato' epu'tî pepîn. ³ Tíise anî'ya Paapa maimu ekaremekî ya, ekaremekîya pemonkonyamî' ton pe, to' pîika'tîto' ton pe, to' meruntîtannî'to'pe moropai meruntî ke to' e'to'pe. ⁴ Tíise anî' teeseurîmasen wanî ya tíku'sen pepîn mai ta, mîkîrî e'pîika'tî tîwarîrî. Tíise anî'ya Paapa maimu ekaremekî ya, mîkîrîya tamî'nawîronkon innape Jesus ku'nenan pîika'tî.

⁵ Tamî'nawîronkon amîrî'nîkonya tíku'sen pepîn mai kupî yu'se wai seru' pepîn. Tíise mîrîrî yentai Paapa maimu ekaremekîya'nîkon yu'se wai. Maasa pra anî'ya Paapa maimu ekaremekî ya, mîkîrî wanî mîrîrî manni' mai tíku'sen pepîn ku'nen yentai, tamî'nawîronkonya imaimu eta warantî pra. Tíise anî'ya mîrîrî imaimu ekareme'sa' ya tiaronkonya epu'to'pe, mîrîrî warantî nîrî tamî'nawîronkon innape Jesus ku'nenan pîika'tîiya e'painon. ⁶ Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', î' pensa akore'ta'nîkon erepansa' eseurîma ya tíku'sen pepîn mai ta epu'tîya'nîkon e'painon? Kaane, epu'tîya'nîkon pepîn. Tíise epu'tîya'nîkon e'painon Paapaya itîisa' ya eseurîmato'pe amîrî'nîkon pí' epu'nen tîisa' Paapaya ya, tímaimu î' e'kupî ekareme'to'peuya. Amîrî'nîkon yenupato'peuya itîisai'ya ya, mîrîrî epu'tîya'nîkon e'painon.

⁷ Mîrîrî warantî nîrî to' waiyi te'nunpasen flauta wanî, moropai harpa. Ye'nunpanenya ye'nunpa î' kupî tîuya'nîkon epu'to'pe etane-nanya. Tíise aronne ye'nunpaiya pra awanî ya, o'non ye'ka pe mîrîrî epu'tî to'ya e'painon? Epu'tî to'ya pepîn. ⁸ A'kî, suraraya tîsinarî ye'nunpa ya, tonpayamî' ekonekato'pe ye'nunpaiya. Tíise morî pe aronne ye'nunpaiya pra awanî ya, itonpayamî' ekoneka pepîn e'painon epîi tuutîkonpa. ⁹ Mîrîrî warantî nîrî amîrî'nîkon eseurîmato' wanî. Tiaronkonya î' taato'ya'nîkon pe awanî epu'tî pepîn, maasa pra tiaron mai ta eeseurîmakon ye'nen. Mîrîrî amaimu eta to'ya pepîn tiwin kin. Mîrîrî ye'nen eeseurîmato'kon wanî î' pe pra rî anî'ya epu'tî pepîn. ¹⁰ Inna seru' pepîn, tu'ke mai man sîrîrî non po se' kaisaron pepîn. Tíise tiwin pí' si'ma iku'nenanya tímaimukon epu'tî. ¹¹ Tíise uuriya tiaron maimu eta ya, î' taato'pe epu'tîuya pepîn, umaimu pe pra awanî ye'nen. Moropai mîrîrî warantî nîrî mai ku'nenya umaimu epu'tî pepîn. Mîrîrî ye'nen ka'ran pe awanî upî', tiaron pe awanî umaimu etaiya pra awanî ye'nen. ¹² Moriya mîrîrî Morî Yekaton Wannî nîtîrî yu'se awanîkon ya, yuwatî, tamî'nawîronkon innape Jesus ku'nenan pîika'tîto'kon ton.

¹³ Mîrîrî yu'se awanîkon ye'nen, anî' wanî ya teeseurîmasen tíku'sen pepîn mai ta, mîkîrîya esatî e'pai awanî Paapa pí', mîrîrî mai tînkupî ekareme'toi'ya ton tîito'peiya, pemonkonyamî'ya epu'to'pe. ¹⁴ A'kî, uuri epîrema ya tiaron mai ta, uyekaton ke epîrema, tíise mîrîrî mai pí' es-enumenka pra, î' taato'pe awanî. ¹⁵ Mîrîrî ye'nen î' kupîuya e'pai man? Sa'nîrî ikupîuya, epîrema e'pai man tíku'sen pepîn mai ta uyekaton ke, moropai umaimu ta nîrî epîrema epu'tîi'ma esenumenkato' ya'. Mîrîrî warantî eserenka tíku'sen pepîn mai ta uyekaton ke, moropai umaimu ta nîrî eserenka epu'tîi'ma. ¹⁶ Maasa pra tíku'sen pepîn mai ta eepîremakon ya ayekatonkon ke, o'non ye'ka pe tiaron pemonkonya eepîremato'kon

epu'tí, amaimukon epu'tí tûya warantí pra? Mîrîrî ye'nen —Mîrîrî warantí morî amîrî, Paapa —taiya pepîn, eepîremato'kon eta tûya yai, î' taaya'nîkon pe epu'tí tûya pra tîwanî ye'nen. ¹⁷ Teuren eepîremakon tanne morî pe tîise, amaimukon etanen e'pîika'tí eserîke pra awanî, maasa pra amaimukon epu'tí tûya warantí pra.

¹⁸ —Morî pe man, Paapa —tauya Paapa pî'. Maasa pra tîiku'sen pepîn mai ta epîrema ye'nen, amîrî'nîkon yentai mai ku'nen uurî. ¹⁹ Tîise soosi ta innape Jesus ku'nenan epere'sa' yai, mararî, mia'taikinan mai ke neken to' anenupapai wai to' maimu ta, tu'kan 10.000 kaisarî mai ke, tiaron mai tîpu'sen pepîn ta to' yenupauya yentai. Maasa pra î' taato'pe umaimu wanî epu'tí to'ya yu'se wanî ye'nen.

²⁰ Uyonpayamî', mîrîrî Morî Yekaton Wannî nîrîrîkon pî' moreyamî' warantí teesenumenkai pra e'tí. Tîise eesenumenkakon yu'se wai a'yeke'ton pe tîwe'sen pemonkon esenumenka warantí tepu'se. Tîise imakui'pî ankupîkon pî' more pe awanîkon yu'se wai mîrîrî tepu'se pra. „Tu'ke mai, tepu'sen pepîn ke eeseurîmakon ye'nen, kure'ne Paapa wakîri pe awanîkon kai'ma teesenumenkai pra e'tí.” ²¹ Maasa pra Paapa maimu e'manukasa' man, taasai'ya man see warantí:

—Insamoro upemonkonoyamî' pî' eseurîma taasa' Paapaya man.

Eseurîma pe wai pemonkonyamî' ka'ran pe tîwe'sanon winîpai tîmaimukon ku'nenan winîpai.

Tîise mîrîrî warantí eseurîma tanne,

upemonkonoyamî' ko'mamî umaimu tîpînamai pra

Is 28.11,12

—taasai'ya man, „tîmaimu yawîronkon pepîn pî'.”

²² Mîrîrî ye'nen epu'tí'nîkon, tîku'sen pepîn mai ku'to' tîrî Morî Yekaton Wannîya manni'kan Paapa maimu yawîronkon pepîn netaton pe, moropai tîkupî'pîkon pî' to' esenumenkato'pe. Mîrîrî wanî pepîn imaimu yawîronkon ton pe. Tîise Paapa maimu ekareme'to'pe to'ya Morî Yekaton Wannîya itîrî'pî, innape Cristo ku'nenan pia, iwakîri pe tîwanîkon epu'to'pe to'ya. Tîise innape Paapa ku'nenan pepîn pia itîsai'ya pra man. ²³ Eesenumenkati maasa. Tamî'nawîronkon innape Jesus ku'nenan eseurîma ya tîku'sen pepîn mai ta, moropai pemonkonyamî' erepamî akore'ta'nîkon, Paapa epu'nenan pepîn. Mîiwîni pra awanî ya tiaron erepamî Morî Yekaton Wannî nîrîrî'pî pî' esenupa'pî pepîn. Mîrîrî mai tîku'sen pepîn ta eeseurîmakon eta tûya'nîkon ya, inkamoroya taa eserîke wanî apî'nîkon: —Ayawî'pankon inkamoro —taa eserîke awanî apî'nîkon, amaimukon epu'tí to'ya pra awanî ye'nen. ²⁴ Tîise tamî'nawîrî amîrî'nîkonya Paapa maimu ekaremekî ya aronne, moropai akore'ta'nîkon pemonkon erepamî Paapa epu'nenan pepîn mîiwîni pra awanî ya tiaron Morî Yekaton Wannî nîrîrî'pî pî' esenupa'pî pepîn pemonkon erepamî ya, inkamoroya amaimukon eta, moropai to' esenumenka mîrîrî tînetapîkon pî', imakui'pî pe tîwanîkon pî'. Mîrîrî ye'nen innape awanî kupî to'ya, yairon pe awanî epu'tí tûya'nîkon ye'nen. ²⁵ Mîrîrî wenai inkamoro yeseru imakui'pî pe tîwe'sen yenpo Paapaya. Moropai inkamoro e'sekunka Paapa yapurîkonpa. Taa to'ya: —Yairî pu'kuru see Paapa man amîrî'nîkon pia —taa to'ya.

Î' Kai'ma Soosi Ta E'nî Yeseru

²⁶ Uyonpayamî', tamî'nawîrî eseurîma'pî seeni'. Î' ankapai uurî e'to' wanî sîrîrî see warantí: A'kî, soosi ta eemurukuntîkon yai Paapa yapurî, tiwin uyonpakon moro awanî teeserenkasen. Moropai tiaron

moro awanî yenupaton. Moropai tiaron moro wanî tîpî' Paapa nekaremekî'pî anekareme'painon. Moropai tiaron moro wanî itekare anekareme'painon tîku'sen pepîn mai ta. Moropai tiaron moro awanî tîku'sen pepîn mai ta mîikîrî nekaremekî'pî itekare anekareme'pai tîwe'sen î' taasa' maiya epu'to'pe. Tamî'nawîrî mîrîrîkon kupî e'pai awanî tiaronkon innape Jesus ku'nenan pîika'tîto' ton pe. ²⁷ A'kî, akore'ta'nîkon tiaronkon teeseurîmasanon tîku'sen pepîn mai ta wanî ya, inkamoro eseurîma e'pai man asakî'ne eseurîwî'ne kaisarî neken, tamî'nawîronkon eseurîma pra. Tîise to' eseurîma e'pai awanî ese'ye'ma'pî pî'. Moropai tamî'nawîronkonya epu'to'pe, î' taasa' mîrîrî maiya ekareme'nenya ekaremekî e'pai awanî, tîîpia Morî Yekaton Wannî nîtirî'pî wenai. ²⁸ Tîise î' taato'pe mîrîrî maiya ekareme'nen pe pra awanî ya, to' eseurîma e'pai pra awanî, tîise tîwarîrî'nîkon neken Paapa yarakkîrî to' eseurîma e'pai awanî tewankon ya'.

²⁹ Asakî'nankon eseurîwî'nankonya itekare ekaremekî e'pai man. Moropai tiaronkonya to' nekaremekî itekare eta e'pai man. ³⁰ Mîrîrî to' eseurîma tanne, Paapaya tekare ekaremekî ya, tiaron akore'tawon pia, mîikîrî e'mai' pe teeseurîmasen tî'napamî e'pai man, tiaron eseurîma etapa. ³¹ Mîrîrî warantî tiwin pî' si'ma eeseurîmakon e'pai man. Mîrîrî wenai tamî'nawîronkonya epu'to'pe moropai epu'sa' tîuya'nîkon wenai, inî' panpî' Paapa maimu yawîrî to' ko'manto'pe tîrumakai pra. ³² Teeseurîmasen itekare Morî Yekaton Wannî nîtirî'pî pî' mîikîrî atî'napamî eserîke awanî, tiaron teeseurîmasen pata'se' ton pe. ³³ Maasa pra se' tapairî eseurîman yu'se pra Paapa man, tiaronkon yaka'ma ye'ka pe. Tîise morî pe eseurîman yu'se awanî, e'to' yawîrî e'nîto'pe.

³⁴ Tamî'nawîronkon Paapa pemonkonyamî' yenupa'pîuya warantî ayenupauya'nîkon. Wîri'sanyamî' wanî e'pai awanî tîitî'napanse soosi ta. Maasa pra soosi ta inkamoro eseurîma tîrî annaya pepîn. Tîise tînyokon maimu yawîrî to' wanî e'pai awanî, pena Moisés nurî'tîya yenupato' yawîrî. ³⁵ Î' rî anekaranmapopai tîwanîkon ya, tînyokon pî' ekaranmapo to'ya e'pai awanî tewî' ta si'ma, soosi ta pra. Maasa pra soosi ta wîrî' eseurîma e'pai pra man, uurî'nîkon yeppe'nîpîiya namai.

³⁶ Sîrîrî tauya manni' amîrî'nîkon pî' kupîya'nîkon pra kenantî innape? Amîrî'nîkon pî' neken Paapa yekare ekaremekî'pî to'ya kai'ma eesenumenkakon? Kaane, tiaronkon pî' nîrî ekaremekî'pî to'ya. ³⁷ A'kî, anî' esenumenka ya Paapa maimu ekareme'nen pe tîwanî pî', Morî Yekaton Wannî nîtirî'pî ku'nen pe tîwanî pî'. Mîikîrîya yairî seeni' unmenuka'pî wanî epu'tî e'pai man, maasa pra umaimu pepîn sîrîrî, tîise Uyepotorîkon maimu. ³⁸ Tîise anî'ya unekaremekî'pî pîinama pra awanî ya, mîikîrî maimu nîrî kî'pîinamatîi.

³⁹ Mîrîrî ye'nen uyonpayamî' Paapa maimu ekaremekîya'nîkon yuwatî. Tîise tîku'sen pepîn mai ku'nen pî' eeseurîma e'pai pra man kîkatî. ⁴⁰ Tîise tamî'nawîrî morî pe e'to' yawîrî mîrîrî ayeserukon ku'tî soosi ta, se' tapairon pe pra.

15

Cristo E'mî'sa'ka'pî Yekare

¹ Uyonpayamî', Cristo yekare ekaremekîuya sîrîrî apî'nîkon, manni' ekaremekîuya ne'tîkini moropai manni' innape e'pîika'tînto' yekare kupî pî' aako'mamîkon manni'. ² Mîrîrî itekare wenai amîrî'nîkon e'pîika'tî,

innape ikupî pí' aako'mamíkon ya. Tîise manni' unekaremeki'pî wani ya, seru' pe, awe'pîka'tíkon pepîn. Í' pe pra rî innape iku'to'ya'níkon wani e'painon.

³ Tîise useruku pepîn, maasa pra í' uurî esenupa'pî moropai unepu'tí'pî pí' amírî'níkon yenupa'píuya itekare ipíku pe tíwe'sen pí'. Mírîri wani Cristo sa'manta'pí yekare pe. Míikírî sa'manta'pí imakui'pí unkupí'píkon mo'kapa kai'ma. Mírîri warantí awe'menukasa' Paapa maimuya taasa' yawírî. ⁴ Míikírî sa'mantasa' típo yu'na'tí'pí to'ya uuruwai ya'. Moropai aako'mamí'pí eseuríwí'ne wei kaisarí. Mírîri típo awe'mí'sa'ka'pí isa'manta'san kore'ta pai, Paapa maimuya taasa' yawírî. ⁵ Moropai tíwe'mí'sa'ka típo, e'mai' pe eesenpo'pí Pedro pia. Moropai mírîri típo tiaronkon tînaipontí'san pia eesenpo'pí. Era'ma'pí to'ya. ⁶ Moropai iní'rî eesenpo'pí mararonkon pepîn 500 yentainokon tapurínenan pia. Mírîri yai tu'kankonya era'ma'pí. Sírîrípe tu'kankon to' yonparí'sankon sa'mantasa' pra man, sírîrí típose enen to' ko'mamí, tîise tiaronkon to' yonparí'san sa'mantasa' sírîrí. ⁷ Moropai inkamoroya era'masa' típo, eesenpo'pí Tiago pia tiwinsarí tîise. Moropai maasa panpí' iní'rî eesenpo'pí tamí'nawíronkon tînaipontí'san pia.

⁸ Tamí'nawíronkon pia teesenpo típo, tiwinkano'pí pe uupia eesenpo'pí, inímíki'ya pra tîise. Maasa teesenpoto' weiyu erepamí pra tîise, more esenpo warantí eesenpo'pí uupia, aní'ya inímíki' pra tîise. ⁹ Maasa pra uurí sa'ne wani Cristo naipontí'san warantí pra, tîise to' ma're wani, to' kaisarí e'kupí eseríke pra wai. Maasa pra uurí wani yapurínenan taruma'títípon pe. Mírîri ye'nen Cristo naipontí'pí pe uyesatí to'ya pepîn e'painon. ¹⁰ Míiwíni tîise Paapaya utaruma'tí pra awaní'pí tîise upíka'tí'píiya morí pe. Moropai tiaron, uyeseru ton itírí'píiya, morí pe tíwe'to' yawírî. Moropai uyaipontí'píiya esenyaka'mato'pe Cristo naipontí'san warantí. Esenyaka'ma pra uuko'mamí pra wani'pí. Tîise esenyaka'masa' wai tamí'nawíronkon Cristo naipontí'san yentai. Tîise uuwarírî ikupíuya pepîn. Tîise Paapaya ikupí'pí, tímeruntíri tíri'píiya uupia, esenyaka'mato'pe itu'se tíwaní ye'nen. ¹¹ Sírîrí epu'tí, itekare unekaremekí'pí wani tiaronkon Cristo naipontí'san nekarerekí'pí warantí. Mírîri ye'nen uuriya itekare ekareme'sa' ya, inkamoroya ekareme'sa' ya, mírîri rí itekare wani. Moropai ipíku pe panpí' mírîri kupí'píya'níkon innape.

Uurí'níkon E'mí'sa'kato' Yekare

¹² Sírîrí itekare anna nekarerekí'pí wani Cristo e'mí'sa'ka'pí ekareme'nen pe. Mírîri ye'nen o'non ye'ka pe tiaronkonya taa: — Isa'manta'san e'mí'sa'ka pepîn? ¹³ Maasa esenumenkati. Isa'manta'san e'mí'sa'ka pepîn kai'ma eesenumenkakon ya, moriya Cristo e'mí'sa'kasa' pepîn e'painon. ¹⁴ Moropai Cristo e'mí'sa'kasa' pra awaní ya, ipí' anna eseurímato' wani e'painon í' pe pra rî. Moropai innape iku'to'ya'níkon wani e'painon, í' pe pra rî. ¹⁵ Moropai mírîri warantí seru' pe anna eseuríma e'painon Paapa winíki, maasa pra Cristo pími'sa'ka'pí Paapaya taa annaya ye'nen. Innape see isa'manta'san e'mí'sa'ka pra awaní ya, Paapaya Cristo pími'sa'ka'pí pepîn e'painon. ¹⁶ Innape isa'manta'san e'mí'sa'ka pepîn kai'ma eesenumenkakon ya, Cristo nírî e'mí'sa'ka'pí pepîn e'painon. ¹⁷ Mírîri warantí Cristo e'mí'sa'kasa' pra awaní ya, innape iku'to'yakon wani í' pe pra rî, amakuyikon yapai amo'kasai'ya pepîn e'painon. Tîise aako'mamíkon e'painon imakui'pí ankupí'píkon yarakkírî. ¹⁸ Innape mírîri wani ya, mírîri warantí nírî ayonpayamí'kon

isa'manta'san innape Cristo ku'nenan ko'mamî e'painon aataka'ma'san pe ipatîkarî. ¹⁹ Innape Cristo kupî ya, morî intîrî yapisî sîrîrî, tarî enen e'nî tanne. Tîise sîrîrî neken yapisî ya, mararî pra esewankono'man e'painon, tamî'nawîronkon pemonkonyamî' esewankono'ma yentai. Maasa pra iwinîpai ipatîkaron ko'mannîto' yapisî kai'ma, esenku'tî'nî'pî e'painon.

²⁰ Tîise mîrîrî warantî pra awanî, maasa pra innape Cristo e'mî'sa'ka'pî wanî. E'mai' pe awe'mî'sa'kasa' ye'nen, epu'tî'nîkon ite'ma'pî pî' e'mî'sa'kan, ipatîkarî ko'mannîto'pe yarakkîrî. ²¹ Maasa pra tiwinan warayo' Adão nuri'tîya imakui'pî kupî'pî wenai tamî'nawîronkon wanî tîisa'mantasanon pe. Mîrîrî warantî nîrî tiwinan warayo' Cristo e'mî'sa'ka'pî wenai, tamî'nawîronkon isa'manta'san e'mî'sa'ka pe man. ²² See warantî awanî: Paapa maimu yawîrî pra Adão nuri'tî wanî ye'nen, tamî'nawîronkon uurî'nîkon tîpayanî'san sa'manta emapu'tî'pîiya. Mîrîrî warantî Paapa maimu yawîrî Cristo ko'mamî'pî ye'nen, tamî'nawîronkon uurî'nîkon tîpemonkonoyamî' e'mî'sa'ka ipatîkarî ko'manto'pe emapu'tî'pî Cristoya. ²³ Tîise uurî'nîkonya inîmîkî e'pai awanî. Maasa pra e'mai' pe Cristo e'mî'sa'ka'pî tamî'nawîronkon e'mî'sa'ka rawîrî. Mîrîrî tîpo inîmîkî pî' ko'mannî î' pensa Cristo iipî yai, ipemonkonoyamî' e'mî'sa'kato' weiyu eseporî. ²⁴ Mîrîrî tîpo sîrîrî pata yaretî'ka Cristoya weiyu erepamî. Mîrîrî yai tamî'nawîronkon ipîkku pe tîwe'sanon, moropai meruntî ke tîwe'sanon, taataipontîsanon, teesera'masanon moropai teesera'masanon pepîn yaretî'kaiya. Moropai tamî'nawîronkon rumakaiya tîyun Paapa yenya', to' esa' pe awe'to'pe. ²⁵ Maasa pra tamî'nawîronkon esa' pe Cristo ko'mamî e'pai awanî, tamî'nawîronkon iteyatonon yaretî'ka Paapaya pîkîrî. ²⁶ Tamî'nawîron imakui'pî yaretî'ka tîuya tîpo, sa'mantanto', itu'se Paapa e'to' pepîn, inewanmarî yaretî'kaiya pe man. ²⁷ Maasa pra Paapa maimu e'menukasa' yawîrî taasai'ya man:

—Paapaya tamî'nawîronkon esa' pe Cristo kupî pe man to' ko'mannî'nen
pe awe'to'pe SI 8.6

—taasai'ya man. Tamî'nawîron yentai Cristo ena taasa' Paapaya ya, ikupîiya tîise tentai Cristo ena pepîn taasai'ya pra awanî. Maasa pra mîikîrî Paapaya ikupî'pî tamî'nawîronkon esa' pe. ²⁸ Tamî'nawîronkon esa' pe Cristo ena yai, mîikîrî eturumaka Paapa yenya' tesa' pe awe'to'pe. Mannî' Paapa ipîkku pe Cristo kupî'tîpon tiaronkon yentai. Mîrîrî yai Paapa ena kupî sîrîrî tamî'nawîronkon esa' pe.

²⁹ Tarîpai isa'manta'san e'mî'sa'ka pra awanî pî' eesenumenkakon ya, ayekaranmapouya'nîkon. Î' ton pe pemonkonyamî' esenpatakona'pî tonpayamî', isa'manta'san ton pe? Î' pe pra rî awanî e'painon. ³⁰ Moropai anna kanan, î' ton pe see anna esenyaka'ma ko'mannîpî, anna moron tepu'se? Isa'manta'san e'mî'sa'ka pepîn epu'tî ya, î' pe pra rî awanî e'painon. ³¹ Tîise uyonpayamî', uurî tamî'nawîron e'taruma'tîto' yapîtanîpîuya sîrîrî wei kaisarî. Useruku pepîn. Uyepotorîkon Jesus Cristo pemonkono pe awanîkon wenai, innape ayapurîuya'nîkon warantî, innape awanî sîrîrî. ³² A'kî, tarî uurî esenyaka'ma ko'mannîpî Êfeso po. Mararî pra tewai'se kaikusi yarakkîrî teepîsen kaisarî. Tîise mîrîrî kupîuya ya, tarî neken sîrîrî non po morî pe uuko'manto'pe, î' eporîuya pepîn e'painon. Innape see isa'manta'san e'mî'sa'ka pepîn ta'nîkon ya, moriya taa e'painon:

Entamo'kanpai'níkon moropai uwukukon ení'pai'níkon.

Maasa pra penane sa'mantan pe man

Is 22.13

taa e'painon. Tíise mîrîrî taa eserike pra man maasa pra isa'manta'san e'mî'sa'ka kupî sîrîrî. ³³ Mîrîrî ye'nen teesenu'tîi pra e'tî. Ayonpakon imakui'pî ku'nen wenairî tuutîi, ayeserukon morî pe awe'to'kon kî'ma'tanî'tî. ³⁴ Tíise morî pe aako'mamîkon yuwatî yairî. Imakui'pî ku'to'ya'níkon mî'pannî'tî. Akore'ta'níkon tiaronkon man, Paapa epu'nenan pepîn. Sîrîrî tauya sîrîrî, ayonpayamî'ya Paapa yeseru epu'tî pepîn pî' aweppépîkon e'pai man.

Î Kai'ma Uyesa'kon E'mî'sa'kato' Yekare

³⁵ Yai pra tiaronya ekaranmapo, î' ye'ka pe see isa'manta'san e'mî'sa'ka e'painon, to' pi'pî, to' esa' kata'pî tanne? Tíise î' ye'ka pe to' esa' wanî kupî sîrîrî? taiya. ³⁶ Pakko amîrî. Paapaya isa'manta'san pîmî'sa'ka pepîn kai'ma eesenumenka. A'kî, î' ena'pî pîmîya'níkon ya, mîrîrî aro'ta pepîn e'painon non ke ya'si'sa'ya'níkon pra awanî ya. ³⁷ Maasa pra anpîmîkon wanî trigo ena'pî pe. Mîrîrî warantî pra awanî ya, î' rî ena'pî pe tiwin mîrikkî. Mîrîrî pîmîya'níkon itena'pî pe, ite'ye' pe pra tíise. ³⁸ Tíise Paapaya mîrîrî î' rî ena'pî pinsa' yaro'tannîpî, ite'ye' ton pe, itu'se tíwanî pîkîrî. Maasa pra itîrîiya si'ta tiwin pî' ikaisarî ite'ye' ton. ³⁹ Moropai tamî'nawîronkon enenankon pemonkonyamî' moropai kamoyamî' pun wanî to' kaisarî si'ta. Pemonkon pun wanî kamo pun warantî pra. Kamo pun wanî toron pun warantî pra. Moropai toron pun wanî moro'yamî' pun warantî pra. Moropai moro' pun wanî tiaron pe rî. Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî si'ta to' pun wanî. ⁴⁰ Tamî'nawîrî sîrîrî non ponkon wanî morî pe. Moropai moro man nîrî ka' ponkon. Inkamoro wanî nîrî morî pe tíise non ponkon warantî pra. Tiaron pe to' wanî. ⁴¹ A'kî, wei ya'karu moro man iponaron pata weiyu'maiya morî pe, kapoiya iweiyu'masa' warantî pra. Moropai kapoi ya'karu moro man nîrî, pata ya'karu'maiya sirikkîyamî'ya ya'karu'ma warantî pra. Moropai sirikkîyamî' ya'karu nîrî moro man tiaron pe ya'karu'manen. Inkamoro nîrî ya'karu moro man tiwin pî' to' kaisarî e'warainon pepîn, tíise si'ta non tiwin pî' to' tíise.

⁴² Mîrîrî warantî nîrî isa'manta'san e'mî'sa'ka yai awanî. Maasa pra isa'manta'pî yu'na'tisa' ya, itesa'ri'pî wanî tíisa'mantasen pe. Tíise î' pensa awe'mî'sa'ka ya, awe'mî'sa'ka inî' aasa'manta ton pe pra. Maasa pra tiaron pe itesa' wanî kupî sîrîrî tíisa'mantasen pe pra. ⁴³ Moropai isa'manta'pî esa'ri'pî tarî yu'na'tisa' ya, nura pe awanî, moropai a'tu'mîra awanî. Tíise manni' yai, Paapaya i'mî'sa'ka yai, itesa' wanî morî pe pu'kuru, meruntî ke pu'kuru awanî pe man. ⁴⁴ Moropai tarî yu'na'tisa' ya tarîron pe neken awanî. Tíise i'mî'sa'ka tíuya yai, Paapaya itîrî itesa' ton ipatîkarî ka' po tíiko'mansen tírîiya.

Inna seru' pepîn tarî awanî non po tíiko'mansen esa' wanî ya, moriya ka' po nîrî awanî, ka' po tíiko'mansen esa' moro man. ⁴⁵ Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man:

—E'mai'non warayo' Adão nurî'tî koneka'pî Paapaya tarîron tíiko'mansen
pe *Gn 2.7*

—taasai'ya man. Tíise ikînnî'non warayo' Cristo pîmî'sa'ka'pî Paapaya, ipatîkarî aako'manto'pe. Mîrîrî ipatîkarî to' ko'manto' ton tírîiya típemonkonoyamî' pia. ⁴⁶ Mîrîrî ye'nen e'mai' pe ka' poinon uyesa'kon ton tíisai'ya pra man. Tíise sîrîrî non po tíiko'mansen uyesa'kon ton itîrî'pîiya.

Moropai maasa uyesa'kon ton, ka' po tũko'mansen tĩriya pe man. ⁴⁷ E'mai'non warayo' Adão nurĩ'ti koneka'pĩ Paapaya non ya'punu'pĩ ke. Tĩse ka' poinon, ikĩnnĩ'non warayo' Cristo pĩmĩ'sa'ka'pĩya. Moropai tiaron itesa' ton tĩrĩ'pĩya, ka' po tũko'mansen pe. ⁴⁸ Manni'kan tarĩ tũko'mansenon wanĩ manni' warayo' non ya'punu'pĩ konekasa' warantĩ. Tĩise manni'kan ka' po aako'mamĩ tonkon wanĩ, manni' ka' poi iipĩ'pĩ warantĩ. ⁴⁹ Uyesa'kon wanĩ sĩrĩrĩ tarĩ tũko'mansen Adão esa' warantĩ. Mĩrĩrĩ warantĩ nĩrĩ e'mĩ'sa'kan ya, amenan pe uyesa'kon wanĩ pe man, ka' poi iipĩ'pĩ Cristo esa' warantĩ.

⁵⁰ Uyonpayamĩ', sĩrĩrĩ ankapai e'to' pu'kuru tauya sĩrĩrĩ apĩ'nĩkon. Tarĩ tũko'mansen uyesa'kon yarakkĩrĩ si'ma ka' pona iko'manse wĩtĩn eserĩke pra man. Maasa pra uyesa'kon tĩsa'mantassen ko'mamĩ pepĩn ipatĩkarĩ Paapa pia. ⁵¹ Maasa unekaremekĩ etatĩ, morĩ pe tepu'sen pepĩn pĩ' eseurĩma. Tamĩ'nawĩronkon uurĩ'nĩkon sa'manta pepĩn kupĩ sĩrĩrĩ. Tĩise tiwin wei tiwinarĩ tamĩ'nawĩronkon esa' etinyaka'ma pe man. ⁵² Ka'ne' pe uyenukonya pĩriu taa manni' warantĩ, tiwinkano'pĩ pe tĩsinarĩkon ye'nunpa inserĩya pe, isa'manta'san e'mĩ'sa'ka pe man, inĩ'rĩ aasa'mantaton pe pra. Mĩrĩrĩ yai tamĩ'nawĩrĩ uurĩ'nĩkon etinyaka'ma pe man. ⁵³ Maasa pra sĩrĩrĩ uyesa'kon tũkatasen etinyaka'ma e'pai man, tũkatasen pe pra. Moropai tĩsa'mantassen etinyaka'ma e'pai man, tĩsa'mantassen pe pra. ⁵⁴ Mĩrĩrĩ ye'nen uyesa'kon tũkatasen etinyaka'ma yai tũkatasen pe pra, moropai tĩsa'mantassen etinyaka'ma yai tĩsa'mantassen pe pra, i' kai'ma Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' yawĩrĩ awe'kupĩ mĩrĩrĩ. ⁵⁵ Sa'mantanto' pĩ' eranne' pe pra man, maasa pra aataretĩ'kasa' man.

Pemonkonyamĩ' enasa' man

tĩsa'mantassanon pe pra,

sa'mantanto' yentai to' enasa' ye'nen

Os 13.14

taasai'ya man. ⁵⁶ Sa'mantanto' pĩ' eranne' pe e'nĩ imakui'pĩ unku'pĩ'pĩkon wenai, maasa pra Paapaya utarumatĩkon, tĩmaimu yawĩrĩ pra e'nĩ ye'nen. ⁵⁷ Tĩise Uyepotorĩkon Jesus Cristo nĩkupĩ'pĩ wenai, sa'mantan pĩ' eranne' pe pra e'nĩ, maasa pra Paapaya utaruma'tĩkon pepĩn. Mĩrĩrĩ ye'nen —Morĩ pe pu'kuru man —taa pĩ' ko'mannĩ Paapa pĩ'.

⁵⁸ Mĩrĩrĩ ye'nen uyonpayamĩ', innape ikupĩ pĩ' ako'mantĩ, tĩwĩ tĩku'se pra. Meruntĩ ke ako'mantĩ. Uyepotorĩkon esenyaka'mato' pĩ' eesenyaka'makon pĩ' ako'mantĩ tĩrumakai pra. Maasa pra epu'tĩ pĩ' naatĩ Uyepotorĩkon ton pe eesenyaka'makon ya, i' pe pra rĩ eesenyaka'mato'kon wanĩ pepĩn.

16

Innape Jesus Ku'nenan Judeuyamĩ' Pĩka'tĩto' To'ya

¹ Judėia pata ponkon innape Jesus ku'nenan pĩka'tĩto' ton pe anapisĩkon pĩ' eseurĩma sĩrĩrĩ. Manni'kan Galácia ponkon innape Jesus ku'nenan pĩ' ta'pĩuya yawĩrĩ ikupĩya'nĩkon yu'se wai. ² Domingo kaisarĩ mĩrĩrĩ antĩrĩkon pe anapisĩkon yapi'tĩ, moropai ikonekatĩ yeporĩya'nĩkon pĩkĩrĩ, tiwin pĩ' akaisarĩ'nĩkon. Anĩ'ya kure'ne panpĩ' yapisĩ ya, mĩkĩrĩya itĩrĩ kure'ne panpĩ', moropai mararĩ panpĩ' yapĩ'nenya itĩrĩ mararĩ panpĩ'. Mĩrĩrĩ yannu'tĩ maasa pra akore'ta'nĩkon erepamĩ yai, yannukuya'nĩkon namai. ³ Moropai erepansa' ya akore'ta'nĩkon, kaareta yarimauya, manni'kan pemonkonyamĩ' yaanenan pe amenka'pĩkon yarakkĩrĩ attĩ ton, mĩrĩrĩ

tíniru yaato'pe to'ya Jerusalém pona. ⁴ Mírîrî yai itúpai wanî ya, uutí moropai inkamoro wítí uyarakkîrî.

Paulo Esenenkenkato' Í' Kai'ma Tîwanî Pî'

⁵ Maasa e'mai' pe uutí Macedônia pata poro, mîrîrî poro uutíto' man mîito'pe. Mírîrî típo amîrî'nîkon kore'ta erepamî. Mírîrî yai ayeporîyua'nîkon. ⁶ Yai pra akore'ta'nîkon uuko'mamî eserîke wanî tu'ke wei kaisari. Mîwîni pra awanî ya, tamî'nawîrî kono' yaretî'kauya akore'ta'nîkon. Mírîrî warantî amîrî'nîkonya upîka'tí epu'tí pî' wai, o'non poro uutíto' manni' pî'. ⁷ Maasa pra ka'ne' pe rî amîrî'nîkon anera'mapai pra wai. Tîise akore'ta'nîkon iko'manpai wai kure'ne, itu'se Uyepotorîkon wanî ya akore'ta'nîkon uuko'mamî. ⁸ Tîise maasa tarî Éfeso po uuko'mamî sîrîrî, Judeuyamî' festari, Pentecoste itese' weiyu erepamî pîkîrî. ⁹ Uuko'mamî sîrîrî tarî, maasa pra Paapa maimu ekaremekîyua anetapai pemonkonyamî' wanî ye'nen. Teuren tu'kankon pemonkonyamî' man, itu'sankon pepîn wanî uma'nîpapai.

¹⁰ Akore'ta'nîkon Timóteo erepansa' yai, mîkîrî yapi'tí morî pe pu'kuru. Maasa pra uurî esenyaka'ma warantî teesenyaka'masen pe nîrî Timóteo wanî, Uyepotorîkon ton pe. ¹¹ Mírîrî ye'nen ipînamaya'nîkon e'pai awanî. Moropai ipîka'títí o'non poro attíto' yairî, morî pe tîwanmîra attíto'pe eerepanto'pe tarîwaya uupia. Maasa pra mîkîrî iipî nîmîkî pî' wanî sîrîrî tiaronkon uyonpakon pokonpe.

¹² Moropai uyonpakon Apolo pî' ta'pîyua, tu'ke ite'ka amîrî'nîkon era'mapî'se attíto'pe tiaronkon uyonpakon yarakkîrî. Tîise sîrîrî pu'kuru tuutí taiya pra man. —Í' pensa uutíto' weiyu eseposa' ya, uutí —taa pî' man.

Tiwinano'pî Paulo Maimu Coríntio Ponkon Pia

¹³ Mírîrî ye'nen tîwarî panpî' ako'mantî. Moropai innape ikupî pî' ako'mantî. Meruntî ke ako'mantî a'tu'mîra tîwe'se pra. ¹⁴ Tamî'nawîron eesenyaka'mato'kon konekatî, awe'sa'namato'kon yarakkîrî.

¹⁵ A'kî, uyonpakon Estéfnas moropai itonpayamî' epu'tîya'nîkon. Inkamoroya e'mai' pe innape Jesus kupî'pî tiaronkon rawîrî Grécia pata po. Moropai mîkîrî eturumaka'pî Paapa esenyaka'mato' kupîpa kai'ma, Paapa pemonkonoyamî' pîka'tîpa kai'ma. ¹⁶ Mírîrî ye'nen, uyonpayamî', mîkîrîya apanamato'kon yawîrî ako'mantî. Moropai tiaronkon iwarainonkon teesenyaka'masanonya apanamakon yawîrî ako'mantî. ¹⁷ Uurî atausinpasa' wai kure'ne, Estéfnas moropai Fortunato moropai Acaico pokon erepansa' pî' uupia. Maasa pra amîrî'nîkon ton pra awanî tanne, inkamoroya upîka'tí'pî ayenta'nîkon. ¹⁸ Inkamoroya teerepansa'kon yai ayekarekon ekaremekî'pî upî', í' kai'ma aako'mamîkon yekare. Mírîrî ye'nen uurî wanî'pî kure'ne taatausinpai. Moropai inkamoroya amîrî'nîkon yausinpa'pî epu'tí pî' wai. Inkamoro ye'kakon pemonkonyamî' yapurî e'pai awanî.

¹⁹ Innape Jesus ku'nenan, Ásia pata po tîiko'mansenonya tîmaimukon yarima pî' man aapia'nîkon. Moropai Áquilaya moropai Priscilaya nîrî tîmaimukon yarima pî' man. Moropai innape Jesus ku'nenan Áquila, Priscila yewî' ta Paapa yapurî teeperepî'senonya tîmaimukon yarima pî' man nîrî. ²⁰ Mírîrî warantî tarîronkonya tîmaimukon yarima pî' man. Mírîrî ye'nen ayonpakon yenyâ pî' atapi'tí tamî'nawîrî moro akore'ta'nîkon.

21 Tarîpai seeni' menukauya sîrîrî uyenya ke pu'kuru. “Umaimu man aapia'nîkon”.

22 Anî' Uyepotorîkon yapurînen pepîn wani ya, mîîkîrî ko'mamî Paapa yewanma pe e'pai awanî. Uyepotorîkon, ka'ne' pe asi'kî.

23 Tamî'nawîron morî pe tiwe'to' tîrî Uyepotorîkon Jesus Cristoya yu'se wai aapia'nîkon.

24 Moropai uurîya a'nînmato'kon wani kure'ne, uyonpa pe amîrî'nîkon ku'sa' Uyepotorîkon Jesus Cristoya ye'nen. Mîrîrî neken.

SÎRÎRÎ KAARETA ITAKON ITE'KA PE PAULO NÎMENUKA'PÎ CORÍNTIO PONKON PIA

Pauloya, Jesus Cristo naipontî'pîya sîrîrî kaareta menuka'pîiya moropai yarima'pîiya innape Jesus ku'nenan pia cidade itese' Coríntio ponkon.

Î' wani' awanî wenai sîrîrî kaareta menuka'pîiya, maasa pra to' yekare etasa' wanî'pî, î' kai'ma tiaronkon pemonkonyamî' wîtîsa' inkamoro Coríntio ponkon pia. Moropai mîi pe inkamoro yenupapîti'pî, Jesus naipontî'san pe kai'ma. Tîise Jesus naipontî'san pe pra to' wanî'pî. Seru'ye' pe to' wanî'pî. Inkamoro yenku'tî'pî to'ya. Moropai Paulo yeseru pî' to' o'ma'ta'pî. Jesus naipontî'pî pe pra Paulo wanî taapîti'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen Paulo maimu pîinama pra e'tî, taapîti'pî to'ya. Mîrîrî warantî inkamoro yenku'tî'pî to'ya.

Mîrîrî epu'tî tîuya ye'nen, sîrîrî kaareta menuka'pî Pauloya. Ekaremekî'pîiya innape rî Jesusya yaipontî'pî, tîmaimu ekareme'se. Moropai inkamoro seru'ye'kon wanî pepîn Jesus naipontî'san pe ekaremekî'pîiya.

Moropai tiaron pî' eeseurîma'pî nîrî sîrîrî kaareta po. Inkamoro esenumenka'pî tîniru yapîsî pî' tonpayamî' nîtîrî moropai î' ton pînon Jerusalém soosi tawonkon pia yarimato'pe to'ya. Mîrîrî pî' Paulo eseurîma'pî, morî pe to' esenumenkato' wanî.

Mîrîrî pî' teeseurîmasen sîrîrî kaareta.

¹ Uurî Paulo, Jesus Cristo naipontî'pî itu'se Paapa wanî ye'nen. Uurîya sîrîrî kaareta menuka sîrîrî uyonpakon Timóteo uupia tîise. Sîrîrî kaareta yarimauya aapia'nîkon innape Jesus ku'nenan Coríntio po tîiko'mansenon pia. Moropai tamî'nawîronkon Grécia pata poro tîiko'mansenon Paapa pemonkonoyamî' pia nîrî yarimauya sîrîrî. ² Paapa pî' esatîuya moropai inmu Jesus Cristo pî'. Tamî'nawîron morî pe tîwe'to'kon moropai tîwanmîn tîito'pe to'ya aapia'nîkon. Sîrîrî warantî esatîuya Paapa pî' moropai Uyepotorîkon Jesus Cristo pî'.

Pauloya Paapa Pî' Morî Pe Man Taa

³ Uyepotorîkon Paapa, Jesus Cristo yepotorî moropai itun, mîikîrî yapurîpai'nîkon man. Maasa pra mîikîrî uyunkonya uurî'nîkon sa'nama ko'mannîpî. Moropai mîikîrî wanî upîika'tînenkon pe. ⁴ Mîikîrîya tamî'nawîron uurî'nîkon esewankono'mato' winîpai upîika'tîkon. Moropai mîrîrî upîika'tîto'ya'nîkon ke, manni'kan uurî'nîkon warantî, teesewankono'mai tîwe'sanon pîika'tîto'pe, manni' iwinîpai unapîsî'pîkon ke. ⁵ Innape pu'kuru man, e'taruma'tîn Cristo pemonkono pe e'nî ye'nen. Tîise e'taruma'tî'nîkon ya, iwinîpai e'pîika'tînto' yapîsî'nîkon. ⁶ Anna e'taruma'tîto' wenai amîrî'nîkon e'pîika'tî. Maasa pra anna pîika'tî'pî Paapaya, amîrî'nîkon pîika'tîto'pe annaya, innape ikupîkonpa. Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkonya nîrî awe'pîika'tîto'kon yapîsî, annaya yapîsî'pî warantî, awe'taruma'tîkon yapîtanîpîkonpa. ⁷ Mîrîrî ye'nen epu'tî pî' anna man, anna e'taruma'tî'pî warantî awe'taruma'tîkon ya, Paapaya ayausinpakon, eesewankono'makon winîpai, anna yausinpa'pî tîuya warantî.

⁸ Uyonpayamî', î' kai'ma anna yarakkîrî e'kupî'pî Ásia pata po epu'tîya'nîkon e'pai man. Kure'ne anna e'taruma'tîto' wanî'pî, yapîtanîpî

annaya yentai. Anna sa'manta yonpa'pî mîrîrî wenai. ⁹ Mîrîrî epu'tî'pî annaya, anna wîto'pe awanî. Tîise mîrîrî e'kupî'pî anna yenupato'pe. Anna warîrî anna e'pîka'tîto' yuwa annaya namai, tîise Paapa winîpai anna e'pîka'tîto' ton epoto'pe annaya, manni' isa'manta'san pîmî'sa'kanen winîpai. ¹⁰ Mîikîrîya anna pîka'tî'pî mîrîrî nari' sa'mantanto' winîpai. Moropai epu'tî'pî anna man, tîwîrî anna pîka'tî'pî aako'mamî, ¹¹ amîrî'nîkon epîrema ko'mannîpî tanne, anna pona. Mîrîrî warantî arinîkon epîremato' yuuku Paapaya. Moropai tu'kankonya “Morî pe man” taa Paapa pî', morî pe anna pîka'tîiya wenai.

Pauloya Coríntio Pona Tuutîto' Teseru Mo'tanîpî

¹² Anna atausinpató' man kure'ne, maasa pra tiaronkon winîkî yairon kupî'pî annaya wenai. Moropai inî' panpî' amîrî'nîkon kore'ta anna ko'manpî'tî'pî seru' pe pra. Anna esenumenkato' wanî yairî epu'tî'pî anna man, anna yewan ya'. Maasa pra ipîkku pe epu'nenan esenumenka yawîrî pra ikupî'pî annaya. Tîise morî pe anna pîka'tî'pî Paapaya wenai, ikupî'pî annaya. ¹³ Sîrîrî anna nîmenuka'pî pî' esenumenkati. Î' pensa erenkaya'nîkon yai, aronne etaya'nîkon, moropai î' taato'pe awanî epu'tîya'nîkon. Tiaron pe awanî pepîn. ¹⁴ Tiaronkon amîrî'nîkon kore'tawonkonya epu'tî, yairî eseurîma. Mîrîrî warantî tamî'nawîronkon amîrî'nîkonya epu'tî yu'se wai. Moropai î' pensa Uyepotorîkon Jesus Cristo ii'to' weiyu erepamî yai, anna, ayenupati'ponkon pî' aatausinpakon. Mîrîrî anna nîkupî'pî wenai anna pî' aatausinpakon, apî'nîkon anna atausinpa manni' warantî.

¹⁵ Mîrîrî warantî epu'tîuya ye'nen, e'mai' pe uurî esenumenka'pî amîrî'nîkon era'mapî'se uutî'pî'. Mîrîrî uutîsa' yai, amîrî'nîkon atausinpa itakon te'ka pe. ¹⁶ Maasa pra esenumenka'pî Macedônia pona uutî pe amîrî'nîkon anera'mapî'pai wanî pî'. Moropai esenumenka'pî enna'po yai, inî'rî amîrî'nîkon poirî ii'pai wanî. Moropai mîrîrî yai, pîka'tînan ton yu'se wanî, Judéia pata pona enna'po yai. ¹⁷ Î' kai'ma yairî uurî esenumenkato' kupîya'nîkon pra naatî? Manni' se' tapairî teesenumenkasen esenumenka warantî uurî esenumenka pepîn. Taiya mîikîrîya inna tîise teseru miakanmaiya tiwinarî moropai taiya kaane. Moropai tîmaimu mana'pokaiya mîrîrî pe rî. Mîrîrî warantî uurî esenumenka pepîn.

¹⁸ Î' ta'pîuya amîrî'nîkon pî' wanî pepîn mîrîrî warantî. Unekaremekî wanî yairon pe, inna moropai kaane tauya pepîn mîrîrî pe rî. Tîise yairon pe pu'kuru Paapa eseurîma warantî, eseurîma. ¹⁹ Maasa pra Jesus Cristo, Paapa munmu pî' anna eseurîma'pî amîrî'nîkon kore'ta. Silas moropai Timóteo moropai uurî eseurîma'pî, ekaremekî'pî annaya. Taasa' annaya pra man —Yai pra innape awanî, kaane ka'rî mîrîrî pe rî. Moropai mîrîrî warantî Jesus Cristoya tîmaimu mana'pokaiya pepîn nîrî. ²⁰ Maasa pra Cristo nîkupî'pî wenai, epu'tî'nîkon tamî'nawîrî î' kupî'pî tauya ta'pî Paapaya pena, ikupîiya. Jesus Cristo pemonkono pe e'nî ye'nen ikupîiya innape. Mîrîrî wenai —Innape man, mîrîrî warantî man —taa uurî'nîkonya Paapa pî', kure'ne upîka'tîiya'nîkon ye'nen. ²¹ Maasa pra mîikîrî Paapaya Cristo pemonkono pe anna ko'mamî, moropai amîrî'nîkon ko'mamî emapu'tî. Moropai mîikîrî Paapaya uurî'nîkon menka'pî tîmîrî pe e'nîto'pe'nîkon. ²² Mîikîrî ko'mamî uyesa'kon pe. Uyesa'kon pe tîwanî wenai, mîikîrîya uurî'nîkon yeki'ka'pî tîmîrî pe e'nî ekareme'nen pe. Uyewankon ya'

Morí Yekaton Wanní tûsai'ya, tamí'nawârî í' tîrîuya ta'pî tîuya tîrî Paapaya ekareme'nen pe. „Mîrîrî ye'nen uurî'nîkon esenku'tîn pepîn.„

²³ Paapaya epu'tî pí' man, í' kai'ma uurî esenumenkato' wanî. Sîrîrî tîpose uutí pra wanî Coríntio cidaderî pona akore'ta'nîkon, maasa pra amîrî'nîkon aneppeni'pai pra awanî ye'nen. ²⁴ Mîrîrî tauya pepîn, amîrî'nîkon yaipontînen pe í' yapurîkonpa. Mîrîrî ye'ka pe pra, tîise anna wanî amîrî'nîkon pokonpe teesenyaka'masen pe, amîrî'nîkon e'to'pe taatausinpai. Maasa pra innape ikupî pí' aako'mamîkon, tîrumakai pra.

2

¹ Mîrîrî ye'nen uurî esenumenkato'pî inî'rî, amîrî'nîkon pokonpe eseporî eserîke pra awanî pí', yairî ma're amîrî'nîkon anku'pai pra awanî ye'nen. ² Maasa pra yairî ma're amîrî'nîkon kupîuya ya, yairî ma're nîrî uurî ena. Mîrîrî warantí awanîkon tanne, aní'ya uyausinpa e'painon? Amîrî'nîkon neken, unewankono'ma'sanya uyausinpa mîrîrî. ³ Mîrîrî ye'nen manni' e'mai'non kaareta menuka'pîuya aapia'nîkon. Maasa pra amîrî'nîkon yewankono'mai itîpai pra wanî'pî. Maasa pra uyausinpatonkon pemonkonyamí'ya uyewankono'ma yu'se pra wanî'pî. Maasa pra epu'tî pí' wai, í' pensa taatausinpai uurî wanî yai, amîrî'nîkon nîrî wanî taatausinpai. ⁴ Mîrîrî kaareta menuka'pîuya kure'ne apî'nîkon esewankono'ma ye'ka pe, moropai ukarau ye'ka pe. Tîise mîrîrî menukasau'ya pra wai, amîrî'nîkon yeppe'nî'to'peuya. Tîise imenuka'pîuya, í' kai'ma amîrî'nîkon sa'namauya epu'tîkonpa.

Imakui'pî Kupîtîpon Yausinpa E'pai Man

⁵ Tîise manni' pemonkon, amîrî'nîkon kore'ta yairî ma're ukupîtîpon, tîise uurî neken pepîn, tiaronkon amîrî'nîkon kore'tawonkon nîrî kupî'pîiya mararî pra yairî ma're. Sîrîrî warantí imenukauya, meruntí ke pu'kuru eseurîmato'pe pra ipî'. ⁶ Aasîrî arinîkon amîrî'nîkonya yenpa'ka'pî akore'tapai'nîkon. Mîrîrî wenai kure'ne eesewankono'ma'pî imakui'pî tînkupî'pî pí'. Aasîrî man. ⁷ Tarîpai aawanmîra'nîkon inkupî'pî kupîya'nîkon e'pai man. Moropai yausinpaya'nîkon e'pai man, mararî pra yairî ma're yapîtanîpîiya yentai awanî namai. ⁸ Mîrîrî ye'nen esatîuya sîrîrî apî'nîkon, í' kai'ma kure'ne tîsa'namaya'nîkon epu'to'pe mîkîrîya, isa'namakonpa. ⁹ Moropai mîrîrî wenai manni' kaareta menuka'pîuya aapia'nîkon. Anepu'pai uurî wanî'pî, innape umaimu yawîrî awanîkon. ¹⁰ Í' pensa tiaron nîkupî'pî imakui'pî kupîya'nîkon ya, aawanmîra'nîkon, uurîya nîrî uwanmîra ikupî. Uwanmîra mîkîrî nîkupî'pî, (imakui'pî ku'sai'ya ya) mîrîrî kupîuya, amîrî'nîkon wenai, Jesus Cristoya era'ma tanne. ¹¹ Mîrîrî kupîuya uwanmîra, maasa pra Makui ena namai uyentai'nîkon. Epu'tî man, í' kai'ma mîkîrî esenyaka'mato' yeseru upî'nîkon.

Coríntio Ponkon Pî'

Paulo Esenenka Ko'mannîpî Trôade Po Si'ma

¹² „To'sarî aapia'nîkon uutí pra tîise,„ Trôade cidaderî pona uutí'pî Cristo yekare ekareme'se. Miarî erepansa' yai epu'tî'pîuya, í' kai'ma itekare pí' esenyaka'ma pata'se' ton tîrî'pî Paapaya. ¹³ Mîiwîni tîise kure'ne esenumenkato' ye'ka pe esenyaka'ma'pî, maasa pra uyonpakon Tito yarakkîrî eseporî pra wanî wenai. Mîrîrî ye'nen esekaremekî'pî mororonkon pí' moropai uutí'pî Macedônia pata pona.

Cristo Wenai Tamî'nawîron Yentai E'nî

¹⁴ Tîise —Morî pe man —tauya Paapa pî', maasa pra Cristo pe-monkono pe uku'sai'ya'nîkon ye'nen. Mîrîrî wenai Cristo wanî tey-atonon yentai ekaremekî Paapaya tamî'nawîronkon pî'. Uurî'nîkon pinunpa ko'mannîpîiya itekare ekareme'se. Manni' a'pusin soroka anî'ya ya, a'pusin pu'nîku tamî'nawîronkonya. Mîrîrî warantî e'nî maasa pra uwenai'nîkon itekare, tamî'nawîron yentai Cristo wanî yekare epu'tî tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya. ¹⁵ Maasa pra anna wanî, manni' a'pusin Cristo nîrîrî Paapa pia warantî tîwe'sanon pe. Manni' a'pusin wîtî pata po warantî, itekare anna nekaremekî eta manni'kan awe'pîika'tîtonkonya, moropai aasa'mantatonkonya eta nîrî. ¹⁶ Itu'sankon pepîn pia awanî imakui'pî pe, morî pe pra, innape ikupî to'ya pra awanî ye'nen. Mîrîrî wenai Paapa pia tîiko'manto'kon ton eporî to'ya pepîn. Tîise manni'kan awe'pîika'tîtonkon pia awanî morî pe, maasa pra innape ikupî to'ya ye'nen. Moropai ipatîkarî enen tîiko'manto'kon eporî to'ya. Mîrîrî ye'nen anî'ya sîrîrî ye'ka esenyaka'mato' kupî kin e'painon? ¹⁷ Tîise annaya ikupî, maasa pra anna wanî Paapa naipontî'san pe. Yairî pu'kuru ipî' teeseurîmasen pe anna wanî irawîrî si'ma. Mîrîrî ye'nen anna wanî pepîn manni'kan tu'kankon pemonkonyamî' warantî. Se' tapairî Paapa maimu ekaremekî pî' anna esenyaka'ma pepîn, manni'kan pemonkonyamî' se' tapairî tîwe'repasanon esenyaka'ma warantî. Tîise anna wanî Cristo poitîrî pe.

3

Paapa Yarakkîrî Esetanto' Amenan

¹ Inî'rî annaya ekaremekî e'pai pra man, anî' pe anna wanî. Tiaronkonya pemonkonyamî' yaipontî kaareta menukato'pe to'ya, Cristo naipontî'san pe tîwanîkon pî' teeseurîmasen. Tîise mîrîrî warantî, tiaronkon esatî annaya pra man, imenukato'pe, amîrî'nîkonya epu'to'pe. ² Maasa pra amîrî'nîkon rî wanî anna kaaretarî warantî. Ayaserukon era'ma tamî'nawîronkonya wenai, epu'tî to'ya, anna wanî Paapa naipontî'pî pe itekare ekareme'se. Maasa pra anna yewan ya' awanîkon, anna wakîri pe awanîkon. Maasa pra anna winîpai innape iku'sa'ya'nîkon. Yairî ayaserukon wanî wenai, Cristoya apîika'tîsa'kon epu'tî to'ya. ³ Mîrîrî wanî Cristo nîmenuka'pî warantî. Mîrîrî erenka to'ya ya, Cristo yarakkîrî aako'mamîkon epu'tî to'ya. Î' kupî'pî Cristoya ayarakkîrî'nîkon, ikupîiya pepîn kaareta menukato' ke. Tîise Morî Yekaton Wannî meruntîri yai ikupî'pîiya, manni' ipatîkaron tîiko'mansen winîpainon. Kure'nan tî' pî' imenukasa' pe awanî pepîn, Moisés nuri'tîya imenuka'pî warantî pra, tîise uyewankon ya' itîrî'pîiya, yairî uyeserukon enato'pe.

⁴ Mîrîrî taa annaya sîrîrî, maasa pra innape pu'kuru Paapaya ikupî, Jesus Cristo wenai. Mîrîrî epu'sa' annaya innape. ⁵ Mîrîrî ye'nen —Anna warîrî anna esenyaka'mato' koneka annaya sîrîrî —taa annaya eserîke pra awanî. Tîise ikoneka annaya yeseru wanî Paapa winîpai tui'sen pe, anna winîpai pra. ⁶ Maasa pra mîikîrîya neken anna kupî, amenan tarakkîrî esetanto' yekare ekareme'to'pe annaya. —Manni' pena Moisés nuri'tî nekaremekî'pî yawîrî ako'mantî —taa annaya pepîn, tîise —Manni' Morî Yekaton Wannî yapi'tî, ameruntîri ton tîito'peiya —taa annaya. Maasa pra manni' Moisés nuri'tî nekaremekî'pî wanî taruma'tî ton pe moropai sa'mantanto'pe, yawîrî pra e'nî ye'nen, maasa

pra uurí'nikon yentai awanî ye'nen. Tîise manni' Paapa winîpainon, Morî Yekaton Wannî nîtirî wanî ipatîkarî enen ko'mannîto' tîinen pe.

⁷ Pena Moisés nuri'ti pia Paapaya tîmaimu tîrî'pî, kure'nan tî'pona imenukato'peiya. Moropai mîrîrî ekaremekî Moisésya yai, pemonkonyamî'ya epu'tî'pî, î' kai'ma ipikku pe Paapa e'to' wanî. Epu'tî'pî to'ya kure'nan a'ka wenai, Paapa winîpainon. Mîrîrî era'ma'pî to'ya Moisés yenpata pî'. Mararî pra inke' pe awanî'pî, era'ma to'ya yentai. Tîise mîrîrî wanî'pî tîiko'mansen pe pra, ka'ne'no pe. Moropai mîrîrî Moisés nekaremekî'pîya pemonkonyamî' taruma'tî'pî. ⁸ Tarîpai esenumenkan, mîrîrî yentai Paapa winîpainon Morî Yekaton Wannî nîkupî wanî. [Mîrîrî pî' ekaremekî annaya.] ⁹ Pena Moisés nuri'ti esenyaka'mato' wanî'pî morî pe pu'kuru teuren pemonkonyamî' e'tî'ka'pî, yawîrî pra tîwe'sanon. Mîrîrî ye'nen itentai pu'kuru, morî pe Morî Yekaton Wannî esenyaka'mato' wanî, yairî uurî'nikon kupî pî', uurî'nikon sa'manta namai. ¹⁰ Maasa pra manni' Moisés nuri'ti nekaremekî'pî e'mai' pe mîrîrî enasa' î' pe pra rî, maasa pra itentainon erepamî'pî. Ikaisaron ton pra tîise, ite'ma'pî pî' Morî Yekaton Wannî nîkupî wanî itentai, morî pe pu'kuru. ¹¹ Inna seru' pepîn Moisés nuri'ti nekaremekî'pî wanî'pî morî pe, tîise mî' pîkîrî neken, tîiko'mansen pe pra awanî'pî. Tîise ite'ma'pî pî' Morî Yekaton Wannî nîkupî wanî ipatîkarî tîiko'mansen pe, taataretî'kasen pe pra. Mîrîrî ye'nen itentai pu'kuru morî pe awanî.

¹² Mîrîrî ye'nen meruntî ke pu'kuru itekare ekaremekî annaya. Yairî uurî'nikon kupî Paapaya epu'tî annaya ye'nen, ekaremekî annaya teweppe'se pra. ¹³ Ekaremekî annaya pepîn, manni' Moisés nuri'tiya ekaremekî'pî warantî. Mîikîrîya tenpata yettapurî'pî kamisa api'tîmî ke. Mîrîrî kupî'pîya, maasa pra Israel ponkonya tenpata ya'karu tîpamî era'ma namai, yenonpîti'pîya. ¹⁴ Inkamoro Israel ponkonya epu'tî pra awanî'pî maasa pra to' esenumenkato' wanî'pî kamisa api'tîmî ke yettapusa' warantî. Sîrîrî tîpose Israel pemonkonoyamî'ya epu'tî pra awanî, Paapa maimu e'menukasa' erenka tîuya'nikon yai. Tîise inkamoroya epu'tî e'painon innape Cristo kupî tîuya'nikonya yai. ¹⁵ Mîrîrî ye'nen Moisés nuri'ti nîmenuka'pî erenka to'ya yai, epu'tî to'ya pepîn, maasa pra tenpatakon yettapusa' warantî to' esenumenkato' wanî sîrîrî tîpose. ¹⁶ Tîise mîrîrî emo'ka e'painon, î' kai'ma Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' manni' warantî. Ta'pîya: —Moisés nuri'ti yenpata yettaputo' emo'ka'pî, î' pensa Uyepotorîkon yarakkîrî eseurîmai awenna'posa' yai. Mîrîrî warantî epu'nen pe e'nî, ma'nîpanen emo'ka innape Uyepotorîkon kupî yai. Moropai epu'tî. ¹⁷ Sîrîrî Uyepotorîkon taato' wanî Morî Yekaton Wannî pe. Moropai uyesa'kon pe Morî Yekaton Wannî wanî ya, mîikîrî maimu yawîrî e'nî, Moisés nekaremekî'pî yawîrî pra. ¹⁸ Tamî'nawîronkon uurî'nikon yenpata wanî inaponkasa' warantî tîwe'sen pe. Morî pe Paapa e'to' era'ma'pî Moisésya warantî, morî pe Uyepotorîkon e'to' era'ma uurî'nikonya, aronne. Mîrîrî ipikku pe Uyepotorîkon e'to' wanî tui'sen pe iwinîpai, manni' Morî Yekaton Wannî winîpai. Moropai mîikîrîya uurî'nikon kupî tîwarantî e'nîto'pe. Moropai mîrîrî warantî uurî'nikon kupî pî' aako'mamî, inî' panpî' morî pe uyeserukon enato'pe.

4

Paapaya Itîrî'pî Uupia'nikon

Tiaronkon Pî' Cristo Yekare Ekareme'to'pe

¹ Teesewankono'mai anna wanî pepîn, maasa pra Paapaya teetî'noko'mato' yai anna esenyaka'mato' ton tûisa' ye'nen. ² Mîrîrî ye'nen ama' pe anna esenyaka'ma pepîn teesenonse. Seru'ye' pe anî' yenupa annaya pepîn, Paapa maimu tepanî'pî'se. Tîise annaya ekaremekî yeseru wanî yairî tîwe'sen kupî annaya tîwîrî yairî. Mîrîrî kupî annaya Paapa rawîrî si'ma, tamî'nawîronkonya anna yako'menka tanne. ³ Maasa pra sîrîrî itekare anna nekaremekî'pî esepu'tî pra awanî ya, moriya manni'kan ataka'ma'sanya epu'tî pra awanî, innape ikupî to'ya pra awanî ye'nen. ⁴ Inkamoroya innape ikupî pepîn maasa pra sîrîrî pata po imakui'pî yepotorîya to' esenumenkato' sa'mannî'sa'. Mîikîrîya to' ma'nîpa Cristo yekare epu'tî to'ya namai, manni' Cristo wanî yairon pe pu'kuru Paapa pe tîwe'sen pe. Enkaru'nanya era'ma eserîke pra awanî warantî to' wanî, Cristo epu'tî to'ya pra awanî ye'nen. ⁵ Mîikîrî Jesus Cristo, Uyepotorîkon pe tîwe'sen yekare ekaremekî annaya. Moropai anna wanî sîrîrî apoitîrîkon pe ekaremekî annaya. Maasa pra mîrîrî anna winîpainon, anna yekare pî' anna eseurîma pepîn. ⁶ Pena ta'pî Paapaya:

—Ewaron pe tîwe'sen ena kupî sîrîrî a'ka pe

Gn 1.3

—ta'pîiya. Mîrîrî a'ka awitta warantî, teseru epu'tî annaya emapu'tî'pîiya anna yewan ya'. Maasa pra morî pe Jesus Cristo yeseru wenai, morî pe Paapa e'to' era'ma annaya.

⁷ Mîrîrî ye'nen anna wanî sîrîrî manni' itekare ekareme'nen pe, teuren î' pe pra rî anna esepu'tî, non ka'sa' warantî tîwe'sanon pe. Tîise non ka'sa'ya' awanî morî pe pu'kuru tîwe'sen. Mîrîrî warantî anna ya' tîwe'sen, Paapa winîpainon, ekaremekî annaya, meruntî ke pu'kuru Paapa wanî esepu'to'pe. Anna warîrî anna esenumenkato' ekaremekî annaya pepîn tîise iwinîpainon neken. ⁸ Tu'ke ite'ka anna pona sa'man epu'nîto' erepamî tîise anna yenumîiya pepîn. Moropai tiaron pensa epu'tî annaya yentainon erepamî tîise tîwî ikupî annaya pepîn mîrîrî pî'. ⁹ Tu'ke anna winîkî îri pe tîwe'sanon wanî tîise moro awanî tiwin, morî pe tîwe'sen anna pî', anna rumakanen pepîn. Tiaron pensa anna pa'tîpîti to'ya tîise anna wîi to'ya pepîn. ¹⁰ Tîwîrî anna asarî nari' sa'mantanto' kore'ta pî' î' kai'ma Jesus asarî yai nari' kore'ta pî' warantî. Mîrîrî anna pîka'tî Jesusya wenai, pemonkonyamî'ya aako'mamî anna yewan ya' epu'tî. ¹¹ Uurî'nîkon ko'manto' wanî sîrîrî tîpose nari' pe, maasa pra innape Jesus kupî'nîkon wenai sa'mantan eserîke awanî. Tîise sa'mantan pepîn uuko'mannîpîiya'nîkon ye'nen. Mîrîrî wenai esepu'tî enen Jesus wanî. ¹² Mîrîrî warantî e'taruma'tînto' yapîtanîpî pî' anna ko'mamî sîrîrî. Mîrîrî yapîtanîpî annaya wenai, amîrî'nîkonya aako'manto'kon ton eposa' man.

¹³ Mîrîrî warantî nîrî Paapaya upîka'tîkon kupî'pî annaya innape. Mîrîrî ye'nen ipî' anna eseurîma'pî, Paapa maimu e'menukasa'ya taa warantî. Maasa pra ta'pîiya:

—Innape ikupî pî' wai, mîrîrî ye'nen ipî' eseurîma'pî

Sl 116.10

—ta'pîiya. ¹⁴ Maasa pra epu'tî'nîkon man Paapa Uyepotorîkon, Jesus pîmî'sa'ka'tîponya uurî'nîkon nîrî pîmî'sa'kaiya sa'mantanto' yapai. Moropai amîrî'nîkon yarakkîrî uurî'nîkon yariiya Paapa pia. ¹⁵ Tamî'nawîrî anna yarakkîrî e'kupî'pî wanî morî pe amîrî'nîkon ton pe. Mîrîrî ye'nen inî' panpî e'pîka'tînto' yekare, anekaremekîkon eta tîuya'nîkon ya, innape ikupî pemonkonyamî'ya. Mîrîrî ye'nen inî' panpî' tu'ke

pemonkonyamí'ya Paapa yapurí teepîremakon ke. —Morí pe pu'kuru man —taa to'ya.

Î' Tera'masen Pepîn Kupî Innape

¹⁶ Mîrîrî ye'nen tiwin kin teesewankono'mai anna wanî pepîn. Teuren a'yeke'ton pe anna ena anna poi'pîta anna esenyaka'mato' pî' tîise anna yekaton poi'pîta pepîn wei kaisarî amenan pe eena. ¹⁷ Maasa pra sîrîrî mararon rî teesuwa'kasen esewankono'manto' mîrîrîya kure'ne atausinpanto', aataretî'ka ton pepîn yenepî tarî non po esewankono'ma'nî'pî yentainon. ¹⁸ Maasa pra î' teesera'masen wanî tarîron mîi pikîrî tîiko'mansen pe. Tîise teesera'masen pepîn awanî ipatîkarî tîiko'mansen pe, taataretî'kasen pe pra. Mîrîrî ye'nen kure'ne anna esenumenka pepîn tarî teesera'masen pî', tîise î' teesera'masen pepîn pî' anna esenumenka.

5

¹ Maasa pra epu'tî man, see warantî awanî pe man. Warayo'ya tappîi yaranka, tîimo'ta yai amenan tewî' ta. Mîrîrî warantî î' pensa ita ko'mannîto', upi'pikon ataretî'ka ya, Paapaya amenan uyesa'kon ton tîrî, ita ko'mannîto'pe ka' po, taataretî'kasen pepîn. Maasa pra mîikîrîya ikupî'pî, pemonkonya pra. ² Tarî anna ko'mamî tanne, anna eseka'nunka mararî pra uyesa'kon pe inkoneka'pî ka' po, mîrîrî ta iko'manpai. ³ Ipon pra tiwe'senya yeka'ma warantî uurî'nîkonya yeka'ma itesa' pra esepu'nî namai. ⁴ Tarî upi'pikon ke anna ko'mamî pikîrî, teesenumenkai anna ko'mamî. Sa'mantapai anna wanî pepîn, tîise amenan morî pu'kuru anna esa' ton yu'se anna wanî, Paapa winîpainon. Mîrîrî yeka'ma'nîkon ya, tarîron uyesa'kon taataretî'kasen miakanmaiya, taataretî'kasen pe pra, ipatîkarî ko'mannîto'pe Paapa pia. ⁵ Mîikîrî Paapaya mîrîrî koneka'pî anna ton pe, anna miakanmapa kai'ma. Moropai mîikîrîya Morî Yekaton Wannî tîrî'pî tamî'nawîrî î' tîrî tîuya anna pia ekareme'nen pe awe'to'pe.

⁶ Mîrîrî ye'nen tiwîrî kure'ne taatausinpai anna wanî anna pona tamî'nawîrî tui'sen pî'. Epu'tî man, tarî ko'mannîto' uyesa'kon ta si'ma, aminke ko'mannî Uyepotorîkon piapai, amenan uyesa'kon, ipatîkaron ke pra. ⁷ Aminke Uyepotorîkon piapai ko'mannî ye'nen, innape Paapa kupî pî' ko'mannî, era'ma pra tîise. ⁸ Tîise teesewankono'mai pra anna ko'mamî. Maasa pra upi'pikon piapai, Paapa pia iko'manse itîipai anna wanî ye'nen. ⁹ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîron yu'se e'nî yentai Paapa yapurî e'pai awanî tarî ko'mannî ye'ka pe. Mîiwîni pra awanî ya, iipia ko'mannî ye'ka pe Paapa yapurî. ¹⁰ Maasa pra tamî'nawîrî uurî'nîkon ko'manto' esera'ma kupî sîrîrî. Cristoya uurî'nîkon yako'menka tiwin pî' uurî'nîkon tîise. Mîrîrî yai ukaisarî'nîkon ko'mannîto' morî wenai, ko'mannîto' î' pe pra rî wenai, yapisi iwinîpai. Cristoya uurî'nîkon repa kupî sîrîrî.

Cristo Nîkupî'pî Wenai

Paapaya Tîwanîyakon Ukupîkon

¹¹ Cristoya anna yako'menka epu'tî annaya ye'nen, Paapa nama annaya. Mîrîrî ye'nen, yairon pî' pemonkonyamî' yenupa pî' anna wanî, to' anpîika'tîpai anna wanî ye'nen. Mîrîrî kupî annaya epu'tî pî' Paapa man yairî pu'kuru. Moropai ayewankon ya' epu'tîya'nîkon, yairî nîrî ikupî pî' anna man. ¹² Anna yeseru pî' atapurî pepîn, ipîkku pe anna wanî epu'tîkonpa. Tîise tiaronkon yuukukonpa î' kai'ma anna yapurîya'nîkon, manni'kan taatapurîsanon pî'. Maasa pra inkamoro atapurî morî pe

teeseurímato', ipíkku pe tíwe'to'kon wenai. Tíise tewankon ya' tíiko'mansen, imakui'pí tesorukon pí' to' esenumenka pepín. ¹³ Tiaron pe anna yeseru era'maya'níkon ya, pakko pe anna waní kai'ma tiaronkon esenumenka'pí anna pí'. Tíise anna waní Paapa wakíri pe e'pai. Moropai mírírí warantí anna ko'mamí. Yairon pí' anna eseuríma amírí'níkon píika'títo'pe annaya. ¹⁴ Maasa pra mírírí kupí annaya Cristoya anna sa'nama ye'nen. Epu'tí pí' anna man, tiwin pemonkon sa'manta'pí tamí'nawíronkon pata'se' ya', tamí'nawíronkon sa'manta e'pai tíise. Mírírí wenai epu'tí'níkon tamí'nawíronkon sa'manta'pí Cristo yarakkírí. ¹⁵ Míikírí sa'manta'pí tamí'nawíronkon ton pe, mírírí ye'nen iní'rí manni'kan enen tíwe'sanon, inkamoro ko'mamí namai tíwarírí'níkon itu'se tíwaníkon pí', tíise itu'se Cristo e'to' pí' to' ko'mamí. Manni' isa'manta'pí moropai tíisa'manta'pí típo, e'mí'sa'ka'pí ton pe to' ko'mamí.

¹⁶ Cristo yarakkírí uurí'níkon sa'manta'pí ye'nen, anna esenumenka pepín pemonkonyamí' pí', típí'níkon sírírí pata po tíiko'mansenon esenumenka warantí. Teuren pena Cristo pí' anna esenumenka'pí inkamoro Paapa epu'nenan pepín esenumenka warantí. Tarípai iní'rí mírírí warantí anna esenumenka pepín. ¹⁷ Maasa pra aní' waní ya Cristo yarakkírí tíiko'mansen pe, míikírí waní amenan teseru ton yapisítípon pe. Penaro' imakui'pí iteseru, mírírí ataretí'ka'pí. Tarípai amenan teseru ton yapisí'píiia iwinípai. Mírírí waní kure'ne esenumenkanto' pe. ¹⁸ Tamí'nawírí mírírí kupí'pí Paapaya Cristo níkupí'pí wenai. Anna miakanmaiya teeyaton pe anna waní winípai tíwaníyakon pe anna e'to'pe. Moropai anna pia anna níkupí ton tírípíiia, í' kai'ma tiaronkon níri ena emapu'títo'pe Paapa waníyakon pe. ¹⁹ Anna nekaremekí itekare waní see warantí: Paapaya unkupí'píkon imakui'pí era'ma pepín, tíwanmíra iku'sa' tíuya ye'nen. Maasa pra Cristo níkupí'pí wenai ikupí'pí Paapaya tamí'nawírí tíwaníyakon pe e'níto'pe. Mírírí ekareme'to'pe annaya, Paapaya itírí'pí í' kai'ma ikupí tíuya pemonkonyamí' yarakkírí, tíwaníyakon pe to' kupíiia.

²⁰ Mírírí ye'nen anna waní sírírí Cristo naipontí'san pe ipí' teeseurímasanon pe. Akore'ta'níkon sí'ma, Paapa eseuríma warantí, esatí Paapaya anna wenai. Tíwí Paapaya amírí'níkon miakanma iteyaton pe awaníkon wenai, tíwaníyakon pe ayinyakanmato'peiya'níkon. ²¹ Maasa pra míikírí Cristo waní'pí tiwin kin imakui'pí ton pra. Tíise Paapaya umakuyikon rumaka'pí ipona, iwenai ímuron epu'to'peiya kai'ma. Mírírí miakanno'pí pe, yairon yapi'to'pe uurí'níkonya, Paapa winípainon. Mírírí wenai tíwaníyakon uyapisíiia'níkon.

6

¹ Paapa esenyaka'mato' pí' teesenyaka'masanon pe anna waní ye'nen, esatí annaya apí'níkon see warantí: Epe'míra Paapa nítírí yapi'sa'ya'níkon yai, apíika'tí'píiia'níkon. Mírírí ye'nen í' pe pra rí anapisí'píkon kí'ku'tí. ² Mírírí warantí taasa' Paapa maimu e'menukasa'ya:

Amírí píika'títo' weiyu eposa' yai,

amaimu, anesatí'pí eta'píiia.

Moropai manni' weiyu yai, apíika'tí'píiia,

imakui'pí ankupí'pí winípai.

Is 49.8

ta'pî Paapaya pena. Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî. Sîrîrîpe awanî, Paapa winîpainon e'pîika'tînto' yapî'to'pe. Umaimu etatî, aasîrî eeseposa' man, e'pîika'tînto' weiyu.

³ Î' pe pra rî anna esenyaka'mato' kupî tiaronya yu'se pra anna man. Mîrîrî ye'nen tiaronkon yaka'ma yu'se anna wanî pepîn anna yeseru ke. ⁴ Tîise tamî'nawîrî Paapa esenyaka'mato' pî' anna esenyaka'ma yeseru ekaremekî annaya, mararon pepîn yapîtanîpî'ma. Anna e'taruma'tî ye'ka pe kure'ne, î' yu'se anna wanî wenai, moropai sa'man erepamî tanne anna pona, yapîtanîpî annaya. ⁵ Tiaron pensa anna po'pîti'pî to'ya, anna yarakkamo'pî to'ya, moropai mararonkon pepîn pemonkonyamî' eperepî'san ekore'ma'pî anna pî'. Moropai anna esenyaka'ma'pî mararî pra anna wetun pîn, moropai anna yekkari yonpa annaya pîn. Tamî'nawîrî mîrîrî yapîtanîpî'pî annaya Paapa poitîrî pe anna wanî wenai. ⁶ Moropai mîrîrî wenai morî pe, nura pe pra anna yeseru e'to'pe yuwa annaya, yairî itekare ekareme'to'pe annaya. Moropai teekore'masen pe pra, moropai eranmîra anna e'to'pe yuwa annaya. Moropai Morî Yekaton Wannîya anna pîika'tî ye'ka pe, tiaronkon sa'nama annaya, Paapaya anna sa'nama warantî. ⁷ Moropai yairî pu'kuru itekare ekaremekî annaya. Moropai Paapa meruntîri pe pu'kuru anna esenyaka'ma mîkîrî tonpe. Moropai yairî pu'kuru anna yeseru wanî itekare ekaremekî yai moropai tiaronkon Paapa epu'nenan pepîn maimu yuuku yai, anna yeseru wanî yairî. ⁸ Tiaron pensa tiaronkonya anna yapurî anna yeseru wenai tîise tiaronkonya anna yewanmîrî. Moropai tiaronkonya anna mu'tunpa, tiaronkonya anna sa'nama tanne. Tiaronkonya taa anna pî' seru'ye'kon, tîise yairon pî' anna eseurîma tanne. ⁹ Paapaya anna epu'tî mîrîrî morî pe tîise tiaronkon pemonkonyamî' esenumenka î' pe pra rî tîwe'sanon pe anna wanî kai'ma. Tu'ke ite'ka anna esenumenka anna sa'manta kai'ma, tîise sîrîrî tîpose enen anna ko'mamî sîrîrî. Teuren tiaron pensa anna taruma'tî to'ya tanne, tîise anna sa'mantasa' pra man. ¹⁰ Tiaron pensa anna wanî teesewankono'mai teuren. Tîise taatausinpai anna ko'mamî tîwîrî. Anna esera'ma'pî î' ton pînon warantî, tîise tu'ke ipîkku pe tiaronkon kupî'pî annaya. Î' ton pra warantî anna esepu'tî tanne tîise tamî'nawîron, Paapa winîpainon esa' pe anna wanî. Tamî'nawîron mîrîrî yapîtanîpî annaya tanne, Paapa esenyaka'mato' pî' anna ko'mamî yairî.

¹¹ Uyonpayamî', Coríntio cidaderî ponkon, anna eseurîma'pî ayarakkîrî'nîkon tamî'nawîrî anna nepu'tî pî'. Moropai î' kai'ma kure'ne amîrî'nîkon sa'nama annaya ekaremekî'pî annaya. ¹² Tîwîrî amîrî'nîkon sa'nama pî' anna ko'mamî. Tîise amîrî'nîkonya anna sa'nama pra man, pena anna sa'nama'pîya'nîkon warantî. ¹³ Eseurîma apî'nîkon un mukuyamî' pî' eseurîma warantî. Amîrî'nîkon sa'nama'pî annaya warantî anna sa'namaya'nîkon yuwatî, î' kai'ma ayewankon tîsa'mannî'se pra.

Paapa Epu'nenan Pepîn Yeseru Yawîrî Pra E'nî

¹⁴ Inî'rî innape Cristo ku'nenan pepîn yarakkîrî pra e'tî. Maasa pra imakui'pî ku'nenan pe to' wanî, tîise amîrî'nîkon, innape iku'nenan ko'mamî imakui'pî tîku'se pra. Mîrîrî wanî manni' paakayamî' pîmî ye'pî pona tîtsen warantî, paaka yarakkîrî kaware pona itîisa' ya, morî pe awanî pepîn. Mîrîrî warantî morî ku'nen ko'mamî pepîn imakui'pî

ku'nen yarakkîrî. Maasa era'matî î' kai'ma a'ka ko'mamî ewaron yarakkîrî? Aako'mamî pepîn. Mîrîrî warantî Paapa epu'nen pepîn yarakkîrî Paapa epu'nen ko'mamî pepîn maasa pra to' yeseru wanî tiaron pe, se' kaisarî pra. ¹⁵ Moropai o'non ye'ka pe morî pe Cristo ko'mamî e'painon Makui yarakkîrî? Aako'mamî pepîn, maasa pra to' esenumenka tiaron pe, se' kaisarî pra. Innape tîku'nenan pia morî tîrî Paapaya, tîise innape tîku'nenan pepîn pîika'tîiya pepîn. ¹⁶ Paapa yapurînen pe si'ma, mia' ke ikonekasa' yapurî eserîke pra awanî, Paapa epu'nenan pepîn warantî. Maasa pra mia' ke ikonekasa' yarakkîrî Paapa eseta pepîn, eeseurîma pepîn. Moropai tewî' pe uurî'nîkon konekasai'ya, uya'nîkon tîko'manto'pe. Mîrîrî pî' Paapa eseurîma'pî pena:

Uurî ko'mamî pe wai to' pokonpe.

Moropai asarî inkamoro kore'ta.

Uurî wanî pe wai to' yepotorî pe,

uyapurîto'pe to'ya,

moropai inkamoro wanî pe man upemonkono pe *Lv 26.12; Jr 32.38; Ez*

37.27

ta'pîiya. ¹⁷ Moropai mîrîrî wenai inî'rî Uyepotorîkonya taa:

Amîrî'nîkon atarîma e'pai man,

inkamoro ye'ka piapai.

To' rumakatî, mîrîrî ye'ka nura kupîya'nîkon namai.

Tîise tiaron, morî teseru ke ako'mantî.

Moropai mîrîrî yai amîrî'nîkon yapisîuya uwanîyakon pe *Is 52.11; Ez*

20.34,41

taiya. ¹⁸ Moropai taa Uyepotorîkonya, meruntî pu'kuru manni'ya:

Uurî wanî pe wai ayunkon pe

moropai amîrî'nîkon wanî pe man unmukuyamî' pe *2 Sm 7.14; 7.8*

taiya. Mîrîrî warantî taa Uyepotorîkonya upî'nîkon.

7

¹ Uyonpayamî', uwakîrîkon pu'kuru tamî'nawîrî sîrîrî î' ta'pî Paapaya wanî uurî'nîkon ton pe. Mîrîrî ye'nen morî pe e'nî'nîkon yuwa sîrîrî. Nura kupî pî' ko'mannîto' rumakapai'nîkon, imakui'pî pî' esenumenkanto' rumakapai'nîkon, imakui'pî ko'mamî namai uyewankon ya'. Tîise morî pe ko'mannîpai'nîkon Paapa wakîri pe e'nîto'pe, inamai'ma.

Paulo Atausinpato' Coríntio Ponkon Pî'

² Morî pe enatî anna pokonpe, maasa pra anî'kan taruma'tîsa' annaya pra man amîrî'nîkon kore'ta. Anî'kan yenku'tîsa' annaya pra man tiwin kin. Mîrîrî epu'tî pî' naatîi. ³ Moropai amîrî'nîkonya imakui'pî ku'sa' taasau'ya pra wai tiwin kin. Maasa pra pena ta'pîuya see warantî, amîrî'nîkon wanî uwakîrîkon pe pu'kuru. Î' rî ton pra man uurî'nîkon pantakanen ton. Mîrîrî warantî e'nî tanne, enen e'nî pikîrî moropai sa'mantan pikîrî. ⁴ Yairî aako'mamîkon epu'tî pî' wai. Mîrîrî pî' esenumenka ya, atausinpasa' wanî. Mîrîrî wenai upîika'tîsa'ya'nîkon. Inî' panpî' taatausinpai ko'mannî pî' wai, e'taruma'tî tanne.

⁵ A'kî, anna erepamî'pî pata pai Macedônia pata pona anna erî'ka'sa' pra man. Maasa pra tamî'nawîronkon patakon poro teesuwa'kasen sa'man wanî'pî. Ekore'manto' moro awanî'pî, moropai eranne' pe anna kupî'pîiya. ⁶ Tîise manni' Paapa, yairî ma're tîwe'sen yausinpanenya anna atausinpato' ton tîrî'pî, uyonpakon Tito erepamî weiyu yai. ⁷ Moropai

mîkîrî Tito erepanto' neken pî' pra, tîise itekare etauya ye'nen iwinîpai. Î' kai'ma amîrî'nîkonya yausinpa'pî yekare pî' atausinpa'pî. Mîikîrîya ayekarekon ekaremekî'pî. Î' kai'ma uurî anera'mapai awanîkon yekare, moropai î' kai'ma kure'ne teesewankono'mai awanîkon, imakui'pî ankupî'pîkon pî', moropai î' kai'ma uurî anpîika'tîpai awanîkon yekare ekaremekî'pîya. Mîrîrî pî' inî' panpî' taatausinpai uurî wanî.

⁸ Î' kai'ma uurî esewankono'ma pra wai kaareta menukasau'ya pî' aapia'nîkon. Tîise amîrî'nîkon esewankono'ma'pî ipî' epu'sau'ya ya, esewankono'ma'pî, ukaaretariya ayewankono'ma'pîkon ye'nen. ⁹ Tîise mîrîrî ye'ka pe pra, uurî wanî sîrîrî taatausinpai. Ukaaretariya ayewankono'ma'pîkon pî' pra tîise mîrîrî eesewankono'mato'kon wanî amîrî'nîkon esenumenkato'pe. Maasa pra mîrîrî esewankono'manto' tîrî'pî Paapaya aapia'nîkon imakui'pî ankupî'pîkon rumakakonpa. Moropai mîrîrî wenai amîrî'nîkon taruma'tîsa' annaya pra man tiwin kin. ¹⁰ Maasa pra mîrîrî esewankono'manto' wanî Paapa winîpai tui'sen imakui'pî unkupî'pîkon winîpai e'pîika'tînto' eporî emapu'tinen pe. Mîrîrî ye'nen mîrîrî pî' teesewankono'mai e'nîpai pra man. Tîise Paapa epu'nenan pepîn pia awanî sa'mantanto'pe, maasa pra imakui'pî tinkupî'pîkon winîpai to' esewankono'masa' pra awanî ye'nen. ¹¹ Maasa era'matî î' kupî'pî Paapaya amîrî'nîkon esewankono'mato' winîpai. Ka'ne' pe imakui'pî ankupî'pîkon anrumakapai amîrî'nîkon wanî'pî, pemonkon yairon pe awanîkonpa. Moropai ka'ne' pe anna pî' morî pe eekoneka'pîkon anekareme'pai awanîkon. Moropai î' kai'ma teekore'mai awanîkon imakui'pî ankupî'pîkon pî' moropai eranne' pe awanî'pîkon Paapaya ataruma'tîkon pî', moropai uurî iipi'yu'se awanî'pîkon aapia'nîkon. Moropai yairon kupî pî' iko'manpai awanîkon, moropai imakui'pî taruma'tîpai awanîkon. Tamî'nawîrî mîrîrî wenai ekaremekîya'nîkon morî pe, î' rî ton pra awanîkon epu'to'pe annaya. ¹² Mîrîrî ye'nen mîrîrî kaareta menukasau'ya manni' imakui'pî kupî'tîpon neken wenai pra, moropai manni' inkupî'pî imakui'pî wenai timoron epu'tî'tîpon wenai pra, tîise imenuka'pîuya aronne Paapaya epu'to'pe, kure'ne amîrî'nîkonya anna sa'nama. ¹³ Mîrîrî wenai kure'ne taatausinpai anna wanî.

Mîrîrî tîise inî' panpî' anna ena'pî taatausinpai Tito pokonpe. Maasa pra morî pe mîkîrî pîika'tî'pîya'nîkon inî'rî apî'nîkon eesewankono'ma namai. ¹⁴ Maasa pra apî'nîkon eseurîma'pî morî pe. Tarîpai akore'ta'nîkon attîsa' yai, innape eseurîma'pî yawîrî awanî'pîkon. Uyeppe'nîpîya'nîkon pra awanî'pîkon. Moropai î' kai'ma Tito pî' ayekarekon ekareme'sa' annaya mîrîrî nîrî wanî'pî innape. ¹⁵ Mîrîrî wenai inî' panpî' Tito e'sa'namato' ena kure'ne î' kai'ma tamî'nawîrî ayeserukon epu'tî tîuya wenai. Moropai imaimu yawîrî awanîkon epu'tî tîuya wenai moropai î' kai'ma yapisi'pîya'nîkon, eerepamî yai akore'ta'nîkon iwakîri pe. Mîkîrî nama'pîya'nîkon moropai mû pe pra awanî'pîkon iwinîkî. ¹⁶ Mîrîrî wenai kure'ne taatausinpai uurî wanî, maasa pra yairî awanîkon epu'tîuya ye'nen.

8

1 Uyonpayamî', î' kupî'pî Paapaya epu'tîya'nîkon yu'se wai Macedônia pata ponkon pî', innape tîku'nenan yarakkîrî. Kure'ne inkamoro pîika'tî'pîiya. 2 Maasa pra miarîronkon uyonpakonya sa'man teesuwa'kasen epu'tî'pî tarakkîrî'nîkon. Mîrîrî pî' to' esewankono'ma pra awanî'pî, tîise to' atausinpa'pî inî' panpî'. Teuren î' ton pra to' esepu'tî tanne, tîntîrîkon tîrî'pî to'ya inî' panpî' antiîpai tîwanîkon pîkîrî. 3 Tauya amîrî'nîkon pî' inkamoroya itîrî'pî tamî'nawîrî, anî'ya esatî pra tîise. Moropai itentai panpî' itîrî'pî to'ya kure'ne antiîpai tîwanîkon ye'nen. 4 Moropai esatî'pî to'ya anna pî' tîntîrîkon tîrîkonpa Paapa pemonkonoyamî' Judéia po tîiko'mansenon pîika'tîkonpa kai'ma. Mîrîrî kupîkonpa esatî pî' to' ko'mamî'pî. 5 Moropai mîrîrî kupî'pî to'ya kure'ne inîmîkî'pî annaya yentai. Maasa pra e'mai' pe to' eturumaka'pî Paapa yenya', itu'se Paapa e'to' yawîrî tîiko'mamîkonpa. Mîrîrî tîpo anna pia to' eturumaka'pî, anna maimu yawîrî to' e'to'pe. Maasa pra mîrîrî yu'se Paapa wanî epu'tî'pî to'ya. 6 Mîrîrî ye'nen esatî'pî annaya Tito pî' maasa pra e'mai' pe mîkîrî esenyaka'ma pia'tî'pî amîrî'nîkon kore'ta. Mîrîrî ye'nen tîwîrîrî aako'mamî apîika'tîkonpa mîrîrî antîrîkon yapi'to'peiya aretî'ka tîuya pîkîrî. 7 Moriya tamî'nawîron ankupîkon pî' eesekaremekîkon, tiaronkon yentai awanîkon. Innape iku'to'ya'nîkon, moropai itekare ekareme'to'kon, moropai epu'nen pe awe'to'kon î' kai'ma tiaronkon anpîika'tîpai awe'to'kon. Moropai anna sa'namato'ya'nîkon wanî. Moropai inî' panpî' ikupîya'nîkon yu'se wai. Tiaronkonya itîrî yentai antîrîkon tîrîya'nîkon yu'se wai, yarimakonpa manni'kan î' ton pînon pia.

8 Amîrî'nîkon yaipontîuya pepîn mîrîrî tîrîkonpa, tîise tiaronkon atausinpa mîrîrî pî' epu'tîkonpa. Mîrîrî warantî amîrî'nîkon e'sa'namanto' esera'ma yairî pu'kuru awanî. 9 Maasa pra epu'nenan amîrî'nîkon, kure'nan Uyepotîrîkon Jesus Cristo e'sa'namato'. Mîkîrî wanî'pî ipîkku pe tîise, mîkîrîya ipîkku pe tîwe'to' nîmî'pî. Î' ton pra tîwe'sen pe eena'pî. Amîrî'nîkon wenai, mîrîrî ku'sai'ya amîrî'nîkon e'to'pe ipîkku pe. Mîrîrî kupî'pîiya, amîrî'nîkon pîika'tîpa.

10 Sîrîrî uurî esenumenkato' mîrîrî ankupîkon ton pî': Morî pe awanî uupia amîrî'nîkonya aretî'ka ya, isara'tî'pîya'nîkon kono' eesuwa'ka'pî manni' pî'. Î' ton pînon pîika'tîkonpa antîrî'pîkon tîrî'pîya'nîkon e'mai' pe tiaronkonya itîrî rawîrî. Moropai mîrîrî neken pra tîise e'mai' pe amîrî'nîkon wanî'pî nîrî to' anpîika'tîpai. 11 Mîrîrî ye'nen mîrîrî eesenyaka'mato'kon yaretî'katî. Mîrîrî ku'tî awakîrîkon pe pu'kuru, taatausinpai e'mai' pe itîrî'pîya'nîkon, mîrîrî warantî itîtî. Î' aapia'nîkon tîwe'sen yawîrî itîtî. 12 Maasa pra anî' itîinen nîtîrî yapîsî Paapaya antiîpai tîwanî ye'nen. Tîntîrî kaisarî itîrîiya yu'se Paapa wanî. Intîrî ton esatîiya pepîn ipî' î' ton pra tîise.

13 Tauya pepîn tiaronkonya itîrî namai amîrî'nîkonya neken itîito'pe. Moropai mîrîrî kupîkonpa tauya ya, amî'ne pe awanî e'painon amîrî'nîkon pia. Tîise tîmenkai pra tamî'nawîronkon amîrî'nîkon e'to'pe se' kaisarî. 14 Sîrîrîpe amîrî'nîkon pia awanî mararî pra, mîrîrî ye'nen manni'kan î' ton pînon pîika'tîya'nîkon e'pai awanî. Î' pensa itesa' pe inkamoro enasa' ya, inkamoroya nîrî amîrî'nîkon pîika'tî eserîke awanî. Mîrîrî warantî awe'pîika'tîkon ya, se' kaisarî awanîkon. 15 Mîrîrî pî' pena Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man: Ta'pîiya:

—Manni'kan tu'ke tekkarikon ton mo'ka'típonkonya imo'ka'pí tíise iton-parí'pí e'kupí pra awaní'pí.

Moropai manni'kan tu'ke pra tekkarikon ton mo'kanenanya imo'ka'pí.

Tíise to' ma're awe'sa' pra awaní'pí.

Êx 16.18

—ta'piiya. Mírîrí warantí e'pai awanî amîrí'níkon pokonpe.

Tito Moropai Tiaronkon Ayonpakon Wití Coríntio Pona

¹⁶ Paapa yapurí pí' wai kure'ne, maasa pra Tito waní ye'nen amîrí'níkon anpîika'típai, anna waní manni' warantí. Paapaya ikupí'pí.

¹⁷ Mîikîrí Titoya í' taato' annaya típí' inna ta'pí. Mírîrí pí' neken pra, tíise amîrí'níkon yarakkîrí esepopai awaní'pí mararí pra. ¹⁸ Mîikîrí yarakkîrí tiwin uyonpakon yarima annaya sírîrí. Mîikîrí waní kure'ne tînamasen pe eesenyaka'mato' wenai. Maasa pra mîikîrí esenyaka'ma Cristo yekare ekaremekí pí'.

¹⁹ Mírîrí tíise mîikîrí uyonpakon waní imenkasa' pe attító'pe anna pokonpe, anna píika'tínen pe. Maasa pra antîrí'píkon yarí annaya í' ton pínon pia títo'pe annaya. Mírîrí wenai epu'tí to'ya, kure'ne inkamoro anpîika'típai anna waní, sírîrí esenyaka'mato' pí', Paapa yapurí pe. ²⁰ Anna yarakkîrí mîikîrí wítí tiaronkon eseuríma namai, anna winíkii, seeni' í' ton pínon píika'títo'pe anna narí wenai. ²¹ Anna esenyaka'ma yeseru waní yairí epu'tí Paapaya, tíise mîikîríya neken pra, tíise pemonkonyamí'ya nîrí epu'tí yu'se anna waní.

²² Mírîrí ye'nen inkamoro pokonpe tiaron uyonpakon yarima annaya sírîrí. Tu'ke ite'ka mîikîrí níkupí ton tírí'pí annaya mîikîríya ikupí'pí awe'to' yawîrí. Mírîrí ye'nen epu'tí'pí annaya pemonkonyamí' anpîika'típai awanî. Moropai mîikîrí waní sírîrípe kure'ne amîrí'níkon anpîika'típai tíwaní pí' eesenumenka. ²³ Tarípai Tito pí' ayeurímauya'níkon sírîrí. Mîikîrí waní esenyaka'ma waníyakon pe, amîrí'níkon píika'tínen pe. Moropai manni'kan, to' wítí mannan yarakkîrí, inkamoro waní soosi tawonkon nímenka'san pe. Moropai inkamoro waní Cristo yapurínenan pe. ²⁴ Mírîrí ye'nen inkamoro uyonpakon erepamí yai akore'ta'níkon, to' yapi'tí morí pe, awe'sa'namato'kon ke. Mírîrí kupíya'níkon yai, tiaron pata po soosi tawonkonya awe'sa'namato'kon epu'to'pe, anna eseuríma'pí yawîrí ikupí'píya'níkon esepu'to'pe.

9

Judéia Ponkon Innape Jesus Ku'nenan Pia To' Nítîrí

¹ Tíntîríkon ke Judéia ponkon Paapa pemonkonoyamí' píika'tí to'ya pí' imenukauya e'pai pra man. ² Maasa pra epu'tí pí' wai, í' kai'ma to' anpîika'típai awaníkon. Mírîrí ye'nen amîrí'níkon yapurí'píuya kure'ne. Macedónia pata ponkon innape iku'nenan pí' ta'píuya wai apí'níkon, Grécia ponkon pí', í' ton pínon anpîika'típai awaní'píkon, eesuwa'ka'pí manni' kono' pata pai. Mírîrí ye'nen mîrírí pí' taatausinpai pu'kuru to' waní'pí. Moropai kure'ne to' anpîika'típai nîrí to' ena'pí.

³ Tarípai insamoro uyonpakon yarimauya sírîrí aapia'níkon to' wítító'pe „Tito pokonpe.„ Mírîrí ye'nen í' ta'píuya yawîrí inkamoroya antîríkon muurukuntísa'ya'níkon epoto'pe, iku'tí. Apí'níkon eseuríma'pí ayapurí'píuya'níkon e'to'pe yairí. Iku'tí í' pe pra rí eseurímasa' pe waní namai.

⁴ Tíise í' pensa uutí ya, insamoro tiaronkon Macedónia ponkon pokonpe. Mírîrí yai aawanmíra'níkon ayeporíkon annaya namai ikonekatí. Í' konekasa'ya'níkon pra tíise, anna erepansa' ya anna epepí e'painon.

Teuren apí'níkon morí pe eseurímasa' tanne, yawírí pra awe'sa'kon ya, eppepí e'painon. Mírírí warantí nírí aweppépíkon e'painon. ⁵ Mírírí ye'nen insamoro uyonpakon pí' esatíuya to' wítító'pe e'mai' pe urawírí, mírírí antíríkon pe ankonekakon mírírí konekai to' wítító'pe. Í' pensa miarí ya' erepansa' ya, epoto'peuya tamí'nawírí ankoneka'píkon ta'píya'níkon yawírí. Moropai tamí'nawíronkonya epu'to'pe mírírí antíríkon tíríya'níkon, itu'se awaníkon ye'nen, aní'ya esatí pí' pra.

⁶ Maasa enpenatati sírírí pí'. Manni' mararí ipínenya mararí tñpímí'pí yeperu mo'ka. Tíise manni' mararí pra ipínenya mararí pra tñpímí'pí yeperu mo'ka. Mírírí warantí anne' pe, mararí tñtírí tínenya, mararí nírí yapisíya tiaronkon winípai. Tíise morí pe, anne' pe pra tñtírí tínenya, mararí pra morí yapisí tiaronkon winípai. ⁷ Mírírí ye'nen tiwin pí' si'ma antúpai awe'to'kon pikírí teesenumenkai ayewankon ya' itítí. Teesewankono'mai pra moropai esatí pí' neken pra, tíise awakíríkon pe itítí. Maasa pra tíwakírí pe itúnen sa'nama Paapaya mararí pra. ⁸ Moropai mararí pra itúnen pe Paapa waní itu'se e'nító' tamí'nawírí itesa' pe awanípa. Moropai itu'se e'nító' yentai itíríya. Tiaronkon itu'sankon pia itíríkonpa itíríya. ⁹ Mírírí warantí Paapa maimu e'menukasa'ya taasa': Mararí pra ipínenya tñmírí ya' tñpímí pínsa' warantí, manni' Paapa yapurínenya itírí mararí pra manni'kan í' ton pínon sa'ne pia.

Mírírí inkupí'pí wenai, ipatíkarí Paapaya irepa morí ke, iwanmíra awaní pepín

Sl 112.9

ta'píya. ¹⁰ Moropai Paapaya tñpínsen ena'pí tírí anpímí ton moropai yekkarí awaní tíríya. Mírírí warantí nírí aapia'níkon morí tíríya tiaronkon pia antíríkon ton. Moropai inkamoro píika'tísa'ya'níkon wenai, iní' panpí' morí yapisíya'níkon Paapa winípai. ¹¹ Mírírí ye'nen míkírí Paapaya amírí'níkon kupí ipíkku pe awaníkonpa, mírírí ye'ka pe awaníkonpa. Moropai anna wenai mírírí anarima'píkon yapi'sa' Paapa pemonkonoy-amí'ya yai, Paapa yapurí to'ya, mírírí antíríkon yarimasa'ya'níkon wenai. —Morí pe man —taapítí to'ya awenai'níkon.

¹² Mírírí anarimakon waní pepín Paapa pemonkonoyamí' neken píika'tító'pe. Tíise mírírí waní iní' panpí' kure'ne Paapa pí' —Morí pe man —taa to'pe to'ya awaní. ¹³ Inkamoroya Paapa yapurí. Maasa pra mírírí to' píika'tító'ya'níkonya ekaremekí'pí, innape ikupíya'níkon neken pra, tíise í' kai'ma Cristo maimu yawírí awaníkon ekaremekí'ya. Moropai nírí Paapa yapurí to'ya kure'ne antíríkon tñpíika'tító'kon wenai moropai tamí'nawíronkon tiaronkon píika'tíya'níkon wenai. ¹⁴ Moropai inkamoro epírema ya, apona'níkon, kure'ne to' atausinpa apí'níkon. Moropai aapia'níkon í' kai'ma Paapaya morí pe tíwe'to' tíisa' wenai, amírí'níkon sa'nama to'ya. ¹⁵ —Morí pe man —taapai'níkon Paapa pí', maasa pra morí intírí'pí, manni' ikaisaron ton pín wenai.

10

Ipíkku Pe Cristo Naipontí'pí Pe Tíwaní Pí'

Paulo Eseuríma

¹ Uurí manni' Paulo esatíuya sírírí apí'níkon, morí pe Cristoya esatí warantí. Teuren tiaronkonya taa tanne upí': —Tíweppe'sen míkírí akore'ta'níkon awaní ya, tíise aapiapai'níkon aminke awaní yai,

teekore'mai nari' pe e'koi mûkîrî —taa to'ya. ² Anna pî' tiaronkon esenumenka see warantî: Paapa epu'nenan pepîn yeseru warantî Paulo yeseru wanî kai'ma. Mîrîrî wenai erepamî ya akore'ta'nîkon, inkamoro yeurîmauya meruntî ke, nari' pe. Tîise amîrî'nîkon esatîuya morî pe, nari' pe pra, yairî ako'mantî, mîrîrî warantî ayeurîmauya'nîkon namai. ³ Inna seru' pepîn, pemonkon pe tamî'nawîronkon pemonkonyamî' wanî warantî, anna wanî nîrî. Tîise anna warîrî, anna meruntîri ke anna ekore'ma pepîn anna yeyatonon pî', inkamoro Paapa epu'nenan pepîn ekore'ma warantî. ⁴ Anna ekore'mato' wanî imakui'pî yarakkîrî. Tîise anna meruntîri wanî pepîn sîrîrî pata pon meruntîri pe. Tîise awanî Paapa meruntîri pe, sa'man pe tîwe'sen yaretî'kanen pe. ⁵ Mîrîrî ye'nen inkamoro seru'ye'konya yenupano' yaretî'ka annaya Paapa meruntîri ke. Yairî pra to' yenupano' wanî inkamoro ekaremekî'pî annaya Paapa meruntîri ke. Mîrîrî epu'sa' to'ya yai, innape Cristo kupî'pî to'ya. Maasa pra innape ipîkku tenupato'kon kupî'pî pemonkonyamî'ya emapu'tî'pî to'ya, Paapa nekaremekî'pî pepîn. Paapa epu'tî to'ya ma'nîpanen tî'napannîpî annaya. Moropai to' esenumenkato'kon etinyaka'ma'pî Paapa meruntîri ke. Moropai Cristo maimu yawîrî to' ena'pî. ⁶ Moropai amîrî'nîkon kore'ta anî' wanî Cristo maimu yawîrî epu'sa' annaya yai, imaimu yawîron pepîn taruma'tî annaya.

⁷ A'kî, amîrî'nîkon pî' esenumenkati. Anî' esenumenka ya, Cristo maimu pe teeseurîma pî', moriya esenumenka e'pai awanî anna pî' nîrî. Maasa pra anna eseurîma nîrî Cristo maimu pe, amîrî'nîkon neken pra. ⁸ Yai pra uurî atapurî Uyepotorîya ipîkku pe e'to' ton tîisa' wenai. Tîise sîrîrî intîrî'pî ipîkku pe e'to' wanî amîrî'nîkon piika'tîto'peuya, inî' panpî' aarentakonpa innape iku'to'ya'nîkon wenai. Mîrîrî wanî pepîn amîrî'nîkon taruma'tîto'ya pe. Mîrîrî ye'nen tîweppe'se wanî pepîn tiwin kin, maasa pra yairî eseurîmasa' ye'nen. ⁹ Uurî esenumenka pra wai tiwin kin, î' taatou'ya ukaaretarî wenai teesi'nî'se awanîkon yu'se pra wai. ¹⁰ Tiaronkonya taa see warantî: —Sîrîrî kaareta Paulo nîmenuka'pî wanî meruntî ke eeseurîmato'pe. Tîise ukore'ta'nîkon tiwanî yai, eeseurîma pepîn, eranne' pe tiwanî ye'nen. Mîrîrî ye'nen î' pe pra rî imaimu eeseurîmato' wanî —taa to'ya. ¹¹ Tîise inkamoro epu'tî e'pai awanî, î' kai'ma kaareta po eseurîma wanî akore'ta'nîkon wanî yai eseurîma warantî, tiaron pe pra.

¹² A'kî, ipîkku pe anna atapurî kai'ma anna e'ku'pîtî pepîn tiwin kin, inkamoro ye'kakon e'ku'pîtî manni' warantî ipîkku pe tiwanîkon kai'ma. See warantî ipîkkukon wanî pî' to' esenumenka. Moriya mîrîrî warantî uurî wanî ye'nen, —Ipîkku pe pu'kuru anna wanî —taa to'ya. Tîise pakkokon kinî inkamoro. ¹³ Î' pî' anna atapurî pepîn, tîise anna esenyaka'mato' pî', Paapaya itîisa' anna nîkupî ton, mîrîrî pî' neken anna atausinpa. Moropai amîrî'nîkon pî' nîrî anna atausinpa maasa pra Paapaya anna yarima'pî akore'ta'nîkon esenyaka'mato'pe. ¹⁴ Amîrî'nîkon kore'ta esenyaka'mato' pî' anna eseurîma pepîn se' tapairî maasa pra e'mai' pe anna erepamî'pî akore'ta'nîkon tiaronkon erepamî pra tîise. Mîrîrî pî' anna eseurîma taatausinpai eserîke awanî. ¹⁵ Tiaron nîkupî'pî pî' anna eseurîma pepîn mîi pe, mîrîrî ku'sa' annaya kai'ma. Tîise anna nîkupîton Paapa nîrî'pî pî' neken anna atausinpa. Maasa pra inî' panpî' innape ikupîya'nîkon yu'se anna wanî'pî. Mîrîrî amîrî'nîkon wenai anna esenyaka'mato' ena inî' panpî', tiaronkonya itekare etato'pe. Mîrîrî yu'se

anna wanî'pî tîwîrî rî. ¹⁶ Mîrîrî yai anna wîtî tiaron pata pona Cristo yekare ekareme'se, o'non pata anî'ya ekaremekî pra sîrîrî tîpose. Mîrîrîya mîi pe anna atapurî pepîn tiaron esenyaka'mato' pî', maasa pra anî' wîtîsa' pra man mûito'pe.

¹⁷ Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' see warantî:
—Anî' atapurî yai mîi pe, mîi pe aaturî e'pai awanî manni' Paapa
nîkupî'pî wenai Jr 9.24
—ta'pîya. ¹⁸ Maasa pra anî' yapurî Paapaya ya, mîikîrî tînapurî yapîsiya
tîwakîri pe. Tîise manni' tîwarîrî taaturîsen yapîsî Paapaya pepîn,
maasa pra î' pe pra rî awanî.

11

Paulo Eseurîmato' Manni'kan Seru'ye'kon Pî'

¹ Eseurîmato' pakko warantî yapîtanîpîya'nîkon yu'se wanî sîrîrî, upî'rî eseurîma tanne. Uurî eseurîmato' yapîtanî'tî. ² Î' kai'ma Paapaya a'nînmakon tîuya wenai, asa'namakon warantî, uurîya nîrî a'nînmakon. Maasa pra amîrî'nîkon wanî manni' maasaron wîrî' warayo' yarakkîrî si'pî pepîn warantî. —Ano'pî pe mîikîrî wîrî' tîrîuya neken tiwinan warayo' pia —ta'pî itunya warantî tauya nîrî. Mîrîrî warantî tiwinan Cristo pia neken amîrî'nîkon tîrîuya yu'se wai. Mîrîrî ye'nen mîikîrî maimu yawîrî neken aako'mamîkon e'pai man. ³ Maasa pra eeseku'tîkon nama pî' wai, î' kai'ma Eva nurî'tî yenku'tî'pî Makuiya warantî. Tu'ke yenu-patonkonya ayenupakon wenai, yairon Cristoya yenu-panto' kupîya'nîkon nama pî' wai tîwî. ⁴ Maasa pra amîrî'nîkon man anî'rî akore'ta'nîkon teerepansen pî' taatausinpasen pe, manni'kan Jesus pî' teeseurîmasanon tiaron pe rîse. Tîise mîrîrî warantî Jesus pî' anna nekaremekî pepîn. Moropai —See warantî yekaton awanî yapîsî e'pai man —taa to'ya tanne, mîrîrî ye'ka itekare etaya'nîkon. Tîise mîikîrî wanî pepîn Paapa yekaton pe, manni' anapîsî'pîkon eesenpatakonasa'kon yai. Moropai mîrîrî itekare, inkamoro nekaremekî wanî pepîn anna winîpai aneta'pîkon pe, tiaron pe awanî. Mîiwîni tîise to' maimu anetapai awanîkon.

⁵ Moriya inkamoro ye'kakon eseurîmato' etaya'nîkon manni' warantî, uurî nîrî eseurîmato' etatî, maasa pra uurî wanî pepîn inkamoro ye'kakon yaipontîsa' pe tîwe'ku'sanon ma're. Ipîkku pe to' wanî pî' eesenumenkakon. ⁶ Yai pra uurî wanî pepîn morî pe teeseurîmasen pe. Tîise epu'nen pepîn uurî, tauya pepîn. Maasa pra Paapa epu'tîuya, moropai itekare epu'tîuya, ta'pîuya amîrî'nîkon pî'. Yairon pî' eseurîma'pî epu'tî'pîya'nîkon.

⁷ Î' pensa akore'ta'nîkon Paapa maimu ekaremekîuya yai mîrîrî ekaremekî'pîuya epe'mîra, uyepe'pî tiwai pra. Uurî esenyaka'ma'pî uyenya ke, akore'ta'nîkon wanî yai, amîrî'nîkon pîika'tîto'peuya. Mîrîrî warantî ipîkku pe pra uyera'ma'pîya'nîkon. Mîrîrî kupî'pîuya ipîkku pe awanîkonpa. Mîrîrî kupî'pîuya wanî imakui'pî pe kai'ma eesenumenkakon? ⁸ Mîrîrî yai akore'ta'nîkon esenyaka'ma tanne, tiaronkon soosi tawonkonya uye'ma'pî. Mîrîrî pî' taaya'nîkon e'painon, yama'runpa'pîya. Tîise mîrîrî kupî'pîuya amîrî'nîkon pîika'tîto'peuya kai'ma. ⁹ Moropai amîrî'nîkon kore'ta uuko'mamî yai, utînîrurî ton esatî pî' uuko'mansa' pra wai anî' pî'. Tîise uyonpakon Macedônia poinokonya enepî'pî tamî'nawîrî itu'se uurî e'to' kaisarî. Mîrîrî warantî awanî pe man, e'mai' pe akore'ta'nîkon wanî yai, moropai inî'rî tiaron pensa uutîsa' yai, mîrîrî wanî kupî sîrîrî anî' pî'

esatí pí' anna ko'mamî pepîn. ¹⁰ Ta'pîuya wai yairî apî'nîkon, yairî Cristo eseurîma warantî. Maasa pra ipemonkono pe wanî ye'nen. Î' pensa esenyaka'ma'pî yepe' pí' esatîuya pepîn tiwin kin. Mîrîrî pí' eseurîma ko'mannîpî tamî'nawîrî Grécia pata po wanî yai. Anî'ya uyaseru mi-akanma eserîke pra man. Î' kai'ma itekare ekaremekî pí' esenyaka'mato' yeseru pí' eseurîma taatausinpai, uyepe' ton esatîuya pra. ¹¹ Î' wani' awanî ye'nen mîrîrî tauya mîrîrî? Maasa pra amîrî'nîkon sa'namauya pra awanî wenai? Kaane, mîrîrî wenai pra. Paapaya epu'tî pí' man, î' kai'ma amîrî'nîkon sa'namauya.

¹² Î' kupî pí' uuko'mamî manni', mîrîrî kupî pí' uuko'mamî tîwîrî. Inkamoro seru' yenupatonkon yaipontîsa' pe tîwe'ku'sanon inkamoro ye'ka pata'se' ton tîrî annaya namai. Moropai inkamoroya taa namai, teesenyaka'mato'kon wanî anna esenyaka'mato' warantî, taa to'ya namai. ¹³ Maasa pra inkamoro warayo'kon e'kupî yaipontîsa'kon pe tîise seru'ye'kon inkamoro, yairon pí' teeseurîmasanon pepîn. Inkamoroya tiaronkon yenku'tî, Cristo maimu pe teesenyaka'masanon pe tîwe'ku'se. ¹⁴ Mîrîrî ye'ka inkamoro wanî pepîn taa e'pai pra man. Maasa pra Makui nîrî etinyaka'ma eserîke awanî. Eesenpo inserî warantî, morî pe, a'ka pe, tiaronkon yenku'tîpa kai'ma. ¹⁵ Mîrîrî warantî tu'ke Makui maimu pe teesenyaka'masanon yeseru wanî mîrîrî. Inkamoroya morî kupî tiaronkon yenku'tîkonpa kai'ma. Tîise inkamoroya mîrîrî ku'pî tîuya'nîkon miakanno'pî pe e'taruma'tînto' yapisî kupî sîrîrî itepe'pî pe.

Tîwe'taruma'tînto' Pî' Paulo Eseurîma

¹⁶ Tu'ke ite'ka apî'nîkon tauya, pakko pe pu'kuru wanî pí' anî' esenumenka namai. Mîi winî tîise anî' esenumenka ya, moriya pakkokon maimu etaya'nîkon warantî umaimu etatî. Mîrîrî etaya'nîkon ya, eseurîma sîrîrî, uurî yeseru pí'. ¹⁷ Upî' eseurîma ya, eseurîma pepîn mîrîrî Uyepotorikon maimu pe. Tîise eseurîma sîrîrî mîi pe e'nîto' yeseru pí', pakko pe tîwe'sen eseurîma warantî. ¹⁸ Mîrîrî warantî uyeyatonon wanî teeseurîmasanon tîpî'nîkon. To' eseurîma teserukon yawîrî. Mîrîrî warantî nîrî uurî eseurîma. ¹⁹ Maasa pra amîrî'nîkon wanî epu'nenan pe pu'kuru. Tîise insamoro pakkokon maimu etaya'nîkon, epu'nen pe awanîkon kai'ma esenumenkakon wenai. ²⁰ Inkamoroya ayenku'tî'pîkon, moropai ayesa'kon pe ayaipontî'pîkon to'ya, moropai ayentai'nîkon to' e'kupî'pî. Mîrîrî warantî ataruma'tîkon to'ya tanne, ayeppe'nîpîkon to'ya tanne, î' taaya'nîkon pepîn to' pí'. ²¹ Anna wanî'pî mîrîrî ye'ka pe pra. Maasa pra anna wanî'pî eranne' pe, mîrîrî ye'ka kupî eserîke pra.

Inna seru' pepîn. Tiaronkon eseurîma ya, tîpî'nîkon mîrîrî ye'ka. Mîrîrî warantî nîrî uurîya ikupî pakko warantî eseurîma upî'. ²² Taa to'ya ya: —Hebreu pe anna wanî, uurîya nîrî taa, —Hebreu uurî. Moropai —Israel ponkon pe anna wanî —taa to'ya ya, uurîya nîrî taa: —Israel pon uurî. Moropai —Abraão nurî'tî payanyamî' pe anna wanî —taa to'ya ya, uurîya nîrî taa: —Abraão nurî'tî parî'pî uurî. ²³ Inkamoro wanî Cristo poitîrî pe? Tîise uurî wanî inkamoro yentai Cristo poitîrî pe. (Teuren pakko warantî eseurîmasa' tanne). Maasa pra inkamoro esenyaka'ma yentai uurî esenyaka'ma'pî. Moropai inkamoro yentai atarakkannîto' yewî' ta uutîpî'tî'pî. Tu'ke ite'ka u'po'pî'tî'pî to'ya inkamoro yentai. Moropai tu'ke ite'ka uusa'manta yonpa'pî. ²⁴ Mia'taikin ite'ka Judeuyamî'ya u'po'pî'tî'pî po'pînnîto' ke, 39 ite'ka'ne. ²⁵ Eseurîwî'ne ite'ka

Romanoyamî'ya u'po'pítî'pî yei ke. Moropai tiwin ite'ka tí' ke upa'típítî'pî to'ya. Eseurîwî'ne ite'ka apo'yen ya' uutî tanne, eeseuronka'pî. Moropai tiaron pensa tiwin wei kaisarî uuko'mamî'pî kure'nan pîrana ka', apo'yen eseuronkasa' yai. ²⁶ Tu'ke ite'ka itekare ekaremekî pî' asarî yai, nari' esuwa'ka'pî uyarakkîrî. Iren mairontasa' winîpai urukkufî yai, moropai tu'kankon ama'ye'kon winîpai, moropai tiaronkon pepîn uyonpayamî', Judeuyamî' winîpai moropai Judeuyamî' pepîn winîpai. Moropai cidade po uutîsa' yai, to' nîkupî winîpai moropai keren po nari' winîpai, tiaron pensa apo'yen ya' uutî tanne, nari' esuwa'ka'pî. Moropai yonparî wanîyakonkon seru'ye'kon winîpai, nari' esuwa'ka'pî uyarakkîrî. ²⁷ Esenyaka'mapítî'pî mararî pra taapî'ka'se. Tiaron pensa uwetun pîn, umoron epu'tî'pîuya emi'nan pî', moropai upata'se' ton ton pra awanî pî', moropai komi' pe awanî pî', tu'ke upon ton pra awanî ye'nen. ²⁸ Tamî'nawîron mîrîrîkon tîise, uurî esenumenka ko'mannîpî wei kaisarî. Esewankono'ma manni'kan innape Jesus ku'nenan pî', soosikon kaisarî. ²⁹ Maasa pra î' pensa tiaron wanî ya a'tu'mîra, uurî nîrî esepu'nî pî' wai a'tu'mîra ikaisarî. Moropai tiaronya imakui'pî ku'sa' ya, uurî wai teesewankono'mai ipî' mararî pra.

³⁰ Upî'rî atapurî ya, moriya mîrîrî atapurîto'ya a'tu'mîra wanî ekaremekî. ³¹ Mîrîrî epu'tî pî' Uyepotorî, Jesus yun, Paapa man. Manni' morî pu'kuru ipatîkaronya, î' kai'ma seru'ye' pe eseurîma pepîn epu'tî pî' man. ³² Pena Damasco cidaderî po wanî yai, manni' pata esa'ya surara tîrî'pî cidade mana'ta pona uyapi'nen ton, manni' rei Aretas nîmenka'pî pata esa' pe awe'to'pe manni'ya. ³³ Tîise uyonpayamî'ya uyara'tî'pî waikara'pî ya'. Inkamoroya uyenu'tî'pî cidade yiwa'to' a'ta yai, poro po winîkî, waikara'pî ya' wanî tanne. Mîrîrî warantî to' yenya pai atarî'ka'pî.

12

Paapa Winîpainon Tîwe'ne'pî'to' Pî'

Paulo Eseurîma

¹ Upî'rî uurî atapurî e'painon, teuren î' pe pra rî atapurîto' wanî. Tîise eseurîmapai wai î' kai'ma uwe'ne', visâo Uyepotorî nekaremekî'pî pî'. ² Pena Paapaya uyarî'pî ka' ratai pona, paraíso itese'. Awanî sîrîrî asakîrîrî pu' pona tîimo'tai kono' esuwa'kasa'. Tîise epu'tîuya pra wai awe'to' yawîrî, uyesa' yarî'pîiya, uyekaton neken ka'rî yarî'pîiya. Anî'ya mîrîrî epu'tî, Paapaya neken. ³ Inî'rî tauya Paapaya uyarî'pî uyesa' yarakkîrî ka' pona, uyekaton neken ka'rî yarî'pîiya epu'tîuya pra wai. Paapaya neken epu'tî. ⁴ Miarî eta'pîuya anî'ya ekaremekî eserîkan pepîn, see ye'ka pe rî mai ke, î' kai'ma anî'ya ekaremekî Paapaya itîrî pepîn. ⁵ Mîrîrî etasau'ya wenai, atapurî mîrîrî pî'. Tîise atapurî eserîke pra wai tiwin kin uurî pî'. Tîise atapurî a'tu'mîra uurî e'to' pî' neken. ⁶ Mîrîrî ye'ka pî' atapurîpai wanî ya, atapurî e'painon maasa pra yairon pî' eseurîma mîrîrî. Mîrîrî wenai pakko pe wanî pepîn mîrîrî. Tîise mîrîrî ye'ka pî' eseurîmapai pra wai. Maasa pra mîrîrî wenai anî'ya uyapurî yu'se pra wai. Tîise uyaseru era'ma tîuya'nîkon wenai moropai eta tîuya'nîkon wenai, mîrîrî pî' to' esenumenka yu'se wai.

⁷ Tîise mîrîrî warantî kure'ne atapurî namai, uyakinpanen ton ne'ne' erepamî'pî upona. Paapaya itîisa' upun yai, mî'nî ewonsa' warantî. Mîrîrî erepamî epu'tî'pîuya Makui narîma'pî pe awanî utaruma'tito'pe.

8 Mîrîrî yai eseurîwî'ne ite'ka Uyepotorî pî' epîrema'pî. Esatî'pîuya ipî', uupiapai mîrîrî mo'kato'peiya kai'ma. 9 Tîise umaimu yuuku'pîiya: — Kaane, imo'kauya pepîn. Tîise apîika'tî pî' uuko'mamî, mîrîrî ye'ka yapitanîpîpa. Aasîrî aapia untîrî pî' man. Maasa pra umeruntîri wanî meruntî ke a'tu'mîra esepu'tî tanne —ta'pîiya upî'. Mîrîrî ye'nen uurî ena'pî inî' panpî' taatausinpai, a'tu'mîra uurî e'to' pî' uurî atapurî. Mîrîrî warantî Cristo meruntîri esera'mato'pe uwenai. 10 Mîrîrî ye'nen taatausinpai uuko'mamî a'tu'mîra e'to' pî', moropai umu'tunpato' pî', moropai itu'se e'to' pî', moropai upokonomato' pî', moropai tiaron uyarakkîrî teesuwa'kasen pî' Cristo wenai, taatausinpai uuko'mamî. Mîrîrî ye'nen î' pensa a'tu'mîra esepu'tî ya, tîise meruntî ke esepu'tî maasa pra Cristoya itîrî ye'nen uupia.

Paulo Esewankono'ma Ko'mannîpî

Coríntio Ponkon Soosi Tawonkon Pî'

11 Eseurîma pî' wai pakko pe tîwe'sen eseurîma warantî. Maasa pra amîrî'nîkonya mîrîrî warantî eseurîma emapu'tî'pî. Tîise amîrî'nîkon eseurîma e'pai awanî'pî, î' kai'ma morî pe uyeseru e'to' pî' taaya'nîkon e'pai awanî'pî. Inna seru' pepîn, î' pe pra rî uurî wanî. Tîise inkamoro, yaipontîsa' pe tîwe'ku'sanon ma're uurî wanî pepîn tiwin kin. 12 Moro akore'ta'nîkon wanî yai, Paapaya tu'kan kupî'pî uwenai. Tera'masen kupî'pîiya, esenupanto' ton, moropai teesewankono'mai esenumenkanto' ton kupî'pîiya. Moropai anî' nîkupî eserîkan pepîn kupî'pîiya akore'ta'nîkon, tînaipontî'pî pe wanî epu'tikonpa. Inaipontî'pî pe uuko'mamî'pî tîrumakai pra. 13 Yai pra amîrî'nîkon esenumenka ka'rî, tiaronkon pîika'tî'pî annaya, amîrî'nîkon pîika'tî'pî annaya yentai. Î' kai'ma anna wanî'pî? Amîrî'nîkon kore'ta anna yeseru kupîya'nîkon pe naatî, ayewanmakon pe? Mîrîrî warantî anna kupî'pîya'nîkon ya, Î' tesa'se pra anna ko'mansa' wenai, aawanmîra'nîkon anna ko'mamî'pî ku'tî.

14 Inî'rî teeseurînon ite'ka pe amîrî'nîkon era'mapî'se uutî. Mîrîrî yai nîrî î' anesa'pai pra wai amîrî'nîkon pî'. Atînurîkon yu'se pra wai tîise amîrî'nîkon neken yu'se wai kure'ne. Maasa era'matî moreyamî' yunkonya neken tîniru yannuku e'pai awanî, î' tînmukuyamî' e'to' itu'se yennapa. Moropai mîikîrî munkîyamî'ya tîyun ton pe yannuku pepîn e'painon. 15 Mîrîrî warantî uurîya nîrî ayunkon warantî, uwakîri pe taatausinpai tamî'nawîrî itesa' pe e'to' aretî'kauya. Uurî rî ataretî'ka pe wai, amîrî'nîkon pîika'tîto'peuya. Yai pra mîrîrî kupîuya wenai, uya-purîya'nîkon pepîn e'painon, kure'ne amîrî'nîkon sa'namatou'ya wenai?

16 Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkonya innape epu'tî, î' kai'ma amîrî'nîkon yenyaka'mai uutî pîn. Tîise tiaronkonya taa amîrî'nîkon yenku'tisau'ya, uupia atînurîkon tîrîkonpa kai'ma taa to'ya. 17 Î' pensa insamoro uyonpakon yarimasau'ya yai aapia'nîkon, uurî ton pe atînurîkon era'mai to' yaipontîsau'ya pra wai. 18 Uurîya mîikîrî Tito yarima'pî moropai tiaron uyonpakon, innape Jesus ku'nen wîtîto'pe yarakkîrî. Tîise mîikîrî wanî'pî yairî teesenumenkasen pe anna esenumenka sa'nîrî. Mîrîrî ye'nen Tîtoya amîrî'nîkon tenku'tî atînurîkon mo'kasa' pra man.

19 Yai pra eesenumenkakon amîrî'nîkon rawîrî anna e'wapu'tî kai'ma, tîise kaane. Anna eseurîma Cristoya anna eseurîmato'pe ta'pî yawîrî, Paapa rawîrî sî'ma. Moropai tamî'nawîrî anna nîkupî'pî wanî uyonpayamî', uwakîrikon pu'kuru amîrî'nîkon pîika'tîto'pe. 20 Tîise eppe'nî pî'

wai kure'ne, î' kai'ma yairî pra awanîkon anepopai pra wanî pî'. Eranne' pe wai mîrîrî akore'ta'nîkon ekore'manto' eporîuya pî', moropai kinmuwanîto', moropai esewanmîrînto', moropai aawarîrî'nîkon teesenumenkai awe'to'kon, moropai e'mu'tunpanto', eseurîmanto', moropai mîi pe awe'to'kon, moropai pîrai' pî' tîmurukun pe pra awanîkon anepopai pra wanî pî' eranne' pe wai. Mîrîrî warantî ayeporîuya'nîkon ya, awakîrikon pe wanî pepîn, maasa pra ekore'ma kupî, mîrîrî imakui'pî ayeserukon pî'. ²¹ Eranne' pe wai nîrî inî'rî akore'ta'nîkon uutîsa' ya, eppe'pai pra wai Paapa rawîrî si'ma awenai'nîkon. Moropai mîrîrî pî' tîweppe'se ukarunpai pra wai mararî pra awenai'nîkon. Maasa pra pena imakui'pî kupî'pîya'nîkon, moropai mîrîrî pî' tîwenpenatai irumakaya'nîkon pra aako'mamî'pîkon. Mîrîrî imakui'pî kupîya'nîkon se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî awanîkon ke, moropai tiaron nura ayeserukon kupî pî' aako'mamîkon tîrumakai pra. Mîrîrî wenai eppe'pai pra wai.

13

Tiwinkano'pî Pauloya Panamanto'

¹ Sîrîrî wanî itesurîno ite'ka pe uutîto' amîrî'nîkon era'mapî'se. Erepansa' ya, ikupîuya, î' kai'ma Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' warantî. See warantî taasai'ya:

—Anî'ya î' rî ku'sa' ya, mîikîrî esepu'to'pe innape, asakî'nankon pemonkonyamî'ya. Mîiwîni pra awanî ya, eseurîwî'nankonya taa e'pai man

Dt 19.15

—taasai'ya man. ² Itakon ite'ka pe aapia'nîkon uutîsa' yai, ta'pîuya î' kupîuya manni'kan imakui'pî kupîtîponkon yarakkîrî. Mîrîrî warantî inî'rî tauya pe wai, aapia pra si'ma. Inî'rî erepamî yai, —aka sa'ne — tauya pe pra wai anî' pî' tiwin kin, tamî'nawîronkon imakui'pî iku'nenan pî'. ³ Maasa pra î' kai'ma Cristo eseurîma warantî uurî eseurîma anepu'pai awanîkon. Maasa era'matî, Cristo wanî pepîn a'tu'mîra. Tîise mîikîrîya tîmeruntîri yenpo, akore'ta'nîkon erepamî yai. ⁴ Tîise a'tu'mîra awanî'pî, î' pensa pakî'nan pona ipokapîtî to'ya yai. Tîise sîrîrîpe aako'mamî Paapa meruntîri yai. Mîrîrî warantî nîrî anna wanî a'tu'mîra Cristo wanî'pî warantî. Tarîpai anna ko'mamî ye'nen yarakkîrî, imeruntîri yai anna ko'mamî, amîrî'nîkon pîika'tîto'pe annaya.

⁵ Mîrîrî ye'nen aawarîrî'nîkon rî esera'matî ayewankon ya', innape ikupî pî' aako'mamîkon epu'tîkonpa. Innape ayewankon ya' Cristo wanî epu'tî pî' naatî, ipemonkono pe awanîkon ya. ⁶ Mîrîrî ye'nen mîrîrî epu'tîya'nîkon ya, anna yeseru wenai, Cristo pemonkono pe anna wanî, epu'tîya'nîkon, anna yewan ya' aako'mamîkon ye'nen. ⁷ Esatî annaya Paapa pî' imakui'pî kupîya'nîkon namai. Mîrîrî esatî annaya maasa pra morî pe anna esera'mato'pe pra, tîise morî kupî pî' awanîkonpa yairon. Moropai anna esenyaka'mato' esera'ma ya î' pe pra rî, î' wani' awanî pepîn. ⁸ Maasa pra Cristo maimu pe anna esenyaka'ma tanne, î' koneka annaya eserîke pra man yairon Paapa maimu yawîrî pra. Tîise mîrîrî yawîrî neken anna wanî. ⁹ Aasîrî yairî ayeserukon wanî ya, meruntî ke annaya ayaipontîkon pepîn e'painon. Mîrîrî pî' anna atausinpa e'painon. Mîrîrî ye'nen anna epîreman pî' man apona'nîkon yairon pe ayeserukon enato'pe. ¹⁰ Mîrîrî ye'nen sîrîrî kaareta menukauya sîrîrî aapia'nîkon e'mai' pe, uutî rawîrî amîrî'nîkon era'mapî'se. Maasa pra î' pensa uutîsa' ya, meruntî ke ataruma'tîuya'nîkon namai, Uyepotorî maimu

pe. Maasa pra sîrîrî Uyepotorî maimu wanî inî' panpî' amîrî'nîkon ena emapu'tînen pe morî pe panpî'. Mîrîrî wanî pepîn innape iku'to'ya'nîkon rumakaya'nîkon emapu'tînen pe pra.

Paulo Esekaremekî

¹¹ Uyonpayamî', ko'mannî'nîkon. Tamî'nawîrî Paapa pî' esatî pî' ako'mantî, morî pe amîrî'nîkon ku'to'peiya, morî pe tîwanî manni' warantî Paapaya aku'to'kon pe. Sîrîrî apanamatou'ya etatî, mîrîrî taasau'ya manni'. Moropai morî pe tîwanmîra ako'mantî ayonpakon pokonpe. Teesiyu'pî'se pra ako'mantî ayonpakon pokonpe. Mîrîrî warantî aako'mamîkon ya, ayarakkîrî'nîkon Paapa ko'mamî. Mîikîrî Paapa wanî e'sa'namanto' tînen pe, moropai tîwanmîn tînen pe.

¹² Ayonpakon yenza yapi'tî morî pe, eeseporîkon yai.
¹³ Tamî'nawîronkon uyonpakon Paapa yapurînenanya uupia tîwe'sanonya aapia'nîkon tîmaimukon yarima sîrîrî.

¹⁴ Esatî annaya Uyepotorîkon Jesus Cristo pî', tamî'nawîrî morî pe tîwe'to' tîto'peiya aapia'nîkon. Moropai Paapaya morî pe teetî'nînmai aako'mamîkon emapu'tîto'pe esatî annaya. Moropai Morî Yekaton Wannîya tiwin eesenumenkato'kon e'to'pe tamî'nawîrî si'ma, esatî annaya sîrîrî.

SÎRÎRÎ KAARETA PAULO NÎMENUKA'PÎ GALÁCIA PONKON PIA

Sîrîrî kaareta menuka'pî Pauloya moropai innape Jesus ku'nenan Galácia poronkon pia yarima'pîiya. Mîikîrî Paulo wanî'pî Jesus naipontî'san yonpa pe. Inkamoro pia Paulo wîtisa' wanî'pî itekare ekareme'se. Morî pe yapisî'pî to'ya moropai innape ikupî'pî to'ya. Mîrîrî típo Paulo wítî'pî to' piapai. Moropai tíiko'mamî típo, to' yekare eta'pîiya, î' kai'ma tiaronkon erepamî'pî inkamoro pia amenan yekare ekareme'se. Taapítî'pî to'ya, e'mai'pe to' neta'pî Paulo winîpai wanî'pî morî pe teuren tíise mûi pîkîrî neken. Inî' panpî' itu'se awanî. Judeuyamî' yeseru kupî to'ya e'pai awanî, ta'pî to'ya. Circumcisado pe e'pai to' wanî Paapaya inkamoro yapi'to'pe tînmuku pe, ta'pî to'ya.

Moropai inî' ta'pî to'ya, Pauloya to' yenupato' wanî pepîn Paapa maimu pe maasa pra Paapa winîpainon pepîn mîrîrî. Pemonkonyamî' winîpainon mîrîrî Paulo nekaremekî'pî, ta'pî to'ya. Mîrîrî warantî inkamoro yenupa'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen sîrîrî kaareta yarima'pî Pauloya inkamoro esenku'tî namai. Moropai to' yenupa'pîiya î' kai'ma yairî to' ko'manto'pe.

Umaimu Man Aapia'nîkon

¹ Uurî Pauloya sîrîrî kaareta menuka aapia'nîkon. Uurî wanî imenkasa' pe, yaipontîsa' pe, anî'rî pemonkon nîmenka'pî pe pra, tíise Jesus Cristo nîmenka'pî pe wanî. Moropai Paapa, itun nîmenka'pî pe wanî, manni' Paapa, isa'manta'san kore'tapai Jesus pîmî'sa'ka'típon. ² Tauya tamî'nawîronkon uyonpakon, tarî uupia to' wanî manni'kanya tîmaimukon yarima pî' man amîrî'nîkon Galácia soosîrîkon tawonkon pia.

³ Morî epe'mîra tîntîrî tírî Paapaya yu'se wai aapia'nîkon. Moropai tíwanmîra tíwe'to' tírî Uyunkonya moropai Uyepotorîkon Jesus Cristoya itîrî yu'se wai aapia'nîkon. ⁴ Mîikîrî Cristo eturumaka'pî tíisa'mantapa kai'ma, uurî'nîkon píika'típa umakuyikon winîpai. Mannankan sîrîrî pata po tíiko'mansenon pemonkonyamî' imakui'san warantî e'nî namai, uurî'nîkon mo'kapa kai'ma aasa'manta'pî. Î' kai'ma itu'se Paapa, uyunkon e'to' yawîrî ikupî'pîiya. ⁵ Jesus nîkupî'pî wenai, —Morî pe pu'kuru man, Paapa —taapai'nîkon man tíwîrî rî. Mîrîrî warantî taapai'nîkon.

Tiwinan Itekare Yairon

⁶ Mararî pra esenumenkan pî' wai teesewankono'mai uyewan ya'. Maasa pra manni' amîrî'nîkon yannotípon morî pe, epe'mîn ke, mîikîrî rumakasa'ya'nîkon tiwinarî. Moropai mîikîrî tírumakai tiaronkon nekaremekî yapi'sa'ya'nîkon. ⁷ Tíise tiaron Cristo yekare ye'ka ton pra man. Mîrîrî pí' eseurîma, maasa pra mîrîrî kai'ma amîrî'nîkon yaka'manenan moro to' man. Inkamoro eseurîma ko'mannîpî akore'ta'nîkon. Yairon Cristo yekare miakanma yu'se to' ko'mamî. ⁸ Tíise anî'ya mîrîrî ye'ka miakanma ya, annaya, mûwîni pra awanî ya, inserî ka'poinonya ekaremekî ya tiaron pe, anna nekaremekî'pî warantî pra, mîikîrî e'taruma'ti apo' ya' yu'se wai. ⁹ Sîrîrî pí' pena anna eseurîma'pî. Inî'rî tauya sîrîrî. Anî'ya

tiaron pe itekare ekaremekí ya, í' yapí'sa'ya'níkon warantí pra, ipatíkarí mîkírí e'taruma'tí apo' ya' yu'se wai.

¹⁰ Sírírí warantí eseuríma ya, pemonkonyamí' yapuríuuya sírírí? Kaane, tiwin kin mírírí pí' pra! Tíise Paapa yapuríuuya pe eseurímato' yu'se waní sírírí. Pemonkonyamí' yapuríuuya pe eseuríma ya, morí pe upí' to' eseurímato'pe, moriya Cristo poitírí pe waní pepín e'painon.

Í' Kai'ma YaiPontísa' Pe Tíwaní Pí' Paulo Eseuríma

¹¹ Uyonpayamí', tauya sírírí apí'níkon. Sírírí Cristo yekare ekaremekíuuya manni', mírírí waní pepín tiwin kin pemonkon esenumenkato'.

¹² Tiwin kin aní' winípai moropai aní'ya uyenupasa' pra man. Tíise Jesus Cristo winípai neken eta'píuuya. Moropai mîkíríya yenpo'pí uupia, mírírí ekareme'to'peuya kai'ma.

¹³ Pena í' kai'ma uuko'manpítí'pí yekare epu'tí'píya'níkon, anna Judeuyamí' yeseru ya' uuko'manpítí' yai. Moropai í' kai'ma Cristo yapurínenan taruma'típítí'píuuya mararí pra íri pe to' winíkí. Moropai tamí'nawíron anku'pai e'to' ku'pítí'píuuya to' winíkí, to' tí'kato'peuya.

¹⁴ Uurí e'pítí'pí tamí'nawíron Judeuyamí' yeseru yawíron pe, tiaronkon uyonpayamí' yentai. Moropai í' kai'ma tamí'nawírí yawírí ikupíuuya yuwapítí'píuuya, í' kai'ma utamorí'san yeserurí'pí.

¹⁵ Tíise morí pe tíwe'to' wenai Paapaya umenka'pí pena, maasa esenpo pra tíise usan ro'ta yapai. Moropai uyanno'píya í' kai'ma tímírí ton pe e'to'pe.

¹⁶ Moropai í' pensa sírírí anekareme'pai Paapa waní yai upí' tînmu yenpo'píya. Ta'píya tekare ekaremekíuuya yu'se tíwaní mannankan Judeuyamí' pepín pí'.

Mírírí etasau'ya pata pai, aní' winípai upanamenan ton yuwasau'ya pra wai. ¹⁷ Moropai Jerusalém pona uutísa' pra wai mannankan taipontísanon pe, inmenkasa'kon pia, manni'kan urawírí tíwe'sanon. Inkamoro pia uutísa' pra wai upanamato'pe to'ya. Tíise uutí'pí

Arábia pata ya' keren pona. Miarí uuko'mamí'pí. Moropai mírírí típo, enna'po'pí Damasco cidaderí pona. ¹⁸ Miarí uuko'mamí'pí eseuríwí'ne kono' kaisarí. Mírírí típo, uutí tu'ka'pí Jerusalém pona, Pedro anepu'pai waní ye'nen. Moropai miarí uuko'mamí'pí asakí'ne domingo kaisarí.

¹⁹ Moropai mírírí yai, tiaronkon Jesus naipontí'san era'masau'ya pra wai, tíise Tiago neken, manni' Uyepotorí yakon era'ma'píuuya.

²⁰ Mírírí warantí awaní'pí, useruku pepín. Sírírí menukauya sírírí, Paapaya epu'tí tanne, í' kai'ma yairí eseuríma sírírí. ²¹ Moropai mírírí típo, uutí'pí Síria pata poro moropai Cilícia pata poro.

²² Mírírí yai, uurí asarí tanne, Judéia soosírí tawonkonya uyepu'tí pra awaní'pí. ²³ Eta pe neken uyekare eta'pí to'ya, tiaronkon eseuríma pí'. Taapítí'pí to'ya: —Tarípai manni' uurí'níkon taruma'típítí'pínya innape iku'sa' tíuya ekareme'pítí'pí man, manni' uurí'níkonya innape iku'to' anaretí'kapai e'pítí'pí ya —

taapítí'pí to'ya. ²⁴ Moropai uwenai inkamoro ya taa pí' man Paapa pí': —Morí pe nai, Paapa. Kure'nan amírí, mîkírí anna taruma'títípon píika'tísa'ya nai —kai'ma Paapa yapurí'pí to'ya.

2

Paulo Moropai Tiaronkon Jesus Naipontí'san

Eporí Tu'ka Pauloya

¹ Asakírírí pu' pona tímo'tai (14) kono' uuko'mamí' típo, enna'po tu'ka'pí Jerusalém pona Barnabé yarakkírí. Moropai Tito nírí yarí'píuuya

uyarakkírî. ² Miarî ya uutî'pî, maasa pra Paapaya ekaremekî'pî upî miarî ya uutîto'pe. Miarî erepansa' yai, anna emurukuntî'pî manni'kan soosi esanon neken pokonpe. Anna emurukuntî'pî anna eseurîmato'pe iponarî. Mîrîrî yai to' pî' Cristo yekare ekaremekî'pîuya tamî'nawîrî manni' Judeuyamî' pepîn pî'. Î' kai'ma unekaremekî ko'mannîpî ekaremekî'pîuya. Maasa pra mîrîrî esenyaka'manto' wanî yu'se pra awanî'pî î' pe pra rî. Tîise inna, mîrîrî warantî ikupî pî' ako'mankî, taa to'ya yu'se awanî'pî. ³ Mîrîrî eta tîuya'nîkon ya, eta'pî to'ya morî pe, innape ikupî'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen uwanîyakon Tito, Judeu pepîn tîise Grego, mîikîrî ena e'pai man Judeu yeseru ya', taa to'ya pra awanî'pî. ⁴ Tîise tiaronkon wanî'pî moro, innape Jesus ku'nenan pe tîwe'ku'sanon moropai inkamoro emurukuntîsa' wanî'pî anna pokonpe. Tîise inkamoroya taa ko'mannîpî Tito ena e'pai man Judeuyamî' yeseru ya'. Inkamoro warayo'kon ewonsa' wanî'pî ama' pe anna yako'menkakonpa kai'ma. Î' kai'ma ikupî annaya anera'mapai tîwanîkon ye'nen, Jesus yarakkírî anna e'to' wenai. Inkamoro wanî'pî î' kai'ma Moisés nurî'tîya yenupanto' yawîrî anna wanî yu'se. Tîise Cristo pemonkono pe e'nî ye'nen, unkupîkon ton Moisés nurî'tî nekaremekî'pî kupî pepîn. ⁵ Mîrîrî ye'nen mîrîrî pî' inna, mîrîrî yawîrî ku'pai'nîkon man, taasa' annaya pra man. Maasa pra yairon Cristo yekare, manni' aneta'pîkon ko'manto'pe aapia'nîkon, tiaron pe miakanma anî'ya namai.

⁶ Tîise manni'kan soosi esa' pe tîwe'sanon, uyentainokon pe ankupî'sanya upanamasa' pra man, amenan esenumenkato' ke. (Tîise uurî pia anî' wanî pepîn tiaron yentai tîise Paapaya ukupî'pîkon se' kaisarî e'nîto'pe'nîkon.) ⁷ Tîise inkamoroya î' kai'ma Paapaya esenyaka'mato' ton tîisa' era'ma'pî, Jesus Cristo yekare ekaremekî pî' manni'kan Judeuyamî' pepîn pî'. Î' kai'ma Paapaya Pedro kupî'pî Judeuyamî' pî' itekare ekareme'to'peiya warantî. ⁸ Maasa pra Paapa esenyaka'ma manni' warantî Pedro yarakkírî Judeuyamî' pî' itekare ekaremekî pî'. Mîrîrî warantî nîrî uurî wenai Paapa esenyaka'ma Judeuyamî' pepîn pî' itekare ekareme'to'peuya. ⁹ Mîrîrî ye'nen Tiagoya moropai Pedroya moropai Joãoya manni'kan soosi esa' pe tîwe'sanonya epu'tî'pî, î' kai'ma Paapa nîkupî'pî pe awanî. Moropai inkamoroya tenyakon tîrî'pî uurî pia moropai Barnabé pia. Mîrîrî ye'nen inna ta'pî annaya î' kai'ma Judeu pepîn kore'ta anna esenyaka'ma pî', moropai inkamoro esenyaka'ma tanne Judeuyamî' kore'ta. ¹⁰ Tîise esatî'pî inkamoroya anna pî', anna wanmîra manni'kan î' ton pînon sa'ne, to' kore'tawonkon kupî annaya namai. Tîise mîrîrî kupî yuwa pî' uuko'mamî sîrîrî, uuwanmîra ikupîuya pra itu'se wanî ye'nen.

Paulo Eseurîma Pedro Pî' Meruntî Ke

Antioquia Cidaderî Po

¹¹ Antioquia cidaderî po uuko'mamî tanne, Pedro erepamî'pî miarî ya. Mîikîrî pî' eseurîma'pî meruntî ke, tamî'nawîronkon rawîrî si'ma. Maasa pra iteseru wanî'pî yairî pra. ¹² Pena iteseru wanî'pî see warantî. Maasa inkamoro Tiago narima'san erepamî pra tîise, Pedroya tekkari yonpapî'tî'pî manni'kan innape Jesus ku'nenan pokonpe, Judeuyamî' pepîn pokonpe, Judeuyamî' yeseru yawîrî pra. Tîise inkamoro warayo'kon erepamî'pî pata pai inî'rî tekkari anonpapai pra eena'pî Judeuyamî' pepîn pokonpe. Maasa pra eranne' pe eena'pî inkamoro warayo'kon

Jerusalém poi iipî'san pí', to' yeseru anku'pai tîwanî ye'nen. Judeuyamî' yeseru yawîrî innape Jesus ku'nenan ko'mamî e'pai awanî, taa to'ya. Mîrîrî ye'nen inî'rî Judeuyamî' pepîn pînamaiya pra eena'pî. ¹³ Moropai tiaronkon Judeuyamî' innape Jesus ku'nenan e'menka'pî Pedro pokonpe tîwanîkonpa Judeuyamî' pepîn pokonpe tekkarikon anonpapai pra. Moropai Barnabé ena'pî to' warantî nîrî anî' pînamaiya pra. Eranne' pe eena'pî inî'rî yairon anku'pai pra.

¹⁴ Mîrîrî era'mauya yai, epu'tî'pîuya yairî pra awanî. Cristo yekare nekareme'to' yawîrî pra awanî. Mîrîrî ye'nen ta'pîuya Pedro pí' tamî'nawîronkon rawîrî si'ma. —A'kî, Judeu pe pu'kuru awanî, tîise aako'mamî pepîn Judeuyamî' yeseru yawîrî. Ayekkari yonpapitî'piya Judeuyamî' pepîn pokonpe to' warantî. Tîise “Taatarimai to' piapai”, taaya, “Judeuyamî' yeseru kupîya'nîkon e'pai man”, taaya to' pí', to' piapai taatarimai. Tîise mîrîrî wanî pepîn yairî —ta'pîuya ipî'.

Judeuyamî' Moropai Judeuyamî' Pepîn E'pûka'ti Innape Ikupî To'ya Wenai

¹⁵ Ta'pîuya Pedro pí': —Uurî'nîkon wanî Judeuyamî' pe esenpo'san pe. Manni'kan imakui'san, Moisés nuri'tîya yenupanto' yawîrî pra tîwe'sanon, Judeuyamî' pepîn pe esenpo'san pe pra e'nî. ¹⁶ Tîise epu'tî, uurî'nîkon innape Jesus ku'nenanya pemonkon yapisî Paapaya pepîn Moisés nuri'tîya yenupanto'rî'pî konekaiya wenai, tîise innape Jesus Cristo ku'toi'ya wenai yapisîya morî pe. Mîrîrî ye'nen Judeuyamî' pepîn warantî uurî'nîkon nîrî yapisî Paapaya innape Jesus Cristo ku'sa' wenai, mîrîrî Moisésya yenupanto' rî'pî koneka wenai pra. Maasa pra anî' kupî Paapaya pepîn morî pe Moisésya yenupanto' rî'pî kupîya wenai.

¹⁷ Judeuyamî' esenumenka see warantî, î' pensa morî pe ukupîkon Paapaya yuwa ya, innape Jesus Cristo kupî wenai, uurî'nîkon wanî imakui'san pe Judeuyamî' pepîn warantî. Imakui'pî pe e'nî, maasa pra Moisésya yenupanto' rî'pî yawîrî pra ko'mannî wenai. To' esenumenka mîrîrî warantî, tîise to' esenku'tisa' man. Maasa pra Cristoya imakui'pî pe e'kî, Paapa maimu yawîrî pra e'kî taasa' pra man. ¹⁸ Manni' pena esuwa'ka'pî ku'se enna'po eserike pra man. Mîrîrî ye'nen taa eserike pra man, Moisés nuri'tîya yenupanto' rî'pî yawîrî e'nîpai'nîkon. Maasa pra mîrîrî ta'nîkon ya, imakui'pî pe rî ko'mannî, mîrîrî yawîrî ko'mannî eserike pra man. ¹⁹ Tarîpai uurî, mîrîrî Moisés nuri'tîya yenupanto' winîkî inî' î' ton pra wai. Manni' isa'manta'pî warantî wanî sîrîrî iwinîkî. Tarîpai enen esepu'tî sîrîrî Paapa winîkî neken. Uurî sa'manta'pî Cristo yarakkîrî pakî'nan po aasa'manta yai. Maasa pra morî pe uurî'nîkon yapisî Paapaya pepîn, mîrîrî Moisés nuri'tîya yenupanto' yawîrî ko'mannî wenai. ²⁰ Mîrîrî ye'nen uuwarîrî uuko'mamî pepîn enen, tîise manni' Cristo enenan ko'mamî sîrîrî uyarakkîrî. Moropai sîrîrî uuko'mamî manni' innape Paapa munmu kupîuya ye'ka pe. Manni' usa'namatîpon moropai uurî ton pe tîiwarîrî eturumaka'pî tîisa'mantapa. ²¹ Morî pe uku'to' Paapaya kupî pí' wai innape. Maasa pra Moisés nuri'tîya yenu-panto' kupî wenai morî pe Paapaya uurî'nîkon yapisî ya, moriya î' pe pra rî Cristo sa'manta'pî kupî mîrîrî.

3

Innape Jesus Kupi Wenai Uyewankon Ya'

¹ Taripai eseurima etati Galacia ponkon. Pakkokon amiri'nikon. Ani'ya amiri'nikon ma'tanipi'pi muto'pe miriri waranti awanikonpa. Maasa pra pena amiri'nikonya unekaremeki'pi epu'ti'pi aronne, i' kai'ma pakinan po Jesus Cristo sa'manta'pi yekare epu'ti'piya'nikon. ² Taripai ayekaranmapouya'nikon siriri, Paapa winipainon Mori Yekaton Wanniyapisi'piya'nikon Moises yenupanto' ri'pi kupiya'nikon wenai? Innape Jesus Cristo yekare kupiya'nikon wenai ka'ri? Taripai umaimu yu'ti. ³ Yapisi'piya'nikon innape Jesus kupiya'nikon wenai. Tiise i' ton pe Moisesya ayenupa'pikon yawiri anku'pai awanikon miriri? Aawariri'nikon mori pe e'pai awanikon? ⁴ Innape Jesus kupi'piya'nikon patapai, tamina'wiron i' e'kupi'pi ayarakkiri'nikon, amoronkon, aatausinpato'kon, miriri kupi pi' naati i' pe pra ri? I' pe pra awe'sa' pra man. ⁵ Paapaya Mori Yekaton Wannitiri aapia'nikon, moropai ani' nikupi pepin kupi ya akore'ta'nikon, miriri Moisesya yenupanto' ri'pi kupiya'nikon wenai? Miriri wenai pra, tiise Cristo yekare etaya'nikon wenai, innape ikupi'piya'nikon wenai.

⁶ Miriri waranti Abraao nuri'ti wani'pi. Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man:

—Miki'riya innape Paapa maimu kupi'pi moropai innape tikupi'ya wenai, Paapaya yapisi'pi yairi pu'kuru iku'sa' tiuya ye'nen *Gn 15.6*

—taasai'ya man. ⁷ Miriri ye'nen epu'ti man, yaironkon pe e'ni Abraao nuri'ti payanni'san pe pu'kuru, innape ikupi ye'nen. ⁸ Pena Paapa maimuya ta'pi i' kai'ma Judeuyami' pepin kupi tiuya yairon pe. Miriri ekaremeki'piya e'mai' pe Abraao pi'. Ta'piya see waranti:

—Amiri wenai tamina'wiron pata ponkon pemonkonyami' ton pe mori kupi'ya pe wai *Gn 12.3; 18.18; 22.18*

—ta'piya. ⁹ Miriri ye'nen miriri yawiri awani. Abraao nuri'ti, manni' innape tiku'sa' Paapaya waranti tamina'wironkon innape tiku'nenan kupi'ya, mori pe Abraao kupi'pi tiuya waranti.

¹⁰ Manni'kan Moisesya yenupanto' ri'pi yawiri tiiko'mansenen taruma'ti Paapaya pe man. Maasa pra imaimu menukasa'ya taasa' man:

—Tami'wironkon yawiri pra tiiko'mansenen tiwiri manni' awe'menukasa'ya manni' tiwe'sanon,

inkamoro ye'ka taruma'tiuya pe man *Dt 27.26*

—taasai'ya man. Epu'ti man, tamina'wironkon wani imaimu yawiri pra.

¹¹ Inna, seru' pepin, ani' kupi Paapaya pepin yairon pe, miriri Moisesya yenupanto' ri'pi kupi'ya wenai. Maasa pra imaimu e'menukasa'ya taasa' man:

—Paapa pia mori pe tiwe'sen ko'mami e'pai man innape ikupi tiuya wenai *Hc 2.4*

—taasai'ya man. ¹² Tiise Moisesya yenupanto' ri'piya taa pepin tiwin kin.

—Innape Jesus ku'ti yairon pe awanikonpa —taiya pepin. Tiise taiya:

—Seeni' konekaki, seeni' ki'kupii

—taiya.

—Miriri yawiri tiwe'sen ko'mami pe man mori pe

Lv 18.5

—taasai'ya man.

¹³ Miriri waranti uuri'nikon wani'pi Paapa nitaruma'tikon pe teuren tiise upata'se' ya' Cristoya imo'ka'pi tiona uuri'nikon piika'tipa kai'ma,

uye'ma'p̄iia'n̄ikon paki'n̄an pona t̄isa'manta yai. Í' kai'ma Paapa e'menukasa'ya taasa'man:

—Tami'naw̄ironkon manni'kan imakui'san yei p̄i' e'weyokka'san wani
Paapa n̄itaruma't̄ikon pe Dt 21.23

—taasai'ya man. ¹⁴Mírírí e'kup̄i'p̄i' í' kai'ma mori kupi t̄iuya ta'p̄i Paapaya Abraão p̄i' e'ku'to'pe m̄ikírí Jesus Cristo wenai manni'kan Judeuyami' pep̄in ton pe. Moropai uuri'n̄ikon tami'naw̄ironkonya innape ikup̄i wenai Paapaya it̄ir̄iuya ta'p̄i Mori Yekaton Wann̄i yapi'to'pe awe'kup̄i'p̄i.

Í' Ta'p̄i T̄iuya Kupi Paapaya Abraão Yarakkírí

¹⁵Uyonpayami' anepu't̄ikon ton ekaremek̄iuya s̄ir̄ir̄i í' kai'ma ko'manni yekare. A'k̄i, í' pensa asaki'n̄ankon pemonkonyami' yai to' eseta. Teeseur̄ima'p̄ikon kupi to'ya í' kai'ma ta'p̄i t̄iuya'n̄ikon yawírí. Aní'ya í' kai'ma ta'p̄i t̄iuya miakanma eserike pra awani tiaron pe í' ta'p̄i t̄iuya. ¹⁶Mírírí warantí Paapaya t̄imaimu t̄ir̄i'p̄i Abraão nuri'ti pia moropai ipa r̄i'p̄i pia. Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' tu'kankon pemonkonyami' ipari'san p̄i' pra taasai'ya man. T̄iise tiwinan p̄i' neken, ipari'p̄i Cristo p̄i' eeseur̄ima'p̄i. ¹⁷Í' ankapai uuri e'to' p̄i' tauya s̄ir̄ir̄i. Paapaya esetanto' ton kupi'p̄i moropai m̄ir̄ir̄i yawírí ikup̄i t̄iuya ta'p̄iia. Mírírí t̄ipo 430 kono' esuwa'kasa' t̄ipo, Paapaya unku'p̄ikon ton t̄ir̄i'p̄i Moisés nuri'ti pia. Mírírí wenai in̄ir̄i kupiuya pep̄in í' ta'p̄iuya Abraão yarakkírí taiya pra awani'p̄i. Mírírí ye'nen t̄iw̄i ikup̄i'p̄iia taa eserike pra man. ¹⁸Maasa pra uuri'n̄ikon yapisí Paapaya pep̄in Moisésya yenupanto' yawírí ko'manni wenai. Mírírí yawírí awani ya moriya í' ta'p̄i t̄iuya Abraão nuri'ti p̄i' t̄imaimu kupiuya pep̄in e'painon. T̄iise epe'm̄ira Paapaya it̄ir̄i'p̄i Abraão pia, ta'p̄i t̄iuya ye'nen.

¹⁹Mírírí wenai uuri'n̄ikon yapisí ye'ka pe pra, t̄iise í' ton pe m̄ir̄ir̄i Moisésya yenupanto' ton t̄ir̄i'p̄i Paapaya? Mírírí t̄ir̄i'p̄iia í' kai'ma Paapa e'to' itu'se yawírí pra e'n̄i epu't̄ipa kai'ma it̄ir̄i'p̄iia. T̄iise ipat̄ikarí aako'manto'pe pra, aako'manto'pe manni' Abraão pari'p̄i, ipi' Paapa eseur̄ima'p̄i, manni' erepami pikírí. Míríríya í' pensa Moisés nuri'ti pia t̄imaimu t̄isai'ya ya, Paapaya it̄ir̄i'p̄i t̄imírí ton pe teeseur̄imasanon in̄er̄iyami' wenai. ²⁰T̄iise Abraão nuri'ti yarakkírí Paapa eseta yai, t̄imírí pe eeseur̄ima'p̄i yarakkírí, ani' tiaron wenai pra. Mírírí ye'nen ip̄ikku pe panp̄i' Paapa esetato' wani Abraão nuri'ti yarakkírí, Moisés pia int̄ir̄i'p̄i yentai.

Moisésya Yenupanto' Wani

Imakui'p̄i Pe E'n̄ito' Epu'to'pe

²¹Mírírí ye'nen í' kai'ma esenumenkan m̄ir̄ir̄i p̄i'? Innape Moisés nuri'ti pia Paapa n̄it̄ir̄i'p̄i wani, innape Abraão nuri'ti yarakkírí Paapa esetato' wani warantí? Inna, sa'n̄ir̄i to' wani innape. Maasa pra Moisés nuri'tiya yenupanto' yawírí t̄iiko'mansenonya Paapa win̄ipai t̄iiko'manto' ton yapisí e'painon, teuren t̄iise yapisí to'ya pep̄in, maasa pra Paapa maimu yawírí to' wani pep̄in tiwin kin. ²²Mírírí warantí Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' imakui'p̄i ku'sa' t̄iuya'n̄ikon ye'nen, tami'naw̄ironkon yentai imakui'p̄i enasa' m̄ir̄ir̄i wenai. Mírírí ye'nen manni'kanya neken innape Jesus Cristo ku'nenanya t̄iwe'p̄iika't̄ito'kon yapisí, ikup̄i t̄iuya ta'p̄i Paapaya yawírí.

23 Tíise maasa Cristo erepamí pra tíise, pena Moisésya yenupanto' rí'píya uurí'níkon píika'tí'pí, í' kai'ma ko'manníto'pe ekaremekí'píya. Mírírí Moisésya yenupanto' rí'pí waní'pí uurí'níkon yenupato'pe awaní'pí, Cristo erepamí pikírí sírírí non pona. 24 Tíise Cristo erepansa' ye'nen, epu'tí man, innape ikupí wenai, yairon pe Paapaya uurí'níkon yapisi, Moisés nurí'tíya yenupanto' yawírí ko'manní wenai pra. 25 Tarípai eerepansa' man. Mírírí ye'nen iní'rí Moisésya yenupanto' rí'pí waní pepín uyenupanenkon pe, maasa pra innape Cristo kupí ye'nen.

26 Maasa pra innape ikupíya'níkon wenai tamí'nawírí amírí'níkon waní Paapa munkíyamí' pe manní' Jesus Cristo yarakkírí tũko'mansenon pe awaníkon. 27 Í' pensa amírí'níkon esenpatakona yai ta'píya'níkon: — Tarípai uurí Paapa pemonkono, penaro' uyeserurí'pí kupíyua pepín tíise amenan pe uyeseru ton yapisiyua sírírí. Amenan pon waní yeka'ma warantí uyeseru ton yapisiyua Cristo winípai. 28 Mírírí wenai taa eseríke pra awaní uurí Judeu, Judeu pepín yentainon taa pepín. Taa pepín nírí uurí aní' poitírí pepín, to' poitírí yentainon taa pepín. Moropai taa pepín uurí warayo', wírí' yentainon taa eseríke pra awaní. Maasa pra Paapaya tamí'nawíronkon amírí'níkon era'ma, se' kaisarí Jesus Cristo yarakkírí aako'mamíkon wenai. 29 Aasírí amírí'níkon waní Cristo pemonkono pe tíwe'sanon pe. Mírírí ye'nen amírí'níkon waní nírí Abraão nurí'tí payaní'san pe Cristo warantí. Mírírí ye'nen Abraão pí' Paapa nekaremekí'pí yapisiya'níkon pe naatí.

4

1 Í' amírí'níkon pí' ankapai e'to' pí' tauya sírírí. Maasa era'matí. More pe tíise itun sa'manta yai, tamí'nawírí temanne pe awaní, tíise itesa' pe aako'mamí eseríke pra awaní, more pe awaní ye'nen. 2 More pe awaní tanne, tiaron pemonkonya ko'manní'pí e'pai awaní. Míikírí waní more esa' pe. Moropai ítemanne esa' pe awaní. Imaimu yawírí more ko'mamí í' pensa kure'ne teenasa' pikírí, iku'to'peiya ta'pí itun nurí'tíya pikírí. 3 Mírírí warantí nírí anna Judeuyamí' waní'pí, more waní kaisarí, maasa Cristo yekare eta pra tíise. Mírírí yai ko'manní'pí í' kai'ma pata yeseru yawírí e'píika'tínto'pe kai'ma. 4 Tíise í' pensa Paapa munmu erepanto' weiyu eseporí'pí, eesenpo'pí more pe wírí' yai. Moropai míikírí ko'mamí'pí Moisés nurí'tíya yenupanto' yawírí. 5 Mírírí yawírí aako'mamí'pí maasa pra uurí'níkon mo'kapa kai'ma mírírí Moisésya yenupanto' rí'pí winípai. Mírírí yawírí pra e'ní ye'nen e'taruma'tín kupí tanne uurí'níkon mo'ka'píya. Moropai uye'ma'píya'níkon tũsa'manta ke, Paapa munkí pe uurí'níkon enato'pe.

6 Uurí'níkon waní tarípai Paapa munkíyamí' pe. Mírírí ye'nen uye-wankon ya' Paapaya Morí Yekaton Wanní yarima'pí. Míikírí waní inmu yekaton pe. Míikíríya taa —Paapa, uyun —taiya. Mírírí wenai uyunkon pe Paapa waní epu'tí. 7 Moriya amírí'níkon waní pepín ipoitírí pe. Tíise inmukuyamí' pe pu'kuru awaníkon. Moropai inmukuyamí' pe awaníkon ye'nen, Paapaya tamí'nawíronkon tĩnmukuyamí' pia temanne tírí aapia'níkon.

Paulo Esewankono'ma

Galácia Po Tĩiko'mansenon Pí'

8 Pena amírí'níkonya Paapa epu'tí pra awaní yai, mia' ke ikonekasa' yapurí'píya'níkon. Ipoitírí warantí aako'mamí'píkon tíise Paapa pe pra

túise. ⁹ Túise tarípai amírí'níkonya Paapa epu'sa' man. Taapai'níkon man Paapaya amírí'níkon epu'sa' man. Túise í' wani' awaní ye'nen tiaron poitírí pe awe'to'pe enna'popai awaníkon? Moisés nurí'tíya yenupanto' yawírí awaníkon ya, awe'píika'tíkon kai'ma eesenumenkíkon? Awe'píika'tíkon pepín. ¹⁰ Í' ton pe taaya'níkon, ipíkku pe iweiyu ton tímó'kapí'se? Judeuyamí' yeseru yawírí e'pai naatí? Kapoi era'tí pe yapurí moropai kono' mo'ta yai yapurí, amenan kono' ewomí yai yapurí taaya'níkon, í' pe pra rí túise? ¹¹ Mararí pra apí'níkon esewankono'man pí' wai. Teuren kure'ne akore'ta'níkon uuko'mamí'pí esenyaka'ma pí' itekare ekaremekí pí' mírírí yawírí pra awaníkon sírírí. Mírírí ye'nen aapia'níkon í' pe pra rí mírírí unekaremekí'pí waní sírírí.

¹² Uyonpayamí', esatíuya sírírí apí'níkon í' kai'ma uurí waní warantí, Moisés nurí'tíya yenupanto' yawírí pra awaníkon yu'se wai. Inna seru' pepín uurí ena'pí amírí'níkon warantí mírírí Moisésya yenupanto' rí'pí yawírí pra. Mírírí yai í' kai'ma imakui'pí pe uwiníkí eeseurímasa'kon pra naatí. ¹³ Manni' yai Jesus Cristo yekare ekareme'se akore'ta'níkon erepamí'pí e'mai' pe, pri'ya pra waní ye'nen. ¹⁴ Túise mírírí wenai uyewanmaríya'níkon pra awaní'píkon. Uyu'se awaníkon pín, pri'ya pra esepu'tí tanne. Túise uyapísí'píya'níkon awakíríkon pe manni' Paapa narima'pí inserí yapísíya'níkon warantí moropai Jesus Cristo erepamí akore'ta'níkon yapísíya'níkon warantí pu'kuru uyapísíya'níkon. ¹⁵ Amírí'níkon waní'pí kure'ne taatausinpai. Mírírí yai túise í' kai'ma eenasa'kon mírírí? Tauya apí'níkon kure'ne aatausinpá'píkon í' antí'pai awaní'píkon uupia mararí pra kure'ne ayenukon rí tímó'kai antí'pai awaní'píkon uupia. ¹⁶ Mírírí warantí awaníkon típo, ayeyatonkon pe enasa' sírírí moríya. Maasa pra yairí eseuríma ye'nen, uyu'se pra eenasa'kon mírírí?

¹⁷ Akí, insamoro warayo'kon waní kure'ne amírí'níkon winíkí túise inkamoro esenumenkato' waní morí pe pra. To' esenumenka amírí'níkon pantaka yu'se iní'rí upínamaya'níkon namai. Upínamaya'níkon yentai típínamakonpa apantakon to'ya. ¹⁸ Inna, seru' pepín kure'ne amírí'níkon winíkí to' esenumenka ya, morí kupíkonpa, í' wani' pra man. Mírírí warantí uurí esenumenka, ayarakkírí'níkon neken uurí waní yai pra, túise o'non pata aminke waní tanne. ¹⁹ Uyonpayamí', unsa'namakon, kure'ne apí'níkon esenumenka, un mukuyamí' warantí awaníkon ye'nen. Uurí waní asankon warantí. Manni' wírí', more yanya tímoron epu'tí tínre yenpoto' tíuya weiyu yai warantí umoron epu'tíuya awenai'níkon. Maasa pra kure'ne itu'se waní amírí'níkon ena Cristo warantí iteseru warantí aako'mamíkonpa. ²⁰ Kure'ne esenumenkan pí' wai akore'ta'níkon e'pai waní pí' ayarakkírí'níkon eseurímato'pe, uurí pe pu'kuru, kure'ne apí'níkon teesewankono'mai uuko'mamí wenai.

Agar Moropai Sara Yekare Pí' Eeseuríma'pí Uurí'níkon Yenupato'pe

²¹ Amírí'níkon manni'kan Moisésya yenupanto' rí'pí yawírí e'pai'níkon. Maasa ka'tí upí'. Etasa'ya'níkon pra naatí, í' kai'ma Moisés nurí'tíya yenupanto' yekare? ²² Míríríya ta'pí pena Abraão nurí'tí munkíyamí' waní'pí asakí'ne warayo'kon. Tiwinan waní'pí ipoitírípa' Agar more pe. Moropai tiaron waní'pí ino'pí pu'kuru Sara more pe, ipoitírípa' pepín. ²³ Míikírí ipoitírípa' more esenpo'pí í' kai'ma pemonkon esenpo warantí, tiaron pe pra. Túise ipoitírípa' pepín ino'pí more esenpo'pí í' kai'ma kupí tíuya ta'pí Paapaya yawírí.

²⁴ Mírîrî to' yekarekon wanî yenupanto'pe. Inkamoro asakî'nan wîri'sanyamî' yekare wanî î' kai'ma Paapa esetato'pe pemonkonyamî' yarakkîrî. Tiwin wanî manni' wî' po Moisés nuri'ti pia tîmaimu rukakaiya ekareme'nen pe, mûikîrî Agar wanî. Mírîrî Moisés nuri'tiya yenupanto' yawîrî tûiko'mansenon pe wanî to' poitîrîtonon warantî. ²⁵ Manni' wî', Sinai itese' wanî Arábia pata po tîwe'sen pe. Mírîrî yekare ekareme'nen pe Agar wanî. Moropai manni'kan Jerusalém po tûiko'mansenon, Judeuyamî' ko'mamî mîrîrî yawîrî to' poitîrîkon warantî. ²⁶ Tîise manni'kan Cristo pemonkonoyamî' wanî Moisésya yenupanto' rî'pî yawîrî tîwe'sanon pe pra, to' poitîrî pe pra. Inkamoro ko'manto' wanî ka' po, tarîron Jerusalém yentai tîwe'sen. Mírîrî amenan Jerusalém wanî usankon pe. Mírîrî ekareme'nen pe Sara, Abraão no'pî rî'pî wanî, maasa pra ipoitîrîpa' pra tîwanî ye'nen. ²⁷ Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man:

Amîrî wîri', manni' î' pensa more yepotîpon pepîn
taatausinpai e'kî.

Amîrî î' pensa more morontasa' epu'titîpon pepîn.

Mararî pra entaimepî'kî aatausinpasa' wenai.

Maasa pra manni' wîri', inyo nîrumaka'pî,
mûikîrî payanî'san wanî kupî sîrîrî mararî pra,
manni' tînyo yarakkîrî tûiko'mansenon payanî'san yentai
taasa'ya man.

Is 54.1

²⁸ Tarîpai uyonpayamî', amîrî'nîkon wanî manni' Abraão munmu, Isaque warantî. Maasa pra eesenpo'pî Paapa maimuya taasa' yawîrî. Mírîrî warantî nîrî amîrî'nîkon wanî Paapa munkîyamî' pe, innape imaimu kupîya'nîkon ye'nen. ²⁹ Isaque esenpo'pî Morî Yekaton Wannî wenai tîise Ismael esenpo'pî tîyun wenai. Mírîrî pikînsa' takon taruma'ti pia'ti'pî Ismaelya. Mírîrî warantî Moisésya yenupanto' rî'pî yawîrî tîwe'sananya Cristo pemonkono pe tîwe'sanon taruma'ti sîrîrî. ³⁰ Tîise î' kai'ma Paapa maimu e'menukasa'ya nai? Taasa'ya man see warantî:

—Tîwî ano'pî poitîrîpa' yarimakî attîto'pe tînre yarakkîrî.

Maasa pra mûikîrî poitîrîpa' moreya tîyun winîpai
intîrî yapisî eserîke pra man manni' ipoitîrîpa' pepîn
ano'pî pu'kuru moreya intîrî yapisî manni' warantî

Gn 21.10

—ta'pî Paapaya Abraão pî' pena. ³¹ Mírîrî ye'nen uyonpayamî', uurî'nîkon wanî pepîn tiwin kin manni' ipoitîrîpa' munkîyamî' warantî tîwe'sanon pe. Tîise manni' ipoitîrîpa' pepîn, ino'pî pu'kuru munkî warantî e'nî.

5

Moisés Yenupanto' Rî'pî Yawîronkon Maimu

Tetai Pra E'tî

¹ Cristoya uurî'nîkon mo'ka'pî penaro' uyeserukon winîpai inî'rî mîrîrî yawîrî eseka'nunkan yuwa namai. Maasa pra pena mîrîrî warantî e'nî'pî yairon pe e'nîto'pe teuren. Tîise Cristoya neken ukupîkon yairon pe. Mírîrî ye'nen sa'me e'tî, inî'rî penaro' ayaserukon yawîrî awanîkonpa tîwenna'poi pra e'tî.

² Maasa etatî. Yairon pî' uurî Paulo eseurîma sîrîrî see warantî. Amîrî'nîkon eturumaka ya, amerekon pi'pî pottî ya'tî pî' yairon pe eenakonpa Paapa pia, Judeuyamî'ya ikupî warantî. Mírîrî kupîya'nîkon wenai, morî pe Cristoya akupîkon pepîn. Mírîrî yawîrî aako'mamîkon

ya, Cristo níkupí'pí waní e'painon í' pe pra rí aapia'níkon. ³ Iní'rí ankapai wai mîrîrî rî apí'níkon. Mîrîrî ye'ka ku'nen pemonkon waní ya, moriya mûkîriya tamî'nawîrî mîrîrî Moisés nurî'tíya yenupato' yawîrî íkupí ko'mannîpí e'pai awanî tíwa'kai pra. ⁴ Inkamoro esenumenka mîrîrî ku'sa' tíuya'níkon wenai Paapaya uyapisíkon kai'ma to' esenumenka, maasa pra Moisés nurî'tíya yenupanto' yawîrî tíwaníkon ye'nen, tíise inkamoro atarimasa' mîrîrî mûkîrî Cristo morí pe ku'to' ton piapai, mîrîrî epe'mîra Paapa nîtirî anapí'pai pra tíwaníkon wenai. ⁵ Tíise uurí'níkonya inímîkí í' kai'ma Paapaya uurí'níkon yapísí, yairon pe uku'sai'ya'níkon ye'nen. Uurí'níkon yapísíya, epu'tí emapu'tí Morí Yekaton Wanníya. Mîrîrî píkinsa', moropai innape iku'to' wenai, Moisésya yenupanto' rí'pí kupí wenai pra, uurí'níkon yapísíya morí pe. ⁶ Mîrîrî warantí Cristo yarakkîrî uurí'níkon waní tiaronkon yentai e'ku'ní pí' pra. Mîrîrî ye'nen mîrîrî amerekon pí'pí pottí ya'títo' waní í' pe pra, tíise e'sa'namanto', moropai innape Cristo ku'to' wenai uurí'níkon e'pûika'tín.

⁷ A'kí uyonpayamî', pena amîrî'níkonya Cristo níkupí'pí innape, moropai mîrîrî kupí pí' aako'manpítí'pí, awe'pûika'tí'píkon. Tíise aní'ya mîrîrî kupíya'níkon pra awanî emapu'tí'pí, yairon yawîrî aako'mamíkon namai? ⁸ O'non ye'ka pe amîrî'níkon yeka'nunka'píiya tíwí íkupíkonpa? Mîrîrî kupítípono'pí waní amîrî'níkon yarakkîrî Paapa pe pra, manni' amîrî'níkon yannotípon pe pra. ⁹ Taa to'ya manni' warantí: — Mararon kîsere'na yai'meto' ke yai'mesa' ya, tamî'nawîrî mîrîrî kîsere'na yai'mesai'ya waní —taa to'ya. Mîrîrî warantí tamî'nawîrî amîrî'níkon esenku'tí eseríke awanî seru'ye'kon pí'. ¹⁰ Tíise uyonpayamî', mîrîrî ye'ka kupí pí' aako'mamíkon eseríke pra akupíkon pí' wai. Tíise í' kai'ma yairí eesenumenkato'kon ton erepamí kupí pí' wai yairí. Maasa pra Cristo yarakkîrî e'ní ye'nen. Moropai manni' pemonkon, mîrîrî ye'ka kupíya'níkon emapu'títípon, mûkîrî ye'ka taruma'tí Paapaya eseríke awaní epu'tí pí' wai. Mîrîrî kupíya aní' pe awanî tepu'se pra.

¹¹ Uyonpayamî', tiaronkon esenumenka amerekon pí'pí pottí ya'tí ekaremekí pí' uuko'mamí kai'ma. Tíise e'pûika'tínto'pe mîrîrî Judeuyamí' yeseru ekaremekíuya ya, Judeuyamí' ekore'ma pepín e'painon, eseurímato' pí'. Tíise Cristo sa'mantato' yekare ekaremekíuya ye'nen, Judeuyamí' ekore'ma mîrîrî pí'. ¹² Moropai í' kai'ma inkamoro ye'ka pemonkonyamí'ya Judeuyamí' yeseru ya' amerekon pí'pí pottí ya'tí yu'se to' waní ya, uurí pia ipi'pí neken ya'tí to'ya e'pai pra awanî, tíise tamî'nawîrî tímerekon ya'tí to'ya to' esemuka e'pai awanî tiwin ite'ka.

¹³ Amîrî'níkon yanno'pí Paapaya uyonpayamí', Moisés nurî'tíya yenupanto' yawîrî eeseka'nunkakon namai. Tíise mîrîrî ye'ka winípai eemo'kasa'kon pí' ke'wapu'títí penaron ayeserukon rí'pí maimu pe. Tíise mîrîrî warantí pra eetí'nínmakon e'pai man. Mîrîrî wenai tiaronkon píika'títí. ¹⁴ Maasa pra tamî'nawîron Moisés nurî'tíya yenupanto' waní tiwin. Ta'píiya see warantí:

—Awaníyakon sa'namakí aawarîrî awe'sa'nama manni' warantí *Lv 19.18* —ta'píiya. ¹⁵ Tíise eesiyu'pítíkon pí' aako'mamíkon ya, morí pe Cristo yarakkîrî aako'mamíkon pepín. Mîrîrî ye'nen aka, tíwarí e'tí mîrîrî warantí aako'mamíkon namai.

Morí Yekaton Wanní Nama Taríron Ka'rí Uyeserukon Yawîrî Ko'manní

¹⁶ Í' ankapai e'to' mîrîrî pí' tauya sírîrî. Tíwí Paapa winípainon Morí Yekaton Wanníya amîrî'níkon pinunpa o'non poro itu'se tíwaní píkirí.

Mírîrî kupî mûîkîrîya tanne, tarî itu'se awe'to'kon maimu yawîrî pra awanîkon. ¹⁷ Maasa pra tarî itu'se e'nîto' uyeserukon wanî Paapa winîpainon Morî Yekaton Wannî yewanma pe, moropai itu'se Morî Yekaton Wannî e'to' wanî uurî'nîkon yewanma pe. Mîrîrî ye'nen inkamoro wanî sa'nîrî eseyaton pî'. Mîrîrî pîkînsa' amîrî'nîkonya itu'se awe'to'kon kupî eserîke pra man. ¹⁸ Tîise Morî Yekaton Wannî maimu yawîrî awanîkon ya, tiwin kin Moisésya yenupanato' rî'pî yawîrî pra awanîkon.

¹⁹ A'kî, maasa era'matî. Imakui'pî tesorukon yawîrî tîwe'sanon yeseru wanî teesera'mai. To' yeseru wanî se' tapairî tîwe'sanon pe wîrî'sanyamî' yarakkîrî. Se' tapairî wîrî'sanyamî' wanî warayo'kon yarakkîrî. Nura kupî to'ya, to' epepî pepîn. ²⁰ Moropai mia' ke ikonekasa' yapurînenan pe to' wanî. Moropai pia'sanyamî' yapurînenan pe to' wanî. Mîrîrî kupî tîuya'nîkon wenai pemonkon yeyaton pe to' wanî. Teepîsanon pe to' wanî. Teekore'masanon pe to' wanî. Moropai tîkinmuwasenon pe to' wanî. Moropai tu'ke î' yu'se tîwe'sanon pe to' wanî. Inkamoro ye'kakon wanî tîwe'pantakakon tîwarîrî'nîkon tiaronkon yarakkîrî. ²¹ Inkamoro wanî î' kai'ma tiaron yemanne yu'se tîwe'sanon pe. Teetînsenon pe to' wanî. Teesiyu'pî'sanon pe to' wanî. To' ko'mamî mararî pra mîrîrî ye'kakon imakui'pî kupî pî'. Mîrîrî ye'nen tauya inî'rî pena ta'pîuya warantî. Mîrîrî ye'kakon ku'nenan esa' pe Paapa wanî pepîn. Inkamoro wîtî eserîke pra awanî Paapa pia. Ipatîkarî yarakkîrî to' ko'mamî pepîn.

²² Tîise Morî Yekaton Wannî maimu yawîrî e'nî'nîkon ya, e'nî see warantî: e'sa'naman, atausinpan, tîwanmîra e'nî, teekore'masen pe pra e'nî, nari' pe pra e'nî, morî pe e'nî yairî î' ta'pî yawîrî e'nî, ²³ mîi' pe tîwe'sen pe pra e'nî, uuwarîrî'nîkon wanî teetî'nînsenon pe e'nî. Mîrîrî warantî morî pe e'nî ya, anî'kanya yenupanato' puremekî pepîn. ²⁴ Mannî'kan Jesus Cristo yapisîtîponkonya penaro' imakui'pî tesorukon rumaka'pî. Maasa pra pakî'nan pona Cristo sa'manta'pî wenai, morî pe uurî'nîkon kupîpa. Mîrîrî ye'nen inî' imakui'pî anku'pai pra enanî'pî. ²⁵ Morî Yekaton Wannîya upîika'tîsa'kon ye'nen imaimu yawîrî ko'mannî yuwapai'nîkon. Tîwî mûîkîrî esenyaka'ma ko'mannîto' ya' tîpai'nîkon. ²⁶ Uurî'nîkon atapurî eserîke pra man tiaron uyonpakon yentai ipîkku pe e'nî pî'. Anî' ekore'ma eserîke pra man mîrîrî warantî. Tiaron warantî ipîkku pe e'pai e'nî pî' o'ma'tan eserîke pra man. Mîrîrî warantî ikupî pî' ko'mannî e'pai'nîkon pra man.

6

Awe'pîika'tîkon Yuwatî

¹ Uyonpayamî', anî'ya amîrî'nîkon kore'ta imakui'pî kupî eposa' ya, mannî' Morî Yekaton Wannî maimu yawîrî tîwe'senya mûîkîrî pîika'tî e'pai awanî, inkupî'pî wenai. Imakui'pî pe tînkupî'pî wanî epu'to'peiya moropai irumakato'peiya. Tîise mîrîrî kupîiya e'pai awanî mîi' pe tîwe'se pra, tîise morî pe. Moropai tîwarî si'ma ikupîiya e'pai awanî, imakui'pî ya' nîrî teena namai. ² Awe'pîika'tîkon yuwatî ayonpakon pokonpe. To' meruntîtannîpî yuwatî to' atausinpatope. Moropai mîrîrî warantî ikupî pî' aako'mamîkon ya, Cristoya ta'pî yawîrî ikupîya'nîkon mîrîrî. [Maasa pra ta'pîiya: —Ayonpakon sa'namatî, tîwî tîku'se pra.] ³ Anî' esenumenka ya, tîwarîrî ipîkku pe tîwanî pî', ipîkku pe pra si'ma, mûîkîrî esenku'tîsa' sa'ne mîrîrî tîwarîrî. ⁴ Mîrîrî ye'nen tiwin pî' si'ma warîrî wanî esera'man e'pai awanî. Î' rî ku'sa', morî ku'sa' imakui'pî ku'sa' era'mapai man.

Morí ku'sa' epu'tí ya, moriya mîrîrî pî' atapurîn. Morí pe tiaron yeseru wenai iwarantí atapurîn eserîke pra man. ⁵ Maasa pra tiwin pî' si'ma uyeserukon unkupî'pikon esera'ma kupî sîrîrî. Mîrîrî ye'nen Cristo pia erepannîsa' ya, uurî'nîkonya rî unkupî'pikon ku'sa' ekaremekî kupî sîrîrî ipî'.

⁶ Amîrî'nîkon kore'ta Cristo yekare pî' ayenupanenkon wanî ya, mîkîrî pîika'tîya'nîkon yuwatî, tamî'nawîrî itu'se awe'to' pî' morí pe. Itekkari ton pî' ito' ton ke, ipata'se' ton ke, mîrîrîkon ke ipîika'tîya'nîkon yuwatî.

⁷ Tauya sîrîrî see warantí. Paapa yenku'tîya'nîkon kai'ma kîsenku'tîtî, tamî'nawîrî Paapaya epu'tí tanne. Maasa era'matî. Warayo'ya tînmîri pîmî ya, mîrîrî inpîmî'pî aro'ta moropai eepeta. Mîrîrî tînpîmî'pî mo'kaiya. Tiaron pe eepetasa' pra awanî. ⁸ Mîrîrî warantí nîrî anî'ya morí ku'sa' ya, Morí Yekaton Wannî atausinpato' yawîrî morí eporîiya Morí Yekaton Wannî winîpai, ipatîkarî tîiko'manto' ton. Tîise anî'ya imakui'pî ku'sa' ya, itu'se teesenumenka yawîrî, mîkîrîya imakui'pî yepe' pe e'taruma'tînto' eporî, aasa'manta ipatîkarî. ⁹ Mîrîrî ye'nen morí kupî pî' ko'mannî teeseta'kai pra. Tîwîrî ikupî pî' e'nîpai man, maasa pra î' pensa yapisî weiyu erepamî yai, yapi'to'pe'nîkon. ¹⁰ Mîrîrî ye'nen tîwîrî ikupî eserîkan wanî ya, morí ku'pai'nîkon man tamî'nawîronkon yarakkîrî. Tîise ikupî ya, manni'kan uyonpakon innape Jesus Cristo kupîtîponkon pîika'tî yuwapai man, maasa pra inkamoro wanî ye'nen uyonpakon pe. Moropai innape iku'nenan pepîn nîrî pîika'tîtî.

Paulo Esekaremekî

Moropai Tiwinkano'pî Pe Panamaiya

¹¹ Uurîya sîrîrî kaareta menuka sîrîrî uyenya ke pu'kuru aapia'nîkon. Maasa era'matî î' kai'ma inonkon pe imenukasau'ya.

¹² Tarîpai tauya sîrîrî apî'nîkon insamoro ayenupanenkon pî'. Inkamoro wanî ipîkku pe tîwe'ku'sanon pe. —Amerekon pî'pî pottî ya'tîtî, —taa pî' to' ko'mamî teese'ka'nunkai. Mîrîrî kupîya'nîkon yu'se to' wanî tîpî'nîkon Judeuyamî' o'ma'ta namai. Maasa pra Cristo sa'mantato' yekare neken ekaremekî to'ya ya, Judeuyamî'ya to' taruma'tî e'painon.

¹³ Tîise mîrîrî warantí amîrî'nîkon ena yu'se tîwe'sananya tamî'nawîrî Moisés nuri'tîya yenupanto' kupî pepîn. Tîise tîmaimukon pe mîrîrî ku'sa'ya'nîkon wenai atapurîpai to' wanî. Taa to'ya: —Anna maimu pe iku'sa' to'ya —taa to'ya. Mîrîrî kupîya'nîkon yu'se to' wanî, poro po neken teesera'masen ton api'pikon pî'.

¹⁴ Tîise uurî wanî pepîn inkamoro warantí. Jesus Cristo sa'mantato' neken ku'nen pe wanî innape. Maasa pra Jesus sa'manta'pî wenai uurî nîrî, uusa'manta'pî iwarantí. Mîrîrî ye'nen Paapa yapurînenan pepîn warantí e'pai pra wai. Moropai mîrîrî wenai tîipia'nîkon uurî yu'se pra to' wanî, Cristo warantí wanî ye'nen.

¹⁵ Î' wani' awanî pepîn Paapa pia, mîrîrî warantí e'nî ya, Judeuyamî' yeseru ya' e'nî tanne, to' yeseru ya' pra e'nî tanne. Tîise Paapa wanî pemonkon yeseru miakanmapai amenan pe awe'to'pe. ¹⁶ Moropai tamî'nawîronkon manni'kan sîrîrî yawîrî yapurînenan wanî ya, inkamoro pia tîwanmîn moropai tî'noko'manto' wanî mîrîrî. Tamî'nawîronkon Paapa pemonkonyamî', innape yapurînenan pia Paapaya itîrî yu'se wanî.

¹⁷ Mîrîrî ye'nen anî'ya taa: —Cristo naipontî'pî pepîn amîrî, yu'se pra wai. Maasa pra sîrîrî uyesa'ya ekaremekî sîrîrî î' kai'ma erekî'

pe wanî. Mîrîrîya Jesus Cristo wanîyakon pe wanî ekaremekî sîrîrî, uyera'manenanya uyera'mato'pe.

¹⁸ Uyonpayamî', morî epe'mîn tírî Uyepotorîkon Jesus Cristoya yu'se wai tamî'nawîronkon amîrî'nîkon pia. Moropai ayarakkîrî'nîkon aako'mamî yu'se wai. Mîrîrî warantî e'pai man. Mîrîrî neken.

SÎRÎRÎ KAARETA PAULO NÎMENUKA'PÎ ÉFESO PONKON PIA

Sîrîrî kaareta menuka'pî Pauloya moropai yarima'pîiya innape Jesus ku'nenan Éfeso ponkon pia. Roma po atarakkannîto' yewî' ta tîwanî tanne, imenuka'pîiya. Î' kai'ma Paapa esenumenkato' wanî ekaremekî'pîiya. Tamî'nawîronkon pemonkonyamî' esa' pe Jesus kupîiya pî' eeseurîma'pî. Moropai ta'pîiya nîrî inkamoro wanî Jesus yarakkîrî, tiwin to' enasa' ye'nen, tiaronkon pemonkonyamî'ya morî to' yeseru era'ma e'pai awanî.

¹ Uurî Paulo, Jesus Cristo naipontî'pî itu'se Paapa wanî ye'nen. Sîrîrî kaareta menuka'ya amîrî'nîkon pia, Paapa nîmo'ka'san tîmîrî ton pe, Éfeso cidaderî ponkon pia. Amîrî'nîkon wanî innape Jesus Cristo kupî pî' tîlko'mansenon pe.

² Manni' epe'mîra Paapa nîrîrî moropai tîwanmîra e'nîto' tîrî Uyunkon Paapaya moropai Uyepotorîkon Jesus Cristo yunya yu'se wai aapia'nîkon.

Upîka'tî Tîuya'nîkon Pî' Paapa Esenenmenka'pî Cristo Wenai

³ Paapa, Uyepotorîkon Jesus Cristo yun yapurîpai'nîkon. Maasa pra ka' winîpainon, Morî Yekaton Wannî tîrî tîuya wenai uurî'nîkon koneka'pîiya morî pe. Ikupî'pîiya Cristo nîkupî'pî wenai. ⁴ Maasa pra pena, sîrîrî pata koneka tîuya rawîrî, Paapaya uurî'nîkon menka'pî, Jesus Cristo nîkupî ton wenai. Morî pe pu'kuru e'nîto'pe moropai î' rî imakui'pî unkupî'pîkon ton pra e'nîto'pe tîrawîrî umenka'pîiya'nîkon. Paapaya uurî'nîkon sa'nama'pî kure'ne. ⁵ Mîrîrî ye'nen eesenumenka'pî pena tînmukuyamî' pe uurî'nîkon kupî tîuya pî', Jesus Cristo wenai. Mîikîrî esenumenka'pî itu'se tîwanî ye'nen. ⁶ Mîrîrî ye'nen uurî'nîkonya yapurî e'pai awanî kure'ne. Maasa pra morî tîrî'pîiya epe'mîra, tînmu kure'ne tînsa'nama wenai.

⁷ Maasa pra uurî'nîkon wanî Jesus Cristo ne'ma'san pe, tîmînî i'kamo tîuya yai pakî'nan pona. Mîrîrî wenai unkupî'pîkon imakui'pî kupî'pî Paapaya tîwanmîra. Mîrîrî kupî'pîiya maasa pra upî'nîkon morî pe pu'kuru tîwanî ye'nen. ⁸ Mararî pra tîwakîrî pe pu'kuru uurî'nîkon pia itîrî'pî Paapaya, epu'nen pe pu'kuru tîwanî ye'nen. ⁹ Moropai anî' nepu'tî pepîn epu'to'pe uurî'nîkonya ikupî'pîiya. Î' kai'ma ikupî tîuya pî' Jesus Cristo nîkupî'pî wenai, manni' pî' eesenumenka'pî pena. Mîrîrî yenpo'pîiya uupia'nîkon. ¹⁰ Moropai tamî'nawîrî ekonekasa' yai, ikupîiya ta'pî tîuya yawîrî. Tamî'nawîronkon rumakaiya Cristo yenya'. Tamî'nawîrî ka' po tîlko'mansenon moropai non po tîlko'mansenon rumakaiya itenya', tamî'nawîronkon esa' pe awe'to'pe. ¹¹ Tamî'nawîrî sîrîrî kupî'pî Paapaya, pena î' kai'ma teesenumenka'pî yawîrî. Mîrîrî ye'nen mîikîrîya uurî'nîkon menka'pî tîpemonkono pe e'nîto'pe Cristo wenai. Mîrîrî kupî'pîiya itu'se tîwanî ye'nen. ¹² Mîrîrî kupî'pîiya tapurîto'pe uurî'nîkon Judeuyamî'ya, morî pe, ipîkku pe Paapa e'to' yapurîto'pe. Maasa pra e'mai' pe innape Cristo ku'sa'nîkon, moropai inîmikî pî' ko'mannî, iipia ko'mannîto'pe.

¹³ Amîrî'nîkon yarakkîrî nîrî awe'kupî'pî mîrîrî warantî. Î' pensa yairon Cristo yekare e'pîika'tînto' eta'pîya'nîkon yai, ikupî'pîya'nîkon innape. Moropai mîrîrî yai, Paapaya Morî Yekaton Wannî tîrîuya taasa' tîuya yawîrî itîrî'pî aapia'nîkon. Tîmîrî pe awanîkon ekareme'nen pe itîrî'pîiya. ¹⁴ Morî

Yekaton Wannî tîrî'pîiya imakui'pî yapai tîpemonkonoyamî' ye'ma'pî tîuya ekareme'nen pe. Moropai tîpia inkamoro yarî tîuya ekareme'nen pe itîrî'pîiya. Mîrîrî wenai uurî'nîkonya epu'tî î' taasa' tîuya yawîrî Paapaya ikupî. Mîrîrî ye'nen morî pe Paapa e'to' pî' yapurî e'pai awanî kure'ne.

Paulo Epîremato'

¹⁵⁻¹⁶ Mîrîrî ye'nen uurî epîrema sîrîrî. Innape Uyepotorikon Jesus Cristo kupî pî' awanîkon moropai tamî'nawîrî manni'kan innape iku'nenan sa'namaya'nîkon yekare etasau'ya pata pai, epîrema pî' uuko'mamî tîtî'napanse pra. —Morî pe man —tauya Paapa pî' amîrî'nîkon wenai. Sîrîrî warantî uurî enpenata tîwîrî rî amîrî'nîkon pî'. ¹⁷ Moropai Paapa Uyepotorikon Jesus Cristo yun manni' morî pu'kuru pî' esatîuya. Amîrî'nîkon pia epu'nen pe awe'to'kon ton tîto'peiya. Î' kai'ma tîwanî ekareme'nen ton Morî Yekaton Wannî tîto'peiya. Mîrîrî warantî neken î' kai'ma Paapa wanî epu'tîya'nîkon inî' panpî'. ¹⁸ Epîrema sîrîrî. Esatîuya Paapa pî' mîikîrîya anepu'tîkon pepîn epu'tîya'nîkon emapu'to'pe. Maasa pra amîrî'nîkon yanno'pîiya ipatîkarî aako'mamîkonpa Cristo pia, moropai tamî'nawîrî intîrî yapisîkonpa. Tamî'nawîrî mîrîrî epu'tîya'nîkon emapu'to'peiya esatîuya sîrîrî. ¹⁹ Moropai epîrema sîrîrî î' kai'ma kure'ne Paapa meruntîri wanî epu'tîkonpa. Mîrîrî tîmeruntîri tîrî'pîiya uurî'nîkon pia, innape tîku'nenan pia, (morî pe uyewankon konekato'pe tîuya). ²⁰ Mîrîrî tîmeruntîri yenpo'pî Paapaya pena kure'nan, î' pensa Cristo pîmî'sa'ka tîuya yai. Moropai mîrîrî tîmeruntîri ke mîikîrî tîrî'pîiya tîmeruntîri winî eereutato'pe ka' po. ²¹ Miarî si'ma tamî'nawîronkon yentai ikupî'pîiya. Manni'kan epu'nenan, moropai ipikkukon, moropai tiaronkon esa' pe tîwe'sanon, tamî'nawîronkon inkamoro sîrîrî pata po tîiko'mansenon yentai ikupî'pîiya. Moropai inkamoro yentai neken pra, tîise maasa amanen pata koneka Paapaya yai, ipîkku pe tîwe'sanon wanî kupî sîrîrî. Inkamoro yentai nîri ikupî'pîiya. ²² Paapaya tamî'nawîron kupî'pî Cristo ma're awe'to'pe, moropai Cristo maimu yawîrî to' ko'manto'pe. Maasa pra Cristo neken tîrî'pîiya tînmenka'san ton pe, inkamoro tîpemonkonoyamî' tamî'nawîronkon yepotorî pe awe'to'pe. ²³ Maasa pra imenka'san wanî Cristo waikatoi pe, itesa' warantî. Moropai inkamoro pu'pai pe Cristo ko'mamî tîmîrî pe to' wanî ye'nen. Mîrîrî warantî tamî'nawîrî awe'to' yawîrî to' wanî, tîise Cristo ton pîn awanî ya, awe'to' yawîrî awanî pepîn. Maasa pra mîikîrî ko'mamî tamî'nawîrî tînkoneka'pî yepoi, tamî'nawîronkon ko'mannî'nen pe.

2

Sa'mantanto' Winîpai E'pîika'tînto'

¹ Pena amîrî'nîkon wanî'pî isa'manta'san pe, maasa pra Paapa maimu yawîrî aako'mansa'kon pra awanîkon ye'nen, imakui'pî kupî pî' aako'mamîkon ye'nen. ² Mîrîrî yai, sîrîrî pata po tîiko'mansenon ko'mamî'pî warantî aako'mamî'pikon. Inkamoro yaipontînen, Makui maimu yawîrî aako'mamî'pikon. Mîikîrî Makui wanî sîrîrî pata po o'ma'kon, tîpoitîrîtonon yaipontînen pe, moropai Paapa maimu yawîrî pra tîiko'mansenon yaipontînen pe. ³ Tamî'nawîrî uurî'nîkon nîri ko'mamî'pî pena, imakui'pî kupî pî' inkamoro ko'mamî'pî warantî. Itu'se e'nîto' yawîrî anku'pai uurî'nîkon esenumenka'pî. Î' kai'ma esenumenkan yawîrî ko'mannî'pî. Tiaronkon pî' teekore'ma'pî warantî uurî'nîkon pî'

nîrî Paapa ekore'ma'pî, mîrîrî imakui'pî pe e'nîto' wenai. Mîrîrî wenai uurî'nîkon antaruma'tîpai Paapa wani'pî. ⁴⁻⁵ Tîise mîikîriya uurî'nîkon era'ma'pî tî'noko'pî pe, kure'ne usa'nama tûya'nîkon ye'nen. Ipatikarî enen ko'mannîto' ton tîrî'pîiya. Teuren pena imakui'pî unkupî'pîkon wenai, isa'manta'san warantî e'nî tanne, uurî'nîkon ko'manto' ton tîrî'pîiya Jesus Cristo yarakkîrî. Mîrîrî epe'mîra Paapa nîtirî'pî wenai, awe'pîika'tîsa'kon. ⁶ Paapaya Jesus Cristo pîmî'sa'ka yai, uurî'nîkon nîrî pîmî'sa'ka'pîiya yarakkîrî. Moropai upata'se'kon ton tîrî'pîiya, ka' po si'ma tamî'nawîronkon ko'mannî'nen pe e'nîto'pe Cristo pokonpe. ⁷ Paapaya mîrîrî kupî'pî maasa pra tîwîrî tamî'nawîronkonya epu'to'pe, mararî pra morî tîrî tûya uupia'nîkon epe'mîra. Kure'ne usa'nama'pîiya'nîkon moropai upî'nîkon mîrîrî yenpo'pîiya Jesus Cristo nîkupî'pî wenai. ⁸ Maasa pra epe'mîra Paapa nîtirî'pî wenai amîrî'nîkon e'pîika'tîsa', innape ikupîya'nîkon ye'nen. Itu'se amîrî'nîkon e'to' wenai pra, î' ankupî'pîkon wenai pra, tîise amîrî'nîkon repa'pîiya epe'mîra. ⁹ Awe'pîika'tîsa'kon pepîn, morî ankupî'pîkon wenai. Mîrîrî ye'nen anî' wani' pepîn mîi pe mîrîrî pî'. ¹⁰ Maasa pra morî pe uurî'nîkon wani' Paapa nîkoneka'san pe, Jesus Cristo piawonkon pe e'nî ye'nen. Moropai mîikîrî yarakkîrî ko'mannî wenai, morî kupî pî' ko'mannîto'pe ukoneka'pîiya'nîkon. Mîrîrî morî pî' Paapa esenumenka'pî pena ikupî pî' ko'mannîto'pe.

Cristo Pemonkono Pe Judeuyamî' Pepîn Ena

¹¹ Enpenatati î' kai'ma pena awanî'pîkon pî'. Amîrî'nîkon esenposa' pra man Judeuyamî' pe. Mîrîrî ye'nen Judeuyamî' mîi pe tîwe'sananya taa apî'nîkon: —Paapa pemonkono pe pra awanîkon maasa pra amerekon pî'pî ya'tî to'ya pra awanî'pî —taa to'ya. Tesa'kon pî' neken to' atapurî, tawankon yawon pî' pra. ¹² Enpenatati, pena aako'mamî'pîkon aminke Cristo pî'. Paapa pemonkonoyamî' imenka'san yonpa pe pra awanî'pîkon. Mîrîrî ye'nen î' ta'pî Paapaya to' pî' yawîrî ikupî'pîiya tîpemonkonoyamî' ton pe, tîise amîrî'nîkon ton pe pra. Iwinîpainon morî nîmîkiya'nîkon pra awanî'pîkon. Aako'mamî'pîkon sîrîrî pata po Paapa tepu'se pra. Mîrîrî warantî awanî'pîkon pena. ¹³ Pena amîrî'nîkon ko'mansa' aminke Paapa pî' tîise Cristo sa'manta'pî, imîni eti'kamo'pî pakî'nan pona. Mîrîrî inkupî'pî wenai tîpia amîrî'nîkon enepî'pîiya.

¹⁴ Maasa pra mîikîrî rî Cristoya tîwanmîra awe'to'kon ton tîrî'pî. Akupî'pîiya'nîkon Judeuyamî' moropai Judeuyamî' pepîn yarakkîrî tiwinan warantî. Tiwin pemonkon warantî aako'mamîkonpa teesiyu'pî'se pra. Mîikîriya eseyaton pî' awe'to'kon yaretî'ka'pî. ¹⁵ Maasa pra Moisés nurî'tiya yenupanto', Judeuyamî' yeseru yaretî'ka'pîiya. Tarîpai Jesus Cristo wenai tiwin akupî'pîiya'nîkon. Mîrîrî ye'nen amenan pe amîrî'nîkon kupî'pîiya tîpemonkono pe. Mîrîrî warantî tîwanmîn tîrî'pîiya. ¹⁶ Pakî'nan pona tîisa'manta yai, Cristoya eseyaton pî' e'nîto' yaretî'ka'pî. Maasa pra morî pe uurî'nîkon, Judeuyamî', Judeuyamî' pepîn ena emapu'tî'pîiya Paapa yarakkîrî, tînkupî'pî wenai. Moropai ukupî'pîiya'nîkon tiwinan pemonkon warantî. ¹⁷ Mîrîrî ekareme'se Cristo iipî'pî. Moropai mîrîrî ekareme'pîti'pîiya tamî'nawîronkon pî' tîwanmîra aako'mamîkonpa. Ekaremekî'pîiya amîrî'nîkon Judeuyamî' pepîn pî', aminke Paapa pî' tîwe'sanon. Moropai Judeuyamî' pî' nîrî ekaremekî'pîiya, aminke pra ipî' tîwe'sanon pî'. ¹⁸ Cristo nîkupî'pî wenai uurî'nîkon tamî'nawîronkon Judeuyamî' moropai Judeuyamî' pepîn wîti tarîpai Paapa pia. Maasa pra Morî Yekaton Wannîya uurî'nîkon yarî, mîikîrî riya. Inî'rî uma'nîpanenkon ton pra.

19 Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkon Judeuyamî' pepîn wanî pepîn ka'ran pe tîwe'sen warantî. Tîise amîrî'nîkon wanî tarîpai Paapa pemonkonoyamî' pe. Inmukuyamî' pe awanîkon! 20 Amîrî'nîkon wanî Paapa yewî' konekasa' warantî. Moropai anna, Jesus naipontî'san moropai profetayamî' wanî tî' warantî yapîtanî'to'pe itîisa'. Maasa pra anna winîpai itekare etasa'ya'nîkon ye'nen. Tîise Jesus Cristo wanî kure'nan tî' warantî tamî'nawîrî uurî'nîkon yapîtanî'nen pe. 21 Mîikîrîya uurî'nîkon ko'mannîpî tamî'nawîrî morî pe e'nîto'pe. Moropai mîikîrîya inî' panpî' tepu'to'pe uurî'nîkonya ikupî tîmîrî tonpe tîîpia eturumakanto'pe. 22 Mîrîrî warantî nîrî amîrî'nîkon wanî itewî' pe, Jesus Cristo yarakkîrî awanîkon ye'nen. Tiaronkon innape iku'nenan pokonpe tiwin itewî' pe ukonekaiya'nîkon, ita Paapa ko'manto' ton, Morî Yekaton Wannî wenai. Mîrîrî warantî uurî'nîkon wanî.

3

Pauloya Itekare Ekaremekî Judeuyamî' Pepîn Pî'

1 Mîrîrî ye'nen uurî Paulo, Jesus Cristo poitîrî wanî sîrîrî tarî atarakkannîto' ta itekare ekaremekîuya ye'nen amîrî'nîkon, Judeuyamî' pepîn pî'. 2 Upî' morî pe tîwanî ye'nen, iku'to'peuya Paapaya itîrî'pî uupia, epu'tî pî' naatî. Amîrî'nîkon Judeuyamî' pepîn kore'ta esenyaka'mato'pe itîrî'pîiya. 3 Paapaya î' kai'ma ikupî tîuya ekaremekî'pî upî' Judeuyamî' pepîn yarakkîrî. Sîrîrî itekare, sîrîrî tîpose anî' nepu'tî pepîn menuka'pîuya aapia'nîkon mararî, kure'ne pra. 4 Mîrîrî erenkasa'ya'nîkon ya, epu'tî'pîya'nîkon sîrîrî. Î' kai'ma manni' anî' nepu'tî pepîn, Cristo wenai Paapa nîkupî ton pî' esenumenka epu'tî'pîya'nîkon. 5 Pena patapai anî' nepu'tî'pî pepîn sîrîrî. Tîise sîrîrî patapai, Morî Yekaton Wannî wenai Paapaya yenpo'pî, sîrîrî epu'to'pe tînaipontî'sanya moropai Paapa maimu ekareme'nenanya. 6 Anî' nepu'tî pepîn wanî see warantî: Cristo nîkupî'pî yekare eta tîuya'nîkon wenai Judeuyamî' pepînya tîwe'pîika'tîto'kon ton yapîsî e'painon Judeuyamî' pokonpe Paapa winîpai. Inkamoro wanî nîrî Paapa munkîyamî' pe, tiwin pemonkon warantî to' e'to'pe Judeuyamî' yarakkîrî. Moropai Jesus Cristo nîkupî'pî wenai, inkamoro nîrî pîika'tî Paapaya. 7 Epe'mîra tîntîrî tîrî'pî Paapaya uupia, moropai kure'ne meruntî ke urepa'pîiya, tîmaimu ekareme'to'peuya. Mîrîrî wenai, Paapaya uurî yaipontî'pî sîrîrî itekare ekareme'to'peuya.

8 Teuren uurî wanî tanne tamî'nawîronkon Paapa pemonkonoyamî' ma're, tîise Paapaya itîrî'pî uupia tîmaimu ekareme'to'peuya Judeuyamî' pepîn pî'. Kure'ne anî'ya epu'tî yentai Cristo nîtîrî ton mîrîrî ekaremekîuya Judeuyamî' pepîn pî'. 9 Moropai î' kai'ma Judeuyamî' pepîn pîika'tî Paapaya ekaremekîuya tamî'nawîronkonya epu'to'pe, manni' anî' nepu'tî pepîn pena patapainon. Paapaya neken epu'tî'pî pena, tamî'nawîron konekatîponya. 10 Tîise sîrîrî innape iku'nenan Judeuyamî' moropai Judeuyamî' pepîn tîmo'ka'san wenai, tîwîrî epu'nen pe tîwanî epu'tî ipîkkukonya. Manni'kan ka' po tîiko'mansenonya, inserîyamî'ya taa: —Kure'ne epu'nen pe Paapa wanî. Mîrîrî taa to'ya, innape Paapa ku'nenan era'ma tîuya'nîkon wenai. 11 Mîrîrî epu'nen pe awanî esepu'tî. Uyepotorîkon Jesus Cristo yarîma'pîiya wenai, tîwîrî teesenumenkato' yawîrî. 12 Mîrîrî ye'nen Cristo yarakkîrî e'nî wenai, innape ikupî ye'nen, Paapa pia uurî'nîkon erepamî e'painon eranne' pe pra. 13 Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî apî'nîkon. Teesewankono'mai pra e'tî, tarî uurî e'taruma'tîto'

pî', maasa pra amîrî'nîkon ton pe e'taruma'tî sîrîrî. Tîise tamî'nawîrî uyarakkîrî awe'kupî manni' pî' taatausinpai e'tî, amîrî'nîkon ton pe e'taruma'tî ye'nen.

Kure'ne Cristoya Uurî'nîkon Sa'nama

¹⁴ Tamî'nawîrî mîrîrî wenai Paapa yapurîuya, epîrema irawîrî si'ma uyese'mu pona teenai. ¹⁵ Manni' Paapa, tamî'nawîrî tîpemonkonoyamî' ka' ponkon pia itîinen moropai non ponkon. Tînmukuyamî' kai'ma to' esatî'pîiya. ¹⁶ Mararî pra antîrî ton moro awanî aapia, anî'ya iku'ne'tî yentai. Mîrîrî yawîrî to' meruntîri ton tîikî tauya Paapa pî'. Morî Yekaton Wannî wenai itîikî to' yewan ya' tauya. ¹⁷⁻¹⁸ Esatîuya nîrî innape ikupiya'nîkon wenai Cristo ko'manto'pe ayewankon ya'. Moropai epîrema sîrîrî amîrî'nîkonya Cristo e'sa'namato' epu'to'pe inî' panpî'. Maasa pra mîikîrî Cristoya asa'nama'pîkon epu'tî pî' naatî, kure'ne. Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkon rumakaiya pepîn, ayapîtanîpîkon pî' aako'mamî. Mîrîrî epu'tîya'nîkon yu'se wanî sîrîrî morî pe, tamî'nawîronkon Paapa pemonkonoyamî' pokonpe si'ma, î' kai'ma Cristo e'sa'namato' wanî kure'ne. Awene' tuna wanî warantî, moropai tu'na awanî warantî, moropai kusan ikî'pî ton pra awanî warantî, moropai kawîne wî' wanî warantî, Cristoya usa'namato'kon wanî ikî'pî ton pra. ¹⁹ Inna, epîrema sîrîrî amîrî'nîkon pona, maasa pra sîrîrî Cristo e'sa'namato' epu'tîya'nîkon yu'se wanî ye'nen, teuren tamî'nawîrî epu'tîya'nîkon eserîke pra tîise. Tîise inî' panpî' epu'tîya'nîkon yu'se wanî, Paapa pia eeturumaka ye'ka pe e'to' yawîrî, tîwarantî aako'mamîkonpa, tiaronkon sa'nama pî'. Sîrîrî warantî esatîuya Paapa pî'.

²⁰ Moropai kure'ne taatausinpai Paapa yapurîuya. Imeruntîri uurî'nîkon, inmo'ka'san pia intîrî'pî wenai, moropai Jesus Cristo nîkupî'pî wenai yapurîpai'nîkon man. Mîikîrîya unesatî'pîkon yentai itîrîiya epu'tîuya. Moropai î' kai'ma esatî pî' esenumenka'nî'pî yentai itîrîiya. ²¹ Mîrîrî ye'nen kure'ne Paapa yapurî pî' ko'mannî yu'se wai. Tamî'nawîronkon Cristo piawonkonya yapurî e'pai man tîwîrîrî, tîrumakai pra, sîrîrî pankonya moropai maasa teesenposanonya. Mîrîrî warantî awe'kupî yu'se wai.

4

Tiwin E'nî Cristo Yarakkîrî

¹ Mîrîrî ye'nen esatîuya sîrîrî apî'nîkon. Atarakkannîto' yewî' ta Jesus Cristo wenai awanî manni'ya esatî morî pe aako'mamîkonpa, î' kai'ma itu'se Paapa e'to' yawîrî. Mîrîrî yu'se awanî'pî amîrî'nîkon yanno tîuya yai. ² Mîrîrî ye'nen tîwîrî ako'mantî mîi pe pra, eranmîra moropai teekore'masen pe pra. Morî pe tiaronkon sa'namatî, moropai î' taato' to'ya yapîtanîpî pî' ako'mantî teekore'mai pra. ³ Tiwin eesenumenkato'kon ku'tî. Maasa pra mîrîrî warantî awanîkonpa Morî Yekaton Wannîya itîrî'pî aapia'nîkon. Teesiyu'pî'se aako'mamîkon namai tîwanmîra ako'mantî.

⁴ Tiwin uurî'nîkon wanî Paapa pemonkonoyamî' pe, teuren arinîke e'nî tanne.

Moropai tiwin uurî'nîkon pinunpanen wanî Morî Yekaton Wannî.

Moropai tiwin ka' pona wîtînto' nîmikî pî' ko'mannî. Miarî morî pe e'nî kupî sîrîrî. Mîrîrî ton pe uurî'nîkon yanno'pî Paapaya.

⁵ Moropai Uyepotorîkon wanî tiwin.

Moropai innape Cristo ku'sa'nîkon, tiaron pepîn.

Moropai tiwin uurî'nîkon esenpatakonato' wanî, Cristo pemonkono pe e'nî ekareme'nen pe.

⁶ Moropai Paapa, mîikîrî yapurî, tiaron yapurî pepîn. Mîikîrî rî wanî tamî'nawîronkon uurî'nîkon yun pe moropai uyesa'kon pe awanî, moropai itu'se tîwe'to' kupî emapu'tîiya. Moropai uupia'nîkon aako mamî.

⁷ Tiwin pî' si'ma, uurî'nîkonya ukaisarî'nîkon Cristo nîtirî yapisî'pî, itîrîiya pikîrî. ⁸ Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' yawîrî itîrî'pîiya. Taasai'ya man:

Teenuku yai ka' pona,

mîikîrî Cristo ena'pî teyatnon yentai,

tamî'nawîronkon pemonkonyamî' rawîrî.

Moropai pemonkonyamî' pia tîntîrî tîrî'pîiya

Sl 68.18

taasai'ya man. ⁹ Î' kai'ma esenumenkan pî' naatî Cristo enuku'pî pî' ka' pona? E'mai' pe awautî'pî non yo'koi. ¹⁰ Mîrîrî tîpo mîikîrî rî enuku'pî ka' pona tamî'nawîron yepoi, ipîkku pe tîwanîpa kai'ma. Moropai tamî'nawîrî pata kaisarî non po, ka' po aako'mamî sîrîrî, tamî'nawîronkon yentai tîwanîpa. ¹¹ Moropai tîntîrî tîrî'pîiya tîpemonkonoyamî' pia, pata ponkon kaisarî, to' esenyaka'mato'pe tînaipontîkon pe, moropai tiaronkon e'to'pe Paapa maimu ekareme'nenan pe, moropai tiaronkon kupî'pîiya tîpemonkono pe pemonkonyamî' mo'kanenan ton pe. Moropai tiaronkon kupî'pîiya tîpemonkonoyamî' ko'mannî'nenan ton pe, moropai to' yenupanen ton pe. ¹² Insamoro kupî'pîiya tîpemonkonoyamî' pîika'tînenan ton pe teesenyaka'mato' ku'to'pe to'ya. Moropai morî pe Cristo wanî warantî to' e'to'pe iwaikkatoi pe to' wanî ye'nen, itesa' warantî. ¹³ Mîrîrî ye'nen uyenupakon to'ya yai tamî'nawîrî uurî'nîkon ena tiwin esenumenkanto' yarakkîrî innape ikupî ye'nen. Moropai uyenupakon to'ya yai, mîikîrî Paapa munmu epu'tî uurî'nîkonya kupî sîrîrî inî' panpî'. Moropai uurî'nîkon akîpî kupî sîrîrî Cristo warantî e'nîto'pe. Morî pe Cristo yeseru wanî manni' warantî uyeserukon ena. ¹⁴ Mîrîrî warantî uurî'nîkon yenupasa' to'ya wenai, moreyamî' warantî uurî'nîkon wanî pepîn, î' epu'nenan pepîn warantî. Maasa pra seru'ye'kon warayo'konya yenupanto' pî' inna taa, uurî'nîkon yenku'tî to'ya mîrîrî yenupanto' to'ya wenai. Mîrîrî wanî inna warantî tîise inna taatîponkon yarî to'ya ataka'manto' ya'. Tîise inî'rî inna taa pepîn yenupanto' to'ya pî', innape Paapa kupî ye'nen. ¹⁵ Tîise eseurîman yairon pî' neken, yairî uyonpakon sa'namai'ma. Mîrîrî warantî ikupî'nîkon ya, tamî'nawîrî morî pe e'nî Cristo ton pe. Manni' uurî'nîkon yaipontînen, upu'paikon pe tîwanî ye'nen. ¹⁶ Moropai uurî'nîkon wanî itesa' warantî. Tamî'nawîrî e'to' yawîrî, ma'tîkî' pe pra. Tîise tamî'nawîrî e'waikkatoimîrî uyesa'kon wanî ya, morî pe aako'mamî. Esenyaka'manto' kupî morî pe maasa pra tamî'nawîrî morî pe e'to' yawîrî awanî ye'nen. Mîrîrî warantî Cristo waikkatoi pe e'nî ye'nen. Imaimu yawîrî ko'mannî ya morî pe esenyaka'man, maasa pra tiaronkon sa'nama pî' ko'mannî ye'nen.

Cristo Nîtirî Amenan Ko'mannîto'

¹⁷ Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkon pî' tauya sîrîrî Uyepotorîkon maimu pe. Taa pî' uuko'mamî meruntî ke see warantî: Inî'rî manni'kan Paapa epu'nenan pepîn ko'mamî manni' warantî aako'mamîkon namai. Maasa pra inkamoro esenumenkato' wanî î' pe pra rî. ¹⁸ Moropai inkamoro

esenumenka imakui'pî kupî pî'. Ipatîkaron Paapa nîrîrî'pî inkamoro ko'manto' ton pra awanî. Maasa pra pakko pe Paapa epu'tî to'ya pra to' wanî ye'nen. Moropai itu'se pra to' wanî maasa pra sa'man pe to' yewan wanî ye'nen. ¹⁹ Inkamoro enasa' man aweppe'to' ton pra tamî'nawîron imakui'pî tinkupîkon pî'. Nura tesorukon kupî pî' to' ko'mamî. Moropai inî' panpî' ikupîkonpa to' eturumakasa' wanî. Mîrîrî warantî itu'se tîwe'to'kon pî' to' ko'mamî, tone' imakui'pî anku'pai to' wanî. Mîrîrî warantî Paapa epu'nenan pepîn yeseru wanî.

²⁰ Mîrîrî kupî pî' aako'mamîkonpa Cristoya ayenupasa'kon pra man. ²¹ Tîise amîrî'nîkonya eta'pî Cristo yekare. Moropai innape ikupî'pîya'nîkon imaimu yairon pî' eesenupa'pîkon, iteseru pî'. ²² Moropai pena amîrî'nîkon esenupa'pî î' kai'ma penaro' ayeserukon kupî pî' aako'mamîkon rumakakonpa. Mîrîrî ayeserukonya ataruma'tî'pîkon iwinîkî pra inî' panpî'. ²³ Mîrîrî winîpai ayewankon moropai eesenumenkato'kon miakanma'nîkon e'pai awanî amenan pe. ²⁴ Mîrîrî ye'nen amenan aponkon yeka'maya'nîkon warantî amenan ayeserukon ton yeka'matî ayewankon ya' manni' Paapa yeseru warantî. Mîrîrî ye'nen yairî aako'mamîkon, yairî Paapa ko'mamî warantî.

²⁵ Mîrîrî ye'nen seru'ye' pe teeseurîmai pra e'tî inî'rî. Eeseurîmakon ya, yairî eeseurîmakon yuwatî ayonpakon yarakkîrî. Maasa pra tamî'nawîrî uurî'nîkon wanî Cristo waikatoi pe, ipemonkonoyamî' yonpa pe.

²⁶ Î' pensa eekore'makon ya, ayentai eekore'mato'kon kî'tîrî imakui'pî kupîya'nîkon namai. SI 4.4

Eekore'makon ya, wei ewomî pîkîrî kako'mantî. Tîise eekonekaton yuwatî. ²⁷ Mîrîrî warantî imakui'pî pata'se' ton kî'tîtî ayewan ya', Makui esenyaka'ma ko'mannîpî namai. ²⁸ Anî' e'sa' ya ama'ye' pe, inî'rî mîikîrîya yama'runpa e'pai pra man. Tîise eesenyaka'ma neken e'pai awanî, morî pe tîiko'mamîpa. Moropai mîrîrî warantî mîikîrîya î' ton pînon pîka'tî e'painon.

²⁹ Eeseurîmakon ya se' tapairî nura mai pî' eeseurîmakon e'pai pra man. Tîise morî mai yapuriya'nîkon yuwatî. Mîrîrî ke tiaronkon pîika'tîkonpa, moropai inî' panpî' epu'nen pe to' e'to'pe. ³⁰ Moropai yairî ma're Paapa winîpainon Morî Yekaton Wannî tiku'se pra e'tî. Maasa pra mîikîrî Morî Yekaton Wannî wanî Paapa pemonkono pe uurî'nîkon wanî ekareme'nen pe. Moropai mîikîrî wanî ye'nen, Paapaya uurî'nîkon mo'ka imakui'pî yapai epu'tî'nîkon, umo'kaiya'nîkon weiyu yai. ³¹ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî eekore'mato'kon rumakatî. Moropai awe'mu'tunpato'kon rumakatî. Moropai aatasi'sirunpato'kon rumakatî. Mîrîrî ye'ka wenai tîwentaimepî'se pra e'tî. Tiaronkon winîkî eeseurîmato'kon rumakatî. Moropai tamî'nawîrî mîrîrî imakui'pîkon rumakatî. ³² Tîise morî pe e'tî, tiaronkon yarakkîrî eranmîra. Moropai î' rî to' nîkupî'pî awinîkî'nîkon mîrîrî ku'tî aawanmîra'nîkon. Î' kai'ma tîwanmîra Jesus Cristo wenai Paapaya ankupî'pîkon kupî'pî warantî iku'tî.

5

Paapa Munkîyamî' Ko'mamî Yeseru

¹ Amîrî'nîkon wanî Paapa munkîyamî' pe iwakîri pe pu'kuru. Mîrîrî ye'nen o'non ye'ka pe Paapa wanî manni' warantî awanîkon yuwatî.

² Mîrîrî warantî î' rî kupîya'nîkon kaisarî, morî pe tiaronkon sa'nama

pî' aako'mamîkon yu'se wai. Maasa pra Cristoya uuri'nîkon sa'nama'pî. Mîîkîrî e'tîrî'pî uuri'nîkon ton pe tîîwarîrî. To' nîtîrî a'pusin Paapa wakîri pe, moropai Paapa yapurî pe to' nîpo'ti warantî aasa'manta'pî, kure'ne usa'nama tîuya'nîkon ye'nen. Mîrîrî warantî tiaronkon sa'namaya'nîkon e'pai awanî.

³ Paapa pemonkono pe awanîkon ye'nen, imakui'pî pe se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî ke'tî, moropai wîri'sanyamî', se' tapairî warayo'kon yarakkîrî ke'tî. Moropai nura tîku'se pra e'tî, moropai kure'ne î' yu'se kîseka'nunkatî. Mîrîrî warantî Paapa pemonkonoyamî' ko'mamî e'pai pra man. ⁴ Moropai eeseurîmakon ya, nura pî' kîseurîmatî, tîise Paapa pî' —Morî pe man, Paapa —ka'tî neken. ⁵ Mîrîrî warantî wîri'sanyamî' yarakkîrî tîwe'sanon tîno'pî pepîn yarakkîrî, moropai nura pî' teesenu-menkasanonya, moropai kure'ne î' yu'se teeseka'nunkasanonya Paapa winîpainon î' yapisî pepîn, î' pensa aaipî ya tamî'nawîronkon esa' pe. Maasa pra inkamoro ye'kakon wanî mia' ke ikonekasa' yapurînenan pe. Paapa yapurî to'ya pepîn. ⁶ Mîrîrî ye'nen morî pe ko'manpai'nîkon, anî'ya uyunku'tîkon namai se' tapairon mai ke. Maasa pra Paapaya tîmaimu yawîronkon pepîn taruma'ti kupî sîrîrî. ⁷ Mîrîrî ye'nen inkamoro ye'kakon kore'ta tîwe'se pra e'tî.

⁸ Maasa pra pena amîrî'nîkon ko'mamî'pî inkamoro ko'mamî manni' warantî ewaron ya'. Tîise î' pensa Paapa pemonkono pe eena'pîkon pata-pai morî pe ayaserukon enasa' a'ka ta. Mîrîrî ye'nen ako'mantî morî pe, Paapa pemonkono pe awanîkon ye'nen. ⁹ Mîrîrî warantî aako'mamîkon ya, tiaronkon pîika'tîya'nîkon morî pe to' e'to'pe moropai ayaserukon wanî yairî moropai eeseurîmato'kon wanî morî pe, seru'ye' pe pra. ¹⁰ Î' rî Paapa wakîri pe tîwe'sen epu'tîya'nîkon yuwatî. ¹¹ Moropai imakui'pî to' yeseru, se' tapairon kî'ku'tî. Tîise aronne ekareme'ti yairî pra awanî epu'to'pe to'ya. ¹² Mîrîrî ye'ka ama' pe to' nîkupî pî' eseurîman eserîke pra awanî. Maasa pra yeppe'nî'ton pe awanî ye'nen. ¹³ Uuri'nîkon wanî to' yeseru yenponenan pe ta'nîkon ya to' pî': —Mîrîrî wanî morî pe pra. Manni' a'ka pe tîwe'senya tamî'nawîrî tera'masen pepîn yenpo manni' warantî. ¹⁴ Maasa pra a'ka pe tîwe'senya tamî'nawîron esera'ma emapu'tî. Mîrîrî ye'nen pena awe'menuka'pî see warantî:

Amîrî awetun ko'mannîpî manni' apakakî.

Amîrî tîisa'mantai tîiko'mansen e'mî'sa'kakî.

Moropai Cristoya amîrî kupî a'ka ta aako'mamîpa taasai'ya man.

¹⁵ Mîrîrî ye'nen maasa era'matî morî pe î' kai'ma aako'manto'kon menkakonpa. Pakko pe kako'mantî tîise epu'nen pe ako'mantî. ¹⁶ Morî kupîya'nîkon yuwatî, maasa tîkai pra. Maasa pra tu'ke imakui'pî ku'nenan man akore'ta'nîkon. Inkamoroya aama'tînîpîkon namai iku'tî. ¹⁷ Pakko pe tîwe'se pra e'tî. Tîise î' kupîya'nîkon yu'se Uyepotorîkon e'to' mîrîrî epu'tî. ¹⁸ Kure'ne mai' pî' teetînse pra e'tî. Maasa pra mîrîrîya aako'manto'kon taruma'tî. Tîise Morî Yekaton Wannî esenyaka'mato'pe apî'nîkon eturumakatî iipia. ¹⁹ Tiaronkon innape Jesus ku'nenan yarakkîrî eseurîmatî eren ke. Eserenkatî Paapa maimu e'menukasa' erenkato' pî' moropai Paapa yapurîto' pî'. Moropai Jesus yeseru pî' teeseurîmasen eren pî' eserenkatî Paapa yapurî pe. —Morî pe pu'kuru man, Paapa —kai'ma eserenkatî. ²⁰ Mîrîrî warantî Paapa uyunkon yapurîti tîwîrî, tamî'nawîron ku'sai'ya wenai moropai Uyepotorîkon Jesus Cristo wenai.

Warayo'kon Moropai To' No'pîtonon

²¹ Ayonpakon nîrî maimukon yawîrî ako'mantî, Cristo namaya'nîkon wenai.

²² Amîrî'nîkon wîrî'sanyamî' pî' tauya sîrîrî, tînyo kenankon pî', anyokon maimu yawîrî ako'mantî, Uyepotorîkon namaya'nîkon wenai. ²³ Maasa pra inyo wanî tîno'pî pu'pai pe, tîpemonkonoyamî' pu'pai pe Cristo wanî manni' warantî. ²⁴ Mîrîrî ye'nen ipemonkonoyamî', inmo'ka'san ko'mamî Cristo maimu yawîrî. Mîrîrî warantî nîrî tînyo kenankon wîrî'sanyamî' ko'mamî e'pai awanî i' taasa' tînyoya yawîrî.

²⁵ Tîno'pî kenankon warayo'kon pî' tauya: ano'pîkon sa'nama pî' ako'mantî, tîpemonkono pe tîmno'ka'san sa'nama'pî Cristoya warantî. To' sa'nama tîuya ye'nen tîwarîrî awe'tîrî'pî, inkamoro pîika'tîpa. Aasa'manta'pî morî pe to' e'to'pe. ²⁶ Innape tîmaimu kupî to'ya era'ma tîuya ye'nen, imakui'pî to' nîkupî'pî rona'pîiya, morî pe to' e'to'pe. ²⁷ Mîrîrî warantî ikupî'pîiya tîpia to' enepîpa morî pe teken, imakui'pî ton pra. Tîmîrî pe to' wanî ye'nen, imakui'pî, nura tîku'se pra to' ko'mamî yu'se awanî'pî, tîwarantî. ²⁸ Mîrîrî warantî tîno'pîkon sa'nama pî' warayo'kon ko'mamî e'pai awanî. Tîwe'sa'namakon manni' warantî tîno'pîkon sa'nama to'ya e'pai awanî mîrîrî. Tîno'pî sa'namanen wanî ya, awe'sa'nama nîrî. ²⁹ Anî' esewanmîrî pepîn tîwarîrî, tîise awe'sa'nama. Mîrîrî warantî nîrî tîpemonkonoyamî' sa'nama Cristoya. ³⁰ Ipemonkono pe e'nî ye'nen usa'namaiya'nîkon mîrîrî. ³¹ Pena Paapaya ta'pî:

—Warayo' no'pîta yai, eemo'ka tun moropai tîsan piapai moropai tîno'pî yarakkîrî eena.

Asakî'ne to' tîise tiwinan warantî to' enasa' mîrîrî *Gn 2.24*
—taasai'ya man. ³² Eenumenkanto' mîrîrî kure'nan, maasa pra Cristo pî' eseurîma moropai inmo'ka'san pî'. ³³ Moropai amîrî'nîkon warayo'kon pî' tauya nîrî, ano'pîkon sa'namatî awe'sa'namakon manni' warantî. Moropai wîrî'sanyamî' pî' tauya, anyokon namaya'nîkon e'pai awanî.

6*Moreyamî' Moropai To' Yunkonyamî'*

¹ Moreyamî' pî' tauya sîrîrî moropai maasaronkon pî': Ayunkon asankon maimu yawîrî ako'mantî, Cristo nîmo'ka'san pe awanîkon ye'nen. Mîrîrî kupî pî' aako'mamîkon ya, yairî aako'mamîkon. ²⁻³ Pena Paapaya tîmaimu ekaremekî'pî unkupîkon pe: —Ayunkon asankon namatî —ta'pî Paapaya.

—Mîrîrî warantî aako'mamîkon ya, morî pe aako'mamîkonpa akupîuya'nîkon moropai kusan pe aako'manto'kon wanî sîrîrî non po *Dt 5.16*

—ta'pîiya. Mîrîrî wanî ipîkku pe unkupîkon pe, maasa pra Paapaya ta'pî e'mai' pe mîrîrî yawîrî e'nî ya, morî tîrîiya, taasa' tîuya yawîrî.

⁴ Moropai to' yunkonyamî' pî' tauya: wei kaisarî anmukukon panamatî Uyepotorîkon yeseru ke îrumaka pata pe pra. Tîise to' tekatonkai pra e'tî, tîise morî pe to' yenupatî.

Ipoitîrî Moropai Ikaraiwarî

⁵ Amîrî'nîkon to' poitîrîtonon akaraiwarîkon maimu yawîrî iku'ti to' namaya'nîkon ye'nen. Moropai mîrîrî kupîya'nîkon yai, aawo'ma'takon pe pra, yairî iku'ti Cristo yapurîya'nîkon manni' warantî iku'ti. ⁶ Aapia awanîkon yai neken inamaya'nîkon kai'ma ke'ti. Tîise aapia'nîkon pra

tîise inamatî. Manni' itu'se Paapa e'to' yawîrî iku'tî awakîrîkon pe, maasa pra Cristo pemonkono pe awanîkon ye'nen. ⁷ Tîise awakîrîkon pe esenyaka'matî, akaraiwarîkon ton pe, î' kai'ma Uyepotorîkon ton pe eesenyaka'makon manni' warantî. Manni'kan warayo'kon ton pe pra neken eesenyaka'makon. ⁸ Maasa pra amîrî'nîkonya tiwin pî' si'ma akaisari'nîkon Uyepotorîkon winîpainon yapisi kupî sîrîrî, manni'kan tesa' kenankonya moropai itesa' pînonya. Yapisîya'nîkon kupî sîrîrî, î' kai'ma ankupî'pîkon yepe'pî pe.

⁹ Amîrî'nîkon, to' karaiwarîyamî', apoitîrîkon tîwakîmai e'tî. Yairî pra iteseru era'maya wenai, ipî' teekore'mai pra see warantî ikupîya pra awanî ya, ataruma'tûuya, tekai pra. Mîrîrî tî'napannî'tî. Maasa pra amîrîya epu'tî mîrîrî moro to' esa' moropai ayesa' wanî ka' po. Mîikîrîya tamî'nawîronkon ko'mannîpî se' kaisari, e'sentai pra.

Surara Warantî Ekore'manto'

¹⁰ Tarîpai tauya sîrîrî apî'nîkon. Meruntî ke ako'mantî Uyepotorîkon meruntîri kure'nan yarakkîrî, ipemonkono pe awanîkon ye'nen. ¹¹ Mîrîrî ayuwa'nen ton aponkon yeka'matî, manni' surara epontîsa' manni' warantî. Tamî'nawîrî mîrîrî Paapa nîtîrî yapi'tî, meruntî ke awanîkonpa, Makuiya ayenumîkon namai. Maasa pra mîikîrîya uurî'nîkon yenku'tî tûuya yuwa ko'mannîpî tu'ke ite'ka. ¹² Maasa pra uurî'nîkon epîto' wanî pemonkon yarakkîrî pra tîise Makui meruntîri winîkî moropai tîpoitîrî pe uurî'nîkon yaipontînenan winîkî, moropai manni'kan imawariyamî' moropai maariwa'yamî' winîkî. Manni'kan ka' poro taasa'senon meruntîkon, imakui'san winîkî uurî'nîkon ekore'ma. ¹³ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî Paapa nîtîrî yapi'tî. Yapi'sa'ya'nîkon ya, imakui'pî erepamî yai apona'nîkon meruntî ke awanîkon, ayenumîya'nîkon pepîn. Teuren amîrî'nîkon yarakkîrî eekore'ma tîise ayenumîya'nîkon pepîn. Mîrîrî ye'nen meruntî ke e'tî.

¹⁴ Mîrîrî ye'nen teekonekai e'tî. Paapa winîpainon yairon pe tîwe'sen aworîmî yewa'tîkî, seru'ye' pe tîwe'sen winîkî eeseyanamapa. Moropai yairî ayeseru ton yeka'makî, mîrîrî sa'man aropo'ta yuwa'nen ton yeka'maya warantî. ¹⁵ Moropai ekonekati î' kai'ma Paapaya upîika'tîsa'kon ekaremekîkonpa tiaronkon pî', morî pe to' enato'pe Paapa yarakkîrî. Mîrîrî itekare ekaremekîya wanî a'sa'sa' yeka'maya warantî satippe aako'mamîkonpa aatare'mokon namai. ¹⁶ Moropai innape ikupî pî' ako'mantî. Mîrîrî wanî manni' awapu pe yapi'sa'ya manni' warantî. Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî Makui rupeya apo'tîkon eserîke pra awanî. Tîise apona'nîkon eerepamî yai, eesi'nîpî. ¹⁷ Moropai mîrîrî awe'pîika'tîto'kon ton yapi'tî, manni' aro' apu'paikon yuwa'nen ton yeka'makonpa yapisiya'nîkon warantî. Moropai Morî Yekaton Wannî nîtîrî yapi'tî akasuparaikon pe. Mîrîrî wanî Paapa maimu pe. ¹⁸ Tamî'nawîrî sîrîrî ku'tî eepîremakon ke. Paapa pî' awe'pîika'tîto'kon ton esatî. Epîrematî tîwîrîrî Morî Yekaton Wannî meruntîri yai. Mîrîrî ye'nen ari'ke' pe e'tî, yairî ma're teenai pra. Moropai epîrematî tîwîrîrî tamî'nawîronkon innape Paapa ku'nenan pona.

¹⁹ Moropai epîrematî nîrî upona, Paapaya tîmaimu ekaremekîuya umeruntîri ton tîto'pe eranne' pe si'ma ekaremekîuya namai. Mîrîrî unekaremekî e'to'pe aronne epu'to'pe to'ya. Mîrîrî to' nepu'tî'pî pepîn epu'to'pe to'ya, epîrematî. ²⁰ Mîrîrî ekaremekîuya wenai tarî wanî sîrîrî

atarakkannîto' yewî' ta. Tîise upona epîrematî tarî si'ma itekare ekaremekî pî' uuko'manto'pe, meruntî ke, eranne' pe pra e'to'pe. Maasa pra mîrîrî itekare ekareme'to'peuya uurî yaipontî'pî Jesusya.

²¹ Uyonpakon Tíquico manni' yairon, Uyepotorîkon esenyaka'mato' pî' teesenyaka'masenya tamî'nawîrî uyekare ekaremekî apî'nîkon, î' kai'ma tarî uuko'mamî yekare epu'tikonpa. ²² Mîrîrî ekareme'se akore'ta'nîkon yarimauya sîrîrî. Î' kai'ma tamî'nawîrî anna yekare ekaremekîya yai, aatausinpakonpa.

Paulo Esekaremekî

²³ Uyunkon Paapaya moropai Uyepotorîkon Jesus Cristoya amîrî'nîkon pia tiwanmîn tîrî yu'se wai, uyonpayamî'. Moropai î' kai'ma tiaronkon sa'nama pî' aako'manto'kon ton tîrî to'ya yu'se wai. Moropai innape tikupîkon pî' aako'mamîkonpa itîrî to'ya yu'se wai. ²⁴ Moropai epe'mîra Paapa nîrîrî ko'mamî yu'se wai tamî'nawîrî manni'kan Uyepotorîkon Jesus Cristo yapurî pî' tîiko'mansenon pia.

SÎRÎRÎ KAARETA PAULO NÎMENUKA'PÎ FILÍPOS PONKON PIA

Sîrîrî kaareta menuka'pî Pauloya moropai yarima'pîiya innape Jesus ku'nenan Filípos ponkon pia. Miarî Paulo wîtîsa' wanî'pî Jesus yekare ekareme'se. Moropai innape ikupî'pî to'ya imakui'pî tesorukon tûrumakai. Atos capítulo 16 ya' eeseporî mîrîrî.

Mîrîrî tîpo itekare ekaremekî pî' pinunpa'pîiya. Tîiko'mamî tîpo yapisî'pî to'ya, atarakkannîto' yewî' ta yawonnîpî'pî to'ya. Mîrîrî yekare Filípos ponkonya eta'pî moropai tonpakon itese' Epafrodito yarima'pî to'ya iipia. Mîrîrî yai sîrîrî kaareta menuka'pî Pauloya tarakkannîto' yewî' ta si'ma. Taatausinpai imenuka'pîiya, î' kai'ma tîwinîkî morî ku'sa' to'ya pî' eeseurîma'pî morî pe man kai'ma. Moropai to' panama'pîiya î' kai'ma Jesus yeseru yawîrî to' ko'manto' pe.

¹ Uyonpayamî', Filípos ponkon, uurî Pauloya kaareta menuka sîrîrî Timóteo yarakkîrî si'ma. Cristo Jesus poitîrî pe anna wanî. Amîrî'nîkon, Jesus Cristo nîmo'ka'san pia yarima annaya sîrîrî. Moropai yarima annaya nîrî Paapa munkîyamî' ko'mannî'nenan pia moropai to' pîika'tînenan pia nîrî.

² Uyonpayamî', Paapa, Uyunkonya tamî'nawîron morî tîrî yu'se wai aapia'nîkon. Moropai tîwanmîra e'nîto' tîrîiya yu'se wai. Mîrîrî warantî itîrî Uyepotorîkon Jesus Cristoya yu'se wai aapia'nîkon.

Paulo Epîremato'

³ Amîrî'nîkon pî' enpenata kaisarî tauya Paapa pî': —Morî pe to' pîika'tîsa'ya, Paapa —tauya ipî'. ⁴ Moropai apona'nîkon epîrema kaisarî, atausinpasa' wanî amîrî'nîkon pî'. ⁵ Maasa pra upîika'tîpîti'pîya'nîkon Cristo yekare ekaremekî pî'. Pena upîika'tîpîti'pîya'nîkon Cristo yapisî'pîya'nîkon pata pai sîrîrî tîpose. ⁶ Morî pe Paapa esenyaka'ma pia'tî'pî ayewankon ya'. Mîrîrî warantî eesenyaka'ma ko'mannîpî yaretî'ka tîuya pîkîrî, Jesus Cristo iipî pîkîrî. Mîrîrî epu'tî pî' wai.

⁷ Ayapurîuya'nîkon maasa pra upîika'tî'pîya'nîkon Jesus yekare ekaremekî pî', anetapai'nîkon pî' moropai anetapai'nîkon pepîn pî' nîrî. Mîrîrî rî kupî'pîya'nîkon moro akore'takon wanî tanne. Moropai tarî, atarakkannîto' yewî' ta wanî tanne, ikupî'pî' aako'mamîkon. Mîrîrî ye'nen kure'ne ayapurîuya'nîkon. ⁸ Cristo Jesusya asa'namakon warantî asa'namauya'nîkon. Innape man, useruku pepîn, mîrîrî epu'tî Paapaya.

⁹ Epîrema sîrîrî apona'nîkon. Tauya Paapa pî': —Inî' panpî' tonpakon sa'namato'pe to'ya. Moropai inî' panpî' yairî epu'to'pe to'ya, pakko pe pra to' e'to'pe —tauya Paapa pî'. ¹⁰ Mîrîrî warantî amîrî'nîkon yenupasa' Paapaya ya, morî kupîya'nîkon tiwin. Mîrîrî ye'nen Cristo enna'po yai, nura pe pra awanîkon. Aweppepîkon pepîn Cristo eporîya'nîkon yai. ¹¹ Mîrîrî warantî morî pe aako'mansa'kon imakui'pî tîku'se pra, maasa pra ameruntîrikon ton tîisa' Jesus Cristoya. Mîrîrî pî' taa to'ya: —Morî amîrî, Paapa, apemonkonoyamî' pî'. Inkamoro yairî to' ko'mamî mîrîrî. Tamî'nawîronkon yentainon amîrî, Paapa —taa to'ya.

Paulo Eseurîma Tîwe'taruma'tîto' Pî'

¹² A'kî, uyonpayamî', utaruma'tî'pî to'ya Paapa maimu ekaremekîuya wenai, moropai uyarakkamo'pî to'ya. Mîiwîni tîise tu'ke pemonkonyamî'ya Paapa maimu eta ko'mannîpî moropai yapisî to'ya. ¹³ Mîrîrî warantî î' wani' awanî ye'nen tarî wani' atarakkannîto' yewî' ta, epu'tî tamî'nawîronkon surarayamî'ya. Moropai tiaronkonya epu'tî nîrî. ¹⁴ Tîise eranne' pe arinîkon uyonpayamî' wani' pepîn mîrîrî pî'. Tîise meruntî ke to' ena'pî. Uyarakkansa' to'ya yekare etasa' tîuya'nîkon ye'nen, inî' panpî' Paapa maimu ekaremekî to'ya teweppe'se pra.

¹⁵ Tîise tîkinmukon pe ekaremekî tiaronkonya. Upî' tîwo'ma'takon pe, Cristo yekare ekaremekî pî' to' wani'. Tîise mîrîrî warantî pra tiaronkon wani'. ¹⁶ Morî pe ekaremekî to'ya, tîwakîri pe. Inkamoroya usa'nama maasa pra Cristoya uyarima'pî tîmaimu ekareme'se epu'tî to'ya. Moropai epu'tî to'ya nîrî, mîrîrî wenai uyarakkamo'pî to'ya. ¹⁷ Tîise tiaronkonya usa'nama pepîn. Uyentai to' e'kupî Cristo yekare ekaremekî to'ya. Mîrîrî pî' yairî ma're Paulo ena kai'ma to' esenumenka.

¹⁸ Tîise esewankono'ma pra wai mîrîrî pî'. Î' wani' pra man uupia. Morî pe, imakui'pî pe ekaremekî to'ya ya, atausinpa sîrîrî. Maasa pra Cristo yekare ekaremekî to'ya. Inna, mîrîrî pî' atausinpa ko'mannîpî. ¹⁹ Maasa pra epa'ka kupî sîrîrî. Eepîremasa'kon ye'nen, moropai Morî Yekaton Wannîya upîika'tîsa' ye'nen, epa'ka kupî sîrîrî. ²⁰ See warantî iko'manpai wai. Î' rî kupîuya ya, morî pe ku'to'peuya eppepî namai. Moropai imakui'pî pe tiaronkon eseurîma namai Cristo pî'. Tîise eranne' pe pra iko'manpai wai, uusa'manta ya, enen wani' ya, Paapa yapurîto'pe tiaronkonya mîrîrî wenai. ²¹ Maasa pra uurî pia, morî pe awanî Cristo yapurî pî' uuko'mamî ya. Mîrîrî warantî uusa'manta ya, itentai panpî' morî pe awanî uupia, maasa pra Cristo pia pu'kuru uuko'mamî. ²² Tîise uusa'manta pra wani' ya, esenyaka'ma ko'mannîpî Cristo ton pe, mîikîrî yapi'to'pe tiaronkonya. Mîrîrî ye'nen î' kupîuya epu'tîuya pra wai. ²³ Maasa pra uurî esiwasa'sa' sîrîrî uwoi. Mîrîrî ye'nen î' koneka epu'tîuya pra wai, uuko'mamî ka'rî tarî, uusa'manta ka'rî. Tîise tauya apî'nîkon, tarîpai itîpai wai kure'ne maasa pra iko'manpai wai Cristo yarakkîrî. Mîrîrî wani' morî pe, tarî uuko'mamî yentai. ²⁴ Mîiwîni tîise amîrî'nîkon pî' esenumenka ya, inî'rî tarî iko'manpai wai, inî' panpî' amîrî'nîkon yenupato'peuya. ²⁵ Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkon kore'ta uuko'mamî sîrîrî amîrî'nîkon pîika'tîto'peuya, inî' panpî' Cristo epu'tikonpa. Innape awanî epu'tî pî' wai. ²⁶ Moriya mîrîrî pî' aatausinpatonkon eporîya'nîkon Cristo Jesus piawon pe awanîkon ye'nen. Aatausinpakon uurî erepamî akore'ta'nîkon pî'.

²⁷ Mîrîrî ye'nen î' taasa' Cristoya, yawîrî ako'mantî. Mîrîrî warantî amîrî'nîkon pia uutîsa' pra awanî ya, mîrîrî epu'tîuya morî pe, yairî aako'mamîkon. Moropai epu'tîuya amîrî'nîkon esenyaka'ma kure'ne Cristo yekare ekaremekî pî', tiwin esenumenkato'kon innape iku'toyakon tîise. ²⁸ Mîrîrî ye'nen eranne' pe pra e'tî ayeyatonkon pî'. Eranne' pe pra awanîkon ya, amîrî'nîkon pîika'tîsa' Paapaya epu'tî to'ya. Moropai tîtaruma'tikon Paapaya epu'tî to'ya nîrî. ²⁹ Maasa pra Paapaya amîrî'nîkon mo'ka'pî innape tîkupikonpa neken pra, tîise mîikîrî wenai awe'taruma'tikonpa nîrî amo'ka'pîiya'nîkon. ³⁰ Mîrîrî wenai awe'taruma'tikon sîrîrî, pena uurî e'taruma'tî'pî, manni' anera'ma'pikon warantî. Moropai mîrîrî pî' uuko'mamî sîrîrî epu'tî pî' naatî.

2

Tiaronkon Ma're Jesus Cristo E'kupî'pî

¹ Innape awanî, ameruntîrikon ton tîrî Cristoya eesewankono'makon namai. Moropai kure'ne asa'namaiya'nîkon. Moropai tiwin awanîkon emapu'tîsa' Morî Yekaton Wannîya. Moropai a'noko'pîkon pe tiaronkon era'maya'nîkon, ayewankon ya' Morî Yekaton Wannî ko'mamî ye'nen. Mîrîrî warantî Cristo wanî aapia'nîkon. ² Mîrîrî ye'nen tauya apî'nîkon, tímurukun pe e'tî. Teesiyu'pî'se pra ako'mantî. Tiaron yu'se e'tî, amîrî'nîkon yu'se Cristo wanî warantî. Tiwin ayeserukon nîsi Cristo yeseru warantî. Mîrîrî warantî awanîkon ya, inî' panpî' atausinpa mîrîrî pî'. ³ Moropai mîi pe pra e'tî, tiaronkon yentai awanîkon pî' teesenumenkai pra e'tî. ⁴ Î' itu'se awe'to' pî' neken teesenumenkai pra e'tî tîise itu'se tiaronkon e'to' pî' nîrî esenumenkati.

⁵ Jesus Cristo esenumenka'pî warantî esenumenkati.

⁶ Maasa pra mîlkîrî Jesus wanî'pî Paapa kaisarî pena.

Tîise, —Ipîkku pe uuko'mamî ipatîkarî —taiya pîn.

⁷ Mîrîrî ye'nen ipîkku pe tîwe'to' kupî'pîiya tîwî.

Tamî'nawîrî rumaka'pîiya,

moropai ipîkku pe pra eena'pî,

Paapa poitîrî pe.

Maasa pra pemonkon pe eena'pî,

uurî'nîkon warantî.

⁸ Pemonkon pe tîwanî yai,

tiaronkon ma're eena'pî, mîi pe pra.

Aako'mamî'pî Paapa maimu yawîrî tîisa'manta pikîrî.

Moropai pakî'nan pona aasa'manta'pî,

ama'ye' sa'manta warantî.

⁹ Mîrîrî ye'nen Jesus pîmî'sa'ka tîuya yai,

ipîkku pe Paapaya ikupî'pî, tamî'nawîronkon yentai.

Moropai tamî'nawîronkon ipîkkukon ese' yentai

itese' ton tîrî'pî Paapaya, uyepotorîkon pe.

¹⁰ Mîrîrî ikupî'pîiya

tamî'nawîronkonya Jesus yapurîto'pe teesekunkai'ma.

Ka' ponkonya, non ponkonya, non yo'konya,

tamî'nawîronkonya taato'pe:

—Ipîkku pe Uyepotorî Jesus man,

tamî'nawîronkon yentainon —taato'pe to'ya.

¹¹ Moropai mîrîrî yai,

tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya taa Jesus Cristo pî':

—Anna yepotorî amîrî, Jesus,

anna yaipontînen —taa to'ya.

Mîrîrî warantî Paapa, uyunkon atausinpa kure'ne mîrîrî pî',

yapurî to'ya ye'nen.

Tîwakîri pe etaiya.

Morî Kupî pî' Iko'manpai'nîkon

¹² Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', akore'ta'nîkon wanî yai, umaimu yawîrî aako'mamî'pîkon. Mîrîrî warantî ako'mantî inî' panpî', uuri ton pra tîise. Aawarîrî'nîkon morî ku'tî, Paapa namai'ma. Imaimu yawîrî ako'mantî, Paapa wakîri pe pra awanîkon namai. ¹³ Maasa pra Paapa esenyaka'ma

ko'mannîpî ayewankon ya', itu'se tîwe'to' anku'pai awanîkonpa. Mîrîrî warantî nîrî kupîya, itu'se tîwe'to' kupîkonpa.

¹⁴ Tamî'nawîrî î' taasa' Paapaya ku'tî teesiyu'pî'se pra, tîwo'ma'tai pra moropai teekore'mai pra iku'tî. ¹⁵ Moropai mîrîrî warantî ikupîya'nîkon ya, imakui'pî pe tiaronkon eseurîma eserîke pra awanî apî'nîkon. Maasa pra Paapa munkîyamî' pe awanîkon, imakui'pî ton pra. Tari aako'mamîkon ama'ye'kon kore'ta, imakui'pî ku'nenan kore'ta. Tîise morî aako'manto'kon era'ma to'ya. Mîrîrî yai ka' pî' siirikkiyamî' esera'ma ewaron ya' warantî, ayeserukon era'ma to'ya morî pe, imakui'pî ku'nenan kore'ta. ¹⁶ Moropai inkamoro pî' itekare ekaremekî pî' aako'mamîkon, ko'mannîto' ton tînen. Mîrîrî warantî aako'mansa'kon ya, kure'ne atausinpa apî'nîkon. Tari'pai Cristo iipî yai, kure'ne atausinpa apî'nîkon. Maasa pra î' pe pra rî esenyaka'masa' pra awanî ye'nen, maasa pra innape iku'sa'ya'nîkon. ¹⁷ Penaronkonya Paapa repa'pî tekînon ke. Mîrîrî pî' Paapa atausinpa'pî. Mîrîrî warantî aatausinpa nîrî, innape tiku'to'ya'nîkon pî'. Moropai tîmîrî ton pe eesenyaka'mato' pî', innape Paapa ku'sa'ya'nîkon uurî wenai. Mîrîrî wenai uwi to'ya yai pra. Tîise atausinpa mîrîrî pî' moropai amîrî'nîkon pî' atausinpa. ¹⁸ Mîrîrî ye'nen aatausinpakon e'pai awanî uurî pokonpe.

Timóteo Moropai Epafrodito Yekare Pî'

Paulo Eseurîma

¹⁹ Ka'ne' pe Timóteo anarimapai wai amîrî'nîkon pia, ayekarekon etai attîto'pe. Mîrîrî yu'se Uyepotorî Jesus wanî ya, ikupîuya. Mîikîrîya î' kai'ma ayekarekon ekaremekî upî'. Mîrîrî pî' atausinpa. ²⁰ Mîikîrî, Timóteo warainon ton pra awanî. Mîikîrîya neken kure'ne tî'noko'pî pe ayera'makon. ²¹ Maasa pra tamî'nawîronkon esenumenka itu'se tîwe'to'kon pî' neken. Tîise itu'se Jesus Cristo e'to' kupî to'ya pepîn. ²² Mîrîrî warantî pra Timóteo wanî. Morî iteseru epu'tî pî' naatii. Timóteo esenyaka'mapîti'pî uyarakkîrî, teesenyaka'masen tun yarakkîron warantî. Morî pe mîikîrî esenyaka'mapîti'pî uyarakkîrî, Cristo yekare ekaremekî pî'. ²³ Tari'pai anarimapai wai ka'ne' pe aapia'nîkon. Tîise maasa î' kupî to'ya upî' epu'sau'ya yai, mîikîrî yarimauya. ²⁴ Moropai uutî nîrî aapia'nîkon, itu'se Paapa wanî ya.

²⁵ Tîise e'mai' pe Epafrodito yarimapai wanî sîrîrî. Mîikîrî wanî uyonpakon pe, teesenyaka'masen uyarakkîrî, Paapa esenyaka'mato' kupî pî' aatapi'sa'. Mîikîrî anarima'pîkon uupia upîika'tînen pe awe'to'pe. ²⁶ Mîikîrî yarimauya sîrîrî maasa pra amîrî'nîkon anera'mapai awanî. Mîikîrî esewankono'ma'pî pri'ya pra tîwanî yekare etasa'ya'nîkon pî'. Mîrîrî ye'nen kure'ne anera'mapai awanî. Mîrîrî ye'nen yarimauya sîrîrî era'makonpa. ²⁷ Inna pri'ya pra awanî'pî kure'ne. Aasa'manta yonpa'pî. Tîise tî'noko'pî pe era'ma'pî Paapaya moropai yepi'tî'piya. Mîikîrî neken pepîn tîise uurî nîrî era'ma'piya tî'noko'pî pe, inî' panpî' esewankono'ma namai. ²⁸ Mîrîrî ye'nen uwakîrî mîikîrî yarimauya sîrîrî taatausinpai era'makonpa, moropai ipî' teesenumenkai pra uuko'manto'pe. ²⁹ Tari'pai mîikîrî yapi'tî taatausinpai Cristo pemonkono pe awanî ye'nen amîrî'nîkon warantî. Mîikîrî yapurîti moropai tiaronkon iwarainokon nîrî yapurîti. ³⁰ Aaipîkon eserîke pra awanî ye'nen, mîikîrî yarima'piya'nîkon upîika'tînen pe. Itekare ekaremekî pî' eesenyaka'ma'pî tîwîrî, tîisa'manta epu'tî'ma. Mîrîrî ye'nen mîikîrî yapurîti.

3

Paapa Wakîri Pe E'ni Pî' Paulo Eseurîma

¹ Sirîri panpî' neken eseurîmato' sirîri, uyonpayamî'. Kure'ne atausin-patî, uyepotorîkon piawon pe awanîkon ye'nen. Î' menuka'pîuya pena, inî'rî imenukauya sirîri. Mîrîri pî' eseta'ka pepîn, maasa pra inî' panpî' yairî epu'tîkonpa, eesenku'tîkon namai. ² Aka, uyonpayamî', tîwarî e'tî warayo'kon arinmaraka warainokon pî' amîrî'nîkon yenku'tî to'ya namai. Inkamoro yeseru wanî imakui'pî pe. Inkamoroya taapîti: — Amere pi'pîkon ya'tîti Paapa munkî pe awanîkonpa. Mîrîri api'pîkon ya'tîsa'ya'nîkon pra awanî ya, Paapa munmu pe pra awanîkon —taa to'ya. ³ Tîise uurî'nîkon wanî Paapa munkîyamî' pe pu'kuru. Maasa pra Paapa yapurî uurî'nîkonya, Morî Yekaton Wannî meruntîri wenai. Mîrîri ye'nen taatausinpai uurî'nîkon ko'mamî Jesus Cristo nikupî pî', ipîkku pe awanî ye'nen. Tîise unku'pîkon pî', upi'pîkon ya'tîsa' wanî ipîkku pe pra, î' pe pra rî awanî. ⁴ Tînkupî'pîkon wenai Paapa munkî pe tîwanîkon pî' to' esenumenka kai'ma.

Tîise mîrîri warantî uurî nîri esenumenka e'painon, morî pe e'to' wenai. ⁵ Maasa pra uurî esenposa' tîpo, umere pi'pî ya'tî'pî to'ya Moisés nurî'tî taasa' yawîri eseurîwî'ne mia' pona tîmo'tai wei tîise. Uyun, usan wanî Israel pa'ri rî'san pe. Uurî wanî Benjamim nurî'tî paari'pî pe. Tamî'nawîronkon utamokon wanî'pî Abraão pa'riri'san pe, tiaronkon pepîn. Moropai fariseu pe wanî'pî, Moisés nurî'tîya yenupanto' yawîron. ⁶ Kure'ne esenyaka'mapîti'pî Paapa ton pe, Moisés nurî'tîya yenupanto' yawîri. Jesus yapurînenan taruma'tîpîti'pîuya. Tamî'nawîri î' taasa' Moisés kaaretariya, mîrîri ku'pîti'pîuya yairî. Morî pe Paapa pemonkono pe wanî kai'ma esenumenkapîti'pî, imakui'pî ton pra.

⁷ Tîise Cristo eporî'pîuya pata pai, epu'tî'pîuya manni' uyeserurî'pî wanî î' pe pra rî. Morî pe Cristo wanî epu'tî'pîuya, maasa pra imîri pe enasa' ye'nen. Tamî'nawîri uyeserurî'pî yentai awanî'pî. ⁸ Tarîpai tiaron morî panpî' eporî'pîuya. Uyepotorî pe Jesus ena'pî. Imaimu yawîri iko'manpai wai tarîpai. Tamî'nawîri morî unku'pî'pîkon yentai Jesus wanî. Mîrîri ye'nen uyeserurî'pî unku'pî'pî, tamî'nawîri irumaka'pîuya. Î' rî nura sorokauya warantî uyeserurî'pî yenumî'pîuya Cristo neken anepu'pai wanî. ⁹ Moropai Jesus pemonkono pe e'pai wanî. Maasa pra, Jesus rawîri erepansa' yai, —Moisés nurî'tîya yenupanto' yawîri awanî ye'nen, upemonkono pe awanî —taiya pepîn upî'. Tîise taiya: —Innape uku'sa'ya wenai, upemonkono pe awanî —taiya. Yairî uyeseru eporî'pîuya Paapa winîpai. Mîrîri tîri'pîuya uupia innape tîkupîuya yai. ¹⁰ Moropai Cristo neken anepu'pai wai kure'ne. Moropai Paapaya tînu pîmi'sa'ka'pî meruntîri nîri yu'se wai. Cristo e'taruma'tî'pî uurî ton pe. Mîrîri warantî e'taruma'tîpai wai mîkîri wenai. Mîkîri sa'manta'pî uurî tonpe, mîrîri warantî sa'mantapai wanî mîkîri wenai. ¹¹ Mîrîri warantî e'pai wai, uusa'manta yai u'mî'sa'kato'pe Paapaya. Mîrîri yu'se wanî kure'ne.

Ikî'pî Pîkîri Paulo Ko'mamî Paapa Nîtîri Yapisîpa

¹² Tamî'nawîri itu'se Paapa e'to' pepîn uurî. Tîise mîrîri pî' uuko'mamî sirîri. Jesus Cristoya unku'pî'pî tîpemonkono pe, morî pe pu'kuru e'to'pe. Mîrîri ye'nen pemonkon teeka'tunsen e'ma taawîri ikî'pî tîpose warantî uurî eka'tumî to'sari Jesus pîkîri, iwarantî e'to'pe. ¹³ Uyonpayamî', tamî'nawîri itu'se Paapa e'to' ku'sau'ya pepîn sirîri. Mîrîri ye'nen

mîrîrî pî' uuko'mamî sîrîrî, pena esuwa'ka'pî pî' tîwenpenatai pra. Tîise maasa tui'sen pî' esenumenka ko'mannîpî. ¹⁴ Teeka'tunsen eka'tumî eka'tunnîto' ikî'pî pîkîrî, epe'mîra to' nîrîrî yapîsîpa kai'ma, uuri wani mîrîrî warantî. Epe'mîra Paapa nîrîrî yapî'to'peuya, imaimu yawîrî uuko'mamî. Maasa pra pena Paapaya uyanno'pî uuko'manto'pe tîpia. Mîrîrî kupî'pîiya Jesus Cristo nîkupî'pî wenai. Mîrîrî ye'nen ipatîkarî enen ko'mannîto' tîrîiya uupia.

¹⁵ Mîrîrî ye'nen, mîrîrî warantî esenumenkanpai'nîkon. Uurî'nîkon yairon epu'nenan, Jesus pemonkono pe e'nî ye'nen. Tîise mîrîrî warantî esenumenkakon pra awanîkon ya, mîrîrî ekaremekî Paapaya apî'nîkon. ¹⁶ Tîise unepu'tîkon yawîrî ko'mannîpai'nîkon.

¹⁷ Uyonpayamî', uuko'mamî warantî ako'mantî. Moropai uwarainokon yeseru era'matî, tenupa'pîuyakon yawîrî to' ko'mamî. ¹⁸ Tîise uurî warantî pra tiaronkon wani, ta'pîuya sa'rî. Inî'rî tauya apî'nîkon, manni'kan pî' kure'ne esewankono'masa' sîrîrî. Maasa pra Cristo yeyatonon inkamoro, Jesus sa'manta'pî yekare anetapainokon pepîn. ¹⁹ Apo' ya' to' wîtî kupî sîrîrî. Itu'se tîwe'to'kon pî' neken to' esenumenka taatausinpai. Nurakon pî', imakui'pî tînkupîkon pî' to' atausinpa. Mîi pe ikupî to'ya, to' eppépî e'pai tîise. Tarî sîrîrî non ponkon yeseru pî' to' esenumenka. ²⁰ Tîise uurî'nîkon wani ka' ponkon pemonkonoyamî' pe tarî non po. Mîrîrî ye'nen Upîka'tînenkon Jesus Cristo iipî nîmîkî pî' ko'mannî. Mîkîrî, uyepotorîkon anera'mapai uurî'nîkon wani kure'ne. ²¹ Mîkîrî meruntî. Tamî'nawîrî tîma're kupîiya e'painon. Mîrîrî tîmeruntîri ke uurî'nîkon miakanmaiya morî pe, tîwarantî. A'tu'mînan, tîisa'mantasanon upi'pîkon tîise upi'pîkon miakanmaiya tîpi'pî warantî.

4

To' Nîkupîkon Ton Ekaremekî Pauloya

¹ Mîrîrî ye'nen morî pe yapîtanî'tî, Paapa maimu yawîrî ako'mantî tîwî tîkai pra. Apî'nîkon kure'ne atausinpasa' wani, uyonpayamî'. Tîwîrî aya-purîuya'nîkon, unsa'namakon. Kure'ne amîrî'nîkon anera'mapai wani.

² Evódia, apanamauya sîrîrî. Moropai Síntique, amîrî nîrî panamauya sîrîrî. Sa'nîrî amîrî'nîkon wani Cristo yonpa pe. Mîrîrî ye'nen teekore'mai pra e'tî, tîise morî pe ekonekatî. ³ Inna, uyakon, tauya nîrî apî', inkamoro Evódia moropai Síntique pîika'tîkî, to' panamakî morî pe to' ko'manto'pe tîmurukun pe. Maasa pra inkamoro wîri'sanyamî' esenyaka'mapî'tî'pî uyarakkîrî Paapa maimu ekaremekî pî'. Clemente yarakkîrî nîrî to' esenyaka'mapî'tî'pî. Moropai tiaronkon yarakkîrî nîrî. Inkamoro ese' menuka'pî Paapaya, mîrîrî kaareta ipatîkarî enen ko'mannîto' pona.

⁴ Paapa pemonkono pe awanîkon ye'nen atausinpatî. Inî'rî tauya apî'nîkon, taatausinpai ako'mantî teeseta'kai pra. ⁵ Cristo iipî kupî sîrîrî. Mîrîrî ye'nen morî ku'tî tamî'nawîronkon pî' eranmîra awanîkon epu'to'pe to'ya. ⁶ Tamî'nawîron yu'se awanîkon pî' teesewankono'mai pra e'tî. Tîise Paapa yarakkîrî eseurîmatî. Í' itu'se awe'to'kon esa'tî Paapa pî'. Mîrîrî esatîya'nîkon ya: —Morî pe man, Paapa —ka'tî ipî'. ⁷ Mîrîrî warantî eepîremakon ya, ayewankon ereutanîpîiya. Moropai morî pe esenumenkato'kon konekaiya eranne' pe awanîkon namai. Mîrîrî tîiwanmîra e'nîto', intîrî wani kure'ne, esenumenkan yentai. Mîrîrî warantî uyewankon, esenumenkato' ko'mannîpîiya morî pe.

⁸ Uyonpayamî, sîrîrî eseurîma mîrîrî epu'tîkonpa. Tamî'nawîron morî tekenan pî' esenumenkatî. Î' wanî seru'ye' pe pra, moropai î' wanî morî pe tiaronkon napurî ton, moropai î' wanî yairî, moropai î' wanî nura pe pra, moropai î' wanî tiaron atausinpatope, î' wanî morî pe tiaronkon nera'ma ton, moropai î' wanî imakui'pî pe pra, tamî'nawîrî mîrîrî morî tekenan pî' esenumenkatî. ⁹ Î' eesenupa'pîkon moropai anapisi'pîkon moropai aneta'pîkon, moropai anera'ma'pîkon uurî winîpai, mîrîrî warantî iku'tî. Maasa pra Paapa, uupia'nîkon tîwanmîn tînen ko'mamî aapia'nîkon.

—*Morî Pe Man*—*Taa Pauloya*

¹⁰ Uyepotorîkon pî' atausinpan pî' wai, maasa pra urepa'pîya'nîkon inî'rî Paapa yapurîya'nîkon ye'nen. Pena pata pai uurî anrepapai aako'mamî'pîkon î' ton pra si'ma. Tarîpai sîrîrî urepa'pîya'nîkon usa'namaya'nîkon ye'nen. ¹¹ Awinîpai'nîkon î' rî esa'sau'ya pra wai, î' ton pra si'ma. Maasa pra î' awanî ya mararî, kure'ne mîrîrî pî' atausinpa. Mîrîrî mîrîrî esenupa'pî. ¹² Î' ton pra uuko'manpîti'pî. Moropai tu'ke temanne ke nîrî uuko'manpîti'pî î' tui'sen pî'. Teesewankono'mai pra uuko'mamî. Emi'ne, asare'tisa' wanî ya, taatausinpai uuko'mamî. Mîrîrî kure'ne, mararî wanî ya, taatausinpai uuko'mamî. Mîrîrî esenupa'pî. ¹³ Tamî'nawîron upona tui'sen yapitanîpîuya, maasa pra tîmeruntîrî tîrî Cristoya uupia.

¹⁴ Tîise e'taruma'tî tanne, upîika'tî'pîya'nîkon. Mîrîrî era'mauya uwakîri. ¹⁵ Uyonpayamî, Filîpos ponkon, pena Paapa maimu ekaremekî pia'tîuya yai amîrî'nîkonya yapisi'pî. Mîrîrî ye'nen upîika'tî'pîya'nîkon. Macedônia poi ese'ma'tî'pî pata pai Paapa pemonkonoyamî'ya upîika'tî pîn, tîise amîrî'nîkon neken. Mîrîrî epu'tî pî' naatii. ¹⁶ Tesselônica po wanî yai, antîrîkon yarima'pîya'nîkon tiwin ite'ka pra, î' ton pra wanî namai. ¹⁷ Mîrîrî antîrî'pî pî' neken esenumenka pepîn. Tîise aapia'nîkon inî' panpî' morî tîrî Paapaya yu'se wai morî pe upîika'tîsa'ya'nîkon ye'nen. Mîrîrî pî' esenumenka. ¹⁸ Mîrîrî antîrî'pîkon enepî'pî Epafroditoya moropai yapisi'pîuya. Kure'ne itu'se uurî e'to' yentai anarima'pîkon wanî. Uwakîri pe yapisi'pîuya. Pena tîpemonkonoyamî' nîtîrîkon a'pusin yapisi'pî Paapaya warantî, mîrîrî antîrî'pîkon nîrî yapisi'ya tîwakîri pe. ¹⁹ Moropai Uyun, Paapa mîkîrî tamî'nawîron esa' pe tîwe'sen. Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî itu'se awe'to'kon tîriya aapia'nîkon, Cristo Jesus nîkupî'pî wenai.

²⁰ Uyunkon Paapa pî', —Morî pu'kuru amîrî —taa e'pai awanî wei kaisarî. Ipatîkarî Paapa yapurî e'pai awanî. Innape pu'kuru awanî.

Paulo Esekaremekî

²¹ Tamî'nawîrî amîrî'nîkon Jesus pemonkonoyamî' pia umaimu man. Moropai tîmaimukon nîrî yarima uyonpayamî'ya, uupiwonkonya. ²² Tîmaimukon yarima tamî'nawîronkon Jesus pemonkonoyamî'ya, moropai inkamoro kore'ta César poitîrîtononya yarima nîrî.

²³ Moropai ayewankon ya' morî tîrî Uyepotorîkon Jesus Cristoya yu'se wai. Mîrîrî neken.

SÎRÎRÎ KAARETA PAULO NÎMENUKA'PÎ COLOSSOS PONKON PIA

Atarakkannîto' yewî' ta Paulo wanî yai, sîrîrî kaareta menuka'pîiya. Moropai innape Jesus ku'nenan Colosse ponkon pia yarima'pîiya. Maasa pra inkamoro yenku'tî tiaronkonya etasa' tîuya ye'nen. Tiaron to' nîkupî ton ekaremekî'pî to'ya Paapa yapurîto'pe to'ya. Mîrîrî ye'nen Pauloya to' panama, tiaron tînkupîkon ton yapisî to'ya namai, maasa pra Jesus wanî to' pia, aasîrî mîikîrî neken, tiaron yu'se pra awanî.

¹ Uurî Paulo, Jesus Cristo naipontî'pî pe wanî, itu'se Paapa wanî ye'nen. Uyonpakon Timóteo yarakîrî wanî sîrîrî.

² Sîrîrî kaareta menukauya sîrîrî aapia'nîkon, Paapa nîmo'ka'san tîmîrî ton pe, Colossos cidaderî ponkon pia. Amîrî'nîkon innape Jesus Cristo kupî pî' tîiko'mansenon pia yarimauya sîrîrî.

Manni' epe'mîra Paapa Uyunkon nîtrî morî aapia'nîkon, moropai tîwanmîra awe'to'kon ton tîrîiya yu'se wai aapia'nîkon.

Paulo Epîremato'

³ Apona'nîkon anna epîrema kaisarî, Paapa, Uyepotorîkon Jesus Cristo yun, yapurî pî' anna man tîwîrî, ⁴ maasa pra innape Jesus Cristo ku'sa'ya'nîkon wenai moropai tamî'nawîronkon Paapa pemonkonoyamî' sa'namaya'nîkon ye'nen. ⁵ Sîrîrî kupîya'nîkon maasa pra epu'tîya'nîkon, tîntîrî pe, Paapa nîkoneka'pî ka' po yapisîya'nîkon kupî sîrîrî. Mîrîrî nîmikî pî' aako'mamîkon, sîrîrî e'pîika'tînto' yekare, yairon pu'kuru eta'pîya'nîkon pata pai. ⁶ Itekare etaya'nîkon yai, mîrîrî yapisî'pîya'nîkon moropai innape awanî epu'tî'pîya'nîkon. Mîrîrî warantî nîrî ekaremekî to'ya tiaronkon pî' tamî'nawîrî pata po. Moropai innape ikupî to'ya. Mîrîrî warantî inî' panpî' pemonkonyamî' e'pîika'tî'pî, amîrî'nîkon e'pîika'tî'pî warantî, epe'mîra Paapa nîtrî'pî yapisîya'nîkon yai. ⁷ Sîrîrî itekare eta'pîya'nîkon uyonpakon Epafras winîpai. Mîikîrî wanî teesenyaka'masen pe anna pokonpe Cristo ton pe. Mîrîrî pî' teesenyaka'ma pî' aako'mamî amîrî'nîkon ton pe. ⁸ Mîikîrîya, i' kai'ma amîrî'nîkon e'sa'namato' ton tîisa' Morî Yekaton Wannîya aapia'nîkon, ekaremekî'pî anna pî'.

⁹ Mîrîrî ye'nen tîwîrî esatî pî' anna ko'mamî Paapa pî' amîrî'nîkon ton pe. Ayekarekon eta'pî annaya pata pai, esatî annaya Paapa pî', aapia'nîkon epu'nen tîito'peiya, itu'se tîwe'to' epu'tîkonpa. Moropai tamî'nawîrî Morî Yekaton Wannîya itîrî epu'tîkonpa. ¹⁰ Mîrîrî wenai amîrî'nîkonya epu'tî, i' kai'ma Uyepotorîkon e'to' itu'se yawîrî aako'mamîkon, moropai tîwîrî ikupî pî' aako'mamîkonpa. Mîrîrî warantî ikupî pî' aako'mamîkon ya, tamî'nawîrî morî pe ayeserukon esera'ma moropai Paapa yeseru yai epu'nen pe panpî' awanîkon. ¹¹ Moropai Paapa pî' esatî annaya, tamî'nawîrî meruntî ke awanîkonpa imeruntîri ya'. Mîrîrî Paapa meruntîri wanî tamî'nawîronkon meruntîri yentai. Mîrîrî wenai tamî'nawîrî apona'nîkon tui'sen yapîtanîpîkonpa teekore'mai pra, ¹² moropai "Morî pe man" taakonpa taatausinpai, mîrîrî esatî pî' anna man Paapa pî'. Maasa pra amîrî'nîkon ku'sai'ya tarîpai tîpemonkono pe, tîipia aako'mamîkonpa a'ka ya'. ¹³ Mîikîrîya uurî'nîkon mo'ka'pî Makui winîpai, ewaron ta ko'mannî tanne. Moropai uurî'nîkon enepî'pîiya tînmu,

tūnapurî'pî pia, uyesa'kon pe awe'to'pe. ¹⁴ Mîikîrî tînmu sa'mantasa' ke, imakui'pî unku'pî'pikon ye'ma'pîiya moropai tîwanmîra ikupî'pîiya.

Paapa Yenponen Pe Cristo Wanî

¹⁵ Cristo wanî î' kai'ma Paapa wanî yenponen pe, manni' Paapa, teesera'masen pepîn, yenponen pe. Ipîkku pe pu'kuru mîikîrî wanî inmu pe, tamî'nawîronkon inkoneka'pî yentai.

¹⁶ Maasa pra mîikîrîya tamî'nawîron koneka'pî ka' po moropai sîrîrî non po.

Teesera'masen koneka'pîiya, moropai teesera'masen pepîn koneka'pîiya. Inkamoro kore'ta tamî'nawîronkon inserîyamî' koneka'pîiya, moropai manni'kan ipîkkukon yepuru ton inserîyamî' koneka'pîiya.

Mîikîrîya ikupî'pî tîmîrî ton pe, kure'ne tamî'nawîronkonya tapurîto'pe.

¹⁷ Tamî'nawîron kupî tûya rawîrî Cristo wanî'pî.

Moropai tamî'nawîron ko'mannîpî pî' aako'mamî sîrîrî itu'se tîwanî yawîrî tîma'tanî'se pra.

¹⁸ Pemonkon esa' yaipontî pî' ipu'pai ko'mamî manni' warantî, mîikîrîya innape tîku'nenan yaipontî ko'mannîpî sîrîrî.

Mîikîrî wanî ko'mannîto' esa' pe tîwe'sen pe.

Mîikîrî e'mî'sa'ka'pî e'mai' pe isa'manta'san rawîrî, ipîkku pe tîwanîpa tamî'nawîronkon yentai. ¹⁹ Î' kai'ma Paapa wanî yenponen pe awanî, maasa pra Paapa pe pu'kuru awanî mîito'pe, itu'se Paapa e'to' yawîrî.

²⁰ Mîrîrî ye'nen mîikîrî tînmu wenai Paapaya tamî'nawîron tînkoneka'san mana'po yu'se awanî'pî tîpia. Tarîpai mîikîrî Paapa enasa' man morî pe pemonkonyamî' yarakkîrî. Maasa pra tînmu mînî eti'kamo'pî paki'nan po aasa'manta yai. Mîrîrî wenai tamî'nawîronkon tînkoneka'san mana'po'pîiya tîpia sîrîrî non po tîwe'sanon moropai ka' po tîwe'sanon mana'po'pîiya.

²¹ Pena amîrî'nîkon ko'mamî'pî aminke Paapa pî'. Paapa yeyaton pe awanî'pîkon. Maasa pra imakui'pî anku'pîkon ko'mannîpî wenai moropai imakui'pî eesenumenkato'kon wenai. ²² Tîise tînmu sa'mantato' wenai amîrî'nîkon kupî'pî Paapaya tîwakîri pe, amîrî'nîkon yarîpa tîpia, morî pe imakui'pî ton pra. Mîrîrî yai anî'ya taa eserîke pra awanî: —Imakui'pî mîikîrî —taiya pepîn. ²³ Mîrîrî kupîiya, tîise innape ikupî pî' aako'mamîkon e'pai awanî, teeseta'kai pra. Mîikîrî nîmîkî pî' aako'mamîkon, manni' itekare aneta'pîkon wenai. Manni' eta pî' tamî'nawîronkon ko'mamî, mîrîrî itekare ekareme'nen pe uurî Paulo enasa' sîrîrî.

Paulo Esenyaka'mato'

Innape Jesus Ku'nenan Ton Pe

²⁴ Atausinpan pî' wai e'taruma'tîto' pî' amîrî'nîkon wenai. Maasa pra Cristo e'taruma'tî'pî warantî, e'taruma'tî ko'mannîpî, unku'pî ton pe inekaremekî'pî yawîrî. Ipemonkonoyamî' ton pe, inmo'ka'san ton pe e'taruma'tî sîrîrî. Inkamoro, inmo'ka'san wanî itesa' warantî, iwaikka-toi pe to' wanî. ²⁵ Moropai mîrîrî warantî e'taruma'tî, maasa pra Paapaya uku'sa' sîrîrî Jesus nîmo'ka'san poitîrî pe. Mîrîrî tîrî'pîiya un-konekaton pe amîrî'nîkon pîika'tîton pe, ²⁶ mîrîrî tamî'nawîrî tîmaimu

ekaremekî pî' uuko'manto'pe. Sîrîrî itekare inonomî'pî, tamî'nawîronkon nepu'tî'pî pepîn. Mîrîrî yenposai'ya sîrîrî tîpemonkonoyamî' pia. ²⁷ Mîrîrî yenpo tîuya ta'pîiya, see warantî ipemonkonoyamî'ya mîrîrî esenomî'pî epu'to'pe kai'ma. Mîrîrî tîrî'pîiya tamî'nawîronkon pemonkonyamî' pia, Judeuyamî' pia neken pra. Pena anî' nepu'tî pepîn mîrîrî Cristo ko'mamî tamî'nawîronkon tîpemonkonoyamî' ya'. Mîrîrî wenai morî pu'kuru yapisîya'nîkon Paapa winîpai epu'tîya'nîkon.

²⁸ Sîrîrî warantî Cristo yekare ekaremekîuya tamî'nawîronkon pî'. Tamî'nawîrî epu'nen pe e'to' ke apanamauya'nîkon, moropai ayenupauya'nîkon tiwin pî' awanîkon tanne, Cristo piawonkon pe awanîkonpa, tamî'nawîrî morî pe awanîkonpa e'to' yawîrî, Paapa pia amîrî'nîkon yenpouya yai. ²⁹ Mîrîrî yaino ton pe esenyaka'ma ko'mannîpî sîrîrî. Umoron epu'tîuya ko'mannîpî sîrîrî tîise Cristo nîtîrî'pî umeruntîri pe, mîrîrî ke esenyaka'ma sîrîrî.

2

¹ Teeseaka'nunkai uurî esenyaka'ma amîrî'nîkon ton pe epu'tîya'nîkon yu'se wai. Paapa maimu ekaremekî pî' uuko'mamî tîwe'taruma'tîi. Moropai manni'kan Laodicéia ponkon tonpe, moropai tamî'nawîronkon tiaronkon uyera'matîponkon pepîn tonpe esenyaka'ma. ² Epîrema ko'mannîpî inkamoro ko'manto'pe meruntî ke taatausinpai moropai inkamoro ko'manto'pe tîwe'sa'namai tonpakon yarakkîrî. Moropai Cristo yekare, pena anî' nepu'tî pepîn, Paapa winîpainon tepu'se to' ko'manto'pe innape, mîkîrî epu'to'pe to'ya yairî. Mîkîrî, Paapa winîpainon wanî Cristo pe. Mîrîrî warantî Paapa pî' esatî pî' uuko'mamî apona'nîkon. ³ Maasa pra mîkîrî Cristo neken wanî Paapa winîpainon, anî' nepu'tî pepîn epu'tîya'nîkon emapu'tînen pe. Paapa nepu'tî epu'tîya'nîkon emapu'tîiya. Maasa pra mîkîrî ton pra si'ma mîrîrî epu'tîya'nîkon eserike pra awanî. ⁴ Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî amîrî'nîkon pî', tiaron seru'ye' erepansa' pî' akore'ta'nîkon, mîkîrî eseurîma, morî pe mîkîrî maimu pî' eesenku'tikon namai. ⁵ Maasa pra uurî wanî sîrîrî aminke apî'nîkon. Tîise esenumenkato' ya' amîrî'nîkon pokonpe eseporî. Moropai kure'ne atausinpan pî' wai morî pe aako'mamîkon pî', moropai innape Cristo kupî pî' aako'mamîkon yekare etauya pî'.

Cristo Yarakkîrî Ko'mannîto'

⁶ Î' kai'ma Jesus yapisî'pîya'nîkon ayepotorîkon pe? Innape ikupî'pîya'nîkon. Mîrîrî warantî yarakkîrî ako'mantî. ⁷ Ipona apîtatî manni' yei apîtasa' warantî manni' tîkara ke tîwanî ye'nen. Aako'manto'kon rumakatî iipia inî' panpî' meruntî ke awanîkonpa, innape ikupî pî' î' kai'ma eesenupa'pîkon yawîrî. Moropai —morî pe pu'kuru man, Paapa —taa pî' ako'mantî tîwîrîrî.

⁸ Aka, epu'nenan pe tîwe'ku'sanon pemonkonyamî' maimu pî', teesenku'tîi pra e'tî. Maasa pra mîrîrî wanî î' pe pra rî epu'nen pe to' e'to'. Pemonkonyamî'ya neken tenupato'kon pî' ayenupakon yu'se to' wanî. Moropai sîrîrî pata po tîiko'mansenon esenumenkato' ke ayenupakon to'ya. Tîise mîrîrî wanî pepîn Cristoya yenupanto'pe. Inkamoroya ayenupakon pî' teesenku'tîi pra e'tî. ⁹ Maasa pra tamî'nawîrî î' kai'ma Paapa wanî manni' warantî Cristo wanî mîrîrî. Awanî Paapa pe tîise pemonkon pe eena'pî tîpun ke. ¹⁰ Moropai amîrî'nîkonya aako'manto'kon yapisî'pî Paapa winîpai, Cristo pemonkono pe awanîkon

ye'nen. Í ton pra awanîkon pepîn, maasa pra mîikîrî, ayesa'kon wanî tamî'nawîronkon inseriyamî', o'ma'kon, meruntîkon, nari'kon yentai. Moropai tamî'nawîronkon ka' po tiwe'sanon yentai awanî.

¹¹ Pena amîrî'nîkon Judeuyamî' esenposa' yai, amerekon pi'pî potfî ya'tî'pî to'ya Paapa pemonkono pe awanîkonpa kai'ma. Mîrîrî warantî nîrî tîpemonkono pe Cristoya amo'ka'pîkon yai, imakui'pî anku'pai awe'to'kon mo'ka'pîiya imakui'pî kupîya'nîkon namai. Mîikîrî Cristoya ikupî'pî, pemonkonya pra. ¹² Amîrî'nîkon esenpatakona yai, penaron imakui'pî ayeserukon yaretî'ka'pîya'nîkon. Maasa pra Cristo sa'mantasa' ya, moropai eesu'na'tî'pî ya, amîrî'nîkon esu'na'tî'pî. Moropai Paapaya Cristo pîmî'sa'kasa' yai, amîrî'nîkon pîmî'sa'ka'pîiya aako'mamîkonpa, innape meruntî ke Paapa wanî kupî'pîya'nîkon ye'nen. ¹³ Amîrî'nîkon wanî'pî pena isa'manta'san warantî itu'se apunkon e'to' yawîrî ikupî pî' aako'mamîkon ye'nen. Mîrîrî imakui'pî kupî'pîya'nîkon wenai isa'manta'san warantî awanî'pîkon Paapa pemonkono pe pra. Tîise Paapaya Cristo pîmî'sa'kasa' yai, amîrî'nîkon nîrî pîmî'sa'ka'pîiya. Moropai ankupî'pîkon imakui'pî kupî'pîiya tamî'nawîrî tîiwanmîra. ¹⁴ Moropai uurî'nîkon sa'mantato' yentai awanî'pî. Maasa pra Moisés nurî'tiya yenupanto'ya taasa' see warantî: —Anî'ya imakui'pî ku'sa' ya, mîikîrî sa'manta e'pai man —ta'pîiya. Imakui'pî unkupî'pîkon wenai sa'mantan e'pai tîise yaretî'ka'pî Cristoya, inî' sa'mantan namai. Pakî'nan pona tîisa'manta yai, imakui'pî unkupî'pîkon ye'ma'pîiya tamî'nawîrî. ¹⁵ Moropai pakî'nan pona tîisa'manta yai, Cristoya teeyatonon yuwa'ka'pî. Mannî'kan o'ma'kon, uyaipontîkon pî' tîiko'mansenon, meruntîkon, nari'kon, tamî'nawîrî inkamoro meruntîri yuwa'ka'pîiya. Inkamoro kupî'pîiya tamî'nawîronkonya era'ma tanne, î' pe pra rî to' enato'pe. Mîrîrî warantî to' yentai Cristo ena'pî tîisa'manta'pî wenai.

¹⁶ Mîrîrî ye'nen anî'ya taa ya apî'nîkon, sararu yanîya'nîkon ya, imakui'pî kupîya'nîkon mîrîrî, taa to'ya. Moropai awukukon enîriya'nîkon ya, imakui'pî pe nîrî awanî. Moropai eesenyaka'makon ya, Paapa ton pe tîku'ne'tito' weiyu yai pra, moropai teera'tisen pe kapoi wanî yai eesenyaka'makon ya, moropai erî'kannîto' weiyu yai eesenyaka'makon ya, imakui'pî pe awanî, taa to'ya. Inkamoro ye'kakon pînamaya'nîkon e'pai pra man. ¹⁷ Maasa pra pena, sîrîrî pî' Paapa eseurîma'pî seru' pepîn, î' kai'ma Cristo iipî ekareme'to'peiya. Tarîpai Cristo iipî'pî. Mîrîrî ye'nen mîikîrî neken yapurîpai'nîkon, manni' aaipî ekareme'nenan tapurî pra. ¹⁸ Tiaronkonya ayenupakon yairî pra kî'tîfî. Tîwe'ne' tînera'ma'pîkon pî' ayenupakon to'ya ya, tîpînamai pra e'tî. Taa to'ya apî'nîkon amîrî'nîkon teka'nunkai amîrî'nîkon anenupapai to' wanî inseriyamî' yapurîkonpa kai'ma. Moropai tepu'se awe'taruma'tîkon yu'se to' wanî. Teesenupa'pîkon pî' mîi pe to' wanî teuren. Tîise inkamoro ye'kakonya ayenupato'kon tîpînamai pra e'tî. Maasa pra pemonkon esenumenkato' wanî warantî to' esenumenka. ¹⁹ Inkamoro ye'kakon wanî pepîn Cristo pemonkono pe. Maasa pra Cristo wanî pepîn to' pu'pai pe. Upu'paikon winîpai tamî'nawîrî uyesa'kon wanî e'waikkato'i pe, tîpun ke. Mîrîrî warantî nîrî Cristo meruntîri winîpai uurî'nîkon ipemonkonoyamî' wanî tiwin. Moropai uurî'nîkon ko'mannîpî Cristoya inî' panpî' epannîto'pe moropai epu'to'pe itu'se Paapa e'to' yawîrî. Tîise inkamoro seru'ye'kon atarima Cristo piapai.

Sa'mantan Tîpo Cristo Yarakkîrî Ko'mannî

20 Cristo pemonkono pe awanikon ye'nen aasa'mantasa' yai, amîrî'nikon sa'manta'pî ayeserukon winîpai. Mîrîrî ye'nen inî'rî inkamoro sîrîrî pata po tûiko'mansenon meruntîkon amîrî'nikon yaipontî pî' tûiko'mansenonya ayaipontîkon eserîke pra awanî. Tîise î' ton pe mîrîrî ye'ka warayo'kon maimu yawîrî iko'manpai awanikon? Inkamoro pemonkono pe awanikon pepîn. 21 Taa to'ya apî'nikon mîrîrî ye'ka kîsapi'tî. Moropai mîrîrî ye'ka kîsena'tî, mîrîrî ye'ka tappî pra e'tî, taa to'ya apî'nikon. 22 Tîise mîrîrî ye'kakon wanî ipatîkarî tûiko'mansenon pepîn. Taataretî'kasen pe mîrîrîkon wanî. Mîrîrî ye'nen —Mîrîrî ye'ka kîsapi'tî, mîrîrî ye'ka kîsena'tî —taa to'ya ya, î' pe pra rî awanî. Maasa pra mai pe neken awanî ye'nen, warayo'konya yenupanto'pe neken awanî ye'nen. 23 Mîrîrî ye'nen yai pra mîrîrî taa to'ya wanî, mîrîrî kîsapi'tî, moropai mîrîrî kîsena'tî, moropai mîrîrî kîsapi'tî, moropai inseriyamî' yapurî e'pai man, moropai tepu'se amoronkon epu'tîya'nikon e'pai man, taa to'ya wanî epu'nen pe kai'ma. Tîise mîrîrî ye'kaya imakui'pî anku'pai esenumenkanto' yuwatî eserîke pra awanî.

3

1 Amîrî'nikon e'mî'sa'ka'san Cristo yarakkîrî, penaron ayeserukon rî'pî winîpai. Mîrîrî ye'nen ka' pon yu'se e'tî, o'non pata Cristo ereutasa' manni' Paapa meruntîrî winî. 2 Cristo winîpainon pî' neken esenumenkati, inî'rî tarîron yeseru pî' teesenumenkai pra. 3 Maasa pra tarîron yeseru pî' isa'manta'san warantî awanikon. Tarîpai aako'manto'kon wanî Cristo yarakkîrî. Moropai Cristo ko'mamî Paapa yarakkîrî. Mîrîrî ye'nen aako'manto'kon era'ma anî'ya pepîn. 4 Tîise î' pensa Cristo iipî yai, tamî'nawîronkonya era'ma. Morî pe pu'kuru aaipî era'ma to'ya. Mîrîrî yai Cristo yarakkîrî amîrî'nikon nîrî era'ma to'ya morî pe pu'kuru, Cristo wanî manni' warantî.

Uyeserukon Penaro' Moropai Amenan

5 Imakui'pî kî'ku'tî, isa'manta'pî warantî e'tî, maasa pra imakui'pî kupî pî' isa'manta'pî ko'mamî pepîn. Mîrîrî warantî e'tî. Pena awanî'pîkon see warantî: Se' tapairî wîrî'sanyamî' yarakkîrî warayo'kon wanî, tîno'pîkon pepîn yarakkîrî. Moropai wîrî'sanyamî' nîrî wanî warayo'kon yarakkîrî, tînyokon pepîn. Moropai tiaron nura kupî pî' warayo'kon ko'mamî imakui'pî pe teesenumenkato'kon yawîrî. Moropai kure'ne î' yu'se eesenumenkaton ko'mannîpî ayemannekon ton. Mîrîrî ayemannekon neken anapurîpai awanikon Paapa tapurî pra, manni'kan mia' ke ikonekasa' yapurînenan warantî. Mîrîrî ye'nen isa'manta'pî warantî e'tî, mîrîrî ye'kakon yapurîya'nikon namai, imakui'pî anku'pai awanikon namai. 6 Maasa pra mîrîrî ye'ka kupî pî' tûiko'mansenon taruma'tî Paapaya kupî sîrîrî. 7 Pena amîrî'nikon ko'manpîti'pî mîrîrî imakui'pî kupî pî'. Maasa pra penaron ayeserukon pî' aako'manpîti'pîkon.

8 Tarîpai tamî'nawîrî mîrîrîkon rumakati. Eekore'mato'kon mararî pra teekore'mai awe'to'kon tiaronkon yarakkîrî rumakati. Ayewanmakon pe tiaronkon ku'to'ya'nikon rumakati. Moropai anî'rî eseurîma e'pai pra man tiaron winîkî imakui'pî pe. Mîrîrî ye'ka nura pî' teeseurîmai pra e'tî. 9 Seru'ye' tiaronkon pî' tîwe'se pra e'tî. Maasa pra amîrî'nikonnya penaron ayeserukon rî'pî rumaka'pî. Tamî'nawîrî imakui'pî anku'pîkon rumaka'pîya'nikon. 10 Moropai amenan ayeserukon ton yapîsî'pîya'nikon ayewankon ya'. Moropai morî pe amîrî'nikon kupî pî' Paapa ko'mamî

sîrîrî, tîwarantî amîrî'nîkon e'to'pe kai'ma, moropai tamî'nawîrî tepu'tîkonpa. ¹¹ Mîrîrî warantî amenan pe awanîkon ye'nen Judeu pe awanîkon ya, moropai Judeu pe pra awanîkon ya î' wani' awanî pepîn Paapa pia. Moropai amerekon pi'pîkon ya'tîsa' to'ya ya, ya'tîsa' to'ya pra awanî ya, î' wani' awanî pepîn Paapa pia. Moropai pakko pe awanîkon ya, moropai eranne' pe awanîkon ya, moropai to' poitîrîtonon pe awanîkon ya, moropai to' poitîrî pe pra awanîkon ya, î' wani' awanî pepîn Paapa pia. Tîise Cristo ko'mamî ya, ayewankon ya' mîrîrî neken wanî ipîkku pe. Maasa pra tamî'nawîronkon uurî'nîkon yewan ya' Cristo ko'mamî.

¹² Paapa nîmenka'san pe awanîkon tîpemonkono pe. Morî pe tîwe'sanon pe awanîkon, insa'nama'san kure'ne. Mîrîrî ye'nen tiaronkon sa'namatî. Tiaronkon winîkî morî ku'tî, moropai tiaronkon winîkî mîi pe tîwe'se pra e'tî. Tîise eranmîra e'tî, moropai teekore'masen pe pra e'tî, î' rî etaya'nîkon pî'. ¹³ Î' rî tiaronkon nîkupî awinîkî'nîkon yapîtanî'tî, moropai î' ta'pî to'ya ku'tî aawanmîra'nîkon. Tîwanmîra Uyepotorîkonya ankupî'pîkon imakui'pî kupî'pî warantî iku'tî. ¹⁴ Moropai mîrîrîkon tamî'nawîrî tauya manni' yentai tîwe'sa'mamai ako'mantî tiaronkon pokonpe. Maasa pra mîrîrî e'sa'namato' wenai, tamî'nawîrî morî pe aako'mamîkon tîmurukun pe.

¹⁵ Tamî'nawîrî amîrî'nîkon wanî Cristo pemonkono pe, tiwin pî' awanîkon tîise. Paapaya amo'ka'pîkon morî pe aako'mamîkonpa tîmurukun pe. Mîrîrî ye'nen tîwanmîn Cristo winîpainon ko'manto'pe ayewankon ya' eturumakatî, ayeserukon epu'tîkonpa. Moropai —Morî pe man, Paapa —taa pî' ako'mantî Paapa pî'. ¹⁶ Moropai Cristo yekare epu'tî pî' aako'mamîkon yu'se wai inî' panpî' epu'nen pe awanîkonpa. Moropai tamî'nawîrî mîrîrî anepu'tîkon ke tiaronkon yenupa pî' moropai to' panama pî' aako'mamîkon yu'se wai. Eserenkatî Paapa maimu e'menukasa' erenkatî pî' moropai Paapa yapurîto' pî'. Moropai Jesus yeseru pî' teeseurîmasen eren pî' eserenkatî, Paapa yapurî pe. —Morî pe pu'kuru man Paapa —kai'ma eserenkatî. ¹⁷ Mîrîrî tamî'nawîrî ikupîya'nîkon manni' moropai î' taaya'nîkon manni' warantî, iku'tî Uyepotorîkon Jesus maimu pe. Moropai ka'tî Paapa pî': —Jesus Cristo wenai anna piika'tîsa'ya nai morî pe —ka'tî Paapa pî'.

Î' Kai'ma Ko'mannî Amenan Uyeserukon Yarakkîrî

¹⁸ Tarîpai wîrî'sanyamî' tînyo kenankon panamauya sîrîrî. Anyokon maimu yawîrî tîwe'sen pe e'tî, wîrî'sanyamî'. Mîrîrî warantî ikupîya'nîkon e'pai awanî, maasa pra mîrîrî yu'se Uyepotorîkon wanî ye'nen.

¹⁹ Moropai warayo'kon tîno'pî kenankon panamauya sîrîrî. Ano'pîkon sa'namatî. To' ekore'mato' ton tepose pra morî pe e'tî to' yarakkîrî.

²⁰ Tarîpai moreyamî' panamauya sîrîrî Cristo pemonkono pe si'ma ankupîkon ton pî'. Ayunkon moropai asankon maimu yawîrî iku'tî. Î' taasa' to'ya ya, to' maimu yawîrî iku'tî. Maasa pra mîrîrî warantî ikupîya'nîkon ya, Paapa ka' pon wakîri pe awanî.

²¹ Tarîpai amîrî'nîkon to' yunkonyamî' panamauya sîrîrî. Imakui'pî amukukon nîkupî yako'menkaya'nîkon yai, inkamoro tekatonkai pra e'tî, tîise to' piika'tîya'nîkon yuwatî, to' esewankono'ma namai.

²² Tarîpai amîrî'nîkon tîkaraiwarî kenankon panamauya sîrîrî. Akaraiwarîkon maimu yawîrî e'tî tamî'nawîron ankupîkon pî'. —Uyera'maiya

ye'nen ikupîuya aatausinpatope —kai'ma, teesenumenkai pra. Tîise imaimu yawîrî iku'tî ayera'maiya'nîkon pra tîise. Cristo pemonkonope awanîkon ye'nen, yairî iku'tî. Maasa pra mîikîrî namaya'nîkon ye'nen. ²³ Tamî'nawîron î' rî ankupîkon kupîya'nîkon ya, iku'tî taatausinpai pu'kuru. Morî pe esenyaka'matî Uyepotorîkon ton pe, warayo'kon ton pe pra neken. ²⁴ Maasa pra Uyepotorîkonya arepakon kupî epu'tîya'nîkon. Tîpemonkonoyamî' pia itîrî tîuya ta'pî tîuya pantakaiya yai yapisiya'nîkon kupî sîrîrî. Maasa pra Uyepotorîkon pe Cristo wanî ye'nen, mîikîrî ton pe eesenyaka'makon mîrîrî. ²⁵ Moropai manni'kan imakui'pî kupîtiponkon pemonkonyamî' tepu'se pra, inkamoro repaiya kupî sîrîrî e'taruma'tîto' ke, to' nîkupî'pî wenai. Maasa pra Paapaya tiaronkon yuwa'ka pepîn, tîise tamî'nawîrî to' taruma'tîya.

4

¹ Tarîpai manni'kan tîpoitîrî kenankon panamauya sîrîrî. Yairî e'tî apoitîrîkon pî', morî pe to' konekaya'nîkon yuwatî. Maasa pra moro man ayepotorîkon ton ka' po. Mîikîrîya ayera'makon.

Panamanto'

² Ako'mantî tîwîrî eepîremakon pî'. Moropai î' kai'ma taaya'nîkon, manni' amaimukon pî' teesenumenkai epîrematî. Morî pe man Paapa, ka'tî eepîremato'kon ya'. ³ Moropai eepîremakon ya, anna pona epîrematî. Paapaya tîmaimu ekaremekî annaya pata'se' ton tîto'pe. Moropai Cristo yekare, sîrîrî tîpose anî' nepu'tî pepîn ekareme'to'pe annaya epîrematî. Mîrîrî wenai uurî wanî sîrîrî tarî atarakkannîto' ta. ⁴ Mîrîrî ye'nen epîrematî uurîya Cristo yekare ekareme'to'pe aronne panpî', morî pe epu'to'pe to'ya. Mîrîrî warantî ekaremekîuya e'pai awanî mîrîrî. ⁵ Amîrî'nîkon nîrî tepu'se awanîkon e'pai man manni'kan Paapa epu'nenan pepîn yarakkîrî eeseurîmakon ya. Moropai Cristo yekare ekaremekî yuwatî, to' yarakkîrî eeseurîmakon kaisarî. ⁶ Tiaronkon yarakkîrî eeseurîmakon ya, morî pe eseurîmatî, inî' panpî' amaimukon anetapai to' e'to'pe. Moropai inkamoro eseurîma yai, yairî to' maimu yuuku epu'tîya'nîkon yu'se wai.

Tiwinkano'pî Pe Paulo Esekareme'to'

⁷ Uyonpakon, uwakîrîkon pu'kuru Tîquico, esenyaka'ma'pî yairî pu'kuru uyarakkîrî, Uyepotorîkon esenyaka'mato' pî'. Mîikîrîya tamî'nawîrî amîrî'nîkon pî' uyekare ekaremekî. ⁸ Mîikîrî yarimauya sîrîrî akore'ta'nîkon ayausinpai'nîkon attîto'pe. Moropai tamî'nawîrî tarî anna ko'mamî ekareme'to'peiya, aatausinpakonpa. ⁹ Mîikîrî yarakkîrî Onésimo wîtî, manni' uwakîrî moropai yairî tîwe'sen. Mîikîrî wanî ayonpakon, akore'ta'nîkon tîko'mansen pe. Inkamoroya tamî'nawîrî î' kai'ma tarî tîwe'ku'sen ekaremekî apî'nîkon.

¹⁰ Tarîpai Aristarco, uyarakkîrî tîwe'sen atarakkannîto' ta, mîikîrîya tîmaimu yarima sîrîrî aapia'nîkon. Moropai Marcos, Barnabé yakon manen, mîikîrîya nîrî tîmaimu yarima. Mîikîrî yekare epu'tî pî' naatî akore'ta'nîkon tuutî pî' eeseurîmasa'. Mîrîrî ye'nen aakore'ta'nîkon eerepamî yai morî pe mapî'tî. ¹¹ Moropai Josué manni' Justo kai'ma tesa'sen, mîikîrîya nîrî tîmaimu yarima aapia'nîkon. Uyarakkîrî teesenyakamasanon kore'ta insamoro neken wanî Judeuyamî' pe. Insamoroya kure'ne upîka'tî'pî, î' kai'ma tesa'kon pe Paapa wanî epu'to'pe pemonkonyamî'ya ekaremekî pî'. ¹² Moropai Epafras, manni'

ayonpakon akore'ta'nîkon tîwe'sen, mûîkîrî wanî Jesus Cristo poitîrî pe. Mûîkîrîya nîrî tîmaimu yarima aapia'nîkon. Mûîkîrî epîrema ko'mannîpî. Paapa pî' esatî pî' aako'mamî kure'ne amîrî'nîkon ton pe. Esatîiya innape Paapa kupî pî' aako'mamîkonpa tîwîrî. Inî' panpî' epu'nen pe eenakonpa moropai î' taasa' Paapaya yawîrî ikupîkonpa kai'ma eepîrema ko'mannîpî. ¹³ Epu'tî pî' wai mûîkîrî esenyaka'ma'pî yeseru. Sa'man kupî'pîiya amîrî'nîkon tonpe moropai Laodicéia ponkon moropai Hierápolis ponkon tonpe nîrî. Mîrîrî epu'tî pî' wai. ¹⁴ Tarîpai uwakîrikon pu'kuru Lucas, manni' pri'yawonkon pepîn pî' teesenyaka'masenya, moropai Demasya nîrî tîmaimu yarima pî' man. ¹⁵ Moropai umaimu yarima pî' wai uyonpakon Laodicéia ponkon pia, moropai Ninfa pia nîrî moropai manni'kan itewî' ta teeperepî'senon pia yarima pî' wai.

¹⁶ Sîrîrî kaareta erenkasa'ya'nîkon tîpo, marimatîi Laodicéia ponkonya nîrî erenkato'pe. Moropai Laodicéia pona nîrî unarima'pî erenkaya'nîkon e'pai man.

¹⁷ Moropai ka'tî Arquipo pî': —Ankupî pe Paapa nîtîrî'pî, mîrîrî kupî pî' ako'mankî morî pe, tamî'nawîrî yaretî'kaya pîkîrî —ka'tî ipî'.

¹⁸ Tarîpai sîrîrî menukaya sîrîrî uyenya ke pu'kuru. Umaimu man aapia'nîkon. Aawanmîra'nîkon uurî kî'ku'tî tîise atarakkannîto' ta wanî pî' enpenatatî. Moropai tauya Paapa pî': —Morî pe to' pîremakî, Paapa —tauya.

SÎRÎRÎ KAARETA E'MAI'NON PAULO NÎMENUKA'PÎ TESSALÔNICA PONKON PIA

Sîrîrî kaareta menuka'pî Pauloya innape Jesus ku'nenan Tessalônica ponkon pia. Inkamoroya itekare eta'pî Pauloya ekaremekî yai, miarî attîsa' yai. Mîrîrî yai innape ikupî'pî to'ya, Judeuyamî' yonpakon moropai Judeuyamî' pepin yonpakon. Miarîpai tuutîsa' tîpo Pauloya Timóteo yarima'pî to' pia, inkamoro meruntîtannî'to'peiya. Timóteo enna'posa' yai Paulo pia, inkamoro yekare ekaremekî'pîiya. Taatausinpai eta tîuya pe sîrîrî kaareta menuka'pî Pauloya.

Paulo eseurîma itakon ite'ka Cristo ii'to' pî'. Moropai innape iku'nenan panamaiya mîrîrî weiyu nîmîkî pî' to' ko'manto'pe. Morî pe to' ko'mamî e'pai awanî, imakui'pî tîku'se pra, maasa pra î' pensa Cristo iipê eesepu'tî pepîn.

¹ Uurî Pauloya sîrîrî kaareta menuka sîrîrî Silas moropai Timóteo pokon pe tîise uupia to' tîise. Sîrîrî kaareta yarimauya sîrîrî aapia'nîkon uyonpayamî', Tessalônica ponkon. Amîrî'nîkon Uyunkon Paapa moropai Uyepotorîkon Jesus Cristo pemonkono pe tîwe'sanon pia yarimauya sîrîrî.

Morî pe Paapa e'to' wanî aapia'nîkon yu'se anna man. Moropai tîwanmîra awe'to'kon ke arepaiya'nîkon yu'se anna man.

Tessalônica Ponkon Ko'manto' Pî' Paulo Eseurîma

² Tîwîrî rî taapîtî annaya Paapa pî': —Morî pe man, Paapa, inkamoro Tessalônica ponkon ayapurînenan wenai. Amîrî'nîkon pona anna epîrema ko'mannîpî. ³ Taa annaya Paapa Uyunkon pî': —Inkamoro esenyaka'ma ko'mannîpî innape aku'sa' tîuya'nîkon ye'nen. Mararî pra to' esenyaka'ma amîrî ton pe, asa'nama tîuya'nîkon ye'nen. Moropai Uyepotorîkon Jesus Cristo iipî nîmîkî pî' to' ko'mamî teeseta'kai pra, Paapa. Morî pe man — taa annaya sîrîrî Paapa pî', apî'nîkon anna enpenata ye'nen.

⁴ Uyonpayamî', Paapa nîsa'namakon, amîrî'nîkon menka'pî Paapaya tîmîrî ton pe epu'tî pî' anna man. ⁵ Maasa pra itekare ekaremekî annaya yai, meruntî ke ekaremekî'pî annaya anna maimu ke neken pra, tîise Morî Yekaton Wannîya anna meruntîri ton tîrî'pî, innape ikupîkonpa, yairî awanî epu'tîkonpa. Î' kai'ma anna ko'mamî'pî akore'ta'nîkon anna wanî yai, epu'tî pî' naatî. Amîrî'nîkon pîika'tî ton pe anna ko'mamî'pî. ⁶ Mîrîrî yai anna yeseru era'masa'ya'nîkon ye'nen, mîrîrî warantî aako'mamîkon pia'tî'pî anna yeseru kupî pî', moropai Uyepotorîkon Jesus yeseru kupî pî' nîrî. Mîrîrî warantî itekare yapîsî'pîya'nîkon moropai mîrîrî wenai kure'ne awe'taruma'tî'pîkon. Mîwîni tîise aatausin-pato'kon ton tîipîtî'pî Morî Yekaton Wannîya. ⁷ Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkon ko'mamî warantî iko'manpai tamî'nawîronkon Paapa pemonkonoyamî' ena'pî, Macedônia pata ponkon moropai Grécia pata ponkon. ⁸ Maasa pra amîrî'nîkon wenai Paapa maimu etasa' Grécia pata ponkonya moropai Macedônia pata ponkonya. Moropai inî' panpî' pata kaisaronkonya etasa' î' kai'ma innape Paapa kupî'pîya'nîkon yekare eta'pî to'ya. Mîrîrî warantî ayekarekon epu'tî tamî'nawîronkonya annaya ekaremekî pra tîise. ⁹ Maasa pra mîrîrî ekaremekî pî' to' ko'mamî amîrî'nîkon pî'. Î' kai'ma anna yapîsî'pîya'nîkon morî pe, moropai î' kai'ma mia' ke ikonekasa' anapurîkon ton pe rumaka'pîya'nîkon, Paapa yapurîkonpa.

Moropai î kai'ma Yairon, Paapa Tîiko'mansen poitîrî pe eena'pikon ekaremekî pî' to' ko'mamî. ¹⁰ Moropai î' kai'ma Paapa munmu enna'poto' ka' poi nîmîkî pî' awanîkon ekaremekî pî' to' ko'mamî. Mîikîrî munmu, ini'mî'sa'ka'pî sa'manta'san kore'tapai, mîikîrî Jesus wanî Upîika'tînenkon pe. Manni' wei yai, pemonkonyamî' yenumî tûuya yai, uurî'nîkon yenumîiya pepîn upîika'tîsai'ya'nîkon ye'nen.

2

Tessalônica Po Teesenyaka'mato' Pî'

Paulo Eseurîma

¹ Uyonpayamî', akore'ta'nîkon anna wanî yai, anna esenyaka'ma'pî e'sa' pra man î' pe pra rî. Mîrîrî epu'tî pî' naatîi. ² Akore'ta'nîkon anna erepamî rawîrî, anna e'taruma'tî'pî epu'nenan amîrî'nîkon Filîpos cidaderî po. Miarî inkamoro Filîpos ponkon eseurîma'pî îri pe anna winîkîi. Mîiwîni tûise anna erepamî'pî aapia'nîkon, moropai Paapa winîpainon itekare ekaremekî'pî annaya apî'nîkon. Maasa pra Paapaya anna meruntîannîpî'pî. ³ Esenku'tî'san pe pra anna wanî. Innape ekaremekî'pî annaya apî'nîkon imakui'pî anku'pai pra awinîkî'nîkon. Moropai amîrî'nîkon anenku'tîpai pra anna wanî. ⁴ Tûise itu'se Paapa e'to' yawîrî anna eseurîma. Maasa pra tîmaimu ekareme'to'pe annaya ta'pîiya, maasa pra yairî ikupî annaya epu'tî'pîiya. Sîrîrî itekare ekareme'sa' annaya pra man pemonkonyamî' yapurî pe, tûise ekaremekî annaya Paapa yapurî annaya ye'nen. Manni' Paapa anna esenumenkato' epu'nen. ⁵ Mîrîrî anna eseurîmato' epu'nenan amîrî'nîkon. Morî pe amîrî'nîkon yausinpatô'pe anna eseurîmasa' pra man. Î' yu'se anna wanî wenai anna eseurîmasa' pra man. Tînîru yu'se anna wanî wenai anna eseurîmasa' pra man. Mîrîrî epu'tî pî' Paapa man tamî'nawîrî. ⁶ Moropai anna eseurîmato' wenai amîrî'nîkonya moropai tiaronkonya anna yapurî e'pai pra man.

⁷ Tûise anna wanî Cristo naipontî'san pe. Mîrîrî ye'nen î' rî esatî annaya e'painon apî'nîkon tûise sîrîrî tîpose î' esa'sa' annaya pra man, akore'ta'nîkon anna wanî yai. Tûise anna wanî'pî eranmîra akore'ta'nîkon manni' wîrî' tînmuku kenanya tînmukuyamî' sa'nama morî pe. Mîrîrî warantî anna wanî'pî amîrî'nîkon pokonpe. ⁸ Amîrî'nîkon sa'nama pî' anna man kure'ne. Mîrîrî ye'nen itekare Paapa winîpainon ekaremekî'pî annaya apî'nîkon. Moropai inî' panpî' ikupî'pî annaya. Itu'se anna e'to' tîku'se pra anna ko'mamî'pî. Amîrî'nîkon pîika'tîpî'pî annaya, kure'ne asa'namakon annaya ye'nen. ⁹ Uyonpayamî', akore'ta'nîkon itekare Paapa winîpainon ekareme'pî' annaya yai, anna esenyaka'mapî'pî kure'ne. Wei kaisari' moropai ewaron kaisari' anna yekkari yepe' ton pî', amîrî'nîkon winîpai anna yekkari ton esatî annaya namai. Mîrîrî epu'tî pî' naatîi.

¹⁰ Amîrî'nîkon innape Jesus ku'nenan winîkîi anna ko'mamî'pî yeseru epu'tî pî' naatîi. Morî pe anna ko'mamî'pî yairî. Mîrîrî ye'nen anî' eseurîma eserîke pra awanî anna winîkîi. Mîrîrî epu'tî pî' naatîi tamî'nawîrî moropai Paapaya nîrî epu'tî pî' man. ¹¹ Moropai epu'tî pî' naatîi î' kai'ma tiwin pî' awanîkon tanne, amîrî'nîkon panama'pî annaya, manni' warayo'ya tînmukuyamî' panama warantî. ¹² Itu'se Paapa e'to' yawîrî aako'mamîkonpa apanama'pikon annaya. Moropai ameruntîannîpî'pikon annaya innape iku'to'ya'nîkon rumaka namai. Moropai kure'ne ayeka'nunka'pikon annaya Paapa wakîri pe ayeserukon

enato'pe, manni' Paapa uuri'nikon yannotipon tîpemonkono pe e'nîto'pe moropai ipikku pe tîwe'to' yarakkîri ko'mannîto'pe, morî a'ka ta.

¹³ —Morî pe man —taa annaya Paapa pî', maasa pra akore'ta'nikon anna wanî yai, anna nekaremekî'pî itekare kupî'pîya'nikon innape. Mîrîrî ku'sa'ya'nikon pra awanî anna maimu pe, tîise apî'nikon Paapaya taasa' warantî ikupî'pîya'nikon. Seru' pepîn, mîrîrî Paapa maimu pu'kuru wanî, innape man. Mîrîrî ye'nen Paapa esenyaka'ma ko'mannîpî amîrî'nikon innape tîkupîtîponkon yewan ya'. ¹⁴ Uyonpayamî', ayonpakonya amîrî'nikon taruma'tî'pî. Mîrîrî warantî Judeuyamî'ya tonpakon innape Jesus ku'nenan, Paapa pemonkonoyamî' taruma'tî'pî nîrî. Mîrîrî e'kupî'pî miari manni' Judéia pata po amîrî'nikon kore'ta awe'kupî warantî. ¹⁵ Inkamoro Judeuyamî'ya Uyepotorîkon Jesus wî'pî moropai penaronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nurî'tiyamî' wî'pî nîrî. Inkamoroya rî anna taruma'tî'pî. Paapa wakîri pe pra inkamoro nîkupî'pî wanî. Iteyatton pe to' wanî, moropai pemonkonoyamî' yeyaton pe nîrî to' wanî. ¹⁶ Mîrîrî ye'nen inkamoroya itekare e'pîika'tînto' yekare ekaremekî annaya yu'se pra to' wanî Judeuyamî' pepîn pî'. Mîrîrî tînkupîkon imakui'pî wenai, inî' panpî' ikupî'pî to' ko'mamî Paapa eseta'ka pîkîrî. Mîrîrî ye'nen Paapaya to' yenumî pe man apo' ya'.

Tessalônica Cidaderî Pona Itîpai Paulo Wanî.

¹⁷ Uyonpayamî', mararî anna ko'mamî akore'tapai'nikon tuutî. Tîise aminke anna wanî pî' tîwî akupîkon annaya pra man. Anna esenumenkato' man amîrî'nikon yarakkîri moropai anna enpenatan pî' man apî'nikon. Mîrîrî ye'nen itîpai anna wanî sîrîrî, kure'ne amîrî'nikon anera'mapai anna wanî ye'nen. ¹⁸ Enna'popai anna wanî'pî akore'ta'nikon inî'rî. Moropai uuri wanî'pî enna'popai. Mîrîrî ye'nen tu'ke ite'ka enna'po yuwa'pîuya tîise sîrîrî tîpose Makuiya umanenpapîtî'pî enna'po namai. ¹⁹ Amîrî'nikon anera'mapai anna wanî kure'ne maasa pra amîrî'nikon nîrî wanî anna atausinpatto'pe tiaronkon innape ikupîtîponkon kore'ta. Uyepotorîkon Jesus iipî yai, anna atausinpa kupî sîrîrî, maasa pra innape Jesus kupî'pîya'nikon ekaremekî annaya wenai. ²⁰ Mîrîrî ye'nen amîrî'nikon yapurî annaya, anna atausinpatto'pe awanîkon ye'nen.

3

¹ Amîrî'nikon anera'mapai anna wanî kure'ne yapîtanîpî annaya yentai awanî. Mîrîrî ye'nen anna esenumenka'pî uuri e'nîmî tiwînsarî Atena cidaderî po. ² Moropai uyonpakon Timóteo yarima'pî annaya aapia'nikon. Mîikîrî esenyaka'ma'pî anna pokonpe Paapa maimu itekare ekaremekî pî', Uyepotorîkon Jesus Cristo pî' teeseurîmasen. Mîikîrî yaipontî'pî annaya amîrî'nikon yausinpai moropai apîika'tî'nikon innape iku'to'ya'nikon pî'. ³ Maasa pra awe'taruma'tîkon wenai innape ikupîya'nikon pra awanîkon namai. Amîrî'nikonya epu'tî î' kai'ma itu'se Paapa e'to' yawîrî e'taruma'tîn. ⁴ Amîrî'nikon kore'ta anna wanî yai, mîrîrî ekaremekî'pî annaya apî'nikon e'taruma'tîn kupî. Mîrîrî ye'nen epu'tîya'nikon mîrîrî ye'ka e'kupî yai akore'ta'nikon. ⁵ O'non ye'ka pe aako'mamîkon epu'tîuya pra wanî'pî. Mîrîrî yapîtanîpîuya eserike pra awanî'pî. Mîrîrî ye'nen Timóteo yarima'pîuya ayekarekon epu'se attîto'pe, innape Jesus kupî'pî aako'mamîkon epu'se attîto'pe. Makui, uyeka'nunkanenkonya ataruma'tîsa'kon wenai irumaka'pîya'nikon

kai'ma esenumenka'pî. Mîrîrî wenai î' pe pra rî anna esenyaka'mato' kupîya'nîkon kai'ma wani'pî.

To' Yekare Enepi'pî Timôteoya Paulo Pia.

⁶ Tiise Timôteo erepansa' wani'pî Tessalônica cidaderî poi. Mîkîriya ayekarekon enesa' wani'pî morî pe, î' kai'ma innape ikupî pî' aako'mamîkon yekare. Moropai î' kai'ma eeti'noko'makon mîrîrî ekaremekî'pîiya. Moropai anna pî' awenpenatapîtikon anna anera'mapai awanîkon ye'nen. Mîrîrî warantî amîrî'nîkon anera'mapai anna wani'pî. ⁷ Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', anna e'taruma'ti ye'ka pe ayekarekon etasa' annaya wenai, anna atausinpa amîrî'nîkon pî'. Maasa pra innape iku'to'yakon wenai, anna atausinpan pî' man. ⁸ Mîrîrî ye'nen, innape ikupî pî' aako'mamîkon etasau'ya wenai anna ko'mamî sîrîrî taatausinpai. Mîrîrî warantî ikupî pî' aako'mamîkon ya uyepotorîkon ton pe, anna ko'mamî taatausinpai. ⁹ Mîrîrî ye'nen awenai'nîkon anna atausinpa ye'nen —Morî pe man —taa annaya Paapa pî'. ¹⁰ Mîrîrî warantî anna epîremapîti wei kaisarî moropai ewaron kaisarî kure'ne teeseka'nunkai. Maasa pra amîrî'nîkon anera'mapai anna wani' ayenupato'konpe annaya. Inî' panpî' innape iku'to'ya'nîkon e'to'pe yairî.

¹¹ Uyunkon Paapaya moropai Uyepotorîkon Jesus Cristoya anna ye'marî ton ekaremekî yu'se anna wani, amîrî'nîkon era'mapî'se anna wîtîto'pe. ¹² Inî'rî itu'se wani Uyepotorîkonya inî' panpî' awe'sa'namato'kon ton tîrî yu'se wani, î' kai'ma tamî'nawîronkon sa'namato'ya'nîkon e'to'pe. Mîrîrî awe'sa'namato'kon wani kure'ne î' kai'ma kure'ne asa'nama'pîkon annaya warantî yu'se anna wani. ¹³ Moropai ameruntîrikon ton tîrî Paapaya yu'se anna wani, morî pe awanîkonpa, imakui'pî ton pra awanîkonpa Jesus Cristo iipî yai, tamî'nawîronkon tîpemonkonoyamî' pokonpe aaipî yai.

4

Paapa Wakîri Pe Ko'mannî Pî Paulo Eseurîma.

¹ Tarîpai uyonpayamî', î' kai'ma ayeserukon e'pai awani pî' ayenupa'pîkon annaya Paapa wakîri pe awanîkonpa epu'tîya'nîkon. Moropai morî pe aako'mamîkon mîrîrî warantî. Mîrîrî ye'nen esatî annaya sîrîrî moropai apanamakon annaya sîrîrî Uyepotorîkon Jesus maimu pe, mîrîrî kupî pî' ako'mantî. ² Maasa pra ayenupa'pîkon annaya Uyepotorîkon Jesus maimu pe. Mîrîrî epu'nenan amîrî'nîkon.

³ Morî pe aako'mamîkon yu'se Paapa wani. Morî pe awanîkonpa tamî'nawîrî imakui'pî ton pra tiaronkon wîri'sanyamî' yarakkîrî tîwe'se pra, tiaronkon warayo'kon yarakkîrî tîwe'se pra. ⁴ Tiwin pî' si'ma amîrî'nîkon esenumenka e'pai awani aano'pîtakonpa tiwinan neken wîri' yarakkîrî, morî pe, Paapa wakîri pe awanîkonpa. Moropai nura pe pra aako'mamîkon, ayonpayamî' wakîri pe nîrî awanîkonpa. ⁵ Tu'kankon wîri'sanyamî' yarakkîrî tîwe'se pra, tu'kankon warayo'kon yarakkîrî tîwe'se pra, Paapa epu'nenan pepînya ikupî manni' warantî pra aako'mamîkon yu'se Paapa wani. ⁶ Mîrîrî warantî ayonpakon winîkî imakui'pî kupîya'nîkon yu'se pra Paapa wani, to' no'pîtonon yarakkîrî tîwe'se pra. Mîrîrî ta'pîuya pena apî'nîkon inî'rî tauya sîrîrî. Mîrîrî ye'ka

ku'nenan taruma'ti Uyepotorikonya pe man. ⁷ Maasa pra Paapaya uyan-nosa'kon pra man miriri ye'ka ku'to'pe. Tiise uyanno'puiya'nikon mori pe ko'mannito'pe imakui'pi ton pra. ⁸ Miriri ye'nen an'ya siriri esenupanto' yewanmiri ya, pemonkonya yenupanto' yewanmiriya pepin, tiise Paapaya yenupanto' yewanmiriya, manni' Paapa amiri'nikon repanen Moru Yekaton Wannu ke. «Miriri ye'nen miriri ye'ka ku'nenan taruma'ti ya pe man.»

⁹ Iniri amiri'nikon pia kaareta anmenukapai pra wai, awe'sa'namato'kon pi teeseurimasen. Maasa pra Paapaya ayenupa'pikon yawiri ikupi pi aako'mamikon ye'nen, i' kai'ma tiaronkon sa'namaya'nikon ye'nen. ¹⁰ Miriri awe'sa'namato'kon ke tiaronkon sa'namaya'nikon Macedonia pata po. Miriri ye'nen tauya uyonpayami', miriri kupi pi ako'manti in' panpi'.

¹¹ Tiwanmira aako'mamikon yuwati. Eesenyaka'mato'kon pi mori pe e'ti, tiaronkon esenyaka'mato' ya teewonpi'se pra. Tiise teesenyaka'mai neken eporiya'nikon, tiaronkon pi i' esati pi tiwe'se pra. Pena miriri tapi annaya yawiri ako'manti. ¹² Miriri waranti ikupiya'nikon ya, tiaronkon innape Paapa ku'nenan pepinya ayaserukon era'ma. Miriri wenai ayapurikon to'ya. Moropai miriri waranti ikupiya'nikon ya, ayekkarikon ton eporiya'nikon aawariri'nikon tiaronkon pi tesa'se pra.

Uyepotorikon Ii'to' Yekare Pi Eeseurima.

¹³ Uyonpayami', isa'manta'san yekare pi anna eseurima siriri yairi awani epu'tikonpa. I' kai'ma manni'kan isa'manta'san wani kupi ekaremekiuya, maasa pra teesewankono'mai awanikon namai. Manni'kan innape Paapa ku'nenan pepin, sa'manta'san e'mi'sa'ka pe pra tiwe'ku'sanon esewankono'ma waranti awanikon namai ekaremekiuya siriri. ¹⁴ Tiise uuri'nikon innape Jesus sa'manta'pi ku'nenan moropai awe'mi'sa'ka'pi ku'nenan. Miriri waranti innape Paapaya Jesus enepi epu'ti'nikon. Manni'kan innape iku'nenan sa'mantasa' pokonpe aapi epu'ti'nikon. ¹⁵ Uyepotorikonya taasa' yawiri api'nikon taa annaya siriri see waranti: Uyepotorikon ii'to' weiyu yai, uuri'nikon enen tiwe'sanon witi pepin iipia, isa'manta'san rawiri. Tiise isa'manta'san witi e'mai' pe. ¹⁶ Maasa pra Uyepotorikon iipi yai, imaimu eta kupi siriri moropai inseriyami' yepotori e'mai'non maimu eta moropai Paapa waiyi eta kupi siriri. Miriri yai inkamoro innape Jesus Cristo ku'nenan sa'manta'san pimi'sa'kaiya kupi tiponaya e'mai' pe. ¹⁷ Miriri tipu inkamoro ye'ma'pi pi uuri'nikon enen tiwe'sanon esepori kupi siriri to' pokonpe e'nito'pe'nikon katupuru po. Miriri yai to' pokonpe eseponi'nikon kupi siriri Uyepotorikon pokonpe. Moropai miriri tipu ipatikari ko'manni kupi siriri yarakkari. ¹⁸ Miriri ye'nen siriri tauya manni'pi taatausinpai e'ti. Merunti ke e'ti. Tiaronkon meruntitanni'ti teesewankono'mai to' wani namai isa'manta'san yekare pi'.

5

Tiwari E'pai Awani Uyepotorikon Ii'to' Pi'

¹ Uyonpayami', i' pensa Uyepotorikon ii'to' weiyu esepori ekaremekiuya e'pai pra man, maasa pra esepu'ti pra awani epu'ti pi naafti. ² Miriri epu'tiya'nikon mori pe Uyepotorikon ii'to' weiyu manni' ama'ye' iipi waranti. Maasa pra tui'pi ekaremekiya pepin. Tiise inimi'ki pra tiise

aaipî. Mîrîrî warantî inîmîkî pra tîise, Uyepotorîkon iipî pe man. ³ Mîrîrî yai tîiko'mansenon pemonkonyamî'ya taa kupî sîrîrî: —Tamî'nawîrî man morî pe. Morî pe ko'mannî man î' e'kupî pra —taa to'ya. Tîise mîrîrî yai ka'ne' pe to' e'taruma'tîto' wanî kupî sîrîrî. Mannî' wîrî' more yan pe tîwe'sen moronta ka'ne' pe inîmîkiya pra tîise, ne'ne' pe eena. Mîrîrî warantî e'taruma'tînto' wanî pe man. Anî' esuwa'ka eserîke pra awanî pe man.

⁴ Tîise uyonpayamî', amîrî'nîkon innape Jesus ku'nenan ko'manto' awanî, manni'kan imakui'pî kupî pî' tîiko'mansenon ko'mamî warantî pra. Mîrîrî ye'nen Uyepotorîkon iipî yai, aawanmîra'nîkon awanîkon pepîn, inîmîkî pî' aako'mamîkon ye'nen. Ama'ye' iipî warantî pra aaipî. ⁵ Tamî'nawîrî amîrî'nîkon ko'manto' wanî Paapa pemonkono pe a'ka ta tîiko'mansenon pe. Mîrîrî ye'nen morî pe aako'mamîkon, morî ayeserukon tîrumakai pra. Ewaron ta tîiko'mansenon paakokon ko'mamî warantî pra ko'mannîto' wanî. Imakui'pî kupî pî' ko'mannî pepîn. ⁶ Mîrîrî ye'nen uurî'nîkon wanî e'pai pra man manni'kan tîwe'nasanon warantî. Maasa pra tîwe'nasanon wanî inîmîkî to'ya pra. Inkamoro warantî pra uurî'nîkon e'pai wanî. Tîise enpen moropai tîwarî ipî' e'nîpai'nîkon. ⁷ Inkamoro tîwe'nasanon wetun ewaron ya'. Moropai ewaron ya' nîrî teetînsenonya tîwukukon enîrî teetînmîkonpa. ⁸ Tîise mîrîrî warantî pra uurî'nîkon e'pai awanî. Maasa pra ewaron ya' tîiko'mansenon pepîn uurî'nîkon, Jesus nîmîkî pî' ko'mannî ye'nen. Mîrîrî ye'nen innape ikupî pî' ko'mannîpai'nîkon. Paapa sa'nama pî' ko'mannîpai'nîkon, moropai inîmîkî pî' ko'manpai'nîkon. Mannî' suraraya tîpon sa'man moropai tarakko yeka'ma teeyatonya tîwî namai, mîrîrî warantî Makuiya utî'kakon pepîn maasa pra epu'tî, Jesusya upîika'tî'nîkon iwinîpai, innape iku'sa' wenai moropai Paapaya usa'namakon wenai.

⁹ Maasa pra Paapaya uurî'nîkon menkasa' pra man uurî'nîkon taruma'tîpa kai'ma. Tîise umenka'pîiya'nîkon Uyepotorîkon Jesus Cristo wenai e'pîika'tînto'pe. ¹⁰ Mîikîrî Cristo sa'manta'pî uurî'nîkon ton pe, tîpia ko'mannîto'pe. Î' pensa tui'pî yai, aaipî enen e'nî tanne, mîwîni pra awanî ya, isa'manta'san pe e'nî tanne aaipî ya, î' wani' awanî pepîn. Îpia ko'mannî. ¹¹ Mîrîrî ye'nen atausinpatî mîrîrî pî' moropai tiaronkon meruntîannî'tî, mîrîrî ikupî pî' aako'mamîkon manni' pî'.

Tiwin Kono'pî Pe To' Panama Pauloya.

¹² Uyonpayamî', esatî annaya apî'nîkon kure'ne. Mannî'kan akore'ta'nîkon teesenyaka'masanon Uyepotorîkon nîmenka'san ayenupanenkon pe, apanamanenkon pe, inkamoro namatî. ¹³ Inkamoro ayenupanenkon konekatî morî pe. Moropai to' sa'namatî akore'ta'nîkon to' esenyaka'ma wenai. Ako'mantî tîwanmîra tiaronkon pokonpe. ¹⁴ Inî' panpî' esatî annaya sîrîrî see warantî: Mannî'kan pemonkonyamî' esenyaka'makoi'kon pepîn panamaya'nîkon yu'se anna wanî, enya'ne to' wanî namai. Moropai eranne' pe tîwe'sanon meruntîannîpîya'nîkon yu'se anna wanî, eranne' pe to' wanî namai. Moropai a'tu'mîra tîwe'sanon pîika'tîya'nîkon yu'se anna wanî, imakui'pî kupî to'ya namai. Moropai tamî'nawîronkon pokonpe morî pe awanîkon yu'se anna wanî teekore'mai pra to' pokonpe. Tîise morî pe eeseurîmakon to' pokonpe. ¹⁵ Imakui'pî kupî tiaronya ya awinîkî'nîkon, itenta imakui'pî kî'ku'tî. Tîise morî pe aako'mamîkon yarakkîrî yuwatî. Moropai tamî'nawîronkon yarakkîrî morî pe e'tî.

¹⁶ Taatausinpai ako'mantî. ¹⁷ Eepîremakon pî' ako'mantî tîwîrî, tîrumakai pra. ¹⁸ Moropai “morî pe man Paapa”, ka'tî tamî'nawîrî aapia'nîkon tui'sen pî'. Mîrîrî taaya'nîkon yu'se Paapa wanî, Jesus Cristo pemonkono pe awanîkon ye'nen.

¹⁹ Morî Yekaton Wannî esenyaka'mato' akore'ta'nîkon kî'ma'tanî'tî. ²⁰ Paapa maimu ekareme'nenan nekaremekî kîsewanmarîtî.

²¹ Tamî'nawîrî aneta'pîkon itekare yako'menkatî. O'non wanî morî pe tîwe'sen pe, mîrîrî morî epu'tîya'nîkon ya, mîrîrî yarakkîrî ako'mantî.

²² Moropai imakui'pî pe tîwe'sen epu'tîya'nîkon ya, mîrîrî yu'se pra e'tî.

²³ Manni' Paapa tîwanmîn esa' pe tîwe'senya akupîkon yu'se wai imakui'pî ton pra. Moropai ayekatonkon moropai ayewankon moropai ayesa'kon kupîiya yu'se wai morî pe Uyepotorîkon Jesus Cristo ii'to' weiyu yaino ton pe. ²⁴ Mîrîrî kupî mîkîrî uyannokontîponya, î' taasa' tîuya yawîrî. Maasa pra seru'ye' pepîn mîkîrî.

²⁵ Uyonpayamî', anna pona nîrî epîrematî. ²⁶ Uyonpayamî', umaimu man amîrî'nîkon pia. ²⁷ Esatîuya sîrîrî tamî'nawîronkon uyonpayamî'ya eta tanne, sîrîrî kaareta erenkaya'nîkon yu'se wai itu'se Uyepotorîkon wanî ye'nen.

²⁸ Morî pe Uyepotorîkon Jesus Cristo e'to' wanî aapia'nîkon yu'se wai. Mîrîrî neken.

SÎRÎRÎ KAARETA ITAKON ITE'KA PE PAULO NÎMENUKA'PÎ TESSALÔNICA PONKON PIA

Tessalônica ponkon pia kaareta menuka'pî Pauloya itakon ite'ka. E'mai'non yapî'sa' tîuya'nîkon tîpo, morî pe epu'tî to'ya pra awanî'pî. Î' kai'ma Jesus iipî epu'tî tîuya'nîkon pra awanî ye'nen, to' esi'nîpî'pî. — Aasîrî Jesus ii'sa' man —kai'ma to' esenumenka'pî.

Mîrîrî ye'nen inî' panpî' Pauloya menuka'pî, morî panpî' epu'to'pe to'ya. Aasîrî Jesus ii'sa' pra awanî'pî. Maasa aapî pra tîise, imakui'sanya imakui'pî kupî inî' panpî'. Moropai Jesus iipî ya, inkamoro taruma'tîiya mararî pra, to' tîma'tanî'se.

Mîrîrî ye'nen Pauloya innape Jesus ku'nenan yeurîma see warantî: —Morî pe ako'mantî, eepîremakon pî' ako'mantî. Moropai Paapaya amîrî'nîkon ko'mannîpî morî pe, imakui'pî kupîya'nîkon namai.

¹ Uurî Pauloya sîrîrî kaareta menuka, Silas moropai Timóteo pokon pe tîise uupia. Uyonpayamî', aapia'nîkon Tessalônica cidaderî ponkon pia imenukauya. Amîrî'nîkon wanî Paapa, uyunkon pemonkono pe moropai Uyepotorîkon Jesus Cristo pemonkono pe.

² Amîrî'nîkon repa to'ya yu'se anna man morî pe tîwe'to'kon ke moropai tîwanmîra tîwe'to'kon ke.

Awe'taruma'tîto'kon Wenai

Morî Pe Aako'mamîkon Kupî Sîrîrî

³ Uyonpayamî', awenai'nîkon Paapa yapurî annaya sîrîrî tîwîrî. Sîrîrî kupî pî' anna man maasa pra ayeserukon era'ma annaya wenai, inî' panpî' innape ikupî pî' aako'mamîkon ye'nen, moropai aawarîrî'nîkon tiaronkon sa'namaya'nîkon ye'nen. Mîrîrî ye'nen —Morî pe man —taa annaya Paapa pî'. ⁴ Mîrîrî ye'nen apî'nîkon anna eseurîma sîrîrî anna wakîri pe pu'kuru Paapa yapurînenan pî' soosikon kaisarî. Anna eseurîma amîrî'nîkon pî' maasa pra tamî'nawîrî apona'nîkon tui'sen yapîtanîpîya'nîkon ye'nen. Amoronkon epu'to'ya'nîkon moropai kure'ne awe'taruma'tîto'kon kore'ta innape ikupîya'nîkon ye'nen. Mîrîrî pî' anna wakîri pe anna eseurîma.

⁵ See warantî esepu'tî yairî Paapa wanî. Apî'nîkon Paapa, uyesa'konya taa: —Î' pe pra rî awanîkon pepîn. Ewontî tariwaya upata ya' —taiya. Mîrîrî ton pe awe'taruma'tîkon sîrîrî. ⁶ Yairî Paapa wanî maasa pra manni'kan amîrî'nîkon taruma'tîtîponkon taruma'tîiya kupî sîrîrî. ⁷⁻⁸ Tîise amîrî'nîkon erî'ka'to' ton tîriya kupî sîrîrî. Moropai anna erî'ka'to' ton nîrî tîriya anna e'taruma'tîto' winîpai. Mîrîrî kupîiya kupî sîrîrî î' pensa ka' poi Uyepotorîkon Jesus Cristo iipî yai tîpemonkonoyamî' inseriyamî' meruntîkon pokonpe. Mîrîrî yai apo' kure'nan enepîiya kupî sîrîrî tarakkîrî manni'kan innape Paapa ku'nenan pepîn taruma'tîi. Moropai Uyepotorîkon Jesus maimu yawîrî pra tîiko'mansenon taruma'tîi aapî. ⁹ Inkamoro e'taruma'tî kupî sîrîrî mararî pra tînkupî'pîkon imakui'pî yepe'pî pe. Moropai inkamoro wanî aminke Uyepotorîkon pî', morî, meruntî piapai aminke to' ko'mamî ipatîkarî tîwe'taruma'tîkon pî'. ¹⁰ Mîrîrî kupî Paapaya pe man manni' tînekaremekî'pî weiyu yai, tîpemonkonoyamî',

innape tiku'nenanya tapurító'pe Jesus iipí yai. Mírírí yai kure'ne to'esenumenka ipí' taatausinpai. Amírí'níkonya nírí yapurí mírírí inkamoro pokonpe, maasa pra innape itekare anna nekaremekí'pí ku'sa'ya'níkon wenai.

¹¹ Mírírí ye'nen anna epírema sírírí amírí'níkon pona. Esatí annaya Paapa pí', manni' Paapa amírí'níkon yannotúpon tûpia aako'mamíkonpa. Morí pe amírí'níkon kupíya aapia'níkon tûntírí yapisíkonpa kai'ma esatí annaya. Innape Jesus kupíya'níkon ye'nen, tamí'nawíron morí anku'pai awaníkon. Mírírí ye'nen ameruntíríkon ton tûto'pe Paapaya esatí annaya mírírí kupíkonpa. ¹² Mírírí warantí tamí'nawíronkonya Uyepotoríkon Jesus yapurí morí ankupíkon wenai. Moropai ayapuríkon to'ya nírí ipíku pe akupí'píkon mîkíríya wenai. Maasa pra Paapaya moropai Uyepotoríkon Jesus Cristoya amírí'níkon repa'pí morí ke.

2

Paapa Yeyaton Pe Tíwe'sen

¹ Mírírí ye'nen, uyonpayamí', í' kai'ma Uyepotoríkon Jesus Cristo ii'to' weiyu ekareme'nen menukauya sírírí. Moropai í' kai'ma iipia epere'ní kupí ekaremekíuya sírírí apí'níkon. ² Maasa pra teesenku'tí awaníkon yu'se pra anna man, moropai teesi'ní'se awaníkon yu'se pra anna man. Tiaronkonya taa apí'níkon: —Aasírí Uyepotoríkon weiyu erepansá man. Mírírí ekaremekí'pí itekare ekareme'nenya —taa to'ya. Moropai tiaronya ekaremekí'pí, Pauloya ekaremekí'pí, taa to'ya ye'nen. Innape kí'ku'tí mírírí itekare. ³ Tíise inkamoro ye'kakonya ayenku'títo'kon pí' teesenku'tí awaníkon e'pai pra man. Maasa pra Uyepotoríkon ii'to' weiyu eseporí rawírí, tu'kankon pemonkonyamí' waní pe man Paapa yewanmírínenan pe. Maasa pra imaimu yawírí tíwe'sanon pe pra to' waní. Moropai tiwin pemonkon iipí pe man, Paapa yeyaton pe tíwe'sen. Tíise maasa mîkírí tí'ka Paapaya pe man. ⁴ Mîkíríya tamí'nawíronkon napurí yewanmírí. Moropai inkamoro yentai tíwaní kai'ma eesenumenka. Mîkírí waní kupí sírírí Paapa pe e'pai tamí'nawíron yentai. Paapa pe tíwanípa kai'ma eereuta kupí sírírí Paapa soosírí ta ipata'se' ya', tamí'nawíronkon esa' pe tíwanípa kai'ma. Mîkíríya taa kupí sírírí: —Uurí Paapa —taiya kupí sírírí.

⁵ Mírírí pí' awenpenatakon pra naatí? Sírírí ekaremekí'píuya pena akore'ta'níkon waní yai apí'níkon. ⁶ Mîkírí pemonkon erepamí akore'ta'níkon ma'nípanen moro man. Mírírí ye'nen eeseporí pra aako'mamí. Moropai aní' pe awaní epu'tí pí' naatí. Tíise mîkírí esenpo pe man teesenpoto' pata'pí weiyu yai, eesenpo pe man. ⁷ Tíise aasírí Makui esenyaka'ma ko'mannípi sírírí. Pemonkonyamí'ya Paapa maimu yewanmírí emapu'tí pí' aako'mamí ama' pe, aní'ya epu'tí pra. Tíise mîkírí ima'napa pí' tíko'mansenya ima'napa ko'mannípi sírírí, Paapaya tímo'ka píkirí. ⁸ Mírírí típo Paapaya ímo'kasa' pata'pí ya, mîkírí pemonkon, Paapa yeyaton esenpo pe man. Moropai mîkírí pemonkon esenposa' típo, Uyepotoríkon Jesus iipí. Mírírí yai iwíya pe man tímaimu ke. Tamí'nawírí morí pe tíwe'to' ke tiwinarí ima'tanípiya pe man. ⁹ Mîkírí pemonkon Paapa yeyaton iipí pe man Makui meruntíri yarakkírí. Moropai mîkíríya tu'kan tera'masen pepín kupí kupí sírírí. Ikupí eseríkan pepín kupíya kupí sírírí moropai esenumenkanto' kupíya kupí sírírí, pemonkonyamí' yenku'tí ye'ka pe. ¹⁰ Mírírí kupíya kupí

sîrîrî pemonkonyamî' ata'ka'ma'san yenku'tîpa kai'ma imakui'pî pe. Inkamoro esenku'tî maasa pra yairon maimu anetapai pra tîwe'sa'kon wenai. Mîrîrî ye'nen inkamoro pîka'tî Paapaya pepîn. ¹¹ Moropai mîrîrî wenai Paapaya ikupî kupî sîrîrî inkamoro seru'ye'kon maimu pî' inna taato'pe to'ya. ¹² Mîrîrî kupîiya inkamoro taruma'tîpa, maasa pra yairon pî' inna taasa' to'ya pra awanî ye'nen, moropai imakui'pî yapurî pî' to' ko'mansa' ye'nen.

Yairon Yekare Yawîrî Ako'mantî.

¹³ Uyonpayamî', Paapa nîsa'nama'san, —Morî pe man —taa annaya Paapa pî' tîwîrî awenai'nîkon. Maasa pra amîrî'nîkon menka'pî Paapaya e'mai' pe awe'pîka'tîkonpa. Morî Yekaton Wannîya Paapa ton pe amo'ka'pîkon wenai moropai innape yairon ku'sa'ya'nîkon wenai, apîka'tîiya'nîkon. ¹⁴ Paapaya amîrî'nîkon yanno'pî anna nekaremekî'pî itekare wenai, Uyepotorîkon Jesus Cristo yarakkîrî ipîkku pe awanîkonpa. ¹⁵ Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', mîrîrî aneta'pîkon yairon yawîrî ako'mantî. Mîrîrî eta'pîya'nîkon anna nekaremekî'pî wenai moropai anna nîmenuka'pî wenai. Mîrîrî yawîrî ako'mantî.

¹⁶ Esatî annaya sîrîrî Uyepotorîkon Jesus Cristo pî', moropai Uyunkon Paapa pî'. Manni' uuri'nîkon sa'namatîpon, morî pe awe'to' wenai. Moropai tîwinîpainon tui'sen nîmîkî pî' ko'mannî emapu'tînen, manni' pî' esatî annaya. ¹⁷ Aatausinpatokon ton, ameruntîrîkon ton tîto'pe to'ya morî kupî pî' aako'mamîkonpa. Moropai morî pî' eeseurîmakonpa esatî annaya sîrîrî.

3

Tîpona To' Epîremato'pe Esatî Pauloya.

¹ Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', anna pona epîrematî itekare anna nekaremekî'pî etato'pe pemonkonyamî'ya, moropai yapi'to'pe to'ya î' kai'ma amîrî'nîkonya yapisî'pî warantî. ² Moropai epîrematî imakui'san pemonkonyamî' winîpai Paapaya anna pîka'tîto'pe. Maasa pra tamî'nawîronkonya innape itekare ikupî pepîn. ³ Tîise Uyepotorîkon ko'mamî yairî. Mîikîrîya î' ta'pî tîuya yawîrî ikupî. Amîrî'nîkon kupîiya meruntî ke awanîkonpa. Moropai amîrî'nîkon ko'mannîpîiya morî pe Makui piapai. ⁴ Anna nekaremekî'pî yawîrî aako'mamîkon mîrîrî. Moropai mîrîrî warantî ikupî pî' aako'mamîkon maasa pra Uyepotorîkonya ikupî epu'tî pî' anna man. ⁵ Moropai Uyepotorîkonya apîka'tîkon yu'se anna wanî yapurîkonpa, moropai tamî'nawîron tui'sen yapîtanîpîkonpa Cristoya yapîtanîpî'pî warantî. Mîrîrî kupî Uyepotorîkonya yu'se anna man.

Enya'ne Pe Tîwe'sen Pî' Eeseurîma.

⁶ Uyonpayamî', Uyepotorî Jesus Cristo maimu pe taa annaya sîrîrî apî'nîkon. Uyonpakon enya'ne'kon piapai atarimatî. Maasa pra inkamoro enya'ne'kon wanî î' kai'ma ayenupa'pîkon annaya yawîrî pra, iko'manpai to' wanî. ⁷ Maasa pra amîrî'nîkonya epu'tî morî pe î' kai'ma akore'ta'nîkon anna ko'mamî'pî yeseru. Mîrîrî kupîiya'nîkon e'pai awanî. Maasa pra anna ko'mansa' pra man akore'ta'nîkon enya'ne'kon warantî. Moo teesenyaka'mai pra, anna ko'mamî pra awanî'pî. Mîrîrî epu'tî pî' naatî. ⁸ Î' esatî pî' anna ko'mansa' pra man anî'kan pî' epe'mîra. Tîise anna esenyaka'ma'pî moropai anna eke'nepamî'pî anna esenyaka'ma

ke. Anna emî'pamî pra wei moropai ewaron kaisari anna esenyaka'ma'pî anî' pî' anna yekkari ton esatî annaya namai. ⁹ Inna seru' pepîn. Anna yekkari ton esatî annaya e'painon apî'nîkon tîise esatî annaya pîn. Maasa pra sîrîrî anna yeseru warantî ikupîya'nîkon yu'se anna wanî. ¹⁰ Akore'ta'nîkon anna wanî yai, ankupîkon ton kupî'pî annaya ikupîkonpa. Anî' wanî ya, teesenyaka'mai pra iko'manpai, mîikîriya tekkari yonpa pepîn e'pai awanî.

¹¹ Sîrîrî pî' anna eseurîma sîrîrî maasa pra akore'ta'nîkon inkamoro ye'kakon enya'ne'kon warantî tîwe'sanon wanî yekare etasa' annaya ye'nen. Î' tîkonekai pra iko'manpai to' wanî tîise tiaronkon ko'manto' pî' to' eseurîmapîti ko'mannîpî. ¹² Inkamoro pî' taa annaya sîrîrî, mîrîrî kupî to'ya namai. Uyepotorîkon Jesus Cristo maimu pe taa annaya sîrîrî. Tîise morî pe to' ko'manto'pe tiaronkon pokonpe teesenyaka'makon pî', to' ko'manto'pe teesenyaka'mai neken tekkarikon eporî to'ya. ¹³ Tîise amîrî'nîkon uyonpayamî', Paapa maimu yawîrî morî kupî pî' ako'mantî teeseta'kai pra.

¹⁴ Yai pra moro awanî akore'ta'nîkon tîwe'sen mîikîrî wanî ta'pî annaya yawîrî pra iko'manpai. Mîikîrî era'matî morî pe î' kai'ma iteseru wanî. Moropai yairî pra awanî ya, iipiapai atarimatî, mîrîrî teseru wenai awepe'to'pe. ¹⁵ Tîise mîikîrî kî'ku'tî ayeyatonkon pe, tîise ipanamatî. Ayonpakon panamaya'nîkon warantî ipanamatî.

Paulo Esekaremekî

¹⁶ Mîikîrî Paapa, tîwanmîn esa'ya tîwanmîn tîrî yu'se wai aapia'nîkon. Apona'nîkon tui'sen tamî'nawîron erepamî tanne, tîwîrî rî tîriya yu'se wai. Moropai aapia'nîkon Uyepotorîkon ko'mamî yu'se wai.

¹⁷ Sîrîrî warantî uyenya ke imenukauya sîrîrî. Tauya apî'nîkon, umaimu man aapia'nîkon. Sîrîrî warantî imenukanen uurî tamî'nawîron ukaaretarî pî'. Sîrîrî umaimu menukauya, uurîya innape imenukasa' epu'tîkonpa.

¹⁸ Morî pe Uyepotorîkon Jesus Cristo e'to' wanî aapia'nîkon yu'se wai. Mîrîrî neken.

SÎRÎRÎ KAARETA E'MAI'NON PAULO NÎMENUKA'PÎ TIMÓTEO PIA

Sîrîrî kaareta menuka'pî Pauloya maasaron Timóteo pia. Innape Jesus ku'nenan esa' pe Timóteo waní'pî. Mîikîrîya innape Jesus kupî'pî itekare eta tiuya yai Pauloya ekaremekî wenai.

Mîrîrî ye'nen Pauloya ipanama, î' kai'ma iteseru e'pai awanî, moropai î' kai'ma innape Jesus ku'nenan ko'mannîpî e'pai awanî. Tu'ke soosi esanon yeseru ekaremekîya Timóteo pî'. Anî' e'pai awanî soosi esa' pe ekaremekîya. Ipikkukon pepîn, tu'ke temanne esanon pepîn tîise morî pe teseru kenankon, Paapa maimu yawîronkon, inkamoro neken e'pai awanî soosi esa' pe.

Moropai Paulo eseurîma no'santonon pî' moropai wîri'sanyamî' inyo sa'manta'san pî'. Innape Jesus ku'nenanya insamoro pîika'tî e'pai awanî kai'ma Timóteo panamaiya. Moropai î' kai'ma soosi esanon namapai awanî, maasa pra Paapa yeseru pî' uurî'nîkon panama to'ya ye'nen, morî pe e'nîto'pe.

Paulo Nîmenuka Timóteo Pia

¹ Uurî Pauloya sîrîrî kaareta menuka sîrîrî aapia, Timóteo. Uurî wanî Cristo naipontî'pî pe maasa pra Upîika'tînenkon Paapaya ta'pî upî', moropai Cristo Jesus unnîmîkîkonya nîrî ta'pî upî': —Atîkî umaimu ekareme'se. Mîrîrî ye'nen uurî wanî Cristo naipontî'pî pe.

² Timóteo, amîrî wanî unmu pe pu'kuru, maasa pra innape Cristo kupî'pîya uurî wenai.

Apona epîrema sîrîrî. Tauya Paapa, Uyunkon pî', moropai Cristo Jesus uyepotorîkon pî' nîrî: —Tamî'nawîron morî pe awe'to'kon ke Timóteo repatî. Moropai a'noko'pîkon pe era'matî, moropai tîwanmîn tîtî iipia —tauya.

Yairon Pepîn Esenupanto' Pî' Paulo Eseurîma

³ Pena ese'ma'tî pe Macedônia pona ta'pîuya apî': —Tarî Éfeso po ako'mankî. Moro manni'kan yairon pepîn ke to' yenupa to'ya, inkamoro pî' mîkai inî'rî to' yenupa to'ya namai. ⁴ Ta'pîuya manni' warantî tauya sîrîrî inî'rî, mîkai inkamoro pî' penaronkon tîtamokon yekare rî'pî pî' to' yenupa to'ya namai, to' ese'kon rî'pî pî' to' esenupa namai. Maasa pra Paapa yeseru epu'to'pe to'ya, innape iku'to'pe to'ya, to' pîika'tî to'ya pra awanî. Tîise to' esiyu'pî'to'pe neken to' yenupa to'ya. ⁵ Tîise apanamauya see warantî: innape Cristo yekare yairon ku'to'pe to'ya inkamoro yenupakî. Moropai mîrîrî kupî to'ya ya, imakui'pî ton pra si'ma, yairî to' ko'mamî ya, ne'ne' pe tewankon tîku'se pra, inî' panpî' Paapa yapurî to'ya, moropai innape pu'kuru tonpakon sa'nama to'ya. ⁶ Tîise mîrîrî winîpai tiaronkon, inkamoro yonpayamî' atarima'pî, yairon Cristo yekare kupî to'ya pepîn innape. Moropai to' eseurîma ko'mannîpî î' pe pra rî. ⁷ Maasa pra epu'tî'ma pra to' eseurîma, tînepu'tîkon pe pra. Tîise epu'nen pe tîwe'ku'se to' eseurîma teuren, tîise epu'tî to'ya pepîn. Mîiwîni tîise to' anenupapai to' wanî Moisés nuri'tiya yenupananto' pî'.

⁸ Mîrîrî Moisés nuri'tiya yenupananto' epu'tî'nîkon man yairon pe pu'kuru. Mîrîrî ye'nen pemonkonyamî' yenupa ya, morî pe awanî, tîise

yapurí epu'tí'níkon ya. ⁹ Mírírí epu'tí'níkon e'pai awaní, Moisés nurí'tí pí' Paapaya ekaremekí'pí moríkon yenupató'pe pra, tíise imakui'san yenupató'pe. Inkamoro Moisés nurí'tíya yenupanto' pureme'nenan yenupató'pe, moropai Paapa maimu pínamanenan pepín yenupató'pe, Paapa namanenan pepín yenupató'pe, moropai Paapa wakíri pe pra tíwe'sanon, imakui'pí kupí pí' tíiko'mansenon yenupató'pe, moropai manni'kan innape Paapa moro awaní ku'nenan pepín yenupató'pe, moropai pemonkonyamí', tíyunkon, tísankon wínenan yenupató'pe, ekaremekí'píya. ¹⁰ Moropai tiaron no'pí, tínyo yarakkírí tíwe'sanon, moropai warayo' yarakkírí taasa'senon nura ku'nenan moropai nura ku'nenan o'ma'kon yarakkírí taasa'senon yenupató'pe, moropai tíwe'repató'kon ton pemonkon yama'runpanenan yenupató'pe, seru'ye'kon yenupató'pe, moropai tamí'nawíron mírírí ye'ka Paapa maimu, yairon esenupanto' yawírí pra ku'nenan yenupató'pe ekaremekí'pí Paapaya Moisés nurí'tí pí'. ¹¹ Sírírí itekare Moisés nurí'tíya yenupanto' tauya manni' waní sírírí Jesus Cristo maimu ke panamanto'pe. Sírírí ekareme'to'peuya ta'pí Paapaya. Morí amenan itekare, morí pu'kuru Paapa, unapuríkon winípainon sírírí.

Uurí'níkon Era'ma Paapaya Tí'noko'pí

¹² Moropai —Morí pe man —tauya Uyepotoríkon Jesus Cristo pí'. Maasa pra meruntí tír'píya uupia. Moropai tímaimu rumakauya pepín epu'tí'píya. Mírírí ye'nen ukupí'píya esenyaka'mato'pe tímírí ton pe. ¹³ Tíise pena eseurímapítí'pí imakui'pí pe Jesus winíkí. Moropai ipemonkonoyamí' taruma'típítí'píuya. Moropai ekore'mapítí'pí to' winíkí. Míiwíni tíise uyera'ma'pí Cristoya tí'noko'pí pe. Maasa pra pena mírírí imakui'pí ku'pítí'píuya epu'tíuya pra awaní ye'nen. Maasa pra innape ikupíuya pín. ¹⁴ Míiwíni tíise urepa'pí Uyepotoríkonya kure'ne morí pe tíwe'to' ton ke. Mírírí ye'nen Cristo kupíuya innape tarípai, moropai yapuríuya ipemonkono pe waní ye'nen.

¹⁵ Sírírí panamanto' waní yairon pe pu'kuru. Mírírí ye'nen tamí'nawíronkonya innape ikupí eseríke awaní. Tauya see warantí: —Jesus Cristo erepamí'pí sírírí pata pona imakui'pí ku'nenan píika'tí. A'kí, inkamoro imakui'pí ku'nenan yentai, imakui'pí kupítípon pe uurí waní. ¹⁶ Tíise uurí, imakui'san yentainon era'ma'pí Cristoya tí'noko'pí pe. Tíwí ukupíya pra awaní'pí. Mírírí warantí tamí'nawíronkon pemonkonyamí' kupíya pepín tíwí. Tí'noko'pí pe uyera'ma'pí Cristoya warantí, tiaronkon nírí era'maiya tí'noko'pí pe. Mírírí epu'tí manni'kanya, maasa innape ikupítonkonya. Moropai ipatíkarí enen tíiko'manto'kon ton eporí to'ya.

¹⁷ Mírírí ye'nen epírema sírírí. —Paapa, tamí'nawíronkon esa' pe awaní ipatíkarí. Aasa'manta ton pepín amírí. Eesera'maton pepín amírí. Amírí neken waní Paapa pe. Ayapurí pemonkonyamí'ya moropai ipíku pe awaní ekaremekí to'ya ipatíkarí, amém —tauya Paapa pí'.

¹⁸ Moriya Timóteo, mírírí ta'píuya míkupí apí' eseuríma'san Paapa maimu ekareme'nenanya taasa' yawírí. Meruntí ke e'kí, Makui yentai awanípa. ¹⁹ Innape ikupí pí' ako'mankí. Moropai morí kupí pí' ako'mankí, ne'ne' pe ayewan waní namai. Maasa pra tiaronkonya ikupí pepín mírírí warantí. Tíise yairon pepín kupí pí' to' ko'mamí. Mírírí ke ne'ne' pe tewankon kupí to'ya. Mírírí ye'nen innape ikupí to'ya pepín tarípai. Tíise yairon pepín kupí to'ya innape. ²⁰ Mírírí warantí Paapa winíkí imakui'pí pe teeseurímasanon Himeneu, Alexandre. Inkamoro

rumaka'píuya Makui yenya', to' e'taruma'tító'pe, mîrîrî warantî imakui'pî pe Paapa winîkî teeseurîmakon pî' to' ko'mamî namai.

2

Epîremanto' Pî' Paulo Eseurîma

¹ Eseurîma sîrîrî ayeserukon ton pî', î' kai'ma soosi ta awanîkon ya ikupîkonpa. E'mai' pe pu'kuru eepîremakon yu'se wanî sîrîrî. Î' itu'se awe'to'kon esatî Paapa pî', mîrîrî tîisai'ya pî' —Morî pe man, Paapa—ka'tî. Moropai epîrematî tamî'nawîronkon pemonkonyamî' pona. ² Epîrematî pata esa' pe tîwe'sanon reiyamî' pona, tamî'nawîron ipîkku pe tîwe'sanon pona epîrematî morî pe ko'mannîto'pe. Tîîwanmîra ko'mannîto'pe, itu'se Paapa e'to' yawîrî uyeserukon e'to'pe, to' pona epîrematî. ³ Mîrîrî warantî ikupî'nîkon ya, morî pe awanî. Paapa, Upîika'tînenkon wakîri pe awanî. ⁴ Maasa pra Paapa wanî tamî'nawîronkon anpîika'tîpai, moropai imaimu wanî yairon pe epu'tî to'ya nîrî yu'se awanî.

⁵ Maasa pra Paapa tiwinan, tiaron iwarainon ton pra awanî. Moropai pemonkon nîrî moro wanî tiwin, morî pe Paapa yarakkîrî uurî'nîkon ena emapu'tînen, itese' Jesus Cristo mîîkîrî.

⁶ Mîîkîrî rî e'tîrî'pî tîîwarîrî tîisa'mantapa tamî'nawîronkon pîika'tîpa kai'ma.

Mîrîrî ye'nen mîîkîrî sa'mantato' ekaremekî'pî Paapaya, manni' tînku'ne'tî'pî weiyu yai, tamî'nawîronkon nepu'tî ton pe. Mîrîrî wenai Paapa wanî

tamî'nawîronkon anpîika'tîpai epu'to'pe to'ya.

⁷ Uurî wanî yarimasa' pe, Paapa narima'pî pe Judeuyamî' pepîn yenupanen pe, amenan itekare, yairon innape iku'to' yekare ekareme'nen pe. Inna pî' rî eseurîma sîrîrî, seru'ye' pe wanî pepîn sîrîrî.

⁸ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîronkon warayo'kon epîrema yu'se wai pata kaisarî. Imakui'pî tîku'se pra to' epîrema yu'se wai. Moropai tonpakon pî' teekore'mai pra to' epîrema yu'se wai. Tonpakon yarakkîrî teesiyu'pî'se pra to' epîrema yu'se wai.

⁹ Wîrî'sanyamî' nîrî ko'mamî yu'se wanî morî pe teepontî tîponkon ya, mîîpankon warantî tîwanîkonpa pra. Maasa pra inkamoro mîîpankon wanî morî pe teepontî, epe'ke'kon tîponkon ya'. Moropai to' atakina tîpu'paikon yari'kutî to'ya ouro ke, pérola ke ema'non pe teesera'makonpa. ¹⁰ Mîrîrî warantî pra ikupî wîrî'sanyamî'ya yu'se wai. To' pon wenai pra tîise to' yeseru wenai, tiaronkonya epu'to'pe, morî pe to' ko'mamî. Moropai morî pe tiaronkon yarakkîrî to' yeseru wanî yu'se wai. Morî pe to' ko'mamî e'pai awanî, Paapa yapurînenan pe tîwanîkon ye'nen.

¹¹ Moropai wîrî'sanyamî' Paapa maimu pî' to' esenupato'pe yu'se wai, moo si'ma, mîî pe pra. ¹² Tîise tauya, warayo'kon yenupa wîrî'sanyamî'ya yu'se pra wai, to' yentai to' wanî namai. Tîise wîrî'sanyamî' yu'se wai soosi ta moo. ¹³ Maasa pra Adão nurî'tî koneka'pî Paapaya e'mai' pe. Mîîkîrî tîpo Eva nurî'tî koneka'pîiya. ¹⁴ Moropai Adão yenku'tîsa' Makuiya pra man, tîise mîîkîrî wîrî' yenku'tî'pîiya. Moropai imakui'pî kupî'pî wîrî'ya Paapa maimu yawîrî pra. ¹⁵ Tîise inkamoro pîika'tî Paapaya

imakui'pî yapai, tímoronkon epu'tí to'ya tîise tînmukukon yenpo tûuya'níkon ya. Innape ikupí pî' to' ko'mamí ya, to' pîika'tíiya. Morí pe to' ko'mamí ya moropai tiaronkon sa'nama pî' to' ko'mamí ya, to' pîika'tíiya.

3

Soosi Esa' Pe Tíwe'sen Yeseru Pí' Paulo Eseuríma

¹ Tarípai eseuríma sírírí soosi esa' pe tíwe'sen yeseru pî'. Sírírí waní yairon pe pu'kuru. Aní' esenumenka ya, soosi esa' pe e'pai, mirírí morí esenyaka'mato' yu'se mîikírí waní. ² Mirírí ye'nen mîikírí yeseru e'pai awaní morí pe, tiaronkon eseuríma namai imakui'pî pe iwíníkí. Mîikírí e'pai awaní tiwin tîno'pî yarakkírí tíwe'sen pe, tiaron yarakkírí pra. Tíwarírí eetí'nínma e'pai awaní, teseru epu'nen pe. Moropai mîikírí e'pai awaní tamí'nawíronkon nínama pe, yairí iteseru waní wenai. Moropai mîikírí yeseru e'pai awaní pemonkonyamí' teerepansenon tîpia yapí'nen pe morí pe. Moropai mîikíríya pemonkonyamí' yenupa e'pai awaní morí pe. ³ Mîikírí e'pai awaní kure'ne mai' ení'nen pe pra, teetínsen pe pra. Moropai mîikírí e'pai awaní tonpa yarakkírí teekore'masen pe pra. Tíise mîikírí e'pai awaní tamí'nawíronkon yarakkírí morí pe tíwe'sen pe. Moropai mîikírí e'pai awaní teesiyu'pí'sen pe pra tonpa yarakkírí, í' rí etasa' tûuya pî'. Mîikírí e'pai awaní kure'ne tîniru yu'se teeseaka'nunkasen pe pra. ⁴ Tíise mîikírí e'pai awaní morí pe, tîpemonkonyamí' ko'mannípi epu'nen pe. Mirírí wenai morí pe tînmukuyamí' panamaiya e'pai awaní. Mirírí warantí iteseru waní wenai, inmukuyamí'ya inama, í' taiya ya to' pî'. ⁵ Maasa pra aní' waní ya, tînmukuyamí' ko'manní'nen pe pra, í' kai'ma see mîikíríya Paapa pemonkonoyamí' ko'mannípi e'painon? Mirírí ye'nen morí pe iteseru era'makí. ⁶ Amenan pe innape Jesus kupítípon pepín menkakí, soosi esa' pe. Maasa pra amenan menkaya ya, mîikírí atapurí e'painon. Tiaron yentai e'pai tîwaní pî' mîi pe awaní. Mirírí wenai mîikírí taruma'tí Paapaya. Mirírí warantí Makui atapurí'pí pena. Moropai Paapaya yenumí'pí. Mirírí warantí awaní namai, amenan pe innape Jesus kupítípon kí'tírí soosi esa' pe. ⁷ Mirírí ye'nen morí pe iteseru era'makí. Innape Jesus ku'nenan pepínya inama e'pai awaní, imakui'pî pe iwíníkí to' eseuríma namai. Maasa pra imakui'pí pe iteseru waní ya, imakui'pí pe to' eseuríma. Moropai mîikírí ena Makui yenya'. Teseru ku'to'peiya Makuiya yenku'tí. Mirírí namai, morí iteseru waní wenai, innape Jesus ku'nenan pepínya inama e'pai awaní.

Soosi Esa' Tíwe'sen Pîika'tínen Yeseru Pí'

Paulo Eseuríma

⁸ Mirírí warantí nírí soosi esa' pe tíwe'sen pîika'tínen yeseru e'pai awaní nírí morí pe. Yairí mîikírí eseuríma e'pai awaní se' tapairí pra. Kure'ne mai' ení'nen pe pra e'pai awaní. Í' rí tama'runpai tíwe'sen pe pra, kure'ne itu'se tîwaní ye'nen. ⁹ Tíise innape Cristo yekare kupí pî' to' ko'mamí e'pai awaní. Mirírí itekare, unepu'tíkon pepín ekaremekí'pí Paapaya. Innape ikupí pî' to' ko'mamí e'pai awaní, morí pe tewankon waní epu'tí'ma, ne'ne' ton pín, morí tîku'se. ¹⁰ Mirírí ye'nen morí pe to' yeseru era'makí, Timóteo. Innape yairí to' yeseru waní ya, inkamoro mîkupí soosi esanon pîika'tínenan pe.

¹¹ Wírí'sanyamí' nírí esenumenka e'pai awaní morí pe. Kure'ne teeseurímasen pe pra se' tapairí tiaronkon winíkí. Moropai tíwarírí'níkon

to' etí'nínma e'pai awanî. Tamî'nawîrî î' kupî tîuya ya, ikupîiya e'pai awanî yairî tiaronkon tenku'tî pra.

¹² Mîikîrî soosi esanon pîika'tînen no'pî e'pai awanî tiwin. Mîikîrî soosi esanon pîika'tînenya tînmukuyamî' ko'mannî pî' e'pai awanî morî pe. Moropai tewî' tawonkon nîrî ko'mannîpîiya e'pai awanî. ¹³ Mîrîrî warantî inkamoro soosi esanon pîika'tînenan esenyaka'mato' wanî ya, morî pe tiaronkonya to' yeseru era'ma yairî to' wanî. Mîrîrî wenai to' nama to'ya. Mîrîrî ye'nen inî' panpî' meruntî ke inkamoro soosi esanon pîika'tînenan eseurîma emapu'tî to'ya Jesus Cristo yekare pî'.

Pena Epu'sa' Pepîn Pî' Paulo Eseurîma

¹⁴ Sîrîrî kaareta menukauya aapia, Timóteo, innape Jesus ku'nenan yeseru pî' teeseurîmasen. Mîrîrî pî' eseurîmai itîipai wai miarî aapia. ¹⁵ Tîise erepamî pra uuko'mamî ya, mîrîrî kaaretaya taasa' wenai, epu'tîya î' kai'ma uurî'nîkonya ikupî soosi ta. Uurî'nîkon wanî Paapa pemonkonon pe, mannî' Paapa, enen tîiko'mansen soosîrî pe. Uurî'nîkon wanî imaimu yawîrî tîiko'mansenon pe. Uurî'nîkon wanî innape yairon ku'nenan pe, tiaronkon pemonkonyamî'ya yairon epu'to'pe. ¹⁶ Unapurîkon esepu'tî pepîn Paapaya yenpo pîkîrî. Unapurîkon wanî uyenupanenkon pe î' kai'ma ko'mannî itu'se Paapa e'to' yawîrî. Maasa pra unapurîkon wanî tiwinan pî' teeseurîmasen pe see warantî:

Mîikîrî esenpo'pî pemonkon pe

moropai mîikîrî pî' Morî Yekaton Wannî eseurîma'pî.

—Imakui'pî ton pîn mîikîrî —ta'pîiya ipî'.

Moropai mîikîrî era'ma'pî inserîyamî'ya.

Moropai mîikîrî yekare ekaremekî'pî pemonkonyamî'ya

tu'kankon Paapa epu'nenan pepîn pî',

pata kaisaronkon pî'.

Moropai mîikîrî yekare eta tîuya'nîkon yai,

innape ikupî'pî to'ya.

Moropai mîrîrî tîpo, Paapaya ka' pona yari'pî.

Mîikîrî wanî unapurîkon pe ipîkku pe.

4

Yairon Pepîn Pî' Yenupatonkon Yeseru Pî'

Paulo Eseurîma

¹ Morî Yekaton Wannî eseurîma'pî aronne see warantî: —Maasa panpî' sîrîrî pata ataretî'ka winîkîi tiaronkon Paapa yapurînenanya yapurî pepîn kupî sîrîrî, irumaka to'ya kupî sîrîrî. Mîrîrî yai tiaronkon Makui poitîrîtonon nenku'tî'san maimu eta to'ya. Mîrîrî pî' “inna” taa to'ya —ta'pî Morî Yekaton Wannîya. ² Inkamoro warayo'kon wanî Makui poitîrîtonon nenku'tî'san pe. Mîrîrî ye'nen seru'ye' pe to' wanî. Mîrîrî seru'ye' pe tîwe'to'kon epu'tî to'ya pepîn tewankon ya', maasa pra kure'ne ikupî pî' to' ko'mamî. ³ Inkamoro warayo'konya taa: —No'pîtan wanî morî pe pra —taa to'ya. —Moropai yekkari wanî yonpato' wanî morî pe pra —taa to'ya. Tîise mîrîrî Paapa nîkupî'pî uyekkarikon pe wanî morî pe ena'to'pe. —Morî pe man —taa e'pai awanî, uurî'nîkon innape Paapa ku'nenanya ena'to'pe, uurî'nîkon yairon epu'nenanya. ⁴ Maasa pra Paapa nîkupî'pî wanî morî pe. Yewanmîrî'nîkon e'pai pra awanî. Tîise

yapisi e'pai awanî morî pe. —Morî pe man —taa e'pai awanî. ⁵ Maasa pra Paapa pia morî pe awanî taasai'ya ye'nen, teepîremai yapisi ye'nen.

Yairon Jesus Cristo Poitîrî Pî' Paulo Eseurîma

⁶ Mîrîrî pî' uyonpakon innape Jesus ku'nenan panamaya ya, morî pe ikupîya mîrîrî. Mîrîrî warantî ikupîya ya, Jesus poitîrî pe pu'kuru awanî. Moropai inî' panpî' amîrî ena meruntî ke, mîrîrî yairon esenu-panto' kupîya wenai innape, moropai mîrîrî yawîrî aako'mamî wenai. ⁷ Tîise tauya apî', penaronkon títamokon yekareri'pî pî' teeseurîmasanon eseurîma kîsetai. Maasa pra to' eseurîmato' wanî Paapaya taasa' yawîrî pra, se' tapairî to' eseurîma ko'mannîpî. Mîrîrî ye'nen mîrîrî ye'ka kîsetai. Tîise morî kupî pî' ako'mankî. Inî' panpî' esenupa pî' ako'mankî, itu'se Paapa e'to' yawîrî awanîpa. ⁸ Anî' esenupa ya, î' rî amî'ne yanunpîti pî' mîkîrî esenupa e'painon meruntî ke tîwanîpa. Mîrîrî ye'nen teesenyaka'mato' konekaiya morî pe. Tîise mîrîrî yentai morî pe awanî, morî kupî pî' aako'mamî ya, itu'se Paapa e'to' yawîrî. Maasa pra mîkîrî ko'mamî sîrîrî morî pe, moropai sîrîrî tîiko'mamî yentai, maasa aako'mamî ipatîkarî Paapa pia.

⁹ Sîrîrî esenupanto' wanî yairon pe pu'kuru. Mîrîrî kupî eserîke awanî innape tamî'nawîrî uyewankon ke. ¹⁰ Mîrîrî ton pe uurî'nîkon esenyaka'ma sîrîrî umoronkon tepu'se kure'ne, maasa pra anî' pe Paapa wanî epu'tî'nîkon man, mîkîrî enen tîiko'mansen. Mîkîrî tamî'nawîronkon pemonkonyamî' pîika'tîton moropai innape tîku'nenan pîika'tînen epu'tî'nîkon man. ¹¹ Mîrîrî ye'nen mîrîrî ka'kî to' pî' moropai to' yenupakî.

¹² Timóteo, amîrî wanî maasaron pe tîwe'sen pe. Mîwîni tîise tamî'nawîronkonya ayeseru era'mato'pe iku'kî. Mîrîrî kupîya wenai apîinamato'pe to'ya. Mîrîrî wenai innape Jesus ku'nenanya ayeseru era'mato'pe eeseurîmato' wenai, ayeseru wenai, tiaronkon sa'namaya wenai, innape Paapa kupîya wenai, nura pe pra ayeseru wanî wenai epu'to'pe to'ya. ¹³ Timóteo, innape Jesus ku'nenan emurukuntî'sanya eta tanne, Paapa maimu erenka pî' aako'mamî yu'se wai, miarî ya erepamî pîkîrî. Mîrîrî Paapa maimu ke to' yenupa pî', to' panama pî' ako'mankî. ¹⁴ Ankupî pe Paapa nekaremekî'pî kî'kupîi aawanmîra. Maasa pra aapia epu'nen tîrî'pîiya ikupîpa. Pena manni'kan Paapa maimu ekareme'nenanya ekaremekî'pî, soosi esanon epîrema yai apu'pai pona tenyakon tîtise, Paapa esenyaka'mato' kupîpa. Mîrîrî yai ta'pî to'ya: —Amîrî menkasa' Paapaya tîmîrî ton pe eesenyaka'mapa.

¹⁵ Mîrîrî ye'nen mîrîrî kupî pî' ako'mankî. Mîrîrî kupî pî' aako'mamî ya, morî pe panpî' ayeseru era'ma tamî'nawîronkonya. ¹⁶ Ayeseru epu'nen pe e'kî, moropai esenupato' epu'nen pe nîrî. Mîrîrî kupî pî' aako'mamî ya awe'pîika'tî. Moropai ayeseru era'matîponkon moropai etatîponkon nîrî pîika'tîya.

5

Innape Jesus Ku'nenan Yeurîmato' Pî'

Paulo Eseurîma

¹ Timóteo, a'yeke'tonon pe tîwe'sanon yarakkîrî eeseurîma ya, morî pe eseurîmakî. To' panamakî ayun warantî to' tîku'se. To' panamakî meruntî ke, to' maimu tîyu'se pra. Moropai maasaronkon warayo'kon yarakkîrî eeseurîma ya, to' yarakkîrî eseurîmakî morî pe nîrî. Inkamoro ku'kî

ayakonon warantí. ² Moropai wíri'sanyamí' nírí, no'santonon yarakkírí eeseuríma ya, eeseurímakí morí pe. Inkamoro ku'kí asanon warantí, to' panamakí. Moropai wíri'sanyamí' maasonkon moropai tino kenankon yarakkírí eeseuríma ya nírí, morí pe eeseurímakí. Inkamoro ku'kí awírísitonon warantí to' panamakí. Í' kai'ma to' winíkí imakui'pí pe teesenunenkaí pra to' panamakí.

³ Moropai wíri'sanyamí' inyo isa'manta'san píika'tíya'níkon yu'se wai, inkamoro ipíika'tínen ton pínon. ⁴ Tíise manni'kan inyo isa'manta'san tnmuku kenankon, típayan kenankon, inkamoro ye'ka píika'tíya eseríke pra nai. Maasa pra to' munkíyamí'ya, to' payanyamí'ya to' píika'tí e'pai awaní. Mírírí kupí to'ya ya, tíyunkonya tarentanípí'píkon miakanma to'ya, tísankon ko'mannípí pí'. Mírírí waní morí pe Paapa pia. ⁵ Tíise tiaronkon inyo isa'manta'san inmuku, ipayan ton pínon waní tiwinsarí, ipíika'tínen pra. Inkamoro píika'tíya'níkon e'pai awaní. To' yeseru waní morí pe. Paapa pí' tíiko'manto' ton esatí pí' aako'mamí. Eepírema wei kaisarí moropai ewaron kaisarí típíika'tító'pe Paapaya kai'ma. ⁶ Tíise tiaron inyo isa'manta'pí nírí waní tíwe'píika'tító' yu'se pra. Maasa pra itu'se tíwe'to' yawírí ikupíya sírírí pata yeseru pí' aatausinpa kure'ne. Tíwe'píika'tító' ton esatíya pepín Paapa pí'. Mírírí ye'nen Paapaya múkírí era'ma í' pe pra rí. Isa'manta'pí warantí era'ma Paapaya teuren, enen rí eesepu'tí tanne. ⁷ Mírírí ye'nen ka'kí, Timóteo, to' pí' í' kai'ma to' níkupí ton pe ta'píuya iku'to'pe to'ya. Mírírí yawírí ikupí to'ya ya, morí pe awaní to' winíkí aní' eeseuríma pepín. ⁸ Tíise aní'ya tonpakon píika'tí pra awaní ya, tewí' tawonkon píika'tí pra awaní ya, imakui'pí pe awaní. Teuren Paapa yapurínen pe e'ní taa tanne, ikupíya pra awaní. Mírírí ye'nen múkírí waní Paapa epu'nenan pepín yeseru yentai imakui'pí pe.

⁹ Inkamoro inyo isa'manta'san no'santonon sa'ne ese'kon mímenukai kaareta pona, Timóteo, to' píika'tító'pe soosi tawonkonya. Manni'kan 60 kono' yentainon ikono pí' tíwe'sanon. Manni'kan tiwin ite'ka etiy-oma'san eturumakasa' inyo pra. ¹⁰ Inkamoro epu'tí tamí'nawíronkonya morí kupí pí' tíwe'sanon pe. Morí pe tnmukukon panamatípon pe, moropai tiaronkon pemonkonyamí' teerepansenon yapí'nenan pe moropai Jesus nímoka'san píika'tínen, to' puu ronanan pe awaní tesorukon ta. Moropai típakkorí'tasanon píika'tínen pe moropai tamí'nawíron morí ku'nen pe awaní epu'tí to'ya. Inkamoro ye'ka ese'kon mímenukai.

¹¹ Tíise manni'kan tiaronkon inyo isa'manta'san maasa to' tíise, inkamoro ye'kakon ese'kon kí'tírí kaareta pona. Maasa pra inkamoro esenunenka iní'rí niyotapai tíwaníkon pí'. Mírírí ye'nen Cristo ton pe esenyaka'mapai tíwe'to'kon yentai, niyotapai to' ena. ¹² Mírírí warantí awaní ye'nen, ikupíuya ta'pí tuya Paapa pí' kupí to'ya pepín. Mírírí waní morí pe pra. ¹³ Inkamoro ye'ka waní ya, mírírí warantí imakui'pí pe awaní. To' asarí ko'mannípí wítíkon kaisarí enya'ne pe tíwaníkon ye'nen. Moropai inkamoro esenupa iní' panpí' imakui'pí pí'. Eeseurímaíkí pe to' waní, teeseuríma pí' tíiko'mansen tñepu'tí pepín pí', eeseurímanpai pra tíise. ¹⁴ Mírírí ye'nen inkamoro ye'ka inyo isa'manta'san, maasonkon niyota yu'se waní sírírí, tnmuku ke to' e'to'pe, moropai tewí'kon ko'manní'nen pe to' e'to'pe. Mírírí warantí to' waní ya, imakui'píya to' taruma'tí pepín. Moropai uwiníkí'níkon uyeyatonkon eeseuríma pepín. ¹⁵ Tíise tiaronkon inyo isa'manta'san wíri'sanyamí' atarimasa' man ukore'tapai'níkon, Makui yeseru kupíkonpa.

¹⁶ Tîise wîri', innape Jesus ku'nen yewî' ta, tonpa, inyo isa'manta'pî wanî ya, mîkîrî pîika'tî e'pai awanî. Moropai tonpa pîika'tîiya ye'nen, soosi tawonkonya mîkîrî pîika'tî pepîn. Tîise anî' itonpa ton pîn, tiwin-saron sa'ne pîika'tî soosi tawonkonya.

¹⁷ Innape Jesus ku'nenanya soosi esa' pe tîwe'sanon nama e'pai awanî. Moropai mîkîrî pîika'tî to'ya e'pai awanî, iipia tîntîrîkon ke. Maasa pra inkamoro esenyaka'ma morî pe itekare ekaremekî pî', moropai innape Jesus ku'nenan yenupa pî'. Mîrîrî ye'nen î' tîrî to'ya e'pai awanî kure'ne panpî' to' pia. ¹⁸ Maasa pra Paapa maimuya taasa' man see warantî:

—Anî' esenyaka'ma ya, tekîn paaka yarakkîrî,
mîkîrîya inta yewa'tî e'pai pra man,

tekkari yonpaiya namai.

Tîise teesenyaka'ma tanne,

tîwî tekkari yonpato'peiya

itu'se tîwanî pîkîrî.

Dt 25.4

Moropai inî'rî taiya see warantî:

—Teesenyaka'masenya teesenyaka'ma'pî yepe'pî yapisî e'pai awanî. *Lc*

10.7

„Mîrîrî warantî soosi esa' pe tîwe'sananya yapisî e'pai awanî nîrî.”

¹⁹ Timóteo, soosi esanon winîkî teeseurîmasen wanî ya, imaimu kîsetai. Tîise asakî'nankon eseurîwî'nankon eseurîma ya, inkamoro maimu etakî morî pe. Mîrîrî wanî ya innape, moriya ikonekakî. ²⁰ Mîrîrî ye'nen inkamoro imakui'pî kupîtîponkon panamakî tamî'nawîronkonya eta tanne. Mîrîrî wenai imakui'pî anku'pai pra eranne' pe to' yonpayamî' e'to'pe.

²¹ Paapaya eta tanne, moropai Jesus Cristoya eta tanne, moropai inserîyamî' Paapa nîmenka'sanya eta tanne, taa pî' uuko'manpîtî apî', tamî'nawîrî iku'kî tauya manni' esenupanto' ku'kî yairî. Inkamoro panamakî tiwin pî' to' tîise se' kaisarî, e'sentai pra.

²² Moropai tauya apî', ka'ne' pe teesemi'tapai uyepotorîkon esenyaka'mato' ku'nen ton kî'tîrî iteseru epu'tîi'ma pra. Soosi esa' pe awe'to'pe ayenya kî'tîrî ipu'pai pona, iteseru epu'tîya pra awanî tanne. Yai pra imakui'pî iteseru wanî. Mîrîrî ye'nen —Mîkîrî morî —tawon pe awanî, imakui'pî pe awanî tanne. Mîrîrî wenai imakui'pî pe awanî, mîkîrî wanî kaisarî. Mîrîrî warantî awanî namai, iteseru era'makî morî pe epu'tîpa. Moropai aawarîrî esera'makî, morî pe awanîpa.

²³ Moropai tauya apî', teken pu'kuru tuna enîrî pî' kako'mamî, tîise vinho nîrî, mararî neken menîrî, pri'ya aako'mamîpa, ne'ne' pe ayewan wanî namai. Maasa pra pri'ya pra e'koi amîrî tu'ke ite'ka.

²⁴ Tiaronkon pemonkonyamî' nîkupî'pî imakui'pî teesera'masen aronne, ikupî to'ya era'masa' ye'nen. Moropai mîrîrî wenai to' e'taruma'tî, Paapaya to' taruma'tî rawîrî. Tîise tiaronkon nîkupî'pî esera'ma pepîn aronne, maasa pra ikupî to'ya era'masa' pra awanî ye'nen. Tîise maasa panpî' eesera'ma, Paapaya to' taruma'tîto' weiyu eseposa' yai. ²⁵ Mîrîrî warantî nîrî morî kupî pî' tîwe'sen yeseru esera'ma aronne, tu'kankonya era'ma. Tîise tiaronkonya ikupî ama' pe. Morî kupî to'ya, eesera'ma pra tîise. Tîise maasa panpî' eesera'ma to' nîkupî'pî.

6

¹ Tîkaraiwarîkon yentai to' poitîrîtonon wanî e'pai pra awanî. Tîise tamî'nawîrî to' maimu yawîrî to' wanî e'pai awanî. Maasa pra inkamoro wanî to' namanenan pe. Mîrîrî warantî ikupî e'pai pra man, inkamoro

yeseru wenai anî' eseurîma namai imakui'pî pe Paapa winîkîi, moropai imaimu esenupanto' winîkîi. ² Moropai manni'kan Paapa yapurînen pe tîwe'sanon to' karaiwarîyamî', inkamoro poitîriyamî'ya taa e'pai pra awanî: —Uurî Paapa yapurînen moropai ukaraiwarî nîrî Paapa yapurînen nîrî, mîrîrî ye'nen anna wanî e'warantî, e'kaisarî. Mîrîrî ye'nen inamauya pepîn —taiya e'pai pra awanî. Tîise eesenyaka'ma e'pai awanî morî pe panpî' mîkîrî ton pe. Maasa pra mîkîrî ikaraiwarî wanî innape Jesus ku'nen pe, mîkîrî tîpoitîrî pîika'tînen pe. Mîrîrî wenai morî pe panpî' eesenyaka'ma e'pai awanî, mîkîrî ton pe, manni' insa'nama'pî. Timóteo, mîrîrî warantî ikupî pî' to' ko'manto'pe, makai to' pî'.

Yairon Pepîn Pî' Paulo Eseurîma

Moropai Ipîkku Pe E'nîto' Pî' Eeseurîma

³ Tîise tiaronkonya tiaron pe to' yenupa ya, inkamoroya yairî Uye-potorîkon Jesus Cristo maimu wanî kupî pepîn. Maasa pra yairî pra tesarukon wanî ye'nen. ⁴ Inkamoro pemonkonyamî' wanî mîrîrî warantî, to' anenupapai mîi pe tîwanîkon ye'nen. Tîise î' epu'nenan pepîn inkamoro. Tonpakon yu'pî'pai to' wanî. Tîmaimukon wenai inkamoro esiyu'pîtî, moropai to' ekore'ma tu'ka mîrîrî wenai. Mîrîrî warantî to' e'to'ya to' kinmuwato' enepî, to' e'mu'tunpato' enepî. Mîrîrî ye'nen tonpakon maimu kupî to'ya pepîn innape. ⁵ Mîrîrî ye'nen inkamoro ye'ka wanî pepîn morî pe, tonpakon yarakkîrî teesiyu'pî'to'kon wenai. To' esenumenkato' ya' morî ton pra awanî. Inkamoro esenumenka mîrîrî: —Paapa esenyaka'mato' pî' e'nî ye'nen ipîkku pe enanto' —kai'ma.

⁶ Tîise Paapa yeseru ku'to'ya ipîkku pe pemonkon kupî. Imaimu yawîrî ko'mannî ya, ipîkku pe e'nî, î' rî see Paapa winîpainon yapisî pî' —Morî pe man —taa ya, moropai —Inî' panpî' yu'se wai —tîkai pra yapisî ya. ⁷ Î' kin enepî'pî uurî'nîkonya esenpon yai sîrîrî non pona? Î' ene'sa' pra man. Tarîpai î' yarî uurî'nîkonya kupî sîrîrî non poi? Î' rî yarî pepîn. ⁸ Mîrîrî ye'nen tauya, uyekkarikon wanî ya, moropai uponkon wanî ya, mîrîrî pî' taatausinpai e'nîpai'nîkon, itesa' pe e'nî ye'nen. ⁹ Maasa pra ipîkku pe e'pai tîwe'sanonkon wanî ya, inkamoro ye'kakon enan pî' man imakui'pî ya'. Tîise mîrîrî itu'se tîwe'to'kon eporî to'ya yai, mîrîrîya to' taruma'tî. ¹⁰ Maasa pra sîrîrî non po kure'ne temannekon pî' teesenumenkasanonya kure'ne mîrîrî yapurî. Tîise mîrîrî wanî mîrîrî tamî'nawîron imakui'pî parakon pe. Mîrîrî yu'se tîwanîkon wenai tiaronkon esenumî innape Paapa ku'to' tîuya'nîkon winîpai. Mîrîrî ye'nen to' e'taruma'tî kure'ne.

Timóteo Panama Pauloya

¹¹ Tîise amîrî, Timóteo, Paapa pemonkono pe tîwe'sen. Mîrîrî ye'nen tu'kan mîrîrî ye'kakon yu'se tîwe'sanon kaisarî kasi. Tîise yairî iku'kî itu'se Paapa e'to' yawîrî. Innape ikupî'ma, tiaronkon i'noko'makî. Moropai apona teerepansen yapîtanî'kî, imakui'pî tîku'se pra. Morî pe tiaronkon yarakkîrî e'kî, teekore'masen pe pra. ¹² Meruntî kupî pî' ako'mankî innape ikupî'ma. Mîrîrî wenai innape eporîya ipatîkarî enen aako'manto' ton. Mîrîrî ton pe Paapaya amîrî menka'pî, manni' yai, innape ikupîya ekaremekî'pîya yai, tu'kankonya ayera'ma tanne. ¹³ Tamî'nawîron ko'manto' ton tînen Paapaya eta tanne, moropai manni' Jesus Cristo eseurîma'pî Pôncio Pilatos nurî'ti rawîrî si'ma, mîkîrîya eta tanne, sîrîrîpe tauya apî'. ¹⁴ —Iku'kî —ta'pîuya kupîya yu'se wanî

sírîrî. Mîrîrî kupî pî' ako'mankî tîwî tîku'se pra, imakui'pî pe awinîkî tiaronkon eseurîma namai. Ikupî pî' ako'mankî Uyepotorîkon Jesus Cristo enna'poto' weiyu erepamî pîkîrî. ¹⁵ Paapaya ikupî kupî sîrîrî maasa pra iweiyu ku'ne'tîsa' tîuya ye'nen.

Manni' Paapa morî moropai tiwinsaron ipîkku, ipîkkukon reiyamî' yentainon moropai uyesa'kon pe tîwe'sanon yentainon mûîkîrî.

¹⁶ Mûîkîrî neken wanî ipatîkarî tîiko'mansen pe aasa'manta ton pe pra aako'mamî.

Mûîkîrî ko'manto' wanî morî pe, a'ka pe pu'kuru, imakui'pî ton pra.

Mîrîrî ye'nen imakui'pî pe si'ma iipia erepannî eserîke pra awanî.

Anî'ya Paapa era'masa' pra man.

Mîrîrî ye'nen sîrîrî warantî si'ma era'ma pepîn.

Mûîkîrî neken yapurî e'pai awanî, taapai'nîkon.

Meruntî ke aako'mamî ipatîkarî!

Mîrîrî warantî awanî!

¹⁷ Sîrîrî pata po ipîkku pe yemanne ke tîwe'sanon pî' mîkai, Timóteo. Mîi pe tîwanîkon kai'ma to' wanî namai. Moropai temannekon ataretî'ka pepîn kai'ma to' wanî namai, maasa pra mîrîrî wanî taataretî'kasen pe. Tîise mîkai to' pî' Paapa neken yapurîto'pe to'ya. Maasa pra mûîkîrî wanî taataretî'kasen pe pra. Tîise mûîkîrî wanî tamî'nawîron esa' pe. Mûîkîrîya itîrî uurî'nîkon pia, tu'ke itu'se e'nî pîkîrî, atausinpanto'pe. ¹⁸ Morî kupî pî' to' ko'manto'pe, mîkai to' pî', mararî pra tiaronkon pîika'tîto'pe to'ya. Moropai tîwakîrikon pe, î' rî temannekon yonpa tîito'pe to'ya mîkai. ¹⁹ Mîrîrî warantî ikupî to'ya ya, maasa mîrîrî yentai yapisî to'ya, taataretî'kasen pepîn. Moropai enen tîiko'manto'kon ton eporî to'ya ipatîkarî.

²⁰ Timóteo, iku'kî ta'pî yawîrî, ikupî pî' ako'mankî tinyaka'mapî'se pra. Tiaronkon eseurîmato' itu'se Paapa e'to' yawîrî pra teeseurîmasen maimu kîsetai. Maasa pra epu'nen pe to' e'ku'sa'kon eseyu'pîti ya, to' eseurîmato' wanî î' pe pra rî, mûi pe neken to' wanî. ²¹ Inkamoro esenku'tî'pî kure'ne morî pe teesenumenkakon kai'ma, mîrîrî ye'nen innape Paapa yapurî to'ya pepîn. Mîrîrî warantî inkamoro atarima'pî Paapa piapai aminke, innape ikupî tîuya'nîkon warantî pra.

Apona'nîkon epîrema sîrîrî. Tauya Paapa pî'. —Tamî'nawîron morî pe awe'to' ke to' repakî —tauya Paapa pî'.

SÎRÎRÎ KAARETA ITAKON ITE'KA PE PAULO NÎMENUKA'PÎ TIMÓTEO PIA

Tiwin kano'pî pe Pauloya imenuka Timóteo pia. Tamî'nawîron kaaretakon menukaiya tîpo, sîrîrî imenuka'pîiya.

Pauloya Timóteo panama eesenyaka'mato' pî'. Î' kai'ma eesenyaka'ma e'pai awanî Paapa ton pe ekaremekîiya. Imenuka'pîiya atarakkannîto' ta tîwanî tanne. Sa' ite'ka yapisî'pî to'ya, miarî Roma cidaderî po. Atarakkannîto' yewî' ta tîwanî tanne, kaareta menuka'pîiya Timóteo pia, morî pe innape Jesus ku'nenan ko'mannî'to'peiya.

Inî'rî Paulo Nîmenuka'pî Timóteo Pia

¹ Uurî Paulo, Jesus Cristo naipontî'pî itu'se Paapa wanî ye'nen. Maasa pra Paapaya ta'pî: —Innape Jesus ku'nenan pia ipatîkarî enen ko'mannîto' tîrîuya —ta'pîiya. Jesus Cristo nîkupî'pî wenai, mîrîrî itekare ekareme'se uyarima'pîiya.

² Timóteo, sîrîrî kaareta menuka'pîiya aapia, maasa pra unmu pe amîrî wanî uwakîri pe, innape Jesus Cristo ku'sa'ya ye'nen.

Paapa pî' esatîuya, moropai Jesus Cristo Uyepotorîkon pî': —Tamî'nawîrî morî pe awe'to'kon tîtî. Moropai a'noko'pîkon pe era'matî, tîwanmîn tîtî —tauya, apona itîto'pe to'ya.

Pauloya Timóteo Panama Yairî Aako'manto'pe.

³ Apî' enpenata ya, taapîtiuya Paapa pî', manni' unapurî utamokonya yapurî'pî warantî. Yairî yapurîuya imakui'pî tîku'se pra. Paapa pî' tauya: —Uwakîri pe man, Paapa, Timóteoya innape akupî'pî. ⁴ Wei ewaron kaisarî epîrema apona ya, anera'mapai wanî. Maasa pra akaruwa'pî pî' enpenatapî'nî pî' wai. Mîrîrî ye'nen amîrî anera'mapai wanî, Timóteo, atausinpatò'pe. ⁵ Maasa pra innape Jesus ku'nen pe awanî pî' enpenata'pî. E'mai' pe ano' Lóide itese'ya ikupî'pî innape. Mîrîrî tîpo asan Eunice itese'ya ikupî'pî innape. Tarîpai amîrîya nîrî innape ikupî'pî, epu'tî pî' wai.

⁶ Mîrîrî ye'nen mîrîrî Paapa nîtîrî'pî pî' awenpenata yu'se wai. Ikonekakî, amîrî nîkupî ton pe Paapa nîtîrî'pî. Mîrîrî tîrî'pîiya manni' yai Paapa esenyaka'mato' kupîpa apu'pai pona uyenya tîrîuya ne'tîkini yai. ⁷ Mîrîrî ku'kî, maasa pra Morî Yekaton Wannî, Paapa nîtîrî'pî uupia'nîkonya ukupîkon pepîn eranne' pe. Tîise meruntî ke e'nî emapu'tîiya, moropai tiaronkon sa'nama emapu'tîiya, moropai uuwarîrî'nîkon tîwe'panamai e'nî emapu'tîiya, imakui'pî kupî namai.

⁸ Mîrîrî ye'nen teweppe'se pra e'kî Uyepotorîkon yekare pî'. Moropai uurî pî' nîrî teweppe'se pra e'kî uurî atarakkansa' ye'nen, Uyepotorîkon yekare ekaremekîuya wenai. Tîise meruntî ke yapîtanî'kî, awe'taruma'tî ya itekare ekaremekîiya wenai. Awe'taruma'tîto' pî' eranne' pe pra e'kî. Tîise uurî e'taruma'tî warantî awe'taruma'tî, Paapaya ameruntîri ton tîisa' ye'nen. ⁹ Paapaya uurî'nîkon pîika'tîsa', moropai uyannosai'ya'nîkon morî pe ko'mannîto'pe. Mîrîrî ikupî'pîiya morî unkupî'pîkon wenai pra, tîise tîiwarîrî morî antîpai tîwanî ye'nen. Pena pata ekonekasa' pra tîise, mîrîrî morî tîrî tîuya pî' eesenumenka'pî Jesus Cristo yai. ¹⁰ Moropai sîrîrî

tírî'pîiya Uyepotorîkon Cristo Jesus iipî wenai. Mîikîrî Uyepotorîkon ena'pî sa'mantanto' yentai. Mîrîrî wenai iipia enen ko'mannî ipatîkarî. Innape itekare kupî wenai sa'mantan pepîn. Mîrîrî ye'nen upi'pîkon kata pepîn ipatîkarî. ¹¹ Mîrîrî yekare ekareme'se umenkasa' Paapaya. Uurî Paapa narima'pî, pemonkonyamî' yenupato'peuya itekare pî'. ¹² Mîrîrî ye'nen teweppe'se pra wai, e'taruma'tî ye'ka pe. E'taruma'tîto' pî' eppepî pepîn, maasa pra Cristo Jesus unapurîkon ku'nen uurî innape. Mîikîrî epu'nen uurî. Meruntî mîikîrî. Mîrîrî ye'nen manni' untîrî'pî iipia ko'mannîpîiya tui'pî pîkîrî. Mîrîrî epu'tî pî' wai.

¹³ Yairî itekare ekareme'kî manni' aneta'pî uwinîpai. Ekareme'kî innape Cristo tîku'se, tiaronkon sa'namakî Cristo Jesus nîtirî'pî ke. ¹⁴ Manni' itekare Paapa nîtirî'pî ko'mannî'kî tiaronya inyakanma namai tiaron pe. Iko'mannî'kî Morî Yekaton Wannî meruntîri ke. Maasa pra aako'mami uupia'nîkon.

¹⁵ Tamî'nawîronkon innape Jesus Cristo ku'nenan Ásiaponkonya unîmî'pî epu'tî pî' nai. Figelo moropai Hermógenesya nîrî unîmî'pî.

¹⁶ Tîise Onesíforo kaane, tí'noko'pî pe era'ma Paapaya yu'se wai Onesíforo, moropai itonpayamî' nîrî. Maasa pra tu'ke ite'ka uyaus-inpapî'tî'pîiya yairî ma're ena namai. Mîikîrî eppe'sa' pra man uurî atarakkansa' pî'. ¹⁷ Mîikîrîya teerepansa' yai tarî Roma pona, uurî yuwa'pî mararî pra uyeporî tîuya pîkîrî. ¹⁸ Mîrîrî ye'nen Uyepotorîkonya mîikîrî sa'nama yu'se wai, tamî'nawîron aretî'ka tîuya weiyu yai. Mîikîrî yeseru epu'tî pî' nai morî pe, uurî pîika'tî'pîiya Éfeso po tîwanî yai.

2

Jesus Cristo Surarari Pe E'ni

¹ Moropai amîrî unmu, meruntî ke e'kî umeruntîrikon Jesus Cristo nîtirî'pî ke. ² Sîrîrî itekare ayenupa'pîuya tu'kankon pemonkonyamî'ya era'ma tanne, mîrîrî aneta'pî uwinîpainon mîrîrî ke tiaronkon yenu-pakî. Manni'kan warayo'kon innape ikupîtonkon tîrumakai pra yenupakî, tiaronkon yenupato'pe to'ya mîrîrî ke nîrî.

³ Awe'taruma'tîto' yapîtanî'kî uurî yarakkîrî si'ma, Jesus Cristo poitîrî pe awanî wenai. Suraraya tîwe'taruma'tîto' yapîtanîpî manni' warantî yapîtanî'kî. ⁴ Manni' suraraya, taipontînen maimu yawîrî ikupî, tîwarîron tînkoneka pî' teesenumenkai pra. Taipontînen wakîri pe tîwanîpa ikupîiya. ⁵ Manni' pemonkon teeka'tunsen eka'tumî e'painon teeka'tunto'pe ta'pî yawîrî î' rî yapisîpa kai'ma. Tîise yawîrî pra eeka'tunsa' ya, mîikîrîya tînapisî yapisî pepîn e'painon. Mîrîrî warantî nîrî amîrîya iku'kî ta'pî yawîrî ikupî e'pai awanî, Jesus Cristo winîpainon yapisîpa. ⁶ Moropai warayo' umî ya' teesenyaka'masen esenyaka'ma mararî pra tîmoron tepu'se. Moropai mîikîrîya teesenyaka'ma'pî epetas'a' mo'ka tekkari ton e'mai' pe, mîrîrî ton pe teesenyaka'masa' ye'nen. Mîrîrî warantî amîrî esenyaka'masa' ya, amoron tepu'se, Jesus Cristo winîpainon nîrî yapisîya. ⁷ Mîrîrî apî' tauya manni' pî' esenumenkakî. Maasa pra mîrîrî pî' eesenumenka ya, Uyepotorîkonya tamî'nawîron epu'tîya emapu'tî.

⁸ Enpenatakî Jesus Cristo pî', manni' awe'mî'sa'ka'pî pî', manni' Davi paarî'pî pî'. Mîrîrî ekareme'nen itekare ekaremekîuya sîrîrî. ⁹ Sîrîrî ekaremekîuya wenai e'taruma'tî sîrîrî. Tarî wani sîrîrî ewa'tîsa' pe sa'man ferro ke, manni' pemonkon wîitîpon yewa'tî to'ya warantî. Tîise Paapa

maimu man yewa'tísa' pe pra ekareme'to'pe ekareme'nenanya. ¹⁰ Mírírí ye'nen tamí'nawírí yapítanípíuya tûpemonkono pe Paapa nîmenka'san ton pe. Mírírí yapítanípíuya maasa pra Jesus Cristo ya to' píika'tító'pe moropai to' ko'manto'pe ipatíkarí tûpia morí pe.

¹¹ Sírírí esenupanto' waní yairon pe pu'kuru:

Jesus Cristo sa'mantasa' wenai,
uurí'níkon sa'mantasa' yarakkírí.

Mírírí ye'nen ko'manní pe man yarakkírí.

¹² Moropai mírírí wenai e'taruma'tínto' yapítanípí ya,
tamí'nawíronkon esa' pe enan pe man
Cristo yarakkírí nírí.

Tíise “Unepu'tí pepín mîikírí”, ta'níkon ya,
mîikíríya taa nírí: “Unepu'tíkon pepín mîikírí”,
taiya kupí sírírí upí'níkon.

¹³ Moropai yairí e'ní'níkon pra awaní ya,
mîiwíni tíise Cristo ko'mamí yairí.

Maasa pra seru'ye' pe tíwe'sen pepín mîikírí.

Í taasa' tûya ya, ikupíiya.

Teesenyaka'masen Waní Paapa Wakíri Pe

¹⁴ Tiaronkon yenupanenan pe ankupí'san pí' ka'kí sírírí unekaremekí'pí. Moropai to' panamakí Paapa rawírí si'ma, teesiyu'pí'se to' waní namai tímaimukon ke. Maasa pra mírírí warantí to' waní ya, morí pe awaní pepín tiaronkon esenumenkato' taruma'tí to'ya. ¹⁵ Mírírí kupíya yuwakí, tamí'nawírí Paapa wakíri pe awanípa. Manní' warayo' teesenyaka'mato' pí' mîikírí eppepí pepín maasa pra teesenyaka'ma epu'tí tûya ye'nen. Mírírí warantí epu'kí morí pe, tamí'nawíronkon panamato'pe yairon Paapa maimu ke, teweppe'se Paapa winíki awaní namai.

¹⁶ Tíise í' pe pra rí itu'se Paapa e'to' pepín pí' teeseurímasanon maimu kísetai. Maasa pra mírírí ye'ka waní pemonkonoyamí' taruma'tínen pe. To' ataka'ma emapu'tíiya. ¹⁷ Maasa pra inkamoro ye'kakonya yenupanto' waní erekí' pe tíwe'sen warantí, ne'ne' pe awaní. Mírírí ere'ya itesa' yaní warantí awaní. Asakí'ne to' man, warayo'kon mírírí ye'ka pí' yenupatonkon, Himeneu moropai Fileto to' ese'. ¹⁸ Inkamoroya yairí tíwe'to'kon rumakasa' man. Yairon pepín pí' tiaronkon yenupada' man. Aasírí Paapaya isa'manta'san pími'sa'ka'pí kai'ma to' yenupada' to'ya. Mírírí ye'nen to' yaka'masa' to'ya man, innape yairon kupí to'ya pra awaní temapu'tí. ¹⁹ Tíise Paapa maimu waní yairon pe pu'kuru tûiko'mansen pe. Wítí yanraki' nírí yu'na'tísa' itu'na meruntí ke aako'manto'pe. Mírírí warantí Paapa maimu waní meruntí ke aako'mamí. See warantí awe'menukasa' mírírí:

—Uyepotoríkonya tímírí ton pe tíwe'sanon epu'tí.

Nm 16.5

Moropai awe'menukasa' nírí: —Manní'kan Jesus pí' Uyepotorí kon taawonanya yairí pra tíwe'to'kon rumaka e'pai awaní, iní'rí ikupí tûya'níkon namai. Mírírí warantí ko'manní yairí, mo'tan pepín.

²⁰ Ipíkku pe tíwe'sen yewí' kure'nan ta awaní pisakon Teken pra ouro pe moropai prata pe awaní pepín, tíise awaní yei konekasa' moropai non ka'sa' nírí. Tíise mírírí kore'ta waní tiaron pensa tinapurí pe imenka'pí. Ipíkku pe tíwe'sen erepansa' yai mírírí ourokon, pratokon yapuríiya. Tíise yei konekasa' moropai non ka'sa' yapuríiya wei kaisarí. ²¹ Mírírí ye'nen

Paapa ton pe anî esenyaka'mato'pe, nura pe tîwe'to' rumaka e'pai awanî, morî kupî pî' aako'mamîpa. Mîrîrî pisakon, ouro ka'sa' yapurî to'ya warantî, Paapaya mûkîrî yapurî ipîkku pe.

²² Mîrîrî ye'nen itu'se maaronkon e'to' imakui'pî tîpînamai pra ako'mankî. Tîise yairon kupî pî' ako'mankî, innape ikupî pî' ako'mankî. Tiaronkon sa'nama pî' ako'mankî, moropai Paapa yapurî pî' ako'mankî. Moropai tîwanmîra ako'mankî morî pe tîiko'mansenon pokonpe. Uye-potorîkon winîpai tîwe'pîka'tîto'kon ton esa'nenan pokonpe ako'mankî. ²³ Pakkokon se' tapairî teeseurîmasanon yarakkîrî kîseurîmai. Eseurîma ya, esiyu'pî'nîto' eseporî. Maasa pra î' taa tîuya'nîkon epu'tî to'ya pepîn. Mîrîrî ye'nen kîseurîmai to' yarakkîrî. ²⁴ Maasa pra Uyepotorîkon poitîrî pe tîwe'sen esiyu'pîti e'pai pra man. Tîise mûkîrî e'pai awanî morî pe teekore'masen pe pra. Morî pe pemonkonyamî' yenupanen pe e'pai awanî. Taatasi'sirunpasen pe pra e'pai awanî î' etasa' tîuya pî'. ²⁵ Tîise mûkîrîya itekare anetapai'nîkon pepîn yeurîma e'pai awanî tînîn pî'. Maasa pra mîrîrî wenai Paapaya to' enpenatato' ton tîrî yai pra. Mîrîrî tîpo innape ikupî to'ya. ²⁶ Moropai esenku'tî'san pe pra to' ena. Maasa pra Makuiya to' yenku'tî'pî. Uurî'nîkonya kamo ye'marî ta iwîto' ton tîrî yai, aronne itîrî pepîn tîise tenonse tîtîsen, kamoya era'ma namai. Mîrîrî warantî Makuiya teseru ku'to'pe uyenku'tîkon. Mîrîrî ye'nen inkamoro mo'kato'pe itenya yapai itekare ekaremekî e'pai awanî to' pî'.

3

Jesus Î'to' Weiyu Winîkî Sa'me Ena

¹ Timóteo, sîrîrî tauya pî' epu'kî. Maasa panpî' Jesus ii'to' winîkî sa'me pu'kuru awanî pe man mîrîrî yai. ² Sa'me awanî maasa pra teetî'nînmakon pî' pemonkonyamî' wanî kupî sîrîrî tîwarîrî'nîkon. Sa'me awanî maasa pra pemonkonyamî' eseka'nunka kupî sîrîrî kure'ne tînîru yu'se tîwanîkon pî'. Mîrîrî yu'se to' eseka'nunka mararî pra, maasa pra mû pe tîwanîkonpa kai'ma to' eseka'nunka. Mû pe tîwanîkon ye'nen, to' eseurîma mararî pra tîpî'nîkon epu'nen pe tîwanîkon pî'. Sa'me awanî maasa pra to' eseurîma imakui'pî pe tiaronkon pemonkonyamî' winîkî. Sa'me awanî maasa pra —Morî pe man —taa to'ya pepîn tonpakon pî', moropai Paapa pî' nîrî taa to'ya pepîn. Tîise tîwarîrî'nîkon tîiko'mamîkon pî' to' ko'mamî. Sa'me awanî maasa pra to' munkîyamî' wanî pepîn tîyunkon maimu yawîrî. Sa'me awanî maasa pra Paapa nama to'ya pepîn kupî sîrîrî. ³ Sa'me awanî maasa pra tonpakon sa'namato' ton pra to' wanî. Î' ta'pî tîuya'nîkon tonpakon pî' mana'poka to'ya pepîn sa'me to' wanî. Imakui'pî pe tiaronkon esenumenka emapu'tî to'ya tonpakon winîkî. Inkamoro etî'nînma pra awanî teserukon pî'. Inkamoro wanî sokoro' pe tîwe'sanon pe. Mîrîrî ye'nen inkamoroya morî yewanmîrî, itu'se pra to' wanî. Tonpakon yenku'tînenan pe to' wanî. ⁴ Sa'me awanî maasa pra î' kupî to'ya teesenumenkai pra, yairon to' esenumenkato' ton pra awanî. Tiaronkon yentai epu'nen pe tîwanîkon pî' to' esenumenka. Kure'ne tarî taatausinpatokon pî' to' atausinpa Paapa pî' taatausinpakon yentai. ⁵ Tîise taa to'ya: "Paapa yapurînenan anna" taa to'ya tîntakon ke neken, tewankon ya' yapurî ye'ka pe pra.

Mîrîrî ye'nen inkamoro ye'ka kore'ta kasi. ⁶ Inkamoro ewomî pe man tiaronkon kore'ta. Mîrîrî yai wîrî'sanyamî', a'tu'mîra to' yewan tîwe'sanon yenku'tî to'ya kupî sîrîrî. Maasa pra to' esewankono'ma'pî imakui'pî kupî

túya'níkon pí'. Mírírí ye'nen, to' yenku'tí to'ya teserukon ke. To' panama to'ya moropai innape to' maimu kupí to'ya teesenuktí. ⁷ Inkamoro wírí'sanyamí' ko'mamí yairon itekare eta pí', ipí' to' esenupa teuren tíise innape ikupí to'ya eserike pra awaní imakui'pí anku'pai tíwaníkon ye'nen. ⁸ Inkamoro warayo'konya yairon pí' yenupanto' yewanmírí manni'kan Janes moropai Jambres nurí'tí Moisésya tenupato'kon yewanmírí'pí warantí. Maasa pra to' esenumenkato' ton pra awaní. Moropai innape yairon maimu kupí to'ya pepín. Mírírí ye'nen tíwe'píka'tító'kon eporí to'ya pepín. ⁹ Tíise inkamoro ko'mamí kupí pepín sírírí mírírí kupí pí'. Maasa pra tamí'nawíronkonya to' níkupí'pí epu'tí kupí sírírí yairon pe pra awaní. Mírírí warantí Moisés nurí'tíya típanamato'kon yewanmírítíponkon esepu'tí'pí.

Tiwin Kono'pí Pe Pauloya Timóteo Panama.

¹⁰ Tíise amírí, pemonkonyamí' panamatou'ya epu'nen, uyeseru epu'nen amírí. Uuko'mamí'pí yeseru, í' yu'se waní, moropai í' kai'ma innape ikupí'píuya moropai teekore'masen pe pra waní epu'nen amírí. Pemonkonyamí' sa'namanen pe waní epu'nen amírí. Moropai upona teerepansen yapítanípí'píuya epu'nen amírí. ¹¹ Tiaronkonya utaruma'tí'pí epu'nen amírí. Moropai e'taruma'tí'pí epu'nen amírí. Tamí'nawírí í' e'kupí'pí Antioquia cidaderí po waní yai, Icônio po waní yai, Litra po waní yai, kure'ne utaruma'tító' yapítanípí'píuya epu'nen amírí. Tíise tamí'nawíron winípai Uyepotoríya umo'ka'pí epu'nen amírí. ¹² Tamí'nawíronkon Jesus Cristo maimu yawírí iko'manpai'níkon ko'mamí kupí sírírí tíwe'taruma'tí, Jesus pemonkono pe tíwaníkon ye'nen. ¹³ Tíise manni'kan imakui'san warayo'konya, moropai yairon pepín pí' yenupanenanya pemonkonyamí' yenku'tí ko'mannípi iní' panpí' teesenuktí.

¹⁴ Tíise amírí, Timóteo, yairon kupí pí' ako'mankí, manni' eesenupa'pí pí'. Innape ikupí'píya maasa pra mírírí pí' ayenupatíponkon epu'tí pí' nai innape to' waní yairí. ¹⁵ Moropai more pe awaní'pí pata pai sírírí Paapa maimu e'menuka' pí' eesenupa'pí. Mírírí epu'tíya wenai epu'nen pe akupíya. Mírírí wenai innape Cristo Jesus kupí'píya. Mírírí ye'nen awe'píka'tísa' epu'tíya. ¹⁶ Maasa pra tímaimu menuka warayo'konya emapu'tí'pí Paapaya tamí'nawírí. Mírírí ye'nen morí pe awaní uurí'níkon yenupanen pe yairon pí'. Morí pe awaní uyako'menkanen pe nírí. Morí pe awaní yairon kupí pí' ko'manní emapu'tínen pe. ¹⁷ Mírírí warantí sírírí Paapa maimu man típemonkono yenupanen pe. Mírírí wenai tamí'nawírí morí kupí pí' aako'mamí, tiaronkon píka'tí pí', maasa pra ipí' teesenu-pasa' ye'nen.

4

¹ Paapaya era'ma tanne, moropai Jesus Cristoya era'ma tanne, ankupí ton ekaremekíuya sírírí. Maasa pra Cristo enna'po kupí sírírí tamí'nawíronkon esa' pe tíwanípa. Mírírí yai taiya kupí sírírí aní' waní morí pe, aní' waní imakui'pí pe taiya kupí sírírí to' pí', pemonkonyamí' enenankon pí' moropai isa'manta'san pí'. ² Mírírí ye'nen yairon esenupanto' ekaremekí pí' ako'mankí títí'napanse pra, pemonkonyamí' anetapainokon pí' moropai anetapainokon pepín pí' nírí. Eseurímakí inkamoro imakui'pí kupí pí' tíwe'sanon pí' to' tí'napanto'pe. Tíise to' yausinpakí moropai inkamoro yenupakí morí pe to' ko'manto'pe, teeseta'kai pra.

³ Sírîrí kupî pí' ako'mankî, maasa pra maasa panpî' yairon esenupanto' anetapai pra pemonkonyamî' ena kupî sírîrí. Inkamoroya tu'ke tenupanenkon ton yuwa kupî sírîrí î' anetapai to' wanî etakonpa, moropai itu'se tíwe'to'kon yawîrí ikupîkonpa. ⁴ Mírîrí ye'nen inkamoroya yairon esenupanto' rumaka kupî sírîrí inkamoroya tenupato'kon etakonpa kai'ma. Tíise mîrîrí to' yenupato' to'ya wanî î' pe pra rî, panton pe neken awanî. ⁵ Tíise amîrí, tíwarî e'kî tamî'nawîrí tui'sen pí' teesenumenkai. Sa'man yapîtanî'kî. Tiaronkon pí' itekare ekareme'kî. Tamî'nawîron ankupî ton ku'kî tíwî tíku'se pra.

⁶ Tarîpai tarî uuko'manto' ataretî'ka sírîrí. Umîní ikamouya pe wai. Mírîrí ke Paapa repauya manni'kanya tíwukukon ke Paapa repa'pî warantî. ⁷ Tamî'nawîronkon pokonpe unkupî ton pe ta'pî Paapaya ku'sau'ya wai. Mírîrí ye'nen yaretî'kasau'ya sírîrí, manni' teeka'tunsenya teeka'tunto' yaretî'ka warantî. Moropai innape pu'kuru Paapa kupî pí' uuko'mansa' wai sírîrí típose. ⁸ Tarîpai uurî ton pe ikonekasa' yapísíuya kupî sírîrí. Manni' warayo' teeka'tumî yaretî'katîponya típia to' nítîrí yapísí warantî uupia Uyepotoríkon nítîrí yapísíuya maasa pra yairí imaimu yawîrí uuko'mansa' ye'nen. Mîíkîrí pemonkonyamî' yenunnen, yaironya itîrí tui'sa' weiyu yai. Moropai uupia neken itîríya pepîn, tíise tamî'nawîronkon tînimîkî pí' tíwe'sanon tíwakîríkon pe, taatausinpai, inkamoro pia nîrí itîríya.

Típia Timóteo Íi'to'pe Pauloya Esatî

⁹ Ka'ne' panpî' aaipî yuwakî, Timóteo, tarîwaya uupia. ¹⁰ Maasa pra Demasya unímî'pî. Mîíkîrí atausinpa'pî kure'ne sírîrí pata yeseru pí'. Mírîrí ye'nen attî'pî man Tessalónica cidaderî pona. Moropai Crescente nîrí wítî'pî man Galácia pata pona. Moropai Tito wítî'pî man nîrí Dalmácia pata pona. ¹¹ Tíise Lucas neken man uyarakkîrí. Mírîrí ye'nen tauya apî'. Aaipî yai, Marcos yuwakî ayarakkîrí enepîpa. Maasa pra mîíkîríya upîika'tî tarî esenyaka'mato' pí'. ¹² Tíise Tíquico yarima'píuya wai miarî ya', Éfeso cidaderî pona. ¹³ Aaipî yai Trôade cidaderî po, Carpo yewî' ta unímî'pî uya'san menepîi. Moropai ukaaretaríkon menepîi. Ipîkku pe manni' paaka pi'pî ikonekasa' yu'se wai.

¹⁴⁻¹⁵ Timóteo, tíwarî mîsi' Alexandre pí', manni' ferro pí' teesenyaka'masen. Mîíkîrí man kure'ne íri pe itekare unekaremekíkon winíkîi. Uwiníkîi imakui'pî kupî'píiya mararî pra. Tíise mîíkîrí taruma'tî Uyepotoríkonnya pe man imakui'pî inkupî'pî wenai.

¹⁶ E'mai' pe pemonkonyamî' esanon rawîrí wanî yai uyeseru pí' eseurîma'pî. Mírîrí yai tíwinsarî wanî'pî, anî' tiaron upîika'tînen ton pra. Tamî'nawîronkunya upîika'tî pîn, tíwî ukupî'pî to'ya. Tíise mîrîrí wenai Paapaya to' taruma'tî yu'se pra wai tíise tíwanmîra to' nîkupî'pî kupîiya yu'se wai. ¹⁷ Tíise tiwinsarî wanî pîn. Maasa pra Uyepotorí wanî'pî uyarakkîrí. Mîíkîríya umeruntîri ton tîrí'pî. Meruntî ke itekare pí' eseurîmato'pe inî' panpî' tamî'nawîronkon Judeuyamî' pepîn neta ton pe. Moropai mîíkîríya umo'ka'pî nari' yapai kaikusi mata pia tíwe'sen mo'ka warantî umo'ka'píiya. ¹⁸ Mîíkîrí rî Uyepotoríya upîika'tî ko'mannîpî tamî'nawîron imakui'pî winîpai. Moropai mîíkîríya uyari' típata ya', ka' pona. Mîíkîrí yapurî pí' ko'mannîpai'níkon man ipatîkarî. Sírîrí warantî yapurî e'pai man.

¹⁹ Timóteo, umaimu man Áquila pia moropai ino'pí Priscila pia nîrî. Moropai umaimu man nîrî uyonpakon Onesíforo pia moropai tamî'nawîrî ipemonkonoyamî' pia. ²⁰ Uyonpakon Erasto nîmî'pîuya Coríntio cidaderî po. Moropai Trófimo nîmî'pîuya Mileto po, maasa pra pri'ya pra eenasa' wani'pî.

²¹ Timóteo, aaipî yuwakî uupia ka'ne' pe panpî', kono'pîtî e'sara'tî rawîrî. Uyonpakon man tarî uupia. Êubulo, moropai Prudente moropai Lino moropai Cláudia, inkamoroya tîmaimukon yarima aapia moropai tamî'nawîronkon tiaronkonya nîrî tîmaimukon yarima aapia.

²² Timóteo, tauya Paapa pî': —Iipia ako'mankî, Paapa, tauya. — Moropai tamî'nawîrî morî pe awe'to' tîikî to' pia, tauya ipî'. Mîrîrî neken.

SÎRÎRÎ KAARETA PAULO NÎMENUKA'PÎ TITO PIA

Sîrîrî kaareta menuka'pî Pauloya Tito pia. Tito wanî'pî Judeu pe pra moropai Paulo wanîyakon pe awanî'pî. Mîikîrî Tito nîmî'pî Pauloya Creta kîrî po, miarîronkon innape Jesus ku'nenan yenupato'peiya moropai morî pe to' ko'mannî'to'peiya. Mîrîrî ye'nen sîrîrî kaareta wenai Pauloya yeurîma'pî, î' kai'ma morî pe aako'manto' e'pai awanî. Mîrîrî warantî morî iteseru era'ma tûya'nîkon wenai, innape Jesus ku'to'pe tiaronkon nîrî.

Pauloya Imenuka Tito pî'

¹ Uurî Pauloya sîrîrî kaareta menuka sîrîrî. Paapa poitîrî pe wanî, moropai Jesus Cristo naipontî'pî pe wanî. Uyarima'pîiya Paapa nîmo'ka'san pia innape Jesus ku'to'pe to'ya, Paapa maimu yairon epu'to'pe to'ya moropai imaimu yawîrî to' ko'manto'pe uyarima'pîiya. ² Mîrîrî ton pe uyarima'pîiya. Maasa pra innape ikupî wenai enen ko'mannî kupî ye'nen ipatîkarî. Mîrîrî epu'tî pî' man maasa pra pena pata ekonekasa' pra tîise Paapaya ta'pî: —To' ko'mamî pe man ipatîkarî enen uupia — ta'pîiya. Paapa mîikîrî seru'ye' pepîn. Mîrîrî ye'nen inîmîkî pî' ko'mannî. ³ Mîrîrî itekare anakareme'pai Paapa enasa' ya, ekaremekî me'po'pîiya. Mîrîrî itekare ekareme'se uyarima'pî mîikîrî Paapa, upîika'tînenkonya.

⁴ Sîrîrî kaareta yarimauya sîrîrî aapia, Tito. Amîrî wanî unmu pe pu'kuru maasa pra innape Jesus ku'sa'ya ikupî'pîuya warantî.

Apona epîrema sîrîrî. Paapa pî' esatûya: —Mîikîrî Tito era'makî morî pe, tûwanmîra awe'to'pe, moropai tamî'nawîron morî pe awe'to' ke irepakî. Mîrîrî warantî tauya Uyunkon Paapa pî', moropai Jesus Cristo upîika'tînenkon pî'.

Tito Esenyaka'mato' Creta Wono Po

⁵ Amîrî pokonpe wanî yai, esenyaka'ma'pî tîise aretî'kauya pra wanî'pî. Mîrîrî ye'nen amîrî nîmî'pîuya Creta po yaretî'kapa. Mîrîrî yai ta'pîuya apî': —Innape Jesus ku'nenan era'manen pe warayo'kon mo'kakî pata kaisarî Creta wono po —ta'pîuya. Mîrîrî ye'nen manni'kan morî pe iteseru tîwe'sanon ta'pîuya yawîrî to' mo'kakî. ⁶ Innape Jesus ku'nenan era'manen e'pai awanî morî pe ipî' anî' eseurîma namai imakui'pî pe iwinîkîi. Tiwin tîno'pî kenan e'pai awanî, inmukuyamî' e'pai awanî innape Jesus ku'nenan pe. Moropai anî'ya “imakui'pî ku'nenan mîikîrî munkîyamî”, taa eserîke pra awanî. Tîyun, tîsan maimu yawîronkon pe e'pai to' wanî, imakui'pî pe anî' eseurîma namai to' pî'. ⁷ Paapa esenyaka'mato' pî' mîikîrî wanî. Mîrîrî ye'nen morî pe iteseru e'pai awanî, ipî' tiaronkon eseurîma namai imakui'pî pe. Mîi pe pra e'pai awanî, sokoro' pe pra e'pai awanî, teetînsen pe pra e'pai awanî. Eekore'ma pra e'pai awanî, temanne ton yu'se tîwanî ye'nen tiaronkon yenku'tûiya e'pai pra awanî. ⁸ Tîise morî pe pemonkonyamî' teerepansenon tûpia yapisîiya e'pai awanî, morî Paapa yeseru era'ma tûya pî' taatausinpasen pe e'pai awanî, imakui'pî era'ma tûya pî' pra. Morî pe awe'panama e'pai awanî imakui'pî kupî tûya namai. Tonpayamî' winîkîi imakui'pî kupîiya pra e'pai awanî tîise itu'se Paapa e'to' yawîrî aako'mamî e'pai awanî. ⁹ Innape yairon esenupanto' kupîiya e'pai awanî meruntî ke teesenupa'pî yawîrî.

Mîrîrî warantî tiaronkon meruntîannîpiya yairon esenupanto' yenupa tûya wenai. Moropai Paapa maimu yu'sankon pepîn yako'menkaiya e'pai awanî, yairî pra to' e'to' pî'.

¹⁰ Maasa pra tu'ke pemonkonyamî' anî' anetapai'nîkon pepîn se' tapairî to' eseurîmapîtî, tiaronkon yenku'tî to'ya. Arinîke to' man, Judeuyamî' yeseru yawîrî tîwe'sanon kore'ta. ¹¹ Inkamoro tiaronkon yenupa'pî, to' ko'mamî yairî pra. Tiaronkon yewî'kon tawonkon yenku'tî to'ya tamî'nawîrî. To' yenupa to'ya tîniru yapi'to'pe to'ya tiaronkon tenku'tî. Mîrîrî wenai tu'ke tonpakon atarima emapu'tî to'ya Jesus pia-pai. Mîrîrî ye'nen to' pî' taa me'poya e'pai awanî, mîrîrî kupî to'ya namai inî'rî. ¹² Maasa pra tiwinan to' yonpa ipîkku teeseurîmasen nuri'tiya ta'pî: —Creta ponkon seru'ye'kon, o'ma'kon warainokon, enya'ne'kon, entamo'kapai neken to' wanî kure'ne, teesenyaka'mai pra —ta'pîiya. ¹³ Iseruku pepîn mîrîrî. Mîrîrî ye'nen to' yako'menkakî meruntî ke, innape Jesus ku'to'pe to'ya yairî. ¹⁴ To' yako'menkakî tîpantonikon tîpînamai pra to' e'to'pe, Paapa maimu yu'san pepîn nekaremekî'pî tîpînamai pra to' e'to'pe. ¹⁵ Maasa pra morî pe anî' yewan wanî ya, morî pe aako'manto' wanî tamî'nawîrî. Tîise nura pe anî' yewan wanî ya, moropai innape Paapa kupîiya pra awanî ya, tamî'nawîrî aako'manto' wanî nîrî nura pe. Nura pe mîkîrî esenumenkato' wanî ye'nen tamî'nawîron era'maiya nura pe. ¹⁶ “Paapa epu'nenan anna”, taapîtî to'ya teuren. Tîise imakui'pî to' nîkupî'pî wenai, tamî'nawîronkonya epu'tî, Paapa epu'tî to'ya pepîn. Tewanmakon pe Paapa nîkupî kupî to'ya, Paapa maimu yuuku to'ya pepîn. Mîrîrî ye'nen tiwin kin morî kupî to'ya pepîn.

2

Yairon Esenupanto'

¹ Tîise amîrî Tito, pemonkonyamî' yenupakî yairon esenupanto' pî'. ² A'yeke'tonon panamakî teetînsen pe to' wanî namai, tepu'se to' e'to'pe, tîpona'nîkon tui'sen kupî to'ya namai. To' panamakî to' pî' tiaronkon eseurîma namai imakui'pî pe. Tîise morî pe to' yeseru e'to'pe to' panamakî, innape Jesus ku'to'pe to'ya, tiaronkon sa'namato'pe to'ya to' panamakî. Mîrîrî wenai tîpona'nîkon tui'sen yapîtanî'to'pe to'ya to' panamakî.

³ Mîrîrî warantî no'santonon panamakî, morî pe to' ko'manto'pe Paapa nama pî'. Imakui'pî pe to' eseurîma namai tiaronkon pî', kure'ne mai' enîrî to'ya namai. Mîrîrî warantî to' panamakî tiaronkon wîri'sanyamî' maasaronkon panpî' yenupato'pe to'ya, morî pî' to' panamakî. ⁴ Mîrîrîya wîri'sanyamî' maasaronkon panpî' yenupato'pe to'ya, tînyokon sa'namato'pe to'ya, moropai tînmukukon sa'namato'pe to'ya, to' panamakî. Tîiwarîrî'nîkon to' etî'nînmato'pe, tesarukon tepu'se to' ko'manto'pe, to' panamakî. ⁵ Tînyokon pî' neken to' atausinpato'pe tiaron pî' pra, tewî'kon ta to' esenyaka'mato'pe mîrîrî poro tuutî pra, morî pe eranmîra to' ko'manto'pe, tînyokon maimu yawîrî to' ko'manto'pe. Mîrîrî warantî to' ko'manto'pe, imakui'pî pe tiaronkon eseurîma namai Paapa maimu winîkî, to' panamakî.

⁶ Mîrîrî warantî warayo'kon, maasaronkon nîrî panamakî tîiwarîrî'nîkon to' etî'nînmato'pe tesarukon tepu'se. ⁷ Amîrî nîrî tamî'nawîrî yairon kupî pî' ako'mankî, tiaronkonya ayera'mato'pe moropai ankupî'pî warantî iku'to'pe to'ya. Tepu'se to' panamakî seru'ye' pra. ⁸ Yairî to' yeurîmakî, “Iseruku mîrîrî”, taa to'ya namai. Apî', “Yairon pepîn

mîrîrî”, taa to'ya namai. Yairon pe eeseurîma ya, inkamoro ayeyatonon eppepî eserîke awanî, maasa pra apî' to' eseurîma eserîke pra awanî imakui'pî pe.

⁹ Moropai tîkaraiwarîkon poitîrîtonon pe tîwe'sanon panamakî. Tîkaraiwarîkon maimu yawîrî to' e'to'pe, tamî'nawîrî itu'se awe'to' yawîrî to' e'to'pe imaimu tîyu'pî'se to' wanî namai. ¹⁰ To' panamakî tîkaraiwarîkon yemanne yama'runpa to'ya namai, tîise morî pe tîkaraiwarîkon yemanne ko'mannî'to'pe to'ya. Mîrîrî wenai to' nîkupî era'ma tamî'nawîronkonya morî pe. Mîrîrî ye'nen Paapa, upîika'tînenkon pî' yenupano' eta to'ya nîrî morî pe.

¹¹ Mîrîrî warantî innape Jesus ku'nenan ko'mamî e'pai awanî maasa pra tamî'nawîronkon pemonkonyamî' anpîika'tîpai tîwanî pî' Paapa esekaremekî'pî. Jesus Cristo yarimasai'ya wenai, epu'tî î' kai'ma uurî'nîkon sa'nama'pîiya, moropai uurî'nîkon pîika'tî'pîiya. ¹² Mîrîrî ye'nen imakui'pî unku'pîkon rumakapai'nîkon man. Imakui'pî anku'pai pra e'nîpai'nîkon man. Tîise morî pe ko'mannîpai'nîkon tîwe'panamai, imakui'pî kupî'nîkon namai. Yairî Paapa maimu yawîrî ko'mannîpai'nîkon man. ¹³ Mîrîrî warantî iku'pai'nîkon, uurî'nîkon ko'mamî tanne Jesus iipî nîmîkî pî', manni' Jesus unapurîkon, kure'nan upîika'tînenkon. ¹⁴ Tîiwarîrî aasa'manta'pî uurî'nîkon ye'mapa kai'ma tamî'nawîron imakui'pî kore'tapai, moropai morî pe uurî'nîkon ronapa tîmîrî ton pe e'nîto'pe, morî ku'to'pe taatausinpai.

¹⁵ Mîrîrî unekaremekî'pî ke to' yenupakî. Tamî'nawîronkon pemonkonyamî' yeurîmakî meruntî ke. To' yako'menkakî, to' panamakî, to' yenupanen pe e'kî, amîrî tîpîinamai pra to' ko'mamî namai.

3

Innape Jesus Ku'nenan Yeseru Ton

¹ Innape Jesus ku'nenan yenpenatanî'kî, tesa'kon pe tîwe'sen manni' ipîkku pe tîwe'sen maimu yawîrî to' e'to'pe morî anku'pai to' e'to'pe inkamoro tesa'kon ton pe. ² To' yenpenatanî'kî imakui'pî pe to' eseurîma namai, tiaronkon yarakkîrî, to' esiyu'pîtî namai, sokoro' pe to' wanî namai, eranmîra to' e'to'pe, morî pe to' e'to'pe tiaronkon pokonpe to' yenpenatanî'kî.

³ Pena innape Jesus kupî rawîrî pakko pe uurî'nîkon wanî'pî, anî' anetapai pra e'nî'pî. Esenku'tînsa' wanî'pî, imakui'pî pî' eseka'nunka'nî'pî, uwakîrîkon pe imakui'pî kupî'pî uurî'nîkonya. Tiaronkon uyonpakon mu'tunpa'pî. To' yemanne yu'se e'nî wenai kinmuwanî'pî. Tiaronkon wanî'pî uyewanmakon pe ipîra moropai uurî'nîkon kupî'pî tiaronkonya nîrî tewanmakon pe. ⁴ Tîise mîrîrî ye'ka pe e'nî tanne, Paapaya upîika'tînenkonya usa'nama'pîkon. ⁵ Moropai upîika'tî'pîiya'nîkon, imakui'pî yapai umo'ka'pîiya'nîkon. Morî unku'pî'pîkon wenai upîika'tîiya pra awanî'pî. Tîise kure'ne tî'noko'pî pe uurî'nîkon era'ma'pîiya. Mîrîrî ye'nen upîika'tî'pîiya'nîkon. Morî Yekaton Wannîya umakuyikon rona'pî moropai uurî'nîkon yenpo'pîiya enenan pe e'nîto'pe Paapa winîkîi. Moropai amenan uyeserukon ton yeka'ma'pîiya morî pe ko'mannîto'pe. ⁶ Mîikîrî Morî Yekaton Wannî yarima'pî Paapaya upîika'tîto'peiya'nîkon, Jesus Cristo upîika'tînenkon nîkupî'pî wenai. ⁷ Morî pe tîwanî ye'nen, “Yairon pe awanîkon tarîpai”, taasa' Paapaya wanî'pî

upî'nîkon, î' rî morî kupî pra tîise. Mîrîrî ta'pîiya enen ko'mannîto'pe tîipia ipatîkarî. Mîrîrî nîmîkî pî' ko'mannî.

⁸ Ayenku'tîuya pepîn. Innape tauya sîrîrî. Mîrîrî ye'nen mîrîrî unekaremekî'pî ke to' yenupakî innape Jesus ku'nenan pî', morî kupî pî' to' ko'manto'pe. Maasa pra mîrîrî unekaremekî'pî wanî morî pe pu'kuru. Moropai tamî'nawîronkon pîika'tîiya. ⁹ Tîise teesiyu'pî'se pra ako'mankî tiaronkon yarakkîrî, Moisés nurî'tîya yenupanto' pî', utamokon ese'kon rî'pî pî'. Maasa pra î' pe pra rî esiyu'pî'nîto' wanî. Mîrîrî wanî imakui'pî pe. Mîrîrî tîpînamai pra e'kî. ¹⁰ Esiyu'pî'nî emapu'tînen moro awanî ya akore'ta'nîkon, mîikîrî yeurîmakî. Moropai amaimu yuukuiya pra awanî ya, inî'rî yeurîmakî. Mîrîrî tîpo, yuukuiya pra aako'mamîya, tîwî nîsi. Inî'rî mîikîrî yarakkîrî kasarîi. ¹¹ Maasa pra imakui'pî ku'nen mîikîrî. Paapa maimu pînamaiya pepîn. Imakui'pî inkupî'pî wenai eesepu'tî.

Tiwinano'pî Pe Tito Panamaiya

¹² Aapia Ártemas ou Tíquico yarimasau'ya yai, mattîi Nicópolis po eseponîto'pe. Maasa pra miarî Nicópolis po kono' aniwa'kapai wai. ¹³ Pemonkonyamî' ton pe teeseurîmasen Zenas moropai Apolo pîika'tîkî. To' ataponka ko'mannîpî. Mîrîrî ye'nen î' yu'se to' wanî ya, itîikî, î' ton pra to' wanî namai. ¹⁴ Uyonpakon innape Jesus ku'nenanya morî kupî e'pai awanî. Tîwe'taruma'tîsanon pîika'tî to'ya e'pai awanî. Mîrîrî kupî tîuya'nîkon pî' to' esenupa e'pai awanî, morî pe tiaronkon pîika'tîto'pe to'ya, moropai î' ton pra tîwanîkon namai, to' esenyaka'ma e'pai awanî, enya'ne pe pra.

¹⁵ Tarîpai tauya apî'nîkon. Tamî'nawîronkon uupiawonkon maimu man aapia. Anna maimu man uyonpayamî' innape Jesus ku'nenan pia, aapiawonkon pia. Anna sa'namanenan inkamoro.

Moropai epîrema sîrîrî apona. Tauya Paapa pî': —Tamî'nawîrî morî pe awe'to' tîikî to' pia —tauya Paapa pî'. Mîrîrî neken.

SÎRÎRÎ KAARETA PAULO NÎMENUKA'PÎ FILEMOM PIA

Sîrîrî kaareta yarima'pî Pauloya tîwanîyakon Filemom pia. Atarakkannîto' yewî' ta si'ma imenuka'pîiya maasa pra Filemom poitîrî epe'pî wanî'pî tesa' piapai moropai attî'pî Roma cidaderî pona. Tesa' yemanne yama'runpa'pîiya. Miarî Roma po itekare eta'pîiya Paulo winîpai. Moropai innape Jesus kupî'pîiya. Imakui'pî teseru ruma'ka'pîiya moropai Paulo pîika'tî pî' iko'manpai awanî'pî.

Mîrîrî ye'nen itesa' Filemom pia sîrîrî kaareta menuka'pî Pauloya. Ipoitîrî Onésimo pî' eeseurîma'pî. Iteseru etinyaka'mato' yekare ekaremekî'pîiya. Moropai Filemom pî' esatî'pîiya, morî pe yapi'to'peiya Onésimo enna'posa' yai. Maasa pra ipoitîrî pe neken pra, tîise itonpa pe pu'kuru awanî, innape Jesus ku'sai'ya ye'nen.

Moropai sîrîrî kaareta yarî'pî Onésimoya tesa' pia tîwenna'posa' yai. Onésimo yekare wenai esepu'tî'î' kai'ma uyeserukon etinyaka'ma innape Jesus kupî ya. Moropai enna'po uyesa'kon Paapa pia ipoitîrî pe neken pra tîise, inmukuyamî' pe pu'kuru.

¹ Uurî Paulo nîmenuka'pî sîrîrî. Uurî atarakkannîto' yewî' tawon, Cristo Jesus yekare ekaremekîuya wenai. Uyonpakon Timóteo yarakkîrî si'ma, kaareta menuka annaya sîrîrî. Mîrîrî kaareta yarima annaya aapia, Filemom. Amîrî wanî anna wakîri pe, moropai Paapa ton pe teesenyaka'masen pe awanî anna warantî. ² Moropai Áfia nîrî pia yarima annaya. Uyonpa pe mîlkîrî wanî, uwîrisi warantî. Moropai Arquipo pia nîrî kaareta yarima annaya. Mîlkîrî wanî anna warantî, mararî pra teesenyaka'masen pe Cristo esenyaka'mato' pî'. Moropai ayewî' ta Paapa yapurîi teeperepî'senon pia nîrî sîrîrî kaareta yarima annaya.

³ Moropai morî ke arepakon Paapaya yu'se wai. Moropai tîwanmîra awe'to'kon tîrîiya yu'se wai. Mîrîrî warantî Uyepotorîkon Jesus Cristoya nîrî itîrî yu'se wai.

⁴⁻⁵ Paapa yarakkîrî eseurîma ko'mannîpî amîrî ton pe. Tauya see warantî: —Paapa, morî pe man. Uwakîri pe man maasa pra innape Jesus ku'nen Filemom taapîti tiaronkonya. Moropai apemonkonoyamî' sa'namanen mîlkîrî, taa to'ya nîrî —tauya Paapa pî'. ⁶ Mîrîrî ye'nen, innape ikupiya ye'nen, tiaronkon pî' itekare ekaremekî pî' aako'mamî yu'se wai. Mîrîrî warantî ekaremekîya ya, morî Paapa nîtrîkon epu'tîya. Uurî'nîkon ton pe itîsai'ya, Cristo pia e'nî ye'nen. ⁷ Moropai, uyonpa, atausinpasa' wanî tiaronkon sa'namaya ye'nen. Paapa pemonkonoyamî' yausinpaya kure'ne.

Pauloya Filemom Esatî Onésimo Ton Pe

⁸ Mîrîrî ye'nen tauya e'painon see warantî. Mîrîrî ku'kî tauya ya api', yairî awanî, maasa pra Cristo narima'pî pe wanî ye'nen. Tîise mîrîrî warantî tauya pepîn. ⁹ Mîrîrî mîkupîi tauya, maasa pra kure'ne asanamauya. Mîrîrî warantî tauya a'yeke'ton pe wanî ye'nen, atarakkannîto' yewî' ta wanî ye'nen. ¹⁰ Mîrîrî warantî esatîuya sîrîrî. Onésimo pî' eseurîma sîrîrî. Mîlkîrîya Jesus yapîsi emapu'tî'piuya atarakkannîto' yewî' ta si'ma. Mîrîrî wenai unmu pe awanî mîrîrî.

¹¹ Pena morî pe pra mîikîrî e'pîtî'pî apî'. Tîise tarîpai morî pe eenasa' sîrîrî apî', moropai upî' nîrî. Apîika'tînen pe pu'kuru eenasa' man tarîpai.

¹² Mîikîrî sa'namauya kure'ne. Tîise yarimauya sîrîrî aapia. ¹³ Mîikîrî pî' taapai wani'pî: —Tari ako'mankî upîika'tîpa atarakkannîto' yewî' ta wani' tanne. Tari wani' Jesus yekare ekaremekîuya wenai. Uyarakkîrî Filemom wani' ya, upîika'tîiya eserîke awanî. Mîrîrî ye'nen ako'mankî upîika'tîpa Filemom yenta. ¹⁴ Tîise mîrîrî warantî tauya pra wai, mîrîrî makai taasa'ya pra tîise. Apoitîrî yu'se pra wai, itu'se pra awanî tanne. Tîise î' rî itu'se wani' ya, mîrîrî nîrî yu'se wai. ¹⁵ A'kî, aapiapai apoitîrî Onésimo epe'pî tîise mararî aako'mamî. Tarîpai awenna'po sîrîrî iko'manse ipatîkarî aapia. ¹⁶ Awenna'po aapia apoitîrî pe awe'to'pe, tîise apoitîrî yentai awe'to'pe nîrî. Ayonpa pe pu'kuru awe'to'pe tarîpai awenna'po. Mîikîrî sa'namauya yentai sa'namaya e'painon, maasa pra apoitîrî pe neken pra awanî, tîise ayonpa pe pu'kuru awanî, Jesus yapi'sai'ya ye'nen. Yai pra mîrîrî wenai aapiapai attî tîrî'pî Paapaya. Mararî aako'mamî'pî aapiapai, tîise aapia aako'mamî ipatîkarî tarîpai.

¹⁷ Mîrîrî ye'nen morî pe yapi'kî ayewî' ta. Uutisa' ya, morî pe uyapisiya e'painon, awaniyakon pe wani' ye'nen. Mîrîrî warantî rî Onésimo apoitîrî yapi'kî. ¹⁸ Moropai awinîkîi imakui'pî ku'sai'ya ya, epe'mîra aapia awanî ya, mîkai upî' moropai aye'mauya. Uurîya aye'ma. ¹⁹ Inna pî' tauya sîrîrî. Aye'mauya. Uurî Pauloya imenuka, seeni' kaareta yonpa, aye'mauya pî' teeseurîmasen. Tîise enpenatakî kure'ne epe'mîra wani'pî uye'maya pra awanî ye'nen. Uye'maya ya, î' pe pra awanî, amîrî ke uye'maya e'pai awanî maasa pra Jesus yapisiya emapu'tîsau'ya ye'nen. ²⁰ Tîise uyonpa, mîrîrî warantî tauya sîrîrî apî'. Mîrîrî mîkupîi kure'ne atausinpatî'pe, Cristo pemonkono pe e'nî ye'nen. ²¹ Umaimu yawîrî amîrî wani' epu'tî pî' wai. Mîrîrî ye'nen seeni' kaareta menukauya sîrîrî eranne' pe pra. Î' taasau'ya neken kupîya pepîn, tîise inî' panpî' esa'sau'ya yentai.

²² Moropai inî'rî esatîuya sîrîrî, upata'se' ton konekakî. Yai pra uutî kupî sîrîrî aapia. Maasa pra eepîremasa'kon ye'nen, Paapaya upîika'tî aapia uutîto'pe.

²³ Tarîpai Epafras uupiawon atarakkannîto' yewî' tawonya tîmaimu yarima sîrîrî. Tari mîikîrî wani' Cristo Jesus yekare ekaremekî tîuya wenai. ²⁴ Moropai uyarakkîronkon teesenyaka'masanon Marcos, Aristarco, Demas, Lucas, inkamoroya tîmaimukon yarima sîrîrî nîrî aapia.

²⁵ Ayewankon ya' morî tîrî Uyepotorîkon Jesus Cristoya yu'se wai. Mîrîrî neken.

SÎRÎRÎ KAARETA WANÎ INNAPE JESUS KU'NENAN JUDEUYAMÎ' TON PE

Anî'ya sîrîrî kaareta menuka'pî esepu'tî pepîn. Tîise imenuka'tîponya yarima'pî Judeuyamî' pia, innape Jesus ku'nenan, maasa pra to' yonpayamî' ko'mamî'pî tesorukon ta, tîtamokonya tenupato'kon yawîrî. Mîrîrî ye'nen innape Jesus ku'nenanya epu'tî pra awanî'pî, î' kai'ma Paapa yapurî to'ya. To' nenepî tekîn yu'se pra Paapa wanî naka? Teepîremasen wenai Paapa pî' esatî to'ya ka'rî? Mîrîrî warantî to' esenumenka maasa pra e'mai'nokon, innape Jesus ku'nenan munkiyamî' tîwanîkon ye'nen. Jesus era'masa' pra to' wanî'pî, eesenpoto', aasa'mantato', awe'mî'sa'kato' era'manenan pepîn, insanan tîyuntononya era'ma warantî pra. Mîrîrî ye'nen mîrîrî pî' teeseurîmasen pe sîrîrî kaareta wanî. Imenukatîponya to' maimu yuuku see warantî.

Jesus Cristo eturumaka'pî tîisa'mantapa tamî'nawîronkon ton pe. Morî pe pu'kuru mîrîrî wanî, penaronkon nenepî teepîremasenya iwîto'pe yentai. Moropai tamî'nawîronkon teepîremasanon yentai Cristo wanî. To' tamokon Moisés nurî'tî yentai awanî. Maasa pra Cristo nenepî'pî wanî tekîn mînî pepîn, tîise tîmînî ti'kansa', tîisa'manta yai. Moropai ka' pona Paapa pia pu'kuru yarî'pîiya uurî'nîkon ton pe. Morî pe Paapaya yapisî'pî tîwakîri pe. Mîrîrî ye'nen Jesus ko'mamî Paapa meruntîri winî ipîkku pe.

Uurî'nîkon ton pe tamî'nawîrî Cristo inkupî'pî wenai, innape Jesus ku'nenan ko'mamî e'pai man innape ikupî pî'. Mîrîrî innape Jesus ku'to' wanî yairon pe, tiaron yairon ton pra man.

Tînmu Wenai Paapa Eseurîma Sîrîrî

¹ Pena Paapa eseurîmapîtî yai penaronkon utamokon nurî'tî yarakkîrî tu'ke teeseurîmato' yeseru ton eporî'pîiya inkamoro yarakkîrî teeseurîmapa kai'ma. Tu'ke ite'ka eeseurîmapîtî'pî penaronkon tîmaimu ekareme'nenan nurî'tî yarakkîrî mîrîrî ekareme'to'pe to'ya. ² Tîise sîrîrî, „Cristo, tînmu erepansa' yai,„ uyarakkîrî'nîkon eeseurîma'pî mîikîrî tînmu wenai. Moropai tînmu wenai Paapaya pata koneka'pî. Mîikîrî menka'pîiya tamî'nawîrî itesa' pe awe'to'pe kai'ma. ³ Mîikîrî inmu wenai, kure'ne ipîkku pe tîyun Paapa wanî epu'tî. Iwarantî tîwanî wenai, î' kai'ma tîyun wanî ekaremekîiya upî'nîkon. Mîikîrîya tamî'nawîron sîrîrî pata yapîtanîpî ko'mannîpî meruntî pu'kuru tîmaimu ke. Moropai mîikîrîya pemonkonyamî' nîkupî'pî imakui'pî mo'ka'pî. Mîrîrî mo'kasa' tîuya tîpo ka' po eereuta'pî ipîkku pata'se' ya'. Tamî'nawîronkon esa' tîwe'sen, Paapa meruntîri winî eereuta'pî.

Ipîkku Pe Paapa Munmu Wanî Inseurîyamî' Yentai

⁴ Epu'tî'nîkon, tîyun pia eereutasa' ye'nen, eena'pî ipîkku pe, inseurîyamî' yentai. Moropai Paapaya mîikîrî ese' ton tîrî'pî tînmu pe, inseurîyamî', tîpoitîrîtonon ese' yentai. ⁵ Maasa pra Paapaya taasa' pra man tiwin kin inkamoro inseurîyamî' pî' tîise tînmu pî' neken ta'pîiya:

Unmu pu'kuru amîrî.

Sîrîrîpe tamî'nawîronkon pî'
ekaremekîuya sîrîrî,

ayun pe pu'kuru wanî
 ta'pîiya. Moropai taasai'ya pra man tiwin kin inseriyamî' pî':
 Ayun pe wanî ekaremekîuya sîrîrî
 Mîikîrî wanî unmu pe pu'kuru
 taasai'ya pra man to' pî'. *2 Sm 7.14; 1 Cr 17.13*

⁶ Î' pensa Paapaya e'mai'non tînmu yarima yai sîrîrî non pona, mîikîrîya ta'pî:

Tamî'nawîronkon inseriyamî'ya
 mîikîrî yapurîto'pe kai'ma *Dt 32.43*

ta'pîiya. ⁷ Moropai Paapa maimu e'menukasa'ya taasa':

Paapaya inseriyamî' yaipontî
 tîpoitîrîtonon pe to' wîtîto'pe, to' ii'to'pe kai'ma.

Imaimu pe inkamoro wanî.

A'situnya ya'se'ma imaimu pe warantî
 moropai apo' awittasa' imaimu pe warantî,

Paapa maimu yawîron pe to' wanî. *Sl 104.4*

taasai'ya man. ⁸ Tîise tînmu pî' taasai'ya, imaimu e'menukasa'ya:

Amîrî wanî Paapa pe pu'kuru.

Tamî'nawîronkon esa' pe aako'mamî

ipatikarî tîwe'tî'kasen pe pra.

Mîrîrî yai tamî'nawîronkon ko'mannîpîya yairî.

⁹ Morî ku'nen pe awe'to'pe awe'kupî'pî.

Moropai imakui'pî,

Paapa maimu yawîrî tîwe'sen pepîn piapai

aatarima'pî,

ayewanma pe ikupî'pîya.

Mîrîrî kupî'pîya ye'nen, Paapa,

ayepotorîya amîrî menka'pî

tamî'nawîronkon esa' pe awanîpa.

Ipîkku pe pu'kuru

inkamoro ayonpayamî' yentai

akupî'pîiya taatausinpai. *Sl 45.6,7*

Mîrîrî warantî Paapaya ta'pî tînmu pî'. ¹⁰ Moropai ini'rî mîikîrî pî' ta'pîiya:

Yepotorî Wannî, tamî'nawîron

konekatîpon amîrî.

Esippia'tî yai, pata moropai ka'

koneka'pîya ayenya ke pu'kuru.

¹¹ Mîrîrî ankoneka'pî tamî'nawîron

esonomî kupî sîrîrî

tîise amîrî ko'mamî ipatikarî.

Tamî'nawîrî teesera'masen ena ipoi'pî pe

pon ena manni' warantî.

¹² Mîrîrî yanmako'maya kupî sîrîrî,

mîrîrî mo'kapa moropai inyakanmapa pon miakanma warantî.

Tîise amîrî ko'mamî ipatikarî,

î' pensa ipoi'pî pe eena pepîn

ta'pîiya. ¹³ Moropai Paapaya taasa' pra man inseriyamî' pî':

Ereutakî umeruntîri winîkîi

ayeyatonon kupîuya pikîrî ama're

Sl 102.25-27

Sl 110.1

taasai'ya pra man inseriyamî' pî' tîise tînmu pî' neken ta'pîiya. ¹⁴ Mîrîrî ye'nen anî'kan pe inkamoro inseriyamî' wanî? Inkamoro inseriyamî' wanî tamî'nawîrî, pemonkon esa' warantî pra tîise yekaton pe. Paapa poitîrîtonon pe to' wanî. Moropai inkamoro wanî yarimasa'kon pe. Paapa nîpîka'tikon, ipemonkonoyamî' pîka'tîi yarimasa'kon pe to' wanî. Tîise inkamoro yentai Paapa munmu wanî.

2

Paapa Munmu Winîpai E'pîka'tînto' Iipî

¹ Mîrîrî ye'nen kure'ne esenumenkan e'pai awanî mîrîrî e'pîka'tînto' yekare Jesus winîpainon uneta'pikon pî'. Mîrîrî yairon yekare winîpai atariman namai esenumenkanpai'nîkon. ² Pena Moisés nurî'tî pî' inseriyamî' nekaremekî'pî itekare wanî'pî yairon pe pu'kuru. Maasa pra ikupî tûuya taasa' tûuya yawîrî, Paapaya penaronkon tûmaimu yawîronkon pepîn taruma'tî'pî. ³ Mîrîrî yentai o'non ye'ka pe e'pîka'tî'nîkon e'painon Jesus winîpainon mîrîrî e'pîka'tînto' yekare yewanmîrîsa'nîkon ya? E'pîka'tînto' pepîn. Maasa pra Uyepotorîkon Jesus Cristoya ekaremekî'pî e'pîka'tînto' yekare upî'nîkon. Moropai manni'kan etatîpono'sanya innape ikupî'tîpono'sanya yairî awanî ekaremekî'pî upî'nîkon. ⁴ Moropai yairî awanî epu'tî'nîkon maasa pra Paapaya anî' nîkupî eserîkan pepîn tu'kan kupî to'ya emapu'tî'pî. Moropai tiwin pî' to' tîise to' nîkupî ton meruntî tîrî'pî Paapaya si'ta to' kaisarî Morî Yekaton Wannî wenai. Î' kai'ma itu'se tîwanî yawîrî itîrî'pîiya. Mîrîrî ye'nen yairon pe pu'kuru awanî epu'tî uurî'nîkonya.

Pemonkon Pe Cristo Ena'pî

Pemonkonyamî' Pîka'tîpa

⁵ Inseriyamî'ya pata ko'manni'to'pe Paapaya meruntî tîisa' pra man, manni' amenan pe ikoneka tûuya kupî manni', amenan inkoneka pî' eseurîman sîrîrî. ⁶ Tîise Paapa maimu e'menukasa' po ta'pî tiaronya:

Paapa, anî'kan pemonkonyamî',
to' pî' eesenumenkapa ipîkku pe?

Î' ton pe morî pe to' munkiyamî' pî' awanî,
inkamoro pîka'tîya?

⁷⁻⁸ Pemonkonyamî' kupî'pîya inkamoro
inseriyamî' ma're tîwe'sanon pe.

Tîise mîrîrî tîpo ipîkku pe to' kupî'pîya,
tamî'nawîrî ankoneka'san e'to'pe
to' maimukon yawîrî

Sl 8.4-6

taasai'ya. Tamî'nawîrî tînkoneka'san esa' pe pemonkonyamî' ku'sa' Paapaya ye'nen, tiwin kin tiwinanya to' maimu yuwa'ka pepîn. Tîise sîrîrî tîpose inkamoro pemonkonyamî'ya tamî'nawîron ko'mannîpî era'ma pra man. ⁹ Tîise tiwinanya tamî'nawîron ko'mannîpî era'ma'nîkon sîrîrî, mîikîrî Jesus. Pemonkon pe inseriyamî' ma're ikupî'pî Paapaya, maasa pra tamî'nawîronkon pemonkonyamî' ton pe aasa'mantato'pe kai'ma. Mîrîrî wenai morî pe Paapa e'to' esera'ma pemonkonyamî' yarakkîrî. Tarîpai ipîkku pe, morî pe Jesus wanî era'ma uurî'nîkonya. Tamî'nawîronkon esa' pe eenasa', maasa pra tîwe'taruma'tîi aasa'mantasa' wenai.

10 *Î* ton pe Jesus e'taruma'ti yu'se Paapa wanî'pî? Manni' Paapa tamî'nawîron koneka'tipon, moropai tamî'nawîron ko'mannî'nen. Mîikîrî rî wanî'pî tu'kankon tînmukuyamî' yu'se to' ko'manto'pe tûpia tamî'nawîron esa' pe. Mîrîrî kupîpa, tînmu yarîma'pî Paapaya awe'taruma'tito'pe. Mîrîrî wenai tîpemonkonyamî' yarîton pe eena'pî ka'pona, tîwe'taruma'tîi tîisa'mantato' wenai. Mîrîrî ye'nen mîikîrî neken ena'pî e'pîika'tînto' esa' pe. 11 Mîrîrî ye'nen Jesus yonpa pe e'nî. Maasa pra morî pe pemonkonyamî' ku'nen wanî Paapa munmu pe. Moropai ipemonkonoyamî', morî pe Jesus nîkupî'san wanî nîrî Paapa munkî pe. Mîrîrî ye'nen Jesus eppepî pepîn tîpemonkonoyamî' pî', "uyonpayamî'" taapa. 12 Mîrîrî warantî esatîiya epu'tî'nîkon, maasa pra pena teeseurîma yai tîmaimu e'menukasa' po ta'pî Jesusya:

Paapa, eseurîma kupî sîrîrî

uyonpayamî' pî' ayekaremekîuya

moropai apî' eserenka

tamî'nawîronkon emurukuntî'san kore'ta si'ma ta'pîiya. 13 Inî'rî ta'pîiya:

Sl 22.22

Innape mîikîrî ku'nen uurî

Is 8.17

ta'pîiya. Moropai inî'rî ta'pîiya:

Tarî wanî sîrîrî, Paapa,

uupia anrumaka'san

uyonpayamî' yarakkîrî.

Is 8.18

Mîrîrî warantî Jesus eseurîma'pî upî'nîkon Paapa maimu e'menukasa' po.

14 Pemonkon pe itonpayamî' wanî ye'nen tîpun ke, moropai tîmîni ke, inkamoro warantî Jesus ena e'pai awanî'pî pemonkon pe. Pemonkon pe eena'pî tîisa'mantapa kai'ma pemonkonyamî' ton pe. Mîrîrî tîisa'mantato' wenai, Makui, pemonkonyamî' sa'mantato' ton ene'nen yaretî'kapa kai'ma pemonkon pe eena'pî. 15 Tîwîrî pemonkonyamî'ya imakui'pî kupî, itu'se Makui e'to' yawîrî, tîiko'mamîkon pikîrî. Mîrîrî wenai eranne' pe to' wanî tîisa'mantato' pî', tîwe'taruma'tito' pî'. Mîrîrî ye'nen tîisa'mantato' wenai inkamoro pîika'tî'pî Jesusya. Makui meruntîri winîpai tîpemonkonoyamî' mo'ka'pîiya. 16 Inna seru' pepîn inseriyamî' pîika'tîi aai'sa' pra man. Tîise aaipî'pî pemonkonyamî', Abraão nurî'tî payannî'san pîika'tîi, manni'kan innape Paapa ku'nenen Abraõoya îkupî'pî warantî. 17 Mîrîrî ye'nen pemonkon pe eena'pî tonpayamî' warantî teepîremasanon esanon yepotorî pe teenapa. Tonpayamî' tonpe teeseurîmasen pe awanî wenai Paapaya inkamoro yapîsî emapu'tînen pe eena'pî. Mîikîrî tonpayamî' tonpe teeseurîmasen wanî pemonkonyamî' sa'namanen pe moropai innape to' nîkupî ton. Moropai imakui'pî to' nîkupî'pî ye'mapa, aasa'manta'pî inî'rî Paapa ekore'ma namai to' pî', tîise tîmîrî ton pe to' yapî'to'peiya. 18 Mîrîrî ye'nen Jesus wanî uurî'nîkon pîika'tînen pe uyepu'to'kon, uyonpato'kon winîpai. Maasa pra pena mîrîrî ye'ka tonpato' epu'tî'pîiya. Mîrîrî wenai awe'taruma'tî'pî tîise itentai eena'pî, mîrîrî ye'nen upîika'tîiya'nîkon.

3

Jesus Yapurî E'pai Awanî Moisés Nurî'tî Yentai

1 Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', tîmîrî pe amo'ka'pîiya'nîkon. Moropai tîntîrî yapîsîkonpa amenka'pîiya'nîkon. Mîrîrî wenai Jesus pî' esenu-menkatî kure'ne. Mîikîrî wanî Paapa narîma'pî pe teepîremasanon

esanon yepotorî pe awe'to'pe uurî'nîkon ton pe. Mîikîrî rî kupî uurî'nîkonya innape. ² Mîikîrî wanî'pî Paapa naipontî'pî pe, imaimu yawîrî tîko'mansen pe, pena Paapa pemonkonoyamî' esa' pe tîwanî yai Moisés nuri'tî ko'mamî'pî warantî. ³ Tîise Jesus wanî tîpoitîrî Moisés nuri'tî yentai tîwe'sen pe. Epu'tî'nîkon maasa pra manni' pata esa' yapurî kure'ne ipoitîrî yapurî yentai. Mîrîrî warantî Jesus, pata esa' munmu yapurî e'pai awanî, Moisés, Paapa poitîrî yapurî yentai. ⁴ Inna seru' pepîn tamî'nawîron pata wanî tesa'kon ke, tiwin pî' kaisarî. Tîise Paapa wanî tamî'nawîron esa' pe. ⁵ Moropai Moisés nuri'tî wanî'pî pena teesenyaka'mato' pî'. Yairî pu'kuru awanî'pî. Paapa maimu yawîrî ikupî'pîiya Paapa pemonkonoyamî' esa' pe. Î' kai'ma Paapa yapurî to'ya ekaremekî'pîiya. Tamî'nawîrî inekaremekî'pî wanî'pî maasa awe'kupîton pî' ekareme'nen pe. ⁶ Mîrîrî warantî nîrî Cristo wanî, Paapa maimu yawîrî. Tîise Paapa poitîrî neken pepîn Cristo wanî, Paapa munmu pe pu'kuru awanî, moropai tamî'nawîronkon tîpemonkonoyamî' esa' pe awanî. Uurî'nîkon wanî ipemonkono pe, innape ikupî pî' ko'mannî ya, tîrumakai pra. Moropai Paapa winîpainon morî yapi'se nîmîkî pî' ko'mannî ya, ipemonkono pe e'nî.

Paapa Pemonkonoyamî' Erî'ka'to'

⁷ Mîrîrî ye'nen etatî î' kai'ma Morî Yekaton Wannîya ta'pî mîrîrî innape ikupî rumakato' pî'. Ta'pîiya:

Sîrîrîpe Paapa maimu etaya'nîkon ya yai,

⁸ anetapai pra ke'tî, pena

atamokon wanî'pî anetapai pra warantî.

Tesa'kon pe Paapa yu'se pra to' wanî'pî.

Moropai Paapa yonpa pî' to' ko'mamî'pî keren po si'ma.

⁹ Miarî î' itu'se tîwe'to'kon tîrîuya

anepu'pai to' wanî'pî.

Innape ukupî to'ya pra awanî'pî.

Teuren asakî'ne pemonkonono kono' kaisarî,

î' rî kupîuya to' pîika'tîto'pe era'matîpo'nîkon.

¹⁰ Mîrîrî ye'nen mararî pra ekore'ma'pî

inkamoro upemonkonoyamî' winîkîi.

Moropai ta'pîuya, insamoro wanî sîrîrî, teesenumenkato'kon yawîrî.

Moropai î' pensa umaimu yawîrî pra to' ko'mamî.

Uyeseru anepu'pai pra to' wanî.

¹¹ Mîrîrî ye'nen to' winîkîi ekore'ma'pî.

Moropai ta'pîuya, tiwin kin insamoro ewomî pepîn manni' pata ya, untîrî'pî ya'.

Teerî'ka'to'kon eporî to'ya pepîn uupia.

Sl 95.7-11

Mîrîrî ta'pîiya tînena'poka ton pe pra. Mîrîrî warantî Morî Yekaton

Wannîya ta'pî manni'kan utamokon pî'.

¹² Aka uyonpayamî', mîrîrî warantî pra e'tî. Imakui'pî pe teesenumenkai innape ikupîya'nîkon pra ke'tî. Paapa, ipatîkarî tîko'mansen piapai aatarimakon namai, tîwarî e'tî. ¹³ Tîise amîrî'nîkon kore'ta tiaronkon yausinpaya'nîkon yuwatî, innape ikupî pî' to' ko'manto'pe. Sîrîrîpe, penanan wei tînim'se pra, to' meruntîannî'tî, imakui'pîya to' yenku'tî namai. To' yewan ya' eewonsa' ya anpînamapai pra to' wanî namai.

¹⁴ Maasa pra innape ikupî pî' ko'mannî ya, Cristo yapisî'pî pata pai

atareti'kan pikîrî, mîrîrî yai iwanîyakon pe pu'kuru e'nî. Tamî'nawîrî î' tîrîiya yapisî, imîrî pe e'nî ye'nen.

¹⁵ Enpenatâtî, Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' pî'. Ta'pîiya:

Sîrîrîpe imaimu etaya'nîkon ya, anetapai pra ke'tî.

Penaron atamokon wanî'pî warantî pra e'tî.

Eta tîuya'nîkon yai to' ekore'ma'pî,

tesa'kon pe Paapa yu'se pra to' wanî'pî.

Mîrîrî warantî pra e'tî

Sl 95.7,8

taasai'ya man.

¹⁶ Anî'kan inkamoro Paapa maimu etatîpono'san moropai yawîrî pra esi'san? Tamî'nawîronkon manni'kan Moisés nurî'tî nîmo'ka'san Egito pata poi. ¹⁷ Anî'kan yarakkîrî Paapa ekore'ma'pî asakî'ne pemonkon (40) kono' kaisari? Manni'kan imakui'pî ku'se enna'po'san moropai imakui'pî ya' ena'san manni'kan e'tî'ka'san keren po, inkamoro yarakkîrî Paapa ekore'ma'pî. ¹⁸ Anî'kan yarakkîrî Paapa eseurîma'pî moropai ta'pîiya tîmaimu tînena'poka ton pepîn. —Tiwin kin uupia eerî'ka'to'kon eporîya'nîkon pepîn —ta'pîiya. Eeseurîma'pî manni'kan tîmaimu yawîrî tîwe'sanon pepîn pî'. ¹⁹ Mîrîrî ye'nen epu'tî'nîkon, inkamoroya Paapa nekaremekî'pî teerî'ka'to'kon eposa' pra awanî'pî, maasa pra innape iku'sa' to'ya pra awanî wenai.

4

¹ Pena î' tîrî tîuya ta'pî Paapaya warantî, sîrîrîpe tîpemonkonoyamî' pia tîrî tîuya taa pî' aako'mamî. Tînkoneka'pî, to' erî'ka'to'kon ton eporî to'ya yu'se Paapa wanî. Mîrîrî ye'nen aka, tîwarî e'tî, tamî'nawîrî Paapa nîtîrî yapisîkonpa, tiwinanya yapisî pra awanî namai. ² Maasa pra penaronkonya sîrîrî itekare eta'pî warantî, uurî'nîkonya e'pîika'tînto' yekare etasa' man. Pena inkamoroya itekare eta yai, eta'pî to'ya, î' pe pra rî awanî'pî to' pia. Maasa pra eta pe neken eta'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen teerî'ka'to'kon ton eporî to'ya pra awanî'pî, innape ikupî to'ya pra awanî ye'nen. ³ Tîise inkamoro warantî pra uurî'nîkon wanî maasa pra innape ikupî'nîkon wenai. Mîrîrî ye'nen eporî pe man Paapa pia erî'ka'nîto' ton, taasai'ya manni' yawîrî. Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taasa':

Î' pensa umaimu mana'pokauya pepîn,

teekore'mai eseurîma'pî:

Innape ukupî to'ya pra awanî ye'nen,

tiwin kin uupia teerî'ka'to'kon

eporî to'ya pepîn

Sl 95.11

taasa' Paapaya man.

Mîrîrî ta'pîiya tamî'nawîrî erî'ka'nîto' ton, tîntîrî koneka yaretî'kasa' tîuya tîise. Maasa pra pena, pata koneka tîuya patapai, mîrîrî antîpai Paapa wanî'pî innape iku'nenan pia. ⁴ Mîrîrî epu'tî'nîkon maasa pra Paapa maimu e'menukasa' po tiaron pata awe'menukasa' man. Teeseurîmasen asakî'ne mia' pona'no wei pî'.

Asakî'ne mia' pona'no wei yai Paapa erî'kapî'pî tamî'nawîron

teesenyaka'mato' konekasa' tîuya tîpo

Gn 2.2

kai'ma awe'menukasa' wanî'pî. ⁵ Moropai mîrîrî pî' rî eeseurîma'pî: — Inkamoroya untîrî teerî'ka'to'kon ton eporî pepîn tiwin kin —ta'pîiya.

⁶ Manni'kan e'mai' pe eta'tîpono'sanya itekare eta'pî tîise innape ikupî to'ya pra awanî'pî. Mîrîrî wenai eporî to'ya pra awanî'pî. Mîwîni tîise

tiaronkonya eporî pe man, iipia teerî'ka'to'kon. ⁷ Mîrîrî epu'tî'nîkon maasa pra pena mîrîrî esuwa'kasa' tîpo, Paapaya wei mo'ka'pî sîrîrîpan weiyu pe awe'to'pe. Sîrîrî pî' eeseurîma'pî pena tu'ke kono' tîpo mîrîrî menukato'pe Davi nurî'tiya. Ta'pîiya o'non pata eeseurîmasa' manni' pata:

Sîrîrîpe Paapa maimu etaya'nîkon ya,
innape anku'pai pra ke'tî.

Imaimu yawîrî pra ke'tî

Sl 95,7,8

ta'pîiya. ⁸ Josué nurî'tiya pemonkonyamî' yarî'pî pena to' erî'ka'to' pata'se' Canaã pona. Tîise mîrîrî to' erî'ka'to' pî' neken Paapa eseurîmasa' pra man, tîise tiaron erî'ka'nîto' pî' eeseurîma'pî, maasa uurî'nîkon erî'ka'to' weiyu pî'. ⁹ Mîrîrî ye'nen mîrîrî erî'ka'nîto' weiyu ko'mamî Paapa pemonkonoyamî' erî'ka'to' tonpe, î' kai'ma teesenyaka'ma tîpo Paapa erî'kapî'pî warantî, asakî'ne mia' pona'no wei yai eerî'kapî'pî warantî. ¹⁰ Maasa pra anî'ya Paapa pia teerî'ka'to' ton eposa' ya, mîikîrî eseka'nunka pepîn, teerî'ka'to' ton eporîpa. Tîise eerî'kapî, Paapa erî'kapî'pî warantî, tamî'nawîron konekasa' tiuya tîpo. ¹¹ Mîrîrî ye'nen tîwarî e'nîpai'nîkon Paapa pia erî'ka'nîto' yuwa'ka namai. Aka, Paapa maimu yu'se pra e'nîpai pra man, manni'kan penaronkonya Paapa maimu yuwa'ka'pî warantî pra. Moropai mîrîrî wenai teerî'ka'to'kon ton eporî to'ya pra awanî'pî Paapa pia.

¹² Maasa pra Paapa maimuya enen ko'mannîto' ton enepî uu-pia'nîkon. Meruntî ke awanî, moropai kasupara ipokasa' se' yataimîrî ike' yentai awanî. Mîrîrî kasuparaya uyesa'kon ya'tî e'painon itu'na, uye'pîkon yawon ukase'kon pîkîrî. Tîise mîrîrî yentai Paapa maimu wanî yaso'katon pe, itu'nawon esenumenkanto' moropai uyekatonkon mîrîrî eseporî emapu'tiya sa'nîrî. Moropai uyeserukon era'maiya yairon ku'sa' era'maiya moropai yairon pepîn ku'sa' era'maiya, uyewankon ya' tîiko'mansen. ¹³ Mîrîrî ye'nen inaponkasa' pe awanî tamî'nawîrî Paapa yenu ya'. Î' yenomî eserike pra awanî Paapa yenu kaisarî. Tamî'nawîron tînkoneka'pî era'ma Paapaya. Tamî'nawîron wanî a'ta ke itenu kaisarî î' yenomî pata'se' ton pra. Mîrîrî ye'nen enpenatanpai'nîkon mîikîrî pî', tamî'nawîron uurî'nîkon nîkupî'pî ekaremekî pe man, yairî e'nî yairî pra e'nî, manni' Paapa pî' enpenatanpai'nîkon. Maasa pra uurî'nîkon nîkupî'pî yenpoiya kupî sîrîrî.

Jesus Wanî Kure'ne Teepîremasen

Uurî'nîkon Ton Pe

¹⁴ Mîrîrî ye'nen innape ikupî pî' ko'mannîpai'nîkon, yairî ma're teenai pra. Maasa pra moro man kure'nan uurî'nîkon ton pe teepîremasanon esanon yepotorî. Manni' to'sarî eewomî'pî Paapa pia, Jesus mîikîrî Paapa munmu. ¹⁵ Mîikîrî teepîremasanon esanon yepotorî uurî'nîkon ton pe ko'mamî tî'noko'pîkon pe uyera'makon pî', maasa pra a'tu'mîra e'nîto' wenai. Maasa pra pena mîikîrî yonpa'pî Makuiya tu'ke teseru ton tuwai, sîrîrîpe uurî'nîkon yonpa'pî aako'mamî manni' warantî. Tîise mîikîrî wanî'pî imakui'pî ku'nen pe pra. ¹⁶ Mîrîrî ye'nen erepannîpai'nîkon man iipia eranne' pe pra Paapa nîtîrî yapi'se. Maasa pra uurî'nîkon era'maiya tî'noko'pî pe. Morî pe tîwe'to' wenai uurî'nîkon pîika'tiya. Mîikîrî yarakkîrî eseurîmanpai'nîkon. Tîwîrî mîikîrî winîpai upîika'tito'kon yapisî pî' ko'mannî, itu'se e'nîto' pîkîrî.

5

¹ A'kî, insamoro teepîremasanon esanon yepotorîkon pî' esenumenkanpai'nîkon. Inkamoro wanî tonpayamî' warantî pemonkon pe. Moropai Paapaya inkamoro menka tiaronkon kore'tapai. Moropai to' esenyaka'mato' ton tîriya, tapurîto'pe to'ya kai'ma, yarakkîrî teeseurîmasen pe to' wanî, tonpayamî' ton pe. Moropai inkamoroya tîpia'nîkon tiaronkon nenepî'pî po'tî, to' nîkupî'pî imakui'pî ton pe. ² Morî pe inkamoro wanî tonpayamî' yarakkîrî. Maasa pra to' warantî rî a'tu'mîra tîwe'sanon pe inkamoro wanî. Mîrîrî ye'nen tiaronkon pakkokon pî' to' ekore'ma pepîn imakui'pî ku'nenan pî'. Tîise tî'noko'pîkon pe to' era'ma to'ya. ³ Maasa pra a'tu'mîra tîwanîkon wenai inkamoroya nîrî imakui'pî tînkupî'pîkon ton pe ipo'tî e'pai awanî, tonpayamî' neken imakui'pî kupîtîpono'san nîkupî'pî ton pe pra.

⁴ Anî'ya taa eserîke pra awanî tîwarîrî: —Teepîremasen pe e'pai wai ipîkku pe —taiya eserîke pra awanî. Tîise Paapaya neken imenkasa' yai, itu'se tîwanî yawîrî, mîkîrî wanî kure'nan teepîremasen pe. Î' kai'ma Arão nurîtî yanno'pî Paapaya warantî to' menkaiya. ⁵ Mîrîrî warantî nîrî Cristoya taasa' pra man: —Teepîremasanon esanon yepotorî pe e'pai wai —taasai'ya pra man. Tîise Paapaya neken imenkâ'pî teepîremasanon esa' pe awe'to'pe. Ta'pî Paapaya ipî' see warantî:

Unmu pe pu'kuru awanî sîrîrî,
moropai sîrîrîpe tamî'nawîronkon pî'
ekaremekîuya,

ayun pe uuri wanî

SL 2.7

ta'pîiya. ⁶ Moropai inî'rî tîmaimu e'menukasa' po tiaron pata ya':

Teepîremasen pe awanî ipatîkaron pe,
imo'kauya pata pe pra.

Manni' teepîremasen Melquisedeque

wanî'pî warantî awanî

SL 110.4

ta'pîiya.

⁷ Pena tarî non po tîko'mamî yai Jesus epîrema'pî. Meruntî ke, moropai tîkarau ye'ka pe Paapa pî' esatî'pîiya tîsa'mantato' winîpai tîpîka'tîto'peiya. Moropai Paapaya mîkîrî maimu eta'pî maasa pra tîpia eeturumakasa' epu'tî tîuya ye'nen. ⁸ Teuren Paapa munmu pe si'ma tîwe'taruma'tîto' epu'tî'pîiya. Mîrîrî wenai î' kai'ma Paapa maimu yawîrî tîwanî pî' eesenupa'pî. ⁹ Moropai teekonekasa' yai, tamî'nawîrî tîyun maimu yawîrî teenasa' yai, mîkîrî ena'pî ipatîkaron e'pîika'tînto' esa' pe, tamî'nawîrî manni'kan morî Paapa maimu yawîrî tîwe'sanon pîka'tînen pe awe'to'pe. ¹⁰ Moropai Paapaya mîkîrî Jesus kupî'pî teepîremasanon esanon yepotorî ton pe, pemonkonyamî' pîika'tîto'pe, manni' teepîremasanon esanon yepotorî Melquisedeque wanî'pî warantî ikupî'pîiya.

Innape Iku'to' Kupî Ya Tîwî, Nari' Pe Awanî

¹¹ Tu'ke man Melquisedeque yekare pî' ayenupato'kon tîise î' kai'ma ekaremekî eserîke pra man. Maasa pra sa'man pe awanî, moropai enya'ne pe awanîkon. Eesenupapai pra aako'mamîkon sîrîrî tîpose.

¹² Teuren pena pata pai eta pî' aako'mansa'kon naatîi. Aasîrî yenupaton pe awanîkon e'painon teuren. Tîise î' kai'ma inî' panpî' ayenupanenkon ton yu'se awanîkon. Sa'man pepîn Paapa maimu pî' ayenupakon yu'se awanîkon. Mîrîrî ye'nen moreyamî' warantî awanîkon, sararu pî' awentamo'kakon eserîke pra naatîi tîise amîrî'nîkon man mana' pî' tîwe'sen

more warantî. ¹³ Mîrîrî tauya sîrîrî maasa pra sa'man pepîn Cristo yekare pî' eesenupa'pîkon neken. Inî' panpî' yu'se pra awanîkon. Mîrîrî ye'nen pakkokon moreyamî' warantî awanîkon, î' wanî yairon pe, î' wanî imakui'pî pe epu'tîya'nîkon pra naatîi. Mîrîrî pî' eesenupakon pra awanîkon ye'nen. ¹⁴ Tîise tiyo' ton yu'se more pe pra tîwe'sen wanî warantî, mîikîrî Paapa maimu pî' teesenupasen wanî. Sa'me panpî' Paapa yeseru pî' eesenupasa' awanî. Mîrîrî ye'nen morî epu'tîya moropai î' wanî imakui'pî pe epu'tîya, mîrîrî pî' teesenupasa' ye'nen.

6

¹ Mîrîrî warantî arentan yuwapai'nîkon man, more pepîn esenupasa' epu'nen pe warantî, epu'nen pe e'nîto'pe'nîkon. E'mai' pe esenupani'pî ya' ko'mannîpai pra man. Pena itekare eta'pî see warantî. Penaron imakui'pî uyesserukon rumakato' moropai innape Paapa ku'to' eta'pî uurî'nîkonya. ² Moropai eta'pî uurî'nîkonya, esenpatakonanto' yekare eta'pî, moropai î' kai'ma tiaron Paapa yapurînen pe tîwe'sen pona mia' tîito' yekare eta'pî. Moropai sa'mantan tîpo e'mî'sa'kanto' yekare eta'pî. Moropai tiwinano'pî wei yai, tui'pî yai, Paapaya pemonkonyamî' yenunto' ipatîkarî e'taruma'tînto' yekare eta'pî uurî'nîkonya. ³ Mîrîrî etasa' pata pai epu'tî'nîkon. Tarîpai inî' panpî' epu'tî e'pai man. Moriya mîrîrî pî' esenupanpai'nîkon man, Paapaya tîrî ya.

⁴ Tiaron pensa Paapaya tiaronkon esenupa tîrî pepîn. Maasa pra o'non ye'ka pe pena innape Paapa kupîtîpono'san enna'posa' ya te'ma'pîkon pî', î' kai'ma mîrîrî tînkupî'pîkon pî' to' enpenata e'painon inî'rî? To' enpenata eserîke pra awanî. Maasa pra inkamoro wanî'pî Paapa epu'nenan pe. Moropai Paapa nîrîrî'pî ka' poinon epu'tî'pî to'ya. Moropai inkamoroya Morî Yekaton Wannî yapisî'pî. ⁵ Inkamoroya epu'tî'pî, Paapa maimu wanî morî pe. Moropai Paapa nîkupî'pî tîmeruntîri ke era'ma'pî to'ya, ikupîiya kupî warantî amenan pata ya'. ⁶ Tîise tamî'nawîrî mîrîrî epu'tî tîuya'nîkon tîpo, inkamoroya innape iku'to' tîuya'nîkon rumaka ya, î' kai'ma to' enepî e'painon inî'rî to' enpenatato'pe? To' enepî eserîke pra awanî. Maasa pra inkamoro ye'ka wanî inî'rî itakon ite'ka pe Cristo pokapî'nenan warantî. Moropai mîrîrî kupî to'ya era'ma tîuya'nîkon pî' tiaronkon wo'ma'ta Cristo pî' emapu'tî to'ya tamî'nawîronkon rawîrî si'ma. Mîrîrî warantî ikupî to'ya ya, ipatîkarî tîwe'taruma'tîto' winîpai to' epa'kato' ton pra awanî.

⁷ Maasa era'matî. Pemonkonyamî' wanî non warantî. Kono' rena tu'ke ite'ka amansa' yai morî pe eena moropai î' ena'pî pîmî mîrîrî aro'tasa' epeta. Mîrîrî mo'ka mîrîrî umî esa'ya tîwakîri pe. Mîrîrî warantî tîwakîri pe uurî'nîkon yapisî Paapaya, innape tîkupî pî' ko'mannî ya. ⁸ Tîise eepeta pra awanî ya, moropai mî'nî ye' aro'ta, parî' aro'ta mararî pra, mîrîrî wanî pepîn morî pe. Moropai mîrîrî era'ma itesa'ya î' pe pra rî. Mîrîrî po'tî itesa'ya mîrîrî. „Mîrîrî warantî inkamoro pemonkonyamî' tîrumakatîponkon yenumî Paapaya.„

⁹ Tîise uyonpayamî', mîrîrî warantî eseurîma tanne nari' pî', mîrîrî warantî awanîkon kupîuya pra wai. Maasa pra morî ankupî'pîkon wenai, epu'tî pî' wai î' kai'ma morî pe Paapaya amîrî'nîkon ku'sa', apîika'tîiya'nîkon ye'nen. ¹⁰ Paapa wanî pepîn yairî tîwe'sen pe pra. Mîrîrî ye'nen mîikîrîya tîwanmîra amîrî'nîkon esenyakamato' kupî pepîn. Moropai tiaronkon ipemonkonoyamî' sa'namato'ya'nîkon to'

pîika'tîto'ya'nîkon wenai, innape Paapa yapuriya'nîkon esepu'tî. Moropai sîrîrî tîpose awanîyakonkon pîika'tîto'ya'nîkon kupîiya pepîn tîwanmîra. ¹¹ Mîrîrî ye'nen kure'ne anna esenumenka tiwin pî' awanîkon tanne, akaisarî'nîkon. Yairî ma're teenai pra ikupî pî' ako'mantî aasa'mantakon pîkîrî, Paapa winîpainon morî pu'kuru annîmikîkon yapisîkonpa. ¹² Mîrîrî ye'nen enya'ne pe awanîkon e'pai pra man. Innape iku'nenan nîkupî anku'pai pra ke'tî. Tîise e'tî manni'kan innape ikupî pî' tîko'mansenon warantî, moropai teeseta'kai pra inîmî'nenan warantî. Mîrîrî kupî pî' aako'mamîkon ya, î' tîntîrî pe Paapa nekaremekî'pî yapisîya'nîkon pu'kuru.

Î' Ta'pî Tûya Ku'nen Paapa Wanî

¹³ Epu'tî'nîkon, seru'ye' pe pra î' kupî taa ya, uurî'nîkonya taa uyentainon ipîkku pe tîwe'senya eta tanne. Mîrîrî wenai innape umaimukon wanî eesepu'tî. Mîrîrî warantî pena Paapaya ta'pî Abraão nurî'tî pî' î' kupî tûya. Moropai tîmaimu tîrî'pîiya iipia, tînena'poka ton pe pra tînkupî tonpe. ¹⁴ Tîise etato'peiya tentainon ton pra awanî ye'nen, Paapaya ta'pî tîmaimu mana'poka tûya pe pra:

—Paapa uurî. Uyentainon ton pra man.

Mîrîrî ye'nen tauya apî'

morî pe apîremauya seru' pepîn.

Moropai mararî pra anmukuyamî'

apayanyamî' epamî kupî sîrîrî

Gn 22.17

—ta'pîiya Abraão nurî'tî pî'. ¹⁵ Mîrîrî taasa' Paapaya ye'nen pena pata pai Abraão nurî'tîya inîmikî ko'mannîpî'pî teeseta'kai pra. Moropai mîrîrî ta'pî Paapaya yawîrî Paapa winîpainon yapisî'pî Abraão nurî'tîya.

¹⁶ Mîrîrî warantî tiaronya —Ikupîuya —taa ya, ipîkku pe tîwe'sen itentainonya eta tanne, innape awanî epu'tî, —Ikupîiya pepîn naka —tîkai pra. Mîrîrî ye'nen anî' esiyu'pîtî pepîn imaimu pî'. ¹⁷ Mîrîrî warantî nîrî tîpemonkonoyamî' pî' Paapaya tîmaimu ekaremekî'pî aronne epu'tî to'ya yu'se tîwanî ye'nen. Î' kupî tûya taasa' tûya manni' yapi'nenanya yapi'to'pe. Moropai tîwîrîrî teeseurîma'pî mo'tanîpîiya pepîn. Mîrîrî ye'nen eeseurîma'pî. —Paapa uurî, uyentainon ton pra man innape ikupîuya —ta'pîiya. Ikupî tûya ta'pîiya moropai î' pensa tîmaimu mana'pokaiya pepîn. ¹⁸ Mîrîrî ye'nen asakî'ne man. Î' ta'pî Paapaya, inî'rî inyakanmaiya eserîke pra. Maasa pra î' pensa Paapa wanî pepîn seru' pe. Moropai mîrîrî wenai uurî'nîkon, iipia eturumaka'sanya upîika'tîiya'nîkon epu'tî, “yai pra itîrîiya” tîkai pra. Mîrîrî ye'nen inîmikî pî' ko'mannî teeseta'kai pra. ¹⁹ Mannî' apo'yen ye'se' pe to' nîtîrî warantî, mîrîrî innape iku'to' wanî sa'man pe. Uyapîtanî'nenkon pe awanî uyewankon ya'. Mîrîrî wenai Paapa pia pu'kuru erepannî nîmikî pî' ko'mannî, sîrîrî innape iku'to' rumaka pepîn tiwin kin. ²⁰ Maasa pra aasîrî pemonkon ewonsa' man Paapa pia pu'kuru urawîrî'nîkon, mîkîrî Jesus. Teepîremasanon esanon yepotorî pe eenasa' man. Uurî'nîkon ton pe eeseurîma sîrîrî moropai ipatîkarî aako'mamî upîika'tîkon pî', pena teepîremasanon esanon yepotorî Melquisedeque e'pîtî'pî warantî eena'pî.

7

Melquisedeque Wanî'pî Ipîkku Pe

Moropai Teepîremasen Pe

¹ Taripai eseurîma sîrîrî Melquisedeque yekare pî'. Melquisedeque mîkîrî Salêm ponkon esa' pe tîwe'sen. Moropai pemonkonyamî tonpe teepîremasen pe awanî'pî. Inkamoro tonpe eeseurîmapîti'pî Paapa yarakkîrî, tamî'nawîronkon yentainon pu'kuru. Pena Abraão nurî'ti enna'po ko'mannîpî tanne, pata esanon tî'ka tîpo, mîkîrî ponaya Melquisedeque wîti'pî epose. Moropai mîkîrî eporî tîuya pe, morî pe Abraão nurî'ti e'to'pe ta'pîiya Paapa pî'. ² Mîrîrîya Abraão nurî'tiya inkamoro tîntî'ka'san yemanne pantaka'pî mia' tamî'nawîrî yonpa kaisarî moropai tiwin itonpa tîrî'pîiya iipia, itonparî'pî yarakkîrî awe'nîmî'pî. Mîrîrî warantî itirî'pîiya Melquisedeque pia. Mîkîrî ese' wanî'pî Melquisedeque pe, taato' yairon esa' pe tîwe'sen. Moropai tiaron itese' wanî'pî Salêm ponkon esa' pe awe'to'. Taato' wanî morî tîwanmîn esa' pe tîwe'sen. Mîrîrî warantî asakî'ne itese' wanî'pî. ³ Mîkîrî Melquisedeque wanî'pî o'non pata pai esenpo'pî pe eesepu'ti pra. Itun moropai isan moropai tiaronkon itamorî'san esepu'ti pra awanî'pî. Mîrîrî ye'nen esenpo'pî esepu'ti pra awanî. Moropai aasa'manta'pî esepu'ti pra nîrî. Tîise mîkîrî ko'manto' wanî Paapa munmu warantî. Awanî teepîremasen pe ipatîkarî taataretî'kasen pe pra.

⁴ Maasa era'matî, î' kai'ma kure'ne Melquisedeque wanî'pî. Maasa pra pena utamokon Abraão nurî'tiya teyatnon tî'kasa' tîuya yai, to' yemanne mo'kasa' tîuya yonpa mo'ka'pî iipia tîntîrî ton. Ipîkku pe Melquisedeque wanî'pî. ⁵ Akî, Moisés nurî'ti kaaretarîya taasa' yawîrî, teepîremasanon, manni'kan to' yemanne yonpa Levi payanî'sanya tonpakon winîpai yapisî e'pai awanî tiwin. Teuren to' yonpayamî' pe tîwanîkon ye'ka pe Abraão nurî'ti payanî'san pe si'ma. ⁶ Tîise mîkîrî Melquisedeque wanî'pî Levi nurî'ti payanî'pî pe pra. Mîwîni tîise Abraão nurî'tiya te'mato'pe esatî'pîiya manni' inmo'ka'pî iteyatonon piapai yonpa ke. Moropai morî pe Abraão nurî'ti ko'manto'pe ta'pîiya Paapa pî' manni' Abraão nurî'ti Paapa nîtirî'pî yapisîtîpono'pî. ⁷ Akî, mîkîrî tiaron pîremanen wanî pepîn inpîrema'pî ma're, tîise itentainon pe awanî. Mîrîrî ye'nen ipîkku pe Melquisedeque wanî'pî Abraão nurî'ti yentai, morî pe aako'manto'pe taasai'ya ye'nen. ⁸ Moropai tiaron esenyumkanto' wanî. Mannî'kan Levi nurî'ti payanî'san tonpakon winîpai to' nîtirî yapi'nenan wanî warayo'kon pe, tîisa'mantasanon pe. Tîise mîrîrî warantî pra Melquisedeque wanî'pî. Maasa pra Paapa maimu e'menukasa' ya' eeseporî pepîn Melquisedeque sa'mantato' pî' teeseurîmasen. ⁹ Moropai taa e'painon Abraão nurî'tiya ye'ma'pî temanne yonpa ke. Moropai Levi nurî'tiya nîrî ye'ma'pî mîrîrî yai. Teuren ipayanyamî' rî'sanya te'mato'kon yapisî. ¹⁰ Maasa pra pena Levi nurî'ti esenposa' pra tîise Abraão nurî'tiya ye'ma'pî. Mîrîrî ye'nen taa'nîkon e'painon Abraão nurî'ti yarakkîrî Levi nurî'ti wanî'pî Melquisedeque yarakkîrî eeseporî yai. Mîrîrî yai Levi nurî'tiya nîrî ye'ma'pî.

¹¹ Moisés nurî'ti nîmenuka'pî wanî'pî Levi nurî'ti payanî'san yonpa wanî pe man teepîremasen pe taato'. Maasa pra inkamoro wanî'pî Arão nurî'ti payanî'pî pe mîito'pe. Tîise inkamoro esenyaka'mato' wenai pemonkonyamî' e'pîika'tîsa' ya, inî'rî tiaron teepîremasen ton iipî'pî pepîn e'painon. Tîise mîrîrî pîkînsa' aaipî e'pai awanî'pî, manni' Melquisedeque wanî'pî warainon, Arão nurî'ti wanî'pî warainon pepîn. ¹² Mîrîrî ye'nen mîkîrî erepamî'pî pata pai, Moisés nurî'ti maimu rî'pî, î' kai'ma Paapa yapurî pî' teeseurîmasen, etinyaka'ma e'pai awanî maasa

pra teepîremasen etinyaka'ma ye'nen. ¹³ Mîikîrî Uyepotorîkon Jesus pî' eseurîma sîrîrî. Mîikîrî e'sa' pra man Levi nuri'tî parî'pî pe tîise tiaron paarî'pî pe awanî'pî. Moropai inkamoro yonpa esenyaka'masa' pra man teepîremasanon warantî to' nîpo'tî po'tî pî'. ¹⁴ Mîikîrî esenpo'pî Judá nuri'tî paarî'pî pe. Moropai î' pensa inkamoro Judá nuri'tî payanni'san pî' Moisés nuri'tî eseurîmasa' pra man, pena teepîremasanon ton pî' teeseurîma yai.

Tiaron Teepîremasen Melquisedeque Warainon

¹⁵ Moropai esepu'tî aronne, amenan pe itîrî'pî Paapaya î' kai'ma pemonkonyamî' wîtî tîipia. Maasa pra tiaron teepîremasen ii'sa' man, Melquisedeque warantî, Levi payanî'san warantî pra. ¹⁶ Mîikîrî enasa' pra man teepîremasen pe Levi nuri'tî paarî'pî pe tîwanî ye'nen. Moropai pemonkonyamî' maimu pe eenasa' pra man. Tîise tîisa'mantato' yentai tîiko'manto' wanî ye'nen, mîikîrî ena'pî teepîremasen pe. Mîrîrî ye'nen tîisa'mantassen pe pra awanî. ¹⁷ Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man:

Amîrî wanî pe man teepîremasen pe ipatîkarî
manni' Melquisedeque wanî'pî warantî
taasai'ya man.

Sl 110.4

¹⁸ Mîrîrî ye'nen mîrîrî mai penaro' yawîrî to' e'to' mîrîrî e'tî'ka'pî, maasa pra upîika'tîiya'nîkon eserîke pra awanî ye'nen. ¹⁹ Maasa pra Moisés nuri'tî pî' Paapa nekaremekî'pî unku'pîkon ton e'sa' pra awanî'pî yairon pe pemonkon ku'nen pe. Morî pe anî' kupîiya pepîn. Tîise mîrîrî yentai tiaron esenpo'pî morî moropai mîikîrîya uurî'nîkon yari Paapa pia pu'kuru.

²⁰ Moropai tiaron esenumenkanto' wanî teepîremasen Jesus pî'. Mîrîrî tîise Paapaya ta'pî tînena'poka tonpe pra Jesus pî', teepîremasen pe awe'to'pe ipatîkarî. Mîrîrî warantî taasai'ya pra awanî'pî tiaronkon Levi nuri'tî payanni'san pî'. ²¹ Tîise teepîremasen pe Jesus kupî tîuya yai, Paapaya ta'pî tînena'poka tonpe pra. Pena Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' see warantî:

Paapaya ta'pî î' pensa inna'poka tîuya pata pe pra:

—Amîrî wanî pe man

teepîremasen pe ipatîkarî

Sl 110.4

—ta'pîiya ipî'. ²² Mîrîrî warantî eeseurîmasa' ye'nen, epu'tî'nîkon Jesus ko'mamî îipia ipatîkarî, uurî'nîkon pîika'tînen pe. Paapaya taasa' yawîrî ikupî'pîiya. Mîrîrî wanî Paapa yarakkîrî wanî morî pe e'nî emapu'tînen pe. Amenan esetanto' pe awanî, morî pe panpî' manni' unku'pîkon ton pe inekaremekî Moisés nuri'tî pî' yentai.

²³ Moropai tiaron esenumenkanto' wanî teepîremasen Jesus pî'. Inkamoro teepîremasanon wanî'pî tu'ke. Maasa pra tîisa'mantassen pe to' wanî ye'nen. E'mai' pe teepîremasen pe tîwe'sen ko'mamî eserîke pra awanî'pî ipatîkarî. ²⁴ Tîise mîrîrî warantî pra Jesus wanî ipatîkarî teepîremasen pe aako'mamî. Mîrîrî ye'nen aasa'manta'pî pata'pî ya' tiaron ena teepîremasen pe taa eserîke pra awanî. ²⁵ Mîikîrî ko'manto' wanî sîrîrîpe moropai ipatîkarî. Mîrîrî ye'nen manni'kan Paapa pia itîipainokon pîika'tî pî' aako'mamî. Mîikîrîya pemonkonyamî' ton pe esatî ko'mannîpî Paapa pî', maasa pra teepîremasen pe ipatîkarî tîiko'mamî ye'nen ikî'pî ton pra.

²⁶ Mîrîrî ye'nen Jesus wanî ipîkku pe, teepîremasanon esanon yepotorî pe itu'se e'nîto'pe'nîkon. Mîikîrî wanî morî pe pu'kuru. Î nura ton pra iipia. Moropai î' pensa imakui'pî kupîtîpon pe pra awanî. Mîikîrî ko'mamî'pî pena imakui'pî ku'nenan kore'ta tîise mîikîrî nîkupî'pî imakui'pî ton pra awanî'pî. Moropai mîikîrî yarî'pî Paapaya ka' pona ipîkku pe aako'manto'pe miarî. ²⁷ Mîikîrî e'sa' pra man pena teepîremasanon esanon yepotorîkon e'mai'nokon wanî'pî warantî. Maasa pra wei kaisarî î' po'tî to'ya yu'se awanî'pî tînkupî'pîkon imakui'pî ton pe. Moropai mîrîrî tîpo tonpayamî' nîkupî'pî ton pe ipo'tî'pî to'ya. Inkamoro warantî pra awanî'pî, imakui'pî tînkupî'pî ton pe î' po'tîya yu'se pra awanî'pî. Tîise mîikîrî Jesusya ikupî'pî tiwin ite'ka tamî'nawîronkon tonpe. Eeturu-maka'pî tiaronkonya tîwîto'pe kai'ma tamî'nawîronkon nîkupî'pî imakui'pî ye'mapa. ²⁸ Pena Moisés nurî'tî maimuya taasa' yawîrî teepîremasanon esanon yepotorîkon ton menka'pî to'ya, warayo'kon. Pemonkon pe tîwanîkon ye'nen e'to' yawîronkon pepîn, a'tu'mînan pe to' wanî. Tîise mîrîrî tîpo Paapaya tîmaimu tînena'poka ton pepîn wenai tînmu menka'pî teepîremasen pe awe'to'pe. Morî, e'to' yawîron tînmu menka'pîya, tiaronkon teepîremasanon yentainon. Mîrîrî ye'nen mîikîrî ko'mamî sîrîrîpe teepîremasanon esanon yepotorî pe ipatîkarî, î' pensa aataretî'ka tonpe pra.

8

Jesus Wanî Uurî'nîkon Ton Pe

Teepîremasanon Esanon Yepotorî Pe

¹ Tamî'nawîron yentai sîrîrî taa annaya manni' wanî Jesus pî' teeseurîmasen pe awanî. Mîikîrî Jesus wanî ipîkku pe, kure'nan uurî'nîkon tonpe teepîremasen esanon yepotorî pe awanî. Mîikîrî ereutasa' ko'mamî tamî'nawîronkon esa' pe Paapa yaponse' meruntî winî. ² Moropai miarî si'ma Paapa pata'se' pu'kuru ya' mîikîrî esenyaka'ma ko'mannîpî teepîremasanon esanon yepotorî pe. O'non pata Paapa yapurîto' pu'kuru pata, intîrî'pî pata si'ma, pemonkonyamî' nîtirî'pî pe pra awanî.

³ Tamî'nawîronkon manni'kan teepîremasanon esanon yepotorî wanî'pî imenkasa'kon pe, to' esenyaka'mato'pe Paapa pia tîntîrîkon tîrî pî'. Moropai tînpo'tîkon tekînkon po'tîto'pe to'ya tonpakon nîkupî'pî imakui'pî ton pe, mîrîrî wanî'pî to' esenyaka'mato'pe. Mîrîrî warantî uurî'nîkon ton pe Jesus teepîremasen kure'nanya î' tîrî e'pai awanî'pî uurî'nîkon tonpe. ⁴ Tarî non po tîwanî ya, teepîremasen pe awanî pepîn e'painon. Maasa pra tarî teepîremasen, mîrîrî ku'nenan, wanî tîntîrîkon tînenan î' kai'ma Moisés nurî'tîya ta'pî yawîrî ku'nenan wanî mîito'pe. Jesus esenyaka'mato' wanî pepîn Moisés nurî'tî nekaremekî'pî yawîrî. ⁵ Tîise inkamoro teepîremasanon esenyaka'mato' wanî tarî. Mîrîrî wanî ka' po tîwe'sen patakanen pe neken, moropai itekatonon'pî pe awanî. Mîrîrî ye'nen î' pensa Paapa yewî' konekaiya ya, Paapaya ta'pî Moisés pî':

Aka, e'to' yawîrî tamî'nawîrî î' ta'pîuya moropai yenpo'pîuya aapia era'mapa manni' wî' po mîrîrî yawîrî mîkupî *Êx 25.40* ta'pîuya. ⁶ Tîise Jesusya morî teesenyaka'mato' ton yapi'sa' manni'kan teepîremasanon esenyaka'mato' yentai. Maasa pra Moisés nurî'tî maimu yawîrî to' esenyaka'ma'pî. Tîise mîikîrî Jesus ko'mamî sîrîrî Paapa moropai pemonkon yarappana tîwe'sen pe î' kai'ma morî pe pemonkon

ena emapu'típa kai'ma Paapa yarakkírî. Mírîrí warantî eesenyaka'mato' wani' morî pe, e'mai' pe Moisés nurî'tî pia tímaimu esetano' tîntîrí'pî yentai. Maasa pra morî panpî' tîríuya pe wai aapia'nîkon taasa'ya ye'nen.

⁷ Sírîrí e'mai'non î' ta'pî Paapaya Moisés nurî'tî pî' e'sa' ya, e'to' yawîrí, amenan pe inî'ri î' taa Paapaya pepîn e'painon. ⁸ Tîise Paapaya era'ma'pî î' kai'ma yairî pra pemonkonyamî' yeseru wani'. Mírîrí ye'nen ta'pîiya:

—Î' pensa amenan mai to' nîkupî tonpe konekauya kupî sîrîrí Israel ponkon tonpe.

Moropai Judá nurî'tî pemonkonoyamî' ton pe ikonekauya kupî sîrîrí,

⁹ manni' pena atamokon tonpe ikupî'pîuya warantî pra, î' pensa Egito pata yapai to' mo'kauya yai ikupî'pîuya warantî pra.

Maasa pra inkamoro e'sa' pra man mîrîrí yawîrí.

Mírîrí wenai inkamoro yewanmîrí'pîuya, to' piapai atarima'pî —ta'pî Uyepotorîkonya.

¹⁰—Sírîrí kupîuya maasa to' nîkupîton pe insamoro Judeuyamî' tonpe.

Awanî pe man see warantî —ta'pîiya.

—Itîríuya to' esenumenkato'kon ya',

umaimu to' nîkupîkon ton tîríuya

to' yewan ya' aako'manto'pe,

yawîrí iko'manpai to' e'to'pe,

tiaronya to' yaipontî pra tîise.

Mírîrí yai uurî wani' to' yepotorî pe

moropai inkamoro wani' upemonkonoyamî' pe.

¹¹ Mírîrí yai anî'ya tîiko'mamî yonpa yenupa eserîke pra awani'.

Moropai taiya eserîke pra awani' tiwaníyakon pî':

“Paapa epu'kî,” taiya eserîke pra awani'.

Maasa pra mîrîrí yai tamî'nawîronkonya uyepu'tî kupî sîrîrí tewankon ya'.

Manni'kan ipîkku pe pra tîwe'sanonya

moropai ipîkku pe tîwe'sanonya uyepu'tî kupî sîrîrí.

¹² Mírîrí yai tamî'nawîrí uuwanmîra to' nîkupî'pî imakui'pî kupîuya

tiwin kin ipî' enpenata pepîn

Jr 31.31-34

—ta'pîiya.

¹³ Inî'ri eesetato'kon kupîuya pe wai amenan pe taasa' Paapaya yai, e'mai'non inkupî'pî epu'tî'nîkon tarîpai, penaro' pe awani' moropai aataretî'ka kupî sîrîrí.

9

Paapa Yapurîto' Yeseru Sírîrí Non Po Si'ma

¹ Pena e'mai' pe Paapaya etanto' pî' esenumenkanpai'nîkon. Moisés nurî'tî pia itîrí'pîiya, î' kai'ma tapurîto' ekareme'nen pe. Mírîrí ekaremekî'pîiya î' kai'ma pemonkonyamî'ya tapurîto'pe Paapa ko'manto' ton tînkoneka'pîkon ta si'ma sîrîrí non po. ² Ekaremekî'pîiya manni' Paapa ko'manto' bodeyamî' pi'pîrí'pî ke ikonekasa' arakkitawon e'mai'non yuwa'to' wani'pî tamî'nawîronkon ewonto'pe pra tîise manni'kan teepîremanan neken ewomî Paapa yapurîi. Mírîrí morî ta awani'pî apo', to' kuma'tu, moropai moro rî awani'pî trigo puusa' to' nîtîrí'pî Paapa tonpe itaponse' po. ³ Mírîrí típo itakon ite'karon wani'pî yuwa'sa' pe anî' ewomî namai. Iratai ta awani'pî morî pu'kuru Paapa ko'manto'

pata'se'. ⁴ Mîrîrî ese winî awanî'pî ouro konekasa' a'pusin to' nîpo'tî yaponse'. Moropai ita nîrî awanî'pî to' esetato' Paapa nîkupî'pî yense'. Tamî'nawîrî ouro pe awanî'pî ita, iporo. Mîrîrî ya' to' yuu pe Paapa nîtîrî'pî yense' wanî'pî. Moropai mîrîrî ya' Arão nurî'tî yenyawon rî'pî yei wanî'pî manni' areta'pî. Moropai asakî'ne awene'kon tî' wanî'pî o'non pata Paapa maimu e'menukasa' manni' yaponse' pî'. ⁵ Mîrîrî Paapa maimu yense' po to' wanî'pî asakî'ne ese' yenpata winî tîwe'sanon ouro konekasa'kon inseriyamî' pe, manni'kan Paapa pia pu'kuru tîiko'mansenon. Inkamoro yapî'sa' yarappana î' kai'ma pemonkonya teseru koneka Paapa yarakkîrî pata'se' pe awanî'pî. Mîrîrî pata Paapaya tîwanmîra imakui'pî kupî pata'se' pe awanî'pî. Tîise tamî'nawîrî î' moro tîwe'sen ekaremekî eserîke pra awanî sîrîrîpe.

⁶ Tamî'nawîron Paapa yewî' konekasa' tîuya'nîkon tîpo teepîremasanon ewomî pia'tî'pî wei kaisarî e'mai'non yuwa'to' morî ta neken. To' ewomî e'pîtî'pî mîrîrî tîntîrîkon yeserukon yawîrî mîrîrî ku'se. ⁷ Tîise itakon ite'karon yuwa'to' ta, teepîremasanon esanon yepotorî ewomî e'pîtî'pî tiwin ite'ka tiwin kono' tîise. Mîikîrî ewomî pîn mîn ton pra. Tîise mîikîrîya anî'rî wîisa' tîuya mîni yarî e'pîtî'pî Paapa pî' ekareme'se. Mîrîrî yariya imakui'pî tînkupî'pî ton pe. Moropai tonpayamî' nîkupî'pî imakui'pî tînepu'tîkon pe pra iku'sa' to'ya ton pe yarî'pîiya. ⁸ Mîrîrî Paapa yewî' ta, to' nîkupî wenai Morî Yekaton Wannîya uyenupakon aronne epu'to'pe kai'ma. Manni' itakon ite'karon yuwa'to', morî pu'kuru Paapa ko'manto' ta, anî' ewomî pîn. Aatarakkanmoka eserîke pra aako'mamî e'mai'non yuwa'to' ta neken teepîremasanonya teeserukon kupî tanne. Mîrîrî pî' uyenupa'pîkon Morî Yekaton Wannîya, maasa Paapa pia ewonnîto' atarakkanmokasa' pra tîise. ⁹ Mîrîrîya ekaremekî sîrîrîpe uurî'nîkon pî', epu'to'pe kai'ma. Pena Paapa pia to' nîtîrîya moropai tekînkon po'tî to'ya ya, morî pe e'to' yawîrî pemonkon yewan miakanma eserîke pra awanî'pî, manni'kan Paapa yapurînenan yewan. Paapa pia pu'kuru to' ewomî eserîke pra. ¹⁰ Tamî'nawîron to' nîkupî yeseru wanî'pî yekkari wanî tonpe neken, moropai to' wuku tonpe, moropai î' kai'ma teserukon ya' tenyako rona to'ya tonpe. Moropai tiaron to' yeseru mîrîrî wanî'pî poroporo neken pemonkon e'ronato' yeseru pe. Mîrîrî kupî'pî to'ya, î' pensa Paapaya amenan pe mîrîrîkon yeseru mîrîrî miakanma pîkîrî.

¹¹ Tîise mîrîrî tîpo Cristo iipî'pî teepîremasanon esanon yepotorî pe uurî'nîkon tonpe. Moropai amenan ewonnîto' yarakkanmoka'pîiya. Mîikîrî ewomî'pî mîrîrî Paapa yewî' ta, ka' pon pu'kuru. Miarî uurî'nîkon ton pe Paapa pî' esatî pî' aako'mamî, manni' morî e'to' yawîrî yapurîto' pata'se' ta, pemonkon nîkoneka'pî pata pra. Uupia'nîkon morî tîrî Paapaya emapu'tînen pe awanî, taasai'ya yawîrî. ¹² Î' pensa teewomî yai, Cristo ewomî'pî tiwin ite'ka neken tamî'nawîronkon tonpe mîrîrî morî pu'kuru Paapa ko'manto' pata'se' ya'. Miarî ya' teewomî yai bode mîni moropai paaka more mîni yaasai'ya pra man tiwin kin Paapa pî' ekaremekîpa. Tîise yarî'pîiya tîmîni tîni'kamo'pî pu'kuru. Moropai mîrîrî ke uurî'nîkon ye'ma'pîiya ipatîkarî tîpia ko'mannîto'pe. ¹³ Mîrîrî bodeyamî' mîni, moropai paakayamî' yuntonon mîni, moropai paaka tînre yenpotîpon pepînon tekînkon po'tîsa' to'ya ya, urunu'pîri wanî to' nîkututuma pe pemonkonyamî' poro. Mîrîrî kupî to'ya yai, pemonkonyamî' yarakkîrî nura pe to' e'to' ronaiya tîise poro po itu'na pra. ¹⁴ Maasa esenumenkatî, mîrîrî yentai Jesus mîni ini'kamo'pîya uurî'nîkon rona. Morî Yekaton Wannî

meruntîri yai Paapa pia mûkîrî eturumaka'pî tîwarîrî tîsa'mantapa. Morî pe e'to' yawîron imakui'pî ton pîn eeturumaka'pî. Mîrîrî wenai imînîya imakui'pî uyewankon ya' tîko'mansen ronaiya. Manni' ne'ne' pe esenumenkanto' ku'nen mo'kaiya. Mîrîrî wenai yairî Paapa, manni' ipatîkaron tîko'mansen yapurîto'pe ikupî'pîiya. Mîrîrî warantî uurî'nîkon pîika'tîiya.

¹⁵ Mîrîrî ku'sa' tîuya wenai, Cristo wanî Paapa yarakkîrî pemonkon yarappana. Amenan esetanto' tîsai'ya wanî, morî pe pemonkon enato'pe Paapa yarakkîrî. Mîrîrî ye'nen penaro' yawîronkon nîkupî'pî imakui'pî mo'kapa kai'ma aasa'manta'pî. Moropai inkamoro Paapa nanno'sanya ipatîkaron inekaremekî'pî yapi'to'pe aasa'manta'pî.

¹⁶ Epu'tî'nîkon enen anî' wanî tîise, itemanne rî'pî yapisî pepîn. Tîise aasa'manta tîpo neken, itonpa pe tîwe'senya mûkîrî isa'manta'pî yemanne rî'pî yapisî e'pai awanî. —Usa'manta'pî ya, uyonpa rî'pîya uyemanne rî'pî yapisî e'pai man —taasai'ya ye'nen. ¹⁷ Tîise yapisîiya mûkîrî sa'manta'pî pata'pî pe neken. Maasa, aasa'manta pra tîise, yapisîiya eserîke pra awanî maasa pra î' pe pra awanî, enen aako'mamî pîkîrî. Tîise aasa'manta ya, mîrîrî yai neken yapisî e'pai awanî. ¹⁸ Mîrîrî warantî nîri'pena imakui'pî anî' nîkupî'pî mo'ka Paapaya pepîn, tekîn wîsai'ya pra tîise. Itekîn mînî rî'pî wenai neken, Paapaya ikupî, taasa' tîuya yawîrî. ¹⁹ Mîrîrî ye'nen e'mai' pe Moisés nurî'tîya to' nîkupîton ekareme'sa' yai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' pî', tamî'nawîrî Paapa nekaremekî'pî, paaka more mînî yapi'sa' tîuya moropai bode mînî yapi'sa' tîuya yense' yapisî'pîiya. Mîrîrî yai'me'pîiya tuna yarakkîrî. Moropai mîrîrî ke mîrîrî kaareta tînmenuka'pî yaponse' moropai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' kuyukuyuma'pîiya. Hissopo yare moropai carneiro si'po suuyu ikî'pasa' i'ka' ke ikuyukuyuma'pîiya. ²⁰ Mîrîrî kupî tîuya ye'ka pe ta'pîiya to' pî': —Sîrîrî mîn wanî esetanto' ton Paapa nîkupî'pî ekareme'nen pe.

Manni' upî' inekaremekî'pî ikupîkonpa *Êx 24.8*
—ta'pîiya. ²¹ To' pona ikupî'pî tîuya warantî, Moisés nurî'tîya mîn kuyukuyuma'pî mîrîrî Paapa yewî' poro, moropai ita tîwe'sen tamî'nawîron to' napurîkon poro. ²² Innape man. Moisés nurî'tîya yenupanto' yawîrî tamî'nawîronkon wanî ironasa' pe mîrîrî mîn ke. Moropai to' makui, to' nîkupî'pî kupî'pî Paapaya tîwanmîrî mîrîrî wenai. Maasa pra anî' wîsa' pra awanî ya, umakuyikon ronaiya eserîke pra awanî. Tîise mîn iti'kamo'pî wenai neken e'ronan esepu'tî.

Cristo Ni'kamo'pî Imînîya Neken

Umakuyikon Rona

²³ Inna seru' pepîn tarî Paapa ko'manto' kupî'pî to'ya morî pe tekînon mînî ke. Tîise mîrîrî wanî'pî ka' po tîwe'sen patakanen pe neken. Morî pe ironapîti'pî to'ya Paapa yapurîkonpa mîrîrî warantî. Tîise to' yekînon mînî yentai morî pe ronaton yu'se ka' pon wanî, manni' pata pemonkon yarakkîrî Paapa esepoto'. ²⁴ Maasa pra Cristo ewonsa' pra man morî pu'kuru Paapa pata'se' ya pemonkon nîkoneka'pî ya' pra, mîrîrî ka' po tîwe'sen patakasa' ya' pra. Tîise mûkîrî ewomî'pî ka' po tîwe'sen ya' pu'kuru. Moropai sîrîrîpe Paapa pia aako'mamî uurî'nîkon tonpe teeseurîma pî', upîika'tîiya'nîkon. ²⁵ Mîrîrî warantî pra pena teepîremasanon esanon yepotorî ewonpîti'pî. Kono' kaisari eewonpîti'pî mîrîrî morî pu'kuru Paapa pata'se' ya', tîmînî yaase pra tîise paaka more mînî yaapîti'pîiya. Tîise mîrîrî warantî Cristo ewonsa' pra man tu'ke

ite'ka. ²⁶ Mîrîrî warantî ewonpî'sa' ya, kono' kaisarî moriya tu'ke ite'ka Cristoya tîmoron epu'tî e'pai awanî e'painon pata ekoneka'pî pata pai. Tîise mîikîrî ewomî'pî tiwin ite'ka neken tamî'nawîronkon tonpe. Sîrîrî yai tamî'nawîron ataretî'ka kupî yai eesenpo'pî imakui'pî pe tamî'nawîronkon e'to' mo'kapa kai'ma. Tîiwarîrî tiwin ite'ka tîisa'mantapa eeturumaka'pî. ²⁷ Tamî'nawîronkon uurî'nîkon sa'manta e'pai awanî tiwin ite'ka neken. Moropai mîrîrî tîpo Paapaya uurî'nîkon yenunto' wanî. ²⁸ Mîrîrî warantî nîrî Cristo eturumaka'pî tîiwarîrî tiwin ite'ka tîisa'mantapa. Moropai pemonkonyamî' nîkupî'pî imakui'pî mo'ka'pîiya tîpona. Mîrîrî tîpo mîikîrî esenpo itakon ite'ka pe tarîpai imakui'pî mo'kai pra, tîise tînimîkî pî' tîiko'mansenon pîika'tîi aai'pî.

10

¹ Pena Moisés nuri'tîya yenu'pato' wanî maasa Cristo nîkupî ekareme'nen pe. Mîrîrî wanî'pî itekatonon'pî pe neken, morî pe tui'sen yekatonon'pî pe awanî'pî, ima're tîwanî ye'nen. Maasa pra kono' kaisarî iku'pîti to'ya e'pai awanî'pî. Mîrîrî ye'nen o'non ye'ka pe mîrîrî Moisés nuri'tî nîmenuka'pîya pemonkon kupî e'painon morî pe e'to' yawîrî, Paapa pia erepannîto'pe. ² Sîrîrî Paapa yapurînenan e'sa' ya, morî pe e'to' yawîrî ironasa' pe imakui'pî tînkupî'pîkon winîpai, mîrîrî tînkupîkon ko'mannîpî mî'pannîpî'pî to'ya e'painon. Maasa pra morî pe to' wanî e'painon teuren. ³ Tîise mîiwîni pra awanî kono' kaisarî tîmakuyikon yep'e' ton tekînkon ene'pîti pemonkonyamî'ya. Mîrîrîya to' yenpenatanîpî'pî tîmakuyikon rona pî'. ⁴ Maasa pra paaka mîniya moropai bode mîniya anî' nîkupî'pî imakui'pî mo'ka eserîke pra awanî tiwin kin.

⁵ Mîrîrî ye'nen Cristoya ta'pî Paapa pî' tarî non pona teerepansa' yai:

—Paaka mîni moropai anî'rî mîni yarîuya

yu'se pra awanî ye'nen,

uyesa' ton kupî'pîya, Paapa, untîrî tonpe aapia.

⁶ Maasa pra o'ma'kon to' nîpo'tîkon

itaponse' po

inkamoro yu'se pra awanî inî'rî

to' nîkupî'pî imakui'pî mo'kanen pe.

⁷ Mîrîrî ye'nen tauya apî':

Paapa, uurî tarî wai

itu'se awe'to' ku'to'peuya.

Î' kai'ma amaimu yaponse' po

upî' teeseurîmasen e'menekasa'

manni'ya taasa' yawîrî ikupîuya

Sl 40.6-8

—ta'pîiya. ⁸ Mîrîrî pî' esenumenkanpai'nîkon. E'mai' pe ta'pîiya: —

Paaka wîi to'ya yu'se pra awanî. Anî' enepî to'ya yu'se awanî pepîn aapia tîpo'tîkon ton. (Mîrîrî ta'pîiya mîrîrî ku'to'pe to'ya kai'ma Moisés nuri'tî nîmenuka'pîya taasa' tanne.) ⁹ Moropai mîrîrî tîpo ta'pîiya: —Uurî

tarî wai Paapa, itu'se amîrî e'to' ku'to'peuya —ta'pîiya. Mîrîrî warantî

tamî'nawîrî to' nîkupî ko'mannîpî yaretî'ka'pî Paapaya. Moropai mîrîrî

pata'pî ya' Cristo sa'mantato' tîrî'pîiya. ¹⁰ Itu'se Paapa wanî wenai Cristo

sa'manta'pî. Mîrîrî aasa'mantato' wenai, uurî'nîkon nîkupî'pî imakui'pî

mo'ka'pîiya. Moropai morî pe uurî'nîkon kupî'pîiya. Maasa pra eeturumaka'pî

tîisa'mantapa tiwin ite'ka tamî'nawîronkon nîkupî'pî imakui'pî

tonpe.

11 Mîrîrî ye'ka pe pra manni'kan teepîremasanon Judeuyamî' nîpo'tî wanî. Iko'noro wei kaisarî teserukon yawîrî ikupî pi' to' e'pîti. Tîise mîrîrî to' nîkupîya anî' nîkupî'pî imakui'pî mo'ka eserîke pra awanî tiwin kin. 12 Tîise mîkîrî teepîremasanon esanon yepotorî Jesus Cristo eturumaka'pî tiwin ite'ka neken imakui'pî tamî'nawîronkon nîkupî'pî mo'kapa. Mîrîrî ku'sa' tîuya tîpo eereuta'pî ipîkku pata'se' ya', Paapa meruntîri winîkîi. 13 Miarî mîrîrî pata pai, mîkîrî Jesus ko'mamî. Î' pensa Paapaya imaimu yawîrî iteyatonon kupî inîmîkî pi' aako'mamî, to' yentai awanî ye'nen. 14 Maasa pra mîrîrî tiwin ite'ka eeturumaka'pî wenai tîpemonkonoyamî' kupî'pîiya morî pe e'to' yawîrî ipatîkarî imakui'pî ton pra. Manni'kan innape iku'nenan makuyikon mo'kaiya.

15 Moropai Morî Yekaton Wannî eseurîma'pî mîrîrî yekare pî'. E'mai' pe ta'pîiya:

16 —Sîrîrî wanî esetato' ton pe to' yarakkîrî
manni' wei esuwa'kasa' tîpo ikupîuya —ta'pî Paapaya.

—Umaimu yeka'mauya to' yewan ya' aako'manto'pe,
moropai î' pona imenukasa' warantî

to' esenumenkato' ya' itîrîuya

tîwanmîra'nîkon ikupî to'ya namai,

Jr 31.33

—ta'pîiya. 17 Moropai inî'rî ta'pîiya:

—Î' pensa imakui'pî pe to' e'to' pî'

enpenata pepîn inî'rî

moropai to' nîkupî'pî imakui'pî pî'

enpenata pepîn tiwin kin

Jr 31.34

—ta'pîiya. 18 Mîrîrî warantî tîwanmîra imakui'pî unkupî'pîkon ku'sai'ya tîpo inî'rî tîmakuyikon yepê' pe to' nîpo'tî yu'se pra awanî tarîpai.

Paapa Pia Erepannîpai'nîkon

19 Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', Jesusya pakî'nan pona tîmînî kamo'pî pata pai, î' rî umanenpanenkon ton pra man morî pu'kuru Paapa pata'se' ya' ewonnîto'pe. 20 Maasa pra mîkîrîya amenan e'ma arakkanmoka'pî ewonnîto' ton. Aasa'manta'pî yai, tîpata'se' yuwa'to' kamisa karaka'pî Paapaya. Mîrîrî ye'nen Paapa pia pu'kuru ewonnî tarîpai. Maasa pra pemonkon pe Jesus sa'mantato' wenai imakui'pî unkupî'pîkon mo'ka'pîiya. Moropai uupia'nîkon morî pe tîwe'to' tîisai'ya ye'nen, ewonnî Paapa pia ko'manse. 21 Tarîpai moro man tiwin kure'nan teepîremasanon esanon yepotorî uurî'nîkon tonpe miarî Paapa yewî' esa' pe tîwe'sen. 22 Mîrîrî ye'nen aminke pra erepannîpai'nîkon man Paapa pia. Yairî uyewankon ya' esenumenkan ye'ka pe moropai innape ikupî'pîma. Maasa pra morî pe esenumenkato' enasa' man ironasa' pe. Moropai morî pu'kuru tuna ke ironasa' pe uyesa'kon wanî warantî, itu'na, uyewankon ya' morî pe ko'mannî inî'rî imakui'pî kupî pi' ko'mannî pepîn. Mîrîrî ye'nen iipia pu'kuru erepannîpai'nîkon man. 23 Moriya innape ikupî pi' ko'mannîpai'nîkon man. Manni' ipî' eseurîman ko'mannîpî manni' maasa pra epu'tî man î' kai'ma yairî î' ta'pî tîuya kupî Paapaya. 24 Moropai morî pe e'nî yuwapai'nîkon tiaronkon yarakkîrî. Tiaronkon pîika'tîpai'nîkon tamî'nawîrî morî pe to' sa'nama wenai moropai tiaronkon nîri sa'namato'pe to'ya. Moropai to' pîika'tî yuwato'pe to'ya. 25 Tiaronkon wîti pra awanî wenai epere'pî'nîto' pata'se' ya' —Uurî nîri uutî pepîn —tîkai pra e'nîpai'nîkon man. Tîise inkamoro yausinpapai'nîkon man. Inî'

panpî' itîpai to' e'to'pe, to' yausinpapai'nîkon man. Maasa pra aminke pra Uyepotorîkon ii'to' weiyu eseponi pî' man mîto'pe. Mîrîrî ye'nen to' tarumakai pra to' yausinpa yuwapai'nîkon man.

²⁶ Maasa pra yairon pu'kuru Paapa maimu eta tîpo tîpu'se imakui'pî kupî pî' ko'mannî ya, inî'rî mîrîrî mo'kanen ton eporî eserîke pra man. Paapa maimu pîinama pra tanne tiaron untîrîkon ton pra man imakui'pî yepe' ton. ²⁷ Mîrîrî ye'nen eranne' pe e'nî kupî sîrîrî. Maasa pra apo' ya' teyatnon yenumî Paapaya nari' ya', apo' î' pensa eesi'nîpî neporî ton pepîn ya'. ²⁸ Maasa era'makî. Pena Moisés nuri'ti nîmenuka'pî yawîrî pra tîwe'sen wanî ya, mîkîrî ye'ka wî'pî to'ya tî'nînmai pra. Tîise mîrîrî ku'pî'tî'pî to'ya pena anî'ya imakui'pî ku'sa' era'ma asakî'nankonya ya. Mîwîni pra awanî ya, eseurîwî'nankonya era'masa' ya. ²⁹ Tarîpai o'non ye'ka pe awanî kupî sîrîrî Paapa munmu yewanmîrîtîpon yarakkîrî? Inkamoro ye'kaya imîni tîrona tonkon kupî î' pe pra rî. Manni' imîni wenai upîika'tîiya'nîkon yekare esepu'tî, amenan esetato' yawîrî. Moropai o'non ye'ka pe e'pai awanî Paapa Yekaton, isa'namanen, winîkî tîwo'ma'tasen yarakkîrî? Maasa esenumenkatî. Penaronkon Moisés nuri'ti maimu yawîrî pra esi'san yentai tîwe'taruma'tîto' yapisiya kupî sîrîrî. ³⁰ Maasa pra Paapa manni'ya epu'ti man. Ta'pîiya:

—Ese'ma kupî sîrîrî inkamoro,

umaimu yewanmîrîtîponkon, yarakkîrî

Dt 32.35

—ta'pîiya. Moropai ta'pîiya inî'rî:

—Uyepotorîkonya tîpemonkonoyamî yeseru yenpo kupî sîrîrî.

Moropai imakui'pî to' nîkupî'pîkon wenai,

inkamoro yenumîiya kupî sîrîrî

Dt 32.36; Sl 135.14

—ta'pîiya. ³¹ Akan neken taamî mannankan Paapa tîko'mansenya to' yenumî kupî pe man.

³² Maasa enpenatatî. Pena Jesus yekare etaya'nîkon yai, innape ikupî'pîya'nîkon, yairî awanî epu'tî'pîya'nîkon. Mîrîrî wenai tu'ke awe'taruma'tî'pîkon. Tîise mîrîrî rumakaya'nîkon pra awanî'pîkon. Yapitanîpî pî' aako'mamî'pîkon. ³³ Tiaron pensa amîrî'nîkon mu'tunpa'pî to'ya mararî pra. Moropai ataruma'tî'pîkon to'ya tamî'nawîronkon rawîrî si'ma. Moropai amîrî'nîkonya tiaronkon e'taruma'tî era'ma'pî a'noko'pîkon pe. Mîrîrî ye'nen to' wanîyakon pe to' pîika'ti yuwa'pîya'nîkon. Mîrîrî wenai to' kaisarî awe'taruma'tî'pîkon. ³⁴ Moropai amîrî'nîkonya atarakkamo'san pîika'tî'pî. Tamî'nawîrî itesa' pe awe'to'kon mo'ka'pî to'ya tanne, mîrîrî yapitanîpî'pîya'nîkon aatausinpakon ye'ka pe. Aatausinpapîkon maasa pra mîrîrî yentainon morî panpî' eporîya'nîkon epu'tî'pîya'nîkon, tîwe'tî'kasen pepîn tîrî tîuya taasa' Paapaya yawîrî.

³⁵ Mîrîrî ye'nen meruntî ke e'tî a'tu'mîra teenai pra. Innape ikupî pî' aako'mamîkon ya, kure'ne morî yapisiya'nîkon kupî sîrîrî. ³⁶ Mîrîrî yapisiya'nîkon nîmîkî pî' ako'mantî teeseta'kai pra. Itu'se Paapa e'to' kupî pî' moropai î' tîrîuya ta'pî Paapaya yapisiya'nîkon pîkîrî ako'mantî. ³⁷ Maasa pra Paapa maimu e'menekasa'ya taasa' man:

Tîko'man pe aako'mamî pe pra man, tîise mararî aako'mamî.

Moropai manni' tui'sen, mîkîrî iipî.

Mîkîrî ko'mamî pepîn tîise aaipî.

³⁸ Mîrîrî yai upemonkonoyamî morî pe pu'kuru tîwe'sanon

ko'mamî pe man innape ukupî pî'.

Tîise inkamoro enna'po ya te'ma'pîkon pî',

inkamoro pí' atausinpa pepîn

Hc 2.3,4

ta'pîiya. ³⁹ Tîise uuri'nîkon wanî pepîn inkamoro ye'ka tîwenna'posanon warantî. Inkamoro wanî awe'tî'katonkon pe. Tîise uuri'nîkon wanî innape iku'nenan pe moropai innape iku'sa' wenai, uuri'nîkon wanî e'pîika'tî'san pe.

11

Penaronkonya Innape Paapa Ku'to'

Yeseru Ton Tîrî'pî

¹ Tauya sîrîrî innape Paapa ku'to' wanî see warantî. Innape Paapa winîpainon yapisî kupî sîrîrî, manni' inîmikî pí' ko'mannî manni' epu'tî'nîkon. Moropai yapisîton moro awanî epu'tî teesera'masen pepîn, innape Paapa kupî wenai. ² Mîrîrî warantî penaronkonya innape Paapa kupî'pî. Mîrîrî wenai Paapaya to' era'ma'pî tîwakîri pe.

³ Innape ikupî wenai epu'tî'nîkon î' kai'ma Paapaya tamî'nawîron koneka'pî tîmaimu ke. Ka' koneka'pîiya, kapoi, wei, sirikkîyamî' anî' nera'makon pepîn koneka'pîiya tera'masen tonpe to' koneka'pîiya. Mîrîrî epu'tî, innape Paapa kupî ye'nen.

⁴ Mîrîrî warantî nîrî pena Abel nurî'tîya innape Paapa kupî'pî. Mîrîrî ye'nen Paapa pia tîntîrî tekîn po'tî'pîiya manni' tîru Caim nurî'tî nîpo'tî yentainon. Innape Abel nurî'tîya ikupî ye'nen, tîwakîri pe yairon pe Paapaya intîrî'pî era'ma'pî. Innape iku'to' tîuya wenai tîisa'manta tîpo inî'rî teeseurîmasen pe Abel nurî'tî wanî. —Innape Paapa ku'nen pe e'tî—taiya upî'nîkon.

⁵ Mîrîrî warantî nîrî Enoqueya innape Paapa kupî'pî. Mîrîrî wenai aasa'mantato' winîpai Paapaya yari'pî. Moropai mîikîrî esa'rî'pî yuwa'pî itonpayamî'ya tîise eporî to'ya pra awanî'pî. Maasa pra Paapaya yari'pî wanî'pî. Yari'ya rawîrî Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' wanî'pî: —Tîwakîri pe Paapaya era'ma'pî innape iku'toi'ya wenai. ⁶ Anî'ya innape Paapa kupî ye'ka pe pra, tîwakîri pe era'maiya pepîn tiwin kin. Maasa pra Paapa pia tuutîsenya innape moro Paapa wanî ikupî e'pai awanî. Moropai Paapa nîtîrî ton moro awanî, manni'kan tîwanenan pia epu'tîiya e'pai awanî.

⁷ Mîrîrî warantî nîrî Noé nurî'tîya Paapa maimu eta tîuya yai innape ikupî'pî. Ta'pî Paapaya: —Pata yaretî'kauya pe wai tuna ke —ta'pîiya. Tîise maasa î' e'kupî era'masa' Noéya pra awanî'pî. Tîise innape imaimu kupî'pîiya. Moropai kure'nan kanau koneka'pîiya. Mîrîrî ya' tîpemonkonoyamî' tarakkîronkon e'pîika'tîto'pe kai'ma. Mîrîrî ku'sai'ya wenai tiaronkon pata ponkon tî'ka'pî Paapaya. Moropai innape tîku'sai'ya wenai yairon pe ikupî'pî Paapaya.

⁸ Mîrîrî warantî nîrî Abraão nurî'tîya innape Paapa maimu kupî'pî. Mîikîrî yanno'pî Paapaya moropai eese'ma'tî'pî tiaron pata pona. Attî'pî se' tapairî tuutîsen pemonkon wîtî warantî, o'non pata tuutî epu'tî ye'ka pe pra. Tîise apata ton tîrîuya ta'pî Paapaya pata pona attî'pî. Mîikîrîya tîpata nîmî'pî. ⁹ Innape Paapa kupî tîuya wenai aako'mamî'pî miarî ka'ran pe, mîrîrî itîrî tîuya taasa' Paapaya manni' pata ya'. Mîikîrî ko'mamî'pî tappîi konekasa' ta. Mîrîrî warantî nîrî Isaque nurî'tî moropai Jacó nurî'tî ko'mamî'pî tappîi konekasa' ta. Maasa pra inkamoro pí' nîrî ta'pî Paapaya to' pata'se' ton itîrî tîuya pí' mîito'pe. ¹⁰ Mîrîrî warantî to' ko'mamî'pî maasa pra Abraão nurî'tîya ikoneka tîuya ta'pî Paapaya

nîmîkî'pî tîpata'se' ton. Manni' Paapa nîkoneka'pî aako'mamî pata'se' ton, sa'man ite'se'kon aataretî'ka neporî ton pepîn mîrîrî nîmîkî'pîiya.

¹¹ Innape ikupî pî' Abraão nurî'tî ko'mamî wenai tînmu ke eena'pî a'yeke'ton pe si'ma. Moropai ino'pî Sara nurî'tî nîrî, tînre yenponen pe pra si'ma tînre ke eena'pî. Mîikîrîya innape î' kupî tîuya ta'pî Paapaya epu'tî'pî. ¹² Mîrîrî warantî mîikîrî Abraão nurî'tî ena'pî tu'kankon yunkon pe a'yeke'tonon pe si'ma. Mararî pra ipayanyamî' ton esenpo'pî ka' pî' sirikkîyamî' wanî warantî. Moropai tu'ke kasapan wanî warantî pîrana ka, iku'ne'tî yentai ipayanyamî' epamî'pî.

¹³ Sîrîrî warantî tamî'nawîronkon inkamoro penaronkon e'tî'ka'pî innape ikupî ye'ka pe. Teuren î' tîrî tîuya ta'pî Paapaya era'masa' to'ya pra man tîise innape ikupî'pî to'ya. Maasa yapisî tîuya'nîkon epu'tî'pî to'ya. Moropai to' esepu'tî'pî tarîron pe pra tîwanîkon moropai to' esekaremekî'pî ka'ran pe tîwanîkon pî' sîrîrî pata po, tuutîsanon pe sîrîrî pata poi to' wanî. ¹⁴ Mîrîrî warantî anî'kan esenumenka ya, tîpata'se'kon ton yuwa pî' to' ko'mamî eesepu'tî. ¹⁵ Inkamoro esenumenkasa' pra man tîwenna'pokon pî' tîpata'se'kon ya'. Enna'popai tîwanîkon ya, to' enna'po'pî e'painon. ¹⁶ Tîise tîpatakon ton yuwa'pî to'ya tiaron, itentainon morî ka'pon. Mîrîrî wenai Paapa epepî pepîn to' yunkon pe, to' napurî pe tîwanî pî' maasa pra mîikîrîya to' pata'se' ton koneka'pî miarî morî pu'kuru.

¹⁷ Abraão nurî'tîya innape Paapa kupî'pî wenai, tînmu Isaque nurî'tî tîrî'pî Paapa pia ipo'tîpa. Maasa pra innape tîkupîiya epu'tîpa tînmu Isaque nurî'tî wîto'peiya tîpia esatî'pî Paapaya. ¹⁸ Teuren Paapaya taasa' wanî'pî, ipî' mîikîrî inmu Isaque nurî'tî wenai tu'ke payanyamî' ton wanî kupî sîrîrî taasai'ya wanî'pî. Mîiwîni tîise mîikîrî tiwinan tînmu wîi yonpa'pî Abraão nurî'tîya Paapa maimu pe. ¹⁹ Innape Abraão nurî'tîya ikupî'pî. Tînmu wîisa' tîuya tîpo, Paapaya i'mî'sa'ka eserîke ikupî'pîiya innape. Mîrîrî ye'nen Paapa nîkupî'pî wanî'pî isa'manta'san kore'ta pai mîikîrî tînmu Isaque nurî'tî e'mî'sa'ka warantî, iwîsa' tîuya ya. Innape mîrîrî ku'sa' tîuya wenai tînmu yapisî'pîiya isa'manta'pî e'mî'sa'kasa' warantî.

²⁰ Mîrîrî warantî nîrî innape Paapa kupî tîuya wenai Isaque nurî'tîya ta'pî tînmukuyamî' pî'. Morî tîito'pe Paapaya maasa to' pia ta'pîiya Jacó nurî'tî pî' moropai Esau nurî'tî pî'.

²¹ Mîrîrî warantî nîrî innape Jacó nurî'tîya Paapa kupî'pî. Mîrîrî ye'nen tîisa'manta ye'ka pe Jacó nurî'tîya José nurî'tî munkîyamî' pî' ta'pî morî tîito'pe Paapaya to' pia tiwin pî' to' tîise. Mîrîrî taa ye'ka pe mîikîrî apîtasa' wanî'pî tîme'sipu pona moropai Paapa yapurî'pîiya.

²² Mîrîrî warantî nîrî José nurî'tîya innape Paapa kupî'pî. Mîrîrî ye'nen tîisa'manta rawîrî Israelyamî' epa'kato' pî' eeseurîma'pî Egitto pata poi. Tîmaimu tîrî'pîiya to' pî' î' kupî to'ya e'pai awanî tîisa'mantasa' tîpo te'pî rî'pî yarakkîrî, yaato'pe to'ya tarakkîrî'nîkon.

²³ Mîrîrî warantî nîrî innape Paapa kupî'pî Moisés yuntonon nurî'tîya. Mîrîrî wenai eesenposa' tîpo yenomî'pî to'ya eseurîwî'ne kapoi kaisarî. Maasa pra mîikîrî era'ma'pî to'ya morî pe pu'kuru. Mîrîrî ye'nen pata esa' pe tîwe'senya taasa' yawîrî iwî to'ya pra awanî'pî. Inama to'ya pra to' wanî'pî.

²⁴ Mîrîrî nîrî innape Paapa kupî'pî Moisés nurî'tîya. Mîrîrî ye'nen kure'ne teenai mîikîrî pata esa' Faraó yensi more pe tesatî to'ya yu'se pra awanî'pî. ²⁵ Tîise mîikîrî wanî'pî Paapa pemonkonoyamî' e'taruma'tî

kaisari e'taruma'tipai, marari Egito ponkon kore'ta iko'manpai tiwani yentai, imakui'pi kupi tiuya pi' taatausinpai. Paapa pemonkonoyami' yarakkiri tiwe'taruma'ti era'ma'piya mori pe panpi' awani. ²⁶ Mori pe panpi' awani epu'ti'piya, tami'nawiri Egito po tiwe'sanon esa' pe tiwani yentai. Maasa pra marari tiwe'taruma'ti epu'ti'piya Paapa pemonkonoyami' pokonpe, manni'kan kore'tapai maasa timenka'pi piika'titon Paapa narima epu'ti'piya. Moropai ti'pia Paapa nitiri kure'nan nimiki pi' aako'mami'pi. ²⁷ Innape Paapa kupi tiuya wenai Egito pata yapai Moises nuri'ti epa'ka'pi pata esa' namaiya pra. Tami'nawiron yapitanipi'piya maasa pra Paapa ani' nera'ma pepin epu'ti tiuya ye'nen. ²⁸ Innape Paapaya tipemonkonoyami' piika'ti kupi tiuya ye'nen, tekinkon ti'kato'pe to'ya ta'piya. Moropai inkamoroya tinna'takon ki'pato'pe to'ya min ke ta'piya. Maasa pra Egito pona inseri iipi ya to' ti'kai, to' munkiyami' e'mai'nokon ti'kaiya namai.

²⁹ Miriri waranti innape Paapa kupi'pi Israelyami'ya. Miriri ye'nen kure'nan pirana suuyu itese' rukku'nipi'pi to'ya a'mun po. Moropai to' ye'ma'pi pi' tui'sanon Egito ponkon ena'pi. Inkamoro yeuronka'pi tunaya. To' ti'ka'piya.

³⁰ Miriri waranti innape Paapa kupi to'ya wenai Jerico cidaderi yuwa'to' kawinan ena'pi. Asaki'ne mia' pona wei kaisari miriri yuwa'to' woi to' witi ko'manni'sa' ti'po eena'pi. Paapa maimu yawiri miriri kupi'pi to'ya.

³¹ Miriri waranti niri innape Paapa kupi'pi Raabe nuri'tiya. Manni' se' tapairon wiri' warayo'kon yarakkiri tiwe'sen. Miki'ri sa'mantasa' pra man manni'kan tipata yawonkon sa'manta yai. Inkamoro wani'pi Paapa maimu yawiri pra. Tiise mori pe manni'kan pata era'manenan Israelyami' yapisi'piya tewi' ta.

³² I' tauya e'painon ini' panpi' siriri pi'? Maasa pra kure'ne esurima eserike pra wai marari wei man. Eсурima eserike pra wai Gideao nuri'ti nikupi'pi pi', moropai Baraque nuri'ti nikupi'pi pi', moropai Sansao nuri'ti nikupi'pi pi' moropai Jefte nuri'ti nikupi'pi pi' moropai Davi nuri'ti nikupi'pi pi' moropai Samuel nuri'ti nikupi'pi pi', moropai manni'kan Paapa maimu ekareme'nenan profetayami' nuri'ti pi'. ³³ Miriri waranti innape Paapa kupi'pi to'ya. Miriri wenai to' eseyanama mararonkon pepin tiaron pata ponkon yarakkiri. Moropai to' yentai to' wani'pi. Yairon kupi'pi to'ya. Miriri ye'nen Paapa winipainon, itiri tiuya ta'pi Paapaya, yapisi'pi to'ya. Innape ikupi to'ya wenai kaikusiyami' mata yettapuri'pi Paapaya. ³⁴ Innape ikupi tiuya'nikon wenai kure'nan apo' awittasa' yinipi'pi Paapaya, to' arami namai. Moropai to' e'ti'ka yai tiaronkon sa'manta tanne, to' sa'manta pra awani'pi. Teuren a'tu'mira to' wani'pi. Tiise merunti ke to' ena'pi. Teeseya'namakon yai merunti ke pu'kuru to' wani'pi. Miriri ye'nen tiaron pata ponkon mararonkon pepinon yentai to' wani'pi. ³⁵ Miriri waranti innape Paapa kupi'pi wiri'sanyami'ya. Miriri ye'nen to' yonpakon isa'manta'san pimi'sa'ka'pi Paapaya ini'ri. Tiaronkon taruma'ti'pi to'ya tiwi innape iku'to' tiuya'nikon rumakato'pe to'ya. Tiise tiwi irumaka to'ya pra awani'pi. Maasa epu'ti'pi to'ya tiwe'taruma'tikon ti'po tiisa'mantasa'kon ya, mori yapisi tiuya'nikon tiwe'mi'sa'kasa'kon yai. ³⁶ Moropai tiaronkon yeppe'nipi'pi to'ya. Moropai tiaronkon po'piti'pi to'ya. Tiaronkon yewa'tipiti'pi to'ya. Moropai atarakannito' yewi' ta to' yari'pi to'ya. ³⁷ Moropai to' sa'manta pikiri tiaronkon pa'tipiti'pi

to'ya tí'kon ke. Tiaronkon sara'mo'pítí'pí to'ya saasa ke arakkita pairí. Tiaronkon wí'pí to'ya kasupara ke. Tiaronkon ataimerunpa'pí mararí pra. To' asarí ko'manní'pí se' yentakaya, típonkon ton carneiro moropai bode pí'pí rí'pí yeka'ma'pí tíuya'níkon ye'ka pe. Í ton pra tíwe'sanon pe to' waní'pí. Itaruma'tísa' pe to' waní'pí ipíra. To' e'taruma'títo' waní'pí tu'ke, tiwin pra. ³⁸ Inkamoro asarí'pí keren poro moropai wí' poro. Moropai to' ko'manpítí'pí yarantana pí'. A'takon non yakasa' yapí' to' ko'mamí'pí. Morí pe, yairon pe to' waní'pí, sírírí pata ponkon imakui'san kore'ta to' ko'mamí yentai.

³⁹ Inkamoro yeseru era'ma'pí Paapaya tamí'nawírí tíwakírí pe. Maasa pra innape tíkupí to'ya wenai to' pí' aatausinpa'pí. Tíise inkamoro e'tí'ka'pí maasa í' tírúya ta'pí Paapaya tapi'se pra. ⁴⁰ Maasa pra Paapa esenumenka'pí tiaron pe maasa uurí'níkon koneka tíuya yai morí pe awe'to' yawírí, inkamoro níri konekaiya. Mírírí yai morí yapísí to'ya pe man uurí'níkon yarakkírí.

12

Paapa Uyunkon Múikírí

¹ Mírírí ye'nen uurí'níkonya inkamoro mararonkon pepín níkupí'pí yekare eta'pí. Mírírí warantí uurí'níkonya iku'to'pe ekareme'nen pe awaní. Mírírí ye'nen tí tamí'nawírí innape ikupí manenpanen rumakapai'níkon man. Moropai imakui'pí unku'píkon kupí e'pai pra man atare'mon namai. Iní' ipí' enpenatanpai pra man. Tíise meruntí ke e'nípai'níkon man manni'kan teeka'tunsenon eka'tumí warantí. To'sarí uye'maríkon ta ko'mannípai'níkon yairí ma're teenai pra. ² Innape ikupí pí' ko'mannípai'níkon Jesus era'mai'ma. Maasa pra innape Paapa kupí wenai, múikíríya uurí'níkon píka'tí'pí. Moropai upíka'tíkon pí' aako'mamí típia erepanní píkirí. Múikírí yeseru pí' esenumenkanpai'níkon. Í' pensa múikíríya pakí'nan pona tíisa'mantato' yewanmúrisa' pra man. Tíise aatausinpa'pí maasa pra í' kai'ma típia itírúya ta'pí Paapaya yapísí tíuya kupí ye'nen. Mírírí ye'nen í' kai'ma esenumenka pra awaní'pí kure'nan tíweppe'to' pí', tíisa'mantato' pí'. Tarípai múikírí ereutasá' sírírí, ipíkku pata'se' ya', Paapa, tamí'nawíronkon esa' pe tíwe'sen, yaponse' po imeruntíri winí. ³ Maasa esenumenkatí í' kai'ma awe'taruma'tí'pí pí'. Í' kai'ma imakui'san kore'ta tíwaní yai típí' to' wo'ma'tato' yapítanípí'píya. Mírírí warantí níri amírí'níkonya yapítanípí e'pai awaní, yairí ma're teenai pra, moropai tírumakai pra.

⁴ Epu'tí pí' wai seru' pepín. Imakui'sanya ataruma'tí'píto'kon pí' yapítanípí pí' aako'mamíkon. Tíise ipíra amírí'níkon tíwí amíníkon tí'kanse ataruma'tísa'kon to'ya pra man sírírí típose. ⁵ Í' ta'pí Paapaya ku'sa'ya'níkon aawanmúra'níkon. Meruntí ke awaníkonpa Paapaya tímaimu ke ta'pí yairí ma're eenakon namai, tímukuyamí' pe amírí'níkon tíku'se. Ta'píya see warantí:

Maasa etakí unmu,

í' pensa Paapaya ataruma'tí wenai

í' kai'ma ayenupaiya etatí.

Ipiinamaya'níkon pra kenantí.

Moropai í' pensa apí' taiya ya:

—Yairí pra nai —taiya ya apí',

kîsewankono'mai.

⁶Maasa pra Paapa wanî
tîsa'namanenan yako'menkanen pe,
morî pe to' enato'pe.
Moropai tamî'nawîronkon tînmu pe
tînapisî'san panamaiya,
yairî pra to' yeseru wanî namai
ta'pîiya.

Pv 3.11,12

⁷Mîrîrî ye'nen e'taruma'tînto' yapîtanî'tî, Paapaya apanamato'kon eta ye'ka pe. Maasa pra î' kai'ma apî'nîkon Paapa esenyaka'ma tînmukuyamî' pe awanîkon ye'nen. Moro awanî sîrîrî more itun nako'menka'pî pepîn iteseru? Kaane, iteseru yako'menkasai'ya mîrîrî, itun pe tîwanî ye'nen. Mîrîrî warantî tamî'nawîronkon tînmukuyamî' yako'menka Paapaya. ⁸Mîrîrî ye'nen yako'menkasa' pe pra awanîkon ya, inmuku pe pu'kuru awanîkon pepîn. Tîise tiaron munkî pe awanîkon. ⁹Uyunkon tarîronya uurî'nîkon yako'menka'pî. Moropai mîîkîrî nama'pî. Mîrîrî yentai Paapa nama'nîkon e'pai man, manni' uyunkon ka' pon uyako'menkanenkon. Mîrîrî warantî ikupîya'nîkon ya, moriya iipia ko'mannîto' pu'kuru eporî. ¹⁰Uyunkon tarîronya uurî'nîkon yako'menkapî'tî'pî more pe e'nî'nîkon tanne teesenumenkato' yawîrî. Morî pe uyeserukon yu'se tîwanî ye'nen yako'menkapî'tî'pî to'ya epu'tî tîuya'nîkon pîkîrî. Tîise Paapaya uurî'nîkon yako'menkato' wanî tîwîrî yairon pe. Morî pe tarakkîrî ko'mannîto'pe, tîwarantî ukupîya'nîkon. ¹¹Î' pensa uurî'nîkon yako'menkanenya ya, uyako'menkato'kon wanî uurî'nîkon yewankono'manen pe. Yai pra yairî ma're enan, atausinpanto' ton pra. Tîise maasa panpî' uurî'nîkon yako'menkasa'kon yeseru ena morî pe. Moropai tîwanmîra e'nîto' esera'ma, maasa pra Paapaya uyako'menkasa'kon wenai.

Panamanto'

¹²Mîrîrî ye'nen tauya amîrî'nîkon wanî itenya ike'nepamî'san warantî ayenyakon pîmî'sa'katî taatausinpai. Moropai e'mî'sa'katî apîtatî ike'ne tîwe'sen warantî pra. Tîise meruntî ke enatî ayewankon ya'.

¹³To'sarî aye'marîkon konekaya'nîkon warantî ayeserukon konekatî morî pe yawîrî aako'mamîkonpa yairî ma're teenai pra. *Pv 4.26*
Aako'mamîkon yai ayeserukon era'manenan a'tu'mînan esenomî namai, tîise morî pe taatausinpai to' ko'manto'pe.

¹⁴Tîiwanmîra awanîkon yuwatî tamî'nawîronkon pokonpe. Moropai morî pe pu'kuru, itu'se Paapa e'to' yawîrî aako'mamîkon yuwatî. Maasa pra mîrîrî ku'sa' anî'ya pra awanî ya, Uyepotorîkon era'maiya pepîn tiwin kin. ¹⁵Aka tîwarî e'tî, anî'ya tîîpîka'tîto' Paapaya yewanmîrî namai, iipiapai aatarimakî namai. Aka mîîkîrî ke'nen manni' mî'nî ye' aro'tasa' manni' warantî maasa pra mîrîrî mî'nî ye' arentasa' ya morî pe tîwe'sen kore'ta mîrîrîya to' taruma'tî. Mîrîrî warantî pra e'tî teekore'mai pra tiaronkon winîkî. ¹⁶Moropai tauya aka se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî awanî tonpe anî' ke'nen. Moropai wîri'sanyamî' ke'nen se' tapairî warayo'kon yarakkîrî. Moropai Paapa nîtîrî yewanmîrî anî'ya ke'nen. Maasa pra mîrîrî warantî Esaú nuri'tîya ikupî'pî. Tîîpia Paapa nîtîrî'pî yewanmîrî'pîya. Eesenumenka pra awanî'pî e'mai'non pe tîwanî pî' e'mai'non pia î' tîrî tîuya ta'pî Paapaya pî'. Maasa pra tiwinan prato awentamo'kanto' miakanma'pîiya mîrîrî ke takon Jacó nuri'tî pia.

17 Mîrîrî tîpo î' kupî'pîiya epu'nenan amîrî'nîkon. Mîrîrî entamo'kanto' miakanma'pî tûya mana'poka yu'se awanî'pî. Mîrîrî esatî'pîiya tun nuri'tî pî': "Inî'rî morî pe uuko'manto'pe ka'kî Paapa pî'", ta'pîiya tun pî'. Tîise yewanmîrî tîpo, î' kai'ma inna'pokaiya eserîke pra awanî'pî. Teuren tu'ke iteserukon yuwa'pîiya tîkauware esatî'pîiya. Tîise yapîsiya pîn.

18 Î' pensa amîrî'nîkon erepansa' pra man Paapa pia manni'kan penaronkon Judeuyamî' erepamî'pî warantî. Aminke pra inkamoro erepamî'pî mîrîrî wî' pia. Tîise mîrîrî yai eranne' pe to' wanî'pî. Mîrîrî apo' era'ma'pî to'ya moropai katupuru îrikkutun wanî'pî nari' pe. Moropai miarî ewaron pe awanî'pî mararî pra a'situn wanî'pî. 19 Mîrîrîya eta'pî to'ya trombeta e'nato'. Mîrîrî kore'ta teeseurîmasen mai eta'pî to'ya. Mîrîrî eta tûya'nîkon pe ta'pî to'ya eranne' pe tîwanîkon wenai inî'rî eeseurîma namai. 20 Maasa pra yapîtanîpî to'ya eserîke pra to' wanî'pî î' kai'ma eeseurîmato'.

Ta'pî Paapaya tiwin kin anî'ya manni' wî' yapî namai

maasa pra wî' yapîsa' anî'ya ya,

iwî e'pai awanî tîpa'tîpî'se tî' ke,

pemonkonyamî' neken pepîn tîise to' yekînon nîrî ta'pîiya. *Êx 19.12,13*

21 Mîrîrî to' nera'ma'pî wanî'pî nari' pe. Mîrîrî pî' ta'pî Moisés nuri'tîya:

—Mararî pra e'kîkî'ma sîrîrî eranne' pe wanî pî'

Dt 9.19

—ta'pîiya.

22 Tîise mîrîrî ye'ka pata amîrî'nîkon ii'sa' pra man. Tîise aaipî'pîkon morî pu'kuru Paapa pata ya' tiaron wî' itese' Sião pona pena awe'kupî'pî warantî pra. Tîise morî Paapa cidaderî pona, amenan Jerusalém ka' pon pia aaipî'pîkon manni'kan mararonkon pepîn iku'ne'tî yentain-okon inserîyamî' kore'ta. 23 Amîrî'nîkon iipî'pî manni'kan e'mai'nokon Paapa munkîyamî' epere'sa' kore'ta taatausinpai pu'kuru manni'kan itese' e'menuka'san ka' po. Aaipî'pîkon Paapa pia manni' Paapa ipikku tamî'nawîronkon yenuunen. Moropai o'non pata Paapa nîkupî'san yairî ipemonkonoyamî' yekaton ko'mamî morî pe awe'to' yawîrî. Mîrîrî pata pona aaipî'pîkon. 24 Amîrî'nîkon iipî'pî Jesus pia manni' amîrî'nîkon yarakkîrî moropai Paapa arappana' tîwe'sen. Manni' Jesus nîkupî'pî amenan pe eseponîto'pe Paapa yarakkîrî. Moropai manni' tîmînî ke uurî'nîkon kuyu kuyu ma'tîpon pia aaipî'pîkon. Manni' imînî wanî morî pe manni' Abel nuri'tî mînî ti'kamo'pî yentai. Maasa pra Abel mînî rî'pî era'ma tûya yai Paapaya iwî'tîpon taruma'tî'pî. Tîise Jesus mînî rî'pî era'ma tûya yai imakui'pî unku'pî'pîkon kupîiya tîiwanmîra.

25 Mîrîrî ye'nen aka moropai anetapai pra ke'tî teeseurîmasen eeseurîmato'. Maasa pra manni'kan anetapai pra esi'san wî' poi teeseurîmasenya taasa' tanne, inkamoro e'pîka'tî pîn tîise to' e'tî'ka'pî. Mîrîrî ye'nen uurî'nîkon kanan, yewanmîrîsa' ya ka' pon eeseurîmato' o'non ye'ka pe e'pîka'tîn e'painon? E'pîka'tîn pepîn. 26 Manni' yai wî' pia to' wanî yai mîikîrî teeseurîmasen maimuya non eserentîkî'ma emapu'tî'pî. Tîise tarîpai ta'pîiya:

—Inî'rî tiwinkano'pî pe eeserentîkî'ma emapu'tûya kupî sîrîrî tîise non neken pepîn tîise ka' nîrî

Ag 2.6

—ta'pîiya. 27 Sîrîrî wanî Paapa maimu pe inî'rî eeseurîma'pî tamî'nawîron inkoneka'pî eserentîkî'ma yai aataretî'ka kupî sîrîrî. Tîise mîrîrî kore'ta ipatîkarî tîiko'mansen ko'mamî kupî sîrîrî aataretî'ka pepîn.

²⁸ Mîrîrî ye'nen —Morî pe man, Paapa, anna pata'se' ton tîrî pî' nai anna pia —taa pî' ko'mannîpai'nîkon. Maasa pra uyesa'kon taataretî'kasen pepîn yapi'sa' ye'nen, îpatîkarî ko'mannî yarakkîrî. —Morî pe man, Paapa —taa pî' ko'mannî wenai, yapurîpai'nîkon man. Î' kai'ma tîwakîri pe epu'to'pe Paapaya inamai'ma yapurîpai'nîkon man.

²⁹ Maasa pra Paapa wanî nari' pe, manni' apo' warantî.

Manni'kan innape tapurînenan pepîn po'tîiya.

Dt 4.24

„Mîrîrî ye'nen inamai'ma Paapa yapurîpai'nîkon man.”

13

Paapa Yapurî Pî' Ko'mannî E'pai Awanî Uyesserukon Ke

¹ Uyonpakon sa'nama pî' ko'mannî e'pai awanî Cristo pemonkono pe e'nî'nîkon ye'nen. ² Moropai tiaronkon teerepansenon ayewî'kon ta yapi'to'ya'nîkon tîrumakai pra to' yapisî pî' ako'mantî. Maasa pra penaronkon tiaronkon nurî'tîya tewî'kon ta teerepansenon tera'mapî'se'nîkon yapisî'pî. To' yapisî'pî to'ya anî'kan pe to' wanî tepu'tîi pra ese ye'kakon pemonkonyamî' kai'ma tîise inserîyamî' kinî. ³ Moropai enpenatatî nîrî mannankan atarakkannîto' ta atarakkamo'san pî'. To' kore'ta si'ma amoronkon epu'tîya'nîkon warantî to' pî' enpenatatî. Moropai enpenatatî nîrî mannankan sa'ne tîwe'taruma'tisanon pî'. Inkamoro e'taruma'tîto' ku'tî amîrî'nîkon e'taruma'tî to' yarakkîrî warantî.

⁴ Tarîpai tauya sîrîrî manni'kan tîno'pîtasenon pî' moropai teetinyomasenon pî', tîno'pîtasen no'pîta wanî morî pe tîno'pî yarakkîrî tîwanîpa. Moropai wîri' e'to'pe tînyo yarakkîrî nîrî. Maasa pra imakui'pî pe awanî tîno'pî pepîn wîri' yarakkîrî warayo' wanî ya. Moropai wîri' wanî ya tînyo pepîn yarakkîrî, inkamoro taruma'tî Paapaya mîrîrî imakui'pî kupî to'ya ye'nen. ⁵ Tarîpai eseurîma sîrîrî yemanne awanî pî'. Kure'ne ayemannekon pînînmaya'nîkon pî' kîsenumenkatî atînururîkon yapisîkon pî'. Tîise morî pe man ka'tî mîrîrî itesa' pe awe'to'kon pî' itentai pu'kuru itu'se teeseka'nunkai pra. Maasa pra Paapaya ta'pî:

Î' pensa tiwin kin arumakauya pepîn

moropai apîinamauya pra wanî pepîn

Dt 31.6

ta'pîiya. ⁶ Mîrîrî ye'nen meruntî ke sa'man pe apî'tan yuwapai'nîkon eseurîmanto' ke. Taapai'nîkon tiaronkon pî':

Paapa wanî sîrîrî upîika'tînen pe.

Mîrîrî ye'nen eranne' pe e'to' ton pra man.

Mîrîrî ye'nen î' kupî pemonkonya

e'painon uyarakkîrî?

Ikupîiya pepîn

Sl 118.6,7

taapai'nîkon.

⁷ Maasa enpenatatî. Manni'kan e'mai' pe erepamî'san itekare ekaremekî'tîponkon amîrî'nîkon pî'. Inkamoro ko'mamî'pî pî' enpenatatî. To' ko'mamî'pî moropai inkamoro sa'manta'pî innape ikupî'ma. Mîrîrî ye'nen inkamoro ya innape ikupî'pî warantî innape ikupîya'nîkon yuwatî. ⁸ Maasa pra Jesus Cristo wanî sîrîrî pena tîwanî'pî warantî. Mîikîrî rî ko'mamî sîrîrîpe mîrîrî warantî. Moropai mîrîrî warantî rî nîrî aako'mamî îpatîkarî eetinyaka'ma'pî pra.

⁹ Mîrîrî ye'nen tiaronkonya ayenupato'kon tu'kan yeseru pî kîsetatî. Maasa pra mîrîrî etaya'nîkon ya, yairî awe'to'kon winîpai apantakaiya'nîkon. Tîise morî pe awanî Paapa nîrî winîpai meruntî ke ayekatonkon ena ya. Tîise ankupîkon winîpai aai'pî pepîn. Maasa pra mîrîrî ye'ka panamanto' yekkari awanî ena'to' pî' seeni' wanî morî pe, seeni' wanî imakui'pî pe taato' yawîrî awanîkon ya, mîrîrîya amîrî'nîkon pîika'tî pepîn. ¹⁰ Uurî'nîkon wanî e'pîika'tî'san pe Jesus Cristo sa'mantato' wenai. Tîise tîwe'pîika'tîkonpa tekînkon po'tînenan e'pîika'tî pepîn, innape Jesus kupî tîuya'nîkon pra awanî ye'nen.

¹¹ Teepîremasanon esanon yepotorîya Judeuyamî' tonpe paaka mînî yarî yai Paapa pata'se' morî pu'kuru ta imakui'pî to' nîkupî'pî yepe' pe, inkamoro o'ma'kon esa'rî'pî po'tîpî'tî'pî to'ya poro po, cidade ta pra. ¹² Mîrîrî ye'nen mîrîrî warantî nîrî Jesus sa'manta'pî cidade po pra tîise poro po. Manni'kan imakui'pî kupî'tiponkon tonpe tîmînî kamo'pîiya to' nîkupî'pî ronapa kai'ma. ¹³ Mîrîrî ye'nen wî'tînpai'nîkon man Jesus wenairî. Inkamoro tîwo'ma'tasanon wo'ma'tato' yapîtanî'pai'nîkon man, penaronkonya mîrîrî kupî yapîtanî'pî Jesusya warantî. ¹⁴ Maasa pra sîrîrî pata po ko'mannîto' ipatîkaron ton pra man. Tîise sîrîrî tîpo ipatîkaron ko'mannîto' nîmîkî pî' ko'mannî manni' aai'pî kupî manni'.

¹⁵ Mîrîrî ye'nen Paapa yapurîpai'nîkon man tîwîrî rî Jesus Cristo nîkupî'pî wenai. Mîrîrî yapurîto' wanî unpo'tîkon pe tîwe'sen warantî itîrî uurî'nîkonya. Ipi' eseurîman ye'ka pe, morî Paapa anna pîika'tînen taa ye'ka pe, yapurî'nîkon imîrî pe e'nî ye'nen. ¹⁶ Tîwî morî ku'to'ya'nîkon tîku'se pra ikupî pî' aako'mamîkon e'pai man tiaronkon pîika'tîkonpa. Maasa pra mîrîrî kupî pî' aako'manto'kon wanî Paapa wakîrî pe, manni' antîrîkon ayekînkon yentai.

¹⁷ Mîrîrî ye'nen tauya manni'kan aye'mai'norîkon pe tîwe'sanon inkamoro maimu yawîrî ako'mantî. Maasa pra inkamoro esenyaka'ma tîwîrî rî amîrî'nîkon tonpe. Maasa pra epu'tî to'ya kupî tîuya'nîkon amîrî'nîkon pî' Paapaya to' ekaranmapo kupî sîrîrî. Innape to' maimu yawîrî awanîkon ya, moriya inkamoro esenyaka'ma tîwakîrîkon pe pu'kuru taatausinpai. Tîise to' maimu yawîrî pra awanîkon ya, teesewankono'mai to' esenyaka'ma amîrî'nîkon pîika'tî eserîke pra tiwin kin.

¹⁸ Mîrîrî ye'nen tauya eepîremakon pî' ako'mantî. Esa'tî Paapa pî' anna ton pe nîrî. Maasa pra innape pu'kuru anna yewan ya' morî pe awanî epu'tî pî' anna man. Maasa pra tîwîrî rî yairon anku'pai anna wanî ye'nen. ¹⁹ Moropai esatîuya apî'nîkon î' kai'ma amîrî'nîkon kore'ta enna'poto'pe Paapaya iku'to'pe eepîremakon yu'se wai ka'ne'panpî' mîrîrî ku'to'peiya eepîremakon yu'se wai.

Epîremanto'

²⁰⁻²¹ Paapa, anna yunkon, manni' tîwanmîra e'nîto' tînen amîrî. Manni'kan itu'se awe'to'kon pia amaimu yawîrî inkamoroya iku'to'pe. Moropai Jesus Cristo sa'manta'pî wenai tamî'nawîrî itu'se awe'to'ku'to'pe annaya anna pîika'tîkî. Maasa pra Paapa anna yepotorî Jesus Cristo pîmî'sa'ka'pîya sa'mantanto' yapai. Mîrîrî tîisa'mantato' wenai kure'ne ikupî'pîiya apemonkonoyamî' pî' eesenyaka'ma ko'mannîpî. Moropai ini'kamo'pî imînî wenai amaimuya taasa' yawîrî ikupî'pîiya. Mîrîrî ye'nen î' pensa mîrîrî inkupî'pî ena pepîn î' pe pra rî. Mîrîrî warantî Cristo yapurî e'pai man ipatîkarî mû pîkîrî pra. Mîrîrî warantî e'pai man.

Panamanto' Iki'pî

²² Uyonpayamî, esatûya sîrîrî apî'nîkon tîtî'napanse panamanto' yekare etakonpa teeseta'kai pra. Maasa pra sîrîrî kaareta unmenuka'pî wani kure'ne pu'kuru tîwe'sen pe pra.

²³ Moropai epu'tiya'nîkon yu'se wai î' kai'ma uyonpakon Timóteo epa'ka'pî yekare atarakkannîto' tapai. Ka'ne' pe mîkîrî ii'sa' ya uupia, uyarakkîrî attî amîrî'nîkon era'mapî'se uutî yai.

²⁴ Tarîpai umaimu yarimauya tamî'nawîronkon manni'kan aye'mai'norîkon pe tîwe'senon mororonkon pia. Moropai tamî'nawîrî Paapa pemonkonoyamî' pia. Moropai uyonpakon, Itália ponkonya nîrî tîmaimukon yarima pî' man aapia'nîkon.

²⁵ Paapaya epe'mîra tîntîrî tîrî yu'se wai tamî'nawîronkon amîrî'nîkon pia. Mîrîrî neken.

SÎRÎRÎ KAARETA TIAGO NÎMENUKA'PÎ

Morî pe anî' nîmenuka'pî sîrîrî kaareta esepu'tî pra awanî. Seurîwî'nankon warayo'kon to' ese' Tiago eseporî Bîblia po, tîise tu'kankon esenumenka Tiago, Jesus yakon nîmenuka'pî pe awanî. Mîikîrî pî' Paulo eseurîma (Gl 1.19).

Mîikîrî Tiagoya imenuka'pî tiaronkon Judeuyamî' pia, manni'kan e'pîraipîka'san tiaron pata poro. Inkamoro panamaiya morî kupî to'ya wenai, tiaronkonya epu'tî, innape Paapa pemonkono pe to' wanî. Innape Jesus ku'to' wanî yairî pu'kuru. Innape ikupî to'ya neken pepîn, tîise tewankon ya' iko'mannîpî to'ya yairî.

¹ Uurî Tiago wanî Paapa poitîrî pe, moropai Uyepotorîkon Jesus Cristo poitîrî pe nîrî. Uurîya kaareta yarîma sîrîrî tamî'nawîronkon Judeuyamî' pia, pata kaisarî e'paraipîka'san Judeuyamî' pepîn kore'tawonkon pia. Umaimu man aapia'nîkon.

Epu'nîto'kon

² Uyonpayamî', sa'man erepamî ya apona'nîkon, teesewankono'mai pra e'tî, tîise atausinpatî ipî'. ³ Maasa pra sa'man yapîtanîpîya'nîkon ya, meruntî ke eenakon. Mîrîrî epu'nîto' yapîtanîpîya'nîkon e'pai awanî. Mîrîrî ye'nen innape ikupî pî' aako'mamîkon tîwî tîku'se pra. Moropai meruntî ke eenakon, sa'man yapîtanî'nenan pe. Mîrîrî epu'tî pî' naatî. ⁴ Mîrîrî ye'nen sa'man yapîtanî'tî, meruntî ke awanîkonpa, tamî'nawîrî morî pe awanîkonpa itu'se Paapa e'to' yawîrî.

⁵ Tîise anî'rî akore'ta'nîkon manni' wanî ya, epu'nen ton pra, Paapa pî' esatîiya e'pai awanî, epu'nen tîito'peiya. Maasa pra anne' pepîn mîikîrî. Tîwakîrî pe mîikîrî repaiya teeseta'kai pra, tako'menkai pra. ⁶ Tîise innape pu'kuru ikupî'ma esatîiya e'pai awanî, itîrîiya naka tîkai pra. Innape ikupî'ma Paapa pî' esatî anî'ya pra awanî ya, mîikîrî wanî ike'ne, tuna yaapîtî a'situnya manni' warantî. ⁷ Mîrîrî warantî tîwe'sen ya, Paapa winîpainon yapîsî tîuya kai'ma eesenumenka e'pai pra awanî. Maasa pra î' rî yapîsîiya pepîn. ⁸ Innape iku'nen pepîn esenumenkato' wanî pepîn tiwin. Ike'ne tîwe'sen î' rî yaapîtî a'situnya warantî eesenumenkato' wanî. Î' rî kupî tîuya epu'tîiya pepîn.

Ipîkkukon Moropai Î' Ton Pînon

⁹ Uyakon, amîrî î' ton pra sa'ne wanî. Tîise teesewankono'mai pra e'kî. Atausinpakî maasa pra Paapaya ayannosa' tîpia aako'mamîpa. ¹⁰⁻¹¹ Ipîkku kanan? Tu'ke temanne kenan tîise mîikîrî sa'manta. Parî' yari'ku ya'pî'ta warantî ipîkku sa'manta. Wei teepa'kasen a'ne' moropai yei yari'ku ya'pî'tanîpîiya, moropai awe'soroka. Moropai morî pe awe'to' ton pra awanî. Mîrîrî warantî ipîkku e'tî'ka mîrîrî, itu'se tîwe'to' kupî pî' aako'mamî tanne. Mîrîrî ye'nen —Temanne kenan uurî teuren. Tîise Paapa pia î' pe pra man. Yairon pepîn uurî —kai'ma eesenumenka ya, aatausinpa e'pai awanî.

Epu'nîto'kon Moropai

Imakui'pî Kupî Emapu'tînenan

¹² Taatausinpasen mîikîrî pemonkon meruntî ke tûiko'mansen sa'man kore'ta si'ma. Maasa pra sa'man yentai tîwanî ye'nen, ipatîkarî tûiko'manto' ton yeporîiya. Mîrîrî Paapa nitîrî tapurînenan pia, pena ta'pî tîuya yawîrî. ¹³ Imakui'pî anku'pai anî' wanî ya, —Sîrîrî esenumenkato' iipî Paapa winîpai —kîkatî. Maasa pra imakui'pî kupîya'nîkon emapu'tî Paapaya pepîn. Morî mîikîrî. Imakui'pî anku'pai Paapa wanî pepîn. Moropai anî'ya imakui'pî kupî emapu'tînen pepîn mîikîrî. ¹⁴ Mîrîrî ye'nen imakui'pî anku'pai anî' wanî ya, —Sîrîrî esenumenkato' uwinîpainon —ka'kî. Maasa pra imakui'pî anku'pai eesenumenka tîwarîrî. ¹⁵ Mîrîrî pî' eesenumenka ko'mannîpî ya, imakui'pî kupîiya. Mîrîrî ya imakui'pî kupî pî' aako'mamî, maasa pra imakui'pî enasa' ye'nen itentai. Mîrîrî wenai aako'mamî pepîn Paapa pia.

¹⁶ Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', unsa'namakon, mîrîrî pî' teesenku'tîi pra e'tî. ¹⁷ Tamî'nawîrî morî tekenan Paapa winîpai tui'sen. Mararî mîrîkî imakui'pî ton pîn. Pata weiyu ton konekatîpon mîikîrî, morî. Moropai pata weiyu mo'ta warantî Paapa wanî pepîn. Teseru mi-akanmaiya pepîn. Tîise morî teseru kupî pî' aako'mamî. ¹⁸ Tîwarîrî uurî'nîkon kupî'pîiya tînmukuyamî' pe yairon tîmaimu ekaremekî tîuya wenai. Mîrîrî kupî'pîiya itu'se tîwanî ye'nen. Tamî'nawîronkon tînkoneka'san pemonkonyamî' kore'tapai uurî'nîkon mo'ka'pîiya tîmîrî pe e'nîto'pe.

Etapai'nîkon Moropai Iku'pai'nîkon

¹⁹ Uyonpayamî', unsa'namakon, sîrîrî epu'tî. Tiaron eseurîma ya, morî pe etatî e'mai' pe, ka'ne' pe teeseurîmai pra, ka'ne' pe teekore'mai pra. ²⁰ Maasa pra teekore'masa'kon ya, morî itu'se Paapa e'to' kupîya'nîkon pepîn. ²¹ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîron î' imakui'pî pe tîwe'sen rumakatî. Ayewankon ya' tûiko'mansen nura anku'pîkon rumakatî. Moropai Paapa ma're tîwe'ku'se imaimu yapi'tî. Paapa neka'ma'pî ayewankon ya' yapi'tî, maasa pra mîrîrî wenai awe'pîika'tîkon e'painon.

²² Imaimuya taasa' yawîrî iku'tî, eta pe neken pra, teesenku'tîi pra. ²³ Maasa pra anî'ya imaimu eta, tîise imaimu yawîrî ikupîiya pepîn, mîikîrî wanî mîrîrî wanamari yai teesera'masen warantî. ²⁴ Mîikîrî teesera'ma tîpo attî. Moropai ka'ne' pe o'non ye'ka pe tîwanî'pî kupîiya tîwanmîra. ²⁵ Tîise Paapa maimu pî' anî' esenupa ya, moropai mîrîrî yawîrî aako'mamî ya, tîwanmîra tîku'se pra, mîikîrî ko'mamî taataus-inpai. Maasa pra Paapa maimu morî tekenan. Imakui'pî yentai e'nî emapu'tînen.

²⁶ Anî'ya taa: —Crente uurî —taiya ya, tîise imakui'pî pe eeseurîma, mîikîrî esenku'tîsa' mîrîrî. Moropai —Uurî crente —taiya se' tapairî. Î' pe pra rî awanî. ²⁷ Tîise anî'ya yun pînon moropai isan pînon pîika'tî ya, moropai inyo sa'manta'san pîika'tî ya to' e'taruma'tî tanne, mîrîrî yu'se Paapa wanî. Moropai sîrîrî non po tûiko'mansenon ko'mamî warantî pra aako'mamî yu'se Paapa wanî, imakui'pî tîku'se pra. Mîrîrî ye'nen mîrîrî warantî aako'mamî ya, —Uurî crente —taiya ya, yairî awanî.

2

¹ Uyonpayamî, tamî'nawîronkon pemonkonyamî' yapi'tî morî pe e'sentai pra. Maasa pra amîrî'nîkonya Uyepotorikon Jesus Cristo kupî in-nape. Mîikîrî Jesus morî pu'kuru, tamî'nawîronkon yentainon. Mîikîrî wenai morî pe tiaronkon yapi'tî. ² A'kî, eepere'sa'kon kore'ta ipîkku warayo' ewomî morî pe teepontii moropai epe'ke ouro itenya yeperu pokon. Moropai ite'ma'pî pî' tiaron warayo' ewomî ipoi'pî tîpon ya' teepontii. ³ Moropai mîikîrî morî pe epon'tî'pî pî' taaya'nîkon: —Seeni' pata ereutakî morî ya' —taaya'nîkon moropai itaponse' ton yenpoya'nîkon. Tîise ipoi'pî sa'ne ipon pî' taaya'nîkon: —Satippe e'kî, mîrîrî ye'ka pe pra non pona ereutakî uyaponse' pia —taaya'nîkon. ⁴ Mîrîrî warantî taaya'nîkon ya, se' kaisarî to' kupîya'nîkon pepîn. E'sentai to' kupîya'nîkon. Pemonkonyamî' aako'menkanen pe awe'ku'sa'kon imakui'pî pe. Amîrî'nîkon imakui'pî pe teesenumenkasanon.

⁵ Etatî uyonpayamî', inkamoro î' ton pînon tîwe'taruma'tîsanon menka'pî Paapaya tîmîrî pe. Mîrîrî ye'kakon menka'pîiya kure'ne innape tîku'to'pe to'ya. To' menka'pîiya tîpata ponaron pe to' e'to'pe. Mîrîrî epu'tî pî' naatîi maasa pra pena ta'pîiya: —Uyapurînenan pia upata tîrîuya, ipatîkarî to' ko'manto'pe uupia —ta'pîiya. ⁶ Tîise amîrî'nîkonya inkamoro tîwe'taruma'tîsanon yewankono'ma. To' yeppe'nîpîya'nîkon. Tîise anî'kanya kin ataruma'tîkon, moropai ayarîkon surarayamî' esa' pia? Ipîkkukon, temanne kenankonya ataruma'tîkon. Î' ton pînonya aataruma'tîkon pepîn. ⁷ Moropai Jesus morî winîkî to' eseurîma imakui'pî pe. Mîikîrî aponaronkon Jesus pî' to' eseurîma îri pe.

⁸ Tîise Paapa nekaremekî'pî yawîrî, morî pe tamî'nawîronkon yapisîya'nîkon ya se' kaisarî, morî pe awanîkon. Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taa:

—Tiaronkon sa'namatî aawarîrî'nîkon awe'sa'namakon manni' warantî

Lv 19.18

—ta'pîiya. ⁹ Tîise morî ipîkku pe tîwe'sen wanî rî'pî pî' tiaron yentai ikupîya'nîkon ya, imakui'pî kupîya'nîkon mîrîrî. Unkupîkon ton, Paapa nekaremekî'pî pureme'nenan amîrî'nîkon tarîpai. ¹⁰ Maasa pra anî' wanî ya, tamî'nawîron Paapa nekaremekî'pî yawîrî, tîise tiwin inekaremekî'pî yonpa pureme'sai'ya ya, inekaremekî'pî pureme'sai'ya mîrîrî. ¹¹ Maasa pra Paapa nekaremekî'pî:

—Tiaron no'pî, tiaron niyo yarakkîrî kîsi *Êx 20.14; Dt 5.18*

—ta'pîiya. Moropai inî'rî mîikîrî rîya ta'pî:

—Tiaron kî'wîi.

Êx 20.13; Dt 5.17

Mîrîrî ye'nen tiaron no'pî yarakkîrî pra tîise tiaron wîi anî'ya ya, mîrîrî wenai Paapa nekaremekî'pî pureme'sai'ya mîrîrî.

¹² Moropai tiwinano'pî wei yai, uurî'nîkon ekaranmapo Cristoya: —Î' ton pe see umaimu yawîrî pra aako'mamî'pîkon? —taiya upî'nîkon. Mîrîrî namai ako'mantî Cristo maimu yawîrî. Moropai morî pe eseurîmatî itu'se Cristo e'to' yawîrî. Maasa pra Cristo maimu imakui'pî yentai e'nî emapu'tînen. ¹³ Maasa pra o'noko'pî pe tiaronkon era'masa' pra e'nî ya, uurî'nîkon nîrî era'ma Paapaya pepîn tî'noko'pî pe. Tîise o'noko'pî pe uyonpakon era'masa' ya, mîrîrî wenai e'taruma'tînto' yuwa'ka'nîkon.

Inna Taatîponkon

¹⁴ Uyonpayamî', î' pe pra rî awanî pemonkonya taa: —Uurî inna taawon —taiya morî kupîi'ma pra. Morî iteseru ton pra si'ma mîrîrî inna taatoi'ya ya neken awe'pîika'tî pepîn. ¹⁵⁻¹⁶ See warantî awanî.

Ayonpa warayo', wîri' wanî ya ipon ton pra, itekkari ton pra, moropai ipî' taaya'nîkon: —Morî pe ako'mankî. Tîwanmîra e'kî. Emi'ne pra ako'mankî. Komi' pe pra ako'mankî. Mîrîri taaya'nîkon tanne, itu'se mîikîri e'to' tîisa'ya'nîkon pra awanîkon ya, mîikîri pîka'tîya'nîkon pepîn. ¹⁷ Mîrîri warantî inna taatîponya anî' pîka'tî pepîn. Inna taiya se' tapairî Paapa pemonkono pe pra si'ma. Mîrîri warantî inna taato' neken wanî isa'manta'pî warantî.

¹⁸ Yai pra anî'ya taa: —Inna taatîpon mîikîri, tîise tiaron pî' taiya: —Morî teseru kenan mîikîri —taiya. Mîrîri pî' tauya apî'nîkon. O'non ye'ka pe epu'to'peuya innape iku'nen pe awanî iteseru morî pe pra si'ma? Epu'tiuya eserîke pra. Tîise aronne epu'tiuya innape ikupîiya morî iteseru wenai. ¹⁹ Innape tiwin Paapa wanî ku'nen amîri? Morî pe man. Tîise o'ma'kon, Makui poitîrîtonon nîri innape Paapa ku'nenan. Moropai mararî pra to' esi'nîpî ipî'.

²⁰ Inna taawon neken morî kupî'ma pra e'pîka'tî pepîn. Pakko amîri. Inna taato' neken wanî î' pe pra rî. Mîrîri epu'tîya pra nan? ²¹ Î' wenai Paapaya Abraão nurî'tî utamokon era'ma'pî yairon pe? Mîikîri Abraõoya tînmu, Isaque, tîri'pî Paapa pia tînpotî pata'se' pona. Mîrîri kupî'pîiya Paapa maimu yawîri, innape ikupî' tîuya ye'nen. Mîrîri kupîiya wenai, morî pe, yairon pe era'ma'pî Paapaya. ²² Innape imaimu kupî'pî Abraõoya epu'tî pî' naatî inkupî'pî wenai. Moropai inkupî'pî wenai yairî innape tîku'toi'ya epu'tî'pî Paapaya. ²³ Mîrîri warantî eesera'ma pena î' ta'pî Paapa kaaretarîya yawîri. Ta'pîiya:

—Innape Paapa kupî'pî Abraõoya.

Mîrîri ye'nen yairon pe era'ma'pî Paapaya

Gn 15.6

—ta'pîiya. Taato' mîrîri Paapa kaaretarî. Moropai tîwanîyakon pe Abraão esatî'pîiya. ²⁴ Mîrîri ye'nen pemonkon era'ma Paapaya yairon pe, tîmaimu yawîri aako'mamî wenai. Tîise inna taawon morî kupî'ma pra, mîikîri era'maiya pepîn yairon pe.

²⁵ Mîrîri warantî Raabe nurî'tî e'pîka'tîsa' wanî'pî. Pena mîikîri Raabe wanî'pî eseporo rî tîwe'sen wîri'. Tîise Paapa pemonkonoyamî' pata era'manenana yapisî'pîiya tewî' ta morî pe. To' pîka'tî'pîiya tiaron e'ma ta pî' to' wîtîto'pe ta'pîiya. Mîrîri ku'sai'ya wenai Raabe era'ma'pî Paapaya yairon pe. ²⁶ Isa'manta'pî wanî itekaton ton pra. Mîrîri warantî awanî inna taatîpon Paapa maimu yawîri pra si'ma. Tîwe'pîka'tîto' eporîiya pepîn.

3

Unukon

¹ Uyonpayamî', uurî'nîkon tiaronkon yenupanenanya imakui'pî kupî ya, utaruma'tîkon Paapaya tiaronkon taruma'tî tîuya yentai. Mîrîri epu'tî pî' naatî. Mîrîri ye'nen tiaronkon yenupanenan pe tu'ke amîri'nîkon e'pai pra awanî. ² Maasa pra tamî'nawîronkon uurî'nîkonya imakui'pî kupî unukon ke, uyeserukon ke, esenumenkanto' ke, tu'ke. Tîise anî'ya tîwî imakui'pî teeseurîmato' rumakasa' ya, tamî'nawîri imakui'pî teseru rumakasai'ya mîrîri. Moropai morî pe pu'kuru awanî.

³ A'kî, uurî'nîkonya bridia yeka'ma sokoro'pan kaware mata ya' attîto'pe o'non poro itu'se e'nîto' yawîri. ⁴ Moropai apo' yen pî' esenumenkana'pî'nîkon. Kure'nan mîrîri a'situnya itukka. Tîise itesa'ya yarî si'mîrikki naire ke, o'non poro itu'se tîwe'to' yawîri. ⁵ Mîrîri warantî uurî'nîkon

wanî. Si'mîrikkî pe unukon wanî. Tîise kure'ne imakui'pî pî' eseurîman eserîke awanî tiaronkon tîma'tanî'se.

A'kî, kure'nan yu' aramî si'mîrikkî apo' yarîn wenai. ⁶ Mîrîrî warantî unukon wanî, apo' warantî. Imakui'pî pe pu'kuru unukon wanî uyawonkon pe. Mîrîrî imakui'pî sorokaiya mîrîrî tamî'nawîrî uuko'manto'kon ya'. Uyewankon kî'paiya. Mîrîrî imakui'pî Makui winîpai tui'sen.

⁷ A'kî, tamî'nawîronkon o'ma'kon toronyamî', ikîiyamî', moro'yamî' esepannîpî pemonkonyamî'ya tekînkon ton. ⁸ Tîise anî'ya tînu esepannîpî eserîke pra awanî imakui'pî pe teeseurîma namai. Nari' pe awanî. Mai' warantî wîi ton pe awanî. Anî'ya ikoneka eserîke pra awanî.

⁹ Unukon ke Paapa, Uyepotorîkon yapurî moropai mîrîrî ke nîrî uyonpakon pî' eseurîman imakui'pî pe. Inkamoro uyonpakon Paapa nîkoneka'san tîwarantî. ¹⁰ Untakon yapai umaimukon epa'ka morî pe moropai imakui'pî pe nîrî. Mîrîrî warantî e'pai pra awanî, uyonpayamî'. ¹¹ A'kî, tiwinan yani yapai tuna epa'ka pepîn morî moropai inî'ne nîrî. ¹² Moropai paruru ye' epeta pepîn laranja pe. Moropai kuwai ye' epeta pepîn paruru pe. Mîrîrî warantî yani inî'ne pe teepa'kasen yapai morî tuna epa'ka pepîn. Mîrîrî warantî untakon yapai tiwin epa'ka e'pai awanî, morî.

Yairon Epu'nen Pu'kuru

¹³ Moro nai epu'nen akore'ta'nîkon? Moriya tauya, morî pe ako'mankî, innape epu'nen pe awanî epu'to'peuya. Mîi pe pra, morî kupî pî' aako'mamî ya, ayeseru era'mauya. Moropai mîrîrî wenai, epu'nen pe awanî epu'tîuya. ¹⁴ Tîise mîi pe awanîkon ya, itu'se awe'to'kon pî' neken eesenumenkakon ya: —Epu'nen uurî. Uurîya ayenupakon sîrîrî —kîkatî. Seru'ye' pe awanîkon, mîrîrî warantî taaya'nîkon ya. ¹⁵ Maasa pra mîrîrî esenumenkanto' Paapa winîpainon pepîn. Tîise sîrîrî non po tîiko'mansenon winîpainon, Makui winîpai tui'sen mîrîrî esenumenkanto'. ¹⁶ Maasa pra tiaronkon yentai e'pai awanîkon ya, moropai itu'se awe'to'kon pî' neken eesenumenkakon ya, eekore'makon, eesiyu'pîtîkon. Moropai tamî'nawîrî imakui'pî kupîya'nîkon.

¹⁷ Tîise epu'nen Paapa winîpainon mîrîrî ye'ka pepîn. Tekenan morî mîrîrî esenumenkanto'. Moropai ayewankon konekaiya tiaronkon pî' eekore'makon namai. Eranmîra amîrî'nîkon kupîiya. Se' kaisarî tiaronkon kupî emapu'tînen, e'sentai pra. Tiaronkon maimu yawîrî aako'mamîkon emapu'tînen. Tiaronkon sa'namaya'nîkon emapu'tînen. Tiaronkon piika'tîya'nîkon emapu'tînen. Mîrîrî warantî ikupî pî' Paapa winîpainon ko'mamî, yairî, seru' pe pra. ¹⁸ Tiaronkon piika'tînenan ko'mamî morî kupî pî', tiaronkon ekore'ma namai. Mîrîrî ye'nen arinîke inkamoroya morî kupî pia'tî.

4

Sîrîrî Non Po Tîiko'mansenon Yeseru Yu'sankon

¹ O'non pata pai tui'sen eekore'mato'kon, eesiyu'pîtîto'kon? Aya'nîkon tîiko'mansen mîrîrî. Mîrîrî wenai itu'se awe'to'kon pî' eeseka'nunkakon mûito'pe. ² Mîrîrî warantî aako'mamîkon tîise î' ton pra awanîkon. Tiaron wîiya'nîkon tîise î' itu'se awe'to'kon eporîya'nîkon pepîn. Tiaronkon yemanne yu'se awe'pîtîkon tîise yapisiya'nîkon eserîke pra awanî. Mîrîrî pî' eekore'makon moropai eesiyu'pîtîkon pî' aako'mamîkon. Aapia'nîkon

î' ton pra awanî, maasa pra Paapa pî' esatîya'nîkon pra awanîkon. ³ Esatîya'nîkon, tîise yapisiya'nîkon pra awanîkon. Amîrî'nîkon pe aataus-
inpakonpa itu'se awanîkon ye'nen yapisiya'nîkon pepîn. Maasa pra yairî
pra esatîya'nîkon.

⁴ Amîrî'nîkon wanî see poro rî wîri'sanyamî' pî' tîwe'sanon warantî. Maasa pra imakui'san yeseru era'maya'nîkon awakîrikon pe, Paapa pe-monkono pe si'ma. Îri pe awanîkon wenai, Paapa yeyaton pe eenakon. Maasa pra sîrîrî non po tîiko'mansenon yeseru yu'se awanîkon. Mîrîrî warantî anî' wani ya, sîrîrî non po tîiko'mansenon yarakkîrî e'pai, Paapa yeyaton pe awanî. ⁵ Moropai Paapa maimu e'menukasa'ya taa see warantî: —Morî Yekaton Wannî tîrî'pî Paapaya uyewankon ya'. Kure'ne uurî'nîkon yu'se awanî moropai uurî'nîkon ko'mannî'nen pe awanî imakui'pî kupî namai —taiya. Mîrîrî ye'nen —Se' tapairî taasai'ya mîrîrî —kîkatî. ⁶ Moropai uurî'nîkon pîika'tî Paapaya. Inî' panpî' umeruntîrikon tîriya. Sîrîrî warantî Paapa maimu e'menukasa':

Mîipankon winîkî Paapa ekore'ma

tîise mîipankon pepîn pîika'tîiya
taato' mîrîrî.

Pv 3.34

⁷ Mîrîrî ye'nen Paapa ma're e'ku'tî. Imaimu yawîrî ako'mantî. Meruntî ke e'tî Makui winîkî, moropai eepe aapiapai'nîkon. ⁸ Aminke pra Paapa pia erepantî, moropai aapia'nîkon aako'mamî. Imakui'pî ku'nenan pî' tauya, erepantî tîwî amakuyikon tîku'se. Moropai amîrî'nîkon asakî'ne teesenumenkasanon pî' tauya, ayewankon ke innape iku'tî imakui'pî tîrumakai. Tîwî tiwin eesenumenkato'kon nîsi. ⁹ Imakui'pî ankupî'pîkon pî' teesewankono'mai e'tî. Akaruntî. Aatausinpapîkon ra'tîti akaruwato'kon pe. Esewankono'matî. ¹⁰ Paapa ma're tîwe'ku'se e'tî. Moropai amîrî'nîkon yapurîiya.

Tonpayamî' Pî' Teeseurîmasanon Imakui'pî Pe

¹¹ Uyonpayamî', imakui'pî pe kîseurîmatî ayonpakon winîkî. Anî' eseurîma ya imakui'pî pe tonpa winîkî, imakui'pî pe eeseurîma nîrî unkupîkon ton pe Paapa nekaremekî'pî winîkî. Paapa nekaremekî'pî yawîrî pra awanîkon ya itentai awe'kupîkon. —Morî pe pra man —taaya'nîkon Paapa maimu pî' ipureme'sa'ya'nîkon wenai. ¹² Tîise Paapa neken unkupîkon ton ekareme'nen. Mîikîrî neken uyesa'kon pe uurî'nîkon pîika'tîiya, kaane ka'rî yenumîiya itu'se tîwe'to' yawîrî. Tîise amîrî kanan? O'non ye'ka pe ayonpakon esa' pe awe'kupîkon Paapa warantî?

¹³ A'kî, see warantî taawonan: —Sîrîrîpe penane anna wîti sîrîrî sin-pata cidade pona. Miarî tiwin kono' yuwa'ka annaya esenyaka'mai kure'ne tîniru yapi'to'pe —kai'ma taawonan. ¹⁴ Tîise î' e'kupî penane epu'tîya'nîkon pepîn tiwin kin. Maasa pra aako'manto'kon wanî katupuru warantî. Kure'ne aako'mamî pepîn, tîise ka'ne' pe attî. ¹⁵ Mîrîrî ye'nen see warantî taaya'nîkon e'pai wanî: —Enen uuko'mamî yu'se Paapa wanî ya, uuko'mamî. Moropai î' kupîuya yu'se Paapa wanî ya, ikupîuya —taaya'nîkon e'pai awanî. ¹⁶ Tîise aawarîrî'nîkon eeseurîmakon taatapurîi. Mîrîrî eeseurîmato'kon wanî imakui'pî pe. ¹⁷ Mîrîrî ye'nen anî'ya morî kupî pra awanî ya, morî kupî epu'tî'ma, imakui'pî kupîiya nîrî mîrîrî.

5

Ipikkukon

¹ Moropai eseurîma sîrîrî ipikkukon pî'. Eseurîma etapai'nîkon. Awe'taruma'tikon kupî sîrîrî. Mîrîrî ye'nen akaruntî, entaimepî'ti teesewankono'mai. ² Maasa pra ayemannekon e'ti'ka pe man. Aponkon yaku o'ma'konya pe man. ³ Ayemannekon ouro pe, prata pe tîwe'sen karawa pe man. Mîrîrî ayemannekon karawasa' era'maya'nîkon ya, awe'ti'kakon kupî epu'tîya'nîkon. Akaraukon kupî sîrîrî tîwe'taruma'tîi. Ayemannekon e'ti'ka kupî sîrîrî moropai amîrî'nîkon nîrî e'ti'ka kupî sîrîrî. Tu'ke ayemannekon konekaya'nîkon, Cristo ii'to' weiyu aminke pra tîise. ⁴ Akî, apoitîrîtonon teesenyaka'masanon anmîrîkon pî' ye'maya'nîkon pra awanîkon, inkamoro yenku'tî'ma. To' karau eta'pî Paapaya. Mîkîrî Uyepotorîkon meruntî tamî'nawîronkon yentainon. ⁵ Amîrî'nîkon ko'manpî'tî'pî tarî sîrîrî non po tu'ke ayemannekon pî', aya're'kon pî' taatausinpai. Î itu'se awe'to'kon eporî'pîya'nîkon. Aakaiwantanî'sa'kon Paapaya awîkon kupî tanne. ⁶ Moropai morîkon pemonkonyamî' wîi me'po'pîya'nîkon, awinîkî'nîkon î' ku'sa' to'ya pra tîise. Inkamoro ya î' kupî eserîke pra awanî'pî maasa pra to' yentai awanîkon.

Uyepotorîkon Ii'to' Nîmîkî Pî' Ko'mannî

⁷ Mîrîrî ye'nen, uyonpayamî', e'taruma'tînto' pî' teesewankono'mai pra e'tî. Moropai Cristo iipî nîmî'tî teesemi'tapai pra, mîi esa'ya tînpîmî'pî yeperu nîmîkî warantî. Inîmîkî pî' aako'mamî kono' renato'pe, moropai inî'rî inîmîkiya tînpîmî'pî epetato'pe. ⁸ Mîrîrî warantî teesemi'tapai pra e'tî. Ayewankon meruntîtanî'tî. Maasa pra Uyepotorîkon iipî kupî sîrîrî.

⁹ Uyonpayamî', tîwo'ma'tai pra e'tî. Maasa pra imakui'pî pe eeseurîmakon ya, ayonpa winîkî ataruma'tikon Paapaya. Aka, mîkîrî ayesa'kon moro man mana'ta po. Aaipî kupî sîrîrî.

¹⁰ Uyonpayamî', penaronkon tîmaimu ekareme'nen pe Paapa nîmenka'san pî' esunenankonpai'nîkon. Kure'ne to' e'taruma'tî'pî Paapa maimu ekaremekî tîuya'nîkon wenai. Mîiwîni tîise mîrîrî pî' to' ko'mamî'pî tîwî tîku'se pra. ¹¹ Akî, tamî'nawîronkon anî'kan meruntî ke tîiko'mansenon, taatausinpasanon. Mîrîrî epu'tî pî' naatî. Enpenatanpai'nîkon Jó nurî'tî yekare pî'. Tîwe'taruma'tî'ma innape Paapa kupî pî' aako'mamî'pî tîwî tîku'se pra. Mîrîrî tîpo tî'noko'pî pe era'ma'pî Paapaya, moropai morî tîrî'pîiya Jó pia. Maasa pra Paapa wanî morî pe, pemonkonyamî' sa'namanen pe.

¹² Uyonpayamî', tamî'nawîrî ayeurîma'pîuya'nîkon yentai ekaremekîuya sîrîrî. «Paapa pemonkono pe awanîkon ye'nen yairî teeseurîmasanon amîrî'nîkon.» Mîrîrî ye'nen inna taapai awanîkon ya, inna neken ka'tî. Moropai kaane taapai awanîkon ya, kaane neken ka'tî. Inî' panpî', — Useruku pepîn, useruku pepîn —kai'ma kîkatî. Innape eeseurîmakon epu'tî tiaronkonya yu'se awanîkon ya, inna, kaane, neken ka'tî, juro tîkai pra. Mîrîrî warantî eseurîmatî Paapaya ataruma'tikon namai.

Epîrematî

¹³ Anî' tîwe'taruma'tîsen moro nai akore'ta'nîkon? Paapa yarakkîrî eeseurîma e'pai man. Anî' taatausinpasen moro nai akore'ta'nîkon? Paapa yapurîiya e'pai man teeserenka pe. ¹⁴ Anî' pri'yawon pepîn moro nai akore'ta'nîkon? Soosi esanon yannoiya e'pai man. Inkamoro epîrema ipona e'pai man moropai ikarapaima to'ya kara' ke. Mîrîrî warantî

ikupî to'ya Uyepotorîkon ese' yai, mîikîrî Uyepotorîkonya yepi'tîto'pe. ¹⁵ Mîrîrî warantî to' epîrema innape Paapa kupî'ma moropai mîikîrî pri'yawon pepîn esepî'tî eserîke awanî. Mîikîrî yepi'tî Uyepotorîkonya. Moropai imakui'pî ku'sai'ya ya, tîwanmîra ikupî Paapaya. ¹⁶ Mîrîrî ye'nen imakui'pî ankupî'pîkon ekareme'tî ayonpakon pî'. Moropai epîremati ayonpakon pona eesepi'tîkonpa. Maasa pra morî ku'nen epîrema ya, imaimu yawîrî ikupî Paapaya.

¹⁷ Mîrîrî warantî Elias nuri'tî wani'pî pena. Uurî'nîkon warantî awanî'pî pemonkon pe. Moropai mîikîrî epîrema'pî kono' rena namai. Kure'ne eepîrema'pî. Moropai kono' rena pra awanî'pî eseurîwî'ne kono' arakkita pairî kaisarî. ¹⁸ Mîrîrî tîpo eepîrema'pî inî'rî kono' ii'to'pe. Moropai kono' yarima'pî Paapaya. Moropai inî'rî yei ena'pî teperu ke tamî'nawîrî.

¹⁹⁻²⁰ Uyonpayamî', anî' amîrî'nîkon kore'tawon atarima ya Paapa pi-apai, moropai inî'rî awenna'po emapu'tî tiaronya ya, mîikîrî imakui'pî ku'nen pîika'tî mîikîrîya aasa'manta namai. Moropai imakui'pî inkupî'pî mo'ka Paapaya. Mîrîrî pî' enpenatanpai'nîkon.

SÎRÎRÎ KAARETA E'MAI'NON PEDRO NÎMENUKA'PÎ

Pedroya sîrîrî kaareta menuka'pî innape Jesus ku'nenan pia, manni'kan to' nîtaruma'ti'san innape iku'to' to'ya wenai. Inkamoro yenpenatanîpî'pî Pedroya anî' pe to' wanî. Paapa, tamî'nawîronkon yentainon munkî pe pu'kuru to' wanî. Moropai maasa kure'ne morî yapisî to'ya kupî Paapa winîpai. Mîrîrî ye'nen innape ikupî pî' to' ko'mamî e'pai awanî, tîlko'mamîkon pikîrî. Moropai morî pe to' ko'mamî e'pai awanî, imakui'pî tîku'se pra, kai'ma to' yeurîma'pî Pedroya sîrîrî kaareta pî'.

¹ Uurî Pedro, Jesus Cristo naipontî'pî. Sîrîrî kaareta menukauya aapia'nîkon Paapa pemonkonoyamî' pîrai'pî tîlko'mansenon apatakon ya' pra, ka'ran pe awanîkon manni' pia. Manni'kan Ponto pata po awanîkon mannan pia, moropai Galácia pata po awanîkon mannan pia, Capadócia pata po awanîkon mannan pia, Ásia pata po awanîkon mannan pia, moropai Bitínia pata po awanîkon mannan pia imenukauya sîrîrî. ² Amîrî'nîkon wanî Paapa, Uyunkon nîmenka'san pe, î' kupî tîuya pî' teesenumenka yawîrî. Moropai Morî Yekaton Wannî wenai, ipemonkono pe pu'kuru, morî pe awanîkonpa amenka'pîiya'nîkon. Uye-potorîkon Jesus Cristo maimu yawîrî aako'mamîkonpa amo'ka'pîiya'nîkon, mîkîrî mînî ini'kamo'pî wenai, imakui'pî yapai imo'kasa' pe awanîkonpa. Uyonpayamî', inî' panpî' morî pe tîwe'to' tîrî Paapaya yu'se wai epe'mîra, moropai tîwanmîra e'nîto' tîrîiya yu'se wai aapia'nîkon.

Pedroya To' Yenpenatanîpî

Ipatîkarî Ko'mannîto' Nîmî'nen Pe E'nî

³ Paapa, Uyepotorîkon Jesus Cristo yun, yapurîpai'nîkon, kure'ne uurî'nîkon i'noko'masai'ya wenai. Isa'manta'san kore'tapai Jesus Cristo pîmî'sa'ka tîuya yai tîisa'mantato' ke ine'ma'pî yapisî'pîiya tîwakîrî pe. Mîrîrî ye'nen uurî'nîkon esenpo emapu'tî'pîiya tînmuku pe e'nîto'pe. Tarîpai innape tîpemonkonoyamî' pia Paapa nîtîrî yapisî kupî sîrîrî. Mîrîrî ye'nen iwinîpainon yapisî nîmîkî pî' ko'mannî sîrîrî. ⁴ Amîrî'nîkon ton pe mîrîrî koneka ko'mannîpîiya ka' po. Î' pensa tîtîpansen pe pra, î' pensa aama'ta ton pe pra, moropai î' pensa aataretî'ka neporî ton pe pra man miarî. ⁵ Moropai sîrîrî non po awanîkon tanne, amîrî'nîkon ko'mannîpîiya nîrî tîmeruntîrî yai. Tamî'nawîron ataretî'ka pikîrî aako'mannîpîiya'nîkon, tîpia aako'mamîkonpa, innape ikupîya'nîkon wenai. Moropai mîrîrî yai tamî'nawîronkonya era'ma, î' kai'ma morî pe inkoneka'pî wanî, tamî'nawîrî awe'to' yawîrî.

⁶ Mîrîrî pî' taatausinpai pu'kuru awanîkon e'pai awanî teuren, e'taruma'tînto' iipî tanne. Yairî ma're awanîkon tiaron pensa, maasa pra tu'kan e'taruma'tînto' si'ta'non iipî amîrî'nîkon taruma'tînen ton. ⁷ Mîrîrî tu'kan e'taruma'tînto' iipî, yairî innape ikupîya'nîkon epu'to'pe. Maasa era'matî. Ouro yeka'ma to'ya apo' ya' teken ouro pe awanî epu'tikonpa. Aaramî pra awanî ya, innape ouro pe awanî epu'tî to'ya. Mîrîrî warantî innape ikupî pî' aako'mamîkon awe'taruma'tîkon ye'ka pe. Mîrîrî amîrî'nîkonya innape iku'to' wanî ouro tîwe'tî'kasen yentai tîwe'tî'kasen pe

pra awani ye'nen. Mîrîrî ye'nen ayonpaiya'nîkon awe'taruma'tîto'kon ke innape ikupî pî' aako'mamîkonpa. Moropai amîrî'nîkonya e'taruma'tînto' yapîtanî'sa' tîpo, Paapaya taa kupî sîrîrî apî'nîkon: —Morî pe pu'kuru man —taiya Jesus Cristo î'to' weiyu eseposa' yai. Mîrîrî yai tamî'nawîronkonya era'ma emapu'tîiya î' kai'ma morî pe, ipîkku pe akupî'pîiya'nîkon. ⁸ Mîikîrî Paapa era'manen pe pra awanîkon, tîise yapurî ko'mannîpî amîrî'nîkonya. Maasa era'maya'nîkon ye'ka pe pra, innape Cristo kupî pî' aako'mamîkon ye'nen, aatausinpakon ko'mannîpî mararî pra. O'non ye'ka pe ekaremekî yentai aatausinpato'kon wani. ⁹ Maasa pra morî pe e'to' yawîrî amîrî'nîkon koneka yaretî'kaiya kupî sîrîrî, tîwarantî awanîkonpa. Moropai apata'se'kon tîriya kupî sîrîrî tîipia aako'mamîkonpa. Tamî'nawîrî mîrîrî kupîiya innape Cristo kupî'pîya'nîkon weni.

¹⁰⁻¹¹ Mîrîrî e'pîika'tînto' anepu'pai penaronkon profetayamî' nurî'tî wani'pî. Mîrîrî ye'nen kure'ne yuwa'pî to'ya. Inkamoroya ta'pî: —Î' ye'ka see mîrîrî Paapa nîtîrî e'pîika'tînto'? Î' pensa yarimaiya kupî sîrîrî? Mîrîrî e'pîika'tînto' yekare ekaremekî'pî to'ya pena, tîise morî pe epu'tîi'ma pra. Tîise Morî Yekaton Wannîya ekaremekî'pî to' pî', î' pensa mîrîrî e'kupî. —Maasa awe'kupî Cristo e'taruma'tî e'pai awani. Moropai mîrîrî tîpo teeyatonon yentai eenasa' yai, ipîkku pe ikupî Paapaya —ta'pîiya. ¹² Inkamoro penaronkon tîmaimu ekareme'nenan pî' sîrîrî aneta'pîkon ekaremekî'pî Paapaya pena. Paapaya ta'pî: —Amîrî'nîkon ton pe awe'kupî pepîn, tîise manni'kan maaronkon ton pe awe'kupî pe man —ta'pîiya to' pî'. Mîrîrî ye'nen manni'kan itekare ekareme'nenanya ekareme'sa' sîrîrî apî'nîkon tarîpai. Inkamoroya ekaremekî'pî apî'nîkon ka' poinon, Morî Yekaton Wannî, Paapa narima'pî meruntîri yai. Sîrîrî e'pîika'tînto' yekare wani morî pe pu'kuru, mîrîrî anepu'pai nîrî inserîyamî' wani.

Paapaya Uyannokon Imakui'pî Ton Pra E'nîto'pe

¹³ Mîrîrî epu'tîya'nîkon ye'nen, aka, tîwarî e'tî, aawarîrî'nîkon etî'nîmatî, ayeserukon epu'nenan pe. Moropai tamî'nawîrî morî pe Paapaya akupîkon nîmîkî pî' aako'mamîkon, î' pensa Cristo iipî weiyu yaino ton pe. ¹⁴ Paapa munkî pe awanîkon ye'nen, imaimu yawîrî ako'mantî. Pena imakui'pî yu'se awe'to'kon yawîrî aako'manpî'tî'pîkon, maasa pra î' kai'ma aako'mamîkon yu'se Paapa wani epu'tîya'nîkon pra awani'pî. Tîise epu'tîya'nîkon tarîpai, mîrîrî ye'nen mîrîrî warantî pra ako'mantî. Imakui'pî yu'se tîwe'se pra ako'mantî. ¹⁵ Morî pe e'tî, maasa pra morî pe pu'kuru Paapa wani, imakui'pî ton pra. Mîikîrî rî amîrî'nîkon yanotîpon warantî e'tî. Imakui'pî winîpai atarimatî moropai tamî'nawîrî î' kupîya'nîkon kaisarî morî ku'tî. ¹⁶ Mîrîrî warantî Paapa maimu e'menukasa'ya taa:

—Imakui'pî winîpai atarimatî,

imakui'pî winîpai atarimasa' pe uuko'mamî warantî.

Morî pe e'tî, morî pe pu'kuru tîwe'sen pe uuko'mamî warantî

Lv

11,44,45; 19,2; 20,7

—taa Paapaya.

¹⁷ Eepîremakon ya, Paapa esa'nenan amîrî'nîkon ayunkon pe. Mannî' Paapa wani yairî, yairî pra tamî'nawîronkon ko'manto' wani ekareme'nen pe, anî' tîmenkai pra. To' nîkupî'pî yako'menkaiya tiwin pî' to' kaisarî. Mîrîrî ye'nen tîwarî e'tî, mîikîrî namatî aako'mamîkon pîkîrî. ¹⁸ Maasa pra pena aako'manpî'tî'pîkon ayeserukon yarakkîrî, î' kai'ma penaronkon

atamokonya ayenupa'pikon yawîrî. Mîrîrî aako'manto'kon wanî'pî î' pe pra rî. Tîise epu'tîya'nîkon ye'masa'kon pe awanîkon mîrîrî ayaserukon winîpai, manni' epe'ke aataretî'kasen pepîn. Mîrîrî ke aye'masa'ya'nîkon, ouro ke moropai prata ke pra, taataretî'kasen ke pra. ¹⁹ Tîise amîrî'nîkon wanî ye'masa'kon pe moropai imo'kasa'kon pe morî pu'kuru Jesus Cristo mînî ke. Mîikîrî wanî carneiro, Paapa pia to' nîrîrî warantî tîwe'sen pe. Î' rî ima'tîkî ton pra tîwe'sen pe awanî, imakui'pî ton pra. ²⁰ Mîikîrî wanî pena Paapa nîmenka'pî pe sîrîrî non pona yarimapa, maasa sîrîrî pata koneka tîuya rawîrî. Moropai mîikîrî yenpo'pîiya amen pata ataretî'ka rawîrî, amîrî'nîkon pîika'tînen ton pe. ²¹ Mîikîrî wenai amîrî'nîkonya Paapa yapurî. Innape ikupîya'nîkon manni' Cristo pîmî'sa'ka'tîpon, tamî'nawîron yentai ikupî'tîpon. Mîrîrî warantî innape ikupîya'nîkon moropai î' tîrîuya ta'pî Paapaya yapîsiya'nîkon nîmikî pî' aako'mamîkon.

²² Tarîpai amîrî'nîkon wanî yairon Paapa maimu yawîrî. Mîrîrî wenai imakui'pî ayaserukon rumakasa'ya'nîkon. Mîrîrî ye'nen seru'ye' pe pra ayonpakon, manni'kan innape Jesus ku'nenan, sa'namaya'nîkon kure'ne. Mîrîrî warantî awe'sa'namato'kon yuwatî inî' panpî', tamî'nawîrî ayewankon ke. ²³ Maasa pra mîikîrî Paapa î' pensa aasa'manta ton pepînya amîrî'nîkon esenpo emapu'tî'pî, tînmuku pe awanîkonpa. O'non ye'ka pe ikupî'pîiya? Ayunkon tîisa'mantase wenai pra tîise innape imaimu kupîya'nîkon wenai, Paapaya ikupî'pî. Mîrîrî imaimu wanî ipatîkarî enen ko'mannîto' ton tînen pe, aataretî'ka pepîn. ²⁴ Mîrîrî warantî Paapa maimu e'menukasa'ya taa:

Tamî'nawîronkon pemonkonyamî' wanî parî' keren po tîwe'sen warantî.

Moropai inkamoro esera'ma morî pe mîrîrî parî' yari'ku warantî.

Tîise tiwin wei parî' a'pi'ta moropai yari'ku e'soroka.

Mîrîrî warantî to' wanî, tîisa'mantatonkon pe.

²⁵ Tîise Uyepotorîkon maimu wanî

ipatîkarî tîiko'mansen pe,

taasa' Paapa maimu e'menukasa'ya. Mîrîrî ekaremekî'pî to'ya eta'pîya'nîkon sîrîrî itekare Paapa maimu.

Is 40:6-8

Mîrîrî ekaremekî'pî to'ya

2

Yewanmîrîsa' Tî' Wanî

Ipatîkarî Ko'mannîto' Tînen Pe

¹ Mîrîrî imakui'pî ayaserukon winîpai amo'kasai'ya'nîkon ye'nen, tamî'nawîronkon imakui'pî piapai epa'katî. Tamî'nawîron tiaronkon pî' imakui'pî esenumenkato' pia pai epa'katî, yenku'tîton piapai, seru'ye' pe e'nîto' yapai, uyewanmakon pe tiaron era'mato' piapai, moropai tiaronkon winîkî imakui'pî eseurîmanto'. Mîrîrîkon piapai epa'katî. ² Moropai Paapa maimu yu'se e'tî kure'ne. Manni' more esenposen wanî tîsan manatî yu'se warantî e'tî. Mîrîrî warantî awanîkon ya, inî' panpî' Paapa epu'tîya'nîkon. Moropai mîrîrî wenai amîrî'nîkon pîika'tîiya tu'se tîwanî pikîrî. ³ Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taa:

Amîrî'nîkonya morî pe Paapa e'to' epu'tî tarîpai taiya. Mîrîrî ye'nen imaimu anetapainon pe e'tî.

Sl 34:8

⁴ Erepantî Uyepotorîkon pia, mîikîrî to' newanma'pî, itu'se pra to' wanî'pî tîise Paapa pia imenkasa' pe awanî'pî, ipîkku pe awanî'pî. ⁵ Erepantî ipia, Paapaya amîrî'nîkon yenyaka'mato'pe, tîiko'manto'pe akore'ta'nîkon. Manni' tî' ke wîtî konekanen esenyaka'ma warantî eesenyaka'ma uurî'nîkon ke. Tîise Paapa nîkoneka esera'ma pepîn. Moropai tîmîrî ton pe teepîremasen pe akupîiya'nîkon, antîrîkon enepîkonpa Paapa pia. Mîrîrî antîrîkon wanî Paapa wakîri pe pu'kuru, maasa pra amîrî'nîkon ton pe Cristo nîkupî'pî kupî'pîya'nîkon innape. ⁶ Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taa:

Uurî nîmenka'pî, tiwinan tî' wanî
ipîkku pe pu'kuru, tiaronkon tî' yentai.

Mîrîrî tîrîuya Sião cidaderî po,
unkoneka yapîtanî'nen pe.

Anî'ya mîikîrî kupî ya innape,
mîikîrî eppepî pepîn tiwin kin,

ipî' yairî ma're eena pepîn,

Is 28.16

taasai'ya mîrîrî. ⁷ Sîrîrî tî', innape ikupîya'nîkon manni' wanî morî pe pu'kuru, amîrî'nîkon pia. Tîise manni'kan innape iku'nenan pepîn pia, nari' pe awanî mîrîrî. Paapa maimu e'menukasa'ya taa:

Manni' tî' wîtî konekanenan newanmîrî'pî,

mîrîrî enasa' man ipîkku pe pu'kuru tiaronkon yentai.

Sl 118.22

taasai'ya. ⁸ Moropai tiaron pata Paapa maimu e'menukasa'ya taasa':

Sîrîrî tî' wanî ipona pemonkonyamî' e'pu'mato'pe

moropai ipona atare'moto'pe,

Is 8.14

taasai'ya man. Inkamoro e'pu'ma maasa pra innape ikupî to'ya pra awanî ye'nen. Mîrîrî wenai to' newanmîrî'pî Cristoya to' taruma'tî'pî.

⁹ Tîise amîrî'nîkon wanî pepîn mîrîrî warantî. Amîrî'nîkon wanî imenka'san pe tiaronkon kore'tapai. Moropai tamî'nawîronkon esa' Paapa ton pe teepîremasen pe awanîkon. Mîikîrî pemonkono pe awanîkon, Paapa epu'nen pe. Tîmîrî ton pe inmo'ka'san pe awanîkon. Amîrî'nîkon menka'pîiya tînkupî morîkon ekareme'nen pe. Mîikîrîya amîrî'nîkon pakkokon mo'ka'pî, ewaron ta awanîkon tanne, Paapa epu'tîya'nîkon pra awanîkon tanne. Moropai amîrî'nîkon tîrî'pîiya morî ta, a'ka ta aako'mamîkonpa, morî pe Paapa wanî tepu'se. ¹⁰ Maasa pra pena amîrî'nîkon e'sa' pra man Paapa pemonkono pe. Tîise tarîpai amîrî'nîkon wanî ipemonkono pe pu'kuru. Pena Paapaya aai'noko'makon epu'tîya'nîkon pîn. Tîise aai'noko'mato'kon Paapaya epu'tîya'nîkon tarîpai.

Paapa Poitîrî Pe E'nî

¹¹ Uyonyayamî', Paapa epu'nenan pepîn kore'ta aako'mamîkon, to' yonpa pe pra. Mîrîrî ye'nen apî'nîkon esatîuya sîrîrî, inî'rî î' itu'se awe'to'kon yawîrî ikupîya'nîkon namai, maasa pra mîrîrîya ayekatonkon taruma'tî, aminke Paapa piapai aatarimakon emapu'tîya. ¹² Tîise morî pe ako'mantî inkamoro Paapa epu'nenan pepîn kore'ta awanîkon ye'nen. Morî pe ayeserukon e'pai awanî era'mato'pe to'ya. Teuren apî'nîkon to' eseurîma imakui'pî pe amu'tunpakon to'ya. Tîise yairî ayeserukon era'ma tîuya'nîkon wenai to' esenumenka, moropai Paapa yapurî to'ya î' pensa aai'to' weiyu erepamî yai.

Ipîkkukon Maimu Yawîrî Ako'mantî

¹³ Uyonpayamí', Uyepotoríkon níkupí'pí wenai tamí'nawíronkon ipíku tíwe'sanon sírírí non ponkon maimu yawírí e'tí. Manní' rei, tamí'nawíronkon esa', mîkírí maimu yawírí e'tí. ¹⁴ Moropai manni'kan mîkírí nimenka'san tiaronkon esa' pe to' e'to'pe, inkamoro maimu yawírí e'tí. Maasa pra inkamoro waní manni'kan imakui'pí kupítíponkon taruma'tínen pe, moropai morí kupítíponkon yapurínen pe inkamoro waní. ¹⁵ Mírírí warantí morí kupíya'níkon yu'se Paapa man. Maasa pra morí ayeserukon era'ma to'ya wenai, manni'kan Paapa epu'nenan pepín, apí'níkon imakui'pí pe teeseurímakon atí'napamí. ¹⁶ Tarípai imakui'pí unkupí'píkon wenai tíwe'taruma'tísanon pe e'ní pepín maasa pra Cristoya umo'ka'píkon iwinípai. Mîwíni tíise —Paapaya utaruma'tí pepín tarípai —kai'ma, itu'se e'níto' yawírí ko'manní e'pai pra man. Tíise Paapa poitírí pe, imaimu yawírí ako'mantí. ¹⁷ Tamí'nawíronkon pemonkonyamí' yapuríya'níkon yuwatí. Moropai ayonpakon, innape Jesus ku'nenan sa'namatí. Moropai Paapa nama pí' ako'mantí. Moropai tamí'nawíronkon esa' pe tíwe'sen namatí. Mírírí warantí ikupí pí' ako'mantí.

Cristo E'taruma'tí'pí Warantí

E'taruma'tín E'pai Awaní

¹⁸ Tarípai amírí'níkon to' poitírítonon apanamauya'níkon sírírí. Inkamoro akaraiwaríkon maimu yawírí e'tí moropai to' namatí. Manní' amírí'níkon konekanen morí pe, mîkírí maimu yawírí e'tí. Tíise mîkírí neken pepín tíise manni' tiaron imakui'pí pe amírí'níkon taruma'tínen mîkírí maimu yawírí nírí e'tí. ¹⁹ Í' ku'sa'ya'níkon wenai pra awe'taruma'títo'kon yapítanípíya'níkon ya morí pe awaní. Maasa pra mírírí warantí itu'se Paapa e'to'pe awaní epu'tíya'níkon. Mírírí wenai mîkíríya amírí'níkon koneka morí pe. ²⁰ Tíise tiaron pensa imakui'pí ku'sa'ya'níkon ya, mírírí wenai awe'taruma'tíkon e'pai awaní. Moropai yapítanípíya'níkon e'pai awaní teesewankono'mai pra, maasa pra iku'sa'ya'níkon ye'nen. Moropai mírírí wenai aní'ya ayapuríkon pepín. Tíise aní' e'taruma'tí ya, í' rí imakui'pí ku'sai'ya wenai pra, moropai mírírí yapítanípíya morí pe, teesewankono'mai pra, mírírí yapítaní'sai'ya típo, Paapaya mîkírí koneka morí pe. ²¹ Maasa pra míríríto'pe, í' rí tíku'se wenai pra amoronkon epu'tíkonpa Paapaya amenka'píkon. Maasa esenumenkátí uurí'níkon e'píka'títo'pe Cristo e'taruma'tí'pí yeseru pí'. Imakui'pí tînkupí'pí wenai pra yapítanípí'píya amírí'níkonya tíwarantí yapítanípíkonpa. ²² Mîkírí yeseru waní'pí see warantí:

Í' pensa mîkíríya imakui'pí ku'sa' pra man tiwin kin.

Moropai í' pensa seru'ye' pe

mîkírí eseurímasa' pra man tiwin kin,

Is 53.9

taasa' Paapa maimu e'menukasa'ya. ²³ Pena iwiníki imakui'pí pe to' eseuríma yai í' kai'ma imakui'pí pe to' maimu yu'sai'ya pra man. Pena típa'típítí to'ya yai taasai'ya pra man to' pí': —Tarípai ese'ma —kai'ma eesenumenkasa' pra man. Tíise Paapa yenya' eeturumaka'pí tamí'nawírí to' níkupí'pí ye'ma Paapaya epu'tí'píya. Yairí ikupíya epu'tí'píya. ²⁴ Moropai mîkírí Cristoya imakui'pí unkupí'píkon mo'ka'pí típona, pakí'nan pona tíisa'manta yai. Tamí'nawírí imo'ka'píya iní'rí ikupí'níkon namai, isa'manta'píya í' kupí pepín warantí e'níto'pe imakui'pí winíki. Moropai mírírí pata'pí ya', morí kupí pí' ko'manníto'pe umo'ka'píya'níkon. Mîkírí ya'so'kato' wenai amírí'níkon e'píka'tí'pí.

²⁵ Maasa pra pena amîrî'nîkon wanî'pî ataka'ma'san pe Paapa piapai, tîko'mannî'nen piapai carneiro ataka'masa' warantî. Tîise tarîpai awenna'posa'kon sîrîrî, ayesa'kon pe tîwe'sen pia, manni' ayekatonkon ko'mannî'nen pia.

3

Pedroya Tînyo Kenankon Panama

¹ Mîrîrî warantî nîrî amîrî'nîkon wîri'sanyamî' tînyo kenankon panamauya. Anyokon maimu yawîrî e'tî. Yai pra Paapa epu'nen pe pra anyokon wanî, tîise ayeserukon wenai eesenumenka ya, Paapa maimu epu'tîya, mîikîrîya innape ikupî. Tîise morî pe ayeserukon neken era'ma tîuya wenai, yarakkîrî Paapa maimu pî' eeseurîma yu'se awanî pepîn. ² Maasa pra inkamoroya ayeserukon era'ma morî pe, î' rî imakui'pî kupîya'nîkon pra awanîkon. Moropai innape Paapa namaya'nîkon era'ma to'ya. ³ Mîrîrî ye'nen morî pe, ema'non pe awanîkon tuwai pra e'tî. Moropai apu'paikon tikinai, moropai ouro ke, epe'ke taatari'ku'tî, aponkon morî pu'kuru teka'mai teekonekai pra e'tî. ⁴ Tîise morî pe awe'to'kon nîsi ayewankon ya'. Maasa pra mîrîrî î' pensa aataretî'katon pepîn. Mîrîrî ye'nen eranmîra moropai tîwanmîra awanîkon yuwatî. Mîrîrî warantî ayeserukon wanî wenai kure'ne tîwakîri pe Paapaya akupîkon. ⁵ Maasa pra pena penaronkon wîri'sanyamî' Paapa yapurînenan nurî'tî ekonekapî'tî'pî eranmîra tîwanîkonpa moropai tîwanmîra tîwanîkonpa. Mîrîrî ye'nen inkamoro e'pî'tî'pî tînyokon maimu yawîrî, ⁶ pena Sara nurî'tî e'pî'tî'pî mîrîrî warantî. Tînyo Abraão nurî'tî maimu yawîrî awanî'pî. Mîrîrî ye'nen esa'pî'tî'pîiya tepotorî pe, inama tîuya ye'nen. Mîrîrî warantî ikupîya'nîkon ya anyokon yarakkîrî, moriya mîikîrî Sara payanî'san pe awanîkon. Iwarantî awanîkon morî ayeserukon wanî ya, moropai innape ikupîya'nîkon wenai, teesewankono'mai pra aako'mamîkon.

Tîno'pî Kenankon Panamaiya

⁷ Tarîpai amîrî'nîkon warayo'kon tîno'pî kenankon panamauya sîrîrî, ano'pîkon yarakkîrî aako'manto'kon pî'. Epu'tîya'nîkon e'pai man inkamoro wanî a'tu'mîra panpî', amîrî'nîkon warantî pra. Mîrîrî ye'nen morî pe ano'pîkon ko'mannîpîya'nîkon e'pai man. Maasa pra tarakkîrî ipatikarî aako'manto'kon tîrî Paapaya sa'nîrî, amîrî pia, ano'pî pia, itu'se tîwanî ye'nen. Mîrîrî ye'nen ano'pîkon yapurî ye'ka pe, morî pe mîikîrî ko'mannî'tî, î' pensa eepîremakon yai awe'manepakon namai.

Morî Kupî Wenai Umoronkon Epu'tî

⁸ Sîrîrî eseurîmato' yaretî'kauya sîrîrî. Tauya apî'nîkon tamî'nawîrî si'ma eesenumenkato'kon e'pai awanî tiwin. Moropai ayonpakon wanî ya, tîmoran epu'nen mîikîrî kaisarî amoronkon epu'tîya'nîkon e'pai awanî. Moropai ayonpakon yarakkîrî tîwe'sa'namai e'tî. Moropai a'noko'pîkon pe esera'matî. Moropai tiaronkon yentai tîwe'ku'se pra e'tî. ⁹ Mîrîrî ye'nen anî'ya imakui'pî kupî ya awinîkî'nîkon, mîikîrî winîkî imakui'pî tîku'se pra e'tî. Apî'nîkon teeseurîmasen wanî ya, iwinîkî imakui'pî teeseurîmai pra e'tî. Tîise imakui'pî pe awinîkî'nîkon eseurîma'pî maimu miakanmatî morî ke. Maasa pra Paapaya ayanno'pîkon arepakonpa morî ke. ¹⁰ Innape awanî epu'tî'nîkon, maasa pra mîrîrî warantî Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' ye'nen. See warantî taasai'ya:

Anî wanî ya, morî pe tîko'manto' yu'se taatausinpai,
mîkîriya morî pe teeseurîma yuwa e'pai awanî,
imakui'pî pe eeseurîma namai.

Moropai mîkîri eseurîma e'pai pra awanî
seru'ye' pe, tiaronkon yenku'tî pî'.

¹¹ Mîrîri ye'ka imakui'pî winîpai
eepe e'pai awanî.

Tîise morî î' yu'se Paapa wanî neken
kupîiya e'pai awanî.

Tîiwanmîra aako'mamî
yuwaiya e'pai awanî.

Moropai teesiyu'pî'se pra aako'mamî
yuwaiya e'pai awanî.

¹² Maasa pra inkamoro ye'ka yaironkon
koneka pî' Uyepotorîkon ko'mamî

tîwîrî wei kaisari,
moropai tîwîrî to' epîremato'
eta pî' aako'mamî.

Tîise Uyepotorîkon ekore'masa' ko'mamî
imakui'pî ku'nenan winîki,

Sl 34.12-16

taasa' Paapa maimu e'menukasa'ya man.

¹³ Morî anku'pai awanîkon wenai, awinîki'nîkon anî'ya imakui'pî kupî
e'painon? Anî'ya ikupî pepîn tiwin kin. ¹⁴ Mîiwîni pra awanî ya, kure'ne
taatausinpai e'pai awanîkon morî ayeserukon wenai awe'taruma'tîkon
tanne. Maasa pra Paapaya arepakon morî ke.

Mîrîri ye'nen atausinpatî,
ataruma'tînenkon pî' eranne' pe pra e'tî,
teesi'nî'se pra e'tî.

Is 8.12

¹⁵ Tîise Cristo nama pî' ako'mantî ayewankon ya', moropai itenya'
eeturumakatî tîwîrî ayepotorîkon pe awe'to'pe. Moropai tîwîrî tepu'se
ako'mantî, î' kai'ma Paapa winîpai morî yapisi' pî' nîmîkiya'nîkon
anepu'pai pemonkon e'to' ekaremekîkonpa. ¹⁶ Mîrîri ye'nen sîrîri
ku'tî morî pe, tiaronkon yentai awe'kupîkon ye'ka pe pra. Morî pe
eeseurîmakon eesewankono'mato'kon epu'tiyakon namai ayewankon ya'.

Mîrîri warantî apî'nîkon teeseurîmasen wanî ya, mîkîri epepi, maasa pra
ayeserukon era'ma tîuya'nîkon wenai, morî pe ayeserukon wanî Cristo
pemonkono pe awanîkon ye'nen. ¹⁷ Mîrîri morî kupîiya'nîkon wenai
awe'taruma'tîkon ya, morî pe panpî' awanî. Imakui'pî ku'sa'ya'nîkon
wenai awe'taruma'tîto'kon yentai awanî, awe'taruma'tîkon yu'se Paapa
wanî ya. ¹⁸ Maasa pra mîrîri warantî Cristo e'taruma'tî'pî tîisa'manta
yai amîri'nîkon ton pe. Aasa'manta'pî tiwin ite'ka tamî'nawîronkon ton
pe imakui'pî to' nîkupî'pî wenai. Maasa era'matî. Mîkîri morî teken
ku'nen sa'manta'pî uuri'nîkon, yairî pra tîwe'sanon, imakui'pî ku'nenan
ton pe. Aasa'manta'pî uuri'nîkon yarîpa kai'ma Paapa pia. Mîkîri wî'pî
to'ya tarî, pemonkon pe awanî tanne, tîise aasa'mantasa' tîpo Paapaya
amenan pe itekaton ko'manto'pe ikupî'pî. ¹⁹ Moropai mîkîri wî'tî'pî
itekare ekareme'se itekatonon'pî pe si'ma. Manni'kan pemonkonyamî'
e'tî'ka'san yekatonon'pî pî' ekaremekî'pîiya. ²⁰ Manni'kan inkamoro
e'tî'ka'san yekatonon'pî san pena innape Paapa maimu yawîri esi'san pepîn
teuren, Paapaya to' nîmîki'pî innape tîkupî to'ya pena tîkanau ton koneka

pî', Noé nurî'tî ko'mamî yai. Tîise innape ikupî to'ya pîn. Tu'kankon pepîn pemonkonyamî'ya eseurîwî'ne mia' pona tîimo'tai'nîkonya neken innape ikupî'pî. Moropai inkamoro e'pîka'tî'pî kure'nan tuna winîpai. ²¹ Mîrîrî tuna wanî esenpatakonanto' pî' teeseurîmasen pe. Sîrîrî esenpatakonato' wanî pepîn nura upi'pîkon pî' tîwe'sen ronato'pe, tîise imakui'pî uyeserurî'pîkon rumakato'pe awanî. Tîiwanmîra imakui'pî unkupî'pîkon ku'sa' Paapaya epu'tî'nîkon, Jesus Cristo pîmî'sa'ka'pîiya wenai. ²² Mîikîrî yanu'nîpî'pî Paapaya ka' pona. Moropai eereutasa' wanî Paapa meruntîri winî. Mîikîrî wanî tamî'nawîronkon inserîyamî' esa' pe ipîkku pe tîwe'sanon moropai meruntî ke tîwe'sanon esa' pe aako'mamî ka' po.

4

Uyeserukon Etinyaka'masa' Morî Pe

¹ Mîrîrî ye'nen Cristoya tîmoron epu'tî'pî tarî pemonkon pe tîwanî yai. Mîrîrî warantî amoronkon epu'tikonpa apîtatî, Cristoya tîmoron epu'tî'pî warantî. Maasa pra anî'ya tîmoron epu'sa' ya, mîikîrî wanî pepîn imakui'pî anku'pai, itentai imakui'pî wanî pepîn inî'rî. ² Mîrîrî ye'nen sîrîrî pata pai aako'mamî tarî itu'se Paapa e'to' yawîrî, itu'se tîwe'to' yawîrî pra. ³ Maasa pra pena kure'ne aako'manpî'tî'pîkon î' pe pra rî imakui'pî kupî pî', manni'kan Paapa epu'nenan pepînya ikupî ko'mannîpî warantî. Mîrîrî yai aako'mamî'pîkon se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî, itu'se apunkon e'to' kupî pî'. Kure'ne awukukon mai' enîrî pî' awanî'pîkon, eesiyu'pîtikon pî' aako'mamî'pîkon, moropai eetîmikon pî' aako'mamî'pîkon. Moropai nura pî' aako'mamî'pîkon, mia' ke ikonekasa' yapurî ye'ka pe. ⁴ Tarîpai manni'kan Paapa epu'nenan pepîn wanî kure'ne teesenumenkai apî'nîkon. Moropai inkamoro eseurîma apî'nîkon imakui'pî pe, maasa pra inî' tînkupîkon kupîya'nîkon pra awanîkon wenai. ⁵ Tîise maasa inkamoroya tînkupî'pîkon ekaremekî kupî sîrîrî Paapa pî', tamî'nawîronkon enenankonya moropai isa'manta'sanya ekaremekî. Moropai inkamoro yenumîiya kupî sîrîrî to' nîkupî'pîkon wenai. ⁶ Mîrîrî ye'nen sîrîrî Cristo yekare esekaremekî'pî. Tamî'nawîronkonya eta'pî. Isa'manta'sanya nîrî eta'pî. Inkamoro sa'manta'pî, tamî'nawîronkon pemonkonyamî' sa'manta warantî, imakui'pî tînkupî'pîkon wenai. Mîiwîni tîise to' yekaton ko'mamî enen ipatîkarî, manni' Paapa ipatîkarî tîiko'mansen warantî, innape iku'sa' to'ya ya.

⁷ Tîise tamî'nawîron ataretî'kato' man aminke pra. Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkon e'pai man morî pe ayeserukon tepu'se, teetî'nînmai, eepîremakonpa. ⁸ Tamî'nawîron î' yentai tiaronkon yarakkîrî awe'sa'namakon e'pai awanî. Maasa pra anî' sa'naman ya, uwinîki'nîkon imakui'pî inkupî'pî kupî uuwanmîra'nîkon. ⁹ Moropai tiaronkon teerepansenon yapi'nen pe e'tî awakîrikon pe, teekore'mai pra. ¹⁰ Moropai morî pe eesenyaka'mato'kon pe aapi'a'nîkon tiwin pî' si'ma, Paapa nîrumaka'pî yapurîya'nîkon yuwatî. Mîrîrî yapurî wenai morî pe awanî, tiaronkon pîika'tîya'nîkon, itu'se Paapa e'to' yawîrî. ¹¹ Anî' wanî ya itekare ekareme'nen pe mîikîrîya ekaremekî e'pai awanî, morî pe Paapaya tîmaimu pu'kuru ekaremekî warantî. Moropai anî' wanî ya tiaronkon pîika'tî pî' tîwe'sen pe, mîikîrîya to' pîika'tî e'pai awanî, tîmeruntîri Paapa nîrîrî'pî ke. Mîrîrî ku'tî. Mîrîrî kupîya'nîkon wenai, Paapa yapurîto'pe tiaronkonya Uyepotorîkon Jesus Cristo wenai. Manni'

Paapa morî pu'kuru tîwe'to' pî' yapurî tamî'nawîronkon e'pai awanî. Moropai imeruntîri pu'kuru, ikî'pî ton pîn pî' yapurî e'pai man. Mîrîrî warantî e'pai man.

Innape Jesus Kupî Wenai E'taruma'tîn

¹² Uyonpayamî' uwakîrikon pu'kuru, tauya sîrîrî apî'nîkon. Kure'ne yairî ma're teesenumenkai pra e'tî awinîkî'nîkon tui'sen pî', î' kai'ma amoronkon epu'tîya'nîkon manni' pî'. Mîrîrî wanî pepîn anepu'tîkon pe pra tîise epu'nenan amîrî'nîkon. ¹³ Tîise tenyaka ya taatausinpai e'tî awe'taruma'tîto'kon pî'. Maasa pra Cristo e'taruma'tî'pî warantî awe'taruma'tîkon mîrîrî. Mîrîrî ye'nen î' pensa aaipî yai, kure'ne aatausinpakon, morî pe, meruntî ke awanî era'maya'nîkon pî'. ¹⁴ Amîrî'nîkon wanî taatausinpai teuren, amu'tunpasa'kon tanne, Cristo yapurînen pe awanîkon wenai. Maasa pra mîrîrî wenai epu'tîya'nîkon morî pu'kuru Paapa winîpainon Yekaton Wannî ko'mamî aapia'nîkon. ¹⁵ Awe'taruma'tîkon ya, awe'taruma'tîkon e'pai awanî Cristo yapurîya'nîkon wenai. Tiaronkon wîsa'ya'nîkon wenai pra, moropai ama' pe awe'sa'kon wenai pra, moropai î' rî imakui'pî ku'sa'ya'nîkon wenai pra, moropai tiaronkon ko'manto' pî' eeseurîmakon wenai pra. ¹⁶ Tîise amîrî'nîkon e'taruma'tî ya, innape Jesus kupîya'nîkon wenai. Mîrîrî pî' tîweppe'se pra e'tî. Tîise kure'ne Paapa yapurîtî, maasa pra ayesatîkon to'ya ye'nen, Cristo piawon pe tîwe'sanon taa to'ya pî'. Teesewankono'mai pra e'tî. ¹⁷ Maasa pra î' kai'ma tiwin pî' si'ma unku'pî'pîkon era'mato' weiyu erepamî kupî sîrîrî. E'mai' pe manni'kan Paapa yapurînenanya tînkupî'pîkon era'ma kupî sîrîrî. Mîrîrî e'kupî ya uurî'nîkon yarakkîrî, itentai awe'kupî sîrîrî manni'kan Paapa maimu ku'nenan pepîn yarakkîrî. 'To' e'pîka'tî pepîn tiwin kin.' ¹⁸ Mîrîrî warantî Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man:

Sa'me awanî morîkon yentai imakui'pî ena namai,
to' e'taruma'tî tîrî Paapaya ya,
î' kai'ma inî' panpî' Paapa maimu yawîronkon pepîn
e'taruma'tî e'pai awanî?

Moropai imakui'pî ku'nenan
e'taruma'tî e'pai awanî nîrî, kure'ne
taasa' Paapa maimuya man.

Pv 11.31

¹⁹ Mîrîrî ye'nen manni'kan tîmoronkon epu'nenan maasa pra itu'se Paapa wanî wenai, morî kupî to'ya wenai, inkamoro eturumaka e'pai awanî Paapa tîkupîtîponkon pia, manni' î' ta'pî tîuya yawîrî ku'nen tîwîrî. Mîkîrî pia to' eturumaka e'pai awanî. Moropai morî kupî pî' to' ko'mamî e'pai awanî tîrumakai pra.

5

Paapa Pemonkonoyamî' Wanî

Carneiroyamî' Itekînnan Warantî

¹ Tarîpai manni'kan soosi esa' pe tîwe'sanon panamauya sîrîrî. Maasa pra uurî nîrî wanî mîrîrî warantî soosi esa' pe. Uurîya Cristoya tîmoron epu'tî era'ma'pî itaruma'tî to'ya yai. Moropai î' pensa aaipî yai, tamî'nawîronkonya era'ma, î' kai'ma ipikku pe yapurî Paapaya. Uurî nîrî yapurîya pe man apokonpe. ² Mîrîrî ye'nen morî pe aapia'nîkon Paapa nîrî'san ipemonkonoyamî' ko'mannî'tî, manni' carneiroyamî'

ko'mannî'nenya tekînon ko'mannîpî warantî. Mîrîrî ku'tî morî pe itu'se Paapa e'to' yawîrî. Mîrîrî kî'ku'tî eekore'makon kore'ta pairî. Moropai mîrîrî pî' kîsenyaka'matî tîniru yu'se awanîkon pî' pra tîise to' pî' esenyaka'matî kure'ne to' anpîika'tîpai awanîkon ye'nen. ³ Inkamoro aapia'nîkon Paapa nîrumaka'san yentai tîwe'se pra eesenyaka'matî. Tîise morî ayaserukon era'ma to'ya wenai, awarantî'nîkon e'pai to' e'to'pe, inkamoro ko'mannî'tî. ⁴ Mîrîrî warantî î' pensa kure'nan tiaronkon yentainon uyesa'kon iipî yai, mîikîrî nîrîrî morî pu'kuru yapisiya'nîkon kupî sîrîrî î' pensa aataretî'ka ton pe pra. Aako'mamî tîwîrî morî pe ipatîkarî.

⁵ Tarîpai amîrî'nîkon maasaron panpî' panamauya sîrîrî. Ayentai'nîkon tîwe'sanon a'yeke'tonon panpî' ku'tî ayesa'kon pe, inkamoro maimu yawîrî iku'tî. Moropai mîi pe pra e'tî, tiaronkon yentai tîwe'ku'se pra. Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man:

Mîi pe tîwe'sanon wanî Paapa yeyaton pe.

Tîise manni'kan mîi'pankon pepîn pîika'tî Paapaya

Pv 3.34

taasa' man. ⁶ Mîrîrî ye'nen mîi pe tîwe'se pra e'tî, ayepotorîkon pe Paapa ku'tî, imaimu yawîrî aako'mamîkonpa moropai ipîkku pe amîrî'nîkon yapurîto'peiya, î' pensa tînkun'e'tî'pî weiyu yai. ⁷ Moropai tamî'nawîrî kure'ne eesenumenkato'kon mîrîrî rumakatî Paapa yenya', maasa pra mîikîrîya neken tamî'nawîrî ikoneka amîrî'nîkon ton pe.

⁸ Mîrîrî ye'nen tîwarî e'tî moropai teetî'nînse e'tî, ayaserukon tepu'se. Maasa pra ayeyatonkon Makui moro man akanaimî'tîkon pî', manni' kaikusiya tîkamo kanaimî'tî warantî. Akanaimî'tîiya'nîkon ayapisîkonpa. ⁹ Tîise meruntî ke e'tî. Innape Paapa kupî pî' ako'mantî, î' pensa Makui erepamî yai itentai awanîkonpa. Maasa pra tiwinsaronkon pepîn amîrî'nîkon, pata kaisarî ayonpakon innape Jesus ku'nenan e'taruma'tî ko'mannîpî awarantî'nîkon.

¹⁰ Tîise amoronkon epu'tîya'nîkon e'pai awanî mararî. Moropai mîrîrî tîpo morî pe Paapaya akonekakon. Ameruntîrikon tîrîiya meruntî ke awanîkonpa, innape tîkupî pî' aako'mamîkonpa. Manni' Paapa kure'ne morî pe tîwe'to' tînen moropai amîrî'nîkon yannotîponya ipatîkarî morî ya' aako'mamîkonpa, Jesus Cristo piawon pe awanîkon ye'nen. ¹¹ Mîikîrî Paapa meruntî pu'kuru, ipatîkaron tamî'nawîronkon esa' pe tîwe'sen yapurîpai'nîkon man. Mîrîrî warantî e'pai awanî.

¹² Sîrîrî kaareta menukauya sîrîrî Silasya upîika'tî tanne. Maasa pra mîikîrî uyonpa wanî yairî pu'kuru tîwe'sen pe. Sîrîrî kaareta ke, anausipapai wanî sîrîrî. Tauya sîrîrî, innape uurî'nîkon pîika'tî Paapaya, morî pe tîwe'to' yawîrî. Mîrîrî ye'nen innape iku'tî, apîika'tîiya nîmîkî pî' ako'mantî.

¹³ Moropai innape Jesus ku'nenan Paapa nîmenka'san "Babilônia" ponkonya tîmaimukon yarima sîrîrî. Moropai uyonpa, Marcosya tîmaimu yarima nîrî. ¹⁴ Mîrîrî ye'nen tauya tiaronkon ayonpakon yarakkîrî se'yenya pî' taatapi'se e'tî.

Mîrîrî warantî tamî'nawîrî manni'kan Cristo pemonkono pe tîwe'sanon pia tîwanmîn wanî yu'se wai.

SÎRÎRÎ KAARETA ITAKON ITE'KA PE PEDRO NÎMENUKA'PÎ

Sîrîrî kaareta menuka'pî Pedroya Judeuyamî' pepîn innape Jesus ku'nenan pia. Inkamoro esatîiya innape Jesus kupî pî' to' ko'manto'pe moropai imaimu yawîrî to' ko'manto'pe imakui'pî tûku'se pra. Maasa pra tamî'nawîrî î' itu'se e'nîto' tîrî'pî Paapaya yairî ko'mannîto'pe. Mîrîrî warantî to' ko'mamî yu'se Paapa wanî taa Pedroya to' pî'.

Moropai Pedroya ekaremekî î' kai'ma tiaronkon seru'ye'konya inkamoro yenupa pî' yuwa ko'mannîpî, Paapa piapai to' atarimato'pe. Inkamoroya taa —Tamî'nawîrî eesenumenkato'kon yawîrî aako'mamîkon ya, î' wani' pra man. Imakui'pî pî' aatausinpapai awanîkon ya, î' wani pra man —taa to'ya. Tîise Pedroya to' yenpenatanîpî î' kai'ma Jesus yarima Paapaya kupî sîrîrî tewanmîrînenan yenumî. Inkamoro seru'ye'konya taa: —Aa Jesus iipî pepîn. Mîrîrî ye'nen imaimu tîpînamai pra ko'mannî —taa to'ya. Tîise innape Jesus ku'nenan ko'mamî Jesus iipî nîmikî pî'. Maasa pra ta'pî tûya yawîrî Paapaya ikupî, Jesus yarimaiya kupî sîrîrî.

¹ Sîrîrî kaareta menukauya aapia'nîkon. Uurî wanî Simão Pedro pe, Jesus Cristo poitîrî pe moropai inaipontî'pî pe. Imenukauya aapia'nîkon, innape pu'kuru ikupî pî' tûko'mansenon pia innape ikupî pî' anna ko'mamî warantî. Paapaya moropai Upîika'tînenkon Jesus Cristoya upîika'tî'pîkon anî' tîmenkai pra, yairî tîwanîkon ye'nen.

² Apona'nîkon epîrema, aapia'nîkon morî pe tîwe'to' moropai tîwanmîn tîto'pe Paapaya epe'mîra, inî' panpî', kure'ne Paapa moropai Uyepotorîkon Jesus Cristo epu'tîya'nîkon ye'ka pe.

Paapaya Yannoto' Moropai Imenkantoi'ya

³ Uyonpayamî', Paapa pe tîwanî ye'nen, tamî'nawîrî itu'se e'nîto' tîsai'ya man tîmeruntîrî yai. Itîrî'pîiya ipatîkarî enen ko'mannîto'pe, moropai morî pe itu'se Paapa e'to' yawîrî ko'mannîto'pe. Inî' panpî' mîikîrî epu'tî'nîkon wenai itîrî'pîiya. Uurî'nîkon yanno'pîiya morî pe tîwarantî e'nîto'pe maasa pra morî pe pu'kuru tîwanî ye'nen. ⁴ Mîrîrî warantî mîikîrîya itîrîyua ta'pî tûya yawîrî itîrî'pî. Mîrîrî kure'nan pu'kuru inkupî'pî wenai, imakui'pî anku'pai e'nîto' kupî namai itîrî'pîiya, sîrîrî non po tîwe'sanon nîkupî ko'mannîpî kupî namai. Moropai itîrî'pîiya morî pe tîwarantî uurî'nîkon e'to'pe.

⁵ Mîrîrî ye'nen morî pe awanîkon yuwatî, innape iku'to'ya'nîkon ye'ka pe morî pe awanîkonpa. Moropai morî pe awanîkon ye'ka pe epu'nen pe awanîkon yuwatî. ⁶ Moropai epu'nen pe awanîkon ye'ka pe aawarîrî'nîkon eeti'nînmakon yuwatî. Aawarîrî'nîkon eeti'nînmakon ye'ka pe innape ikupî pî' ako'mantî tîrumakai pra. Moropai innape tîrumakai pra aako'mamîkon ye'ka pe, itu'se Paapa wanî warantî aako'mamîkon yuwatî. ⁷ Moropai itu'se Paapa wanî warantî aako'mamîkon ye'ka pe ayonpakon yarakkîrî ese yu'se aako'mamîkon yuwatî. Moropai ese yu'se ayonpakon yarakkîrî awanîkon ye'ka pe, to' sa'namaya'nîkon yuwatî. ⁸ Sîrîrî kupîya'nîkon e'pai awanî mîrîrî. Tamî'nawîrî sîrîrî kupîya'nîkon ya, inî' panpî' morî kupîya'nîkon esepu'tî Uyepotorîkon Jesus Cristo wenai. Morî kupîya'nîkon wenai î' pe pra rî awanîkon pepîn. Tîise inî' panpî'

Uyepotorikon Jesus Cristo epu'tiya'nikon yairi. ⁹ Tiise manni' siririkon ton pin wani ya, miikiri wani miriri enkaru'nan waranti. Miiwini pra awani ya, manni' pemonkon marari era'manen waranti awani. Maasa pra miikiri wanmira imakui'pi inkupi'pi pena miriri rona'pi Jesusya epu'tiya pra eenasa' miriri.

¹⁰ Miriri ye'nen uyonpayami', yairi awanikon yuwati ini' panpi'. Miririto'pe Paapaya amiri'nikon yanno'pi moropai amenka'piya'nikon. Miriri kupiya'nikon ya, yairi, aatare'mokon pepin ipatikari, innape iku'to'ya'nikon rumakaya'nikon pepin. ¹¹ Miriri waranti aako'mamikon ya, i' ri amanenpanenkon ton pra awani ka' pona eewonto' pi'. Uyepotorikon piika'titon Jesus Cristoya ayapisikon yarakkiri aako'mamikonpa ipatikari.

¹² Miriri ye'nen amiri'nikon anenpenatani'pai wai siririkon pi', teuren tamina'wiri epu'tiya'nikon tanne, moropai merunti ke aako'mamikon tanne, maasa pra innape yairon itekare ku'sa'ya'nikon ye'nen. ¹³ Esenenka, yairi awani amiri'nikon yenpenatani'to'peuya enen uuko'mami pikiri. ¹⁴ Maasa pra uusa'manta kupi epu'ti pi' wai. Jesus Uyepotorikonya ta'pi upi': —Aasa'manta kupi pe nai. ¹⁵ Miriri ye'nen uusa'manta rawiri tamina'wiron pi' amiri'nikon enpenatato'pe siriri menukasau'ya moropai siririkon pi' awenpenatakon tiwiri yu'se wai, uusa'mantasa' ti'po.

Inke' Pe Jesus Etinyaka'ma'pi Pi' Pedro Eseurima

¹⁶ Uyonpayami', anna nera'ma'pi ekaremeki annaya siriri. I' kai'ma merunti ke Uyepotorikon Jesus Cristo wani, moropai i' kai'ma aapi kupi ekaremeki annaya. I' kai'ma anna nepopiti'pi ekaremeki annaya pepin api'nikon. Maasa pra anna yenu ke era'ma'pi annaya, ipikku pe awe'to' era'ma'pi annaya. ¹⁷ Wi' po anna wani tanne, Paapaya Jesus yapuri era'ma'pi annaya. Manni' ipikku, tamina'wironkon yentainon Paapa maimu eta'pi annaya, ka' winipai eeseurima'pi. Ta'piya: —Miseri unmu, uwakiri pu'kuru.

Kure'ne ipi' atausinpatu'

Mt 17.5; Mc 9.7; Lc 9.35

—ta'pi Paapaya. ¹⁸ Miriri mai ka' poinon eta'pi annaya Uyepotorikon Jesus Cristo pokonpe anna wani tanne wi' po, o'non pata a'ka pe eetinyaka'ma'pi mori pe Paapa waranti.

¹⁹ Miriri ye'nen epu'ti'nikon siriri itekare wani yairi pu'kuru. Manni'kan Paapa maimu ekareme'nenan penaronkon profetayami' nuri'ti nekaremeki'pi pe awani miriri. Miriri inkamoro nekaremeki'pi pinamaya'nikon ya, mori pe yairon pe awanikon. Maasa pra miriri itekare wani ewaron ta e'ni ya uweiyukon waranti, ewaron weiyu'manen pe. Maasa pra i' e'kupi epu'ti'nikon emapu'tinen pe awani. Ewaron ta asari ya uweiyukon ton yuwa uye'marikon era'mato'pe, pata erenmapi pikiri. Miriri waranti uweiyukon pe itekare wani, i' kai'ma ko'mannito' ekaremeki'ya Uyepotorikon Jesus Cristo iipi pikiri. Miriri yai tamina'wiron epu'ti aronne, manni' kaiwano' pata erenmapiyakanya pata erenmapi ekaremeki waranti. ²⁰ Ani'ya tiwin kin siriri itekare Paapa maimu e'menukasa' profetayami' nekaremeki'pi ekaremeki eserike pra man tiwariri. Miriri epu'tiya'nikon yu'se wai, i' epu'ti yu'se awanikon yentai. ²¹ Maasa pra siriri itekare profetayami' eseurima'pi wani epu'nen pe

tíwaníkon wenai pra, tíise inkamoro yeuríma'pí Morí Yekaton Wanníya, sírírí itekare Paapa winípainon pí' to' eseurímato'pe.

2

Seru'ye' Pe Yenupatonkon Waní Soosi Ta (Jd 4-13)

¹ Pena seru'ye' pe teeseurímasanon profetayamí' esenpo'pí penaronkon pemonkonyamí' kore'ta. Moropai sírírípe nírí mírírí ye'kakon seru'ye' pe yenupatonkon esenpo kupí sírírí akore'ta'níkon. Inkamoroya ayenupakon kupí sírírí seru'ye' pe tíwe'to'kon ke ayaka'makon to'ya. Inkamoroya taa: —Imakui'pí yapai uurí'níkon mo'kapa Uyepotoríkon sa'manta pra awaní'pí —taa to'ya. Mírírí wenai Paapa piapai aatarimakon kupí. Mírírí ye'nen inkamoroya mírírí kupí wenai, ka'ne' pe to' pona to' taruma'títo' Paapaya erepamí kupí sírírí. ² Inkamoro ye'kakonya tenupato'kon yawírí tu'ke pemonkonyamí' ko'mamí akore'ta'níkon. To' yeseru nura kupí pí' to' ko'mamí. Se' tapairí wírí'sanyamí' yarakkírí to' ko'mamí. Inkamoro níkupí'pí wenai, tiaronkon eseuríma pia'tí kupí sírírí imakui'pí pe innape Paapa maimu yairon winíkí. ³ Kure'ne tíniru yu'se tíwaníkon wenai inkamoro seru'ye' pe yenupatonkonya amírí'níkon yenyaka'ma, moropai seru'ye' pe tínepoppítíkon pí' ayenku'tíkon pí' to' ko'mamí. Tíise pena pata pai Paapa waní to' yenumí yu'se. Imakui'pí to' níkupí ko'mannípi epu'tíya mírírí. Maasa pra era'ma pí' aako'mamí sírírí típose, awe'nasa' pra man. To' taruma'títo' tíuya weiyu erepamí nímíkí pí' aako'mamí.

⁴ Maasa pra pena mírírí warantí nírí ikupí'pí Paapaya inseríyamí' yarakkírí. Manní'kan inseríyamí' imakui'pí kupítíponkon yenumí'píya ewaron pe tíwe'sen tu'nakan ya', tíwí to' kupíya pra. Inkamoro yewa'típítí'píya sa'man ferro ke, inkamoro ko'manto'pe í' pensa tamí'nawíronkon yenumí tíuya weiyu erepamí píkírí. ⁵ Mírírí warantí nírí Paapaya penaronkon kupí pra awaní'pí tíwí. Tíise to' taruma'títo' ton tírí'píya kure'nan tuna ke, tímaimu yawírí pra to' waní wenai. Tíise Paapaya Noé nurí'tí neken píika'tí'pí. Míikírí Noéya ekareme'pítí'pí. —Yairí ako'mantí —taapítí'píya to' pí'. Míikírí Noé píika'tí'píya. Moropai ipokonpe asakí'ne mia' pona tímo'tai kaisarí neken, to' píika'tí'píya. ⁶ Moropai pena mírírí warantí nírí Paapaya Sodoma moropai Gomorra cidaderí taruma'tí'pí apo' ke, kure'ne imakui'pí pe mírírí pata ponkon waní wenai. Inkamoro aramí'pí tamí'nawírí. Mírírí kupí'píya í' kai'ma sírírí pankon pemonkonyamí' itu'se tíwe'to' yawíronkon pepín yarakkírí ikupí tíuya ekaremekípa kai'ma. ⁷ Inkamoro kore'tapai tiwin warayo' Ló nurí'tí, yairí tíwe'sen píika'tí'pí Paapaya. Míikírí e'pítí'pí mararí pra teesewankono'mai mírírí pata po tíiko'mansenon yeseru waní ye'nen imakui'pí pe. ⁸ Maasa pra to' kore'ta aako'manpítí'pí. Moropai wei kaisarí míikírí esewankono'mapítí'pí tewan ya' to' níkupí era'ma tíuya yai, moropai to' eseuríma eta tíuya yai imakui'pí pe. ⁹ Mírírí warantí Paapaya manni'kan warayo'kon morí kupítíponkon píika'tí'pí. «Noé nurí'tí píika'tí'píya moropai Ló nurí'tí píika'tí'píya.» Mírírí warantí morí pe tíwe'sanon, tímaimu yawíronkon sírírípankon píika'tíya to' esewankono'mato' winípai. Moropai í' kai'ma manni'kan imakui'pí kupítíponkon koneka Paapaya to' pata'se' ton ya', í' pensa tamí'nawíronkon yenumí tíuya weiyu erepamí píkírí, to' ko'manto'pe.

10 Paapaya inkamoro taruma'ti yentai manni'kan tesorukon itu'se tiwe'to'kon yawiri nura anku'pai tiwe'sanon taruma'tiuya. Moropai ipikku pe Paapa e'to' namanenan pepin, imaimu yawironkon pepin taruma'tiuya kure'ne.

Insamoro eppepi pepin tinkupikon pi', moropai mi pe to' wani. Moropai inkamoro esurima imakui'pi pe inseriyami' winiki. To' nama to'ya pepin. ¹¹ Tiise insamoro inseriyami' wani merunti ke pu'kuru inkamoro yentai. Miwini tiise insamoro yenupatonkon seru'ye' pe winiki to' esurima pepin imakui'pi pe Paapa rawiri si'ma. ¹² Tiise insamoro warayo'kon wani tesorukon yawiri anku'pai, teesenumenkai pra, manni' o'ma' nari' yu' yawon waranti. Miki'ri wani wo'nanni' yai teposen pe moropai tiwisen pe, nari' pe awani ye'nen. Miriri waranti inkamoro yeseru wani, maasa pra teesenumenkai pra to' esurima ko'mannipi tinepu'tikon pepin winiki. Miriri wenai inkamoro wiito' erepami kupi siriri manni' o'ma' yu' yawon wi waranti.

¹³ Moropai inkamoroya tiaronkon taruma'ti'pi tiuya'nikon ye'ma kupi siriri tiwe'taruma'tikon ke. Maasa pra Paapa yapuri tiuya'nikon kai'ma, inkamoroya itu'se tiwe'to'kon kupi itu'se tiwanikon pikiri. A'ka ya', aronne, tiweppe'se pra tiise tiwakiri pe ikupi to'ya. Miriri ye'nen akore'ta'nikon tekkarikon yonpa to'ya yai, kure'ne yeppe'ni'tonkon pe to' wani. ¹⁴ Inkamoro ye'kakon wani se' tapairi wiri' yarakkiri e'pai tiwanikon pi' to' esenumenka tiwiri. Imakui'pi kupi tiuya'nikon pi' to' eseta'ka pepin. Moropai inkamoroya pemonkonyami', a'tu'mira tiwe'sanon yenku'ti. Imakui'pi kupi to'ya emapu'ti to'ya. I' yu'se tiwe'to'kon pi' to' eseka'nunka ko'mannipi, maasa pra miriri pi' to' esenupasa' ye'nen. Inkamoro ye'ka miriri ku'nenan ti'ka tiuya taasa' Paapaya man. ¹⁵ Maasa pra inkamoro asari ko'mannipi taataka'mai yairon ko'mannito' winipai taatarimai. Inkamoro esenumenka penaron manni' Beor munmu Balaao nuri'ti esenumenka'pi waranti. Miki'ri esenumenka'pi imakui'pi kupi tiuya pi' kure'ne tiniru yapis tiuya pi'. ¹⁶ Tiise miki'ri yuwati'pi Paapaya, itu'se Paapa e'to' anku'pai pra awani wenai. Atti yaponse' itekin esurimato'pe ikupi'piya. Miriri waranti miki'ri nikupi ma'nipa'pi Paapaya.

¹⁷ Inkamoro seru'ye'kon yenupatonkon wani tuna yakasa' tuna ton pin waranti. Moropai katupuru yari a'situnya waranti to' wani. „Maasa pra inkamoro yenupanto'ya tiaronkon yenku'ti., Inkamoro ye'ka pata'se' ton konekasa' Paapaya itu'nakan ya', ewaron pe pu'kuru tiwe'sen ya' to' ko'manto'pe. ¹⁸ Maasa pra inkamoro esurima mi pe si'ma, moropai to' esurimato' wani i' pe pra ri. —I' wani' awani pepin nura yu'se awanikon ya —taa to'ya. Miriri wenai amen imakui'pi rumakatiponkon esenumenka tesoruri'pi pi' emapu'ti to'ya. ¹⁹ Inkamoro esurima mori pe. —Ani' maimu yawiri pra uwariri'nikon ko'mannito' wani mori pe —taa to'ya. Tiise to' esenku'tisa' wani, maasa pra miriri nura tinkupikon kupi pi' to' ko'mami ye'nen. Maasa pra tiwin pi' to' tiise to' yentai to' yeseru nura enasa' ye'nen. Ani'ya taa ya, itesa' pin uuri, tiise iteseru moro awani, inkupi ko'mannipi. Miriri maimu pe awani, maasa pra itentai pu'kuru awani ye'nen. ²⁰ Tiise imakui'pi, nura tesorukon winipai ani' e'pika'ti ya, innape Uyepotorikon, Upiika'tinenkon, Jesus Cristo ku'sa' tiuya'nikon wenai, moropai miki'ri enna'po ya, te'ma'pi pi', imakui'pi kupi pi', itentai pu'kuru imakui'pi ena. Miki'ri yeseru ena pena e'mai' pe

teseru wanî'pî yentai, imakui'pî ya' awenna'posa' ye'nen. ²¹ Morî pe panpî' awanî e'painon yairon yekare etasai'ya pra awe'sai'ya. Maasa pra itekare eta'pîiya moropai irumaka'pîiya. Awenna'po'pî te'ma'pî pî'. Mîrîrî warantî aatarima'pî morî Paapa maimu tînetâ'pî winîpai. ²² Mîrîrî ye'kakon pemonkonyamî' pî' teeseurîmasen sîrîrî yairon itekare:

—Arimaraka enna'pokoi tînarakka'pî ena'se.

Pv 26.11

Moropai porco ronasa' ya morî pe, tîise awenna'po inî'rî kuisa' ta esenunse e'kî'pai —taato' sîrîrî itekare.

3

Uyepotorîkon Erepanto' Weiyu

¹ Uyonpayamî', uwakîrîkon pu'kuru, sîrîrî kaareta menukauya itakon te'ka pe aapia'nîkon. Sîrîrî kaareta unmenuka'pî manni' e'mai'non moropai sîrîrî itakon ite'karon, mîrîrî ke amîrî'nîkon yenpenatanîpîuya yairî eesenumenkakonpa mîrîrî ye'kakon pî'. ² Awenpenatakon yu'se wai penaronkon Paapa maimu ekareme'nenan nekaremekî'pî pî' moropai Uyepotorîkon Upîika'tîton nîrîrî'pî pî'. Mîrîrî inaipontî'sanya ekaremekî'pî apî'nîkon, ankupîkon tonpe.

³ E'mai' pe epu'tîya'nîkon yu'se wai. Aminke pra Jesus ii'to' weiyu tîise, pemonkonyamî' esenpo kupî sîrîrî akore'ta'nîkon. Inkamoro wanî imakui'pî itu'se tîwe'to'kon ku'nenan pe, mararî pra itentâ'nîkon eenasa' ye'nen. Inkamoro o'ma'ta kupî sîrîrî apî'nîkon, innape iku'sa'ya'nîkon pî'. ⁴ Taa to'ya apî'nîkon: —Mîkîrîya tui'pî ta'pî pena innape nai? Tîise o'non pata mîkîrî nai? Mîrîrî yekare eta'pî penaronkon utamokonya, tîise to' sa'manta'pî man, inî'rî to' e'mî'sa'ka pra awanî'pî. Î' ta'pîiya yawîrî î' e'ku'sa' pra man, mîrîrî warantî ko'mannî pî' man. Î' pensa pata ekoneka'pî pata pai sîrîrî tîpose ko'mannî pî' man. Mîkîrî iipî pe pra man —taa to'ya. ⁵ Inkamoro ye'kakon amîrî'nîkon pî' tîwo'ma'tasanon enpenata pepîn tîku'se î' e'kupî'pî pî'. To' enpenata pepîn pena Paapa nekaremekî'pî pî' moropai î' kai'ma Paapaya tîmaimu ke ka' moropai non koneka'pî pî'. To' enpenata pepîn î' kai'ma non koneka'pî Paapaya tuna winîpai moropai tuna arakkîta. ⁶ Moropai to' enpenata pepîn nîrî mîrîrî tuna ke Paapaya penaronkon tî'ka'pî pî'. ⁷ Tîise ka' moropai non sîrîrîpe awanî manni' konekasa' Paapaya man tîmaimu ke, manni' imaimu ka' moropai non koneka'pî tîuya ke. Î' pensa itaruma'tîto' tîuya apo' ke weiyu yainon ton pe iko'mannîpîiya, tamî'nawîronkon pemonkonyamî' imakui'san yenumî tîuya yaino ton pe.

⁸ Uyonpayamî', uwakîrîkon pu'kuru, sîrîrîkon tîku'se pra e'tî aawanmîra'nîkon. Maasa era'matî. Paapa pia tiwînan wei wanî mîrîrî 1.000 kono' warantî. Moropai mîrîrî 1.000 kono' kaisaron wanî mîrîrî tiwînan wei warantî. Uurî'nîkon esenumenkato' warantî Paapa esenumenkato' wanî pepîn. ⁹ Î' koneka tîuya ta'pî tîuya konekapa Paapa ko'mamî pepîn sîrîrîpe tiaronkon esenumenka warantî. Tîise mîkîrîya anîmîkîkon ko'mannîpî maasa pra anî' e'taruma'tî yu'se pra tîwanî ye'nen. Tîise imakui'pî teserukon pî' tamî'nawîronkon enpenata yu'se awanî, moropai irumaka to'ya yu'se awanî.

¹⁰ Tîise Uyepotorîkon ii'to' weiyu wanî ama'ye' ii'to' warantî, anî'ya epu'tî pra tîise. Mîrîrî weiyu yai ka' esera'ma kupî pepîn sîrîrî. Kure'nan teesetasen yi'nî' ton wanî kupî sîrîrî. Moropai tamî'nawîron kawîne

tîwe'sen moropai non po tîwe'sen aramî kupî sîrîrî apo' ke. Non moropai tamî'nawîron non po tîwe'sen esonomî kupî sîrîrî.

¹¹ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîron ataretî'ka epu'tîya'nîkon ye'ka pe, o'non ye'ka pe ayaserukon e'pai awanî? Ayaserukon e'pai man morî pe, imakui'pî ton pra, itu'se Paapa e'to' yawîrî. Mîrîrî ye'nen mîkîrî tînamai, iipia eeturumakakon e'pai awanî mîrîrî. ¹² Moropai Paapa ii'to' weiyu nîmîkî pî' ako'mantî. Moropai tamî'nawîron itu'se Paapa e'to' kupî pî' ako'mantî, teesemi'tapai ka'ne' panpî' aai'to'pe. Maasa pra mîrîrî weiyu erepamî yai, ka' ataretî'ka pe man apo' ke. Moropai tamî'nawîron pata po tîwe'sen awai'na kupî sîrîrî apo' ke. ¹³ Tîise Paapaya amenan ko'mannîto' ka' moropai pata koneka tîuya ta'pî. O'non pata yaironkon ko'mamî pata'se' ton ta'pîiya. Mîrîrî nîmîkî pî' ko'mannî sîrîrî.

¹⁴ Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', uwakîrikon pu'kuru, mîrîrî weiyu yaino nîmîkî pî' aako'mamîkon pe tamî'nawîron konekatî morî pe, yairî Paapa pia awanîkonpa. Morî ku'tî, —Imakui'pî mîkîrî —taa to'ya namai apî'nîkon. Moropai tîwanmîra yarakkîrî aako'mamîkonpa, morî pe ako'mantî. ¹⁵ Epu'tî, maasa tui'pra pra tîise, pemonkonyamî' e'pîika'tî nîmîkî pî' Paapa ko'mamî. Sîrîrî itekare pî' uwakîrikon pu'kuru uyonpakon Paulo eseurîma'pî. Epu'nen pe awe'to' ton tîrî'pî Paapaya. Mîrîrî menuka'pîiya aapia'nîkon, sîrîrî yekare pî' teeseurîmasen. ¹⁶ Moropai sîrîrî yekare pî' teeseurîmato' menuka'pîiya tamî'nawîron tîkaaretarî po. Mîrîrî inmenuka'pî ikaaretarî pon tiaron pensa sa'me awanî, anî'ya epu'tî yentai. Mîrîrî ekaremekî manni'kan epu'nenan pepînya yairî pra. Inkamoro wanî itekare ku'nenan pe teuren, tîise a'tu'mîra to' wanî, ka'ne' pe irumaka to'ya. Inkamoroya Paulo nîmenuka'pî ekaremekî tiaron pe, itu'se tîwe'to'kon pîkîrî. Mîrîrî warantî Paapa maimu, tiaronkon nîmenuka'pî, ekaremekî to'ya nîrî yairî pra. Mîrîrî wenai tîwarîrî'nîkon rî tîwe'taruma'tîto'kon eporî to'ya.

¹⁷ Tîise uyonpayamî', aasîrî mîrîrî epu'tîya'nîkon pu'kuru. Mîrîrî ye'nen tauya, aka tîwarî e'tî, inkamoro imakui'sanya ekaremekî'pî yawîrî tîwe'se pra innape iku'to'ya'nîkon yapai amîrî'nîkon mo'ka to'ya namai. ¹⁸ Tîise inî' panpî' epe'mîra Paapa nîtîrî'pî pî' epu'tî pî' ako'mantî. Moropai inî' panpî' Uyepotorîkon Jesus Cristo epu'tî pî' ako'mantî, [imaimu yawîrî awanîkon wenai]. Mîkîrî yapurîpai'nîkon morî pe awe'to' pî' sîrîrîpe moropai ipatîkarî. Mîrîrî warantî yapurî e'pai man.

SÎRÎRÎ KAARETA E'MAI'NON JOÃO NÎMENUKA'PÎ

Sîrîrî kaareta menuka'pî Joãoya, manni' Jesus nenupa'pî, Jesus yarakkîrî taasa'sen tarî awanî yai. Mîikîrî Joãoya imenuka'pî moropai tiaronkon innape Jesus ku'nenan pia yarima'pîiya. Maasa pra tiaronkonya inkamoro yenku'tîsa' awanî'pî. Seru'ye' pe taapîti'pî to'ya: —Paapa narima'san anna, anna maimu etatî, —taapîti'pî to'ya. Tîise Paapaya to' yarimasa' pra awanî'pî. Seru'ye' pe inkamoroya to' yenupa'pî. Mîrîrî ye'nen Joãoya imenuka'pî to' esenku'tî namai. Moropai tonpayamî' sa'namato'pe to'ya, morî pe to' ko'manto'pe imakui'pî tîku'se pra imenuka'pîiya. Paapa munkîyamî' pe to' wanî ye'nen, morî tîku'se to' ko'mamî e'pai man. Mîrîrî ekareme'se imenuka'pî Joãoya.

Enen Ko'mannîto' Tîinen

¹ Kaareta menuka annaya sîrîrî, Jesus Cristo, ko'mannîto' tîinen yekare ekareme'nen. Tamî'nawîron koneka Paapaya pra tîise Cristo wanî'pî iipia. Sîrîrî non po tîwanî yai, Cristo eseurîma etapîti'pî annaya. Era'ma'pî annaya anna yenu ke pu'kuru. Mîrîrî yai î' kai'ma Cristo ko'manto' era'mapîti'pî annaya. Moropai Cristo yapîpîti'pî annaya anna yenya ke. Mîikîrî pu'kuru Paapa nekaremekî'pî, enen ko'mannîto' tîinen. ² Mîikîrî ko'mannîto' tîinen erepamî'pî sîrîrî non pona. Era'ma'pî annaya. Ipatîkarî ko'mannîto' tîinen era'ma'pî annaya. Innape awanî taa annaya tamî'nawîronkon pî'. Mîikîrî ekaremekî annaya sîrîrî apî'nîkon. Pena pata pai Cristo ko'manpîti'pî Paapa yarakkîrî. Mîrîrî tîpo eerepamî'pî anna kore'ta. ³ Anna nera'ma'pî, imaimu anna neta'pî tauya manni', mîikîrî ekaremekî annaya apî'nîkon innape ikupîkonpa, annaya ikupî'pî warantî. Mîrîrî wenai morî pe aako'mamîkon anna yarakkîrî anna wanîyakon pe. Moropai Paapa yarakkîrî morî pe ko'mannî iwanîyakon, moropai inmu Jesus Cristo wanîyakon pe ko'mannî nîrî. ⁴ Seeni' kaareta menukauya aapia'nîkon anna atausinpa kaisarî aatausinpakonpa awe'to' yawîrî Paapa nîkoneka'pî pî'.

A'ka pe Paapa Wanî

⁵ A'kî, a'ka wanî mararon ewaron ton pra. Mîrîrî warantî Paapa wanî a'ka pe pu'kuru, maasa pra imakui'pî ton pra tîwanî ye'nen. Mîikîrî wanî morî pe pu'kuru ewaron ton pra. Mîrîrî ekaremekî'pî Cristoya anna pî' pena. Mîrîrî ekaremekî annaya sîrîrî, apî'nîkon nîrî. ⁶ Morî pe ko'mannî pî' wai Paapa yarakkîrî ta'nîkon ye'ka pe, imakui'pî kupî pî' ko'mannî ya, seru'ye' pe eseurîman moropai yairon maimu yawîrî ko'mannî pepîn. Tîise ewaron ta ko'mannî. ⁷ Tîise a'ka ya' Paapa ko'mamî warantî morî pe ko'mannî ya, imaimu yawîrî, ko'mannî morî pe uyonpakon yarakkîrî, î' wani' pra. Moropai tamî'nawîron imakui'pî unku'pîtikon rona Paapaya, tînmu Jesus mînî wenai.

⁸ Tîise ta'nîkon ya: —Imakui'pî kupîtîpon pepîn uurî. Morî uurî — ta'nîkon ya, uuwarîrî'nîkon esenku'tîn. Moropai yairon maimu wanî pepîn uyewankon ya'. ⁹ Tîise Paapa pî' imakui'pî unku'pî'pîkon ekaremekî'nîkon ya, tîiwanmîra ikupîiya, taasa' tîuya yawîrî, maasa pra yairî

tíwaní ye'nen. Moropai yairon pepín uyeserukon ronaiya, típí' ekaremekí yai, uyewankon ya' aako'mamí namai. ¹⁰ Tamí'nawíronkonya imakui'pí ku'sa' taasa' Paapaya man. Tíise ta'níkon ya: —Imakui'pí unkupí'pí ton pín —ta'níkon ya, Paapa waní seru'ye' pe kai'ma ekaremekí'níkon. Mírírí ye'nen Paapa maimu waní pepín uyewankon ya'.

2

Cristoya Upíika'tíkon

¹ Unmukuyamí', sírírí kaareta menukauya aapia'níkon imakui'pí kupíya'níkon namai. Tíise imakui'pí kupíya'níkon ya, uurí'níkon ton pe Jesus eseuríma Uyunkon Paapa yarakkírí umakuyikon yaretí'kapa. Míikírí Jesus Cristo, yairí pu'kuru tíwe'sen. ² Moropai imakui'pí we-nai uurí'níkon pí' Paapa ekore'mato' yí'nípí'pí Jesusya tíisa'manta ke. Moropai mírírí yai umakuyikon yepe' pe neken Jesus sa'mantasa' pra man. Tíise tamí'nawíronkon pemonkonyamí' níkupí'pí imakui'pí yepe' pe aasa'manta'pí.

³ Moropai Jesus nekaremekí'pí yawírí ko'manní ya, innape iku'nen pe e'ní epu'tí. ⁴ —Innape Jesus ku'nen uurí —taa ya, inekaremekí'pí yawírí pra sí'ma, seru'ye' pe e'ní. Yairon maimu waní pepín uyewankon ya'. ⁵ Tíise imaimu yawírí aní'ri waní ya, innape Paapa sa'namaiya tewan ke. Mírírí warantí ipemonkono pe e'ní epu'tí'níkon. ⁶ —Paapa piawon uurí —kai'ma aní' eseuríma ya, morí pe aako'mamí yu'se Paapa waní, Cristo ko'mamí warantí.

Cristo Nekaremekí'pí Unkupíkon Ton

⁷ Uyonpayamí', pena Cristo pemonkonoyamí' pe eenakon yai, tiwinan Paapa nekaremekí'pí ayeserukon ton pe eta'píya'níkon. Mírírí ekareme'nen pe sírírí kaareta menukauya aapia'níkon. Amenan ekaremekí'uya pepín, tíise penaron. ⁸ Míiwíni tíise amenan pe imenukauya aapia'níkon. Amenan pe Cristoya ekaremekí'pí moropai amenan warantí eta'píya'níkon. Pata erenmapí pe, ewaron ya' unera'ma'píkon mararí era'ma morí pe panpí'. Mírírí warantí unepu'tí'píkon Cristo iipí rawírí epu'tí tarípai morí pe panpí'.

⁹ —A'ka ya' iko'mankoi uurí, morí ya' —taawon pemonkon waní ya, tíise mírírí tanne tonpa kupíya tewanma pe, míikírí ko'mamí ewaron ta, imakui'pí ya', sírírí típose. ¹⁰ Tíise tonpa sa'namanen ko'mamí a'ka ya', morí ya'. Imakui'pí ya' aatare'mo pepín. ¹¹ Tíise tewanma pe tonpa ku'nen ko'manní pí' man ewaron ta aminke Paapa pí'. Ewaron ta aasarí teseru kupí pí' tíise o'non pata tuutí epu'tíya pra awaní, maasa pra enkaru'nan warantí awaní, ewaron wenai. Te'marí ton era'maiya pepín.

¹² Unmukuyamí', seeni' kaareta menukauya aapia'níkon. Maasa pra imakui'pí ankupí'píkon kupí'pí Paapaya tíiwanmíra uurí'níkon ton pe, tínmu níkupí'pí wenai.

¹³ Moropai a'yeke'tonon pia nírí sírírí kaareta menukauya, Jesus epu'nenan pe awaníkon ye'nen, manni' Paapa piawon míikírí Jesus, pena tamí'nawíron koneka Paapaya rawírí.

Moropai amenankon panpí' warayo'kon pia nírí, sírírí kaareta menukauya,

Makui'yentainon pe eena'píkon ye'nen.

¹⁴ Moropai moreyamí' pia imenukauya,

uyunkon, Paapa epu'nenan pe awanîkon ye'nen.
 A'yeke'tonon pia nîrî imenukauya,
 Jesus epu'nenan pe awanîkon ye'nen, manni' Paapa piawon,
 pena tamî'nawîron koneka Paapaya rawîrî.
 Moropai amenankon panpî' warayo'kon pia imenukauya,
 meruntî ke awanîkon ye'nen.
 Paapa maimu ko'mannî pî' man ayewankon ya'.
 Moropai eena'pîkon Makui yentaino pe.

Sîrîrî Non Po Tîiko'mansanon Yeseru Yu'se Pra E'nî

¹⁵⁻¹⁶ Tiaronkonya Paapa sa'nama pra awanî. Iteyaton pe to' wanî. Imakui'pî itu'se tîwe'to'kon pî' to' eseka'nunka. Moropai î' rî tînera'makon anapi'pai to' wanî. Moropai mararon pepîn temannekon wenai, mûi pe to' wanî. Uyunkon piapainon pepîn to' yeseru. Paapa sa'namanenan pepîn yeseru pe awanî. To' yeseru kî'ku'tî awakîrikon pe. To' yemanne yu'se pra e'tî. ¹⁷ Moropai tamî'nawîronkon imakui'pî ku'nenan moropai î' yu'se to' e'to' ataretî'ka. Tîise itu'se Paapa e'to' yawîrî tîiko'mansen ko'mamî ipatîkarî Paapa pia ka' po.

Cristo Yeyatonon

¹⁸ Unmukuyamî', sîrîrî non pona Cristo enna'po kupî sîrîrî. Moropai aminke pra aai'to' eseporî tanne, iteyaton iipî kai'ma itekare eta'pîya'nîkon. Aasîrî Cristo yeyatonon esenposa' man, arinîke. Mîrîrî ye'nen ka'ne' pe Cristo enna'po epu'tî'nîkon. ¹⁹ Pena, ukore'ta'nîkon inkamoro Cristo yeyatonon wanî'pî. Tîise to' wîtî'pî ukore'tapai'nîkon. Mîrîrî warantî ukaisari'nîkon pe pra to' wanî epu'tîkon. Maasa pra ukaisari'nîkon pe to' e'sa' ya, to' wîtî'pî pepîn e'painon ukore'tapai'nîkon. Tîise to' wîtî'pî.

²⁰ Tîise mîrîrî warantî pra amîrî'nîkon wanî. Maasa pra Morî Yekaton Wannî ewomî'pî ayewankon ya' innape Cristo kupîya'nîkon yai. Moropai imaimu innarî epu'tîya'nîkon. ²¹ Innarî epu'nenan pepîn amîrî'nîkon, tauya pra wai. Mîrîrî taato'peuya kai'ma imenukauya pra wai. Tîise seeni' kaareta menukauya aapia'nîkon maasa pra innarî epu'tîya'nîkon ye'nen. Moropai seru'ye' pe eseurîmakoi wanî pepîn yairon ekareme'nen pe. Epu'nenan amîrî'nîkon. ²² Anî' wanî seru'ye' pe ekaremekîuya sîrîrî. Seru'ye' manni' pemonkon Jesus wanî Paapa nîmenka'pî pepîn taawon. Mîikîrî wanî Cristo yeyaton pe. Uyunkon Paapa epu'tîya pra awanî. Moropai inmu Jesus epu'tîya pra awanî. ²³ —Paapa munmu epu'tîya pra wai. Unepu'tî pepîn mîikîrî —taawon wanî ya, Uyunkon Paapa wanî pepîn iipia. —Tîise Paapa munmu yapurînen uurî. Ipemonkono uurî —taawon pia Uyunkon Paapa ko'mamî.

²⁴ Pena innape Jesus kupî'pîya'nîkon Paapa maimu eta'pîya'nîkon yai. Ayewankon ya' aneta'pîkon ko'mannî'nen pe e'tî. Ayewankon ya' aneta'pîkon Paapa maimu ko'mamî ya, Paapa munmu pia aako'mamîkon moropai Uyunkon pia. ²⁵ Mîrîrî warantî pena Jesusya ta'pî upî'nîkon: —Ka' po aako'mamîkon ipatîkarî enen —ta'pîya.

²⁶ Tiaronkon wanî amîrî'nîkon anenku'tîpai. Mîrîrî ye'nen seeni' kaareta menuka pî' wai aapia'nîkon eesenu'tîkon namai. ²⁷ Morî Yekaton Wannî, Jesus naipontî'pî ayewankon ya' tauya manni', mîikîrî ko'mamî ayewankon ya'. Tamî'nawîron pî' ayenupaiya'nîkon. Yairon

pu'kuru Mîikîrî, seru'ye' pepîn. Tiaronya ayenupakon e'pai pra man. Morî Yekaton Wannîya ayenupa'pîkon yawîrî Jesus pia ako'mantî.

Paapa Munkîyamî'

²⁸ Tarîpai unmukuyamî', Jesus pia ako'mantî. Mîrîrî warantî ko'mannî ya, Jesus nama pepîn eerepamî yai, moropai unku'pîkon wenai eppe'nî pepîn, aaipî yai. ²⁹ Yairon pe pu'kuru Paapa wanî epu'tîya'nîkon. Mîrîrî ye'nen yairon kupî pî' ko'mannî ya, inmuku pe e'nî. Mîrîrî nîrî epu'tîya'nîkon.

3

¹ A'kî, uurî'nîkon sa'nama uyunkon Paapaya kure'ne. Innape awanî epu'tî'nîkon, tînmukukon pe uku'sai'ya'nîkon ye'nen. Moropai innape inmuku pe e'nî. Paapa epu'nenan pepîn imakui'sanya epu'tî pra awanî inmuku pe e'nî, maasa pra Paapa epu'tî to'ya pra awanî. ² Uyonpayamî', sîrîrî Paapa munkî pe e'nî. Î' warantî enan kupî sîrîrî ka' po, ekaremekîiya pra Paapa wanî. Tîise inî'rî Jesus erepamî yai, era'ma'nîkon î' ye'ka pe awanî. Mîrîrî warantî Jesus era'ma wenai, iwarantî enan kupî sîrîrî, era'ma yai. ³ Innape mîrîrî warantî Jesusya ukupîkon teerepamî yai kai'ma esenumenkan ya, imakui'pî rumaka, morî pe e'nîto'pe morî pe Jesus wanî warantî.

⁴ Imakui'pî kupî pî' anî'rî ko'mamî ya, Paapa maimu yawîrî pra aako'mamî nîrî. Tiwinan uyeserukon mîrîrî, imakui'pî kupî pî' ko'mannîto' moropai Paapa maimu yawîrî pra ko'mannîto'. ⁵ Moropai Jesus iipî'pî sîrîrî non pona imakui'pî unku'pîkon mo'kai. Mîrîrî epu'tî pî' naatî. Moropai Jesus pia imakui'pî ton pra awanî. ⁶ Mîrîrî ye'nen Jesus pia tîiko'mansen ko'mamî pepîn imakui'pî kupî pî'. Mîrîrî imakui'pî kupî pî' anî' ko'mamî ya, Jesus epu'nen pe pra awanî. Moropai Jesus era'manen pe pra awanî.

⁷ Unmukuyamî', morî kupî pî' tîiko'mansen wanî morî pe, morî pe Cristo wanî warantî. Mîrîrî warantî pra awanî kai'ma tiaronya ayenku'tikon kî'tîti. ⁸ Imakui'pî kupî pî' tîiko'mansen wanî makui poitîrî pe. Makui wanî'pî imakui'pî kupî pî' pena tamî'nawîron koneka Paapaya yai. Moropai ikupî pî' aako'mamî sîrîrî tîpose. Paapa munmu erepamî'pî sîrîrî non pona makui esenyaka'ma'pî pemonkonyamî' pî' yarankai.

⁹ Uyunkon pe Paapa wanî ya, imakui'pî kupî pî' ko'mannî pepîn. Enen tîiko'manto' tîrî'pî Paapaya uuko'manto'kon ton pe, tîwarantî ko'mannîto'pe kai'ma. Mîrîrî ye'nen imakui'pî kupî pî' ko'mannî pepîn, inmuku pe e'nî ye'nen. ¹⁰ Morî kupî pî' tîiko'mansen pepîn wanî pepîn Paapa munkî pe. Moropai tonpa sa'namanen pepîn wanî pepîn Paapa munkî pe nîrî. Mîrîrî warantî anî'kan wanî Paapa munkî pe moropai anî'kan wanî makui munkî pe esepu'tî.

Ese' Yu'se Ako'mantî

¹¹ Ese' yu'se ako'mantî kai'ma itekare eta'pîya'nîkon innape Jesus kupîya'nîkon yai. ¹² Penaro' Caim nurî'tî wanî'pî makui pemonkono pe. Moropai takon wî'pîiya. Mîikîrî warantî kako'mamîti. Î' wani' awanî ye'nen takon wî'pî Caimya? Morî ku'nen pe takon wanî ye'nen, iwî'pîiya maasa pra Caim wanî'pî imakui'pî ku'nen pe.

¹³ Mîrîrî ye'nen imakui'pî ku'nenanya tewanmakon pe akupîkon pî' teesi'nî'se pra e'tî. ¹⁴ Innape Jesus kupî rawîrî isa'manta'san

warantí e'nî'pî Paapa winîkîi. Tarîpai enen e'nî iwinîkîi. Mîrîrî epu'tí ipemonkonoyamî' sa'nama ye'nen. Tonpa sa'namanen pepîn ko'mamî isa'manta'pî warantí Paapa winîkîi, enen awanî pepîn. ¹⁵ Moropai tewanma tonpa ku'nen wanî tonpa wînen warantí. Moropai tonpa wînen wanî ipatîkarî Paapa pia aako'manto' ton pra. Mîrîrî epu'tí pî' naatîi. ¹⁶ Î' kai'ma uyonpakon sa'naman epu'tî'nîkon, maasa pra Cristoya usa'nama'pîkon kure'ne. Uurî'nîkon ton pe enen tîko'manto' tîrî'pîiya. Aasa'manta'pî uurî'nîkon ton pe. Mîrîrî warantí ipemonkonoyamî' uyonpakon pîika'tîto'pe kai'ma sa'mantan ya, î' wani' pra awanî. Sa'mantanpai'nîkon. ¹⁷ Tekkari ke, temanne ke anî' wanî ya, yai pra î' ton pra tonpa wanî era'maiya, tîise tí'noko'pî pe pra, Paapa sa'namaiya pra awanî mîrîrî. ¹⁸ Unmukuyamî', yai pra uyonpakon sa'nama umaimukon ke neken. —Asa'nama pî' wai —taa tanne, ipîika'tí pra awanî. Mîrîrî warantí pra e'nîpai'nîkon. Innape uyonpakon sa'namanpai'nîkon un-kupîkon ke, seru' pe pra.

¹⁹⁻²⁰ Mîrîrî warantí ko'mannî ya, innape yairon pe e'nî epu'tí. Moropai Paapa maimu yawîron pepîn uurî kai'ma esenumenkan ya, uyewankon ya, mûwîni tîise esi'nî'nî pepîn Paapa pî'. Maasa pra esenumenkanto' uyewankon yentai Paapa wanî moropai tamî'nawîron epu'tîiya moropai uyapisiîya'nîkon. ²¹ Uyonpayamî', imakui'pî unku'pîkon uyewankon yawon rona pî' Paapa man,. Tamî'nawîrî tîwanmîra ikupî pî' man kai'ma esenumenkan ya uyewankon ya, eranne' pe pra e'nî mîrîrî Paapa pî'. ²² Moropai itu'se e'nîto' esatî Paapa pî' moropai itîrîiya, maasa pra imaimu yawîrî e'nî, moropai iwakîri pe tîwe'sen kupî pî' ko'mannî. ²³ Moropai innape tînu Jesus Cristo kupî uurî'nîkonya yu'se Paapa wanî moropai uyonpakon sa'nama yu'se awanî. Mîrîrî Jesus nekaremekî'pî unku'pîkon pe. ²⁴ Moropai inekaremekî'pî yawîrî tîko'mansen ko'mamî Paapa pia moropai Paapa ko'mamî nîrî iipia. Morî Yekaton Wannî yarima'pî Paapaya uyewankon ya'. Mîrîrî ye'nen uupia'nîkon Paapa ko'mamî epu'tí.

4

Seru'ye'kon Moropai Yaironkon

¹ Aapia'nîkon pemonkon erepansa' ya moropai —Morî Yekaton Wannî maimu pe uui'sa' sîrîrî amîrî'nîkon yenupai —taiya ya, innape imaimu kî'ku'tí, mîrîrî warantí taiya ye'nen. Tîise maasa, esenumenkanpai'nîkon yenupatoi'ya pî', innape Paapa winîpainon epu'to'pe. Maasa pra mararonkon pepîn Paapa maimu ekareme'nenan pe tîwanî seru'ye' pe to' wanî. Pata poro to' asarî arinîke. ² Mîikîrî pemonkonya taa ya: —Jesus wanî Paapa nîmenka'pî pe, mîikîrî esenpo'pî pemonkon pe —taiya ya, Paapa maimu pe taiya mîrîrî. —Innape Morî Yekaton Wannî maimu pe —taaya'nîkon. Mîrîrî warantí esenumenkakon. ³ Tîise mîrîrî warantí Jesus pî' eeseurîma pra awanî ya, Paapa maimu pe eeseurîma pepîn. Tîise Cristo yeyatonon maimu pe eeseurîma. Pena eta'pîya'nîkon Cristo yeyaton iipî kupî sîrîrî. Aasîrî tu'ke pemonkonyamî' esenumenka mîikîrî esenumenka warantí.

⁴ Unmukuyamî', Paapa pemonkono pe awanîkon. Eesenku'tîsa'kon pepîn to' maimu wenai. Mîrîrî warantí awanî maasa pra Paapa ko'mamî ayewankon ya'. Moropai Paapa wanî imakui'pî ku'nenan yewankon ko'mannî'nen yentai. ⁵ Inkamoro imakui'pî ku'nenan. Mîrîrî ye'nen to'

eseurîma teesenumenkato'kon yawîrî. Moropai mîrîrî wenai, imakui'pî ku'nenanya to' eseurîma eta tîwakîrikon pe. ⁶ Tîise uurî'nîkon Paapa munkîyamî'. Paapa epu'nenya anna eseurîma eta tîwakîri pe. Tîise Paapa pemonkonoyamî' pepînya anna eseurîma eta pepîn. Mîrîrî wenai eesepu'tî anî' yewan ya' Morî Yekaton Wannî ko'mamî moropai anî' yewan ya' yenku'tînen ko'mamî.

Pemonkonyamî' Sa'namanen Paapa

⁷ Uyonpayamî', asa'namauya'nîkon kure'ne. Ese' yu'se e'nîpai'nîkon maasa pra Paapa wanî uyonpakon sa'nama emapu'tînen pe. Moropai mîikîrî tonpa sa'namanen pe Paapa munmu wanî, moropai Paapa epu'nen pe mîikîrî wanî. ⁸ Tonpa sa'namanen pepîn wanî Paapa epu'nen pe pra, maasa pra Paapaya tamî'nawîronkon sa'nama. Mîrîrî warantî iteseru wanî. ⁹ Paapaya tiwinan tînmu yarima'pî sîrîrî non pona aasa'mantato'pe, ipatîkarî uurî'nîkon ko'manto'pe iipia. Mîrîrî ye'nen ta'nîkon: —Innape Paapaya usa'namakon —ta'nîkon. ¹⁰ See warantî Paapaya usa'nama'pîkon, uurî'nîkonya tîisa'nama wenai pra. Mîiwîni tîise tîiwarîrî usa'nama'pîiya'nîkon. Moropai tînmu yarima'pîiya aasa'mantato'pe imakui'pî unkupî'pîkon ye'mapa kai'ma. Mîrîrî ye'nen î' kai'ma uyonpakon sa'naman epu'tî'nîkon.

¹¹ Uyonpayamî', mîrîrî warantî Paapaya usa'nama'pîkon kure'ne. Mîrîrî ye'nen ipemonkono pe, uyonpakon sa'namapai'nîkon. ¹² Anî'ya Paapa era'ma pra awanî'pî sîrîrî tîpose. Tîise uyonpakon sa'nama uurî'nîkonya ya, Paapa ko'mamî uyewankon ya'. Moropai innape isa'nama uurî'nîkonya. Moropai uyeserukon era'ma tiaronkonya, Paapa yeseru pe awanî warantî.

¹³ Paapaya tekaton yarima'pî uyewankon ya'. Mîrîrî ye'nen uurî'nîkon ko'mamî iipia epu'tî, moropai aako'mamî uyewankon ya' epu'tî. ¹⁴ Uyunkon, Paapaya tînmu yarima'pî tamî'nawîronkon pîika'tînen pe awe'to'pe. Mîikîrî inmu era'ma'pî annaya. Moropai mîikîrî yekare ekaremekî pinunpa annaya tamî'nawîronkon pî'. ¹⁵ Anî'ya taa ya: —Innape Jesus wanî Paapa munmu pe —taiya ya, Paapa ko'mamî itewan ya'. Moropai mîikîrî ko'mamî Paapa pia. ¹⁶ Moropai Paapaya usa'namakon epu'tî —Innape uurî'nîkon sa'namaiya —ta'nîkon.

Tamî'nawîronkon yu'se Paapa wanî. Iteseru pe awanî. Tamî'nawîronkon sa'namanen ko'mamî Paapa pia. Moropai Paapa ko'mamî itewan ya'. ¹⁷ Tarî sîrîrî non po Cristo warantî ko'mannî, imakui'pî kupî pra, uyonpa tîisa'namai. Mîrîrî ye'nen eranne' pe pra e'nî. Imakui'pî ku'nenan taruma'tî Paapaya yai, uurî taruma'tîiya pepîn, ta'nîkon. Mîrîrî ye'nen inî' panpî' Paapa yu'se e'nî. ¹⁸ Paapa yu'se e'nî ya, eranne' pe pra e'nî. Tîise imakui'pî ku'nenan taruma'tîiya ya, uurî taruma'tîiya kai'ma esenumenkan ya, kure'ne Paapa yu'se e'nî pepîn. Tîise innape Paapa yu'se e'nî ya, eranne' pe e'nîto' ataretî'ka.

¹⁹ Paapa yu'se pra e'pîti tanne, uurî'nîkon yu'se awanî'pî. Mîrîrî ye'nen itu'se e'nî sîrîrî. Moropai ipemonkonoyamî' yu'se e'nî. ²⁰ Tîise anî'ya, tewanma pe tonpa ku'nenya taa: —Paapa yu'san uurî —taiya ya, seru'ye' pe awanî. Maasa pra wei kaisarî tonpa era'ma tîuya ye'ka pe isa'namaiya pepîn. O'non ye'ka pe Paapa sa'namaiya e'painon, era'maiya pra tîise? ²¹ Moropai Paapaya ta'pî upî'nîkon: —Uurî yu'se awanîkon ya, ayonpakon nîrî yu'se e'tî —ta'pîiya.

5

Imakui'pî Yentainokon

¹ Anî'ya innape Paapa nîmenka'pî pe Jesus wanî kupî ya, mîikîrî wanî Paapa munkî pe. Uyunkon Paapa sa'nama anî'ya ya, Paapa munkîyamî' sa'namaiya nîrî tamî'nawîrî. ² Mîrîrî ye'nen Paapa sa'nama ya, moropai imaimu yawîrî ko'mannî ya, —Uurî Paapa munkîyamî' sa'namanen — ta'nîkon, seru'ye' pe pra. ³ Maasa pra innape Paapa sa'nama ya, imaimu yawîrî tamî'nawîron kupî pî' ko'mannî. Paapa maimu pî' eseta'kakon pepîn, —Uyeta'kanen —taa pepîn Paapa maimu pî'. ⁴ Paapa munkî pe e'nî. Mîrîrî ye'nen uyeserukon wanî pepîn imakui'pî ku'nenan yeseru warantî. Paapaya ukupîkon meruntî ke, imakui'pî ku'nen yeseru warainon kupî pî' ko'mannî namai. Innape Jesus kupî pî' ko'mannî ye'nen, sîrîrî non pon imakui'pî yentai e'nî. ⁵ Anî' wanî sîrîrî non po tîwe'sen imakui'pî yentai ekaremekîuya apî'nîkon. Innape Paapa munmu pe Jesus wanî ku'nenan, inkamoro wanî imakui'pî yentai.

Jesus Cristo pî' Ekareme'nenan

⁶ Paapa nîmenka'pî, Jesus pî' eseurîma mîrîrî. Mîikîrî pu'kuru iipî'pî sîrîrî non pona, eesenpatakona'pî tuna kata. Moropai teesenyaka'mato' kupî pî' tûiko'mamî tîpo, mîikîrî pu'kuru sa'manta'pî uurî'nîkon ton pe. Mîikîrî, eesenpatakona'pî manni', mîikîrî sa'manta'pî nîrî uurî'nîkon ton pe. Tîmînî kamo'pîiya. Innape pu'kuru awanî epu'tî'nîkon, maasa pra Morî Yekaton Wannîya ekaremekî, mîikîrî Morî Yekaton Wannî, seru'ye' pepîn. ⁷⁻⁸ —Innape Paapa munmu pe Jesus wanî —taa Morî Yekaton Wannîya uyewankon ya'. Moropai innape awanî epu'tî uurî'nîkonya î' kai'ma eesenpatakona'pî wenai, moropai î' kai'ma aasa'manta'pî wenai. Eseurîwî'ne to' wanî innape awanî ekareme'nenan. Eseurîwî'ne to' wanî tîise se' kaisarî ekaremekî to'ya, tiaron pe rî pepîn. ⁹ Î' rî pî' pemonkonyamî' eseurîma ya, se' kaisarî, mîrîrî pî' uurî'nîkonya taa: —Innape awanî to' eseurîma'pî. A'kî, tu'ke to' tîise se' kaisarî ekaremekî to'ya era'makî —taa. Moriya Paapa eseurîma'pî ku'pai'nîkon innape, pemonkonyamî' yentainon mîikîrî mîito'pe. Moropai ta'pî Paapaya. —Unmu pu'kuru mîseni' warayo' —ta'pîiya.

Tînmu pî' eeseurîma mîrîrî. ¹⁰ —Innape Paapa kupî pî' wai —kai'ma es-enumenkan ya uyewankon ya', innape awanî epu'tî uurî'nîkonya Paapa eseurîma'pî tînmu pî'. Anî'ya innape Paapa eseurîma'pî kupî pra awanî ya —Seru'ye' pe Paapa wanî —taiya. Maasa pra Paapa nekaremekî'pî tînmu yekare kupîiya pra awanî innape. ¹¹ Paapaya ipatîkarî enen ko'mannîto' ton tîrî'pî uurî'nîkon pia. Mîrîrî enen ko'mannîto' eporî inmu pia, innape ikupî wenai. Mîrîrî itekare Paapa nekaremekî'pî. ¹² Paapa munmu yapisitîpon ko'mamî nîrî ipatîkarî Paapa pia. Tîise Paapa munmu yapisitîpon pepîn ko'mamî pepîn ipatîkarî Paapa pia.

Ipatîkarî Enen Ko'mannîto'

¹³ Mîrîrî ekareme'nen pe sîrîrî kaareta menukauya aapia'nîkon, innape Paapa munmu ku'nenan pia. Imenukauya ipatîkarî Paapa pia aako'manto'kon ton esa' pe awanîkon epu'tîkonpa. ¹⁴ Î' rî esatî ya itu'se Paapa e'to' yawîrî, tîwakîri pe eseurîmanto' etaiya. Mîrîrî ye'nen eranne' pe pra itu'se e'nîto' esatî ipî'. ¹⁵ Itu'se Paapa e'to' yawîrî esatî ya, innape umaimukon etaiya epu'tî. Moropai innape unesatî'pikon tîrîiya epu'tî nîrî.

16-17 Yairî pra e'nîto' wanî imakui'pî pe Paapa pia tamî'nawîrî. Moro awanî imakui'pî anî'ya ikupî ya Paapaya ikupî pepîn tîwanmîra. Moropai awanî imakui'pî, mîrîrî ye'ka kupî yai ekaremekî ya Paapa pî' tîwanmîra ikupîya. Mîrîrî ye'ka imakui'pî kupî tiaronya era'maya'nîkon ya, ipî' meseurîmatî Paapa yarakkîrî. Mepîrematî. Paapa pî' mesatî ipatîkarî tîpia mîkîrî ko'manto' ton tîto'peiya. Tîise imakui'pî moro man tiaron. Mîrîrî ye'ka kupî anî'ya ya, Paapaya ikupî pepîn tîwanmîra. Mîrîrî ye'ka kupîtipon ko'mamî pe man ipatîkarî apo' ya'. Mîrîrî ye'ka kupîtipon pî' meseurîmatî Paapa yarakkîrî tauya pepîn.

18 Paapa munkî pe tîwe'sen ko'mamî pepîn imakui'pî kupî pî'. Mîrîrî epu'tî uurî'nîkonya. Paapa munmuya îko'mannîpî morî pe. Moropai makuiya yapisî eserîke pra awanî. 19 Paapa munkî pe e'nî epu'tî mîrîrî. Tîise imakui'pî kupî pî' tîko'mansenon wanî makui poitîrî pe tamî'nawîrî. 20 —Paapa munmu îipî'pî sîrîrî non pona, seru' pepîn. Innape awanî —taa uurî'nîkonya. Epu'nen tîrî'pîiya uyewankon ya' Paapa epu'to'pe, yairon pe awanî. Moropai mîkîrî yairon pia e'nî maasa pra inmuya upîika'tî'pîkon. Paapa pe pu'kuru mîkîrî wanî. Moropai tîpia ipatîkarî ko'mannîto'pe emapu'tînen pe mîkîrî wanî.

21 Unmukuyamî', î' rî kîsapurîtî Paapa pe tîku'se.

SÎRÎRÎ KAARETA ITAKON ITE'KA PE JOÃO NÎMENUKA'PÎ

Itakon ite'ka pe João, Jesus nenupa'pîya imenuka'pî. E'mai'non kaareta menuka tûya warantî, itakon ite'ka pe imenuka'pîya. Sîrîrî kaareta yarima'pîiya wîri' pia. Anî' pe awanî'pî esepu'tî pepîn. Yai pra soosi taato' pe mîikîrî wîri' wanî.

¹ Uurî João, a'yeke'ton, apanamanenkon. Sîrîrî kaareta menukauya sîrîrî aapia, moropai anmukuyamî' pia nîrî. Amîrî Paapa nîmenka'pî tîpemonkono pe awe'to'pe, ma'non. Innape iku'nenan pe e'nî ye'nen, asa'namauya'nîkon. Moropai tiwinsarî asa'namanenkon pepîn tîise tamî'nawîronkon Paapa maimu epu'nenanya asa'namakon nîrî. ² Mîrîrî warantî awanî maasa pra Paapa maimu ko'manpîtî uyewankon ya'. Ipatîkarî aako'mamî uyewankon ya'.

³ Morî tîrî pî' Paapa man upona'nîkon tîwarîrî antîipai tîwanî ye'nen. Tî'noko'pî pe uyera'makon pî' awanî. Morî pe uyewankon ereutanîpî pî' man. Mîrîrî ye'ka ko'mannîto' ton eporî pî' man uyunkon Paapa winîpai moropai inmu Jesus Cristo winîpai. Moropai innarî epu'to'pe emapu'tîiya'nîkon. Moropai uyonpakon sa'namato'pe emapu'tîiya'nîkon.

Yairon maimu yawîronkon

⁴ Tiaronkon anmukuyamî' ko'mamî yairon maimu yawîrî eporî pî' wai. Mîrîrî pî' atausinpa'pî. Mîrîrî warantî ko'mannî e'pai taa pî' Paapa man. ⁵ Tarîpai amenan Paapa nekaremekî'pî menukauya pepîn aapia tîise penaron. Mîrîrî eta'pî annaya innape Jesus kupî'pî annaya yai. —Ese' yu'se e'nîpai'nîkon —mîrîrî taato' eta'pî annaya. Mîrîrî warantî ko'manpai'nîkon, ma'non. ⁶ Paapa maimu yawîrî ko'mannî ya, uyonpakon sa'nama innape. Paapaya ta'pî: —Ayonpakon sa'namatî —ta'pîiya. Mîrîrî eta'pîya'nîkon innape Jesus kupî'pîya'nîkon yai. Mîrîrî yawîrî aako'mamîkon yu'se Paapa man.

⁷ Sîrîrî non poro arinîke yenku'tî tonkon epa'kasa'. Innape Jesus Cristo esenpo'pî pemonkon pe kupî to'ya pepîn. Mîrîrî warantî taa pemonkonya ya, mîikîrî wanî pemonkonyamî' yenku'tînen pe, Cristo yeyaton pe. ⁸ Tîwarî ako'mantî, ayenupa'pîkon annaya kupîya'nîkon namai tîwî, eesenku'tikon namai. Tîise itu'se Paapa e'to' kupî pî' ako'mantî aapia'nîkon Paapa nîtîrî ton ayepe'pîkon pe yapisîkonpa tamî'nawîrî, Jesus pia eerepamîkon yai.

⁹ Cristoya ayenupa'pîkon yawîrî anî' ko'mamî pra awanî ya, tîise Cristo maimu yuwa'kaiya ya, mîikîrî pia Paapa wanî pepîn. Tîise Cristoya uyenupa'pîkon yawîrî tîko'mansen pia Uyunkon Paapa wanî moropai inmu wanî. Sa'nîrî to' wanî iipia. ¹⁰ Moropai ayenupakonpa kai'ma akore'ta'nîkon tiaron erepamî yai, tîwarî e'tî. Cristoya ayenupa'pîkon yawîrî pra eeseurîma ya, akore'ta'nîkon aako'manto'pe kî'tîitî ayewî'kon ta. —Uwakîri pe aai'sa' nai. Morî pe ako'mankî —tîkai pra e'tî ipî'. ¹¹ Maasa pra Cristoya ayenupa'pîkon yairî pra ayenupaiya'nîkon tanne, —Morî pe ako'mankî —taa pî' aako'mamîkon ya, ipîika'tîya'nîkon mîrîrî. Mîikîrî pokonpe imakui'pî kupîya'nîkon mîrîrî.

¹² Tu'ke itekare man apî'nîkon unekaremekî ton, tîise kaareta ke anekareme'pai pra wai. Maasa pra aapia'nîkon itîipai wanî sîrîrî. Mîrîrî yai ekaremekîuya apî'nîkon, se' kaisarî atausinpanto'pe mararî pra.

¹³ Tîmîrî pe Paapa nîmenka'pî apasi, mîikîrî munkîyamî' maimu man aapia'nîkon.

SÎRÎRÎ KAARETA TESEURÎNON JOÃO NÎMENUKA'PÎ

Teeseurîno ite'ka pe João, Jesus nenupa'pîya kaareta menuka'pî. Sîrîrî kaareta yarima'pîiya tonpa itese' Gaio pia. Mîikîrî Gaio panama'pîiya î' kai'ma soosi tawonkon, innape Jesus ku'nenan ko'mannî'to'peiya.

¹ Uurî João, a'yeke'ton, apanamanenkon. Aapia sîrîrî kaareta menukauya sîrîrî, Gaio. Innape asa'namauya.

² Uyonpa, apona epîremakoi uurî. —Inkupî ton pona morî tîikî —tauya Paapa pî'. —Morî pe iko'mannî'kî moropai pri'ya iko'mannî'kî eeseparantî namai —tauya Paapa pî'. Tarakkîrî aako'manto' ko'mannîpî Paapaya morî pe epu'tî pî' wai. ³ Tiaronkon uyonpakon Jesus epu'nenan erepamî'pî aapiapai rî iipî'san. —Yairon pu'kuru mîikîrî Gaio, yairon maimu yawîrî tîiko'mansen —taapî'tî'pî to'ya. Mîrîrî pî' atausinpa'pî mararî pra. ⁴ Yairon maimu kupî pî' uyonpayamî' ko'mamî etauya uwakîrî pe. Mîrîrî kaisaron tiaron atausinpatô' ton pra wai.

Gaio Yeseru

⁵ Uyonpa, tîwirî Jesus pemonkonoyamî' pîika'tîya'nîkon pî' aako'mamî, inkamoro epu'tîya pra tîise. ⁶ —Morî pe anna sa'nama'pîiya anna pokonpe e'pî'tî yay —kai'ma, ankoneka'pî yekare ekaremekî'pî aapiapai iipî'sanya tarî soosi ta eperepî'san pî'. ⁷ To' ese'ma'tî'pî Jesus yekare ekareme'se. Paapa pemonkono pe pra tîwe'sanon pî' î' rî esatî to'ya pra man. ⁸ Mîrîrî warantî inkamoro Jesus yekare ekaremekî pî' teesenyaka'masanon pîika'tîpai'nîkon. Itu'se to' e'to' ton tîipai'nîkon to' pia. Mîrîrî warantî to' pîika'tî ya, to' pokonpe esenyaka'man yairon maimu ekaremekî pî'.

Diótrfes Moropai Demétrio

⁹ Mororonkon Jesus pemonkonoyamî' pia kaareta menuka'pîuya tîise apanamanenkon pe uyapurîiya pra Diótrfes wanî. Tonpayamî' yentai e'pai awanî. Moropai umaimu pîinamaiya pra awanî. ¹⁰ Mîrîrî ye'nen inkoneka'pî pî' eeseurîma kupî sîrîrî aapia erepamî yay. Seru'ye' awe'seru'tî upona. Moropai mîrîrîya yepi'tî pepîn. Tîise Jesus pemonkonoyamî' aminkankon erepamî ya, tonpa pe to' yapisiya pepîn. Moropai morî pe to' anapi'pai tiaron wanî ya, —Kaane, tîwî to' nîsi. To' yapi'se pra e'kî —taiya. Moropai imaimu tîpîinamai pra tiaronya to' anapi'pai awanî ya, —Inî'rî soosi ta kewomî —taiya mîikîrî to' yapisitîpon pî'.

¹¹ Uyonpa, imakui'pî ku'nenan warantî pra e'pai man. Morî ku'nenan warantî e'nîpai'nîkon. Morî kupî pî' ko'mannî ya, Paapa pemonkono pe e'nî. Tîise imakui'pî kupî pî' ko'mannî ya, Paapa pemonkono pe e'nî pepîn. Paapa epu'sa' pepîn mîrîrî.

¹² Tarî tamî'nawîronkon eseurîma morî pe Demétrio pî'. Yairon maimu yawîron mîikîrî. Mîrîrî ye'nen morî pe awanî epu'tî. Anna eseurîma nîrî ipî'. Morî pe iteseru wanî, useruku pepîn, mîrîrî epu'tî pî' naatû.

Aapia'nîkon umaimu man

¹³ Tu'ke itekare man apî' unekaremekî ton, tîise kaareta ke anekareme'pai pra wai. ¹⁴ Tîise aapia itîipai wai. Mîrîrî yai esera'man moropai eseurîman.

¹⁵ Paapaya tîwanmîn tîrî yu'se wai aapia. Tarîronkon Paapa pemonkonoyamî' maimu man aapia. Umaimu nîrî aapiawonkon Paapa pemonkonoyamî' pia. Mekareme'kîi to' pî' tiwin pî' to' tîise.

SÎRÎRÎ KAARETA JUDAS NÎMENUKA'PÎ

Sîrîrî kaareta menuka'pî Judasya, manni' Jesus yakon. Innape Jesus ku'nenan pia yarîma'pîiya maasa pra tiaronkon tenupasanonya to' yenku'tî'pî. Taapîti'pî to'ya: —Innape Jesus ku'sa'ya'nîkon wenai awe'pîika'tîsa'kon. Mîrîrî ye'nen î' rî kupîya'nîkon ya imakui'pî pe itu'se awe'to'kon pikîrî, î' wani' awanî pepîn. Aasîrî awe'pîika'tîsa'kon. Mîrîrî ye'nen Judasya to' yeurîma'pî. Seru'ye' pe inkamoro to' yenu-pasanon wanî. Imakui'pî ku'sa' to'ya ya, Paapaya to' taruma'tî, pe-naronkon imakui'san taruma'tî'pî tiuya warantî. Mîrîrî ye'nen morî pe to' ko'manto'pe imakui'pî pe pra ekaremekî'pîiya.

¹ Uurî Judas Jesus Cristo poitîrî moropai Tiago yakon pe wanî. Sîrîrî kaareta menuka'ya manni'kan Paapa nanno'san pia, isa'nama'san, moropai Jesus Cristo nîko'mannîpîkon pia imenuka'ya.

² Amîrî'nîkon pia ini' panpî' e'tînnî'mato'kon moropai tiwanmîra awe'to'kon ton moropai awe'sa'namato'kon tîrî Paapaya yu'se wai aapia'nîkon.

Seru'ye' Yenupatonkon Wanî Soosi Ta (2Pe 2.1-17)

³ Uyonpayamî' uwakîrikon pu'kuru, tamî'nawîrî î' anku'pai e'to' menuka'ya sîrîrî aapia'nîkon, î' kai'ma uurî'nîkon e'pîika'tîsa' pî'. Mîrîrî pî' eseurîmapai wanî tanne, epu'tî'pîuya tiaron pî' eseurîma e'pai awanî. Tauya apî'nîkon, meruntî ke e'tî. Innape yairon yekare kupî pî' ako'mantî, tiaron pe tînyaka'ma pra. Manni' Paapa nîtirî'pî tamî'nawîronkon tîpemonkonoyamî' pia tiwin ite'ka to' pîika'tîto'pe. Tiaronkon panamatî, tiaron pe mîrîrî yairon yekare kupî to'ya namai. ⁴ Maasa pra tiaronkon warayo'kon Paapa epu'nenan pepîn erepansa' man, to' erepamî era'masa' pra tîise uyonpakon kore'ta. Inkamoroya yairon Paapa maimu mo'tanî'sa' man tiaron pe. Inkamoroya taa see warantî: —Imakui'pî unku'pîkon kupî Paapaya tiwanmîra. Mîrîrî ye'nen î' rî imakui'pî kupî ya, î' wani' pra awanî —taa to'ya. Mîrîrî kupî inkamoroya maasa pra imakui'pî tînkupî'pîkon esera'ma namai tiwapukon. Moropai inkamoroya Jesus Cristo tiwinan uyenupanenkon Uyepotorîkon yewanmîrî, mîrîrî to' e'wapu'tîto' wenai. Pena Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man î' kai'ma to' taruma'tî tiuya e'taruma'tînto' ya'.

⁵ Amîrî'nîkon anenpenatanî'pai wai tamî'nawîrî epu'tîya'nîkon tanne, teuren Paapaya tîpemonkonoyamî' pîika'tî'pî Egito pata poi to' mo'ka tiuya yai. Tîise mîrîrî tîpo, manni'kan innape tîmaimu kupîtîpono'san pepîn tî'ka'pî Paapaya tamî'nawîrî. ⁶ Maasa enpenatatî inserîyamî' Paapa nîkupî'san inkamoro wanî pra awanî'pî, tîpata'se'kon pe Paapa nîtirî'pî ya'. Maasa pra to' atarîma'pî mîrîrî tîpata'se'kon yapai. Tarîpai inkamoro yewa'tîpî'sa' Paapaya sa'man ferrokon ke ipatîkarî inkamoro ko'mamî tu'nakan ewaron pe tîwe'sen ya'. Î' pensa tamî'nawîronkon taruma'tî Paapaya weiyu erepamî pikîrî to' ko'mamî. ⁷ Enpenatatî ini'rî î' kai'ma Sodoma po moropai Gomorra po moropai tamî'nawîrî iwoi tîko'mansenon

kupî'pî Paapaya pî'. Inkamoro inseriyamî'ya imakui'pî kupî'pî warantî ikupî to'ya. Se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî moropai warayo'kon yarakkîrî to' wanî'pî. Mîrîrî wenai ipo'tî'pî Paapaya apo' ke. Mîrîrî yai awe'kupî'pî warantî awe'kupî kupî ekareme'nen pe awanî sîrîrî tamî'nawîronkon pî' aronne.

⁸ Mîîwîni tîise insamoro pemonkonyamî' ko'mamî Sodoma ponkon moropai Gomorra ponkon ko'mamî'pî warantî. Inkamoro we'ne'pîti tîwetunkon ya' î' kai'ma inî' panpî' imakui'pî kupî to'ya. Mîrîrî wenai tewankon kî'pa to'ya nura ke mîrîrî kupî tîuya'nîkon yai. Inkamoroya ipîkku pe Paapa e'to' yewanmîrî, innape ikupî to'ya pepîn. Moropai inkamoro eseurîma imakui'pî pe inseriyamî' winîkîi, tîweppe'se pra. ⁹ Mîrîrî ye'ka kupî inseriyamî' yepotorî Miguelya pepîn e'painon. Tiwin ite'ka Miguel esiyu'pîti'pî Makui yarakkîrî, epu'tikonpa kai'ma anî' e'nîmî Moisés pî'pîrî'pî yarakkîrî. Tîise mîrîrî yai Miguelya taa pra awanî'pî Makui pî' imakui'pî pe. Tîise ta'pîiya: —Paapaya amîrî yuwatî —ta'pîiya. ¹⁰ Tîise insamoro pemonkonyamî' eseurîma ko'mannîpî tînepu'tikon pepîn pî'. Tînkupîkon tesorukon kupî ko'mannîpî î' pî' teesenumenkai pra, manni'kan o'ma'konya ikupî ko'mannîpî warantî. Mîrîrî wenai inkamoro e'taruma'tî ko'mannîpî, tîwe'tî'kakon pîkîrî.

¹¹ Aka sa'ne inkamoro. Inkamoro ko'mamî î' kai'ma Caim nurî'ti ko'mamî'pî warantî. Inkamoro eturumaka tîniru yu'se tîwanîkon ye'nen, î' kai'ma Balaão nurî'ti eturumaka'pî yairî pra tîniru yu'se tîwanî ye'nen warantî. Moropai Coré nurî'ti wanî'pî tîpanamato' yawîrî e'pai pra. Mîrîrî ye'nen mîkîrî wî'pî Paapaya mîrîrî wenai. Mîrîrî warantî inkamoro wanî nîrî. Tîpanamato'kon yawîrî e'pai pra to' wanî. Mîrîrî ye'nen inkamoro tî'ka Paapaya.

¹² Inkamoro wanî ya, akore'ta'nîkon ayekkarikon yonpaya'nîkon ya yai, tîmurukun pe si'ma, ayeppe'nî'nenkon pe to' wanî nura tesorukon wenai. Tîpî'nîkon neken inkamoro esenumenka, tiaronkon pî' teesenumenkai pra. Inkamoro wanî manni' a'situn narî, katupuru warantî tîwe'sanon pe. Katupuru iipî ya, kono' rena kai'ma esenumenkan teuren, tîise aarena pepîn, a'situnya yarî ye'nen. Moropai inkamoro wanî manni' yei teperu tîinen pepîn warantî. Teperu tîitoi'ya yai, itîinen pepîn warantî to' wanî. Moropai inkamoro wanî yei yarokasa' moropai mîrîrî yenunsa' a'pî'tasa' warantî to' wanî isa'manta'san pe. ¹³ Moropai inkamoro wanî nura warantî, tuna apasa' ya, nura esera'ma. Mîrîrî warantî to' nîkupî nura esera'ma. Moropai inkamoro wanî nîrî manni' kaiwano'yamî' tîpata'se'kon yapai teepa'kasenon warantî. Mîrîrî ye'nen Paapaya to' pata'se' ton koneka'pî ipatîkarî to' ko'manto'pe tu'nakan pe tîwe'sen ya' ewaron pu'kuru ta. Mîrîrî warantî inkamoro ko'mamî pe awanî.

¹⁴ Pena Enoque eseurîma'pî inkamoro e'taruma'tî kupî pî'. Manni' Enoque wanî'pî Adão nurî'ti payanî'pî pe. Asakî'ne mia' pona tîmo'tai'non ipayanyamî' esenpo'pî tîpo, Enoque esenpo'pî. Mîkîrî eseurîma'pî manni'kan imakui'san pî'. Ta'pîiya: —Uyepotorîkon iipî kupî sîrîrî tu'kankon inseriyamî' yarakkîrî. ¹⁵ Mîkîrîya tamî'nawîronkon nîkupî'pî yako'menkaiya. Moropai imakui'san yenumî kupî sîrîrî e'taruma'tînto' ya' imakui'pî pe to' yeseru wanî ye'nen moropai imakui'pî pe Paapa winîkîi to' eseurîma ye'nen, to' yenumîiya kupî sîrîrî —ta'pîiya. ¹⁶ Insamoro pemonkonyamî' wanî tîwîrî teekore'makon pî', moropai taa pî' to' ko'mamî tiaronkon pî' amîrî pu'kuru mîito'pe. Mîrîrî taa

inkamoroya maasa pra itu'se tîwanîkon pîkîrî taa pî' to' ko'mamî. To' eseurîma ko'mannîpî mîi pe si'ma tiaronkon yentai tîwanîkon pî' moropai tiaronkon yapurî to'ya tîwakîrikon pe tîku'to'pe'nîkon to'ya. Maasa pra to' yausinpa to'ya teeseurîmato'kon ke tîwakîrikon pe to' kupî tûuya'nîkon pe tîwe'ku'se.

Tiaron Uyesserukon Ton Pî' Panamanto'

¹⁷ Tîise uyonpayamî', awenpenatakon yu'se wai î' kai'ma itekare ekareme'nenan Uyepotorîkon Jesus Cristo naipontî'san nekaremekî'pî pî'. ¹⁸ Ta'pî to'ya pena: —î' pensa tiwinano'pî wei erepamî rawîrî tu'ke warayo'kon esenpo kupî sîrîrî amîrî'nîkon kore'ta. Paapa epu'nenan pepîn, manni'kan warayo'kon itu'se tîwanîkon yawîrî tîwe'sananya Paapa mu'tunpa pe man —ta'pî to'ya. ¹⁹ Inkamoroya amîrî'nîkon pîrai'pîka pe man. Maasa pra inkamoro nîkupî yeseru wanî to' yentai pu'kuru tarîron pî' neken to' esenumenka. Inkamoro esenumenka pepîn tiwin kin Paapa winîpainon pî'. Mîrîrî ye'nen Morî Yekaton Wannî ko'mamî pepîn to' pia.

²⁰ Tîise amîrî'nîkon uyonpayamî', ako'mantî inî' panpî' innape iku'to'ya'nîkon kupî pî'. Moropai eepîremakon pî' ako'mantî Morî Yekaton Wannî meruntîri yai. ²¹ Moropai ako'mantî e'sa'namanto' Paapa winîpainon kupî pî'. Moropai Uyepotorîkon Jesus Cristo nîtîrî nîmî'tî. A'noko'ma tûuya'nîkon ye'nen, ipatîkarî enen ko'mannîto' tîrîiya nîmî'tî.

²² Moropai manni'kan innape anku'pai si'ma innape iku'nenan pepîn tîwe'namasanon, inkamoro ye'ka era'matî a'noko'pîkon pe. ²³ Inkamoro ye'kakon pemonkonyamî' mo'katî e'taruma'tînto' pata'se' ya' to' wîfî namai. Moropai inkamoro sa'namatî, moropai tiaronkon nîrî sa'namatî. Tîise imakui'pî to' nîkupî tînamai e'tî maasa pra iku'sa' to'ya itu'se tîwanîkon yawîrî. Mîrîrî ye'ka namatî. Mîrîrî to' nîkupî anku'pai tîwe'se pra yewanmîrîtî.

Epîremanpai'nîkon Paapa Yapurî Pe

²⁴⁻²⁵ Mîikîrî tiwinan Paapa, Upîika'tînenkon yapurîpai'nîkon man, Uyepotorîkon Jesus Cristo wenai. Mîikîrîya neken amîrî'nîkon ko'mannîpî imakui'pî ya' eenakon namai. Moropai Paapaya neken amîrî'nîkon kupî morî pe awanîkonpa, imakui'pî ton pra. Moropai mîikîrî Paapaya amîrî'nîkon yausinpa, morî pe pu'kuru tarakkîrî awanîkonpa ka'po. Manni' Paapa a'ka pe pu'kuru tîwe'sen, moropai kure'nan ipîkku pe tîwe'sen, moropai meruntî pu'kuru, moropai ipîkku pe tîwanî wenai, tamî'nawîronkon esa' pe tîwe'sen. Pena, pata ekoneka pra tîise, aako'mamî'pî meruntî ke. Sîrîrîpe mîrîrî warantî aako'mamî ipatîkarî. Mîrîrî warantî mîikîrî yapurîpai'nîkon man.

APOCALIPSE WANÎ PAAPA NENPO'PÎ JOÃO PIA INNAPE TÎKU'NENAN NEPU'TÎ TON PE

Tiwinkano'pî pe sîrîrî kaareta wanî Paapa maimu e'menukasa' kîni'pî pe. Jesus nenupa'pî Joãoya imenuka'pî a'yeke'tonon pe si'ma. João wanî'pî Jesus Cristo naipontî'pî pe, imaimu yawîrî itekare ekaremekî tûuya wenai yapisi'pî to'ya. Moropai yari'pî to'ya ikîrî pona, kure'nan pîrana araikkita'won pona. Itaruma'tî'pî tûuya'nîkon pe tiwînsari aako'mamî emapu'tî'pî to'ya, Jesus maimu yawîrî awanî ye'nen.

Joãoya imenuka'pî i' ekaremekî'pî Jesusya tîpî'. Mîrîrî Jesus nekaremekî'pî wanî'pî esenomî'pî pe pena pata pai, anî'ya epu'tî pra awanî'pî. Tîise Joãoya era'ma'pî tenu ke, iwe'ne'pî'to' warantî tîise taapaka'se awanî'pî. Mîrîrî inera'ma'pî anî'ya ikupî eserîkan pepîn, tiaronkon e'kupî'san moropai tiaronkon e'kupî sîrîrî moropai tiaronkon e'kupî kupî sîrîrî. Tamî'nawîrî mîrîrî Joãoya ekaremekî'pî soosi tawonkon pî', asakî'ne mia' pona tîimo'tai soosikon kaisari. Mîrîrî imenuka'pîiya tîwanmîra to' e'to'pe, moropai innape Jesus kupî pî' to' ko'manto'pe. Maasa pra kure'ne inkamoro e'taruma'tî'pî Jesus maimu yawîrî tîwanîkon ye'nen. Mîrîrî ye'nen sîrîrî kaareta erenka tûuya'nîkon yai, meruntî ke to' ena'pî. Maasa pra tamî'nawîronkon yentaino pe Jesus ii'to' pî' teeseurîmasen mîrîrî, sîrîrî kaareta. Tiwin wei tamî'nawîronkon ipikkukon yentai Paapa wanî era'ma kupî sîrîrî. Moropai Makui yentai awanî nîrî. Aasîrî mîrîrî pe awanî sîrîrî tîise sîrîrîpe era'ma pepîn. Tîise tiwin wei era'ma'nîkon kupî sîrîrî.

Mîrîrî Jesus nenpo'pî Joãoya era'mato'pe wanî ipîkku pe. Î' kai'ma imakui'pî pe pu'kuru Makui wanî era'ma'pîiya. Moropai Makui poitîrîtonon epî kupî sîrîrî Paapa yarakkîrî era'ma'pîiya. Moropai Paapa nîkoneka'pî ko'mannîto'kon ton pe itese' Nova Jerusalém era'ma'pîiya. Morî pe, inke' pe, yari'kusa' pe awanî era'ma'pîiya.

Sîrîrî kaareta erenkaya'nîkon ya, tu'ke inekaremekî'pî wanî sa'me, yai pra epu'tî yentai awanî. Tîise tamî'nawîrî erenkaya'nîkon ya, epu'tîya'nîkon Paapa wanî tamî'nawîronkon meruntîkon yentai, moropai ipatîkarî aako'mamî mîrîrî warantî. Moropai inmu nîrî, Paapa yekîn carneirinho taa to'ya ipî' manni' wanî tamî'nawîron yentai. Moropai amîrî nîrî ena tamî'nawîron yentai, Paapa munmu pe eenasa' ya.

¹ Sîrîrî kaareta po awe'menukasa' wanî tamî'nawîrî i' e'kupî ekareme'to' Jesus Cristoya. Paapaya epu'toi'ya ton tîrî'pî Jesus pia, î' e'kupî kupî ekaremekîpa kai'ma tîpoitîrîtonon pî'. Jesus Cristoya inserî yarima'pî tîpoitîrî João pia, tamî'nawîrî mîrîrî awe'kupî kupî manni' epu'tî Joãoya emapu'tîto'peiya kai'ma. ² Tamî'nawîrî mîrîrî tînera'ma'pî, tîneta'pî ekaremekî'pî Joãoya. Sîrîrî wanî yairon, Paapa maimu pe moropai Jesus Cristo nekaremekî'pî pe. ³ Anî'ya sîrîrî kaareta erenkasa' ya, morî yapisi'ya Paapa winîpai. Moropai anî'kanya sîrîrî eta ya, moropai mîrîrîya taasa' yawîrî to' ko'mamî ya, inkamoro wanî atausinpa'san pe, maasa pra Paapa winîpai morî yapisi' to'ya. Maasa pra aminke pra tamî'nawîron e'ku'to' weiyu eseporî kupî sîrîrî.

Kaareta Wanî

Asakî'ne Mia' Pona Tîmo'tai'non Soosikon Pia

⁴ Uurî Joãoya sîrîrî kaareta menuka asakî'ne mia' pona tîmo'tai'non soosikon Ásia pata po tîwe'sanon pia.

Epe'mîra morî pe tîwe'to' tîrî Paapaya yu'se wai aapia'nîkon. Moropai tîwanmîn tîrîiya yu'se wai, uyonpayamî'. Manni' Paapa tîiko'mansen ipatîkarî. Pena awanî'pî moropai aako'mamî ipatîkarî aasa'mantaton pe pra. Moropai Morî Yekaton Wannîya nîrî itîrî yu'se wai, manni' morî pu'kuru, e'to' yawîron, Paapa yaponse' piawon. ⁵ Moropai Jesus Cristoya nîrî itîrî yu'se wai, mîkîrî, yairon Paapa yekare ekareme'nen, manni' Paapa nîpîmî'sa'ka'pî e'mai' pe, tamî'nawîronkon isa'manta'san rawîrî, inî'rî aasa'manta namai. Moropai mîkîrîya tamî'nawîronkon pata esa' pe tîwe'sanon esanon sîrîrî pata ponkon ko'mannîpî.

Mîkîrîya uurî'nîkon sa'nama kure'ne. Pakî'nan pona tîisa'manta'pî patapai umo'ka'pîiya'nîkon umakuyikon winîpai, tîmînî kamo'pî tîuya wenai. ⁶ Moropai mîkîrîya uurî'nîkon kupî'pî tîpemonkono pe e'nîto'pe. Moropai teepîremaseny Paapa yapurî warantî, yapurîto'pe'nîkon ukupîiya'nîkon, tîyun maimu yawîrî e'nîto'pe. Mîrîrî ye'nen mîkîrî, Jesus Cristo yapurîpai'nîkon man. —Morî pe man, meruntî man —taapai'nîkon ipatîkarî aataretî'ka ton pe pra. Mîrîrî warantî man.

⁷ A'kî, mîkîrî iipî kupî sîrîrî katupuru po, tamî'nawîronkonya era'ma tanne.

Manni'kan itaruma'tîtîpono'sanya nîrî era'ma kupî sîrîrî.

Mîrîrî yai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' pata ponkon karau kupî sîrîrî era'ma tîuya'nîkon pî'.

Mîrîrî warantî man.

⁸ Taa Uyepotorîkon Paapaya: —Uurî wanî e'mai'non pe pu'kuru moropai aataretî'kato'pe. Eesippia'tîto'pe wanî moropai tamî'nawîron kî'pî pe —taiya, manni' Paapa ipatîkaronya, moropai manni' pena esi'pîya, moropai manni' Paapa awanîtonya, meruntî tamî'nawîronkon yentainonya.

Joãoya Jesus Era'ma

⁹ Uurî mîkîrî Joã, ayonpakon. Uyesa'kon Jesus nîmo'ka'san yonpa pe wanî apokonpe'nîkon. Mîrîrî wenai e'taruma'tîto' yapîtanîpîuya awe'taruma'tîto'kon yapîtanîpîya'nîkon kaisari. Mîrîrî ye'nen itekare ekaremekî'nîkon tîwî tîku'se pra. Mîrîrî wenai uurî yapîsî'pî to'ya uyenumîkonpa iwono pona. Manni' iwono ese' Patmos. Miarî uuko'mamî'pî yairon Jesus Cristo nekaremekî'pî ekaremekîuya ye'nen.

¹⁰ Uyepotorîkon weiyu yai, epîreman weiyu yai, uyesa' pe Morî Yekaton Wannî ena'pî. Moropai uyeurîma'pîya. Moropai mai eta'pîuya unpo winî. Aronne, meruntî ke mîrîrî mai wanî'pî trombeta e'nato' warantî. ¹¹ Mîrîrî maiya ta'pî upî': —Mîrîrî era'maya manni' menukakî. Moropai mîrîrî anmenuka'pî yarimakî soosikon asakî'ne mia' pona tîmo'tai'nonkon kaisari, Éfeso cidaderî pona, moropai Esmirna pona, moropai Pérgamo pona, moropai Tiatira pona moropai Sardes pona moropai Filadélfia pona moropai Laodicéia pona —ta'pîya upî'.

¹² Mîkîrî era'mai uurî era'tî'pî unpo winî si'ma teeseurîmasen. Moropai era'ma'pîuya asakî'ne mia' pona tîmo'tai'non apo' yaponse'. Mîrîrî wanî'pî ouro konekasa' pe. ¹³ Mîrîrîkon kore'ta warayo' era'ma'pîuya

manni' pemonkon pe eesenpo'pî warainon kusan ipon irupukon pikîron era'ma'pîuya. Ipîkku pon warantî ipon wanî'pî. Moropai imota woinon woromî ton era'ma'pîuya. Mîrîrî wanî'pî ouro pe nîrî. ¹⁴ Mîikîrî pu'pai wanî'pî aimuton pe kato'ka warantî. Mîikîrî yenu wanî'pî apo' awittasa' warantî inke' pe. Nari' pe awanî'pî. ¹⁵ Mîikîrî puu wanî'pî apo' ya' ferro yeka'masa' yai, aarîntasa' apo' yarîn pe tenai warantî. Moropai mîikîrî maimu wanî'pî kure'ne tuna kumasa' meru warantî meruntî ke. ¹⁶ Mîikîrî yenya' meruntî winî, asakî'ne mia' pona tîmo'tai kaiwano'yamî' wanî'pî. Mîikîrî mata yapai kasupara warainon epa'ka'pî se' yataimîrî ipokasa'. Mîikîrî yenpata wanî'pî a'ka pe pu'kuru ineka'ta pairî wei wanî ya'karu warantî.

¹⁷ Mîikîrî era'ma'uya pe esi'nîpî'pî kure'ne. Mîrîrî ye'nen esenumî'pî irawîrî, i'pu pia isa'manta'pî warantî. Tîise mîikîrîya tenya tîrî'pî meruntî winon upona. Ta'pîiya upî': —Eranne' pe pra e'kî. Maasa pra uurî mîikîrî tamî'nawîron e'kupî pra tîise esi'pî. Moropai tamî'nawîron ataretî'kasa' tîpo uuko'mamî ipatîkarî —ta'pîiya. ¹⁸ —Uurî mîikîrî manni' ipatîkarî tîiko'mansen. Uurî sa'manta'pî teuren tîise e'mî'sa'ka'pî. Mîrîrî ye'nen sa'mantanto' yentai wanî, ipatîkarî tîiko'mansen pe. Uurî wanî sa'mantanto' esa' pe, moropai sa'mantanto' pata'se' arakkanmokbanen pe wanî sîrîrî.

¹⁹ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî mîrîrî anera'ma menukakî. Mîrîrî awe'kupî manni', moropai awe'kupî kupî manni' nîrî menukaya e'pai man. ²⁰ Mîrîrî asakî'nan mia' pona tîmo'tai'non kaiwano' anera'ma'pî uyenya meruntî winon ya' moropai asakî'nan mia' pona tîmo'tai'non apo' yaponse' pe anera'ma'pî wanî see warantî: Manni'kan asakî'ne mia' pona tîmo'tai'nonkon kaiwano'yamî' wanî inserîyamî' pe. Inkamoro wanî asakî'nan mia' pona tîmo'tai'non soosi tawonkon ko'manni'nen pe. Moropai mîrîrî asakî'nan mia' pona tîmo'tai'non apo' yaponse' wanî mîrîrî soosikon pe —ta'pîiya.

2

Éfeso Ponkonya Itekare Eta

¹ Moropai ta'pîiya: —Éfeso pon soosi ko'manni'nen inserî pia kaareta menukakî, see warantî taato':

Sîrîrî itekare wanî umaimu pe. Uurî manni' asakî'ne mia' pona tîmo'tai'non kaiwano'yamî' wanî uyenya meruntî winon ya'. Moropai era'mapî'se asarî ko'mannîpî manni' asakî'nan mia' pona tîmo'tai'non konekasa' ourokon apo' yaponse' kore'ta pî'. ² Epu'tî pî' wai tamî'nawîrî î' ankupî'pîkon. Kure'ne eesenyaka'masa'kon epu'tî pî' wai, tîrumakai pra. Teuren tu'ke amîrî'nîkon yonpa tonkon seru'ye'kon erepamî'pî aapia'nîkon unaipontî'san pe tîwe'ku'se. Tîise inkamoro wanî'pî seru'ye' pe. Seru'ye' pe inkamoro wanî epu'tî'pîya'nîkon. Mîrîrî ye'nen, to' maimu pînamaya'nîkon pra awanîkon. ³ Moropai mîrîrî wenai irumakaya'nîkon pra awanî'pîkon. Tamî'nawîrî awe'taruma'tîto'kon yapîtanîpîya'nîkon uwenai, tîrumakai pra, moropai yairî ma're teenai pra.

⁴ Tîise î' taatou'ya man tarîpai apî'nîkon. Inî'rî kure'ne uyapurîya'nîkon pra eenasa'kon naatî e'mai' pe uyapurî'pîya'nîkon warantî. Moropai ayonpakon sa'namaya'nîkon pra eenasa'kon. Mîrîrî man morî pe pra. ⁵ Tîise maasa enpenatatî, î' kai'ma amîrî'nîkon

atarimasa' pî' uupiapai. Mîrîrî pî' teesenumenkai ayaserukon mo'tanî'tî imakui'pî winîpai. Moropai e'mai' pe ikupî'pîya'nîkon warantî iku'tî. Tîise ayaserukon mo'tanîpîya'nîkon pra awanîkon ya, uupî aapia'nîkon moropai amo'kauya'nîkon apata'se'kon yapai, moropai manni' apo' yawittanîpî yaponse' mo'kauya. ⁶ Tîise morî moro man aapia'nîkon. Amîrî'nîkonya manni'kan nicolaîtayamî' nîkupî'pî yewanmîrî, yairî pra to' yeseru wanî ye'nen. Mîrîrî warantî nîrî uuriya yewanmîrî yairî pra to' yeseru wanî ye'nen.

⁷ Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî anetapainon wanî ya, sîrîrî itekare etakî, î' kai'ma Morî Yekaton Wannî eseurîma soosikon tawonkon pî'.

Moropai imakui'pî yentai eena'pî ya, Paapaya itîrî, tînmîri ya' tîwe'sen yekkari wanî ena'to'peiya. Mîrîrî tauya manni', ipatîkarî enen ko'mannîto' tînen eporîiya

—ta'pîiya.

Esmirna Ponkonya Itekare Eta

⁸ Inî'rî ta'pîiya: —Esmirna pon, soosi ko'mannî'nen, inserî pia kaareta menukaki, see warantî taato':

Sîrîrî itekare wanî umaimu pe. Uurî manni' tamî'nawîron e'kupî rawîrî esi'pî, moropai tamî'nawîron ataretî'kasa' tîpo uuko'mamî. Uurî manni' isa'manta'pî tîise enen wanî sîrîrî tarîpai. ⁹ Epu'tî pî' wai tamî'nawîrî î' kai'ma awe'taruma'tîto'kon. Inna seru' pepîn, î' ton pra tîwe'sanon pe awanîkon, tîise î' kai'ma ipîkku pe awanîkon Paapa pia. Moropai manni'kan Judeu pe to' esenposa' ye'nen, Paapa pemonkono pe tîwe'ku'sanon epu'tî pî' wai. Tîise Paapa pemonkono pe pra kinî to' wanî. Inkamoro eseurîma ko'mannîpî imakui'pî pe apî'nîkon. Inkamoro wanî manni'kan Makui pemonkonoyamî' epereto' tawonkon pe. ¹⁰ Tîise inkamoro ye'ka pî' eranne' pe pra e'tî ataruma'tîto'kon to'ya pî'. Maasa pra ataruma'tîkon to'ya kupî sîrîrî mararî pra. Maasa etatî, mîlkîrî Makuiya amîrî'nîkon yonpayamî' taruma'tî kupî sîrîrî ayapi'sa' tîuya'nîkon yai atarakkannîto' ta ayonpakonpa kai'ma. Tîise ipatîkarî ayapisîiya'nîkon pepîn. Mîi pikîrî neken mia' tamî'nawîrî wei kaisarî neken aako'mamîkonpa tikî'pî ke awanî kupî sîrîrî. Mîrîriya meruntî ke e'tî, yairî ayaserukon aasa'mantakon pikîrî. Mîrîrî warantî yairî tîwe'sanon wanî ya, inkamoro pia ipatîkarî enen ko'mannîto' tîrîuya.

¹¹ Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî apî'nîkon anetapainon wanî ya, etakî î' taa Morî Yekaton Wannîya soosikon tawonkon pî'. Tamî'nawîrî mîrîrî yapîtanîpîtîpon wanî ya, mîlkîrî sa'manta pepîn Paapa piapai. Tîise aako'mamî ipatîkarî iipia

—ta'pîiya.

Pérgamo Ponkonya Itekare Eta

¹² Inî'rî ta'pîiya: —Pérgamo pon soosi ko'mannî'nen inserî pia kaareta menukaki, see warantî taato':

Sîrîrî itekare wanî umaimu pe. Uurî manni' kasupara se' yataimîrî ipo'kasa' esa' pe tîwe'sen. ¹³ Aako'manto'kon epu'tî pî' wai tamî'nawîrî. Aako'mamîkon manni' pata, makui ko'mamî manni' ya'. Mîrîrî pata-wonkon ko'mamî Makui maimu yawîrî. Ayonpakon Antipas nurî'tî wî'pî to'ya yairî umaimu ekaremekîiya wenai. Irumakaiya pra awanî ye'nen, apata'se'kon ya' iwî'pî to'ya, manni' pata Makui ko'mamî pata ya'. Mîiwîni tîise innape pu'kuru ukupî pî' aako'mansa'kon naatîi.

¹⁴ Tîise moro man amîrî'nîkon pî' taatou'ya, itu'se pra uurî'e'to'. Moro to' man tiaronkon ayonpakon Balaão nurî'tîya tenupato'kon yawîrî tîwe'sanon. Î' kai'ma Israelpnkonya imakui'pî kupî emapu'tîto'pe Balaque nurî'tîya ta'pî to'ya, mia' ke ikonekasa' pia to' nîtirî'pî sararu yanto'pe to'ya tîkai, moropai se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî to' e'to'pe tîkai. ¹⁵ Mîrîrî warantî nîrî akore'ta'nîkon nicolaitayamî'ya ayenupato'kon yawîrî tiaronkon ayonpakon wanî. ¹⁶ Mîrîrî ye'nen tauya apî'nîkon, enpenatâtî. Ayeserukon miakanmatî. Mîwîwîni pra awanî ya, ka'ne' pe uui'pî mîrîrî inkamoro, yairî pra tîwe'sanon, inkamoro yenunse, mîrîrî unta yapai teepa'kasen umaimu ke, kasu-para warainon ke.

¹⁷ Mîrîrî ye'nen tauya apî'nîkon. Anetapainon wanî ya, etatî, î' taa Morî Yekaton Wannîya mîrîrî soosikon tawonkon pî'. Moropai imakui'pî yentai ena'pî pia, ayukon ton maná tîrîuya Paapa winîpainon. Manni' maná yenonsa' pe esi'pî. Moropai tiwin pî' to' kaisarî tî' aimutun tîrîuya. Moropai mîrîrî tî' pî' ese' wanî e'menukasa' wanî, anî nepu'tî pepîn. Tîise mîikîrî neken, yapî'nenya epu'tî —ta'pîiya.

Tiatira Pnkonya Itekare Eta

¹⁸ Inî'rî ta'pîiya: —Tiatira soosirî ko'mannî'nen inserî pia kaareta menukakî, see warantî taato':

Sîrîrî itekare wanî uurî Paapa munmu yekare pe. Uurî manni' apo' arîntasa' inke' pe warantî uyenu wanî. Moropai u'pu wanî bronze yawai'nani'sa' inke' pe tîku'se apo'ya warantî esi'pî pe. ¹⁹ Tamî'nawîrî î' ikupîya'nîkon manni' mîrîrî epu'tî pî' wai. Kure'ne morî pe aako'mansa'kon awe'sa'namakon pî'. Yairî aako'mansa'kon. Eesenyaka'masa'kon mararî pra tîwî tîku'se pra, yapîtanîpî pî' tîrumakai pra. Mîrîrî kupî pî' aako'mamîkon epu'tî pî' wai. Pena e'mai' pe ikupî'pîya'nîkon yentai sîrîrîpe ikupîya'nîkon.

²⁰ Tîise apî'nîkon î' taatou'ya moro man, morî pepîn. Manni' wîrî' imakui'pî Jezabel nurî'tî warainon, Paapa maimu ekareme'nen pe tîwe'ku'senya upemonkonoyamî' innape uku'nenan yeka'masa' yairon pepîn e'ma taawîrî. To' yenupasai'ya se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî to' e'to'pe kai'ma. Moropai mia' ke ikonekasa' pia to' nîtirî'pî yanto'pe to'ya, taasai'ya. Mîrîrî kî'kupîi taasa'ya'nîkon pra awanîkon. Mîrîrî wanî morî pe pra. ²¹ Teuren mîrîrî imakui'pî tînkupî rumakato'peiya ta'pîuya ipî' teuren. Tîise irumakaiya pra aako'mamî, mîrîrî imakui'pî ku'to' tîuya. ²² Mîrîrî ye'nen mîikîrî taruma'tîuya kupî sîrîrî paran ke, moropai manni'kan, yarakkîrî esi'san pokonpe to' tîise, inkamoro e'taruma'tî kupî sîrîrî mararî pra, ikaisaron ton pra. Mîrîrî kupîuya to' yarakkîrî imakui'pî tînkupî'pîkon winîpai, to' enpenata pra awanî ye'nen. ²³ Mîikîrî warainokon tî'kauya kupî sîrîrî. Mîrîrî kupîuya yai tamî'nawîronkon soosi tawonkon, innape uku'nenanya uyepu'tî kupî sîrîrî. Î' kai'ma esenumenkanto' moropai itu'se pemonkon e'to' epu'nen pe wanî epu'tî to'ya. Mîrîrî ye'nen anakupî'pîkon yawîrî untîrî tîrîuya aapia'nîkon. ²⁴ Tîise amîrî'nîkon kore'ta moro Tiatira po tiaronkon man imakui'pî yawîrî tîiko'mansenon pepîn. Î' taa inkamoro ye'kaya, to' maimu yawîrî pra to' wanî. To' yeseru pî' to' esenupasa' pra awanî, mîrîrî Makui yeseru, manni' yenonsa' esi'pî, kupîkonpa.

Inkamoro pî' tauya sîrîrî: “Tiaron ankonekaton ton tîrîuya pepîn”.
 25 Tîise mîrîrî aapia'nîkon, manni' yairon pî' ayenupa'pîkon yawîrî
 ko'mantî uupî pîkîrî.

26-27 Tamî'nawîrî mîrîrî yapîtanîpîtîponkon wanî ya, moropai
 inkamoro ko'mamî ya, itu'se uurî e'to' kupî pî', tamî'nawîron ataretî'ka
 pîkîrî. Inkamoro pia itîrîuya, tamî'nawîronkon pataponkon esa' pe to'
 enato'pe.

Mîrîrî tenya' manni' ferro ke
 inkamoroya imakui'san ya'punuka kupî sîrîrî,
 non ka'sa' îinî pe
 iku'sa' ya'punuka warantî.

Sl.2.9

28 Inkamoro repauya morî untîrî ke, manni' kaiwano' erenmapîyakan
 warainon. 29 Mîrîrî yekare anetapainon wanî ya etakî, î' kai'ma Morî
 Yekaton Wannîya taa soosikon tawonkon pî'

—ta'pîiya.

3

Sardes Ponkonya Itekare Eta

1 Inîrî ta'pîiya: —Sardes soosirî ko'mannî'nen inserî pia kaareta
 menukakî, see warantî taato':

Sîrîrî itekare wanî umaimu pe. Uupia morî pu'kuru, e'to'
 yawîron, Paapa Yekaton man. Moropai asakî'ne mia' pona
 tîimo'tai'nonkon kaiwano'yamî' man uyenya'. Epu'tî pî' wai
 tamî'nawîrî î' kupî pî' aako'mamîkon. Tiaronkonya taa: “Enenankon
 inkamoro, Paapa pemonkonoyamî' inkamoro” taa to'ya api'nîkon
 teuren, tîise isa'manta'san pe awanîkon tanne, aminke Paapa
 piapai aatarimasa'kon tanne. 2 Mîrîrî ye'nen tauya enpen e'tî.
 Aako'manto'kon pî' enpenatatî. A'tu'mîra awanîkon. Moropai
 meruntî ke enatî aako'manto'kon konekatî morî pe awanîkonpa,
 tîwî ikupîya'nîkon namai. Maasa ipatîkarî aasa'mantakon rawîrî
 mîrîrî yuwatî. Maasa pra tamî'nawîrî ankupî'pîkon epu'tî pî' wai.
 Mîrîrî ankupîkon ko'mannî pî' man e'to' yawîrî pra Uyun Paapa
 pia. 3 Mîrîrî ye'nen tauya enpenatatî î' kai'ma eesenupa'pîkon pî'
 moropai aneta'pîkon pî'. Mîrîrî yawîrî ako'mantî. Moropai ayeserukon
 miakanmatî morî pe. Mîrîrî warantî aakurantakon pra awanîkon
 ya, ama'ye' iipî warantî, uupî aapia'nîkon. Î' pensa uupî weiyu
 epu'tîya'nîkon pra naatî.

4 Tîise epu'tî pî' wai tiaronkon ayonpakon man moro Sardes po morî
 pe tîwe'sanon tîponkon tîkî'pai pra tîiko'mansenon. Inkamoro ko'mamî pe
 man uyarakkîrî, morî pu'kuru aimutun tîponkon ya'. Maasa pra morî
 pe to' yewan wanî, ikî'pasa' pe pra. 5 Tamî'nawîrî manni' imakui'pî
 yentai ena'pî ya, epontî pe man inkamoro warantî, morî pu'kuru
 aimutun tîpon ya'. Itese' mo'kauya pepîn tiwin kin, ipatîkarî enen
 ko'mannîto' kaareta poi. Tîise Uyun Paapa moropai inserîyamî' rawîrî
 si'ma, eseurîma ipî': “Mîikîrî upemonkono” tauya ipî'. 6 Mîrîrî yekare
 anetapainon wanî ya, etakî î' taa Morî Yekaton Wannîya soosikon
 tawonkon pî'

—ta'pîiya.

Filadélfia Ponkonya Itekare Eta

7 Inî'rî ta'pîiya: —Filadélfia soosirî ko'mannî'nen inserî pia kaareta menukaki, see warantî taato':

Sîrîrî itekare wanî umaimu pe. Uurî morî pu'kuru Paapa piawon, moropai yairon pu'kuru yepuru. Meruntî man uupia. Umaimu pe Paapa ko'manto' mana'ta yarakkanmokauya, anî' ewonto'pe. Moropai yarakkamouya ya, anî' ewomî pepîn tiwin kin. ⁸ Anî'ya imo'ka eserike pra awanî. Tamî'nawîrî î' kupî pî' aako'mamîkon epu'tî pî' wai. Kure'ne ameruntîrîkon ton pra man epu'tî pî' wai. Mararonkon amîrî'nîkon, î' ton pînon pe awanîkon. Tîise umaimu tîwa'kai pra awanîkon. “Jesus epu'nen pepîn uurî” taaya'nîkon pra awanîkon. Mîrîrî ye'nen apata'se'kon ton tîsau'ya wai. ⁹ Maasa etatî, manni'kan Makui pemonkono epere'to' tawonkon wanî seru'ye' pe. Inkamoro eseurîma Judeuyamî' pe tîwanîkon ye'nen, Paapa pemonkono pe tîwanîkon, taa to'ya. Tîise inkamoro wanî pepîn upe-monkono pe. Tîise inkamoro iipî emapu'tîuya kupî sîrîrî arawîrî'nîkon tese'mukon pona tenai. Moropai mîrîrî yai, inkamoro epu'tî kupî sîrîrî, î' kai'ma upemonkono pe kure'ne asa'namanenkon pe uurî wanî. ¹⁰ Amîrî'nîkon e'sa' man umaimu yawîrî î' ta'pîuya yawîrî. Yapîtanî'sa'ya'nîkon naatîi teekore'mai pra. Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkon pîika'tîuya î' pensa e'taruma'tînto' erepamî yai, sîrîrî non pona. Maasa pra tamî'nawîronkon pemonkonyamî' epu'to' wanî kupî sîrîrî, sîrîrî non po.

¹¹ Ka'ne' pe uupî kupî sîrîrî. Mîrîrî ye'nen mîrîrî innape ukupî pî' aako'mamîkon manni' warantî, ako'mantî, tîrumakai pra. Mîrîrî iku'tî, anî'ya epe'mîra untîrî mo'ka namai aapiapai'nîkon. ¹² Manni' meruntî ke yapîtanîpîtipon wanî ya, mîikîrî kupîuya pe wai manni' uyun yewî' yapîtanî'to' yanraki' warantî aako'manto'pe. Î' pensa mîikîrî epa'ka pepîn inî'rî mîrîrî pata pai. Moropai mîikîrî pona Uyepotorî Paapa ese' menukauya. Moropai aako'manto' ipata ese' manni' amenan cidaderî Jerusalém ese' menukauya ipona. Manni' ka' poi aapi' kupî manni' Paapa winîpainon. Moropai amenan uyese' menukauya nîrî mîikîrî pî', ipatîkarî aako'manto'pe upata ya'. ¹³ Mîrîrî ye'nen sîrîrî itekare anetapainon wanî ya, etakî î' taa Morî Yekaton Wannîya soosikon tawonkon pî'

—ta'pîiya.

Laodicéia Ponkonya Itekare Eta

¹⁴ Inî'rî ta'pîiya: —Laodicéia soosirî ko'mannî'nen inserî pia kaareta menukaki, see warantî taato':

Sîrîrî itekare wanî umaimu pe. Uurî wanî sîrîrî Amém, mîrîrî warantî awe'kupî taato'pe. Uurî yairon pu'kuru teeseurîmasen. Tamî'nawîron Paapa nikoneka'pî, uurî winîpainon. ¹⁵ Tamî'nawîrî epu'tî pî' wai î' kupî pî' aako'mamîkon. Kure'ne Paapa yeseru yu'se pra awanîkon pepîn. Moropai tiwin kin Paapa yeseru yu'se pra awanîkon pepîn. A'ne' warantî pra, moropai i'nî' warantî pra, tîise tîkuinan warantî awanîkon. Mîrîrî ye'nen o'non ye'ka warantî awanîkon yu'se wai. ¹⁶ Tîise tîkuine awanîkon ye'nen a'ne' pe pra moropai i'nî' pe pra, ayarakkapîtiuya'nîkon unta yapai, uwakîrî pe pra awanîkon ye'nen. ¹⁷ Amîrî'nîkonya taa aawarîrî'nîkon: “Ipîkku pe anna wanî, tamî'nawîron esa' pe anna wanî. Î' itu'se anna e'to' wanî anna pia”, taaya'nîkon. Tîise epu'tîya'nîkon pepîn, imakui'pî pe eesenumenkakon,

imakui'san amîrî'nîkon. Î' ton pînon amîrî'nîkon, ipon pînon. Moropai enkaru'nankon itenu pînon warainonkon. ¹⁸ Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkon panamauya sîrîrî. Upî' ayemannekon ton yennatî. Maasa pra morî uwinîpainon wanî ouro apo' ke yaimenkasa' warantî, imakui'pî pe pra. Mîrîrî ye'nen ipîkku pe pu'kuru awanîkon pe man uupia. Upî' yennatî aponkon ton, aimutun aneka'makon ton, imakui'pî pe awe'to'kon napontînen ton, aweppépîkon namai. Moropai ayenukon yepi' ton yennatî upî', morî pe î' era'makonpa, yairon uupiainon epu'tîkonpa.

¹⁹ Uurî wanî tamî'nawîrî ayako'menkanenkon pe moropai taruma'tîton pe nîrî. Tamî'nawîrî unsa'namakon kupîuya mîrîrî warantî. Mîrîrî namai tepu'se e'tî moropai ayaserukon mo'tanî'tî tîwenpenatai. ²⁰ Maasa etatî. Uurî wanî aminke pra aapia'nîkon. Aako'manto'kon ta ewonpai wai. Mîrîrî ye'nen anî' mana'ta pa'tîuya ya, moropai anî'ya umaimu eta ya, mana'ta yarakkanmoka moropai uurî ewomî iipia. Moropai mîkîrî yarakkîrî uyekkari yonpauya. Moropai mîkîrîya uyarakkîrî tekkari yonpa, tîmurukun pe ko'mannî ye'nen.

²¹ Tamî'nawîron yapîtanî'sa' anî'ya ya, mîkîrî ereutato'pe tauya, uyaponse' pona uyarakkîrî, ipîkku pe awe'to'pe. Tamî'nawîron yapîtanî'sau'ya ye'nen, uyunya tarakkîrî ereutato'pe ta'pî warantî nîrî, uuriya ereutatî taa apî'nîkon. ²² Mîrîrî yekare anetapainon wanî ya, etakî î' taa Morî Yekaton Wannîya soosikon tawonkon pî' —ta'pîiya.

4

Paapa Yapurîto' Ka' Po

¹ Mîrîrî tîpo era'ma'pîuya inîrî. Mîrîrî yai ka' mana'ta atarakanmokasa' era'ma'pîuya. Moropai mai eta'pîuya. Mîrîrî wanî'pî meruntî ke, to' waiyi trombeta e'nato' warantî. Pena e'mai' pe uyarakkîrî eseurîma'pî pe manni' wanî'pî. Mîkîrîya ta'pî upî': —Enu'kî tarîwaya. Moropai apî' ekareme'to'peuya î' awe'kupî ton sîrîrî tîpo —ta'pîiya.

² Mîrîrî pe rî Morî Yekaton Wannî ena'pî uyesa' pe. Mîrîrî yai ka' po era'ma'pîuya ereutanto'. Mîrîrî pona ereuta'pî pemonkon era'ma'pîuya.

³ Mîkîrî yenpata wanî'pî inke' pe, manni' morî pu'kuru tî' jaspe moropai sardônio warantî. Mîrîrî ereutanto' woi merenmere' wanî'pî inke' pe pu'kuru manni' tî' esmeralda sakari warantî.

⁴ Mîrîrî ereutanto' woi tiaronkon ereutanto'kon wanî'pî eseuwarapo 24 kaisarî. Moropai mîrîrî po eseuwarapo 24 kaisarî ipikkukon ereutasa' wanî'pî. Inkamoro ponkon wanî'pî aimutunkon pe. Moropai inkamoro pu'pai po to' yarakko pe ouro konekasa' wanî'pî. ⁵ Mîrîrî arakkita tîwe'sen ereutanto' piapai, sisiuppan epa'kapî'tî'pî wara'napi warantî. Mai epa'ka'pî tîrîn taa wara'napiya warantî. Mîrîrî rawîrî asakî'ne mia' pona tîmo'tai kaisarî apo'ya wittanî'sa' wanî'pî. Mîrîrî wanî Paapa Yekaton pe, manni' morî pu'kuru, e'to' yawîron pe. ⁶ Mîrîrî ereutanto' rawîrî awanî'pî kure'nan pîrana warainon, tî' cristal manni' awai'nan warantî awanî'pî.

Mîrîrî woi se' yataimîrî e'winî pairî asakîrîrî tîko'mansenon wanî'pî. Inkamoro yenu wanî'pî tamî'nawîrî taretî'kai iporo. E'mai' pe irawîrî moropai ite'ma'pî pî'. ⁷ Mîkîrî e'mai'non wanî'pî Leão, kaikusi warantî. Moropai ite'ma'pî pokon wanî'pî paaka yunkon warantî. Moropai to' eseurîno wanî'pî warayo' yenpata ke. Moropai to' saakîrîrîno wanî'pî

kuwanu awainunsa' warantî. ⁸ Tamî'nawîrî tiwin pî' insamoro tîise to' yapî'sa'kon wanî'pî to' kaisarî eseuwarapo'ne tiwin mia' pona tîimo'tai'ne. Mîrîrî pî' yenu ton wanî'pî tamî'nawîrî taretî'kai iporo moropai itu'na pî'. Moropai inkamoro eserenka ko'mannîpî'wei kaisarî moropai ewaron kaisarî. To' eserenkato' atî'napamî pepîn. Tîise taa pî' to' ko'mamî see warantî:

—Anna Yepotorî Paapa, tiwinan amîrî,

tiaron awarainon ton pîn.

Morî pu'kuru amîrî, imakui'pî ton pîn.

Meruntî tamî'nawîron yentainon amîrî.

Pena esi'pî amîrî,

moropai sîrîrîpe tîiko'mansen amîrî,

moropai ipatîkarî aako'mamî kupî sîrîrî, Paapa

—taapîti'pî to'ya. ⁹ Mîrîrî warantî teeserenkakon kaisarî inkamoro asakîrîronkonya Paapa yapurî'pî. —Morî pe pu'kuru man —ta'pî to'ya tamî'nawîron pî'. Mannî' erutanto' pona teereutasen pî', manni' pî', ipatîkarî tîiko'mansen pî' ta'pî to'ya. ¹⁰ Moropai inkamoro eseuwaraponkon 24 kaisaronkon ipîkkukon e'sekunka'pî irawîrî, moropai inkamoroya yapurî'pî. Moropai inkamoroya tîpu'paikon poi tarakko pe tîwe'sen ouro konekasa' mo'ka mîikîrî, ipatîkarî tîiko'mansen rawîrî moropai taapîti' to'ya:

¹¹ —Anna Yepotorî Paapa, morî pe amîrî wanî ye'nen, ayapurî e'pai anna wanî.

Mîrîrî ye'nen ayapurîto' annaya yapî'kî etakî.

Ayapurî annaya maasa pra tamî'nawîron koneka'pîya itu'se awanî ye'nen.

Mîrîrî ye'nen tamî'nawîron ko'mamî

mîrîrî itu'se awanî ye'nen, Paapa

—taapîti' to'ya.

5

Kaareta Moropai Carneiro

¹ Moropai mîikîrî erutanto' pona eereuta'pî era'ma'pîiya. Mîikîrî yenya' meruntî winî kaareta yanmako'masa' wanî'pî. Mîrîrî kaareta wanî'pî se' yataimîrî imenukasa' pe. Moropai ipona yapî'sa' pe awanî'pî asakî'ne mia' pona tîimo'tai'nonkon kaareta ke. ² Moropai inserî meruntî era'ma'pîuya. Mîikîrîya ekaranmapopîti'pî meruntî ke pu'kuru: —Anî' moro nai morî pe pu'kuru, sîrîrî kaareta yarakkanmokato'pe? —ta'pîiya. ³ Tîise anî' ton pra awanî'pî ka' po. Moropai non po mîrîrî kaareta yarakkanmoka ton moropai ya' tîwe'sen era'maton ton pra awanî'pî. ⁴ Mîrîrî ye'nen ukaruwa'pî mararî pra. Maasa pra mîrîrî kaareta yarakkanmokanen ton pra awanî'pî. Moropai ya' tîwe'sen era'manen ton pra awanî'pî mîito'pe. ⁵ Mîrîrî ye'nen tiwinan, ipîkku pe tîwe'senya ta'pî upî': —Tîkarawai pra e'kî. Akî, leão, kaikusi warainon era'makî. Mîikîrî wanî Judáyamî' yonpa pe pu'kuru. Moropai Davi nurî'tî paarî'pî pe awanî. Mîikîrî tamî'nawîron yentai tîwe'sen. Mîrîrî ye'nen kaareta yarakkanmokaiya. Mîrîrî asakî'ne mia' pona tîimo'tai'non kaareta ipo awanî manni' waikatîiya moropai yarakkanmokaiya —ta'pîiya.

⁶ Mîrîrî yai carneiro era'ma'pîuya iwîsa' pe. Satippe awanî'pî mîrîrî erutanto' kore'ta. Mîikîrî woima'tîsa' inkamoro asakîrîronkonya wanî'pî,

moropai ipikkukonya nîrî. Mîikîrî retîkon wanî'pî asakî'ne mia' pona tîmo'tai kaisarî. Moropai itenu wanî'pî mîrîrî warapo nîrî. Mîrîrîkon wanî'pî morî pu'kuru, e'to' yawîron Paapa Yekaton pe, tamî'nawîrî sîrîrî pata po yarimasa' pe. ⁷ Moropai mîikîrî carneiro wîti'pî mîikîrî ereuta'pî penyawon, merunti winî tîwe'sen kaareta yapisi'pîya. ⁸ Mîrîrî kupî mîikîrîya era'ma tîuya'nîkon ye'nen inkamoro asakîrîronkon moropai manni'kan 24 kaisaronkon ipikkukon e'sekunka'pî tese'mukon pona irawîrî. Tiwin pî' to' tîise to' kaisarî to' yenya' harpa moropai ourokon konekasa' wanî'pî, a'pusin, to' nîpo'tî yense'. Mîrîrî a'pusin yaa tîwe'sen wanî Paapa pemonkonoyamî epîremato' pe. ⁹ Inkamoro eserenka ko'mannîpî'pî amenan eren eserenkanto' pî'. Ta'pî to'ya:

Morî pe amîrî neken wanî

sîrîrî kaareta yapisîpa

moropai yapi'to'kon mo'kapa.

Maasa pra iwîsa' pe awanî'pî.

Mîrîrî amînî kamo'pîya wenai

pemonkonyamî' yenna'pîya Paapa ton pe.

Tamî'nawîron pata ponkon kore'tapai,

manni'kan tamî'nawîron mai ku'nenan kore'tapai,

inkamoro yenna'pîya to' tîmenkai pra.

¹⁰ Inkamoro kupî'pîya Paapa,

anna yepotorî yapurînenan pe to' e'to'pe,

teepîremasanon pe to' e'to'pe.

Moropai inkamoro enato'pe pata esa' pe to' kupî'pîya

kai'ma to' eserenka'pî mararî pra.

¹¹ Moropai inî'rî era'ma'pîuya. Mîrîrî yai eta'pîuya tu'kankon inserîyamî' o'non pata iku'ne'tî yentainokon eta'pîuya. Inkamoro wanî'pî asakîrîronkon yaponse' woi. Moropai ipikkukon woi to' wanî'pî.

¹² Moropai inkamoro eserenka ko'mannîpî'pî meruntî ke to' maimu wanî'pî. Ta'pî to'ya:

Manni' carneiro iwî'pî wanî morî pe pu'kuru,

î' pe pra rî awanî pepîn.

Mîrîrî ye'nen meruntî ke tîwe'to' pî',

moropai ipîkku pe tîwe'to' pî',

moropai epu'nen pe tîwe'to' pî',

moropai kure'nan morî pe tîwe'to' pî'

atausinpanpai'nîkon.

Mararî pra yapurîpai'nîkon man

ta'pî to'ya.

¹³ Mîrîrî yai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' ka' ponkonya moropai non yo'konkonya moropai tuna kawonkonya. Moropai tamî'nawîronkon pata ponkon eserenka ko'mannîpî eta'pîuya. To' eserenka'pî see warantî: Itaponse' pona eereutasa' manni'

moropai mîikîrî carneiro wanî morî pe pu'kuru,

annaya yapurî e'pai awanî.

Morî pe tîwe'to' pî',

ipîkku pe tîwe'to' pî',

moropai meruntî ke pu'kuru tîwe'to' pî'

yapurî pî' anna man, tî'napanse pra

kai'ma to' eserenka'pî. ¹⁴ Mîrîrî warantî taa to'ya tanne, inkamoro asakîrîronkon enenankonya yuuku'pî. —Inna, mîrîrî warantî e'pai man. Moropai inkamoro asakîrîronkon e'sekunka'pî tese'mukon pona to' ena'pî. Moropai yapurî'pî to'ya.

6

Kaareta Yapi'to'kon

¹ Mîrîrî yai mîikîrî carneiroya e'mai'non kaareta yapi'to' asakî'nan mia' pona tîmo'tai'non yonpa yarakkamo era'ma'pîuya. Moropai inkamoro asakîrîronkon yonpaya ta'pî meruntî ke. Imaimu wanî'pî tîrîn taa wara'napiya warantî. —Asi'kî —taiya eta'pîuya. ² Moropai era'ma'pîuya. Mîrîrîya kaware aimutun era'ma'pîuya. Mîikîrî kaware po tîwe'sen yenya' yurapa wanî'pî. Moropai mîikîrî pia aro' tîrî'pî to'ya, tamî'nawîron yentai awanî ye'nen. Moropai mîikîrî epa'ka'pî meruntî ke teyatnon yarakkîrî ese'ya'namai. Teeyatonon yentai tîwanîpa eepa'ka'pî.

³ Moropai mîrîrî tîpo mîikîrî carneiroya itakon ite'kanon kaareta yapi'to' yarakkanmoka'pî. Moropai inkamoro yonpa itakonya taa eta'pîuya upî', asi'kî kai'ma. ⁴ Mîrîrîya tiaron kaware epa'ka'pî. Mîikîrî wanî'pî suuyu pe. Ipo tîwe'senya meruntî yapisî'pî. Tînepî ton sîrîrî non pona kure'nan esenya'namanto', î' kai'ma tiaronkon e'tî'kato'pe tonpakon yarakkîrî. Mîikîrî yenya' kure'nan kasupara e'tîrî'pî.

⁵ Moropai inî'rî carneiroya iteseurîno ite'ka kaareta yapi'to' yarakkanmoka'pî. Moropai inkamoro eseurînoya taa eta'pîuya, asi'kî kai'ma. Mîrîrîya kaware îrikkutun era'ma'pîuya. Mîikîrî po tîwe'sen yenya' î' rî ku'ne'tîto' wanî'pî. ⁶ Mîrîrîya mai warainon eta'pîuya inkamoro asakîrîronkon kore'tapai eta'pîuya. Mîrîrîya ta'pîuya: —Tiwin trigo ku'ne'tîto' tîise tiwin wei kaisarî esenyaka'mannî'pî yepe'pî pe awanî, epe'ke pe pu'kuru. Moropai eseurîwî'ne cevada ku'ne'tîto' tîise, mîrîrî nîrî wanî tiwin wei kaisarî esenyaka'mannî'pî yepe'pî pe. Epe'ke pe pu'kuru awanî maasa pra mararî mîrikî awanî'pî. Tîise tîwarî e'tî, kaiwan moropai vinho ama'ta namai. —ta'pî to'ya.

⁷ Moropai mîrîrî tîpo carneiroya itasakîrîrîno ite'ka kaareta yapi'to' yarakkanmoka'pî. Mîrîrîya inkamoro saakîrîrînoya taa eta'pîuya, asi'kî kai'ma. ⁸ Mîikîrî era'ma'pîuya. Mîrîrîya kaware enkaimu'nan era'ma'pîuya. Mîikîrî po tîwe'sen esatî'pî to'ya sa'mantanto' kai'ma. Moropai iwenairî tamî'nawîronkon sîrîrî pata ponkon sa'manta'san wanî'pî. Inkamoroya meruntî yapi'sa' arakkita pairon rataikasa' kaisarî sîrîrî pata ponkon pemonkonyamî' wîikonpa teepîkon yai. Moropai to' e'tî'ka iwan pî'. Moropai inkamoro e'tî'ka paran pî'. Paran pî' neken pepîn tîise o'ma'konya kaikusiyamî'ya to' tî'ka.

⁹ Mîrîrî tîpo carneiroya mia'taikinon kaareta yapi'to' yarakkanmoka'pî. Mîrîrîya to' nîpo'tî Paapa yapurîkonpa yaponse' yo'koi Paapa maimu ekareme'nenan ekaremekî to'ya wenai, to' nîtî'ka'san yekaton era'ma'pîuya. Mannî'kan yairî pu'kuru esi'san wîisa' to'ya yekatono'san. ¹⁰ Inkamoro entaimepîti ko'mannî'pî meruntî ke pu'kuru. Taa pî' to' ko'mamî: —Anna Yepotorî Paapa tamî'nawîron yentainon meruntî pu'kuru. Moropai morî pu'kuru imakui'pî ton pîn. Moropai yairon pu'kuru. Î' pensa sîrîrî pata po tîiko'mansenon pemonkonyamî' taruma'tiya kupî sîrîrî? Mîrîrî yai mannî'kan anna tî'katîponkon pemonkonyamî' pî' ese'ma kupî sîrîrî? —ta'pî to'ya. ¹¹ Inkamoroya

tíkaisarî'nîkon tîponkon ton yapisi'pî, aimutunkon. Moropai inkamoro pî' ta'pî Paapaya: —Eri'kapîkon e'pai man inî' panpî' manni'kan ayonpakon esenyaka'man yonpayamî' moropai manni'kan ayonpakon amîrî'nîkon sa'manta'pî warantî, to' sa'manta kupî mannan erepamî pikîrî —ta'pîiya to' pî'.

¹² Moropai mîrîrî tîpo, mîrîrî pe rî carneiroya tiwin mia' pona tîmo'tai'non kaareta yapi'to' yarakkanmoka era'ma'pîuya. Yarakkamosa'ia tîpo, meruntî ke pata eserentîkî'ma'pî mararî pra. Moropai wei ena'pî ewaron pe, teesewankono'masenya îrikkutun tîpon yeka'masa' warantî. Moropai kapoi ena'pî suuyu pe, mîn warantî. ¹³ Moropai sirikkîyamî' e'soroka'pî'ka' poi non pona. Kure'ne a'situn wanî ya, teperu kenan yei yeperu ya'pîre sorokaiya warantî to' e'soroka'pî. ¹⁴ Mîrîrî tîpo ka' esera'ma pra eena'pî, kaareta atanmoko'ma warantî eesera'ma pra inî'rî eena warantî. Moropai tamî'nawîron wî'kon moropai iwonokon mo'tapî'tî'pî tîpata'se'kon yapai tiaron pata', meruntî ke eeserentîkî'ma ye'nen.

¹⁵ Mîrîrî yai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' esenomî'pî tî' ta a'ta ya'. Ipikkukon reiyamî' sîrîrî pata po tîwe'sanon, moropai pemonkonyamî' esanon, moropai surarayamî' esanon ipikkukon, moropai ipikkukon, yemanne ke'kon sîrîrî non po, moropai meruntîkon pu'kuru, moropai pemonkonyamî' poitûrîtonon moropai itesa' pînon, tamî'nawîrî inkamoro esenomî'pî mararî pra eranne' pe tîwanîkon ye'nen. ¹⁶ Moropai inkamoro entaimepî'tî ko'mannîpî. Taapî'tî'pî to'ya wî'kon pî', moropai tî'kon pî': —Anna pona enatî anna wî'pa, anna yenontî. Mîikîrî ereutasa' manni' yenu yapai anna yenontî. Moropai mîikîrî carneiro ekore'mato' winîpai anna yenontî —taapî'tî'pî to'ya teuren. ¹⁷ —Maasa pra kure'nan e'taruma'tînto' weiyu erepansa' man, Paapaya utaruma'tîkon weiyu. Anî'ya mîrîrî yapîtanîpî eserîke pra man —taapî'tî'pî to'ya.

7

144.000 Kaisaronkon Israelyamî'

¹ Mîrîrî tîpo asakîrîronkon inserîyamî' era'ma'pîuya. Inkamoro wanî'pî satippe, patakon kî'pî ya', wei epa'ka winî, moropai wei ewomî winî, moropai meruntî winî, moropai kamai' winî kai'ma. Inkamoroya a'situn yapîtanîpî'pî, aata'se'ma namai. Mararî pîrana poro ya'se'maiya namai. Moropai yeikon ya'se'maiya namai. ² Moropai inî'rî tiaron inserî esenpo'pî wei epa'ka winîpai. Era'ma'pîuya Paapa tîko'mansenya tîpemonkono yeki'kato' yarakkîrî. Mîikîrî entaim'e'pî meruntî ke pu'kuru, manni'kan asakîrîronkon inserîyamî' pata kî'pîya tîwe'sanon pî', manni'kan meruntî yapîsitîponkon sîrîrî pata po, moropai pîrana po imakui'pî kupî tonkon pî'. ³ Mîikîrîya ta'pî: —Maasa imakui'pî kî'ku'tî pata po moropai pîrana po moropai yeikon pî'. Maasa Uyepotorîkon Paapaya tîpoitîrîtonon yeki'ka tanne to' yepin pî' —ta'pîiya. ⁴ Mîrîrî tîpo î' warapo kaisarî inkamoro, to' yepin pî' tîpemonkono tonpe, Paapa neki'ka'san ekaremekî'pî to'ya upî'. Inkamoro wanî'pî eseuwarapo 144.000 kaisarî. Inkamoro wanî'pî tamî'nawîronkon Israel pari'pî pe, ipemonkono pe tiwin pî' to' tîise.

⁵⁻⁸ Tiwin pî' to' tîise eseuwarapo 12.000 kaisarî'ne to' wanî'pî:

Judá payanyamî' 12.000 kaisarî,
moropai Rubem payanyamî' 12.000 kaisarî,

moropai Gade payanyamî' 12.000 kaisarî,
 moropai Aser payanyamî' 12.000 kaisarî,
 moropai Naftali payanyamî' 12.000 kaisarî,
 moropai Manassés payanyamî' 12.000 kaisarî,
 moropai Simeão payanyamî' 12.000 kaisarî,
 moropai Levi payanyamî' 12.000 kaisarî,
 moropai Issacar payanyamî' 12.000 kaisarî,
 moropai Zebulom payanyamî' 12.000 kaisarî,
 moropai José payanyamî' 12.000 kaisarî,
 moropai Benjamim payanyamî' 12.000 kaisarî.
 Eseuwarapo'ne to' wanî'pî Paapa poitîritonon.

Arinîkon Iku'ne'tî Yentainokon

⁹ Mîrîrî tîpo arinîkon pemonkonyamî' o'non pata iku'ne'tî yentainokon era'ma'pîuya. Inkamoro wanî'pî tamî'nawîron pata ponkon pe. Tepu'se pra to' wanî'pî si'ta mai wanî'pî. Inkamoro wanî'pî satippe mîrîrî ereutanto' rawîrî moropai carneiro rawîrî to' wanî'pî. Inkamoro epontîsa' wanî'pî aimutun tîponkon ya'. Moropai inkamoro yenya' yu' yare wanî'pî, imakui'pî yentai tîwanîkon ye'nen. ¹⁰ Inkamoro entaimepîtî'pî meruntî ke pu'kuru:

—Anna Yepotorî Paapa taponse' po manni',
 moropai carneiro winîpai anna e'pîika'tîto' iipî.

Kure'ne anna pîika'tî'pî to'ya

—ta'pî to'ya. ¹¹ Mîrîrî yai tamî'nawîronkon inseriyamî' wanî'pî satippe Paapa ereutato' taponse' woi, moropai inkamoro ipikkukon yaponse' woi, moropai asakîrîronkon manni'kan enenankon woi. Mîrîrîya inkamoro inseriyamî' esenumî'pî Paapa ereutato' rawîrî non pona, tenpatakon tîrennu'se. Moropai inkamoroya Paapa yapurî'pî. ¹² Ta'pî to'ya:

—Inna, mîrîrî warantî e'pai man.

Yapurîpai'nîkon man!

Morî pe, ipikku pe nai.

Epu'nen pe nai, Paapa.

“Morî pe man, Paapa”, taapai'nîkon man!

Anna nînama amîrî.

Meruntî pu'kuru amîrî Paapa, anna yepotorî.

Mîrîrî warantî taa pî' ko'manpai'nîkon ipatîkarî, tî'napanse pra.

Inna mîrîrî warantî nîsi

—ta'pî to'ya.

¹³ Mîrîrîya tiwin ipikkukon yonpaya uyekaranmapo'pî: —Anî'kan see insamoro aimutunkon to' pon? O'non patapai to' ii'sa' mîrîrî? —kai'ma.

¹⁴ —Inna pa'ye, Uyepotorî. To' epu'tiuya pra wai. Amîrîya neken to' epu'tî —ta'pîuya.

Mîrîrî ye'nen ta'pîuya upî': —Insamoro wanî manni'kan kure'nan e'taruma'tînto' kore'tapainonkon pe. Tarîpai insamoro e'pîika'tîsa' mîrîrî winîpai. Morî pe to' e'ronasa', tîponkon ronasa' to'ya aimutun pe, carneiro mînî ke. Imakui'pî to' nîkupî'pî mo'kasai'ya wanî'pî.

¹⁵ Mîrîrî ye'nen carneiro yaponse' ereutanto' rawîrî satippe to' wanî mîrîrî.

Moropai inkamoroya epîremanto' yewî' ta si'ma

yapurî ko'mannîpî'pî wei kaisarî moropai ewaron kaisarî.

Mîrîrî ye'nen mîkîrî taponse' pona eereutasa' manni' ya',

to' koneka ko'mannîpî,
to' yarakkîrî tîwanî ye'nen.

¹⁶ Mîrîrî ye'nen inkamoroya inî'rî emi'nan epu'tî pepîn.

Moropai inî'rî tuna aninnîpai to' wanî pepîn.

Moropai inî'rî a'ne' pe wei epu'tî to'ya pepîn.

Weiya to' yeki'ka pepîn inî'rî.

¹⁷ Maasa pra mîkîrî carneiro,
ereutanto' kore'ta wanî manni',
mîkîrî ko'mamî to' esa' pe.

Moropai mîkîrîya to' pinunpa,
to' yarîiya tîwarîrî teepa'kasen
ipatikaron ko'mannîto' tuna enî'se.

Moropai Paapaya inkamoro yenu ya'mananîpî
to' karawato' winîpai.

Mîrîrî tîpo inî'rî to' karau pepîn

—ta'pîiya upî'.

8

Asakî'ne Mia' Pona Tîmo'tai'no Kaareta Yapi'to'

¹ Asakî'ne mia' pona tîmo'tai'non yonparî'pî tiwinano'pî yarakkamo carneiroya yai, tamî'nawîron atî'napamî'pî ka' po. Tiwin hora yonpa wanî'pî moo, î' awe'kupî nîmîki pî' tamî'nawîronkon ko'mamî'pî.

² Mîrîrîya inseriyamî' era'ma'pîuya asakî'ne mia' pona tîmo'tai'nîkon Paapa rawîrî to' wanî'pî satippe. Inkamoroya asakî'ne mia' pona tîmo'tai'non te'nunpasen trombete yapisi'pî tîkaisarî'nîkon.

³ Moropai tiaron inserî iipî'pî. Mîkîrî yenya' ouro konekasa' wanî'pî, pisa warantî to' nîpo'tî yense'. Moropai mararî pra a'pusin tîrî'pî to'ya iipia, ipo'tîto'peiya tamî'nawîronkon Paapa pemonkonoyamî' epîremato' pokonpe. Moropai mîrîrî rumaka'pîiya Paapa yapurîto'pe to' nîpo'tî yaponse' ouro konekasa' pona, manni' ereutanto' rawîrî tîwe'sen pona.

⁴ Moropai mîkîrî inserî Paapa rawîrî awanî manni', yenyapai mîrîrî tîpo'tîsen a'pusin ure'tîrî enuku'pî ka' ekaya. Manni'kan Paapa pemonkonoyamî' epîremato' pokonpe awanî'pî. ⁵ Mîrîrî ye'nen inserîya mîrîrî ouro konekasa' pisa warantî yapisi'pî. Mîrîrî yannîpî'pîiya, apo' mîrîrî Paapa yapurî pe to' nîpo'tî yaponse' po tîwe'sen ke. Moropai ka' po si'ma mîrîrî yenumî'pî mîkîrîya non pona. Mîrîrî yenunsai'ya tîpo, mararî pra wara'napiyamî' e'mopîti'pî. Moropai sisiuppan wanî'pî mararî pra. Moropai pata eserentîki'ma'pî mararî pra.

To' Ne'nunpa Trombetakon

⁶ Mîrîrî pe rî inkamoro inseriyamî' asakî'ne mia' pona tîmo'tai'nonkon ekoneka'pî trombete ye'nunpakonpa kai'ma.

⁷ Mîrîrîya e'mai'non inserîya trombete ye'nunpa'pî. Moropai ye'nunpasai'ya tîpo, apo' moropai kono' rena'pî tî'kon pe. Mîrîrî wanî'pî mîn pokonpe atai'me'pî pe. Mîrîrî e'soroka'pî non pona. Mîrîrîya arakkita pairî yonpa pata po tîwe'sen yarannîpî'pî. Yeikon yarannîpî'pîiya. Moropai tamî'nawîrî parî'kon enenankon yarannîpî'pîiya.

⁸ Moropai tiaron inserîya trombete ye'nunpa'pî. Mîrîrîya wî' taransen warainon wanî'pî. Moropai mîrîrî yenumî'pî to'ya kure'nan pîrana ka. Mîrîrî yenunsa' to'ya tîpo, arakkita pairî yonpa pîrana ena'pî mîn pe.

⁹ Mîrîrî ye'nen mîrîrî tuna katawonkon o'ma'kon e'tî'ka'pî arakkita pairî

yonpa. Moropai arakkita pairi yonpa tuna poro tiwe'sanon apo'yenkon arami'pi, to' e'ti'ka'pi tam'i'nawiri.

¹⁰ Moropai to' eseurino inseriya trombeta ye'nunpa'pi. Mirirya kure'nan kaiwano'ya apo' yapi'sa' taaramipa warainon ena'pi ka' poi iren ka' arakkita pairi yonpa. Moropai tuna yeutta eepa'kato' ka eena'pi.

¹¹ Miriri kaiwano' ena'pi ese' wani'pi mai' pe. Miriri ye'nen arakkita pairi yonpa tuna ena'pi mai' pe. Miriri ye'nen tu'ke pemonkonyami' e'ti'ka'pi, miriri tuna teni'se.

¹² Moropai to' saakirino inseriya trombeta ye'nunpa'pi. Moropai mirirya arakkita pairi yonpa wei moropai kapoi moropai kaiwano' yinipi'pi. Miriri ye'nen arakkita pairi yonpa a'ka pe awe'to' esi'nipi'pi. A'ka pe pra awani'pi wei arakkita pairi yonpa. Moropai ewaron arakkita pairi yonpa aako'mami'pi, a'ka pe pra.

¹³ Miriri tipo era'ma'piuya toron kure'nan kuwanu awainunsa' wani'pi kawine ka'ra'ta. Moropai merunti ke eeseurima'pi. Mii'kirya ta'pi: —Tami'nawironkon pemonkonyami' non po tiko'mansenon, eeseka'nunkakon pe naati. “Ekenne” taaya'nikon pe naati. Te'nunpasen trombeta ye'nunpa inseriyami' yonpari'san, eseuriw'i'nankonya etaya'nikon ya yai, “ekenne” taaya'nikon pe naati.

9

¹ Moropai mia'taikinon inseriya tiwayi trombeta ye'nunpa'pi. Mirirya kaiwano', manni' non pona ena'pi ka' poi era'ma'piuya. Mii'kirya nari' itu'nakan yettapuru yarakkanmokato' yapi'si'pi. ² Moropai mii'kirya miriri itu'nakan yettapurika'pi. Miriri yapai ure'ti epa'ka'pi marari pra kure'nan apo' tirukasa' ure'sin waranti. Miriri ure'sinya wei moropai pata ewaronpannipi'pi ewaron pe. ³ Miriri ure'ti kore'ta wa'napi'yami' epa'ka'pi marari pra. Inkamoro e'soroka'pi non pona. Moropai inkamoro wani'pi eki'katonkon pe, mari'tiya eki'kansa' waranti ne'ne' pe. ⁴ Inkamoro pi' ta'pi to'ya, pari' moropai yeikon taruma'ti to'ya namai. Moropai tiaron taro'tasen taruma'ti to'ya namai. Tiise pemonkonyami' neken taruma'tito'pe to'ya, manni'kan Paapa neki'ka'san pepin to' yepin pi', inkamoro taruma'tito'pe to'ya. ⁵ Moropai ta'pi to'ya, inkamoro pemonkonyami' ti'ka kairayami'ya namai. Tiise to' taruma'tito'pe to'ya neken. Mia'taikin kapoi kaisari' inkamoroya ne'ne' epu'to'pe mari'tiya yeki'kansa' kaisari. ⁶ Miriri yai tiwe'taruma'tikon kapoi pi' inkamoro wani isa'mantapai miriri wenai. Tiise to' sa'manta pepin tiwin kin. Maasa pra sa'mantanto' epe to' piapai, to' wiya eserike pra.

⁷ Inkamoro wa'napi'yami' wani'pi kawareyami' waranti, teepikonpa ekoneka'san waranti. Inkamoro pu'paikon po wani'pi aro' pe ouro konekasa' warainonkon. Moropai inkamoro yenpata wani'pi warayo' yenpatakon waranti. ⁸ Moropai to' pu'pai si'po wani'pi wiri' pu'pai waranti. Moropai inkamoro yee wani'pi kaikusi yeekon waranti. ⁹ Moropai inkamoro rippo'ta pon to' e'napontito' teyatnonkon namai wani'pi sa'man ferro waranti. Moropai inkamoro yapi'sa' e'nato' wani'pi mararon pepin kawareyami'ya tararan yeku'nasa' teeka'tunsen epi tuutikonya e'nato' waranti. ¹⁰ Moropai inkamoro yauki pi' to' yekikon wani'pi mari'ti yeki' waranti. Miriri taukikon pi' wani' manni' tekikon ke pemonkonyami' yeki'ka to'ya e'pai awani mia'taikin kapoi kaisari. ¹¹ Inkamoro wani'pi tesa'kon ke mii'kir to' esa'ya to'

ko'mannîpî'pî. Mîikîrî wani'pî inserî pe, Makui poitîrî pe, manni' nari' itu'nakan ko'mannî'nen pe tîwe'sen. Mîikîrî ese' wani'pî hebraico maimu pe Abadom kai'ma. Moropai Grego pe awani'pî Apoliom kai'ma. Taruma'tîton taato' mîrîrî.

¹² E'mai'non e'taruma'tînto' esuwa'kasa' man. Tîise mîrîrî tîpo inî'rî panpî' asakî'ne ite'ka itentainon e'taruma'tînto' iipî pe man kure'nan.

¹³ Moropai mîrîrî tîpo, tiwin mia' pona tîimo'tai'nonya trombeta ye'nunpa'pî. Mîrîrîya mai eta'pîuya saakîrîron iretikon winîpai tiwinan maimu. Manni'kan mîrîrî Paapa yawîrî tîwe'sen to' nîpo'ti yaponse' ouro konekasa' winîpai. ¹⁴ Mîrîrî maiya ta'pî tiwin mia' pona tîimo'tai'non inserî pî', mîikîrî trombeta yarakkîrî awani' manni' pî': —Inkamoro saakîrîronkon inserîyamî' rumakakî ewa'tîsa' pe to' wani' mannan. Mîrîrî kure'nan iren Eufates pia to' wani' mannan —ta'pîiya. ¹⁵ Mîrîrî ye'nen inkamoro inserîyamî' saakîrîronkon rumaka'pî to'ya. Inkamoro wani'pî ekoneka'san pe mîrîrî horarî yai, moropai mîrîrî Paapaya iku'ne'tîsa' weiyu yai, moropai mîrîrî kono' pî' teepîkonpa. Arakkita pairî yonpa pemonkonyamî' tî'kakonpa kai'ma. ¹⁶ Moropai to' pemonkonoyamî' iipî eta'pîuya. Inkamoro wani'pî eseuwarapo 200 milhões kaisarî kawareponkon, mararon pepîn.

¹⁷ Moropai kawareyamî' era'ma'pîuya. Moropai inkamoro ponkon era'ma'pîuya. Inkamoro rippo'ta ya'san iwa'to' wani'pî suuyu pe, apo' warantî. Moropai awani'pî rora pe nîrî, tî' safira itese' warantî. Moropai enkai'mu'ne awani'pî, enxofre warantî. Moropai kawareyamî' pu'pai wani'pî nari' pe, kaikusi, leão pu'pai warantî. Inkamoro mata yapai apo' epa'kapîtî'pî. Moropai ure'ti epa'ka'pî. Moropai enxofre epa'ka'pî. ¹⁸ Mîrîrî eseurîwî'nan e'kupî'pî e'taruma'tînto'ya pemonkonyamî' tî'ka'pî. Arakkita pairî yonpa to' wî'pîiya. Apo'ya moropai ure'tiya moropai enxofreya kawareyamî' mata yapai teepa'kasenya. ¹⁹ Inkamoro kawareyamî' meruntîri wani'pî to' mata ya', moropai to' yaukî pî'. Inkamoro yaukî wani'pî ikîiyamî' warantî tîpu'pai ke. Mîrîrî ye'nen pemonkonyamî' yeparantî'pî to'ya mîrîrî ke.

²⁰ Tîise isa'manta'san pepîn pemonkonyamî' yonparî'sanya imakui'pî ku'to' tîuya'nîkon rumaka pra to' wani'pî. Makui poitîrîtonon yapurî pî' to' ko'mamî'pî. Moropai mia' ke ikonekasa' bronze pe, moropai yei konekasa' pemonkon warantî tenu ke, tîise era'manen pepîn. Tîpana kenan tîise etanen pepîn, moropai tî'pu kenan tîise asakoi pepîn yapurî'pî to'ya. ²¹ Moropai imakui'pî tînkupî'pîkon pî' tîwenpenatai tesorukon mo'tanîpî to'ya pra to' wani'pî. Pemonkonyamî' wî'pî tîuya'nîkon wenai to' enpenata pîn. Moropai pia'san pe tîwe'to'kon rumaka to'ya pra to' wani'pî. Moropai se' tapairî wîrî'sanyamî' yarakkîrî tîwe'to'kon rumaka to'ya pîn. Moropai ama'ye' pe tîwe'to'kon rumaka to'ya pra nîrî to' wani'pî.

10

Inserî Moropai Kaareta Si'mîrikkî

¹ Mîrîrî tîpo tiaron inserî meruntî autî era'ma'pîuya ka' poi. Mîikîrî e'wontîsa' wani'pî katupuru ke, aimutun pe tîponya wani' warantî. Moropai mîikîrî pu'pai yepoi merenmere' wani'pî. Moropai itenpata wani'pî inke' pe, wei warantî. Moropai i'si ye'pî wani'pî apo' e'tîrukasa' wakîsiya esera'ma warantî. ² Mîikîrî yenya' kaareta si'mîrikkî yarakkanmokasa' wani'pî. Moropai mîikîrîya tî'pu meruntî winon tîisa' wani'pî pîrana

pona. Moropai kamai' winon i'pu wanî'pî non pona. ³ Moropai mîikîrî entaima'pî meruntî ke. Kaikusî, leão etun warantî. Mîikîrî entaimesa' tîpo, asakî'ne mia' pona tîmo'tai'nîkon wara'napiyamî' e'tîrînka'pî, imaimu yuuku'pî to'ya. ⁴ Inkamoro eseurîma'pî. To' eseurîmato' menukauya mîrîrî teuren, tîise mai eta'pîuya ka' winîpainon. Ta'pîiya upî': —Mîrîrî konekakî tîmenukai pra. Î' taa inkamoro asakî'ne mia' pona tîmo'tai'nîkon wara'napiyamî'ya, manni' kî'menukai —ta'pîiya.

⁵ Moropai mîikîrî inserî satippe pîrana po moropai non po unera'ma'pîya meruntî winon tenya yanumî'pî ka' ekaya. ⁶ Moropai innape mîikîrî eseurîma'pî Paapa ipatîkarî tîiko'mansen ese' pî', manni' tamî'nawîron konekatîpon, ka' moropai pata moropai tuna moropai tamî'nawîron patapon konekatîpon ese' pî'. Mîikîrî inserîya ta'pî': —Inî'rî tîko'man pe aako'mamî pra man —ta'pîiya. ⁷ Î' pensa asakî'ne mia' pona'no ite'ka inserîya trombeta ye'nunpa yai, î' kai'ma taasa' tîuya manni' yawîrî ikupî Paapaya pe man, manni' anî' nepu'tî pepîn. Pena î' kai'ma ta'pî tîuya yawîrî, tîpoitîrîtonon penaronkon profetayamî' nurî'tî pî' taasa' tîuya yawîrî ikupîya pe man.

⁸ Mîrîrî mai uneta'pî wanî'pî ka' winîpainon pe. Eeseurîma'pî inî'rî uyarakkîrî. Ta'pîiya upî': —Atîkî moropai mîikîrî inserî pîrana po tî'pu tîisai'ya manni', moropai non po i'pu wanî manni', yenya' kaareta yarakkanmokasa' pe wanî manni' yapi'ta —ta'pîiya.

⁹ Mîrîrî ye'nen uutî'pî moropai mîrîrî kaareta esatî'pîuya ipî'. Mîikîrîya ta'pî upî': —Maa, sîrîrî kaareta yapi'kî moropai ya'kî. Sîrîrî yakuya ya, yenno'masa'ya pe aro'ta ya', so'ri ke ikupîya. Tîise anta ya' awanî ya, a'ki'ku pe pu'kuru awanî, wan warantî —ta'pîiya. ¹⁰ Moropai mîrîrî kaareta si'mîrîkkî yapisî'pîuya mîikîrî inserî yenya pai. Moropai mîrîrî yaku'pîuya. Unta ya' awanî tanne, a'ki'ku pe awanî'pî wan warantî. Tîise mîrîrî kaareta yenno'masau'ya tîpo, uro'ta ya' so'ri ke awanî'pî. ¹¹ Mîrîrî ye'nen upî' ta'pîiya: —Tarîpai inî'rî î' kupî Paapaya pe man ekaremekîya e'pai man arinîkon pemonkonyamî' pî', tamî'nawîronkon pata ponkon pî', manni'kan tu'kan mai ku'nenan tepu'se pra pemonkonyamî' pî', moropai ipîkkukon pata esanon reiyamî' pî' ekaremekîya e'pai man —ta'pîiya.

11

Asakî'nankon Paapa Maimu Ekareme'nen

¹ Moropai mîrîrî tîpo î' ku'ne'tîto' yapisî'pîuya, kusan yei warainon. Moropai ta'pî to'ya upî': —E'mî'sa'kakî moropai epîremanto' yewî' ku'ne'tîpî'kî. Moropai Paapa yapurî tîuya'nîkon pe to' nîpo'tî yaponse' ku'ne'tîkî. Moropai epîremanto' yewî' ta teepîremasanon nîrî ku'ne'tîkî. ² Tîise poro po winî tîwe'sen kî'ku'ne'tîi. Maasa pra mîrîrî wanî Judeuyamî' pepîn erepanto' pata'se' pe. Inkamoroya morî pu'kuru cidade taruma'tî pe man eseuwarapo 42 kapoi kaisarî. ³ Mîrîrî yai asakî'ne kaisarî upî' teeseurîmasanon yarimauya pe man, saaku ya' teepontî teesewankono'masa'kon ekareme'to'pe to'ya to' kore'ta. Moropai inkamoroya Paapa maimu ekaremekî kupî sîrîrî eseuwarapo 1.260 wei kaisarî to' pî' —ta'pîiya upî'.

⁴ Inkamoro asakî'nankon upî' teeseurîmasanon wanî manni' yei, oliveira ye' asakî'nan warantî. „Manni'kan pî' Paapa maimu ekareme'nen

Zacarias nurî'tî nekaremekî'pî. Moropai asakî'nan apo' yaponse' warantî to' wanî, manni'kan satippe Uyepotorî, pata ponkon ko'manni'nen rawîrî tîwe'sanon. ⁵ Inkamoro antî'kapai anî'kan wanî ya, inkamoro mata yapai apo' epa'ka, moropai mîrîrî ke teyatonkon tî'ka to'ya. Mîrîrî warantî anî'kan wanî ya to' taruma'tî yu'se, inkamoro, to' taruma'tînenan e'tî'ka pe man. ⁶ Maasa pra inkamoro pia meruntî wanî. Mîrîrî to' maimu pe kono' rena eserîke pra awanî ka' poi, Paapa maimu ekaremekî pî' to' ko'mamî pikîrî kono' rena pepîn. Moropai inkamoro pia meruntî wanî, to' maimu pe mîn pe tuna yanikon enato'pe. Moropai inkamoro pia meruntî wanî, tîmaimukon ke, tu'ke si'ta e'taruma'tînto' ii'to'pe non pona, itu'se tîwanikon pikîrî.

⁷ Î' pensa inkamoro asakî'nankonya Paapa maimu ekaremekî tîuya'nîkon yaretî'ka yai, itu'nakan nari' ya' tîwe'sen o'ma' iipî pe man. Moropai eeseya'nama to' yarakkîrî. Moropai mîkîrî o'ma'ya inkamoro tî'ka pe man. ⁸ Moropai inkamoro esa'rî'pî ko'mamî pe man e'ma ta kure'nan cidade po. O'non pata to' yepotorî pokapî'tî'pî to'ya manni' cidade po. Mîrîrî cidade esatî to'ya manni' imakui'pî kupî'pî to'ya pata'pî Sodoma moropai Egito warantî, imakui'pî pe awanî ye'nen. ⁹ Mîrîrî yai tamî'nawîron patakon ponkonya to' esa'rî'pî era'ma ko'mannîpî pe man eseurîwî'ne wei arakkita pairî kaisarî. Anî'ya to' esa'rî'pî yu'na'tî tîrî to'ya pepîn mîrîrî yai. ¹⁰ Mîrîrî kupî to'ya pî' tamî'nawîron pata ponkon pemonkonyamî' wanî taatausinpai, mararî pra inkamoro sa'mantasa' ye'nen. Mararî pra taatausinpai, tiaronkon pia î' rî tîrî to'ya epe'mîra. Maasa pra inkamoro asakî'nankon profetayamî', pemonkonyamî' yewankono'matîponkon ataretî'kasa' ye'nen, to' atausinpa pe man.

¹¹ Tîise mîrîrî tîpo, eseurîwî'ne wei arakkita pairî kaisarî tîise, inkamoro yettapusin ton iipî'pî Paapa winîpai, inî'rî enen to' e'to'pe. Mîrîrî ye'nen inkamoro e'mî'sa'ka'pî inî'rî. Moropai era'masa' tamî'nawîronkonya yai, kure'ne eranne' pe to' ena'pî. ¹² Moropai inkamoro asakî'nankon profetayamî'ya mai eta'pî ka' winîpainon. Ta'pî maiya: —Enu'tî tariwaya —kai'ma mai eseurîma'pî. Moropai teera'makon teyatonkonya tanne, inkamoro profetayamî' enuku'pî katupuru po ka' pona.

¹³ Mîrîrî pe rî kure'ne pata eserentîkî'ma'pî. Mîrîrîya iwaikkato'i pe cidade yanka'pî. Mîrîrî cidade ponkon isa'manta'san wanî'pî eseubarapo 7.000 kaisarî pemonkonyamî'. Mîrîrî e'kupî era'masa' tîuya'nîkon pe, to' yonparî'san e'nîmî'sanya Paapa ka' pon yapurî'pî, ipîkku pe awe'to' wenai.

¹⁴ Sîrîrî itakon ite'karon e'taruma'tînto' esuwa'kasa' man. Tîise era'mati maasa itentainon, itesurîno ite'ka iipî pe man ka'ne' pe, tîiko'manse pra.

To' Asakî'nenô Mia' Pona Tîmo'tai'no Trombeta

¹⁵ To' yonparî'pî inserîya asakî'nenô mia' pona tîmo'tai'no trombeta ye'nunpa'pî. Moropai tu'kankon maimu wanî'pî ka' po, meruntî ke pu'kuru. Taapî'tî'pî maiya:

—Tarîpai Uyepotorîkon Paapa pia meruntî pu'kuru man,

tamî'nawîronkon pemonkonyamî' ko'manni'nen pe, moropai inmenka'pî Cristo pia nîrî.

Inkamoro esa' pe aako'mamî ipatîkarî, ikî'pî ton pra

—ta'pîiya. ¹⁶ Mîrîrî taa to'ya tanne, inkamoro ipîkkukon eseuwaraponkon 24 kaisaronkon Paapa rawîrî taponse'kon pona ereuta'san, inkamoro e'sekunka'pî tese'mukon pona, moropai itenpatakon renniku'pî non pona. Moropai inkamoroya Paapa yapurî'pî. ¹⁷ Ta'pî to'ya:

Anna yepotorî Paapa,
meruntî pu'kuru tamî'nawîron yentainon amîrî.

Ipatîkarî tûiko'mansen amîrî.

Moropai pena esi'pî,
sîrîrîpe nîrî aako'mamî.

“Morî pe pu'kuru man”, taa annaya apî'.

Maasa pra meruntî ke pu'kuru awe'to' ke,

tamî'nawîronkon esa' pe eenasa' ye'nen,

ayapurî annaya, Paapa.

¹⁸ Innape aku'nenan pepîn,

inkamoro ekore'masa' ko'mamî mararî pra,

maasa pra inkamoro taruma'tîto'ya erepansa' ye'nen.

Isa'manta'san yenunto'ya weiyu erepansa' man.

Moropai apemonkonoyamî', innape akupîtîponkon penaronkon
profetayamî' ye'maya weiyu erepansa' man.

Moropai tamî'nawîronkon ayapurînenan,

moropai tamî'nawîronkon innape aku'nenan anama tîuya'nîkon ye'nen,

manni'kan ipîkkukon, moropai ipîkkukon pepîn ye'maya,

to' nîkupî'pî wenai mîrîrî yai.

Tîise manni'kan non ponkon ma'tanîpîtîponkon

taruma'tîto'ya weiyu erepansa' sîrîrî

ta'pî to'ya.

¹⁹ Mîrîrî tîpo Paapa yapurî yewî' esettapuruka'pî, ka' po awanî manni'.

Moropai ita tîwe'sen, Paapa yarakkîrî esetanto' imaimu yense' manni',

mîrîrî esera'ma'pî, esettapurîkasa' tanne. Mîrîrîya mararî pra sisiupan

wanî'pî. Tîrîn tîrînpa wanî'pî mararî pra. Moropai wara'napiyamî'

wanî'pî. Moropai pata eserentîkî'ma'pî. Moropai mararî pra kono'

rena'pî tî'kon pe.

12

Wîri' Moropai O'ma'

¹ Mîrîrî yai kure'nan anî' nepu'tî pepîn tera'masen ton esenpo'pî ka'

po. Mîikîrî wanî'pî wîri' pe. Mîikîrî epontî'pî wei ya'. Mîikîrî puu yo'koi

kapoi wanî'pî. Moropai mîikîrî pu'pai po aro' wanî'pî, kaiwano'yamî'

ke, asakî'ne pu' pona tîimo'tai kaisarî. ² Mîikîrî wanî'pî more yan pe.

Mîrîrî ye'nen awentaimepîtî ko'mannîpî'pî ne'ne' more wanî'pî, tînre

yenpo tîuya yai. ³ Moropai tiaron tera'masen ton esenpo'pî ka' po,

o'ma' itese' dragão, kure'nan kuratu warainon. Mîikîrî wanî'pî suuyu

pe. Mîikîrî pu'pai wanî'pî asakî'ne mia' pona tîimo'tai kaisarî. Moropai

iretî wanî'pî mia' tamî'nawîrî kaisarî. Moropai mîikîrî pu'pai po nîrî aro'

wanî'pî, inke' pe ipu'paikon kaisarî. ⁴ Mîikîrîya taukî ke arakkita pairî

yonpa sirikkîyamî' woroka'pî ka' poi. Inkamoro soroka'pîiya non pona.

Moropai mîikîrî emî'pamî'pî wîri' rawîrî i' pensa tînre yenpo wîri'ya ya,

yanîpa kai'ma. ⁵ Moropai wîri'ya tînre yenpo'pî warayo' pe. Mîikîrîya

tamî'nawîronkon ko'mannîpî pe man meruntî ke, mîrîrî tenya' awanî

manni', sa'man ferro yarakkîrî si'ma. Nari' pe awanî pe man. Tîise

mũkĩrĩ mo'ka'pĩ Paapaya moropai yari'pĩya tũpia. Moropai taponse' pona itĩrĩ'pĩya. ⁶ Moropai mũkĩrĩ wĩri' epe'pĩ o'non pata pemonkon ton pĩn ya'. Mũkĩrĩ pata'se' ton konekasa' Paapaya, miarĩ aako'manto'pe. Miarĩ Paapaya mũkĩrĩ ko'mannĩpi eseumarapo 1.260 wei kaisari.

⁷ Mĩrĩrĩ tĩpo to' epĩ'pĩ ka' po. Inserĩyamĩ' esa' Miguel epĩ'pĩ tiaronkon inserĩyamĩ' pokonpe si'ma, mũkĩrĩ dragão yarakkĩrĩ. Moropai mũkĩrĩ dragão epĩ'pĩ yarakkĩrĩ mararĩ pra, tĩpemokonoyamĩ' pokonpe si'ma. ⁸ Tĩise mũkĩrĩ dragão yentai to' wani'pĩ. Mĩrĩrĩ ye'nen dragão moropai inserĩyamĩ', ipemonkonoyamĩ' ko'mamĩ eserĩke pra awani'pĩ ka' po, to' ma're tĩwanikon ye'nen. ⁹ Mĩrĩrĩ ye'nen mũkĩrĩ kure'nan dragão yenumĩ'pĩ to'ya poro pona. Mannĩ' mũkĩrĩ penaro' ikĩ, makui, seru'ye' tamĩ'nawĩronkon yenku'tĩ pi' tũko'mansen mũkĩrĩ. Mũkĩrĩ yenumĩ'pĩ to'ya non pona. Moropai ipemonkonoyamĩ' nĩrĩ yenumĩ'pĩ to'ya yarakkĩrĩ.

¹⁰ Mĩrĩrĩ tĩpo mai eta'pĩuya meruntĩ ke ka' winĩpai. Ta'pĩiya:

—Tarĩpai Paapa winĩpai e'pũka'tĩnto' erepansa' man!

Moropai Paapaya ĩ' kai'ma tĩmeruntĩrĩ,
moropai ĩ' kai'ma tamĩ'nawĩronkon ko'mannĩ'nen pe tĩwe'to' yenposai'ya
man.

Moropai ĩ' kai'ma inmenka'pĩ,
Cristoya tamĩ'nawĩronkon ko'mannĩpĩ tĩmaimu pe,
mannĩ' yenposai'ya man.

Maasa pra mannĩ'kan uyonpakon pokonoma pi' tũko'mansen
Paapa pi' wei kaisari moropai ewaron kaisari,
mũkĩrĩ yenumĩ'pĩ to'ya man ka' poi non pona.

¹¹ Mĩrĩrĩ ye'nen uyonpakon ena'pĩ mũkĩrĩ yentai,
carneiro mĩnĩ wenai.

Maasa pra aasa'manta'pĩ inkamoro ton pe.
Moropai mĩrĩrĩ pi' to' eseurĩma ko'mannĩpĩ'pĩ,
tĩsa'mantato'kon tĩnamai pra.

¹² Mĩrĩrĩ ye'nen taatausinpai e'tĩ,
innape Paapa yapurĩnenan, tamĩ'nawĩronkon ka' po to' wani' mannĩ'kan.
Tĩise non ponkon, amĩrĩ'nĩkon atausinpa pepĩn.

Maasa pra awe'taruma'tĩkon pe naatĩ,
moropai tamĩ'nawĩronkon tuna kawonkon nĩrĩ.

Maasa pra Makui erepansa' man amĩrĩ'nĩkon kore'ta.

Mũkĩrĩ ekore'masa' man mararĩ pra,
maasa pra mararĩ neken non po tũko'manto' epu'tĩ tũya ye'nen.

¹³ Non pona tenunsa' to'ya epu'tĩ tũya pe, dragãoya mũkĩrĩ wĩri', warayo' pe tĩnre yenpotĩpon pokonoma pia'tĩ'pĩ. Moropai iwenairĩ atũ'pĩ yapisĩpa kai'ma. ¹⁴ Tĩise mũkĩrĩ wĩri'ya asakĩ'ne tapi'sa' ton yapisĩ'pĩ, kure'nan kuwanu yapĩ'sa' warainon, awainumĩpa tĩpata'se' pe Paapa nĩkoneka ya', o'non pata pemonkon ton pĩn ya'. Mũkĩrĩ ko'mannĩpi Paapaya miarĩ, eseurĩwĩ'ne kono' arakkita pairĩ kaisari, mĩrĩrĩ warapo kono' kaisari mũkĩrĩ ikĩ, makuiya ipokonoma namai. ¹⁵ Mĩrĩrĩ ye'nen mũkĩrĩ ikĩiya tuna kamo'pĩ tũnta yapai kure'ne iren warantĩ, mũkĩrĩ wĩri' ye'ma'pĩ pi' mĩrĩrĩ tunaya yaato'pe kai'ma. ¹⁶ Tĩise nonya mũkĩrĩ wĩri' pũika'tĩ'pĩ. Non esenkaramo'pĩ, moropai mĩrĩrĩ tuna, dragão mata yapai teepa'kasen tuna yenno'ma'pĩya. ¹⁷ Mĩrĩrĩya mũkĩrĩ wĩri' pi' dragão ekore'ma'pĩ mararĩ pra. Mĩrĩrĩ ye'nen ipayanyamĩ' rĩ'san pi' teese'ma

kupî'pî dragãoya, manni'kan Paapa maimu yawîrî tîwe'sanon, yairon Jesus nekaremekî'pî yawîrî tîwe'sanon pî'.

¹⁸ Moropai mîrîrî tîpo, mîikîrî dragão wani'pî satippe kasapan po, pîrana ena po.

13

Asakî'nankon O'ma'kon

¹ Moropai mîrîrî tîpo, kure'nan tuna katapai o'ma' eseuka era'ma'pîuya. Mîikîrî retî wani'pî mia' tamî'nawîrî kaisarî. Moropai ipu'pai wani'pî asakî'ne mia' pona tîmo'tai kaisarî. Moropai iretîkon kaisarî tiwin pî' tîise aro' pe wani'pî, rei pe. Moropai ipu'pai pî' awe'menukasa' wani'pî Paapa pe tîwanî pî' teeseurîmasen, seru'ye' pe. ² Mîikîrî o'ma' unera'ma'pî wani'pî kaikusi warantî araremene. Mîikîrî puukon wani'pî inonkon pe, tiaron o'ma' urso puu warantî. Moropai mîikîrî mata wani'pî leão mata warantî. Mîikîrî pia dragãoya tîmeruntîrî tîrî'pî. Moropai taponse' pona eereutato'pe ikupî'pîiya. Moropai tamî'nawîrî tîmaimu pe î' ku'to'peiya ikupîiya. ³ Tiwin mîikîrî o'ma' pu'pai yonpa wani'pî erekî' pe aasa'mantato' teuren. Tîise aasa'manta pra, erekî' pe tîwe'sen esepi'tîsa' wani'pî. Mîikîrî esepi'tîsa' era'ma'pî tamî'nawîronkon sîrîrî nonponkonya. Mîrîrî pî' to' esenumenka'pî mararî pra teesewankono'yai. Moropai mîikîrî o'ma' wenairî to' wîtî pia'tî'pî. ⁴ Moropai dragão yapurî'pî tamî'nawîronkonya, maasa pra tamî'nawîrî tîmaimu pe î' ku'to'pe o'ma'ya tîmeruntîrî tîisai'ya ye'nen. Moropai mîikîrî o'ma' yapurî'pî nîrî to'ya. Ta'pî to'ya: — Anî' moro nai meruntî pu'kuru mîserî o'ma' warainon? Anî' moro nai yarakkîrî eeseya'nama ton, meruntî pu'kuru itentainon? —ta'pî to'ya.

⁵ Moropai mîikîrî o'ma' pia tîmeruntîrî ton e'tîsa' wani'pî, taata-purîpa Paapa pe tîwe'ku'se. Mîrîrî ye'ka tîmaimu pe imakui'pî kupî pî' aako'mamî eseuwarapo 42 kapoi kaisarî neken. ⁶ Mîikîrî eseurîma pia'tî'pî imakui'pî pe Paapa winîkîi moropai Paapa ese' winîkîi, moropai Paapa pata, o'non pata aako'manto' winîkîi seru'ye' pe eeseurîma pia'tî'pî. Moropai tamî'nawîronkon ka' po tîiko'mansenon winîkîi imakui'pî pe eeseurîma pia'tî'pî. ⁷ Meruntî pu'kuru yapisi'pîiya, tîmaimu wenai tamî'nawîronkon Paapa pemonkonyamî' yarakkîrî teepîpa, moropai to' yentai teenapa. Moropai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' esa' pe e'tîrî'pî iipia. Manni'kan tamî'nawîronkon pata ponkon, si'ta mai ku'nenan, manni'kan pemonkonyamî' tepu'se pra, tamî'nawîronkon esa' pe eena'pî. ⁸ Tamî'nawîronkon tarî non po tîiko'mansenonya mîikîrî yapurî pe man. Manni'kan ko'mannîto' kaareta po itese' ton pînonya yapurî pe man. Manni' kaareta esa' wani' carneiro pe. Mîikîrî wani' aasa'mantaton pe pena, maasa pata koneka pra tîise.

⁹ Mîrîrî ye'nen tauya apî'nîkon sîrîrî anetapai awanîkon ya, etakî morî pe.

¹⁰ Anî' yarakkamo to'ya ya,

mîikîrî yarakkamo to'ya e'pai awanî mîrîrî.

Moropai anî' wîi to'ya ya kasupara ke,

mîikîrî sa'manta e'pai man kasupara kamo pe.

Mîrîrî ye'nen mîrîrî yapîtanîpiya'nîkon yuwatî. Paapa pemonkono pe awanîkon wenai, yairî awanîkon yuwatî.

¹¹ Moropai mîrîrî tîpo tiaron o'ma' e'mî'sa'ka era'ma'pîuya non poi. Mîikîrî retî wani'pî asakî'ne carneiro retî warantî awanî'pî. Tîise

mũkĩrĩ maimu wanĩ'pĩ dragão maimu warantĩ. ¹² Mũkĩrĩya tamĩ'nawĩrĩ e'mai'non o'ma' meruntĩri yapurĩ'pĩ mĩrĩrĩ yai. Mũkĩrĩya tamĩ'nawĩronkon pemonkonyamĩ' pĩ' ta'pĩ pata ponkon pĩ'. Mũkĩrĩ e'mai'non o'ma' yapurĩto'pe to'ya ikupĩ'pĩya, manni' aasa'mantato' erekĩ' tĩwe'to' ya-pai o'ma' esepĩ'tĩ'pĩ yapurĩto'pe to'ya. ¹³ Kure'ne anĩ' nĩkupĩ eserĩkan pepĩn kupĩ'pĩ itakon ite'karon o'ma'ya. Mũkĩrĩya kure'nan apo' ena emapu'tĩ'pĩ ka' poi sĩrĩrĩ non pona, era'ma tamĩ'nawĩronkon pemonkonyamĩ'ya tanne. «Mĩrĩrĩ pĩ' to' esi'nĩpĩ'pĩ mararĩ pra.» ¹⁴ Mĩrĩrĩ wenai tamĩ'nawĩronkon pemonkonyamĩ' sĩrĩrĩ non po tũko'mansenon yenku'tĩ'pĩya, mũkĩrĩ e'mai'non o'ma' ton pe. Moropai mũkĩrĩ itakon ite'karon o'ma'ya ta'pĩ tamĩ'nawĩronkon sĩrĩrĩ pata ponkonya tĩnapurĩkon ton konekato'pe kai'ma, manni' erekĩ' pe esi'pĩ tĩse aasa'manta pra esi'pĩ warantĩ. ¹⁵ Mũkĩrĩ itakon ite'karon o'ma'ya meruntĩ yapĩ'sa' tũyua ke, mĩrĩrĩ to' nĩkoneka'pĩ, tĩnapurĩkon pĩ' mĩrĩrĩ puuma'pĩ, enen awe'to'pe, moropai eeseurĩmato'pe. Moropai mũkĩrĩya manni'kan innape tapurĩnenan pepĩn tĩ'kato'pe kai'ma tamĩ'nawĩrĩ, ikupĩ'pĩya. ¹⁶ Moropai mũkĩrĩya tamĩ'nawĩronkon pemonkonyamĩ'ya tenyakon meruntĩ winon pĩ' moropai tepinkon pĩ' eesera'ma ton yeki'kato'pe ta'pĩ. Pemonkonyamĩ' ipĩkkukon pĩ' moropai mũpankon pepĩn pĩ', moropai yemanne ke'kon pĩ' nĩrĩ, moropai i' ton pĩnon pĩ' nĩrĩ, moropai to' poitĩrĩtonon pĩ', moropai to' poitĩrĩtonon pepĩn pĩ' ta'pĩya, itu'se pra to' tĩse to' teka'nunkai. ¹⁷ Maasa pra anĩ'ya i' yenna eserĩke pra awanĩ'pĩ. Moropai anĩ' e'repa eserĩke pra awanĩ'pĩ, mĩrĩrĩ tera'masen ton pra si'ma tenyakon pĩ' moropai tepinkon pĩ'. Mĩrĩrĩ wanĩ'pĩ mũkĩrĩ o'ma' ese' pe. Moropai itese' ku'ne'tĩto'pe awanĩ'pĩ.

¹⁸ Mĩrĩrĩ epu'to'pe, kure'ne epu'nen pe e'nĩ yu'se awanĩ mĩrĩrĩ. Anĩ' wanĩ ya, pakko pe pra epu'nen pe, o'ma' ese' ku'ne'tĩnen pe awanĩ ya, mũkĩrĩya iku'ne'tĩ. Maasa pra mĩrĩrĩ wanĩ pemonkon ese' pe. Mĩrĩrĩ iku'ne'tĩto' wanĩ eseuwarapo 666 kaisarĩ awanĩ.

14

E'pĩka'tĩ'san Eserenkato'

¹ Mĩrĩrĩ tĩpo carneiro era'ma'pũyua satippe o'non pata epĩremanto' yewĩ' konekasa' to'ya manni' wĩ' po itese' Sião. Mũkĩrĩ yarakkĩrĩ eseuwaraponkon 144 mil kaisaronkon pemonkonyamĩ' wanĩ'pĩ. Mũkĩrĩ ese' wanĩ'pĩ moropai iyun ese' nĩrĩ e'menukasa' wanĩ'pĩ to' yepin pĩ'. ² Mĩrĩrĩ yai ite'nato' ka' poinon eta'pũyua kure'nan tuna kumasa' etun kaisarĩ awanĩ'pĩ. Moropai tĩrĩn taa wara'napiya warantĩ awanĩ'pĩ. Ite'nato' wanĩ'pĩ nĩrĩ manni' tĩsinarĩ harpa ye'nunpanen kaisarĩ ite'nato' eta'pũyua. ³ Mĩrĩrĩ yai inkamoro eseuwaraponkon 144 mil kaisaronkon wanĩ'pĩ ereutanto' rawĩrĩ. Moropai manni'kan asakĩrĩronkon enenankon nĩrĩ wanĩ'pĩ. Moropai manni'kan eseuwaraponkon 24 kaisaronkon ipĩkkukon nĩrĩ wanĩ'pĩ. Inkamoro eserenka ko'mannĩ'pĩ'pĩ amenan eserenkanto' pĩ'. Maasa pra inkamoro wanĩ Carneiro nenna'san pe tarĩ non po. Inkamoro neken esenupa e'pai awanĩ'pĩ mĩrĩrĩ eserenkanto' pĩ'. ⁴ Insamoro wanĩ yaironkon pe pu'kuru tĩwe'sanon pe. Maasa pra i' pensa wĩrĩ' yarakkĩrĩ esi'san pe pra to' wanĩ. Tĩse mũkĩrĩ carneiro wenairĩ tuutĩsanon pe to' wanĩ o'non poro attĩ ya. Inkamoro wanĩ Carneiro nenna'san pe tiaronkon pemonkonyamĩ' kore'tapai. Moropai inkamoro wanĩ e'pĩka'tĩ'san pe, Paapa pia to' nĩtĩrĩton pe e'mai' pe moropai carneiro pia

nîrî. ⁵ Inkamoro wanî seru'ye' pe pra tîwe'sanon. Tîise to' wanî yairon pe pu'kuru tîwe'sanon pe.

Eseurîwî'nankon Inserîyamî'ya Itekare Ekaremekî

⁶ Mîrîrî tîpo tiaron inserî awainunsa' era'ma'pîuya kawîne. Mîikîrîya morî itekare, Paapa winîpainon ipatîkaron yekare, ekaremekî'pî. Mîrîrî ekaremekî'pîiya tamî'nawîronkon pemonkonyamî' non po tîiko'mansenon pî'. Tamî'nawîron pata ponkon pî' tepu'se pra, si'ta mai ku'nenan pî' ekaremekî'pîiya. ⁷ Mîikîrîya ta'pî meruntî ke pu'kuru: —Paapa namatî moropai ipîkku pe Paapa e'to' pî' yapurîtî. Maasa pra pemonkonyamî' yenunto' Paapaya weiyu erepansa' man. Mîrîrî ye'nen Paapa yapurîtî manni' ka' moropai non konekatîpon. Moropai pîrana ton konekatîpon moropai ya mî yapai tuna epa'ka emapu'titîpon yapurîtî —ta'pîiya.

⁸ Moropai tiaron inserî wîtî'pî e'mai'non ye'ma'pî pî'. Mîikîrîya ta'pî: —Kure'nan Babilônia itese' esenunsa' man. Iwuku enîrî'pî tamî'nawîronkon pata ponkonya. Paapa piapai to' atarima'pî mararî pra. Tînyo piapai se' tapairon wîri' wîtî warantî inkamoro atarima'pî Paapa piapai. Tarîpai mîrîrî Babilônia ataretî'kasa' man —ta'pîiya.

⁹ Moropai tiaron inserî to' eseurîno wîtî'pî mîikîrî ite'ma'pî pî' itî'pî wenairî. Mîikîrîya ta'pî meruntî ke pu'kuru: —Anî'ya o'ma' yapurî ya, moropai iwarantî mia' ke ikonekasa' yapurî ya, moropai tepin pî' imîrî pe tîwanîpa yapi'sa' ya mîiwîni pra wanî ya tenya pî' yapisiîya ya, ¹⁰ mîikîrîya nîrî tamî'nawîron Paapa ekore'mato' yapisi. Manni' tense' ya' ini'kamo'pî teekore'mai. Tamî'nawîronkon mîrîrî warantî ikupîtîponkonya e'taruma'tînto' yapisi kupî sîrîrî apo' ya', moropai enxofre ya' tîmoronkon epu'tî to'ya morîkon inserîyamî' rawîrî si'ma moropai mîikîrî carneiro rawîrî. ¹¹ Mîrîrî apo' ure'sin ko'mamî ipatîkarî eesi'nîpî pepîn. Mîrîrî kore'ta anî' erî'kapî pepîn. Tîise aako'mamî wei ewaron inkamoro o'ma' moropai mia' ke ikonekasa' yapurînenan tîise ikore'ta, moropai manni'kan to' yepin pî' teesera'masen itese'. ¹² Mîrîrî yai yairî pu'kuru Paapa pemonkono ko'mamî e'pai wanî yapîtanîpî pî'. Yairî Paapa maimu ku'nenan innape Jesus ku'nenan e'pai awanî yairî.

¹³ Moropai mai eta'pîuya ka' poinon. Ta'pîiya: Sîrîrî menukaki: “Tarîpai morî pe pu'kuru manni'kan Uyepotorîkon pemonkonoyamî' sa'manta innape ikupî'ma” —ta'pîiya.

—Inna seru' pepîn —kai'ma yuuku'pî Morî Yekaton Wannîya. —Inkamoro erî'kapî tarîpai teesenyaka'mato'kon winîpai. Maasa pra inkamoroya teesenyaka'ma'pîkon yepe'pî yarî kupî sîrîrî tarakkîrî'nîkon —ta'pîiya.

Emîrî'pî Mo'ka To'ya

¹⁴ Moropai era'ma'pîuya. Mîrîrîya katupuru aimutun era'ma'pîuya. Mîrîrî kore'ta pemonkon warainon ereutas'a' era'ma'pîuya. Mîikîrî pu'pai po aro' pe ikonekasa' ouro wanî'pî. Moropai mîikîrî yenya' arroz ya'tîto'pe iku'sa' ike' ipokasa' wanî era'ma'pîuya. ¹⁵ Moropai tiaron inserî epa'ka'pî epîremanto' yewî' tapai. Moropai awentaime'pî meruntî ke pu'kuru mîikîrî katupuru kore'ta ereuta'pî pî'. Ta'pîiya: —Mîrîrî ayenya manni' yapurîkî mîrîrî ya'tîkî aasîrî ya'tîpai eenasa' man. Aasîrî sîrîrî pata pon mo'kapai eenasa' man —ta'pîiya. ¹⁶ Moropai mîrîrî taasai'ya tîpo mîikîrî katupuru po ereuta'pîya non pon ya'tî'pî mîrîrî tenya' manni' ke. Moropai imo'ka'pîiya.

¹⁷ Mîrîrî tîpo tiaron inserî epa'ka'pî epîremanto' yewî' tapai ka' poi. Moropai mîikîrî yenyâ' nîrî ike' pe ipokasa' wani'pî. ¹⁸ Mîrîrî tîpo tiaron inserî mîrîrî apo' esa' pe tîwe'sen epa'ka'pî Paapa yapurî pe to' nîpo'tî yaponse' piapai. Mîikîrî entaime'pî merunti ke pu'kuru. Mîikîrî inserî ike' pe ipokasa' itenyâ tîwe'sen pî'. Ta'pîiya: —Mîrîrî ayenyâ manni' ke mîrîrî uva yeperu yaponse' te'pokon ya'tîkî. Maasa pra aasîrî tamî'nawîrî uva yeperu emîsa' man. ¹⁹ Mîrîrî ye'nen mîikîrîya uva ya'tî'pî tamî'nawîrî sîrîrî non po. Moropai mîrîrî yenumî'pîiya kure'nan Paapa ekore'manto' yense' ya'. Mîrîrî uva yekku yasu'ka to'ya yense' warainon ya' yasu'kato'pe to'ya. ²⁰ Moropai mîrîrî uva yasu'ka'pî to'ya warantî manni'kan pemonkonyamî' e'tî'ka'pî cidade po pra. Mîrîrî itense' ya' mîn wani'pî uva yekku warantî. Eepa'ka'pî mararî pra. Eseuwarapo 300 quilómetros kaisarî mîn eka'tunsa' kî'pî wani'pî. Moropai mai winîkî awani'pî tiwin metro arakkita pairî kaisarî imairono wani'pî.

15

Inserîyamî Moropai Tiwinano'pî E'taruma'tînto'

¹ Mîrîrî tîpo tiaron kure'nan anî' nepu'tî pepîn tîwe'ku'sen era'ma'pîuya ka' po. Inkamoro wani'pî asakî'ne mia' pona tîmo'tai'nonkon inserîyamî' e'taruma'tînto' yense' yarakkîrî tîwe'sanon pe. Mîrîrî wani' tiwinkano'pî Paapa ekore'mato' pe awani. Mîrîrî warantî tamî'nawîron Paapa ekore'mato' yaretî'kasa' wani'pî. ² Mîrîrî tîpo kure'nan tuna, pîrana era'ma'pîuya, pattîre warainon. Mîrîrî wani'pî apo' yarakkîrî yai'mesa' warantî. Moropai manni'kan o'ma' moropai iwarantî mia' ke ikonekasa' yentai yapurîtîponkon pepîn era'ma'pîuya. Manni'kan o'ma' ese' ku'ne'tîto' yarakkîronkon pepîn era'ma'pîuya. Inkamoro wani'pî satippe pîrana ena po, mîrîrî tuna awai'nan, pattîre warainon. Inkamoroya tîpia'nîkon Paapa nîtirî'pî tîsinarîkon harpa ye'nunpa'pî. ³ Inkamoroya Moisés nuri'tî, Paapa poitîrî yeremu kupî'pî. Moropai Carneiro erenkato' pî' to' eserenka'pî:

Paapa, anna yepotorî, amîrî wani

meruntî ke pu'kuru tamî'nawîron yentai tîwe'sen pe.

Î' kai'ma ipîkku pe pu'kuru awani ye'nen

kure'nan esenumenkato' ton ku'sa'ya, Paapa.

Moropai tamî'nawîronkon esa' pe tîwe'sen pe awani, Paapa.

Yairon pu'kuru amîrî, tamî'nawîron pî'

moropai yairon pu'kuru eesenumenkato' amîrî,

î' pensa seru'ye' pepîn!

⁴ Anî' anamanen pepîn ton pra man, Paapa.

Tîise tamî'nawîronkonya anama

ipîkku pe pu'kuru awani ye'nen.

Mîrîrî ye'nen tamî'nawîronkon wani

ipîkku pe awe'to' anekareme'pai

ipîkku pe pu'kuru awani epu'tî tîuya'nîkon ye'nen.

Maasa pra morî pu'kuru, imakui'pî ton pîn

amîrî neken tamî'nawîronkon yentainon, Paapa.

Mîrîrî ye'nen tamî'nawîronkon pata ponkonya ayapurî

yairon pe pu'kuru awani epu'tî tîuya'nîkon ye'nen.

Yairon pe pu'kuru ayeseru wani

era'ma tamî'nawîronkonya, Paapa

kai'ma to' eserenka'pî.

⁵ Mîrîrî pe rî ka' pon epîremanto' yewî' atarakkanmoka'pî. Moropai mîrîrî tawon yuwa'to' tarakkanmokasa' wani'pî ita Paapa ko'manto' era'ma'pîuya. ⁶ Mîrîrî tapai asakî'ne mia' pona tîmo'tai'nonkon inseriyamî' epa'ka'pî. Inkamoro kaisari to' yenya' pata ponkon e'taruma'tito' yense'kon wani'pî. Inkamoro pon wani'pî morî pe pu'kuru, aimutun pe. Moropai inke' pe to' pon, teepîremasanon pon warantî wani'pî. Moropai inkamoro pia woromî ton wani'pî ouro konekasa'. To' mota woinokon wani'pî. ⁷ Inkamoro inseriyamî' pia to' kaisari Paapa ekore'mato' yense'kon tîrî'pî, manni'kan asakî'ronkon enenankon yonpaya. Asakî'ne mia' pona tîmo'tai kaisari itîrî'pîiya to' pia. Manni' Paapa ipatîkarî tîiko'mansen ekore'mato' tîrî'pîiya. ⁸ Mîrîrî tîpo, mîrîrî epîremanto' yewî' ta ere'tî wani'pî, mararî pra tannî'se. Mîrîrî wani'pî morî pe pu'kuru Paapa wani' ekareme'nen pe. Moropai meruntî ke pu'kuru awanî. Mîrîrî ye'nen anî' ewomî eserîke pra awani'pî, mîrîrî pata ponkon e'taruma'tito' tîpamî pra tîise, inkamoro asakî'ne mia' pona tîmo'tai'nonkon inseriyamî' nenepî'pî.

16

Paapa Ekore'mato' Yense'kon

¹ Mîrîrî tîpo mai meruntî pu'kuru eta'pîuya, epîremanto' yewî' ta teeseurîmasen. Inkamoro asakî'ne mia' pona tîmo'tai'nonkon inseriyamî' pî' ta'pîiya: —Atîtî moropai mîrîrî asakî'ne mia' pona tîmo'tai'non Paapa ekore'mato' yense' ya', manni' kantî non pona.

² Mîrîrîya e'mai'non inserîya tenya' manni' kamo'pî non pona. Mîrîrî wani'pî paran pe awî'pî'nîto'pe wani'pî mararî pra ne'ne' pe awanî'pî. Mîrîrî epa'ka'pî manni'kan o'ma' pemonkono pe tîwanîkonpa tepinkon pî' tera'masen tîrî tîpono'san pî', moropai mîkîrî o'ma' konekasa' ya-purîtîpono'san pî'.

³ Moropai itakon ite'karon inserîya tenya' tîwe'sen kamo'pî kure'nan pîrana ka'. Tiwinarî tuna ena'pî pemonkon sa'mantasa' mînî eti'kansa' warantî mîn pe. Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî tuna kawonkon enenankon o'ma'kon e'tî'ka'pî.

⁴ Moropai iteseurînon ite'ka inserîya tenya' tîwe'sen kamo'pî iren ka' moropai tuna teepa'kasen ya'mî ya'. Mîrîrî ye'nen mîrîrîkon irenkon era'tî'pî mîn pe. ⁵ Moropai mîkîrî imaimu yawîrî tuna e'to' inserî eseurîma eta'pîuya. Ta'pîiya see warantî:

—Yairon pu'kuru amîrî,

ikupîuya ta'pîya yawîrî ikupîya ye'nen,
e'taruma'tînto' kupîya ye'nen.

Morî pu'kuru see amîrî, imakui'pî ton pîn.

Ipatîkaron tîiko'mansen,

pena aako'mamî'pî

moropai sîrîrîpe aako'mamî ko'mannîpî ipatîkarî.

⁶ Inkamoroya Paapa pemonkonoyamî' tî'ka'pî.

Moropai penaronkon imaimu ekareme'nenan

profetayamî' nurî'tî mînî kamo'pî to'ya.

Mîrîrî wenai inkamoro e'taruma'tî,

mîn pe to' wuku wani.

Mîrîrî enî'to'pe to'ya iku'sa'ya,

maasa pra mîrîrî yu'se inkamoro e'sa' ye'nen.

⁷ Moropai inî'rî mai eta'pîuya. Tîise mîrîrî wanî'pî Paapa yapurî to'ya to' nîpo'tî yaponse' winîpai tui'sen wanî'pî. Ta'pîiya:

—Paapa, anna yepotorî,

meruntî pu'kuru tamî'nawîron yentainon.

Innape pu'kuru ayeseru man

î' kupîuya ta'pîya yawîrî ikupîya ye'nen.

Yairî pu'kuru nai, Paapa

—ta'pîiya.

⁸ Moropai to' saakîrîrîno inserîya tenya' tîwe'sen kamo'pî wei ya'. Mîrîrî ye'nen pemonkonyamî' yeki'kato'peiya ikupî'pîiya a'ne' pe awe'to'pe apo' pe. ⁹ Mîrîrîya inkamoro pemonkonyamî' yeki'ka'pî apo'ya. Moropai inkamoro ekore'ma'pî Paapa winîki. Imakui'pî pe to' eseurîma'pî Paapa pî', mîrîrî e'taruma'tînto' esa' pe tîwe'sen pî'. Tîise imakui'pî pe tîwe'to'kon rumaka to'ya pra to' wanî'pî. Ipîkku pe Paapa e'to' pî' yapurî to'ya pra to' wanî'pî tiwin kin.

¹⁰ Moropai to' mia'taikinon inserîya tenya' tîwe'sen kamo'pî o'ma' yaponse' pona. Mîrîrî ye'nen ipemonkonoyamî' pata'se' ena'pî ewaron pe. Mîrîrî yai inkamoroya tînukon ye'kapî'tî'pî mararî pra ne'ne' pe epu'tî tîuya'nîkon wenai. ¹¹ Mîrîrî wenai imakui'pî pe Paapa, ka' pon winîki inkamoro pemonkonyamî' wanî'pî, ne'ne' pe tîwanîkon wenai moropai erekî' pe tîwanîkon wenai. Tîise tîwî imakui'pî kupî pî' tîiko'mamîkon tîrumakai, Paapa yapurî to'ya pra to' wanî'pî.

¹² Mîrîrî tîpo to' tiwin mia' pona'no inserîya tenya' tîwe'sen kamo'pî kure'nan iren Eufrates ka. Mîrîrî ye'nen iren kure'nan apa'pî, awa'muna'pî. Ipîkkukon pata esanon tui'sanon wei epa'ka winîpai ye'marî ton pe aapa'pî. ¹³ Mîrîrîya imakui'san yekaton eseurîwî'ne awanî nurakon pîretîku warainonkon era'ma'pîuya. Inkamoro iipî'pî dragão mata winîpai, moropai o'ma' mata winîpai, moropai seru'ye' profeta mata winîpai to' iipî'pî. ¹⁴ Inkamoro wanî'pî Makui poitîrîtonon yekaton pe, manni' anî' nîkupî eserîkan pepîn ku'nenan pe. Inkamoro eseurîwî'nankon yekaton awanî wî'tî pe man tamî'nawîrî pata poro, pata esanon kaisarî. Inkamoroya tamî'nawîronkon muurukuntî teepikonpa, tiwinano'pî kure'nan wei yai, Paapa, meruntî pu'kuru tamî'nawîron yentainon weiyu yainon tonpe.

¹⁵ —Maasa etatî —ta'pîiya. —Uuipî pe wai ama'ye' iipî warantî. Mîrîrî yai morî pu'kuru manni'kan enpen tîwe'sanon ekoneka'san, tîponkon yapisî'tîponkon wanî. Maasa pra inkamoro asarî pepîn ipon pra. Moropai to' eppepî pepîn tamî'nawîronkon rawîrî —ta'pîiya.

¹⁶ Mîrîrî tîpo inkamoro eseurîwî'nankon yekaton wannîya inkamoro ipîkkukon pata esanon muurukuntî to' pata'se' ya'. Itese' hebraico pe Armagedom kai'ma tesa'sen ya'.

¹⁷ Moropai to' ataretî'kato' tiwinano'pî inserîya tenya' tîwe'sen kamo'pî kawîne pata po. Mîrîrî yai meruntî mai eseta'pî ereutanto' epîremanto' yewî' ta' tîwe'sen winîpai. Ta'pîiya: —Tamî'nawîron e'ku'sa' man — kai'ma. ¹⁸ Mîrîrî yai sisiupan wanî'pî. Mararî pra teesetasen wanî'pî moropai wara'napi wanî'pî. Moropai kure'nan pata eserentîkî'mato' wanî'pî. Î' pensa pena Paapaya warayo' ton koneka yai, e'kupî'pî pepîn. Mîrîrî wanî'pî tiaronkon e'taruma'tînto'kon yentai pu'kuru awanî'pî. ¹⁹ Mîrîrîya kure'nan cidade rataikapî'tî'pî eseurîwî'ne ne kaisarî. Moropai

tamî'nawîron pata cidadekon kaisaron yaretî'ka'pî. Mîrîrî yai Paapa enpenata'pî kure'nan Babilônia itese' pî'. Moropai teekore'mato' yense' intapîkîrî tanni'se tîrî'pîiya, mîrîrîya kure'ne to' taruma'tîto'pe kai'ma. ²⁰ Mîrîrî yai tamî'nawîron iwono pe tîwe'sanon esenomî'pî, eesera'ma pra eena'pî. Moropai tamî'nawîron wî'kon esenomî'pî, eesera'ma pra eena'pî. ²¹ Mîrîrî yai kono' rena'pî kure'nan inonkon pe tî'kon kaisarî awe'soroka'pî pemonkonyamî' pona. Mîrîrî tî'kon yamai'natî wani'pî 50 quilos kaisarî. Mîrîrî wenai pemonkonyamî' ekore'ma'pî Paapa winîkîi. Moropai to' eseurîma'pî imakui'pî pe, ipî' kono'ya tîtaruma'tikon wenai, maasa pra kure'ne e'taruma'tînto' wani'ye'nen.

17

Se' Tapairon Wîri'

¹ Mîrîrî tîpo asakî'ne mia' pona tîmo'tai'nîkon yonpa pata ponkon e'taruma'tîto' yense' itenya' tîwe'sen mîikîrî iipî'pî uupia upî' kai. —Asî'kî uupia, î' kai'ma mîserî wîri' se' tapairon e'taruma'tîto' ekareme'to'peuya. Manni' kure'nan cidade tu'kan irenkon ena po ikonekasa' pe wîri' wani'. ² Mîikîrî yarakkîrî pata esanonkon esanon reiyamî'ya imakui'pî kupî'pî, ipî' tîwanîkon ke. Moropai sîrîrî pata po tîko'mansenon pemonkonyamî' etînsa' wani'pî imakui'pî se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî tîwanîkon ke.

³ Moropai Morî Yekaton Wannî wani'pî uyarakkîrî uyesa' pe. Moropai inserîya uyari'pî keren pona. Miarî wîri' ereutasas' era'ma'pîuya o'ma' suuyu pe tîwe'sen pona. Mîikîrî pî' awe'menukasa' wani'pî Paapa ese'kon maasa pra imakui'pî pe Paapa pe mîikîrî e'kupî'pî. Moropai mîikîrî o'ma' pu'pai wani'pî asakî'ne mia' pona tîmo'tai kaisarî. Moropai iretî wani'pî mia' tamî'nawîrî kaisarî. ⁴ Mîikîrî ipo tîwe'sen wîri' epontîsa' wani'pî suuyu tîpon ya'. Mîrîrî ipon poro yari'ku'tasa' pe wani'pî ourokon ke. moropai morîkon pu'kuru epe'ke'kon tî'kon ke, moropai pérolakon ke. Mîikîrîya tenya' yanunsa' wani'pî tu'kan î' kon nurakon yense' intapîkîrî tanni'se. Mîrîrî wani'pî inkupî'pî imakui'pî yense' pe, se' tapairî warayo'kon yarakkîrî awani'pî yense' pe. ⁵ Mîikîrî yepin pî' awe'menukasa' wani'pî, anî' nepu'tî pepîn ekareme'nen.

BABILÔNIA WANÎ KURE'NE IPÎKKU PE.

MÎSERÎ WANÎ TAMÎ'NAWÎRONKON SE' TAPAIRONKON WÎRI'SANYAMÎ' YANKON PE.

MOROPAI TAMÎ'NAWÎRON IMAKUI'PÎ SÎRÎRÎ PATA PO TÎWE'SEN YENTAI IMAKUI'PÎ PE AWANÎ.

⁶ Mîrîrî yai mîikîrî wîri' etînsa' era'ma'pîuya, Paapa pemonkonoyamî' mîni pî'. Manni'kan yairî pu'kuru Jesus yapurî to'ya wenai, to' nîti'ka'san mîni pî' eetînsa'.

Mîikîrî era'mauya pe mararî pra esi'nîpî'pî ipî'. ⁷ Moropai inserîya uyekaranmapo'pî. Ta'pîiya: —Î' wani' awani' ye'nen eesi'nî'sa' mîrîrî? Apî' ekaremekîuya î' taato'pe mîrîrî anî' nepu'tî pepîn wîri' yekare wani'. Moropai o'ma' yekare wani'. Wîri' ereutasas' manni' ipona, asakî'ne mia' pona tîmo'tai'non ipu'pai, moropai mia' tamî'nawîron iretîkon. ⁸ Manni' o'ma' era'maya manni' enen mîikîrî wani'pî. Tarîpai enen pra man. Mîikîrî epa'ka kupî sîrîrî kure'nan itu'nakan yapai. Moropai aatîpamî kupî sîrîrî. Moropai sîrîrî pata po tîko'mansenon pemonkonyamî' Paapaya pata koneka'pî pata pai to' ese'kon imenukasa'kon pepîkon ipatîkarî enen ko'mannîto' kaaretarî po, inkamoro esi'nîpî kupî sîrîrî

o'ma' era'ma tûuya'nîkon ya pî'. Mîîkîrî wani'pî enen, tîise mîîkîrî man enen pra. Tîise eesenpo kupî sîrîrî inî'rî.

⁹ Sîrîrî epu'tîto'pe mararî pra epu'nen pe e'nî e'pai awanî. Mîrîrî asakî'ne mia' pona tîimo'tai'non ipu'pai wani' asakî'ne mia' pona tîimo'tai'non wî'kon pe ipona wîrî' ereutasa' manni'. Moropai mîrîrîkon wani' nîrî asakî'ne mia' pona tîimo'tai'nonkon ipîkkukon pata esanon, reiyamî' pe. ¹⁰ Mia'taikin to' yonpayamî' sa'manta'pî. Tiwinan wani' pata esa' pe. Moropai tiaron esenpo pra man maasa. Tîise mîîkîrî esenposa' ya, kure'ne aako'mamî pe pra man. Mararî neken aako'manto' wani' pe man. ¹¹ Moropai mîîkîrî o'ma' enen esi'pî e'mai' pe, tîise mîîkîrî man enen pra tarîpai, mîîkîrî wani' mîrîrî o'ma'kon asakî'ne mia' pon tîimo'tai'nîkon yonpa pe, to' eseurîwî'ne mia' pona tîimo'tainorî pe. Mîîkîrî sa'manta kupî sîrîrî, aako'mamî pepîn.

¹² Manni' o'ma' mia' tamî'nawîron iretî anera'ma'pî wani' mia' tamî'nawîronkon reiyamî' pe, maasa pata esanon pe esi'san pe pra. Tîise inkamoroya meruntî yapisî kupî sîrîrî, meruntî ke sîrîrî pata esa' pe tîwanîkonpa mîîkîrî o'ma' yarakkîrî. Tîise kure'ne to' ko'mamî pepîn. Mararî neken to' ko'mamî. ¹³ Tamî'nawîrî insamoro reiyamî' eseta pe man. Inkamoroya meruntî tîrî pe man o'ma' pia, pemonkonyamî' esa' pe awe'to'pe. ¹⁴ Inkamoro eseya'nama pe man carneiro yarakkîrî, tîise to' yentai awanî pe man. Maasa pra tamî'nawîronkon ipîkkukon yentai tîwanî ye'nen, to' yepotorî pe tîwanî ye'nen, pemonkonyamî' esanon esa' pe tîwanî ye'nen. Tamî'nawîronkon tapurînenan tîmenka'san pokonpe si'ma to' yentai eena pe man.

¹⁵ Moropai inî'rî inserîya ta'pî upî': —Manni' tunakon anera'ma'pî o'non pata se' tapairon wîrî' ereutasa' manni', inkamoro wani' arinîkon pemonkonyamî' pe. Tu'kankon pata ponkon, tamî'nawîron si'ta mai ku'nenan arinîkon pemonkonyamî' tepu'se pra to' wani'. ¹⁶ Moropai o'ma' retî anera'ma'pî moropai o'ma'ya mîîkîrî se' tapairon wîrî' pokonoma pe man. Tamî'nawîrî itesa' awe'to' mo'ka to'ya kupî sîrîrî. Moropai î' ton pra inîmîkî to'ya ipon pra. Moropai yanî to'ya, apo' ke itîpannîpî to'ya pe man. ¹⁷ Maasa pra Paapaya inkamoro esenumenkato' ton tîrî'pî mîrîrî ku'to'pe to'ya. Mîrîrî ye'nen to' esenumenka'pî o'ma' pia meruntî tîrî tûuya'nîkon pî', pemonkonyamî' esa' pe awe'to'pe. Moropai mîîkîrî ko'mamî pe man, itu'se Paapa e'to' pîkîrî, î' pensa î' ta'pî Paapaya e'kupî pîkîrî. ¹⁸ Mîîkîrî wîrî' anera'ma'pî wani' kure'nan cidade pe. Tamî'nawîronkon pata esanon ipîkkukon reiyamî' esa' pe awanî —ta'pîiya.

18

Babilônia Cidaderî Ataretî'ka

¹ Moropai mîrîrî tîpo tiaron inserî autî era'ma'pîuya ka' poi. Mîîkîrî wani'pî meruntî ke pu'kuru. Moropai mîîkîrî ya'karuya tamî'nawîron ya'karu'ma'pî tamî'nawîrî. ² Moropai mîîkîrî entaimepîtî'pî meruntî ke pu'kuru.

—Kure'nan Babilônia itese' ataretî'ka pe man!

Tarîpai Makui poitîrîtonon ko'manto'pe eena pe man.

Moropai imakui'pî yekatonyamî' nurakon ko'mamî moro.

Tamî'nawîronkon toronyamî' nurakon

itarumai'san ko'mamî miarî.

³ Maasa pra mîîkîrîya tamî'nawîronkon pemonkonyamî' wo'papîtî'pî,

tûpia tîwe'sen tenî'sen ke.

Moropai tamî'nawîronkon ipîkkukon pata esanon,
reiyamî'ya imakui'pî kupî'pî yarakkîrî.

Se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî to' wanî'pî.

Moropai manni'kan warayo'kon

yemanne ke'kon tîwe'repasanon ena'pî ipîkku pe,

maasa pra tu'kankon wanî'pî imakui'pî iteseru yu'se

—ta'pîiya.

⁴ Mîrîrîya tiaron mai eta'pîuya ka' poi. Ta'pîiya:

Epa'katî upemonkonoyamî'.

Imakui'pî tînkupî'pikon wenai

tîwe'taruma'tisanon kore'tapai

epa'katî sîrîrî cidade poi.

To' pokonpe awe'taruma'tî namai epa'katî.

⁵ Maasa pra kure'ne imakui'pî ku'sa' to'ya man Paapa winîkîi.

Mîrîrî pî' Paapa enpenatan pî' man,

tîwanmîra iku'sai'ya pra.

⁶ Mîrîrî ye'nen mîikîrî ese'ma e'pai man

inkupî'pî yepe'pî pe.

Tîise ye'ma e'pai awanî e'mai' pe inkupî'pî kaisarî pra

tîise itentai asakî'ne ite'ka.

Moropai mîrîrî itenya' manni' yannîpî e'pai awanî mai' ke,

awe'taruma'tîto'pe mararî pra,

tiaronkon taruma'tî tîuya yentai.

⁷ Mîikîrî e'taruma'tî moropai esewankono'ma e'pai awanî

e'mai' pe aatausimpa'pî moropai aatapurî'pî warantî.

Maasa pra mîi pe eeseurîmapîti'pî tîiwarîrî:

—Uurî wanî sîrîrî ipîkkupa' rainha warantî ereutasa' sîrîrî.

Moropai taapîti'pîiya: —Uurî wanî pepîn inyo isa'manta'pî pe.

E'taruma'tî pepîn tiwin kin

tîise tîwanmîra uuko'mamî

—taapîti'pîiya, aatapurî ye'ka pe.

⁸ Mîrîrî ye'nen tiwin wei tîise

kure'nan pata ponkon e'taruma'tîto' erepamî pe man.

Moropai kure'nan iwan erepamî,

moropai esewankono'manto' erepamî,

moropai sa'mantanto' erepamî,

inîmîkîiya pra tîise.

Moropai mîikîrî yarannîpî apo'ya pe man.

Maasa pra mîikîrî yenumî Uyepotorîkon Paapaya,

meruntî ke pu'kuru tîwanî ye'nen

ta'pî mai ka' poinonya.

⁹ Moropai inkamoro ipîkkukon pata esanon reiyamî' yarakkîrî

imakui'pî kupîti'ponkon, moropai iwenai Paapa piapai atarima'san

tiaron yapurîkonpa, inkamoro entaimepîti' pe man mararî pra. Moropai

to' karau pe man, apo' awittasa'ya mîikîrî arannîpî'pî era'ma tîuya'nîkon

pî'. ¹⁰ Inkamoro ko'mamî pe man aminke iipiapai, maasa pra mîikîrî

e'taruma'tîto' nama tîuya'nîkon ye'nen. Moropai taa to'ya:

—Ane! Ekenne, amîrî wanî ipîkku pe pu'kuru.

Meruntî ke tîwe'sen pe Babilônia cidaderî wanî teuren.

Tiise tiwin hora kaisari
ataruma'tito' ton erepansa' siriri tiwinari
—taa to'ya.

¹¹ Moropai ipikkukon yemanne ke'kon siriri pata ponkon niri entaimepiti pe man. To' esewankono'ma miriri wenai. Maasa pra iniri aniya to' yemanne, to' e'repato', yenna eserike pra awani ye'nen. ¹² Aniya to' ourori, moropai to' pratariri, moropai ti' epe'ke'kon pu'kuru, moropai perolas yenna pra awani ye'nen, to' esewankono'ma pe man. Moropai aniya to' kamisarikon morikon pu'kuru, kamisa suuyukon, moropai kamisa seeta rekkarukon, moropai kamisa ere'sinkon, moropai to' e'repato'kon yeikon morikon moropai ikonekapi'sa'kon epe'ke'kon pu'kuru yeikon, moropai bronze moropai sa'man ferro, moropai tu'kan yenna to'ya pra awani ye'nen to' esewankono'ma. ¹³ Moropai canela kuya'wari poro to' niri, moropai yo' wani wosi, moropai to' nipo'ti a'pusin, moropai mirra, moropai kara'kon moropai to' wukukon teni'senkon, moropai kaiwan i' ri puuto'kon, moropai trigo kutupan, moropai trigo yena'pi, moropai to' yekinnon paakayami', moropai carneiroyami', moropai kawareyami', moropai to' tararanikon, moropai to' poitirintonon, moropai tiwin kin pemonkon ke to' e'repato' yenna to'ya pra to' wani ye'nen, to' esewankono'ma.

¹⁴ Miriri pi' inkamoro yemanne ke'konya ta'pi miriri ipikku cidade pi': —Tami'nawiri itu'se awani'pi manni' morikon itu'se eeseka'nunka'pi, miriri atareti'kasa' man. Moropai tami'nawiri ipikku pe awe'to' atareti'kasa' man, ipatikari iniri eporiya pata pe pra. Tami'nawiron ourokon yennapiti'piya taripai iniri eporiya pe pra nai. ¹⁵ Moropai inkamoro miriri cidade po si'ma ipikku pe ena'san, inkamoro ko'mami pe man aminke miikiri e'taruma'tito' pi', eranne' pe tiwanikon ye'nen. Inkamoro entaimepiti pe man moropai to' esewankono'ma marari pra ipi'. ¹⁶ Inkamoroya taa:

—Ane, ekenne amiri wani'pi
kure'nan cidade pe ipikku pe pu'kuru.
Morikon kamisa ke eponti'pi pe epe'ke'kon ya'.
Moropai kamisa suuyukon ya'
moropai kamisa epe'ke ere'sinkon ya' eponti'pi pe.
Moropai mori pe pu'kuru aatari'ku'ti'pi
ourokon ti'kon epe'ke ke.
Moropai perolakon ke aatari'ku'ti'pi.
¹⁷ Teuren tiise tiwin hora wani tanne,
tami'nawiri ipikku pe awe'to' atareti'kasa' man
—taa to'ya pe man.

Moropai tami'nawironkon apo'yen ya' teesenyaka'masanon esanonyami' moropai tami'nawironkon apo'yen ya' tuutisanon, tuna po teesenyaka'masanon, inkamoro wani'pi aminke ipi' era'mapi'se. ¹⁸ Miriri cidade awittasa' ure'sin era'ma tiuya'nikon yai, inkamoro entaimepiti'pi. —I' pensa siriri ye'ka cidade kaisaron era'masa' pra man —kai'ma to' entaimepiti'pi. ¹⁹ Moropai inkamoroya kutupan yenunpiti'pi tipu'paikon pona teesewankono'makon ye'nen. Inkamoro entaimepiti'pi marari pra moropai to' karawa'pi.
—Ane, ekenne amiri kure'nan cidade
o'non pata ipikku pe pu'kuru anna ena pata'se'.

Anna ena'pî ipîkku pe apo'yen esa' pe,
 tamî'nawîrî kure'nan tuna po.
 Teuren tîse tiwin hora wanî tanne,
 aataretî'kasa' man tamî'nawîrî.
 Inî'rî eesera'ma pepîn
 —taapîti'pî to'ya.

²⁰ Tîse taatausinpai pu'kuru e'ti
 pemonkonyamî' ka' ponkon,
 sîrîrî cidade imakui'pî pata'se' ataretî'ka ye'nen.
 Taatausinpai pu'kuru e'ti,
 Paapa pemonkonoyamî' inaipontî'san
 moropai manni'kan imaimu ekareme'nenan profetayamî'.
 Maasa pra Paapaya mîrîrî cidade ponkon yenunsa' sîrîrî tarîpai,
 awinîkî'nîkon inkupî'pî wenai.

²¹ Mîrîrîya tiwin inserî meruntî pu'kuru e'mî'sa'ka'pî kure'nan tî'
 yarakkîrî tenya'. Moropai mîrîrî tî' yenumî'pîiya kure'nan tuna, pîrana ka.
 Moropai ta'pîiya:

—Sîrîrî warantî kure'nan Babilônia cidaderî
 yenumî to'ya kupî sîrîrî teekore'mai,
 inî'rî eesera'ma pe pra man.

²² Mîrîrî yai anî'ya te'nunpasen harpa ye'nunpanen eta pepîn.
 Moropai tiaron te'nunpasen to' sinarî ye'nunpa eseta pepîn.
 Moropai flauta to' ne'nunpa ye'nunpanen eta pepîn.
 Moropai trombete ye'nunpanen eta pepîn.
 Moropai teesenyaka'masanon esera'ma pepîn inî'rî.
 Moropai a' pî' teesenyaka'masanon eseta pe pra man.

²³ Moropai a'ka ton pra awanî pe man,
 a'kuma'tu lamparinha ton pra tiwin kin.
 Moropai taatausinpai tîwe'marimasanon maimu eseta pepîn kupî sîrîrî,
 maasa pra tamî'nawîrî ataretî'kasa' man.
 Maasa pra manni'kan yemanne ke'kon tîwe'repasanon
 tamî'nawîronkon yentai esi'san,
 inkamoroya tamî'nawîronkon sîrîrî pata ponkon yenku'tî'pî
 tetarumukon ke —ta'pî inserîya.

²⁴ Mîrîrî wenai manni' kure'nan Babilônia e'taruma'tî'pî.
 Maasa pra mîrîrî cidade po Paapa pemonkonoyamî' taruma'tî'pî to'ya
 ye'nen,
 moropai manni'kan Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' wî'pî
 to'ya ye'nen,
 Paapaya to' taruma'tî'pî.

19

¹ Moropai mîrîrî tîpo mai eta'pîuya meruntî pu'kuru, tu'kankon ka'
 ponkon maimu warainon. Ta'pî to'ya:

—Paapa yapurîti,
 iipia e'pîika'tînto' wanî ye'nen.
 Iipia morî pe pu'kuru tîwanî wenai,
 moropai meruntî ke pu'kuru tîwanî wenai
 upîika'tîiya'nîkon.

² Paapa yapurîti,
 maasa pra î' ikupî tîuya taasai'ya manni' wanî

yairon pe pu'kuru, seru'ye' pe wani pepin.

Manni' se' tapairon wiri'

imakui'pi kupi'pi' tiko'mansen yenunsai'ya man.

Miki'ri wiri'ya tam'i nawironkon pemonkonyami' ki'pa'pi,

imakui'pi tinkupi'pi wenai,

Paapa poitironon ti'kasai'ya wenai,

miki'ri yenunsai'ya man.

³ Moropai ini'ri inkamoro entaime'pi:

—Paapa yapuriti marari pra, maasa pra miki'riya miri'ri kure'nan cidade arannisa' ye'nen.

Miri'ri ure'tiri enuku ko'mannipi ipatikari

esi'nipi ton pe pra.

⁴ Miri'ri yai inkamoro eseuwaraponkon 24 kaisaronkon ipikkukon moropai manni'kan asakironkon enenankon ena'pi tese'mukon pona. Moropai inkamoroya Paapa yapuripi. Manni', taponse' po ereutasa' manni'pi' ta'pi to'ya:

—Amem, miri'ri waranti Paapa yapuri e'pai man

—ta'pi to'ya.

Carneiro Yarakkiri Eseponito'

⁵ Miri'ri tipo ereutanto' winipai tui'sen mai eseta'pi. Ta'piya:

—Uyepotorikon Paapa yapuriti

tami'nawironkon ipoitironon. Tami'nawironkon pemonkonyami' inamanenan

manni'kan ipikkukon moropai

manni'kan mi'pankon pepin, Paapa yapuriti

—ta'piya.

⁶ Ini'ri teesetasen mai eta'piuya arinikon pemonkonyami' maimu warainon. Moropai kure'nan tuna kumasa' etun waranti niri'ri awanipi. Moropai merunti ke wara'napi e'tirinkasa' waranti niri'ri awanipi. Ta'piya:

—Paapa yapuriti,

maasa pra Uyepotorikon manni' Paapa merunti pu'kuru wani

tami'nawironkon pata ponkon esa' pe awani.

⁷ Miri'ri ye'nen kure'ne taatausinpai e'nipai'nikon man.

Moropai ipikku pe pu'kuru Paapa e'to' pi' yapuripai'nikon man.

Maasa pra kure'nan atausinpan weiyu erepansa' man,

Carneiro e'marima weiyu erepansa' man,

Moropai miki'ri yawasiri ekonekasa' man, yarakkiri teeseporipa.

⁸ Miki'riya tipon ton yapi'sa' man

moripi pu'kuru kamisa, inke' pu'kuru,

nura pe pra tiwe'sen teepontipa kai'ma.

Miri'ri kamisa moripi pu'kuru ipon wani, i' kai'ma moripi pe pu'kuru yairi imakui'pi ton pra Paapa pemonkonoyami' nikupi'pi wani ekareme'nen pe.

⁹ Moropai inseriya ta'pi upi': —Siri'ri menukaki. “Taatausinpai manni'kan pemonkonyami' wani tawasiri yarakkiri Carneiro e'marimato' festari pi' etasa'kon wani.” Moropai ini'ri inseriya ta'pi: —Siri'ri Paapa maimu wani yairon pe pu'kuru tiwe'sen pe —ta'piya.

¹⁰ Miri'ri etauya pe, yese'mu pona ena'pi yapurito'peuya kai'ma. Tiise miki'riya ta'pi upi': —Kaane. Miri'ri waranti uuri'ri tapuripi pra e'ki. Maasa

pra uurî wanî awanîyakon pe. Moropai ayonpayamî' wanîyakon pe nîrî, manni'kan Jesus nekaremekî'pî yawîrî tîiko'mansenon. Paapa yapurîtî, maasa pra Jesus nekaremekî'pî yairon wanî manni' profetayamî' nekareme'ki'pî pe, tiaron pepîn.

Aimutun Kaware Po Tîwe'sen

¹¹ Mîrîrî pe rî ka' esetapurukasa' era'ma'pîuya. Moropai kaware aimutun esenpo'pî tiwin. Mîikîrî kaware po tîwe'sen esatî'pî to'ya î' ta'pî tîuya yawîrî tîwe'sen, moropai yairon pu'kuru kai'ma. Mîrîrî ye'nen yairî mîikîrîya pemonkonyamî' watî, moropai to' winîki yairî eeseya'nama. ¹² Mîikîrî yenu wanî'pî apo' awittasa' warantî. Moropai mîikîrî pu'pai po tu'kan aro' wanî'pî, rei pe. Moropai mîikîrî pî' ese' wanî, e'menukasa' wanî'pî anî' nepu'tî pepîn. Tîise mîikîrîya neken epu'tî'pî tîwarîrî. ¹³ Mîikîrî ya'san wanî'pî mîn ka' yamannî'sa' pe. Mîikîrî ese' wanî Paapa maimu pe. ¹⁴ Mîikîrî pokonpe arinîkon surarayamî' warainonkon iipi'pî ka' poi aimutunkon kawareyamî' po. Moropai inkamoro epontîsa' wanî'pî aimutun kamisa, morî pu'kuru nura pe pra tîwe'sen ya'. ¹⁵ Mîikîrî mata yapai kure'nan kasupara warainon se' yataimîrî ipokasa' epa'kapî'tî'pî. Mîrîrî ke tu'ke pata ponkon yarakkîrî eeseya'namato'pe. Mîikîrî ena tamî'nawîronkon esa' pe.

Kusan yei warainon sa'man ferro ke to' ko'mannîpîiya. SL2.9
Moropai mîikîrîya to' yeki'tîpapî'tî, itense' ya' uva yeki'tîpa to'ya warantî. Mîikîrî Paapa tamî'nawîronkon yentainon ekore'mato' yense' ya' tîise. ¹⁶ Mîikîrî pon pî' moropai i'si pî' e'menukasa' wanî'pî. Taato' see warantî:

REI PU'KURU MÎIKÎRÎ,

TAMÎ'NAWÎRONKON REIYAMÎ' YENTAINON,

MOROPAI UYEPOTORÎKON PU'KURU MÎIKÎRÎ,

TAMÎ'NAWÎRONKON YEPOTORÎ WANNÎ YENTAINON.

¹⁷ Moropai tiaron inserî era'ma'pîuya satippe wei ya'. Mîikîrî entaime'pî meruntî ke pu'kuru tamî'nawîronkon toronyamî' kawîne awainumî'san pî': —Asi'tî ka'ne' pe emurukuntî'tî kure'nan entamo'kanto', Paapa nîkoneka pî' awentamo'kakonpa. ¹⁸ Entamo'kai asi'tî insamoro ipîkkukon pata esanon reiyamî' pî', moropai ipîkkukon surarayamî' esanon, moropai surarayamî' pî', moropai to' yekînon kawareyamî' pî', moropai to' po esi'san pemonkonyamî' pî', moropai itesa' pînon pî'. Ipîkkukon pî', moropai manni'kan mîupankon pepîn pî', tamî'nawîronkon inkamoro pî' entamo'kai asi'tî —ta'pîiya.

¹⁹ Moropai o'ma' era'ma'pîuya. Moropai pata esanon reiyamî', moropai surarayamî', inkamoro emurukuntîsa' wanî'pî. Inkamoro eperesa' wanî'pî manni' kaware po tîwe'sen moropai isurarariyamî' yarakkîrî pokonpe teepîkonpa kai'ma. ²⁰ Tîise mîikîrî o'ma' yarakkamo'pî to'ya, mîikîrî seru'ye' profeta pokonpe tîise, manni' kure'nan esi'nî'nîto' ton kupî'tîpon mîikîrî o'ma' ton pe. Moropai mîrîrî inkupî'pî wenai, o'ma' pemonkonoyamî' yenku'tî'pîiya, manni'kan tepinkon pî' o'ma' ese' yapîsî'tîponkon, o'ma' yapurî'tîponkon. Mîrîrî ye'nen mîikîrî o'ma' moropai seru'ye' profeta yenumî'pî to'ya apo' ya', enen to' tîise, enxofre pokonpe to' aranto'pe. ²¹ Moropai mîikîrî surarayamî' tî'ka'pî to'ya kasupara ke, manni' aimutun kaware po tîwe'sen mata yapai eepa'ka manni' ke. Moropai tamî'nawîronkon toronyamî'ya inkamoro yanî'pî mararî pra, itu'se tîwe'to'kon yentai, itu'se pra teenai.

20

Mil Kono' Kaisari

¹ Mírîrî típo ka' poi inserî autî era'ma'pîuya kure'nan itu'nakan yarakkanto' chave yarakkîrî awanî'pî. Moropai sa'man karena amîi'ne yarakkîrî awanî'pî. ² Mîikîrîya o'ma' dragão yapisi'pî. Manni' penaro' îkîi pe esi'pî Makui, Satanás. Moropai mîikîrî yewa'tî'pîiya eseuwarapo mil kaisari kono' aako'manto'pe yewa'tisa' pe. ³ Moropai mîikîrî inserîya makui yenumî'pî kure'nan itu'nakan ya'. Mírîrî itu'nakan mana'ta yettapurî'pîiya mírîrî yarakkamo'pîiya tenyawon chawe ke. Maasa pra inî'rî sîrîrî pata ponkon pemonkonyamî' yenku'tî pî' aako'mamî namai, mírîrî mil kaisari kono' ataretî'ka pîkîrî. Mírîrî warapon mil kaisaron kono' ataretî'kasa' yai inî'rî eeturumaka e'pai awanî, tîise mararî aako'manto'pe, kure'ne pra.

⁴ Moropai mírîrî pe rî tiaronkon ereutanto'kon era'ma'pîuya. Mírîrîkon pona ereuta'sanya meruntî pu'kuru yapisi'pî pemonkonyamî' yenumîi. Moropai manni'kan innape Jesus ku'nenan isa'manta'san yekatonopî era'ma'pîuya. Inkamoro pîmîrîkkîtî'pî to'ya Paapa maimu ekaremekî to'ya wenai. Manni'kan yairî esi'san o'ma' moropai mia' ke ikonekasa' yapurîtîponkon pepîn, moropai tepinkon pî' moropai tenyakon pî' o'ma' winîpainon eesera'ma ton yapisîtîponkon pepîn, inkamoro e'mî'sa'ka'pî enen. Moropai inkamoro ena'pî tamî'nawîronkon esa' pe Cristo yarakkîrî mil kono' kaisari. ⁵ (Tîise tiaronkon isa'manta'san ena pra awanî'pî enen maasa, mil kono' ataretî'ka pîkîrî to' ko'mamî'pî.) Mírîrî wanî e'mai'non e'mî'sa'kanto' pe. ⁶ Morî pe pu'kuru inkamoro wanî taatausin-pai, e'mai'non e'mî'sa'kanto' yai to' e'mî'sa'ka ye'nen. Maasa pra inî'rî to' sa'manta pepîn sa'mantanto' yentai to' enasa' ye'nen. Inkamoro wanî pe man teepîremasanon Paapa moropai Cristo rawîrî teesenyaka'masanon. Moropai Cristo pokonpe si'ma inkamoroya pata ponkon ko'mannîpî mil kono' kaisari.

Makui Yentai Cristo Wanî

⁷ Moropai tamî'nawîrî mírîrî mil kono' kaisari ataretî'kasa' típo, Makui eturumaka taatarakkanto' yapai. ⁸ Moropai mîikîrî wîtî pata poro tamî'nawîronkon pemonkonyamî' yenku'tîi tamî'nawîrî patakon kaisari. Mírîrî kupîiya Gogue pata po moropai Magogue pata po. Mîikîrî Makuiya inkamoro pemonkonyamî' yannuku teepîkonpa. Mararî pra iku'ne'tî yentai to' wanî, tu'ke kasapan warantî. ⁹ Inkamoro e'paraipika pata kaisari. Moropai inkamoroya Paapa pemonkonoyamî' ko'manto' woima'tî, manni' cidade Paapa nîsa'nama kure'ne. Tîise ka'ne' pe kure'nan apo' autî'pî ka' poinon. Moropai mírîrîya inkamoro tî'ka'pî. ¹⁰ Mírîrî yai mîikîrî makui, yenku'tîton yenumî'pî to'ya kure'nan apo' iku'pî pe tîwe'sen ka', enxofre yarakkîrî, o'non pata manni' o'ma' moropai ipoitîrî profeta seru'ye' yenunsa' to'ya manni' pata. Moropai miarî inkamoro ko'mamî tîmoronkon epu'tî'pî ipatîkarî aataretî'ka tonpe pra, wei kaisari moropai ewaron kaisari.

Tîwinano'pî Pe Paapaya Yenumîto'

¹¹ Moropai inî'rî kure'nan ereutanto' aimutun era'ma'pîuya. Moropai ipona ereuta'pî era'ma'pîuya nîrî. Moropai pata teesera'masen ataretî'ka'pî moropai ka' ataretî'ka'pî nîrî. Inî'rî eesera'ma pra eena'pî, aatîpamî'pî ye'nen. ¹² Moropai isa'manta'san nîrî

era'ma'pîuya. Manni'kan ipîkkukon moropai ipîkkukon pepîn, manni'kan ereutanto' rawîrî satippe esi'san era'ma'pîuya. Moropai kaaretakon yarakkanmoka'pî to'ya moropai tiaron kaareta yarakkanmoka'pî to'ya nîrî, mîrîrî ipatîkarî enen ko'mannîto' kaaretarî. Mîrîrîya inkamoro isa'manta'san yenumî'pî to'ya î' to' nîkupî'pî wenairî. Î' kai'ma kaareta pona awe'menukasa' manni' yawîrî ikupî to'ya. ¹³ Moropai tuna ka isa'manta'san yekatono'pî e'mî'sa'ka'pî. Moropai tamî'nawîronkon isa'manta'san pata'se' yawonkon e'mî'sa'ka'pî. Moropai to' nîkupî'pî wenai to' yenumî'pî Paapaya. ¹⁴ Mîrîrî ye'nen inkamoro isa'manta'san yenumî to'ya iku'pî pe tîwe'sen apo' ya'. (Mîrîrî iku'pî pe tîwe'sen apo' wanî itakon ite'ka pe sa'mantanto', maasa pra aminke Paapa pî' e'taruma'tîn ipatîkarî.) ¹⁵ Mîrîrî ye'nen anî' itese' ton pra tîwe'sen mîrîrî ipatîkarî enen ko'mannîto' kaareta po, mîkîrî yenumî'pî to'ya iku'pî pe tîwe'sen apo' ya'.

21

Amenan Ka' Moropai Pata

¹ Moropai amenan ka' moropai amenan pata era'ma'pîuya. E'mai'non ka' moropai e'mai'non pata esera'ma pra eena'pî. Moropai kure'nan tuna pîrana esenomî'pî inî'rî eesera'ma pra. ² Moropai morî pu'kuru Jerusalém cidaderî amenan era'ma'pîuya. Mîrîrî autî'pî ka' poi. Paapa piapai aai'pî'pî, morî pe pu'kuru taatarî'ku'tî. Moropai teepontî morî tîpon ya', manni' wîrî' ekonekasa' tawasirî yarakkîrî teeseporîpa warantî awanî'pî. ³ Moropai mai eta'pîuya meruntî ke pu'kuru. Mîrîrî wanî'pî ereutanto' winîpai tui'sen pe. Moropai ta'pîiya: —Tarîpai Paapa ko'manto' man pemonkonyamî' yarakkîrî. Mîrîrî ye'nen to' pokonpe Paapa ko'mamî. Moropai inkamoro wanî ipemonkono pe. Mîrîrî ye'nen to' yarakkîrî pu'kuru Paapa wanî. Moropai inkamoro yepotorî pe Paapa wanî. ⁴ Mîkîrî Paapaya to' karawato' ya'mananîpi to' yenu parukon inî' to' karau namai. Tarî anî' sa'manta pepîn. Anî' esewankono'ma pepîn. Anî' karau pepîn inî'rî. Anî'rî ne'ne' moronka pepîn. Maasa pra pena î' kai'ma ko'mannîto', mîrîrî esuwa'ka'pî ye'nen —ta'pîiya.

⁵ Manni' ereutanto' pona ereuta'pîya ta'pî: —Tarîpai tamî'nawîron konekauya amenan pe. Moropai uyarakkîrî eeseurîma'pî. —Sîrîrî menukakî. Maasa pra sîrîrî mai wanî sîrîrî yairon pe pu'kuru tîwe'sen pe. Moropai innape tîkupî yu'se tîwe'sen pe.

⁶ Moropai eeseurîma ko'mannîpî'pî: —Tamî'nawîron ekonekasa' man aasîrî! Uurî wanî e'mai'non pe pu'kuru moropai tamî'nawîron ataretî'kato'pe. Eesippia'tîto'pe moropai ikî'pî pe wanî. Anî' wanî ya tuna aninnîpai mîkîrî pia tuna tîrîuya, inenîrî ton, tuna epe'mîn tîwarîrî teepa'kasen enen ko'mannîto' tînen. ⁷ Anî' e'sa' ya tamî'nawîron Paapa maimu yawîrî pra tîwanî emapu'tînenan yentai, mîkîrîya untîrî yapisî mîrîrî. Uurî wanî itepotorî pe moropai mîkîrî wanî pe man unmu pe pu'kuru. ⁸ Tîise eranne'kon, moropai yenku'tîtonkon, moropai î' imakui'pî kupî pî' esenupa'san, moropai pemonkon wîtîponkon, moropai tiaron nura ku'nenan, moropai pia'san pe tîwanîkon wenai imakui'pî ku'nenan, moropai mia' ke ikonekasa' yapurînenan, moropai tamî'nawîronkon seru'ye'kon, inkamoro ye'ka pata'se' wanî pe man mîrîrî kure'nan apo' iku'pî pe tîwe'sen moropai enxofre apo' yarakkîron. Mîrîrî wanî itakon ite'ka pe sa'mantanto'pe wanî. Miarî tîmoronkon epu'tî to'ya ipatîkarî awanî pe man —ta'pîiya.

Amenan Jerusalém

⁹ Moropai manni' inseri to' asaki'ne mia' pona tii'mo'tai'non manni' e'taruma'tinto' yense' itenya' wani' manni' iipi'pi. Moropai ta'puiya: — Asi'ki, miseri Carneiro yawasiri, ino'pi ekareme'to'peuya api'. ¹⁰ Miriri ye'nen Morí Yekaton Wanniya uyaripi kawinan wi' pona. Moropai miiki'riya mori pu'kuru Jerusalém cidaderi ekaremekipi. Manni' ka' poi awauti unera'ma'pi Paapa piapai tui'sen ekaremekipi'uiya upi'. ¹¹ Miriri wani'pi inke' mori pe Paapa ya'karu wenai. Miriri cidade wani'pi sisiu pe aawitapitipi isarawire ti' jaspe wani waranti. Tu'ke aawitapitipi manni' ti' cristal waranti awai'ne awanipi. ¹² Miriri yuwa'to' wani'pi kure'nan moropai kawinan. Moropai miriri mana'takon wani'pi asaki'ne pu' pona tii'mo'tai kaisari. Miriri mana'takon konekanen inseriyami' wani'pi asaki'ne puu pona tii'mo'tai kaisari. Miriri mana'takon kaisari asaki'ne puu pona tii'mo'tai'nonkon Israel payani'san ese'kon e'menukasa' wani'pi. ¹³ Eseuriwi'ne'ne tiwin iratai tiise mana'takon wani'pi. Eseuriwi'ne wei epa'ka wini, moropai eseuriwi'ne kamai' wini, moropai eseuriwi'ne merunti wini, moropai eseuriwi'ne wei ewomi wini awanipi. ¹⁴ Miriri cidade yuwa'to' konekasa' to'ya wani'pi asaki'ne pu' pona tii'mo'tai'non ti'kon pona. Miriri ti'kon pi' asaki'ne pu' pona tii'mo'tai'nonkon Carneiro naiponti'san ese'kon e'menukasa' wani'pi.

¹⁵ Manni' inseri uyarakkiri eseuri'ma'pi miiki'ri yenya kusan yei siruru warainon ouro konekasa' wani'pi. Miriri wani'pi miriri cidade ki'pi ku'ne'tito'pe. Moropai mana'takon niri. Moropai yuwa'to' ku'ne'tito'pe awanipi. ¹⁶ Miriri cidade wani'pi se' kaisari itawenetí ikonekasa' pe. Miriri kawineti wani'pi itawenetí kaisari. Moropai miiki'ri inseriya tenya manni' ke cidade ku'ne'ti'pi. Miriri ki'pi ikusano wani'pi eseuwarapo 1.200 kilômetros kaisari ikusano. Moropai itawenetí moropai ikawinneti wani'pi se' kaisari e'sentai pra. ¹⁷ Moropai inseriya yuwa'to' ku'ne'ti'pi. Miririya itiri'pi eseuwarapo 74 metros kaisari itawenetí, pemonkonyami'ya iku'ne'ti waranti inseriya iku'ne'tisa' tanne. ¹⁸ Miriri cidade yuwa'to' wani'pi ti' jaspe ke ikonekasa'. Moropai cidade pu'kuru yuwa'to' pepin wani'pi teken ouro konekasa' pe. Awai'ne awanipi pattire waranti. ¹⁹ Moropai miriri yuwa'to' yaponse' pe to' nitiri'pi ti'kon, yari'ku'tasa' to'ya wani'pi tu'ke si'ta morikon ti'kon ke. E'mai'non ti' wani'pi jaspe pe.

Ite'ma'pi pokon ti' wani'pi safira pe.

Iteseuri'non wani'pi ti' ágata pe.

Itasakiri'ri'no wani'pi ti' esmeralda pe.

²⁰ Mia'taikinon wani'pi ti' sardonio pe.

Tiwin mia' pona'no wani'pi ti' sardio pe.

Asaki'ne mia' pona'no wani'pi ti' crisolite pe.

Eseuriwi'ne mia' pona'no wani'pi ti' berilo pe.

Itasakiri'ri'no mia' pona tii'mo'tai'non wani'pi ti' topázio pe.

Mia'taikin mia' pona tii'mo'tai'non wani'pi ti' crisopraso pe.

Tiwin pu' pona tii'mo'tai'non wani'pi ti' jacinto pe.

Asaki'ne pu' pona tii'mo'tai'non wani'pi ti' ametista pe.

Tami'nawiri inke'kon miririkon ti' ke yari'ku'tasa' pe awanipi, suuyu pe, rora pe, tu'ke si'ta morikon ti'kon ke. ²¹ Moropai miriri mana'takon wani'pi manni' ti' epe'ke'kon pu'kuru pérola pe awanipi. Miriri ye'nen teken miriri ti' ke ikonekasa' pe miriri mana'ta wani'pi. Tiwin pi' tiise

tiwinan pérola ke ikonekasa' pe awani'pî. Tîise cidade ta wani'pî iporo asanîto' tekenan pu'kuru ouro konekasa' pe awai'ne, a'kare, pattîre warantî.

²² Miarî cidade po epîremanto' yewî' ton pra awani'pî. Maasa pra Uyepotorîkon Paapa wani' moro, meruntî pu'kuru manni' tamî'nawîron yentainon. Moropai Carneiro nîrî wani' moro. To' ko'manto' wani' epîremanto'pe. ²³ Miarî cidade po wei yu'se wani' pepîn. Moropai kapoi yu'se wani' pepîn iweiyu'manen ton. Maasa pra Paapa ya'karuya iweiyu'masa' ko'mamî. Moropai Carneiro ya'karuya ya'karu'masa' ko'mamî ye'nen. ²⁴ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîron pata ponkon sîrîrî pata po tûiko'mansenon asarî iweiyu ta. Moropai manni'kan ipîkkukon pata esanon reiyamî'ya ipîkku pe tîwe'to'kon enepî mîrîrî yai. ²⁵ Mîrîrî cidade mana'ta ko'mamî ipatîkarî a'ta ke, aatarakkamo pepîn tiwin kin. Maasa pra miarî ewaron ton pra awani'. ²⁶ Mîrîrî yai tamî'nawîron pata ponkonya ipîkku pe tîwe'to'kon enepî cidade pona. ²⁷ Tîise miarî manni'kan imakui'san ewomî pepîn pepîn kin. Moropai manni'kan tîweppe'sanon ewomî pepîn. Moropai seru' pe tîwe'sanon ewomî pepîn. Tîise mîrîrî cidade pona manni'kan neken tese'kon e'menukasa' ipatîkarî enen ko'mannîto' kaaretarî po ewomî, inkamoro mîikîrî Carneiro pemonkono pe tîwe'sanon.

22

¹ Moropai inserîya enen ko'mannîto' tîînen, tuna iren yenpo'pî. Mîrîrî wani'pî inke' pe moropai awai'ne awani'pî tî' cristal warantî. Mîrîrî tuna wani'pî Paapa yaponse' moropai Carneiro yaponse' piapai tui'sen pe. ² Moropai mîrîrî wani'pî cidade arakkita pî' tuutîsen pe. Mîrîrî iren ratai po tîwe'sen yeikon wani'pî se' yataimîrî. Mîrîrî wani'pî enen ko'mannîto' tîînen pe. Moropai teepetasen pe awani'pî tiwin kono' tîise asakî'ne pu' pona tîimo'tai kaisarî. Kapoi kaisarî teperu tîrîiya. Moropai mîrîrî yei yare wani'pî tamî'nawîron pata ponkon pri'yawonkon pepîn tîmoronkon epu'nenan yepi'tînen pe awani'pî. ³ Miarî cidade po Paapa nîtaruma'tî ton pra wani', tîise tamî'nawîron wani' morî pe. Moropai Paapa yaponse' moropai Carneiro yaponse' wani' pe man miarî. Moropai ipemonkonoyamî', yapurînenanya yapurî miarî. ⁴ Inkamoroya Paapa yenpata era'ma ko'mannîpî miarî. Moropai mîikîrî ese' e'menukasa' wani' inkamoro yapurînenan yepin pî'. ⁵ Miarî ewaron ton pra awani' pe man. A'ka pe pu'kuru, mîrîrî ye'nen uweiyukon ton lamparinha yawittanîpî yu'se e'nî pepîn. Moropai wei ya'karu yu'se e'nî pepîn. Maasa pra inkamoro ya'karu pe pu'kuru Paapa wani'. Inkamoro ko'mamî ipatîkarî miarî. Inkamoro ko'mamî ipîkku pe, rei pe ipatîkarî.

Jesus Enna'poto' Sîrîrî Non Pona

⁶ Mîrîrî ye'nen inserîya ta'pî upî': —Sîrîrî mai wani' sîrîrî yairî pu'kuru tîwe'sen pe. Moropai innape pu'kuru ikupî yu'se wani'. Mîikîrî Uyepotorî Paapaya tekaton tîrî'pî manni'kan tîmaimu ekareme'nenan profetayamî' pia. Mîrîrî warantî inserî yarima'pîiya tapurînenan pia, manni' awe'kupî kupî manni' ekareme'to'peiya —ta'pî inserîya.

⁷ Jesusya ta'pî: —Maasa etakî. Ka'ne' pe uui'kupî sîrîrî. Mîrîrî ye'nen morî tîrîuya pe wai, manni'kan innape iku'nenan pia. Innape awe'kupî kupî manni' ku'nenan pia, manni' kaareta pona e'menuka'pî ku'nenan wani' —ta'pîiya.

⁸ Mîrîrî eta'pî uurî Joãoya. Moropai tamî'nawîrî mîrîrîkon era'ma'pîuya. Mîrîrî etauya ataretî'ka pe moropai era'mauya pe, uyese'mu pona ena'pî inserî rawîrî, yapurîto'peuya kai'ma, tamî'nawîron yenposai'ya ye'nen. ⁹ Tîise ta'pîiya upî!: —Mîrîrî warantî uurî tapurî pra e'ki. Maasa pra awanîyakon uurî. Moropai ayonpayamî' manni'kan profetayamî' wanîyakon uurî. Moropai tamî'nawîronkon manni'kan innape yairî kaareta pona e'menuka'pî ku'nenan wanîyakon uurî. Tîise Paapa neken yapurîkî.

¹⁰ Moropai inserî eseurîma ko'mannîpî: —Mîrîrî kaareta anmenuka'pî konekaya kai'ma kîsi. [Tîise ayonpayamî'ya erenka e'pai man.] Maasa pra î'e'kupî kupî sîrîrî taasai'ya manni' mîrîrî e'ku'to' eseporî pe man aminke pra awe'ku'to'pe. ¹¹ Tamî'nawîron ataretî'kato' weiyu erepansa' ye'nen, anî'ya imakui'pî kupî ya, mîikîrîya rî imakui'pî kupî ko'mannîpî mîrîrî. Moropai anî' wanî ya nura pe, mîikîrî rî ko'mamî mîrîrî nura pe. Tîise anî' wanî ya morî ku'nen pe, mîikîrîya morî kupî ko'mannîpî mîrîrî. Anî' wanî ya morî pe yairon pe pu'kuru, imakui'pî ton pra, mîikîrî ko'mamî e'pai wanî mîrîrî warantî —ta'pî inserîya.

¹² Jesusya ta'pî: —Maasa etatî. Ka'ne' pe uui'pî kupî sîrîrî. Uui'pî yay manni'kan î' to' nîkupî'pî wenairî, to' pia untîrî enepîuya uyarakkîrî, to' kaisarî itîito'peuya. ¹³ Uurî wanî e'mai' pe tîwe'sen pe. Moropai aataretî'kato'pe wanî. Tamî'nawîron ye'mai'norî moropai tamî'nawîron ataretî'kato' moropai eesippia'tîto' moropai ikî'pî uurî.

¹⁴ Morî pe pu'kuru manni'kan tîponkon ronanenan wanî. Tîponkon ronasa' to'ya warantî, [imakui'pî to' nîkupî'pî eemo'kasa', Cristo mînî wenai.] Mîrîrî ye'nen inkamoroya ipatîkarî enen ko'mannîto' tîinen yei yeperu enapî î' wani' pra. Moropai î' wani' pra inkamoro ewomî mîrîrî cidade mana'ta yay. ¹⁵ Tîise manni'kan imakui'pî kupî pî' tîiko'mansenon arinmaraka warainokon pia'sanyamî', moropai pemonkonyamî' yetarumu'tînenan, moropai tu'ke nura ku'nenan, moropai pemonkon wînenan, moropai mia' ke ikonekasa' yapurînenan, moropai seru'ye'kon seru'ye' pe tiaronkon yenku'tînenan teeseurîmato'kon ke moropai tînkupîkon ke, inkamoro ye'ka wanî poro po. To' ewomî pepîn tiwin kin —ta'pîiya.

¹⁶ Jesusya ta'pî: —Uupiawon pu'kuru inserî yarima pî' wai, sîrîrî yekare ekareme'se atîto'pe amîrî'nîkon pî' soosikon kaisarî. Uurî wanî Davi nurî'tî parî'pî pe. Uurî wanî manni' kaiwano' erenmapîyakan warantî —ta'pîiya.

¹⁷ Mîrîrî pî' Morî Yekaton Wannîya moropai Carneiro yawasirîya taa: —Asi'kî see! Moropai manni'kan etanenanya nîrî taa: —Asi'kî see! Manni' tuna aninnîpainon wanî ya, asi'kî. Moropai anî' wanî ya tuna epe'mîn aninnîpai, enî'tane'kî mîrîrî tuna ipatîkarî enen ko'mannîto' tîinen.

Sîrîrî Eseurîmato' Yaretî'kauya

¹⁸ Sîrîrî yairon pu'kuru pî' uurî João eseurîma sîrîrî. Î' kai'ma awe'kupî ton pî' kaareta eseurîma etanenana pî' ekaremekîuya. Anî' wanî ya mîrîrî esekaremekî'pî yepannî'pî'nen pe, mîikîrî taruma'tîto' tîuya yakî'nîpî Paapaya sîrîrî pona e'menuka'pî e'taruma'tînto' ke. ¹⁹ Moropai anî'ya sîrîrî kaareta pona e'menuka'pî yonpa mo'ka ya, aasîrî awe'menukasa' tanne, Paapaya mîikîrî mo'ka, mîrîrî yei ipatîkarî enen ko'mannîto' yeperu enapîiya namai. Moropai mîikîrî mo'kaiya morî pu'kuru cidade

po aako'mamî namai, manni' kaaretaya imîrî pe tîwe'sen ekareme'sa',
manni' mo'kaiya.

²⁰ Manni' tamî'nawîron ekaremekîtiponya taa: —Useruku pepîn ka'ne'
pe uuipî kupî sîrîrî.

Moriya mîrîrî warantî ka'ne' pe asi'kî, Uyepotorî Jesus!

²¹ Epe'mîra Uyepotorîkon Jesus Cristo nîtrî, morî pu'kuru wanî
tamî'nawîronkon amîrî'nîkon pia, uyonpayamî'. Mîrîrî neken tauya sîrîrî.